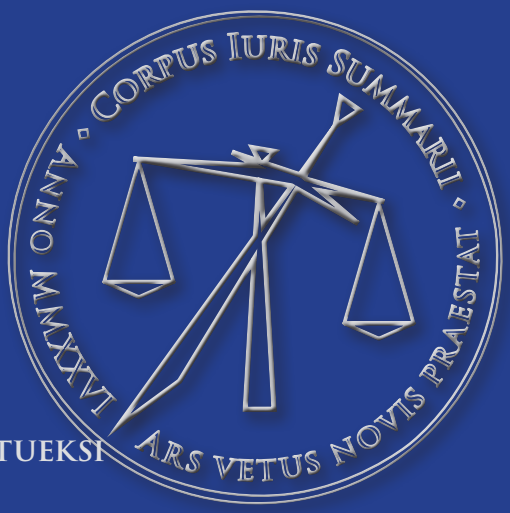
Summaaristen asioiden tuomioistuinratkaisuja

2026

Summaaristen asioiden lainkäytön tueksi

Summaaristen asioiden tuomioistuinratkaisuja

2026

Toim. Ville Kari

Summaaristen asioiden tuomioistuinratkaisuja.

Vedos: 9.11.2026

Koostanut ja toimittanut OTT Ville Kari 2026.

ville.kari@doctorscommons.com

Laadittu tuomareille ja muille lainoppineille vapaaseen ammatilliseen käyttöön.

Tapaukset on valikoitu summaaristen asioiden käräjätuomarien verkoston jäsenten työaineistojen perusteella.

Sisältää julkisia ratkaisuja Suomesta ja Euroopan unionista. Oikeustapaustekstien alkuperä: ks. lähdeviittaukset ratkaisujen lopussa. Edilex on myöntänyt luvan käyttää toimittajiensa uutisina julkaisemia tapausselosteita.

Kansi ja taitto: Ville Kari.

Tekijä pidättää oikeuden saattaa teos vastaisuudessa kaupalliseen julkaisuun.

Lukijalle

Suomalaisissa käräjäoikeuksissa ratkaistaan vuosittain noin 600 000 asiaa, joihin lukeutuu noin 70 000 rikosasiaa, 60 000 hakemusasiaa, vajaat kymmenentuhatta sakonmuuntoasiaa sekä reilut 13 000 laajaa riita-asiaa. Loput neljäsataaviisikymmentätuhatta asiaa laitetaan vireille *summaarisessa menettelyssä* tai niiden seurauksena virinneinä *takaisinsaantiasioina*. Ne muodostavat tämän oikeustapauskokoelman aihepiirin.

Tämä varsin runsas ja keskeinen lainkäytön ala on jatkuvassa muutoksessa, joka aiheutuu sekä kotimaisista että eurooppalaisista vaikutteista. Valtavan juttuvolyymin ansiosta pienikin muutos tyypillisissä summaarisissa asioissa – vaikkapa kuluttajaluottojen tai huoneenvuokra-asioiden kohdalla – kertautuu välittömästi kautta oikeusjärjestelmän ja yhteiskunnan. Seuraukset ovat usein nopeita, arvaamattomia ja vaikeita hahmottaa. Summaaristen asioiden yllä leijailee alituiseen eräänlainen taistelukentän sumu, jatkuvan kaaoksen ja urheuden sekamelska. On siis varsin sopivaa, että tätä leviataanista oikeudenalaa koskevaa oikeuskäytäntöä koostetaan ajoittain yhteen.

Nyt käsillä oleva korpus on etulinjan tuomarien laatima. Se koostuu pääasiassa heidän työtään ohjaavista Euroopan unionin tuomioistuimen, korkeimman oikeuden sekä suomalaisten hovioikeuksien antamista julkisista ratkaisuista. Oikeustapaukset ovat oivallinen koostamisen kohde. Siinä missä säädännäinen laki ja direktiivit muuttuvat sisällöltään jatkuvasti, tuomiot säilyttävät muotonsa ja käyttökelpoisuutensa ajassa, sillä niiden luonteeseen kuuluu tulla muistetuiksi tai unohdetuiksi sellaisinaan; me luemme oikeustapauksia osana ammattikuntamme keskustelua, joka ei asetu yhteen ainoaan ’ajantasaiseen’ kirjoitusasuun.

Tapaukset on valikoitu perinteisellä roomalaisoikeudellisella menetelmällä eli keräämällä yhteen etupäässä niitä ratkaisuja, jotka elävät tuomarien muistiinpanoissa sekä tuomioiden ja ennakkoratkaisujen viitteissä. Valikoima perustuu summaaristen asioiden vastuutuomarien omiin aineistoihin, joista erityisen vaikutusvaltaisina mainittakoon käräjätuomari Marjukka Hasselin ja käräjätuomari Minna Miettisen hovioikeusmapit. Lisäksi tapauksia on kerätty hovioikeuksille osoitetuilla ajoittaisilla tietopyynnöillä. Itse tapaustekstit ovat peräisin sekä alkuperäisistä ratkaisuista että julkisista tietokannoista. Monet EUT:n ratkaisut on poimittu EUR-Lex -palvelusta ja KKO:n ratkaisut korkeimman oikeuden verkkosivuilta tai Finlexistä. Useat hovioikeusratkaisutekstit ovat peräisin Edilexin uutisista, joiden toimittajat Jani Surakka ja Jukka Savolainen ovat ansainneet kaikkien käräjätuomarien lämpimät kiitokset. Niiden käyttöön on tätä teosta varten saatu lupa Edilexin päätoimittaja Altti Mieholta, jota kiitämme myös.

Ratkaisut on järjestetty antopäivän mukaan, ja jokaisen lähde on lyhyesti mainittu tapausten lopussa olevissa viitteissä. Suomalaisissa ratkaisuissa osapuolina olleiden luonnollisten henkilöiden nimet on anonymisoitu; kuitenkin asianosaisina olleiden oikeushenkilöiden nimiä on mahdollisuuksien mukaan käytetty sellaisenaan, koska niiden avulla oikeustapaukset saavat tunnistettavan nimen. Menetelmä on tuttu kansainvälisestä ja eurooppalaisesta oikeuskäytännöstä; “*Costa v. ENEL*” on tapauksena paremmin tunnettu kuin “C–6/64”.

Toivon lämpimästi, että kokoelmasta on hyötyä kaikille summaaristen asioiden parissa työskenteleville lainoppineille.

Pohjanmaan käräjäoikeudessa, 9. päivänä marraskuuta 2026,

Ville Kari

Sisällys

EYTI 14.12.1995, Jeroen van Schijndel ja Johannes Nicolaas Cornelis van Veen vastaan Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, yhdistetyt asiat C-430/93 ja C-431/93.....14
Kansallisen tuomioistuimen velvollisuus tutkia yhteisön oikeuden mukaisuus – Tutkimisvelvollisuus viran puolesta – Asianosaisten vetoamistaakka – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

EYTI 27.6.2000 : Océano Grupo Editorial SA, Salvat Editores SA ym. Yhdistetyt asiat C-240/98 – C-244/98.....18
Juicio de cognición -menettely – Direktiivi 93/13/ ETY – Oikeuspaikkalauseke – Kansallinen tuomioistuin voi viran puolesta arvioida sopimusehdon kohtuuttomuutta tutkiessaan kanteen tutkittavaksi ottamista – Tehokkuusperiaate.

EYTI 21.11.2002 : Cofidis SA vastaan Jean-Louis Fredout, C-473/00.....23
Injonction de payer -menettely – Direktiivi 93/13/ETY – Kansallista säännöstä, jolla kielletään tuomioistuinta vanhentumisajan päätyttyä viran puolesta tai väitteen nojalla tutkimasta sopimusehdon kohtuuttomuutta, ei hyväksytä.

KKO:2003:71 25.8.2003, Sirkkavuori v. A, S2001/979 Taltio 1995.....28
Häätö – Sosiaalinen suorituseste – Vuokralaisen päävelvoitteena on maksaa vuokra määräajoin. Laiminlyöntiin johtaneilla syillä ei lain mukaan ole ratkaisevaa vaikutusta. Purkuoikeuden kannalta ratkaisevaa on, voidaanko laiminlyöntiä pitää merkitykseltään vähäisenä.

EYTI 26.10.2006, Elisa María Mostaza Claro vastaan Centro Móvil Milenium SL, C-168/05....30
Välitystuomion moitekanne – Direktiivi 93/13/ ETY – Välityslauseke kohtuuttomana sopimusehtona – Kansallinen tuomioistuin, joka tutkii välitystuomion kumoamiskannetta, voi tutkia välityssopimuksen ehtojen kohtuuttomuuden ja kumota välitystuomion, vaikka kuluttaja ei ole vedonnut kohtuuttomuuteen ennen kuin vasta kumoamiskanteessa.

EYTI 4.6.2009, Pannon GSM Zrt vastaan Erzsébet Sustikné Győrfi, C-243/08.....34
Maksamismääräysmenettely, riitautettu – Direktiivi 93/13/ETY – Oikeuspaikkalauseke – Velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin soveltamisalaan kuuluvan oikeuspaikkalausekkeen kohtuuttomuus, kun käytössä on tutkimisen edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat.

EYTI 6.8.2009, Asturcom Telecomunicaciones SL vastaan Rodríguez Nogueira, C-40/08.....39
Täytäntöönpanoriita – Direktiivi 93/13/ETY –Välityslauseke – Kun käytössä tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat, tutkittava täytäntöönpanevassa tuomioistuimessa viran puolesta onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä välityslauseke kohtuuton siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin – Passiivinen vastaaja – Lainvoimainen välitystuomio – Res judicata – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

EUT 3.6.2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid vastaan Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc), C-484/08 45
Kuluttajajärjestön ajama kieltokanne – Direktiivi 93/13/ETY – Kansalliset säännökset saavat velvoittaa tutkimaan ehtojen kohtuuttomuus silloinkin, kun ne jäävät direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle – Sopimuksen pääkohteen määrittely – Ehtojen selkeys ja ymmärrettävyys.

EUT 9.11.2010, B Pénzügyi Lízing Zrt vastaan Ferenc Schneider, C-137/08. 50
Maksamismääräysmenettely vastaajaa kuulematta, maksumääräyksen vastustus – Direktiivi 93/13/ETY – Oikeuspaikkalauseke – Kohtuuttomuuden tutkiminen viran puolesta – Tuomioistuimen ilmoitus oikeusministeriölle ennakkoratkaisupyynnöstä ei ole unionin oikeuden vastainen.

EUT 16.11.2010, Pohotovosť s.r.o. vastaan Iveta Korčkovská, C-76/10. 58
Välitystuomion täytäntöönpanoriita – Direktiivi 93/13/ETY – Kansallisen tuomioistuimen on tarvittaessa arvioitava viran puolesta, onko lopullisessa välitystuomiossa vahvistettu kuluttajan luottosopimuksen seuraamus kohtuuton, mikäli tarvittavat tiedot ovat saatavilla ja kansallinen laki sallii arvioinnin – Res judicata – Todellinen vuosikorko.

EUT 15.3.2012, Jana Pereničová ja Vladislav Perenič vastaan SOS financ spol. s r. o, C-453/10. 70
Vahvistuskanne – Todellisen vuosikoron virheellinen ilmoittaminen – Menettelyä, jossa luottosopimuksessa mainitaan todellinen vuosikorko, joka on alempi kuin todellisuudessa peritty, on pidettävä "harhaanjohtavana", jos se saa tai todennäköisesti saa keskivertokuluttajan tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt. Kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava, onko tilanne tällainen pääasiassa. – Sopimattomien kaupallisten menettelyjen ja kohtuuttomien ehtojen vaikutus.

EUT 15.6.2012, Banco Español de Crédito SA vastaan Joaquín Calderón Camino, C-618/10....78
Maksamismääräysmenettely – Viivästyskorkoa koskeva kohtuuton ehto – Tutkiminen viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä – Kysymys siitä, voidaanko edellyttää velalliselta aloitetta – Kansallisen lainsäätäjän autonomia – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

Helsingin hovioikeus, Lindorff v. A, 6.9.2012 S 11/3026 2357.....89
Perintäkulut – Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavalla ei ehdotonta velvollisuutta yhdistää usean saatavan samanaikaista perintää, vaikka kyse saman velkojan samaa velallista koskevista saatavista – Tarpeettomat ja kohtuuttomat perintäkulut – Hyvä perintätapa.

EUT 14.3.2013, Mohamed Aziz vastaan Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa), C-415/11.....92
Hypoteekki, maksamismääräysmenettely – Vastaajan poissaolo – Direktiivi 93/13/ETY – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely – Pääasiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen toimivalta – Unionin kuluttajansuojaoikeus esteenä Espanjan hypoteekkien täytäntöönpanojärjestelmälle – Jälkikäteinen vahingonkorvaus puutteellinen ja riittämätön oikeussuojakeino – Huomattava epätasapaino.

EUT 21.1.2025 Unicaja Banco SA ja Caixabank SA ym, Yhdistetyt asiat C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13. 102
Hypoteekki – Direktiivi 93/13/ ETY – Kohtuuton viivästyskorkoehto – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely – Viivästyskoron kohtuullistaminen hypoteekkiasiassa kansallisen lainsäädännön nojalla.

EUT 4.6.2015, Froukje Faber vastaan Autobedrijf Hazet Ochten BV, C497/13 108
Direktiivi 1999/44/EY – Kulutustavaroiden kauppa ja niihin liittyvä takuu – Tavaran virhe – Velvollisuus ilmoittaa myyjälle – Kuuden kuukauden kuluessa ilmennyt virhe – Tutkiminen viran puolesta – Väittämistaakka – Todistustaakka.

KKO:2015:60 15.9.2015 S2014/652 Taltio 1657.....116
Korkeimman oikeuden yleinen ennakkoratkaisu eurooppalaisen kuluttajansuojalainsäädännön soveltamisesta kuluttajaluottoasoissa – Korko – Kuluttajansuoja – Selvästi perusteeton vaatimus – Miten Euroopan unionin kuluttajaoikeutta tulee Suomessa soveltaa.

KKO:2015:76 23.10.2015 S 2015/8 Taltio 1944 130
Perintäkulut – Maksusuunnitelman purkamisesta vaadittu 10 euron perintäkulu ei ollut sillä tavalla selvästi perusteeton, että se olisi voitu hylätä viran puolesta – Passiivinen vastaaja.

EUT 18.2.2016, Finanmadrid EFC SA vastaan VA, QE, DG ja NZ, C-49/14.....137
Maksamismääräysmenettely – Käräjäsihteerin ratkaiseman määräyksen pakkotäytäntöönpano – Direktiivi 93/13/ETY – Täytäntöönpanoasiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen toimivalta ottaa viran puolesta huomioon sopimusehdon pätemättömyys – Sihteerin ratkaisun lainvoimaisuus (res judicata) – Tehokkuusperiaate – Euroopan unionin perusoikeuskirja.

KKO:2016:73 28.10.2016 S2014/975 Taltio 2230.....143
Vastaajan puoliso oli ottanut kuluttajaluottoja salaa vastaajan pankkitunnuksilla. Luvattomasta käytöstä seuraava rangaistus- ja vahingonkorvausvastuu ei vaikuttanut tunnistuslain nojalla tunnistusvälineen haltijan vastuuseen huolimattomuudestaan. Vastuuta ei poistanut se, että puoliso oli tuomittu petoksesta – Sähköinen tunnistaminen – Oikeudeton käyttö – Kuluttajaluotto – Viivästyskorko.

Helsingin hovioikeus 13.12.2016 S 15/3177 1770 HelHO:2016:16 150
Vastaaja ei vastannut haasteeseen eikä siten esittänyt väitettä, että luottokorko tai nostopalkkio olisivat olleet kohtuuttomia; käräjäoikeuden ei olisi tullut viran puolesta tutkia näitä kustannuksia koskevien ehtojen kohtuullisuutta – Yksipuolinen tuomio – Selvästi perusteeton vaatimus – Euroopan unionin oikeus.

KKO:2018:62 15.10.2018 S 2017/813 Taltio 1950 154
Käräjäoikeus oli hylännyt takaisinsaantihakemuksen. Kysymys siitä, oliko hakemuksessa ilmoitettu sellainen syy tuomion muuttamiselle, jolla olisi voinut olla merkitystä asiaa ratkaistaessa – KKO katsoi, että hovioikeuden olisi tullut myöntää asiassa jatkokäsittelylupa – Takaisinsaantihakemuksen edellytykset – Täydennyskehotuksen uhat.

Turun hovioikeus 18.3.2019 S 17/1383 Nro 230 157
Kuluttajaluotto – Vastaaja oli täyttänyt hakemuksen luotonantajan sähköisessä verkkopalvelussa. Kysymys siitä, oliko luotonantaja huolehtinut siitä, että vastaaja oli saanut pysyvällä tavalla tiedot sekä luottosopimuksen – Vastaaja ei vastannut haasteeseen – Käräjäoikeus tutki asian viran puolesta – Euroopan unionin oikeus.

Helsingin hovioikeus 17.2.2020 S 19/1341 Nro 160 164
Häätö – Huoneiston ottaminen asunto-osakeyhtiön hallintaan – Menettely- ja muotovaatimukset – Perusteet hallintaan ottamiselle. Lisäksi kysymys hallituksen kokouksen peruuntumisesta aiheutuneista kustannuksista.

EUT 4.6.2020, Kancelaria Medius SA vastaan RN, C-495/19. 169
Summaarisen kanteen hylkääminen ilmeisen perusteettomana – Direktiivi 93/13/ETY – Kysymys velvollisuudesta antaa yksipuolinen tuomio lain nojalla, kun kuluttaja ei ole saapunut vastaamaan asiassa – Tuomioistuimella oltava mahdollisuus tutkia ehtojen kohtuuttomuus viran puolesta.

Vaasan hovioikeus 15.6.2020 S 18/1121 Nro 253 175
Luottokoron ja viivästyskoron kohtuullisuus – 3000 euron luotto, todellinen vuosikorko 108,58 ja 135,62 prosentin välillä – Luottosopimusta ei laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokorko kohtuuton – Luottokustannusten mitätöinti – Ei viivästyskorkoa 180 vuorokauden ajalta – Direktiivi 93/13/ETY.

Vaasan hovioikeus 13.10.2020 S 20/493 Nro 435 179
Häätö – Häätöasian soveltuminen kirjalliseen menettelyyn – Iäkäs vastaaja – Palautus käräjäoikeuteen.

KKO:2021:2 15.1.2021 H 2019/60 Taltio 31 181
Takaisinsaanti – Yksipuolisen tuomion todisteellinen tiedoksianto – Vaikka A oli tiennyt häneltä ulosmitattavan varoja yksipuolisen tuomion perusteena olevalle saatavalle, hänen ei tästä huolimatta oltu näytetty saaneen ulosmittauksen perusteena olevaa yksipuolista tuomiota todisteellisesti tiedokseen, eikä takaisinsaannin määräajan oltu näytetty alkaneen – Ylimääräinen muutoksenhaku – Tuomion purkaminen riita-asiassa.

EUT 15.4.2021, Kuluttaja-asiamies vastaan MiGame Oy, asia C-594/20. 183
Direktiivi 2011/83/EU – Kuluttajasopimukset – Puhelinviestintä – Eurooppalainen kuluttajansuojalainsäädäntö on esteenä sille, että elinkeinonharjoittaja asettaa asiakkaidensa saataville korkeintaan perushintaisen puhelinnumeron lisäksi myös puhelinnumeron, johon soittamisesta veloitetaan perushintaa korkeampi hinta ja jota kyseisen elinkeinonharjoittajan kanssa sopimuksen tehneet kuluttajat saattavat käyttää – Perushinnan käsite.

EUT 10.6.2021, BNP Paribas ym. Yhdistetyt asiat C-776/19–C-782/19. 187
Valuuttariski, vanhentuminen – Pankin selvitettävä valuuttalainan ehdot ja valuuttariski selkeästi ja ymmärrettävästi – Unionin oikeus esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa kohtuuttomuusväitteen esittämiseen sovelletaan vanhentumisaikaa – Sopimuksen pääkohde –Todistustaakka – Merkittävä epätasapaino – Tehokkuusperiaate.

Itä-Suomen hovioikeus 14.10.2021 S 21/382 Nro 547 201
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus velvoitti kantajan korvaamaan neljä viidesosaa vastapuolen kuluista, mutta katsoi kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 220 euroa.

Vaasan hovioikeus 20.7.2022 S 21/539 Nro 297 204
Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 3000 euroa, todellinen vuosikorko 135,62 prosenttia – Ehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokustannusten kohtuuttomuusarviointi KSL:n nojalla – Luottokustannusten mitätöinti – Laina todettu maksetuksi – Vapautus perintäkuluista.

EUT 17.5.2022, MA vastaan Ibercaja Banco SA, väiintulijana PO, C-600/19. 209
Hypoteekki – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely ja lainasopimukseen sisältyvien ehtojen kohtuuttomuus – Oikeusvoima (res judicata) ja prekluusio – Kohtuuttomuuteen vetoamista koskevan mahdollisuuden menettäminen –

Kansallisen tuomioistuimen toimivalta valvoa viran puolesta – Direktiivi 93/13/ETY – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

Itä-Suomen hovioikeus 25.10.2022, "Blue Finance I", S 22/336 Nro 514 218
Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 2000 euroa, todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia – Korkoa ei ilmoitettu selkeästi ja ymmärrettävästi – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Ehto jätettiin huomioon ottamatta – Vastaajan kulut korvattavaksi 11 + 6 tunnilta 250 euron tuntiveloituksella.

Vaasan hovioikeus 30.11.2022, "Blue Finance II", S 21/1108 Nro 439 223
Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 2000 euroa, todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia – Luottosopimus laadittu riittävän selkeästi ja ymmärrettävästi – Kohtuullisuusarviointi KSL:n nojalla – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Kohtuuton ehto huomioon ottamatta – Perintäkuluista vapautuminen velan tultua maksetuksi – Vastaajan kulut määrättiin korvattaviksi vaaditun mukaisesti.

KKO:2023:56 01.08.2023 S 2022/98 Taltio 1128 227
Luoton ennenaikainen takaisinmaksu – Kohtuuttomat sopimusehdot – Luotonantaja oli pidättänyt ennenaikaisen takaisinmaksun yhteydessä järjestelypalkkiona kaikki lainan kulut. Hovioikeuden olisi tullut myöntää jatkokäsittelylupa – Tarkistusperuste – Ennakkoratkaisuperuste – Kuluttajansuoja.

Turun hovioikeus 7.11.2023 S 22/1469 Nro 712 230
Vastaaja oli luovuttanut pankkitunnuksensa vapaaehtoisesti puolisolleen, joka oli käyttänyt niitä luoton ottamiseen – Sähköinen tunnistaminen – Oikeudeton käyttö – Kuluttajaluotto – Luottokelpoisuuden selvittäminen.

Turun hovioikeus 17.1.2024 S 23/651 Nro 36 235
Pysäköintimaksu – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Kanteen peruutus – Kysymys tarpeettoman oikeudenkäynnin aiheuttamisesta.

Helsingin hovioikeus 9.2.2024, Sergel Finans Oy v. Maija M, S 23/853 Nro 195 237
Takaisinsaanti 9 vuotta aiemmin annettuun yksipuoliseen tuomioon – Sopimussuhteen osoittamiseksi ei vapaan todistusharkinnan periaatteiden mukaisesti voitu asettaa mitään yleisiä asiakirjakohtaisia vähimmäisvaatimuksia. Sopimussuhteen olemassaoloa tuli arvioida paitsi esitettyjen kirjallisten todisteiden, myös kaiken muun asiassa vedotun ja ilmenneen selvityksen perusteella – Näyttötaakka – Todistustaakka – Vapaa todistusharkinta – Oikeudenkäymiskaaren 17 luku.

Turun hovioikeus 16.5.2024, Aurum Contractor v. V, S 24/3 Nro 327 241
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Lisäksi kun selvitystyö oli asiassa koitunut pääasiassa kantajan tehtäväksi, vastaaja oli määrätty korvaamaan kantajan kuluja 500 eurolla. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

EUT 13.6.2024, A vastaan Finnair Oyj, Asia C-385/23 246
Lentomatkustajan oikeudet – Asetus (EY) N:o 261/2004 – Matkustajille lennon pitkäaikaisen viivästymisen tai peruuttamisen johdosta maksettava korvaus – Yllättävä tekniset vika ja suunnitteluvirhe oli poikkeuksellinen olosuhde, joka ei ollut luonteensa tai alkuperänsä vuoksi lentoyhtiön tosiasiallisesti hallittavissa.

KKO:2024:45 03.07.2024 S 2023/366 Taltio 1099 251
Yksipuolisen tuomion todisteellinen tiedoksianto – Sähköinen tiedoksiantomenetelmä – Salattu sähköposti, erikseen toimitettu salasana, otsikossa yksilöity tiedoksi annettava yksipuolinen tuomio, liitteenä pdf-tiedosto, saatu lukukuittaus – Ei merkitystä sillä, oliko vastaaja todellisuudessa ottanut selkoa yksipuolisesta tuomiosta.

KKO:2024:58 08.10.2024 S2023/84 Taltio 1450 255
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Maksulliset lisäpalvelut luoton nostamisessa ja yhteydenpidossa katsottiin luottokustannuksiksi – Luottokustannusten määritelmä – Sopimusehtojen sääntely.

KKO:2025:25 20.2.2025 S 2022/404 Taltio 214 261
Lentomatkustajan oikeudet – Lennon peruuttaminen ja olosuhteiden poikkeuksellisuus – Asetus (EY) N:o 261/2004 – Kuluttajan hävitessä hänen ja elinkeinonharjoittajan välisen OK 21 luvun 8 a §:ssa tarkoitetulla tavalla oikeudellisesti epäselvän asian elinkeinonharjoittaja on yleensä perusteltua määrätä vastaamaan itse oikeudenkäyntikuluistaan kokonaan.

KKO:2025:49 16.04.2025 S 2023/336 Taltio 493 ECLI:FI:KKO:2025:49 266
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – 5 000 euron kertaluoton korko oli 24,9 prosenttia ja toimituspalkkio 975 euroa – Toimituspalkkio katsottiin

kohtuuttomaksi, muilta osin sopimus pysyi voimassa – Kysymys myös viivästyskoron perusteesta – Euroopan unionin oikeus.

Helsingin hovioikeus 12.5.2025, "Blue Finance III", S 24/474 Nro 426 276
Kuluttajaluotto 2000–5000 euroa, todellinen vuosikorko 96,0 tai 255,40 prosenttia – Luottosopimusta ei oltu laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokorko ja viivästyskorko kohtuuton – Ehto kokonaan huomioon ottamatta – Oikeudenkäyntikuluja ei korvattu.

EUT 24.6.2025, GR REAL s.r.o. vastaan PO ja RT, Asia C-351/23 281
Hypoteekki – Kulutusluottosopimus, jonka kiinteistöpantin kohteena kuluttajan perheen asunto – Kansallinen lainsäädäntö, jossa sallitaan myynnin toteuttaminen ilman, että tuomioistuin tutkii etukäteen kyseessä olevaa saatavaa – Tehokkuusperiaate – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Direktiivi 93/13/ETY – Euroopan unionin perusoikeuskirja.

Helsingin hovioikeus 27.6.2025 S 16/2025/237 1031 7014 297
Yksipuolisen tuomion tiedoksianto – Riittävänä tiedoksiantona ei ole pidettävä vain tuomion lähettämistä sitä pyytäneelle asianosaiselle, vaan viestin tosiasiallisesta vastaanottamisesta tulee varmistua vastaanotto- tai lukukuittauksella.

EUT, 3.7.2025 (18.9.2025), "Wiszkier", Asia C-582/23. 300
Konkurssipesän jakoluettelon vahvistaminen – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Luonnollisen henkilön konkurssi – Jos valvovan tuomarin vahvistamaan jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan sopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta ei ole tutkittu, konkurssituomioistuimen on voitava arvioida kyseisten sopimusehtojen mahdollinen kohtuuttomuus – Tehokkuusperiaate.

Pohjanmaan käräjäoikeus 11.8.2025, Fami-Ark Ab v. R ja T, W 25/6 25/286741 308
Häätö häiritsevän elämän perusteella – Pääasiassa sovinto – Oikeudenkäyntikuluvaatimusten ratkaiseminen kun vahvistetaan sovinto – Sovellettavat oikeusohjeet.

Helsingin hovioikeus 26.9.2025, L v. WestStar Oy, S 16/2025/1315 1036 1511 310
Takaisinsaantihakemus oli jätetty tutkimatta – Kun kantaja oli palauttanut luottokustannukset, käräjäoikeus oli kehottanut hakijaa ilmoittamaan, mikä alkuperäiseen yksipuoliseen tuomioon liittyvä oikeussuojaintressi hänellä oli. Hovioikeus palautti asian käräjäoikeuteen – Oikeussuojaintressi takaisinsaannissa – Muutoksenhakuintressi.

Itä-Suomen hovioikeus 1.10.2025 S 17/2024/415 1035 3860 312
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut tuomiota.

KKO:2025:96 06.11.2025 S 1/2025/112 1034 8991 315
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Asiakirjan esittämisvelvollisuus – Kantajayhtiö oli vaatinut, että vastaaja tuo oikeuteen oikeudenkäyntiasiamiehensä kanssa laatimansa toimeksiantosopimuksen ja muita asiakirjoja – Asiassa ei edellytyksiä määrätä asiakirjoja tuotaviksi tuomioistuimeen.

Itä-Suomen hovioikeus 11.11.2025 S 17/2025/535 1040 0340 317
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Takaisinsaantihakemuksen peruutus – Yhtiön oman lakimiehen käyttö – Vastaajan peruutettua takaisinsaantihakemuksensa kantajan lausuman jälkeen käräjäoikeus oli katsonut vastaajan hävinneen asian ja määrännyt hänet korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden ratkaisua korvausvastuusta, mutta alensi kantajayhtiön asianosaiskulujen tuntipalkkion 80 euroon.

Helsingin hovioikeus 13.11.2025, H v. WestStar Oy, S 16/2025/2156 1040 1442 320
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Helsingin hovioikeus 19.11.2025 S 16/2025/836 1039 1201 329
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Takaisinsaantiasiassa kantaja oli peruuttanut muut kuin pääomaa koskevat vaatimuksensa. Käräjäoikeus oli velvoittanut kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut tämän vaatimuksen mukaisesti. Hovioikeus katsoi, että vaikka pääomaa oli ollut jäljellä enää pienehkö määrä, ei asiassa ollut perusteita katsoa vastaajan voittaneen asiaa pääoman osalta. Kantaja vapautettiin korvausvelvollisuudesta ja osapuolet määrättiin pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Vaasan hovioikeus 21.11.2025, K v. GF Money Oy, S 19/2025/188 1035 4778 331
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasiassa vahvistettu sovinto – Hovioikeus velvoitti alkuperäisen kantajan korvaamaan neljä viidesosaa vastapuolen oikeudenkäyntikuluista.

Rovaniemen hovioikeus 8.12.2025 S 21/2024/392 1041 5111 333
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Takaisinsaantiasiassa kantaja oli peruuttanut vaatimuksensa pääomaa ja perintäkuluja luunottamatta. Käräjäoikeus oli pääoman ja perintäkulujen tultua tuolloin jo maksetuiksi kumonnut yksipuolisen tuomion, mutta määrännyt osapuolet vastaamaan kuluistaan. Hovioikeus määräsi kantajan korvaamaan vastaajan käräjäoikeuskuluja 3000 euron edestä sekä hovioikeudessa neljän tunnin osalta.

Itä-Suomen hovioikeus 19.12.2025, K v. B2 Impact Oy, S 17/2025/554 1038 3649 335
Kulutusluoton sopimusehtojen kohtuullisuus ja oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt osapuolet vastaamaan kuluistaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomion lopputulosta – Kysymys myös uusien seikkojen esittämisestä hovioikeudessa.

Turun hovioikeus 8.1.2026 S 18/2025/387 1038 1102 339
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut tuomiota.

Turun hovioikeus 14.1.2026 S 18/2025/515 1038 2677 342
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt kantajan korvaamaan vastaajalle oikeudenkäyntimaksuun perustuen 530 euroa mutta muutoin osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Vastaajan tekemä valitus hylättiin.

Rovaniemen hovioikeus 15.1.2026 S 21/2025/699 1042 5749 345
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli katsonut yhtiön veloittaman tuntipalkkion 250 euroa kohtuulliseksi. Hovioikeus alensi palkkiota ja arvioi kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 80 euroa. Lisäksi oikeudenkäyntimaksu pantiin osapuolten kesken puoliksi.

Rovaniemen hovioikeus 28.1.2026 S 21/2025/153 1032 2359 346
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli velvoittanut vastaajan korvaaman kantajan oikeudenkäyntikuluja 2000 eurolla. Hovioikeus alensi korvauksen 6 tuntiin 80 euron tuntiveloituksella.

Helsingin hovioikeus 29.1.2026 S 24/1835 Nro 56. 348
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Saatava siirretty alkuperäiseltä kantajalta asiamiehenä toimineelle perintäyhtiölle – Kysymys siitä, oliko vastaaja velvollinen suorittamaan kantajalle kanteen vireillepanoon liittyvät oikeudenkäyntikulut – Kysymys myös uuden todistelun esittämisestä hovioikeudessa – Prekluusio.

Helsingin hovioikeus 3.2.2026 S 16/2025/871 1045 8541 353
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Kysymys todellisen vuosikoron määrästä 95,09 prosenttia sekä sen laskentatavasta – Sopimusehdot selkeät ja ymmärrettävät – Luottokustannukset kuluttajansuojalain nojalla kohtuuttomat – Luottokustannukset mitättömät, kantajalla silti oikeus korkolain 4 § 1 mom:n mukaiseen viivästyskorkoon – Perintäkuluja ei muutettu – Osavoittotilanteessa osapuolet määrättiin vastaamaan kuluistaan.

Itä-Suomen hovioikeus 4.2.2026 S 17/2025/296 1039 6664 361
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Todellinen vuosikorko 108,51 ja nimelliskorko 49,88 prosenttia – Koska OM asetuksen laskelmaa voi pitää esimerkinomaisena, sen noudattamatta jättäminen ei sellaisenaan tee sopimusehdoista harhaanjohtavia tai epäselviä – Todellinen vuosikorko kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Luottokorkoehto jätettiin ottamatta huomioon – Asianosaiset saivat takaisinsaantiasiassa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan sekä käräjäoikeudessa että hovioikeudessa.

Itä-Suomen hovioikeus 4.2.2026 S 17/2025/148 1032 0581 367
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Todellinen vuosikorko 108,51 ja nimelliskorko 49,88 prosenttia – Koska OM asetuksen laskelmaa voi pitää esimerkinomaisena, sen noudattamatta jättäminen ei sellaisenaan tee sopimusehdoista harhaanjohtavia tai epäselviä – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Luottokorkoehto jätettiin ottamatta huomioon – Pääoman tultua maksetuksi jo ennen yksipuolista tuomiota vastaaja vapautettiin myös perintä- ja oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta – Kantaja määrättiin korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan.

Itä-Suomen hovioikeus 6.2.2026 S 17/2025/792 1039 4641 371
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Kantajan katsottiin hävinneen sovinnossa ja määrättiin korvaamaan vastaajan kulut. Vastaajan asiamiehen kohtuulliseksi palkkioksi katsottiin käräjäoikeusprosessin osalta 6 tuntia 230 euron tuntiveloituksella ja hovioikeudesta 4 tuntia samalla tuntiveloituksella.

Turun hovioikeus 7.2.2026 S 18/2025/652 1044 4303 374
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota – Euroopan unionin perusoikeuskirja – Tehokkuusperiaate. (Ään.)

Turun hovioikeus 17.2.2026 S 18/2025/664 1041 3037 378
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota – Euroopan unionin perusoikeuskirja – Tehokkuusperiaate. (Ään.)

Rovaniemen hovioikeus 24.2.2026, Rononpesät v. Puistolinna, S 21/2025/625 1046 9864 382
Häätö – Osakehuoneistojen hallintaan ottamisen edellytykset – Maksuvelvollisuuden laiminlyönnin vähäistä suurempi merkitys – Kolmen kuukauden vastikerästit – Toistuvat maksuviiveet – Hallintaanottokulut – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen.

Rovaniemen hovioikeus 25.2.2026 S 21/2025/304 1043 3764 387
Perintäkulut – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Vastaaja vapautettiin perintäkulujen korvausvelvollisuudesta – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei siltä osin muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Itä-Suomen hovioikeus 4.3.2026 S 17/2025/990 1044 4494 388
Vahvistuskanne – Perusteettoman edun palautus – Saatavan vanhentuminen – Vanhentumisajan alkamisajankohta ja tehokkuusperiaate – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Todellinen vuosikorko on ollut 163,9 prosenttia oli kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Luottokustannukset jätettiin huomioon ottamatta – Yhtiö velvoitettiin korvaamaan kantajalle oikeudenkäyntikuluja 285 euron tuntiveloituksella käräjäoikeusvaiheesta kohtuullistetusti 10 tunnilta ja hovioikeudesta vaaditusti 6 tunnilta.

KKO 25.3.2026, L v. OPR-Finance Oy, S 2023/520 Nro 275. 394
Vahvistuskanne – 2 500 euron ja 9 900 euron vakuudettomat kertaluotot – Kysymys toimituspalkkioehtojen kohtuuttomuudesta – 280 euron ja 360 euron toimituspalkkiot kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuttomia – Oikeudenkäyntikulujen osalta ei syytä poiketa OK 21 luvun 3 §:n 1 momentin pääsäännöstä, jonka nojalla kantaja myös vapautettiin alempien oikeusasteiden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta.

Itä-Suomen hovioikeus 26.3.2026 S 17/2025/192 1046 8907 397
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Vastaajan takaisinsaantihakemus oli laitettu vireille käräjäoikeudessa sen jälkeen, kun yhtiö oli jo suostunut hyvittämään luottokustannukset vastaajan vaatimalla tavalla – Kysymys tarpeettoman oikeudenkäynnin aiheuttamisesta – Asiamiehen rinnakkainen kuluvastuu.

Turun hovioikeus 31.3.2026 S 18/2025/227 1040 0861 401
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Turun hovioikeus 1.4.2026 S 24/1455 Nro 85 403
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Hovioikeus korotti käräjäoikeuden vastaajan hyväksi tuomitsemien kulukorvausten tuntiveloitusta 250 euroon.

EUT, 16.4.2026, mBank S.A. vastaan KŁ ja JŁ, “Jangielak”, Asia C-752/24, ... 404
Ryhmäkanne – Perusteeton etu – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Elinkeinonharjoittajan kanteen vanhentumisaika – Saatavan vanhentuminen saa lain mukaan katketa myös sopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkimisen aikana – Tehokkuusperiaate – Oikeusvarmuuden periaate.

Turun hovioikeus 17.4.2026, Riverty Finland Oy v. L, S 18/2026/479 1053 4889 410
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Turun hovioikeus 20.4.2026, Blue Finance v. A, S 18/2026/397 1053 7447 413
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen ja oikeudenkäyntimaksu – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa oikeudenkäyntikulujen osalta ei myönnetty, ja vaatimus oikeudenkäyntimaksun poistamisesta jätettiin tutkimatta.

Helsingin hovioikeus 23.4.2026 S 16/2025/1502 1051 7758 417
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Rovaniemen hovioikeus 30.4.2026 S 21/2025/836 1051 6108 420
Takaisinsaantihakemus jätetty tutkimatta – Kysymys oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta – Hovioikeus arvioi yhtiön oman lakimiehen käytöstä kohtuulliseksi tuntipalkkion määräksi käräjäoikeuskäsittelyn osalta 80 euroa 6 tunnilta.

Itä-Suomen hovioikeus 30.4.2026, M v. Riverty Finland Oy, S 17/2026/111 1051 6362 422
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Vaasan hovioikeus 18.5.2026, WestStar Oy v. K, S 19/2026/28 1054 0601 425
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt kantajayhtiön korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus velvoitti yhtiön korvaamaan vastaajalle neljä viidesosaa tälle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Turun hovioikeus 28.5.2026 S 18/2025/185 1055 3770 427
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Asianosainen edusti itseään mutta häntä oli neuvonut asianajaja korvausta vastaan. Kysymys myös vastapuolen avustajan yhteisvastuullisesta korvausvastuusta. Hovioikeus määräsi osapuolet korvaamaan kustannuksia ristiin, ja osan valtion vahingoksi.

Vaasan hovioikeus 4.6.2026, A ja K v. Bill Finland Oy, S 19/2025/461 1054 0571 431
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Vastaajalla ei ollut velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä – Hovioikeus velvoitti kantajayhtiön korvaamaan vastaajalle neljä viidesosaa tälle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Rovaniemen hovioikeus 10.7.2026, Apiles Technologies Oy v. V, S 21/2024/357 1051 7726 433
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – 2000 euron jatkuva luotto – Nimelliskorko 49,88 prosenttia ja todellinen vuosikorko 108,51 prosenttia – Perintäkulut – Sopimusehdot selkeät ja ymmärrettävät – Todellinen vuosikorko kuluineen kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Kohtuuton vakioehto huomioon ottamatta – Perintäkuluille ollut silti peruste.

Helsingin hovioikeus 11.8.2026, S v. Lowell, S 16/2026/396 1063 1427 436
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Rovaniemen hovioikeus 19.8.2026 S 21/2025/508 1056 8284 442
Perusteettoman edun palautus – Vanhentuminen – Vanhentumisajan alkamisajankohta – Euroopan unionin oikeus – Tehokkuusperiaate edellyttää sitä, että kuluttajalla on oltava mahdollisuus saada tieto oikeuksistaan ennen kuin vaatimusten esittämistä koskeva määräaika alkaa kulua tai päättyy. Koska sopimusehtojen kohtuuttomuutta ei oltu täysimääräisesti tutkittu, asia palautettiin käräjäoikeuteen.

Rovaniemen hovioikeus 21.8.2026, K v. GF Money Oy, S 21/2025/50 1059 6942 446
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Käräjäoikeus ei ollut omasta aloitteestaan tutkinut oliko kyse direktiivin 93/13/ETY soveltamisalaan kuuluvasta vakiosopimusehdosta. Asia palautettiin käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.

Itä-Suomen hovioikeus 27.8.2026, P v. WestStar Oy, S 17/2025/1068 1061 0243 448
Vastakanteen nostaminen – Prosessiväitteen esittämisajankohta – Vastakanteen nostamisessa on noudatettava ehdottomia prosessisäännöksiä – Vastakanteen nostaminen tapahtuu edeltä ilmenevin tavoin samalla tavalla kuin riita-asian

saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi eli käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella haastehakemuksella.

Helsingin hovioikeus 31.8.2026, Martox Grupp Oy v. Arvohousing Oy:n konkurssipesä, S 16/2025/735 1060 9421 450
Urakkariita – Konkurssi – Konkurssipesä ei jatkanut oikeudenkäyntiä – Yksipuolinen tuomio – Oikeudenkäyntikulut – Käräjäoikeus oli osittain hylännyt oikeudenkäyntikuluvaatimukset kohtuuperustein, vaikka käsiteltävä asia ei ollut oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu summaarinen riita-asia. Käräjäoikeuden kuluratkaisu kumottiin.

Helsingin hovioikeus 31.8.2026, T ja B2 Impact Oy, S 16/2026/1327 1064 6252 453
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Osavoittotilanteesta huolimatta hovioikeus velvoitti kantajan korvaamaan neljä viidesosaa vastapuolen kuluista 8 tunnilta.

Rovaniemen hovioikeus 31.8.2026 S 21/2025/487 1048 0450 455
Takaisinsaanti – Vastakanne – Kysymys ulosottoon tehtyjen maksujen palauttamisesta – Käräjäoikeus oli velvoittanut yhtiön maksamaan vastaajalle oikeudenkäyntikulujen korvausta puolet viidestä laskutustunnista ja vastakanteen hävinneen vastaajan puolestaan kantajan kuluja 800 eurolla. Hovioikeus ei muuttanut tuomiota.

Rovaniemen hovioikeus 31.8.2026 S 21/2025/684 1048 6928 458
Kuluttajaluotto – Luoton myöntämisen lainmukainen menettely – Luottosopimukseen kuuluvien asiakirjojen toimittaminen – Näyttötaakka – Hovioikeus katsoi näytetyksi, että kuluttajaluottosopimus oli tehty kuluttajansuojalain mukaisesti.

Helsingin hovioikeus 2.9.2026, WestStar v. P, S 16/2026/1916 1065 4612 459
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasiassa sovinto – Käräjäoikeus oli määrännyt kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut kuudelta tunnilta 250 euron tuntiveloituksella. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Itä-Suomen hovioikeus 2.9.2026 S 17/2026/509 1056 2926 462
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Itä-Suomen hovioikeus 2.9.2026, R v. Blue Finance Suomi Oy, S 17/2026/285 1061 6884 465
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Itä-Suomen hovioikeus 4.9.2026, Svea Perintä Oy v. H, S 26/11 Nro 136 470
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Asia ratkaistu vastaajan hyväksi yksipuolisella tuomiolla ja kantajalla takaisinsaanti vireillä – Kuluja koskeva tuomio kumottiin ja kulukysymys palautettiin käräjäoikeuteen takaisinsaantiasian yhteydessä ratkaistavaksi.

Itä-Suomen hovioikeus 16.9.2026, V v. GF Money Oy, S 17/2026/101 1048 1099 471
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Helsingin hovioikeus 18.9.2026, S v. B2 Impact Oy, S 16/2026/1941 1064 4469 473
Takaisinsaanti – Tutkimatta jättäminen – Valitus hylättiin, koska haaste oli käräjäoikeudessa annettu vastaajalle tiedoksi asianmukaisesti. Kannattaa säilyttää tiedoksiantotodistukset.

Helsingin hovioikeus 29.9.2026, F v. Riverty Finland Oy, S 16/2026/1453 1063 5241 474
Luottosopimukset olivat vuodelta 2015, eikä asiakirjoja ollut enää saatavilla. Käräjäoikeus katsoi, että luotonantajalla oli oikeus saada maksamattomalle pääomalle ainoastaan korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien. Asiassa ei ilmennyt perustetta hylätä perintäkuluja. Osavoittotilanteesta huolimatta käräjäoikeus velvoitti kantajan korvaamaan 6 tuntia 250 euron tuntiveloituksella. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

EUT 1.10.2026, Lieven de Key vastaan BS, Asia C-459/25. 479
Vuokrasopimuksen kohtuuttomat ehdot – Direktiivi 93/13/ETY – Ehto, jonka mukaan vuokralainen vastaa kaikista tuomioistuinmenettelystä aiheutuvista

kuluista, jos hän ei täytä sopimusvelvoitteitaan – Vuokralainen voitiin velvoittaa maksamaan oikeudenkäyntikulut lain mukaan, vaikka vuokrasopimuksen kulujen korvaamista koskeva ehto olisi kohtuuton –Oikeudenkäyntikulut – Jäsenvaltioiden menettelyllinen autonomia – Tehokkuusperiaate.

Helsingin hovioikeus 12.10.2026 S 16/2026/437 1062 5605 485
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus katsoi vastaajan pääosin voittaneen juttunsa ja velvoitti kantajan korvaamaan neljä viidesosaa tälle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista. Tarpeellisena ja kohtuullisena ajankäyttönä pidettiin 5 tuntia 250 euron tuntiveloituksella.

EUT 15.10.2026, N.O. vastaan PKO BP S.A., "Tukowiecka", Asia C-70/25..... 489
Maksupalveluntarjoaja ei voi kieltäytyä palauttamasta maksajalle oikeudettoman maksutapahtuman määrää välittömästi, vaikka maksaja on toiminut törkeän huolimattomasti. – Maksupalvelut sisämarkkinoilla – Direktiivi (EU) 2015/2366 – Oikeudettomat maksutapahtumat – Maksupalveluntarjoajan velvollisuus välittömään palautukseen – Vastuun jakautuminen maksupalveluntarjoajan ja maksajan välillä – Törkeä huolimattomuus.

Itä-Suomen hovioikeus 20.10.2026 S 17/2026/944 1069 0105 496
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus katsoi, että asiassa oli ollut syy poiketa osavoittotilanteen pääsäännöstä vastaajan hyväksi, mutta alensi korvauksen määrää.

Itä-Suomen hovioikeus 21.10.2026 S 17/2026/282 1056 2357 500
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Oman juristin käyttäminen. Hovioikeus määräsi vastaajan korvaamaan kantajalle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluja 6,5 tuntia 80 euron tuntiveloituksella. Kantaja puolestaan velvoitettiin korvaamaan vastaajan yhteensä 6,25 tunnin hovioikeusvaiheen oikeudenkäyntikuluista yksi kolmannes 250 euron tuntiveloituksella.

Itä-Suomen hovioikeus 28.10.2026, ACH Invest Oy v. P, S 17/2026/334 1067 4953..... 502
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt kantajan korvaaman vastaajana olevan kuluttajan oikeudenkäyntikuluja. Hovioikeus vapautti kantajan korvausvastuusta ja katsoi, että osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen ei ollut vastoin EU-oikeudellista tehokkuusperiaatetta. Sitä, että myös kuluttajan asemassa oleva asianosainen voi osavoittotilanteessa joutua vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, ei voitu pitää oikeussuojakeinon käyttämistä ehkäisevänä kuluriskinä.

Suppea asiahakemisto sivulta 507 alkaen.

SUMMAARISTEN ASIOIDEN TUOMIOISTUINRATKAISUJA

EYTI 14.12.1995, JEROEN VAN SCHIJNDEL JA JOHANNES NICOLAAS CORNELIS VAN VEEN VASTAAN STICHTING PENSIOENFONDS VOOR FYSIOTHERAPEUTEN, YHDISTETYT ASIAT C-430/93 JA C-431/93.

Kansallisen tuomioistuimen velvollisuus tutkia yhteisön oikeuden mukaisuus – Tutkimisvelvollisuus viran puolesta – Asianosaisten vetoamistaakka – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

Hoge Raad – Alankomaat
Oikeustapauskokoelma 1995 sivu I-04705

Tiivistelmä

1 Oikeudenkäynnissä, joka koskee sellaisia yksityisoikeudellisia oikeuksia ja velvollisuuksia, joista asianosaiset voivat vapaasti sopia, kansallisen tuomioistuimen on sovellettava yhteisön pakottavia oikeussääntöjä, kuten perustamissopimuksen 3 artiklan f kohtaa sekä 85, 86 ja 90 artiklaa, vaikka asianosainen, jonka edun mukaista niiden soveltaminen on, ei ole vedonnut niihin, jos kyseisessä kansallisessa oikeudessa sallitaan tällainen soveltaminen.

Perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun yhteistyöperiaatteen mukaan kansallisten tuomioistuinten on turvattava yhteisön oikeuden säännösten ja määräysten välittömään oikeusvaikutukseen perustuva oikeussubjektien oikeussuoja.

Yhteisön oikeudessa ei kuitenkaan velvoiteta kansallista tuomioistuinta ottamaan viran puolesta huomioon yhteisön oikeussääntöjen rikkomista koskevaa perustetta, jos tuomioistuimen olisi tutkiakseen tällaisen perusteen luovuttava sille kuuluvasta passiivisuudesta, koska sen pitäisi ylittää asianosaisten määrittämän riita-asian rajat ja/tai nojautua muihin tosiseikkoihin ja olosuhteisiin kuin niihin, joihin asianosainen, jonka edun mukaista on soveltaa sanottuja oikeussääntöjä, on perustanut vaatimuksensa.

Koska asiasta ei ole yhteisön säännöksiä, kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä on määriteltävä toimivaltaiset tuomioistuimet ja annettava menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuden välittömään oikeusvaikutukseen perustuvat oikeussubjektien oikeudet. Nämä menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltioiden sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia, eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeudessa vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. Sellaista kansallisen oikeuden säännöstä, joka estää perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisen menettelyn käyttämisen, ei saa soveltaa.

Sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö yhteisön oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava ottaen huomioon tämän menettelysäännön merkityksen koko oikeudenkäynnin, sen kulun ja sen erityispiirteiden kannalta eri kansallisissa oikeuselimissä. Tämän osalta on otettava tarvittaessa huomioon kansallisen oikeusjärjestyksen perustana olevat periaatteet, joita ovat esimerkiksi puolustuksen oikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate ja oikeudenkäyntimenettelyn moitteeton kulku.

Tältä osin kansallisen oikeuden periaate, jonka mukaan aloitteen tekeminen oikeudenkäynnissä on asianosaisten tehtävä ja tuomioistuin voi toimia viran puolesta ainoastaan poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa yleinen etu edellyttää sen toimenpiteitä, ilmentää suurimmassa osassa jäsenvaltioita

noudatettuja käsityksiä valtion ja yksilön välisistä suhteista, ja sillä suojataan puolustuksen oikeuksia ja turvataan menettelyn moitteeton kulku erityisesti välttämällä uusien perusteiden harkintaan liittyvät viiveet.

[…]

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat C. N. Kakouris, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet ja G. Hirsch, tuomarit G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida (esittelevä tuomari), P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, J. L. Murray, P. Jann ja H. Ragnemalm,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,

kirjaaja: R. Grass ja johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

[...]

on antanut seuraavan

tuomion

Tuomion perustelut

1 Hoge Raad der Nederlanden on 22.10.1993 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 28.10.1993, esittänyt ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti kuusi ennakkoratkaisukysymystä yhtäältä yhteisön oikeuden tulkinnasta sen osalta, onko kansallisella tuomioistuimella toimivalta tutkia viran puolesta kansallisen oikeuden säännöksen yhteensoveltuvuutta ETY:n perustamissopimuksen 3 artiklan f kohdan sekä 5, 85, 86 ja/tai 90 artiklan kanssa, ja toisaalta näiden määräysten tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty riita-asioissa (C-430/93) van Schijndel vastaan Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten ja (C-431/93) van Veen vastaan Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten (fysioterapeuttien eläkekassa, jäljempänä eläkekassa).

3 Nämä kaksi asiaa on yhdistetty 2.12.1993 annetulla määräyksellä kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion julistamista varten.

4 Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregelingin (Alankomaiden laki pakollisesta kuulumisesta ammatilliseen eläkejärjestelmään, jäljempänä WVD) 2 pykälän 1 momentin mukaan sosiaaliministeriöllä on toimivalta yhden tai useamman tietyn toimialan työntekijöitä riittävästi edustavan järjestön pyynnöstä määrätä, että kaikkien tähän ammattikuntaan kuuluvien tai tällaisista henkilöistä koostuvan yhden tai usean määrätyn ryhmän on kuuluttava tämän ammattikunnan perustamaan ammatilliseen eläkejärjestelmään. WVD:n 2 pykälän 4 momentin mukaan asianomaisten henkilöiden on noudatettava eläkekassan perustamiskirjan ja sääntöjen määräyksiä tai niiden nojalla annettuja heitä koskevia määräyksiä.

5 Fysioterapeutit perustivat eläkekassan vuonna 1978. Tämän kassan antaman eläkesäännön 2 kohdan 1 alakohdan mukaan siihen kuuluvat "fysioterapeutit, jotka harjoittavat Alankomaissa ammattitoimintaa tässä ominaisuudessa ja jotka eivät vielä ole saavuttaneet eläkeikää". Tietyt fysioterapeuttien ryhmät on jätetty eläkekassan ulkopuolelle. Tällaisia ovat erityisesti ne, jotka "työskentelevät yksinomaan työsopimussuhteessa, johon sovelletaan Algemene Burgerlijke Pensioenwetissä (yksityisiä eläkkeitä koskeva yleislaki) säädettyä järjestelmää tai muuta vähintään tämän eläkesäännön mukaista järjestelmää vastaavaa eläkevakuutusta, edellyttäen, että asianomaiset henkilöt ilmoittavat eläkekassalle kirjallisesti tätä koskevan toivomuksensa 25 kohdan 3 alakohdassa vahvistettuja asiaa koskevia hallinnollisia määräyksiä noudattaen" (2 kohdan 1 alakohdan a alakohta).

6 Sosiaaliministeriö määräsi WVD:n 2 pykälän 1 momentin nojalla 31.3.1978 tekemällään päätöksellä pakolliseksi Alankomaissa toimivien fysioterapeuttien kuulumisen eläkekassaan. Kuten eläkekassan antaman säännön, myös 31.3.1978 tehdyn päätöksen mukaan tämä velvollisuus ei koske sellaisia fysioterapeutteja, jotka "työskentelevät yksinomaan työsopimussuhteessa, johon sovelletaan Algemene Burgerlijke Pensioenwetissä säädettyä järjestelmää tai muuta vähintään edellä mainittua ammatillista eläkejärjestelmää vastaavaa eläkevakuutusta, edellyttäen, että asianomaiset henkilöt ilmoittavat eläkekassalle kirjallisesti tätä koskevan toivomuksensa edellä mainitussa eläkesäännössä vahvistettuja asiaa koskevia hallinnollisia määräyksiä noudattaen".

7 Eläkesäännön 2 kohdan 1 alakohdan a alakohdan mukaisten ja eläkekassan vahvistamien sääntöjen mukaan eläkekassaan kuuluminen on pakollista, jollei eläkevakuutus, jonka työsopimussuhteessa toimiva fysioterapeutti on ottanut, kata "kaikkia kyseiseen ammattiin kuuluvia rajavastuuyhtiön palveluksessa olevia henkilöitä".

8 Edellä kuvailtujen sääntöjen ja määräysten perusteella kantajat, jotka harjoittavat fysioterapeutin ammattia Alankomaissa palkattuina työntekijöinä, ovat vaatineet vapautusta pakollisesta kuulumisesta fysioterapeuttien am-

matilliseen eläkejärjestelmään. Eläkekassa hylkäsi heidän vaatimuksensa, koska eläkejärjestelmä, johon he olivat liittyneet tekemällä sopimuksen vakuutusyhtiö Delta Lloydin kanssa, ei soveltunut kaikkiin kyseisen työnantajan palveluksessa oleviin tähän ammattikuntaan kuuluviin henkilöihin (jäljempänä kollektiivisuusvaatimus). Tästä syystä se antoi näille kahdelle vapautusta hakeneelle määräyksen jatkaa pakollisen eläkejärjestelmän edellyttämiä vakuutusmaksuja. Van Veen riitautti tämän määräyksen Kantonrechter te Bredassa ja van Schijndel Kantonrechter te Tilburgissa sillä perusteella, että kollektiivisuusvaatimus ei perustunut eläkekassan eläkesääntöön eikä WVD:een.

9 Kantonrechter te Breda hylkäsi van Veenin vaatimukset, kun taas Kantonrechter te Tilburg hyväksyi van Schijndelin vaatimukset. Muutoksenhaun yhteydessä Rechtbank te Breda yhtyi eläkekassan omaksumaan näkemykseen ja hylkäsi van Veenin ja van Schijndelin vaatimukset.

10 Van Veen ja van Schijndel hakivat kassaatiomenettelyssä muutosta näistä päätöksistä ja väittivät ensimmäistä kertaa vasta tässä menettelyssä, että Rechtbank te Bredan olisi pitänyt tutkia "tarvittaessa viran puolesta", oliko riitautettu pakollinen kuuluminen eläkekassaan yhteensoveltuva yhteisön oikeuden ylemmäntasoisten oikeussääntöjen kanssa, eli erityisesti ETY:n perustamissopimuksen 3 artiklan f kohdan, 5 artiklan toisen kohdan, 85 ja 86 artiklan, 90 artiklan sekä 52-58 ja 59-66 artiklan kanssa. Valittajien mukaan kyseinen velvollisuus voi siis estää eläkekassoihin ja yksittäisiin ammatinharjoittajiin sovellettavien kilpailusääntöjen tehokkaan vaikutuksen, koska tämä velvollisuus pakottaisi tai kannustaisi tekemään yhteisön kilpailusääntöjen vastaisia sopimuksia. Eläkekassa ei myöskään pystyisi vastaamaan markkinoiden kysyntään, ainakaan vastaavien eläkevakuutusten kysyntään edullisemmilla ehdoilla.

11 Tältä osin Hoge Raad toteaa, että valittajat ovat valitusperusteensa tueksi vedonneet useisiin tosiseikkoihin ja olosuhteisiin, joita Rechtbank te Breda ei ollut vahvistanut ja joihin valittajat eivät olleet vedonneet alemmissa oikeusasteissa esittämiensä vaatimusten tueksi. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Alankomaiden oikeudessa kassaatioperusteen luonne on kuitenkin sellainen, että uusiin väitteisiin voidaan vedota ainoastaan, jos ne ovat puhtaasti oikeudellisia, eli jos ne eivät edellytä tosiseikkojen tutkimista. Lisäksi vaikka Alankomaiden siviiliprosessilain 48 pykälän mukaan tuomioistuimen on tarvittaessa viran puolesta tutkittava oikeudelliset perusteet, periaate tuomioistuimen passiivisuudesta sellaisissa asioissa, jotka koskevat asianosaisten sellaisia yksityisoikeudellisia oikeuksia ja velvollisuuksia, joista osapuolet voivat vapaasti sopia, edellyttää, että täydentävät oikeudelliset perusteet eivät velvoita tuomioistuinta ylittämään asianosaisten määrittämän riita-asian rajoja eikä käyttämään perusteena muita kuin vaatimuksen perustana olevia tosiseikkoja ja olosuhteita.

12 Edellä esitetyn perusteella Hoge Raad on lykännyt asian ratkaisua ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko yksityisoikeudellisia asioita käsittelevän kansallisen tuomioistuimen sovellettava Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 3 artiklan f kohtaa sekä 5, 85, 86 ja/tai 90 artiklaa sellaisia yksityisoikeudellisia oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa oikeudenkäynneissä, joista asianosaiset voivat vapaasti sopia, vaikka asianosainen, jonka edun mukaista on soveltaa mainittuja määräyksiä, ei ole vedonnut niihin?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen on periaatteessa vastattava myönteisesti, soveltuuko tämä vastaus myös silloin, kun tuomioistuimen on näin tehdessään luovuttava sille kuuluvasta passiivisuudesta, koska sen pitäisi a) ylittää asianosaisten määrittämät asian rajat ja/tai b) nojautua muihin tosiseikkoihin ja olosuhteisiin kuin mihin se asianosainen, jonka edun mukaista on soveltaa näitä määräyksiä, vetoaa vaatimuksensa perusteeksi?

3) Jos toiseen kysymykseen on vastattava myönteisesti, voidaanko ensimmäisessä kysymyksessä mainittuihin perustamissopimuksen määräyksiin vedota ensimmäistä kertaa vasta ylimmässä kansallisessa oikeusasteessa, jos a) menettelyyn sovellettavan lainsäädännön mukaan uusia perusteita voidaan esittää ylimmässä oikeusasteessa ainoastaan, jos ne ovat puhtaasti oikeudellisia, eli ne eivät edellytä tosiseikkojen tutkimista ja ne pätevät kaikissa tilanteissa, ja jos b) kyseisiin määräyksiin vetoaminen edellyttää juuri tosiseikkojen tutkimista?

4) Ottaen huomioon edellä 3.1.A kohdan v alakohdassa selostetun Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregelingin (WVD) tarkoituksen, onko perustamissopimuksen 85, 86 tai 90 artiklassa tarkoitettuna yrityksenä pidettävä sellaista ammatillista eläkekassaa, johon kaikkien kyseiseen ammattikuntaan kuuluvien henkilöiden tai heistä koostuvan yhden tai usean

määrätyn ryhmän on WVD:n mukaan kuuluttava tästä laista johtuvine oikeusvaikutuksineen, jotka on lyhyesti selostettu edellä 3.1.A kohdassa?

5) Jos vastaus edelliseen kysymykseen on myönteinen, onko se, että kuuluminen fysioterapeuttien ammatilliseen eläkekassaan on edellä 3.1.B kohdassa tarkoitetulla tavalla määrätty pakolliseksi, sellainen jäsenvaltion toteuttama toimenpide, jolla estetään yrityksiin sovellettavien kilpailusääntöjen tehokas vaikutus, vai onko näin ainoastaan tietyissä tilanteissa, ja jos näin on, missä tilanteissa?

6) Jos edelliseen kysymykseen on vastattava kielteisesti, voiko velvollisuus kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään olla perustamissopimuksen 90 artiklan vastainen muiden seikkojen perusteella, ja jos näin on, mitkä nämä seikat ovat?"

Ensimmäinen kysymys

13 On todettava, että kansallisen tuomioistuimen mainitsemat kilpailusäännöt ovat pakottavia ja kansallisessa oikeusjärjestyksessä välittömästi sovellettavia oikeussääntöjä. Jos kansallisen oikeuden mukaan tuomioistuinten on viran puolesta tutkittava sellaiset pakottavaan kansalliseen oikeussääntöön perustuvat oikeudelliset perusteet, joihin asianosaiset eivät ole vedonneet, tällainen velvollisuus koskee myös pakottaviin yhteisön oikeuden sääntöihin nojautuvia oikeudellisia perusteita (ks. erityisesti asia 33/76, Rewe, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 1989, 5 kohta).

14 Näin on myös siinä tapauksessa, että kansallisessa oikeudessa annetaan tuomioistuimelle mahdollisuus viran puolesta soveltaa pakottavaa oikeussääntöä. Itse asiassa perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun yhteistyöperiaatteen mukaan kansallisten tuomioistuinten asiana on turvata yhteisön oikeuden säännösten ja määräysten välittömään oikeusvaikutukseen perustuva oikeussubjektien oikeussuoja (ks. erityisesti asia C-213/89, Factortame ym., tuomio 19.6.1990, Kok. 1990, s. I-2433, 19 kohta).

15 Tästä syystä ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että oikeudenkäynnissä, joka koskee sellaisia yksityisoikeudellisia oikeuksia ja velvollisuuksia, joista asianosaiset voivat vapaasti sopia, kansallisen tuomioistuimen on sovellettava perustamissopimuksen 3 artiklan f kohtaa sekä 85, 86 ja 90 artiklaa, vaikka asianosainen, jonka edun mukaista niiden soveltaminen on, ei ole vedonnut niihin, jos kyseisessä kansallisessa oikeudessa sallitaan tällainen soveltaminen.

Toinen kysymys

16 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko tällainen velvollisuus myös siinä tapauksessa, että soveltaakseen viran puolesta edellä mainittuja yhteisön oikeuden määräyksiä tuomioistuimen olisi luovuttava sille kuuluvasta passiivisuudesta, koska sen pitäisi ylittää asianosaisten määrittämän riita-asian rajat ja/tai käyttää perusteena muita tosiseikkoja ja olosuhteita kuin ne, joihin asianosainen, jonka edun mukaista perustamissopimuksen määräysten soveltaminen on, on perustanut vaatimuksensa.

17 Tässä yhteydessä on muistettava, että koska asiasta ei ole yhteisön säännöksiä, kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä on määriteltävä toimivaltaiset tuomioistuimet ja annettava menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuden välittömään oikeusvaikutukseen perustuvat oikeussubjektien oikeudet. Nämä menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltioiden sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia, eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeudessa vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (ks. em. tuomio Rewe, 5 kohta; asia 45/76, Comet, tuomio 16.12.1976, Kok 1976. s. 2043, 12-16 kohta; asia 68/79, Just, tuomio 27.2.1980, Kok. 1980, s. 501, 25 kohta; asia 199/82, San Giorgio, tuomio 9.11.1983, Kok. 1983, s. 3595, 14 kohta; yhdistetyt asiat 331/85, 376/85 ja 378/85, Bianco ja Girard, tuomio 25.2.1988, Kok. 1988, s. 1099, 12 kohta; asia 104/86, komissio v. Italia, tuomio 24.3.1988, Kok. 1988, s. 1799, 7 kohta; yhdistetyt asiat 123/87 ja 330/87, Jeunehomme ja EGI, tuomio 14.7.1988, Kok. 1988, s. 4517, 17 kohta; asia C-96/91, komissio v. Espanja, tuomio 9.6.1992, Kok. 1992, s. I-3789, 12 kohta; ja yhdistetyt asiat C-6/90 ja C-9/90, Francovich ym., tuomio 19.11.1991, Kok. 1991, s. I-5357, 43 kohta).

18 On lisäksi muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo lausunut, että sellaista kansallisen oikeuden säännöstä, joka estää perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisen menettelyn käyttämisen, ei saa soveltaa (ks. asia 166/73, Rheinmühlen, tuomio 16.1.1974, Kok. 1974, s. 33, 2 ja 3 kohta).

19 Näiden periaatteiden soveltamiseksi sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö yhteisön oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava ottaen huomioon tämän menettelysäännön merkityksen

koko oikeudenkäynnin, sen kulun ja sen erityispiirteiden kannalta eri kansallisissa oikeuselimissä. Tämän osalta on otettava tarvittaessa huomioon kansallisen oikeusjärjestyksen perustana olevat periaatteet, joita ovat esimerkiksi puolustuksen oikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate ja oikeudenkäyntimenettelyn moitteeton kulku.

20 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on todettava, että tuomioistuimen velvollisuus rajoittua riita-asian kohteeseen ja perustaa päätöksensä sille esitettyihin tosiseikkoihin rajoittaa sitä kansallisen oikeuden periaatetta, jonka mukaan tuomioistuimen on siviiliprosessissa tutkittava tai se voi viran puolesta tutkia oikeudellisia perusteita.

21 Tämä rajoitus perustuu periaatteeseen, jonka mukaan aloitteen tekeminen oikeudenkäynnissä on asianosaisten tehtävä, eikä tuomioistuin voi toimia viran puolesta kuin poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa yleinen etu edellyttää sen toimenpiteitä. Tämä periaate ilmentää suurimmassa osassa jäsenvaltioita noudatettuja käsityksiä valtion ja yksilön välisistä suhteista, ja sillä suojataan puolustuksen oikeuksia ja turvataan menettelyn moitteeton kulku erityisesti välttämällä uusien perusteiden harkintaan liittyvät viiveet.

22 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että yhteisön oikeus ei velvoita kansallista tuomioistuinta ottamaan viran puolesta huomioon yhteisön oikeussääntöjen rikkomista koskevaa perustetta, jos tuomioistuimen olisi tutkiakseen tällaisen perusteen luovuttava sille kuuluvasta passiivisesta asemasta, koska sen pitäisi ylittää asianosaisten rajaaman riita-asian kohde ja/tai nojautua muihin tosiseikkoihin ja olosuhteisiin kuin niihin, joihin asianosainen, jonka edun mukaista on soveltaa sanottuja oikeussääntöjä, on perustanut vaatimuksensa.

Muut kysymykset

23 Ottaen huomioon kahteen ensimmäiseen kysymykseen annetut vastaukset, kolmanteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata. Ei myöskään ole tarpeen vastata muihin kysymyksiin, jotka on esitetty ainoastaan sen tapauksen varalta, että olisi päätetty, että Hoge Raadin pitäisi tutkia pääasian asianosaisten esittämän perusteen kaltainen peruste.

Päätökset oikeudenkäyntikuluista

Oikeudenkäyntikulut

24 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Alankomaiden, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Päätöksen päätösosa

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Hoge Raad der Nederlandenin 22.10.1993 esittämät kysymykset seuraavasti:

1) Oikeudenkäynnissä, joka koskee sellaisia yksityisoikeudellisia oikeuksia ja velvollisuuksia, joista asianosaiset voivat vapaasti sopia, kansallisen tuomioistuimen on sovellettava perustamissopimuksen 3 artiklan f kohtaa sekä 85, 86 ja 90 artiklaa, vaikka asianosainen, jonka edun mukaista niiden soveltaminen on, ei ole vedonnut niihin, jos kyseisessä kansallisessa oikeudessa sallitaan tällainen soveltaminen.

2) Yhteisön oikeus ei velvoita kansallista tuomioistuinta ottamaan viran puolesta huomioon yhteisön oikeussääntöjen rikkomista koskevaa perustetta, jos tuomioistuimen olisi tutkiakseen tällaisen perusteen luovuttava sille kuuluvasta passiivisuudesta, koska sen pitäisi ylittää asianosaisten määrittämän riita-asian rajat ja/tai nojautua muihin tosiseikkoihin ja olosuhteisiin kuin niihin, joihin asianosainen, jonka edun mukaista on soveltaa sanottuja oikeussääntöjä, on perustanut vaatimuksensa.

Lähde: EUR-Lex CELEX 61993J0430.

EYTI 27.6.2000 : OCEANO GRUPO EDITORIAL SA, SALVAT EDITORES SA YM. YHDISTETYT ASIAT C-240/98 – C-244/98.

Juicio de cognición -menettely – Direktiivi 93/13/ ETY – Oikeuspaikkalauseke – Kansallinen tuomioistuin voi viran puolesta arvioida sopimusehdon kohtuuttomuutta tutkiessaan kanteen tutkittavaksi ottamista – Tehokkuusperiaate.

Juzgado de Primera Instancia nº 35 de Barcelona – Espanja.

Oikeustapauskokoelma 2000 sivu I-04941.

Tiivistelmä

1. Oikeuspaikkalauseketta, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja joka on liitetty kuluttajan ja ammatinharjoittajan välillä tehtyyn sopimukseen ja jossa myönnetään yksinomainen toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, jossa elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee, on pidettävä kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13/ETY 3 artiklassa tarkoitettuna kohtuuttomana ehtona, koska se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

Ks. 24 kohta.

2. Se suoja, joka kuluttajille varmistetaan kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetulla direktiivillä 93/13/ETY, merkitsee sitä, että kansallinen tuomioistuin voi viran puolesta arvioida käsiteltäväkseen saatetun sopimusehdon kohtuuttomuutta silloin, kun se tutkii kansallisessa tuomioistuimessa nostetun kanteen tutkittavaksi ottamista.

Kansallisen tuomioistuimen on kyseistä direktiiviä edeltäviä tai sen jälkeisiä kansallisen oikeuden säännöksiä soveltaessaan tulkittava niitä mahdollisuuksien mukaan direktiivin sisältö ja tavoite huomioon ottaen. Direktiivin mukaisen tulkinnan vaatimus edellyttää erityisesti sitä, että kansallinen tuomioistuin asettaa etusijalle sellaisen tulkinnan, jonka avulla se voi viran puolesta olla hyväksymättä toimivaltaa, joka sille annetaan kohtuuttomalla sopimusehdolla.

Ks. 29 ja 32 kohta sekä tuomiolauselman 1–2 kohta.

[…]

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaoston puheenjohtaja L. Sevón sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann (esittelevä tuomari), H. Ragnemalm, M. Wathelet, V. Skouris ja F. Macken,

julkisasiamies: A. Saggio,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

[…]

on antanut seuraavan

tuomion

Tuomion perustelut

1 Juzgado de Primera Instancia n° 35 de Barcelona on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 31.3.1998 (asiat C-240/98 ja C-241/98) ja 1.4.1998 (asiat C-242/98, C-243/98 ja C-244/98) tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 8.7.1998, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29; jäljempänä direktiivi) tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on tullut esille sellaisten riita-asioiden yhteydessä, joista yhdessä ovat vastapuolina Océano Grupo Editorial SA ja Murciano Quintero ja muissa yhtäältä Salvat Editores SA ja toisaalta Sánchez Alcón Prades, Copano Badillo, Berroane ja Viñas Feliu ja jotka koskevat sellaisten erääntyneiden määrien maksamista, jotka olisi maksettava kyseisten yhtiöiden ja pääasioiden vastaajien välillä tehtyjen osamaksusopimusten perusteella.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin tarkoituksena on sen 1 artiklan 1 kohdan mukaan "lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä".

4 Direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

b) kuluttajalla jokaista luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa;

c) elinkeinonharjoittajalla jokaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään harjoittaa joko julkisen tai yksityisen alan ammatti- tai liiketoimintaa."

5 Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille."

6 Direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa viitataan direktiivin liitteeseen, jossa on "ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina". Kyseisen liitteen 1 kohdassa mainitaan "ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on:

– –
q) kuluttajan oikeuden nostaa kanne tai käyttää muita oikeuskeinoja poissulkeminen tai rajoittaminen – – “.

7 Direktiivin 6 artiklan 1 kohta kuuluu seuraavasti:

“Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

8 Direktiivin 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

“1. Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut keinot sisältävät säännöksiä, joiden mukaisesti henkilöt ja järjestöt, joilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti laillinen etu suojella kuluttajia, voivat kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattaa asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa tai toimivaltaisessa viranomaisessa, jotka voivat päättää, ovatko yleiseen käyttöön laaditut sopimusehdot luonteeltaan kohtuuttomia ja käyttää riittäviä ja tehokkaita keinoja tällaisten ehtojen käytön lopettamiseksi.”

9 Direktiivin 10 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden oli saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 31.12.1994.

Kansallinen lainsäädäntö

10 Espanjan oikeudessa kuluttajien suojelu sellaisia kohtuuttomia ehtoja vastaan, joita voi sisältyä elinkeinonharjoittajien kanssa tehtyihin sopimuksiin, varmistettiin aluksi 19.7.1984 annetulla Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuariosilla nro 26/1984 (kuluttajien ja käyttäjien suojelusta annettu yleislaki, Boletín Oficial del Estado nro 176, 24.7.1984; jäljempänä laki nro 26/1984).

11 Lain nro 26/1984 10 §:n 1 momentin mukaan sellaisten ehtojen, edellytysten tai määräysten, joita sovelletaan yleisesti tuotteiden tai palveluiden tarjonnassa tai myynninedistämisessä, on oltava hyvän tavan mukaisia ja varmistettava kohtuullinen tasapaino osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välillä, mikä joka tapauksessa merkitsee sitä, ettei kohtuuttomia ehtoja voida käyttää. Mainitun lain 10 §:n 4 momentin mukaan viimeksi mainitut ehdot, jotka on määritelty ehdoiksi, jotka ovat suhteettomalla ja kohtuuttomalla tavalla kuluttajalle epäedullisia tai jotka aiheuttavat osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille epätasapainon kuluttajien vahingoksi, ovat mitättömiä.

12 Direktiivi pantiin kokonaisuudessaan täytäntöön 13.4.1998 annetulla Ley sobre Condiciones Generales de la Contratacióniilla nro 7/1998 (yleisistä sopimusehdoista annettu laki, Boletín Oficial del Estado nro 89, 14.4.1998; jäljempänä laki nro 7/1998).

13 Lain nro 7/1998 8 §:ssä säädetään sellaisten yleisten sopimusehtojen mitättömyydestä, jotka sopimuspuolen vahingoksi ovat ristiriidassa lain säännösten kanssa, ja erityisesti sellaisten kohtuuttomien yleisten sopimusehtojen mitättömyydestä, joita voi sisältyä laissa nro 26/1984 tarkoitettuihin kuluttajien kanssa tehtäviin sopimuksiin.

14 Lailla nro 7/1998 täydennetään lisäksi lakia nro 26/1984 lisäämällä siihen muun muassa 10 bis §, jonka 1 momentti on pääasialliselta sisällöltään sama kuin direktiivin 3 artiklan 1 kohta, sekä täydentävä säännös, jossa olennaisilta osin toistetaan niiden sopimusehtojen luettelo, jotka voidaan todeta kohtuuttomiksi ja jotka ovat direktiivin liitteenä, ja jossa täsmennetään, että kyseinen säännös on luonteeltaan ainoastaan vähimmäisvaatimus. Kyseisen täydentävän säännöksen 27 kohdan mukaan pidetään kohtuuttomana sellaisen ehdon lisäämistä sopimukseen, jonka perusteella myönnetään asiaa koskeva toimivalta nimenomaisesti muulle tuomioistuimelle kuin kuluttajan kotipaikan tuomioistuimelle tai velvollisuuden täytäntöönpanopaikan tuomioistuimelle.

Pääasioiden kohteena olevat oikeusriidat ja ennakkoratkaisukysymys

15 Pääasioiden vastaajat, joiden kotipaikka on Espanjassa, tekivät 4.5.1995 ja 16.10.1996 välisenä aikana kukin osaltaan sopimuksen tietosanakirjan ostamisesta osamaksulla yksityiskäyttöön. Pääasioiden kantajat ovat kyseisten tietosanakirjojen myyjät.

16 Sopimuksissa oli ehto, jolla asiaa koskeva toimivalta myönnettiin Barcelonan (Espanja) tuomioistuimille, mutta Barcelona ei ole yhdenkään pääasian vastaajan kotipaikka, vaan siellä sijaitsee pääasioiden kantajien kotipaikka.

17 Koska tietosanakirjojen ostajat eivät olleet maksaneet erääntyneitä määriä sovittui-

hin määräpäiviin mennessä, myyjät saattoivat 25.7.1997 ja 19.12.1997 välisenä aikana asiat Juzgado de Primera Instancia n° 35 de Barcelonan käsiteltäviksi "juicio de cognición" -menettelyssä (vähäisiä määriä koskeville riita-asioille varattu summaarinen menettely), jotta pääasioiden vastaajat tuomittaisiin maksamaan erääntyneet määrät.

18 Näitä vaatimuksia ei kuitenkaan annettu tiedoksi vastaajille, koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole varma siitä, onko sillä toimivalta ratkaista kyseisiä asioita. Se nimittäin toteaa, että Tribunal Supremo on useaan otteeseen todennut kohtuuttomiksi sellaiset oikeuspaikkalausekkeet, joista on kyse sen käsiteltäviksi saatetuissa asioissa. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kansallisten tuomioistuinten ratkaisut ovat kuitenkin ristiriitaisia siltä osin, voiko tuomioistuin viran puolesta arvioida kohtuuttomien ehtojen mitättömyyttä oikeudenkäynneissä, jotka koskevat kuluttajien etujen suojelua.

19 Juzgado de Primera Instancia n° 35 de Barcelona katsoi tässä tilanteessa, että direktiivin tulkinta on välttämätöntä, jotta tuomioistuin voi ratkaista sen käsiteltäviksi saatetut asiat, joten se päätti lykätä asian ratkaisemista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen, joka on muotoiltu samalla tavalla kyseisissä viidessä ennakkoratkaisupyynnössä:

"Onko kansallisella tuomioistuimella kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetussa neuvoston direktiivissä 93/13/ETY säädetyn kuluttajansuojan perusteella mahdollisuus arvioida viran puolesta tietyn sopimusehdon kohtuuttomuutta, kun se tutkii yleiseen tuomioistuimeen tehdyn vaatimuksen tutkittavaksi ottamista?"

20 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 20.7.1998 antamalla määräyksellä asiat C-240/98-C-244/98 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

21 Alustavasti on todettava, että sellainen ehto, josta on kyse pääasioiden kohteena olevissa riita-asioissa, täyttää kaikki edellytykset, jotta se voitaisiin katsoa direktiivin kannalta kohtuuttomaksi, silloin kun siitä ei ole erikseen neuvoteltu ja se on liitetty direktiivissä tarkoitettuun kuluttajan ja ammatinharjoittajan välillä tehtyyn sopimukseen.

22 Tällainen ehto, jonka tarkoituksena on myöntää kaikkia sopimuksesta johtuvia riita-asioita koskeva toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, jossa elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee, merkitsee kuluttajalle velvollisuutta alistua sellaisen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan, joka voi olla kaukana kuluttajan kotipaikasta, mikä on omiaan vaikeuttamaan kuluttajan esiintymistä oikeudessa. Vähäisiä määriä koskevien riita-asioiden tapauksessa ne kulut, jotka liittyvät kuluttajan oikeudessa esiintymiseen, voivat osoittautua ehkäiseväksi tekijäksi ja johtaa siihen, että kuluttaja luopuu kanteen nostamisesta tai puolustautumisesta. Tällainen ehto kuuluu näin ollen niihin ehtoihin, joilla suljetaan pois tai rajoitetaan kuluttajan oikeutta nostaa kanne ja joista on säädetty direktiivin liitteen 1 kohdan q alakohdassa.

23 Kyseinen ehto sallii sitä vastoin elinkeinonharjoittajan koota kaikki elinkeinotoimintaansa liittyvät oikeusriidat sen alueen tuomioistuimeen, jossa sen kotipaikka sijaitsee, mikä sekä helpottaa sen oikeudessa esiintymisen järjestämistä että tekee siitä edullisempaa.

24 Tästä seuraa, että oikeuspaikkalauseketta, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja joka on liitetty kuluttajan ja ammatinharjoittajan välillä tehtyyn sopimukseen ja jossa myönnetään yksinomainen toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, jossa elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee, on pidettävä direktiivin 3 artiklassa tarkoitettuna kohtuuttomana ehtona, koska se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

25 Sen kysymyksen osalta, voiko tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyä sopimusta koskeva riita-asia, viran puolesta arvioida kyseisen sopimuksen ehdon kohtuuttomuutta, on muistettava, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön.

26 Direktiivin 6 artiklan - jossa jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus säätää, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia - tavoitetta ei voitaisi saavuttaa, jos kuluttajilla itsellään olisi velvollisuus vedota tällaisten ehtojen kohtuuttomuuteen. Sellaisissa riita-asioissa, jotka koskevat usein vähäisiä määriä, asianajopalkkiot voivat olla suuremmat kuin se intressi, joka on kyseessä, mikä voi aiheuttaa sen, ettei kuluttaja puolustaudu kohtuuttoman ehdon soveltamista vastaan. Vaikka on totta, että eräissä jäsenvaltioissa prosessioikeudelliset säännöt mahdollistavat

sen, että yksityiset puolustavat itse etujaan tällaisissa riita-asioissa, on kuitenkin olemassa vähäistä suurempi vaara siitä, että kuluttaja ei muun muassa tiedonpuutteen vuoksi vetoa sellaisen sopimusehdon kohtuuttomuuteen, johon häntä vastaan vedotaan. Tästä seuraa, että tehokas kuluttajansuoja voidaan saavuttaa ainoastaan, jos kansallisella tuomioistuimella on mahdollisuus arvioida tällaista ehtoa viran puolesta.

27 Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 24 kohdassa lisäksi huomauttaa, direktiivillä luotu kuluttajansuojajärjestelmä perustuu siihen ajatukseen, että kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasa-arvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisella aktiivisella väliintulolla. Tämän vuoksi direktiivin 7 artiklan - jonka 1 kohdassa jäsenvaltioita vaaditaan panemaan täytäntöön riittävät ja tehokkaat keinot kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi - 2 kohdassa täsmennetään, että nämä keinot sisältävät hyväksyttyjen kuluttajajärjestöjen mahdollisuuden saattaa asia käsiteltäväksi tuomioistuimessa sen määrittämiseksi, ovatko yleiseen käyttöön laaditut sopimusehdot luonteeltaan kohtuuttomia, ja saadakseen ne tarvittaessa kielletyiksi, vaikkei niitä olisi käytetty tietyissä määritellyissä sopimuksissa.

28 Kuten Ranskan hallitus on todennut, olisi vaikeaa hyväksyä sitä, että järjestelmässä, jossa vaaditaan ennaltaehkäisevästi panemaan täytäntöön erityisiä yhteistoimia, joiden tarkoituksena on lopettaa kuluttajien etujen kannalta haitalliset kohtuuttomat sopimukset, tällaisen ehdon sisältävää tiettyä määrättyä sopimusta koskevaa riita-asiaa käsittelevä tuomioistuin ei voisi kieltää kyseisen ehdon soveltamista ainoastaan siksi, että kuluttaja ei ole vedonnut kohtuuttomuuteen. On sitä vastoin katsottava, että tuomioistuimen mahdollisuus tutkia viran puolesta tietyn ehdon kohtuuttomuus on keino, jonka avulla voidaan samanaikaisesti saavuttaa direktiivin 6 artiklassa vahvistettu tulos eli sen estäminen, että kohtuuton ehto sitoisi yksittäistä kuluttajaa, ja edistää direktiivin 7 artiklassa tarkoitetun tavoitteen toteuttamista, koska tällaisella tutkimisella voi olla sellainen vaikutus, joka osaltaan saa elinkeinonharjoittajan luopumaan kohtuuttomien ehtojen käytöstä niissä sopimuksissa, joita se tekee kuluttajien kanssa.

29 Kaiken edellä esitetyn perusteella se suoja, joka kuluttajille varmistetaan direktiivillä, merkitsee sitä, että kansallinen tuomioistuin voi viran puolesta arvioida käsiteltäväkseen saatetun sopimusehdon kohtuuttomuutta silloin, kun se tutkii kansallisessa tuomioistuimessa nostetun kanteen tutkittavaksi ottamista.

30 Sellaisen tilanteen osalta, jossa direktiiviä ei ole pantu täytäntöön, on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön (asia C-106/89, Marleasing, tuomio 13.11.1990, Kok. 1990, s. I-4135, 8 kohta; asia C-334/92, Wagner Miret, tuomio 16.12.1993, Kok. 1993, s. I-6911, 20 kohta ja asia C-91/92, Faccini Dori, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. I-3325, 26 kohta) mukaan kansallisen tuomioistuimen on kansallista lainsäädäntöä - sekä ennen direktiiviä että direktiivin antamisen jälkeen annettuja säännöksiä - soveltaessaan tulkittava sitä mahdollisuuksien mukaan siten, että direktiivin sisältö ja tavoite otetaan huomioon direktiivillä tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi, ja noudatettava tällä tavoin EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan kolmatta kohtaa (josta on tullut EY 249 artiklan kolmas kohta).

31 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu direktiivin soveltamisalaan kuuluva riita-asia, joka perustuu direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan päättymisen jälkeisiin tosiseikkoihin, on soveltaessaan tosiseikkojen aikana voimassa olleita kansallisen oikeuden säännöksiä, sellaisina kuin ne mainitaan tämän tuomion 10 ja 11 kohdassa, tulkittava niitä mahdollisuuksien mukaan direktiivin mukaisesti siten, että niitä voitaisiin soveltaa viran puolesta.

32 Edellä esitetyistä seikoista ilmenee, että kansallisen tuomioistuimen on kyseistä direktiiviä edeltäviä tai sen jälkeisiä kansallisen oikeuden säännöksiä soveltaessaan tulkittava niitä mahdollisuuksien mukaan direktiivin sisältö ja tavoite huomioon ottaen. Direktiivin mukaisen tulkinnan vaatimus edellyttää erityisesti sitä, että kansallinen tuomioistuin asettaa etusijalle sellaisen tulkinnan, jonka avulla se voi viran puolesta olla hyväksymättä toimivaltaa, joka sille annetaan kohtuuttomalla sopimusehdolla.

Päätökset oikeudenkäyntikuluista

Oikeudenkäyntikulut

33 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Espanjan ja Ranskan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Päätöksen päätösosa

Näillä perusteilla
YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN
on ratkaissut Juzgado de Primera Instancia n° 35 de Barcelonan 31.3.1998 ja 1.4.1998 tekemillään päätöksillä esittämän kysymyksen seuraavasti:

1) Se suoja, joka kuluttajille varmistetaan kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/13/EY, merkitsee sitä, että kansallinen tuomioistuin voi viran puolesta arvioida käsiteltäväkseen saatetun sopimusehdon kohtuuttomuutta silloin, kun se tutkii kansallisessa tuomioistuimessa nostetun kanteen tutkittavaksi ottamista.

2) Kansallisen tuomioistuimen on kyseistä direktiiviä edeltäviä tai sen jälkeisiä kansallisen oikeuden säännöksiä soveltaessaan tulkittava niitä mahdollisuuksien mukaan direktiivin sisältö ja tavoite huomioon ottaen. Direktiivin mukaisen tulkinnan vaatimus edellyttää erityisesti sitä, että kansallinen tuomioistuin asettaa etusijalle sellaisen tulkinnan, jonka avulla se voi viran puolesta olla hyväksymättä toimivaltaa, joka sille annetaan kohtuuttomalla sopimusehdolla.

Lähde: Eur-Lex 61998J0240.

EYTI 21.11.2002 : COFIDIS SA VASTAAN JEAN-LOUIS FREDOUT, C-473/00.

Injonction de payer -menettely – Direktiivi 93/13/ETY – Kansallista säännöstä, jolla kielletään tuomioistuinta vanhentumisajan päätyttyä viran puolesta tai väitteen nojalla tutkimasta sopimusehdon kohtuuttomuutta, ei hyväksytä.

Tribunal d'instance de Vienne, Ranska.
Oikeustapauskokoelma 2002 sivu I-10875.

Tiivistelmä

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetulla direktiivillä 93/13/ETY annetaan kuluttajansuojaa tilanteissa, joissa kuluttaja, joka on tehnyt elinkeinonharjoittajan kanssa kohtuuttoman ehdon sisältävän sopimuksen, pidättyy vetoamasta tämän ehdon kohtuuttomuuteen. Menettelyllä, jolla tuomioistuimen toimivaltaa jättää kohtuuttomia ehtoja soveltamatta viran puolesta tai kuluttajan esittämän oikeudenkäyntiväitteen nojalla rajoitetaan ajallisesti sellaisissa elinkeinonharjoittajien kuluttajia vastaan vireille panemissa oikeudenkäynneissä, joissa on kyse kohtuuttomien ehtojen toimeenpanosta, vaarannetaan direktiivin 6 ja 7 artiklassa säädetyn suojan tosiasiallisuus. Sellaisella menettelysäännöksellä, jolla kielletään kansallista tuomioistuinta tietyn vanhentumisajan päätyttyä viran puolesta tai kuluttajan esittämän oikeudenkäyntiväitteen nojalla tutkimasta sellaisen ehdon kohtuuttomuutta, jonka toimeenpanoa elinkeinonharjoittaja vaatii, tehdään suhteettoman vaikeaksi direktiivillä kuluttajille annettavaksi tarkoitetun suojan soveltaminen oikeudenkäynneissä, joissa kuluttajat ovat vastaajina, joten kyseisen tuomioistuimen on jätettävä soveltamatta sitä.
Ks. 34–36 ja 38 kohta sekä tuomiolauselma.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN
(viides jaosto),
toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Wathelet sekä tuomarit C. W. A. Timmermanns, D. A. O. Edward, A. La Pergola ja P. Jann (esittelevä tuomari),
julkisasiamies: A. Tizzano,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,
[…]
on antanut seuraavan
tuomion

Tuomion perustelut

1 Tribunal d'instance de Vienne on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 15.12.2000 tekemällään päätöksellä, jota on oikaistu 26.1.2001 tehdyllä päätöksellä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 27.12.2000 ja 29.1.2001, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29; jäljempänä direktiivi) tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Ranskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö Cofidis SA (jäljempänä Cofidis) ja Jean-Louis Fredout ja jossa on kyse viimeksi mainitun henkilön ja kyseisen yhtiön välillä tehdyn luottosopimuksen toimeenpanon edellyttämien määrien maksamisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:
"1. Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten

kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.

2. Tämän direktiivin säännökset eivät koske pakollisia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja – – .”

4 Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

“Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.”

5 Direktiivin 4 artiklassa täsmennetään, miten sopimusehdon kohtuuttomuutta on arvioitava. Tämän säännöksen 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

“Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.”

6 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

“Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

7 Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

“Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

Kansallinen lainsäädäntö

8 Kohtuuttomia sopimusehtoja koskevat säännökset ovat code de la consommationin (lakikokoelma, joka sisältää kuluttajansuojalait; jäljempänä kuluttajansuojalaki) I osan (“kuluttajien tiedottaminen ja sopimusten tekeminen”) III luvun (“yleiset sopimusehdot”) 2. kappaleessa, jonka otsikko on “kohtuuttomat ehdot”.

9 Kuluttajansuojalain L. 132-1 §:ssä, sellaisena kuin se on muutettuna kohtuuttomista sopimusehdoista ja sopimusten muodosta 1.2.1995 annetulla lailla nro 95-96, määritellään “kohtuuttoman ehdon” käsite ja säädetään, että kyseisiä ehtoja “on pidettävä kirjoittamattomina”. Kansallisen tuomioistuimen mukaan tämä seuraamus tarkoittaa, että kyseiset ehdot ovat mitättömiä ja että yleisten sopimusoikeudellisten sääntöjen mukaan tähän mitättömyyteen voidaan vedota kanneteitse viiden vuoden kuluessa ja oikeudenkäyntiväitteessä ilman ajallisia rajoituksia.

10 Kuluttajansuojalain L. 311-37 §, johon kansallinen tuomioistuin viittaa, on kyseisen lain III osan (“velkaantuminen”) I luvun (“luotto”) 1. kappaleessa, jonka otsikko on “kulutusluotto”. Tässä kappaleessa säädetään muun muassa erittäin tarkat muotosäännöt.

11 Kuluttajansuojalain L. 311-37 §:n ensimmäisessä momentissa säädetään seuraavaa:

“Le tribunal d’instance on toimivaltainen ratkaisemaan tämän luvun soveltamiseen liittyvät riidat. Kanne on nostettava kanteennosto-oikeuden menettämisen uhalla kahden vuoden kuluessa sen perusteena olevasta tapahtumasta – – .”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

12 Cofidis myönsi 26.1.1998 tehdyllä sopimuksella Fredoutille luoton. Koska kuukausierät jäivät maksamatta, Cofidis nosti 24.8.2000 tribunal d’instance de Viennessä Fredouta vastaan velkomuskanteen.

13 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että luottotarjous on tehty molemminpuolin painetulla paperiarkilla ja että sen etupuolella on suurin painokirjaimin maininta “ilmainen luottohakemus”, kun taas sopimuskorkoa ja sopimusrikkomuksesta aiheutuvia seuraamuksia koskevat ehdot on merkitty sen takapuolelle pienin painokirjaimin. Kansallinen tuomioistuin on päätellyt näistä havainnoista, että “taloudelliset sopimusehdot - - ovat vaikeasti luettavissa” ja että “tätä vaikeaa luettavuutta on tarkasteltava yhdessä erityisen hyvin näkyvän maininnan ‘ilmainen’ kanssa”, joka oli omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan. Se on näin päätellyt, että “taloudellisia sopimusehtoja voidaan pitää kohtuuttomina”.

14 Koska kyseessä on kuitenkin kulutusluottosopimusta koskeva riita, tribunal d’instance de Vienne on katsonut, että kuluttajansuojalain L. 311-37 §:ssä säädetty kahden vuoden pituinen vanhentumisaika on sovellettavissa ja estää sitä kumoamasta sen kohtuuttomiksi toteamat sopimusehdot.

15 Tässä tilanteessa tribunal d’instance de Vienne on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

“Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetulla

neuvoston direktiivillä 93/13/ETY kuluttajille annettu suoja [edellyttää], että kun kansallinen tuomioistuin soveltaa ennen direktiivin antamista tai sen antamisen jälkeen annettuja kansallisen oikeuden säännöksiä, sen on mahdollisuuksien mukaan tulkittava niitä viimeksi mainitun kirjaimen ja tavoitteiden mukaan.

Edellyttääkö tämä direktiivillä säädetyn kuluttajansuojajärjestelmän mukaisen tulkinnan vaatimus sitä, että sen kansallisen tuomioistuimen, jossa elinkeinonharjoittaja on nostanut velkomuskanteen sopimusosapuolenaan olevaa kuluttajaa vastaan, on jätettävä soveltamatta kuluttajansuojalain L. 311-37 §:ssä olevan kaltaista poikkeuksellista menettelysääntöä, koska sillä kielletään tuomioistuinta kuluttajan vaatimuksesta tai viran puolesta kumoamasta tätä sopimusta rasittavaa kohtuutonta sopimusehtoa, jos sopimus on tehty yli kaksi vuotta ennen kanteen nostamista, ja koska sillä näin sallitaan se, että elinkeinonharjoittaja vetoaa tuomioistuimessa näihin sopimusehtoihin ja perustaa niihin kanteensa?"

Ennakkoratkaisukysymys

16 Kansallinen tuomioistuin kysyy tässä ennakkoratkaisukysymyksessään pääasiallisesti, onko sellainen kansallinen lainsäädäntö, jolla kansallista tuomioistuinta kielletään tietyn vanhentumisajan kuluttua elinkeinonharjoittajan kuluttajaa vastaan nostamaa ja niiden väliseen sopimukseen perustuvaa kannetta käsitellessään viran puolesta tai vastaajan tekemän oikeudenkäyntiväitteen perusteella tutkimasta, onko kyseisessä sopimuksessa oleva sopimusmääräys kohtuuton, direktiivillä taatun kuluttajansuojan vastainen.

Tutkittavaksi ottaminen

17 Cofidis ja Ranskan hallitus esittävät aluksi epäilynsä siitä, onko esitetyllä kysymyksellä merkitystä pääasian ratkaisemisen kannalta, ja siis siitä, voidaanko ennakkoratkaisukysymys ottaa tutkittavaksi.

18 Cofidis väittää, että kansallisen tuomioistuimen kohtuuttomina pitämät sopimusehdot eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan. Luottosopimuksen taloudellisissa sopimusehdoissa määritellään sen mukaan sopimuksen pääkohde. Näin ollen ne eivät direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan kuulu sen soveltamisalaan. Kyseisiä sopimusehtoja ei voida moittia selvyyden puutteesta, sillä ne ovat kansallisen lainsäätäjän laatiman sellaisen sopimusmallin mukaisia, johon direktiivin 1 artiklan 2 kohdan perusteella ei sovelleta direktiivin säännöksiä.

19 Cofidis lisää, että kansallinen tuomioistuin on virheellisesti katsonut, että kohtuuttomiin sopimusehtoihin sovelletaan kuluttajansuojalain L. 311-37 §:ssä kulutusluottoihin liittyville asioille säädettyä vanhentumisaikaa. Ranskan hallitus toteaa, että tämä kysymys herättää todellakin epäilyksiä ja ettei Cour de cassationilla (Ranska) ole vielä ollut tilaisuutta ratkaista asiaa tältä osin.

20 Tältä osin on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 234 artiklan mukaisessa yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuimien yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityspiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Kansallisen tuomioistuimen esittämä pyyntö voidaan jättää tutkimatta ainoastaan, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeuden tulkitsemisella tai yhteisön oikeussäännön pätevyyden tutkimisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen (ks. mm. asia C-318/98, Fornasar ym., tuomio 22.6.2000, Kok. 2000, s. I-4785, 27 kohta ja yhdistetyt asiat C-223/99 ja C-260/99, Agorà ja Excelsior, tuomio 10.5.2001, Kok. 2001, s. I-3605, 18 ja 20 kohta).

21 Kansallinen tuomioistuin katsoo, että nyt esillä olevassa asiassa jotkut sen käsiteltävänä olevan painetun luottosopimuksen taloudellisista sopimusehdoista eivät ole riittävän selkeitä eivätkä ymmärrettäviä. Tämä riittämättömyys liittyy muun muassa siihen, että rahoitusyhtiön käyttämässä painotuotteessa on käytetty sopimuksen maksuttomuuteen viittaavaa mainoskieltä, jolla kansallisen tuomioistuimen mielestä johdetaan kuluttajaa harhaan.

22 Tältä osin on syytä todeta, että siltä osin kuin kyseiset sopimusehdot eivät rajoittaudu heijastamaan pakollisia lakeja tai asetuksia taikka siltä osin kuin niiden väitetään olevan epäselvästi laadittuja, ei ole ilmeistä, että kyseiset sopimusehdot eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan, sellaisena kuin se on rajattu direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa ja 4 artiklan 2 kohdassa.

23 Kyseisten sopimusehtojen on direktiivin soveltamisalaan kuuluakseen kuitenkin täy-

tettävä direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetyt edellytykset, eli ne eivät saa olla erikseen neuvoteltuja ja niiden on hyvän tavan vastaisesti aiheutettava kuluttajan vahingoksi huomattava epätasapaino osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Vaikka kansallinen tuomioistuin ei olekaan antanut tietoja tästä viimeksi mainitusta mahdollisuudesta, tämän edellytyksen täyttymistä ei voida pitää mahdottomana.

24 Kysymys siitä, onko kuluttajansuojalain L. 311-37 §:ssä säädettyä vanhentumisaikaa sovellettava kohtuuttomiin sopimusehtoihin vai ei, kuuluu kansallisen oikeuden alaan eikä yhteisöjen tuomioistuimella näin ollen ole toimivaltaa tutkia sitä.

25 Näin ollen ei ole ilmeisestä, että esitetyllä kysymyksellä ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen.

26 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisukysymys otetaan tutkittavaksi. Siihen on siis syytä vastata lähtien olettamasta, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen kohtuuttomina pitämät sopimusehdot täyttävät direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa, 3 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 2 kohdassa asetetut edellytykset.

Pääasia

27 Cofidis ja Ranskan hallitus erottavat ensinnäkin pääasian yhdistetyistä asioista C-240/98-C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000 (Kok. 2000, s. I-4941). Kun yhteisöjen tuomioistuin on sallinut sen, että kansallinen tuomioistuin arvioi viran puolesta oikeuspaikkalausekkeen kohtuuttomuuden, se on niiden mukaan yksinkertaisesti antanut sille mahdollisuuden todeta itse, ettei se ole toimivaltainen. Nyt esillä olevassa asiassa on sitä vastoin arvioitava, pitääkö tuomioistuimen soveltaa kansallisen lainsäätäjän määräämää vanhentumisaikaa.

28 Toiseksi Cofidis ja Ranskan hallitus väittävät, että koska direktiivissä ei ole mahdollista vanhentumisaikaa koskevaa säännöstä, tällaisen määräajan soveltamista koskeva kysymys kuuluu prosessiautonomian periaatteen piiriin. Näin ollen kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä on vahvistettava sellaisia oikeussuojakeinoja koskevat menettelysäännöt, joilla pyritään turvaamaan direktiiviin perustuvat yksityisten oikeudet vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta noudattaen. Yhteisöjen tuomioistuin on useaan otteeseen todennut kuluttajansuojalain L. 311-37 §:ssä säädettyä vanhentumisaikaa lyhyempien määräaikojen soveltuvan yhteen näiden periaatteiden kanssa (asia 33/76, Rewe, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 1989, Kok. Ep. III, s. 271 ja asia C-261/95, Palmisani, tuomio 10.7.1997, Kok. 1997, s. I-4025).

29 Fredout väittää, että edellä mainittua yhdistetyissä asioissa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores annettua tuomiota on tulkittava laajasti. Hänen mukaansa yhteisöjen tuomioistuin on tuossa tuomiossa katsonut, että kansallisen tuomioistuimen mahdollisuus viran puolesta arvioida kohtuuttoman sopimusehdon lainvastaisuutta on keino saavuttaa direktiivin 6 artiklassa säädetty tavoite, joka on sen takaaminen, etteivät kohtuuttomat sopimusehdot sido kuluttajaa. Tätä tavoitetta ei voida saavuttaa, jos tälle mahdollisuudelle asetetaan määräaika. Suurimman osan kulutusluottosopimuksia koskevista oikeudenkäynneistä panee hänen mukaansa vireille ammattimainen luotonantaja, ja tällöin riittäisi, että viimeksi mainittu odottaa kyseisen määräajan päättymistä ja nostaa velkomuskanteen vasta tämän jälkeen estäen näin kuluttajaa saamasta hänelle direktiivissä säädettyä suojaa.

30 Itävallan hallitus väittää, että vaikka direktiivillä annetaankin jäsenvaltioille huomattavan laaja harkintavalta ja vaikka vanhentumisajalla saatetaankin edistää oikeusvarmuutta, kyseisen vanhentumisajan vaikutuksen ja sen lyhyyden nojalla on perusteltua epäillä, voidaanko direktiivin 6 ja 7 kohdassa säädettyä tavoitetta saavuttaa sen avulla.

31 Komissio, joka sekin on sitä mieltä, että edellä mainittua yhdistetyissä asioissa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores annettua tuomiota on tulkittava laajasti, katsoo, että menettely, jossa tuomioistuimelle annettua toimivaltaa tutkia viran puolesta sopimusehdon kohtuuttomuus rajoitetaan ajallisesti, on direktiivin tavoitteiden vastaista. Menettely, jossa jäsenvaltioille annettaisiin mahdollisuus säätää tällaisista mahdollisesti toisistaan eroavista rajoituksista, on yhteisön oikeuden yhdenmukaista soveltamista koskevan periaatteen vastainen.

32 Tältä osin on syytä muistuttaa, että edellä mainitun yhdistetyissä asioissa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores annetun tuomion 28 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että tuomioistuimen mahdollisuus tutkia viran puolesta tietyn sopimusehdon kohtuuttomuus on keino, jonka avulla voidaan samanaikaisesti saavuttaa direktiivin 6 artiklassa asetettu tavoite eli sen estäminen, että kohtuuton sopi-

musehto sitoisi yksittäistä kuluttajaa, ja edistää direktiivin 7 artiklassa tarkoitetun tavoitteen toteuttamista, koska tällainen tutkiminen voi omalta osaltaan vaikuttaa siihen, että elinkeinonharjoittaja lakkaa käyttämästä kohtuuttomia ehtoja kuluttajien kanssa tekemissään sopimuksissa.

33 Tätä tuomioistuimelle annettua mahdollisuutta on pidetty tarpeellisena tosiasiallisen kuluttajansuojan turvaamiseksi, kun otetaan huomioon muun muassa se vähäistä suurempi vaara, että kuluttaja ei tunne oikeuksiaan tai kohtaa vaikeuksia niiden käyttämisessä (em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 26 kohta).

34 Direktiivillä annetaan kuluttajansuojaa siis tilanteissa, joissa kuluttaja, joka on tehnyt elinkeinonharjoittajan kanssa kohtuuttoman sopimusehdon sisältävän sopimuksen, pidättyy vetoamasta tämän sopimusehdon kohtuuttomuuteen joko sen vuoksi, ettei hän tunne oikeuksiaan, tai sen vuoksi, että hän joutuu luopumaan siitä oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen vuoksi.

35 Näin ollen on siis selvitetty, että menettelyllä, jossa tuomioistuimen toimivaltaa jättää kohtuuttomia sopimusehtoja soveltamatta viran puolesta tai kuluttajan esitettämän oikeudenkäyntiväitteen nojalla on ajallisesti rajoitettu sellaisissa elinkeinonharjoittajien kuluttajia vastaan vireille panemissa oikeudenkäynneissä, joissa on kyse kohtuuttomien sopimusehtojen toimeenpanosta, vaarannetaan direktiivin 6 ja 7 artiklassa säädetyn suojan tosiasiallisuus. Kuluttajansuojan epäämiseen riittäisi tällöin nimittäin, että elinkeinonharjoittajat odottaisivat kansallisen lainsäätäjän asettaman määräajan päättymistä ja vaatisivat sitten kohtuuttomien sopimusehtojen toimeenpanoa ja jatkaisivat niiden käyttöä sopimuksissaan.

36 Näin ollen on syytä katsoa, että sellaisella menettelysäännöksellä, jolla kielletään kansallista tuomioistuinta tietyn vanhentumisajan päätyttyä viran puolesta tai kuluttajan esittämän oikeudenkäyntiväitteen nojalla tutkimasta sellaisen sopimusehdon kohtuuttomuutta, jonka toimeenpanoa elinkeinonharjoittaja vaatii, tehdään suhteettoman vaikeaksi direktiivillä kuluttajille annettavaksi tarkoitetun suojan soveltaminen oikeudenkäynneissä, joissa kuluttajat ovat vastaajina.

37 Tämän tulkinnan kanssa ristiriidassa ei ole se Cofidisin ja Ranskan hallituksen esille tuoma seikka, että yhteisöjen tuomioistuin on useaan otteeseen katsonut, että pääasiassa kyseessä olevaa vanhentumisaikaa lyhyemmät vanhentumisajat eivät ole yhteensoveltumattomia yhteisön oikeudessa yksityisille annetun oikeussuojan kanssa (em. asia Rewe ja em. asia Palmisani). Riittää nimittäin, kun muistutetaan, että tarkasteltaessa kysymystä siitä, tekeekö kansallinen menettelysäännös yhteisön oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on joka kerta otettava huomioon tämän säännöksen asema koko menettelyssä, menettelyn kulku ja sen erityispiirteet eri kansallisissa oikeusasteissa (asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4599, 14 kohta). Cofidisin ja Ranskan hallituksen esille tuomat tuomiot asioissa Rowe ja Palmisani ovat siis vain seurausta yksittäistapauksissa tehdyistä arvioinneista, jotka on tehty huomioimalla kaikki kullekin asialle ominaiset, tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat asiayhteydet ja joita ei voida automaattisesti soveltaa niiden ilmenemisaloista poikkeavilla aloilla.

38 Näin ollen esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen on syytä vastata siten, että sellainen kansallinen lainsäädäntö, jolla kansallista tuomioistuinta kielletään tietyn vanhentumisajan päätyttyä elinkeinonharjoittajan kuluttajaa vastaan nostamaa ja niiden väliseen sopimukseen perustuvaa kannetta käsitellessään viran puolesta tai kuluttajan tekemän oikeudenkäyntiväitteen perusteella tutkimasta, onko kyseisessä sopimuksessa oleva sopimusmääräys kohtuuton, on direktiivillä taatun kuluttajansuojan vastainen.

Päätökset oikeudenkäyntikuluista

Oikeudenkäyntikulut

39 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan ja Itävallan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Päätöksen päätösosa

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

(viides jaosto)

on ratkaissut tribunal d'instance de Viennen 15.12.2000 tekemällään päätöksellä, jota on oikaistu 26.1.2001 tehdyllä päätöksellä, esittämän ennakkoratkaisukysymyksen seuraavasti:

Sellainen kansallinen lainsäädäntö, jolla kansallista tuomioistuinta kielletään tietyn vanhentumisajan päätyttyä elinkeinonharjoittajan kuluttajaa vastaan nostamaa ja niiden väliseen sopimukseen perustuvaa kannetta käsitellessään viran puolesta tai kuluttajan tekemän oikeudenkäyntiväitteen perusteella tutkimasta, onko kyseisessä sopimuksessa oleva sopimusmääräys kohtuuton, on kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY vastainen.

Lähde: Eur-Lex 62000J0473.

KKO:2003:71 25.8.2003, SIRKKAVUORI V. A, S2001/979 TALTIO 1995

Häätö – Sosiaalinen suorituseste – Vuokralaisen päävelvoitteena on maksaa vuokra määräajoin. Laiminlyöntiin johtaneilla syillä ei lain mukaan ole ratkaisevaa vaikutusta. Purkuoikeuden kannalta ratkaisevaa on, voidaanko laiminlyöntiä pitää merkitykseltään vähäisenä.

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Tampereen asunto-oikeuden tuomio 6.6.2001

Kiinteistö Oy Sirkkavuoren A:han kohdistaman kanteen johdosta asunto-oikeus lausui, että A:lla oli tuomion antohetkellä maksamatta vuokria ja muita vuokrasuhteeseen liittyviä maksuja siten, että maksamatta oli yhden kuukauden koko vuokra ja 1 066 markkaa aiemmilta kuukausilta. Lisäksi A oli aiemmin jättänyt maksamatta vuokransa ajallaan esimerkiksi helmi- ja maaliskuulta 2001. Myös vuoden 2000 loppupuolella A:lla oli ollut vuokrarästejä siten, että 31.12.2000 oli ollut maksamatta yhteensä 1 896 markkaa. Asunto-oikeus katsoi, että A:n laiminlyönnillä ei ollut vähäinen merkitys.

A velvoitettiin heti omalla kustannuksellaan toimitettavan häädön uhalla muuttamaan pois yhtiöltä vuokraamastaan asuinhuoneistosta.

Asian ovat ratkaisseet käräjätuomari Jukka Peltonen sekä asiantuntijajäsenet Tuomo Aromaa ja Antero Toivonen.

Turun hovioikeuden tuomio 28.9.2001

A valitti hovioikeuteen.

Hovioikeus lausui, että A:lla oli ollut sekä vuonna 2000 että 2001 vuokrarästejä. Vuokranmaksun laiminlyöntien syynä olivat kuitenkin olleet lähinnä sosiaaliset syyt, mitä osoitti, että A oli lupauksensa mukaisesti maksanut saamastaan työttömyyskorvauksesta vuokrarästinsä pois siten, että rästissä oli ollut 8.6.2001 enää 194 markkaa. Kiinteistö Oy Sirkkavuori ei ollut kiistänyt vuokrarästien maksamista. Kiinteistö Oy Sirkkavuori oli kunnallinen vuokrataloyhtiö.

Kokonaisuutena arvioiden A:n vuokranmaksun laiminlyönneillä oli ollut vuokranantajalle vain vähäinen merkitys.

Näillä perusteilla hovioikeus kumosi asunto-oikeuden tuomion.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeuden jäsenet Heikki Impivaara, Markku Aarola ja Kari Hirvonen sekä asiantuntijajäsenet Matti Päiste ja Ulla Jaakkola. Esittelijä Matti Kolehmainen.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

Kiinteistö Oy Sirkkavuorelle myönnettiin valituslupa. Valituksessaan yhtiö vaati, että hovioikeuden tuomio kumotaan ja asia jätetään asunto-oikeuden tuomion lopputuloksen varaan.

A vastasi valitukseen ja vaati sen hylkäämistä.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Asiassa on kysymys sen arvioimisesta, onko Kiinteistö Oy Sirkkavuorella ollut oikeus purkaa A:n kanssa tekemänsä asuinhuoneiston vuokrasopimus vuokranmaksun laiminlyönnin johdosta.

Arvioinnin lähtökohdat

Asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 61 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan vuokranantajalla on oikeus purkaa vuokrasopimus, jos vuokralainen laiminlyö suorittaa vuokran säädetyssä tai sovitussa ajassa. Pykälän 3 momentin mukaan oikeutta vuokrasopimuksen purkamiseen ei kuitenkaan ole, jos purkamisperusteen aiheuttaneella menettelyllä on vähäinen merkitys.

Vuokranantajan oikeutta purkaa vuokrasopimus on lähtökohtaisesti arvioitava sen tilanteen perusteella, joka vallitsi, kun vuokrasopimuksen purkamisilmoitus annettiin tiedoksi vuokralaiselle. Arviointiin ei ole vaikutusta sillä, onko vuokralainen mainitun ajankohdan jälkeen korjannut laiminlyöntinsä. Laiminlyönnin merkityksen osalta on kiinnitettävä huomiota paitsi vuokrasopimuksen purkamishetkellä maksamatta ole-

viin vuokriin myös vuokralaisen mahdollisiin aikaisempiin laiminlyönteihin vuokranmaksussa. Tämä periaate ilmenee muun muassa ratkaisusta KKO 1978 II 16.

A:n laiminlyönnit

Haaste, jossa vuokrasuhde on vaadittu purettavaksi, on annettu tiedoksi A:lle 20.4.2001. Yhtiön esittämästä selvityksestä ilmenee, että hänellä on tuolloin ollut maksamatta 2.4.2001 erääntynyt huhtikuun vuokra ja pääosa 2.3.2001 erääntyneestä maaliskuun vuokrasta. Esitetystä selvityksestä ilmenee myös, että A oli vuoden 2000 alusta lähtien säännönmukaisesti maksanut vuokransa tai ainakin asumistuen määrän ylittävän osuuden siitä useita viikkoja myöhässä. Maksamatta olleiden vuokrien yhteismäärä on alkuvuonna 2001 kasvanut siten, että esimerkiksi haastehakemuksen laatimispäivänä 9.4.2001 on ollut maksamatta pääosa 2.2.2001 erääntyneestä helmikuun vuokrasta sekä maalis- ja huhtikuun vuokrat kokonaan.

Laiminlyönnin syy ja sen merkitys

A on esittänyt, että vuokranmaksun laiminlyönti oli johtunut tilapäisestä maksukyvyttömyydestä, joka oli aiheutunut hänen työttömyydestään ja hänen puolisonsa äkillisestä sairastumisesta helmikuun 2001 alussa.

Kuten edellä on todettu, lain sanamuodon mukaan vuokranantajan purkuoikeuden kannalta ratkaisevaa on, voidaanko vuokralaisen laiminlyöntiä pitää merkitykseltään vähäisenä. Laiminlyöntiin johtaneilla syillä ei siten lain mukaan ole ratkaisevaa vaikutusta. Oikeuskäytännössä on nyt jo kumotun huoneenvuokralain (82/1961) 31 §:n 2 momenttia sovellettaessa katsottu, että arvioitaessa vuokranmaksun laiminlyönnin merkitystä voidaan kiinnittää huomiota myös siihen, onko vuokralaisella ollut laiminlyöntiinsä pätevä syy (KKO 1978 II 16). Esimerkiksi maksuvaikeuksia, joihin vuokralainen on joutunut oman tai läheisensä sairastumisen taikka muun erityisen seikan vuoksi pääasiallisesti omatta syyttään, voidaan myös voimassa olevaa lakia sovellettaessa sinänsä pitää sellaisena seikkana, joka on aiheellista ottaa huomioon laiminlyönnin vähäisyyttä koskevassa harkinnassa. Tämän puolesta puhuu erityisesti asumisen merkitys perustarpeena ja vuokrasuhteen pysyvyyden tärkeys vuokralaiselle.

Toisaalta arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota vuokrasuhteen luonteeseen ja siihen, että vuokralaisen laiminlyönti koskee huoneistosta suoritettavan vastikkeen maksamista. Kysymys on sopimussuhteesta, jossa kumpikin osapuoli sitoutuu jatkuviin suorituksiin toisilleen pitkäksi ajaksi. Vuokralaisen päävelvoitteena on maksaa vuokra määräajoin. Vuokranantaja taas on velvollinen pitämään huoneiston vuokralaisen käytettävissä ja huolehtimaan sen kunnossapidosta. Lain mukaan asuinhuoneiston vuokra on maksettava vuokranmaksukauden alussa, siis etukäteen kultakin ajanjaksolta (asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 34 §:n 1 momentti). Vuokrasuhteen luonteeseen ei siten kuulu, että vuokranantajalle syntyy riski vuokralaisen maksukyvystä tai -halusta, vaan lähtökohtana on, että jos vuokralainen sopimussuhteen kestäessä laiminlyö vuokran maksamisen, myöskään vuokranantaja ei ole velvollinen jatkamaan omien sopimusvelvoitteidensa täyttämistä vaan voi irtautua sopimuksesta. Mainittuja vuokrasuhteen perusperiaatteita ei voida horjuttaa antamalla vuokranmaksun laiminlyönnin syille keskeinen merkitys arvioitaessa, onko laiminlyöntiä pidettävä laissa tarkoitetulla tavalla vähäisenä. Purkamisperusteen kannalta vuokranmaksun laiminlyömiseen johtaneet syyt voidaan siten ottaa huomioon vain rajoitetusti. Lähtökohtana tulee olla, että vuokranmaksua koskevien laiminlyöntien on joka tapauksessa täytynyt olla luonteeltaan tilapäisiä, jotta niitä voitaisiin pitää vähäisinä.

A:n asiassa esittämän perusteella on uskottavaa, että maksamatta jääneiden vuokrien yhteismäärän kasvaminen helmikuun 2001 alkupuolelta lähtien on ainakin osaksi johtunut maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut puolisonsa äkillisen sairastumisen vuoksi ja joihin on osaltaan vaikuttanut myös hänen oma työttömyytensä. Kuten edellä on todettu, A on kuitenkin jo tätä ennen vuoden 2000 alusta lähtien maksanut vuokran epäsäännöllisesti. Kysymys ei siten ole ollut tilapäisestä maksujen viivästymisestä, vaan pitkään jatkuneista vuokranmaksuvelvollisuuden laiminlyönneistä, joiden osalta tilanne edelleen paheni A:n puolison sairastuttua.

Vuokranantajan aseman merkitys

Hovioikeus on tuomiossaan todennut, että Kiinteistö Oy Sirkkavuori on kunnallinen vuokrataloyhtiö. Hovioikeus on ilmeisesti ottanut tämän seikan huomioon arvioidessaan vuokrasopimuksen purkamisen edellytyksiä ja päätyessään siihen, ettei vuokranantajalla ollut oikeutta sopimuksen purkamiseen.

Vaikka kysymyksessä on jatkuva sopimussuhde, jossa osapuolten suoritusvelvollisuudet täytetään vastavuoroisesti, kyky sietää vastapuolen laiminlyöntejä ja varautua niihin voi vaihdella. Tällaisten seikkojen huomioon ottaminen voi sinänsä olla perusteltua laiminlyönnin merkitystä arvioitaessa. Kunnallisella vuokrataloyhtiöllä saattaa yleensä olla enemmän taloudellista kantokykyä ja siten paremmat edellytykset sietää vuokranmaksun laiminlyöntejä kuin esimerkiksi yksittäisen asuinhuoneiston vuokralle antaneella yksityishenkilöllä. Toisaalta on kuitenkin otettava huomioon, että kunnallisen vuokrataloyhtiön toiminnan tarkoituksena ei tavallisesti ole taloudellisen voiton tavoitteleminen. Yksittäisen vuokralaisen asemaa ei myöskään voida tarkastella erillisenä, vaan samalla on pidettävä silmällä vuokrataloyhtiön yleisiä toimintaedellytyksiä. Jos kunnallinen vuokrataloyhtiö olisi velvollinen sietämään vuokranmaksun laiminlyöntejä selvästi laajemmin kuin vuokranantajalta yleensä edellytetään, tästä aiheutuvat seuraukset olisivat omiaan kertautumaan ja vaikuttamaan tällaisen yhtiön talouteen tavalla, joka koituisi viime kädessä kaikkien yhtiön vuokralaisten vahingoksi.

Ottaen huomioon A:n edellä kuvatut laiminlyönnit ja yllä mainitut näkökohdat Korkein oikeus katsoo, ettei Kiinteistö Oy Sirkkavuoren asemaa kunnallisena vuokrataloyhtiönä voida pitää seikkana, jonka perusteella A:n laiminlyöntejä olisi pidettävä merkitykseltään vähäisinä.

Vuokravakuuden merkitys

Hovioikeuden tuomion mukaan vuokraa olisi 8.6.2001 ollut maksamatta enää 194 markkaa. Hovioikeus on ilmeisesti päätynyt tähän määrään vähentämällä mainittuna ajankohtana edelleen maksamatta olleesta kesäkuun vuokrasta 1 794 markasta A:n asettaman vuokravakuuden määrän 1 600 markkaa. Yhtiö on täällä esittänyt, ettei vuokravakuutta tule ottaa asiassa huomioon siten kuin hovioikeus on tehnyt.

Vuokralaisen asettama vuokravakuus on yhtäältä tarkoitettu turvaamaan vuokranantajaa vuokran saamatta jäämiseltä sinä aikana, joka tyypillisesti voi kulua vuokranantajan joutuessa purkamaan vuokrasopimuksen ennen vuokralaisen poismuuttamista tai häätämistä. Vuokravakuuden tarkoituksena on toisaalta turvata vuokranantajan muitakin saamisia kuin maksamatta jätettyjä vuokria, esimerkiksi vahingonkorvaussaamisia, jotka perustuvat vuokralaisen huolimattomuudellaan huoneistolle aiheuttamaan vahinkoon. Vakuuden tarkoitus huomioon ottaen ei ole perusteltua ottaa vakuuden määrää huomioon vähennyksenä arvioitaessa sitä, onko lain mukainen purkuperuste käsillä vai ei. Vastoin A:n täällä esittämää ei tässä suhteessa voida antaa merkitystä sille, onko yhtiö väittänyt hänen aiheuttaneen huoneistolle vahinkoa.

Johtopäätökset

Edellä esitetyn mukaisesti A on toistuvasti maksanut vuokriaan olennaisesti viivästyneinä yli vuoden ajan ennen vuokrasopimuksen purkamisilmoituksen tiedoksiantoa. Yhtiö on purkanut vuokrasopimuksen huhtikuun 2001 alussa, kun laiminlyötyjen vuokrien yhteismäärä oli kasvanut huomattavan suureksi A:n jätettyä aikaisemmin maksamatta jätettyjen vuokraerien lisäksi huhtikuun vuokran maksamatta eräpäivänä. Vaikka vuokrasopimuksen purkamiseen välittömästi johtaneet laiminlyönnit ovatkin edellä todetuin tavoin ainakin osaksi johtuneet A:n puolison sairastumisen aiheuttamista maksuvaikeuksista, Korkein oikeus erityisesti aikaisempien laiminlyöntien toistuvuuden ja olennaisuuden vuoksi päätyy siihen, että A:n vuokranmaksun laiminlyönnin merkitys ei ole ollut vähäinen. Yhtiöllä on siten ollut oikeus purkaa vuokrasopimus.

Tuomiolauselma

Hovioikeuden tuomio kumotaan. Asia jätetään asunto-oikeuden tuomion lopputuloksen varaan.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Anja Tulenheimo-Takki, Kati Hidén, Eeva Vuori, Pauliine Koskelo ja Juha Häyhä. Esittelijä Tuomo Antila.

Lähde: Finlex.

EYTI 26.10.2006, ELISA MARÍA MOSTAZA CLARO VASTAAN CENTRO MÓVIL MILENIUM SL, C-168/05.

Välitystuomion moitekanne – Direktiivi 93/13/ETY – Välityslauseke kohtuuttomana sopimusehtona – Kansallinen tuomioistuin, joka tutkii välitystuomion kumoamiskannetta, voi tutkia välityssopimuksen ehtojen kohtuuttomuuden ja kumota välitystuomion, vaikka kuluttaja ei ole vedonnut kohtuuttomuuteen ennen kuin vasta kumoamiskanteessa.

Audiencia Provincial de Madrid.

Tuomion tiivistelmä

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettua direktiiviä 93/13 on tulkittava siten, että kansallinen tuomioistuin, jonka ratkaistavaksi on saatettu välitystuomion kumoamista koskeva kanne, voi todeta välityssopimuksen mitättömyyden ja kumota välitystuomion, kun se katsoo, että kyseisessä välityssopimuksessa on kohtuuton sopimusehto, silloinkin kun kuluttaja ei ole vedonnut tähän seikkaan välimiesmenettelyssä, vaan vasta kumoamiskanteessa.

Ks. 39 kohta ja tuomiolauselma.

[…]

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit K. Lenaerts, E. Juhász, J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari) ja M. Ilešič,

julkisasiamies: A. Tizzano,

kirjaaja: R. Grass,

[…]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29; jäljempänä direktiivi) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Elisa Maria Mostaza Claro ja Centro Móvil Milenium SL (jäljempänä Móvil) ja jossa on kyse Mostaza Claron ja tämän yhtiön välillä tehdyssä sopimuksessa olevan välityslausekkeen pätevyydestä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille."

4 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

5 Direktiivin 7 artiklan 1 kohta on muotoiltu seuraavasti:

"Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa."

6 Direktiivissä on liite, joka sisältää suuntaa antavan luettelon sopimusehdoista, jotka voidaan katsoa kohtuuttomiksi. Näiden joukosta mainittakoon liitteessä olevan 1 kohdan q alakohta, jonka mukaan ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kuluttajan "kanne[oikeuden] tai [muiden] oikeuskeino[jen käytön] pois[taminen] tai rajoittaminen, erityisesti vaatimalla kuluttajaa viemään riitatapaukset yksinomaisesti välimiesmenettelyyn, jota oikeudelliset säännökset eivät koske, rajoittamalla sopimattomasti kuluttajan saatavilla olevia todisteita tai määräämällä kuluttajalle todistustaakka, jonka olisi sovellettavan lainsäädännön mukaan oltava sopimuksen toisella osapuolella".

Kansallinen lainsäädäntö

7 Espanjan oikeudessa kuluttajien suoja kohtuuttomilta sopimusehdoilta oli ensin järjestetty kuluttajien ja palvelujen käyttäjien suojasta 19.7.1984 annetulla lailla 26/1984 (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios; BOE nro 176, 24.7.1984; jäljempänä laki 26/1984).

8 Lakia 26/1984 muutettiin yleisistä sopimusehdoista 13.4.1998 annetulla lailla 7/1998 (Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación; BOE nro 89, 14.4.1998; jäljempänä laki 7/1998), jolla direktiivi pantiin täytäntöön Espanjan oikeudessa.

9 Lakia 26/1984 täydennettiin lailla 7/1998 lisäämällä siihen muun muassa 10 bis § ja ensimmäinen lisäsäännös.

10 Lain 26/1984 10 bis §:n 1 momentin mukaan "kohtuuttomia ovat kaikki sellaiset sopimusehdot, joita ei ole erikseen neuvoteltu ja jotka vilpittömän mielen vaatimuksesta huolimatta aiheuttavat kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon sopimuksesta sopimuspuolille määräytyvien oikeuksien ja velvollisuuksien osalta. Kohtuuttomina sopimusehtoina pidetään joka tapauksessa kaikkia niitä ehtoja, jotka on mainittu tämän lain ensimmäisessä lisäsäännöksessä. – – ".

11 Lain 26/1984 ensimmäisessä lisäsäännöksessä toistetaan olennaisilta osin direktiivin liitteeseen otettu luettelo sopimusehdoista, jotka voidaan todeta kohtuuttomiksi, ja tarkennetaan, että luetteloa on pidettävä luonteeltaan vähimmäisvaatimuksena. Lisäsäännöksen 26 kohdassa säädetään, että kohtuuttomana pidetään "sopimista muista välimiesmenettelyistä kuin kuluttaja-asioita koskevasta välimiesmenettelystä, paitsi silloin, kun kyseessä on välityselin, joka on perustettu lain nojalla käsittelemään tiettyä sektoria tai erityistapausta".

12 Lain 7/1998 8 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Lain nojalla mitättömiä ovat sellaiset yleiset sopimusehdot, joilla loukataan vastoin sopimuspuolen etua lain säännöksiä tai jotakin muuta pakottavaa säännöstä tai kieltoa, ellei niissä ole säädetty tai määrätty muunlaisesta seuraamuksesta.

2. Mitättömiä ovat kuluttajien kanssa tehtäviin sopimuksiin otetut kohtuuttomat yleiset sopimusehdot, kuten ne jotka on mainittu lain 26/1984 10 bis §:ssä ja ensimmäisessä lisäsäännöksessä – – ."

13 Tosiseikkojen tapahtumishetkellä välimiesmenettelyä säänneltiin välimiesmenettelystä 5.12.1988 annetulla lailla 36/1988 (Ley 36/1988 de Arbitraje; BOE nro 293, 7.12.1988; jäljempänä laki 36/1988).

14 Lain 36/1988 23 §:n 1 momentissa säädettiin seuraavaa:

"Välimiesmenettelyä koskevat väitteet välimiehen puuttuvasta asiallisesta toimivallasta taikka välityslausekkeen puuttumisesta, mitättömyydestä tai virheellisyydestä on esitettävä samalla, kun sopimuspuolet esittävät alkuperäiset väitteensä."

15 Lain 36/1988 45 §:ssä säädettiin seuraavaa:

"Välitystuomio voidaan kumota vain seuraavissa tapauksissa:

1. Välityslauseke on mitätön.

– –

5. Välitystuomio on ristiriidassa oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

16 Móvil ja Elisa Maria Mostaza Claro tekivät 2.5.2002 sopimuksen matkapuhelinliittymästä. Sopimuksessa oli välityslauseke, jossa määrättiin, että kaikki kyseisestä sopimuksesta johtuvat riidat saatetaan Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidadin (välimies- ja sovittelumenettelyjä hoitava eurooppalainen yhdistys, jäljempänä AEADE) toimittamaan välimiesmenettelyyn.

17 Koska Mostaza Claro ei ollut noudattanut sopimuksen vähimmäisvoimassaoloaikaa, Móvil aloitti välimiesmenettelyn AEADEssa. AEADE osoitti Mostaza Clarolle 25.7.2003 lähettämässään kirjeessä 10 päivän määräajan, jonka kuluessa tämän oli päätettävä, halusiko hän kieltäytyä välimiesmenettelystä. Kirjeessä todettiin, että kielteisessä tapauksessa hänellä oli mahdollisuus turvautua muutoksenhakuun tuomioistuimessa. Mostaza Claro esitti joitakin aineellisia väitteitä mutta ei ilmoittanut torjuvansa välimiesmenettelyä eikä vedonnut välityssopimuksen mitättömyyteen. Riita-asia ratkaistiin hänen vahingokseen välimiesmenettelyssä.

18 Mostaza Claro riitautti AEADEn antaman välitystuomion ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa esittämällä, että välityslauseke oli kohtuuton sopimusehto, jonka johdosta välityssopimusta oli pidettävä mitättömänä.

19 Audiencia Provincial de Madrid toteaa ennakkoratkaisupyynnössään, että epäilystä ei ole siitä, etteikö välityssopimuksessa oleva sopimusehto olisi kohtuuton ja sopimus näin ollen mitätön.

20 Koska Mostaza Claro ei kuitenkaan ollut vedonnut sopimuksen mitättömyyteen välimiesmenettelyssä ja koska Audiencia Provincial de Madridin piti voida tulkita kansallista oikeutta direktiivin mukaisesti, se päätti lykätä asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Voiko – – direktiivin 93/13/ETY mukainen kuluttajansuoja merkitä sitä, että tuomioistuin, jonka ratkaistavaksi on saatettu välitystuomion kumoamista koskeva kanne, voi todeta välityssopimuksen mitättömyyden ja kumota välitystuomion, kun se katsoo, että kyseisessä välityssopimuksessa on kuluttajan oikeuksia loukkaava kohtuuton sopimusehto, kun tähän seikkaan on vedottu vasta kumoamiskanteessa, eikä kuluttaja ole vedonnut siihen välimiesmenettelyssä?"

Alustavia huomioita

21 Yhteisöjen tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on katsonut asiassa selvitetyksi sen, että Móvilin ja Mostaza Claron välillä tehdyssä sopimuksessa oleva välityslauseke on kohtuuton.

22 Yhteisöjen tuomioistuin ei voi lausua sellaisten yleisten kriteerien, joita yhteisön lainsäätäjä on käyttänyt kohtuuttoman sopimusehdon käsitteen määrittelemiseksi, soveltamisesta tiettyyn sopimusehtoon, jota

on tarkasteltava yksittäistapauksen seikat huomioon ottaen (asia C-237/02, Freiburger Kommunalbauten, tuomio 1.4.2004, Kok. 2004, s. I-3403, 22 kohta).

23 Kansalliselle tuomioistuimelle kuuluu siis sen ratkaiseminen, täyttääkö pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan kaltainen sopimusehto kriteerit, joiden on täytyttävä, jotta sen voidaan katsoa olevan direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kohtuuton (ks. vastaavasti em. asia Freiburger Kommunalbauten, tuomion 25 kohta).

Ennakkoratkaisukysymys

24 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun asiaa koskevia yhteisön säännöksiä ei ole annettu, menettelysäännöt, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, annetaan jäsenvaltioiden menettelyllistä autonomiaa koskevan periaatteen nojalla kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä, edellyttäen kuitenkin, että nämä menettelysäännöt eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. mm. asia C-78/98, Preston ym., tuomio 16.5.2000, Kok. 2000, s. I-3201, 31 kohta ja yhdistetyt asiat C-392/04 ja C-422/04, i-21 Germany ja Arcor, tuomio 19.9.2006, 57 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

25 Direktiivillä toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok. 2000, s. I-4941, 25 kohta).

26 Tätä kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasa-arvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisella aktiivisella väliintulolla (em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 27 kohta).

27 Yhteisöjen tuomioistuin on näiden periaatteiden perusteella todennut, että tuomioistuimen mahdollisuus tutkia viran puolesta tietyn ehdon kohtuuttomuus on keino, jonka avulla voidaan samanaikaisesti saavuttaa direktiivin 6 artiklassa vahvistettu tulos eli sen estäminen, että kohtuuton ehto sitoisi yksittäistä kuluttajaa, ja edistää direktiivin 7 artiklassa tarkoitetun tavoitteen toteuttamista, koska tällaisella tutkimisella voi olla sellainen vaikutus, joka osaltaan saa elinkeinonharjoittajan luopumaan kohtuuttomien ehtojen käytöstä niissä sopimuksissa, joita se tekee kuluttajien kanssa (em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 28 kohta ja asia C-473/00, Cofidis, tuomio 21.11.2002, Kok. 2002, s. I-10875, 32 kohta).

28 Tätä tuomioistuimelle annettua mahdollisuutta on pidetty tarpeellisena tosiasiallisen kuluttajansuojan turvaamiseksi, kun otetaan huomioon muun muassa se vähäistä suurempi vaara, että kuluttaja ei tunne oikeuksiaan tai kohtaa vaikeuksia niiden käyttämisessä (em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 26 kohta ja em. asia Cofidis, tuomion 33 kohta).

29 Direktiivillä annetaan kuluttajansuojaa siis tilanteissa, joissa kuluttaja, joka on tehnyt elinkeinonharjoittajan kanssa kohtuuttoman sopimusehdon sisältävän sopimuksen, pidättyy vetoamasta tämän sopimusehdon kohtuuttomuuteen joko sen vuoksi, ettei hän tunne oikeuksiaan, tai sen vuoksi, että hän joutuu luopumaan oikeuksistaan oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen vuoksi (em. asia Cofidis, tuomion 34 kohta).

30 Direktiivin 6 artiklalla tavoiteltua päämäärää, joka velvoittaa – kuten tämän tuomion 27 kohdassa on todettu – jäsenvaltiot säätämään että, kohtuuttomat sopimusehdot eivät sido kuluttajia, ei näin ollen voitaisi saavuttaa, jos välitystuomioon kohdistuvaa kumoamisvaatimusta käsittelevällä tuomioistuimella ei olisi mahdollisuutta todeta välitystuomion mitättömyyttä ainoastaan siitä syystä, ettei kuluttaja ole vedonnut sen mitättömyyteen välimiesmenettelyssä.

31 Kuluttajan passiivisuutta ei tältä osin voitaisi missään tapauksessa korvata sopimukseen nähden kolmansien tahojen väliintulolla. Direktiivillä käyttöön otettu erityinen suojajärjestely vaarantuisi näin välttämättä.

32 Espanjan lainsäädäntö on kehittynyt juuri tällä tavalla. Vaikkei välimiesmenettelystä 23.12.2003 annettua lakia 60/2003 (Ley 60/2003 de Arbitraje; BOE nro 309, 26.12.2003) voida soveltaa pääasiassa, on mielenkiintoista huomata, ettei siinä edellytetä enää, että osapuolten pitäisi ilmoittaa vastustavansa välimiesmenettelyn toimittamista erityisesti välityssopimuksen mitättömyyden

vuoksi samaan aikaan kun ne esittävät varsinaiset asiaväitteensä.

33 Móvil ja Saksan hallitus esittävät, että jos tuomioistuimille annetaan mahdollisuus arvioida välityssopimuksen mitättömyyttä silloin, kun kuluttaja ei ole esittänyt tätä koskevaa väitettä välimiesmenettelyssä, vaarannettaisiin vakavasti välitystuomioiden tehokkuus.

34 Tämän väitteen mukaan välimiesmenettelyn tehokkuuden turvaamiseksi on perusteltua, että välitystuomiot voidaan saattaa yleisten tuomioistuimien tutkittavaksi ainoastaan tietyissä tilanteissa ja että välitystuomio voidaan kumota ainoastaan poikkeustapauksissa (asia C-126/97, Eco Swiss, tuomio 1.6.1999, Kok. 1999, s. I-3055, 35 kohta).

35 Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin jo lausunut, että jos kansallisen tuomioistuimen on kansallisten menettelysääntöjen mukaan kumottava välitystuomio siinä tapauksessa, että välitystuomiolla rikotaan oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvia kansallisia oikeussääntöjä, on sen kumottava välitystuomio myös silloin kun kumoamisvaatimus perustuu tämän tyyppisten yhteisön oikeussääntöjen rikkomiseen (ks. vastaavasti em. asia Eco Swiss, tuomion 37 kohta).

36 Kuluttajansuojan tärkeyden vuoksi yhteisöjen lainsäätäjä on muun muassa direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säätänyt, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Kyseessä on ehdoton säännös, jolla pyritään toisen sopimuspuolen heikomman aseman vuoksi korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen tasa-arvo.

37 Koska direktiivillä pyritään lujittamaan kuluttajansuojaa, on se EY 3 artiklan 1 kohdan t alakohdan mukaan perustavanlaatuinen määräys, joka on välttämätön yhteisölle annettujen tehtävien täyttämiseksi ja erityisesti elintason ja elämänlaadun parantamiseksi yhteisössä (ks. analogisesti EY 81 artiklan osalta em. asia Eco Swiss, tuomion 36 kohta).

38 Yleinen intressi, jolle direktiivillä turvattu kuluttajansuoja perustuu, on luonteeltaan ja merkitykseltään sellainen, että on lisäksi perusteltua, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia sopimusehdon kohtuuttomuus ja näin osaltaan korjata sitä epätasapainoa, joka vallitsee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä.

39 Edellä esitetystä seuraa, että esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiiviä on tulkittava siten, että kansallinen tuomioistuin, jonka ratkaistavaksi on saatettu välitystuomion kumoamista koskeva kanne, voi todeta välityssopimuksen mitättömyyden ja kumota välitystuomion, kun se katsoo, että kyseisessä välityssopimuksessa on kohtuuton sopimusehto, silloinkin kun kuluttaja ei ole vedonnut tähän seikkaan välimiesmenettelyssä, vaan vasta kumoamiskanteessa.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annettua neuvoston direktiiviä 93/13/ETY on tulkittava siten, että kansallinen tuomioistuin, jonka ratkaistavaksi on saatettu välitystuomion kumoamista koskeva kanne, voi todeta välityssopimuksen mitättömyyden ja kumota välitystuomion, kun se katsoo, että kyseisessä välityssopimuksessa on kohtuuton sopimusehto, silloinkin kun kuluttaja ei ole vedonnut tähän seikkaan välimiesmenettelyssä, vaan vasta kumoamiskanteessa.

Oikeudenkäyntikieli: espanja.
Lähde: EUR-Lex CELEX 62005CJ0168.

EYTI 4.6.2009, PANNON GSM ZRT VASTAAN ERZSÉBET SUSTIKNÉ GYŐRFI, C-243/08.

Maksamismääräysmenettely, riitautettu – Direktiivi 93/13/ETY – Oikeuspaikkalauseke – Velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin soveltamisalaan kuuluvan oikeuspaikkalausekkeen kohtuuttomuus, kun käytössä on tutkimisen edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat.

Budaörsi Városi Bíróság, Unkari

[...]

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), E. Juhász ja J. Malenovský,

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

[…]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993

annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95; jäljempänä direktiivi) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Pannon GSM Zrt -niminen yritys (jäljempänä Pannon) ja vastaajana Sustiké Győrfi ja jossa on kyse asianosaisten välillä tehdyn, puhelinliittymää koskevan sopimuksen velvoitteiden täyttämisestä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivin tarkoituksena on sen 1 artiklan 1 kohdan mukaan lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.

4 Direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

– –

3. Liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina."

5 Liitteessä olevan 1 kohdan q alakohta koskee sopimusehtoja, joiden tarkoituksena tai seurauksena on

"kuluttajan oikeuden nostaa kanne tai käyttää muita oikeuskeinoja poissulkeminen tai rajoittaminen – –".

6 Direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista."

7 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

8 Direktiivin 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut keinot sisältävät säännöksiä, joiden mukaisesti henkilöt ja järjestöt, joilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti laillinen etu suojella kuluttajia, voivat kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattaa asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa tai toimivaltaisessa viranomaisessa, jotka voivat päättää, ovatko yleiseen käyttöön laaditut sopimusehdot luonteeltaan kohtuuttomia, ja käyttää riittäviä ja tehokkaita keinoja tällaisten ehtojen käytön lopettamiseksi."

Kansallinen säännöstö

9 Pääasiassa kyseessä olevien tosiseikkojen tapahtumahetkellä sovellettiin siviililakia, sellaisena kuin se on vuonna 1997 annetulla lailla nro CXLIX muutettuna (Magyar Közlöny 1997/115; jäljempänä siviililaki), ja kuluttajasopimusten kohtuuttomina pidetyistä ehdoista annettua hallituksen asetusta nro 18/1999, sellaisena kuin se oli voimassa pääasiassa kyseessä olevalla ajanjaksolla (Magyar Közlöny 1998/8; jäljempänä asetus nro 18/1999).

10 Siviililain 209 §:n 1 momentin mukaan asianosainen voi riitauttaa yleisen sopimusehdon, joka katsotaan kohtuuttomaksi. Sen 209 B §:n 4 momentin mukaan siitä, mitkä kuluttajasopimusten ehdot ovat kohtuuttomia, säädetään erikseen. Siviililain 235 §:n 1 momentin mukaan silloin, kun riitautus menestyy, kyseessä oleva sopimus menettää oikeudelliset vaikutuksensa sopimuksen tekemispäivästä alkaen. Siviililain 236 §:n 1 momentin mukaan riitautuksesta on ilmoitettava kirjallisesti toiselle osapuolelle vuoden kuluessa.

11 Hallituksen asetuksessa nro 18/1999, sellaisena kuin se oli voimassa pääasiassa kyseessä olevalla ajanjaksolla, sopimusehdot jaetaan kahteen eri ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat ne sopimusehdot, joiden käyttö kuluttajasopimuksissa on kielletty ja jotka ovat siis mitättömiä. Toiseen ryhmään kuuluvat sellaiset sopimusehdot, jotka katsotaan kohtuuttomiksi, jollei sopimusehdon laatija näytä toteen, ettei se ole kohtuuton.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Sustiké Győrfi teki 12.12.2004 Pannonin kanssa tilaussopimuksen matkapuhelinpalveluista. Sopimus tehtiin Pannonin toimittaman sopimuslomakkeen avulla. Lomakkeen mukaan allekirjoittamalla sopimuksen Sustiké Győrfi ilmoittaa saaneensa tiedon myyntiehdoista, joihin yleiset sopimusehdot kuuluvat ja jotka ovat erottamaton osa sopimusta, ja hyväksyy niiden sisällön.

13 Näiden myyntiehtojen mukaan sopimuspuolet tunnustavat Pannonin kotipaikan tuomioistuimen toimivallan kaikkia tilaussopimukseen perustuvia tai siihen liittyviä oikeusriitoja varten. Tästä oikeuspaikkalausekkeesta ei ollut neuvoteltu erikseen sopimuspuolten välillä.

14 Pannon katsoi, ettei Sustiké Győrfi ollut noudattanut sopimusvelvoitteitaan, ja haki oikeuspaikkalausekkeen mukaisesti maksamismääräystä Budaörsi Városi Bíróságilta, joka on Pannonin kotipaikan tuomioistuin.

15 Tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia oli saatettu, antoi Pannonin hakeman maksamismääräyksen. Sustiké Győrfi vastusti säädetyssä määräajassa maksamismääräystä, ja menettelystä tuli tämän johdosta kontradiktorinen.

16 Budaörsi Városi Bíróság totesi, ettei Sustiké Győrfin kotipaikka ollut sen tuomiopiirissä vaan että tämän työkyvyttömyyseläkettä nauttivan henkilön pysyvä asuinpaikka oli Dombegyházassa, Békésin läänissä 275 kilometrin päässä Budaörsistä, ja lausui, että Budaörsin ja Dombegyházan väliset liikenneyhteydet ovat erittäin huonot, koska suoraa juna- tai bussiyhteyttä ei ole.

17 Budaörsi Városi Bíróság totesi, että sovellettavissa menettelysäännöksissä säädetään, että alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin on se, jossa Sustiké Győrfillä on kotipaikka, eli Battonyai Városi Bíróság (Battonyan alioikeus).

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut, että siviililaissa säädetään, että tuomioistuimen on kyseessä olevalla alalla viran puolesta tutkittava kysymys alueellisesta toimivallastaan. Koska asiassa ei kuitenkaan ole kyse yksinomaisesta toimivallasta, kysymystä ei kuitenkaan voida enää tutkia sen jälkeen, kun vastaaja on toimittanut ensimmäisen vastauskirjelmänsä pääasiaan. Tuomioistuin, jossa asia on saatettu vireille, voi tutkia niiden väitteiden oikeellisuuden, joihin on vedottu sen alueellisen toimivallan osoittamiseksi, ainoastaan siinä tapauksessa, että ne ovat ristiriidassa notoristen tai tuomioistuimen viran puolesta tuntemien seikkojen kanssa taikka ne ovat muutoin epätodennäköisiä tai kun vastapuoli on kiistänyt ne.

19 Koska Budaörsi Városi Bíróság ei ollut varma siitä, oliko riidanalaisen sopimuksen yleisissä sopimusehdoissa olevaa oikeuspaikkalauseketta pidettävä kohtuuttomana sopimusehtona, se päätti lykätä asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko – – direktiivin 93/13 – – 6 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti, tulkittava siten, että elinkeinonharjoittajan soveltaman kohtuuttoman sopimusehdon ei voida katsoa olevan kuluttajaa sitomaton suoraan lain nojalla vaan että se ei sido kuluttajaa ainoastaan, jos kuluttaja on menestyksekkäästi vaatimuksellaan riitauttanut kohtuuttoman sopimusehdon?

2) Velvoittaako direktiivissä 93/13 – – kuluttajille taattu suoja kansallisen tuomioistuimen viran puolesta silloinkin, kun kohtuutonta sopimusehtoa ei ole riitautettu – siitä riippumatta, onko kyse riita-asiasta vai ei –, toteamaan sen käsiteltäväksi saatetun sopimusehdon luonteeltaan kohtuuttomaksi ja myös omaa alueellista toimivaltaansa selvittäessään tutkimaan viran puolesta elinkeinonharjoittajan laatimat ehdot?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, mitkä seikat kansallisen tuomioistuimen on tässä tutkinnassa otettava huomioon ja mitä seikkoja sen on siinä arvioitava?"

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen kysymys

20 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymys koskee sitä, onko direktiivin 6 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia, tulkittava siten, että sopimusehto ei sido kuluttajaa ainoastaan siinä tapauksessa, että kuluttaja on menestyksellisesti riitauttanut tällaisen ehdon.

21 Esitettyyn kysymykseen vastattaessa on muistettava aluksi, että direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus, jonka tarkoituksena on myöntää kansalaiselle kuluttajan ominaisuudessa oikeus ja jolla määritellään tulos, johon direktiivillä pyritään (ks. asia C-144/99, komissio v. Alankomaat, tuomio 10.5.2001, Kok., s. I-

3541, 18 kohta ja asia C-478/99, komissio v. Ruotsi, tuomio , 16 ja 18 kohta).

22 Direktiivillä perustettu suojajärjestelmä rakentuu näin ajatukselle siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok., s. I-4941, 25 kohta).

23 Yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainitussa asiassa antamansa tuomion 26 kohdassa, että 6 artiklassa tarkoitettua tavoitetta ei voitaisi saavuttaa, jos kuluttajilla itsellään olisi velvollisuus vedota tällaisten ehtojen kohtuuttomuuteen, ja että tehokas kuluttajansuoja voidaan saavuttaa ainoastaan, jos kansallisella tuomioistuimella on mahdollisuus arvioida tällaista ehtoa viran puolesta.

24 Tässä on painotettava sitä, että vaikka kansalliselle tuomioistuimelle on taattava tämä mahdollisuus, direktiivin 6 artiklan 1 kohdan ei voida katsoa merkitsevän sitä, että kohtuuton sopimusehto ei sido kuluttajaa ainoastaan siinä tapauksessa, että kuluttaja on esittänyt tätä nimenomaisesti koskevan vaatimuksen. Tällainen tulkinta epäisi kansalliselta tuomioistuimelta mahdollisuuden sen käsiteltäväksi saatetun vaateen tutkittavaksi ottamista selvittäessään tutkia viran puolesta sopimusehdon kohtuuttomuutta, kun kuluttaja ei ole nimenomaisesti siihen vedonnut.

25 Kohtuuttoman sopimusehdon oikeusvaikutusten osalta yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-168/05, Mostaza Claro, 26.10.2006 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-10421, 36 kohta) todennut, että kuluttajansuojan tärkeyden vuoksi yhteisöjen lainsäätäjä on direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säätänyt, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot "eivät sido kuluttajia". Se painotti tuomiossaan sitä, että kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään toisen sopimuspuolen heikomman aseman vuoksi korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus.

26 Edellä mainitun tuomion 37 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin totesi lisäksi, että direktiivi, jolla pyritään lujittamaan kuluttajansuojaa, on EY 3 artiklan 1 kohdan t alakohdan mukainen toimenpide, joka on välttämätön Euroopan yhteisölle annettujen tehtävien täyttämiseksi ja erityisesti elintason ja elämänlaadun parantamiseksi yhteisössä.

27 Näin ollen direktiivin 6 artiklan 1 kohtaan otettua ilmaisua "niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti" ei voida ymmärtää siten, että jäsenvaltiot voivat sen perusteella asettaa ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitetun kaltaisen edellytyksen sille, että kohtuuton sopimusehto ei sido.

28 Tämän johdosta ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kohtuuton sopimusehto ei sido kuluttajaa ja että tämän osalta ei edellytetä sitä, että kuluttaja on ensin menestyksellisesti riitauttanut tällaisen sopimusehdon.

Toinen kysymys

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää tällä kysymyksellään yhteisöjen tuomioistuimelta vastausta siihen, mitä velvoitteita kansallisella tuomioistuimella on direktiivin säännösten nojalla, selvittääkseen sen, onko kansallisen tuomioistuimen toimivaltaansa tutkiessaan lausuttava menettelyn luonteesta riippumatta tarvittaessa viran puolesta sopimusehdon kohtuuttomuudesta.

30 Tähän kysymykseen vastattaessa on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-473/00, Cofidis, 21.11.2002 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-10875, 34 kohta), että direktiivillä annettu kuluttajansuoja kattaa myös ne tilanteet, joissa kuluttaja, joka on tehnyt elinkeinonharjoittajan kanssa kohtuuttoman sopimusehdon sisältävän sopimuksen, pidättyy vetoamasta tämän sopimusehdon kohtuuttomuuteen joko sen vuoksi, ettei hän tunne oikeuksiaan, tai sen vuoksi, että hän joutuu luopumaan siitä oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen vuoksi.

31 Lisäksi mainittakoon, että yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainitussa asiassa Mostaza Claro antamansa tuomion 38 kohdassa, että yleinen etu, johon direktiivillä turvattu kuluttajansuoja perustuu, on luonteeltaan ja merkitykseltään sellainen, että on perusteltua, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia sopimusehdon kohtuuttomuus ja näin osaltaan korjata sitä epätasapainoa, joka vallitsee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä.

32 Tuomioistuimen, jossa asia on saatettu vireille, edellytetään näin turvaavan sen suojan tehokas vaikutus, johon direktiivin säännöksillä on tähdätty. Siksi tehtävä, joka on yhteisön oikeudessa osoitettu kansalliselle tuomioistuimelle kyseessä olevalla alalla, ei rajoitu pelkästään siihen, että kansallisella

tuomioistuimella on mahdollisuus lausua sopimusehdon mahdollisesta kohtuuttomuudesta, vaan sisältää myös velvollisuuden tutkia viran puolesta tämä kysymys aina silloin, kun tuomioistuimella on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat, ja siis myös silloin, kun se selvittää omaa alueellista toimivaltaansa.

33 Tätä velvollisuutta noudattaessaan kansallisen tuomioistuimen ei kuitenkaan tarvitse direktiivin nojalla olla soveltamatta kyseessä olevaa sopimusehtoa, ellei kuluttaja ole sen jälkeen, kun tuomioistuin on kuluttajalle tästä ilmoittanut, halunnut vedota sopimusehdon kohtuuttomuuteen ja sitomattomuuteen.

34 Sen lainkäyttömenettelyn erityispiirteet, joka käydään elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä kansallisen oikeuden mukaan, eivät näin saa muodostua tekijäksi, joka saattaisi vaikuttaa siihen oikeussuojaan, joka kuluttajan on saatava direktiivin säännösten nojalla.

35 Toiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että kansallisen tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta sopimusehdon kohtuuttomuus aina silloin, kun sillä on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat. Silloin kun tuomioistuin toteaa sopimusehdon kohtuuttomaksi, se ei voi soveltaa sitä, ellei kuluttaja vastusta tätä. Tämä velvollisuus koskee kansallista tuomioistuinta myös silloin, kun se selvittää omaa alueellista toimivaltaansa.

Kolmas kysymys

36 Tällä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää ohjeita siihen, mitä seikkoja kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon arvioidessaan sitä, onko sopimusehtoa pidettävä kohtuuttomana.

37 Tähän kysymykseen vastattaessa on pidettävä mielessä, että direktiivin 3 artiklassa, jossa viitataan lojaliteettiperiaatteen sekä osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavan epätasapainon käsitteisiin, määritellään vain abstraktilla tavalla ne seikat, jotka tekevät sellaisesta sopimusehdosta kohtuuttoman, josta ei ole erikseen neuvoteltu (asia C-237/02, Freiburger Kommunalbauten, tuomio 1.4.2004, Kok., s. I-3403, 19 kohta).

38 Tältä osin direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa mainitussa liitteessä on vain ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina (em. asia Freiburger Kommunalbauten, tuomion 20 kohta).

39 Lisäksi todettakoon, että direktiivin 4 artiklassa säädetään, että sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin.

40 Pääasiassa kyseessä olevan sopimusehdon osalta on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Océano Grupo Editores ja Salvat Editorial antamansa tuomion 21–24 kohdassa, että direktiivissä tarkoitetussa kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä tehdyssä sopimuksessa oleva elinkeinonharjoittajan ennalta laatima ehto, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja jonka tarkoituksena on myöntää kaikkia sopimuksesta johtuvia riita-asioita koskeva toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, jossa elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee, täyttää kaikki edellytykset tulla luokitelluksi direktiivissä tarkoitetuksi kohtuuttomaksi ehdoksi.

41 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores antamansa tuomion 22 kohdassa lausunut, tällainen ehto merkitsee kuluttajalle velvollisuutta alistua sellaisen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan, joka voi olla kaukana kuluttajan kotipaikasta, mikä on omiaan vaikeuttamaan kuluttajan esiintymistä oikeudessa. Vähäisiä rahamääriä koskevien riita-asioiden tapauksessa ne kulut, jotka liittyvät kuluttajan oikeudessa esiintymiseen, voivat osoittautua ehkäiseväksi tekijäksi ja johtaa siihen, että kuluttaja luopuu kanteen nostamisesta tai puolustautumisesta. Tämän perusteella yhteisöjen tuomioistuin totesi kyseisen tuomion 22 kohdassa, että tällainen ehto kuuluu niihin ehtoihin, joiden tarkoituksena tai seurauksena on sulkea pois kuluttajan oikeus nostaa kanne tai rajoittaa sitä ja joista on säädetty direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdassa.

42 Vaikka yhteisöjen tuomioistuin onkin EY 234 artiklassa sille myönnettyä toimivaltaansa käyttäen tulkinnut edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores antamansa tuomion 22 kohdassa yleisiä kriteerejä, joita yhteisön lainsäätäjä on käyttänyt kohtuuttoman sopimusehdon käsitteen määrittelemiseksi, se ei kuitenkaan voi lausua näiden yleisten kriteerien soveltamisesta tiettyyn sopimusehtoon, jota on tarkasteltava yksittäistapauksen seikat huomioon ottaen (ks. em. asia Freiburger Kommunalbauten, tuomion 22 kohta).

43 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava edellä esitetyn valossa

sitä, voidaanko sopimusehtoa pitää direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kohtuuttomana.

44 Kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, täyttääkö pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehto edellytykset tulla luokitelluksi direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi kohtuuttomaksi ehdoksi. Tätä selvittäessään kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon se, että kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä tehtyyn sopimukseen otettu ehto, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja jonka tarkoituksena on myöntää yksinomainen toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, jossa elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee, voidaan katsoa kohtuuttomaksi ehdoksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kohtuuton sopimusehto ei sido kuluttajaa ja että tämän osalta ei edellytetä sitä, että kuluttaja on ensin menestyksellisesti riitauttanut tällaisen sopimusehdon.

2) Kansallisen tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta sopimusehdon kohtuuttomuus aina silloin, kun sillä on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat. Silloin kun tuomioistuin toteaa sopimusehdon kohtuuttomaksi, se ei voi soveltaa sitä, ellei kuluttaja vastusta tätä. Tämä velvollisuus koskee kansallista tuomioistuinta myös silloin, kun se selvittää omaa alueellista toimivaltaansa.

3) Kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, täyttääkö pääasiassa kyseessä olevan kaltainen sopimusehto edellytykset tulla luokitelluksi direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi kohtuuttomaksi ehdoksi. Tätä selvittäessään kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon se, että kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä tehtyyn sopimukseen otettu ehto, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja jonka tarkoituksena on myöntää yksinomainen toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, jossa elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee, voidaan katsoa kohtuuttomaksi ehdoksi.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62008CJ0243.

EYTI 6.8.2009, ASTURCOM TELECOMUNICACIONES SL VASTAAN RODRIGUEZ NOGUEIRA, C-40/08.

Täytäntöönpanoriita – Direktiivi 93/13/ETY – Välityslauseke – Kun käytössä tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat, tutkittava täytäntöönpanevassa tuomioistuimessa viran puolesta onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä välityslauseke kohtuuton siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin – Passiivinen vastaaja – Lainvoimainen välitystuomio – Res judicata – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

Juzgado de Primera Instancia no 4 de Bilbao, Espanja.

[...]

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit M. Ilešič, A. Tizzano (esittelevä tuomari), E. Levits ja J.-J. Kasel,

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: R. Grass,

[...]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa on kyse lopullisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskevasta hakemuksesta ja jossa asianosaisina ovat Asturcom Telecomunicaciones SL -niminen yhtiö (jäljempänä Asturcom) ja Maria Cristina Rodríguez Nogueira ja joka koskee kyseisen yhtiön Rodríguez Nogueiran kanssa tekemän matkapuhelinsopimuksen perusteella maksettavia summia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin

osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

4 Kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa."

5 Kyseisen direktiivin liitteessä on ohjeellinen luettelo ehdoista, jotka voidaan katsoa kohtuuttomiksi. Näistä ehdoista yhtenä mainitaan luettelon 1 kohdan q alakohdassa ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on "kuluttajan oikeuden nostaa kanne tai käyttää muita oikeuskeinoja poissulkeminen tai rajoittaminen, erityisesti vaatimalla kuluttajaa viemään riitatapaukset yksinomaisesti välitysmenettelyyn, jota oikeudelliset säännökset eivät koske, rajoittamalla sopimattomasti kuluttajan saatavilla olevia todisteita tai määräämällä kuluttajalle todistustaakka, jonka olisi sovellettavan lainsäädännön mukaan oltava sopimuksen toisella osapuolella".

Kansallinen säännöstö

6 Espanjan oikeudessa kuluttajien suoja kohtuuttomilta sopimusehdoilta oli ensin järjestetty kuluttajien ja palvelujen käyttäjien suojasta 19.7.1984 annetulla yleisellä lailla 26/1984 (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios; BOE nro 176, ; jäljempänä laki 26/1984).

7 Lakia 26/1984 muutettiin yleisistä sopimusehdoista 13.4.1998 annetulla lailla 7/1998 (Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación; BOE nro 89, ; jäljempänä laki 7/1998), jolla direktiivi 93/13 pantiin täytäntöön Espanjan oikeudessa.

8 Lakia 26/1984 täydennettiin lailla 7/1998 lisäämällä siihen muun muassa 10 bis §, jonka 1 momentissa säädetään, että "kohtuuttomia ovat kaikki sellaiset sopimusehdot, joista ei ole erikseen neuvoteltu ja jotka vilpittömän mielen vaatimuksen vastaisesti aiheuttavat kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon sopimuksesta sopimuspuolille määräytyvien oikeuksien ja velvollisuuksien osalta. Kohtuuttomina sopimusehtoina pidetään joka tapauksessa kaikkia niitä ehtoja, jotka on mainittu tämän lain ensimmäisessä lisäsäännöksessä. – –".

9 Lain 7/1998 8 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Lain nojalla mitättömiä ovat sellaiset yleiset sopimusehdot, joilla loukataan vastoin sopimuspuolen etua tämän lain säännöksiä tai jotakin muuta pakottavaa säännöstä tai kieltoa, ellei niissä ole säädetty muunlaisesta seuraamuksesta.

Mitättömiä ovat erityisesti kuluttajien kanssa tehtäviin sopimuksiin otetut kohtuuttomat yleiset sopimusehdot, ja ainakin ne, jotka on mainittu – – lain 26/1984 10 bis §:ssä ja ensimmäisessä lisäsäännöksessä – –."

10 Tosiseikkojen tapahtumishetkellä välimiesmenettelyä säänneltiin välimiesmenettelystä 23.12.2003 annetulla lailla 60/2003 (Ley 60/2003 de Arbitraje; BOE nro 309, ; jäljempänä laki 60/2003).

11 Lain 60/2003 8 §:n 4 ja 5 momentissa säädettiin seuraavaa:

"4. Sen paikkakunnan ensimmäisen asteen tuomioistuin, jossa välitystuomio julistettiin, on toimivaltainen päättämään tämän pakkotäytäntöönpanosta siviilioikeudenkäynnistä annetun lain 545 §:n 2 momentin mukaisesti – –

5. Välitystuomion kumoamiskanne on nostettava sen paikkakunnan Audiencia Provincialissa, jossa tuomio on annettu."

12 Kyseisen lain 22 §:n 1 ja 2 momentissa säädettiin seuraavaa:

"1. Välimiehillä on valtuus päättää omasta toimivallastaan, välityssopimuksen olemassaoloa tai pätevyyttä tai mitä hyvänsä muuta seikkaa koskevat sellaiset prosessinedellytysten puuttumista koskevat väitteet mukaan lukien, joiden hyväksyminen johtaa siihen, ettei asiaa voida ottaa tutkittavaksi. Tässä tarkoituksessa välityssopimuksen, joka on osa sopimusta, katsotaan olevan sopimuksen muista määräyksistä erillinen sopimus. Välimiesten päätös, jolla sopimus todetaan pätemättömäksi, ei sellaisenaan johda siihen, että välityssopimus on pätemätön.

2. Edellisessä momentissa tarkoitettuihin prosessinedellytysten puuttumista koskeviin väitteisiin on vedottava viimeistään vastineen esittämisen vaiheessa, eikä siitä, että asianosainen on nimittänyt välimiehiä tai osallistunut välimiesten nimittämiseen, aiheudu, että tämä asianosainen menettää oikeutensa esittää tällaisia väitteitä. Prosessinedellytysten puuttumista koskevaan väitteeseen, joka koskee sitä, että välitystuomioistuin on ylittänyt toimivaltansa, on vedottava heti kun asia, joka ei kuulu tähän toimivaltaan, nousee esiin välimiesmenettelyssä.

Välimiehet voivat hyväksyä prosessinedellytysten puuttumista koskevat väitteet, joihin on vedottu myöhemmässä vaiheessa vain, jos viivästyminen on perusteltu."

13 Kyseisen lain 40 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”Lopullisesta välitystuomiosta voidaan nostaa kumoamiskanne tämän osaston säännösten mukaisesti.”

14 Lain 60/2003 41 §:n 1 momentissa säädettiin seuraavaa:

”1. Välitystuomio voidaan kumota vain, jos kumoamista vaatinut asianosainen on väittänyt ja näyttänyt todeksi, että

– –

f) välitystuomio on oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

– –”

15 Kyseisen lain 41 §:n 4 momentin mukaan kumoamiskanne on nostettava kahden kuukauden kuluessa välitystuomion tiedoksisaannista.

16 Lain 60/2003 43 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”Lopullinen välitystuomio on oikeusvoimainen, ja siihen voidaan hakea muutosta vain siviilioikeudenkäynnistä annetussa laissa (Ley de Enjuiciamiento Civil) lopullisia tuomioita varten säädetyllä tavalla.”

17 Saman lain 44 §:ssä täsmennettiin seuraavaa:

”Välitystuomioiden pakkotäytäntöönpanoon sovelletaan siviilioikeudenkäynnistä annetun lain sekä tämän osaston säännöksiä.”

18 Siviilioikeudenkäynnistä 7.1.2000 annetun lain 1/2000 (BOE nro 7, ; jäljempänä laki 1/2000) 517 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, että välitystuomiot tai välimiesten päätökset voivat olla pakkotäytäntöönpanon kohteena.

19 Lain 1/2000 559 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Se, jota vastaan täytäntöönpanomääräystä haetaan, voi vastustaa täytäntöönpanomääräystä myös seuraaviin menettelyvirheisiin vetoamalla:

1. sillä, jota vastaan täytäntöönpanomääräystä haetaan, ei ole vaadittua ominaisuutta tai edustajaa,

2. täytäntöönpanomääräyksen hakijalla ei ole vaadittua kelpoisuutta tai edustajaa tai hän ei ole osoittanut, että hänellä on vaadittu kelpoisuus tai edustaja,

3. täytäntöönpanomääräys on täysin pätemätön, sillä se ei sisällä tuomiota tai välitystuomiota, jossa on määrätty seuraamuksista, esitetty asiakirja ei täytä laissa täytäntöönpanokelpoisuudelle asetettuja edellytyksiä tai täytäntöönpanon yhteydessä on rikottu tämän lain 520 §:n säännöksiä,

4. täytäntöönpanoperusteena on välitystuomio, joka ei ole notaarin vahvistama ja joka ei näin ollen ole todistusvoimainen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

20 Rodríguez Nogueira ja Asturcom Telecomunicaciones allekirjoittivat 24.5.2004 matkapuhelinsopimuksen. Kyseinen sopimus sisälsi välityslausekkeen, jonka mukaan kaikki kyseisestä sopimuksesta johtuvat riidat saatetaan Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidadin (välimies- ja sovittelumenettelyjä hoitava eurooppalainen yhdistys, jäljempänä AEADE) toimittamaan välimiesmenettelyyn. Kyseisen välitystuomioistuimen istuntopaikka, jota ei mainita sopimuksessa, on Bilbao.

21 Koska Rodríguez Nogueira ei maksanut joitakin laskuja ja irtisanoi sopimuksen ennen sen vähimmäisvoimassaoloajan umpeutumista, Asturcom esitti AEADE:lle hakemuksen välimiesmenettelyn aloittamisesta Rodríguez Nogueiraa vastaan.

22 Välitystuomiossa, joka annettiin 14.4.2005, Rodríguez Nogueira velvoitettiin maksamaan 669,69 euron suuruinen summa.

23 Koska Rodríguez Nogueira ei nostanut välitystuomiota koskevaa kumoamiskannetta, välitystuomiosta on tullut lopullinen.

24 Asturcom haki Juzgado de Primera Instancia no 4 de Bilbaolta 29.10.2007 kyseisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa.

25 Kyseinen tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyynnössään, että matkapuhelinsopimuksen sisältämä välityslauseke on kohtuuton ensinnäkin erityisesti sillä perusteella, että kuluttajalle välitystuomioistuimen istuntopaikkaan saapumisesta aiheutuvat matkakustannukset olivat korkeammat kuin pääasian riidan kohteena oleva summa. Kyseisen tuomioistuimen mukaan tämä istuntopaikka sijaitsee lisäksi erittäin kaukana kuluttajan kotipaikasta ja sitä ei mainita sopimuksessa. Lopuksi kyseinen tuomioistuin toteaa, että tämä välitystuomioistuin laatii itse sopimukset, joita televiestintäalan yritykset käyttävät tämän jälkeen.

26 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että lain 60/2003 mukaan välitystuomioistuimet eivät kuitenkaan voi tutkia kohtuuttoman välityslausekkeen pätemättömyyttä viran puolesta ja että lakiin 1/2000 ei sisälly säännöksiä, jotka koskisivat toimivaltaisen tuomioistuimen suorittamaa välityslausekkeiden kohtuuttomuuden tutkimista, jotta ne voivat ratkaista kysymyksen lopullisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanosta.

27 Näin ollen Juzgado de Primera Instancia no 4 de Bilbaolla on epäilyksiä kansallisen lainsäädännön, etenkin kansallisten me-

nettelysääntöjen, yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa, joten se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Voiko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13 – – mukainen kuluttajansuoja merkitä sitä, että tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen lopullisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on annettu ilman kuluttajan osallistumista asian käsittelyyn, voi tutkia viran puolesta, onko välityssopimus pätemätön, ja tämän seurauksena kumota välitystuomion, jos se katsoo, että kyseisessä välityssopimuksessa on kuluttajan oikeuksia loukkaava kohtuuton välityslauseke?"

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää kysymyksellään lähinnä, onko direktiiviä 93/13 tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen oikeusvoimaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on annettu ilman kuluttajan osallistumista asian käsittelyyn, on tutkittava viran puolesta, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä välityslauseke kohtuuton, ja kumottava kyseinen tuomio.

29 Kysymykseen vastaamiseksi on ensiksikin muistettava, että direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok., s. I-4941, 25 kohta sekä asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio , Kok., s. I-10421, 25 kohta).

30 Tämä heikompi asema huomioon ottaen kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Kuten oikeuskäytännöstä seuraa, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (em. asia Mostaza Claro, tuomion 36 kohta ja asia C-243/08, Pannon GSM, tuomio 4.6.2009, Kok., s. I-4713, 25 kohta).

31 Yhteisöjen tuomioistuin on myös korostanut useaan otteeseen, että direktiivissä 93/13 tavoitellun suojan varmistamiseksi kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasa-arvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisella aktiivisella väliintulolla (em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 27 kohta sekä em. asia Mostaza Claro, tuomion 26 kohta).

32 Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut näiden periaatteiden valossa, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia sopimusehdon kohtuuttomuus (em. asia Mostaza Claro, tuomion 38 kohta).

33 Nyt esillä oleva asia eroaa kuitenkin edellä mainitussa asiassa Mostaza Claro annetun tuomion taustalla olevista seikoista, sillä Rodríguez Nogueira on ollut täysin passiivinen eri menettelyjen aikana, jotka liittyvät hänen ja Asturcomin väliseen riita-asiaan, ja hän ei etenkään ole nostanut AEADE:n välitystuomiosta kumoamiskannetta välityslausekkeen riitauttamiseksi kohtuuttomuuden perusteella, minkä vuoksi kyseinen tuomio on tullut lainvoimaiseksi.

34 Näin ollen on määritettävä, velvoittaako vaatimus muodollisen tasapainon, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, korvaamisesta todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus, täytäntöönpanevaa tuomioistuinta takaamaan kuluttajalle ehdottoman suojan, vaikka kuluttaja ei ole ryhtynyt mihinkään oikeudellisiin toimenpiteisiin oikeuksiinsa vetoamiseksi ja riippumatta kansallisista menettelysäännöistä, joilla toteutetaan oikeusvoiman periaatteesta.

35 Tältä osin on syytä ensinnäkin muistuttaa oikeusvoimaa koskevan periaatteen tärkeydestä sekä yhteisön oikeusjärjestyksessä että kansallisissa oikeusjärjestyksissä.

36 Yhteisöjen tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus täsmentää, että sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on tärkeää, että kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkulumisen jälkeen lopullisiksi tulleita tuomioistuinten päätöksiä ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi (asia C-224/01, Köbler, tuomio 30.9.2003, Kok., s. I-10239, 38 kohta; asia C-234/04, Kapferer, tuomio , Kok., s. I-2585, 20 kohta ja asia C-2/08, Fallimento Olimpiclub, tuomio, Kok., s. I-7501, 22 kohta).

37 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeudessa ei näin ollen edellytetä, että kansallisen tuomioistuimen olisi jätettävä soveltamatta kansallisia menettelysääntöjä, joiden perusteella ratkaisu on oikeusvoimainen, vaikka siten olisi mahdollista lopettaa kyseisellä ratkaisulla tapahtunut yhteisön oikeuden, olipa kyse minkälaisesta yhteisön oikeuden säännöksestä hyvänsä, loukkaus kyseisellä ratkaisulla (ks. erityisesti asia C-126/97, Eco Swiss, tuomio 1.6.1999, Kok., s. I-3055, 47 ja 48 kohta; em. asia Kapferer, tuomion 21 kohta sekä em. asia Fallimento Olimpiclub, tuomion 23 kohta).

38 Koska yhteisö ei ole antanut asiasta säännöksiä, jäsenvaltioiden asiana on säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään oikeusvoiman periaatteen yksityiskohtaisesta toteuttamisesta jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla. Nämä säännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne säännöt, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eikä niillä saada tehdä yhteisön oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (ks. erityisesti em. asia Kapferer, tuomion 22 kohta ja em. asia Fallimento Olimpiclub, tuomion 24 kohta).

39 Siltä osin kuin on ensinnäkin kyse tehokkuusperiaatteesta, on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö yhteisön oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko oikeudenkäynnin, sen kulun sekä sen erityispiirteiden kannalta eri kansallisissa oikeuselimissä. Tämän osalta on tarvittaessa otettava huomioon kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, joita ovat muun muassa puolustautumisoikeuksien suojelu, oikeusvarmuuden periaate ja oikeudenkäyntimenettelyn moitteeton kulku (asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995, Kok., s. I-4599, 14 kohta ja em. asia Fallimento Olimpiclub, tuomion 27 kohta).

40 Pääasiassa kyseessä oleva välitystuomio on tullut lopulliseksi, koska kyseessä oleva kuluttaja ei ole nostanut kumoamiskannetta kyseisestä tuomiosta kanteen nostamiseen varatun määräajan kuluessa.

41 Tältä osin on korostettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, että oikeussuojakeinojen käyttämiselle asetetaan kohtuulliset preklusiiviset määräajat, joilla edistetään oikeusvarmuutta, on yhteisön oikeuden mukaista (ks. vastaavasti asia 33/76, Rewe-Zentralfinanz ja Rewe-Zentral, tuomio 16.12.1976, Kok., s. 1989, 5 kohta; asia C-261/95, Palmisani, tuomio , Kok. s. I-4025, 28 kohta sekä asia C-2/06, Kempter, Kok., s. I-411, 58 kohta). Tällaiset määräajat eivät näet ole sellaisia, että niillä tehtäisiin yhteisön oikeusjärjestyksessä annettujen oikeuksien käyttäminen käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi. (ks. vastaavasti asia C-255/00, Grundig Italiana, Kok., s. I-8003, 34 kohta).

42 Näin ollen on tutkittava, onko sellainen kahden kuukauden määräaika kohtuullinen, josta säädetään lain 60/2003 41 §:n 4 momentissa ja jonka umpeuduttua välitystuomiosta tulee lopullinen, jos siitä ei ole nostettu kumoamiskannetta, ja siten oikeusvoimainen.

43 Nyt esillä olevassa asiassa on todettava yhtäältä, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, 60 päivän määräaikaa ei sinänsä ole syytä asettaa kyseenalaiseksi (ks. vastaavasti em. asia Peterbroeck, tuomion 16 kohta).

44 Tällainen vanhentumisaika on luonteeltaan kohtuullinen siten, että se mahdollistaa sekä sen arvioimisen, onko olemassa perusteita riitauttaa välitystuomio, että tarvittaessa kyseistä tuomiota koskevan kumoamiskanteen valmistelemisen. Tältä osin on korostettava, että nyt esillä olevassa asiassa ei ole lainkaan vedottu kansallisten menettelysääntöjen, joissa säädetään kumoamiskanteen nostamisesta välitystuomiosta, ja etenkään kanteen nostamiseksi asetetun kahden kuukauden määräajan kohtuuttomuuteen.

45 Toisaalta on täsmennettävä, että lain 60/2003 41 §:n 4 momentin mukaan määräaika alkaa kulua välitystuomion tiedoksisaannista. Siksi kuluttaja ei nyt esillä olevassa asiassa ole tilanteessa, jossa vanhentumisaika alkaa kulua tai on kulunut, ilman että kuluttaja olisi edes saanut tiedon kohtuuttoman välityslausekkeen vaikutuksista häneen.

46 Näin ollen tällainen määräaika on tehokkuusperiaatteen mukainen sikäli kuin se ei ole sinällään omiaan tekemään käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi asianomaiselle direktiivistä 93/13 johtuvien oikeuksien käyttämistä (ks. vastaavasti asia C-327/00, Santex, tuomio 27.2.2003, Kok., s. I-1877, 55 kohta).

47 Joka tapauksessa on niin, ettei tehokkuusperiaatteen noudattaminen voi johtaa nyt pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olo-

suhteissa siihen, että kansallisen tuomioistuimen ei ainoastaan edellytetä korvaavan menettelyllistä puutetta, joka johtuu siitä, että kuluttaja ei tunne oikeuksiaan, kuten edellä mainitussa asiassa Mostaza Claro, vaan myös korvaavan täysin sellaisen kuluttajan täydellisen passiivisuuden, joka, kuten pääasian kantaja, ei ole osallistunut välimiesmenettelyyn eikä nostanut kumoamiskannetta välitystuomiosta, josta on siksi tullut lopullinen.

48 Edellä esitetyn valossa on todettava, että kuluttajien suojelemiselta kohtuuttomilta sopimusehdoilta koskevassa Espanjan järjestelmässä vahvistetut menettelysäännöt eivät tee mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi kuluttajille direktiivissä 93/13 taattujen oikeuksien käyttämistä.

49 Siltä osin kuin on toiseksi kyse vastaavuusperiaatteesta, on todettava, että sen mukaan kansallisessa oikeudessa asetetut edellytykset yhteisön oikeuden sääntöön nojautumiseksi viran puolesta eivät saa olla epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisten jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvien sääntöjen soveltamista (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-430/93 ja C-431/93, van Schijndel ja van Veen, tuomio 14.12.1995, Kok., s. I-4705, 13 ja 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Jotta voidaan selvittää, noudatetaanko kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa kyseistä periaatetta, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava niiden jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvien kanteiden kohde ja olennaiset piirteet, joiden väitetään olevan samankaltaisia, sillä ainoastaan kansallinen tuomioistuin voi suoraan tuntea sisäiseen oikeuteen perustuvia kanteita koskevat menettelysäännöt (ks. erityisesti asia C-78/98, Preston ym., tuomio 16.5.2000, Kok., s. I-3201, 49 ja 56 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin voi kuitenkin esittää kansalliselle tuomioistuimelle tiettyjä yhteisön oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja kansallisen tuomioistuimen tehtävänä olevaa arviointia varten (ks. em. asia Preston ym., tuomion 50 kohta).

51 Kuten tämän tuomion 30 kohdassa on todettu, on kuitenkin täsmennettävä, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta on pakottava säännös. On lisäksi korostettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kyseinen direktiivi on kokonaisuudessaan EY 3 artiklan 1 kohdan t alakohdan mukaisesti toimenpide, joka on välttämätön Euroopan yhteisölle annettujen tehtävien täyttämiseksi ja erityisesti elintason ja elämänlaadun parantamiseksi koko yhteisössä (em. asia Mostaza Claro, tuomion 37 kohta).

52 Kun otetaan huomioon yleisen edun, johon direktiivissä 93/13 kuluttajille taattu suoja perustuu, luonne ja merkityksellisyys, on todettava, että kyseisen direktiivin 6 artiklan on katsottava olevan sellaisia kansallisia sääntöjä vastaava normi, jotka kuuluvat sisäisessä oikeudessa kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin.

53 Tästä seuraa, että siltä osin kuin kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on lopullisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, on kansallisten menettelysääntöjen mukaan tutkittava viran puolesta, onko välityslauseke kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvien sääntöjen vastainen, sen on myös tutkittava viran puolesta, onko tällainen välityslauseke kohtuuton kyseessä olevan direktiivin 6 artiklan valossa silloin, kun sillä on käytössään tältä osin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat (ks. vastaavasti em. asia Pannon GSM, tuomion 32 kohta).

54 Kansallisella tuomioistuimella on tällainen velvollisuus myös silloin, kun sillä on kansallisessa tuomioistuinjärjestelmässä pelkkä mahdollisuus tutkia viran puolesta, onko tällainen välityslauseke kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvien sääntöjen vastainen (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat van Schijndel ja van Veen, tuomion 13, 14 ja 22 kohta sekä em. asia Kempter tuomion 45 kohta).

55 Siltä osin kuin on kyse nyt esillä olevasta asiasta, Espanjan hallitus katsoo, että lopulliseksi tulleen välitystuomion täytäntöönpaneva tuomioistuin on nyt esillä olevassa asiassa toimivaltainen tutkimaan viran puolesta kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan väliseen sopimukseen sisältyvän välityslausekkeen mitättömyyden sillä perusteella, että tämä välityslauseke on kansallisen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen. Tällaisen toimivallan olemassaolo on kyseisen hallituksen mukaan hyväksytty myös useissa viimeaikaisissa Audiencia Provincial de Madrididin sekä Audiencia Nacionalin tuomioissa.

56 Siksi on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä arvioida, onko asia näin sen käsiteltävänä olevassa asiassa.

57 Lopuksi siltä osin kuin on kyse täytäntöönpanevan tuomioistuimen sellaisen toteamuksen vaikutuksista, jonka mukaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimus sisältää kohtuuttoman välityslausekkeen, on muistutettava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia "niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti".

58 Kuten Unkarin hallitus on todennut kirjallisissa huomautuksissaan, on näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä todeta, mitä vaikutuksia kohtuuttomalla välityslausekkeella on kansallisen oikeuden mukaan välitystuomioon, jos kyseinen välityslauseke ei voi sitoa kuluttajaa.

59 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 93/13 on tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen oikeusvoimaiseksi tulleen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on annettu ilman kuluttajan osallistumista asian käsittelyyn, on tutkittava viran puolesta silloin, kun sillä on käytössään tältä osin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältynyt välityslauseke kohtuuton siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin samankaltaisten jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvien vaatimusten osalta. Jos näin on, kyseisen tuomioistuimen on tehtävä kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen välityslauseke ei sido kyseistä kuluttajaa.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettua neuvoston direktiiviä 93/13/ETY on tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen oikeusvoimaiseksi tulleen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on annettu ilman kuluttajan osallistumista asian käsittelyyn, on tutkittava viran puolesta silloin, kun sillä on käytössään tältä osin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä välityslauseke kohtuuton siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin samankaltaisten jäsenvaltioiden sisäiseen oikeuteen perustuvien vaatimusten osalta. Jos näin on, kyseisen tuomioistuimen on tehtävä kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen välityslauseke ei sido kyseistä kuluttajaa.

Oikeudenkäyntikieli: espanja.
Lähde: EUR-Lex, CELEX 62008CJ0040.

EUT 3.6.2010, CAJA DE AHORROS Y MONTE DE PIEDAD DE MADRID VASTAAN ASOCIACION DE USUARIOS DE SERVICIOS BANCARIOS (AUSBANC), C-484/08

Kuluttajajärjestön ajama kieltokanne – Direktiivi 93/13/ETY – Kansalliset säännökset saavat velvoittaa tutkimaan ehtojen kohtuuttomuus silloinkin, kun ne jäävät direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle – Sopimuksen pääkohteen määrittely – Ehtojen selkeys ja ymmärrettävyys.

Tribunal Supremo (Espanja)

[...]

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),
toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano (esittelevä tuomari), joka hoitaa ensimmäisen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit E. Levits, C. Toader, M. Ilešič ja J.-J. Kasel,
julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: R. Grass,
[...]
on antanut seuraavan
tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29; jäljempänä direktiivi) 4 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (jäljempänä Caja de Madrid) ja Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (pankkipalvelujen käyttäjien espanjalainen yhdistys, jäljempänä Ausbanc) ja jossa on kyse sellaisen lausekkeen lainmukaisuudesta, jonka Caja de Madrid on ottanut asiakkaidensa kanssa tekemiinsä vaihtuvakorkoisia lainoja koskeviin sopimuksiin, jotka on tarkoitettu asuntorahoitukseen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin lainsäädäntö

3 Direktiivin 12 ja 19 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"kansallisten lainsäädäntöjen nykytilassa voidaan suunnitella kuitenkin ainoastaan osittaista yhdenmukaistamista; tämä direktiivi kattaa erityisesti ainoastaan ne sopimusehdot, joista ei ole neuvoteltu erikseen; on tarpeen jättää jäsenvaltioille mahdollisuus [ETY:n] perustamissopimusta asianmukai-

sesti noudattaen varmistaa kuluttajalle suojelun korkeampi taso tämän direktiivin säännöksiä tiukemmilla kansallisilla säännöksillä;

– –

tämän direktiivin tarkoituksen mukaisesti kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa kohdistua ehtoihin, jotka koskevat sopimuksen pääkohdetta tai tavaroiden ja palvelujen hinta-laatusuhdetta; sopimuksen pääkohde ja hinta-laatusuhde voidaan kuitenkin ottaa huomioon arvioitaessa muiden ehtojen kohtuutonta luonnetta; – –"

4 Direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

Ehdon tai yksittäisen ehdon tietyistä osista erikseen neuvotteleminen ei sulje pois tämän artiklan soveltamista sopimuksen muihin osiin, jos sopimuksen yleinen arviointi osoittaa, että kyseessä on kaikesta huolimatta ennakolta muotoiltu vakiosopimus.

Jos elinkeinonharjoittaja väittää, että vakioehdosta on neuvoteltu erikseen, todistustaakka tästä seikasta on hänellä.

3. Liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina."

5 Direktiivin 4 artikla kuuluu seuraavasti:

"1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi."

6 Direktiivin 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason."

Kansallinen säännöstö

7 Espanjan oikeudessa kuluttajien suoja kohtuuttomilta sopimusehdoilta on järjestetty kuluttajien ja palvelujen käyttäjien suojasta 19.7.1984 annetulla yleisellä lailla 26/1984 (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios; BOE nro 176, 24.7.1984; jäljempänä laki 26/1984).

8 Lakia 26/1984 muutettiin yleisistä sopimusehdoista 13.4.1998 annetulla lailla 7/1998 (Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación; BOE nro 89, 14.4.1998; jäljempänä laki 7/1998), jolla direktiivi 93/13 pantiin täytäntöön Espanjan oikeudessa.

9 Lailla 7/1998 ei kuitenkaan pantu direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa täytäntöön kansallisessa oikeudessa.

Tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Caja de Madridin ja sen asiakkaiden välillä tehdyt, asuntojen rahoittamiseen tarkoitetut vaihtuvakorkoista lainaa koskevat sopimukset sisältävät kirjallisen sopimusehdon, joka on etukäteen lisätty vakiosopimukseen ja jonka perusteella sopimuksen mukainen nimelliskorko, joka vaihtelee sovitun viitekoron mukaan ajanjaksoittain, on pyöristettävä ensimmäisestä tarkistuksesta lähtien seuraavaan korkeampaan prosenttiyksikön neljännekseen (jäljempänä pyöristyslauseke).

11 Ausbanc nosti 28.7.2000 kanteen, jossa se vaati muun muassa, että Caja de Madrid poistaisi pyöristyslausekkeen kyseisistä lainasopimuksista ja että sen käyttö lopetettaisiin. Juzgado de Primera Instancia de Madrid hyväksyi kanteen 11.9.2001 antamallaan tuomiolla ja totesi, että pyöristyslauseke oli kohtuuton ja siis mitätön sen kansallisen lainsäädännön perusteella, jolla direktiivi on pantu täytäntöön.

12 Caja de Madrid valitti tuosta tuomiosta Audiencia Provincial de Madridiin, joka antoi 10.10.2002 ensimmäisessä oikeusasteessa tehdyn ratkaisun vahvistavan tuomion.

13 Caja de Madrid teki 27.11.2002 tästä tuomiosta kassaatiovalituksen Tribunal Supremoon.

14 Tribunal Supremon mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltainen pyöristyslauseke saattaa olla pankkilainasopimuksen olennainen osa. Koska direktiivin 4 artiklan 2 koh-

dan mukaan ehdon kohtuuttomuuden arviointi ei saa koskea muun muassa sopimuksen kohteeseen liittyvää sopimusehtoa, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sopimusehdon kohtuuttomuutta ei lähtökohtaisesti voida arvioida.

15 Tribunal Supremo toteaa kuitenkin myös, että koska Espanjan kuningaskunta ei ole pannut kyseistä 4 artiklan 2 kohtaa täytäntöön kansallisessa oikeusjärjestyksessään, Espanjan lainsäädännössä edellytetään, että koko sopimuksen kohtuuttomuus arvioidaan.

16 Näin ollen Tribunal Supremo on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko – – direktiivin – – 8 artiklaa tulkittava niin, että jäsenvaltio voi säätää kuluttajien hyväksi lainsäädännössään sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden arvioinnista, jotka on direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa jätetty tämän arvioinnin ulkopuolelle?

2) Estääkö direktiivin – – 4 artiklan 2 kohta yhdessä direktiivin 8 artiklan kanssa jäsenvaltiota säätämästä lainsäädännössään kuluttajien suojaamiseksi sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden arvioinnista, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi?

3) Onko – – direktiivin 8 artiklan ja 4 artiklan 2 kohdan sellainen tulkinta, joka sallii jäsenvaltion säätävän kuluttajien kanssa tehtyjen sopimusten selkeästi ja ymmärrettävästi laadittujen ehtojen, joissa määritellään sopimuksen pääkohde tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuus suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, kohtuuttomuuden arvioinnista, EY 2 artiklan, EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan ja EY 4 artiklan 1 kohdan mukainen?"

Ennakkoratkaisukysymykset

Tutkittavaksi ottaminen

17 Ausbanc, Espanjan hallitus ja Euroopan komissio väittävät, ettei ennakkoratkaisupyyntöä voida ottaa tutkittavaksi siitä syystä, ettei siitä ole hyötyä kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi. Ne väittävät tältä osin, että pääasiassa kyseessä oleva pyöristyslauseke ei koske kyseisen sopimuksen pääkohdetta, vaan se on siihen nähden liitännäinen seikka, joten direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ei voida soveltaa pääasiassa.

18 Tältä osin on heti aluksi todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan sen ratkaistavaksi saatetun riita-asian tosiseikat ja arvioimaan niitä sekä tulkitsemaan ja soveltamaan kansallista lainsäädäntöä. Samalla tavoin yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, ovatko sen unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset tarpeellisia ja onko niillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (ks. asia C-145/03, Keller, tuomio 12.4.2005, Kok., s. I-2529, 33 kohta; asia C-119/05, Lucchini, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6199, 43 kohta ja asia C-11/07, Eckelkamp ym., tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6845, 27 ja 32 kohta).

19 Näin ollen on niin, että vaikka unionin tuomioistuin on myös katsonut, että sen on oman toimivaltaisuutensa arvioimiseksi poikkeustapauksissa tutkittava ne olosuhteet, joiden vallitessa kansallinen tuomioistuin esitti ennakkoratkaisukysymyksen (ks. vastaavasti asia 244/80, Foglia, tuomio 16.12.1981, Kok., s. 3045, Kok. Ep. VI, s. 251, 21 kohta ja asia C-314/08, Filipiak, tuomio 19.11.2009, Kok., 41 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vastaamisesta kieltäytyminen on mahdollista kuitenkin vain, jos on selvää, ettei unionin oikeuden säännöstä, jonka tulkintaa unionin tuomioistuimelta on pyydetty, voida soveltaa (ks. asia C-85/95, Reisdorf, tuomio 5.12.1996, Kok., s. I-6257, 16 kohta ja asia C-567/07, Woningstichting Sint Servatius, tuomio 1.10.2009, 43 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

20 Näin ei ole nyt esillä olevassa asiassa.

21 Tribunal Supremo pohtii ennakkoratkaisupyynnössään jäsenvaltioilla direktiivin perusteella olevien velvollisuuksien ulottuvuutta siltä osin kuin kyse on sellaisten tiettyjen sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevan tuomioistuinvalvonnan laajuudesta, jotka tämän saman Tribunal Supremon mukaan kuuluvat direktiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan.

22 Vaikka kaikki osapuolet eivät yhdykään tähän Tribunal Supremon arviointiin, asiassa ei ainakaan selvästi ole ilmennyt, ettei

direktiivin kyseistä säännöstä voitaisi soveltaa pääasiassa.

23 Näin ollen on todettava, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan kansallisen tuomioistuimen sille esittämät ennakkoratkaisukysymykset ja että ennakkoratkaisupyyntö on näin ollen otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

Ensimmäinen ja toinen kysymys

24 Kahdessa ensimmäisessä kysymyksessään, jotka on syytä tutkia yhdessä, kansallinen tuomioistuin kysyy, estävätkö direktiivin 4 artiklan 2 kohta ja 8 artikla jäsenvaltiota säätämästä lainsäädännössään kuluttajien suojelemiseksi sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden arvioinnista, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

25 Caja de Madrid väittää, ettei direktiivin 8 artiklassa sallita sitä, että jäsenvaltiot ottavat täytäntöönpanotoimenpitein käyttöön direktiivin 4 artiklan 2 kohdan vastaisen kansallisen lainsäädännön tai että ne tällaisten toimenpiteiden puuttuessa pitävät sen voimassa. Tässä säännöksessä rajataan nimittäin oikeudellisesti sitovalla tavalla direktiivissä säädetyn suojajärjestelmän soveltamisala ja suljetaan näin pois jäsenvaltion mahdollisuudet poiketa siitä edes antaakseen kuluttajille edullisempia kansallisia säännöksiä.

26 Muut huomautuksia esittäneet osapuolet väittävät sitä vastoin, että direktiivin 4 artiklan 2 kohta ja 8 artikla eivät estä tällaista mahdollisuutta. Ne näet katsovat, että tällaisen kansallisen lainsäädännön antaminen tai voimassa pitäminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan ottaa direktiivin sääntelemällä alalla käyttöön tiukempia kuluttajansuojamekanismeja.

27 Jotta esitettyihin kysymyksiin voitaisiin vastata, on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok., s. I-4941, 25 kohta ja asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10421, 25 kohta).

28 Kuten direktiivin 12 perustelukappaleessa nimenomaisesti todetaan, direktiivillä kuitenkin yhdenmukaistetaan ainoastaan osittain ja vähimmäistasoisesti kohtuuttomia sopimusehtoja koskevat kansalliset lainsäädännöt, ja samalla siinä myönnetään jäsenvaltioille mahdollisuus varmistaa kuluttajille siinä säädettyä korkeampi suojelun taso.

29 Direktiivin 8 artiklassa säädetään nimenomaisesti, että jäsenvaltioilla on mahdollisuus "antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason".

30 Tästä syystä on tarkistettava, ulottuuko direktiivin 8 artiklan soveltamisala tällä direktiivillä säännellylle koko alalle ja näin ollen sen 4 artiklan 2 kohtaan vai onko – kuten Caja de Madrid väittää – tämä viimeksi mainittu säännös suljettu kyseisen 8 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle.

31 Tässä suhteessa on syytä todeta, että direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädetään yksinomaan, että "sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi" ei saa koskea tässä säännöksessä tarkoitettuja sopimusehtoja, jos nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

32 Itse direktiivin 4 artiklan 2 kohdan sanamuodostakin siis ilmenee, ettei tällä säännöksellä, kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 74 kohdassa toteaa, voida katsoa vahvistettavan direktiivin asiallista soveltamisalaa. Päinvastoin mainitussa 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut sopimusehdot kuuluvat direktiivillä säännellylle alalle, mutta vain niiden kohtuutonta luonnetta ei saada arvioida, jos kansallinen tuomioistuin yksittäistapauksen tutkittuaan katsoo, että elinkeinonharjoittaja on laatinut ne selkeästi ja ymmärrettävästi.

33 Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa määritellään kokonaisuutena katsottuna ne yleiset perusteet, joiden avulla direktiivin säännösten soveltamisalaan kuuluvien sopimusehtojen kohtuuttomuutta voidaan arvioida (ks. vastaavasti asia C-478/99, komissio v. Ruotsi, tuomio 7.5.2002, Kok., s. I-4147, 11 ja 17 kohta ja asia C-237/02, Freiburger Kommunalbauten, tuomio 1.4.2004, Kok., s. I-3403, 18, 19 ja 21 kohta).

34 Tässä samassa tarkoituksessa direktiivin 4 artiklan 2 kohdan sääntelyn kohteena ovat

yksinomaan, kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa toteaa, sellaisten sopimusehtojen sisällöllisen valvonnan yksityiskohtaiset säännöt ja ulottuvuus, joista ei ole neuvoteltu erikseen ja joissa kuvataan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten olennaiset suoritukset.

35 Tästä seuraa, että tässä 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut sopimusehdot kuuluvat hyvinkin direktiivillä säännellylle alalle ja että direktiivin 8 artiklaa sovelletaan näin ollen myös kyseisen 4 artiklan 2 kohtaan.

36 Tätä päätelmää ei voida saattaa kyseenalaiseksi Caja de Madridin lausumilla, joissa se väittää muun muassa asiassa C-144/99, komissio vastaan Alankomaat, 10.5.2001 annetusta tuomiosta (Kok., s. I-3541) ilmenevän, että direktiivin 4 artiklan 2 kohta on pakottava ja sitova jäsenvaltioille, joten ne eivät voi vedota direktiivin 8 artiklaan antaessaan tai pitäessään voimassa sisäisessä oikeusjärjestyksessään säännöksiä, jotka saattavat muuttaa sen ulottuvuutta.

37 Tältä osin on todettava, että nämä väitteet perustuvat kyseisen tuomion virheelliseen tulkintaan. Tuossa tuomiossa katsottiin, ettei Alankomaiden kuningaskunta ollut noudattanut direktiivin mukaisia velvoitteitaan, mutta ei sen vuoksi, etteikö se olisi pannut täytäntöön sen 4 artiklan 2 kohtaa, vaan yksinomaan siksi, että se oli pannut sen täytäntöön puutteellisesti, mistä seurasi, ettei kyseisellä kansallisella lainsäädännöllä kyetty saavuttamaan tällä säännöksellä haluttuja tuloksia.

38 Kyseisellä lainsäädännöllä suljettiin pois tuomioistuinten mahdollisuudet valvoa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten olennaisia suorituksia kuvaavia sopimusehtoja silloinkin, kun nämä lausekkeet olivat epäselviä ja vaikeasti ymmärrettäviä, joten kuluttaja ei voinut millään tavoin vedota sopimuksen pääkohteen määrittelyä ja hinnan asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin tai tavaroihin koskevan sopimusehdon kohtuuttomuuteen.

39 Edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Alankomaat annetusta tuomiosta ei näin ollen millään tavoin voida päätellä, että yhteisöjen tuomioistuin olisi katsonut, että direktiivin 4 artiklan 2 kohta olisi pakottava ja sitova säännös, joka jäsenvaltioilla olisi velvollisuus panna täytäntöön sellaisenaan. Päinvastoin yhteisöjen tuomioistuin totesi vain, että jotta direktiivin mukaiset kuluttajansuojaan liittyvät tavoitteet taattaisiin käytännössä, kyseinen 4 artiklan 2 kohta oli aina pantava täytäntöön kokonaisuudessaan, joten ainoastaan selvästi ja ymmärrettävästi laadittujen sopimusehtojen kohtuuttomuuden arviointi on kiellettyä.

40 Kaikesta edellä olevasta seuraa, ettei jäsenvaltioita voida estää pitämästä voimassa tai antamasta direktiivillä säännellyllä koko alalla – sen 4 artiklan 2 kohta mukaan lukien – sääntöjä, jotka ovat tiukempia kuin itse direktiivissä asetetut säännöt, kunhan niillä pyritään varmistamaan kuluttajansuojan korkeampi taso.

41 Pääasiassa kyseessä olevasta Espanjan lainsäädännöstä on todettava, että direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ei ole pantu täytäntöön lailla 7/1998, kuten unionin tuomioistuimelle jätetyistä asiakirjoista ilmenee.

42 Tästä seuraa, että – kuten Tribunal Supremo toteaa – Espanjan oikeusjärjestyksessä kansallinen tuomioistuin voi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välistä sopimusta koskevassa asiassa kaikissa olosuhteissa arvioida sellaisen sopimusehdon kohtuuttomuutta, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja joka koskee muun muassa kyseisen sopimuksen pääkohdetta, silloinkin kun elinkeinonharjoittaja on laatinut tämän sopimusehdon edeltä käsin selkeästi ja ymmärrettävästi.

43 Näin ollen on todettava, että koska Espanjan lainsäädännössä sallitaan direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kaltaisten, elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehdyn sopimuksen sopimusehtojen kohtuuttomuuden täydellinen tuomioistuinvalvonta, pääasiassa kyseessä olevalla lainsäädännöllä varmistetaan direktiivin 8 artiklan mukaisesti kuluttajalle tässä artiklassa säädettyä korkeampi suojan taso.

44 Edellä lausutun valossa ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava siten, että direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ja 8 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla sallitaan sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden tuomioistuinvalvonta, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Kolmas kysymys

45 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään, onko direktiivin 4 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan sellainen tulkinta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa

kansallista lainsäädäntöä, jolla sallitaan sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden tuomioistuinvalvonta, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, EY 2 artiklan, EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan ja EY 4 artiklan 1 kohdan mukainen.

46 EY 2 artiklasta ja EY 4 artiklan 1 kohdasta on riittävää todeta, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan näillä määräyksillä asetetaan yleisiä tavoitteita ja periaatteita, joita on välttämättä sovellettava niiden EY:n perustamissopimuksen vastaavien lukujen kanssa, joilla nämä periaatteet ja tavoitteet pyritään panemaan täytäntöön. Niistä ei siis yksinään voi seurata selviä ja ehdottomia oikeudellisia velvoitteita jäsenvaltioille (ks. vastaavasti EY 2 artiklasta asia C-339/89, Alsthom Atlantique, tuomio 24.1.1991, Kok., s. I-107, Kok. Ep. XI, s. I-1, 9 kohta ja EY 4 artiklan 1 kohdasta asia C-9/99, Échirolles Distribution, tuomio 3.10.2000, Kok., s. I-8207, 25 kohta).

47 Myöskään EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdasta ei yksinään voi seurata oikeudellisia velvoitteita jäsenvaltioille. Kuten yhteisöjen tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus selventää, tässä määräyksessä vain ilmoitetaan tavoite, jota on kuitenkin täsmennettävä perustamissopimuksen muilla, muun muassa kilpailusääntöjä koskevilla määräyksillä (ks. vastaavasti asia 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok., s. 3461, Kok. Ep. VII, s. 339, 29 kohta ja em. asia Alsthom Atlantique, tuomion 10 kohta).

48 Lisäksi on todettava, ettei unionin tuomioistuimen ole ennakkoratkaisupyynnössä esitettyjen tietojen perusteella mahdollista selvästi rajata niitä perustamissopimuksen kilpailusääntöjä, joiden tulkinnasta olisi hyötyä pääasiaa ratkaistaessa.

49 Kaikkien näiden lausumien valossa kolmanteen kysymykseen on vastattava siten, että direktiivin 4 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan sellainen tulkinta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa kansallista lainsäädäntöä, jolla sallitaan sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden tuomioistuinvalvonta, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, ei ole EY 2 artiklan, EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan eikä EY 4 artiklan 1 kohdan vastainen.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 4 artiklan 2 kohtaa ja 8 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla sallitaan sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden tuomioistuinvalvonta, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

2) Direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan sellainen tulkinta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa kansallista lainsäädäntöä, jolla sallitaan sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden tuomioistuinvalvonta, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä tai hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, vaikka nämä sopimusehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, ei ole EY 2 artiklan, EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan eikä EY 4 artiklan 1 kohdan vastainen.

Oikeudenkäyntikieli: espanja.
Lähde: EUR-Lex CELEX 62008CJ0484.

EUT 9.11.2010, B PÉNZÜGYI LÍZING ZRT VASTAAN FERENC SCHNEIDER, C-137/08.

Maksamismääräysmenettely vastaajaa kuulematta, maksumääräyksen vastustus – Direktiivi 93/13/ETY – Oikeuspaikkalauseke – Kohtuuttomuuden tutkiminen viran puolesta – Tuomioistuimen ilmoitus oikeusministeriölle ennakkoratkaisupyynnöstä ei ole unionin oikeuden vastainen.

Budapesti II. és III. kerületi bíróság,

Tuomion tiivistelmä

1. Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan ensimmäinen kohta ei ole esteenä sellaiselle kansallisen oikeuden säännökselle, jonka mukaan kansallinen

tuomioistuin ilmoittaa viran puolesta kyseisen jäsenvaltion oikeusministeriölle ennakkoratkaisumenettelystä samaan aikaan, kun se panee sen vireille.

Ei vaikuta siltä, että tällaisella velvollisuudella voitaisiin katsoa puututtavan SEUT 267 artiklassa luotuun tuomioistuinten vuoropuhelun mekanismiin. Kyseisen jäsenvaltion kansallisilla tuomioistuimilla oleva velvollisuus antaa oikeusministeriölle tiedoksi ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen päätös samanaikaisesti, kun se lähetetään unionin tuomioistuimelle, ei nimittäin ole ennakkoratkaisupyynnön edellytys. Näin ollen sillä ei ole vaikutusta mainittujen tuomioistuinten oikeuteen esittää ennakkoratkaisukysymys, eikä se loukkaa tuomioistuimille SEUT 267 artiklan nojalla myönnettyjä oikeuksia. Lisäksi ei vaikuta siltä, että ilmoitusvelvollisuuden mahdollisella loukkaamisella olisi oikeudellisia seurauksia, jotka voisivat vaikuttaa SEUT 267 artiklassa määrättyyn menettelyyn, kun ei ole esitetty mitään seikkaa, josta voitaisiin päätellä, että kyseisen jäsenvaltion kansalliset tuomioistuimet voisivat mainitun ilmoitusvelvollisuuden perusteella luopua esittämästä ennakkoratkaisupyyntöä unionin tuomioistuimelle.

Ks. 31–35 kohta ja tuomiolauselman 1 kohta.

2. SEUT 267 artiklaa on tulkittava siten, että unionin tuomioistuimella on toimivalta tulkita kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdan ja sen liitteen mukaista "kohtuuttoman ehdon" käsitettä ja niitä perusteita, joita kansallinen tuomioistuin voi soveltaa tai joita sen täytyy soveltaa, kun se tutkii sopimusehtoa direktiivin säännökset huomioon ottaen, ja kansallisen tuomioistuimen on mainittujen perusteiden avulla lausuttava tietyn sopimusehdon konkreettisesta luokittelusta käsiteltävän asian olosuhteet huomioon ottaen.

Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin, joihin kuuluu se, että kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä tehtyyn sopimukseen on otettu ehto, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja jolla myönnetään yksinomainen toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, jossa elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee.

Ks. 42–44 kohta ja tuomiolauselman 2 kohta.

3. Kansallisen tuomioistuimen on ryhdyttävä viran puolesta selvittämistoimiin todetakseen, kuuluuko sen käsiteltävänä olevan riidan kohteena olevassa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehdyssä sopimuksessa oleva oikeuspaikkalauseke, jossa myönnetään yksinomainen alueellinen toimivalta, kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13 soveltamisalaan, ja jos näin on, arvioitava viran puolesta tällaisen lausekkeen mahdollista kohtuuttomuutta.

Unionin lainsäätäjän tavoitteleman tehokkaan kuluttajansuojan takaamiseksi tilanteissa, joille on tyypillistä kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välinen epätasa-arvo, jota voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisten kolmansien aktiivisilla toimenpiteillä, kansallisen tuomioistuimen on nimittäin selvittämisen ensimmäisessä vaiheessa kaikissa tapauksissa ja kansallisen oikeuden säännöksistä riippumatta selvitettävä, onko riidanalaisesta ehdosta neuvoteltu erikseen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä.

Mainitun selvittämisen toisesta vaiheesta on todettava, että oikeuspaikkalauseketta, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja joka on liitetty kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan väliseen sopimukseen ja jossa myönnetään yksinomainen toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, joka sijaitsee elinkeinonharjoittajan kotipaikan lähellä sekä maantieteellisesti että liikenneyhteyksien kannalta, on pidettävä direktiivin 3 artiklassa tarkoitettuna kohtuuttomana ehtona, koska se lojaliteettiperiaatteen vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

Ks. 48, 51–53 ja 56 kohta sekä tuomiolauselman 3 kohta.

[…]

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts ja J.-C. Bonichot sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen ja P. Lindh,

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

[…]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29; jäljempänä direktiivi) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on VB Pénzügyi Lízing Zrt. (jäljempänä VB Pénzügyi Lízing) ja vastaajana Ferenc Schneider ja joka koskee maksamismääräystä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa jäsenvaltion tuomioistuin ilmoittaa unionin tuomioistuimelle päätöksestään, jolla se lykkää asian käsittelyä ja saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Unionin tuomioistuimen kirjaaja antaa sen jälkeen päätöksen tiedoksi asianosaisille, jäsenvaltioille ja komissiolle sekä unionin sille toimielimelle, elimelle tai laitokselle, joka on hyväksynyt säädöksen, jonka pätevyys tai tulkinta on riidan kohteena.

Kahden kuukauden kuluessa tästä tiedoksiannosta asianosaisilla, jäsenvaltioilla, komissiolla ja tarvittaessa unionin sillä toimielimellä, elimellä tai laitoksella, joka on hyväksynyt säädöksen, jonka pätevyys tai tulkinta on riidan kohteena, on oikeus toimittaa unionin tuomioistuimelle kirjelmiä ja kirjallisia huomautuksia. – –"

4 Direktiivin tarkoituksena on sen 1 artiklan 1 kohdan mukaan "lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä".

5 Direktiivin 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

– –"

6 Direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa viitataan sen liitteeseen, jossa on "ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina". Tässä liitteessä oleva 1 kohta koskee "sopimusehtoja, joiden tarkoituksena tai seurauksena on

– –

q) kuluttajan oikeuden nostaa kanne tai käyttää muita oikeuskeinoja poissulkeminen tai rajoittaminen – –".

7 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

8 Direktiivin 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut keinot sisältävät säännöksiä, joiden mukaisesti henkilöt ja järjestöt, joilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti laillinen etu suojella kuluttajia, voivat kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattaa asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa tai toimivaltaisessa viranomaisessa, jotka voivat päättää, ovatko yleiseen käyttöön laaditut sopimusehdot luonteeltaan kohtuuttomia ja käyttää riittäviä ja tehokkaita keinoja tällaisten ehtojen käytön lopettamiseksi."

Kansallinen lainsäädäntö

9 Pääasiassa kyseessä olevien tosiseikkojen tapahtumahetkellä sovellettiin siviililakia, sellaisena kuin se on vuoden 2006 laissa nro III, ja kuluttajasopimusten kohtuuttomina pidetyistä ehdoista annettua hallituksen asetusta nro 18/1999.

10 Siviililain 209/A §:n 2 momentin mukaan kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen kohtuuton ehto, josta kuluttajan kanssa sopimuksen tehnyt sopimuspuoli on määrännyt yleisenä sopimusehtona taikka etukäteen yksipuolisesti neuvottelematta erikseen kuluttajan kanssa, on mitätön.

11 Hallituksen asetuksessa nro 18/1999 jaetaan sopimusehdot kahteen eri ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat ne sopimusehdot, joiden käyttö kuluttajasopimuksissa on kielletty ja jotka ovat siis mitättömiä suoraan lain nojalla. Toiseen ryhmään kuuluvat sellaiset sopimusehdot, jotka katsotaan kohtuuttomiksi, jollei sopimusehdon laatija näytä toteen, ettei se ole kohtuuton.

12 Oikeudenkäyntimenettelystä riita-asioissa annetun Unkarin lain 115/A §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"Tuomioistuin tekee päätöksen ennakkoratkaisun pyytämisestä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta ja lykkää samalla asian käsittelyä. Tuomioistuin esittää päätöksessään yhteisöjen tuomioistuimelle kysymyksen saadakseen ennakkoratkaisupäätöksen ja ilmoittaa asianomaiset tosiseikat ja asianomaisen Unkarin lainsäädännön siinä laajuudessa kuin on tarpeellista, jotta yhteisöjen tuomioistuin voi vastata esitettyyn kysymykseen. Tuomioistuin toimittaa päätöksensä yhteisöjen tuomioistuimelle ja lähettää sen samanaikaisesti tiedoksi oikeusministeriölle."

13 Mainitun lain 164 §:n 1 momentin mukaan asian ratkaisemisen kannalta välttämättömien tosiseikkojen näyttö on yleisesti sen asianosaisen asia, jonka edun mukaista on, että tuomioistuin katsoo tosiseikat toteen näytetyiksi. Saman pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuin voi viran puolesta määrätä asian selvittämistoimista lain niin salliessa.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14 Pääasian asianosaiset tekivät 14.4.2006 lainasopimuksen, jonka tarkoituksena oli auton oston rahoittaminen.

15 Kun Schneider ei enää noudattanut sopimusvelvoitteitaan, VB Pénzügyi Lízing purki lainasopimuksen ja vaati ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa 317 404 Unkarin forintin (HUF) suuruista saatavaa korkoineen ja kuluineen.

16 VB Pénzügyi Lízing ei hakenut maksamismääräystä Schneiderin kotipaikan toimivaltaisessa tuomioistuimessa vaan vetosi mainittuun lainasopimukseen sisältyvään oikeuspaikkalausekkeeseen, jonka mukaan mahdollinen asianosaisten välinen riita kuuluu ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimivaltaan.

17 Haettu maksamismääräys annettiin hakemuslainkäyttömenettelyssä, jossa ei edellytetä, että kyseinen tuomioistuin pitää suullisen käsittelyn tai kuulee toista asianosaista. Kun ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin antoi määräyksen, se ei epäillyt alueellista toimivaltaansa eikä lainasopimuksessa olevaa oikeuspaikkalauseketta.

18 Schneider vastusti maksamismääräystä ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa esittämättä kuitenkaan tälle perusteita. Vastustuksen oikeudellisena seurauksena oli kontradiktorinen menettely, jossa noudatetaan yleisiä siviiliprosessioikeuden säännöksiä.

19 Mainittu tuomioistuin totesi, ettei Schneiderin kotipaikka ole sen tuomiopiirissä, kun taas siviiliprosessioikeudellisissa säännöksissä säädetään, että alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin sen käsiteltävänä olevan kaltaisessa riita-asiassa on vastaajan kotipaikan tuomioistuin.

20 Näin ollen Budapesti II. és III. kerületi bíróság päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Edellyttääkö – – direktiivillä – – taattu kuluttajansuoja sitä, että – riippumatta siitä, onko kyseessä riita-asia vai hakemuslainkäyttöasia – kansallinen tuomioistuin ratkaisee silloin, kun se arvioi, onko se toimivaltainen, viran puolesta, onko sille esitetty sopimusehto kohtuuton, vaikka tätä koskevaa vaatimusta ei ole esitetty?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, mitä perusteita kansallinen tuomioistuin voi ottaa huomioon tämän arvioinnin yhteydessä erityisesti siinä tapauksessa, että sopimusehdon perusteella toimivaltainen tuomioistuin ei ole elinkeinonharjoittajan kotipaikan tuomioistuin vaan toinen tuomioistuin, joka sijaitsee kuitenkin lähellä kyseistä kotipaikkaa?

3) Onko [Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön] 23 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan kiellettyä, että kansallinen tuomioistuin ilmoittaa viran puolesta oman jäsenvaltionsa oikeusministeriölle ennakkoratkaisumenettelystä samaan aikaan, kun se panee sen vireille?"

Oikeudenkäyntimenettely unionin tuomioistuimessa

21 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 13.2.2009 tekemällä päätöksellä asian käsittelyä lykättiin, kunnes asiassa C-243/08, Pannon GSM, annettiin tuomio 4.6.2009 (Kok., s. I-4713).

22 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ilmoitti unionin tuomioistuimelle mainitun tuomion antamisen jälkeen 2.7.2009, ettei se pidä tarpeellisena, että unionin tuomioistuin vastaa ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen, jotka se on esittänyt 27.3.2008 tekemässään päätöksessä. Tämä tuomioistuin ilmoitti sitä vastoin, että se pyytää yhä vastausta kolmanteen kysymykseen.

23 Lisäksi mainittu tuomioistuin tiedustelee, mikä on unionin tuomioistuimen rooli, kun on kyse direktiivissä säädetystä kuluttajien oikeuksien suojan tason yhdenmukaisen soveltamisen takaamisesta kaikissa jäsenvaltioissa. Tältä osin se katsoo, että edellä

mainitussa asiassa Pannon GSM annetun tuomion 34 ja 35 kohdasta voidaan johtaa, että sen lainkäyttömenettelyn erityispiirteet, joka käydään elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä kansallisen oikeuden mukaan, eivät saa muodostua tekijäksi, joka saattaisi vaikuttaa siihen oikeussuojaan, joka kuluttajan on saatava direktiivin säännösten nojalla. Tuomion 34 ja 35 kohdasta ilmenee muun muassa, että kansallisen tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta sopimusehdon kohtuuttomuus aina silloin, kun sillä on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat.

24 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Pannon GSM antaman tuomion asianomaisissa kohdissa annettujen tietojen perusteella ei voida ratkaista kysymystä siitä, voiko kansallinen tuomioistuin tutkia viran puolesta sopimusehdon kohtuuttomuuden vain silloin, kun sillä on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat, vai tarkoittaako ehdon kohtuuttomuuden tutkiminen viran puolesta myös sitä, että kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä viran puolesta mainitun tutkinnan edellyttämät tosiseikat ja oikeudelliset seikat.

25 Edellä esitetty huomioon ottaen Budapesti II. és III. kerületi bíróság päätti esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat täydentävät ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Sisältyykö [SEUT 267] artiklan mukaiseen unionin tuomioistuimen toimivaltaan toimivalta tulkita – – direktiivin – – 3 artiklan 1 kohdan mukaista 'kohtuuttoman ehdon' käsitettä sekä kyseisen direktiivin liitteessä lueteltuja ehtoja?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voidaanko ennakkoratkaisupyynnöllä, jossa pyydetään tällaista tulkintaa – – direktiivillä – – taatun kuluttajien oikeuksien suojan tason yhdenmukaiseksi soveltamiseksi kaikissa jäsenvaltioissa, tiedustella sitä, mitkä näkökohdat kansallinen tuomioistuin voi ottaa huomioon tai sen on otettava huomioon, kun se soveltaa direktiivissä asetettuja yleisiä arviointiperusteita yksittäiseen erityisehtoon?

3) Mikäli kansallinen tuomioistuin havaitsee sopimusehdon mahdollisen kohtuuttomuuden mutta asianosaiset eivät ole esittäneet tältä osin mitään vaatimuksia, voiko kansallinen tuomioistuin selvittää asian viran puolesta arvioinnin kannalta tarpeellisten tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen vahvistamiseksi siinä tapauksessa, että tällainen selvittäminen on kansallisen prosessioikeuden mukaan sallittua vain silloin, kun asianosaiset sitä vaativat?"

Ennakkoratkaisukysymykset

Alun perin esitetty kolmas kysymys

26 Tällä kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan ensimmäinen kohta esteenä sellaiselle kansallisen oikeuden säännökselle, jossa säädetään, että tuomioistuin ilmoittaa viran puolesta oikeusministeriölle ennakkoratkaisumenettelystä samaan aikaan, kun se panee sen vireille.

27 Tältä osin on todettava, että perussäännön 23 artiklan ensimmäinen kohta, jossa säädetään, että jäsenvaltion tuomioistuin ilmoittaa unionin tuomioistuimelle päätöksestään, jolla se lykkää asian käsittelyä ja saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, ja että unionin tuomioistuimen kirjaaja antaa sen jälkeen päätöksen tiedoksi muun muassa ja tapauksen mukaan asianosaisille, jäsenvaltioille ja komissiolle sekä unionin muille toimielimille, elimille tai laitoksille, ei sisällä mitään mainintaa muista tiedotustoimenpiteistä, joihin kansallinen tuomioistuin voi ryhtyä, kun se päättää pyytää unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua.

28 Esitettyyn kysymykseen vastaamiseksi on korostettava, että SEUT 267 artiklalla perustetulla järjestelmällä, jolla pyritään turvaamaan unionin oikeuden yhtenäinen tulkinta jäsenvaltioissa, toteutetaan unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välinen suora yhteistyö ottamalla käyttöön sellainen menettely, jossa asianosaisilla ei ole aloitevaltaa (ks. asia C-261/95, Palmisani, tuomio 10.7.1997, Kok., s. I-4025, 31 kohta; asia C-2/06, Kempter, tuomio 12.2.2008, Kok., s. I-411, 41 kohta ja asia C-210/06, Cartesio, tuomio 16.12.2008, Kok., s. I-9641, 90 kohta).

29 Ennakkoratkaisupyyntö perustuu nimittäin tuomioistuinten väliseen vuoropuheluun, ja sen käynnistyminen riippuu kokonaisuudessaan siitä arvioinnista, jonka kansallinen tuomioistuin tekee mainitun ennakkoratkaisupyynnön merkityksellisyydestä ja tarpeellisuudesta (ks. em. asia Kempter, tuomion 42 kohta ja em. asia Cartesio, tuomion 91 kohta).

30 Kun otetaan huomioon nämä ennakkoratkaisupyyntömenettelyn taustalla olevat periaatteet ja esitetty kysymys, on selvitettävä, voiko kyseinen ilmoitusvelvollisuus

vaikuttaa kansallisille tuomioistuimille SEUT 267 artiklan nojalla annettuihin mahdollisuuksiin.

31 Tältä osin ei vaikuta siltä, että sellaisella velvollisuudella, josta on kyse pääasiassa, voitaisiin katsoa puututtavan SEUT 267 artiklassa luotuun tuomioistuinten vuoropuhelun mekanismiin.

32 Kyseisen jäsenvaltion kansallisilla tuomioistuimilla oleva velvollisuus antaa oikeusministeriölle tiedoksi ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen päätös samanaikaisesti, kun se lähetetään unionin tuomioistuimelle, ei nimittäin ole ennakkoratkaisupyynnön edellytys. Näin ollen sillä ei ole vaikutusta mainittujen tuomioistuinten oikeuteen esittää ennakkoratkaisukysymys, eikä se loukkaa tuomioistuimille SEUT 267 artiklan nojalla myönnettyjä oikeuksia.

33 Lisäksi ei vaikuta siltä, että ilmoitusvelvollisuuden mahdollisella loukkaamisella olisi oikeudellisia seurauksia, jotka voisivat vaikuttaa SEUT 267 artiklassa määrättyyn menettelyyn.

34 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 74 kohdassa todennut, ei myöskään ole esitetty mitään seikkaa, josta voitaisiin päätellä, että kyseisen jäsenvaltion kansalliset tuomioistuimet voisivat kyseisen ilmoitusvelvollisuuden perusteella luopua esittämästä ennakkoratkaisupyyntöä unionin tuomioistuimelle.

35 Näin ollen alun perin esitettyyn kolmanteen kysymykseen on vastattava, ettei Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan ensimmäinen kohta ole esteenä sellaiselle kansallisen oikeuden säännökselle, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin ilmoittaa viran puolesta kyseisen jäsenvaltion oikeusministeriölle ennakkoratkaisumenettelystä samaan aikaan, kun se panee sen vireille.

Ensimmäinen ja toinen lisäkysymys

36 Näillä kysymyksillä, joita on syytä tutkia yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko SEUT 267 artiklaa tulkittava siten, että unionin tuomioistuimella on toimivalta tulkita direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa ja direktiivin liitteessä tarkoitetun "kohtuuttoman ehdon" käsitettä ja niitä perusteita, joita kansallinen tuomioistuin voi soveltaa tai joita sen täytyy soveltaa, kun se tutkii sopimusehtoa direktiivin säännökset huomioon ottaen.

37 Jotta mainittuihin kysymyksiin voidaan vastata, on muistutettava, että SEUT 267 artiklassa perustettu menettely on unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla unionin tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita ne tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltäviksi saatetut asiat (ks. mm. asia C-231/89, Gmurzynska-Bscher, tuomio 8.11.1990, Kok., s. I-4003, 18 kohta ja asia C-314/96, Djabali, tuomio 12.3.1998, Kok., s. I-1149, 17 kohta).

38 Niiden unionin oikeuden säännösten osalta, jotka voivat olla unionin tuomioistuimen tuomion kohteena SEUT 267 artiklan nojalla, on muistutettava, että unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu unionin toimielinten, elinten tai laitosten tekemien sopimusten ja antamien säädösten tulkinnasta ilman poikkeuksia (ks. asia C-322/88, Grimaldi, tuomio 13.12.1989, Kok., s. 4407, Kok. Ep. X, s. 303, 8 kohta ja asia C-11/05, Friesland Coberco Dairy Foods, tuomio 11.5.2006, Kok., s. I-4285, 35 ja 36 kohta).

39 Kun on kyse unionin oikeuden säännöstöstä, kansallinen tuomioistuin voi pyytää unionin tuomioistuinta tulkitsemaan johdetun oikeuden asiakirjaan sisältyviä käsitteitä, kuten direktiivissä ja sen liitteessä olevaa käsitettä "kohtuuton ehto".

40 Tältä osin unionin tuomioistuin on katsonut, että direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa määritellään kokonaisuutena ottaen ne yleiset perusteet, joiden avulla direktiivin säännösten soveltamisalaan kuuluvien sopimusehtojen kohtuuttomuutta voidaan arvioida (ks. asia C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, tuomio 3.6.2010, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

41 Lisäksi samankaltainen kysymys esitettiin ennakkoratkaisupyynnössä, jonka johdosta annettiin tuomio edellä mainitussa asiassa Pannon GSM, kun ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyysi käsittelemässään asiassa yhteisöjen tuomioistuimelta ohjeita siitä, mitä seikkoja kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon arvioidessaan sopimusehdon mahdollista kohtuuttomuutta.

42 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on mainitun tuomion 37–39 kohdassa todennut, että direktiivin 3 artiklassa määritellään vain abstraktilla tavalla ne seikat, jotka tekevät sellaisesta sopimusehdosta kohtuuttoman, josta ei ole erikseen neuvoteltu, että direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa mainitussa liitteessä on vain ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää

kohtuuttomina, ja että direktiivin 4 artiklan mukaan sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin.

43 Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin on vastauksessaan mainittuun kysymykseen täsmentänyt, että kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, täyttääkö sopimusehto edellytykset tulla luokitelluksi direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi kohtuuttomaksi ehdoksi, ja tätä selvittäessään kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon se, että kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä tehtyyn sopimukseen otettu ehto, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja jolla myönnetään yksinomainen toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, jossa elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee, voidaan katsoa kohtuuttomaksi ehdoksi (ks. em. asia Pannon GSM, tuomion 44 kohta).

44 Ensimmäiseen ja toiseen lisäkysymykseen on siis vastattava, että SEUT 267 artiklaa on tulkittava siten, että unionin tuomioistuimella on toimivalta tulkita direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ja sen liitteen mukaista "kohtuuttoman ehdon" käsitettä ja niitä perusteita, joita kansallinen tuomioistuin voi soveltaa tai joita sen täytyy soveltaa, kun se tutkii sopimusehtoa direktiivin säännökset huomioon ottaen, ja kansallisen tuomioistuimen on mainittujen perusteiden avulla lausuttava tietyn sopimusehdon konkreettisesta luokittelusta käsiteltävän asian olosuhteet huomioon ottaen.

Kolmas lisäkysymys

45 Tällä sanamuodoltaan hyvin yleisluonteisella kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään sille direktiivin nojalla siitä hetkestä alkaen, jona se alkaa pohtia, onko sopimuksen oikeuspaikkalauseke, jossa myönnetään yksinomainen alueellinen toimivalta, mahdollisesti kohtuuton, kuuluvat velvollisuudet. Mainittu tuomioistuin tiedustelee muun muassa, onko kansallisella tuomioistuimella tällaisessa tilanteessa velvollisuus selvittää viran puolesta tällaisen ehdon toteamisen arvioimiseksi tarpeelliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat siinä tapauksessa, että kansallisessa prosessioikeudessa säädetään tällaisesta selvityksestä vain silloin, kun asianosainen sitä vaatii.

46 Kysymykseen vastaamiseksi on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (ks. yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok., s. I-4941, 25 kohta; asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10421, 25 kohta ja asia C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, tuomio 6.10.2009, Kok., s. I-9579, 29 kohta).

47 Yhteisöjen tuomioistuin on myös katsonut, että tämä heikompi asema huomioon ottaen kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Kuten oikeuskäytännöstä seuraa, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (ks. em. asia Mostaza Claro, tuomion 36 kohta ja em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 30 kohta).

48 Yhteisöjen tuomioistuin on korostanut, että direktiivissä tavoitellun suojan varmistamiseksi kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasa-arvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisten kolmansien aktiivisilla toimenpiteillä (em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 27 kohta; em. asia Mostaza Claro, tuomion 26 kohta ja em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 31 kohta).

49 Näin ollen kansallisen tuomioistuimen on sille direktiivin säännösten nojalla kuuluvien tehtävien puitteissa tarkastettava, kuuluuko sen käsiteltävänä olevan riidan kohteena olevan sopimuksen ehto tämän direktiivin soveltamisalaan. Jos näin on, mainitun tuomioistuimen on arvioitava tarvittaessa viran puolesta tätä ehtoa ottaen huomioon mainitussa direktiivissä säädetyt kuluttajansuojan vaatimukset.

50 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä olevan selvittämisen ensimmäisestä vaiheesta on todettava, että direktiivin 1 ja 3 artiklan säännöksistä yhdessä luettuina ilmenee, että direktiiviä sovelletaan jokaiseen sopimuksen oikeuspaikkalausekkeeseen, jossa myönnetään tuomioistuimelle yksinomainen alueellinen toimivalta ja joka sisältyy

elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyyn sopimukseen, josta ei ole erikseen neuvoteltu.

51 Unionin lainsäätäjän tavoitteleman tehokkaan kuluttajansuojan takaamiseksi kansallisen tuomioistuimen on näin ollen kaikissa tapauksissa ja kansallisen oikeuden säännöksistä riippumatta selvitettävä, onko riidanalaisesta ehdosta neuvoteltu erikseen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä.

52 Mainitun selvittämisen toisesta vaiheesta on todettava, että pääasian riidan kohteena olevan sopimuksen ehdossa määrätään, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, sellaisen tuomioistuimen yksinomaisesta alueellisesta toimivallasta, joka ei ole sen alueen tuomioistuin, jossa vastaajan kotipaikka sijaitsee, eikä sen alueen tuomioistuin, jossa kantajan kotipaikka sijaitsee, vaan joka sijaitsee viimeksi mainitun kotipaikan lähellä sekä maantieteellisesti että liikenneyhteyksien kannalta.

53 Yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores annetun tuomion 24 kohdassa katsonut, että oikeuspaikkalauseketta, josta ei ole erikseen neuvoteltu ja joka on liitetty kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan väliseen sopimukseen ja jossa myönnetään yksinomainen toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, jossa elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee, on pidettävä direktiivin 3 artiklassa tarkoitettuna kohtuuttomana ehtona, koska se lojaliteettiperiaatteen vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

54 On todettava, että ehto, jota kansallisen tuomioistuimen pääasiassa esittämä kysymys koskee, merkitsee sellaisen ehdon tavoin, jonka tarkoituksena on myöntää kaikkia sopimuksesta johtuvia riita-asioita koskeva toimivalta sen alueen tuomioistuimelle, jossa elinkeinonharjoittajan kotipaikka sijaitsee, kuluttajalle velvollisuutta alistua sellaisen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan, joka voi olla kaukana kuluttajan kotipaikasta, mikä on omiaan vaikeuttamaan kuluttajan esiintymistä oikeudessa. Vähäisiä rahamääriä koskevien riita-asioiden tapauksessa ne kulut, jotka liittyvät kuluttajan oikeudessa esiintymiseen, voivat osoittautua ehkäiseväksi tekijäksi ja johtaa siihen, että kuluttaja luopuu asian saattamisesta vireille tuomioistuimessa tai puolustautumisesta. Tällainen ehto kuuluu näin ollen niihin ehtoihin, joiden tarkoituksena tai seurauksena on, että suljetaan pois kuluttajan oikeus nostaa kanne tai rajoitetaan sitä, ja joista on säädetty direktiivin liitteen 1 kohdan q alakohdassa (ks. em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 22 kohta).

55 Lisäksi tällainen oikeuspaikkalauseke, jossa myönnetään yksinomainen toimivalta, sallii elinkeinonharjoittajan koota kaikki elinkeinotoimintaansa liittyvät oikeusriidat yhteen tuomioistuimeen, joka ei ole kuluttajan kotipaikan tuomioistuin, mikä sekä helpottaa mainitun elinkeinonharjoittajan oikeudessa esiintymisen järjestämistä että tekee siitä edullisempaa (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 23 kohta).

56 Kolmanteen lisäkysymykseen on näin ollen vastattava, että kansallisen tuomioistuimen on ryhdyttävä viran puolesta selvittämistoimiin todetakseen, kuuluuko sen käsiteltävänä olevan riidan kohteena olevassa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehdyssä sopimuksessa oleva oikeuspaikkalauseke, jossa myönnetään yksinomainen alueellinen toimivalta, direktiivin soveltamisalaan, ja jos näin on, arvioitava viran puolesta tällaisen lausekkeen mahdollista kohtuuttomuutta.

Oikeudenkäyntikulut

57 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan ensimmäinen kohta ei ole esteenä sellaiselle kansallisen oikeuden säännökselle, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin ilmoittaa viran puolesta kyseisen jäsenvaltion oikeusministeriölle ennakkoratkaisumenettelystä samaan aikaan, kun se panee sen vireille.

2) SEUT 267 artiklaa on tulkittava siten, että unionin tuomioistuimella on toimivalta tulkita kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohdan ja sen

liitteen mukaista "kohtuuttoman ehdon" käsitettä ja niitä perusteita, joita kansallinen tuomioistuin voi soveltaa tai joita sen täytyy soveltaa, kun se tutkii sopimusehtoa direktiivin säännökset huomioon ottaen, ja kansallisen tuomioistuimen on mainittujen perusteiden avulla lausuttava tietyn sopimusehdon konkreettisesta luokittelusta käsiteltävän asian olosuhteet huomioon ottaen.

3) Kansallisen tuomioistuimen on ryhdyttävä viran puolesta selvittämistoimiin todetakseen, kuuluuko sen käsiteltävänä olevan riidan kohteena olevassa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa oleva oikeuspaikkalauseke, jossa myönnetään yksinomainen alueellinen toimivalta, direktiivin 93/13 soveltamisalaan, ja jos näin on, arvioitava viran puolesta tällaisen lausekkeen mahdollista kohtuuttomuutta.

Oikeudenkäyntikieli: unkari.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62008CJ0137.

EUT 16.11.2010, POHOTOVOSŤ S.R.O. VASTAAN IVETA KORČKOVSKÁ, C-76/10.

Välitystuomion täytäntöönpanoriita – Direktiivi 93/13/ETY – Kansallisen tuomioistuimen on tarvittaessa arvioitava viran puolesta, onko lopullisessa välitystuomiossa vahvistettu kuluttajan luottosopimuksen seuraamus kohtuuton, mikäli tarvittavat tiedot ovat saatavilla ja kansallinen laki sallii arvioinnin – Res judicata – Todellinen vuosikorko.

Krajský súd v Prešove.

Määräyksen tiivistelmä

1. Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu direktiivi 93/13 edellyttää sitä, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on lainvoimainen ja joka on annettu kuluttajan osallistumatta asian käsittelyyn, on jopa viran puolesta tutkittava, onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty ja välitystuomiossa vahvistettu seuraamus kohtuuton, jos tällä tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot ja jos tämä tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin kansalliseen oikeuteen perustuvien vastaavien menettelyjen yhteydessä.

Kun otetaan huomioon yleisen edun, johon direktiivissä 93/13 kuluttajille taattu suoja perustuu, luonne ja merkityksellisyys, kyseisen direktiivin 6 artiklan on katsottava olevan sellaisia kansallisia sääntöjä vastaava normi, jotka kuuluvat kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin.

Ks. 50 ja 54 kohta sekä tuomiolauselman 1 kohta.

2. Siltä osin kuin on kyse siitä, onko tietty sopimusehto kohtuuton vai ei, kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13 4 artiklassa säädetään, että sitä arvioitaessa on otettava huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja kaikki sopimuksentekohetkellä vallinneet sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet. Tässä asiayhteydessä on myös arvioitava seurauksia, joita kyseisellä ehdolla voi olla sopimukseen sovellettavan lainsäädännön puitteissa, mikä edellyttää kansallisen oikeusjärjestyksen arviointia.

Tästä seuraa, että unionin tuomioistuin voi SEUT 267 artiklassa sille myönnetyn unionin oikeuden tulkintaa koskevan toimivallan puitteissa tulkita yleisiä kriteerejä, joita unionin lainsäätäjä on käyttänyt kohtuuttoman sopimusehdon käsitteen määrittelemiseksi. Sen sijaan unionin tuomioistuin ei voi lausua näiden yleisten kriteerien soveltamisesta tiettyyn sopimusehtoon, jota on tarkasteltava yksittäistapauksen seikat huomioon ottaen.

Näin ollen kansallisen tuomioistuimen on määriteltävä, onko luottosopimuksen sopimusehtoa, jossa määrätään suhteettoman suuresta kuluttajalta perittävästä seuraamuksesta, pidettävä kaikki sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Jos näin on, kyseisen tuomioistuimen on tehtävä tällaisessa tilanteessa kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen sopimusehto ei sido kyseistä kuluttajaa. Kyseisen tuomioistuimen on lisäksi kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan nojalla arvioitava, voiko sopimus olla olemassa ilman tätä mahdollisesti kohtuutonta sopimusehtoa.

Ks. 59–61 ja 63 kohta sekä tuomiolauselman 2 kohta.

3. Se, että kulutusluottosopimuksessa ei ole kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun direktiivin 87/102, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/7, kannalta oleellisen tärkeää mainintaa todellisesta vuosikorosta, voi olla ratkaiseva tekijä, kun kansallinen tuomioistuin arvioi, onko luotosta aiheutuvia kustannuksia koskeva kulutusluottosopimuksen sopimusehto,

jossa ei ole tällaista mainintaa, laadittu kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos näin ei ole, kyseinen tuomioistuin voi myös viran puolesta arvioida, voiko se, että luotosta aiheutuvia kustannuksia koskevassa kyseisen sopimuksen sopimusehdossa ei ole mainittu todellista vuosikorkoa, tehdä tästä sopimusehdosta kohtuuttoman direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla, kun otetaan huomioon kaikki tämän sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet.

Siitä huolimatta, että kyseistä sopimusta voidaan tulkita direktiivin 93/13 valossa, direktiiviä 87/102 on kuitenkin tulkittava siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan tämän viimeksi mainitun direktiivin 4 artikla osaksi kansallista oikeusjärjestystä ja joissa säädetään, että siitä, että todellista vuosikorkoa ei ole mainittu kulutusluottosopimuksessa, seuraa, että myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana.

Ks. 77 kohta ja tuomiolauselman 3 kohta.

[...]

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: L. Bay Larsen, joka hoitaa kahdeksannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit C. Toader (esittelevä tuomari) ja A. Prechal,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

[…]

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29), luettuna yhdessä kulutusluottosopimuksiin sovellettavan unionin säännöstön kanssa, tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Pohotovosť s. r. o. (jäljempänä Pohotovosť) ja Iveta Korčkovská ja joka koskee sellaisen välitystuomion täytäntöönpanoa, jossa Korčkovská velvoitetaan maksamaan tälle yhtiölle näiden sopimuspuolten välisen 20 000 Slovakian korunaa (SKK) (663,88 euroa) koskevan lainasopimuksen ehtojen mukaisesti 48 820 SKK (1 620,53 euroa) viivästyskorkoineen ja kuluineen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

Direktiivi 87/102/ETY

3 Kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48), sellaisena kuin se on muutettuna 16.2.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/7/EY (EYVL L 101, s. 17; jäljempänä direktiivi 87/102), johdanto-osan 25. perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

"tällä direktiivillä lähennetään jonkin verran kulutusluottoja koskevia jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä ja luodaan tietynasteista kuluttajansuojaa, mutta jäsenvaltioita ei tulisi estää pitämästä voimassa tai ottamasta käyttöön tehokkaampia keinoja kuluttajien suojelemiseksi, ottaen kuitenkin aiheellisella tavalla huomioon niiden perustamissopimuksen mukaiset velvollisuudet".

4 Direktiivin 87/102 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Tätä direktiiviä sovelletaan luottosopimuksiin.

2. Tässä direktiivissä:

a) 'kuluttajalla' tarkoitetaan luonnollista henkilöä, jonka tässä direktiivissä tarkoitettujen toimien ei voida katsoa liittyvän hänen elinkeinonsa tai ammattinsa harjoittamiseen;

b) 'luotonantajalla' tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ammatti- tai elinkeinotoiminnassaan myöntää luottoja, taikka tällaisten henkilöiden ryhmää;

c) 'luottosopimuksella' tarkoitetaan sopimusta, jonka mukaan luotonantaja myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle luottoa maksun lykkäyksen, lainan tai muun sellaisen taloudellisen järjestelyn muodossa.

– –

d) 'kulutusluoton kokonaiskustannuksilla' tarkoitetaan kaikkia kustannuksia, mukaan luettuna korko ja muut maksut, jotka kuluttajan on maksettava luotosta;

e) 'todellisella vuosikorolla' tarkoitetaan kulutusluoton kokonaiskustannuksia vuosikorkona luoton määrälle ja laskettuna 1 a artiklassa säädetyllä tavalla."

5 Tämän direktiivin 1 a artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. a) Todellinen vuosikorko, joka on luotonantajan ja luotonsaajan keskenään sopi-

mien tulevien ja nykyisten sitoumusten (lainojen, lyhennysten ja maksujen) nykyarvon vastine vuositasolla, lasketaan liitteessä II olevan matemaattisen kaavan avulla.

b) Liitteessä III on neljä malliesimerkkiä laskentamenetelmästä.

2. Laskettaessa todellista vuosikorkoa määrätään 1 artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitetut 'kulutusluoton kokonaiskustannukset' ottamatta huomioon seuraavia maksuja:

i) luotonsaajalta perittävät maksut, joiden perusteena on se, että luotonsaaja ei ole noudattanut luottosopimuksen ehtoja;

– –

iii) maksut varojen siirrosta sekä luoton lyhennysten, koron ja muiden maksujen maksamisessa käytettävän tilin hoitomaksut lukuun ottamatta tapauksia, joissa kuluttajalla ei tältä osin ole kohtuullista valinnanvapautta ja joissa kyseiset maksut ovat epätavallisen suuret; tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta käteisellä tai muulla tavoin suoritettujen lyhennysten tai maksujen perimisestä veloitettaviin korvauksiin;

– –

4. a) Todellinen vuosikorko on laskettava silloin, kun luottosopimus tehdään, jollei 3 artiklan mainontaa ja luottotarjouksia koskevista säännöksistä muuta johdu.

b) Laskutoimituksessa noudatetaan oletusta, jonka mukaan luottosopimus on voimassa sovitun ajan ja luotonantaja ja luotonsaaja täyttävät velvoitteensa sopimuksen ehtojen mukaisesti sovittuina määräpäivinä.

6. Sellaisten luottosopimusten, joiden ehtojen mukaan korkokanta ja muiden todelliseen vuosikorkoon vaikuttavien maksujen määrä tai taso voivat vaihdella, mutta näistä eristä muodostuva määrä ei todellista vuosikorkoa laskettaessa ole tiedossa, todellinen vuosikorko lasketaan noudattaen oletusta, jonka mukaan korko ja muut maksut pysyvät ennallaan ja niitä sovelletaan luottosopimuksen loppuun asti.

– –"

6 Direktiivin 87/102 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Luottosopimus on tehtävä kirjallisesti. Kuluttajalle on annettava

kirjallinen sopimuskappale.

2. Kirjallisessa sopimuksessa on mainittava:

a) todellinen vuosikorko;

b) ehdot, joiden nojalla todellista vuosikorkoa voidaan muuttaa;

c) kuluttajan maksettavaksi tulevien lyhennysten sekä korkoerien ja muiden maksujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit tai eräpäivät sekä, jos se on mahdollista, niiden yhteismäärä;

d) sellaiset edellä 1 a artiklan 2 kohdassa tarkoitetut kustannukset lukuun ottamatta seuraamuksia sopimusvelvoitteiden rikkomisesta, joita ei ole otettu huomioon todellista vuosikorkoa laskettaessa mutta jotka kuluttajan on tietyissä olosuhteissa maksettava, sekä maininta näistä olosuhteista. Jos näiden maksujen tarkka määrä tiedetään, se on mainittava; muussa tapauksessa on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava joko näiden maksujen laskentamenetelmä tai mahdollisimman tarkka arvio niistä.

Jos todellista vuosikorkoa ei voida ilmoittaa, kuluttajalle on annettava kirjallisessa sopimuksessa riittävät tiedot. Niihin on sisällytettävä ainakin 6 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetut tiedot.

– –"

7 Direktiivin 87/102 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Edellä 2 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetyn poikkeuksen estämättä kuluttajalle on silloin, kun on sovittu luotosta, jonka luotto- tai rahoituslaitos myöntää ennakkonostoina muulta avistatililtä kuin luottokorttitililtä, ilmoitettava joko sopimusta tehtäessä tai sitä ennen:

– mahdollinen luottoraja,

– vuotuinen korkokanta ja maksut, jotka veloitetaan sopimuksen tekemisestä lähtien, sekä ehdot, joiden perusteella niitä voidaan muuttaa,

– sopimuksen irtisanomisehdot.

Tiedot on vahvistettava kirjallisesti.

2. Lisäksi kuluttajalle on sopimuksen voimassaoloaikana ilmoitettava kaikista vuotuista korkokantaa tai veloitettavia maksuja koskevista muutoksista silloin, kun tällaisia muutoksia tapahtuu. Tiedot voidaan antaa tiliotteessa tai muulla jäsenvaltioiden hyväksymällä tavalla."

8 Tämän direktiivin 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luottosopimuksella ei poiketa kuluttajan vahingoksi tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavista tai tätä direktiiviä vastaavista kansallisista säännöksistä.

2. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava siitä, että niiden tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi antamia säännöksiä ei kierretä sopimukselle annetun erityisen muodon avulla ja erityisesti siten, että luoton kokonaismäärä jaetaan useaan eri sopimukseen."

9 Tämän direktiivin 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tämä direktiivi ei estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai antamasta kuluttajia tehokkaammin suojaavia säännöksiä, jotka ovat sopusoinnussa niille perustamissopimuksen mukaan kuuluvien velvollisuuksien kanssa."

Direktiivi 2008/48/EY

10 Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2008/48/EY (EUVL L 133, s. 66) säädetään luotonantajan yleisestä velvollisuudesta antaa kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä ja myös lainasopimuksessa tiettyjä tietoja, joihin kuuluu tieto todellisesta vuosikorosta. Tämän direktiivin liitteessä I säädetään yhdenmukaistetusta todellisen vuosikoron laskentamenetelmästä.

11 Direktiivin 2008/48 täytäntöönpanon määräaika päättyi tämän direktiivin 27 ja 29 artiklan mukaisesti 12.5.2010, jolloin direktiivi 87/102 kumottiin.

Direktiivi 93/13

12 Direktiivin 93/13 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

Ehdon tai yksittäisen ehdon tietyistä osista erikseen neuvotteleminen ei sulje pois tämän artiklan soveltamista sopimuksen muihin osiin, jos sopimuksen yleinen arviointi osoittaa, että kyseessä on kaikesta huolimatta ennakolta muotoiltu vakiosopimus.

Jos elinkeinonharjoittaja väittää, että vakioehdosta on neuvoteltu erikseen, todistustaakka tästä seikasta on hänellä.

3. Liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina."

13 Tämän direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi."

14 Direktiivin 5 artiklan sanamuoto on seuraava:

"Jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla. Tätä tulkintasääntöä ei sovelleta 7 artiklan 2 kohdassa säädettyjen menettelyjen yhteydessä."

15 Saman direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että "jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja".

16 Direktiivin 93/13 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut keinot sisältävät säännöksiä, joiden mukaisesti henkilöt ja järjestöt, joilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti laillinen etu suojella kuluttajia, voivat kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattaa asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa tai toimivaltaisessa viranomaisessa, jotka voivat päättää, ovatko yleiseen käyttöön laaditut sopimusehdot luonteeltaan kohtuuttomia ja käyttää riittäviä ja tehokkaita keinoja tällaisten ehtojen käytön lopettamiseksi.

3. Kansallista lainsäädäntöä noudattaen 2 kohdassa tarkoitetut oikeudelliset keinot voidaan kohdistaa erikseen tai yhteisesti useisiin saman alan elinkeinonharjoittajiin tai näiden järjestöihin, jotka käyttävät samoja yleisiä sopimusehtoja tai samanlaisia ehtoja tai suosittavat niiden käyttöä."

17 Direktiivin 93/13 8 artiklassa säädetään, että "jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla

perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason”.

18 Direktiivin liitteessä, joka koskee direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja ehtoja, olevan 1 kohdan e alakohdassa mainitaan “ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on: – – e) suhteettoman suuren korvauksen vaatiminen kuluttajalta, joka ei täytä velvollisuuksiaan”.

Slovakian lainsäädäntö

19 Siviililain 52 §:ssä säädetään seuraavaa:

“1. ‘Kuluttajasopimuksella’ tarkoitetaan kaikenlaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimuksia niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta.

2. Kuluttajasopimuksen ehtoja ja kaikkia sitä oikeussuhdetta, johon kuluttaja on sitoutunut, koskevia muita sääntöjä on sovellettava aina sopimuspuolena olevan kuluttajan eduksi. Erilliset sopimukset, joissa kierretään tai joiden tarkoituksena on kiertää näitä sääntöjä, ovat pätemättömiä.

– –

4. ‘Kuluttajalla’ tarkoitetaan jokaista luonnollista henkilöä, joka ei kuluttajasopimusta tehdessään ja täytäntöönpannessaan harjoita elinkeinoaan tai muuta taloudellista toimintaa.”

20 Tämän lain 53 §:ssä säädetään seuraavaa:

“1. Kuluttajasopimuksessa ei saa olla ehtoja, jotka aiheuttavat kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välillä (kohtuuton ehto). Sopimuksen pääkohteen määrittelyä ja hinnan riittävyyttä koskevaa sopimusehtoa ei pidetä kohtuuttomana, jos se on muotoiltu täsmällisesti, selkeästi ja ymmärrettävästi tai jos kohtuuttomasta ehdosta on erikseen neuvoteltu.

– –

4. Kuluttajasopimuksen kohtuuttomina ehtoina on pidettävä muun muassa ehtoja, joissa

– –

k) velvoitetaan kuluttaja, joka ei ole täyttänyt velvollisuuksiaan, maksamaan seuraamuksena suhteettoman suuri korvaus,

– –

5. Kuluttajasopimuksen kohtuuttomat ehdot ovat pätemättömiä.”

21 Kulutusluotoista annetun lain nro 258/2001 4 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, säädetään seuraavaa:

“Kulutusluottosopimus

1. Kulutusluottosopimus on tehtävä kirjallisesti sillä uhalla, että se on muuten pätemätön, ja kuluttaja saa tämän sopimuksen sopimuskappaleen.

2. Kulutusluottosopimuksessa on mainittava yleisten ehtojen lisäksi

– –

j) todellinen vuosikorko ja kaikki kuluttajalta perittävät luottoon liittyvät kulut, jotka on laskettu sopimuksentekohetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella,

– –

Jos kulutusluottosopimuksessa ei mainita 2 momentin – – j kohdassa mainittuja seikkoja, myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana.”

22 Välimiesmenettelystä annetun lain nro 244/2002 45 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, säädetään seuraavaa:

“1. Tuomioistuin, joka on toimivaltainen päättämään ratkaisun täytäntöönpanosta tai erityissäännösten nojalla täytäntöönpanosta, voi keskeyttää ratkaisun täytäntöönpanoa koskevan menettelyn tai täytäntöönpanomenettelyn sen asianosaisen vaatimuksesta, jota vastaan välitystuomion täytäntöönpanoa on vaadittu.

– –

c) jos välitystuomiossa määrätään välitysmenettelyn osapuolen suoritettavaksi suoritus, joka on täysin mahdoton, lainvastainen tai hyvien tapojen vastainen.

2. Tuomioistuin, joka on toimivaltainen päättämään ratkaisun täytäntöönpanosta tai täytäntöönpanosta, keskeyttää välitystuomion täytäntöönpanoa koskevan menettelyn tai täytäntöönpanomenettelyn myös viran puolesta, jos se havaitsee välimiesmenettelyssä 1 momentin b tai c kohdassa tarkoitettuja sääntöjenvastaisuuksia.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

23 Iveta Korčkovská, joka on noin 370 euron suuruista kuukausittaista työkyvyttömyyseläkettä saava vammainen henkilö, teki 26.2.2008 Pohotovost’in kanssa luottosopimuksen, jonka yleiset sopimusehdot olivat seuraavat. Lainattu summa oli 20 000 SKK (663,88 euroa) ja luottoon liittyvät kulut olivat 19 120 SKK (634,67 euroa). Korčkovská oli velvollinen maksamaan takaisin lainan ja kulut yhden vuoden sisällä 3 260 SKK:n (108,21 euroa) kuukausierissä. Tämän lainan todellinen vuosikorko oli näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan 95,6 prosenttia, mutta tätä ei ollut mainittu sellaisenaan missään Pohotovost’in myöntämien lainojen

yleisessä sopimusehdossa eikä tehdyssä lainasopimuksessa.

24 Velka on maksettava näiden yleisten sopimusehtojen 4 §:n mukaan kokonaan välittömästi, jos velallinen ei maksa kokonaan kahta peräkkäistä kuukausierää. Lisäksi näiden sopimusehtojen 6 §:ssä määrätään tällaisessa tilanteessa maksettavasta päivittäisestä viivästyskorosta, jonka suuruus on 0,25 prosenttia maksamattomasta määrästä ja jota on maksettava siitä päivästä lähtien, jona velka on maksettava, siihen päivään saakka, jolloin se on maksettu lopullisesti. Tällainen seuraamus vastaa 91,25 prosentin vuosikorkoa. Kansallinen tuomioistuin on tältä osin todennut, että siviilioikeudellisissa asioissa määrätyt viivästyskorkoseuraamukset eivät saa Slovakian lainsäädännön mukaan ylittää Euroopan keskuspankin ohjauskorkoa, joka on tällä hetkellä 1 prosentti korotettuna 8 prosenttiyksiköllä eli yhteensä 9 prosenttia.

25 Samojen yleisten sopimusehtojen 17 §:ssä määrätään, että luottosopimuksia koskevat riita-asiat ratkaistaan joko Stály rozhodcovský súdissa (pysyvä välitystuomioistuin) Bratislavassa tai kanteen nostavan sopimuspuolen valitsemassa toimivaltaisessa kansallisessa tuomioistuimessa. Lisäksi luotonantajan ja luotonsaajan välisiin suhteisiin sovelletaan sopimusehtojen 19 §:n mukaan siviililain säännösten sijaan kauppalain säännöksiä. Kansallinen tuomioistuin lisää, että pääasiassa kyseessä olevaan sopimukseen sisältyy eräälle asianajajalle annettu valtuutus, joka koskee Korčkovskán edustamista.

26 Koska Korčkovská ei ollut maksanut kahta peräkkäistä kuukausierää, Pohotovost' saattoi 9.10.2008 asian Stály rozhodcovský súdin ratkaistavaksi, ja tämä antoi 3.11.2008 välitystuomion, jossa asianomainen velvoitettiin maksamaan tälle yhtiölle 48 820 SKK (1 620,53 euroa), viivästyskorkoina 39 120 SKK (1 298,55 euroa) ja kuluina 9 928 SKK (329,55 euroa). Tämä tuomio tuli lainvoimaiseksi 15.12.2008 ja täytäntöönpanokelpoiseksi 18.12.2008.

27 Ulosottomies pyysi 9.3.2009 Okresný súd Stará L'ubovňalta (Stará L'ubovňan piirituomioistuin) lupaa 3 467 euron suuruisen summan perimiseksi. Kyseinen tuomioistuin lykkäsi 31.7.2009 antamallaan määräyksellä täytäntöönpanomenettelyn aloittamista vedoten hyvien tapojen vastaisuuteen niiden kantajan oikeudellisen edustajan täytäntöönpanomenettelyä koskevien kulujen osalta, jotka ylittivät 94,61 euroa, ja niiden viivästyskorkojen osalta, joiden suuruus on 0,25 prosenttia 1 298,52 euron suuruisesta summasta päivässä ja joita maksetaan 21.7.2008 lähtien velan maksamiseen saakka.

28 Pohotovost' haki 26.8.2009 muutosta tähän määräykseen Krajský súd v Prešovessa (Prešovin alueellinen tuomioistuin). Asociácia spotrebitel'ských subjektov Slovenskan (slovakialainen kuluttajayhdistys, jäljempänä Asociácia) sallittiin esittävän Korčkovskán tueksi kirjelmän, jossa Asociácia ilmoitti kyseiselle tuomioistuimelle Pohotovost'in Slovakiassa aloittamien täytäntöönpanomenettelyjen suuresta määrästä. Asociácia arvioi, että tämän yhtiön myöntämien lainojen yleiset sopimusehdot sisältävät kohtuuttomia ehtoja ja muodostavat sopimattomia kaupallisia menettelyjä, ja tästä syystä se ehdotti, että kansallinen tuomioistuin pyytäisi unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua SEUT 267 artiklan mukaisesti.

29 Krajský súd v Prešove arvioi, että Asociácian toimittama kirjelmä sisälsi seikkoja, jotka sen on tutkittava viran puolesta, ja päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) a) Onko prosenttiyksikköinä ilmaistu tieto kuluttajalle aiheutuvista kokonaiskustannuksista (todellinen vuosikorko) niin tärkeä, että jos sitä ei ole mainittu sopimuksessa, ei voida katsoa, että kulutusluoton kustannukset olisi ilmoitettu avoimesti, riittävän selkeästi ja ymmärrettävästi?

b) Voiko – – direktiivillä 93/13 – – vahvistettu kuluttajansuoja merkitä sitä, että myös kustannuksia koskevaa kulutusluottosopimuksen sopimusehtoa voidaan pitää kohtuuttomana sillä perustella, että se ei ole riittävän avoin ja ymmärrettävä, koska sopimuksessa ei mainita prosenttiyksikköinä ilmaistua tietoa kulutusluoton kokonaiskustannuksista ja koska (luoton) kustannukset on ilmaistu ainoastaan rahasummana, joka muodostuu useista eri kustannuksista, joista osa mainitaan sopimuksessa ja osa yleisissä sopimusehdoissa?

2) a) Onko – – direktiiviä 93/13 – – tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on lainvoimainen ja joka on annettu kuluttajan osallistumatta asian käsittelyyn, on jopa viran puolesta tutkittava, onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty seuraamus oikeasuhteinen, jos tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot ja jos se voi myös kansallisten menettely-

sääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin kansalliseen oikeuteen perustuvien vastaavien menettelyjen yhteydessä?

b) Jos on kyse sopimusehdosta, jossa siitä, ettei kuluttaja ole noudattanut velvollisuuksiaan, määrätään seuraamus, joka ei ole oikeasuhteinen, onko kyseisen tuomioistuimen tehtävä kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että tähän sopimusehtoon ei voida vedota kyseistä kuluttajaa vastaan?

c) Voidaanko katsoa, että sopimusehto, jossa määrätään seuraamuksesta, jonka suuruus on 0,25 prosenttia luoton määrästä viivästyspäivältä eli 91,25 prosenttia vuodessa, on kohtuuton, koska se ei ole oikeasuhteinen?

3) Voiko kuluttajansuoja merkitä kulutusluottosopimuksiin sovellettavan unionin lainsäädännön (direktiivi [93/13] sekä – – direktiivin 87/102 – – kumoamisesta – – annettu – – direktiivi 2008/48 – –) soveltamisen yhteydessä sitä, että jos sopimuksella kierretään säännöksiä, jotka on annettu kulutusluottoja ottavien kuluttajien suojelemiseksi, ja jos on jo esitetty välitystuomion perusteella tehdyn päätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus, tuomioistuin voi keskeyttää täytäntöönpanon tai sallia ainoastaan myönnetyn luoton maksamatta olevan määrän täytäntöönpanon velkojan kustannuksella, jos kansalliset säännökset mahdollistavat sen, että se voi arvioida välitystuomiota tällä tavalla, ja jos tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

30 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään, että jos ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä, unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan koska tahansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä.

31 Unionin tuomioistuin katsoo, että tässä asiassa on kyse tällaisesta tilanteesta.

Tutkittavaksi ottaminen

32 Pohotovost' katsoo kirjallisissa huomautuksissaan yhtäältä, että tiettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin voidaan vastata työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan nojalla annetulla määräyksellä. Toisaalta se katsoo erityisesti, että ensimmäinen ja kolmas kysymys eivät koske unionin oikeuden tulkintaa ja että kansallinen tuomioistuin ei ole yleisesti ottaen noudattanut velvollisuuttaan ratkaista kansallisen oikeuden alaan kuuluvat kysymykset ennen asian saattamista unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi SEUT 267 artiklassa määrätyllä tavalla.

33 Tältä osin on riittävää todeta, että vaikka tietyissä olosuhteissa voi olla eduksi, että puhtaasti kansallisen oikeuden alaan kuuluvat kysymykset ratkaistaan ennen ennakkoratkaisupyynnön esittämistä unionin tuomioistuimelle, kansallisilla tuomioistuimilla on rajoittamaton oikeus saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos ne katsovat, että niiden käsiteltävänä olevassa asiassa on kysymys unionin oikeuden säännösten tai määräysten tulkinnasta tai pätevyyden arvioinnista, mistä niiden on annettava ratkaisu (yhdistetyt asiat C-188/10 ja C-189/10, Melki ja Abdeli, tuomio 22.6.2010, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

34 Kansallisen tuomioistuimen esittämistä ennakkoratkaisukysymyksistä on todettava, että ne koskevat unionin oikeuden tulkintaa.

35 Näihin Krajský súd v Prešoven esittämiin kysymyksiin on näin ollen vastattava.

Toisen kysymyksen a kohta

36 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee toisen kysymyksensä a kohdassa, jota on tarkasteltava ensimmäiseksi, että edellyttääkö direktiivi 93/13, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on lainvoimainen ja joka on annettu kuluttajan osallistumatta asian käsittelyyn, on jopa viran puolesta tutkittava, onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty ja välitystuomiossa vahvistettu seuraamus kohtuuton, jos tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot ja jos se voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin kansalliseen oikeuteen perustuvien vastaavien menettelyjen yhteydessä.

37 Direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että

hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok., s. I-4941, 25 kohta ja asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10421, 25 kohta).

38 Tämän heikomman aseman takia direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Kuten oikeuskäytännöstä ilmenee, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (em. asia Mostaza Claro, tuomion 36 kohta ja asia C-243/08, Pannon GSM, tuomio 4.6.2009, Kok., s. I-4713, 25 kohta).

39 Unionin tuomioistuin on myös korostanut useaan otteeseen, että direktiivissä 93/13 tavoitellun suojan varmistamiseksi kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasa-arvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisten kolmansien aktiivisilla toimenpiteillä (em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 27 kohta; em. asia Mostaza Claro, tuomion 26 kohta ja asia C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, tuomio 6.10.2009, Kok., s. I-9579, 31 kohta).

40 Unionin tuomioistuin on katsonut näiden periaatteiden valossa, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia sopimusehdon kohtuuttomuus (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 32 kohta).

41 Tuomioistuimen mahdollisuus tutkia viran puolesta tietyn sopimusehdon kohtuuttomuus on keino, jonka avulla voidaan samanaikaisesti saavuttaa direktiivin 93/13 6 artiklassa asetettu tavoite eli sen estäminen, että kohtuuton ehto sitoisi yksittäistä kuluttajaa, ja edistää tämän direktiivin 7 artiklassa tarkoitetun tavoitteen toteuttamista, koska tällaisella tutkimisella voi olla sellainen vaikutus, joka osaltaan saa elinkeinonharjoittajan luopumaan kohtuuttomien ehtojen käytöstä niissä sopimuksissa, joita se tekee kuluttajien kanssa (asia C-473/00, Cofidis, tuomio 21.11.2002, Kok., s. I-10875, 32 kohta ja em. asia Mostaza Claro, tuomion 27 kohta).

42 Tätä tuomioistuimelle annettua mahdollisuutta on pidetty tarpeellisena tosiasiallisen kuluttajansuojan turvaamiseksi, kun otetaan huomioon muun muassa se vähäistä suurempi vaara, että kuluttaja ei tunne oikeuksiaan tai kohtaa vaikeuksia niiden käyttämisessä (em. asia Cofidis, tuomion 33 kohta ja em. asia Mostaza Claro, tuomion 28 kohta).

43 Direktiivillä annetaan kuluttajansuojaa siis tilanteissa, joissa kuluttaja, joka on tehnyt elinkeinonharjoittajan kanssa kohtuuttoman sopimusehdon sisältävän sopimuksen, pidättyy vetoamasta tämän sopimusehdon kohtuuttomuuteen joko sen vuoksi, ettei hän tunne oikeuksiaan, tai sen vuoksi, että hän luopuu niihin vetoamisesta oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen vuoksi (em. asia Cofidis, tuomion 34 kohta).

44 Kuten kansallinen tuomioistuin näyttää katsovan ennakkoratkaisupyynnössään, tällainen suoja on perusteltua erityisesti silloin, kun pääasiassa kyseessä olevaan luottosopimukseen sisältyy valtuutus, joka on annettu velkojan valitsemalle asianajajalle, jonka on edustettava velallisena olevaa kuluttajaa, joka voi valita edustajakseen toisen asianajajan ainoastaan siinä tapauksessa, että hän maksaa sopimussakon, jonka suuruus on 15 prosenttia luoton määrästä.

45 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeudessa ei tosin edellytetä, että kansallisen tuomioistuimen olisi jätettävä soveltamatta kansallisia menettelysääntöjä, joiden perusteella ratkaisu, kuten esimerkiksi välitystuomio, on lainvoimainen, vaikka siten olisi mahdollista lopettaa kyseisellä ratkaisulla tapahtunut unionin oikeuden, olipa kyse minkälaisesta unionin oikeuden säännöksestä hyvänsä, loukkaus (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 37 kohta).

46 Unionin tuomioistuimella on jo ollut tältä osin tilaisuus täsmentää, että sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on tärkeää, että kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkulumisen jälkeen lopullisiksi tulleita tuomioistuinten ratkaisuja ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Koska unioni ei ole antanut asiasta säännöksiä, jäsenvaltioiden asiana on näin ollen säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään oikeusvoiman periaatteen yksityiskohtaisesta toteuttamisesta jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla. Nämä säännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne säännöt, jotka koske-

vat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eikä niillä saada tehdä unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 38 kohta).

48 Vastaavuusperiaatteesta on todettava, että sen mukaan kansallisessa oikeudessa asetetut edellytykset unionin oikeuden sääntöön nojautumiseksi viran puolesta eivät saa olla epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisten jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvien sääntöjen soveltamista viran puolesta (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Tältä osin on kuitenkin täsmennettävä, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta on pakottava säännös. On lisäksi korostettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kyseinen direktiivi on kokonaisuudessaan toimenpide, joka on välttämätön Euroopan unionille annettujen tehtävien täyttämiseksi ja erityisesti elintason ja elämänlaadun parantamiseksi koko unionissa (ks. em. asia Mostaza Claro, tuomion 37 kohta ja em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 51 kohta).

50 Kun otetaan huomioon yleisen edun, johon direktiivissä 93/13 kuluttajille taattu suoja perustuu, luonne ja merkityksellisyys, kyseisen direktiivin 6 artiklan on katsottava olevan sellaisia kansallisia sääntöjä vastaava normi, jotka kuuluvat kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 52 kohta).

51 Tästä seuraa muun muassa, että kun kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on lopullisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, on kansallisten menettelysääntöjen mukaan tutkittava viran puolesta, onko välityslauseke kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvien sääntöjen vastainen, sen on myös tutkittava viran puolesta, onko tällainen välityslauseke kohtuuton kyseessä olevan direktiivin 6 artiklan valossa, kun sillä on käytössään tältä osin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat (ks. vastaavasti em. asia Pannon GSM, tuomion 32 kohta ja em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 53 kohta).

52 Pääasiassa on ilmeistä, että välimiesmenettelyä koskevassa kansallisessa lainsäädännössä asetetaan kansallisen tuomioistuimen antamien tietojen mukaisesti tuomioistuimelle velvollisuus keskeyttää välitystuomiossa määrätyn suorituksen täytäntöönpano, kun tällainen suoritus on lainvastainen tai hyvien tapojen vastainen. Kyseinen tuomioistuin katsoo lisäksi, että jokainen kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen kohtuuton ehto on kansallisen oikeuden mukaan hyvien tapojen vastainen, koska se aiheuttaa lojaliteettiperiaatteen vastaisesti kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

53 Samoin kuin edellä mainitussa asiassa Asturcom Telecomunicaciones annetun tuomion taustalla olleessa tilanteessa kyseisen tuomioistuimen on siten pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu välitystuomion täytäntöönpanoa koskeva asia, voi myös viran puolesta keskeyttää tämän välitystuomion täytäntöönpanon, kun tässä välitystuomiossa määrätään kyseisen osapuolen suoritettavaksi suoritus, joka on täysin mahdoton, lainvastainen tai hyvien tapojen vastainen, jopa viran puolesta tutkittava täytäntöönpanoa koskevan menettelyn yhteydessä, onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty seuraamus kohtuuton, jos tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot.

54 Toisen kysymyksen a kohtaan on näin ollen vastattava, että direktiivi 93/13 edellyttää sitä, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on lainvoimainen ja joka on annettu kuluttajan osallistumatta asian käsittelyyn, on jopa viran puolesta tutkittava, onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty ja välitystuomiossa vahvistettu seuraamus kohtuuton, jos tällä tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot ja jos tämä tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin kansalliseen oikeuteen perustuvien vastaavien menettelyjen yhteydessä.

Toisen kysymyksen b ja c kohta

55 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee toisen kysymyksensä b ja c kohdassa yhtäältä, voidaanko katsoa, että luottosopimukseen sisältyvä sopimusehto, jossa määrätään silloin, kun kuluttaja ei maksa suoritustaan,

seuraamuksesta, jonka suuruus on 0,25 prosenttia luoton määrästä päivässä eli 91,25 prosenttia luoton määrästä vuodessa, on direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla kohtuuton, koska se ei ole oikeasuhteinen, ja toisaalta, että jos näin on, onko kansallisen tuomioistuimen, joka toteaa, ettei sopimusehto ole oikeasuhteinen, estettävä se, että tällaiseen sopimusehtoon voitaisiin vedota kuluttajaa vastaan.

56 Tältä osin on todettava, että direktiivin 93/13 3 artiklassa, jossa viitataan lojaliteettiperiaatteeseen sekä osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavan epätasapainon käsitteeseen, määritellään vain abstraktilla tavalla ne seikat, jotka tekevät kohtuuttoman sopimusehdosta, josta ei ole erikseen neuvoteltu (ks. vastaavasti asia C-478/99, komissio v. Ruotsi, tuomio 7.5.2002, Kok., s. I-4147, 17 kohta ja asia C-237/02, Freiburger Kommunalbauten, tuomio 1.4.2004, Kok., s. I-3403, 19 kohta).

57 Tämän direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa kuitenkin säädetään, että sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä, mistä pääasiassa näyttää olevan kyse.

58 Direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohdassa mainitussa liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina, ja näihin ehtoihin kuuluvat tässä liitteessä olevan 1 kohdan e alakohdan mukaan ehdot, "joiden tarkoituksena tai seurauksena on – – suhteettoman suuren korvauksen vaatiminen kuluttajalta, joka ei täytä velvollisuuksiaan".

59 Siltä osin kuin on kyse siitä, onko tietty sopimusehto kohtuuton vai ei, direktiivin 93/13 4 artiklassa säädetään, että sitä arvioitaessa on otettava huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja kaikki sopimuksentekohetkellä vallinneet sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet. On todettava, että tässä asiayhteydessä on myös arvioitava seurauksia, joita kyseisellä ehdolla voi olla sopimukseen sovellettavan lainsäädännön puitteissa, mikä edellyttää kansallisen oikeusjärjestyksen arviointia (em. asia Freiburger Kommunalbauten, tuomion 21 kohta).

60 Tästä seuraa, että unionin tuomioistuin voi SEUT 267 artiklassa sille myönnetyn unionin oikeuden tulkintaa koskevan toimivallan puitteissa tulkita yleisiä kriteerejä, joita unionin lainsäätäjä on käyttänyt kohtuuttoman sopimusehdon käsitteen määrittelemiseksi. Sen sijaan unionin tuomioistuin ei voi lausua näiden yleisten kriteerien soveltamisesta tiettyyn sopimusehtoon, jota on tarkasteltava yksittäistapauksen seikat huomioon ottaen, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen on määriteltävä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista sopimusehtoa, jossa määrätään kansallisen tuomioistuimen esittämien toteamusten mukaan suhteettoman suuresta korvauksesta, pidettävä kohtuuttomana, kun otetaan huomioon kaikki sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet (ks. vastaavasti em. asia Freiburger Kommunalbauten, tuomion 22 ja 25 kohta).

61 Jos kyseinen tuomioistuin päätyy siihen, että pääasiassa kyseessä oleva sopimusehto on direktiivissä 93/13 tarkoitetulla tavalla kohtuuton, on muistettava, että tällainen sopimusehto ei sido tämän direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan kuluttajaa kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen edellytysten mukaisesti ja että kyseisen tuomioistuimen on tämän saman säännöksen mukaan arvioitava, voiko sopimus olla olemassa ilman tätä mahdollisesti kohtuutonta sopimusehtoa.

62 Kyseisen tuomioistuimen on siten tehtävä tällaisessa tilanteessa kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen sopimusehto ei sido kyseistä kuluttajaa (ks. vastaavasti em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 59 kohta).

63 Edellä esitetyn perusteella toisen kysymyksen b ja c kohtaan on vastattava, että kansallisen tuomioistuimen on määriteltävä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista luottosopimuksen sopimusehtoa, jossa määrätään kyseisen tuomioistuimen esittämien toteamusten mukaan suhteettoman suuresta kuluttajalta perittävästä seuraamuksesta, pidettävä kaikki sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Jos näin on, kyseisen tuomioistuimen on tehtävä tällaisessa tilanteessa kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen sopimusehto ei sido kyseistä kuluttajaa.

Ensimmäinen kysymys

64 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee ensimmäisessä kysymyksessään pääasiallisesti, onko kulutusluottosopimuksessa oleva maininta direktiivin 87/102 4 artiklan 2 kohdan a

alakohdassa tarkoitetusta todellisesta vuosikorosta välttämätön tieto tämänkaltaisessa sopimuksessa ja voidaanko tällaisen maininnan puuttumisen perusteella näin ollen katsoa direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, että tämän sopimuksen sopimusehtoja ei ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, jolloin kyseinen tuomioistuin voi arvioida tästä luotosta aiheutuvia kustannuksia koskevan sopimusehdon mahdollista kohtuuttomuutta tämän viimeksi mainitun direktiivin 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

65 Aluksi on todettava, että kun otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen tekopäivä ja tämän määräyksen 11 kohdassa esitetyt täsmennykset, tähän ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava direktiivin 87/102 eikä direktiivin 2008/48 perusteella.

66 Unionin tuomioistuin on jo tältä osin todennut, että direktiivillä 87/102 tavoiteltu päämäärä on kuluttajansuojan vähimmäisvaatimusten noudattamisen varmistaminen kulutusluottojen alalla (asia C-429/05, Rampion ja Godard, tuomio 4.10.2007, Kok., s. I-8017, 47 kohta ja asia C-509/07, Scarpelli, tuomio 23.4.2009, Kok., s. I-3311, 25 kohta). Tässä direktiivissä, kuten ilmenee sen 15 artiklasta ja johdanto-osan 25. perustelukappaleesta, joiden mukaan direktiivillä ei estetä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai antamasta kuluttajia tehokkaammin suojaavia säännöksiä, säädetään ainoastaan kulutusluottoon liittyvien kansallisten säännösten vähimmäistason yhdenmukaistamisesta (em. asia Rampion ja Godard, tuomion 18 kohta).

67 Unionin tuomioistuin on myös toistuvasti todennut, että direktiivin 87/102 antamisella, kuten sen perustelukappaleista ilmenee, on ollut kaksi tavoitetta, jotka ovat yhtäältä kulutusluottoja koskevien yhteismarkkinoiden luomisen varmistaminen (kolmas, neljäs ja viides perustelukappale) ja toisaalta tällaisia luottoja ottavien kuluttajien suojaamisen varmistaminen (kuudes, seitsemäs ja yhdeksäs perustelukappale) (asia C-208/98, Berliner Kindl Brauerei, tuomio 23.3.2000, Kok., s. I-1741, 20 kohta ja asia C-264/02, Cofinoga, tuomio 4.3.2004, Kok., s. I-2157, 25 kohta).

68 Direktiivin 87/102 4 artiklassa vaaditaan kuluttajien suojaamiseksi kohtuuttomilta luottoehdoilta ja sen mahdollistamiseksi, että he ovat täysin tietoisia hyväksymänsä sopimuksen tulevan täytäntöönpanon ehdoista, että luotonsaajan on saatava sopimuksen tekemisen aikaan tietoonsa kaikki sellaiset seikat, joilla saattaa olla vaikutusta hänen sitoumuksensa ulottuvuuteen (em. asia Berliner Kindl Brauerei, tuomion 21 kohta).

69 Direktiivin 87/102 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään, että luottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja että tässä kirjallisessa sopimuksessa on mainittava todellinen vuosikorko ja ehdot, joiden nojalla sitä voidaan muuttaa. Tämän direktiivin 1 a artiklassa vahvistetaan todellisen vuosikoron laskentatapa, ja sen 4 kohdan a alakohdassa täsmennetään, että vuosikorko on laskettava, "kun luottosopimus tehdään" (ks. vastaavasti em. asia Cofinoga, tuomion 23 kohta).

70 Luoton kokonaiskustannusten ilmoittaminen kuluttajalle siten, että korkokanta on laskettu yhden ainoan matemaattisen kaavan mukaisesti, on siis oleellisen tärkeää. Tällä ilmoittamisella, jonka direktiivin 87/102 3 artiklan mukaan on tapahduttava jo ilmoitteluvaiheessa, myötävaikutetaan markkinoiden avoimuuteen, koska kuluttajalla on sen avulla mahdollisuus vertailla luottotarjouksia. Toisaalta kuluttajalla on sen ansiosta mahdollisuus arvioida sitoumuksensa ulottuvuutta (em. asia Cofinoga, tuomion 26 kohta).

71 Näin ollen se, että luottosopimuksessa ei ole pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa direktiivin 87/102 kannalta oleellisen tärkeää mainintaa todellisesta vuosikorosta, voi olla ratkaiseva tekijä, kun kansallinen tuomioistuin arvioi, onko luotosta aiheutuvia kustannuksia koskeva lainasopimuksen sopimusehto, jossa ei ole tällaista mainintaa, laadittu direktiivin 93/13 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi.

72 Jos näin ei ole, kansallinen tuomioistuin voi arvioida tällaisen sopimusehdon kohtuuttomuutta direktiivin 93/13 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Vaikka tämän sopimusehdon voidaan katsoa kuuluvan tässä artiklassa tarkoitetun poikkeuksen alaan, on muistettava, että tämän direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut sopimusehdot kuuluvat direktiivillä 93/13 säännellylle alalle ja ainoastaan siinä tapauksessa, että toimivaltainen kansallinen tuomioistuin yksittäistapauksen tutkittuaan katsoo, että elinkeinonharjoittaja on laatinut ne selkeästi ja ymmärrettävästi, niiden kohtuuttomuutta ei voida arvioida (ks. asia C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, tuomio 3.6.2010, 32 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

73 Pääasiassa voidaan siten arvioida lainasopimuksen sopimusehdon, jossa ei ole mainintaa todellisesta vuosikorosta, kohtuuttomuutta direktiivin 93/13 valossa, ja kansallinen tuomioistuin voi tältä osin, kuten tämän määräyksen 53 kohdassa on todettu, arvioida tällaista sopimusehtoa viran puolesta. Kuten tämän määräyksen 60 kohdassa on muistutettu, kansallisen tuomioistuimen on tällaisessa tilanteessa arvioitava, voiko se, että luotosta aiheutuvia kustannuksia koskevassa kulutusluottosopimuksen sopimusehdossa ei ole mainittu todellista vuosikorkoa, tehdä tästä sopimusehdosta kohtuuttoman direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla, kun otetaan huomioon kaikki pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet.

74 Kansallisen tuomioistuimen toimittamista tiedoista kuitenkin ilmenee, että direktiivin 87/102 täytäntöönpanosta annetun lain nro 258/2001 4 §:ssä säädetään, että kulutusluottosopimuksessa on mainittava todellinen vuosikorko ja että jos tällaista mainintaa ei ole, myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana.

75 Tämän direktiivin 14 artiklassa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus huolehtia siitä, että luottosopimuksella ei poiketa kuluttajan vahingoksi tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavista tai tätä direktiiviä vastaavista kansallisista säännöksistä.

76 Näin ollen direktiiviä 87/102 on pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa ja ilman, että olisi tarpeen arvioida direktiivin 93/13 valossa sopimusehdon, jossa ei ole mainittu todellista vuosikorkoa, kohtuuttomuutta, tulkittava siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan tämän viimeksi mainitun direktiivin 4 artikla osaksi kansallista oikeusjärjestystä ja joissa säädetään, että siitä, että todellista vuosikorkoa ei ole mainittu kulutusluottosopimuksessa, seuraa, että myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana (ks. analogisesti direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdan osalta em. asia Rampion ja Godard, tuomion 69 kohta).

77 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että se, että kulutusluottosopimuksessa ei ole pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa direktiivin 87/102 kannalta oleellisen tärkeää mainintaa todellisesta vuosikorosta, voi olla ratkaiseva tekijä, kun kansallinen tuomioistuin arvioi, onko luotosta aiheutuvia kustannuksia koskeva kulutusluottosopimuksen sopimusehto, jossa ei ole tällaista mainintaa, laadittu direktiivin 93/13 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos näin ei ole, kyseinen tuomioistuin voi myös viran puolesta arvioida, voiko se, että luotosta aiheutuvia kustannuksia koskevassa kyseisen sopimuksen sopimusehdossa ei ole mainittu todellista vuosikorkoa, tehdä tästä sopimusehdosta kohtuuttoman direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla, kun otetaan huomioon kaikki tämän sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet. Siitä huolimatta, että kyseistä sopimusta voidaan tulkita direktiivin 93/13 valossa, direktiiviä 87/102 on kuitenkin tulkittava siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan tämän viimeksi mainitun direktiivin 4 artikla osaksi kansallista oikeusjärjestystä ja joissa säädetään, että siitä, että todellista vuosikorkoa ei ole mainittu kulutusluottosopimuksessa, seuraa, että myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana.

Kolmas kysymys

78 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee tässä kysymyksessään, että jos se päätyy siihen, että direktiivien 87/102 ja 93/13 säännöksiä ei ole noudatettu, voiko se keskeyttää pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa kuluttajansuojaa koskevien unionin säännösten mukaisesti lainasopimuksessa olevan välityslausekkeen nojalla annetun lopullisen välitystuomion täytäntöönpanon tai rajoittaa sen täytäntöönpanoa.

79 Tältä osin on muistettava, että unionin tuomioistuimella ei ole SEUT 267 artiklan nojalla toimivaltaa soveltaa unionin oikeussääntöjä tiettyyn yksittäistapaukseen, vaan sen on pelkästään tulkittava perustamissopimusta ja unionin toimielinten säädöksiä (asia C-291/03, MyTravel, tuomio 6.10.2005, Kok., s. I-8477, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

80 Kansallinen tuomioistuin pyytää tässä kysymyksessä unionin tuomioistuinta ilmoittamaan, voiko kansallinen tuomioistuin, kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen antamat vastaukset, rajoittaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa unionin oikeuden ja kansallisen oikeuden mukaisesti pääasiassa kyseessä olevan lopullisen välitystuomion täytäntöönpanoa siten, että se rajoittuu pelkästään kulutusluoton maksamatta olevaan määrään.

81 Tähän kysymykseen ei ole syytä vastata, koska tähän kysymykseen vastaaminen merkitsisi sitä, että unionin tuomioistuin ottaisi

kantaa siihen, miten kahden ensimmäisen kysymyksen yhteydessä tulkittuja oikeussääntöjä on sovellettava konkreettisesti esillä olevan asian tosiseikkoihin, ja koska kansallisella tuomioistuimella on joka tapauksessa näihin kysymyksiin annettujen vastausten perusteella käytettävissään tulkintaohjeet, jotka ovat tarpeen sen käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi.

Oikeudenkäyntikulut

82 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kahdeksas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY edellyttää sitä, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on lainvoimainen ja joka on annettu kuluttajan osallistumatta asian käsittelyyn, on jopa viran puolesta tutkittava, onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty ja välitystuomiossa vahvistettu seuraamus kohtuuton, jos tällä tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot ja jos tämä tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin kansalliseen oikeuteen perustuvien vastaavien menettelyjen yhteydessä.

2) Kansallisen tuomioistuimen on määriteltävä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista luottosopimuksen sopimusehtoa, jossa määrätään kyseisen tuomioistuimen esittämien toteamusten mukaan suhteettoman suuresta kuluttajalta perittävästä seuraamuksesta, pidettävä kaikki sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Jos näin on, kyseisen tuomioistuimen on tehtävä tällaisessa tilanteessa kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen sopimusehto ei sido kyseistä kuluttajaa.

3) Se, että kulutusluottosopimuksessa ei ole pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 16.2.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/7/EY, kannalta oleellisen tärkeää mainintaa todellisesta vuosikorosta, voi olla ratkaiseva tekijä, kun kansallinen tuomioistuin arvioi, onko luotosta aiheutuvia kustannuksia koskeva kulutusluottosopimuksen sopimusehto, jossa ei ole tällaista mainintaa, laadittu direktiivin 93/13 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos näin ei ole, kyseinen tuomioistuin voi myös viran puolesta arvioida, voiko se, että luotosta aiheutuvia kustannuksia koskevassa kyseisen sopimuksen sopimusehdossa ei ole mainittu todellista vuosikorkoa, tehdä tästä sopimusehdosta kohtuuttoman direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla, kun otetaan huomioon kaikki tämän sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet. Siitä huolimatta, että kyseistä sopimusta voidaan tulkita direktiivin 93/13 valossa, direktiiviä 87/102 on kuitenkin tulkittava siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan tämän viimeksi mainitun direktiivin 4 artikla osaksi kansallista oikeusjärjestystä ja joissa säädetään, että siitä, että todellista vuosikorkoa ei ole mainittu kulutusluottosopimuksessa, seuraa, että myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana.

Oikeudenkäyntikieli: slovakki.
Lähde: EUR-Lex CELEX 62010CO0076.

EUT 15.3.2012, JANA PERENIČOVÁ JA VLADISLAV PERENIČ VASTAAN SOS FINANC SPOL. S R. O, C-453/10.

Vahvistuskanne – Todellisen vuosikoron virheellinen ilmoittaminen – Menettelyä, jossa luottosopimuksessa mainitaan todellinen vuosikorko, joka on alempi kuin todellisuudessa peritty, on pidettävä "harhaanjohtavana", jos se saa tai todennäköisesti saa keskivertokuluttajan tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt. Kansallisen tuomioistuimen

on tarkastettava, onko tilanne tällainen pääasiassa. – Sopimattomien kaupallisten menettelyjen ja kohtuuttomien ehtojen vaikutus.

Okresný súd Prešov, Slovakia

[...]

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit M. Safjan (esittelevä tuomari), A. Borg Barthet, E. Levits ja J.-J. Kasel,

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

[…]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) 6 artiklan 1 kohdan sekä sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) (EUVL L 149, s. 22) säännösten tulkintaa ja vaikutusta, joka direktiivin 2005/29 soveltamisella saattaisi olla direktiiviin 93/13.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Jana Pereničová ja Vladislav Perenič sekä SOS financ, spol. s r. o. (jäljempänä SOS), joka on kulutusluottoja myöntävä muu kuin pankkilaitos, ja jossa on kyse asianomaisten henkilöiden ja kyseisen yhtiön välisestä luottosopimuksesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

Direktiivi 93/13

3 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 7, 16, 20 ja 21 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"tällä tavoin autetaan tavaroiden myyjiä ja palvelujen suorittajia tavaroiden myymisessä ja palvelujen suorittamisessa sekä heidän omassa maassaan että sisämarkkinoilla; tämä piristää kilpailua ja lisää siten yhteisön kansalaisten valinnan mahdollisuuksia kuluttajina,

– –

– – arvioitaessa vilpitöntä mieltä on kiinnitettävä erityistä huomiota osapuolten neuvotteluasemien vahvuuteen sekä siihen, onko kuluttajaa jollakin tavoin kannustettu suostumaan ehtoon ja onko tavarat ja palvelut myyty tai toimitettu kuluttajan tekemästä erityistilauksesta; vilpittömän mielen vaatimuksen voi täyttää elinkeinonharjoittaja, joka kohtelee oikeudenmukaisesti ja kohtuullisesti toista osapuolta, jonka lailliset edut hänen on otettava huomioon,

– –

sopimukset on laadittava selvin ja ymmärrettävin ilmaisuin; kuluttajalle on tosiasiallisesti annettava tilaisuus tutkia kaikki ehdot

– –

jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta vältettäisiin kohtuuttomien ehtojen esiintyminen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa; jos tällaisia ehtoja kuitenkin esiintyy sopimuksissa, ne eivät sido kuluttajaa, ja sopimus sitoo edelleen osapuolia samoin ehdoin, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

4 Direktiivin 93/13 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

– –

3. Liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina."

5 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen –

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi."

6 Mainitun direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu

kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla. – –"

7 Saman direktiivin 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.

– –"

8 Direktiivin 93/13 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason."

9 Direktiivin 93/13 liitteessä luetellaan kyseisen direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut ehdot:

"1. Ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on:

– –

i) kuluttajan sitominen peruuttamattomasti ehtoihin, joihin hänellä ei ollut mitään tosiasiallista mahdollisuutta tutustua ennen sopimuksen tekemistä;

– –"

Direktiivi 2005/29

10 Direktiivin 2005/29 2 artiklan sanamuoto on seuraava:

"Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

c) 'tuotteella' tavaraa tai palvelua, kiinteä omaisuus, oikeudet ja velvoitteet mukaan luettuina;

d) 'elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisillä kaupallisilla menettelyillä' (jäljempänä myös 'kaupallisilla menettelyillä') elinkeinonharjoittajan tointa, mainitsematta jättämistä, käyttäytymistä tai edustamista, kaupallista viestintää, mukaan lukien mainontaa ja markkinointia, joka liittyy välittömästi tuotteen myynnin edistämiseen, myymiseen tai toimittamiseen kuluttajille;

e) 'kuluttajien taloudellisen käyttäytymisen olennaisella vääristämisellä' kaupallisen menettelyn käyttämistä heikentämään tuntuvasti kuluttajan kykyä tehdä perusteltu päätös, mikä saa kuluttajan tekemään sellaisen kaupallisen ratkaisun, johon hän ei muuten olisi päätynyt;

– –

k) 'kaupallisella ratkaisulla' ratkaisua, jonka kuluttaja tekee siitä, aikooko hän ostaa sekä miten ja millä ehdoilla hän ostaa, maksaa kokonaisuudessaan tai osittain, pitää tuotteen tai luopua siitä tai käyttää sopimuksesta johtuvaa tuotteeseen kohdistuvaa oikeutta, tai siitä, päättääkö kuluttaja toimia tai pidättyä toimimasta;

– –"

11 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Tätä direktiiviä sovelletaan 5 artiklassa tarkoitettuihin elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin sopimattomiin kaupallisiin menettelyihin ennen jotakin tuotetta koskevaa liiketointa ja sen jälkeen.

2. Tällä direktiivillä ei rajoiteta sopimusoikeutta eikä erityisesti sopimuksen pätevyyttä, tekemistä tai vaikutusta koskevia sääntöjä.

– –

4. Jos tämän direktiivin säännökset ovat ristiriidassa sopimattomien kaupallisten menettelyjen yksittäisiä näkökohtia säätelevien muiden yhteisön sääntöjen kanssa, jälkimmäisillä on etusija ja niitä sovelletaan kyseisiin yksittäisiin näkökohtiin.

5. Jäsenvaltiot voivat kuuden vuoden ajan 12 päivästä kesäkuuta 2007 lähtien jatkaa tämän direktiivin mukaisen lähentämisen alalla tätä direktiiviä rajoittavampien tai ohjailevampien kansallisten säännösten soveltamista, joilla säännöksillä pannaan täytäntöön yhdenmukaistamisen vähimmäistasoa koskevia lausekkeita sisältäviä direktiivejä. Näiden säännösten on oltava olennaisia riittävän kuluttajansuojan varmistamiseksi sopimattomia kaupallisia menettelyitä vastaan, ja niiden on oltava oikeassa suhteessa tämän tavoitteen saavuttamiseen. – –

– –"

12 Mainitun direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimattomat kaupalliset menettelyt ovat kiellettyjä.

2. Kaupallinen menettely on sopimaton, mikäli:

a) se on huolellisen ammatinharjoittamisen vaatimusten vastainen;

ja

b) se vääristää olennaisesti tai on omiaan vääristämään olennaisesti menettelyn saavutettavissa tai kohteena olevan keskivertokuluttajan tai, kun kaupallinen menettely on suunnattu tietylle kuluttajaryhmälle, ryhmään kuuluvan keskivertohenkilön taloudellista käyttäytymistä tuotteeseen nähden.

3. Kaupallisia menettelyjä, jotka todennäköisesti vääristävät olennaisesti vain selkeästi

tunnistettavissa olevan kuluttajaryhmän taloudellista käyttäytymistä, joka on erityisen altis käytännön tai sen perustana olevan tuotteen suhteen henkisen tai fyysisen vajavaisuutensa, ikänsä tai herkkäuskoisuutensa vuoksi tavalla, jonka elinkeinonharjoittajan voidaan kohtuudella odottaa ennakoivan, arvioidaan kyseiseen ryhmään kuuluvan keskivertohenkilön näkökulmasta. – –

4. Sopimattomia ovat erityisesti kaupalliset menettelyt, jotka ovat:

a) harhaanjohtavia 6 ja 7 artiklassa esitetyn mukaisesti;

tai

b) aggressiivisia 8 ja 9 artiklassa esitetyn mukaisesti.

– –"

13 Saman direktiivin 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Kaupallista menettelyä pidetään harhaanjohtavana, jos se sisältää virheellistä tietoa ja on siten totuuden vastainen tai jos se millään tavoin, yleinen esitystapa mukaan luettuna, harhauttaa tai on omiaan harhauttamaan keskivertokuluttajaa, vaikka tieto olisikin tosiasiallisesti virheetön jonkin seuraavassa esitetyn seikan osalta, ja jos se joka tapauksessa saa tai todennäköisesti saa hänet tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt:

– –

d) hinta tai sen laskentatapa tai erityinen hintaetu;

– –"

14 Direktiivin 2005/29 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Kaupallista menettelyä pidetään harhaanjohtavana, jos sen asiayhteydessä, kun otetaan huomioon kaikki seikat ja olosuhteet sekä viestintävälineen rajoitukset, jätetään mainitsematta olennaisia tietoja, joita keskivertokuluttaja tarvitsee asiayhteyden mukaan perustellun kaupallisen ratkaisun tekemiseen, ja jos se näin saa tai todennäköisesti saa keskivertokuluttajan tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt.

2. Harhaanjohtavana mainitsematta jättämisenä, ottaen huomioon 1 kohdassa kuvatut seikat, pidetään myös sitä, jos elinkeinonharjoittaja salaa tai antaa epäselvällä, käsittämättömällä tai moniselitteisellä tavalla tai väärään aikaan kyseisessä kohdassa tarkoitettua olennaista tietoa taikka jättää mainitsematta kaupallisen menettelyn kaupallisen tarkoituksen, ellei se ilmene asiayhteydestä, mikäli jommassakummassa tapauksessa se saa tai todennäköisesti saa keskivertokuluttajan tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän muuten ei olisi tehnyt.

– –"

15 Kyseisen direktiivin 11 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että käytettävissä on riittävät ja tehokkaat keinot sopimattomien kaupallisten menettelyjen torjumiseksi, jotta tämän direktiivin säännöksiä noudatetaan kuluttajien edun edellyttämällä tavalla.

– –"

16 Mainitun direktiivin 13 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä tämän direktiivin mukaisesti annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ne pannaan täytäntöön. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia."

Kansallinen säännöstö

17 Slovakian siviililain 52 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1) 'Kuluttajasopimuksella' tarkoitetaan kaikenlaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimuksia niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta.

2) Kuluttajasopimuksen ehtoja ja kaikkia sitä oikeussuhdetta, johon kuluttaja on sitoutunut, koskevia muita sääntöjä on sovellettava aina sopimuspuolena olevan kuluttajan eduksi. Erilliset sopimukset, joissa kierretään tai joiden tarkoituksena on kiertää näitä sääntöjä, ovat pätemättömiä.

– –

4) 'Kuluttajalla' tarkoitetaan jokaista luonnollista henkilöä, joka ei kuluttajasopimusta tehdessään ja täytäntöön pannessaan harjoita elinkeinoaan tai muuta taloudellista toimintaa."

18 Kyseisen lain 53 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1) Kuluttajasopimuksessa ei saa olla ehtoja, jotka aiheuttavat kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välillä (kohtuuton ehto). Sopimuksen pääkohteen määrittelyä ja hinnan riittävyyttä koskevaa sopimusehtoa ei pidetä kohtuuttomana, jos se on muotoiltu täsmällisesti, selkeästi ja ymmärrettävästi tai jos kohtuuttomasta ehdosta on erikseen neuvoteltu.

– –

4) Kuluttajasopimuksen kohtuuttomina ehtoina on pidettävä muun muassa ehtoja, joissa

– –

k) velvoitetaan kuluttaja, joka ei ole täyttänyt velvollisuuksiaan, maksamaan seuraamuksena suhteettoman suuri korvaus

– –

5) Kuluttajasopimuksen kohtuuttomat ehdot ovat pätemättömiä.”

19 Kulutusluotoista annetun lain nro 258/2001 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

“1) Kulutusluottosopimus on tehtävä kirjallisesti sillä uhalla, että se on muuten pätemätön, ja kuluttaja saa tämän sopimuksen sopimuskappaleen.

2) Kulutusluottosopimuksessa on mainittava yleisten ehtojen lisäksi

– –

j) todellinen vuosikorko ja kaikki kuluttajalta perittävät luottoon liittyvät kulut, jotka on laskettu sopimuksentekohetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella

– –

Jos kulutusluottosopimuksessa ei mainita 2 momentin – – j kohdassa mainittuja seikkoja, myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

20 Pääasian kantajat vaativat kanteellaan ennakkoratkaisua pyytänyttä tuomioistuinta toteamaan pätemättömäksi luottosopimuksen, jonka he ovat tehneet SOS:n kanssa, joka on vakiosopimusten perusteella kulutusluottoja myöntävä muu kuin pankkilaitos. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasiassa kyseessä oleva luotto myönnettiin pääasian kantajille 12.3.2008.

21 SOS myönsi kyseisen sopimuksen perusteella pääasian kantajille 150000 Slovakian korunan (SKK) (4979 euroa) suuruisen luoton, joka oli tarkoitus maksaa takaisin 32:ssa 6000 SKK:n (199 euroa) suuruisessa kuukausierässä, joihin lisättiin 33. erä, joka oli samansuuruinen kuin myönnetty luotto. Pääasian kantajien on siis maksettava takaisin 342000 SKK (11352 euroa).

22 Mainitun sopimuksen mukaan todellinen vuosikorko on 48,63 prosenttia, kun taas ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tekemän laskelman mukaan se on todellisuudessa 58,76 prosenttia, koska SOS ei ole sisällyttänyt laskelmaansa myönnettyyn luottoon liittyviä kuluja.

23 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee lisäksi, että pääasiassa kyseessä olevassa sopimuksessa on useita pääasian kantajien kannalta epäedullisia ehtoja.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että kyseisen lyhytaikaisen luottosopimuksen toteaminen kokonaisuudessaan pätemättömäksi tiettyjen sen lausekkeiden kohtuuttomuuden vuoksi olisi pääasian kantajien kannalta edullisempaa kuin mainitun sopimuksen muiden kuin kohtuuttomien ehtojen voimassa pitäminen. Ensimmäisessä tapauksessa näet asianomaisten kuluttajien olisi maksettava yksinomaan yhdeksän prosentin suuruinen viivästyskorko eikä kaikkia myönnettyyn luottoon liittyviä kuluja, jotka ovat paljon suuremmat kuin kyseinen korko.

25 Okresný súd Prešov (Prešovin piirituomioistuin), jonka mielestä riidan ratkaiseminen riippuu unionin oikeuden merkityksellisten säännösten tulkinnasta, päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

“1) Onko – – direktiivin 93/13 – – 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kuluttajansuojan ulottuvuus sellainen, että silloin, kun kuluttajasopimuksessa todetaan olevan kohtuuttomia sopimusehtoja, on mahdollista katsoa, että sopimus ei kokonaisuudessaan sido kuluttajaa, jos tämä on kuluttajan kannalta edullisempaa?

2) Ovatko arviointiperusteet, joiden nojalla määritetään, onko kyse – – direktiivissä 2005/29 – – tarkoitetusta sopimattomasta kaupallisesta menettelystä, sellaiset, että on mahdollista katsoa, että jos elinkeinonharjoittaja mainitsee sopimuksessa todellisen vuosikoron, joka on alempi kuin todellisuudessa peritty korko, tällaista elinkeinonharjoittajan käyttäytymistä kuluttajaan nähden voidaan pitää sopimattomana kaupallisena menettelynä? Voiko direktiivin 2005/29 – – mukaan sillä, että sopimaton kaupallinen menettely todetaan, olla vaikutusta luottosopimuksen pätevyyteen ja direktiivin 93/13 4 artiklan 1 kohdan ja 6 artiklan 1 kohdan tavoitteen toteutumiseen, jos sopimuksen pätemättömyys on kuluttajan kannalta edullisempaa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä sitä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1

kohtaa tulkittava siten, että kansalliset tuomioistuimet voivat sen nojalla päättää silloin, kun ne toteavat elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan kohtuuttomia ehtoja, että mainittu sopimus ei kokonaisuudessaan sido kuluttajaa, koska tämä on kuluttajan kannalta edullisempaa.

27 Kysymykseen vastaamiseksi on aluksi huomautettava, että direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10421, 25 kohta; asia C-243/08, Pannon GSM, tuomio 4.6.2009, Kok., s. I-4713, 22 kohta ja asia C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, tuomio 6.10.2009, Kok., s. I-9579, 29 kohta).

28 Tämän heikomman aseman takia direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että kohtuuttomat ehdot "eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti". Kuten oikeuskäytännöstä seuraa, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (ks. em. asia Mostaza Claro, tuomion 36 kohta; em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 30 kohta ja asia C-137/08, VB Pénzügyi Lízing, tuomio 9.11.2010, Kok., s. I-10847, 47 kohta).

29 Sopimusehtojen kohtuuttomuuden toteamisen vaikutuksista asianomaisen sopimuksen pätevyyteen on huomautettava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan loppuosan mukaan "sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja".

30 Kansallisten tuomioistuimien, jotka toteavat sopimusehtojen kohtuuttomuuden, on tässä tilanteessa direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan mukaan yhtäältä tehtävä kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät, jotta mainitut sopimusehdot eivät sido kuluttajaa (ks. em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 58 ja 59 kohta sekä asia C-76/10, Pohotovosť, määräys 16.11.2010, Kok., s. I-11557, 62 kohta), ja toisaalta arvioitava, voiko asianomainen sopimus olla olemassa ilman näitä kohtuuttomia sopimusehtoja (ks. em. asia Pohotovosť, määräyksen 61 kohta).

31 Kuten edellä tämän tuomion 28 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee ja kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 63 kohdassa huomauttanut, unionin lainsäätäjän tavoittelemana päämääränä direktiivin 93/13 yhteydessä on palauttaa tasapaino osapuolten välille pitämällä lähtökohtaisesti samalla koko sopimus edelleen voimassa eikä kumota kaikkia niitä sopimuksia, jotka sisältävät kohtuuttomia ehtoja.

32 Niistä perusteista, joiden nojalla voidaan arvioida, voiko sopimus tosiasiallisesti olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja, on todettava, että sekä direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan sanamuoto että taloudellisten toimintojen oikeusvarmuutta koskevat vaatimukset puoltavat objektiivista lähestymistapaa kyseistä säännöstä tulkittaessa siten, että toisen osapuolen – tässä tapauksessa kuluttajan – tilannetta ei voida pitää sellaisena ratkaisevana arviointiperusteena, joka määrittää sopimuksen tulevan kohtalon, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 66–68 kohdassa huomauttanut.

33 Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ei näin ollen voida tulkita siten, että arvioitaessa sitä, voiko sopimus, jossa on yksi tai useampi kohtuuton ehto, olla voimassa ilman mainittuja ehtoja, asiaa käsittelevä tuomioistuin voisi nojautua yksinomaan siihen, että mainitun sopimuksen toteaminen kokonaisuudessaan pätemättömäksi on kuluttajan kannalta mahdollisesti edullista.

34 Tämän tultua todetuksi on kuitenkin huomautettava, että direktiivillä 93/13 yhdenmukaistetaan ainoastaan osittain ja vähimmäistasoisesti kohtuuttomia sopimusehtoja koskevat kansalliset lainsäädännöt ja samalla siinä myönnetään jäsenvaltioille mahdollisuus varmistaa kuluttajille siinä säädettyä korkeampi suojelun taso. Mainitun direktiivin 8 artiklassa säädetään siten nimenomaisesti, että jäsenvaltioilla on mahdollisuus "antaa tai pitää voimassa – – direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason" (ks. asia C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, tuomio 3.6.2010, Kok., s. I-4785, 28 ja 29 kohta).

35 Direktiivi 93/13 ei siis estä jäsenvaltiota antamasta unionin oikeutta noudattaen sellaista kansallista säännöstöä, jonka mukaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen sopimus, jossa on yksi tai useampi kohtuuton ehto, voidaan todeta kokonaisuudessaan pätemättömäksi silloin, kun tällä voidaan varmistaa kuluttajan parempi suojeleminen.

36 Näiden seikkojen perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kun asiaa käsittelevä tuomioistuin arvioi sitä, voiko elinkeinonharjoittajan kuluttajan kanssa tekemä sopimus, jossa on yksi tai useampi kohtuuton ehto, olla voimassa ilman mainittuja ehtoja, se ei voi nojautua yksinomaan siihen, että kyseisen sopimuksen toteaminen kokonaisuudessaan pätemättömäksi on toisen osapuolen – tässä tapauksessa kuluttajan – kannalta mahdollisesti edullista. Mainittu direktiivi ei kuitenkaan estä jäsenvaltiota säätämästä unionin oikeutta noudattaen, että elinkeinonharjoittajan kuluttajan kanssa tekemä sopimus, jossa on yksi tai useampi kohtuuton ehto, on kokonaisuudessaan pätemätön, jos tällä voidaan varmistaa kuluttajan parempi suojeleminen.

Toinen kysymys

37 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, voidaanko kulutusluottosopimuksessa olevaa mainintaa todellisesta vuosikorosta, joka on alempi kuin todellisuudessa peritty korko, pitää direktiivissä 2005/29 tarkoitettuna sopimattomana kaupallisena menettelynä. Jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, unionin tuomioistuimelta tiedustellaan sitä, mitä päätelmiä tällaisesta toteamuksesta on tehtävä arvioitaessa kyseisen sopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta direktiivin 93/13 4 artiklan 1 kohdan kannalta ja mainitun sopimuksen pätevyyttä kokonaisuudessaan jälkimmäisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan kannalta.

38 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on aluksi huomautettava, että direktiivin 2005/29 2 artiklan d alakohdassa määritellään erityisen laajaa sanamuotoa käyttämällä, että kaupallisen menettelyn käsitteellä tarkoitetaan "elinkeinonharjoittajan tointa, mainitsematta jättämistä, käyttäytymistä tai edustamista, kaupallista viestintää, mukaan lukien mainontaa ja markkinointia, joka liittyy välittömästi tuotteen myynnin edistämiseen, myymiseen tai toimittamiseen kuluttajille" (asia C-304/08, Plus Warenhandelsgesellschaft, tuomio 14.1.2010, Kok., s. I-217, 36 kohta ja asia C-540/08, Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, tuomio 9.11.2010, Kok., s. I-10909, 17 kohta).

39 Direktiivin 2005/29 3 artiklan 1 kohdan, luettuna yhdessä sen 2 artiklan c alakohdan kanssa, mukaan kyseistä direktiiviä sovelletaan elinkeinonharjoittajien kuluttajiin kohdistamiin sopimattomiin kaupallisiin menettelyihin ennen jotakin tavaraa tai palvelua koskevaa liiketointa, sen aikana ja sen jälkeen. Mainitun direktiivin 5 artiklan 4 kohdan mukaan sopimattomia ovat erityisesti harhaanjohtavat menettelyt.

40 Kuten direktiivin 2005/29 6 artiklan 1 kohdasta ilmenee, kaupallista menettelyä pidetään harhaanjohtavana, jos se sisältää virheellistä tietoa ja on siten totuuden vastainen tai jos se millään tavoin, yleinen esitystapa mukaan luettuna, harhauttaa tai on omiaan harhauttamaan keskivertokuluttajaa jonkin kyseisen 6 artiklan 1 kohdassa esitetyn seikan osalta ja jos se joka tapauksessa saa tai todennäköisesti saa hänet tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt. Kyseisessä säännöksessä tarkoitettuihin seikkoihin kuuluu muun muassa hinta tai sen laskentatapa.

41 Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kaupallinen menettely, jonka mukaan luottosopimuksessa mainitaan sellainen todellinen vuosikorko, joka on alempi kuin todellisuudessa peritty korko, merkitsee virheellistä tietoa luoton kokonaiskustannuksista ja näin ollen direktiivin 2005/29 6 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta hinnasta. Siltä osin kuin tällaisen todellisen vuosikoron mainitseminen saa tai todennäköisesti saa keskivertokuluttajan tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt – mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava –, kyseistä virheellistä tietoa on pidettävä saman direktiivin 6 artiklan 1 kohdan nojalla "harhaanjohtavana" kaupallisena menettelynä.

42 Kyseisen toteamuksen vaikutuksesta mainitun sopimuksen ehtojen kohtuuttomuuden arviointiin direktiivin 93/13 4 artiklan 1 kohdan kannalta on todettava, että kyseisessä säännöksessä määritellään erityisen laajasti ne perusteet, joilla tällainen arviointi voidaan tehdä, ja niihin on nimenomaisesti sisällytetty kaikki asianomaisen sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet.

43 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 125 kohdassa huomauttanut, kaupallisen menettelyn sopimattomuuden toteaminen on yksi niistä seikoista, joihin toimivaltainen tuomioistuin voi nojautua arvioidessaan jonkin sopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta direktiivin 93/13 4 artiklan 1 kohdan nojalla.

44 Kyseisen seikan perusteella ei kuitenkaan voida automaattisesti ja yksinään todeta riidanalaisten ehtojen olevan kohtuuttomia. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen

on näet lausuttava direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa vahvistettujen yleisten arviointiperusteiden soveltamisesta tiettyyn sopimusehtoon, jota on tarkasteltava kaikki yksittäistapauksen seikat huomioon ottamalla (ks. vastaavasti asia C-237/02, Freiburger Kommunalbauten, tuomio 1.4.2004, Kok., s. I-3403, 19–22 kohta; em. asia Pannon GSM, tuomion 37–43 kohta; em. asia VB Pénzügyi Lízing, tuomion 42 ja 43 kohta sekä em. asia Pohotovosť, määräyksen 56–60 kohta).

45 Siitä toteamuksesta tehtävistä päätelmistä, jonka mukaan todellisen vuosikoron virheellinen ilmoittaminen merkitsee sopimatonta kaupallista menettelyä, kun arvioidaan asianomaisen sopimuksen pätevyyttä kokonaisuudessaan direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan kannalta, riittää, kun todetaan, että direktiivillä 2005/29 ei sen 3 artiklan 2 kohdan mukaan rajoiteta sopimusoikeutta eikä etenkään sopimuksen pätevyyttä, tekemistä tai vaikutusta koskevia sääntöjä.

46 Kaupallisen menettelyn sopimattomuuden toteamisella ei siis ole suoria vaikutuksia kysymykseen siitä, onko sopimus pätevä direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan kannalta.

47 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaista kaupallista menettelyä, jonka mukaan luottosopimuksessa mainitaan sellainen todellinen vuosikorko, joka on alempi kuin todellisuudessa peritty korko, on pidettävä direktiivin 2005/29 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla "harhaanjohtavana", jos se saa tai todennäköisesti saa keskivertokuluttajan tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt. Kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava, onko tilanne tällainen pääasiassa. Tällaisen kaupallisen menettelyn sopimattomuuden toteaminen on yksi niistä seikoista, joihin toimivaltainen tuomioistuin voi nojautua arvioidessaan direktiivin 93/13 4 artiklan 1 kohdan nojalla kuluttajalle myönnetyn luoton kustannuksia koskevien sopimusehtojen kohtuuttomuutta. Tällaisella toteamuksella ei kuitenkaan ole suoria vaikutuksia tehdyn luottosopimuksen pätevyyden arviointiin direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan kannalta.

Oikeudenkäyntikulut

48 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kun asiaa käsittelevä tuomioistuin arvioi sitä, voiko elinkeinonharjoittajan kuluttajan kanssa tekemä sopimus, jossa on yksi tai useampi kohtuuton ehto, olla voimassa ilman mainittuja ehtoja, se ei voi nojautua yksinomaan siihen, että kyseisen sopimuksen toteaminen kokonaisuudessaan pätemättömäksi on toisen osapuolen – tässä tapauksessa kuluttajan – kannalta mahdollisesti edullista. Mainittu direktiivi ei kuitenkaan estä jäsenvaltiota säätämästä unionin oikeutta noudattaen, että elinkeinonharjoittajan kuluttajan kanssa tekemä sopimus, jossa on yksi tai useampi kohtuuton ehto, on kokonaisuudessaan pätemätön, jos tällä voidaan varmistaa kuluttajan parempi suojeleminen.

2) Pääasiassa kyseessä olevan kaltaista kaupallista menettelyä, jonka mukaan luottosopimuksessa mainitaan sellainen todellinen vuosikorko, joka on alempi kuin todellisuudessa peritty korko, on pidettävä sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla "harhaanjohtavana", jos se saa tai todennäköisesti saa keskivertokuluttajan tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt. Kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava, onko tilanne tällainen pääasiassa. Tällaisen kaupallisen menettelyn sopimattomuuden toteaminen on yksi niistä seikoista, joihin toimivaltainen tuomioistuin voi nojautua arvioidessaan direktiivin 93/13 4 artiklan 1 kohdan nojalla kuluttajalle myönnetyn luoton kustan-

nuksia koskevien sopimusehtojen kohtuuttomuutta. Tällaisella toteamuksella ei kuitenkaan ole suoria vaikutuksia tehdyn luottosopimuksen pätevyyden arviointiin direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan kannalta.

Oikeudenkäyntikieli: slovakki.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62010CJ0453.

EUT 15.6.2012, BANCO ESPAÑOL DE CREDITO SA VASTAAN JOAQUIN CALDERON CAMINO, C-618/10.

Maksamismääräysmenettely – Viivästyskorkoa koskeva kohtuuton ehto – Tutkiminen viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä – Kysymys siitä, voidaanko edellyttää velalliselta aloitetta – Kansallisen lainsäätäjän autonomia – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

Audiencia Provincial de Barcelona, Espanja.

[...]

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Safjan, M. Ilešič, E. Levits ja M. Berger,

julkisasiamies: V. Trstenjak,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

[...]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee seuraavien säännösten tulkintaa:

— kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) 6 artiklan 1 kohta

— kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavista kieltokanteista 23.4.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/22/EY (EUVL L 110, s. 30) 2 artikla

— eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1896/2006 (EUVL L 399, s. 1) säännökset

— kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (EUVL L 133, s. 66) 5 artiklan 1 kohdan l ja m alakohta, 6 ja 7 artikla sekä 10 artiklan 2 kohdan l alakohta ja

— sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) (EUVL L 149, s. 22) 11 artiklan 2 kohta.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa valittajana on Banco Español de Crédito SA (jäljempänä Banesto) ja vastapuolena Joaquín Calderón Camino ja joka koskee osapuolten välisen kulutusluottosopimuksen nojalla suoritettavien summien maksamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

Direktiivi 87/102/ETY

3 Kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48) 6 artiklassa säädettiin seuraavaa:

"1. Edellä 2 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetyn poikkeuksen estämättä kuluttajalle on silloin, kun on sovittu luotosta, jonka luotto- tai rahoituslaitos myöntää ennakkonostoina muulta avistatililtä kuin luottokorttitililtä, ilmoitettava joko sopimusta tehtäessä tai sitä ennen:

— mahdollinen luottoraja,

— vuotuinen korkokanta ja maksut, jotka veloitetaan sopimuksen tekemisestä lähtien, sekä ehdot, joiden perusteella niitä voidaan muuttaa,

— sopimuksen irtisanomisehdot.

Tiedot on vahvistettava kirjallisesti.

2. Lisäksi kuluttajalle on sopimuksen voimassaoloaikana ilmoitettava kaikista vuotuista korkokantaa tai veloitettavia maksuja koskevista muutoksista silloin, kun tällaisia muutoksia tapahtuu. Tiedot voidaan antaa tiliotteessa tai muulla jäsenvaltioiden hyväksymällä tavalla.

3. Niiden jäsenvaltioiden, joissa hiljaisesti hyväksytyt tilinylitykset ovat sallittuja, on huolehdittava siitä, että kuluttajalle ilmoitetaan vuotuinen korkokanta ja mahdolliset muut maksut sekä niiden muutokset silloin, kun tilinylitys kestää yli kolme kuukautta."

4 Kyseisen direktiivin 7 artiklassa säädettiin seuraavaa:

"Tavaran hankkimiseksi myönnettyjen luottojen osalta jäsenvaltioiden on säädettävä ehdoista, joiden nojalla tavara voidaan ottaa takaisin, ja erityisesti takaisinotosta tapauksissa, joissa kuluttaja ei ole suostunut siihen. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava, ettei, kun luotonantaja ottaa tavaran takaisin, siitä aiheudu osapuolten välillä suoritettavassa tilityksessä perusteetonta etua."

Direktiivi 93/13

5 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 12. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Kansallisten lainsäädäntöjen nykytilassa voidaan suunnitella kuitenkin ainoastaan osittaista yhdenmukaistamista; tämä direktiivi kattaa erityisesti ainoastaan ne sopimusehdot, joista ei ole neuvoteltu erikseen; on tarpeen jättää jäsenvaltioille mahdollisuus perustamissopimusta asianmukaisesti noudattaen varmistaa kuluttajalle suojelun korkeampi taso tämän direktiivin säännöksiä tiukemmilla kansallisilla säännöksillä."

6 Kyseisen direktiivin johdanto-osan 21. perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

"Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta vältettäisiin kohtuuttomien ehtojen esiintyminen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa; jos tällaisia ehtoja kuitenkin esiintyy sopimuksissa, ne eivät sido kuluttajaa, ja sopimus sitoo edelleen osapuolia samoin ehdoin, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

7 Saman direktiivin johdanto-osan 24. perustelukappaleessa täsmennetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi."

8 Direktiivin 93/13 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet, jotta kuluttajat eivät jäisi ilman tämän direktiivin mukaista suojaa siitä syystä, että sopimukseen päätetään soveltaa kolmannen valtion lainsäädäntöä, jos sopimuksella on läheinen yhteys jäsenvaltioiden alueeseen."

9 Kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

"Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa."

10 Saman direktiivin 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla [EY:n] perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason."

Direktiivi 2005/29

11 Direktiivin 2005/29 11 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että käytettävissä on riittävät ja tehokkaat keinot sopimattomien kaupallisten menettelyjen torjumiseksi, jotta tämän direktiivin säännöksiä noudatetaan kuluttajien edun edellyttämällä tavalla.

– –

2. Jäsenvaltioiden on 1 kohdassa tarkoitettujen säännösten nojalla annettava tuomioistuimille tai hallintoviranomaiselle tapauksissa, joissa ne pitävät sitä kaikkien asiaan liittyvien etujen ja etenkin yleisen edun kannalta tarpeellisena, toimivalta

a) määrätä sopimattomat kaupalliset menettelyt lopetettavaksi tai hakea tuomioistuimelta päätöstä niiden lopettamisesta,

tai

b) kieltää sopimaton kaupallinen menettely tai hakea tuomioistuimelta päätöstä menettelyn kieltämisestä, jollei menettelyä vielä ole käytetty mutta sen käyttäminen on odotettavissa,

vaikka tosiasiallisen vahingon syntymistä taikka elinkeinonharjoittajan tahallisuutta tai huolimattomuutta ei olisi näytetty.

Jäsenvaltioiden on myös säädettävä kiireellisestä menettelystä, jota noudattaen ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet voidaan toteuttaa

— joko väliaikaisina,

tai

— lopullisina

siten, että kukin jäsenvaltio saa valita jommankumman näistä kahdesta vaihtoehdosta.

– –"

Asetus N:o 1896/2006

12 Asetuksen N:o 1896/2006 johdantoosan kymmenennessä perustelukappaleessa täsmennetään seuraavaa:

"Tällä asetuksella käyttöön otetun menettelyn olisi oltava valinnainen lisäkeino kantajalle, jolla on edelleen täysi mahdollisuus käyttää kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä menettelyjä. Tällä asetuksella ei näin ollen korvata eikä yhdenmukaisteta nykyisiä kansallisen lainsäädännön mukaisia riitauttamattomien vaateiden perintämenettelyjä."

13 Asetuksen N:o 1896/2006 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Tämän asetuksen tarkoituksena on

a) yksinkertaistaa ja nopeuttaa oikeudenkäyntiä ja pienentää oikeudenkäyntikuluja riitauttamattomia rahamääräisiä vaatimuksia koskevissa valtion rajat ylittävissä asioissa ottamalla käyttöön eurooppalainen maksamismääräysmenettely;

ja

b) tehdä mahdolliseksi eurooppalaisten maksamismääräysten vapaa liikkuvuus kaikissa jäsenvaltioissa säätämällä vähimmäisvaatimuksista, joiden noudattaminen tekee tunnustamista ja täytäntöönpanoa edeltävät välivaiheen menettelyt tarpeettomiksi täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa.

2. Tämä asetus ei estä kantajaa esittämästä 4 artiklassa tarkoitettua vaatimusta käyttäen jonkin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön tai yhteisön lainsäädännön mukaista muuta menettelyä."

Direktiivi 2008/48

14 Direktiivin 2008/48 1 artiklan sanamuoto on seuraava:

"Tämän direktiivin tarkoituksena on kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjen näkökohtien yhdenmukaistaminen."

15 Kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Luotonantajan ja luotonvälittäjän on hyvissä ajoin ennen kuin luottosopimus tai tarjous sitoo kuluttajaa annettava kuluttajalle luotonantajan tarjoamien sekä mahdollisten kuluttajan ilmoittamien mieltymysten ja tietojen pohjalta eri tarjousten vertailemiseen tarvittavat tiedot, jotta tämä voi tehdä perustellun päätöksen luottosopimuksen tekemisestä. – –

Kyseisissä tiedoissa on mainittava seuraavat seikat:

– –

l) viivästyskorko ja sen mukauttamista koskevat järjestelyt sekä tapauksen mukaan mahdolliset sopimusehtojen noudattamatta jättämisestä aiheutuvat maksut;

m) varoitus maksulaiminlyönnin seuraamuksista;

– –"

16 Saman direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti:

– –

l) luottosopimuksen tekohetkellä sovellettava viivästyskorko ja sen mukauttamista koskevat järjestelyt sekä mahdolliset sopimusehtojen noudattamatta jättämisestä aiheutuvat maksut;

– –"

Direktiivi 2009/22

17 Direktiivin 2009/22 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää niitä jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, jotka liittyvät 2 artiklassa tarkoitettuihin, liitteeseen I sisältyvien direktiivien soveltamisalaan kuuluvien, kuluttajien yhteisten etujen suojaamista tarkoittaviin kieltokanteisiin, jotta voitaisiin varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta."

18 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on nimettävä ne tuomioistuimet tai hallintoviranomaiset, joilla on toimivalta ratkaista 3 artiklassa tarkoitettujen oikeutettujen yksikköjen nostamat kanteet, joissa vaaditaan

a) minkä hyvänsä oikeudenloukkauksen määräämistä lopetettavaksi tai sen kieltämistä kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin ja tarvittaessa kiireellistä menettelyä noudattaen;

– –

2. Tämä direktiivi ei rajoita kansainvälisen yksityisoikeuden sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien sääntöjen soveltamista, mikä yleensä johtaa joko sen jäsenvaltion lainsäädännön soveltamiseen, josta oikeudenloukkaus on peräisin, tai sen jäsenvaltion lainsäädännön soveltamiseen, jossa oikeudenloukkauksen vaikutukset ilmenevät."

Espanjan oikeus

19 Espanjan oikeudessa kuluttajien suoja kohtuuttomilta sopimusehdoilta oli ensin järjestetty kuluttajien ja käyttäjien suojasta 19.7.1984 annetulla yleisellä lailla 26/1984 (Ley General 26/1984 para la Defensa de los

Consumidores y Usuarios; BOE nro 176, 24.7.1984, s. 21686; jäljempänä laki 26/1984).

20 Sittemmin lakia 26/1984 muutettiin yleisistä sopimusehdoista 13.4.1998 annetulla lailla 7/1998 (Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación; BOE nro 89, 14.4.1998, s. 12304; jäljempänä laki 7/1998), jolla direktiivi 93/13 saatettiin osaksi Espanjan oikeutta.

21 Lopuksi kuluttajien ja käyttäjien suojasta annetun yleisen lain sekä muiden täydentävien lakien uudelleen laatimisesta 16.11.2007 annetulla kuninkaan asetuksella 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias; BOE nro 287, 30.11.2007, s. 49181; jäljempänä asetus 1/2007) hyväksyttiin lain 26/1984 konsolidoitu versio sellaisena kuin laki oli muutettuna.

22 Asetuksen 1/2007 83 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Kohtuuttomat sopimusehdot ovat mitättömiä, ja niistä ei katsota sovitun.

2. Sitä sopimuksen osaa, johon mitättömyys vaikuttaa, muutetaan [Espanjan] siviililain 1258 §:ssä säädetyn mukaisesti ja lojaliteettiperiaatetta noudattaen.

Tätä varten tuomioistuin, joka julistaa sopimusehdot mitättömiksi, muuttaa sopimusta, ja sillä on toimivalta lieventää osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia, jos sopimus pysyy voimassa, ja pätemättömyyden seurauksia, jos kuluttajalle tai käyttäjälle aiheutuu merkittävää vahinkoa.

Tuomioistuin voi julistaa koko sopimuksen pätemättömäksi vain siinä tapauksessa, että sopimukseen jäljelle jäävien ehtojen perusteella määräytyvä osapuolten asema on epäsuhtainen eikä sitä voida korjata."

23 Siviililain 1258 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Sopimukset syntyvät yksinkertaisesti tahtojen yhtymisellä, ja sopimukset velvoittavat siitä lähtien nimenomaisesti sovittujen seikkojen täyttämisen lisäksi kaikkiin seurauksiin, jotka ovat luonteeltaan lojaliteettiperiaatteen, hyvän tavan sekä lain mukaisia."

24 Maksamismääräysmenettelystä esitetään Espanjan siviiliprosessilain (Ley de Enjuiciamiento Civil), sellaisena kuin se oli voimassa pääasiassa kyseessä olevan menettelyn aloittamishetkellä, 812 §:n 1 momentissa tämän menettelyn soveltamisedellytykset seuraavasti:

"Maksamismääräysmenettelyä voi hakea jokainen, jolla on toiselta rahamääräinen, erääntynyt ja täytäntöönpanokelpoinen saatava, joka ei ylitä 30 000:ta euroa, mikäli tämän saatavan määrä voidaan osoittaa seuraavin tavoin:

1) esittämällä asiakirjat, jotka voivat olla muodoltaan, tyypiltään ja fyysiseltä alustaltaan millaisia tahansa ja jotka ovat velallisen allekirjoittamia tai jotka on varustettu velallisen leimalla, merkillä, tavaramerkillä tai millä tahansa muulla velalliselta peräisin olevalla fyysisellä tai elektronisella tunnisteella, tai

2) esittämällä laskut, lähetysluettelot, tositteet, sähkeet, telekopiot tai mitkä tahansa muut asiakirjat, joita – velkojan yksipuolisestikin laatimina – käytetään tavanomaisesti luottojen ja velkojen dokumentoimiseen velkojan ja velallisen välisten kaltaisissa suhteissa.

– –"

25 Siviiliprosessilain 815 §:n 1 momentissa, jonka otsikko on "Maksamismääräyshakemuksen tutkittavaksi ottaminen ja maksamismääräys", säädetään seuraavaa:

"Mikäli hakemukseen liitetyt asiakirjat ovat 812 §:n 2 momentissa tarkoitettuja asiakirjoja tai asiakirjoja, jotka toimivat alustavana näyttönä hakemuksessa vahvistetusta hakijan oikeudesta, kirjaaja määrää velallisen suorittamaan maksun kantajalle 20 päivän määräajassa ja esittämään tuomioistuimelle tositteet tästä maksusta tai esittämään tuomioistuimessa vastineella väitteen, jossa esitetään lyhyesti syyt, joiden vuoksi velallinen katsoo, että se ei ole velvollinen maksamaan vaadittua määrää tai osaa siitä – –."

26 Siviiliprosessilain 818 §:n 1 momentissa, joka koskee velallisen tekemää väitettä, säädetään seuraavaa:

"Mikäli velallinen tekee määräajassa väitteen, riita-asia ratkaistaan lopullisesti asianmukaisessa menettelyssä ja julistetusta tuomiosta tulee lainvoimainen."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

27 Calderón Camino teki Baneston kanssa 28.5.2007 sopimuksen 30000 euron suuruisesta lainasta (jäljempänä riidanalainen sopimus), jonka tarkoituksena oli ajoneuvon hankinta kotitalouden tarpeisiin. Lainan koroksi vahvistettiin 7,95 prosenttia, todelliseksi vuosikoroksi 8,89 prosenttia ja viivästyskoroksi 29 prosenttia.

28 Vaikka riidanalaisen sopimuksen piti erääntyä 5.6.2014, Banesto katsoi sen erääntyneen ennen tuota päivää, koska seitsemää kuukausierää ei vielä ollut maksettu syyskuussa 2008. Niinpä Banesto teki Juzgado

de Primera Instancia no 2 de Sabadellille 8.1.2009 Espanjan oikeuden mukaisesti maksamismääräyshakemuksen, jossa vaadittiin maksamattomien kuukausierien määrää eli 29 381,95:tä euroa sopimukseen perustuvine korkoineen ja kuluineen.

29 Juzgado de Primera Instancia no 2 de Sabadell antoi 21.1.2010 määräyksen, jossa se totesi yhtäältä, että riidanalainen sopimus oli vakiosopimus, joka oli tehty ilman todellisia neuvottelumahdollisuuksia ja johon sisältyi yleisiä yksipuolisia ehtoja, ja toisaalta, että 29 prosentin suuruinen viivästyskorko oli kirjoitettu koneella erottamatta sitä mitenkään muusta tekstistä poikkeavalla kirjasintyypillä tai -koolla tai pyytämättä kuluttajaa hyväksymään sitä erikseen.

30 Näissä olosuhteissa Juzgado de Primera Instancia no 2 de Sabadell otti huomioon erityisesti euribor-korkokannan (Euro interbank offered rate) ja Euroopan keskuspankin (EKP) korkokannan sekä sen, että kyseinen viivästyskorko oli yli 20 prosenttiyksikköä korkeampi kuin lainan korko, ja julisti omasta aloitteestaan viivästyskorkoa koskevan sopimusehdon mitättömäksi kohtuuttomana viitaten unionin tuomioistuimen asiaa koskevaan vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön. Lisäksi se vahvisti viivästyskoroksi 19 prosenttia viitaten vuosien 1990–2008 kansallisissa talousarviolaeissa esitettyihin lailliseen korkoon ja viivästyskorkoihin ja vaati Banestoa laskemaan korot uudelleen kyseiseltä aikaväliltä käsiteltävänään olevassa asiassa.

31 Banesto valitti tästä määräyksestä Audiencia Provincial de Barcelonaan ja väitti, että Juzgado de Primera Instancia no 2 de Sabadell ei voinut menettelyn tässä vaiheessa todeta viran puolesta viivästyskorkoa koskevan sopimusehdon mitättömyyttä katsottuaan ehdon olevan kohtuuton eikä myöskään muuttaa tämän ehdon sisältöä.

32 Audiencia Provincial de Barcelona on todennut ennakkoratkaisupyyntöpäätöksessä ensinnäkin, että kuluttajien ja käyttäjien etujen suojelemista koskevassa Espanjan lainsäädännössä ei oikeuteta tuomioistuinta, joka käsittelee maksamismääräyshakemusta, julistamaan kohtuuttomia sopimusehtoja mitättömiksi viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä, koska tällaisten ehtojen lainmukaisuuden arviointi toteutetaan yleisessä oikeudenkäyntimenettelyssä, joka tulee vireille vain, mikäli velallinen tekee väitteen.

33 Toiseksi kyseinen tuomioistuin on todennut unionin oikeudesta, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on kyllä tulkittu direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa siten, että kansallisten tuomioistuinten on otettava viran puolesta esille kohtuuttoman ehdon mitättömyys ja soveltamatta jättäminen siinäkin tapauksessa, että sopimuspuolet eivät ole esittäneet tätä koskevia vaatimuksia.

34 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan asetuksessa N:o 1896/2006, joka koskee nimenomaisesti maksamismääräystä unionin tasolla, ei kuitenkaan säädetä kohtuuttomien ehtojen tutkimisesta viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä vaan tyydytään luettelemaan joukko edellytyksiä ja kuluttajille toimitettavia tietoja.

35 Myöskään kulutusluottosopimuksia koskevassa direktiivissä 2008/48 tai kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavia kieltokanteita koskevassa direktiivissä 2009/22 ei säädetä menettelymekanismeista, joita noudattaen kansallisten tuomioistuinten pitäisi todeta viran puolesta riidanalaisessa sopimuksessa olevan kaltaisen ehdon mitättömyys.

36 Lopuksi on todettava, että vaikka menettely, jossa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyyn sopimukseen otetaan viivästyskorkoa koskeva ehto, katsottaisiin direktiivissä 2005/29 tarkoitetulla tavalla "sopimattomaksi", sopimatonta kilpailua ja mainontaa koskevan lainsäädännön muuttamisesta kuluttajien ja käyttäjien suojan parantamiseksi 30.12.2009 annetulla lailla 29/2009 (Ley 29/2009 por la que se modifica el régimen legal de la competencia desleal y de la publicidad para la mejora de la protección de los consumidores y usuarios; BOE nro 315, 31.12.2009, s. 112039) ei saatettu tämän direktiivin 11 artiklan 2 kohtaa osaksi Espanjan oikeutta, ja näin ollen kansallisilla tuomioistuimilla ei missään tapauksessa ole toimivaltaa tutkia kyseisen menettelyn sopimattomuutta viran puolesta.

37 Tässä tilanteessa Audiencia Provincial de Barcelona, jolla on epäilyksiä unionin oikeuden oikeasta tulkinnasta, on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko vastoin unionin oikeutta ja erityisesti kuluttajansuojaa koskevia sääntöjä, että kansallinen tuomioistuin jättää lausumatta viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä ja missä tahansa asian käsittelyn vaiheessa kulutusluottosopimukseen sisältyvän, (tässä tapauksessa 29 prosentin) viivästyskorkoa koskevan ehdon mitättömyydestä ja muuttamisesta? Voiko

tuomioistuin päättää unionin oikeudessa tunnustettuja kuluttajan oikeuksia muuttamatta, että tällaisen ehdon mahdollinen arviointi riippuu velallisen aloitteesta (asianmukainen väite)?

2) Miten tulkitaan tässä yhteydessä direktiivien mukaisella tavalla kuninkaan asetuksen – – 1/2007 83 §:ää – –, kun otetaan huomioon direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohta ja direktiivin 2009/22/ETY 2 artikla? Millainen on tässä yhteydessä direktiivin 93/13 – – 6 artiklan 1 kohdan ulottuvuus, kun siinä säädetään, että kohtuuttomat sopimusehdot 'eivät sido kuluttajia'?

3) Suljetaanko viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tehtävä tuomioistuinvalvonta pois, jos hakija ilmoittaa maksamismääräyshakemuksessaan selkeästi seuraavat: viivästyskoron; vaatimuksen määrän, mukaan lukien sen pääoman ja koron; sopimussakon ja kulut; korkokannan ja ajan, jolta kyseistä korkoa vaaditaan (tai maininnan lakisääteisen koron lisäämisestä viran puolesta määräyksen antavan jäsenvaltion lainsäädännön nojalla); vaatimuksen perusteen, mukaan luettuna kuvauksen vaatimuksen sekä koron perusteena olevista seikoista, täsmentäen, ovatko kyseessä lakisääteiset korot, sopimukseen perustuvat korot, koron pääomittaminen vai lainan korkokanta ja onko hakija suorittanut laskennan ja montako prosenttiyksikköä korko ylittää keskuspankin peruskoron, kuten säädetään eurooppalaisesta maksamismääräysmenettelystä annetussa yhteisön asetuksessa [N:o 1896/2006]?

4) Kun direktiiviä [2008/48] ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, velvoittavatko sen 5 artiklan 1 kohdan l ja m alakohta, 6 artikla ja 10 artiklan 2 kohdan 1 alakohta, joissa viitataan 'mukauttamista koskeviin järjestelyihin', luottolaitosta esittämään sopimuksessa erityisen selkeällä tavalla (ei siis sopimuksen varsinaisessa tekstissä niin, ettei se erotu mitenkään) 'ennen sopimuksen tekoa annettavina tietoina' viivästyskoron maksujen laiminlyönnin varalta selkeästi ja selvästi erottuvalla tavalla ja sitä määritettäessä huomioon otettavat seikat (taloudelliset kulut, perintäkulut jne.) sekä lisäämään varoituksen kustannuksiin liittyvistä seurauksista?

5) Sisältyykö direktiivin [2008/48] 6 artiklan 2 kohtaan velvollisuus ilmoittaa luoton tai lainan ennenaikaisesta erääntymisestä, josta lukien viivästyskoron kertyminen alkaa? Sovelletaanko direktiivin [2008/48] 7 artiklan mukaista perusteettoman edun kiellon periaatetta, kun luottolaitos ei vaadi pelkästään tavaran (lainapääoman) palautusta vaan myös erityisen korkeaa viivästyskorkoa?

6) Kun kansallista täytäntöönpanosäännöstöä ei ole, voiko tuomioistuin direktiivin [2005/29] 11 artiklan 2 kohdan valossa tutkia viran puolesta, onko viivästyskorkoa koskevan ehdon sisällyttäminen sopimustekstiin sopimaton menettely?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

38 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko direktiiviä 93/13 tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa ei sallita sitä, että maksamismääräyshakemusta käsittelevä tuomioistuin arvioi viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missä tahansa muussa asian käsittelyn vaiheessa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän viivästyskorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuuden silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt asiaa koskevaa väitettä.

39 Jotta kysymykseen voitaisiin vastata, on muistutettava aluksi, että direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok., s. I-4941, 25 kohta; asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10421, 25 kohta ja asia C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, tuomio 6.10.2009, Kok., s. I-9579, 29 kohta).

40 Tämän heikomman aseman takia kohtuuttomat ehdot eivät kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan sido kuluttajia. Kuten oikeuskäytännöstä ilmenee, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (em. asia Mostaza Claro, tuomion 36 kohta; em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 30 kohta; asia C-137/08, VB Pénzügyi Lízing, tuomio

9.11.2010, Kok., s. I-10847, 47 kohta ja asia C-453/10, Pereničová ja Perenič, tuomio 15.3.2012, 28 kohta).

41 Unionin tuomioistuin on jo korostanut useaan otteeseen, että direktiivissä 93/13 tavoitellun suojan varmistamiseksi kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epäyhdenvertaista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisella aktiivisella toiminnalla (ks. em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 27 kohta; em. asia Mostaza Claro, tuomion 26 kohta; em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 31 kohta ja em. asia VB Pénzügyi Lízing, tuomion 48 kohta).

42 Unionin tuomioistuin on katsonut näiden periaatteiden valossa, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus ja näin korjata sitä epätasapainoa, joka vallitsee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä (ks. vastaavasti em. asia Mostaza Claro, tuomion 38 kohta; asia C-243/08, Pannon GSM, tuomio 4.6.2009, Kok., s. I-4713, 31 kohta; em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 32 kohta ja em. asia VB Pénzügyi Lízing, tuomion 49 kohta).

43 Näin ollen on niin, ettei tehtävä, joka on unionin oikeudessa osoitettu kansalliselle tuomioistuimelle kyseessä olevalla alalla, rajoitu pelkästään siihen, että kansallisella tuomioistuimella on mahdollisuus lausua sopimusehdon mahdollisesta kohtuuttomuudesta, vaan sisältää myös velvollisuuden tutkia viran puolesta tämä kysymys aina silloin, kun tuomioistuimella on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat (ks. em. asia Pannon GSM, tuomion 32 kohta).

44 Tästä on todettava, että kun unionin tuomioistuin on lausunut ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka kansallinen tuomioistuin on esittänyt kontradiktorisessa menettelyssä, joka on tullut vireille kuluttajan maksamismääräyksestä tekemän väitteen johdosta, se on katsonut, että tämän tuomioistuimen on ryhdyttävä viran puolesta selvittämistoimiin todetakseen, kuuluuko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehdyssä sopimuksessa oleva oikeuspaikkalauseke, jossa myönnetään yksinomainen alueellinen toimivalta, direktiivin 93/13 soveltamisalaan, ja jos näin on, arvioitava viran puolesta tällaisen lausekkeen mahdollista kohtuuttomuutta (em. asia VB Pénzügyi Lízing, tuomion 56 kohta).

45 Nyt käsiteltävä asia eroaa kuitenkin edellä mainituista asiasta Pannon GSM ja asiasta VB Pénzügyi Lízing siinä, että se koskee sellaisten velvollisuuksien määrittämistä, joita kansallisella tuomioistuimella on direktiivin 93/13 säännösten nojalla maksamismääräysmenettelyssä ennen kuin kuluttaja on tehnyt väitteen.

46 Tästä on todettava, että koska riidattomien saatavien kansallisia perintämenetelmiä ei ole yhdenmukaistettu, jäsenvaltioiden asiana on säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään kansallisen maksamismääräysmenettelyn täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla; nämä säännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa kuluttajille tunnustettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. vastaavasti em. asia Mostaza Claro, tuomion 24 kohta ja em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 38 kohta).

47 Vastaavuusperiaatteesta on todettava, että unionin tuomioistuimella ei ole käytössään mitään sellaista seikkaa, joka voisi antaa aiheen epäillä pääasiassa kyseessä olevan säännöstön yhdenmukaisuutta periaatteen kanssa.

48 Asiakirja-aineistosta käy nimittäin ilmi, että Espanjan prosessioikeudessa ei kielletä pelkästään sitä, että maksamismääräyshakemusta käsittelevä kansallinen tuomioistuin arvioi viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missä tahansa asian käsittelyn vaiheessa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän viivästyskorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuuden direktiivin 93/13 6 artiklaan nähden silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt asiaa koskevaa väitettä, vaan myös se, että se arvioi tällaisen ehdon ja kansallisten pakottavien säännösten välisen ristiriidan, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tutkittava.

49 Tehokkuusperiaatteesta on todettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko menettelyssä, sen kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä (ks. em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että siviiliprosessilain 812 §:n mukaan maksamismääräysmenettelyä sovelletaan rahamääräisiin, riidattomiin ja täytäntöönpanokelpoisiin saataviin, joiden arvo ei pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä ole ylittänyt 30 000:tta euroa.

51 Sen takaamiseksi, että velkojat saavat asiansa helpommin ja nopeammin käsitellyksi tuomioistuimessa, tässä samassa pykälässä säädetään ainoastaan, että velkojien on liitettävä hakemukseensa asiakirjat, jotka osoittavat velan olemassaolon, mutta niitä ei velvoiteta ilmoittamaan selkeästi viivästyskoron määrää, tarkkaa erääntymisajankohtaa eikä tämän koron viitearvoa kansallisen oikeuden mukaiseen lailliseen korkoon tai EKP:n korkoon nähden.

52 Näin ollen siviiliprosessilain 815 §:n 1 momentin ja 818 §:n 1 momentin nojalla kansallisen tuomioistuimen, joka käsittelee maksamismääräyshakemusta, toimivalta rajoittuu tämän menettelyn aloittamista koskevien muodollisten edellytysten tutkimiseen; näiden edellytysten täyttyessä tuomioistuimen on hyväksyttävä sille esitetty hakemus ja annettava täytäntöönpanokelpoinen määräys, mutta sillä ei ole oikeutta tutkia ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missään muussa menettelyn vaiheessa sitä, onko hakemus perusteltu sen käytettävissä olevien tietojen perusteella, ellei velallinen kieltäydy maksamasta velkaansa tai tee väitettä 20 päivän kuluessa kyseisen määräyksen tiedoksi antamisesta. Tällainen väite on ehdottomasti tehtävä asianajajan välityksellä tapauksissa, joissa oikeusriidan kohteen arvo ylittää laissa määrätyn arvon, joka on ollut 900 euroa pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä.

53 Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että tällaisella menettelyllisellä järjestelmällä, jossa maksamismääräyshakemusta käsittelevän tuomioistuimen on mahdotonta arvioida viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missään muussa menettelyn vaiheessa – vaikka sillä olisi jo käytettävissään kaikki arviointiin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat – elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevien ehtojen kohtuuttomuus silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt väitettä, vaarannetaan direktiivin 93/13 tavoitteena olevan suojan tehokkuus (ks. vastaavasti asia C-473/00, Cofidis, tuomio 21.11.2002, Kok., s. I-10875, 35 kohta).

54 Kun nimittäin otetaan huomioon edellä tämän tuomion 50–52 kohdassa kuvatun maksamismääräysmenettelyn kokonaisuus, kulku ja erityispiirteet, on olemassa merkittävä vaara siitä, että kyseiset kuluttajat eivät tee vaadittua väitettä siksi, että tätä tarkoitusta varten varattu määräaika on huomattavan lyhyt, tai siksi, että ne voidaan saada luopumaan puolustamasta itseään, kun otetaan huomioon oikeudenkäynnistä aiheutuvien kustannusten suuruus verrattuna riidanalaisen saatavan suuruuteen, tai siksi, että ne eivät tiedä oikeuksiensa laajuutta tai miellä sitä, tai siksi, että elinkeinonharjoittajien tekemän maksumääräyshakemuksen sisältö on rajallinen ja kuluttajien saatavilla olevat tiedot ovat tämän vuoksi puutteelliset.

55 Niinpä direktiivin 93/13 tavoitteena olevan kuluttajansuojan epäämiseksi olisi elinkeinonharjoittajien kannalta riittävää, että ne aloittavat maksamismääräysmenettelyn sen sijaan, että ne panisivat vireille tavallisen riita-asian, mikä on myös vastoin unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, jonka mukaan niiden lainkäyttömenettelyjen erityispiirteet, jotka käydään elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välillä kansallisen oikeuden mukaan, eivät saa muodostua tekijäksi, joka saattaisi vaikuttaa siihen oikeussuojaan, joka kuluttajien on saatava tämän direktiivin säännösten nojalla (em. asia Pannon GSM, tuomion 34 kohta).

56 Näissä olosuhteissa on todettava, että pääasiassa kyseessä oleva Espanjan lainsäädäntö ei ole tehokkuusperiaatteen mukainen siltä osin kuin siinä tehdään mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi direktiivin 93/13 tavoitteena olevan kuluttajansuojan toteuttaminen sellaisissa menettelyissä, jotka elinkeinonharjoittajat ovat panneet vireille kuluttajia vastaan.

57 Näiden seikkojen valossa ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 93/13 on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa ei sallita sitä, että maksamismääräyshakemusta käsittelevä tuomioistuin arvioi viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missä tahansa muussa asian käsittelyn vaiheessa – vaikka sillä olisi käytettävissään arviointiin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat – elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän viivästyskorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuuden silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt tätä koskevaa väitettä.

Toinen kysymys

58 Jotta voidaan esittää sellainen unionin oikeuden tulkinta, joka on hyödyllinen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle (ks.

vastaavasti asia C-213/07, Michaniki, tuomio 16.12.2008, Kok., s. I-9999, 50 ja 51 kohta), toinen kysymys on ymmärrettävä niin, että siinä tiedustellaan sitä, ovatko direktiivin 2009/22 2 artikla ja direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta esteenä asetuksen 1/2007 83 §:ssä säädetyn kaltaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jossa sallitaan se, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan kohtuuttoman ehdon mitättömäksi, täydentää kyseistä sopimusta muuttamalla ehdon sisältöä.

59 Tästä on todettava aluksi, että pääasian oikeudenkäynti liittyy maksamismääräysmenettelyyn, jonka toinen sopimuspuolista on pannut vireille, eikä kieltokanteeseen, jonka olisi nostanut direktiivin 2009/22 3 artiklassa tarkoitettu "kanteen nostamiseen oikeutettu yksikkö".

60 Koska tätä direktiiviä ei näin ollen voida soveltaa pääasian oikeudenkäyntiin, ei ole tarpeen lausua sen 2 artiklan tulkinnasta.

61 Jotta voitaisiin vastata kysymykseen siitä, mitkä johtopäätökset on tehtävä sopimusehdon kohtuuttomaksi julistamisesta, on viitattava sekä direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan sanamuotoon että direktiivin tavoitteisiin ja yleiseen rakenteeseen (ks. vastaavasti asia C-482/07, AHP Manufacturing, tuomio 3.9.2009, Kok., s. I-7295, 27 kohta ja asia C-125/10, Merck Sharp & Dohme, tuomio 8.12.2011, Kok., s. I-12987, 29 kohta).

62 Kyseisen 6 artiklan 1 kohdan sanamuodosta on todettava yhtäältä, että tämän säännöksen alkuosan mukaan jäsenvaltioille annetaan kyllä tietty määräysvalta kohtuuttomiin ehtoihin sovellettavien säännösten määrittelyssä mutta siinä kuitenkin velvoitetaan nimenomaisesti säätämään, että nämä ehdot "eivät sido kuluttajia".

63 Unionin tuomioistuimella on tässä asiayhteydessä ollut tilaisuus tulkita tätä säännöstä siten, että kansallisten tuomioistuinten, jotka toteavat sopimusehdot kohtuuttomiksi, on tehtävä kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät, jotta kyseiset sopimusehdot eivät sitoisi kyseistä kuluttajaa (ks. em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 58 kohta; asia C-76/10, Pohotovosť, määräys 16.11.2010, Kok., s. I-11557, 62 kohta ja em. asia Pereničová ja Perenič, tuomion 30 kohta). On nimittäin niin, kuten edellä tämän tuomion 40 kohdassa on huomautettu, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus.

64 Toisaalta on todettava, että unionin lainsäätäjä on nimenomaisesti säätänyt direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan loppuosassa ja direktiivin johdanto-osan 21 perustelukappaleessa, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen sopimus sitoo edelleen osapuolia "samoin ehdoin", jos sopimus voi olla olemassa "ilman kohtuuttomia ehtoja".

65 Näin ollen kyseisen 6 artiklan 1 kohdan sanamuodon perusteella kansallisten tuomioistuinten on ainoastaan jätettävä soveltamatta kohtuutonta sopimusehtoa, jotta ehdolla ei ole sitovia vaikutuksia kuluttajaan nähden, mutta niillä ei ole toimivaltaa muuttaa ehdon sisältöä. Sopimuksen pitää nimittäin säilyä pääsääntöisesti muuttamattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista siltä osin kuin tällainen sopimuksen pysyttäminen on kansallisen oikeuden säännösten mukaan oikeudellisesti mahdollista.

66 Myös direktiivin 93/13 tavoite ja yleinen rakenne tukevat tätä tulkintaa.

67 On nimittäin niin, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tämä direktiivi on kokonaisuudessaan toimenpide, joka on välttämätön unionille annettujen tehtävien täyttämiseksi ja erityisesti elintason ja elämänlaadun parantamiseksi koko unionissa (ks. em. asia Mostaza Claro, tuomion 37 kohta; em. asia Pannon GSM, tuomion 26 kohta ja em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 51 kohta).

68 Kun otetaan huomioon sen yleisen edun luonne ja merkityksellisyys, johon elinkeinonharjoittajia epäedullisemmassa asemassa olevien kuluttajien suojelu perustuu, direktiivissä 93/13 velvoitetaan, kuten sen 7 artiklan 1 kohdasta luettuna yhdessä direktiivin johdanto-osan 24 perustelukappaleen kanssa ilmenee, jäsenvaltiot säätämään riittävistä ja tehokkaista keinoista "kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa".

69 Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, kuten julkiasiamies on katsonut ratkaisuehdotuksensa 86–88 kohdassa, että mikäli kansallinen tuomioistuimen voisi muuttaa tällaisissa sopimuksissa olevien kohtuuttomien ehtojen sisältöä, tällainen mahdollisuus saattaisi vaarantaa direktiivin 93/13 7 artiklassa tarkoitetun pitkän aikavälin tavoitteen toteutumisen. Tämä mahdollisuus nimittäin myötävaikuttaisi sen ehkäisevän vaikutuksen poistumiseen, joka kohdistetaan elinkeinonharjoittajiin jättämällä yk-

sinkertaisesti soveltamatta tällaisia kohtuuttomia ehtoja kuluttajiin nähden (ks. vastaavasti em. asia Pohotovost', määräyksen 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), koska elinkeinonharjoittajat olisivat taipuvaisia jatkamaan tällaisten ehtojen käyttämistä tietoisina siitä, että vaikka ehdot julistettaisiin pätemättömiksi, kansallinen tuomioistuin voisi kuitenkin täydentää sopimusta tarvittavilta osin näiden elinkeinonharjoittajien etujen takaamiseksi.

70 Tämän vuoksi on niin, että mikäli kansalliselle tuomioistuimelle annettaisiin tällainen mahdollisuus, tämä ei itsessään takaisi yhtä tehokasta kuluttajansuojaa kuin näiden kohtuuttomien ehtojen soveltamatta jättäminen. Tämä mahdollisuus ei myöskään voisi perustua direktiivin 93/13 8 artiklaan, jossa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla unionin oikeuden mukaisia tiukempia säännöksiä, mikäli näin varmistetaan kuluttajalle suojelun korkeampi taso (ks. asia C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, tuomio 3.6.2010, Kok., s. I-4785, 28 ja 29 kohta ja em. asia Pereničová ja Perenič, tuomion 34 kohta).

71 Näiden seikkojen perusteella direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ei näin ollen voida ymmärtää niin, että siinä sallittaisiin se, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan ehdon kohtuuttomaksi, muuttaa kyseisen ehdon sisältöä sen sijaan, että se vain jättäisi soveltamatta tätä ehtoa.

72 Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, mitä kansallisia säännöksiä sen käsiteltävänä olevaan riita-asiaan on sovellettava, ja tehtävä toimivaltansa rajoissa kaikki mahdollinen ottamalla huomioon kansallinen oikeus kokonaisuudessaan ja soveltamalla siinä hyväksyttyjä tulkintatapoja taatakseen direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan täyden tehokkuuden ja päätyäkseen ratkaisuun, joka on sillä tavoitellun päämäärän mukainen (ks. asia C-282/10, Dominguez, tuomio 24.1.2012, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

73 Edellä esitetyn valossa toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä asetuksen 1/2007 83 §:n kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan kohtuuttoman ehdon mitättömäksi, täydentää kyseistä sopimusta muuttamalla tämän ehdon sisältöä.

Kolmas, neljäs, viides ja kuudes kysymys

74 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen unionin tuomioistuimelle esittämät kolmas ja kuudes kysymys koskevat yhtäältä velvollisuuksia, jotka kansallisilla tuomioistuimilla on asetuksen N:o 1896/2006 ja direktiivin 2005/29 nojalla tilanteessa, jossa kansalliset tuomioistuimet tutkivat viivästyskorkoa koskevan, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sopimusehdon, ja toisaalta velvollisuuksia, jotka luottolaitoksilla on direktiivin 2008/48 5 artiklan 1 kohdan l ja m alakohdan, 6 ja 7 artiklan sekä 10 artiklan 2 kohdan l alakohdan mukaan sovellettaessa viivästyskorkoa luottosopimuksiin.

75 Espanjan kuningaskunta ja Euroopan komissio väittävät, että nämä kysymykset on jätettävä tutkimatta, koska niissä tarkoitettuja unionin oikeuden säännöksiä ei voida soveltaa pääasiaan ja koska niiden tulkinta ei näin ollen ole hyödyllinen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle asian ratkaisemiseksi.

76 Tästä on muistutettava aluksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan sen ratkaistavaksi saatetun riita-asian tosiseikat ja arvioimaan niitä sekä tulkitsemaan ja soveltamaan kansallista lainsäädäntöä. Samalla tavoin yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, ovatko sen unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset tarpeellisia ja onko niillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (asia C-145/03, Keller, tuomio 12.4.2005, Kok., s. I-2529, 33 kohta; asia C-119/05, Lucchini, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6199, 43 kohta ja asia C-11/07, Eckelkamp ym., tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6845, 27 ja 32 kohta).

77 Unionin tuomioistuin voi siis jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin

kysymyksiin (ks. mm. yhdistetyt asiat C-94/04 ja C-202/04, Cipolla ym., tuomio 5.12.2006, Kok., s. I-11421, 25 kohta ja yhdistetyt asiat C-570/07 ja C-571/07, Blanco Pérez ja Chao Gómez, tuomio 1.6.2010, Kok., s. I-4629, 36 kohta).

78 On todettava, että tilanne on juuri tällainen nyt käsiteltävässä asiassa.

79 Kolmannesta kysymyksestä on todettava erityisesti, että asetuksen N:o 1896/2006 tulkinnalla ei ole mitään merkitystä sen ratkaisun kannalta, joka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on annettava käsiteltävänään olevassa asiassa. Yhtäältä on näet todettava, kuten unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että pääasian oikeudenkäynnin tosiseikat eivät kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan – asetus koskee sen 1 artiklan 1 kohdan mukaan ainoastaan valtion rajat ylittäviä riita-asioita – vaan niihin sovelletaan edelleen yksinomaan siviiliprosessilain säännöksiä. Toisaalta on täsmennettävä, että tällä asetuksella, kuten sen johdanto-osan 10 perustelukappaleessa nimenomaisesti todetaan, ei korvata eikä yhdenmukaisteta kansallisen lainsäädännön mukaisia riitauttamattomien vaateiden perintämenettelyjä.

80 Neljännen kysymyksen osalta on ilmeistä, että direktiivin 2008/48, 5 artiklan 1 kohdan l ja m alakohtaa, 6 artiklaa ja 10 artiklan 2 kohdan l alakohtaa, joiden tulkintaa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt, ei voida soveltaa ajallisesti pääasiassa siltä osin kuin asia koskee sitä, että Calderón Caminon väitetään jättäneen hänen ja Banesto välillä 28.5.007 tehdyn luottosopimuksen asianmukaisesti täyttämättä.

81 Tästä on nimittäin riittävää todeta, että direktiivin 2008/48 27, 29 ja 31 artiklan mukaan direktiivi on tullut voimaan 11.6.2008 ja että jäsenvaltioiden on pitänyt antaa tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset ennen 11.6.2010, josta alkaen direktiivi 87/102 on kumottu. Lisäksi saman direktiivin 30 artiklan 1 kohdassa säädetään nimenomaisesti, että direktiiviä ei sovelleta luottosopimuksiin, jotka ovat voimassa kansallisten täytäntöönpanosäännösten voimaantulopäivänä.

82 Viidennellä kysymyksellä halutaan tietää yhtäältä, velvoittaako direktiivin 2008/48 6 artiklan 2 kohta luottolaitoksen ilmoittamaan luoton tai lainan ennenaikaisesta erääntymisestä voidakseen soveltaa viivästyskorkoa, ja toisaalta, voidaanko saman direktiivin 7 artiklan mukaiseen perusteettoman edun kiellon periaatteeseen vedota silloin, kun luottolaitos ei vaadi pelkästään lainapääoman takaisinmaksua vaan myös erityisen korkeaa viivästyskorkoa; tästä on todettava aluksi, että tällä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkoituksena on ollut, kuten unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, todellisuudessa viitata direktiivin 87/102 vastaaviin artikloihin, jotka ovat ainoat tämän kysymyksen aiheen kannalta relevantit artiklat.

83 Vaikka oletettaisiin, että tämä on viidennen kysymyksen tosiasiallinen ulottuvuus (ks. vastaavasti asia C-107/98, Teckal, tuomio 18.11.1999, Kok., s. I-8121, 34 ja 39 kohta), on kuitenkin todettava, kuten julkisasiamies on katsonut ratkaisuehdotuksensa 99 ja 100 kohdassa, että ennakkoratkaisupyyntöpäätöksestä ei mitenkään käy ilmi, että pääasia koskisi velvollisuutta ilmoittaa kuluttajalle etukäteen kaikista vuotuista korkokantaa koskevista muutoksista tai tavaran palautusta velkojalle siten, että tämä saa perusteetonta etua.

84 Näin ollen on ilmeistä, että viides kysymys on luonteeltaan hypoteettinen, koska kyseisillä direktiivin 87/102 säännöksillä ei ole mitään yhteyttä pääasian kohteeseen.

85 Kuudennella kysymyksellä halutaan tietää, onko siinä tapauksessa, että direktiiviä 2005/29 ei ole saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, tulkittava tämän direktiivin 11 artiklan 2 kohtaa siten, että kansallinen tuomioistuin voi tutkia viran puolesta, onko viivästyskorkoa koskevan ehdon sisällyttämistä sopimustekstiin pidettävä sopimattomana menettelynä, ja siitä on riittävää todeta, kuten myös julkisasiamies on katsonut ratkaisuehdotuksensa 106 kohdassa, että ennakkoratkaisupyyntöpäätöksestä ei mitenkään käy ilmi, että Juzgado de Primera Instancia no 2 de Sabadell olisi maksamismääräyshakemuksen hylkäävän määräyksen antaessaan pitänyt edellä mainitun direktiivin tarkoittamana sopimattomana kaupallisena menettelynä sitä, että Banesto on sisällyttänyt Calderón Caminon kanssa tekemäänsä luottosopimukseen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen viivästyskorkoa koskevan ehdon.

86 Lisäksi on todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää päätöksessään tätä kysymystä selventäviä seikkoja viittaamalla nimenomaisesti "pankin mahdolliseen sopimattomaan menettelyyn".

87 Niinpä on ilmeistä, että direktiivin 2005/29 tulkinta on luonteeltaan yksinomaan hypoteettinen pääasian oikeudenkäynnin kohteeseen nähden. Tässä yhteydessä

se, että direktiiviä ei ole saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, on niin ikään vailla merkitystä kyseisen asian ratkaisun kannalta.

88 Näin ollen edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kolmas, neljäs, viides ja kuudes kysymys on jätettävä tutkimatta.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettua neuvoston direktiiviä 93/13/ETY on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa ei sallita sitä, että maksamismääräyshakemusta käsittelevä tuomioistuin arvioi viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missä tahansa muussa asian käsittelyn vaiheessa – vaikka sillä olisi käytettävissään kaikki arviointiin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat – elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän viivästyskorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuuden silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt tätä koskevaa väitettä.

2) Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kuluttajien ja käyttäjien suojasta annetun yleisen lain sekä muiden täydentävien lakien uudelleen laatimisesta 16.11.2007 annetun kuninkaan asetuksen 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) 83 §:n kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan kohtuuttoman ehdon mitättömäksi, täydentää kyseistä sopimusta muuttamalla tämän ehdon sisältöä.

Oikeudenkäyntikieli: espanja.
Lähde: EUR-Lex CELEX 62010CJ0618.

HELSINGIN HOVIOIKEUS, LINDORFF V. A, 6.9.2012 S 11/3026 2357

Perintäkulut – Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavalla ei ehdotonta velvollisuutta yhdistää usean saatavan samanaikaista perintää, vaikka kyse saman velkojan samaa velallista koskevista saatavista – Tarpeettomat ja kohtuuttomat perintäkulut – Hyvä perintätapa.

Tuusulan käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio ja tuomio 3.10.2011

Velkasuhteeseen perustuva saatava

Ratkaisu

Yksipuolinen tuomio

Vastaaja velvoitetaan kantajan vaatimuksen mukaisesti maksamaan
kantajalle:
1) pääomaa 212,10 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 7.8.2011 lukien;
2) korkojäämää 3,69 euroa;
3) perintätoimien suorittamisesta aiheutuneet maksumuistutuskulut yhteensä 5 euroa;
4) perintätoimien suorittamisesta aiheutuneet muut kulut yhteensä 36 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien, sekä
5) kantajan oikeudenkäyntikulut yhteensä 194 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien.

Vaatimusten perusteet:
Vastaajan ja Kuvaverkko Oy:n väliset sopimukset. Vastaaja on jättänyt suorittamatta em. sopimuksiin perustuvat velvoitteensa ja velkoja on siirtänyt saatavat kantajalle.

Tuomio

Kantajan perintäkuluvaatimus hylätään 41 euroa ylittäviltä osin.

Perustelut

Yksipuolinen tuomio

Vastaaja ei ole vastannut määräajassa.

Tuomio

Saatavien perinnästä annetun lain 2 §:n mukaan perintälain säännöksistä ei saa poiketa velallisen vahingoksi. Vaatimuksen perintälain mukaisuus on tutkittava viran puolesta.

Perintälain 4 §:n mukaan perinnässä ei saa käyttää hyvän perintätavan vastaista tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelyä. Perinnässä ei saa aiheuttaa velalliselle kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja taikka tarpeetonta haittaa. Perintälain 10 §:n mukaan kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa ja muut seikat. Perintälain 10 §:n mukaan velallinen ei ole velvollinen korvaamaan perintäkuluja, jos velkoja tai toimeksisaaja on menetellyt perintälain 4 §:n vastaisesti.

Kantaja on vaatinut vastaajalta kuutta eri saatavaa, joissa kaikissa alkuperäinen velkoja on sama. Kantaja on haastehakemuksessaan todennut, että saatavat ovat tulleet perintään useana erillisenä toimeksiantona, mistä johtuen jokaisen saatavan perimiseksi on jouduttu erikseen tekemään tarvittavat perintätoimenpiteet. Perintätoimenpiteiden erittelystä käy kuitenkin ilmi, että maksuvaatimukset jokaisen kuuden saatavan osalta on tosiasiassa lähetetty vastaajalle samoina päivinä.

Käräjäoikeus viittaa perintälain 4 §:n vaatimukseen, jonka mukaan velalliselle ei saa aiheuttaa tar-

peettomia kuluja. Tarpeettomien kulujen välttämiseksi perintätoimet on mahdollisuuksien mukaan saman velallisen ja velkojan välisten saatavien osalta yhdistettävä samoihin perintäkirjeisiin. Käräjäoikeus katsoo, että kantajan vaatimat perintäkulut poikkeavat perintälain säännöksistä vastaajan vahingoksi siltä osin kuin samaan velalliseen kohdistuvia perintätoimia ei ole yhdistetty.

Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 § 2 momentin mukaan kanne hylätään tuomiolla siltä osin kuin se on selvästi perusteeton. Käräjäoikeus katsoo kantajan toimineen perintälain vastaisesti, kun kantaja ei ole yhdistänyt samaan velalliseen kohdistuvia perintätoimia. Perintäkuluja hylätään yhteensä 149 euroa, joista 25 euroa on maksumuistutuskuluja ja 124 euroa muita perintäkuluja.

Asian käsittely hovioikeudessa

Valitus

Lindorff Oy on vaatinut, että A:n yhtiölle maksettava korvaus perintäkuluista korotetaan kanteen kohtien 2 ja 4 mukaiseksi yhteensä 190 euroksi 160 euron maksuvaatimuskuluille maksettavine korkoineen kuukauden kuluttua käräjäoikeuden tuomion antamisesta lukien ja A velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 400 eurolla korkoineen.

A oli velvollinen maksamaan yhtiölle aiheutuneet kanteessa vaaditut perintäkulut. A ei ollut hänelle tiedoksiannetusta haasteesta huolimatta vastannut kanteeseen, joten asia olisi tullut ratkaista yksipuolisella tuomiolla vaatimusten mukaisesti. Esitetty perintäkuluvaatimus ei ollut selvästi perusteeton eikä kohtuuton. Yhtiön vaatimat perintäkulut olivat alittaneet saatavien perinnästä annetussa laissa asetetut enimmäismäärät ja maksuvaatimukset oli lähetetty vähintään 14 päivän väliajoin.

Hyvä perintätapa ei edellyttänyt velkojan samaa velallista koskevia velkoja yhdistettäviksi, jos saatavat olivat syntyneet tai erääntyivät eri ajankohtina tai niillä oli eri perusteet. Kuluttajaviraston linjaus 16.12.2007, minkä mukaan useat saman velkojan samaa velallista koskevat, samanaikaisesti perittävät saatavat tuli mahdollisuuksien mukaan kirjeperinnässä yhdistää turhien perintäkulujen välttämiseksi, oli ainoastaan suositus eikä asiasta ollut laissa tarkempia säännöksiä.

Käräjäoikeuden ei ollut tullut viran puolesta arvioida perintäkulujen kohtuullisuutta tai tarkoituksenmukaisuutta tai sitä oliko perintä muutoin suoritettu hyvän perintätavan mukaisesti. Käräjäoikeuden tuomio perustui seikkoihin, joihin asiassa ei ollut vedottu. Yhtiön ei ollut tarvinnut esittää näyttöä siitä, miksi perintä oli toimitettu ilmoitetulla tavalla.

Valitukseen vastaaminen

A ei ole vastannut valitukseen.

Hovioikeuden ratkaisu

Sovellettavat oikeusohjeet ja kanteen hyväksymisen edellytykset

Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n mukaan silloin kun vastaaja, jota on kehotettu vastaamaan kirjallisesti asiassa, jossa sovinto on sallittu, ei ole antanut pyydettyä vastausta määräajassa, kanne hyväksytään yksipuolisella tuomiolla. Siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton, kanne hylätään tuomiolla.

Erääntyneiden saatavien perintään sovellettavan saatavien perinnästä annetun lain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan perinnässä ei saa aiheuttaa velalliselle kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja taikka tarpeetonta haittaa. Lain 10 c §:ssä on säädetty yläraja perintätoimenpiteiden kustannuksille kuluttajasaatavissa. Saman kuluttajasaatavan perinnästä velalliselta saa vaatia perintäkuluina yhteensä enintään 190 euroa, jos saatavan pääoma on 250 euroa tai vähemmän.

Sanotun lain 2 §:n mukaan sen säännöksistä ei saa poiketa velallisen vahingoksi. Lain esitöiden (HE 199/1996 vp s. 11) mukaan säännösten pakottavuus merkitsee sitä, ettei niistä voida poiketa velallisen vahingoksi, vaikka velallinen siihen nimenomaisesti suostuisi.

A:lle oli 26.8.2011 annettu haastemiehen toimesta tiedoksi haaste nyt kysymyksessä olevassa asiassa. A ei ollut käräjäoikeuden asettamaan määräpäivään 9.9.2011 mennessä vastannut kanteeseen. Näin ollen edellytykset yksipuolisen tuomion antamiselle ovat olleet olemassa, mikäli kanne myös perintäkulujen osalta on perusteeltaan ja määrältään ollut hyväksyttävissä.

Edellä mainittu lain säännösten pakottavuus huomioon ottaen käräjäoikeuden on tullut kanteen selvää perusteettomuutta harkitessaan viran puolesta muun ohella arvioida, onko kysymyksessä olevien saatavien perinnässä noudatettu lain velallista suojaavia pakottavia säännöksiä.

Perintäkulujen tarpeellisuus ja kohtuullisuus

Yhtiön käräjäoikeudelle toimittamassa summaarisessa haastehakemuksessa on eritelty ja yksilöity kustannuksiltaan kunkin kuuden

velotun saatavan osalta ennen haastehakemuksen laatimista lähetetyt maksuvaatimukset ja muut suoritetut perintätoimet. Velkoja on kaikkien kuuden saatavan osalta ollut sama. Yhtiö on haastehakemuksessaan ilmoittanut velottavien saatavien tulleen sen perittäviksi useina eri toimeksiantoina. Tämän vuoksi jokaisen saatavan osalta oli jouduttu tekemään erillisiä perintätoimia, esimerkiksi lähettämään maksuvaatimuksia, joiden avulla oli pyritty saamaan vapaaehtoinen maksusuoritus.

Haastehakemuksesta ilmenee, että kaikkien kuuden saatavan peruste on ollut koulukuvaus. Erittelyn perusteella saatavat ovat jakautuneet kahteen ryhmään siten, että kolmen saatavan pääoma on ollut 14,90 euroa ja eräpäivä 20.5.2011 ja kolmen saatavan pääoma 55,80 euroa ja eräpäivä 21.5.2011. Tuotenimikkeiden perusteella on pääteltävissä, että kyse on ollut kolmen lapsen koulukuvista ja että kunkin lapsen osalta on velottu sekä 14,90 että 55,80 euron saatavaa. A:lle on näin muodostuneiden kuuden saatavan osalta lähetetty samoina päivinä kuusi erillistä maksuvaatimusta, ensin 4.7.2011 ja sitten 20.7.2011.

Hovioikeus haastehakemuksen erittelyn perusteella toteaa, että perintätoimissa on noudatettu saatavien perinnästä annetun lain 10 b §:n mukaisia aikarajoja ja 10 a §:n mukaisia toimenpidekohtaisia enimmäismääriä. Perintäkulujen kokonaismäärä vastaa lain 10 c §:n mukaista 190 euron enimmäismäärää, kun saatavan pääoma on ollut vähemmän kuin 250 euroa. Perinnän ei toisaalta voida katsoa tapahtuneen laissa edellytetyllä tavalla pelkästään sillä perusteella, että lain 10 a–c §:iä on noudatettu. Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon saatavien perinnästä annettu laki kokonaisuudessaan ja tässä tapauksessa erityisesti lain hyvää perintätapaa koskevan 4 §:n säännös.

Sanotun lain esitöiden mukaan (HE 199/1996 vp s. 11) hyvän perintätavan täsmentämisessä voidaan käyttää tulkinta-apuna myös Suomen Perimistoimistojen Liiton, oikeusministeriön ja kuluttaja-asiamiehen yhteistyönä laadittuja hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevia ohjeita. Hovioikeus toteaa, että tulkinta-apuna voidaan käyttää myös kuluttaja-asiamiehen laatimia päivitettyjä hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevia ohjeita sekä kuluttajaviranomaisten linjauksia. Kuluttajaviraston 16.12.2007 päivätyssä, kuluttajaperinnän valvonnassa esiin nousseita asioita koskevassa linjauksessa on katsottu, että perittäessä samanaikaisesti useaa saman velkojan samaa velallista koskevaa velkaa asiat on mahdollisuuksien mukaan kirjeperinnässä yhdistettävä turhien perintäkulujen välttämiseksi. Yhtiön viittaamassa oikeuskirjallisuudessa on toisaalta katsottu, että hyvä perintätapa ei edellytä velkojaa yhdistämään velkoja, jos saatavat ovat syntyneet tai erääntyvät eri ajankohtina taikka perustuvat eri perusteisiin, kuten työhön tai kauppaan (Jyrki Lindström, Luotonvalvonta ja saatavien perintä, 3. uudistettu painos 2011 s. 233).

Hovioikeus toteaa, että perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavalla ei saatavien perinnästä annetun lain nojalla ole ehdotonta velvollisuutta yhdistää usean saatavan samanaikaista perintää, vaikka kyse olisikin saman velkojan samaa velallista koskevista saatavista. Tällaista ei ole edellytetty myöskään Kuluttajaviraston edellä mainitussa suosituksessa, jonka mukaan asiat on mahdollisuuksien mukaan yhdistettävä.

A:lta perityillä kuudella eri saatavalla on edellä lausutusti ollut sama velkoja. Saatavat ovat perustuneet samanlaisiin perusteisiin. Ne ovat erääntyneet kahtena peräkkäisenä päivänä, mistä voidaan päätellä, että ne ovat vastaavasti syntyneet samanaikaisesti tai lähes samanaikaisesti. Ottaen lisäksi huomioon, että maksuvaatimukset on jokaisen kuuden saatavan osalta lähetetty A:lle samoina päivinä, ensin 4.7. ja sen jälkeen 20.7.2011, hovioikeus katsoo, että saatavien yhdistäminen kirjeperinnässä olisi tässä tapauksessa ollut mahdollista helposti toteuttaa. Yhdistämistä olisi myös voitu kohtuudella edellyttää ainakin niiden saatavien osalta, joiden eräpäivä on ollut sama. Yhtiön voidaan siten katsoa aiheuttaneen A:lle saatavien perinnästä annetun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tarpeettomia kuluja siltä osin kuin samana ajankohtana erääntyneiden saatavien perintää ei ole yhdistetty.

Edellä lausutuilla perusteilla hovioikeus pitää yhtiön perintätoimenpiteistä tarpeellisina yhtä maksumuistutusta ja kahta maksuvaatimusta 20.5.2011 erääntyneiden kolmen saatavan osalta ja vastaavia toimenpiteitä 21.5.2011 erääntyneiden kolmen saatavan osalta. Hovioikeudessa vaadituista perintäkuluista hyväksytään siten 10 euron maksumuistutuskulut ja 56 euron maksuvaatimuskulut eli yhteensä 66 euroa, miltä osin käräjäoikeuden tuomiota on muutettava. Muilta osin yhtiön vaatimus sille perintäkuluista suoritettavan korvauksen korottamisesta hylätään.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:stä ilmenevän pääsäännön mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä. Jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat luvun 3 §:n mukaan pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n mukaan määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun.

Yhtiön vaatimus A:n velvoittamisesta korvaamaan sen 190 euron perintäkulut on käräjäoikeudessa hyväksytty 41 euron osalta ja hylätty enemmälti. Hovioikeus on korottanut korvattavien perintäkulujen määrän 66 euroon. Määrällisesti suurin osa yhtiön vaatimuksesta on siten hylätty myös hovioikeudessa. Näin ollen asia on ratkaistu vain osittain yhtiön hyväksi ja sen häviämällä määrällä on ollut asiassa vähäistä suurempi merkitys. Ottaen huomioon, että A ei ole riitauttanut yhtiön perintäkuluja koskenutta vaatimusta miltään osin käräjäoikeudessa eikä vastustanut muutoksenhakua, häntä ei muutenkaan ole syytä velvoittaa korvaamaan yhtiön täällä olleita kuluja edes osaksi. Näistä syistä hovioikeus katsoo, että yhtiö saa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla pitää oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa vahinkonaan.

Tuomiolauselma

Muutos käräjäoikeuden tuomioon:

A velvoitetaan korvaamaan Lindorff Oy:lle perintäkuluina maksumuistutuskuluja käräjäoikeuden tuomitseman 5 euron asemasta 10 euroa ja maksuvaatimuskuluja käräjäoikeuden tuomitseman 36 euron asemasta 56 euroa, joista viimeksi mainitulle korvaukselle on maksettava vaadittua viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan 3.11.2011 lukien.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Yhtiön oikeudenkäyntikuluvaatimus hovioikeudessa hylätään.

Asian ratkaisseet hovioikeuden jäsenet:
Hovioikeudenneuvos Lauri Nouro
Hovioikeudenneuvos Paula Salonen
Hovioikeudenneuvos Riitta Virolainen
Esittelijä: Viskaali Sampo Brander
Lähde: Finlex.

EUT 14.3.2013, MOHAMED AZIZ VASTAAN CAIXA D'ESTALVIS DE CATALUNYA, TARRAGONA I MANRESA (CATALUNYACAIXA), C-415/11.

Hypoteekki, maksamismääräysmenettely – Vastaajan poissaolo – Direktiivi 93/13/ETY – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely – Pääasiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen toimivalta – Unionin kuluttajansuojaoikeus esteenä Espanjan hypoteekkien täytäntöönpanojärjestelmälle – Jälkikäteinen vahingonkorvaus puutteellinen ja riittämätön oikeussuojakeino – Huomattava epätasapaino.

Juzgado de lo Mercantil no 3 de Barcelona, Espanja.

[...]

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Borg Barthet, M. Ilešič, J.-J. Kasel ja M. Berger,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

[...]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29; jäljempänä direktiivi) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Mohamed Aziz ja Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa) (jäljempänä Catalunyacaixa) ja joka koskee kyseisten osapuolten välisen lainasopimuksen, jonka vakuutena on kiinteistökiinnitys, tiettyjen ehtojen pätevyyttä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin johdanto-osan 16. perustelukappaleessa mainitaan seuraavaa:

”– – vilpittömän mielen vaatimuksen voi täyttää elinkeinonharjoittaja, joka kohtelee oikeudenmukaisesti ja kohtuullisesti toista osapuolta, jonka lailliset edut hänen on otettava huomioon.”

4 Direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

– –

3. Liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina.”

5 Saman direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.”

6 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

7 Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

8 Direktiivin liitteessä olevassa 1 kohdassa luetellaan sen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut ehdot. Se käsittää muun muassa seuraavat ehdot:

”1. Ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on:

– –

e) suhteettoman suuren korvauksen vaatiminen kuluttajalta, joka ei täytä velvollisuuksiaan;

– –

q) kuluttajan oikeuden nostaa kanne tai käyttää muita oikeuskeinoja poissulkeminen tai rajoittaminen, erityisesti vaatimalla kuluttajaa viemään riitatapaukset yksinomaisesti välitysmenettelyyn, jota oikeudelliset säännökset eivät koske, rajoittamalla sopimattomasti kuluttajan saatavilla olevia todisteita tai määräämällä kuluttajalle todistustaakka, jonka olisi sovellettavan lainsäädännön mukaan oltava sopimuksen toisella osapuolella.”

Espanjan oikeus

9 Espanjan oikeudessa kuluttajien suoja kohtuuttomilta sopimusehdoilta oli ensin järjestetty kuluttajien ja käyttäjien suojasta 19.7.1984 annetulla yleisellä lailla 26/1984 (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios; BOE nro 176, 24.7.1984, s. 21686).

10 Sittemmin yleistä lakia 26/1984 muutettiin yleisistä sopimusehdoista 13.4.1998 annetulla lailla 7/1998 (Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación; BOE nro 89, 14.4.1998, s. 12304), jolla direktiivi saatettiin osaksi Espanjan oikeutta.

11 Lopuksi lain 26/1984 konsolidoitu versio, sellaisena kuin laki oli muutettuna, hyväksyttiin kuluttajien ja käyttäjien suojasta annetun yleisen lain sekä muiden täydentävien lakien uudelleen laatimisesta 16.11.2007 annetulla kuninkaan asetuksella 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias; BOE nro 287, 30.11.2007, s. 49181).

12 Kuninkaan asetuksen 1/2007 82 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kohtuuttomina pidetään kaikkia sellaisia sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu, sekä kaikkia käytäntöjä, jotka eivät perustu nimenomaiseen sopimiseen ja jotka lojaliteettiperiaatteen vastaisesti aiheuttavat kuluttajan ja käyttäjän vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

– –

3. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen tai toisen sopimuksen, josta se on riippuvainen, ehtoihin.

4. Edellä esitetystä huolimatta kohtuuttomina pidetään joka tapauksessa ehtoja, jotka 85–90 §:ssä tarkoitetulla tavalla

a) sitovat sopimuksen elinkeinonharjoittajan tahtoon

b) rajoittavat kuluttajan ja käyttäjän oikeuksia

c) poistavat sopimuksen vastavuoroisuuden

d) asettavat kuluttajalle tai käyttäjälle kohtuuttomat vakuudenantamisvelvollisuudet tai perusteettoman todistustaakan

e) ovat suhteettomia sopimuksen tekemisen ja täytäntöönpanon kannalta tai

f) ovat toimivaltasääntöjen ja sovellettavan oikeuden sääntöjen vastaisia."

13 Maksamismääräysmenettelyn osalta Espanjan siviiliprosessilain (Ley de Enjuiciamiento Civil), sellaisena kuin se oli voimassa pääasian menettelyn aloittamishetkellä, III kirjan IV osaston V luvussa, jonka otsikko on "Kiinnitettyä ja pantattua omaisuutta koskevan täytäntöönpanon erityispiirteet", erityisesti sen 681–698 §:ssä, säädetään pääasian kohteena olevasta kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelystä.

14 Siviiliprosessilain 695 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Tässä luvussa tarkoitetuissa menettelyissä ulosmittausvelallinen voi esittää ainoastaan seuraavia vastustamisperusteita:

– 1 Vakuuden tai vakuuden kohteena olevan saatavan lakkaaminen, kun esitetään rekisteröintitodistus, josta käy ilmi kiinteistökiinnityksen tai mahdollisesti hallintaan perustumattoman panttioikeuden poistaminen, taikka notaarin vahvistama asiakirja maksun suorittamisesta tai vakuuden lakkaamisesta.

– 2 Saatavan määrittämistä koskeva virhe, kun vakuuden kohteena oleva saatava on ulosmittausvelkojan ja ulosmittausvelallisen välisen tilin lopullisen saldon suuruinen. Ulosmittausvelallisen on esitettävä tiliote, ja vastustamisperuste voidaan ottaa tutkittavaksi ainoastaan, jos tiliotteen saldo poikkeaa ulosmittausvelkojan esittämän tiliotteen saldosta.

– –

– 3 – – ennen menettelyssä kyseessä olevan rasitteen kirjaamista tähän omaisuuteen kohdistettu muu vakuus tai kiinnitys; tämä on vahvistettava vastaavalla rekisteröintitodistuksella.

2. Jos 1 momentissa tarkoitettuja vastustamisperusteita esitetään, tuomioistuimen kanslian virkamies keskeyttää ulosmittauksen ja kutsuu osapuolet kuultaviksi tiettynä määräpäivänä tuomioistuimeen, joka on päättänyt ulosmittausmenettelyn aloittamisesta, jolloin kutsun ja määräajan välille on jäätävä vähintään neljä päivää; tänä määräpäivänä tuomioistuin kuulee osapuolia, ottaa huomioon esitetyt kirjelmät ja antaa kahden päivän kuluessa asianmukaiseksi arvioimansa ratkaisun päätöksen muodossa – –"

15 Siviiliprosessilain 698 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Muihin kuin edeltävissä pykälissä tarkoitettuihin perusteisiin perustuvat velallisen, kolmannen haltijan tai muun osapuolen vaatimukset, myös asiakirjan pätemättömyyttä, saatavan erääntymistä, varmuutta, lakkaamista tai määrää koskevat vaatimukset, ratkaistaan asianmukaisessa menettelyssä, joka ei johda tässä luvussa säädetyn menettelyn keskeyttämiseen tai lykkäämiseen.

– –

2. Edellä 1 momentissa tarkoitetun vaatimuksen esittämisen tai tällaiseen vaatimukseen liittyvän menettelyn yhteydessä voidaan vaatia, että kyseisessä menettelyssä annettavan tuomion tehokkuus varmistetaan pidättämällä kokonaan tai osittain tässä luvussa tarkoitetun menettelyn mukaisesti velkojille maksettava summa.

Tuomioistuin päättää tällaisen summan pidättämisestä, jos se katsoo, että siihen on esitettyjen asiakirjojen perusteella riittävät perusteet. Jos hakijalla ei selvästi ole riittävästi maksukykyä, tuomioistuimen on vaadittava hakijalta riittävä vakuus viivästyskorkoa varten ja velkojan mahdollisia muita vahingonkorvausvaatimuksia varten.

3. Jos velkoja asettaa vakuuden summalle, joka on määrätty pidätettäväksi 1 momentissa tarkoitetussa menettelyssä, pidätetty summa vapautetaan, jos tuomioistuin arvioi vakuuden riittäväksi."

16 Pääasian tosiseikkojen tapahtumisaikaan voimassa olleen kiinnityksistä annetun lain (Ley Hipotecaria), jonka teksti kodifioitiin ja hyväksyttiin 8.2.1946 annetulla asetuksella (BOE nro 58, 27.2.1946, s. 1518), 131 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Vaatimusta kiinnityksen pätemättömäksi julistamisesta koskeva ennakkokirjaus tai muut kirjaukset, jotka eivät perustu tilanteisiin, joista voi seurata ulosmittauksen keskeyttäminen, kumotaan 133 §:ssä tarkoitetun kumoamismääräyksen nojalla, jos ne on tehty rasitustodistuksen antamista koskevan täydentävän merkinnän tekemisen jälkeen. Maksun saamista kiinnityksestä koskevaa asiakirjaa ei voida kirjata, ellei edellä tarkoitettua täydentävää merkintää ole sitä ennen

kumottu sitä koskevalla tuomioistuimen määräyksellä.”

17 Kiinnityksistä annetun lain 153 bis §:ssä säädetään seuraavaa:

“– – Osapuolet voivat sopia, että ulosmittaustilanteessa saatavan määränä pidetään lainan myöntäneen rahalaitoksen sopimuksen osapuolten sopimalla tavalla laatimaan selvitykseen perustuvaa määrää.

Osapuolten sopiman määräajan tai minkä tahansa määräajan pidennyksen päätyttyä kiinteistön ulosmittaus voidaan suorittaa tämän lain 129 ja 153 §:ssä ja siviiliprosessilain analogisissa säännöksissä säädetyn mukaisesti.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

18 Espanjassa joulukuusta 1993 lähtien työskennellyt Marokon kansalainen Aziz teki 19.7.2007 Catalunyacaixan kanssa notaarin asiakirjalla vahvistetun lainasopimuksen, jonka vakuutena oli kiinteistökiinnitys. Kiinteistö, johon mainittu vakuus kohdistuu, oli Azizin perheen kotinaan käyttämä asunto, jonka hän oli omistanut vuodesta 2003 lähtien.

19 Catalunyacaixan lainaama pääoma oli 138000 euroa. Se oli määrä maksaa takaisin 1.8.2007 alkaen 33 lainanhoitovuodessa, jotka käsittivät 396 kuukausierää.

20 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että kyseisen Catalunyacaixan kanssa tehdyn lainasopimuksen ehdossa 6 määrätään, että eräpäivänä maksamatta jääviin määriin lisätään automaattisesti, ilman maksumuistutusta, 18,75 prosentin vuotuinen viivästyskorko.

21 Lisäksi mainitun sopimuksen ehdossa 6 bis annettiin Catalunyacaixalle mahdollisuus irtisanoa koko laina, jos jokin sopimuksen mukainen maksuerä on erääntynyt eikä velallinen ole täyttänyt maksuvelvoitettaan lainan pääoman tai koron osalta.

22 Saman sopimuksen ehdossa 15, joka koskee sopimusta velan määrän vahvistamisesta ja velan maksamisesta, annetaan Catalunyacaixalle mahdollisuus paitsi käyttää kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyä mahdollisen saatavan kattamiseksi myös esittää tätä tarkoitusta varten selvitys erääntyneen saatavan määrästä sen osoittavan asianmukaisen asiakirjan avulla.

23 Aziz maksoi kuukausierät asianmukaisesti heinäkuusta 2007 toukokuuhun 2008 muttei enää kesäkuusta 2008 alkaen. Tässä tilanteessa Catalunyacaixa pyysi 28.10.2008 notaarilta virallisen asiakirjan, jossa määritetään velan kokonaismäärä. Notaari vahvisti, että hänelle toimitetuista asiakirjoista ja lainasopimuksesta ilmenee, että velan maksamatta oleva määrä oli 139764,76 euroa, joka koostui maksamattomista kuukausieristä varsinaisella korolla ja viivästyskorolla lisättynä.

24 Sen jälkeen kun Catalunyacaixa oli tuloksetta vaatinut Azizia maksamaan, se aloitti 11.3.2009 Azizia vastaan Juzgado de Primera Instancia no 5 de Martorellissa ulosmittausmenettelyn, jossa se vaati maksettavaksi 139674,02 euroa pääomaa, 90,74 euroa erääntyneitä korkoja sekä 41902,21 euroa korkoja ja kuluja.

25 Aziz ei saapunut 15.12.2009 pidettyyn istuntoon, ja kyseinen tuomioistuin päätti ulosmittauksesta. Niinpä Azizille osoitettiin maksamismääräys, jota tämä ei noudattanut mutta ei myöskään vastustanut.

26 Tässä tilanteessa kiinteistön huutokauppa pidettiin 20.7.2010, eikä yhtään tarjousta tehty. Näin ollen Juzgado de Primera Instancia no 5 de Martorell päätti, että siviiliprosessilain säännösten mukaisesti kiinteistö huutokaupataan hintaan, joka on 50 prosenttia sen arvosta. Mainittu tuomioistuin myös määritti ajankohdan 20.1.2011 siksi ajankohdaksi, jolloin kiinteistön omistusoikeus siirretään velkojalle. Tämän seurauksena Aziz häädettiin asunnostaan.

27 Hieman tätä ennen, 11.1.2011, Aziz kuitenkin nosti Juzgado de lo Mercantil no 3 de Barcelonassa vahvistuskanteen lainasopimuksen, jonka vakuutena on kiinteistökiinnitys, kohtuuttomana pitämänsä ehdon 15 ja tämän seurauksena ulosmittausmenettelyn kumoamiseksi.

28 Juzgado de lo Mercantil no 3 de Barcelona on tässä tilanteessa ensinnäkin epävarma siitä, onko Espanjan oikeus sopusoinnussa direktiivillä käyttöön otettujen oikeudellisten puitteiden kanssa.

29 Se korostaa erityisesti, että jos velkoja päättää suorittaa pakkotäytäntöönpanon ulosmittaamalla kiinnitetyn kiinteistön, mahdollisuudet vedota jonkin lainasopimuksen ehdon kohtuuttomuuteen ovat erittäin rajoitetut, koska tällaiset väitteet siirretään käsiteltäväksi myöhemmässä pääasiamenettelyssä, jolla ei ole lykkäävää vaikutusta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tässä tilanteessa espanjalaisen tuomioistuimen on erittäin vaikea varmistaa kuluttajan tehokasta suojaamista mainitussa ulosmittausmenettelyssä sekä siihen liittyvässä pääasiamenettelyssä.

30 Juzgado de lo Mercantil no 3 de Barcelona on lisäksi katsonut, että pääasiassa annettava ratkaisu nostaa esiin muita kysy-

myksiä, jotka koskevat muun muassa direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetun käsitteen "ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on suhteettoman suuren korvauksen vaatiminen kuluttajalta, joka ei täytä velvollisuuksiaan", sekä mainitussa liitteessä olevan 1 kohdan q alakohdassa tarkoitetun käsitteen "ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kuluttajan oikeuden nostaa kanne tai käyttää muita oikeuskeinoja poissulkeminen tai rajoittaminen", tulkintaa. Sen mukaan pitkäkestoisissa sopimuksissa käytettävien ennenaikaista erääntymistä koskevien ehtojen sekä viivästyskoron määrittämistä ja sitä, että lainanantaja määrittää yksipuolisesti koko velkaa koskevat maksu- ja vahvistamismekanismit, koskevien ehtojen yhteensopivuus kyseisen direktiivin liitteen säännösten kanssa ei ole ilmeinen.

31 Tässä tilanteessa Juzgado de lo Mercantil no 3 de Barcelona, jolla on epäilyksiä unionin oikeuden oikeasta tulkinnasta, on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko siviiliprosessilain 695 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä säädetty kiinnitettyä tai pantattua omaisuutta koskevien oikeudellisten asiakirjojen täytäntöönpanojärjestelmä Espanjan prosessioikeudessa säädettyine vastustamisperusteita koskevine rajoituksineen selvä kuluttajansuojan rajoitus, kun se merkitsee muodollisesti ja aineellisesti selvää estettä kuluttajan oikeudelle saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta hänen oikeuksiaan suojattaisiin tehokkaasti?

2) Unionin tuomioistuinta pyydetään määrittämään suhteettomuuden käsitteen sisältö seuraavissa tapauksissa:

a) Pitkälle aikavälille – tässä tapauksessa 33 vuodeksi – tehty sopimus voi erääntyä ennenaikaisesti sillä perusteella, että sopimusvelvoitteet on jätetty täyttämättä hyvin lyhyen ja konkreettisen ajanjakson aikana.

b) Vahvistettu viivästyskorko – tässä tapauksessa yli 18 prosentin suuruinen – ei vastaa viivästyskoron vahvistamisperusteita muissa kuluttajille suunnatuissa sopimuksissa (kuluttajaluotot), ja sitä voitaisiin pitää kohtuuttomana muissa kuluttajien kanssa tehdyissä sopimuksissa, mutta sille ei kuitenkaan ole asetettu kiinteää omaisuutta koskevissa sopimuksissa selvää laillista rajaa edes tapauksissa, joissa sitä on sovellettava paitsi erääntyneisiin maksuihin myös koko ennenaikaisen erääntymisen takia erääntyneeseen määrään.

c) Lainanantaja vahvistaa yksipuolisesti vaihtuvia korkoja – sekä varsinaista korkoa että viivästyskorkoa – koskevat maksu- ja vahvistamismekanismit, jotka liittyvät mahdollisuuteen ulosmitata kiinteistö ja joiden perusteella ulosmittausvelallinen ei voi vastustaa velan suuruuden määrittämistä itse ulosmittausmenettelyssä, vaan vireille on saatettava pääasiamenettely, jossa annettava lainvoimainen ratkaisu saadaan ulosmittausmenettelyn päätyttyä tai ainakin velallisen menetettyä kiinnitetyn tai vakuudeksi annetun omaisuuden, millä on erityistä merkitystä, kun lainaa haetaan asunnon hankkimiseksi ja ulosmittaus on peruste kiinteistöstä häätämiselle."

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

32 Catalunyacaixa ja Espanjan kuningaskunta epäilevät sitä, täyttääkö ensimmäinen kysymys tutkittavaksi ottamisen edellytykset, koska niiden mukaan kysymyksestä ei ole ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle hyötyä, kun se ratkaisee käsiteltäväkseen saatetun asian. Ne esittävät tässä yhteydessä, että kyseinen asia käsitellään itsenäisessä ja kiinnitetyn kiinteistön ulosmittauksesta erillisessä pääasiamenettelyssä ja että se koskee ainoastaan pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen ehdon 15 pätemättömyyttä kuluttajansuojasäännöstön perusteella. Niinpä ulosmittausmenettelyn yhteensopivuutta direktiivin kanssa koskeva vastaus ei ole niiden mielestä tarpeellinen eikä merkityksellinen mainitun asian ratkaisemisen kannalta.

33 Espanjan kuningaskunta ja Catalunyacaixa kiistävät samoin myös toisen kysymyksen tutkittavaksi ottamisen siltä osin kuin sillä pyydetään tulkintaa merkityksellisissä direktiivin säännöksissä tarkoitetusta kohtuuttomuuden käsitteestä pitkäkestoisissa sopimuksissa käytettyjen ennenaikaista erääntymistä ja viivästyskorkojen määrittämistä koskevien ehtojen yhteydessä. Ne väittävät, ettei kyseisillä sopimusehdoilla ole yhteyttä pääasian kohteeseen eikä niistä ole myöskään hyötyä, kun arvioidaan pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen ehdon 15 kohtuuttomuutta.

34 Tästä on muistutettava aluksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin

on toimivaltainen toteamaan sen ratkaistavaksi saatetun riita-asian tosiseikat ja arvioimaan niitä sekä tulkitsemaan ja soveltamaan kansallista lainsäädäntöä. Samalla tavoin yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, ovatko sen unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset tarpeellisia ja onko niillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (asia C-618/10, Banco Español de Crédito, tuomio 14.6.2012, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Unionin tuomioistuin voi siis jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (em. asia Banco Español de Crédito, tuomion 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

36 Käsiteltävän asian tilanne ei ole tällainen.

37 On huomautettava, että Espanjan prosessioikeuden mukaan Aziz saattoi Catalunyacaixan häntä vastaan aloittaman ulosmittausmenettelyn yhteydessä vedota hänen ja kyseisen rahalaitoksen välisen sopimuksen ehdon, johon ulosmittausmenettelyn aloittaminen perustui, kohtuuttomuuteen ulosmittausasiassa toimivaltaisen Juzgado de Primera Instancia no 5 de Martorellin sijasta pääasiamenettelyn osalta toimivaltaisessa Juzgado de lo Mercantil no 3 de Barcelonassa.

38 Kuten Euroopan komissio huomauttaa perustellusti, Juzgado de lo Mercantil no 3 de Barcelonan ensimmäinen kysymys on tässä tilanteessa ymmärrettävä laajassa merkityksessä siten, että sillä pyydetään olennaisilta osin arvioimaan pääasiamenettelyn osalta toimivaltaiselle tuomioistuimelle, jolla on toimivalta arvioida pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen, johon mainitussa ulosmittausmenettelyssä vaadittu saatava perustuu, ehtojen kohtuullisuutta, annetun toimivallan yhteensopivuutta direktiivin kanssa, kun otetaan huomioon niitä vastustamisperusteita koskeva rajoitus, jotka ulosmittausmenettelyssä on mahdollista esittää.

39 Kun otetaan huomioon, että unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, joka mahdollistaa sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemisen (ks. asia C-88/99, Roquette Frères, tuomio 28.11.2000, Kok., s. I-10465, 18 kohta ja asia C-384/08, Attanasio Group, tuomio 11.3.2010, Kok., s. I-2055, 19 kohta), tässä tilanteessa on todettava, ettei ole ilmeistä, ettei ensimmäisellä kysymyksellä pyydetyllä unionin oikeuden tulkinnalla ole yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen.

40 Ei myöskään voida pitää pois suljettuna, että toisen kysymykseen kohteena olevasta merkityksellisissä direktiivin säännöksissä tarkoitetun kohtuuttomuuden käsitteen tulkinnasta voisi olla hyötyä Juzgado de lo Mercantil no 3 de Barcelonan käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemisessa.

41 On riittävää todeta yhtäältä, kuten julkisasiamies korostaa ratkaisuehdotuksensa 62 ja 63 kohdassa, että vaikka Azizin pääasiassa nostama kumoamiskanne koskee ainoastaan lainasopimuksen ehdon 15 pätevyyttä, direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan kaikkien mainitussa kysymyksessä tarkoitettujen sopimusehtojen yleisellä tarkastelulla voi olla vaikutusta kyseisessä asiassa riitautetun ehdon tutkimiseen, ja toisaalta, että kansallisen tuomioistuimen on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan arvioitava viran puolesta kaikkien direktiivin soveltamisalaan kuuluvien ehtojen kohtuuttomuus, vaikka nimenomaista tätä koskevaa vaatimusta ei olisi esitetty, aina silloin, kun tuomioistuimella on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat (ks. vastaavasti asia C-243/08, Pannon GSM, tuomio 4.6.2009, Kok. s. I-4713, 31 ja 32 kohta ja em. asia Banco Español de Crédito, tuomion 43 kohta).

42 Niinpä ennakkoratkaisukysymykset voidaan ottaa tutkittavaksi kokonaisuudessaan.

Asiakysymys

Ensimmäinen kysymys

43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko direktiiviä tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa ei säädetä kiinteistön ulosmittausmenettelyssä sovellettavista, kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan väliseen sopimukseen sisältyvän ehdon kohtuuttomuuteen perustuvista vastusta-

misperusteista ja jonka mukaan pääasiamenettelyn tuomioistuin, joka on toimivaltainen arvioimaan tällaisen ehdon kohtuuttomuuden, ei voi määrätä lopullisen ratkaisunsa täyden tehokkuuden turvaavista turvaamistoimista.

44 Jotta kysymykseen voitaisiin vastata, on muistutettava aluksi, että direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta (em. asia Banco Español de Crédito, tuomion 39 kohta).

45 Tämän heikomman aseman takia kohtuuttomat ehdot eivät direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan sido kuluttajia. Kuten oikeuskäytännöstä ilmenee, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (em. asia Banco Español de Crédito, tuomion 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 Tähän liittyen unionin tuomioistuin on jo useaan otteeseen korostanut, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus ja näin korjata sitä epätasapainoa, joka vallitsee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä, aina silloin, kun tuomioistuimella on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat (em. asia Pannon GSM, tuomion 31 ja 32 kohta ja em. asia Banco Español de Crédito, tuomion 42 ja 43 kohta).

47 Tästä on todettava, että kun unionin tuomioistuin on lausunut ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka kansallinen tuomioistuin on esittänyt kontradiktorisessa menettelyssä, joka on tullut vireille kuluttajan maksamismääräyksestä tekemän väitteen johdosta, se on katsonut, että tämän tuomioistuimen on ryhdyttävä viran puolesta selvittämistoimiin todetakseen, kuuluuko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehdyssä sopimuksessa oleva oikeuspaikkalauseke, jossa myönnetään yksinomainen alueellinen toimivalta, direktiivin soveltamisalaan, ja jos näin on, arvioitava viran puolesta tällaisen lausekkeen mahdollista kohtuuttomuutta (asia C-137/08, VB Pénzügyi Lízing, tuomio 9.11.2010, Kok., s. I-10847, 56 kohta).

48 Unionin tuomioistuin on myös täsmentänyt, että direktiivi on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa ei sallita sitä, että maksamismääräyshakemusta käsittelevä tuomioistuin arvioi viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missä tahansa muussa asian käsittelyn vaiheessa – vaikka sillä olisi käytettävissään arviointiin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat – elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän viivästyskorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuuden silloin, kun kuluttaja ei ole tehnyt tätä koskevaa väitettä (em. asia Banco Español de Crédito, tuomion 57 kohta).

49 Pääasia poikkeaa kuitenkin edellä mainituista asiasta VB Pénzügyi Lízing ja asiasta Banco Español de Crédito siinä, että se koskee ulosmittausmenettelyyn liittyvän pääasiamenettelyn tuomioistuimen velvoitteiden määrittelyä, jotta voidaan tarvittaessa varmistaa pääasiaratkaisun, jolla ulosmittausperusteena ja näin ollen mainitun ulosmittausmenettelyn aloittamisperusteena oleva sopimusehto todetaan kohtuuttomaksi, tehokas vaikutus.

50 Tästä on todettava, että koska kansallisia pakkotäytäntöönpanomenetelmiä ei ole yhdenmukaistettu, jäsenvaltioiden asiana on säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään vastustamisperusteita, jotka kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausta koskevan menettelyn yhteydessä voidaan esittää, ja pääasiamenettelyn tuomioistuimelle, jolla on toimivalta arvioida niiden sopimusehtojen hyväksyttävyys, joiden perusteella ulosmittausperuste määräytyy, myönnettyä toimivaltaa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla; nämä säännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa kuluttajille tunnustettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. vastaavasti asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10421, 24 kohta ja asia C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, tuomio 6.10.2009, Kok., s. I-9579, 38 kohta).

51 Vastaavuusperiaatteesta on todettava, että unionin tuomioistuimella ei ole käytössään mitään sellaista seikkaa, joka voisi antaa aiheen epäillä pääasiassa kyseessä olevan säännöstön yhdenmukaisuutta kyseisen periaatteen kanssa.

52 Asiakirja-aineistosta käy nimittäin ilmi, että Espanjan prosessioikeudessa kielletään se, että ulosmittausmenettelyyn liittyvän pääasiamenettelyn tuomioistuin määrää lopullisen ratkaisunsa täyden tehokkuuden turvaavista turvaamistoimista, paitsi silloin, kun se arvioi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen ehdon kohtuuttomuutta direktiivin 6 artiklan kannalta, myös silloin, kun se arvioi, onko tällainen ehto ristiriidassa kansallisten pakottavien säännösten kanssa, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tutkittava (ks. vastaavasti em. asia Banco Español de Crédito, tuomion 48 kohta).

53 Tehokkuusperiaatteesta on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko menettelyssä, sen kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä (em. asia Banco Español de Crédito, tuomion 49 kohta).

54 Käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että siviiliprosessilain 695 §:n mukaan ulosmittausmenettelyissä ulosmittausvelallinen voi vedota täytäntöönpanoa vastaan ainoastaan perusteisiin, jotka koskevat vakuuden tai vakuuden kohteena olevan saatavan lakkaamista, saatavan määrittämistä koskevaa virhettä, kun vakuuden kohteena oleva saatava on ulosmittausvelkojan ja ulosmittausvelallisen välisen tilin lopullisen saldon suuruinen, tai sitä, että omaisuuteen kohdistuu muu kiinnitys tai vakuus, joka on kirjattu ennen kyseisen menettelyn perusteena olevaa rasitetta.

55 Siviiliprosessilain 698 §:n mukaan kaikkiin muihin perusteisiin perustuvat vaatimukset, joita velallinen saattaa esittää, mukaan lukien saamisperusteen pätemättömyyttä, saatavan erääntymistä, varmuutta, lakkaamista tai määrää koskevat vaatimukset, ratkaistaan asianmukaisessa menettelyssä, joka ei johda kyseisessä luvussa säädetyn menettelyn keskeyttämiseen tai lykkäämiseen.

56 Kiinnityksistä annetun lain 131 §:n mukaan on lisäksi niin, että vaatimusta kiinnityksen mitättömäksi julistamisesta koskeva ennakkokirjaus tai muut kirjaukset, jotka eivät perustu tilanteisiin, joista voi seurata ulosmittauksen keskeyttäminen, kumotaan kyseisen lain 133 §:ssä tarkoitetun kumoamismääräyksen nojalla, jos ne on tehty rasitustodistuksen antamista koskevan täydentävän merkinnän tekemisen jälkeen.

57 Kyseisistä seikoista ilmenee, että Espanjan prosessioikeudessa kiinnitetyn omaisuuden siirtäminen lopullisella huutokaupalla kolmannelle on aina peruuttamaton, vaikka kuluttajan pääasiamenettelyn tuomioistuimessa riitauttaman sopimusehdon kohtuuttomuudesta seuraisi ulosmittausmenettelyn pätemättömyys, lukuun ottamatta niitä tilanteita, joissa mainittu kuluttaja on tehnyt vaatimusta kiinnityksen pätemättömäksi julistamisesta koskevan ennakkokirjauksen ennen mainitun täydentävän merkinnän tekemistä.

58 Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että kun otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan ulosmittausmenettelyn kulku ja erityispiirteet, tällaista mahdollisuutta on pidettävä vähämerkityksisenä, koska on olemassa huomattava riski siitä, ettei kyseessä oleva kuluttaja tee mainittua ennakkokirjausta säädetyssä määräajassa joko kyseessä olevan ulosmittausmenettelyn erityisen nopeuden vuoksi tai koska hän ei tunne tai ymmärrä oikeuksiensa laajuutta (ks. vastaavasti em. asia Banco Español de Crédito, tuomion 54 kohta).

59 Niinpä on todettava, että tällainen menettelyllinen järjestelmä, jonka mukaan pääasiamenettelyn tuomioistuimella, jossa kuluttaja on nostanut kanteen, jossa hän vetoaa ulosmittausperusteena olevan sopimusehdon kohtuuttomuuteen, ei ole mahdollisuutta määrätä turvaamistoimista, joilla voidaan keskeyttää kiinteistön ulosmittausmenettely tai lykätä sitä, kun tällaisista toimista määrääminen on tarpeen sen lopullisen ratkaisun täyden tehokkuuden turvaamiseksi, voi heikentää direktiivillä annettavan suojan tehokkuutta (ks. vastaavasti asia C-432/05, Unibet, tuomio 13.3.2007, Kok., s. I-2271, 77 kohta).

60 Kuten myös julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 50 kohdassa esittänyt, ilman tätä mahdollisuutta kaikissa sellaisissa tapauksissa, joissa kiinnitetty kiinteistö on pääasian tavoin ulosmitattu ennen pääasiamenettelyn tuomioistuimen ratkaisua, jossa kiinnityksen taustalla oleva sopimusehto todetaan kohtuuttomaksi ja ulosmittausmenettely näin ollen pätemättömäksi, tällaisella ratkaisulla voitaisiin turvata mainitulle kuluttajalle vain jälkikäteinen suoja pelkän korvauksen muodossa, jota olisi pidettävä puutteellisena ja riittämättömänä sekä direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdan vastaisena sen vuoksi, ettei se olisi riittävä ja tehokas keino saman ehdon käytön lopettamiseksi.

61 Näin on varsinkin, kun kiinnitetty kiinteistö on pääasian tilanteen tavoin vahinkoa kärsineen kuluttajan ja hänen perheensä asunto, koska kyseisen vahingonkorvaukseen rajoittuvan kuluttajien suojaamiskeinon avulla ei voida estää mainitun asunnon lopullista ja peruuttamatonta menettämistä.

62 Kuten myös ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt, direktiivin tavoitteena olevan kuluttajansuojan epäämiseksi olennaisilta osin olisi elinkeinonharjoittajien kannalta näin ollen riittävää, että ne aloittavat tällaisen ulosmittausmenettelyn, jos sen edellytykset täyttyvät, mikä on myös vastoin unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, jonka mukaan niiden lainkäyttömenettelyjen erityispiirteet, jotka käydään elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välillä kansallisen oikeuden mukaan, eivät saa muodostua tekijäksi, joka saattaisi vaikuttaa siihen oikeussuojaan, joka kuluttajien on saatava tämän direktiivin säännösten nojalla (ks. vastaavasti em. asia Banco Español de Crédito, tuomion 55 kohta).

63 Näissä olosuhteissa on todettava, että pääasiassa kyseessä oleva Espanjan lainsäädäntö ei ole tehokkuusperiaatteen mukainen siltä osin kuin siinä tehdään mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi direktiivin tavoitteena olevan kuluttajansuojan toteuttaminen sellaisissa ulosmittausmenettelyissä, jotka elinkeinonharjoittajat ovat panneet vireille kuluttajia vastaan.

64 Ensimmäiseen kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiiviä on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa ei säädetä kiinteistön ulosmittausmenettelyssä sovellettavista, ulosmittausperusteena olevan sopimusehdon kohtuuttomuuteen perustuvista vastustamisperusteista ja jonka mukaan pääasiamenettelyn tuomioistuin, joka on toimivaltainen arvioimaan tällaisen ehdon kohtuuttomuutta, ei voi määrätä turvaamistoimista, kuten muun muassa mainitun ulosmittausmenettelyn keskeyttämisestä, vaikka tällaisista toimista määrääminen olisi tarpeen sen lopullisen ratkaisun täyden tehokkuuden takaamiseksi.

Toinen kysymys

65 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään saada olennaisilta osin täsmennystä direktiivin 3 artiklan 1 ja 3 kohdassa sekä sen liitteessä tarkoitetun käsitteen "kohtuuton ehto" tunnusmerkeistä pääasian kohteena olevien pitkäkestoisen sopimuksen ennenaikaista eräänty mistä, viivästyskorkojen määrittämistä ja sopimusta velan määrän vahvistamisesta ja velan maksamisesta koskevien ehtojen kohtuuttomuuden arvioimiseksi.

66 Tässä yhteydessä on täsmennettävä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimella on kyseisellä alalla toimivalta tulkita direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ja sen liitteen mukaista "kohtuuttoman ehdon" käsitettä ja niitä perusteita, joita kansallinen tuomioistuin voi tai joita sen täytyy soveltaa, kun se tutkii sopimusehtoa direktiivin säännökset huomioon ottaen, ja kansallisen tuomioistuimen on kyseisten perusteiden avulla lausuttava tietyn sopimusehdon konkreettisesta luokittelusta esillä olevan asian olosuhteet huomioon ottaen. Tästä seuraa, että unionin tuomioistuimen on esitettävä kansalliselle tuomioistuimelle vain ne seikat, jotka kansallisen tuomioistuimen halutaan ottavan huomioon kyseisen sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidessaan (ks. asia C-472/10, Invitel, tuomio 26.4.2012, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

67 Tämän jälkeen on huomautettava, että mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa, jossa viitataan lojaliteettiperiaatteen sekä sopimuksesta johtuvien osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavan kuluttajalle vahingollisen epätasapainon käsitteisiin, määritellään vain abstraktilla tavalla ne seikat, jotka tekevät sellaisesta sopimusehdosta kohtuuttoman, josta ei ole erikseen neuvoteltu (ks. asia C-237/02, Freiburger Kommunalbauten, tuomio 1.4.2004, Kok., s. I-3403, 19 kohta ja em. asia Pannon GSM, tuomion 37 kohta).

68 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 71 kohdassa huomauttanut, sen arvioimiseksi, aiheuttaako sopimusehto kuluttajan vahingoksi "huomattavan epätasapainon" osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille, on otettava huomioon muun muassa säännöt, joita kansallisessa lainsäädännössä sovellettaisiin ilman osapuolten sopimusta. Tällaisella vertailevalla arvioinnilla kansallinen tuomioistuin voi arvioida, saattaako sopimus kuluttajan voimassa olevassa kansallisessa lainsäädännössä säädettyä heikompaan asemaan, ja jos saattaa, niin missä määrin. Tässä yhteydessä on merkitystä myös sen oikeudellisen tilanteen tutkimisella, jossa mainittu kuluttaja on, kun otetaan huomioon hänen käytettävissään olevat kansallisen lainsäädännön mukaiset keinot kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi.

69 Siitä, missä tilanteessa tällainen epätasapaino on lojaliteettiperiaatteen vastainen, on todettava, kun otetaan huomioon direktiivin johdanto-osan 16. perustelukappale, että kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 74 kohdassa olennaisilta osin esittää, kansallisen tuomioistuimen on tässä yhteydessä tutkittava, voisiko kuluttajaa lojaalisti ja kohtuullisesti kohteleva elinkeinonharjoittaja perustellusti odottaa, että kuluttaja olisi yksilöllisissä sopimusneuvotteluissa hyväksynyt tällaisen ehdon.

70 Tässä yhteydessä on huomautettava, että liitteessä, johon direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa viitataan, on vain ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina (ks. em. asia Invitel, tuomion 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

71 Lisäksi todettakoon, että direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin (em. asia Pannon GSM, tuomion 39 kohta ja em. asia VB Pénzügyi Lízing, tuomion 42 kohta). Tästä seuraa, että tältä kannalta on myös arvioitava seurauksia, joita kyseisellä ehdolla voi olla sopimukseen sovellettavan lainsäädännön puitteissa, mikä edellyttää kansallisen oikeusjärjestelmän arviointia (ks. em. asia Freiburger Kommunalbauten, tuomion 21 kohta ja asia C-76/10, Pohotovosť, määräys 16.11.2010, Kok., s. I-11557, 59 kohta).

72 Juzgado de lo Mercantil no 3 de Barcelonan on arvioitava toisessa kysymyksessä tarkoitettujen sopimusehtojen kohtuuttomuutta kyseisten perusteiden valossa.

73 Ensinnäkin pitkäkestoisissa sopimuksissa käytettävästä sopimusehdosta, joka koskee ennenaikaista erääntymistä sillä perusteella, että velallinen on jättänyt sopimusvelvoitteensa täyttämättä lyhyen ajanjakson aikana, on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 77 ja 78 kohdassa esittänyt – tarkastettava muun muassa, riippuuko elinkeinonharjoittajan mahdollisuus määrätä koko laina erääntymään siitä, että kuluttaja laiminlyö velvoitteen, joka on kyseisessä sopimussuhteessa olennainen, onko kyseisestä mahdollisuudesta määrätty sellaisia tilanteita varten, joissa laiminlyönti on riittävän vakava lainasopimuksen kestoon ja lainan määrään nähden, onko tällainen mahdollisuus poikkeus alalla sovellettavista säännöistä ja säädetäänkö kansallisessa oikeudessa riittävistä ja tehokkaista keinoista, joiden avulla kuluttaja, johon tällaista ehtoa sovelletaan, voi välttää mainitun lainan irtisanomisen vaikutukset.

74 Viivästyskorkojen määrittämistä koskevasta ehdosta on muistutettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan e alakohdan, luettuna yhdessä direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ja 4 artiklan 1 kohdan säännösten kanssa, mukaan tutkittava muun muassa, kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 85–87 kohdassa korostaa, yhtäältä kansalliset oikeussäännöt, joita osapuolten välillä sovellettaisiin siinä tilanteessa, ettei kyseessä olevassa sopimuksessa tai sen kaltaisissa kuluttajien kanssa tehdyissä erilaisissa sopimuksissa olisi sovittu mitään, ja toisaalta sovitun viivästyskoron taso suhteessa lailliseen korkoon sen tarkastamiseksi, voidaanko sillä taata sillä jäsenvaltiossa tavoiteltujen päämäärien saavuttaminen ja ylittääkö sovittu korko sen, mikä on tarpeen kyseisten päämäärien saavuttamiseksi.

75 Sitä, että lainanantaja voi yksipuolisesti vahvistaa maksamattoman velan määrän ja maksutavan, koskevasta ehdosta, joka liittyy mahdollisuuteen aloittaa kiinteistön ulosmittausmenettely, on todettava, että kun otetaan huomioon direktiivin liitteessä olevan 1 kohdan q alakohta sekä sen 3 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa säädetyt perusteet, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on muun muassa arvioitava, poiketaanko kyseessä olevalla sopimusehdolla säännöistä, joita sovellettaisiin ilman osapuolten välistä sopimusta, siten että se rajoittaa kuluttajan mahdollisuutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi ja käyttää puolustautumisoikeuksiaan, kun otetaan huomioon hänen käytettävissään olevat prosessuaaliset keinot, ja jos poiketaan, niin missä määrin.

76 Toiseen kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että

— direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että

— käsitettä "huomattava epätasapaino" kuluttajan vahingoksi on arvioitava tutkimalla niitä kansallisia oikeussääntöjä, joita sovellettaisiin ilman osapuolten välistä sopimusta, sen ratkaisemiseksi, saattaako sopimus kuluttajan voimassa olevassa kansallisessa oikeudessa säädetyn mukaista oikeudellista tilannetta epäedullisempaan tilanteeseen, ja jos saattaa, niin missä määrin. Tässä yhteydessä on merkitystä myös sen oikeudellisen tilanteen tutkimisella, jossa mainittu kuluttaja on, kun otetaan huomioon

hänen käytettävissään olevat kansallisen lainsäädännön mukaiset keinot kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi.

— Sen ratkaisemiseksi, onko tällainen epätasapaino lojaliteettiperiaatteen vastainen, on tutkittava, voisiko kuluttajaa lojaalisti ja kohtuullisesti kohteleva elinkeinonharjoittaja perustellusti odottaa, että kuluttaja olisi yksilöllisissä sopimusneuvotteluissa hyväksynyt kyseisen ehdon.

— Direktiivin 3 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että liite, johon kyseisessä säännöksessä viitataan, sisältää vain ohjeellisen luettelon, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettua neuvoston direktiiviä 93/13/ETY on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa ei säädetä kiinteistön ulosmittausmenettelyssä sovellettavista, ulosmittausperusteena olevan sopimusehdon kohtuuttomuuteen perustuvista vastustamisperusteista ja jonka mukaan pääasiamenettelyn tuomioistuin, joka on toimivaltainen arvioimaan tällaisen ehdon kohtuuttomuutta, ei voi määrätä turvaamistoimista, kuten muun muassa mainitun ulosmittausmenettelyn keskeyttämisestä, vaikka tällaisista toimista määrääminen olisi tarpeen sen lopullisen ratkaisun täyden tehokkuuden takaamiseksi.

2) Direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että

— käsitettä "huomattava epätasapaino" kuluttajan vahingoksi on arvioitava tutkimalla niitä kansallisia oikeussääntöjä, joita sovellettaisiin ilman osapuolten välistä sopimusta, sen ratkaisemiseksi, saattaako sopimus kuluttajan voimassa olevassa kansallisessa oikeudessa säädetyn mukaista oikeudellista tilannetta epäedullisempaan tilanteeseen, ja jos saattaa, niin missä määrin. Tässä yhteydessä on merkitystä myös sen oikeudellisen tilanteen tutkimisella, jossa mainittu kuluttaja on, kun otetaan huomioon hänen käytettävissään olevat kansallisen lainsäädännön mukaiset keinot kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi.

— Sen ratkaisemiseksi, onko tällainen epätasapaino lojaliteettiperiaatteen vastainen, on tutkittava, voisiko kuluttajaa lojaalisti ja kohtuullisesti kohteleva elinkeinonharjoittaja perustellusti odottaa, että kuluttaja olisi yksilöllisissä sopimusneuvotteluissa hyväksynyt kyseisen ehdon.

Direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että liite, johon kyseisessä säännöksessä viitataan, sisältää vain ohjeellisen luettelon, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina.

Oikeudenkäyntikieli: espanja.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62011CJ0415.

EUT 21.1.2025 UNICAJA BANCO SA JA CAIXABANK SA YM, YHDISTETYT ASIAT C-482/13, C-484/13, C-485/13 JA C-487/13.

Hypoteekki – Direktiivi 93/13/ ETY – Kohtuuton viivästyskorkoehto – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely – Viivästyskoron kohtuullistaminen hypoteekkiasiassa kansallisen lainsäädännön nojalla.

Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Marchena (Espanja)

[...]

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit S. Rodin, E. Levits (esittelevä tuomari), M. Berger ja F. Biltgen,

julkisasiamies: N. Wahl,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

[…]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) 6 artiklan tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä Unicaja Banco SA (jäljempänä Unicaja Banco) sekä José Hidalgo Rueda, María del Carmen Vega Martín, Gestión Patrimonial Hive SL, Francisco Antonio López Reina ja Rosa María Hidalgo Vega ja toisaalta Caixabank SA (jäljempänä Caixabank) sekä ensinnäkin Manuel María Rueda Ledesma ja Rosario Mesa Mesa, toiseksi José Labella Crespo, Rosario Márquez Rodríguez, Rafael Gallardo Salvat

ja Manuela Márquez Rodríguez ja kolmanneksi Alberto Galán Luna ja Doningo Galán Luna ja joissa on kyse pääasian asianosaisten välillä tehtyihin luottosopimuksiin, joiden vakuutena on kiinteistökiinnitys, perustuvien maksamattomien velkojen perimisestä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Direktiivi 93/13

3 Direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tämän direktiivin säännökset eivät koske pakollisia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja eikä kansainvälisten sopimusten, joissa jäsenvaltiot ja yhteisö ovat osallisina, määräyksiä tai periaatteita, varsinkaan liikenteen alalla."

4 Kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille."

5 Mainitun direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen – –"

6 Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

7 Mainitun direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa."

Espanjan oikeus

8 Espanjan oikeudessa kuluttajien suoja kohtuuttomilta sopimusehdoilta oli ensin järjestetty kuluttajien ja käyttäjien suojasta 19.7.1984 annetulla yleisellä lailla 26/1984 (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios; BOE nro 176, 24.7.1984, s. 21686).

9 Sittemmin yleistä lakia 26/1984 muutettiin yleisistä sopimusehdoista 13.4.1998 annetulla lailla 7/1998 (Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación; BOE nro 89, 14.4.1998, s. 12304), jolla direktiivi 93/13 saatettiin osaksi Espanjan oikeutta.

10 Kyseiset säännökset on otettu kuluttajien ja käyttäjien suojasta annetun yleisen lain sekä muiden täydentävien lakien uudelleen laatimisesta 16.11.2007 annettuun kuninkaan asetukseen 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias; BOE nro 287, 30.11.2007, s. 49181).

11 Kuninkaan asetuksen 1/2007 83 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Kohtuuttomat sopimusehdot ovat mitättömiä, ja niistä ei katsota sovitun.

2. Sitä sopimuksen osaa, johon mitättömyys vaikuttaa, muutetaan siviililain 1258 §:ssä säädetyn mukaisesti ja lojaliteettiperiaatetta noudattaen.

Tätä varten tuomioistuin, joka julistaa sopimusehdot mitättömiksi, muuttaa sopimusta, ja sillä on toimivalta lieventää osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia, jos sopimus pysyy voimassa, ja pätemättömyyden seurauksia, jos kuluttajalle tai käyttäjälle aiheutuu merkittävää vahinkoa. Tuomioistuin voi julistaa koko sopimuksen pätemättömäksi vain siinä tapauksessa, että sopimukseen jäljelle jäävien ehtojen perusteella määräytyvä osapuolten asema on epäsuhtainen eikä sitä voida korjata."

12 Tuomion Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164) johdosta kuluttajansuojaa koskevaa Espanjan lainsäädäntöä muutettiin kiinnitysvelallisten suojan vahvistamisesta, velan uudelleen järjestelystä ja sosiaalisesta vuokrasta 14.5.2013 annetulla lailla 1/2013 (Ley de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social; BOE nro 116, 15.5.2013, s. 36373). Kyseisellä lailla muutetaan erityisesti tiettyjä siviiliprosessilaista 7.1.2000 annetun lain 1/2000 (Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil; BOE nro 7, 8.1.2000, s. 575) säännöksiä.

13 Siviiliprosessilain, sellaisena kuin se on muutettuna lain 1/2013 7 §:n 1 momentilla, 552 §:n 1 momentissa säädetään siis seuraavaa:

”Jos tuomioistuin katsoo, että jotakin 557 §:n 1 momentissa tarkoitetussa täytäntöönpanoperusteena olevassa asiakirjassa olevaa ehtoa voidaan pitää kohtuuttomana, sen on kuultava asianosaisia viiden päivän kuluessa. Kuultuaan asianosaisia sen on tätä seuraavien viiden päivän aikana ratkaistava asia 561 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti.”

14 Lain 1/2013 7 §:n 3 momentilla siviiliprosessilain 561 §:n 1 momenttiin on lisätty uusi 3 kohta, jossa säädetään seuraavaa:

”Jos yhtä tai useampaa sopimusehtoa on pidettävä kohtuuttomana, annettavassa ratkaisussa on määrättävä sopimusehdon kohtuuttomuuden seurauksista joko toteamalla, ettei ulosmittausta voida toimittaa, tai määräämällä ulosmittauksen toimittamisesta siten, ettei kohtuuttomina pidettyjä ehtoja sovelleta.”

15 Lain 1/2013 7 §:n 14 momentilla muutetaan siviiliprosessilain 695 §:ää täsmentämällä, että kohtuuttomien ehtojen olemassaolo merkitsee vastustamisperustetta, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Tässä luvussa tarkoitetuissa menettelyissä ulosmittausvelallinen voi esittää ainoastaan seuraavia vastustamisperusteita:

– –

4. ulosmittauksen tai perittävän summan määrittämisen perusteena olevan sopimusehdon kohtuuttomuus.”

16 Lain 1/2013 3 §:n 2 momentilla muutettiin myös kiinnityksistä annetun lain (Ley Hipotecaria) 114 §:ää lisäämällä siihen seuraavansisältöinen 3 momentti:

”Vakituisen asunnon hankkimiseksi otettujen sellaisten lainojen tai luottojen viivästyskorko, joiden vakuutena on kyseiseen asuntoon perustettu kiinteistöpanttioikeus, voi olla suuruudeltaan enintään kolme kertaa lakisääteinen korko, ja se kertyy ainoastaan maksamattomana olevasta lainan tai luoton pääomasta. Tällaista viivästyskorkoa ei voida missään tapauksessa lisätä lainan tai luoton pääomaan, lukuun ottamatta siviiliprosessilain 579 §:n 2 momentin a kohdassa tarkoitettuja tapauksia.”

17 Lain 1/2013 toisessa siirtymäsäännöksessä säädetään lopuksi vielä seuraavaa:

”Sellaisten kiinnitysluottojen, joissa kiinteistöpanttioikeus on perustettu 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vakituiseen asuntoon, viivästyskorkoja koskevia rajoituksia sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen perustettuihin kiinteistöpanttioikeuksiin.

Tätä rajoitusta sovelletaan myös sellaisiin viivästyskorkoihin, joista on sovittu kiinnitysluottosopimuksissa, joiden vakuutena on kiinteistöpanttioikeus vakituiseen asuntoon ja jotka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, kun korot erääntyvät maksettaviksi tämän lain voimaantulon jälkeen, sekä viivästyskorkoihin, joita ei ole maksettu siitä huolimatta, että mainittuna päivänä ne ovat jo erääntyneet maksettaviksi.

Vireille pannuissa ulosmittausmenettelyissä tai tuomioistuimen ulkopuolisissa realisointimenettelyissä, joita ei ole saatettu päätökseen tämän lain voimaan tullessa, sekä menettelyissä, joissa on jo vahvistettu määrä, josta ulosmittausmääräyksen antamista tai tuomioistuimen ulkopuolista realisointia koskevaa määräystä on vaadittu, Secretario judicial tai notaari vahvistaa ulosmittausvelkojalle kymmenen päivän määräajan, jossa mainittu määrä on laskettava uudelleen edellisen momentin mukaisesti.”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

18 Pääasiat koskevat kiinnitettyjen kiinteistöjen ulosmittausmenettelyjä, jotka Unicaja Banco ja Caixabank ovat panneet vireille useiden 5.1.2007–20.8.2010 perustettujen kiinteistöpanttioikeuksien, jotka ovat vakuutena 47 000–249 000 euron suuruisten määrien osalta, kohteena olevien kiinteistöjen ulosmittaamiseksi.

19 Asiassa C-482/13 kiinnitysluottosopimukseen sovellettiin 18 prosentin suuruista viivästyskorkoa, jota voitiin nostaa, jos tarkistetun korkokannan korottaminen neljällä prosenttiyksiköllä johti suurempaan korkoon, kuitenkin niin, ettei koron määrä voinut ylittää 25 prosentin vuosittaista nimelliskorkoa. Asioissa C-484/13, C-485/13 ja C-487/13 kiinnitysluottosopimuksiin sovellettiin 22,5 prosentin suuruista viivästyskorkoa.

20 Lisäksi kaikkiin pääasioissa kyseessä oleviin luottosopimuksiin sisältyi ehto, jonka mukaisesti luotonantaja voi aikaistaa alun perin sovittua erääntymisajankohtaa ja vaatia luoton koko pääoman suorittamista sopimuksen mukaisine korkoineen, viivästyskorkoineen, palkkioineen ja kuluineen, jos lainanottaja ei noudata maksuvelvollisuuksiaan.

21 Unicaja Banco ja Caixabank panivat ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa 21.3.2012–3.4.2013 vireille ulosmittausta koskevat hakemukset kyseessä olevissa kiinnitysluottosopimuksissa määrättyjen viivästyskorkojen soveltamisen jälkeen maksamattomana olevien määrien osalta. Kyseisten hakemusten yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkasteli kysymystä siitä, voidaanko viivästyskorkoja koskevia ehtoja ja kyseisten korkojen sovel-

tamista pääomaan, joka erääntyy ennenaikaisesti maksun myöhästyessä, pitää direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla "kohtuuttomina".

22 Ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on tässä yhteydessä kuitenkin epäilyjä lain 1/2013 toisen siirtymäsäännöksen kannalta niistä päätelmistä, jotka sen on tehtävä mainittujen ehtojen kohtuuttomuudesta. Jos sen on sovellettava kyseistä säännöstä, sen olisi siis laskettava viivästyskorot uudelleen kyseisen säännöksen 3 momentin mukaisesti.

23 Tässä tilanteessa Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Marchena päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko kansallisen tuomioistuimen, joka katsoo kiinnitysluottosopimusten viivästyskorkoa koskevan sopimusehdon kohtuuttomaksi, todettava – – direktiivin 93/13 – – ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti ja kuluttajien ja käyttäjien suojan takaamiseksi vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteen edellyttämällä tavalla tällainen ehto pätemättömäksi ja sitomattomaksi, vai onko sen sitä vastoin kohtuullistettava korkoehtoa määräämällä ulosmittausvelkoja tai luotonantaja laskemaan korko uudelleen?

2) Rajoitetaanko – – lain 1/2013 toisella siirtymäsäännöksellä kuluttajien etujen suojaa selvästi asettamalla tuomioistuimille implisiittinen velvollisuus kohtuullistaa kohtuuttomaksi katsottua viivästyskorkoa koskevaa sopimusehtoa laskemalla sopimuksessa vahvistettu korko uudelleen ja pitämällä voimassa kohtuuttomaksi katsottu ehto sen sijaan, että ne toteaisivat, että ehto on pätemätön eikä sido kuluttajaa?

3) Onko – – lain 1/2013 toinen siirtymäsäännös – – direktiivin 93/13 – – ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan vastainen, koska sillä estetään vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteen soveltaminen kuluttajansuoja-asioissa ja vältetään kohtuuttomien viivästyskorkoja koskevien sopimusehtojen, joista on sovittu kiinnitysluottosopimuksissa, jotka on tehty ennen – – lain 1/2013 voimaantuloa, pätemättömyyden ja sitomattomuuden toteamisesta muodostuvan seuraamuksen soveltaminen?"

24 Asiat C-482/13–C-487/13 yhdistettiin unionin tuomioistuimen presidentin 10.10.2013 antamalla määräyksellä kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

25 Asiat C-486/13 ja C-483/13 erotettiin unionin tuomioistuimen presidentin 13.3. ja 3.10.2014 antamilla määräyksillä niiden rekisteristä poistamisen vuoksi.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksillään, jotka on tutkittava yhdessä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännökselle, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen, jossa kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely on pantu vireille, on laskettava uudelleen kiinnitysluottosopimuksen sellaisen ehdon perusteella maksettavat määrät, jonka mukaan viivästyskorko on suuruudeltaan yli kolme kertaa lakisääteinen korko, soveltamalla viivästyskorkoa, joka ei ylitä kyseistä kynnysarvoa.

27 Tästä on heti alkuun todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan sellaisten kiinnitysluottosopimusten viivästyskorkoja koskevat ehdot, joiden täyttäminen on saatettu sen käsiteltäväksi, ovat direktiivin 93/13 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla "kohtuuttomia".

28 Tässä yhteydessä on huomautettava, että kuluttajan elinkeinonharjoittajaan sitovan sopimuksen määräyksen kohtuuttomuuden toteamisesta tehtävien päätelmien osalta direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, että kansallisten tuomioistuinten on yksinomaan jätettävä soveltamatta kohtuutonta sopimusehtoa, jotta ehdolla ei ole sitovia vaikutuksia kuluttajaan nähden, mutta niillä ei ole toimivaltaa muuttaa ehdon sisältöä. Kyseisen sopimuksen pitää nimittäin säilyä pääsääntöisesti muuttamattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista siltä osin kuin tällainen sopimuksen pysyttäminen on kansallisen oikeuden säännösten mukaan oikeudellisesti mahdollista (tuomio Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, 65 kohta ja tuomio Asbeek Brusse ja de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, 57 kohta).

29 Erityisesti on todettava, ettei kyseistä säännöstä voida tulkita siten, että kansallinen tuomioistuin voisi sen perusteella silloin, kun se toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan sopimussakkoehdon kohtuuttomaksi, alentaa kuluttajan maksettavaksi vahvistetun sopimussakon määrää sen sijaan, että se jättäisi kokonaan soveltamatta kyseistä ehtoa kuluttajaan nähden (tuomio Asbeek Brusse ja de Man Garabito, EU:C:2013:341, 59 kohta).

30 Kun otetaan lisäksi huomioon elinkeinonharjoittajiin nähden heikommassa asemassa olevien kuluttajien suojelun muodostaman yleisen edun luonne ja merkityksellisyys, direktiivissä 93/13 velvoitetaan, kuten sen 7 artiklan 1 kohdasta, luettuna yhdessä direktiivin johdanto-osan 24. perustelukappaleen kanssa, ilmenee, jäsenvaltiot säätämään riittävistä ja tehokkaista keinoista kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa (tuomio Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, 68 kohta ja tuomio Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, 78 kohta).

31 Tästä syystä on niin, että mikäli kansallinen tuomioistuin voisi muuttaa kohtuuttomien ehtojen sisältöä, tällainen mahdollisuus saattaisi vaarantaa direktiivin 93/13 7 artiklassa tarkoitetun pitkän aikavälin tavoitteen toteutumisen. Tämä mahdollisuus nimittäin myötävaikuttaisi sen ehkäisevän vaikutuksen poistumiseen, joka kohdistetaan elinkeinonharjoittajiin jättämällä yksinkertaisesti soveltamatta tällaisia kohtuuttomia ehtoja kuluttajiin nähden, koska elinkeinonharjoittajilla olisi houkutus jatkaa tällaisten ehtojen käyttämistä tietoisina siitä, että vaikka ehdot julistettaisiin pätemättömiksi, kansallinen tuomioistuin voisi kuitenkin täydentää sopimusta tarvittavilta osin näiden elinkeinonharjoittajien etujen takaamiseksi (tuomio Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, 69 kohta ja tuomio Kásler ja Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, 79 kohta).

32 Edellä mainittujen seikkojen perusteella unionin tuomioistuin on todennut, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta on esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa sallitaan se, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi, täydentää kyseistä sopimusta muuttamalla tämän ehdon sisältöä (tuomio Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, 73 kohta ja tuomio Kásler ja Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, 77 kohta).

33 Unionin tuomioistuin on tosin myös katsonut, että kansallisella tuomioistuimella on mahdollisuus korvata kohtuuton sopimusehto dispositiivisella kansallisella säännöksellä, jos kyseinen korvaaminen on direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan tavoitteen mukaista ja sillä voidaan palauttaa todellinen tasapaino sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Kyseinen mahdollisuus on kuitenkin rajattu tilanteisiin, joissa tuomioistuimen olisi kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi toteamisen johdosta todettava koko sopimus pätemättömäksi, jolloin kuluttajalle aiheutuu senkaltaisia seurauksia, että hän joutuisi kärsimään pätemättömäksi toteamisen haitalliset seuraamukset (ks. vastaavasti tuomio Kásler ja Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, 82–84 kohta).

34 Jollei niistä tarkastuksista muuta johdu, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tältä osin suoritettava, kyseessä olevien sopimusehtojen pätemättömäksi toteamisesta ei pääasioissa voisi kuitenkaan aiheutua kielteisiä seurauksia kuluttajalle, koska määrät, joiden osalta kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyt on pantu vireille, ovat välttämättä pienemmät, jos niitä ei koroteta mainituissa ehdoissa vahvistettuja viivästyskorkoja soveltamalla.

35 Kun nämä periaatteet on palautettu mieliin, on todettava ennakkoratkaisupyynnöistä ilmenevän, että lain 1/2013 toisessa siirtymäsäännöksessä säädetään vakituisen asunnon hankkimiseksi otettujen sellaisten lainojen tai luottojen, joiden vakuutena on kyseiseen asuntoon perustettu kiinteistöpanttioikeus, viivästyskorkojen kohtuullistamisesta. Siinä säädetään siis, että vireille pannuissa ulosmittausmenettelyissä tai tuomioistuimen ulkopuolisissa realisointimenettelyissä, joita ei ole saatettu päätökseen kyseisen lain voimaan tullessa eli 15.5.2013, ja menettelyissä, joissa on jo vahvistettu määrä, josta ulosmittausmääräyksen antamista tai tuomioistuimen ulkopuolista realisointia koskevaa määräystä on vaadittu, kyseinen määrä on laskettava uudelleen soveltamalla viivästyskorkoa, joka on suuruudeltaan enintään kolme kertaa lakisääteinen korko, jos kiinnitysluottosopimuksessa määrätty viivästyskorko ylittää kyseisen koron määrän.

36 Kuten Espanjan hallitus on kirjelmissään ja istunnossa sekä julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 38 ja 39 kohdassa korostanut, lain 1/2013 toisen siirtymäsäännöksen soveltamisala ulottuu kaikkiin kiinnitysluottosopimuksiin ja eroaa siten direktiivin 93/13, joka koskee yksinomaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiin sopimuksiin sisällytettyjä kohtuuttomia ehtoja, soveltamisalasta. Tästä seuraa, että kynnysarvon, joka vastaa viivästyskorkoa, joka on kolme kertaa lakisääteinen korko, noudattamista koskevalla velvollisuudella, sellaisena kuin lainsäätäjä on sen vahvistanut, ei oteta millään tavalla ennalta kantaa siihen arvioin-

tiin, jonka tuomioistuimet tekevät viivästyskorkojen vahvistamista koskevan sopimusehdon kohtuuttomuudesta.

37 Tässä yhteydessä on huomautettava, että direktiivin 93/13 4 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehdon kohtuuttomuutta on arvioitava ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin. Tästä seuraa, että tältä kannalta on myös arvioitava seurauksia, joita kyseisellä ehdolla voi olla sopimukseen sovellettavan lainsäädännön puitteissa, mikä edellyttää kansallisen oikeusjärjestyksen arviointia (ks. määräys Sebestyén, C-342/13, EU:C:2014:1857, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 On muistutettava, että kun kansallisen tuomioistuimen ratkaistavana on asia, jossa vastakkain on ainoastaan yksityisiä, sen on kansallisen oikeuden säännöksiä soveltaessaan otettava huomioon kansallisen oikeuden säännöt kokonaisuudessaan ja tulkittava niitä mahdollisimman pitkälle sovellettavan direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti direktiivillä tavoitellun päämäärän kanssa yhdenmukaisen ratkaisun aikaansaamiseksi (tuomio Kásler ja Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, 64 kohta).

39 On siis katsottava, että siltä osin kuin lain 1/2013 toinen siirtymäsäännös ei ole esteenä sille, että kansalliset tuomioistuimet voivat kohtuutonta ehtoa tarkastellessaan suorittaa tehtävänsä jättämällä mainitun ehdon soveltamatta, direktiivi 93/13 ei estä soveltamasta tällaista kansallista säännöstä.

40 Tämä merkitsee erityisesti yhtäältä sitä, että kun kansalliset tuomioistuimet tarkastelevat sopimusehtoa, joka koskee viivästyskorkoa, jonka korkokanta on pienempi kuin lain 1/2013 toisessa siirtymäsäännöksessä vahvistettu korkokanta, kyseisen lakisääteisen ylärajan vahvistaminen ei estä mainittuja tuomioistuimia arvioimasta kyseisen ehdon mahdollista direktiivin 93/13 3 artiklassa tarkoitettua kohtuuttomuutta. Viivästyskorkoa, joka on pienempi kuin kolme kertaa lakisääteinen korko, ei siten voida välttämättä pitää kyseisessä direktiivissä tarkoitetulla tavalla kohtuullisena.

41 Toisaalta kun kiinnitysluottosopimuksen ehdossa vahvistettu viivästyskorko on suurempi kuin lain 1/2013 toisessa siirtymäsäännöksessä säädetty viivästyskorko ja sitä on kyseisen säännöksen mukaan alennettava, tällainen seikka ei saa olla esteenä sille, että kansalliset tuomioistuimet voivat kyseisestä kohtuullistamistoimenpiteestä riippumatta tehdä kaikki päätelmät kyseisen korkokannan sisältävän ehdon mahdollisesta kohtuuttomuudesta direktiivin 93/13 kannalta toteamalla sen tarvittaessa pätemättömäksi.

42 Kaikista näistä seikoista seuraa näin ollen, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä kansalliselle säännökselle, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen, jossa kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely on pantu vireille, on laskettava uudelleen kiinnitysluottosopimuksen sellaisen ehdon perusteella maksettavat määrät, jonka mukaan viivästyskorko on suuruudeltaan yli kolme kertaa lakisääteinen korko, jotta mainittujen korkojen määrä ei ylittäisi kyseistä kynnysarvoa, kunhan kyseisen kansallisen säännöksen soveltamisella

— ei oteta ennalta kantaa siihen arviointiin, jonka mainittu kansallinen tuomioistuin tekee tällaisen ehdon kohtuuttomuudesta, eikä se

— ole esteenä sille, että kyseinen kansallinen tuomioistuin jättää mainitun ehdon soveltamatta, jos sen on pääteltävä ehdon olevan mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla "kohtuuton".

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä kansalliselle säännökselle, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen, jossa kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely on pantu vireille, on laskettava uudelleen kiinnitysluottosopimuksen sellaisen ehdon perusteella maksettavat määrät, jonka mukaan viivästyskorko on suuruudeltaan yli kolme kertaa lakisääteinen korko, jotta mainittujen korkojen määrä ei ylittäisi kyseistä kynnysarvoa, kunhan kyseisen kansallisen säännöksen soveltamisella

— ei oteta ennalta kantaa siihen arviointiin, jonka mainittu kansallinen tuomioistuin tekee tällaisen ehdon kohtuuttomuudesta, eikä se

— ole esteenä sille, että kyseinen kansallinen tuomioistuin jättää mainitun ehdon soveltamatta, jos sen on pääteltävä ehdon olevan mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla "kohtuuton".

Oikeudenkäyntikieli: espanja.

Lähde: Eur-LEX CELEX 62013CJ0482.

EUT 4.6.2015, FROUKJE FABER VASTAAN AUTOBEDRIJF HAZET OCHTEN BV, C-497/13

Direktiivi 1999/44/EY – Kulutustavaroiden kauppa ja niihin liittyvä takuu – Tavaran virhe – Velvollisuus ilmoittaa myyjälle – Kuuden kuukauden kuluessa ilmennyt virhe – Tutkiminen viran puolesta – Väittämistaakka – Todistustaakka.

Gerechtshof Arnhem–Leeuwarden (Alankomaat)

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),
toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit S. Rodin, A. Borg Barthet, M. Berger (esittelevä tuomari) ja F. Biltgen,
julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,
[…]
on antanut seuraavan
tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista 25.5.1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY (EYVL L 171, s. 12) 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 5 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Froukje Faber ja Autobedrijf Hazet Ochten BV (jäljempänä Hazetin autokorjaamo) ja joka koskee korvausvaatimusta vahingoista, joita aiheutui Faberin Hazetin autokorjaamosta hankkimassa ajoneuvossa olleista virheistä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 1999/44 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa määritetään "kuluttajan" käsite niin, että sillä tarkoitetaan "luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään toimii muussa tarkoituksessa kuin elinkeinonsa harjoittamiseksi".

4 Tämän direktiivin 2 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Myyjän on luovutettava kulutustavarat kuluttajalle kauppasopimuksen mukaisina.

2. Kulutustavaroiden oletetaan olevan sopimuksen mukaisia, jos:

a) ne ovat myyjän niistä antaman kuvauksen mukaisia ja niillä on samat ominaisuudet kuin myyjän kuluttajalle esittämällä näytteellä tai mallilla;

b) ne soveltuvat siihen erityiseen tarkoitukseen, johon kuluttaja niitä tarvitsee, jonka kuluttaja on sopimuksen tekohetkellä saattanut myyjän tietoon ja jonka myyjä on hyväksynyt;

c) ne soveltuvat tarkoituksiin, joihin vastaavanlaisia tavaroita yleensä käytetään;

d) niiden laatu ja ominaisuudet ovat sellaisia kuin vastaavanlaisilla tavaroilla tavanomaisesti ja joita kuluttaja voi kohtuudella edellyttää ottaen huomioon tavaroiden luonne sekä myyjän, tuottajan tai tämän edustajan erityisesti mainoksissa tai päällysmerkinnöissä niistä antamat tavaroiden erityisiä ominaisuuksia koskevat julkiset maininnat."

5 Direktiivin 1999/44 3 artiklan, jonka otsikko on "Kuluttajan oikeudet", 1 kohdassa säädetään, että "myyjä on vastuussa kuluttajalle virheestä, joka on olemassa tavaran luovutushetkellä".

6 Kyseisen direktiivin 5 artiklan, joka koskee määräaikoja, sanamuoto on seuraava:

"1. Myyjän katsotaan olevan 3 artiklan mukaan vastuussa, jos virhe ilmenee kahden vuoden kuluessa tavaran luovutuksesta. – –

2. Jäsenvaltiot voivat säätää, että kuluttajan on voidakseen käyttää oikeuksiaan ilmoitettava myyjälle virheestä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän havaitsi kyseisen virheen.

– –

3. Jollei toisin osoiteta, kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutushetkestä ilmenevän virheen oletetaan olleen olemassa luovutushetkellä, jollei tämä oletus ole tavaran tai virheen luonteen vastainen."

7 Direktiivin 1999/44 7 artiklassa täsmennetään, että direktiivin säännökset ovat pakottavia ja että etenkin sellaiset sopimusehdot, joilla suoraan tai välillisesti rajoitetaan tähän direktiiviin perustuvia oikeuksia, eivät sido kuluttajaa kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Alankomaiden oikeus

Aineellinen oikeus

8 Alankomaiden siviililain (Burgerlijk Wetboek, jäljempänä BW) 7:5 §:n 1 momentin määritelmän mukaan kuluttajakauppa on "irtaimen esineen – – kauppa, jossa myyjä toimii ammatin- tai elinkeinonharjoittajana ja jossa ostajana on luonnollinen henkilö, joka ei toimi ammatin- tai elinkeinonharjoittajana".

9 BW:n 7:17 §:n 1 momentissa säädetään, että luovutetun esineen on oltava sopimuksen mukainen.

10 BW:n 7:18 §:n 2 momentissa, jolla direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohta saatettiin osaksi Alankomaiden oikeusjärjestystä, säädetään seuraavaa:

"Kuluttajakaupan yhteydessä oletetaan, ettei tavara ole ollut luovutushetkellä sopimuksen mukainen, jos poikkeama sovitusta ilmenee kuuden kuukauden kuluessa luovutushetkestä, jollei tämä olettama ole tavaran tai poikkeaman luonteen vastainen."

11 Tämän säännöksen käyttöön ottamista koskevista perusteluista ilmenee, että ostajan on väitettävä ja, jos hänen väitteensä kiistetään, todistettava, että tavara poikkeaa sovitusta ja että kyseinen poikkeama on ilmennyt kuuden kuukauden kuluessa luovutuksesta. Myyjän vastuulla on tämän jälkeen väittää ja todistaa, että tavara on luovutushetkellä todella ollut sopimuksen mukainen.

12 BW:n 7:23 §:n 1 momentin sanamuoto on seuraava:

"Ostaja ei voi enää vedota siihen, ettei luovutettu tavara vastaa sovittua, ellei hän ilmoita siitä myyjälle kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän havaitsi virheen tai hänen olisi kohtuudella pitänyt se havaita. Jos tavarasta puuttuu jokin ominaisuus, joka sillä myyjän mukaan pitäisi olla, tai jos poikkeama koskee seikkoja, joista myyjä tiesi tai tämän olisi pitänyt tietää ja joista tämä ei kuitenkaan maininnut, ilmoitus on tehtävä kohtuullisessa ajassa virheen havaitsemisesta. Kuluttajakaupassa ilmoitus on tehtävä kohtuullisessa ajassa havaitsemisesta, ja kahden kuukauden kuluessa havaitsemisesta tehty ilmoitus katsotaan tehdyksi ajoissa."

13 Hoge Raadin (ylimmän oikeusasteen hallintotuomioistuin) vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jos myyjä väittää, ettei ilmoitusta ole tehty määräajassa, ostajan tehtävänä on väittää ja, mikäli hänen väitteensä kiistetään perustellusti, osoittaa, että hän on tehnyt kyseisen ilmoituksen ajoissa tavalla, joka on myyjän selkeästi tunnistettavissa. Kuluttajakaupassa se, voidaanko ilmoitus, joka on tehty yli kaksi kuukautta virheen havaitsemisen jälkeen, katsoa tehdyksi ajoissa, riippuu asian olosuhteista.

Prosessioikeus

14 Alankomaiden siviiliprosessilain (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, jäljempänä Rv) 23 ja 24 §:n mukaan tuomari antaa ratkaisun vain siitä, mitä asianosaiset ovat vaatineet, ja hänen on pitäydyttävä vaatimuksen, kannekirjelmän tai vastineen perusteena olevissa oikeudellisissa tosiseikoissa.

15 Muutoksenhakumenettelyssä asiaa käsittelevä tuomioistuin voi antaa ratkaisun ainoastaan väitteistä, joihin asianosaiset ovat vedonneet muutoksenhakuvaiheessa esitetyissä ensimmäisissä kirjelmissä. Muutoksenhakutuomioistuimen on kuitenkin sovellettava viran puolesta oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvia merkityksellisiä säännöksiä, vaikka asianosaiset eivät olisikaan vedonneet niihin.

16 Kuitenkin Rv:n 22 §:n mukaan "tuomari voi kaikissa tilanteissa ja menettelyn kaikissa vaiheissa pyytää asianosaisia tai toista heistä selventämään tiettyjä väitteitä tai esittämään tiettyjä asiaan liittyviä asiakirjoja".

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

17 Faber osti Hazetin autokorjaamosta 27.5.2008 käytetyn ajoneuvon. Osapuolten välillä tehty kauppasopimus laadittiin kyseisen autokorjaamon tiedot sisältävälle esipainetulle lomakkeelle, jonka otsikko oli "kauppasopimus yksityishenkilön kanssa".

18 Kyseessä oleva ajoneuvo syttyi palamaan kesken matkan 26.9.2008, ja se tuhoutui täysin. Ajoneuvoa ajanut Faber oli tuolloin matkalla liiketapaamiseen tyttärensä seurassa.

19 Hinauspalvelu siirsi mainitun ajoneuvon Hazetin autokorjaamoon ja tämän jälkeen autokorjaamon pyynnöstä autopurkamoon säilytettäväksi siellä voimassa olevan ympäristösäännöstön mukaisesti. Faber väittää, että osapuolet keskustelivat tässä yhteydessä vahingosta ja autokorjaamon mahdollisesta vastuusta, minkä Hazetin autokorjaamo kiistää.

20 Vuoden 2009 alussa Hazetin autokorjaamo otti puhelimitse yhteyttä Faberiin, joka kertoi tälle odottavansa poliisin tulipaloa koskevaa kertomusta. Poliisi ilmoitti kuitenkin Faberille vastauksena tämän pyyntöön, ettei mitään teknistä kertomusta ollut laadittu.

21 Asianomainen ajoneuvo purettiin 8.5.2009 sen jälkeen, kun Hazetin autokorjaamolle oli ensin ilmoitettu tästä.

22 Faber ilmoitti 11.5.2009 päivätyllä kirjeellä Hazetin autokorjaamolle pitävänsä tätä vastuussa hänen ajoneuvonsa tuhonneesta tulipalosta aiheutuneesta vahingosta. Faber arvioi tämän vahingon kokonaismääräksi 10828,55 euroa, joka vastasi kyseisen ajoneuvon kauppahintaa ja ajoneuvossa olleiden eri esineiden arvoa.

23 Faber tilasi heinäkuun 2009 alussa vahinkotarkastusyritykseltä teknisen tutkimuksen ajoneuvon tulipalon syttymissyystä.

Tutkimusta ei voitu tehdä, koska ajoneuvo oli tällä välin purettu.

24 Faber nosti 26.10.2010 kanteen Hazetin autokorjaamoa vastaan Rechtbank Arnhemissa (Arnhemin tuomioistuin, Alankomaat).

25 Kanteensa tueksi Faber vetosi siihen, ettei ajoneuvo vastannut sovittua ja että siinä oli siten BW:n 7:17 §:ssä tarkoitettu sopimuksenvastaisuus. Faber ei kuitenkaan väittänyt tehneensä hankintaansa kuluttajan ominaisuudessa.

26 Hazetin autokorjaamo puolustautui kiistämällä virheen olemassaolon ja väitti Faberin esittäneen vaateensa myöhässä, joten hän oli BW:n 7:23 §:n 1 momentin nojalla menettänyt kaikki oikeutensa.

27 Rechtbank Arnhem hylkäsi 27.4.2011 antamallaan tuomiolla Faberin vaatimukset. Kyseinen tuomioistuin katsoi, että Hazetin autokorjaamo saattoi perustellusti vedota BW:n 7:23 §:n 1 momenttiin, koska ensimmäinen yhteydenotto osapuolten välillä tapahtui puhelimitse vasta vuoden 2009 alussa eli yli kolme kuukautta ajoneuvon tulipalon jälkeen. Mainittu tuomioistuin katsoi myös, ettei ollut tarpeen tarkastella lähemmin, oliko Faber toiminut kuluttajan ominaisuudessa.

28 Faber teki 26.7.2011 valituksen Rechtbank Arnhemin antamasta tuomiosta Gerechtshof Arnhem-Leeuwardeniin (Arnhem-Leeuwardenin muutoksenhakutuomioistuin, Alankomaat).

29 Faber vetosi valituksessaan kahteen valitusperusteeseen, joista ensimmäinen koski ensimmäisessä oikeusasteessa tehtyä arviointia, jonka mukaan Faber ei ollut toiminut säädetyssä määräajassa, ja joista toinen koski sitä, että palopaikalle saapuneet palomiehet ja poliisit mainitsivat teknisen vian asianomaisessa ajoneuvossa.

30 Faber ei sen sijaan esittänyt lainkaan väitteitä Rechtbank Arnhemin tekemästä arvioinnista, jonka mukaan ei ollut tarpeen määrittää sitä, koskiko osapuolten välillä tehty sopimus kulutustavaraa. Faber ei myöskään täsmentänyt, oliko hän hankkinut asianomaisen ajoneuvon kuluttajan ominaisuudessa.

31 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

“1) Onko kansallisella tuomioistuimella velvollisuus joko tehokkuusperiaatteen perusteella tai direktiivillä 1999/44 [Euroopan] unionin alueella tavoitellun korkeatasoisen kuluttajansuojan perusteella tai muiden unionin oikeuden sääntöjen tai normien perusteella tutkia viran puolesta, onko ostaja sopimusta tehdessään direktiivin 1999/44 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu kuluttaja?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko asia näin myös silloin, kun oikeudenkäyntiaineistoon ei sisälly mitään tosiasiallisia tietoja, joiden perusteella ostajan asema voitaisiin vahvistaa (tai tiedot ovat puutteellisia tai ristiriitaisia)?

3) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko asia näin myös muutoksenhakuvaiheessa käytävässä menettelyssä, jossa ostaja ei ole valittanut asiaa ensimmäisenä oikeusasteena käsitelleen tuomioistuimen tuomiosta siltä osin kuin siinä ei ole (viran puolesta) tehty tällaista tutkintaa ja kun siinä on nimenomaisesti jätetty ottamasta kantaa siihen, voidaanko ostaja luonnehtia kuluttajaksi?

4) Onko direktiiviä 1999/44 (5 artiklaa) pidettävä normina, joka vastaa sellaisia kansallisia sääntöjä, jotka katsotaan kansallisessa oikeusjärjestyksessä ordre public -tyyppisiksi?

5) Ovatko tehokkuusperiaate tai direktiivillä 1999/44 unionin alueella tavoiteltu korkeatasoinen kuluttajansuoja tai muut unionin oikeuden säännöt tai normit esteenä Alankomaiden lainsäädännölle, jonka mukaan kuluttaja-ostajalla on väittämis- ja todistustaakka, joka koskee velvollisuutta ilmoittaa (ajoissa) luovutetun tavaran väitetystä virheestä myyjälle?

6) Ovatko tehokkuusperiaate tai direktiivillä 1999/44 unionin alueella tavoiteltu korkeatasoinen kuluttajansuoja tai muut unionin oikeuden säännöt tai normit esteenä Alankomaiden lainsäädännölle, jonka mukaan kuluttaja-ostajalla on väittämis- ja todistustaakka siitä, ettei tavara vastaa sovittua ja että tällainen sopimuksenvastaisuus on ilmennyt kuuden kuukauden kuluessa luovutuksesta? Mitä tarkoitetaan direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa olevalla ilmaisulla “ilmenevä virhe” ja erityisesti missä laajuudessa kuluttaja-ostajan on esitettävä sopimuksenvastaisuuteen (sen aiheuttajaan) liittyviä tosiseikkoja ja asianhaaroja? Riittääkö tältä osin se, että kuluttaja-ostaja väittää ja, jos hänen väitteensä kiistetään perustellusti, todistaa, että ostettu tavara ei toimi (hyvin), vai onko hänen myös väitettävä ja, jos hänen väitteensä kiistetään perustellusti, todistettava, mikä ostetun tavaran virhe aiheuttaa (on aiheuttanut) sen, ettei ostettu tavara toimi (hyvin)?

7) Onko edellä esitettyihin kysymyksiin vastaamisen kannalta merkitystä sillä, että molemmissa tuomioistuimissa Faberia on avustanut asianajaja?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen, toinen, kolmas ja seitsemäs kysymys

32 Näillä kysymyksillä, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on oikeusriita, joka koskee myyjän ostajalle irtainta esinettä koskevassa kauppasopimuksessa antamaa takuuta, tehokkuusperiaatteen nojalla tutkittava viran puolesta, onko ostajaa pidettävä direktiivissä 1999/44 tarkoitettuna kuluttajana, vaikka tämä ei ole edes vedonnut tähän ominaisuuteen.

33 Aluksi on todettava, että pääasiassa ovat vastakkain kaksi yksityistä. Vaikka on totta, ettei tällaisessa oikeusriidassa kumpikaan asianosaisista voi vedota direktiivin 1999/44 välittömään oikeusvaikutukseen, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on kuitenkin niin, että kun kansallisen tuomioistuimen ratkaistavana on asia, jossa vastakkain on ainoastaan yksityisiä, sen on kansallisen oikeuden säännöksiä soveltaessaan otettava huomioon kansallisen oikeuden säännöt kokonaisuudessaan ja tulkittava niitä mahdollisimman pitkälle sovellettavan direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti direktiivillä tavoitellun päämäärän kanssa yhdenmukaisen ratkaisun aikaansaamiseksi (ks. mm. tuomio LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Unionin tuomioistuimelle toimitettujen tietojen mukaan direktiivin 1999/44 saattaminen osaksi Alankomaiden oikeusjärjestystä varmistettiin lisäämällä BW:n 7 osan, jonka otsikko on "Erityiset sopimukset", takuusääntöihin, joita sovelletaan erotuksetta kaikkiin kauppasopimuksiin, erityissäännöksiä kulutustavaroita koskevien kauppasopimusten osalta.

35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin pääasiassa kyseessä olevasta kauppasopimuksesta, että sovellettavista säännöksistä on epätietoisuutta, koska ei ole tiedossa, tehtiinkö kyseinen kauppasopimus kuluttajan kanssa.

36 Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan nimittäin, että vaikka Faber toimitti Hazetin autokorjaamoa vastaan esittämänsä takuuvaatimuksen tueksi sopimusasiakirjan, jonka otsikko on "kauppasopimus yksityishenkilön kanssa", hän ei kuitenkaan täsmentänyt, oliko tämä sopimus tehty hänen elinkeinotoimintansa yhteydessä vaiko ei, vaikka tämän seikan perusteella pääasiaa käsittelevä tuomioistuin olisi pystynyt ratkaisemaan, voidaanko Faberia pitää sovellettavassa kansallisessa oikeudessa sekä direktiivin 1999/44 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuna kuluttajana. Lisäksi Faberin vaatimus hylättiin ensimmäisessä oikeusasteessa kansallisessa oikeudessa asetettujen määräaikojen kannalta myöhässä esitettynä, ilman että oli osoitettu, missä ominaisuudessa asianomainen oli mainitun sopimuksen tehnyt. Lopuksi Faber ei myöskään vedonnut valituksensa tueksi esittämissään valitusperusteissa, jotka rajaavat muutoksenhakutuomioistuimen käsiteltävänä olevan oikeusriidan ulottuvuuden, siihen, että hän oli toiminut kuluttajan ominaisuudessa.

37 Siitä, onko kansallisen tuomioistuimen tällaisessa tilanteessa tutkittava viran puolesta, onko ostajaa pidettävä kuluttajana, on muistutettava, että – prosessioikeuden yhdenmukaistamisen puuttuessa – menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan unionin oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, kuuluvat jäsenvaltioiden sisäiseen oikeusjärjestykseen, kuitenkin sillä edellytyksellä, etteivät ne ole epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä sellaisia, että unionin oikeudessa kuluttajille vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate).

38 Tässä yhteydessä on katsottava, että lähtökohtaisesti kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on sen käsiteltäväksi saatettuun oikeusriitaan sovellettavien oikeussääntöjen yksilöimiseksi luonnehdittava oikeudellisesti asianosaisten väitteidensä tueksi esittämät tosiseikat ja toimet. Tämä oikeudellinen luonnehdinta on välttämätön ennakkoedellytys tilanteessa, jossa pääasian tavoin myydyn tavaran takuuta, johon valittaja vetoaa, voivat koskea eri säännöt sen mukaan, missä ominaisuudessa ostaja toimii. Tällainen luonnehdinta ei kuitenkaan sellaisenaan merkitse sitä, että tuomioistuimella on viran puolesta harkintavaltaa, vaan ainoastaan sitä, että se toteaa ja tarkistaa sellaisen oikeudellisen edellytyksen olemassaolon, jonka perusteella ratkaistaan sovellettava oikeussääntö.

39 Kun kansallisen tuomioistuimen on sisäisen oikeusjärjestyksensä menettelysääntöjen yhteydessä suoritettava asianosaisten sille

esittämien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen luonnehdinta sovellettavan kansallisen oikeuden säännön yksilöimiseksi ja tarvittaessa kehotettava asianosaisia toimittamaan kaikki hyödylliset täsmennykset, sen on vastaavasti vastaavuusperiaatteen nojalla suoritettava samat toimet sen ratkaisemiseksi, sovelletaanko unionin oikeuden sääntöä.

40 Tilanne voi olla tällainen esillä olevassa pääasiassa, jossa kansallisella tuomioistuimella on käytössään – kuten se itsekin totesi ennakkoratkaisupyynnössä – selvitys eli käsiteltävässä asiassa Faberin toimittama asiakirja, jonka otsikko on "kauppasopimus yksityishenkilön kanssa", ja jossa kyseisellä tuomioistuimella on Rv:n 22 §:n nojalla – Alankomaiden hallituksen korostaman mukaisesti – mahdollisuus määrätä asianosaiset selventämään tiettyjä väitteitä tai toimittamaan tiettyjä asiakirjoja. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on suorittaa tarkistukset tältä osin.

41 Siten ainoastaan silloin, kun sisäisen oikeusjärjestyksen menettelysäännöt eivät tarjoa kansalliselle tuomioistuimelle keinoa, jonka avulla se voisi luonnehtia riidanalaiset tosiseikat ja toimet täsmällisesti, kun asianosaiset eivät itse ole nimenomaisesti vedonneet tähän luonnehtimiseen väitteidensä tueksi, nousee esiin kysymys siitä, voiko kansallinen tuomioistuin tehokkuusperiaatteen nojalla luonnehtia kuluttajaksi asianosaisen, joka ei ole vedonnut tähän ominaisuuteen.

42 Unionin tuomioistuin on itse asiassa edellyttänyt tehokkuusperiaatteen perusteella ja vastakkaisista kansallisen oikeuden säännöistä huolimatta, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta tiettyjä unionin direktiiveihin sisältyviä säännöksiä kuluttajansuojan alalla. Tätä vaatimusta perusteltiin sillä näkökohdalla, että näillä direktiiveillä toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta ja että on olemassa vähäistä suurempi vaara siitä, että kuluttaja ei muun muassa tiedonpuutteen vuoksi vetoa oikeussääntöön, jolla on tarkoitus suojata häntä (ks. vastaavasti kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) osalta tuomio Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48) osalta tuomio Rampion ja Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, 65 kohta).

43 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko menettelyssä, sen kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä (ks. mm. tuomio Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Menettelysäännöillä, joilla kiellettäisiin – kuten mahdollisesti käsiteltävässä pääasiassa – sekä ensimmäisen asteen tuomioistuinta että muutoksenhalutuomioistuinta, joiden käsiteltäväksi on saatettu kauppasopimukseen perustuva takuuvaatimus, luonnehtimasta sellaisten tosiseikkojen tai oikeudellisten seikkojen perusteella, joita niillä on käytössään tai jotka ne voivat saada käyttöönsä pelkästään pyytämällä selvennystä, asianomaista sopimussuhdetta kuluttajakaupaksi silloin, kun kuluttaja ei ole nimenomaisesti vedonnut tähän ominaisuuteen, asetettaisiin kuluttajalle velvollisuus suorittaa itse oman tilanteensa täydellinen oikeudellinen luonnehdinta, sillä muuten hän menettäisi oikeudet, jotka unionin lainsäätäjä on hänelle halunnut myöntää direktiivillä 1999/44. Alalla, jolla useissa jäsenvaltioissa yksityiset voivat menettelysääntöjen mukaan edustaa itse itseään tuomioistuimissa, on olemassa vähäistä suurempi vaara siitä, että kuluttaja ei muun muassa tiedonpuutteen vuoksi kykene täyttämään tämäntasoisia vaatimuksia.

45 Tästä seuraa, että edellisessä kohdassa kuvatun kaltaiset menettelysäännöt eivät ole tehokkuusperiaatteen mukaiset siltä osin kuin niillä tehdään tavaran virheeseen perustuvissa takuuvaateissa, joissa osapuolina on kuluttajia, suhteettoman vaikeaksi sen suojan soveltaminen, joka direktiivillä 1999/44 on tarkoitus antaa kuluttajille.

46 Tehokkuusperiaate edellyttää päinvastoin, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on sellaista sopimusta koskeva oikeusriita, joka voi kuulua mainitun direktiivin soveltamisalaan, on tarkistettava aina silloin, kun sillä on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat tai kun se voi saada ne käyttöönsä pelkästään pyytämällä selvennystä, voidaanko ostajaa pitää kuluttajana, vaikka ostaja ei olisikaan nimenomaisesti vedonnut tähän ominaisuuteen.

47 On lisättävä, että kysymys siitä, avustaako kuluttajaa asianajaja, ei voi muuttaa tätä päätelmää, koska unionin oikeuden tulkinta sekä tehokkuus- ja vastaavuusperiaatteen ulottuvuus eivät riipu tapauksen konkreettisista olosuhteista (ks. vastaavasti tuomio Rampion ja Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, 65 kohta).

48 Edellä esitettyjen päätelmien valossa ensimmäiseen, toiseen, kolmanteen ja seitsemänteen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 1999/44 on tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on sellaista sopimusta koskeva oikeusriita, joka voi kuulua kyseisen direktiivin soveltamisalaan, on tarkistettava aina silloin, kun sillä on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat tai kun se voi saada ne käyttöönsä pelkästään pyytämällä selvennystä, voidaanko ostaja luonnehtia mainitussa direktiivissä tarkoitetuksi kuluttajaksi, vaikka ostaja ei olisikaan vedonnut tähän ominaisuuteen.

Neljäs kysymys

49 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tällä kysymyksellä lähinnä, voidaanko direktiivin 1999/44 5 artiklaa pitää sen kansallisessa oikeudessa tarkoitettua oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvaa sääntöä vastaavana normina eli sääntönä, jota kansallinen tuomioistuin voi soveltaa viran puolesta muutoksenhaun yhteydessä.

50 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että tämä kysymys koskee erityisesti mainitun direktiivin 5 artiklan 3 kohtaa, jossa säädetään, että jollei toisin osoiteta, kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutushetkestä ilmenevän virheen oletetaan lähtökohtaisesti olleen olemassa luovutushetkellä.

51 On todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä kysymys on merkityksellinen ainoastaan tilanteessa, jossa kansallinen tuomioistuin on todennut, että asianomainen sopimus kuuluu direktiivin 1999/44 aineelliseen soveltamisalaan, mikä edellyttää muun muassa sitä, että kyseinen sopimus on tehty kuluttajan kanssa.

52 Direktiivillä 1999/44 käyttöön otetussa vastuujärjestelmässä on niin, että kun sen 2 artiklan 2 kohdassa säädetään kumottavissa olevasta sopimuksenmukaisuuden olettamasta, mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa taas täsmennetään, että myyjä on vastuussa virheestä, joka on olemassa tavaran luovutushetkellä. Kun näitä säännöksiä sovelletaan yhdessä, tästä seuraa, että lähtökohtaisesti kuluttajan tehtävänä on esittää todisteet virheestä ja sen olemassaolosta tavaran luovutushetkellä.

53 Direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa säädetään poikkeussäännöstä tähän periaatteeseen tilanteessa, jossa virhe on ilmennyt kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutushetkestä. Tällöin virheen nimittäin oletetaan olleen olemassa luovutushetkellä.

54 Tämä todistustaakan keventäminen kuluttajan hyväksi perustuu toteamukseen siitä, että tilanteessa, jossa virhe ilmenee vasta tavaran luovutushetken jälkeen, sen näyttäminen toteen, että kyseinen virhe oli olemassa kyseisenä ajankohtana, voi osoittautua "ylittämättömäksi esteeksi kuluttajalle", kun taas tavallisesti elinkeinonharjoittajan on paljon helpompi osoittaa, ettei virhettä ollut olemassa luovutushetkellä ja että se johtuu esimerkiksi kuluttajan suorittamasta virheellisestä käytöstä (ks. perustelut ehdotukselle Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kulutustavaroiden kaupasta ja takuista, KOM(95) 520 lopullinen, s. 13).

55 Direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa toteutettu todistustaakan jako on tämän direktiivin 7 artiklan mukaisesti pakottava sekä asianosaisten osalta, jotka eivät voi siitä poiketa sopimuksin, että jäsenvaltioiden osalta, joiden on valvottava sen noudattamista. Tästä seuraa, että tätä todistustaakkaa koskevaa sääntöä on sovellettava, vaikka kuluttaja, joka voisi siitä hyötyä, ei ole siihen nimenomaisesti vedonnut.

56 Kun otetaan huomioon yleisen edun, johon direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa kuluttajille taattu suoja perustuu, luonne ja merkityksellisyys, tämän säännöksen on katsottava olevan sellaista kansallista sääntöä vastaava normi, joka kuuluu sisäisessä oikeusjärjestyksessä kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin. Tästä seuraa, että silloin kun kansallisella tuomioistuimella on kansallisessa lainkäyttöjärjestelmässä mahdollisuus soveltaa viran puolesta tällaista normia, sen on sovellettava viran puolesta kaikkia kansallisen oikeutensa säännöksiä, joilla mainittu 5 artiklan 3 kohta saatettiin osaksi kansallista oikeutta (ks. vastaavasti tuomio Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, 52–54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Neljänteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sen on katsottava olevan sellaista kansallista sääntöä

vastaava normi, joka kuuluu sisäisessä oikeusjärjestyksessä kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin, ja että kansallisen tuomioistuimen on sovellettava viran puolesta kaikkia kansallisen oikeutensa säännöksiä, joilla varmistetaan kyseisen säännöksen saattaminen osaksi sisäistä oikeutta.

Viides kysymys

58 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tällä kysymyksellä lähinnä, onko tehokkuusperiaate esteenä kansalliselle säännölle, jossa asetetaan kuluttajalle velvollisuus näyttää toteen, että hän on ilmoittanut myyjälle virheestä ajoissa.

59 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Alankomaiden lainsäätäjä säätää tällaisesta velvollisuudesta BW:n 7:23 §:ssä ja että Hoge Raadin oikeuskäytännön mukaan on niin, että jos myyjä kiistää väitteen, kuluttajan on näytettävä, että hän on ilmoittanut myyjälle luovutetun tavaran virheestä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä tiedoista ilmenee lisäksi, että Alankomaiden lainsäätäjän säätämässä järjestelmässä tämä tieto katsotaan annetun ajoissa, jos se on annettu kahden kuukauden kuluessa virheen toteamisesta. Hoge Raadin oikeuskäytännön mukaan lisäksi se, voidaanko tämän määräajan kulumisen jälkeen annettua tietoa pitää vielä ajoissa annettuna, riippuu kunkin tapauksen olosuhteista.

60 Tässä yhteydessä on muistutettava, että direktiivin 1999/44 5 artiklan 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää, että kuluttajan on voidakseen käyttää oikeuksiaan ilmoitettava myyjälle virheestä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän havaitsi kyseisen virheen.

61 Mainitun direktiivin valmistelutöiden mukaan tällä mahdollisuudella vahvistetaan oikeusvarmuutta rohkaisemalla ostajaa "toimimaan huolellisesti ottaen myyjän edut huomioon" kuitenkaan "asettamatta tiukkaa velvollisuutta suorittaa tavaran yksityiskohtaista tutkimusta" (ks. direktiiviehdotuksen perustelut, KOM(95) 520 lopullinen, s. 14).

62 Kuten direktiivin 1999/44 5 artiklan 2 kohdan sanamuodosta, kun sitä luetaan direktiivin johdanto-osan 19 perustelukappaleen sekä kyseisen säännöksen tarkoituksen valossa, ilmenee, kuluttajalle täten asetettu velvollisuus ei voi ylittää velvollisuutta ilmoittaa myyjälle virheen olemassaolosta.

63 Kuluttajaa ei tässä vaiheessa voida tiedon sisällön osalta vaatia näyttämään toteen, että kuluttajan hankkimassa tavarassa todella on virhe. Kun otetaan huomioon kuluttajan huonompi asema myyjään nähden niiden tietojen osalta, jotka koskevat kyseisen tavaran ominaisuuksia sekä tavaran myyntihetken kuntoa, kuluttajaa ei voida myöskään velvoittaa ilmoittamaan kyseisen virheen täsmällistä syytä. Jotta tieto olisi myyjän kannalta hyödyllinen, sen on sen sijaan sisällettävä joukko seikkoja, joiden täsmällisyyden aste vaihtelee välttämättä kunkin tapauksen olosuhteiden mukaan ja jotka koskevat kyseessä olevan tavaran luonnetta, asianomaisen kauppasopimuksen sisältöä ja väitetyn virheen konkreettisia ilmenemismuotoja.

64 Näyttöön siitä, että myyjälle on ilmoitettu, sovelletaan lähtökohtaisesti alaa koskevia kansallisia sääntöjä, joiden on kuitenkin oltava tehokkuusperiaatteen mukaisia. Tästä seuraa, ettei jäsenvaltio voi säätää vaatimuksista, jotka tekevät direktiiviin 1999/44 perustuvien oikeuksien käyttämisen kuluttajalle mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.

65 Viidenteen kysymykseen on siten vastattava, että direktiivin 1999/44 5 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä kansalliselle säännölle, jonka mukaan kuluttajan on voidakseen käyttää kyseiseen direktiiviin perustuvia oikeuksiaan ilmoitettava myyjälle virheestä ajoissa, sillä edellytyksellä, että kuluttajalla on tämän tiedon antamiseksi määräaika, joka on vähintään kaksi kuukautta siitä, kun hän havaitsi tämän virheen, että annettava tieto koskee ainoastaan mainitun virheen olemassaoloa ja ettei siihen sovelleta todistelua koskevia sääntöjä, jotka tekevät oikeuksien käyttämisen mainitulle kuluttajalle mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.

Kuudes kysymys

66 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tällä kysymyksellä lähinnä, miten direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa säädetty todistustaakan jako toteutetaan, ja etenkin, mitkä seikat kuluttajan on näytettävä toteen.

67 Kuten tämän tuomion 53 kohdassa on todettu, kyseisessä säännöksessä säädetään poikkeussäännöstä periaatteeseen, jonka mukaan kuluttajan tehtävänä on kumota kyseisen direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa mainittu sopimuksenmukaisuuden olettama ja esittää näyttöä virheestä, johon hän vetoaa.

68 Mikäli virhe on ilmennyt kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutuksesta, direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa kevennetään kuluttajalla olevaa todistustaakkaa säätämällä, että virheen oletetaan olleen olemassa luovutushetkellä.

69 Tämän kevennyksen saamiseksi kuluttajan on kuitenkin näytettävä toteen tietyt tosiseikat.

70 Kuluttajan on ensinnäkin väitettävä ja näytettävä toteen, ettei myyty tavara ole asianomaisen sopimuksen mukainen siltä osin kuin sillä ei esimerkiksi ole sovittuja ominaisuuksia tai se ei sovellu tämäntyyppiseltä tavaralta tavanomaisesti edellytettyyn käyttötarkoitukseen. Kuluttajan on ainoastaan näytettävä toteen virheen olemassaolo. Kuluttajan ei tarvitse näyttää toteen virheen syytä eikä osoittaa, että virhe johtuu myyjästä.

71 Kuluttajan on toiseksi näytettävä toteen, että kyseessä oleva virhe on ilmennyt eli konkreettisesti paljastunut kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutuksesta.

72 Jos nämä tosiseikat on näytetty toteen, kuluttajan ei tarvitse osoittaa, että virhe oli olemassa tavaran luovutushetkellä. Sen perusteella, että tämä virhe ilmenee kuuden kuukauden pituisessa lyhyessä ajassa, voidaan olettaa, että vaikka virhe paljastui vasta tavaran luovutuksen jälkeen, se oli jo "kehitteillä" tavarassa luovutuksen yhteydessä (ks. direktiiviehdotuksen perustelut, KOM(95) 520 lopullinen, s. 12).

73 Elinkeinonharjoittajan on siten tarvittaessa esitettävä näyttö siitä, ettei virhettä ollut olemassa tavaraa luovutettaessa, osoittamalla, että tämä virhe johtuu kyseisen luovutuksen jälkeisestä teosta tai laiminlyönnistä tai perustuu sellaiseen.

74 Tilanteessa, jossa myyjä ei kykene näyttämään toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla, että virhe johtuu seikasta tai perustuu seikkaan, joka on tapahtunut tavaran luovutuksen jälkeen, kuluttaja voi direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohdassa mainitun olettaman perusteella vedota hänellä tämän direktiivin perusteella oleviin oikeuksiin.

75 Kuudenteen kysymykseen on siten vastattava, että direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sääntöä, jonka mukaan virheen oletetaan olleen olemassa tavaran luovutushetkellä,

— sovelletaan silloin, kun kuluttaja näyttää toteen, ettei myyty tavara ole sopimuksen mukainen ja että kyseessä oleva virhe on ilmennyt eli konkreettisesti paljastunut kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutuksesta. Kuluttajan ei tarvitse näyttää toteen tämän virheen syytä eikä osoittaa, että se johtuu myyjästä

— voidaan jättää soveltamatta ainoastaan, jos myyjä näyttää toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla, että mainittu virhe johtuu seikasta tai perustuu seikkaan, joka on tapahtunut tavaran luovutuksen jälkeen.

Oikeudenkäyntikulut

76 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista 25.5.1999 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 1999/44/EY on tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on sellaista sopimusta koskeva oikeusriita, joka voi kuulua kyseisen direktiivin soveltamisalaan, on tarkistettava aina silloin, kun sillä on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat tai kun se voi saada ne käyttöönsä pelkästään pyytämällä selvennystä, voidaanko ostaja luonnehtia mainitussa direktiivissä tarkoitetuksi kuluttajaksi, vaikka ostaja ei olisikaan vedonnut tähän ominaisuuteen.

2) Direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sen on katsottava olevan sellaista kansallista sääntöä vastaava normi, joka kuuluu sisäisessä oikeusjärjestyksessä kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin, ja että kansallisen tuomioistuimen on sovellettava viran puolesta kaikkia säännöksiä, joilla varmistetaan kyseisen säännöksen saattaminen osaksi sisäistä oikeutta.

3) Direktiivin 1999/44 5 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä kansalliselle säännölle, jonka mukaan kuluttajan on voidakseen käyttää kyseiseen direktiiviin perustuvia oikeuksiaan ilmoitettava myyjälle virheestä

ajoissa, sillä edellytyksellä, että kuluttajalla on tämän tiedon antamiseksi määräaika, joka on vähintään kaksi kuukautta siitä, kun hän havaitsi tämän virheen, että annettava tieto koskee ainoastaan mainitun virheen olemassaoloa ja ettei siihen sovelleta todistelua koskevia sääntöjä, jotka tekevät oikeuksien käyttämisen mainitulle kuluttajalle mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.

4) Direktiivin 1999/44 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sääntöä, jonka mukaan virheen oletetaan olleen olemassa tavaran luovutushetkellä,

— sovelletaan silloin, kun kuluttaja näyttää toteen, ettei myyty tavara ole sopimuksen mukainen ja että kyseessä oleva virhe on ilmennyt eli konkreettisesti paljastunut kuuden kuukauden kuluessa tavaran luovutuksesta. Kuluttajan ei tarvitse näyttää toteen tämän virheen syytä eikä osoittaa, että se johtuu myyjästä

— voidaan jättää soveltamatta ainoastaan, jos myyjä näyttää toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla, että mainittu virhe johtuu seikasta tai perustuu seikkaan, joka on tapahtunut tavaran luovutuksen jälkeen. Allekirjoitukset

Oikeudenkäyntikieli: hollanti.
Lähde: EUR-Lex CELEX 62013CJ0497.

KKO:2015:60 15.9.2015 S2014/652 TALTIO 1657

Korkeimman oikeuden yleinen ennakkoratkaisu eurooppalaisen kuluttajansuojalainsäädännön soveltamisesta kuluttajaluottoasioissa – Korko – Kuluttajansuoja – Selvästi perusteeton vaatimus – Miten Euroopan unionin kuluttajaoikeutta tulee Suomessa soveltaa.

Velkoja oli kanteella vaatinut, että kuluttaja velvoitetaan maksamaan kulutusluoton pääoman ohella 118,80 prosentin suuruista viivästyskorkoa. Viivästyskorkovaatimus perustui korkolain 4 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan viivästyskorkoa oli määräajan suoritettava luottoaikaisen koron suuruisena. Vastaaja ei vastannut kanteeseen. Käräjäoikeus hylkäsi selvästi perusteettomana viivästyskorkovaatimuksen siltä osin kuin se ylitti korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyn lakisääteisen viivästyskoron määrän.

Unionin oikeuden perusteella Korkein oikeus katsoi, että tuomioistuimilla oli velvollisuus viran puolesta tutkia, perustuiko vaatimus sopimusehtodirektiivissä tarkoitettuun kohtuuttomaan vakioehtoon kuluttajasopimuksessa.

Korkein oikeus katsoi, että viivästyskorko ei tässä tapauksessa perustunut sopimusehtoon vaan se oli korkolain 4 §:n 2 momentin mukaisella tavalla seurausta sovitusta luottokorosta. Korkein oikeus katsoi ratkaisusta tarkemmin ilmenevillä perusteilla, ettei luottokorkoa koskevia vakioehtoja ollut laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi ja että ne olivat kuluttajan kannalta kohtuuttomia. Kohtuuttomat ehdot eivät sitoneet kuluttajaa. Tämän johdosta vaatimus viivästyskorosta oli selvästi perusteeton. (Ään.)

OK 5 luku 13 §
KorkoL 4 §
KSL 4 luku 1 §
KSL 4 luku 2 §
Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu direktiivi 93/13/ETY 4 art 2 kohta ja 6 art 1 kohta

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Kanne Päijät-Hämeen käräjäoikeudessa

G Oy vaati A:n velvoittamista suorittamaan sille velkasuhteen perusteella pääomaa 2 836,94 euroa ja kuluja yhteensä 45 euroa, kaikki viivästyskorkoineen.

G Oy vaati, että A velvoitetaan maksamaan pääomalle viivästyskorkoa 118,80 prosenttia erääntymispäivästä 14.10.2013 lukien 180 päivää ja tämän jälkeen korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisesti.

A ei vastannut kanteeseen.

Käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio ja tuomio 10.1.2014

Käräjäoikeus velvoitti yksipuolisella tuomiollaan A:n maksamaan G Oy:lle pääoman ja kulut korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen.

Tuomiossaan käräjäoikeus totesi, että oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan, jos vastaaja, jota on kehotettu vastaamaan kirjallisesti asiassa, jossa sovinto on sallittu, ei ole antanut pyydettyä vastausta määräajassa, asia ratkaistaan valmistelua jatkamatta. Kanne hyväksytään tällöin yksipuolisella tuomiolla. Siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton, kanne hylätään tuomiolla.

Käräjäoikeus katsoi, että vaatimus 118,80 prosentin korosta oli selvästi perusteeton ja hylkäsi korkovaatimuksen korkolain 4 §:n 1

momentin ylittäviltä osin ilmeisen perusteettomana.

Asian on ratkaissut käräjätuomari Silja Simula.

Itä-Suomen hovioikeuden tuomio 5.6.2014

G Oy valitti hovioikeuteen käräjäoikeuden tuomiosta ja toisti pääomalle maksettavaa viivästyskorkoa koskevan vaatimuksensa.

A ei vastannut valitukseen.

Hovioikeus totesi, että L Oy oli myöntänyt A:lle limiittiluottosopimukseen perustuvan toistaiseksi voimassa olevan 2 000 euron määräisen limiittiluoton. Sopimusehtojen mukaan luotonantaja peri nostopalkkiona 15 prosenttia kunkin nostettavan erän määrästä. Luotto erääntyi maksettavaksi keskimäärin 30 vuorokauden kuluttua ensimmäisestä nostosta. Jos velallinen tuolloin maksoi nostamansa luoton ja siitä perityn nostoprovision kokonaisuudessaan, luotolle ei tarvinnut maksaa juoksevaa korkoa. Sen varalta, että luotonsaaja hyödyntää osamaksuvaihtoehtoa, hän oli sopimuksessa sitoutunut maksamaan L Oy:lle kuukausierästä juoksevaa korkoa 9,9 prosenttia kuukaudessa. Sopimuksen mukaan luotonsaaja maksoi osamaksuvaihtoehdossa kuukausittain jäljellä olevan pääoman, nostoprovision ja korkojen määrästä takaisin luotonantajalle vähintään 20 prosenttia, kuitenkin vähintään 50 euroa laskutuslisän ollessa 5 euroa laskulta.

Sopimuksessa ei ollut ilmoitettu todellista vuosikorkoa. Luottosopimus oli irtisanottu ja siihen perustuvat saatavat olivat erääntyneet maksettavaksi 14.10.2013. L Oy oli myynyt luottosopimukseen perustuvat saatavansa G Oy:lle.

Hovioikeus katsoi, että oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:ssä selvällä perusteettomuudella tarkoitetaan selvästi todettavissa olevaa oikeudellista perusteettomuutta. Asiassa oli kysymys siitä, oliko vaatimus pääomalle maksettavasta 118,80 prosentin viivästyskorosta sillä tavoin lain vastainen, että käräjäoikeus oli voinut hylätä vaatimuksen viivästyskorkoon tavanomaisesti sovellettavan korkolain 4 §:n 1 momentin ylittäviltä osiltaan.

Hovioikeus totesi, ettei korkolakiin tai muualle lainsäädäntöön sisältynyt luottoajalta maksettavia kustannuksia koskevaa korkokattosääntelyä 1.6.2013 voimaan tullutta kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ää lukuun ottamatta. Sen mukaan luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä, jos luoton määrä tai luottoraja on alle 2 000 euroa.

A:lle myönnetyn joustoluoton luottoraja oli ollut 2 000 euroa eikä se siten kuulunut kuluttajasuojalain 7 luvun 17 a §:n soveltamisalaan. Hovioikeus katsoi lain esitöihin (HE 78/2012 vp s. 12) viitaten, että säännös ilmensi kuitenkin lainsäätäjän selvää pyrkimystä rajoittaa myös tämän suuruisista kuluttajaluotoista perittävän luottokoron määrää.

Hovioikeus katsoi, että myöntämällä A:lle täsmälleen 2 000 euron tililuoton luotonantaja oli kiertämällä kuluttajan suojaksi säädettyä pakottavaa kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ää saanut aikaan sen, että velallisen luotostaan maksaman juoksevan koron määrää ei ollut millään tavalla rajoitettu. Tämä oli selvästi lainsäätäjän edellä kerrotun tahdon vastaista. Myös korkolain 2 §:n 2 momentissa ja 4 §:n 2 momentissa on pyritty estämään lain säännösten kiertäminen niin, etteivät sovitut kulut voi vaikuttaa viivästyskoron määrään.

Hovioikeus totesi myös, että rikoslain kiskontaa koskevassa 36 luvun 6 §:ssä säädetään rangaistavaksi sellainen korkotaso, joka on selvästi epäsuhteessa luotonantajan suoritukseen ottaen huomioon luottomäärä, luottoehdot, kulut ja luottoriski.

Yhteenvetona hovioikeus totesi, että A:lta perittävän pääoman määrä ja sille perittävä 118,80 prosentin vuosittaisen luottokoron suuruinen viivästyskorko 180 päivältä merkitsi sitä, että hän joutui maksamaan tuolta ajalta pelkästään viivästyskorkoa yli puolet maksamatta olevasta velan pääomasta eli noin 1 660 euroa. Ennen velan erääntymistä A oli ollut velvollinen maksamaan vuodessa luottokorkoa enemmän kuin velan pääoma oli ollut.

Kuluttajan suojaksi pakottavien kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ään ja korkolain 4 §:n 2 momenttiin sekä yleiseen korkotasoon nähden velallisen maksettavaksi vaadittu yli sadan prosentin viivästyskorko oli sillä tavoin kohtuuton ja selvästi lain vastainen, että viivästyskoron kohtuuttomuus voitiin ottaa viran puolesta huomioon. Harkinnassaan hovioikeus oli ottanut huomioon myös kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:stä ilmenevän periaatteen, jonka mukaan kuluttajan kannalta kohtuutonta ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta.

Hovioikeus katsoi, että yhtiön vaatimus 118,80 prosentin suuruisen viivästyskoron maksamisesta oli sillä tavoin selvästi pakottavan lainsäädännön vastainen, että käräjäoikeus oli voinut hylätä vaatimuksen ilmeisen perusteettomana korkolain 4 §:n 1 momentin ylittäviltä osiltaan.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeuden jäsenet Lea Nousiainen, Aki Rasilainen ja Lolita Tuomainen.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

G Oy:lle myönnettiin valituslupa.

G Oy vaati, että hovioikeuden tuomio kumotaan ja A velvoitetaan suorittamaan 2 836,94 euron pääomalle 118,80 prosentin viivästyskorkoa 180 vuorokautta velan erääntymisestä 14.10.2013 lukien ja tämän jälkeen korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa. Toissijaisesti G Oy vaati, että A velvoitetaan suorittamaan mainitulle pääomalle 50,50 prosentin viivästyskorkoa edellä mainitun ajan ja tämän jälkeen korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa.

A ei vastannut valitukseen.

Välitoimet

G Oy:lle varattiin tilaisuus antaa lausuma kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13/ETY säännösten ja erityisesti direktiivin 4 ja 6 artiklan sekä niitä koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön merkityksestä Korkeimman oikeuden käsiteltävänä olevan asian arvioinnissa. G Oy:lle varattiin tilaisuus tässä yhteydessä lausua myös siitä, olivatko A:n ja L Oy:n välillä tehdyn luottosopimuksen ehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi ja olivatko ehdot mahdollisesti kohtuuttomia.

G Oy:tä pyydettiin samalla esittämään jäljennös luottosopimuksesta sekä selvitys koko saatavasta saatavien perinnästä annetun lain 5 a §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti eriteltynä.

G Oy toimitti lausuman ja siltä pyydetyt tiedot sekä lisäksi kopion Vakiomuotoisia eurooppalaisia kuluttajaluottotietoja koskevasta lomakkeesta ja tulostettuja otteita L Oy:n verkkosivuilta.

G Oy:n toimittamat asiakirjat toimitettiin tiedoksi A:lle, jolle varattiin tilaisuus antaa lausuma G Oy:n antaman lausuman ja selvityksen johdosta. A:lle varattiin samalla tilaisuus lausua oma käsityksensä edellä mainituista kysymyksistä. A ei antanut lausumaa.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

I Asian tausta ja kysymyksenasettelu

1. L Oy ja A ovat 25.6.2013 tehneet internetin välityksellä luottosopimuksen 2 000 euron limiittiluotosta. Luoton ehdot ovat perustuneet L Oy:n laatimiin kuluttajaluoton yleisiin sopimusehtoihin. A on nostanut luoton enimmäismäärän.

2. Lainaehtojen mukaan luotonsaajalla on oikeus nostaa luottoa tililleen limiittinsä puitteissa. Jokaisesta nostosta peritään 15 prosentin nostoprovisio. Luoton takaisinmaksusta todetaan lainaehdoissa seuraavasti: "Luotto erääntyy maksettavaksi keskimäärin 30 vuorokautta ensimmäisestä nostosta"; "Luoton nostot ja nostoprovisiot ovat korottomia ensimmäiseen eräpäivään saakka"; "Luotonsaaja voi halutessaan hyödyntää osamaksuvaihtoehtoa, jossa kuukausierä on 20 % (kuitenkin minimissään 50 €) avoimen saldon määrästä riippuen, sisältäen luoton pääoman, nostoprovision ja koron takaisinmaksun. Kuukausierien osamaksuvaihtoehdon kuukausikorko on 9,9 %. Avoin saldo sisältää nostetun luoton, nostoprovision ja kertyneen kuukausikoron."

3. Maksun viivästymisen seuraamusten osalta lainaehdoissa todetaan seuraavasti: "Mikäli maksueriä ei makseta viimeistään eräpäivänä, on luotonsaaja velvollinen maksamaan viivästyneelle määrälle korkolain mukaista viivästyskorkoa eräpäivästä maksupäivään saakka."

4. G Oy, jolle L Oy oli myynyt saatavan, on kanteessaan vaatinut, että A velvoitetaan suorittamaan pääomana 2 836,94 euroa sekä viivästyskorkoa velan erääntymisestä 14.10.2013 lukien 180 vuorokauden ajalta 118,80 prosentin korkokannan mukaan ja tämän jälkeen korkolain 4 §:n 1 momentin (lakisääteinen viivästyskorko) mukaan. Vaatimus 118,80 prosentin viivästyskorosta on perustunut siihen, että mainittua korkoa on lainaehtojen mukaan tullut suorittaa luottosuhteen aikana, jolloin korkolain 4 §:n 2 momentin nojalla viivästyskorkoa on maksettava saman perusteen mukaan enintään 180 vuorokauden ajan ja enintään tuomion antamiseen saakka.

5. A ei ole vastannut kanteeseen käräjäoikeudessa. Hän ei ole myöskään vastannut G Oy:n valitukseen hovioikeudessa eikä Korkeimmassa oikeudessa.

6. Käräjäoikeus on yksipuolisessa tuomiossaan hyväksynyt muut kannevaatimukset, mutta on tuomiolla hylännyt kanteen selvästi perusteettomana siltä osin kuin viivästyskorkoa on vaadittu lakisääteistä viivästyskorkoa enemmän. Hovioikeus on hyväksynyt käräjäoikeuden ratkaisun katsoen, että G Oy:n vaatimus on sillä tavoin kohtuuton ja selvästi lain vastainen, että vaatimus on voitu viran puolesta hylätä ilmeisen perusteettomana.

7. G Oy on toimittanut käräjäoikeuteen L Oy:n kuluttajaluoton yleiset sopimusehdot, jotka ovat päiväyksen mukaan olleet voi-

massa 1.6.2013 alkaen. Korkeimman oikeuden pyynnöstä toimittamassaan selvityksessä G Oy on esittänyt, että A oli luottohakemuksessaan vakuuttanut lukeneensa edellä mainitut, linkistä saatavissa olleet lainaehdot ja että L Oy oli samana päivänä sopimuksen jälkeen lähettänyt sähköpostilla A:lle kyseiset lainaehdot ja Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -nimisen lomakkeen. G Oy:n Korkeimpaan oikeuteen toimittamassa lomakkeessa lainakoroksi on ilmoitettu 9,9 prosenttia kuukaudessa nostetun luoton määrästä ja todelliseksi vuosikoroksi tyypilliselle luotolle 122,54 prosenttia. Lisäksi G Oy on toimittanut 10.2.2015 ja 13.2.2015 tulostettuja otteita L Oy:n verkkosivuilta, joista käy ilmi luoton todellinen vuosikorko 122,54 prosenttia ja nimelliskorko 118,80 prosenttia.

8. Korkeimmassa oikeudessa kysymys on viivästyskoron kohtuuttomuudesta sekä siitä, miltä osin käräjäoikeus on voinut omasta aloitteestaan hylätä viivästyskorkovaatimuksen.

II Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuus kuluttajasopimuksissa

Tutkimisvelvollisuutta koskevat säännökset

9. Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n mukaan jos vastaaja, jota on kehotettu vastaamaan kirjallisesti asiassa, jossa sovinto on sallittu, ei ole antanut pyydettyä vastausta määräajassa, asia ratkaistaan valmistelua jatkamatta. Kanne hyväksytään tällöin yksipuolisella tuomiolla. Siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton, kanne hylätään tuomiolla. Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 13 §:ssä säädetään vastaavasti, että jos vastaaja tällaisessa riita-asiassa jättää vastaamatta tai saapumatta istuntoon, asia ratkaistaan kantajan vaatimuksesta yksipuolisella tuomiolla tai hylätään siltä osin kuin kanne on selvästi perusteeton.

10. Oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuin ei saa riita-asiassa tuomita muuta tai enempää kuin asianosainen on vaatinut. Asiassa, jossa sovinto on sallittu, tuomiota ei pykälän 2 momentin mukaan saa perustaa seikkaan, johon asianosainen ei ole vaatimuksensa tai vastustamisensa tueksi vedonnut.

11. Korkein oikeus toteaa, että tuomioistuimen oma-aloitteinen tutkimisvalta ja -velvollisuus on riita-asioissa säädetty suppeaksi eikä siitä ole kuluttajansuojaa koskevia poikkeuksia. Lähtökohtana on asianosaisten määräämisperiaate, jonka mukaan asianosaiset määrittävät oikeudenkäynnin kohteen. Tuomioistuimen aktiivista toimintaa toisen asianosaisen eduksi on pidetty mahdollisena lähinnä vain eräissä julkiseen etuun liittyvissä tilanteissa. Ellei vastaaja vastaa kanteeseen ja tuo esille sopimusehtojen kohtuuttomuutta, tuomioistuimen toimivaltaan ei ole myöskään katsottu kuuluvan, että se voisi viran puolesta ryhtyä tutkimaan kohtuullistamisen edellytyksiä.

12. Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuteen vaikuttavat kuitenkin nykyään unionin kuluttajansuojalainsäädäntö, erityisesti kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) ja sitä koskeva unionin tuomioistuimen vakiintunut oikeuskäytäntö. Direktiivi koskee sellaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan tällaista sopimusehtoa pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Jäsenvaltioiden on direktiivin 7 artiklan mukaan varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

Yleisesti tuomioistuimen tutkimisvelvollisuudesta unionin oikeuden soveltamisalalla

13. Jollei unionin oikeudessa ole asiasta säännöksiä, jäsenvaltiot päättävät yleensä myös niistä menettelysäännöistään, joilla pyritään turvaamaan unionin oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan nämä menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltioiden sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa tehdä unionin oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (tuomio van Schijndel ja van Veen, C-430/93 ja C-431/93, EU:C:1995:441, 17 kohta sekä siinä viitattu oikeuskäytäntö).

14. Edellä mainitussa asiassa van Schijndel ja van Veen kysymys oli kansallisten menettelysääntöjen ja tehokkuusperiaatteen yhteensopivuudesta. Kansallisen lain mukaan tuomioistuin ei saanut viran puolesta nostaa esiin sellaista seikkoja, joihin asianosaiset eivät olleet vedonneet. Unionin tuomioistuimen mukaan unionin oikeus ei velvoittanut kansallista tuomioistuinta ottamaan viran puolesta huomioon myöskään unionin oikeussääntöjen rikkomista, jos sen tutkiminen edellyttäisi, että tuomioistuimen olisi luovuttava kansallisen lain mukaan tuomioistuimelle kuuluvasta passiivisesta asemasta. Kansallisella tuomioistuimella ei siten ollut unionin oikeuden johdosta velvollisuutta ylittää asianosaisten rajaamaa riita-asian kohdetta tai nojautua muihin tosiseikkoihin ja olosuhteisiin kuin niihin, joihin asianosaiset olivat perustaneet vaatimuksensa (van Schijndel ja van Veen, tuomion 22 kohta).

15. Lähtökohtaisesti unionin oikeus ei siis velvoita tuomioistuimia sivuuttamaan kansallisia menettelysäännöksiä ja esimerkiksi ottamaan esiin viran puolesta unionin säännökseen tai määräykseen perustuvaa vaatimusta tai seikkaa, kunhan asianosaisille annetaan tosiasiallinen mahdollisuus vedota siihen oikeudenkäynnissä (tuomio J. van der Weerd ym., C-222/05-C-225/05, EU:C:2007:318, tuomion 41 kohta). Tämä lähtökohta on voimassa siitä riippumatta, mikä merkitys säännöksellä tai määräyksellä on unionin oikeusjärjestelmässä. Tuomioistuin voi kuitenkin toimia viran puolesta yleisen edun sitä vaatiessa (van Schijndel ja van Veen, tuomion 21 kohta ja sekä van der Weerd ym., tuomion 35 kohta).

Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuus sopimusehtodirektiivin mukaan

16. Unionin tuomioistuin on useassa sopimusehtodirektiivin tulkintaa koskevassa ratkaisussaan ottanut kantaa kansallisen tuomioistuimen tutkimisvaltaan ja -velvollisuuksiin silloin, kun vaatimus perustuu mahdollisesti kohtuuttomana pidettävään kuluttajasopimuksen ehtoon. Unionin tuomioistuimen kannanotot tutkimisvelvollisuuden laajuudesta sopimusehtodirektiivin soveltamisalalla poikkeavat edellä kuvatuista periaatteista, joita unionin oikeuden osalta yleensä noudatetaan.

17. Unionin tuomioistuin on todennut, että sopimusehtodirektiivin 6 artiklan 1 kohdan pakottavalla säännöksellä pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus. Kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasa-arvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuoliin nähden ulkopuolisen tahon aktiivisilla toimenpiteillä. Tuomioistuinten laajaa toimintavelvollisuutta on pidetty tarpeellisena tosiasiallisen kuluttajansuojan turvaamiseksi, koska kuluttajat voivat jättää vetoamatta ehdon kohtuuttomuuteen joko tietämättömyyttään tai oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen vuoksi. Näitä periaatteita kuvaavat unionin tuomioistuimen tuomiot Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, C-240/98-C-244/98, EU:C:2000:346, tuomio Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, tuomio Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, tuomio Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, tuomio Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615 ja tuomio VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659. Viivästyskorkoa ja luottokorkoa koskevia ratkaisuja ovat muun muassa määräys Pohotovost´, C-76/10, EU:C:2010:685, tuomio Pereničová ja Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144 ja tuomio Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164.

18. Kansallisilla tuomioistuimilla on unionin tuomioistuimen mukaan velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus, kun tuomioistuimella on käytössään tutkimisen edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat (Mostaza Claro, tuomion 38 kohta, Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 32 kohta, Pannon GSM, tuomion 32 kohta ja Aziz, tuomion 46 kohta viittauksineen). Direktiivin 6 artiklalla tavoiteltua päämäärää ei voitaisi saavuttaa, jos kuluttajan tulisi aina vedota ehdon kohtuuttomuuteen (Mostaza Claro, tuomion 30 kohta). Unionin tuomioistuin on katsonut, että sopimusehtodirektiivi perustuu yleiseen etuun ja että sen 6 artikla vastaa jäsenvaltioiden kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvia säännöksiä (Mostaza Claro, tuomion 37 kohta, Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 51 kohta ja Pannon GSM, tuomion 26 kohta).

19. Unionin tuomioistuimen tuomio Banco Español de Crédito koski kansallisen tuomioistuimen toimintavelvollisuuksia maksamismääräysmenettelyn yhteydessä. Kansallisen lain mukaan tuomioistuimella ei ollut oikeutta julistaa kohtuutonta ehtoa mitättömäksi ilman, että velallinen on tehnyt tätä

koskevan väitteen, mikä puolestaan olisi johtanut varsinaisen oikeudenkäynnin aloittamiseen. Unionin tuomioistuin katsoi, että tällainen menettelyllinen järjestelmä, jossa tuomioistuimen on mahdotonta arvioida viran puolesta ehtojen kohtuuttomuutta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä tai missään muussa menettelyn vaiheessa - vaikka sillä olisi jo käytettävissään kaikki arviointiin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat - vaarantaa sopimusehtodirektiivin tavoitteena olevan suojan tehokkuuden (tuomio Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, 53 kohta). Sopimusehtodirektiivi oli siten esteenä lainsäädännölle, joka ei sallinut tuomioistuimen ilman kuluttajan väitettäkin arvioida kuluttajasopimukseen sisältyvän viivästyskorkoehdon kohtuuttomuutta.

20. Tuomiossa VB Pénzügyi Lízing unionin tuomioistuin on lausunut, että kansallisen tuomioistuimen on ryhdyttävä viran puolesta toimiin sen selvittämiseksi, kuuluuko ehto sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan, ja jos näin on, arvioitava viran puolesta ehdon mahdollista kohtuuttomuutta (tuomion 49 kohta).

21. Sopimusehtodirektiivinkään alalla tuomioistuimen velvollisuus valvoa kuluttajasopimusten ehtojen kohtuullisuutta ei ole rajoittamaton. Unionin oikeudessa ei edellytetä, että kansallisen tuomioistuimen olisi jätettävä soveltamatta kansallisia menettelysääntöjä, joiden perusteella oikeusvoimaiseen ratkaisuun (res judicata) ei voida puuttua, vaikka siten olisi mahdollista lopettaa kyseisellä ratkaisulla tapahtunut unionin oikeuden loukkaus (Asturcom, tuomion 36 ja 37 kohta viittauksineen).

Korkeimman oikeuden arviointia tuomioistuimen tutkimisvelvollisuudesta

22. Korkein oikeus toteaa yhteenvetona edellä esitetystä, että tuomioistuimen tulee omasta aloitteestaan tarkastaa, onko sen käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvasta elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä vakiosopimusehdosta. Jos näin on, tuomioistuimen on arvioitava ehdon kohtuuttomuutta viran puolesta. Tuomioistuimen on ryhdyttävä tutkimaan asiaa, kun tuomioistuimella on käytössään tutkimisen edellyttämät oikeudelliset ja tosiasialliset seikat. Tarvittaessa tuomioistuimen on pyydettävä lisäselvitystä. Tutkimisvelvollisuus ei riipu siitä, onko vastaaja vedonnut asemaansa kuluttajana tai sopimusehdon kohtuuttomuuteen. Unionin tuomioistuin on edellyttänyt, että tuomioistuimet täyttävät tutkimisvelvollisuutensa jopa vastakkaisista kansallisen oikeuden säännöistä huolimatta (tuomio Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, kohta 42).

23. Korkein oikeus toteaa, että näiden unionin oikeuteen perustuvien menettelyä koskevien vaatimusten johdosta Suomessa keskeisinä pidettyjä menettelysäännöksiä on sovellettava tavalla, joka ottaa laajasti huomioon unionin kuluttajaa suojaavat oikeudet. Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:ää ja 12 luvun 13 §:ää on siksi perusteltua tulkita niin, että niissä tarkoitettuna selvästi perusteettomana ja viran puolesta hylättävänä kanteena pidetään myös sellaista kannevaatimusta, joka perustuu sopimusehtodirektiivin vastaiseen kohtuuttomaan sopimusehtoon.

24. Kun tuomioistuimen tutkimisvelvollisuus sopimusehtodirektiivin osalta ei riipu kuluttajan esittämistä väitteistä, muodostaa se samalla poikkeuksen myös oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 3 §:ään sisältyvästä yleisestä siviiliprosessuaalisesta säännöstä, jonka mukaan tuomioistuin ei saa perustaa tuomiota seikkaan, johon asianosainen ei ole vaatimuksensa tai vastustamisensa tueksi vedonnut. Tutkimisvelvollisuuteen ei vaikuta se, onko kuluttaja paikalla oikeudenkäynnissä vai onko hän pysytellyt kokonaan passiivisena.

III Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuden rajoituksia

Kohtuuttomuusarvioinnin kohdetta koskevat säännökset ja oikeuskäytäntö

25. Kuluttajasopimuksen sovittelusta säädetään kuluttajansuojalain 4 luvussa. Jos sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan luvun 1 §:n mukaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Luvun 2 §:ssä on vakioehtoja koskevia erityissäännöksiä, jotka sisältävät lähinnä rajoituksia kohtuullistamisen keinoihin. Kuluttajansuojalain kohtuullistamissäännös koskee siten kaikenlaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisten sopimusten ehtoja, myös yksilöllisesti sovittuja ehtoja samoin kuin esimerkiksi hyödykkeen laatua tai ominaisuuksia koskevia ehtoja.

26. Sopimusehtodirektiivi on niin sanottu vähimmäisdirektiivi, joka mahdollistaa kansallisesti tiukemman sääntelyn kuluttajan

eduksi samoin kuin sen, että sopimusehtojen kohtuuttomuutta arvioidaan kansallisten säännösten nojalla laajemmin kuin mitä yhtenäistetyt unionin säännökset edellyttävät. Kuluttajansuojalain sovittelusäännösten ala onkin huomattavasti laajempi kuin direktiivin soveltamisala, jonka piiriin kuuluvat vain elinkeinonharjoittajan ennalta laatimat vakioehdot.

27. Sopimusehtodirektiivin suhdetta lakisääteisiin velvoitteisiin on selvennetty direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa. Sen mukaan direktiivi ei koske "pakollisia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja". Johdantoosan 13. perustelukappaleen mukaan on olettamuksena, että jäsenvaltion sääntelyyn perustuvat kuluttajasopimusten ehdot eivät ole sisällöltään kohtuuttomia. Johdantokappaleessa todetaan lisäksi, että pakottavilla säännöksillä tarkoitetaan tässä yhteydessä myös tahdonvaltaisia säännöksiä, joita sovelletaan silloin, kun muusta järjestelystä ei ole sovittu.

28. Unionin tuomioistuin on todennut, että direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät jäsenvaltioiden lakien ja asetusten säännökset samoin kuin sopimusehdot, joilla ei ole muutettu säännösten ulottuvuutta tai soveltamisalaa (tuomio Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, 39–45 kohta). Kaikkien poikkeusten tavoin myös tätä soveltamisalan rajausta on tulkittava suppeasti ottaen huomioon direktiivin tavoite suojata kuluttajia. Soveltamisalan ulkopuolelle jäämisen ehtona on ensiksi, että sopimusehto heijastaa kansallisen oikeuden säännöksiä, ja toiseksi, että näitä säännöksiä joko sovelletaan sopimuspuolten välillä niiden tahdosta riippumatta tai niitä sovelletaan suoraan lain nojalla silloin, kun sopimuspuolten välillä ei ole sovittu muusta järjestelystä (tuomio RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, 26 kohta ja tuomio Kušionová C-34/13, EU:C:2014:2189, 76–79 kohta).

29. Kansallisella lainsäädännöllä ei kuitenkaan saa rajoittaa sopimusehtojen kohtuuttomuuden arviointia (Cofidis, tuomion kohta 35). Unionin tuomioistuin on ottanut kantaa muun muassa siihen, onko kansallinen säännös, jossa rajoitetaan kiinnitysluotolle sovitun viivästyskoron enimmäismäärää, yhteensopiva direktiivin 6 artiklan 1 kohdan vaatimusten kanssa. Unionin tuomioistuin katsoi, ettei säännöksen ja artiklan välillä ole ristiriitaa edellyttäen, että kansallinen tuomioistuin voi kansallisen säännöksen estämättä arvioida sopimusehdon kohtuuttomuutta ja jättää kohtuuttomaksi todettu ehto soveltamatta (tuomio Unicaja Banco ja Caixabank, C-482/13, EU:C:2015:21, 41 ja 42 kohta).

30. Sopimusehtodirektiivin ydinsisältöä ovat vakiosopimusten liitännäisehdot. Tällaisista ehdoista on esimerkkiluettelo direktiivin liitteenä. Sopimuksen olennaiset ehdot on direktiivissä asetettu eri asemaan. Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

31. Unionin tuomioistuin on todennut, että myös 4 artiklan 2 kohdassa mainitut ehdot kuuluvat direktiivissä säännellylle alalle. Koska kysymys on poikkeussäännöksestä, on siitä seuraavia soveltamisrajoituksia tulkittava suppeasti. Vakiosopimukseen sisältyvien olennaisten ehtojen kohtuuttomuuden arviointi estyy ainoastaan siinä tapauksessa, että kansallinen tuomioistuin yksittäistapauksessa katsoo, että elinkeinonharjoittaja on laatinut ehdot selkeästi ja ymmärrettävästi (Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, tuomion 31 ja 32 kohta ja Pohotovost´, määräyksen 72 kohta).

32. Unionin tuomioistuimen ratkaisu Pohotovost´ koski kulutusluottoa koskevassa vakiosopimuksessa olleita ehtoja viivästyskorosta ja luottokorosta. Unionin tuomioistuin katsoi, että luottokustannuksia koskevan sopimusehdon kohtuuttomuutta voitiin arvioida sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilla edellytyksillä. Lisäksi tuomioistuin katsoi, että sopimusehtojen selkeyden ja ymmärrettävyyden kannalta ratkaiseva tekijä voi olla se, onko luottosopimuksessa ollut kulutusluottodirektiivissä oleellisen tärkeänä pidetty maininta todellisesta vuosikorosta (Pohotovost´, määräyksen 71–73 kohta).

Korkeimman oikeuden arviointia esillä olevista sopimusehdoista

33. Direktiivin liitteenä olevan ohjeellisen luettelon 1 e kohdan mukaan kohtuuttomana voidaan pitää ehtoa, jonka tarkoituksena tai seurauksena on suhteettoman suuren korvauksen vaatiminen kuluttajalta, joka ei täytä velvollisuuksiaan. Useat unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisut koskevatkin juuri viivästyskorkoa koskevan sopimusehdon kohtuullisuutta.

34. Korkein oikeus toteaa, että L Oy:n yleisissä sopimusehdoissa on viivästyskoron osalta ainoastaan yleinen viittaus korkolain 4 §:ään. G Oy onkin vedonnut siihen, että sen vaatima viivästyskorko ei ole perustunut vakiosopimuksessa olevaan ehtoon vaan korkolain 4 §:n 2 momentin säännökseen.

35. Korkolain 4 §:ssä säädetään kahdesta erilaisesta viivästyskorosta, joiden kummankaan soveltaminen ei edellytetä sopijapuolten välistä sopimusehtoa viivästyskoron suorittamisvelvollisuudesta. Pykälän 2 momentti koskee velkoja, joista jo luottoaikana maksetaan 1 momentissa säädettyä lakisääteistä viivästyskorkoa korkeampaa korkoa. Pykälän 2 momentin mukaan velallisen on velan erääntymisen jälkeen maksettava viivästyskorkoa saman perusteen mukaan kuin hän oli maksanut korkona ennen velan erääntymistä.

36. Korkein oikeus toteaa korkolain 4 §:n 2 momentista seuraavan, ettei velallisen maksuviivästys johda velasta maksettavan koron alenemiseen. Sääntelyn tarkoituksena on ollut se, ettei maksun laiminlyönti olisi velalliselle kannattavaa. Sääntelystä seuraa myös, että lainan pääomalle ja erääntyneelle lyhennyserälle suoritetaan yhtä suurta korkoa. Kuluttajaluottojen osalta luottokorkoon perustuvaa viivästyskorkoa on sittemmin kuluttajien suojaksi rajoitettu niin, että sitä saadaan periä vain määräajan.

37. Korkein oikeus toteaa, että L Oy:n vakiosopimuksessa oleva viittaus korkolakiin ei ole millään tavalla merkinnyt poikkeamista lain säännösten mukaan määräytyvästä viivästyskorosta. Korkolain 4 §:n 2 momentti olisi tullut sovellettavaksi myös ilman kyseistä viittausta. Lain säännöstä tai vain lain sisällön toistavaa sopimuskohtaa ei voida kohtuullistaa kotimaisen lainsäädännön eikä myöskään sopimusehtodirektiivin nojalla, vaikka siinä olisi kysymys direktiivin liitteessä mainitusta liitännäisvelvoitteesta, kuten tässä tapauksessa viivästysseuraamuksesta. Korkein oikeus katsookin, ettei kyseinen viittaus korkolakiin ole sellainen sopimusehto, jota voitaisiin kohtuullistaa.

38. Tässä tapauksessa viivästyskoron määrä on kuitenkin korkolain 4 §:n 2 momentin mukaisella tavalla ollut tosiasiassa seuraus sovitusta luottokorosta. Luottokorkoa koskevat vakioehdot kuuluvat puolestaan sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan. Korkolain 4 §:n 2 momenttiin perustuvan viivästyskoron kohtuuttomuutta voidaan siten arvioida ja siihen voidaan puuttua luottokorkoa koskevien ehtojen perusteella.

39. Kulutusluottoa koskevassa asiassa kanteella vaaditaan säännönmukaisesti velan pääomaa, luottoaikaisia korkoja ja muita luottokustannuksia sekä viivästyskorkoa. Tuomioistuimella on siten yleensä mahdollisuus selvittää kohtuuttomuusarvioinnin edellytykset samalla kertaa koko kanteen osalta. Silloin kun luottoaikainen korko ja viivästyskorko kytkeytyvät edellä kuvatulla tavalla toisiinsa, niiden kohtuuttomuus tulee arvioitavaksi yhdessä ja samoin perustein.

40. Tässä tapauksessa luottokorkoa koskevaa kannevaatimusta ei voida muutoksenhakuasetelmasta johtuen enää tutkia Korkeimmassa oikeudessa. Korkein oikeus katsoo, ettei tämä prosessuaalinen rajoitus estä sovittujen korkoehtojen kohtuuttomuuden arvioimista, koska ne tosiasiassa määräävät vielä käsiteltävänä olevan viivästyskoron suuruuden. Tällöin joudutaan kuitenkin ensin ottamaan kantaa siihen, onko luottokorkoa koskevien vakioehtojen kohtuullisuutta tutkittava viran puolesta.

Korkeimman oikeuden arviointia luottokorkoehtojen tutkimisesta

41. Unionin oikeuteen perustuva tuomioistuimen laaja tutkimisvelvollisuus koskee vain niitä sopimusehtoja, joiden kohtuuttomuuden arviointi on sopimusehtodirektiivillä yhdenmukaistettu. Direktiivissä edellytetyn kohtuuttomuusarvioinnin ulkopuolelle jäävät siten erikseen sovitut sopimusehdot samoin kuin 4 artiklan 2 kohdan mukaan sellaiset sopimuksen pääkohteen määrittelyä ja hintaa koskevat ehdot, jotka on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Kuluttajansuojalain kohtuullistamissäännöksissä ei ole tällaisia soveltamisrajoituksia. Kysymyksenä on, onko tuomioistuimella laaja tutkimisvelvollisuus kaikkien kuluttajasopimusten ehtojen osalta vai rajoittuuko tutkimisvelvollisuus direktiivin mukaisesti.

42. Korkein oikeus toteaa, että järjestelmän selkeys voisi puoltaa sitä, että kaikenlaisten kuluttajasopimuksen ehtojen kohtuullistamisessa noudatettaisiin samoja menettelysääntöjä. Unionin oikeuteen perustuva tuomioistuimen oma-aloitteinen vakiosopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkiminen on kuitenkin merkittävä poikkeus riita-asioissa yleensä sovellettavista menettelysäännöistä. Korkein oikeus katsoo, ettei tuomioistuimen tutkimisvelvollisuutta voida ilman lainsäädännöllistä tai unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä johtuvaa tukea laajentaa tulkintateitse koskemaan kaikkia kuluttajasopimusten ehtoja.

43. Luottokorko kuuluu direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin sopimuksen olennaisiin ehtoihin. Tämän johdosta Korkein oikeus katsoo, että luottokorkoa koskevien vakioehtojen ja siten myös luottokorkoon perustuvan viivästyskoron kohtuuttomuuden arviointi tuomioistuimen omasta aloitteesta edellyttää, että vakioehtoja ei ole laadittu riittävän selvästi ja ymmärrettävästi. Jos kuluttaja vastustaa kannetta ehtojen kohtuuttomuuteen viitaten, kysymys viran puolesta tutkimisesta ei ajankohtaistu eikä tätä lisäedellytystä silloin vaadita.

44. Kuten kohdissa 22 ja 23 on todettu, tuomioistuimen on omasta aloitteestaan pyrittävä selvittämään edellytykset tutkia kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisessä sopimuksessa olevien vakioehtojen kohtuuttomuus, jos tuomioistuimella on tutkimiseen tarvittavat tiedot. Jos kohtuuttomuusepäily kohdistuu hintaehtoon tai muuhun direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun sopimuksen olennaiseen ehtoon, tuomioistuimen on selvitettävä myös se, onko vakioehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Tämä voi edellyttää sitä, että tuomioistuin vaatii elinkeinonharjoittajalta selvitystä vakiosopimuksesta ja sen tekemiseen liittyneistä olosuhteista.

45. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan unionin kuluttajansuojaa koskevassa lainsäädännössä edellytetyn tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti voi olla ratkaisevan tärkeää arvioitaessa sitä, onko kuluttajaluottosopimuksia koskevat vakiosopimusehdot laadittu sopimusehtodirektiivissä edellytetyllä tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi (Pohotovost´, määräyksen 71 kohta sekä Pereničová ja Perenič, tuomion 41 kohta). Korkein oikeus katsoo, että vakioehtojen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon se, onko elinkeinonharjoittajan antamien tietojen virheellisyys, puutteellisuus tai harhaanjohtavuus koskenut kuluttajan päätöksenteon kannalta merkityksellistä seikkaa, kuten luotosta aiheutuvia kokonaiskustannuksia tai mahdollisuutta purkaa sopimus.

IV Sopimusehdon kohtuuttomuuden arviointi ja seuraamukset kuluttajasopimuksissa

Kohtuuttomuuden arviointiperusteita ja seuraamuksia koskeva sääntely ja oikeuskäytäntö

46. Kuluttajansuojalain 4 luku sopimuksen sovittelusta ja tulkinnasta on saanut nykyisen muotonsa sopimusehtodirektiivin voimaanpanon yhteydessä. Pääsääntönä luvun 1 §:n 1 momentin mukaan on, että jos kuluttajasopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja olojen muuttuminen sekä muut seikat. Pykälän 2 momentissa säädetään, että jos kohtuuton ehto on sellainen, että sopimuksen jääminen voimaan muilta osin muuttumattomana ei ole ehdon sovittelun vuoksi kohtuullista, sopimusta voidaan sovitella muiltakin osin tai se voidaan määrätä raukeamaan. Kuluttajansuojalain kohtuullistamissäännös vastaa sisällöltään varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain 36 §:n yleistä sovittelusäännöstä.

47. Kuluttajansuojalain 4 luvun 2 §:ssä on eräitä sopimusehtodirektiiviin perustuvia rajoituksia sovittelusäännöksen soveltamiselle. Jos vakiosopimukseen sisältyvän ehdon sovittelu tai sen jättäminen huomioon ottamatta koskee sellaista ehtoa, joka hyvän tavan vastaisesti johtaa osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavaan epätasapainoon kuluttajan vahingoksi, sopimusta ei 3 momentin mukaan voida sovitella muilta osin. Tällöin sopimus jää voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se sellaisenaan voi pysyä voimassa. Lain esitöissä on todettu, että sääntely voi johtaa siihen, että kuluttajan asema muodostuu huomattavasti paremmaksi kuin alkuperäisessä sopimuksessa. Seuraamusta voidaan pitää sanktiona siitä, että elinkeinonharjoittaja on kuluttajasopimuksessa käyttänyt ehtoa, joka ei ole ainoastaan kohtuuton vaan myös hyvän tavan vastainen (HE 218/1994 vp s. 16).

48. Sopimusehtodirektiivissä kohtuuttomuusarvioinnin perusteista säädetään 3 ja 4 artiklassa sekä direktiivin liitteessä. Direktiivin 3 artiklan mukaan sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on

riippuvainen. Lisäksi direktiivin 5 artiklassa säädetään, että jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla.

49. Unionin tuomioistuin on muun muassa tuomiossa Pannon GSM käsitellyt sitä, mitä seikkoja kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon arvioidessaan sopimusehdon kohtuuttomuutta. Unionin tuomioistuimen mukaan direktiivin 3 artiklassa, jossa viitataan lojaliteettiperiaatteen sekä osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavan epätasapainon käsitteisiin, määritellään abstraktilla tavalla ne seikat, jotka tekevät sopimusehdosta kohtuuttoman. Kansallisen tuomioistuimen tulee tarkastella käsiteltävänä olevan asian olosuhteita direktiivissä säädettyjen edellytysten perusteella ja arvioida, täyttääkö sopimusehto lojaliteettiperiaatteen sekä tasapainon ja avoimuuden vaatimukset (Pannon GSM, tuomion 37 ja 42 kohta sekä tuomio Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, 27 kohta ja siinä mainitut tuomiot).

50. Direktiivin 6 artiklan 1 kohta edellyttää, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Unionin tuomioistuin on katsonut jo säännöksen sanamuodon perusteella, että kansallisten tuomioistuinten on yksinomaan jätettävä kohtuuton sopimusehto soveltamatta eikä tuomioistuimilla ole toimivaltaa muuttaa ehdon sisältöä. Kyseisen sopimuksen tulee säilyä pääsääntöisesti muuttamattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista (Banco Español de Crédito, tuomion 65 kohta sekä tuomio Asbeek Brusse ja de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, 57 kohta). Kansallinen tuomioistuin ei siten saa alentaa esimerkiksi kohtuuttomaan ehtoon perustuvaa sopimussakon määrää sen sijaan, että se jättäisi kyseisen ehdon kokonaan soveltamatta kuluttajaan nähden (Asbeek Brusse ja de Man Garabito, tuomion 59 kohta).

51. Yleensä ei myöskään ole mahdollista korvata kohtuutonta sopimusehtoa tahdonvaltaisella kansallisella säännöksellä. Sopimusehdon muuttaminen tai sen korvaaminen kansallisella säännöksellä on mahdollista vain tilanteissa, joissa tuomioistuimen olisi kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi toteamisen johdosta todettava koko sopimus pätemättömäksi, mistä aiheutuisi kuluttajalle haitallisia seuraamuksia (Asbeek Brusse ja de Man Garabito, tuomion 59 kohta sekä tuomio Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, 82 - 84 kohta).

Korkeimman oikeuden arviointia sovitteluperusteiden ja sovittelun seuraamusten osalta

52. Korkein oikeus toteaa, että sekä kuluttajansuojalain että sopimusehtodirektiivin mukaan sopimusehdon kohtuuttomuusarviointi tehdään tapauskohtaisesti harkinnanvaraisten perusteiden mukaan. Sopimusehtodirektiivin liitteenä oleva ohjeellinen luettelo antaa kuvan siitä, minkä tyyppisiä sopimusehtoja ainakin on pidettävä kohtuuttomina. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä - oikeuspaikka- ja välityssopimusehtoja lukuun ottamatta - ei ole juurikaan saatavissa johtoa siihen, milloin yksittäistä ehtoa on pidettävä kohtuuttomana taikka hintaa epäasianmukaisena. Yksittäistapauksen arviointi on jätetty asiaa ratkaisevan tuomioistuimen harkintaan.

53. Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 ja 2 §:ssä on käytetty toisistaan poikkeavia määritelmiä kohtuuttomuusharkinnan edellytyksistä. Ero perustuu käsitykseen, että sopimusehtodirektiivi edellyttäisi korkeampaa soveltamiskynnystä kuin kotimainen säännös (HE 218/1994 vp s. 8 ja 16). Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei kuitenkaan Korkeimman oikeuden käsityksen mukaan voida johtaa sellaista tulkintaa, että sopimusehtodirektiivissä mainitulle "hyvän tavan vastaisuudelle" olisi soveltamisessa annettava merkittävää itsenäistä sisältöä.

54. Sopimusehdon kohtuuttomuuden seuraamusten osalta Korkein oikeus toteaa, että kuluttajansuojalain 4 luvun 1 ja 2 §:n nojalla kohtuutonta sopimusehtoa voidaan sovitella myös niin, että ehtoa muutetaan tai että sen sijaan sovelletaan tahdonvaltaista säännöstä. Sovittelun tällainen lopputulos ei vastaa sopimusehtodirektiivin 6 artiklassa säädettyä kohtuuttoman sopimusehdon seuraamusta eli sopimusehdon mitättömyyttä. Kuten edellä on todettu, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä edellytetään johdonmukaisesti, että tuomioistuin jättää kohtuuttomaksi todetun ehdon kokonaan huomiotta sopimuksen muutoin jäädessä voimaan entisin ehdoin. Uutta tasapainotilaa ei siis saa hakea ehtoa sovittelemalla taikka sijaan tulevalla kansallisen lain säännöksellä, ellei se ole kuluttajan edun mukaista. Ankaran seuraamuksen tarkoituksena on jo ennalta estää elinkeinonharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja.

55. Korkein oikeus toteaa, että kuluttajansuojalain 4 luvun 1 ja 2 §:ää on tulkittava ja sovellettava sopimusehtodirektiivin 6 artiklassa säädetyllä ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla. Samoin kuin tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuden osalta, myös ehdon kohtuuttomuuden seuraamukset määräytyvät sen mukaan, onko kysymys sopimusehtodirektiivin mukaan arvioitavasta sopimusehdosta. Sopimusehdon kohtuuttomuudesta seuraa sen mitättömyys eli sopimusehdon jättäminen huomiotta, kun kohtuuttomuusarviointi perustetaan sopimusehtodirektiiviin. Sopimuksen sovittelu kohtuutonta ehtoa tai sopimusehtojen kokonaisuutta muuttamalla on kuitenkin edelleen käytettävissä oleva keino kuluttajasopimusten muunlaisten ehtojen osalta.

V Korkeimman oikeuden arviointi tässä asiassa

56. Vaatimus 118,80 prosentin viivästyskorosta on antanut tuomioistuimelle aiheen ja velvollisuuden ryhtyä viran puolesta tutkimaan, onko viivästyskorko perustunut sopimusehtodirektiivin mukaan arvioitavaan kohtuuttomaan sopimusehtoon. On selvää, että L Oy:n ja A:n välillä on tehty kulutusluottosopimus, jonka ehdot L Oy on ennalta laatinut. Kyseiset sopimusehdot kuuluvat siten sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan. Tässä tapauksessa viivästyskoron määrä on korkolain 4 §:n 2 momentin mukaisesti tosiasiassa perustunut luottokorkoa koskeviin ehtoihin. Tarkasteltavaksi tuleva kulutusluoton korkoa koskeva sopimusehto on direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sopimuksen olennainen ehto, jonka kohtuuttomuus otetaan viran puolesta arvioitavaksi vain kyseisessä artiklassa säädetyin lisäedellytyksin. Tämän vuoksi on selvitettävä, onko L Oy:n kulutusluottoehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

57. Käräjäoikeudessa G Oy on esittänyt yksinomaan L Oy:n laatimat kuluttajaluoton yleiset sopimusehdot, joiden sisältöä on selostettu edellä 2 kohdassa. Korkeimpaan oikeuteen G Oy on lisäksi toimittanut 7 kohdassa mainitut asiakirjat. Korkein oikeus toteaa, ettei kyseisistä asiakirjoista voi päätellä niiden vastaavan vuonna 2013 kuluttajien saataville toimitettuja tietoja. Tarkempaan asian selvittämiseen ei kuitenkaan ole tarvetta, koska G Oy:n omankin ilmoituksen mukaan A:lla on ennen sopimuksen tekemistä ollut vain yleiset lainaehdot, jotka on hänelle toimitettu myös sopimuksen tekemisen jälkeen.

58. Kyseinen kuluttajasopimus on koskenut kulutusluottoa, josta on sovittu internetissä. Tällaiseen sopimukseen sovelletaan kuluttajansuojalain 6 a luvun säännöksiä rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyynnistä sekä 7 luvun säännöksiä kuluttajaluotoista. Sääntely perustuu unionin direktiiveihin. Kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan kuluttajalle on hyvissä ajoin ennen luottosopimuksen tekemistä annettava pysyvällä tavalla "Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot" -lomaketta käyttäen tiedot muun muassa luottokustannuksista sekä sopimusrikkomuksen seuraamuksista. Kyseisessä lomakkeessa on annettava tiedot muun muassa luottosopimuksen kestosta, lainakorosta ja todellisesta vuosikorosta sekä kuluttajan maksettavaksi tulevasta kokonaismäärästä edustavan esimerkin avulla esitettynä. Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan luottosopimuksessa on oltava vastaavat tiedot. Todellinen vuosikorko on laskettava kulutusluottodirektiivin 19 artiklassa viitatun kaavan mukaisesti niin, että se sisältää kuluttajalle aiheutuvat kokonaiskustannukset.

59. Kulutusluottodirektiivin tiedonantovaatimusten tarkoituksena on suojella kuluttajia harhaanjohtavalta markkinoinnilta ja mahdollistaa järkevä päätöksenteko niin, että kuluttajalla on keskeiset tiedot avoimesti ja vertailukelpoisesti esitettyinä. Kuluttajalla on oltava myös selkeät sopimusehdot, jotka osoittavat hänen velvollisuutensa. Kuluttajansuojalain 6 a luvun 3 §:n ja 7 luvun 5 §:n mukaan mainittujen lukujen vastainen sopimusehto on mitätön. Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 2 momentin mukaan kuluttajalta ei saa luottosuhteen perusteella periä korkoa tai maksuja, joista ei ole sovittu 1 momentissa tarkoitetussa sopimuksessa. Laissa tai sen esitöissä ei kuitenkaan ole käsitelty, mikä merkitys on sillä, että laissa edellytetty tieto on annettu puutteellisesti tai harhaanjohtavasti.

60. On selvää, että luottokustannukset, etenkin luoton vuotuinen korko ja todellinen vuosikorko, ovat kuluttajaluottosopimuksen ja sitä edeltävän harkinnan keskeisimpiä tietoja. L Oy:n laatimassa luottosopimuksessa luottokorko on esitetty varsin epäselvästi ilmaisulla "kuukausierien osamaksuvaihtoehdon kuukausikorko on 9,9 %" eikä todellista vuosikorkoa ole mainittu lainkaan. Korkein oikeus toteaa, että A:lle toimitetut yleiset lainaehdot eivät ole täyttäneet kuluttajansuoja-

lainsäädännön vähimmäisvaatimuksia. Luottosopimuksen kestoa koskeva ehto, joka on kuvattu kuluttajan valittavissa olevana osamaksuvaihtoehtona, on niin ikään vaikeasti ymmärrettävä. Tämä on lisännyt epäselvyyttä myös luottokustannusten osalta.

61. Korkein oikeus katsoo, ettei L Oy:n sopimusehtoja ole laadittu sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi. Näin ollen on otettava tutkittavaksi se, onko viivästyskoron perusteena oleva luottokorkoehto sisällöltään kohtuuton.

62. L Oy:n vakioehtojen mukaan kulutusluotosta on ensin maksettava 15 prosentin suuruinen nostoprovisio ja noin 30 päivän jälkeen, nimelliseksi vuosikoroksi muunnettuna, 118,80 prosentin korko. Lainalimiitti on vakiosopimuksessa mitoitettu 2 000 euroksi, joka juuri ylittää kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n enimmäiskorkoa koskevan säännöksen soveltamisalan rajan. Mainitun pakottavan säännöksen mukaan alle 2 000 euron suuruisissa luotoissa luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Tässä tapauksessa jo luottoaikainen nimelliskorko on yli kaksinkertainen säännöksessä mainittuun enimmäiskorkoon nähden. Korkein oikeus katsoo, että kyseisellä pakottavalla säännöksellä on merkitystä arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta mainitun euromäärän ylittävissä kuluttajaluotoissa.

63. Korkein oikeus katsoo, että ehdossa sovittu suuri luottokorko, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, on kuluttajan kannalta kohtuuton. Sopimusehtojen epäselvyys lisää osaltaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta kuluttajan kannalta.

64. G Oy on esittänyt, että sen tulisi saada viivästyskorkona ainakin kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n mukainen enimmäiskorko. Korkein oikeus toteaa, että unionin tuomioistuimen korostamalla tavalla sopimusehtodirektiivin 6 artiklan mukaan ehdon kohtuuttomuuden seuraamuksena on lähtökohtaisesti sen sitomattomuus. Kansallinen lainsäädäntö, kuten kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n säännös enimmäiskorosta, ei voi estää tuomioistuimen tutkimisvelvollisuutta eikä myöskään sitä, että kohtuuttomaksi arvioitu ehto luottokorosta on jätettävä kokonaan huomiotta. Muutoksenhakutilanteesta kuitenkin seuraa, ettei käräjäoikeuden yksipuolisella tuomiolla maksettavaksi jo määrätyn luottokoron eikä viivästyskoron alentamista voida valitusteitse ottaa tutkittavaksi.

65. Näillä perusteilla Korkein oikeus katsoo, ettei ole syytä muuttaa alempien oikeuksien tuomioita, joissa G Oy:n viivästyskorkovaatimukset on osittain hylätty selvästi perusteettomina.

Tuomiolauselma

Hovioikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Gustav Bygglin, Ilkka Rautio, Marjut Jokela, Jukka Sippo (eri mieltä) ja Tuula Pynnä (eri mieltä). Esittelijä Mervi Pere (mietintö).

Esittelijän mietintö ja eri mieltä olevien jäsenten lausunnot

Määräaikainen vanhempi oikeussihteeri Pere:

Mietintö oli kohtien 1–24 osalta Korkeimman oikeuden tuomion mukainen. Kohdan 24 jälkeen Korkein oikeus lausunee seuraavan.

Sopimusehtodirektiivin soveltamisala ja sen merkitys

Sopimusehtodirektiivillä on osittain yhdenmukaistettu kuluttajasopimusten kohtuuttomia sopimusehtoja koskevat kansalliset lainsäädännöt. Direktiivin sääntely on luonteeltaan vähimmäistasoista. Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason (tuomio Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, 28 kohta).

Direktiivin soveltamisalalla kansallista lakia on kuitenkin tulkittava niin pitkälle kuin mahdollista direktiivin mukaisesti, jotta turvataan direktiivin mukaiset kuluttajaa suojaavat säännökset tehokkaasti. Merkitystä on erityisesti direktiivin 6 artiklan 1 kohdalla, jonka mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia, sekä kyseistä määräystä täsmentävällä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöllä.

Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat lähtökohtaisesti kaikki elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten ehdot, joita ei ole erikseen neuvoteltu. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat myös sellaiset sopimusehdot, jotka koskevat sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä ja vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita. Sopimusehtojen kohtuutto-

man luonteen arviointi ei kuitenkaan saa koskea viimeksi mainittuja ehtoja, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Direktiivin soveltamisalaa rajoittaa ainoastaan direktiivin 1 artiklan 2 kohta, jonka mukaan direktiivin säännökset eivät koske muun ohella pakollisia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusmääräyksiä. Direktiivin johdanto-osan 13. perustelukappaleessa todetaan, että pakottavilla säännöksillä tarkoitetaan tässä yhteydessä myös tahdonvaltaisia säännöksiä, joita sovelletaan silloin, kun muusta ei ole sovittu.

Unionin tuomioistuimen mukaan tällaisten sopimusmääräysten poissulkeminen direktiivin soveltamisalasta on oikeutettua sillä perusteella, että tällaisissa tilanteissa on oikeutettua olettaa kansallisen lainsäätäjän saattaneen tasapainoon kaikki sopimuspuolten oikeudet ja velvollisuudet (tuomio RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, 28 kohta). Unionin tuomioistuimen mukaan kysymys on kuitenkin direktiivin soveltamisalaa koskevasta poikkeuksesta. Poikkeusta on tulkittava suppeasti ottaen huomioon kyseisen direktiivin tavoite eli kuluttajien suojaaminen elinkeinonharjoittajien heidän kanssaan tekemiin sopimuksiin sisältyviltä kohtuuttomilta ehdoilta (tuomio Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:189, 76 ja 77 kohta).

Soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen edellyttää, että sopimusehto heijastaa lain ja asetuksen säännöstä ja että säännös on pakottava (Kušionová, tuomion 78 kohta). Asiassa Barclays Bank unionin tuomioistuin katsoi direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävän tilanteen, jossa kansallisten lakien ja asetusten säännöksiä sovelletaan ilman, että niiden soveltamisalaa tai ulottuvuutta olisi muutettu sopimusehdoilla (tuomio Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, 45 kohta).

Unionin tuomioistuimen edellä Korkeimman oikeuden ratkaisun kohdissa 16 - 21 mainitun oikeuskäytännön mukaisesti asiassa on ensin viran puolesta arvioitava, kuuluvatko viivästysseuraamusta koskevat sopimusmääräykset sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan. Mikäli näin on, tuomioistuimen tulee edelleen arvioida ehdon kohtuullisuus riippumatta siitä, onko kuluttaja siihen vedonnut.

Kuuluvatko viivästysseuraamusta koskevat sopimusmääräykset tässä tapauksessa direktiivin soveltamisalaan

Asiassa on Korkeimmassa oikeudessa kysymys enää L Oy:n ja A:n välillä tehtyyn sopimukseen perustuvasta viivästysseuraamusta koskevasta vaatimuksesta.

Viivästysseuraamusta koskevat sopimusehdot ovat tyypillisesti sellaisia sopimuksen keskeistä sisältöä määrittäviin sopimusehtoihin nähden liitännäisiä sopimusehtoja, jotka kuuluvat sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan. Ne on myös mainittu direktiivin liitteessä, jossa on esimerkkejä siitä, milloin tiettyä sopimusehtoa voidaan pitää kohtuuttomana.

Nyt esillä olevan vaatimuksen osalta merkityksellisiä ovat sopimuksen ehdot, joissa määritellään maksun viivästymisen seuraamukset sekä laina-aikaisen koron määrä. Sopimusehdot ovat osa L Oy:n laatimia vakiosopimusehtoja, eikä niistä ole erikseen neuvoteltu.

Viivästysseuraamusta koskevassa sopimusmääräyksessä viitataan suoraan korkolain mukaiseen viivästyskorkoon. Ehdon mukaan mikäli maksuerää ei makseta viimeistään eräpäivänä, on luotonsaaja velvollinen maksamaan viivästyneelle määrälle korkolain mukaista viivästyskorkoa eräpäivästä maksupäivään asti. Tältä osin sopimusmääräys heijastaa lain säännöstä, mikä viittaa siihen, että viivästysseuraamus ei tässä tapauksessa kuuluisi direktiivin soveltamisalaan.

Direktiivin 4 artiklan mukaan sopimusehdon kohtuuttomuuden arvioinnissa otetaan huomioon myös sopimuksen muut ehdot, joista se on riippuvainen. Korkolain 4 §:n 2 momentin mukainen viivästyskorko muodostuu kulutusluottosopimuksissa 180 päivän ajalta saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää ja tämän jälkeen lakisääteisen viivästyskoron mukaan.

G Oy on vaatinut viivästyskorkoa 180 päivän ajalta 118,80 prosentin korkokannan mukaan ja tämän jälkeen lakisääteisen viivästyskoron mukaan. G Oy:n viivästyskorosta esittämä vaatimus on siten tosiasiallisesti perustunut paitsi korkolain määräyksiin myös vakiosopimuksessa sovittuun ehtoon laina-aikaisesta korosta. Tältä osin viivästyskorko ei siten ole määräytynyt suoraan lain nojalla siten, että kansallisen lainsäätäjän voitaisiin katsoa saattaneen unionin tuomioistuimen mainitsemin tavoin tasapainoon viivästysseuraamuksen osalta kaikki osapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Viivästyskoron kohtuullisuuteen vaikuttaa suoraan se, minkä suuruiseksi laina-aikainen korko on vakiosopimusehdoissa sovittu. Tämän johdosta Korkein oikeus katsonee, että kysymyksessä ei ole sellainen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tilanne, joka jää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

Pelkästään se, että nyt kysymyksessä olevalla tavalla muotoiltu viivästyskorkoehto saa tosiasiallisen sisältönsä juoksevaa korkoa koskevasta ja siten direktiivin 4 artiklan 2

kohdassa tarkoitetusta sopimusehdosta, ei toisaalta merkitse myöskään sitä, että viivästyskorkoehdossa olisi kysymys tuossa artiklassa tarkoitetusta sopimusehdosta. Viivästyskorkoehtoa koskevan kohtuuttomuusarvioinnin edellytyksenä ei siten ole se, ettei sopimusehtoa ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Muu tulkinta johtaisi myös direktiivin tavoitteen vastaiseen tulokseen ja vaarantaisi direktiivillä luodun kuluttajansuojajärjestelmän tehokkuuden.

Viivästysseuraamusta koskevan ehdon kohtuullisuus

Arvioitaessa viivästysseuraamuksen kohtuullisuutta kuluttajansuojalakia on tulkittava ja sovellettava sopimusehtodirektiivin 6 artiklassa säädetyllä ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n mukaan kuluttajasopimuksessa olevan ehdon kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olojen muuttuminen sekä muut seikat. Kuluttajansuojalain yleinen kohtuullistamissäännös vastaa sisällöltään varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain 36 §:ää. Kohtuullistaminen perustuu kokonaisharkintaan, jossa on otettava huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat.

Sopimusehtodirektiivissä kohtuuttomuusarvioinnin perusteista säädetään 3 ja 4 artiklassa sekä direktiivin liitteessä. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen. Lisäksi direktiivin 5 artiklassa säädetään, että jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla.

Artiklan 3 kohdassa on lisäksi viittaus direktiivin liitteeseen, jossa on esimerkkiluettelo kohtuuttomina pidettävistä ehdoista. Kyseessä oleva ohjeellinen luettelo antaa kuvan siitä, minkä tyyppisiä sopimusehtoja ainakin on pidettävä kohtuuttomina.

Unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään ottanut kantaa siihen, mitä seikkoja kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon arvioidessaan sitä, onko sopimusehtoa pidettävä kohtuuttomana. Unionin tuomioistuin on muun ohella todennut, että direktiivin 3 artiklassa viitataan lojaliteettiperiaatteen sekä osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavan epätasapainon käsitteisiin ja määritellään abstraktilla tavalla ne seikat, jotka tekevät sopimusehdosta kohtuuttoman. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida käsiteltävänä olevan asian olosuhteet huomioon ottaen direktiivissä säädettyjen edellytysten perusteella, täyttääkö sopimusehto lojaliteettiperiaatteen sekä tasapainon ja avoimuuden vaatimukset (tuomio Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, 27 kohta ja siinä mainitut tuomiot sekä tuomio Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, 37 ja 42 kohta).

Viivästysseuraamuksen kohtuullisuus tässä tapauksessa

Edellä todetun mukaisesti Korkeimman oikeuden arvioitavana on nyt esillä olevassa muutoksenhakutilanteessa ainoastaan vakiosopimuksen perusteella vaaditun viivästysseuraamuksen kohtuullisuus. Arvioitaessa viivästysseuraamusta koskevan sopimusehdon kohtuullisuutta tulee kokonaisarvioinnissa huomioon otettavaksi myös sopimuksen muut ehdot siltä osin kuin ne vaikuttavat viivästysseuraamuksen kohtuullisuuden arviointiin. Erityisesti viivästysseuraamuksen kohtuullisuuden arviointiin vaikuttaa edellä todetuin tavoin vakioehtoihin sisältyvä laina-aikainen korko, jonka mukaisesti viivästyskorko määräytyy 180 päivän ajalta.

L Oy:n vakioehtojen mukaan, vuosikoroksi muunnettuna, kulutusluotosta on ensin maksettava 15 prosentin suuruinen nostoprovisio ja noin 30 päivän jälkeen 118,80 prosentin korkoa, jota on tullut maksaa maksamatta olevasta luotosta, provisiosta ja jo kertyneistä koroista. Lainalimiitti on vakiosopimuksessa mitoitettu 2 000 euroksi, joka juuri ylittää 1.6.2013 voimaan tulleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n korkokattosäännöksen soveltamisalan rajan. Tässä tapauksessa jo luottoaikainen nimelliskorko, joka vaikuttaa viivästyskoron määrään, on yli kaksinkertainen säännöksessä mainittuun enimmäiskorkoon nähden. Direktiivin liitteenä olevan ohjeellisen luettelon 1 e kohdan mukaan kohtuutto-

mana voidaan pitää ehtoa, jonka tarkoituksena tai seurauksena on suhteettoman suuren korvauksen vaatiminen kuluttajalta, joka ei täytä velvollisuuksiaan. Korkein oikeus katsonee, että esillä oleva viivästyskorkoa koskeva ehto yhdistettynä edellä kuvattuihin muihin lainaehtoihin johtaa suhteettoman suurena pidettävään viivästyskorkoon. Näin suurta viivästyskorkoa yhdistettynä luottomäärään ei voida pitää kuluttajan kannalta kohtuullisena.

Kyseinen kuluttajasopimus on koskenut lisäksi kulutusluottoa, josta on sovittu internetissä. Sopimukseen sovelletaan kuluttajansuojalain 6 a luvun säännöksiä rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyynnistä sekä 7 luvun säännöksiä kulutusluotoista. L Oy:n laatimassa luottosopimuksessa luottokorko on esitetty epäselvästi ilmaisulla "kuukausierien osamaksuvaihtoehdon kuukausikorko on 9,9 %". Todellista vuosikorkoa ei ole mainittu lainkaan. Ehto luottosopimuksen kestosta on kuvattu kuluttajan valittavissa olevana osamaksuvaihtoehtona. Korkein oikeus katsonee, etteivät A:lle toimitetut yleiset lainaehdot ole täyttäneet kuluttajansuojalainsäädännön vähimmäisvaatimuksia eikä sopimusehtoja ole kokonaisuudessaan laadittu kuluttajalle riittävän selvällä ja ymmärrettävällä tavalla. Sopimusehtojen epäselvyys on omiaan lisäämään sopimusehdon kohtuuttomuutta kuluttajan kannalta, eikä se täytä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössään korostamaa avoimuuden vaatimusta (tuomio Kásler ja Káslerné Rábai, C 26/13, EU:C:2014:282, 71 ja 72 kohta sekä tuomio Matei, C 143/13, EU:C:2015:127, 73 kohta).

Mitä sopimusehdon kohtuuttomuudesta seuraa

Kuten edellä on todettu, kuluttajansuojalakia on tulkittava ja sovellettava sopimusehtodirektiivin 6 artiklassa säädetyllä ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla tilanteissa, joissa sopimusehto kuuluu direktiivin soveltamisalaan. Tämä koskee myös sopimusehdon kohtuuttomuuden seuraamuksia.

Direktiivin 6 artiklan 1 kohta edellyttää, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Unionin tuomioistuin on katsonut jo 6 artiklan 1 kohdan sanamuodon perusteella, että kansallisten tuomioistuinten on jätettävä kohtuuton sopimusehto soveltamatta mutta niillä ei ole toimivaltaa muuttaa ehdon sisältöä. Kyseisen sopimuksen tulee säilyä pääsääntöisesti muuttamattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista (tuomio Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, 65 kohta ja tuomio Asbeek Brusse ja de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, 57 kohta). Kansallinen tuomioistuin ei siten saa alentaa esimerkiksi kohtuuttomaan ehtoon perustuvaa sopimussakon määrää sen sijaan, että se jättäisi kyseisen ehdon kokonaan soveltamatta kuluttajaan nähden (Asbeek Brusse ja de Man Garabito, tuomion 59 kohta). Tarkoituksena on näin tehokkaasti jo ennalta estää elinkeinonharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja.

Yleensä ei myöskään ole mahdollista korvata kohtuuton sopimusehto tahdonvaltaisella kansallisella säännöksellä. Sopimusehdon muuttaminen tai sen korvaaminen kansallisella säännöksellä on mahdollista vain tilanteissa, joissa tuomioistuimen olisi kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi toteamisen johdosta todettava koko sopimus pätemättömäksi, mistä aiheutuisi kuluttajalle haitallisia seuraamuksia (Asbeek Brusse ja de Man Garabito, tuomion 59 kohta sekä Kásler ja Káslerné Rábai, tuomion 82 - 84 kohta).

Sopimusehtodirektiivin 6 artiklan mukaan kohtuuttoman ehdon seuraamuksena on siten lähtökohtaisesti ehdon mitättömyys. Muutoksenhakutilanteesta kuitenkin seuraa, ettei käräjäoikeuden yksipuolisella tuomiolla jo määrättyä korkolain 4 §:n 1 momenttiin perustuvaa viivästyskorkoa voida valitusteitse alentaa Korkeimmassa oikeudessa.

Näillä perusteilla Korkein oikeus katsonee, ettei ole syytä muuttaa alempien oikeuksien tuomioita, joissa G Oy:n viivästyskorkovaatimukset on osittain hylätty selvästi perusteettomina.

Oikeusneuvos Pynnä : Hyväksyn esittelijän mietinnön.

Oikeusneuvos Sippo : Olen samaa mieltä kuin oikeusneuvos Pynnä.

Lähde: Finlex.

KKO:2015:76 23.10.2015 S 2015/8 TALTIO 1944

Perintäkulut – Maksusuunnitelman purkamisesta vaadittu 10 euron perintäkulu ei ollut sillä tavalla selvästi perusteeton, että se olisi voitu hylätä viran puolesta – Passiivinen vastaaja.

Velkoja oli haastehakemuksessa summaarisessa menettelyssä vaatinut kuluttaja-ase-

massa olevalta velalliselta riidattomina pitämiensä luottokorttisaatavien lisäksi perintäkuluja, joihin sisältyi velallisen kanssa tehdyn maksusuunnitelman purkamisesta kymmenen euroa. Vastaajan jätettyä vastaamatta kanteeseen käräjäoikeus oli yksipuolisessa tuomiossa hyväksynyt vaatimukset muutoin mutta hylännyt tuomiossa maksusuunnitelman purkamisesta vaaditut perintäkulut. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että velkojan vaatimus maksusuunnitelman purkamisesta aiheutuneesta perintäkulusta ei ollut oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n tarkoittamalla tavalla siten selvästi perusteeton, että käräjäoikeus olisi voinut viran puolesta hylätä sen. (Ään.)

OK 5 luku 13 §
L saatavien perinnästä 4 §
L saatavien perinnästä 10 §
L saatavien perinnästä 10 a § 1 mom 7 kohta
L saatavien perinnästä 10 a § 3 mom

Alempien oikeuksien ratkaisut

Kanne, Tuusulan käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio ja tuomio 20.6.2013 sekä muutoksenhaku Helsingin hovioikeudessa ja hovioikeuden tuomio 3.11.2014 kuvataan tarpeellisilta osin Korkeimman oikeuden ratkaisussa.

Asian ovat ratkaisseet käräjäoikeudessa käräjänotaari Kristiina Snellman-Oksanen ja hovioikeudessa hovioikeuden jäsenet Liisa Lehtimäki, Anna-Liisa Hyvärinen ja Taina Tuohino. Esittelijä Jukka Loiva.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

S Oy:lle myönnettiin valituslupa.

Valituksessaan S Oy vaati, että A velvoitetaan suorittamaan sille maksusuunnitelman purkamisesta aiheutuneet perintäkulut kymmenen euroa ja korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa ja Korkeimmassa oikeudessa.

A ei vastannut valitukseen.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian käsittely alemmissa tuomioistuimissa

1. S Oy (jäljempänä yhtiö) on käräjäoikeuteen toimittamassaan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:ssä tarkoitetussa suppeassa haastehakemuksessa vaatinut, että A velvoitetaan suorittamaan yhtiölle sen riidattomana pitämät luottokorttisaatavat 5 439,81 euroa sekä korvausta perintäkuluista kaikkiaan 194,98 euroa. Perintäkulut sisälsivät muun ohella 50 euroa maksusuunnitelman laadinnasta 18.3.2013 sekä 10 euroa maksusuunnitelman purkamisesta ja 44,99 euroa maksuvaatimuksesta, molemmat 10.4.2013. A ei ole antanut vastausta määräajassa.

2. Käräjäoikeus on yksipuolisella tuomiolla velvoittanut A:n maksamaan yhtiölle vaaditun pääoman ja korvaukseksi perintäkuluista yhtiön vaatimuksista poiketen 164,99 euroa, sekä hylännyt tuomiolla perintäkuluista maksuvaatimuksesta vaaditun korvauksen siltä osin kuin se ylitti 25 euroa ja maksusuunnitelman purkamisen osalta vaaditun korvauksen 10 euroa. Perusteluissaan käräjäoikeus on maksusuunnitelman purkamisesta vaaditun 10 euron korvauksen osalta lausunut ensinnäkin, että kun maksusuunnitelman laatimisesta oli vaadittu korvausta 50 euroa, ei sen purkamisesta voitu erikseen vaatia korvausta. Toiseksi käräjäoikeus on katsonut, että suunnitelman purkamiskulut tuli joka tapauksessa yhdistää maksuvaatimuksesta samana päivänä vaadittuun kulukorvaukseen.

3. Yhtiö on valittanut hovioikeuteen siltä osin kuin sen perintäkuluvaatimukset oli tuomiolla hylätty. A ei ole vastannut valitukseen.

4. Hovioikeus on hylännyt yhtiön valituksen. Maksusuunnitelman purkamisen osalta vaaditun kulukorvauksen osalta se on lausunut, etteivät maksusuunnitelman epäonnistuminen ja purkaminen ole saatavien perinnässä yllättäviä tai epätavanomaisia muutoksia, ja että velkoja joutuu jo maksusuunnitelmaa tehdessään varautumaan siihen, että se joudutaan purkamaan. Laissa saatavien perinnästä ei ole nimenomaista säännöstä, jonka perusteella korvausta maksusuunnitelman purkamisen johdosta voitaisiin vaatia, eikä korvausta hovioikeuden näkemyksen mukaan ollut tarkoitettu perittäväksi silloinkaan, kun purkamisesta ilmoitettiin erikseen. Erillinen korvausvaatimus voitiin tehdä vain tilanteessa, jossa tavanomaista suurempi työmäärä oikeutti siihen, mistä ei nyt ollut kysymys.

5. Yhtiö on valituksessaan Korkeimmassa oikeudessa toistanut vaatimuksen maksusuunnitelman purkamisesta aiheutuneen perintäkulun korvaamisesta. Yhtiön mukaan kysymys on välttämättömästä ja todellisesta toimenpiteestä tilanteessa, jossa velallinen laiminlyö tehdyn maksusuunnitelman noudattamisen. A:lle lähetetyssä maksuvaa-

timuksessa oli kerrottu suunnitelman purkamisesta ja perinnän jatkumisesta sekä eritelty purkamisesta aiheutunut kulu. A ei ole vastannut valitukseen.

Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuudesta summaarisessa menettelyssä

6. Alempien oikeuksien tuomioiden perusteluista ei ilmene, millä perusteella ne ovat katsoneet voivansa viran puolesta hylätä summaarisessa menettelyssä esitetyn vaatimuksen, jota ei ole vastustettu. Sen vuoksi on ensin arvioitava tuomioistuimen tutkimisvelvollisuutta edellä kuvatussa tilanteessa.

7. Tuomioistuimen tutkimisvallan lähtökohtana ovat oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 3 §:n säännökset, joiden mukaan tuomioistuin ei saa riita-asiassa tuomita muuta tai enempää kuin asianosainen on vaatinut eikä tuomiota asiassa, jossa sovinto on sallittu, saa perustaa seikkaan, johon asianosainen ei ole vaatimuksensa tai vastustamisensa tueksi vedonnut.

8. Summaarisessa menettelyssä asioiden käsittely aloitetaan normaalia riita-asian haastehakemusta suppeammalla haastehakemuksella. Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n mukaan suppeaa haastehakemusta voi käyttää muun muassa tilanteessa, jossa asia koskee tietyn määräistä saamista, ja kantaja ilmoittaa, ettei asia hänen käsityksensä mukaan ole riitainen. Tässä asiassa on kysymys tällaisesta tilanteesta. Haastehakemuksessa on vaatimuksen perusteena tarpeen mainita ainoastaan ne seikat, joihin vaatimus välittömästi perustuu. Todisteita ei tarvitse ilmoittaa, mutta haastehakemuksessa on kuitenkin täsmällisesti yksilöitävä se sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste, johon kantaja vetoaa.

9. Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n mukaan jos vastaaja, jota on kehotettu vastaamaan kirjallisesti asiassa, jossa sovinto on sallittu, ei ole antanut pyydettyä vastausta määräajassa, asia ratkaistaan valmistelua jatkamatta. Kanne hyväksytään tällöin yksipuolisella tuomiolla. Siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton, kanne hylätään tuomiolla. Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 13 §:ssä säädetään vastaavasti, että jos yksipuolinen tuomio on annettava vastaajaa vastaan, kanne on hyväksyttävä. Yksipuolista tuomiota ei saa antaa siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton. Kanne on näiltä osin hylättävä tuomiolla.

10. Tuomioistuimen oma-aloitteinen tutkimisvalta ja -velvollisuus riita-asiassa, jossa sovinto on sallittu, on siis suppea. Lähtökohtana on asianosaisten määräämisperiaate, jonka mukaan asianosaiset määrittävät oikeudenkäynnin kohteen (KKO 2015:60, kohta 11). Yksipuolisessa tuomiossa kanne hyväksytään vastaajan passiivisuuden seurauksena. Viran puolesta tutkittavaksi tulee tällöin ainoastaan se, onko kanne kokonaan tai joltain osin selvästi perusteeton. Kanteen perusteettomuudella tarkoitetaan lähinnä oikeudellista perusteettomuutta, joka ilmenee arvioitaessa kanteessa esitettyjä vaatimuksia ja tosiseikkoja. Kanteen on vakiintuneesti katsottu olevan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla selvästi perusteeton silloin, kun kanteessa ilmoitetuista tosiseikoista ei voi lain mukaan seurata sitä, mitä kantaja vaatii, tai kanne perustuu seikoille, jotka yleisesti tiedetään vääriksi (KKO 2011:74, kohta 16). Tuomioistuimen toimivaltaan ei ole katsottu kuuluvan, että se voisi viran puolesta ryhtyä tutkimaan kohtuullistamisen edellytyksiä (KKO 2015:60, kohta 11).

11. Saatavien perinnästä annettu laki (perintälaki) on sen 2 §:n mukaan velallisen hyväksi pakottava. Kuten lain esitöissä on todettu, lain säännöksistä ei voida poiketa velallisen vahingoksi, vaikka tämä siihen nimenomaisesti suostuisi (HE 199/1996 vp s. 11). Velkojan ja velallisen välinen velallisen oikeusasemaa heikentävä sopimusehto on mitätön. Oikeuskäytännössä (KKO 2012:19, kohta 7) todetun mukaan perintäkulujen korvaamisvelvollisuus ei kuitenkaan ole perinnän kohteena olevasta velasta riippumaton itsenäinen velvoite, vaan sen perusteena on sanottu velkasuhde. Perintäkuluja koskeva vaatimus tulee siten ratkaistavaksi osana velkomusta koskevaa vaatimusta, jolloin myös yksipuolinen tuomio on mahdollinen velallisen jätettyä vastaamatta kanteeseen. Perintälain säännösten pakottavuus on kuitenkin otettava huomioon arvioitaessa, onko vaatimusta perintäkulujen osalta pidettävä oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla selvästi perusteettomana.

12. Tuomioistuimen oma-aloitteinen tutkimisvalta ja -velvollisuus saattaa riita-asioissa olla edellä todettua laajempi unionin oikeuden kuluttajansuojasäännösten perusteella. Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan kansallinen tuomioistuin on velvollinen myös viran puolesta turvaamaan unionin kuluttajansuojadirektiiveihin perustuvan suojan. Ratkaisukäytäntö perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on sopimussuhteissa heikompi osapuoli ja että

kuluttajan oikeudet tulee tehokkaasti turvata kuluttajan passiivisuudesta huolimatta (katso KKO 2015:60).

13. Käsillä olevassa asiassa on kysymys sellaisen saatavan perinnästä, joka perustuu kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY soveltamisalaan kuuluvaan sopimukseen. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat lähtökohtaisesti kaikki elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten ehdot, joita ei ole erikseen neuvoteltu. Nyt kysymyksessä oleva perintäkuluerä ei kuitenkaan sen selvityksen perusteella, mikä asiassa on esitetty, perustu perintäkulujen osalta sopimukseen, vaan on sopimuksen perusteella velotun saatavan perimisessä syntynyt kuluerä. Asiakirjat eivät tässä tapauksessa myöskään anna tuomioistuimelle perusteltua syytä otaksua perinnän perustuvan sopimusehtoihin ja sen perusteella vaatia kantajalta tarkempaa selvitystä kuluttajasopimuksen ehdoista. Unionin oikeudesta ei näin ollen ole johdettavissa tavanmukaista laajempaa tuomioistuimen oma-aloitteista tutkimisvaltaa ja -velvollisuutta. Silloinkin, kun perimiskustannuksista on sovittu sopimusehdoin, direktiivin sovellettavuutta rajoittaa sen 1 artiklan 2 kohta, jonka mukaan sen säännökset eivät koske pakollisia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja.

14. Sen perusteella, mitä edellä on esitetty, Korkein oikeus toteaa, että tuomioistuimen tutkimisvaltaa ja -velvollisuutta on tässä tapauksessa arvioitava oikeudenkäymiskaaren säännösten perusteella perintälain pakottavat säännökset huomioon ottaen.

Kysymyksenasettelu Korkeimmassa oikeudessa

15. Ratkaistavana on kysymys siitä, onko maksusuunnitelman purkamisesta vaadittu kulukorvaus perintälain säännökset huomioon ottaen siten selvästi perusteeton, että se on voitu viran puolesta hylätä. Perintälain sääntelystä johtuen arvioitavaksi tulee se, onko kulukorvaus selvästi perusteeton sen vuoksi, että se sisältyy maksusuunnitelmasta vaadittuun kulukorvaukseen, tai sen vuoksi, että se olisi tullut joka tapauksessa yhdistää maksuvaatimuksesta esitettyyn kulukorvaukseen, taikka sen vuoksi, että vaatimus on muutoin perintälain pakottavien säännösten vastainen.

Perintäkuluja koskevasta sääntelystä

16. Perintälain 10 §:n 1 momentin mukaan velallisen on korvattava velkojalle perinnästä aiheutuvat kohtuulliset kulut. Pykälän 2 momentin mukaan korvattavien kulujen kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa ja muut seikat. Pykälän 3 momentin mukaan perintäkulujen korvausvelvollisuutta ei kuitenkaan ole muun ohella silloin, jos velkoja tai toimeksisaaja on menetellyt 4 §:n vastaisesti.

17. Lain hyvää perintätapaa koskevan 4 §:n mukaan perinnässä on muun ohella suhtauduttava vastuullisesti maksujärjestelyihin, eikä perinnässä saa aiheuttaa velalliselle kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja taikka tarpeetonta haittaa.

18. Edellä kerrottujen vaatimusten lisäksi kulujen korvausvastuuta kuluttajasaatavien perinnässä rajoittavat perintälain 10 a - d §:n yksityiskohtaiset säännökset.

19. Lain 10 a §:n 1 momentissa on säädetty euromääristä, jotka saadaan toimenpidekohtaisesti enintään periä eräistä tavallisimmista perintätoimenpiteistä, kuten maksuvaatimuksesta ja maksusuunnitelmasta. Kuten lain esitöistä ilmenee, toimenpideluettelo ei ole tyhjentävä (PeVL 27/2004 vp s. 2 - 3 ja LaVM 14/2004 vp s. 4 - 5). Pykälän 3 momentin mukaan velalliselta saa vaatia todelliset perintäkulut, jos perinnästä on sen edellyttämän tavanomaista suuremman työmäärän vuoksi aiheutunut muita kuin 1 momentissa mainittuja tai siinä säädetyt enimmäismäärät ylittäviä kuluja.

20. Perintälain 10 c §:n 1 momentissa säädetään kulukorvaukseen oikeuttavien maksuvaatimusten ja maksusuunnitelmien enimmäislukumääristä. Pykälän 2 momentin mukaan velalliselta saa kuitenkin vaatia perintäkuluja useammista toimenpiteistä kuin 1 momentissa on säädetty, jos useampiin perintätoimiin on ollut erityistä aihetta eikä toteutettuja perintätoimia voida pitää suhteettomina ottaen huomioon erityisesti saatavan pääoma. Velalliselle on tällöin esitettävä erittely toteutetuista perintätoimista ja samalla ilmoitettava ne syyt, joiden vuoksi toteutettuihin perintätoimiin on ollut erityinen aihe.

21. Perintälain 10 d §:n 1 momentissa säädetään velallisen kokonaiskuluvastuun euromääräisistä enimmäismääristä saman kuluttajasaatavan perinnässä. Pykälän 2 momentin mukaan velalliselta saa vaatia 1 momentissa säädetyt määrät ylittävät todelliset perintäkulut, jos perinnän suorittaminen on ollut poikkeuksellisen vaikeaa eikä toteutettuja perintätoimia voida pitää suhteettomina ottaen huomioon erityisesti saatavan pääoma.

22. Edellä mainittujen säännösten mukaan velalliselta vaadittujen kulukorvausten tulee olla todelliset ja kohtuulliset. Laissa säädetyt enimmäismäärät eivät oikeuta enimmäismäärän mukaiseen korvaukseen, mikäli vaadittava korvaus ei vastaa perintälain 10 §:n mukaista kohtuullista perintäkulua.

Maksusuunnitelma ja sen purkaminen

23. Perintälain 10 a §:n 1 momentin 7 c kohdan mukaan velalliselta saa vaatia yhdessä velallisen kanssa laaditusta koko jäännössaatavan kattavasta maksusuunnitelmasta, joka on tehty kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla, enintään 50 euroa, jos saatavan pääoma on yli 1 000 euroa ja maksusuunnitelma käsittää enemmän kuin neljä maksuerää.

24. Lainkohdan esitöiden mukaan maksusuunnitelman enimmäiskulu on tarkoitettu kattamaan muun muassa sellaiset maksusuunnitelman laatimiseen ja valvontaan liittyvät työvaiheet kuin luottotietojen ja muiden maksusuunnitelman realistisuuden arvioimiseen tarvittavien tietojen tarkistaminen, maksusuunnitelman ehtojen selvittäminen velalliselle, maksusuunnitelman vahvistaminen velalliselle kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla, lyhennyskirjeiden tai vastaavien lähettäminen velalliselle maksusuunnitelman mukaisten maksuerien suorittamista varten, maksusuunnitelman noudattamisen valvonta sekä suoritusten tilittäminen ja raportointi velkojalle. Lisäksi enimmäiskulu on tarkoitettu kattamaan suunnitelman tavanomaiset ja vähäiset muutokset, kuten yksittäisiä maksueriä koskevat maksuajan pidennykset tai kokonaismaksuajan pidentämisen (HE 57/2012 vp s. 37 - 38).

25. Korkein oikeus toteaa, että maksusuunnitelman tarkoituksena on mahdollistaa velan maksu. Lain 4 §:n mukaan hyvä perintätapa edellyttää, että maksujärjestelyihin suhtaudutaan vastuullisesti. Maksusuunnitelmaa laadittaessa pyrkimyksenä tulee olla se, että velallinen kykenee suoriutumaan maksueristä suunnitelman mukaisesti. Johdonmukaista on, että maksusuunnitelman laatimisesta säädetyn kulukorvauksen katsotaan kattavan kaikki ne velkojan toimet, jotka siinä yksittäisessä tapauksessa ovat tarpeen suunnitelman laadinnassa ja sen noudattamisen valvonnassa, ja joita lain esitöissä mainitut toimenpiteet kuvaavat.

26. Sen sijaan maksusuunnitelman purkaminen on maksusuunnitelman toteutuksesta erillinen työvaihe ja tulee ajankohtaiseksi vain silloin ja niissä tapauksissa, kun velallinen laiminlyö maksusuunnitelman noudattamisen. Korkein oikeus katsoo, että maksusuunnitelman purkamisesta vaadittua kymmenen euron suuruista perintäkulua ei voida pitää selvästi perusteettomana yksinomaan sillä perusteella, että kulu sisältyisi maksusuunnitelmasta vaadittuun erään.

Maksusuunnitelman purkaminen ja uusi maksuvaatimus

27. Yhtiö on vaatinut korvausta maksusuunnitelman purkamisen lisäksi maksuvaatimuksesta samalta päivältä. Viimeksi mainittu on myös tuomittu yhtiölle maksettavaksi määrältään uuden maksuvaatimuksen suuruisena kuluna.

28. Kuten edellä on todettu, velalliselta saa vaatia korvausta kohtuullisista perintäkuluista perintälaissa säädetyin rajoituksin. Kuten kohdasta 19 lisäksi ilmenee, lain 10 a §:n 1 momentin luettelo kulukorvaukseen oikeuttavista perintätoimista ei ole tyhjentävä. Säännös ei siten estä velkojaa vaatimasta perintäkuluja myös muista tosiasiallisista perintätoimista, kuten maksusuunnitelman purkamisesta, mikäli perintälaissa säädetyt edellytykset muutoin täyttyvät.

29. Lain esitöiden mukaan esimerkiksi velallisen laiminlyönti noudattaa maksusuunnitelmaa voi synnyttää erityisen aiheen ylittää lain 10 c §:n 1 momentissa tarkoitettu maksuvaatimusten enimmäismäärä. Tällöin velalliselle saadaan lain 10 c §:n 1 momentissa säädetyn toimenpiteiden enimmäismäärän estämättä lähettää vielä maksuvaatimus, jossa ilmoitetaan, ettei maksusuunnitelmaa ole noudatettu ja että asia siirtyy oikeudelliseen perintään (HE 57/2012 vp s. 39).

30. Hyvä perintätapa edellyttää, ettei velalliselle aiheuteta ja häneltä peritä tarpeettomia kuluja. Maksusuunnitelman purkamisesta vaadittu kulukorvaus on hyvän perintätavan vastainen, mikäli toimenpide on ollut velallisen kannalta tarpeeton, tai mikäli toimenpide ei tosiasiassa ole ollut erillinen. Päällekkäisten kulujen periminen eri nimikkein yhdestä toimenpiteestä ei ole perintälain tarkoituksen mukaista.

31. Toisaalta on mahdollista, että maksusuunnitelman purkaminen suoritetaan maksuvaatimuksesta erillisenä toimenpiteenä ja että siitä aiheutuu todellisia kuluja. Kuluerittely, josta maksusuunnitelman purkaminen erillisenä toimenpiteenä ilmenee, antaa velalliselle tiedon veloitusperusteista ja paremmat edellytykset riitauttaa purkamista koskeva kulukorvausvaatimus, jos hän pitää sitä perusteettomana.

Johtopäätökset

32. Korkein oikeus katsoo, että yhtiön maksusuunnitelman purkamisesta vaatimaa kymmenen euron perintäkulua ei yksinomaan haastehakemuksessa ilmoitetun tai asiakirjoista muutoin ilmenevän muun seikan perusteella voida pitää perintälain pakottavien säännösten vastaisena ja siten oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla selvästi perusteettomana. Vastaajan jätettyä vastaamatta asiassa tuomioistuimen tutkimisvaltaan ei pääsääntöisesti kuulu näytön tarkempi arviointi toimenpiteistä tosiasiassa aiheutuneiden kulujen osalta.

33. Näillä perusteilla Korkein oikeus katsoo, että alempien oikeuksien ei olisi tullut lausumillaan perusteilla hylätä S Oy:n sanottua maksusuunnitelman purkamisesta aiheutuvaa vaatimusta. A on siten velvollinen suorittamaan S Oy:lle perintäkuluja käräjäoikeuden tuomitseman määrän lisäksi kymmenen euroa.

Oikeudenkäyntikulut

34. S Oy on voittanut muutoksenhaun, minkä vuoksi sillä on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n mukaan oikeus saada korvaus oikeudenkäyntikuluistaan asian hävinneeltä A:lta. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 b §:n mukaan tuomioistuin voi kuitenkin viran puolesta alentaa asianosaisen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrää, jos asianosaisen velvoittaminen korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut huomioon ottaen oikeudenkäyntiin johtaneet seikat, asianosaisten asema ja asian merkitys olisi kokonaisuutena arvioiden ilmeisen kohtuutonta.

35. S Oy on rahoitustoimintaa ammattimaisesti harjoittava yritys. Yhtiön intressi asiassa on ollut 10 euroa eli vähäinen, mutta ratkaisu oikeuskysymykseen on sen saatavien perinnässä yleisesti merkityksellinen. A ei ole riitauttanut vaatimusta missään vaiheessa. A:n velvoittaminen korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut osaksikaan olisi näissä olosuhteissa ilmeisen kohtuutonta.

Tuomiolauselma

Muutos hovioikeuden tuomioon

A velvoitetaan suorittamaan S Oy:lle maksusuunnitelman purkamisesta aiheutuneet perintäkulut 10 euroa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuine viivästyskorkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut käräjäoikeuden tuomion antopäivästä 20.6.2013.

Muilta osin hovioikeuden tuomiota ei muuteta.

S Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimus Korkeimmassa oikeudessa hylätään.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Gustav Bygglin, Liisa Mansikkamäki (eri mieltä), Pekka Koponen, Ari Kantor ja Tuula Pynnä. Esittelijä Tiina Väisänen.

Eri mieltä olevan jäsenen lausunto

Oikeusneuvos Mansikkamäki : Olen samaa mieltä kuin enemmistö sovellettavasta laista ja oikeuskäytännöstä (kohdat 1 - 30). Ensisijaisesti katson, että asiassa on suoritettava välitoimi seuraavin perustein:

Kuten enemmistö lausuu, kanteen perusteettomuudella tarkoitetaan lähinnä oikeudellista perusteettomuutta, joka ilmenee arvioitaessa kanteessa esitettyjä vaatimuksia ja tosiseikkoja. Siten arvioinnissa on merkitystä myös kanteessa esitetyllä. Vaatimus, josta asiassa on kysymys, on mainittu kanteessa nimikkeellä maksusuunnitelman purkaminen 10 euroa.

Perintäkuluihin oikeuttavien toimenpiteiden luetteloon ei sisälly nimikettä maksusuunnitelman purkaminen. Luettelo ei kuitenkaan ole tyhjentävä. Perintälain 10 a §:n 3 momentin mukaan velalliselta saa vaatia todelliset perintäkulut, jos perinnästä on aiheutunut sen tavanomaista suuremman työmäärän vuoksi muita kuin luettelossa mainittuja tai siinä mainitut enimmäismäärät ylittäviä kuluja. Tällä on tarkoitettu myös toimenpiteitä, joita luettelossa ei ole mainittu, kuten lain esitöistä ilmenee.

Hallituksen esityksessä oli ehdotettu toimenpideluetteloa, joka olisi ollut sitova. Eduskunnan perustuslakivaliokunta piti kuitenkin tavallisen lain säätämisjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä, että lakiehdotusta täydennetään velkojan mahdollisuudella vaatia velalliselta korvaus todellisista perintäkuluista. Velallisen maksuviivästyksestä velkojalle aiheutuvat perintäkulut voitiin valiokunnan mielestä rinnastaa henkilön muusta laiminlyönnistä toiselle aiheutuneeseen taloudelliseen vahinkoon ja kulukorvaussaatava omaisuuden perustuslainsuojaa lähtökohtaisesti nauttivaan vahingonkorvaussaatavaan (PeVL 27/2004 s. 2). Lakivaliokunnan mietinnön mukaan säädetyn 3 momentin on tarkoitus koskea sellaisia muita hyvän perintätavan mukaisia perintätoimia, joita on ollut poikkeuksellisesti tarpeen suorittaa (LaVM 14/2004 vp s. 5 – 6).

Momentin nimenomainen soveltamisedellytys on näin ollen, että hyvän tavan mukainen perintätoimi on ollut poikkeuksellisesti tarpeen. Kun pykälän 1 momentissa säädetty maksusuunnitelman enimmäiskulu on lain esitöiden mukaan tarkoitettu kattamaan muun muassa maksusuunnitelman noudattamisen valvonnan (HE 57/2012 vp s. 37 - 38), pykälän 3 momentin soveltaminen edellyttää tässä tapauksessa, että valvonnan lisäksi on ollut poikkeuksellisesti tarpeen suorittaa jokin muu toimenpide.

Maksusuunnitelman noudattamatta jättäminen ei ole ammattimaiseen perintään siirrettyjen saatavien kohdalla poikkeuksellista. Sanotunlaisesta sopimusrikkomuksesta seuraa yleensä sopimuksen purkaminen tai purkautuminen. Maksusuunnitelman noudattamisen valvonnassa tehtävä havainto, josta joka tapauksessa on raportoitava velkojalle, ei yleensä aiheuta toimenpidettä, joka olisi vain poikkeuksellisesti tarpeen.

Myöskään velalliselle ei voi olla epäselvää, mitä maksusuunnitelman laiminlyönnistä seuraa. Suunnitelman laiminlyönti ei voi johtua tiedon puutteesta, mikäli maksusuunnitelma on velkojan tai perintätoimiston ja velallisen kesken vastuullisesti yhteistyössä tehty, kuten hyvä perintätapa edellyttää. Suunnitelman purkamisesta erillisenä toimenpiteenä aiheutuneeksi väitetty kulu on velalliselle normaalitilanteessa lain 4 §:ssä tarkoitetuin tavoin tarpeeton ja perusteeltaan kohtuuton.

Velkojalle on annettu oikeus poiketa lain 10 c §:n 1 momentissa tarkoitetusta kahden maksuvaatimuksen enimmäismäärästä. Tämä edellyttää kuitenkin pykälän 2 momentin mukaan erityistä aihetta. Kuten lain esitöistä ilmenee, tällainen aihe kolmanteen maksuvaatimukseen voi olla velallisen laiminlyönti (HE 57/2012 vp s. 39). Velalliselle on tällöin esitettävä erittely toteutetuista perintätoimista ja ilmoitettava ne syyt, joiden vuoksi toteutettuihin perintätoimiin on erityinen aihe.

Yhtiön oikeus kulukorvaukseen kolmannesta ja siten jo sellaisenaan enimmäismäärän ylittävästä maksuvaatimuksesta on perustunut velallisen laiminlyöntiin noudattaa maksusuunnitelmaa. Tämä oikeus on kuitenkin edellyttänyt, että kolmannessa maksuvaatimuksessa on ilmoitettu ne syyt, jotka ovat antaneet erityisen aiheen sanottuun maksuvaatimukseen. Jos perintätoimisto vaatii kulukorvausta yhtäältä sanotunlaisesta maksuvaatimuksesta ja toisaalta toimenpiteestä, jolla sanottu syy on todettu, menettely ei vastaa lain tarkoitusta. Kysymyksessä on tällöin laskutus kahdesti samasta toimesta.

Mitä tulee kanteesta ilmenevän kuluerittelyn merkitykseen velallisen kannalta, totean seuraavaa: Toimenpide-erittely on tullut tässä tapauksessa tehdä jo kolmannen maksukehotuksen yhteydessä. Pelkästään toimenpide-erittely ei kuitenkaan ilmaise lain 10 a §:n 3 momentissa edellytettyä poikkeuksellista tarvetta maksusuunnitelman purkamiseen erillisenä toimenpiteenä. Jo se seikka, että saatavaa perii perintätoimisto, jolta laki edellyttää hyvän perintätavan noudattamista, on omiaan antamaan velalliselle aiheen luottaa perinnän oikeellisuuteen. Siinäkin tapauksessa, että velallinen pitäisi kannevaatimusta perusteettomana, kynnys riitauttaa kanne on korkea, erityisesti jos vaatimus on määrältään vähäinen.

Totean, että perintälaki on edellä todetuin tavoin toisaalta velallisen suojaksi pakottava, toisaalta antaa velkojalle oikeuden periä todelliset kulut. Vaikka viimeksi mainittu on mahdollista vain laissa tarkkaan määritellyin ehdoin, on velalliselle perintälain 10 a §:n 3 momentin mukaan tällöin esitettävä erittely vain vaadituista perintäkuluista ja niiden perusteista sekä ilmoitettava kulujen määrän olevan muutoin sovellettavia enimmäismääriä suurempi. Laissa ei ole asetettu edellytystä, jonka mukaan velalliselle tulisi ilmoittaa syy myös sanotussa momentissa tarkoitettuun, mutta lähinnä vain lain esitöistä ilmenevään poikkeukselliseen toimeen. Perintälain tarkoituksen mukaista ei ole, että tällainen toimenpide voi olla näennäinen, mutta velallisella ei ole oikeutta saada selkoa sen perusteista eikä tuomioistuimella mahdollisuutta tutkia sitä siinäkään tilanteessa, jossa oma-aloitteinen tutkimisvelvollisuus on olemassa. Velkojien erilaiset käytännöt johtavat tilanteeseen, jossa velalliset eivät ole lain edessä yhdenvertaisia.

Pidän myös ristiriitaisena tilannetta, jossa kuluttajasopimus johtaa velallisen kannalta edullisempaan lopputulokseen (KKO 2015:60) kuin samanlaisessa asetelmassa laki, joka on tarkoitettu pakottavaksi (katso edellä kohdat 12 ja 13).

Kuten perintälain esitöistä ilmenee, sääntelyn tavoitteena oli varmistaa velallisen korvattavaksi kuuluvien perintäkulujen kohtuullinen taso ja turvata velallisten yhdenvertaista kohtelua kuluttajasaatavien perinnässä (PeVL 27/2004 vp s. 2). Perustuslaissa säädetty yhdenvertaisuusvaatimus huomioon ottaen katson, että perintälakia on tulkittava perusoikeusmyönteisesti. Siten myös se syy, joka on aiheuttanut velkojalle poikkeuksellisesti tarpeen toimenpiteeseen, jota lain 10 a §:n 1 momentissa ei ole mainittu,

on ilmaistava velalliselle. Tämä ei loukkaa velkojan omaisuuden suojaa.

Varaan yhtiölle tilaisuuden antaa lausumansa edellä mainitusta seikasta.

Velvollisena ratkaisemaan asian välittömästi ilmoitan olevani samaa mieltä kuin enemmistö.

EUT 18.2.2016, FINANMADRID EFC SA VASTAAN VA, QE, DG JA NZ, C-49/14.

Maksamismääräysmenettely – Käräjäsihteerin ratkaiseman määräyksen pakkotäytäntöönpano – Direktiivi 93/13/ETY – Täytäntöönpanoasiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen toimivalta ottaa viran puolesta huomioon sopimusehdon pätemättömyys – Sihteerin ratkaisun lainvoimaisuus (res judicata) – Tehokkuusperiaate – Euroopan unionin perusoikeuskirja.

Juzgado de Primera Instancia no 5 de Cartagena (Cartagenan ensimmäisen asteen tuomioistuin, Espanja)

[...]

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: varapresidentti A. Tizzano, joka hoitaa ensimmäinen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit A. Borg Barthet, E. Levits (esittelevä tuomari), M. Berger ja S. Rodin,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

[…]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Finanmadrid EFC SA (jäljempänä Finanmadrid) ja VA ja DG sekä QE ja NZ ja jossa on kyse kulutusluottosopimuksen perusteella maksettavista summista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 93/13 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

Ehdon tai yksittäisen ehdon tietyistä osista erikseen neuvotteleminen ei sulje pois tämän artiklan soveltamista sopimuksen muihin osiin, jos sopimuksen yleinen arviointi osoittaa, että kyseessä on kaikesta huolimatta ennakolta muotoiltu vakiosopimus.

Jos elinkeinonharjoittaja väittää, että vakioehdosta on neuvoteltu erikseen, todistustaakka tästä seikasta on hänellä.

3. Liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina."

4 Direktiivin 93/13 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.

2. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet, jotta kuluttajat eivät jäisi ilman tämän direktiivin mukaista suojaa siitä syystä, että sopimukseen päätetään soveltaa kolmannen valtion lainsäädäntöä, jos sopimuksella on läheinen yhteys jäsenvaltioiden alueeseen."

5 Direktiivin 93/13 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut keinot sisältävät säännöksiä, joiden mukaisesti henkilöt ja järjestöt, joilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti laillinen etu suojella kuluttajia, voivat kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattaa asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa tai toimivaltaisessa viranomaisessa, jotka voivat päättää, ovatko yleiseen käyttöön laaditut sopimusehdot luonteeltaan kohtuuttomia ja käyttää riittäviä ja

tehokkaita keinoja tällaisten ehtojen käytön lopettamiseksi.

– –”

Espanjan oikeus

6 Maksamismääräysmenettelystä säädetään 7.1.2000 annetussa siviiliprosessilaissa (Ley de Enjuiciamiento Civil) (BOE nro 7, 8.1.2000, s. 575), sellaisena kuin se on muutettuna kiinnitysvelkojien suojan vahvistamisesta, velan uudelleenjärjestelystä ja sosiaalisesta vuokrasta 14.5.2013 annetulla lailla (Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección de los deudores hipotecarios, reestructuración de la deuda y alquiler social) (BOE nro 116, 15.5.2013, s. 36373; jäljempänä LEC).

7 LEC:n 551 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

“Jos täytäntöönpanoa koskeva hakemus on tehty ja jos menettelylliset edellytykset ja vaatimukset täyttyvät, jollei täytäntöönpanoperuste ole muodollisesti virheellinen ja jos täytäntöönpanohakemuksessa pyydetyt toimenpiteet vastaavat täytäntöönpanoperusteen luonnetta ja sisältöä, tuomioistuin antaa yleisen täytäntöönpanomääräyksen ja aloittaa täytäntöönpanon.”

8 LEC:n 552 §:n 1 momentin toisessa kohdassa säädetään seuraavaa:

“Jos tuomioistuin katsoo, että jotakin 557 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin täytäntöönpanoperusteisiin sisältyvistä ehdoista voidaan pitää kohtuuttomana, se kuulee asianosaisia 15 päivän määräajassa. Kun asianosaisia on kuultu, tuomioistuin antaa ratkaisun viiden työpäivän kuluessa 561 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti.”

9 LEC:n 557 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

“Kun aloitettu täytäntöönpano nojautuu [täytäntöönpanoperusteisiin, joita ei ole vahvistettu tuomioistuimessa eikä välimiesmenettelyssä], täytäntöönpanovelallinen voi vastustaa sitä vain esittämällä edellisessä pykälässä säädetyissä määräajoissa ja muodossa jonkin seuraavista väitteistä:

– –

7. täytäntöönpanoperuste sisältää kohtuuttomia ehtoja.”

10 LEC:n 812 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

“Maksamismääräysmenettelyä voi hakea jokainen, jolla on toiselta minkä tahansa suuruinen rahamääräinen varma, erääntynyt ja perintäkelpoinen saatava, mikäli tämän saatavan määrä voidaan osoittaa seuraavin tavoin:

1. esittämällä asiakirjat, jotka voivat olla muodoltaan, tyypiltään ja fyysiseltä alustaltaan millaisia tahansa ja jotka ovat velallisen allekirjoittamia;

– –”

11 LEC:n 815 §:ssä säädetään seuraavaa:

“1. Mikäli hakemukseen liitetyt asiakirjat – – toimivat alustavana näyttönä vahvistetusta hakijan oikeudesta, jonka hakemuksen sisältö vahvistaa – –, Secretario judicial määrää velallisen suorittamaan maksun velkojalle 20 päivän määräajassa ja esittämään tuomioistuimelle tositteet tästä maksusta tai tekemään tuomioistuimessa vastineella väitteen, jossa esitetään lyhyesti syyt, joiden vuoksi velallinen katsoo, ettei hän ole velvollinen maksamaan vaadittua määrää tai osaa siitä.

– –

3. Jos hakemukseen liitetyt asiakirjat osoittavat, ettei velottu määrä pidä paikkaansa, Secretario judicial ilmoittaa tästä tuomarille, joka voi tarvittaessa antamallaan määräyksellä kehottaa hakijaa hyväksymään maksamismääräystä koskevan ehdotuksen, jonka mukaan maksettavaksi tulisi tuomarin vahvistama, alun perin vaadittua saatavaa pienempi määrä, tai kieltäytymään siitä.

Tuomarin on ehdotuksessa ilmoitettava hakijalle, että jos tämä ei lähetä vastausta enintään kymmenen päivän kuluessa tai jos vastaus on kieltävä, hän katsoo tämän luopuneen hakemuksestaan.”

12 LEC:n 816 §:ssä säädetään seuraavaa:

“1. Jos velallinen ei noudata maksamismääräystä tai ei vastaa asiassa, Secretario judicial tekee päätöksen maksamismääräysmenettelyn päättämisestä ja ilmoittaa siitä velkojalle, jotta tämä voi hakea täytäntöönpanon aloittamista, jota varten riittää pelkkä hakemus.

2. Kun täytäntöönpano on aloitettu, se suoritetaan tuomioistuinratkaisujen [täytäntöönpanosta] annettujen säännösten mukaisesti ja sitä vastaan voidaan tehdä väite, kuitenkin siten, etteivät maksamismääräysmenettelyn hakija ja täytäntöönpanovelallinen voi myöhemmin yleisessä menettelyssä vaatia maksamismääräyksellä vaadittua määrää eivätkä täytäntöönpanoteitse saadun määrän palauttamista.

– –”

13 LEC:n 818 §:n 1 momentin ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

“Mikäli velallinen tekee määräajassa väitteen, riita-asia ratkaistaan lopullisesti asianmukaisessa menettelyssä, jossa julistettu tuomio on lainvoimainen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14 VA teki 29.6.2006 Finanmadridin kanssa 30000 euron lainasopimuksen auton oston rahoittamiseksi.

15 DG, QE ja NZ sitoutuivat kyseisen Finanmadridilta olevan lainan omavelkaisiksi takaajiksi.

16 Toimituskuluiksi vahvistettiin 2,5 prosenttia pääomasta, laina-ajaksi 84 kuukautta ja vuosikoroksi 7 prosenttia. Kuukausierien maksamisen viivästymisen varalta sovittu viivästyskorko oli 1,5 prosenttia kuukaudessa, ja maksuerän laiminlyönnistä sovittiin perittäväksi 30 euron suuruinen maksu.

17 Koska VA lopetti kuukausierien maksamisen vuoden 2011 alussa, Finanmadrid irtisanoi pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen 8.7.2011 ennenaikaisesti.

18 Finanmadrid vaati 8.11.2011 Juzgado de Primera Instancia no 5 de Cartagenan (Cartagenan ensimmäisen asteen tuomioistuin) Secretario judicialia aloittamaan maksamismääräysmenettelyn pääasian vastapuolia vastaan.

19 Juzgado de Primera Instancia no 5 de Cartagenan (Cartagenan ensimmäisen asteen tuomioistuin) Secretario judicial otti 13.2.2012 kyseisen hakemuksen tutkittavaksi ja kehotti pääasian vastapuolia 20 päivän kuluessa joko maksamaan 13447,01 euroa tälle summalle 8.7.2011 lähtien laskettavine viivästyskorkoineen tai kiistämään asianajajan ja "procuradorin" välityksellä lainan erääntymisen ja saapumaan kyseiseen tuomioistuimeen esittämään ne syyt, joiden vuoksi he mahdollisesti katsoisivat, etteivät he olleet velvollisia maksamaan vaadittua määrää miltään tai joltakin osin.

20 Koska pääasian vastapuolet eivät määräajassa noudattaneet kyseistä maksamismääräystä eivätkä saapuneet tuomioistuimeen, Secretario judicial päätti 18.6.2012 LEC:n 816 §:n perusteella tekemällään päätöksellä maksamismääräysmenettelyn.

21 Finanmadrid pyysi 8.7.2013 Juzgado de Primera Instancia no 5 de Cartagenaa (Cartagenan ensimmäisen asteen tuomioistuin) panemaan kyseisen päätöksen täytäntöön.

22 Kyseinen tuomioistuin pyysi 13.9.2013 pääasian asianosaisia esittämään huomautuksensa muun muassa siitä, olivatko pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen tietyt ehdot mahdollisesti kohtuuttomia ja oliko maksamismääräysmenettelyä koskeva lainsäädäntö tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden vastainen. Kyseinen tuomioistuin korosti viimeksi mainitun seikan osalta, ettei sille ollut ilmoitettu Finanmadridin tekemästä maksamismääräyshakemuksesta, siitä, että Secretario judicial oli sen tutkinut, eikä kyseisen tutkinnan lopputuloksesta.

23 Ainoastaan pääasian hakija esitti huomautuksia.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Espanjan prosessilainsäädännön mukaan tuomari käsittelee maksamismääräyshakemuksen vain siinä tapauksessa, että hakemukseen liitetyt asiakirjat osoittavat, ettei vaadittu määrä pidä paikkaansa, missä tapauksessa Secretario judicialin on tästä sille ilmoitettava, tai että velallinen on vastustanut maksamismääräystä. Se lisää tähän, että koska Secretario judicialin tekemä päätös on lainvoimainen menettelyllinen täytäntöönpanoperuste, tuomari ei voi täytäntöönpanomenettelyssä viran puolesta tutkia, oliko maksamismääräysmenettelyn kohteena olleessa sopimuksessa mahdollisesti kohtuuttomia sopimusehtoja.

25 Tässä tilanteessa kyseinen tuomioistuin, joka epäilee Espanjan oikeuden yhteensoveltuvuutta unionin oikeuden kanssa, päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko direktiiviä 93/13 tulkittava siten, että Espanjassa voimassa olevan maksamismääräysmenettelyä koskevan lainsäädännön – LEC:n 815 ja 816 § – kaltainen jäsenvaltion lainsäädäntö on ristiriidassa sen kanssa, kun siinä ei säädetä pakottavasti kohtuuttomien ehtojen valvonnasta eikä tuomarin puuttumisesta asiaan, ellei tuomioistuimen Secretario judicial katso tätä aiheelliseksi tai elleivät velalliset tee väitettä, koska tällainen lainsäädäntö vaikeuttaa tuomioistuimen mahdollisuutta valvoa viran puolesta mahdollisia kohtuuttomia ehtoja sisältäviä sopimuksia tai estää tällaisen valvonnan kokonaan?

2) Onko direktiiviä 93/13 tulkittava siten, että Espanjan lainsäädännön kaltainen jäsenvaltion lainsäädäntö on ristiriidassa sen kanssa, kun siinä ei anneta mahdollisuutta myöhemmässä täytäntöönpanovaiheessa ja heti menettelyä aloitettaessa tarkistaa viran puolesta tuomioistuinratkaisuun perustuvaa täytäntöönpanoperustetta – maksamismääräysmenettelyn päätteeksi tehtyä Secretario judicialin päätöstä – siltä kannalta, onko täytäntöönpanon kohteena olevan päätöksen perustana olleessa sopimuksessa kohtuuttomia ehtoja, koska kyseinen päätös on jäsenvaltion oikeuden mukaan lainvoimainen (LEC:n 551 ja 552 § sekä 816 §:n 2 momentti yhdessä luettuina)?

3) Onko Euroopan unionin perusoikeuskirjaa tulkittava siten, että maksamismääräysmenettelyä ja tuomioistuinratkaisuihin perustuvien täytäntöönpanoperusteiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön kaltainen kansallinen lainsäädäntö on ristiriidassa sen kanssa, kun siinä ei säädetä tuomioistuimen valvonnasta missään vaiheessa vaatimuksen ratkaisemista koskevan menettelyn aikana eikä anneta myöskään asian täytäntöönpanovaiheessa asiaa käsittelevälle tuomarille mahdollisuutta valvoa Secretario judicialin tekemää päätöstä?

4) Onko Euroopan unionin perusoikeuskirjaa tulkittava siten, että jäsenvaltion lainsäädäntö, jossa ei sallita kuulluksi tulemista koskevan oikeuden noudattamisen valvontaa viran puolesta, koska päätöksestä on tullut lainvoimainen, on ristiriidassa sen kanssa?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

26 Saksan hallitus epäilee, ettei ensimmäistä, kolmatta ja neljättä kysymystä voida ottaa tutkittavaksi siitä syystä, ettei niistä ole hyötyä ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle pääasian ratkaisemiseksi. Se väittää tältä osin, että asiassa on kyse lainvoimaisen maksamismääräyksen täytäntöönpanomenettelystä eikä itse maksamismääräysmenettelystä. Vastauksella, joka annetaan viimeksi mainitun menettelyn yhteensoveltuvuudesta direktiivin 93/13 kanssa, ei näin ollen ole mitään yhteyttä oikeusriidan kohteeseen.

27 Tästä on heti aluksi muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan sen ratkaistavaksi saatetun riita-asian tosiseikat ja arvioimaan niitä sekä tulkitsemaan ja soveltamaan kansallista lainsäädäntöä. Samalla tavoin yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, ovatko sen unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset tarpeellisia ja onko niillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti vastattava niihin (tuomio Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Näin ei ole nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

30 Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 32 kohdassa toteaa, kaikki asiaa koskevat prosessisäännöt on pidettävä mielessä. Vaikka tässä suhteessa onkin totta, että Espanjan prosessuaalinen järjestelmä mahdollistaa sen, että velallinen – maksamismääräysmenettelyä vastustettuaan – riitauttaa kyseiseen sopimukseen sisältyvän mahdollisesti kohtuuttoman ehdon, samalla järjestelmällä suljetaan pois se, että kohtuuttomuus tutkittaisiin viran puolesta sekä maksamismääräysmenettelyvaiheessa, kun tämä päätetään Secretario judicialin tekemällä päätöksellä, että maksamismääräyksen täytäntöönpanovaiheessa, kun tuomarin käsiteltäväksi on saatettu kyseistä täytäntöönpanoa koskeva väite.

31 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät kysymykset on tässä yhteydessä ymmärrettävä niiden laajassa merkityksessä eli siten, että niissä pyydetään arviointia pääasiallisesti siitä, soveltuuko se, ettei tuomarilla ole täytäntöönpanomenettelyssä toimivaltaa viran puolesta tarkistaa, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa oleva sopimusehto mahdollisesti kohtuuton, yhteen direktiivin 93/13 kanssa, kun otetaan huomioon maksamismääräysmenettelyn kulku ja Secretario judicialilla siinä olevat toimivaltuudet.

32 Näin ollen ja kun otetaan huomioon, että unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, joka mahdollistaa sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemisen (ks. vastaavasti tuomio Roquette Frères, C-88/99, EU:C:2000:652, 18 kohta ja tuomio Attanasio Group, C-384/08, EU:C:2010:133, 19 kohta), on todettava, ettei ole ilmeistä, ettei ensimmäisellä, kolmannella ja neljännellä kysymyksellä pyydetyllä unionin oikeuden tulkinnalla olisi yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen.

33 Kaikki ennakkoratkaisukysymykset voidaan näin ollen ottaa tutkittaviksi.

Asiakysymys

34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, jotka on syytä tutkia yhdessä, pääasiallisesti, onko direktiivi 93/13 esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa ei sallita sitä, että maksamismääräyksen täytäntöönpanoa käsittelevä tuomari arvioisi viran puolesta, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä ehto kohtuuton, kun maksamismääräyshakemusta käsitelleellä viranomaisella ei ole toimivaltaa tällaiseen arviointiin.

35 Jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomarille annettaisiin hyödyllinen vastaus, jonka avulla hän voi ratkaista käsiteltävänään olevan asian, aluksi on syytä muistuttaa, että unionin tuomioistuin on jo tuomiossa Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349) lausunut kansalliselle tuomioistuimelle direktiivin 93/13 perusteella maksamismääräysmenettelyssä kuuluvien velvollisuuksien luonteesta silloin, kun kuluttaja ei ole vastustanut häntä vastaan annettua maksamismääräystä.

36 Unionin tuomioistuin totesi tuossa tuomiossa muun muassa, että direktiiviä 93/13 on tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jolla ei sallita sitä, että maksamismääräyshakemusta käsittelevä tuomari arvioisi viran puolesta heti menettelyä aloitettaessa tai missä tahansa muussa asian käsittelyn vaiheessa – vaikka sillä olisi käytettävissään kaikki arviointiin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat – , onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä ehto kohtuuton silloin, kun kuluttaja ei ole esittänyt tätä koskevaa väitettä (tuomio Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, tuomiolauselman 1 kohta).

37 On syytä todeta, että kyseisen kansallisen lainsäädännön mukaan – sellaisena kuin sitä sovellettiin tuomioon Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349) johtaneessa ennakkoratkaisupyynnössä kyseessä olleessa asiassa – toimivalta maksamismääräyksen antamiseen oli tuomarilla eikä Secretario judicialilla.

38 Lailla 13/2009 (BOE nro 266, 4.11.2009, s. 92103), joka tuli voimaan 4.5.2010, tehdystä uudistuksesta lähtien maksamismääräysmenettely päätetään Secretario judicialin tekemällä päätöksellä – jos velallinen ei noudata maksamismääräystä tai ei vastaa asiassa –, joka on lainvoimainen.

39 Kyseinen lainmuutos, joka tehtiin maksamismääräysmenettelyn nopeuttamiseksi, ei sellaisenaan ole Juzgado de Primera Instancia no 5 de Cartagena (Cartagenan ensimmäisen asteen tuomioistuin) ilmaisemien epäilyjen kohteena tässä ennakkoratkaisupyynnössä.

40 Tältä osin on todettava, että koska kansallisia pakkotäytäntöönpanomenetelmiä ei ole yhdenmukaistettu, jäsenvaltioiden asiana on niille kuuluvan menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla antaa sisäisessä oikeusjärjestyksessään näitä koskevat yksityiskohtaiset säännöt. Unionin tuomioistuin on kuitenkin korostanut, että näiden yksityiskohtaisten sääntöjen on kuitenkin täytettävä kaksi edellytystä, eli ne eivät saa olla epäedullisempia kuin säännöt, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa kuluttajille tunnustettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. vastaavasti tuomio Sánchez Morcillo ja Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Vastaavuusperiaatteesta on yhtäältä todettava, että unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan yhtään sellaista seikkaa, joka voisi antaa aiheen epäillä pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännöstön yhdenmukaisuutta kyseisen periaatteen kanssa.

42 LEC:n 551 ja 552 §:stä sekä 816 §:n 2 momentista ilmenee muun muassa, että Espanjan prosessuaalisessa järjestelmässä maksamismääräyksen täytäntöönpanoa käsittelevä tuomari ei voi viran puolesta arvioida, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa oleva ehto direktiivin 93/13 6 artiklan kannalta katsoen kohtuuton, eikä kyseinen tuomari voi viran puolesta tarkistaa, onko tällainen ehto ristiriidassa oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvan kansallisen säännön kanssa, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava (ks. vastaavasti tuomio Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, 52 kohta).

43 Tehokkuusperiaatteesta unionin tuomioistuin on toisaalta jo useaan otteeseen muistuttanut, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava ottamalla huomioon tämän säännön merkitys koko menettelyssä, menettelyn kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä (tuomio Banco Español de

Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Huomioon on tällöin tarvittaessa otettava kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, joita ovat muun muassa puolustautumisoikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate sekä menettelyn moitteeton kulku (ks. tuomio Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, 34 kohta ja tuomio Pohotovosť, C-470/12, EU:C:2014:101, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Tässä tapauksessa on syytä todeta, että Espanjan maksamismääräysmenettelyn kulku ja erityispiirteet ovat sellaisia, että maksamismääräysmenettely päätetään ilman, että siinä olisi mitenkään mahdollista tarkistaa, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa kohtuuttomia ehtoja, jollei kyse ole tämän tuomion 24 kohdassa tarkoitetuista tilanteista, joissa asian käsittely kuuluu tuomarille. Jos maksamismääräyksen täytäntöönpanoa käsittelevällä tuomarilla ei näin ollen ole toimivaltaa viran puolesta arvioida, onko sopimuksessa tällaisia ehtoja, kuluttajaa vastaan voitaisiin antaa täytäntöönpanoperuste ilman, että hänellä olisi missään menettelyvaiheessa ollut takeita siitä, että tällainen arviointi on tehty.

46 Tässä yhteydessä on todettava, että tällaisella prosessuaalisella järjestelmällä vaarannetaan direktiivin 93/13 tavoitteena olevan suojan tehokkuus. Kyseisellä direktiivillä tavoitellun oikeuksien suojan tehokkuus voidaan nimittäin taata vain sillä edellytyksellä, että kansallinen prosessuaalinen järjestelmä mahdollistaa sen, että maksamismääräysmenettelyvaiheessa tai maksamismääräyksen täytäntöönpanovaiheessa voidaan viran puolesta tarkistaa, sisältyykö kyseiseen sopimukseen mahdollisesti kohtuuttomia ehtoja.

47 Tämän päätelmän pätevyyttä ei voida kyseenalaistaa sillä, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kansallisen prosessioikeuden mukaan Secretario judicialin tekemät päätökset tulevat lainvoimaisiksi ja että sen mukaan niillä on samankaltaisia vaikutuksia kuin tuomioistuinratkaisuilla.

48 On nimittäin syytä todeta, että vaikka jäsenvaltioiden asiana onkin säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään lainvoiman periaatteen yksityiskohtaisesta toteuttamisesta jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla, näiden sääntöjen on kuitenkin oltava vastaavuusperiaatteen ja tehokkuusperiaatteen mukaisia (ks. vastaavasti tuomio Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 70 kohdassa toteaa vastaavuusperiaatteesta, pääasiassa ei ole esitetty sellaista seikkaa, josta voitaisiin päätellä, että lainvoiman periaatteen täytäntöönpanoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt olisivat Espanjan oikeudessa direktiiviin 93/13 liittyvissä asioissa epäedullisempia kuin säännöt, jotka koskevat kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä tilanteita.

50 Sitä, ovatko jäsenvaltiot noudattaneet tehokkuusperiaatetta, on arvioitava muun muassa tämän tuomion 43 ja 44 kohdassa esitettyjen perusteiden nojalla, ja siitä on syytä todeta, että LEC:n 815 ja 816 §:n sanamuodon mukaan Secretario judicial tutkii maksamismääräyshakemuksen vain tarkistamalla sen, että kyseinen hakemus täyttää sille asetetut muotovaatimukset, ja erityisesti sen, että vaaditun saatavan määrä pitää kyseiseen hakemukseen liitettyjen asiakirjojen perusteella paikkansa. Secretario judicialilla ei Espanjan prosessioikeuden perusteella näin ole toimivaltaa arvioida, onko saatavan perusteena olevaan sopimukseen sisältyvä ehto mahdollisesti kohtuuton.

51 Lisäksi on syytä muistuttaa, että maksamismääräysmenettelyn päättävä Secretario judicialin päätös saa lainvoiman, minkä vuoksi kohtuuttomien ehtojen valvonta on mahdotonta maksamismääräyksen täytäntöönpanovaiheessa ainoastaan siksi, etteivät kuluttajat ole vastustaneet maksamismääräystä tätä varten asetetussa määräajassa ja ettei Secretario judicial ole saattanut asiaa tuomarin käsiteltäväksi.

52 Tässä suhteessa on kuitenkin tärkeää ensinnäkin todeta, että on olemassa merkittävä vaara siitä, että kyseiset kuluttajat eivät tee vaadittua väitettä siksi, että tätä tarkoitusta varten varattu määräaika on huomattavan lyhyt, tai että he pidättyvät puolustautumasta, kun otetaan huomioon oikeudenkäynnistä aiheutuvien kustannusten suuruus verrattuna riidanalaisen saatavan suuruuteen, tai siksi, että he eivät tiedä oikeuksiensa laajuutta tai miellä sitä taikka että elinkeinonharjoittajien tekemän maksamismääräyshakemuksen sisältö on rajallinen ja kuluttajien saatavilla olevat tiedot ovat tämän vuoksi puutteelliset (ks. vastaavasti tuomio Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, 54 kohta).

53 Toiseksi ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Secretario judicialilla on velvollisuus saattaa asia tuomarin käsiteltäväksi pelkästään siinä tapauksessa, että hakemukseen liitetyt asiakirjat osoittavat, ettei vaadittu määrä pidä paikkaansa.

54 Näin ollen, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa todennut, on katsottava, että pääasiassa kyseessä oleva lainvoiman periaatteen täytäntöönpanoa maksamismääräysmenettelyn yhteydessä koskeviin yksityiskohtaisiin sääntöihin liittyvä lainsäädäntö on tehokkuusperiaatteen vastainen, koska sillä tehdään direktiivillä 93/13 kuluttajille annettavan suojan soveltaminen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi elinkeinonharjoittajien vireille panemissa menettelyissä, joissa kuluttajat ovat vastaajina.

55 Kaiken edellä lausutun johdosta ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava niin, että direktiiviä 93/13 on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa ei sallita sitä, että maksamismääräyksen täytäntöönpanoa käsittelevä tuomari arvioisi viran puolesta, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä ehto kohtuuton, kun maksamismääräyshakemusta käsitelleellä viranomaisella ei ole toimivaltaa tällaiseen arviointiin.

Kolmas ja neljäs kysymys

56 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy kolmannessa ja neljännessä kysymyksessään, jotka on syytä tutkia yhdessä, pääasiallisesti, onko perusoikeuskirja ja tarkemmin ottaen sen 47 artiklassa vahvistettu oikeus tehokkaaseen tuomioistuimen tarjoamaan oikeussuojaan esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle.

57 Tältä osin on syytä todeta, ettei ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ole esittänyt niitä syitä, jotka ovat saaneet sen pohtimaan kyseisen kansallisen lainsäädännön yhteensoveltuvuutta perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, ja ettei ennakkoratkaisupyyntö siis sisällä riittävän täsmällisiä ja täydellisiä tietoja, jotta unionin tuomioistuin voisi antaa hyödyllisen vastauksen näihin kysymyksiin.

58 Näin ollen kolmanteen ja neljänteen kysymykseen ei ole syytä vastata.

Oikeudenkäyntikulut

59 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[Tuomiolauselma]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettua neuvoston direktiiviä 93/13/ETY on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa ei sallita sitä, että maksamismääräyksen täytäntöönpanoa käsittelevä tuomari arvioisi viran puolesta, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä ehto kohtuuton, kun maksamismääräyshakemusta käsitelleellä viranomaisella ei ole toimivaltaa tällaiseen arviointiin.

Oikeudenkäyntikieli: espanja.
Lähde: EUR-Lex CELEX 62014CJ0049

KKO:2016:73 28.10.2016 S2014/975
TALTIO 2230

Vastaajan puoliso oli ottanut kuluttajaluottoja salaa vastaajan pankkitunnuksilla. Luvattomasta käytöstä seuraava rangaistus- ja vahingonkorvausvastuu ei vaikuttanut tunnistuslain nojalla tunnistusvälineen haltijan vastuuseen huolimattomuudestaan. Vastuuta ei poistanut se, että puoliso oli tuomittu petoksesta – Sähköinen tunnistaminen – Oikeudeton käyttö – Kuluttajaluotto – Viivästyskorko.

B oli säilyttänyt verkkopankin käyttäjätunnusta ja avainlukulistaa samassa paikassa kotonaan siten, että myös hänen puolisonsa C oli tiennyt niiden säilytyspaikan ja voinut saada ne haltuunsa. C oli luottoa hakiessaan käyttänyt B:n verkkopankkitunnuksia ja ottanut B:n nimissä kuluttajaluoton ilman tämän lupaa. Tämän johdosta C oli tuomittu rangaistukseen petoksesta.

Korkein oikeus katsoi, että B oli säilyttänyt vahvaan sähköiseen tunnistamiseen käytettyjä tunnistusvälineitä huolimattomasti ja ettei hänen huolimattomuutensa ollut lievää. B oli vastuussa tunnistusvälineiden oikeudettomasta käytöstä ja velvollinen suorittamaan maksamatta jääneen luoton.

Koska kuluttajaluottosopimusta ei ollut tehty kuluttajansuojalaissa säädetyllä tavalla kirjallisesti tai sähköisesti, luotonantajalla ei ollut oikeutta periä luottokustannuksia.

L vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista 23 §, 27 §
Kuluttajansuojalaki 7 luku 17 §

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Kanne ja vastaus Espoon käräjäoikeudessa

A Oy vaati, että B velvoitetaan suorittamaan sille maksamatta jäänyt kuluttajaluotto ja käsittelykulut 119 euroa sekä korkosaatava 16,66 euroa. B oli vastuussa kuluttajaluotosta, jonka hänen aviopuolisonsa C oli ottanut hänen nimissään. B oli luovuttanut C:lle sähköisen tunnistusvälineensä eli verkkopankin avainlukulistan ja käyttäjätunnuksen tai ainakin hän oli laiminlyönyt ilmoittaa tunnistuspalvelun tarjoajalle eli omalle pankilleen tunnistusvälineen joutumisesta puolisonsa haltuun. C oli käyttänyt B:n tunnistusvälineitä yli vuoden ajan. Tästä voitiin päätellä, ettei B ollut säilyttänyt tunnistusvälineitä huolellisesti, vaikka hän ei olisi niitä suoranaisesti luovuttanut C:lle.

B kiisti vaatimuksen. Hän ei ollut ollut tietoinen siitä, että C oli ottanut kuluttajaluottoja hänen nimiinsä tai käyttänyt hänen pankkitunnuksiaan, eikä hän ollut tiennyt tilistä, jota hänen miehensä oli käyttänyt kuluttajaluottojen ottamisen yhteydessä. Lainan ottamiseen tarkoitettu puhelinnumero oli ollut niin sanottu prepaid-liittymä, jota ei ollut rekisteröity kenenkään nimiin. C oli tuomittu korvauksiin ja vankeusrangaistukseen 19 petoksesta, mukaan luettuna nyt kysymyksessä oleva menettely. Yhtiö oli laiminlyönyt hakea korvausta C:ltä. B:llä ei ollut ollut syytä epäillä puolisoaan mainituista teoista. Puolisoilla oli aina ollut kaikki pankkitunnukset samassa paikassa, josta ne voi ottaa maksaessaan laskuja tai tarkistaessaan tilitietoja.

Käräjäoikeuden tuomio 28.3.2014

Käräjäoikeus totesi, että B ei ollut tiennyt C:n menettelystä. B ei ollut luovuttanut tunnistusvälinettä C:lle eikä tunnistusvälineen joutuminen toisen haltuun ollut myöskään johtunut B:n huolimattomuudesta, jota ei olisi pidettävä lievänä. C oli salannut toimintansa ja perintäkirjeet vaimoltaan, joten B ei ollut voinut ilmoittaa tunnistuspalvelun tarjoajalle tunnistusvälineen joutumisesta oikeudettomasti toisen haltuun. B ei siten vastannut tunnistusvälineen oikeudettomasta käytöstä kantajalle aiheutuneista kustannuksista.

Käräjäoikeus hylkäsi kanteen.

Helsingin hovioikeuden tuomio 10.10.2014

Yhtiö valitti hovioikeuteen käräjäoikeuden tuomiosta ja toisti vaatimuksensa.

B vaati, että yhtiön valitus hylätään.

Hovioikeus totesi, että kysymys oli siitä, täyttikö B:n menettely tunnistuslain 27 §:n 1 momentin edellytykset ja oliko hän sanotun lainkohdan nojalla vastuussa tunnistusvälineiden oikeudettomasta käytöstä.

Hovioikeus katsoi olevan riidatonta, että B:n verkkopankkitunnukset olivat koko oikeudettoman käytön ajan sijainneet niin sanotussa laskulaatikossa, eli paikassa, josta molemmat puolisot olivat olleet tietoisia. Pelkästään se, että C oli ollut tietoinen tunnusten säilytyspaikasta, ei riittänyt osoittamaan, että B olisi tietoisesti ja nimenomaisesti luovuttanut tunnistusvälineiden hallinnan C:lle. B oli lähtökohtaisesti voinut olettaa, ettei C käytä hänen pankkitunnuksiaan oikeudettomasti. Näin ollen tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 1 kohdan edellytys ei täyttynyt.

B:n huolimattomuudesta hovioikeus lausui, että B oli myöntänyt säilyttäneensä pankkitunnuksiaan niin sanotussa laskulaatikossa, joka oli ollut puolisoiden tiedossa ollut yhteinen laskujen ja maksuvälineiden säilytyspaikka. Kyse oli siten poikkeuksellisesta tilanteesta, kun tunnistusvälineet olivat koko oikeudettoman käytön ajan säilyneet tallessa. A Oy oli vedonnut siihen, että B ei ollut toiminut tunnistusvälineen säilytyksen osalta huolellisesti.

Hovioikeuden mukaan B:n tunnistusvälineitä oli säilytetty sinänsä asianmukaisesti kotona. Vaikka lähtökohtaisesti käyttäjätunnusta ja avainlukulistaa tulisi lain esitöissä mainitun mukaisesti säilyttää eri paikoissa, ei vielä tunnusten yhdessä säilyttämisen voitu katsoa merkitsevän B:n lievää suurempaa huolimattomuutta. Kysymys ei myöskään ollut siitä, että B olisi laiminlyönyt velvollisuutensa seurata tunnistusvälineiden tallellaoloa, sillä tunnistusvälineitä oli edellä todetuin tavoin säilytetty koko ajan niille kuuluneessa paikassa.

Hovioikeus totesi, että puolisoiden yhteisessä taloudessa noudatettua käytäntöä, jossa puolisot olivat tietoisia toistensa verkkopankkitunnusten säilytyspaikasta, ei voitu pitää poikkeuksellisena. Tällainen menettely voi olla tavanomaista ja edistää yhteisen talouden hoitoon kuuluvien menojen oikeaaikaista ja asianmukaista hoitamista. Kuitenkin myös tällaisessa tilanteessa puolisoille tuli asettaa jonkinasteinen velvollisuus ehkäistä tunnistusvälineiden väärinkäyttö toisen puolison toimesta.

A Oy oli vedonnut etenkin siihen, että C oli käyttänyt B:n tunnistusvälineitä oikeudettomasti yli vuoden ajan. Ajallisesti ensimmäisen C:n syyksi luetun petosrikok-

sen ja yhtiöltä nostetun lainan välillä oli kulunut aikaa noin kymmenen kuukautta. Voitiin pitää poikkeuksellisena, ettei B ollut havainnut tunnistusvälineidensä pitkään jatkunutta ja laaja-alaista väärinkäyttöä. B oli kuitenkin uskottavasti kuvannut C:n menettelyä, jossa tieto tunnistusvälineiden väärinkäytöstä oli pyritty suunnitelmallisesti pitämään salassa B:ltä muun muassa ohjaamalla rahat erikseen avatulle tilille ja piilottamalla häneltä postitse saapuneet perintäkirjeet. B ei ollut myöskään voinut havaita tunnistusvälineiden säilytyksen ja tallellaolon osalta mitään epätavanomaista. Kokonaisuutena B:n huolellisuutta ja tapauksen olosuhteita arvioituaan hovioikeus katsoi, että tunnistusvälineiden oikeudeton käyttö oli johtunut ainoastaan B:n lievästä huolimattomuudesta eikä tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 2 kohdan edellytys täyttynyt.

Kysymykseen siitä, oliko B laiminlyönyt ilmoittaa tunnistusvälineiden oikeudettomasta käytöstä tunnistuspalvelun tarjoajalle, hovioikeus totesi, että asiassa ei ollut esitetty selvitystä siitä, milloin B oli ilmoittanut väärinkäytöksistä pankilleen, mutta ilmoitus oli ilmeisesti tehty C:n toiminnan paljastuttua keväällä 2012. Näissä olosuhteissa ja edellä B:n toimintamahdollisuuksista esitetyt seikat huomioon ottaen B:n ei ollut voitu odottaa ilmoittavan tunnistusvälineiden oikeudettomasta käytöstä pankilleen. Näin ollen tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 3 kohdan edellytys ei täyttynyt.

Johtopäätöksenään hovioikeus lausui, ettei B:n menettely täyttänyt tunnistuslain 27 §:ssä asetettuja edellytyksiä miltään osin eikä hän siten ollut vastuussa tunnistusvälineidensä oikeudettomasta käytöstä yhtiölle.

Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeuden jäsenet Merja Halme-Korhonen, Esa Hakala ja Jukka Lindstedt. Esittelijä Heikki Kemppinen.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

A Oy:lle myönnettiin valituslupa.

Valituksessaan A Oy vaati, että hovioikeuden tuomio kumotaan ja kanne hyväksytään kokonaisuudessaan.

Vastauksessaan B vastusti vaatimuksia ja vaati valituksen hylkäämistä.

Välitoimet

A Oy:tä kehotettiin esittämään jäljennös luottosopimuksesta ja lainaehdoista. Lisäksi A Oy:lle varattiin tilaisuus antaa lausumansa viivästyskorkoehdon kohtuullisuudesta ja siihen vaikuttavien sopimusehtojen selkeydestä ja ymmärrettävyydestä.

A Oy:n toimittaman lausuman johdosta yhtiölle varattiin tilaisuus antaa lausuma myös kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n sisällöstä ja sen rikkomisen oikeusvaikutuksista sekä siitä, onko luottosopimus tehty ja toimitettu kuluttajalle mainitussa säännöksessä tarkoitetulla tavalla ja voiko tuomioistuin ottaa luottosopimuksen muotoa koskevan kysymyksen tutkittavakseen omasta aloitteestaan.

A Oy:n toimittamat lausumat ja asiakirjat toimitettiin tiedoksi B:lle, jolle varattiin tilaisuus antaa lausuma yhtiön lausumien ja selvitysten johdosta. B antoi lausumansa.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

I Asian tausta ja kysymyksenasettelu

1. B oli säilyttänyt verkkopankin käyttäjätunnusta ja avainlukulistaa kotonaan puolisoiden yhteisessä laskulaatikossa siten, että hänen aviopuolisonsa C oli tiennyt niiden säilytyspaikan ja C:llä oli myös ollut niihin pääsy.

2. C oli 23.1.2012 B:n tietämättä hakenut tämän nimissä internetin välityksellä A Oy:ltä 100 euron suuruisen kuluttajaluoton käyttämällä henkilöllisyyden tunnistamisessa B:n verkkopankkitunnuksia. Luotto oli samana päivänä myönnetty ja maksettu C:n ilmoittamalle tilille, jonka olemassaolosta B ei ollut tiennyt. C ei ollut maksanut velkaa takaisin. Hän oli salannut puolisoltaan siihen liittyvät perintäkirjeet.

3. C oli 11.2.2013 tuomittu rangaistukseen useista petoksista, koska hän oli hakenut puolisonsa nimissä mutta tämän tietämättä ja suostumuksetta erisuuruisia kuluttajaluottoja. Yksi petoksista koski kohdassa 2 mainittua 100 euron kuluttajaluottoa.

4. A Oy on 22.11.2012 vireille tulleessa kanteessaan vaatinut, että B velvoitetaan suorittamaan velan pääoman, käsittelykuluja, luottoaikaista 28 prosentin korkoa sekä samansuuruista viivästyskorkoa ajalta 7.2. - 4.8.2012 ja tämän jälkeen lakisääteistä viivästyskorkoa. B on vastauksessaan kiistänyt olevansa vastuussa puolisonsa ottamasta kuluttajaluotosta ja pitänyt yhtiön vaatimuksia kohtuuttomina. Käräjäoikeus on hylännyt kanteen sillä perusteella, ettei B ollut vastuussa verkkopankkitunnustensa oikeudettomasta käytöstä, koska hän ei ollut tiennyt puolisonsa rikollisesta menettelystä. Hovioikeus ei ole muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

5. A Oy on Korkeimman oikeuden pyynnöstä toimittamassaan lausumassa esittänyt, että sopimus oli tehty käyttäen vahvaa sähköistä tunnistamista, että luotonhakija oli ennen sopimuksen tekemistä saanut tiedot luotosta Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeella ja että luotonhakija oli hyväksynyt luottoehdot tekstiviestillä. Yhtiö on toimittanut Korkeimpaan oikeuteen kopiot lomakkeesta ja vakioehdoista mutta ei kyseistä luottoa koskevaa luottosopimusta. Lisäksi A Oy on lisäselvityspyynnön johdosta ilmoittanut, että yhtiön näkemyksen mukaan kuluttaja on voinut tallentaa ja toisintaa sopimuksen ehdot ja että kuluttajaluottosopimus on siten tehty kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:ssä edellytetyllä tavalla.

6. Korkeimmassa oikeudessa on A Oy:n valituksen johdosta kysymys siitä, onko B vastuussa luotosta, joka on haettu käyttämällä oikeudettomasti hänen verkkopankkitunnuksiaan. Arvioitavana on lisäksi se, onko yhtiöllä oikeus periä luottokustannuksia.

II Vastuu tunnistusvälineen oikeudettomasta käytöstä

Vahva sähköinen tunnistaminen

7. Tässä tapauksessa luotonhakijan henkilöllisyys on ennen kuluttajaluottosopimuksen tekemistä tunnistettu verkkopankkitunnuksilla eli käyttäen kuluttajansuojalain 7 luvun 15 §:ssä edellytettyä tunnistusmenetelmää, joka täyttää vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain (tunnistuslaki) 8 §:ssä (617/2009) säädetyt vaatimukset. Lain nimike on sittemmin 1.7.2016 lukien muutettu laiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (533/2016).

8. Vahvan sähköisen tunnistamisen tarkoituksena on, että tunnistusväline ja sen käyttö voidaan yhdistää henkilön todelliseen henkilöllisyyteen. Tunnistuslain esitöiden mukaan palveluntarjoajan on voitava luottaa siihen, että etäyhteyden päässä oleva palvelunkäyttäjä on se, joka väittää olevansa (HE 36/2009 vp s. 1 ja 36). Vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmää käytetään enenevässä määrin internetin kautta tapahtuvassa kaupankäynnissä sekä asioinnissa viranomaisten kanssa esimerkiksi terveydenhoitoon ja verotukseen liittyvissä asioissa.

9. Tunnistusjärjestelmä perustuu sopimuksiin, jotka pankki tai muu tunnistuspalvelun tarjoaja tekee yhtäältä tunnistusvälineen haltijan kanssa ja toisaalta internetverkossa toimivien yritysten ja viranomaisten kanssa. Menetelmän ensivaiheeseen kuuluu, että tunnistuspalvelun tarjoaja tunnistaa luotettavasti ja yleensä henkilökohtaisesti tunnistusvälineen hakijan. Tunnistusväline voi olla käyttäjän tiedossa oleva käyttäjätunnus ja hänen hallussaan oleva sirukortti tai muu väline, kuten salasanalista, joita käytetään yhdessä tunnistamistapahtuman yhteydessä. Tunnistusväline on aina henkilökohtainen. Tunnistusvälinettä ei saa luovuttaa toiselle, ja sitä on säilytettävä huolellisesti. Tunnistusmenetelmän luotettavuus edellyttää myös riittävää tietoturvaa ja muun muassa tiedonsiirron luotettavuutta.

Tunnistusvälineen haltijan vastuuta koskevat säännökset ja niitä koskevat esityöt

10. Tunnistuslain 27 §:n 1 momentin mukaan tunnistusvälineen haltija vastaa tunnistusvälineen oikeudettomasta käytöstä vain, jos 1) hän on luovuttanut tunnistusvälineen toiselle, 2) tunnistusvälineen katoaminen, joutuminen oikeudettomasti toisen haltuun tai oikeudeton käyttö johtuu hänen huolimattomuudestaan, joka ei ole lievää tai 3) hän on laiminlyönyt ilmoittaa tunnistuspalvelun tarjoajalle tai sen ilmoittamalle muulle taholle tunnistusvälineen katoamisesta, joutumisesta oikeudettomasti toisen haltuun tai oikeudettomasta käytöstä ilman aiheetonta viivytystä sen havaittuaan. Pykälän 2 momentissa on tunnistusvälineen haltijan vastuuta koskevia rajoituksia, joilla ei kuitenkaan ole merkitystä tässä asiassa.

11. Lain esitöiden (HE 36/2009 vp s. 64) mukaan pykälän 1 kohdassa tunnistusvälineen luovutuksella tarkoitetaan vapaaehtoista hallinnan luovutusta, tapahtuipa se missä tarkoituksessa tahansa. Tunnistusvälineen haltijan voidaan katsoa ottavan riskin välineen väärinkäytöstä, vaikka hän luovuttaisi sen toiselle esimerkiksi vain säilytettäväksi. Tämän vuoksi hän voi joutua vastuuseen riskin toteutuessa. Säännöksessä tarkoitetusta luovutuksesta on kysymys vain silloin, kun tunnistusvälineen haltija tietoisesti luovuttaa juuri välineen hallinnan toiselle. Säännös ei siten koske esimerkiksi tilannetta, jossa tunnistusvälineen haltija luovuttaa toisen säilytettäväksi laukun, jossa tunnistusväline on. Jos tunnistusvälineen haltijan tällaista menettelyä pidetään huolimattomana, vastuu voi kuitenkin syntyä momentin 2 kohdan nojalla.

12. Momentin 2 kohdasta lain esitöissä lausuttiin ainoastaan, että vastaavanlainen vastuuperuste oli tuolloin voimassa olleessa kuluttajansuojalain 7 luvun 19 §:n 1 mo-

mentin 2 kohdassa (385/1986). Lisäksi viitattiin siihen, mitä tunnistuslain 23 §:n kohdalla lausuttiin tunnistusvälineen haltijan velvollisuudesta huolehtia välineestä.

13. Tunnistuslain 23 §:n mukaan tunnistusvälineen haltijan on käytettävä tunnistusvälinettä sopimuksen ehtojen mukaisesti, hänen on säilytettävä tunnistusvälinettä huolellisesti eikä hän saa luovuttaa sitä toisen käyttöön. Tunnistusvälineen säilyttämisen osalta lain esitöissä (HE 36/2009 vp s. 59 - 60) on todettu, että arvioitaessa sitä, millaisia varotoimia tunnistusvälineen haltijalta voidaan kohtuudella edellyttää, on otettava huomioon, että tavanomaiset tunnistusvälineet on yleensä tarkoitettu käytettäviksi usein ja että niitä on sen vuoksi voitava kuljettaa mukana. Tunnistusvälineen haltijalta edellytettäviin kohtuullisiin varotoimiin voidaan yleensä katsoa kuuluvan esimerkiksi sen, että hän säilyttää tunnistusvälinettä ja sen käyttöön liittyviä yksilöiviä tietoja erillään niin, ettei sivullinen voi yhdistää niitä toisiinsa. Tunnistusvälineen haltijalta ei kuitenkaan voida vaatia kohtuuttoman pitkälle meneviä turvajärjestelyjä. Esimerkiksi se, että tunnistusvälineen haltija säilyttää sekä tunnistusvälinettä että tunnuslukua kotonaan, ei vielä sinänsä merkitse sitä, että hän olisi laiminlyönyt huolellisuusvelvoitteensa. Huolellisena menettelynä voidaan yleensä pitää esimerkiksi sitä, että tunnistusvälinettä säilytetään lompakossa tai käsilaukussa ja tunnuslukua kotona lipaston laatikossa.

Korkeimman oikeuden kannanotot

Tunnistusvälineen luovuttaminen

14. Tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan tunnistusvälineen haltija vastaa sen oikeudettomasta käytöstä, jos hän on luovuttanut tunnistusvälineen toiselle. Tältä osin säännös vastaa myös voimassa olevissa kuluttajansuojalain 7 luvun 40 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja maksupalvelulain 62 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyä vastuuperustetta. Kuluttajansuojalain ja maksupalvelulain mukaan luottokortin tai muun maksuvälineen luovuttamisesta, toisin kuin välineen huolimattomasta säilytyksestä, seuraa täysi vastuu sen oikeudettomasta käytöstä. Korkein oikeus toteaa, että edellä mainittuja säännöksiä sovellettaessa välineen luovuttamista on soveltamistilanteiden samankaltaisuuden vuoksi tulkittava yhdenmukaisesti.

15. Tunnistusvälineen haltijan vastuuseen ei momentin 1 kohdan mukaan vaikuta se syy, miksi väline on luovutettu toiselle. Vastuu voi syntyä paitsi silloin, kun tunnistusväline on annettu toisen käytettäväksi, myös silloin, kun väline on luovutettu vain sen säilyttämistä varten. Luovuttaminen voi tässä yhteydessä tarkoittaa paitsi tunnistamiseen liittyvän välineen hallinnan siirtämistä myös salasanan tai muun tunnuksen ilmaisemista, joka on tarkoitettu vain tunnistusvälineen haltijan tietoon. Toisaalta luovuttaminen edellyttää, että tunnistusvälineen laillinen haltija on vapaaehtoisesti ja tarkoituksellisesti antanut välineen toisen hallintaan tai tietoon.

16. B:n mukaan hän ei ole antanut verkkopankkitunnuksiaan C:lle eikä myöskään lupaa niiden käyttämiseen. Korkein oikeus katsoo, ettei tunnistusvälineen luovuttamisena voida pitää myöskään sellaista menettelyä, jossa tunnistusvälineen haltija säilyttää välinettä kodissaan, vaikka hänen puolisonsa tietää säilytyspaikan tai voi sen helposti selvittää. B:n vastuuta tunnistusvälineen oikeudettomasta käytöstä ei siten voida perustaa 1 kohdassa tarkoitettuun tunnistusvälineen luovutukseen.

Huolimattomuuden arviointi

17. Tunnistusvälineen haltijan vastuu voi tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla perustua siihen, että oikeudeton käyttö on johtunut hänen huolimattomuudestaan, joka ei ole lievää. Vastuun syntymisen edellytyksinä on, että tunnistusvälineen oikea haltija on rikkonut huolellisuusvelvollisuutensa, hänen menettelynsä on lievää moitittavampaa ja tämä huolimaton menettely on syy-yhteydessä tunnistusvälineen oikeudettomaan käyttämiseen. Säännös liittyy lain 23 §:ään, jonka mukaan tunnistusvälineen haltijan on säilytettävä välinettä huolellisesti.

18. Tunnistuslain esitöiden mukaan tunnistusvälineen huolellinen säilyttäminen edellyttää yleensä sitä, että tunnistamisen välinettä ja tunnistetietoja säilytetään erillään niin, ettei sivullinen voi yhdistää niitä toisiinsa. Hyväksyttävänä menettelynä on pidetty sitä, että tunnistusvälineen yhtä osaa säilytetään kotona ja toista pidetään mukana esimerkiksi lompakossa tai käsilaukussa. Huolelliseen käyttöön kuuluu myös se, että välineiden tallellaolo ajoittain tarkastetaan etenkin liikuttaessa paikoissa, joissa on erityisen suuri vaara joutua varkauden uhriksi (KKO 2006:81).

19. Lain esitöissä huolellisuusvelvoitetta on tarkasteltu sen riskin kannalta, että joku täysin ulkopuolinen henkilö saa kadotetun tai varastetun tunnistusvälineen käyttöönsä.

Käsiteltävänä olevassa tapauksessa oikeudettomaan käyttöön syyllistynyt on kuitenkin ollut yhteisessä asunnossa asunut puoliso. Ongelmallista onkin, miten tunnistusvälineen haltijan vastuuta ja huolellisuusvelvoitetta on arvioitava tilanteessa, jossa tämän perheenjäsen on salaa ottanut tunnistusvälineen ja käyttänyt sitä oikeudettomasti.

20. Vastuuta arvioitaessa lähtökohtana on, että tunnistusväline on edellä kohdassa 9 kuvatuin tavoin henkilökohtainen, jolloin tunnistusvälineen haltijan puoliso on sivullisen asemassa. Tunnistusvälinettä on kuitenkin voitava säilyttää siten, ettei sen käyttäminen ole kohtuuttoman hankalaa. Henkilöllä voi olla samanaikaisesti hallussaan useita vahvaan sähköiseen tunnistamiseen kelpaavia välineitä. Erilaisten yksityisten ja julkisten palvelujen käyttäminen edellyttää usein sähköistä tunnistamista. Tunnistamisessa käytettävää välinettä ja siihen liittyviä tunnuksia on voitava säilyttää siellä, missä sähköisiä palveluita käytetään. Huolellisuusvelvoitetta ei voida asettaa niin ankaraksi, että se hankaloittaisi sähköisten palvelujen käyttöä kotoa käsin ja asettaisi tavanomaisella tavalla asioitaan hoitavan henkilön ennakoimattomien vastuiden vaaraan. Menettelyn huolimattomuuden arviointi perustuu kokonaisharkintaan, jossa voidaan ottaa huomioon muun muassa väärinkäytön riskin suuruus ja varotoimenpiteiden mahdollisuus.

21. Pelkästään se, että tunnistusvälineeseen kuuluvia osia säilytetään kodin eri paikoissa tai osin esimerkiksi käsilaukussa tai lompakossa, ei käytännössä aina riitä estämään niiden joutumista muiden samassa taloudessa asuvien käsiin. Laki tai sen esityöt eivät anna tukea käsitykselle, jonka mukaan varotoimien perheenjäsenien väärinkäytöksiä kohtaan tulisi olla tavanomaisia huolellisuusvelvoitteita vaativampia. Pikemminkin on niin, että kodin piirissä tapahtuvaa varomattomuutta tunnistusvälineiden käsittelyssä voidaan herkemmin pitää lievänä huolimattomuutena perheenjäsenien välisen luottamuksen vuoksi. Toisaalta sähköiset palvelut perustuvat käyttäjän henkilöllisyyden luotettavaan tunnistamiseen, mikä puolestaan edellyttää sitä, että tunnisteen haltija pitää hänelle henkilökohtaisesti myönnettyä tunnistusvälinettä vain omassa hallinnassaan ja pyrkii kohtuullisin toimin estämään välineen väärinkäytön.

22. Korkein oikeus toteaa, että tunnistusvälineen haltijan menettelyä tunnistusvälineen säilyttämisessä on yleensä arvioitava samoin perustein siitä riippumatta, kuka on välinettä oikeudettomasti käyttänyt. Vähimmäisvaatimuksena on, että tunnistamiseen tarvittavia tunnistetietoja ja tunnistamisen välinettä ei säilytetä kotona samassa, toisten tiedossa olevassa tai helposti löydettävissä olevassa paikassa. Huolimaton säilytystapa lisää riskiä siitä, että perheenjäsen käyttää väärin toisen perheenjäsenen tunnistusvälinettä.

23. B oli säilyttänyt sekä verkkopankin käyttäjätunnusta että avainlukulistaa kotonaan puolisoiden yhteisessä laskulaatikossa. B on tiennyt, että säilytyspaikka on C:n tiedossa ja vaivatta tämän saatavilla. Tällainen avoin säilytystapa ei täytä tunnistusvälineen huolellisen säilyttämisen vaatimuksia edes perheenjäsenten kesken. Koska B ei ole ryhtynyt minkäänlaisiin toimiin pitääkseen tunnistusvälineensä suojassa, hänen huolimattomuuttaan ei voida pitää lievänä.

24. B on vedonnut siihen, että A Oy:n saatava perustuu C:n rikolliseen menettelyyn, josta B ei ole tiennyt. Korkein oikeus toteaa, että toisen tunnistusvälineen luvaton käyttö liittyy usein rangaistavaan tekoon. Tästä seuraava rangaistus- ja vahingonkorvausvastuu ei vaikuta siihen vastuuseen, joka tunnistuslain nojalla syntyy tunnistusvälineen haltijan oman huolimattomuuden tai muun menettelyn perusteella. Näin B:n vastuuta hänen nimissään haetusta luotosta ei poista se, että C on tuomittu rangaistukseen petoksesta.

25. Kun B:n on katsottu säilyttäneen huolimattomasti tunnistusvälinettä, ei ole tarvetta erikseen lausua siitä, onko hän tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla laiminlyönyt ilmoittaa pankille tunnistusvälineen oikeudettomasta käytöstä ilman aiheetonta viivytystä.

Tunnistusvälineen haltijan vastuun sisältö

26. Korkein oikeus toteaa, että tunnistuslain 27 §:ssä käytetään varsin yleistä ilmaisua "tunnistusvälineen haltija vastaa tunnistusvälineen oikeudettomasta käytöstä". Säännöksestä ei käy ilmi, minkälaisesta vastuusta on kysymys ja kenelle välineen haltija on vastuussa. Myöskään lain esitöissä ei ole käsitelty vastuun sisältöä ja mitä se voi merkitä erilaisten oikeustoimien ja asioiden yhteydessä. Korkein oikeus toteaa, että vastuusäännös on kansallinen eikä asiakkaan vastuusta säädetä myöskään 1.7.2016 alkaen sovellettavaksi tulleessa sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (910/2014/EU).

27. Tunnistuslain 27 § on laadittu pitkälti vastaamaan tuolloin voimassa ollutta kuluttajansuojalain 7 luvun 19 §:n säännöstä, joka koski tilinhaltijan vastuuta luottokortin

tai muun tililuoton käyttöön oikeuttavan tunnisteen oikeudettomasta käytöstä. Tunnistuslain esitöissä on pyritty kohdittain selostamaan, miltä osin ehdotettu säännös vastaa mainittua kuluttajansuojalain säännöstä tai poikkeaa siitä (HE 36/2009 vp s. 63 - 64). Korkein oikeus toteaa, että kuluttajansuojalain säännös koski kuluttajan ja pankin tai luottokorttiyhtiön välistä tililuottosopimusta ja tilin käyttöön liittyvää kuluttajan vastuun rajoittamista suhteessa tunnisteen luovuttaneeseen luotonantajaan. Oikeudellisesti tilanne on toisenlainen tunnistuslaissa, koska tunnistamispalvelu toimii vain apuvälineenä asiakkaan ja jonkin muun yrityksen tai viranomaisen välisessä oikeustoimessa tai asiassa. Säännöksestä ja lain esitöistä on kuitenkin pääteltävissä lain tarkoituksena olleen, että tunnistusvälineen haltijan vastuu on lopputulokseltaan samankaltainen kuin kuluttajan vastuu luotto- ja maksuvälineiden oikeudettomasta käytöstä.

28. Korkein oikeus katsoo, että tilanne, jossa luotonantaja on myöntänyt luoton käyttäen luotonhakijan tunnistamiseen vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmää, on pitkälti verrattavissa luottokortin käyttöön. Jos tunnistusvälineen oikeudeton käyttö tällöin johtuu lainkohdassa tarkoitetusta tunnistusvälineen haltijan tahallisesta tai tuottamuksellisesta menettelystä, hän myös vastaa luotosta. Tunnistusvälineen haltijan vastuu on siten samanlaista kuin hänen itse tekemässään luottosopimuksessa.

Johtopäätös

29. B on laiminlyönyt velvollisuutensa säilyttää tunnistusvälinettään huolellisesti, kun hän on säilyttänyt tunnistamisen välineitä kotonaan samassa paikassa tietäen, että myös hänen puolisonsa on tiennyt säilytyspaikan ja että tämä on voinut esteettä saada ne haltuunsa. Tunnistusvälineen oikeudeton käyttö on tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 2 kohdan tarkoittamalla tavalla katsottava johtuneen B:n huolimattomuudesta, joka ei ole lievää. B on sen vuoksi vastuussa luotosta, joka on otettu hänen tunnistusvälinettään käyttäen. Näin ollen hän on velvollinen suorittamaan maksamatta jääneen kuluttajaluoton A Oy:lle.

III Liitännäisvaatimukset

30. Vaikka alemmat oikeudet eivät ole lausuneet kanteen liitännäisvaatimuksista, viivytyksen välttämiseksi Korkein oikeus tutkii nämä vaatimukset.

Vastuu luottokustannuksista

31. Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan kuluttajaluottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale sopimusta. Sopimus voidaan tehdä myös sähköisesti siten, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa sopimuksen muuttumattomana. Pykälän 2 momentin mukaan kuluttajaluottosopimuksessa on mainittava muun ohella tiedot luottosopimuksen osapuolista sekä luotosta, luottokustannuksista ja luoton takaisinmaksusta. Pykälän 3 momentin mukaan kuluttajalta ei saa luottosuhteen perusteella periä korkoa tai maksuja, joista ei ole sovittu 1 momentissa tarkoitetussa sopimuksessa.

32. Pykälän 1 momentilla on pantu täytäntöön kulutusluottodirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta) 10 artiklan 1 kohta. Sen mukaan luottosopimukset on laadittava kirjallisina tai muulla pysyvällä tavalla (pysyvä väline, durable medium) ja kaikkien sopimuspuolten on saatava yksi kappale luottosopimuksesta. Pysyvä väline on direktiivin 3 artiklan m alakohdassa määritelty välineeksi, jonka avulla kuluttaja voi tallentaa hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja siten, että tiedot ovat helposti saatavissa myöhempää käyttöä varten tietojen käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen ajan, ja joka mahdollistaa tallennettujen tietojen tulostamisen muuttumattomina. Direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa on luettelo luottosopimuksessa mainittavista tiedoista ja ehdoista.

33. Unionin tuomioistuin on ratkaisussaan Content Services, C-49/11 (EU:C:2012:419) käsitellyt sitä, millä edellytyksillä kuluttajan katsotaan saavan tiedot pysyvällä tavalla internetpalvelun kautta. Pysyvän tavan on taattava se, että kuluttaja saa tiedot haltuunsa samalla tavalla kuin paperin välityksellä. Tuomioistuimen mukaan pysyvän tavan vaatimuksia ei täytä ainakaan sellainen käytäntö, jonka mukaan kuluttajalle annettavat tiedot ovat saatavilla yksinomaan yrityksen internetsivustolle johtavan hyperlinkin kautta. Kun kuluttaja tällöin joutuisi tekemään aktiivisia toimia saadakseen tiedot, ei kuluttaja myöskään "saa" tietoja niin kuin direktiivissä edellytetään.

34. Korkein oikeus toteaa, että kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n säännöksiä kuluttajaluottosopimuksen muotovaatimuksista on tulkittava edellä selostettujen unionin oikeuden vaatimusten mukaisesti. Näin on

myös silloin, kun kuluttajaluotto on pienempi kuin 200 euroa, jolloin se jää kulutusluottodirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Jollei luotonantaja ole huolehtinut siitä, että kuluttaja saa pysyvällä tavalla haltuunsa kuluttajaluottosopimuksen, luotonantaja ei saa periä minkäänlaisia luottokustannuksia. Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 § on kuluttajan suojaksi säädettyä pakottavaa oikeutta, eivätkä sen asettamat vaatimukset ja rikkomisen seuraamukset ole tulkinnan- tai harkinnanvaraisia. Lisäksi unionin tuomioistuin on katsonut, että tuomioistuimen on viran puolesta tutkittava kulutusluottodirektiivin 10 artiklan 2 kohdan vaatimusten noudattaminen ja, jollei vaatimuksia ole noudatettu, tehtävä tästä kaikki kansallisessa oikeudessa säädetyt päätelmät (tuomio Radlinger, C-377/14, EU:C:2016:283, kohdat 68 - 74). Korkein oikeus katsoo, että tuomioistuimen on otettava säännös huomioon ilman vastaajan nimenomaista väitettäkin.

35. A Oy ei ole väittänyt, että se olisi sopimuksenteon yhteydessä tai sen jälkeen toimittanut luotonhakijalle kuluttajaluottosopimusta kirjallisesti tai sähköisessä muodossa. Korkeimman oikeuden lausumapyynnöistä huolimatta yhtiö ei ole myöskään kuvannut, miten sen käyttämä internetsivusto olisi turvannut sen, että kuluttaja saa itselleen luottosopimuksen, jossa on yksilöidyt tiedot muun muassa luotosta ja luottokustannuksista ja joka on tallennettavissa ja säilytettävissä muuttumattomana.

36. Korkein oikeus katsoo, ettei A Oy ole osoittanut kuluttajan saaneen kuluttajaluottosopimusta haltuunsa pysyvällä tavalla niin kuin kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 1 momentissa edellytetään. Yhtiöllä ei siten ole pykälän 3 momentin johdosta oikeutta periä luotosta vaatimiaan käsittelymaksuja, luottoaikaista korkoa eikä luottoaikaiseen korkoon perustuvaa viivästyskorkoa. Näitä koskevat vaatimukset on myös tunnistusvälineen haltijaan kohdistettuina hylättävä perusteettomina.

Tuomiolauselma

Hovioikeuden tuomio kumotaan.

B velvoitetaan suorittamaan A Oy:lle maksamatta jäänyt kuluttajaluoton pääoma 100 euroa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuine viivästyskorkoineen 7.2.2012 lukien.

Yhtiön muut korko- ja kuluvaatimukset hylätään.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Pertti Välimäki, Juha Häyhä, Soile Poutiainen, Marjut Jokela ja Tuula Pynnä. Esittelijä Tiina Väisänen.

Lähde: Finlex.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 13.12.2016 S 15/3177 1770 HELHO:2016:16

Vastaaja ei vastannut haasteeseen eikä siten esittänyt väitettä, että luottokorko tai nostopalkkio olisivat olleet kohtuuttomia; käräjäoikeuden ei olisi tullut viran puolesta tutkia näitä kustannuksia koskevien ehtojen kohtuullisuutta – Yksipuolinen tuomio – Selvästi perusteeton vaatimus – Euroopan unionin oikeus.

Tuusulan käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio ja tuomio 6.11.2015 nro 9124

Kantajan kanne

Kantaja on vaatinut, että vastaaja velvoitetaan maksamaan kantajalle:

---

2. Korkosaatava:
654,00 euroa.
Selite: Kuukausikorko.

---

4. Kulut:
125,00 euroa.

Viivästyneelle määrälle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa, jonka määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä 7 prosenttiyksiköllä. Korkoa on maksettava tiedoksiantopäivästä 24.9.2015 alkaen.

Koron määräytymistapa: Korkolain 4 § 1 mom. mukaan.

Selite: Nostopalkkio.

Vaatimusten perusteet:

B Oy on myöntänyt vastaajalle 2.000 euron limiittiluoton, josta on maksamatta ja kokonaisuudessaan erääntynyt haastehakemuksessa mainittu määrä. Vastaajalle on lähetetty alkuperäinen lasku sekä maksumuistutuksia ennen kuin luotto on irtisanottu. Saatava on voinut erääntyä erissä ja vaaditut muistutuskulut muodostuvat velkojan lähettämien eräkohtaisten muistutuskirjeiden kuluista. Kaikki luoton korko- ja muut ehdot, sekä KSL 7:9 §:ssä mainitut vakiomuotoiset kuluttajaluottotiedot ovat olleet vastaajan nähtävissä, toistettavissa ja tallennettavissa ennen luoton ottamista. KSL 7:17 a § ei tule sovellettavaksi, koska vastaajalle on myönnetty 2.000 euron luotto ja vastaajalla on ollut myös tosiasiallinen mahdollisuus nostaa koko luotto kerralla. Kaikki kantajan korko- ja kuluvaatimukset perustuvat kirjoitettuun lakiin, eivätkä ne siksi ole hylättävissä miltään osin selvästi perusteettomina. B Oy on siirtänyt saatavansa kaikkine oikeuksineen Oy:lle.

Joustava 19154 Aloituspvm: 7.1.2015 Eräpvm: 21.4.2015

Perintäkuluvaatimukset perustuvat seuraaviin toimenpiteisiin:
21.4.2015 Maksuvaatimus 50,00 euroa
19.2.2015 Muistutuskulut 10,00 euroa
11.5.2015 Maksuvaatimus 25,00 euroa
25.6.2015 Puhelinperintäkulu 5,00 euroa
Oikeudenkäyntikuluvaatimus koostuu sekä palkkiosta että oikeudenkäyntimaksusta 65 euroa.

Kantajan lausuma

Kantaja on käräjäoikeuteen toimittamassaan haastehakemuksen täydennyksessä ilmoittanut, että vastaajalle myönnetyn luoton todellinen vuosikorko on korkeampi kuin kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä säädetty. Kantaja ei ole yksilöinyt luoton todellista vuosikorkoa tarkemmin.

Kantajan mukaan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ää ei tule soveltaa asiassa, koska vastaajalle on myönnetty 2.000 euron luotto ja hänellä on ollut tosiasiassa mahdollisuus nostaa ko. summa heti käyttöönsä.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n sanamuodon mukaan säännös tulee sovellettavaksi vain, jos luottoraja on alle 2.000 euroa. Oikeussubjekteilla tulee olla mahdollisuus selvittää tekojensa seurauksen ensisijaisesti juuri lain sanamuodosta. Korkokattoa koskeva säännös on sanamuodoltaan selkeä.

Korkokattosääntely rajoittaa ensisijaisesti omaisuudensuojaa ja elinkeinovapautta. Näitä perusoikeuksia rajoittavan sääntelyn tulee perustuslakivaliokunnan mukaan täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset.

Ratkaisu

Tuomiolauselma
Yksipuolinen tuomio

Tuomio

2 ja 4) Vastaaja velvoitetaan kantajan vaatimusten kohdan 2 korkosaatavan ja kohdan 4 nostopalkkion asemesta maksamaan kantajalle:

a) 2.000,00 euron pääomalle vuosikorkoa, jonka määrä on korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä luottoajalla 7.1.2015-21.4.2015;

b) 1.992,62 euron pääomalle viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaan 21.4.2015 - 2.9.2015;

c) Pääomalle kohdan a) mukaisesti kertyneelle korkosaatavalle viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaan 21.4.2015 lukien.

Kantajan vaatimukset kohdissa 2 ja 4 hylätään tätä enemmälti.

Perustelut

Tuomio
Luottokorko

Korkolakiin tai muualle lainsäädäntöön ei sisälly luottoajalta maksettavia kustannuksia koskevaa korkokattosääntelyä 1.6.2013 voimaan tullutta kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ää lukuun ottamatta. Sen mukaan luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä, jos luoton määrä tai luottoraja on alle 2.000 euroa. Luoton todellista vuosikorkoa laskettaessa otetaan koron lisäksi huomioon myös saman luvun 6 §:ssä luetellut luottokustannukset, kuten luottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevat kulut ja muut maksut.

Myönnetty luotto on ollut täsmälleen 2.000 euroa eikä se siten kuulu kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n soveltamisalaan. Säännös ilmentää kuitenkin lainsäätäjän selvää pyrkimystä rajoittaa myös tämän suuruisista kuluttajaluotoista perittävän luottokoron määrää (HE 78/2012 vp s. 12). Vähintään 2.000 euron suuruisissa luotoissa luottoriski kasvaa tuntuvasti eikä sen vuoksi ole hallituksen esityksen mukaan ollut oletettavaa, että luotonantajat ryhtyisivät sääntelyn kiertämiseksi myöntämään nykyistä tuntuvasti suurempia luottoja. Tämä lainsäätäjän olettamus on osoittautunut virheelliseksi.

Myöntämällä täsmälleen 2.000 euron tililuoton luotonantaja on kiertämällä kuluttajan suojaksi säädettyä pakottavaa kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ää saanut aikaan sen, että velallisen luotostaan maksaman juoksevan koron määrää ei ole millään tavalla rajoitettu. Tämä on selvästi lainsäätäjän tahdon vastaista.

Oikeuskäytännössä (Itä-Suomen hovioikeus 5.6.2014 tuomio Nro 381) on katsottu, että täsmälleen 2.000 euron luoton myöntäminen kuluttajalle on kuluttajansuojalain sääntelyn kiertämistä ja lainsäätäjän tahdon vastaista.

Sopimusehtojen arviointi viran puolesta

Harkitessaan käräjäoikeus on ottanut huomioon myös kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:stä ilmenevän periaatteen, jonka mukaan kuluttajan kannalta kohtuutonta ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Myös perintäkulujen osalta on oikeuskäytännössä katsottu, että hyvän perintätavan vastaisuus voidaan pakottavana ja yleisenä oikeusperiaatteena ottaa viran puolesta huomioon, vaikka siihen ei olisi vedottu (esim. Helsingin hovioikeus 2012:15 ja Itä-Suomen hovioikeus 6.5.2014 nro 296).

Johtopäätökset

Käräjäoikeus katsoo, että yhtiön vaatimus luottokoron maksamisesta, siltä osin kun vaatimus ylittää kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä säädetyn enimmäismäärän, on lain tarkoituksen vastainen ja kohtuuton. Koronmaksuvelvollisuuden kohtuuttomuus voidaan ottaa viran puolesta huomioon. Sen vuoksi käräjäoikeus hylkää kantajan korkovaatimukset tuomiolauselmassa mainittua enemmälti.

Helsingin hovioikeuden tuomio ja yksipuolinen tuomio 13.12.2016 nro 1770

Valitus

Oy on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan kohtien 2 ja 4 osalta ja A velvoitetaan suorittamaan Oy:lle kuukausikorkoa 654 euroa ja nostopalkkiota 125 euroa, joista viimeksi mainitulle määrälle viivästyskorkoa 24.9.2015 lukien.

Käräjäoikeuden ei olisi tullut oma-aloitteisesti tutkia yhtiön vaatimusten kohtuulli-

suutta, koska A ei ollut vedonnut kohtuuttomuuteen ja luoton myöntäneen B Oy:n (jäljempänä myös B) luottoehdot olivat olleet selkeät ja ymmärrettävät ja täyttäneet lainsäädännön niille asettamat vaatimukset. Luottoon ei tullut soveltaa kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ää. Korkolain mukaisen koron vaatiminen ei ollut kohtuutonta. Nostopalkkio oli perustunut sopimukseen, eikä sitä voitu sisällyttää korkoon.

Valitukseen vastaaminen

A ei ole vastannut valitukseen.

Valituksen täydennys

Hovioikeus on asian valmistelussa varannut Oy:lle tilaisuuden toimittaa jäljennöksen B Oy:n ja A:n välisestä luottosopimuksesta ehtoineen ja selvityksen koko saatavasta saatavien perinnästä annetun lain 5 a §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti eriteltynä.

Oy on toimittanut pyydetyt tiedot, jotka ovat sisältäneet myös B Oy:n yleiset luottoehdot ja A:lle toimitetut vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot, sekä lausunut asiassa.

Oy on lausumassaan todennut, että luottosopimus oli ollut erittäin selkeä ja täyttänyt lain sille asettamat vaatimukset. Yleiset luottoehdot oli laadittu lain ja hyvän luotonantotavan mukaisesti.

Lausuman antaminen

Hovioikeus on toimittanut Oy:n valituksen täydennyksen liitteineen tiedoksi A:lle, jolle on varattu tilaisuus lausua toimitetusta täydennyksestä. A ei ole antanut lausumaa.

Hovioikeuden ratkaisu

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

A on 6.12.2014 tehnyt B:n kanssa lainasopimuksen 2.000 euron limiittiluotosta. B on 21.4.2015 irtisanonut lainan A:n laiminlyötyä sopimusvelvoitteensa. B on sittemmin siirtänyt saatavansa Oy:lle (jäljempänä myös yhtiö), ja Oy on nostanut saatavia koskevan kanteen käräjäoikeudessa 2.9.2015. A ei ole vastannut haastehakemukseen. Käräjäoikeus on 6.11.2015 antanut asiassa yksipuolisen tuomion ja tuomion. Käräjäoikeus on muutoin hyväksynyt yhtiön vaatimukset, mutta katsonut tuomiossaan, että vaatimus luottokoron maksamisesta siltä osin kuin vaatimus ylitti kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä säädetyn enimmäismäärän oli lain tarkoituksen vastainen ja kohtuuton. Käräjäoikeus on edelleen katsonut, että se on voinut ottaa kohtuuttomuuden viran puolesta huomioon. Käräjäoikeus on hylännyt yhtiön korkovaatimukset tuomiolauselmassa mainitun määrän ylittäviltä osin ja nostopalkkiota koskevan vaatimuksen kokonaisuudessaan.

Asiassa on yhtiön valituksen johdosta kysymys ensinnäkin siitä, onko käräjäoikeus voinut omasta aloitteestaan ottaa tutkittavakseen luottokorkoa (yhtiön vaatimus 2) ja nostopalkkiota (vaatimus 4) koskevien sopimusehtojen kohtuullisuuden ja hylätä vaatimukset kohtuuttomaksi katsomiltaan osin. Jos käräjäoikeus on voinut tutkia sopimusehtojen kohtuullisuuden, kysymys on myös siitä, ovatko mainitut sopimusehdot olleet kohtuuttomat.

Sovellettavat säännökset ja tuomioistuimen tutkimisvelvollisuus

Tuomioistuimen oma-aloitteinen tutkimisvalta ja -velvollisuus on säädetty oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n, 12 luvun 13 §:n ja 24 luvun 3 §:n perusteella suppeaksi, eikä siitä ole kuluttajansuojaa koskevia poikkeuksia.

Lähtökohta on, että vastaajan ollessa passiivinen tuomioistuin voi viran puolesta hylätä vain selvästi perusteettomat vaatimukset. Ellei vastaaja vastaa kanteeseen ja tuo esille sopimusehtojen kohtuuttomuutta, tuomioistuimen toimivaltaan ei ole katsottu kuuluvan, että se voisi viran puolesta ryhtyä tutkimaan kohtuullistamisen edellytyksiä (KKO 2015:60, kohta 11 ja KKO 2015:76, kohta 10).

Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuteen kuluttaja-asioissa vaikuttavat kuitenkin myös Euroopan unionin kuluttajansuojalainsäädäntö, erityisesti kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) ja sitä koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö (KKO 2015:76, kohta 12). Direktiivi koskee sellaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan tällaista sopimusehtoa pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus, kun

tuomioistuimella on käytössään tutkimisen edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat (KKO 2015:60, kohta 18 ja siinä viitatut unionin tuomioistuimen ratkaisut).

Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Unionin tuomioistuin on katsonut, että kulutusluottoa koskevassa vakiosopimuksessa olevan luottokustannuksia koskevan sopimusehdon kohtuuttomuutta voidaan arvioida vain sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilla edellytyksillä (määräys Pohotovost C-76/10, EU:C:2010:685, kohta 71-73 ja tuomio Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, kohta 32). Kulutusluottoa koskevassa asiassa luottokustannuksia koskevia ehtoja ei näin ollen voida tutkia viran puolesta, jos luottosopimus on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Hovioikeus katsoo, että myös nostopalkkiota koskevat sopimusehdot ovat luottokustannuksia koskevia ehtoja, koska nostopalkkio on osa luottokustannuksia.

Hovioikeus katsoo, että Oy:n kuukausikorkoa ja nostopalkkiota koskevat vaatimukset ovat olleet niin suuria vaaditun pääoman määrään verrattuna, että ne olisivat antaneet käräjäoikeudelle aiheen ja velvollisuuden edellä todetun perusteella tutkia viran puolesta, oliko B:n laatimiin vakioehtoihin perustunut luottosopimus laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Sopimusehtojen arviointi

Oy on hovioikeuden pyynnöstä toimittanut sille B:n ja A:n välisen luottosopimuksen sekä siihen liittyvät B:n yleiset luottoehdot ja A:lle toimitetut vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot. Luottosopimuksen mukaan A:n ottaman lainan vuotuinen nimelliskorko on ollut 103,42 prosenttia eli lainan korko kuukausittain on ollut 8,5 prosenttia nostetun luoton määrästä. Lisäksi sopimuksessa on ilmoitettu nostopalkkio, jonka suuruus on ollut 12,5 prosenttia nostettavasta määrästä. Kysymyksessä on ollut luottolimiitti, joka on ollut voimassa toistaiseksi. Todelliseksi vuosikoroksi on ilmoitettu 219,29 prosenttia. Sen laskemisen perusteena on ilmoitettu käytetyn oletusta, että asiakas nostaa kerralla 1.500 euroa ja maksaa sen takaisin minimilyhennyksillä. Lyhennystavasta on todettu, että lainaa on lyhennettävä vähintään 12,5 prosenttia nostetun luoton ja kertyneiden luottokustannusten määrästä tai joka tapauksessa vähintään 150 euroa (minimilyhennys). Jos näin kertyvä summa on vähemmän kuin 150 euroa, asiakkaan on ehtojen mukaan lyhennettävä koko yhteismäärä kerralla. Luottosopimuksen yleisistä ehdoista ilmenee, että minimilyhennys tulee tehdä kuukausittain. Luottosopimuksen mukaan takaisinmaksupäivä on joka kuukauden 5. päivä.

Yleisistä luottoehdoista on ilmennyt lisäksi muun muassa viivästyskorko, joka on ollut korkolain 4 §:n 2 momentin mukainen, sekä maksuviivästyksestä aiheutuvat kulut. B:n A:lle toimittamien vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen 2 kohdassa on annettu esimerkki koko luottolimiitin nostamisesta aiheutuvista kokonaiskustannuksista, kun luotto maksetaan takaisin minimilyhennyksin. Maksettava kokonaismäärä on tällöin ollut 4.800 euroa, joka on muodostunut lainapääomasta 2.000 euroa, nostopalkkiosta 250 euroa ja kuukausittaisesta korosta 2.550 euroa.

Hovioikeus katsoo, että luottosopimuksen liitteenä olleista vakiomuotoisista eurooppalaisista kuluttajaluottotiedoista on ilmennyt kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:n 1 momentissa ja kulutusluottosopimuksista annetun direktiivin (2008/48/EY) 5 artiklassa vaaditut tiedot luottokustannuksista. Myös lainan lyhennystapa ja nostopalkkio on esitetty selkeästi luottosopimuksessa ja sen liitteissä. A on voinut arvioida lainan euromääräistä kokonaiskustannusta myös vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen lomakkeella annetusta esimerkistä.

Edellä todetuin perustein hovioikeus katsoo, että B:n kulutusluottoehdot on laadittu riittävän selkeästi ja ymmärrettävästi ja että A:lle toimitettu lainasopimus edellä mainittuine liitteineen on tältä osin täyttänyt kuluttajansuojalainsäädännön vähimmäisvaatimukset. Näin ollen käräjäoikeudella ei ole ollut unionin oikeuskäytännöstä johdettavaa oikeutta ja velvollisuutta viran puolesta tutkia luottokustannuksia koskevien ehtojen kohtuullisuutta.

Vaatimusten perusteettomuuden arviointi

Hovioikeus toteaa, että kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n korkokattoa koskevaa säännöstä ei voida säännöksen soveltamisalaa koskevan rajauksen vuoksi soveltaa A:lle myönnettyyn 2.000 euron limiittiluottoon kuten käräjäoikeus on tehnyt. Laissa ei ole myöskään

muita luottokorkoa koskevia pakottavia säännöksiä, joiden nojalla Oy:n esittämää korkovaatimusta voitaisiin pitää sillä tavoin ilmeisen perusteettomana, että se voitaisiin hylätä oikeudenkäynnissä, jossa vastaaja on passiivinen.

Johtopäätökset

Koska A ei ole asiassa esittänyt väitettä, että luottokorko tai nostopalkkio olisivat olleet kohtuuttomia, hovioikeus katsoo edellä mainituilla perusteilla, että käräjäoikeuden ei olisi tullut viran puolesta tutkia näitä kustannuksia koskevien ehtojen kohtuullisuutta.

A ei ole vastannut asiassa, eikä Oy:n kanne ole osaksikaan selvästi perusteeton. Näin ollen käräjäoikeuden olisi tullut hyväksyä Oy:n kanne kokonaisuudessaan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n mukaisesti yksipuolisella tuomiolla. A on siten velvoitettava suorittamaan yksipuolisella tuomiolla Oy:lle myös kanteen kohdissa 2 ja 4 vaaditut määrät.

Tuomiolauselma

Muutokset käräjäoikeuden yksipuoliseen tuomioon:

A velvoitetaan suorittamaan yksipuolisella tuomiolla Oy:lle käräjäoikeuden yksipuolisessa tuomiossa mainittujen määrien lisäksi:

kohdan 2 kuukausikorko 654 euroa ja

kohdan 4 kulut 125 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 24.9.2015 lukien.

Muilta osin käräjäoikeuden yksipuolista tuomiota ei muuteta.

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan.

Asian ovat ratkaisseet:

hovioikeudenneuvos Risto Niemiluoto

hovioikeudenneuvos Kristiina Harenko

määräaikainen hovioikeudenneuvos Kristina Isaksson

Esittelijä: asessori Hanna Laine

Ratkaisu on yksimielinen.

Lähde: Finlex.

KKO:2018:62 15.10.2018 S 2017/813 TALTIO 1950

Käräjäoikeus oli hylännyt takaisinsaantihakemuksen. Kysymys siitä, oliko hakemuksessa ilmoitettu sellainen syy tuomion muuttamiselle, jolla olisi voinut olla merkitystä asiaa ratkaistaessa – KKO katsoi, että hovioikeuden olisi tullut myöntää asiassa jatkokäsittelylupa – Takaisinsaantihakemuksen edellytykset – Täydennyskehotuksen uhat.

Käräjäoikeus oli antanut vastaaja A:ta vastaan yksipuolisen tuomion katsottuaan, että hän oli vastauksessaan vedonnut ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla selvästi ei ollut vaikutusta asian ratkaisemiseen. A:n haettua takaisinsaantia ja annettua käräjäoikeuden pyynnöstä lausuman käräjäoikeus jätti takaisinsaantihakemuksen tutkimatta, koska A:n asiassa antamat kirjelmät eivät täyttäneet oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 10 §:n 1 momentissa vastaukselle asetettuja vaatimuksia ja koska A:n antamasta lausumasta ei ilmennyt hänen kantansa lausumapyynnössä esitettyihin kysymyksiin. Hovioikeus ei myöntänyt A:lle jatkokäsittelylupaa.

Korkein oikeus katsoi ratkaisustaan ilmenevillä perusteilla, että asiassa oli ilmennyt aihetta epäillä käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta siltä osin kuin käräjäoikeus oli arvioinut takaisinsaantihakemuksen tutkimisen edellytyksiä. Hovioikeuden olisi tullut myöntää asiassa jatkokäsittelylupa.

OK 25 a luku 11 § 1 mom 1 kohta

OK 12 luku 15 §

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Helsingin käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio 26.11.2015 (nro 15/51892), takaisinsaantihakemuksen käsittely käräjäoikeudessa, käräjäoikeuden päätös 13.4.2017 (nro 17/21493) ja Helsingin hovioikeuden päätös 22.11.2017 (nro 1392) kuvataan tarpeellisilta osin Korkeimman oikeuden ratkaisussa.

Asian ovat ratkaisseet käräjäoikeudessa käräjätuomari Riitta Mutanen (yksipuolinen tuomio 26.11.2015) ja käräjätuomari Ismo Räty (päätös 13.4.2017) sekä hovioikeudessa hovioikeuden jäsenet Jukka Kontio, Birgitta Lemström ja Jukka Lindstedt.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

A:lle myönnettiin valituslupa. A vaati valituksessaan, että hovioikeuden päätös kumotaan ja asia palautetaan hovioikeuteen. B Oy vastasi valitukseen ja vaati sen hylkäämistä.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

1. B Oy (jäljempänä yhtiö) on alkuperäisessä kanteessaan vaatinut, että A velvoitetaan suorittamaan sille myyntisopimukseen perustuvia laskusaatavia yhteensä 481 369,19

euroa korkoineen ja perintäkuluineen. Helsingin käräjäoikeus on 26.11.2015 antanut A:ta vastaan yksipuolisen tuomion katsottuaan, että A oli kanteeseen vastatessaan vedonnut ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla selvästi ei ole vaikutusta asian ratkaisemiseen (oikeudenkäymiskaari 5 luku 13 § 1 momentti 2 kohta).

2. A on hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon. Takaisinsaantihakemuksen liitteenä on ollut alkuperäisen kanteen vastaukseksi tarkoitettu 2.11.2015 päivätty kirjelmä.

3. A on esittänyt takaisinsaantihakemuksessaan, että hän oli jo 2.11.2015 toimittanut kyseisen kirjelmän käräjäoikeudelle sähköisesti. Tämän jälkeen hän oli yrittänyt 9.11.2015 toimittaa kirjelmän uudelleen sähköpostiviestin liitetiedostona, mutta liitetiedosto oli jäänyt pois viestistä. Käräjäoikeus ei ollut ilmoittanut hänelle, että viestistä 9.11.2015 puuttui liitetiedosto tai että 2.11.2015 lähetettyä tiedostoa ei ollut vieläkään saatu auki. Jos asiasta olisi ilmoitettu, hän olisi voinut toimittaa vastauksen liitteineen postitse. Hakemuksen mukaan kirjelmästä voidaan todeta, että kyse on riitaisesta asiasta.

4. Hakemuksen liitteenä olleen kirjelmän mukaan A kiistää yhtiön vaatimukset. Kiistämisen perusteeksi kirjelmässä on ilmoitettu, että A:lta oli osapuolten välisen sopimussuhteen aikana useita kertoja jäänyt laskuttamatta toimituksia asiakkailta siksi, että yhtiö ei ollut toimittanut rahtikirjoja ja toimitusinformaatio oli ollut puutteellista. Lisäksi oli ilmennyt, että yhtiö oli joissakin tapauksissa laskuttanut kahdesti samasta toimituksesta ja että rahoitusyhtiö oli lähettänyt A:lle maksukehotuksia sellaisista yhtiön laskuista, jotka eivät kuuluneet hänelle. Yhtiö oli myöntänyt laskutuksessa olevan virheitä, mutta ei ollut ilmeisesti päivittänyt vaatimuksiaan. Laskutukseen liittyvien epäselvyyksien selvittäminen oli kesken. Laskutusajoista ei myöskään ollut sovittu yhtiön esittämällä tavalla, vaan pitkäaikaisena käytäntönä oli ollut laskujen maksaminen erikseen sovitusti tulevien laskutusten/suoritusten mukaan.

5. Käräjäoikeus on 19.8.2016 sähköpostitse tiedustellut osapuolilta tarkennuksia kanteesta ja A:n 2.11.2015 päivätystä kirjelmästä ilmenevistä seikoista. Vain yhtiö on vastannut tiedusteluun.

6. Tämän jälkeen käräjäoikeus on toimittanut A:lle lausumapyynnön, jossa A:ta on pyydetty antamaan kirjallinen lausuma tai oikeastaan täydentämään vastaustaan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 10 §:n mukaiseksi uhalla, että käräjäoikeus voi jättää asian käsittelyn sillensä tai vastapuolen vaatimuksesta ratkaista asian yksipuolisella tuomiolla tai tuomiolla, jos lausumaa ei anneta määräajassa tai lausumasta ei selvästi käy ilmi A:n kanta esitettyihin kysymyksiin. Lausumapyynnössä on kehotettu A:ta ilmoittamaan, miltä osin kanne myönnetään ja miltä osin sitä vastustetaan, ilmoittamaan sellaiset perusteet, joilla on merkitystä asian ratkaisemisen kannalta, sekä ilmoittamaan todistusteemoineen ne todisteet, jotka hän aikoo esittää.

7. A on antanut määräajassa lausuman. Lausuman mukaan A:ta oli tarkoitus kuulla todistelutarkoituksessa ja A:n kirjanpitäjää todistajana sen osoittamiseksi, että yhtiön laskutus sopimussuhteen aikana oli ollut suurempi kuin mitä A oli sillä ajalla laskuttanut asiakkailtaan. Lausumassa on lisäksi ilmoitettu A:n haluavan sopia asian ja tehty sovintoesitys.

8. Käräjäoikeus on jättänyt A:n takaisinsaantihakemuksen tutkimatta. Se on katsonut, ettei A:n takaisinsaantihakemuksesta liitteineen ollut ilmennyt yksiselitteisesti A:n kanta alkuperäisen kanteen vaatimuksiin eivätkä A:n kirjelmät täyttäneet oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 10 §:n 1 momentissa vastaukselle asetettuja vaatimuksia. Käräjäoikeuden pyydettyä A:lta kirjallista lausumaa hän oli antanut lausuman, jossa ei vastattu lausumapyynnössä esitettyihin kysymyksiin. Lausuman perusteella vastapuolen olisi ollut mahdotonta ottaa kantaa A:n esittämiin väitteisiin, ja lausumasta oli ilmennyt asian selvitystyön olevan vielä lokakuussa 2016 kesken. A ei ollut pyytänyt lisäaikaa lausuman toimittamiselle. Alkuperäistä velkomusta koskeva haaste oli annettu hänelle tiedoksi jo 13.5.2015 ja vastauksen määräaikaa oli pidennetty A:n pyynnöstä 2.11.2015 saakka. Koska A oli laiminlyönyt noudattaa käräjäoikeuden täydennyskehotusta, takaisinsaantihakemus oli jätettävä tutkimatta.

9. A on hovioikeudessa vaatinut, että käräjäoikeuden päätös kumotaan ja asia palautetaan käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi. Hovioikeus ei ole myöntänyt A:lle jatkokäsittelylupaa.

10. Korkeimman oikeuden ratkaistavana on kysymys siitä, olisiko hovioikeuden tullut myöntää A:lle jatkokäsittelylupa.

Jatkokäsittelyluvan edellytykset

11. Jatkokäsittelylupa on oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan myönnettävä, jos ilmenee

aihetta epäillä käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta (muutosperuste). Säännöksessä käytetty sanamuoto viittaa kaikissa tapauksissa matalaan lupakynnykseen ja lupa tulee myöntää jo silloin, kun syntyy epäily ratkaisun oikeellisuutta kohtaan (esimerkiksi KKO 2013:42, kohta 6 ja KKO 2014:89, kohta 8).

Takaisinsaantihakemukselle asetetut vaatimukset

12. Takaisinsaantihakemuksen sisällölle asetetuista vaatimuksista säädetään oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan jos yksipuolinen tuomio on annettu siitä syystä, että asianosainen ei ole noudattanut kehotusta antaa kirjallinen vastaus tai saapua tuomioistuimeen, hakemuksessa on mainittava sellainen syy tuomion muuttamiselle, jolla olisi voinut olla merkitystä asiaa ratkaistaessa. Jos yksipuolinen tuomio on annettu sen vuoksi, että asianosainen ei ole antanut kirjallista lausumaa, jossa ilmenee hänen kantansa pyynnössä esitettyihin kysymyksiin, hänen kantansa on ilmettävä takaisinsaantia koskevasta hakemuksesta. Korkein oikeus toteaa, että 2 momentin säännös kattaa sekä sellaiset tilanteet, joissa asianosainen ei ole antanut määräajassa kirjallista vastausta lainkaan (oikeudenkäymiskaaren 5 luku 13 § 1 momentti 1 kohta) että sellaiset tilanteet, joissa asianosainen ei ole antanut määräajassa minimivaatimukset täyttävää kirjallista vastausta (oikeudenkäymiskaaren 5 luku 13 § 1 momentti 2 kohta).

13. Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 2 momenttia koskevan hallituksen esityksen mukaan takaisinsaantihakemuksessa esitettävän kiistämisen perusteen on oltava vastaavanlainen kuin mitä vastaajalta olisi edellytetty yksipuolisen tuomion välttämiseksi kirjallisessa vastauksessa. Takaisinsaantihakemuksen tulee olla sisällöltään sellainen, että jos siinä esitetyt näkökohdat olisi esitetty oikeudenkäynnissä ennen yksipuolisen tuomion antamista, asiassa ei olisi voitu antaa yksipuolista tuomiota, vaan asian käsittelyä olisi tullut jatkaa tai asia olisi ratkaistu tuomiolla (KKO 2001:46).

14. Yksipuolisen tuomion antamisen edellytyksiä koskevan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n esitöissä todetaan, että vastaaja välttyy yksipuoliselta tuomiolta esittämällä vastauksessaan esimerkiksi sellaisen kiistämisen perusteen kuin "velka ei ole syntynyt", "velka on maksettu", "jääkaappi ei toimi", "auto oli korjattu niin huonosti, että se jouduttiin korjaamaan uudestaan" tai "kirjoja ei ole toimitettu" (HE 15/1990 vp s. 59). Kiistämisen perusteelle ei siten ole tarkoitettu asettaa tiukkoja vaatimuksia, kunhan esitetyt perusteet ovat sellaisia, joilla voi olla vaikutusta asian ratkaisemisen kannalta.

15. Jos hakija ei ole noudattanut 12 luvun 15 §:n 2 momentissa säädettyä, tuomioistuimen on pykälän 3 momentin mukaan kehotettava häntä korjaamaan puute määräajassa uhalla, että hakemus muuten jätetään tutkimatta. Hakijalle on samalla ilmoitettava, millä tavoin hakemus on puutteellinen.

Käräjäoikeuden päätöksen arviointi

16. Edellä esitettyjen säännösten mukaisesti käräjäoikeuden on tullut A:n takaisinsaantihakemuksen tutkittavaksi ottamisesta päättäessään arvioida, onko hakemuksessa ilmoitettu sellainen syy tuomion muuttamiselle, jolla olisi voinut olla merkitystä asiaa ratkaistaessa. Kun käräjäoikeus on katsonut, ettei tällaista syytä ole esitetty, sen olisi tullut kehottaa A:ta täydentämään hakemustaan uhalla, että se muuten jätetään tutkimatta. Käräjäoikeus on kuitenkin pyytänyt A:lta lausumaa uhalla, että asia muutoin jätetään sillensä tai ratkaistaan yksipuolisella tuomiolla tai tuomiolla. A:n toimitettua lausuman käräjäoikeudelle se on jättänyt hakemuksen tutkimatta sen vuoksi, että A:n takaisinsaantihakemus ja aikaisemmat kirjelmät eivät ole täyttäneet vastaukselle asetettuja vaatimuksia ja että A on laiminlyönyt täydennyskehotuksen noudattamisen.

17. Korkein oikeus toteaa, että A on takaisinsaantihakemuksessaan ja sen liitteenä olleessa kirjelmässä kiistänyt maksuvelvollisuutensa ja vedonnut kiistämisensä perusteena muun muassa yhtiön laskutuksen virheellisyyteen sekä asianosaisten väliseen maksuaikakäytäntöön. Kysymys on sellaisista laskusaatavien määrää ja erääntymistä koskevista väitteistä, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa, onko A:lla yhtiön kanteessaan väittämä maksuvelvollisuus. Lisäksi A on käräjäoikeuden pyynnöstä antamassaan lausumassa nimennyt näitä väitteitä koskevan henkilötodistelun. A on siten maininnut takaisinsaantihakemuksessaan yksipuolisen tuomion muuttamiselle sellaisia syitä, joita ei voida pitää oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla selvästi asian ratkaisemiseen vaikuttamattomina. Siten hakemusta ei olisi tullut jättää tutkimatta sillä perusteella, ettei A käräjäoikeuden mukaan kaikilta osin ole noudattanut täydennyskehotusta.

18. Edellä mainituilla perusteilla Korkein oikeus katsoo, että asiassa on ilmennyt aihetta epäillä käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta. Hovioikeuden olisi siksi tullut myöntää jatkokäsittelylupa muutosperusteella.

Päätöslauselma

Hovioikeuden päätös kumotaan ja A:lle myönnetään jatkokäsittelylupa.

Asia palautetaan Helsingin hovioikeuteen, jonka on omasta aloitteestaan jatkettava valituksen käsittelyä.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Pekka Koponen, Tuula Pynnä, Päivi Hirvelä, Lena Engstrand ja Juha Mäkelä. Esittelijä Mia Hoffrén.

Lähde: Finlex.

TURUN HOVIOIKEUS 18.3.2019 S 17/1383 NRO 230

Kuluttajaluotto – Vastaaja oli täyttänyt hakemuksen luotonantajan sähköisessä verkkopalvelussa. Kysymys siitä, oliko luotonantaja huolehtinut siitä, että vastaaja oli saanut pysyvällä tavalla tiedot sekä luottosopimuksen – Vastaaja ei vastannut haasteeseen – Käräjäoikeus tutki asian viran puolesta – Euroopan unionin oikeus.

Ratkaisun keskeinen sisältö

Vastaaja oli täyttänyt limiittiluottoa koskevan lainahakemuksen luotonantajan tarjoamassa sähköisessä lainapalvelussa. Hän oli saanut tietoonsa ja hyväksynyt pdf-muodossa olevat luoton yleiset sopimusehdot ja täytetyn "Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot" -lomakkeen kaksi kertaa lainapalvelussa lainahakemusta täyttäessään. Luotonantajan hyväksyttyä lainahakemuksen siitä oli ilmoitettu vastaajalle lainapalvelussa ja tekstiviestillä. Vastaaja oli vahvistanut lainahakemuksen tekstiviestillä. Tämän jälkeen sopimus oli syntynyt. Sopimuksen synnyttyä luottosopimus, luoton yleiset sopimusehdot ja täytetty "Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot" -lomake olivat olleet saatavilla lainapalvelussa vastaajalle ilmoitetussa "Omat lainat" -osiossa.

Hovioikeudessa oli kysymys siitä, oliko luotonantaja, joka oli myynyt saatavan kantajalle, huolehtinut siitä, että vastaaja oli saanut pysyvällä tavalla tiedot, jotka luotonantaja on ennen luottosopimuksen tekemistä velvollinen antamaan, sekä luottosopimuksen.

Kantajan esittämän luotonhakuprosessin kuvauksen mukaan vastaajalle ei ollut luottosopimuksen synnyttyä toimitettu sähköpostitse tai tekstiviestillä luottosopimusta tai tietoa siitä, miten tai missä luottosopimus oli saatavilla. Luottosopimus oli ollut saatavilla ainoastaan lainapalvelussa ja luottosopimuksen saaminen nähtäväksi oli edellyttänyt, että vastaaja kirjautuu lainapalveluun ja siellä "Omat lainat" -sivulle. Luotonantajan lainapalvelu ei ollut kantajan ilmoituksen mukaan ohjannut vastaajaa ennen sopimuksen tekemistä tallentamaan tai tulostamaan sopimusehtoja, vaikka käytetty teknologia sinänsä oli mahdollistanut ehtojen tallentamisen ja tulostamisen. Hovioikeus katsoi, ettei kantaja ollut osoittanut vastaajan saaneen kuluttajaluottosopimusta haltuunsa pysyvällä tavalla kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n mukaisesti. Kantajalla ei ollut oikeutta periä vastaajalta kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 3 momentissa tarkoitettuja korkoa tai maksuja.

Pirkanmaan käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio ja tuomio 12.6.2017

Kanne

Vaatimukset

Kantaja on pyytänyt, että vastaaja velvoitetaan suorittamaan kantajalle muun ohella:

1. Pääoma:

2.499,00 euroa ja sille 49,000 % korkoa 22.5.2016 alkaen. Kulutusluottosopimus tehty 31.1.2010 jälkeen

Luoton viimeinen erääntymispäivä: 21.5.2016 (erääntymispäivä + 180 päivää = 17.11.2016)

Jos näin määräytyvä korko on korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä 7 prosentilla, tätä korkeampaa viivästyskorkoa on maksettava viivästyneelle määrälle kuitenkin enintään 180 vuorokauden ajan siitä, kun velka on kokonaisuudessaan erääntynyt tai, jos velkaa koskeva tuomio on annettu ennen mainitun ajanjakson päättymistä, tuomion antamiseen. Tämän jälkeen viivästyneelle määrälle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa, jonka määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä 7 prosenttiyksiköllä.

Koron määräytymistapa: Korkolain 4 § 2 mom. mukaan.

2. Korkosaatava:

985,75 euroa.

Viivästyneelle määrälle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa, jonka määrä on

kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä 7 prosenttiyksiköllä. Korkoa on maksettava kuukauden kuluttua ratkaisupäivästä alkaen.

Koron määräytymistapa: Korkolain 4 § 1 mom. mukaan.

Perusteet

Kanteessa esitetyt vaatimukset perustuvat jatkuvaan luottoon, jonka ennalta sovittu luottoraja on ollut 2.100,00 euroa ja todellinen vuosikorko 238,71 %. Vuosikorko koostuu luoton nostoprovisiosta ja luottokorosta. Luoton nostoprovisio on 19 % nostetusta summasta.

Kanteen 1 kohdassa vaadittu pääoma on muodostunut edellä mainitusta 2.100,00 eurosta ja nostoprovision määrästä 399,00 eurosta.

Luotonantaja on myynyt saatavan kantajalle.

Vastaus

Vastaaja ei ole antanut pyydettyä vastausta annetussa määräajassa.

Kantajan käräjäoikeuden pyynnöstä toimittama lisäselvitys

Käräjäoikeus on pyytänyt kantajalta lisäselvitystä tutkiakseen viran puolesta korkeimman oikeuden ratkaisuissaan KKO 2015:60 ja KKO 2016:73 edellyttämät seikat.

Kantaja on toimittanut käräjäoikeuteen haastehakemuksen täydennyksen sekä velkasuhdetta koskevan luottosopimuksen, luoton yleiset luottoehdot ja eurooppalaiset vakiomuotoiset kuluttajaluottotiedot.

Kantaja on lisäksi toimittanut käräjäoikeuteen lausuman, jossa kuvataan luotonhakuprosessi, sekä toisen lausuman, jonka mukaan vastaaja on vahvistanut lainahakemuksensa tekstiviestillä.

Käräjäoikeuden ratkaisu

Tuomiolauselma

Käräjäoikeus velvoitti yksipuolisella tuomiolla kanteen 1 kohdan osalta vastaajan maksamaan kantajalle kantajan vaatimusten mukaisesti lainapääoman 2.100,00 euroa ja sille korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa 22.5.2016 alkaen.

Käräjäoikeus hylkäsi tuomiolla kohdassa 1 esitetyt vaatimukset muilta osin sekä kohdassa 2 esitetyt vaatimukset kokonaan.

Perustelut tuomion osalta

Sopimusehtojen kohtuullisuuden tutkiminen viran puolesta

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2015:60 katsonut, että tuomioistuimien tulee omasta aloitteestaan tarkastaa, onko sen käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (nk. sopimusehtodirektiivi) soveltamisalaan kuuluvasta elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä vakiosopimusehdosta. Jos näin on, tuomioistuimen on arvioitava ehdon kohtuuttomuutta viran puolesta. Kohtuuttomuuden arviointi kuitenkin estyy, jos elinkeinonharjoittaja on laatinut ehdot selkeästi ja ymmärrettävästi.

Käräjäoikeus katsoo, että sopimusehdot on laadittu sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi. Näin ollen käräjäoikeus ei tutki ehtojen kohtuullisuutta.

Luotonantoprosessin arviointi viran puolesta

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2016:73 Euroopan unionin ratkaisukäytäntöön perustuen katsonut, että tuomioistuimen on viran puolesta tutkittava, onko luotonantaja huolehtinut siitä, että kuluttaja saa pysyvällä tavalla haltuunsa kuluttajaluottosopimuksen. Jollei luotonantaja ole huolehtinut siitä, että kuluttaja saa pysyvällä tavalla haltuunsa kuluttajasopimuksen, luotonantaja ei saa periä minkäänlaisia luottokustannuksia.

Kulutusluottodirektiivin 10 artikla on pantu kansallisesti täytäntöön kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:llä. Korkein oikeus on ratkaisussaan todennut, että kyseistä kuluttajansuojalain säännöstä kuluttajasopimuksen muotovaatimuksista on tulkittava unionin oikeuden vaatimusten mukaisesti. Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan kuluttajasopimus on tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale sopimusta. Sopimus voidaan tehdä myös kirjallisesti siten, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa sopimuksen muuttumattomana.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 1 momentilla on pantu täytäntöön kulutusluottodirektiivin 10 artiklan 1 kohta, jonka mukaan luottosopimukset on laadittava kirjallisina tai muulla pysyvällä tavalla ja kaikkien sopimuspuolten on saatava yksi kappale luottosopimuksesta. Pysyvä väline on direktiivin 3 artiklan m alakohdassa määritelty

välineeksi, jonka avulla kuluttaja voi tallentaa hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja siten, että tiedot ovat helposti saatavissa myöhempää käyttöä varten tietojen käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen ajan, ja joka mahdollistaa tallennettujen tietojen tulostamisen muuttumattomina.

Kantajan lausumasta käy ilmi, että luottosopimus syntyy, kun kuluttaja vahvistaa aiemmin tekemänsä ja luotonantajan sittemmin hyväksymän lainahakemuksen. Vahvistamisen voi tehdä kahdella tapaa, joko sähköisessä lainapalvelussa, jossa lainahakemus on tehty, tai tekstiviestillä. Tämän jälkeen kuluttaja saa rahat tililleen. Mikäli kuluttaja vahvistaa hakemuksen tekstiviestillä, hänen ei ole enää välttämätöntä palata sähköiseen lainapalveluun, jonne luottosopimus on muodostunut pdf-muodossa. Nyt käsillä olevassa tapauksessa vastaaja on vahvistanut hakemuksensa tekstiviestillä.

Kantaja on vedonnut siihen, että vastaaja on hakenut luoton lainapalvelun kautta ja hänelle on tällöin annettu pdf-muodossa luoton yleiset sopimusehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot luettavaksi ja hyväksyttäväksi ennen luottohakemuksen lähettämistä. Käräjäoikeus toteaa, että kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:ssä säädetään niistä tiedoista, jotka kuluttajalle on annettava ennen luottosopimuksen tekemistä. Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:ssä on kyse puolestaan luotonantajan velvollisuudesta huolehtia siitä, että kuluttaja saa kappaleen luottosopimusta sopimuksen synnyttyä.

Käräjäoikeus katsoo, että kun hakemus on vahvistettu tekstiviestillä eikä kuluttajan ole edellytetty palaavan enää lainapalveluun sopimuksen synnyttyä, luotonantaja ei ole huolehtinut siitä, että kuluttaja saa pysyvällä tavalla haltuunsa kappaleen kuluttajaluottosopimusta. Tämä tarkoittaa, ettei luotonantaja saa periä kuluttajalta minkäänlaisia luottokustannuksia. Korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2016:73 kohdan 36 mukaisesti luottokustannukset kattavat luotosta vaaditut käsittelymaksut, luottoaikaisen koron sekä luottoaikaiseen korkoon perustuvan viivästyskoron. Kantajan vaatimuksista on näin ollen hylättävä selvästi perusteettomina nostoprovisio, luottokorko sekä korkolain 4 §:n 2 momentin mukainen viivästyskorkovaatimus, jonka sijaan viivästyskorko tuomitaan maksettavaksi korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisena.

Jäljellä oleva pääoma

Edellä on todettu, että luottokustannuksia koskevat sopimusehdot eivät sido vastaajaa. Näin ollen vastaajan maksuvelvollisuus kohdistuu nostettuun lainan pääomaan, korkolain 4 §:n 1 momentin mukaiseen viivästyskorkoon sekä perintä- ja oikeudenkäyntikuluihin. Käräjäoikeus toteaa, että vastaajan mahdollisesti tekemät maksut tulee kohdistaa näihin kuluihin ja huomioida vastaajan hyväksi täytäntöönpanon yhteydessä.

Asian ratkaisi käräjänotaari Minni Leskinen.

Turun hovioikeuden tuomio 18.3.2019

Vaatimukset hovioikeudessa

Kantaja on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja vastaaja velvoitetaan suorittamaan kantajalle käräjäoikeuden yksipuolisella tuomiolla tuomitsemien erien lisäksi pääomaa 399 euroa sekä sille viivästyskorkoa 49 % eräpäivästä 22.5.2016 lukien 180 päivältä ja sen jälkeen korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa, 2.100 euron pääomalle viivästyskorkoa 49 % eräpäivästä 22.5.2016 lukien 180 päivältä ja sen jälkeen korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa sekä korkosaatavaa 985,75 euroa. Lisäksi kantaja on vaatinut, että vastaaja velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen.

Perusteinaan kantaja, jolle luotonantajana toiminut yhtiö on siirtänyt saatavansa, on esittänyt, että luotonantaja on huolehtinut siitä, että vastaaja on saanut pysyvällä tavalla haltuunsa kappaleen kuluttajaluottosopimusta. Vastaaja on täyttänyt limiittiluottoa koskevan hakemuksen luotonantajan tarjoamassa lainapalvelussa (luotonantajan internetsivu), jossa hän on hyväksynyt luoton yleiset sopimusehdot henkilö- ja yhteystietolomaketta täyttäessään. Tämän jälkeen vastaaja on lainahakemus-sivulla valinnut muun muassa luoton määrän ja hyväksynyt luoton yleiset sopimusehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot, jotka ovat luettavissa, ladattavissa ja tulostettavissa pdf-muodossa. Seuraavaksi vastaaja on tunnistautunut lainapalvelussa verkkopankkitunnuksilla (ns. Tupas-tunnistautuminen), minkä jälkeen luotonantaja on ottanut hakemuksen käsiteltäväkseen ja vastaaja on palannut lainapalveluun, missä hänelle on ilmoitettu, että hakemus on vastaanotettu ja että tiedot lainasta sekä luottoasiakirjat ovat lainapalvelun “Omat lainat” -sivulla, johon voi siirtyä klikkaamalla. Luotonantajan hyväksyttyä hakemuksen siitä on ilmoitettu vastaajalle lainapalvelussa ja teks-

tiviestillä. Samalla lainapalveluun on muodostunut luottosopimus, joka on luettavissa, ladattavissa ja tulostettavissa pdf-muodossa "Omat lainat" -osiossa. Luoton yleiset sopimusehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot ovat edelleen olleet saatavilla lainapalvelussa luotonantajan hyväksyttyä lainahakemuksen. Lainahakemuksen tultua hyväksytyksi vastaaja on voinut vahvistaa lainahakemuksen joko tekstiviestillä tai lainapalvelun kautta. Sitova luottosopimus on syntynyt vastaajan vahvistettua hakemuksen. Sen jälkeen, kun luotonantaja on irtisanonut luottosopimuksen, vastaajalla on ollut mahdollisuus saada lainaehtoihin liittyvät dokumentit pyytämällä joko luotonantajalta tai perintätoimistolta. Ero lainapalvelussa ja tekstiviestillä tapahtuvan vahvistamisen välillä on joka tapauksessa keinotekoinen.

Vastaus

Vastaaja ei ole vastannut valitukseen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta

Luotonantaja on 21.12.2015 myöntänyt vastaajalle 2.100 euron limiittiluoton. Luotonantaja on sittemmin siirtänyt saatavansa kantajalle, joka on 20.7.2016 nostanut saatavaa koskevan kanteen käräjäoikeudessa. Vastaaja ei ole vastannut haastehakemukseen käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus on ratkaissut asian yksipuolisella tuomiolla vastaajaa vastaan kannevaatimusten kohdan 1 osalta siltä osin kuin se on koskenut 2.100 euron lainapääomaa ja sille maksettavaa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa sekä ---. Käräjäoikeus on hylännyt tuomiolla kohtaa 1 koskevat kannevaatimukset siltä osin kuin ne ovat koskeneet 399 euron nostoprovisiota ja korkolain 4 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää viivästyskorkoa sekä kohdan 2 vaatimuksen, joka koskee 985,75 euron luottokorkoa.

Käräjäoikeuden mukaan luotonantaja on laatinut sopimusehdot kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi, eikä käräjäoikeus näin ollen ole tutkinut ehtojen kohtuullisuutta. Käräjäoikeus on todennut, että tuomioistuimen on lisäksi viran puolesta tutkittava luotonantoprosessi ja erityisesti, onko luotonantaja huolehtinut siitä, että kuluttaja saa pysyvällä tavalla haltuunsa kuluttajaluottosopimuksen. Vastaaja on luotonantajan hyväksyttyä lainahakemuksen vahvistanut lainahakemuksensa tekstiviestillä eikä hänen ole edellytetty tämän jälkeen enää palaavan lainapalveluun. Käräjäoikeuden arvion mukaan luotonantaja ei ole huolehtinut siitä, että vastaaja olisi saanut pysyvällä tavalla haltuunsa kappaleen kuluttajaluottosopimusta sopimuksen synnyttyä. Näin ollen käräjäoikeus on hylännyt kantajan nostoprovisiota, luottokorkoa ja korkolain 4 §:n 2 momentin mukaista viivästyskorkoa koskevat vaatimukset selvästi perusteettomina.

Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuus

Tuomioistuimen oma-aloitteinen tutkimisvalta ja -velvollisuus on säädetty oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n, 12 luvun 13 §:n ja 24 luvun 3 §:n perusteella suppeaksi, eikä siitä ole kuluttajansuojaa koskevia poikkeuksia. Lähtökohta on, että vastaajan ollessa passiivinen tuomioistuin voi viran puolesta hylätä vain selvästi perusteettomat vaatimukset.

Ratkaisussaan KKO 2016:73 (kohta 34) korkein oikeus lausui kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n säännösten kuluttajaluottosopimuksen muotovaatimuksista olevan kuluttajan suojaksi säädettyä pakottavaa oikeutta, eivätkä sen asettamat vaatimukset ja rikkomisen seuraamukset ole tulkinnan- tai harkinnanvaraisia. Korkein oikeus totesi lisäksi unionin tuomioistuimen katsoneen, että tuomioistuimen on viran puolesta tutkittava kulutusluottodirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta) 10 artiklan 2 kohdan vaatimusten noudattaminen ja, jollei vaatimuksia ole noudatettu, tehtävä tästä kaikki kansallisessa oikeudessa säädetyt päätelmät. Korkeimman oikeuden mukaan tuomioistuimen on otettava säännös huomioon ilman vastaajan nimenomaista väitettäkin. Kyseisessä tapauksessa korkein oikeus katsoi, ettei luotonantaja ollut osoittanut kuluttajan saaneen kuluttajaluottosopimusta haltuunsa pysyvällä tavalla niin kuin kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 1 momentissa edellytetään eikä yhtiöllä siten ollut pykälän 3 momentin johdosta oikeutta periä luotosta vaatimiaan käsittelymaksuja, luottoaikaista korkoa eikä luottoaikaiseen korkoon perustuvaa viivästyskorkoa.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tuomioistuimen on viran puolesta tutkittava kulutusluottodirektiivin 10 artiklan vaatimusten noudattaminen.

Kulutusluottodirektiivin 10 artiklan luotonantomenettelyn tutkimisen lähtökohdat tässä tapauksessa

Luotonantajan ja vastaajan välinen, toistaiseksi voimassa olevaa tililuottoa koskeva sopimus on kantajan ilmoituksen mukaan tehty verkkopalvelussa. Kantaja on käräjäoikeuden pyynnöstä toimittanut sille luotonantajan ja vastaajan välisen luottosopimuksen, luoton yleiset sopimusehdot ja täytetyn "Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot" -lomakkeen. Kantaja on kuvannut valituksessaan luotonantoprosessia edellä kuvatuin tavoin. Kantajan käräjäoikeudelle toimittaman 19.5.2017 päivätyn lausuman liitteestä ilmenee, että vastaaja on vahvistanut hakemuksensa tekstiviestillä.

Nyt kysymyksessä olevalla tavalla myönnettäviin kuluttajaluottoihin tulevat sovellettaviksi myös kuluttajansuojalain 6 a luvun säännökset, jotka koskevat rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyyntiä ja jotka perustuvat niin sanottuun rahoituspalvelujen etämyyntidirektiiviin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta). Kyseisen luvun 5 §:ssä säädetään, että sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään tiedonantovelvoitteista, kuluttajalle on annettava hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä 6 - 9 §:ssä tarkoitetut tiedot tarjottavasta rahoituspalvelusta ja etäsopimuksesta ja että tiedot on annettava käytettyyn etäviestimeen sopivalla tavalla, selkeästi ja ymmärrettävästi. Saman luvun 11 §:n 1 momentin mukaan ennakkotiedot ja sopimusehdot on hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä toimitettava kuluttajalle henkilökohtaisesti, kirjallisesti tai sähköisesti siten, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa ne muuttumattomina.

Kuluttajansuojalain 7 luku, joka koskee kuluttajaluottoja, vastaa nykymuodossaan kulutusluottodirektiiviä. Kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:n 1 momentissa säädetään muun muassa, että luotonantajan on hyvissä ajoin ennen luottosopimuksen tekemistä annettava kuluttajalle pysyvällä tavalla "Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot" -lomaketta käyttäen momentissa erikseen mainitut tiedot. Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:ssä säädetään luottosopimuksen tekemisestä. Kyseisen lainkohdan 1 momentissa säädetään muun muassa, että kuluttajaluottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale sopimusta. Sopimus voidaan tehdä myös sähköisesti siten, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa sopimuksen muuttumattomana. Ennakkotietojen toimittamisen ja sähköisesti tehtävän kuluttajaluottosopimuksen muotovaatimukset ovat siis kuluttajansuojalain suoran sanamuodon perusteella erilaisia.

Kuluttajansuojalain 6 a luvun 5 § perustuu rahoituspalvelujen etämyyntidirektiivin 3 artiklan 1 kohtaan. Sen tarkoituksena on varmistaa, että kuluttajalla on käytettävissään riittävät tiedot sopimukseen liittyvistä olennaisista seikoista ennen sopimuksen tekemistä. Rahoituspalvelujen etämyyntidirektiivin 5 artiklassa edellytetään muun muassa sopimusehtojen sekä 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen eli ennakkotietojen antamisen tapahtuvan kirjallisesti tai muulla kuluttajan saatavilla ja käytettävissä olevalla pysyvällä välineellä.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:llä on pantu täytäntöön kulutusluottodirektiivin 5 artiklan 1 ja 5 kohta. Kyseisen artiklan 1 kohdassa edellytetään ennakkotietojen toimittamisen tapahtuvan kirjallisesti tai muulla pysyvällä välineellä ('durable medium'). Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 1 momentilla on pantu täytäntöön kulutusluottodirektiivin 10 artiklan 1 kohta, jonka mukaan luottosopimukset on laadittava kirjallisina tai muulla pysyvällä tavalla ('durable medium'). Sekä ennakkotietojen että varsinaisen luottosopimuksen toimittamiselta edellytetään toisin sanoen kulutusluottodirektiivissä pysyvää välinettä tai tapaa. Kun kuluttajansuojalain säännöksiä on tulkittava mahdollisimman pitkälle direktiivien sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, hovioikeus toteaa, että ennakkotietojen antamistavan vaatimuksia ja sähköisesti tehtävän kuluttajaluottosopimuksen tekotavan vaatimuksia on tulkittava yhdenmukaisesti.

Kuluttajansuojalain 6 a luvun esitöiden (HE 122/2004 vp s. 24) mukaan, jos ennakkotiedot ja sopimusehdot toimitetaan sähköisesti, olennaista on, että kuluttaja saa ne henkilökohtaisesti ja hänellä on tosiasiallinen mahdollisuus tallentaa ja toisintaa ne. Vaikka lain esitöissä käytetään termiä "mahdollisuus", on esitöissä maininta, jonka mukaan esimerkiksi henkilökohtaisessa verkkopankkipalvelussa tietojenantovelvollisuus voidaan täyttää siten, että ohjelma ohjaa kuluttajan ennen sopimuksen tekemistä tallentamaan ja tulosta-

maan ennakkotiedot ja sopimusehdot. Vastaavalla tavalla tiedonantovelvollisuus voidaan esitöiden mukaan toteuttaa myös, jos sopimus tehdään elinkeinonharjoittajan avoimilla internetsivustoilla.

Kuluttajansuojalain 7 luvun esitöistä (HE 24/2010 vp s. 30) käy ilmi, että 7 luvun 7 §:n 1 momentin 7 kohta, jossa määritellään muun muassa tietojen antaminen pysyvällä tavalla, on ollut uusi kohta, jolla on pantu täytäntöön kulutusluottodirektiivin 3 artiklan m kohta. Kulutusluottodirektiivin 3 artiklan m kohdassa 'pysyvä väline' on määritelty niin, että se tarkoittaa välinettä, jonka avulla kuluttaja voi tallentaa hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja siten, että tiedot ovat helposti saatavissa myöhempää käyttöä varten tietojen käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen ajan, ja joka mahdollistaa tallennettujen tietojen tulostamisen muuttumattomina. Mainittujen esitöiden mukaan tarkoituksena on turvata se, että kuluttaja saa annettavat tiedot siten, että hän voi säilyttää tiedot ja tarvittaessa vedota niihin. Jos tiedot toimitetaan sähköisesti, olennaista on, että kuluttaja saa ne henkilökohtaisesti ja että hänellä on tosiasiallinen mahdollisuus tallentaa ja toisintaa ne.

Vastaavalla tavalla kuin kuluttajansuojalain 6 a lukua koskevassa hallituksen esityksessä, myös kyseisen lain 7 lukua koskevassa hallituksen esityksessä (HE 24/2010 vp, s. 30) on todettu, että esimerkiksi henkilökohtaisessa verkkopankkipalvelussa tietojenantovelvollisuus voidaan täyttää siten, että ohjelma ohjaa kuluttajan tallentamaan ja tulostamaan tiedot. Lisäksi on mainittu, että tiedot voidaan myös lähettää kuluttajalle sähköpostitse.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2016:73 tarkastellut kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 1 momentin edellytyksiä luottosopimuksen tekemiselle. Ratkaisun kohdassa 33 korkein oikeus on viitannut Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuun Content Services, C-49/11 (EU:C:2012:419), jossa on ollut kysymys edellä mainittua rahoituspalvelujen etämyyntidirektiiviä edeltäneen kuluttajansuojasta etäsopimuksissa 20.5.1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY soveltamisesta ja jossa on muun ohella tarkasteltu sitä tapaa, jolla internetin välityksellä etäsopimuksen tehneen kuluttajan on saatava luottosopimusta koskevat tiedot. Tapauksessa internetin käyttäjän on tilauksensa tehdessään tullut ilmoittaa muun muassa hyväksyvänsä yleiset myyntiehdot ja luopuvansa peruuttamisoikeudestaan merkitsemällä lomakkeessa oleva valintaruutu. Erityisesti peruuttamisoikeutta koskevia tietoja ei ole näytetty suoraan internetin käyttäjille, jotka ovat kuitenkin voineet saada ehdot nähtäväkseen napsauttamalla sopimuksen tekosivulla olevaa linkkiä. Tilaussopimuksen tekeminen on ollut mahdotonta, jos kyseistä valintaruutua ei ole merkitty. Tilauksensa tehtyään internetin käyttäjä on saanut palveluntarjoajalta sähköpostin, jossa on ollut viittaus internetosoitteeseen ja joka on sisältänyt käyttäjätunnuksen ja salasanan. Osa tiedoista, joiden antamista direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa on edellytetty, ei ole ollut sähköpostissa, vaan tiedot ovat olleet saatavissa yksinomaan sähköpostissa toimitetun linkin kautta. Unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaan pysyvän tavan on taattava se, että kuluttaja saa tiedot haltuunsa samalla tavalla kuin paperin välityksellä. Pysyvän tavan vaatimuksia ei täytä ainakaan sellainen käytäntö, jonka mukaan kuluttajalle annettavat tiedot ovat saatavilla yksinomaan yrityksen internetsivustolle johtavan hyperlinkin kautta. Kun kuluttaja tällöin joutuisi tekemään aktiivisia toimia saadakseen tiedot, ei kuluttaja "saa" tietoja niin kuin direktiivissä edellytetään, sillä kun on kyse tietojen vahvistamisesta kuluttajille, nämä voivat olla passiivisia. Edelleen korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2016:73 kohdassa 34 todennut, että kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n säännöksiä kuluttajaluottosopimuksen muotovaatimuksista on tulkittava ratkaisussa selostettujen unionin oikeuden vaatimusten mukaisesti. Jollei luotonantaja ole huolehtinut siitä, että kuluttaja saa pysyvällä tavalla haltuunsa kuluttajaluottosopimuksen, luotonantaja ei saa periä minkäänlaisia luottokustannuksia.

Unionin tuomioistuin on myös ratkaisussaan Home Credit Slovakia a.s., C-42/15 (EU:C:2016:842) tarkastellessaan muun ohella kulutusluottodirektiivin 3 artiklan m kohdan mukaista pysyvän välineen käsitettä kohdassa 35 todennut, että pysyvällä välineellä on taattava se, että kuluttaja saa samalla tavoin kuin paperin välityksellä haltuunsa kyseiset tiedot, että tämä johtuu siitä, että kuluttajan on voitava tarvittaessa vedota oikeuksiinsa, ja että tältä osin kuluttajalle on merkitystä mahdollisuudella tallentaa hänelle henkilökohtaisesti osoitetut tiedot, takeilla niiden sisällön muuttumattomuudesta sekä mahdollisuudella tutustua niihin asianmukaisen ajan ja toisintaa ne muuttumattomina.

Johtopäätökset

Hovioikeuden on arvioitava, onko luotonantaja huolehtinut siitä, että vastaaja on saa-

nut pysyvällä tavalla tiedot, jotka luotonantaja on ennen luottosopimuksen tekemistä velvollinen antamaan, sekä luottosopimuksen. Siinä tapauksessa, ettei luotonantaja ole huolehtinut siitä, että vastaaja on saanut pysyvällä tavalla haltuunsa luottosopimuksen, siltä oikeutensa johtanut kantaja ei voi periä luotosta vaatimiaan käsittelymaksuja, luottoaikaista korkoa eikä luottoaikaiseen korkoon perustuvaa viivästyskorkoa.

Valittaja on käräjäoikeudelle antamassaan lausumassa kuvannut luotonhakuprosessia ja tuonut siinä esiin, että vastaaja on saanut tietoonsa ja hyväksynyt pdf-muodossa olevat luoton yleiset sopimusehdot ja täytetyn "Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot" -lomakkeen kaksi kertaa lainapalvelussa lainahakemusta täyttäessään. Luotonantajan hyväksyttyä lainahakemuksen siitä on ilmoitettu vastaajalle lainapalvelussa ja tekstiviestillä. Valittajan käräjäoikeudelle toimittaman lausuman mukaan vastaaja on vahvistanut lainahakemuksen tekstiviestillä. Tämän jälkeen sopimus on syntynyt. Sopimuksen synnyttyä luottosopimus, luoton yleiset sopimusehdot ja täytetty "Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot" -lomake ovat olleet saatavilla lainapalvelussa vastaajalle ilmoitetussa "Omat lainat" -osiossa.

Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä (Content Services, C-49/11) on katsottu, että internetin kautta toimitettavien ehtojen osalta pysyvän tavan vaatimuksia ei täytä ainakaan se, että kuluttajalle annettavat tiedot ovat saatavilla yksinomaan yrityksen internetsivustolle johtavan linkin kautta.

Valittajan edellä kerrotun luotonhakuprosessin kuvauksen mukaan vastaajalle ei ole luottosopimuksen synnyttyä toimitettu sähköpostitse tai tekstiviestillä luottosopimusta tai tietoa siitä, miten tai missä luottosopimus on saatavilla. Luottosopimus on ollut saatavilla ainoastaan lainapalvelussa ja luottosopimuksen saaminen nähtäväksi on edellyttänyt, että vastaaja kirjautuu lainapalveluun ja siellä "Omat lainat" -sivulle. Nämä seikat tukevat sitä päätelmää, ettei vastaaja ole saanut luottosopimusta kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n tarkoittamalla tavalla tiedokseen.

Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä (Home Credit Slovakia a.s., C-42/15) on edellä kuvatuin tavoin painotettu pysyvän välineen käsitettä määriteltäessä myös sitä, että kuluttajalle on merkitystä mahdollisuudella tallentaa hänelle henkilökohtaisesti osoitetut tiedot, takeilla niiden sisällön muuttumattomuudesta sekä mahdollisuudella tutustua niihin asianmukaisen ajan ja toisintaa ne muuttumattomina. Valittajan ilmoituksen mukaan tiedot ovat olleet luotonantajan lainapalvelussa. Vaikka ehdot ovat olleet tallennettavissa, tutustuttavissa ja toisinnettavissa, ei mikään valittajan ilmoittama seikka tue sitä, että sopimusehtojen muuttumattomuudesta olisi takeita. Hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi toimitettaessa ehdot sähköpostitse kuluttajalla on parempi mahdollisuus myöhemmin osoittaa hänelle sopimuksentekohetkellä toimitetun sopimuksen sisältö kuin tilanteessa, jossa sopimus on saatavilla ainoastaan luotonantajan tarjoamassa lainapalvelussa, joka vastaa luotonantajan internetsivustoa. Valittajan käräjäoikeudelle toimittamia luoton yleisiä sopimusehtoja tai vakiomuotoisia eurooppalaisia kuluttajaluottotietoja ei ole myöskään päivätty tai muulla tavalla yksilöity. Nämä johtopäätökset tukevat sitä päätelmää, ettei vastaaja ole saanut luottosopimusta tiedokseen siten, että hänellä olisi takeet sen muuttumattomuudesta.

Kuluttajansuojalainsäädännön esitöissä (HE 122/2004 vp s. 24 ja HE 24/2010 vp s. 30) kuvataan esimerkinomaisesti, että tietojenantovelvollisuus voidaan verkkopankkipalvelussa tai internetsivustolla täyttää siten, että ohjelma ohjaa kuluttajan ennen sopimuksen tekemistä tallentamaan ja tulostamaan ennakkotiedot ja sopimusehdot. Jälkimmäisessä hallituksen esityksessä (s. 30) mainitaan myös se vaihtoehto, että tiedot voidaan lähettää kuluttajalle sähköpostitse. Luotonantajan lainapalvelu ei ole valittajan ilmoituksen mukaan ohjannut vastaajaa ennen sopimuksen tekemistä tallentamaan tai tulostamaan sopimusehtoja, vaikka käytetty teknologia sinänsä on mahdollistanut ehtojen tallentamisen ja tulostamisen. Edelleen tämä seikka tukee sitä päätelmää, ettei vastaaja ole saanut luottosopimusta kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n tarkoittamalla tavalla tiedokseen.

Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, ettei kantaja ole osoittanut vastaajan saaneen kuluttajaluottosopimusta haltuunsa pysyvällä tavalla kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n mukaisesti. Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 3 momentin nojalla tästä seuraa käräjäoikeuden katsomin tavoin, ettei luotonantaja saa luottosuhteen perusteella periä vaatimiaan nostoprovisiota, luottokorkoa eikä viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 2 momentin mukaisesti.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomiolauselmaa ei muuteta.

Asian lopputulos huomioon ottaen kantajan oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään.

Asian ratkaisseet hovioikeuden jäsenet:
Hovioikeudenneuvos Arja Maunula
Hovioikeudenneuvos Kimmo Vanne
Hovioikeudenneuvos Kimmo Suorsa
Hovioikeuden esittelijä Ida Similä
Ratkaisu on yksimielinen
Lähde: Finlex.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 17.2.2020 S 19/1341 NRO 160

Häätö – Huoneiston ottaminen asunto-osakeyhtiön hallintaan – Menettely- ja muotovaatimukset – Perusteet hallintaan ottamiselle. Lisäksi kysymys hallituksen kokouksen peruuntumisesta aiheutuneista kustannuksista.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 4.4.2019 nro 13838
Yhtiökokouksen päätöksen moittiminen ym.

Hovioikeuden ratkaisu

Kysymyksenasettelusta

Asiassa on kysymys siitä, tuleeko Asunto Oy X:n 3.7.2018 pidetyn ylimääräisen yhtiökokouksen päätös asuinhuoneiston ottamisesta asunto-osakeyhtiön hallintaan julistaa pätemättömäksi tai tehottomaksi. Päätöksen julistamista pätemättömäksi tai tehottomaksi on vaadittu erinäisten menettely- ja muotovaatimusten perusteella sekä joka tapauksessa hallintaan ottamisen aineellisten edellytysten puuttumisen vuoksi.

Asiassa on riidatonta, että asuinhuoneistossa, jonka hallintaan oikeuttavat osakkeet A ja B omistavat, on ennen yhtiökokouksen päätöstä huoneiston hallintaan ottamisesta asuneet A, K ja A:n tytär. B on muuttanut huoneistosta pois vuosia sitten. K on muuttanut huoneistoon vuonna 2014. A:n tytär on muuttanut huoneistosta pois ennen kysymyksessä olevan hallintaanottopäätöksen tekemistä.

Asiassa on kysymys ensinnäkin siitä, mikä merkitys on valittajien väitteellä, etteivät he ole äidinkielensä vuoksi ymmärtäneet häiritsevän elämän vuoksi annettujen varoitusten merkitystä ja sillä, ettei A ole saanut tiedokseen hallituksen pöytäkirjaa tai itseään koskevia tietoja. Lisäksi asiassa on arvioitavana, onko varoitukset ja hallintaanottopäätös tullut antaa tiedoksi asuinhuoneistossa asuneelle K:lle. Asiassa on edelleen kysymys siitä, onko yhtiön päätös hallintaan ottamisesta sisällöltään lainmukainen.

Huoneiston hallintaan ottamisen aineellisten edellytysten osalta kysymys on käräjäoikeuden ratkaisun oikeellisuudesta siltä osin, onko huoneistossa vietetyllä häiritsevällä elämällä katsottava olevan vain vähäinen merkitys sekä siitä, mikä oikeudellinen merkitys on sillä, kuka häiriötä on aiheuttanut.

Lisäksi asiassa on kysymys kokouspäivänä kokouspaikalla peruutetun yhtiökokouksen vuoksi aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta.

Yhtiökokouksen päätöksen moittiminen

Asunto-osakeyhtiölain 23 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan osakkeenomistaja voi moittia yhtiökokouksen päätöstä, jos 1) asian käsittelyssä ei ole noudatettu menettelyä koskevia tämän lain säännöksiä tai yhtiöjärjestyksen määräyksiä ja virhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön tai muuten osakkeenomistajan oikeuteen; taikka 2) päätös on muuten tämän lain tai yhtiöjärjestyksen vastainen.

Menettely- ja muotovaatimusten täyttyminen

Varoitusten ymmärtäminen

Valittajat ovat hovioikeudessa väittäneet, etteivät he olleet ymmärtäneet varoitusten sisältöä ja merkitystä. Hovioikeus toteaa, että varoituksia on ollut neljä kappaletta ja niitä on edeltänyt yksi huomautus. Varoitukset on kirjoitettu suomen kielellä, ja niistä ilmenee huoneistossa kulloinkin vietetyn häiritsevän elämän luonne, häiriön ajankohdat sekä mahdollisuus ottaa huoneisto yhtiön hallintaan.

A:n itsensä kirjoittamista sähköpostiviesteistä, jotka ovat vastauksia isännöitsijän viesteihin, ilmenee, että A on osannut kirjoittaa suomea, ymmärtänyt varoitusten koskevan huoneistossa vietettyä häiritsevää elämää ja kertonut jo marraskuussa 2017 turvautuneensa asiassa oikeudelliseen neuvontaan. A:n kielitaitoa arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon, että käräjäoikeuden pöytäkirjaan ei ole merkitty, että A käräjäoikeudessa todistelutarkoituksessa kuultaessa olisi käytetty tulkkia. Hovioikeus ei siten pidä uskottavana sitä valittajien vasta hovioikeudessa esittämää väitettä, että A ei olisi ymmärtänyt asunto-osakeyhtiön suomen kielellä antamia varoituksia. Edellä esitetyt perusteet huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että A:n on näytetty ymmärtäneen varoitusten sisällön ja merkityksen. Valittajat eivät ole esittäneet lainkaan selvitystä B:n äidinkielestä tai suomen kielen taidosta. Näin ollen myös B:n osalta on jäänyt näyttämättä, ettei hän olisi ymmärtänyt varoitusten sisältöä.

Varoitusten ja yhtiökokouksen päätöksen tiedoksianto

Asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 3 §:n 1, 2 ja 3 momentin mukaan hallituksen on annettava osakkeenomistajalle kirjallinen varoitus ennen kuin päätös osakehuoneiston ottamisesta yhtiön hallintaan voidaan tehdä. Jos osakkeenomistaja on vuokrannut osakehuoneiston tai sen osan taikka muutoin luovuttanut osakehuoneiston toisen käytettäväksi, varoitus on annettava tiedoksi myös vuokralaiselle tai osakehuoneistossa asuvalle muulle käyttöoikeuden saaneelle. Varoituksessa on ilmoitettava sen antamisen peruste sekä mainittava mahdollisuudesta ottaa osakehuoneisto yhtiön hallintaan. Varoitus on annettava tiedoksi siten kuin haasteen tiedoksi antamisesta säädetään tai muuten todistettavalla tavalla. Jos ei tiedetä, kuka osakkeenomistaja tai vuokralainen tai muu käyttöoikeuden saanut on, varoitus voidaan antaa osakkeenomistajalle, vuokralaiselle tai muulle käyttöoikeuden saaneelle tiedoksi julkaisemalla se virallisessa lehdessä tai paikkakunnalla yleisesti ilmestyvässä lehdessä ja lisäksi toimittamalla tieto siitä osakehuoneistoon, jonka ottamisesta yhtiön hallintaan varoitetaan. Varoituksen katsotaan tällöin tulleen osakkeenomistajan, vuokralaisen tai muun käyttöoikeuden saaneen tietoon lehden ilmestymispäivänä.

Mainitun luvun 4 §:n mukaan yhtiökokouksen päätös osakehuoneiston ottamisesta yhtiön hallintaan on annettava osakkeenomistajalle, vuokralaiselle ja osakehuoneistossa asuvalle muulle käyttöoikeuden saaneelle tiedoksi 60 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä samalla tavalla kuin 3 §:ssä säädetään varoituksen tiedoksi antamisesta. Muuten päätös on tehoton.

Nykyisin voimassa olevan asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 8 luvun 3 ja 4 §:ien sisällöt vastaavat säännöksessä mainittujen tiedoksiannon kohteiden osalta aiemmin voimassaolleen asunto-osakeyhtiölain (809/1991) 82 §:n 1 momenttia ja 83 §:ä (483/1995). Vuoden 1995 asunto-osakeyhtiölain muutokseen johtaneen hallituksen esityksen mukaan huoneiston yhtiön hallintaan ottamisen syynä on varsin usein huoneistoa hallinnassaan pitävän menettely. Kun yhtiö sitten ottaa huoneiston hallintaansa, seuraukset kaikissa huoneiston hallintaanottotilanteissa kohdistuvat huoneistoa vuokraoikeuden tai muun käyttöoikeuden nojalla hallinnassaan pitävään. Varoituksen antamisella pyritään siihen, että virheellinen menettely korjataan tai oikaistaan. Tämän vuoksi oli perusteltua, että myös vuokraoikeuden tai muun huoneiston käyttöoikeuden nojalla huoneistoa hallinnassaan pitävälle annetaan varoitus aina tiedoksi. Tämän pitäisi koskea kaikkia hallintaanottotilanteita samoin kuin varoituksen tiedoksiantotilanteita ja -tapoja. Myös huoneiston hallintaanottopäätös heijastuu mainittujen esitöiden mukaan vuokralaiseen tai muun huoneiston käyttöoikeuden saaneen asemaan ja oikeuksiin. Näin ollen hallintaanottopäätöksen tiedoksiantoa myös heille on pidettävä perusteltuna ja tämän velvoitteen olisi selkeästi ilmettävä säännöksestä (HE 304/1994 vp s. 136 ja 137). Säännöksessä tarkoitettuna muuna käyttöoikeuden saajana, jolle varoitus ja hallintaanottopäätös olisi annettava tiedoksi, voitaisiin pitää esimerkiksi leskeä, jonka asuminen huoneistossa perustuu perintökaaren 3 luvun 1 a §:n 2 momentin mukaiseen hallintaoikeuteen.

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, ettei huoneistossa asuvan osakkeenomistajan perheenjäsenille tarvitse antaa varoitusta tiedoksi, elleivät he ole osakkeenomistajia tai vuokralaisia (Aunola, Essi & Rosén, Aki, Huoneiston hallintaanotto asunto-osakeyhtiössä, 2013 s. 57 ja 98 ja Jyrki Jauhiainen, Timo A. Järvinen ja Tapio Nevala, Asunto-osakeyhtiölaki, neljäs uudistettu painos 2019, s. 775).

Hovioikeus toteaa lain esitöistä ilmenevän lainsäätäjän tarkoituksena varoituksen tiedoksiantovelvollisuuden laajuuden osaltaan olleen, että käyttöoikeuden nojalla huoneistossa asuva saa mahdollisuuden lopettaa häiritsevän elämän viettämisen sekä tiedokseen mahdollisen seurauksen, mikäli menettely jatkuu. Lisäksi esitöistä ilmenee, että huoneiston vuokralaisen tai muun käyttöoikeuden saaneen tulisi tietää myös hallintaanottamispäätöksestä, sillä kysymys on hänen asumisestaan. Varoitusta ja yhtiökokouksen hallintaanottopäätöstä koskevien säännösten sanamuodot huomioon ottaen tiedoksiantovelvollisuus ei kuitenkaan ulotu kaikkiin huoneiston asukkaisiin.

Asiassa on riidatonta, että asunto-osakeyhtiön hallintaanottopäätöksen kohteena olevassa asuinhuoneistossa on asunut päätöstä annettaessa A ja K. Riidatonta on edelleen, ettei yhtään varoitusta eikä päätöstä hallintaan ottamisesta ole annettu tiedoksi K:lle.

A:n ja B:n valituksesta ei ilmene, mihin K:n asuminen huoneistossa on perustunut. Asiassa ei ole väitetty, että K olisi vuokrannut asuntoa tai alivuokrannut sen osaa. Asiassa ei ole myöskään väitetty, että K:lla ylipäätään olisi asuntoon oikeudellisesti sitova käyttöoikeus. Käräjäoikeuden tuomioon (s.

8) on kirjattu A:n kertoneen, että K oli hänen avopuolisonsa. Tätä ei ole valituksessa riitautettu. Tiedon paikkansapitävyyttä tukee se, että valituksen mukaan K on asunut huoneistossa vuodesta 2014 lähtien, mikä ilmenee myös väestötietojärjestelmäotteesta. Hovioikeus toteaa, että K:n asumisen ei ole siten näytetty perustuneen vuokrasuhteeseen tai muuhun oikeudellisesti sitovaan käyttöoikeuteen.

Hovioikeus katsoo, ettei asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 3 ja 4 §:issä ole asetettu hallintaanottopäätöksen pätevyydelle ja tehokkuudelle edellytystä, että varoitus ja päätös annetaan tiedoksi huoneistossa asuvalle henkilölle, jonka asuminen perustuu vuokrasopimuksen tai muun oikeudellisesti sitovan käyttöoikeuden sijaan samassa huoneistossa asuvan osakkeenomistajan sallivaan suhtautumiseen esimerkiksi parisuhteen vuoksi. Näin ollen asunto-osakeyhtiön ei ole tarvinnut antaa varoitusta ja päätöstä tiedoksi K:lle.

Edellä mainittu johtopäätös huomioon ottaen niillä riitaisilla seikoilla, onko K tosiasiassa saanut tiedon varoituksista sekä hallintaanottopäätöksestä tai onko asunto-osakeyhtiölle ilmoitettu K:n asumisesta huoneistossa, ei ole asian oikeudellisessa arvioinnissa merkitystä.

Yhtiökokouksen päätöksen sisältö

Asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan päätöksessä huoneiston ottamisesta asunto-osakeyhtiön hallintaan on mainittava hallintaan ottamisen peruste, kestoaika ja kohteena olevat tilat.

Voimassa olevan asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 2 §:n 3 momentin säännös vastaa aiemmin voimassaolleen asunto-osakeyhtiölain (809/1991) 81 §:n 2 momentissa säädettyä. Aiemmin voimassa olleen säännöksen esitöissä on todettu, että päätöksessä olisi ilmoitettava, mistä rikkomuksesta on kysymys ja yksilöitävä myös se menettely, johon päätös perustuu (HE 216/1990 vp s. 62).

Yhtiökokouksen pöytäkirjaan 3.7.2018 on kirjattu seuraavasti:

"HUONEISTON C30 HALLINTAAN OTTAMINEN

Isännöitsijä selvitti asiaa ja totesi, että huoneistossa C 30 on vietetty muita asukkaita häiritsevää elämää. Asunnon osakkaille on toimitettu useita kirjallisia varoituksia häiritsevän elämän johdosta. Varoituksista huolimatta häiritsevän elämän viettäminen on jatkunut.

Keskusteltiin asiasta vilkkaasti.

Huoneiston C 30 edustaja ilmoitti, että lapsi, josta heidän mukaansa häiriöt johtuvat, on nyt muuttanut pois.

Useat asukkaat ilmoittivat, että häiriöt eivät johdu lapsen aiheuttamista häiriöistä, vaan kyseessä on tosiasiassa huoneiston osakkaan aiheuttamat häiriöt.

Useampi osakas ilmoitti, että samanlaisia häiriöitä on aiheutunut myös viimeisimmän varoituksen jälkeen. Viimeisimmät häiriöt ovat tapahtuneet 30.6.–1.7.2018.

Osakkaan C30 edustaja pyysi järjestämään äänestyksen huoneiston hallintaanotosta. Äänestyksen perusteella todettiin, että yhtiökokous päätti yksimielisesti ottaa huoneiston C 30 (osakkeet 1831-1902) yhtiön hallintaan kolmeksi vuodeksi.

Päätettiin valtuuttaa hallitus päättämään hallintaanotto, mikäli tilanteessa tapahtuu tosiasiallinen muutos."

Hovioikeus toteaa, että yhtiökokouksen päätöksen pöytäkirjaan on asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 2 §:n 3 momentin mukaisesti kirjattu päätöksen perusteena olevan huoneistossa vietetty häiritsevä elämä. Yhtiökokouksen päätöksessä ei asunto-osakeyhtiölain mukaan edellytetä viitattavan lain säännöksiin, vaan tosiasiallisen perusteen kirjaaminen on riittävää.

Yhtiökokouksen päätökseen on kirjattu, että varoituksia oli annettu ja varoituksista huolimatta häiritsevä elämä oli jatkunut. Lisäksi päätökseen on kirjattu viimeisen varoituksen jälkeisten häiriöiden ajankohtia. Varoituksissa 19.6.2017, 19.7.2017, 6.11.2017 ja 15.5.2018 on yksilöity häiritsevän elämän tarkempi sisältö ajankohtineen. Varoituksissa on yksilöity häiriöiksi kovaääninen keskustelu ja musiikin soittaminen hiljaisuuden aikaan, kovaääninen riitely, tavaroiden paiskominen, oveen hakkaaminen, huutaminen ja tavaroiden heittäminen parvekkeelta riidan yhteydessä. Varoituksista ilmenee myös, että häiriötilanteiden rauhoittaminen on edellyttänyt useamman kerran poliisien paikallakäyntiä. Kaikissa varoituksissa on mainittu mahdollisuudesta ottaa huoneisto yhtiön hallintaan.

Ottaen huomioon edellä mainitut seikat hovioikeus katsoo, että yhtiökokouksen päätöksen pöytäkirjaan on kirjattu riittävällä tarkkuudella myös se menettely, johon yhtiön päätös on perustunut. Pöytäkirjaan on kirjattu myös hallintaan ottamisen kohteena olevat tilat ja kesto. Yhtiön päätös huoneiston hallintaan ottamisesta on näin ollen asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 2 §:n 3 momentin mukainen.

Hallituksen pöytäkirjan ja tietojen tiedoksisaanti

Siltä osin kuin valittajat ovat vedonneet siihen, etteivät he olleet saaneet tiedokseen asunto-osakeyhtiön hallituksen pöytäkirjaa tai tietoja, joita yhtiöllä oli A:sta, hovioikeus

toteaa, ettei asunto-osakeyhtiölaissa ole säädetty hallituksen päätöksiin tai niiden tiedoksiantamiseen liittyvistä menettely- tai muotovaatimuksista, joilla olisi merkitystä hallintaanottopäätöksen pätevyyden kannalta. Näin ollen A:n ja B:n muilla menettely- tai muotovirheväitteillä ei ole asiassa oikeudellista merkitystä.

Huoneiston hallintaan ottamisen peruste

Toisin kuin käräjäoikeudessa A ja B eivät ole enää hovioikeudessa kiistäneet huoneistossa vietetyn häiritsevää elämää. Sen sijaan he ovat vedonneet siihen, että kysymys ei ole ollut toistuvasta ja jatkuvasta häiriöstä, ja sillä on ollut vain vähäinen merkitys. Joka tapauksessa valittajat ovat katsoneet, että häiriötä olisivat aiheuttaneet muut henkilöt kuin A.

Asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan osakehuoneistoa ei saa ottaa yhtiön hallintaan, jos rikkomuksella on vain vähäinen merkitys.

Voimassa olevan asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 2 §:n 2 momentin sisältö vastaa vähäisyysrajauksen osalta aiemmin voimassaolleen asunto-osakeyhtiölain (809/1991) 81 §:n 2 momentin sisältöä. Mainitun aiemmin voimassaolleen asunto-osakeyhtiölain esitöiden mukaan vähäisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat. Yleispätevästi ei voida etukäteen sanoa, milloin menettelyllä on vain vähäinen merkitys. Häiritsevää elämää koskevan merkityksen vähäisyys voidaan arvioida vain tapauskohtaisesti. Asiaan saattaa tällöin vaikuttaa esimerkiksi se, häiritseekö elämä tosiasiallisesti talon muita asukkaita tai onko se toistuvaa (HE 216/1990 vp s. 62).

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että häiritsevällä elämällä tarkoitetaan elämää, joka poikkeaa normaalista ja jota voidaan joiltakin osiltaan pitää paheksuttavana sen muille asukkaille häiriötä aiheuttavan luonteen vuoksi. Käytännössä häiritsevän elämän viettäminen edellyttää jonkinlaista jatkuvuutta, joka tosiasiallisesti häiritsee yhtiön muita asukkaita. Esimerkiksi hyväksyttävänä pidettävät harrastukset voivat aiheuttaa toisinaan tavanomaisena pidettävää häiriötä, jota ei lähtökohtaisesti tule pitää häiritsevänä elämänä. Sinänsä hyväksyttävänäkin pidettävät toimet voivat kuitenkin pitkään jatkuessaan muodostua häiritseväksi, jos niistä aiheutuu naapureiden tavanomaisen asumisrauhan häiriintyminen. Häiritsevän elämän merkitystä tulee tarkastella sen perusteella, mitä objektiivisesti arvioiden pidetään häiritsevänä eikä esimerkiksi sen perusteella, mitä tietty naapuri pitää häiritsevänä (Matti J. Sillanpää ja Veikko Vahtera, Asunto-osakeyhtiölaki käytännössä, 2011, s. 242 ja 243). Oikeuskirjallisuuden mukaan häiritsevä elämä ilmenee yleensä muita asukkaita häiritsevinä ääninä, esimerkiksi riitelynä, tappeluna tai äänekkäänä juhlimisena. Olennaista on jatkuvuus ja toistuvuus. Esimerkiksi satunnaista juhlimista ei voida käyttää hallintaan ottamisen perusteena. Ilta- tai yöaikaan tapahtuvat häiriöt muodostavat yleensä hallintaan ottamisen perusteen vähäisempinäkin kuin päiväsaikaan tapahtuva häiritsevä elämä (Essi Aunola ja Aki Rosén, Huoneiston hallintaanotto asunto-osakeyhtiössä, 2013, s. 40 ja 41).

Edellä esitetty huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että häiriön väitettyä vähäisyyttä arvioitaessa on olennaista arvioida muille asukkaille aiheutuneen häiriön luonnetta, ajankohtaa sekä jatkuvuutta ja toistuvuutta.

Kirjallisista todisteista ilmenee, että asunto-osakeyhtiön isännöitsijä on kirjallisella huomautuksella 24.5.2017 ilmoittanut häiriönä musiikin soittamisesta ja metelistä myöhään yöaikaan 19.–21.5.2017, varoituksella 19.6.2017 kovaäänisestä keskustelusta ja musiikin soittamisesta 17.6.2017 hiljaisuuden aikaan kello 21–00 ja 18.6.2017 kello 6–8, varoituksella 19.7.2017 kovaäänisestä riitelystä, tavaroiden paiskomisesta ja oveen hakkaamisesta 9.7.2017 kello 7–21 ja 10.7.2017 kello 1:30, varoituksella 6.11.2017 kovaäänisestä puhumisesta, huutamisesta ja tavaroiden paiskomisesta 31.10.2017 kello 23 sekä varoituksella 15.5.2018 kovaäänisestä musiikin soittamisesta, huutamisesta ja tavaroiden paiskomisesta 5.–7.5., 9.–13.5.2018 ja riidan yhteydessä tavaran heittämisestä parvekkeelta 11.5.2018. Lisäksi varoituksista 19.7.2017 ja 6.11.2017 ilmenee, että poliisi on joutunut käymään useaan kertaan rauhoittamassa tilannetta. Lisäksi yhtiökokouksen pöytäkirjasta ilmenee useamman osakkeenomistajan ilmoittaneen, että häiritsevää elämää on ollut myös viimeisen varoituksen jälkeen 30.6.–1.7.2018.

Kirjallisesta huomautuksesta ja varoituksista ilmenee, että jokainen niistä perustuu useamman kuin yhden naapurin ilmoitukseen. Tämä huomioon ottaen huomautuksessa ja varoituksissa mainittujen häiriötapahtumien todenperäisyyttä ei ole aihetta epäillä. Kirjallisesta todistelusta ilmenee, että huoneistossa on vietetty häiritsevää elämää myöhään illalla tai yöaikaan ainakin

neljä kertaa vuoden aikana. Lisäksi huoneistossa on ollut ainakin neljä kertaa häiritsevää elämää joko muulloin kuin myöhään illalla tai yöaikaan taikka yksilöimättömään vuorokaudenaikaan. Kaikissa tilanteissa kirjallisissa varoituksissa ei ole yksilöity häiriön vuorokaudenaikaa. Tarkemmin yksilöimätöntä häiriötä on ollut vielä viimeisen varoituksen jälkeenkin. Huomautuksessa ja varoituksissa yksilöity elämä on ollut luonteeltaan sellaista, että sitä on objektiivisesti arvioiden pidettävä muita asukkaita häiritsevänä elämänä erityisesti niiltä osin kuin on ollut kysymys häiriöstä ilta- ja yöaikaan. Ottaen huomioon useat varoitukset hovioikeus katsoo, että häiritsevä elämä on ollut jatkuvaa ja toistuvaa. Edellä mainittuja seikkoja punnittuaan hovioikeus katsoo, että häiritsevällä elämällä on ollut yhtiön muiden asukkaiden kannalta vähäistä suurempi merkitys.

Hovioikeus toteaa, ettei asunto-osakeyhtiölaissa säädetä huoneiston hallintaanottamisen edellytyksenä, että häiriötä aiheuttaisi nimenomaan osakkeenomistaja tai että häiritsevä elämä ylipäätään johtuisi osakkeenomistajan menettelystä. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että huoneisto voidaan ottaa yhtiön hallintaan, vaikka häiritsevää elämää viettäisi muu henkilö kuin osakkeenomistaja itse, esimerkiksi osakkeenomistajan vuokralainen, perheenjäsen tai huoneistossa osakkeenomistajan luvalla oleskeleva (Essi Aunola ja Aki Rosén, Huoneiston hallintaanotto asunto-osakeyhtiössä, 2013, s. 40). Hovioikeus katsoo näin ollen, ettei sillä, että häiriötä ovat mahdollisesti aiheuttaneet muut asunnossa oleskelleet henkilöt kuin osakkeenomistajat, ole asiassa oikeudellista merkitystä.

Edellä esitetyillä ja käräjäoikeuden lausumilla perusteilla hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että asunto-osakeyhtiöllä on ollut lainmukaiset edellytykset huoneiston hallintaanottamiselle. Käräjäoikeuden tuomiota ei siten ole pääasian osalta aihetta muuttaa.

Vahingonkorvausvaatimus

A ja B ovat vaatineet asunto-osakeyhtiöltä korvausta yhtiökokouksen 12.6.2018 peruuttamisesta aiheutuneina kustannuksina. Hovioikeus toteaa, että kysymys on sopimuksenulkoiseen vastuuseen perustuvasta niin kutsutusta puhdasta varallisuusvahinkoa koskevasta vahingonkorvausvaatimuksesta.

Asunto-osakeyhtiölain 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan yhtiön on korvattava vahinko, jonka yhtiö on myötävaikuttamalla tämän lain tai yhtiöjärjestyksen määräyksen rikkomiseen tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle. Säännöksen 2 momentin mukaan jos vahinko on aiheutettu rikkomalla tätä lakia muulla tavalla kuin pelkästään rikkomalla 1 luvun säännöksiä toiminnan keskeisistä periaatteista tai jos vahinko on aiheutettu rikkomalla yhtiöjärjestyksen määräystä, vahinko katsotaan aiheutetuksi huolimattomuudesta, jollei yhtiö osoita menetelleensä huolellisesti.

Riidatonta hovioikeudessa on, että asunto-osakeyhtiö oli peruuttanut 12.6.2018 pidettäväksi tarkoitetun yhtiökokouksen äkillisestä syystä aiheutuneen isännöitsijän poissaolon vuoksi. Riidatonta on, että asunto-osakeyhtiön hallituksen jäsenet olivat olleet saapuvilla. Edelleen riidatonta on, että yhtiökokoukseen varautuessaan A:lle ja B:lle oli aiheutunut avustajan käyttämisestä esitetyn korvausvaatimuksen suuruinen kulu ja että avustajan käyttäminen oli yhtiökokouksen peruuttamisen vuoksi käynyt tarpeettomaksi.

Asunto-osakeyhtiölaissa ei ole säädetty yhtiökokouksen peruuttamisesta. Yhtiökokouksen peruuttaminen ei siten ole merkinnyt asunto-osakeyhtiölain rikkomista. Asiassa ei ole väitettykään, että yhtiökokouksen peruuttamisella olisi rikottu Asunto Oy X:n yhtiöjärjestystä. Asunto-osakeyhtiölain 24 luvun 6 §:ssä säädetyt vahingon korvaamisen edellytykset eivät siten täyty.

Asunto-osakeyhtiölain esitöiden mukaan asunto-osakeyhtiölain ei ole tarkoitettu sulkevan pois muuta vahingonkorvausvastuuta kuten esimerkiksi vahingonkorvauslakiin perustuvaa vastuuta (HE 24/2009 vp s. 1, 2, 269 ja 270).

Vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n mukaan milloin vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka milloin muissa tapauksissa on erittäin painavia syitä, käsittää vahingonkorvaus hyvityksen myös sellaisesta taloudellisesta vahingosta, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon.

Asiassa ei ole kysymys siitä, että väitetty vahinko olisi aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä. Ottaen huomioon isännöitsijän asema asunto-osakeyhtiön toiminnassa ja hänen poissaolonsa syy, hovioikeus katsoo, ettei asiassa ole esitetty myöskään edellä mainitussa vahingonkorvauslain säännöksessä tarkoitettuja erittäin painavia syitä niin kutsutun puhtaan varallisuusvahingon korvaamiselle. Kun asunto-osakeyhtiölain tai vahingonkorvauslain edellytyksiä vahingonkor-

vauksen tuomitsemiselle ei ole, vahingonkorvausvaatimus on hylättävä perusteettomana. Käräjäoikeuden tuomiota ei siten ole myöskään näiltä osin aihetta muuttaa.

Lähde: Edilex uutiset 18.2.2020, toim. Jukka Savolainen.

EUT 4.6.2020, KANCELARIA MEDIUS SA VASTAAN RN, C-495/19.

Summaarisen kanteen hylkääminen ilmeisen perusteettomana – Direktiivi 93/13/ETY – Kysymys velvollisuudesta antaa yksipuolinen tuomio lain nojalla, kun kuluttaja ei ole saapunut vastaamaan asiassa – Tuomioistuimella oltava mahdollisuus tutkia ehtojen kohtuuttomuus viran puolesta.

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Poznańin alueellinen tuomioistuin, Puola)

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),
toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Safjan sekä tuomarit C. Toader (esittelevä tuomari) ja N. Jääskinen,
julkisasiamies: G. Pitruzzella,
kirjaaja: A. Calot Escobar,

[...]
on antanut seuraavan
tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 7 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty riita-asiassa, jossa vastakkain ovat Kancelaria Medius SA ja RN ja jossa on kyse saatavasta, jota RN:ltä on vaadittu kulutusluottosopimuksen perusteella.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 93/13 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä."

4 Direktiivin 2 artiklan b ja c alakohdassa määritellään kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan käsitteet seuraavasti:

"b) 'kuluttajalla' [tarkoitetaan] jokaista luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa;

c) 'elinkeinonharjoittajalla' [tarkoitetaan] jokaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään harjoittaa joko julkisen tai yksityisen alan ammatti- tai liiketoimintaa."

5 Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille."

6 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

7 Direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa."

Puolan oikeus

8 Siviiliprosessilain (Kodeks postępowania cywilnego) 339 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Tuomioistuin ratkaisee asian yksipuolisella tuomiolla, jollei vastaaja saavu suulliseen käsittelyyn tai jollei vastaaja läsnäolostaan huolimatta ole osallistunut asian käsittelyyn.

2. Tässä tapauksessa olettamana on, että sellaiset tosiseikkoja koskevat kantajan väitteet, jotka on esitetty kannekirjelmässä tai oikeudenkäyntiasiakirjoissa, jotka on annettu vastaajalle tiedoksi ennen suullista käsittelyä, ovat todenmukaisia, ellei ole perusteltua syytä epäillä niitä tai katsoa, että ne on esitetty lain kiertämiseksi."

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymys

9 Saatavien perintäpalveluja tarjoava Kancelaria Medius -yhtiö, jonka kotipaikka on Krakova (Puola), nosti Sąd Rejonowy w

Trzciancessa (Trzciankan alioikeus, Puola) RN:ää vastaan kanteen, jossa se vaati 1231 Puolan zlotyn (PLN) (noin 272 euroa) suuruisen summan suorittamista korkoineen sellaisen kulutusluottosopimuksen perusteella, jonka se väitti RN:n tehneen Kreditech Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (rajavastuuyhtiö) -nimisen Varsovaan (Puola) sijoittautuneen pankin kanssa. Kyseinen pankki on Kancelaria Mediusin oikeudellinen edeltäjä.

10 Kanteensa tueksi Kancelaria Medius toimitti jäljennöksen puitesopimuksesta, jossa ei ollut RN:n allekirjoitusta, ja asiakirjoja, jotka osoittivat, että saatavan siirtymisestä sille sen oikeudelliselta edeltäjältä oli tehty sopimus.

11 Sąd Rejonowy w Trzciance katsoi, etteivät Kancelaria Mediusin asiakirjat ja todisteet osoittaneet kyseessä olevan saatavan olevan olemassa. Vaikkei RN ollut saapunut vastaamaan, tämä alioikeus ratkaisi asian yksipuolisella tuomiolla ja hylkäsi kanteen.

12 Kancelaria Medius valitti mainitun alioikeuden tuomiosta Sąd Okręgowy w Poznaniuun (Poznańin alueellinen tuomioistuin, Puola) vedoten siihen, että alioikeuden olisi pitänyt siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin mukaan perustaa ratkaisunsa yksinomaan kantajan toimittamiin asiakirjoihin.

13 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jolle alioikeuden tuomiosta valitettiin, toteaa aluksi, että yksipuolista tuomiota koskevia Puolan prosessioikeudellisia sääntöjä sovelletaan myös elinkeinonharjoittajien kuluttajia vastaan vireille panemissa riita-asioissa.

14 Tämän jälkeen se tekee selkoa siitä, että tässä tapauksessa edellytykset käsiteltävän asian ratkaisemiselle yksipuolisella tuomiolla täyttyivät siviiliprosessilain 339 §:n mukaan, koska vastaaja ei ollut vastannut kanteeseen sen jälkeen, kun kannekirjelmä oli annettu hänelle asianmukaisesti tiedoksi, kun muistetaan, että siviiliprosessilain 139 §:n mukaan niin kutsuttu "sijaistiedoksianto" katsotaan tehdyksi, kun asianosainen ei ole noutanut tuomioistuimen hänelle osoittamaa kirjelähetystä, vaikka hänellä on annettu tilaisuus tähän.

15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei tästä syystä ole varma siitä, voidaanko siviiliprosessilain 339 §:n 2 momenttia pitää direktiivissä 93/13 kuluttajansuojalta edellytetyn tason mukaisena, etenkin siltä osin kuin kyse on tuomioistuimen velvollisuudesta tutkia viran puolesta kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehtojen mahdollinen kohtuuttomuus.

16 Siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin sanamuoto velvoittaa näet tuomioistuimen ratkaisemaan yksipuolisella tuomiolla kuluttajaa vastaan vireille pannun asian, jonka perusteena oleva tosiseikasto muodostuu yksinomaan kantajan, tässä tapauksessa elinkeinonharjoittajan, esittämistä väitteistä, joiden osalta olettamana on, että ne ovat todenmukaisia, ellei ole "perusteltuja syitä epäillä" niitä tai ellei tuomioistuin katso, että väitteet on esitetty "lain kiertämiseksi". Tämä johtaa siihen, että mitä niukkasanaisempia elinkeinonharjoittajan esittämät tiedot ovat, sitä epätodennäköisempää on, että tuomioistuin katsoo, että on "perusteltua syytä epäillä" niitä.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön – erityisesti 13.9.2018 annettuun tuomioon Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, 40 ja 57 kohta) ja 3.4.2019 annettuun tuomioon Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, 47 kohta) –, jonka mukaan kansallisten oikeussääntöjen on noudatettava vastaavuusperiaatteen vaatimuksia ja kuluttajan oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, sellaisena kuin siitä määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa. Vaikka siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentti, jota sovelletaan kaikissa kansallisissa siviilioikeudellisissa menettelyissä, olisi vastaavuusperiaatteen mukainen, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, noudatetaanko vaatimusta oikeudesta tehokkaaseen oikeussuojaan siinä tapauksessa, ettei kansallisella tuomioistuimella ole mahdollisuutta tutkia viran puolesta sopimusehtojen kohtuuttomuutta.

18 Käsiteltävässä asiassa tilanne on sen mukaan juuri tämä alioikeudessa annetun tuomion osalta, sillä kantajan vaatimukset olisi pitänyt siinä siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin nojalla hyväksyä antamatta tuomioistuimelle mahdollisuutta selvittää, onko sopimus olemassa ja mikä on sen sisältö.

19 Sąd Okręgowy w Poznaniu on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko [direktiivin 93/13] 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä menettelysäännöille, joiden perusteella tuomioistuin voi antaa yksipuolisen tuomion nojautumalla ainoastaan kantajan kannekirjelmässään esittämiin väitteisiin, joita sen on pidettävä todenmukaisina siinä tapauksessa, että vastaajan asemassa oleva kuluttaja, jolle on asianmukaisesti annettu tieto istunnon

ajankohdasta, jättää saapumatta oikeuden istuntoon eikä toimita vastaustaan?

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

20 Todettakoon aluksi ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä, että Puolan hallitus katsoo kirjallisten huomautustensa mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tulkinnasta poiketen, että näyttö saatavan olemassaolosta ei kuulu direktiivin 93/13 soveltamisalaan ja että kyseisen tuomioistuimen, joka käsittelee asiaa valitusasteena, pitäisi ratkaista se yksipuolisen tuomion antamista koskevia säännöksiä soveltamatta, jolloin pääasian ratkaisu ei riipu esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen annettavasta vastauksesta, eikä kysymyksellä siis ole merkitystä sen kannalta.

21 Tämän osalta on muistettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklalla käyttöön otetussa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 Tästä seuraa, että olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen sen säännöstön ja niiden tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 19.9.2019, Lovasné Tóth, C-34/18, EU:C:2019:764, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

23 Unionin tuomioistuimelle toimitetun asiakirja-aineiston perusteella ei ole ilmeistä, että käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olisi jokin näistä tilanteista. Ennakkoratkaisupyynnöstä käy erityisesti ilmi, että valitusasteena asiaa käsittelevän tuomioistuimen on arvioitava, onko alioikeus tehnyt oikeudellisen virheen hylätessään elinkeinonharjoittajan kanteen sillä perusteella, että se ei voinut käytössään olevien asiakirjojen perusteella selvittää, perustuiko saatava kohtuuttomiin ehtoihin direktiivissä 93/13 tarkoitetulla tavalla.

24 Lisäksi on todettava, että direktiivin 93/13 1 artiklan 1 kohdan ja 3 artiklan 1 kohdan mukaan sitä sovelletaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten ehtoihin, joista ei ole erikseen neuvoteltu (tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

25 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ilmoittamista tiedoista käy ilmi, että pääasiassa on kyse elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä riita-asiasta, jossa on vaadittu suoritusta väitetystä vakiomuotoiseen kulutusluottosopimukseen perustuvasta saatavasta, minkä vuoksi se voi siis kuulua direktiivin 93/13 soveltamisalaan.

26 Ennakkoratkaisupyyntö on näin ollen otettava tutkittavaksi.

27 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymys koskee asiallisesti sitä, onko direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeussäännön tulkinnalle, joka estäisi tuomioistuinta, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on saattanut kuluttajaa vastaa nostamansa, tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvan kanteen ja joka ratkaisee asian yksipuolisella tuomiolla, kun kuluttaja ei ole saapunut vastaamaan asiassa toimitettuun istuntoon, johon hänet oli haastettu, ryhtymästä tarvittaviin asian selvittämistoimiin tutkiakseen viran puolesta sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden, joihin elinkeinonharjoittaja on perustanut vaatimuksensa, silloin kun tuomioistuin epäilee kyseisiä ehtoja direktiivissä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomiksi, ja velvoittaisi tuomioistuimen ratkaisemaan asian elinkeinonharjoittajan sellaisten väitteiden perusteella, joita sen on pidettävä todenmukaisina.

28 Aluksi on muistutettava siitä, että direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdan mukaan direktiivissä käytetyllä kuluttajan käsitteellä tarkoitetaan "jokaista luonnollista

henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa”. Artiklan c alakohdassa on määritelty elinkeinonharjoittajan käsite siten, että sillä tarkoitetaan “jokaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään harjoittaa joko julkisen tai yksityisen alan ammatti- tai liiketoimintaa”.

29 Jäljempänä direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

30 Unionin tuomioistuin on vakiintuneessa oikeuskäytännössään korostanut elinkeinonharjoittajiin nähden sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta heikommassa asemassa olevien kuluttajien suojelun muodostaman yleisen edun luonnetta ja merkityksellisyyttä; kuluttaja joutuu näet tämän heikomman asemansa vuoksi sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin ehtoihin voimatta vaikuttaa niiden sisältöön (ks. vastaavasti tuomio 3.4.2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, 27 ja 43 kohta ja tuomio 11.3.2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, 23 kohta).

31 Unionin tuomioistuin on näin todennut, että direktiivin 93/13 kuluttajille tarjoama suoja ulottuu tilanteisiin, joissa kuluttaja, joka on tehnyt elinkeinonharjoittajan kanssa kohtuuttoman sopimusehdon sisältävän sopimuksen, pidättyy vetoamasta yhtäältä siihen, että sopimus kuuluu direktiivin soveltamisalaan, ja toisaalta kyseisen sopimusehdon kohtuuttomuuteen joko sen vuoksi, ettei hän tunne oikeuksiaan, tai sen vuoksi, että hän luopuu niihin vetoamisesta oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen vuoksi (tuomio 17.5.2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Vaikka unionin tuomioistuin on jo rajannut monessa suhteessa ja direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan vaatimukset huomioon ottaen tapaa, jolla kansallisen tuomioistuimen on taattava kuluttajien tähän direktiiviin perustuvien oikeuksien suojaaminen, on kuitenkin todettava, ettei unionin oikeudessa lähtökohtaisesti ole yhdenmukaistettu sopimusehtojen väitetyn kohtuuttomuuden tutkimiseen sovellettavia menettelyjä ja että tällaiset menettelyt kuuluvat siten kunkin jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen, kunhan ne eivät kuitenkaan ole epäedullisempia kuin samankaltaisia kansallisen oikeuden piiriin kuuluvia tilanteita koskevat menettelyt (vastaavuusperiaate) ja kunhan niissä säädetään oikeudesta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, sellaisena kuin siitä määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa (tuomio 31.5.2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, 35 kohta ja tuomio 3.4.2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, 47 kohta).

33 Vastaavuusperiaatteeseen liittyen todettakoon, ettei unionin tuomioistuimella ole tiedossaan seikkoja, jotka voisivat antaa aiheen epäillä pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta tämän periaatteen kanssa.

34 Tehokkaan oikeussuojan osalta on todettava, että kaikkia tilanteita, joissa tulee esiin kysymys siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko menettelyssä, sen kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä. Menettelyjen erityispiirteet eivät kuitenkaan saa muodostua tekijäksi, joka saattaisi vaikuttaa siihen oikeussuojaan, joka kuluttajien on saatava direktiivin 93/13 säännösten nojalla (ks. vastaavasti tuomio 21.4.2016, Radlinger ja Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Unionin tuomioistuin on todennut tämän osalta, että direktiivillä 93/13 annettujen oikeuksien kunnioittamista ei voida taata, jollei kyseessä olevan sopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta voida tehokkaasti valvoa (tuomio 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

36 Unionin tuomioistuin on korostanut asiassa, jossa oli myös kyse menettelystä, jossa annetaan yksipuolinen tuomio, että direktiivissä tarkoitetun suojan varmistamiseksi kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasa-arvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisella aktiivisella toiminnalla (ks. vastaavasti tuomio 17.5.2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, 28 kohta oikeuskäytäntöviitauksineen).

37 Ensiksikin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisella tuomioistuimella on aina, kun sillä on käytössään tämän edel-

lyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat, velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus ja näin korjata sitä epätasapainoa, joka vallitsee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä (tuomio 11.3.2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Toisekseen kansallisella tuomioistuimella, jonka käsiteltävänä on elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen riita-asia, on tällaisten oikeudellisten seikkojen tai tosiseikkojen puuttuessa oltava mahdollisuus ryhtyä viran puolesta asian selvittämistoimiin voidakseen todeta, kuuluuko riidanalaisessa sopimuksessa oleva sopimusehto direktiivin soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 11.3.2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, 36 ja 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 Käsiteltävässä tapauksessa unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että pääasiassa kyseessä olevassa menettelyssä, jossa annetaan yksipuolinen tuomio, tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi kantaja on saattanut asian, on vastaajan jäädessä saapumatta vastaamaan ratkaistava asia niiden tosiseikkoja koskevien väitteiden perusteella, joihin kantaja on vedonnut ja joiden oletetaan olevan todenmukaisia, ellei tätä ole perusteltua syytä epäillä tai ellei niihin ole vedottu lain kiertämiseksi.

40 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, johon viitataan edellä 36–38 kohdassa, käy tämän osalta ilmi, että silloinkin, kun kuluttaja on jättänyt saapumatta vastaamaan, kulutusluottosopimusta koskevaa riita-asiaa käsittelevän tuomioistuimen pitää voida ryhtyä tarvittaviin asian selvittämistoimiin selvittääkseen direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvien sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden ja taatakseen kuluttajalle tälle direktiivin perusteella kuuluvien oikeuksien suojan.

41 Unionin tuomioistuin on tosin todennut, että määräämisperiaatetta, johon myös Unkarin hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan viitannut ja ne ultra petita -periaatetta saatettaisiin rikkoa, jos kansallisten tuomioistuinten pitäisi direktiivin 93/13 nojalla jättää huomiotta tai ylittää riita-asian kohteen rajat, jotka on vahvistettu asianosaisten vaatimuksilla ja perusteilla (ks. vastaavasti tuomio 11.3.2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, 31 kohta).

42 Tässä tapauksessa ei kuitenkaan ole kysymys minkään muiden kuin juuri niiden sopimusehtojen tutkimisesta, joihin oikeudenkäyntimenettelyn vireille pannut elinkeinonharjoittaja on perustanut vaatimuksensa ja jotka muodostavat riita-asian kohteen.

43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on näet ilmoittanut, ettei sille ole toimitettu sopimusta, johon riidanalaisen saatavan on väitetty perustuvan ja jonka sopimuspuolet ovat allekirjoittaneet, vaan vain kopio puitesopimuksesta, jossa ei ole vastaajan allekirjoitusta.

44 Tähän on kuitenkin todettava, että vaikka direktiiviä 93/13 sovelletaan sen 3 artiklan 1 kohdan nojalla ehtoihin, joista ei ole erikseen neuvoteltu ja joihin juuri vakiosopimukset luetaan, tuomioistuimella ei voida katsoa olevan edellä lainatussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla "käytettävissään oikeudelliset seikat ja tosiseikat" ainoastaan sillä perusteella, että sille on toimitettu kopio kyseisen elinkeinonharjoittajan käyttämästä puitesopimuksesta, ilman, että sillä olisi hallussaan asiakirja, jossa vahvistetaan sen käsiteltävänä olevan riita-asian asianosaisten välinen sopimus (ks. vastaavasti tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, 64 kohta).

45 Määräämisperiaate ja ne ultra petita -periaate eivät siis ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin vaatii kantajaa toimittamaan sille tiedot sen asiakirjan tai niiden asiakirjojen sisällöstä, joka on tai jotka ovat kantajan vaatimuksen perustana, sillä tällaisella pyynnöllä pyritään ainoastaan turvaamaan oikeudenkäynnin todisteluun liittyvät seikat (tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930,68 kohta).

46 Tästä seuraa, että tehokasta oikeussuojaa ei voida taata, jos kansallinen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on saattanut riita-asian, jossa sen vastapuolena on kuluttaja ja joka kuuluu direktiivin 93/13 soveltamisalaan, ei saa siitä huolimatta, ettei kuluttaja ole saapunut vastaamaan, tutkia sopimusehtoja, joihin kyseinen elinkeinonharjoittaja on perustanut vaatimuksensa, kun se epäilee niiden olevan kohtuuttomia. Jos tällä tuomioistuimella on kansallisen oikeussäännön nojalla velvollisuus katsoa elinkeinonharjoittajan tosiseikoista esittämät väitteet todenmukaisiksi, sen mahdollisuus puuttua aktiivisesti direktiivissä 93/13 edellytetyllä tavalla asiaan sellaisten sopimusten osalta, jotka kuuluvat sen soveltamisalaan, tehtäisiin tyhjäksi.

47 On muistettava, että kansallista oikeutta soveltaessaan kansallisten tuomioistuinten on tulkittava sitä mahdollisimman pitkälle direktiivin 93/13 sanamuodon ja tarkoituksen mu-

kaisesti, jotta sillä tarkoitettu tulos saavutettaisiin (tuomio 17.5.2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että siviiliprosessilain 339 §:n 2 momentin kaltainen kansallinen säännös estää tuomioistuinta, joka ratkaisee asian yksipuolisella tuomiolla elinkeinonharjoittajan nostaman kanteen perusteella, ryhtymästä asian selvittämistoimiin, joiden avulla se kykenee viran puolesta tutkimaan tällaiset direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvat sopimusehdot, jotka muodostavat riita-asian kohteen, sen on selvitettävä, olisiko unionin oikeuden mukainen tulkinta mahdollinen kyseisen lain 339 §:n 2 momentissa säädettyjen kaltaisten, "perusteltua syytä epäillä" tai "lain kiertämistä" koskevien poikkeusten avulla, kun on niin, että ne antavat yksipuolisella tuomiolla asian ratkaisevalle tuomioistuimelle mahdollisuuden ryhtyä tarvittaviin asian selvittämistoimiin.

49 Tässä yhteydessä on muistettava, että kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on kaikki kansallisen oikeuden säännöt huomioon ottaen ja siinä hyväksyttyjä tulkintamenetelmiä soveltaen ratkaista, voidaanko siviiliprosessilain 339 §:n kaltaista kansallista säännöstä tulkita direktiivin 93/13 mukaisesti, ja jos voidaan, missä määrin, tulkitsematta kyseistä kansallista säännöstä contra legem (ks. analogisesti tuomio 17.4.2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Unionin tuomioistuin on lisäksi todennut, että vaatimus unionin oikeuden mukaisesta tulkinnasta sisältää kansallisille tuomioistuimille velvollisuuden muuttaa tarvittaessa vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jos se perustuu sellaiseen kansallisen oikeuden tulkintaan, joka ei sovi yhteen direktiivin tavoitteiden kanssa (tuomio 17.4.2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Elleivät kansalliset tuomioistuimet voi tulkita tai soveltaa kansallista lainsäädäntöä direktiivin 93/13 vaatimusten mukaisesti, ne ovat velvollisia tutkimaan viran puolesta, ovatko asianosaisten välillä sovitut sopimusmääräykset kohtuuttomia, ryhtymään tätä silmällä pitäen tarvittaviin selvittämistoimiin ja jättämään tarvittaessa soveltamatta kansallisia säännöksiä ja kansallista oikeuskäytäntöä, jotka ovat esteenä tällaiselle tutkinnalle (ks. vastaavasti tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Edellä todetun perusteella direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeussäännön tulkinnalle, joka estäisi tuomioistuinta, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on saattanut kuluttajaa vastaa nostamansa direktiivin soveltamisalaan kuuluvan kanteen ja joka ratkaisee asian yksipuolisella tuomiolla, kun kuluttaja ei ole saapunut vastaamaan asiassa toimitettuun istuntoon, johon hänet oli haastettu, ryhtymästä tarvittaviin asian selvittämistoimiin tutkiakseen viran puolesta sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden, joihin elinkeinonharjoittaja on perustanut vaatimuksensa, silloin kun tuomioistuin epäilee näiden sopimusehtojen olevan tässä direktiivissä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomia.

Oikeudenkäyntikulut

53 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[Tuomiolauselma]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen oikeussäännön tulkinnalle, joka estäisi tuomioistuinta, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on saattanut kuluttajaa vastaan nostamansa direktiivin soveltamisalaan kuuluvan kanteen ja joka ratkaisee asian yksipuolisella tuomiolla, kun kuluttaja ei ole saapunut vastaamaan asiassa toimitettuun istuntoon, johon hänet oli haastettu, ryhtymästä tarvittaviin asian selvittämistoimiin tutkiakseen viran puolesta sellaisten sopimusehtojen kohtuuttomuuden, joihin elinkeinonharjoittaja on perustanut vaatimuksensa, silloin kun tuomioistuin epäilee näiden sopimusehtojen olevan tässä direktiivissä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomia.

Oikeudenkäyntikieli: puola.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62019CJ0495.

VAASAN HOVIOIKEUS 15.6.2020 S 18/1121 NRO 253

Luottokoron ja viivästyskoron kohtuullisuus – 3000 euron luotto, todellinen vuosikorko 108,58 ja 135,62 prosentin välillä – Luottosopimusta ei laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokorko kohtuuton – Luottokustannusten mitätöinti – Ei viivästyskorkoa 180 vuorokauden ajalta – Direktiivi 93/13/ETY.

Keski-Suomen käräjäoikeuden tuomio 30.10.2018 nro 20447

Velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

Vaatimukset

Kantaja Oy on hakenut muutosta käräjäoikeuden tuomioon niiltä osin kuin siinä on kohtuullistettu luotto- ja viivästyskorkoja sekä oikeudenkäyntikuluja. Lisäksi Kantaja Oy on vaatinut, että Vastaaja velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta 600 eurolla.

Perusteet

Vastaajalle on myönnetty C-joustoluotto 2.000 euron luottorajalla 16.8.2016. Vastaajalle on toimitettu hänen ilmoittamaansa sähköpostiosoitteeseen luottosopimus, yleiset sopimusehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot. Vastaajalla on siten ollut käytettävissään kaikki luottoa koskevat sopimukset. Vastaajan pyynnöstä luottorajaa on 18.1.2017 korotettu 3.000 euroon ja hänelle on myös tällöin lähetetty sähköpostitse päivitetty luottosopimus sekä päivitetyt yleiset sopimusehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot. Lainaa hakiessaan sekä luottorajaa korotettaessa Vastaaja on ilmoittanut lukeneensa ja hyväksyneensä lainaehdot.

Kantaja Oy katsoo, ettei korkoehdon sovittelulle ole kuluttajansuojalain 7 luvun tai kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin (93/13/ETY, sopimusehtodirektiivi) mukaisia edellytyksiä.

Käräjäoikeus on tuomiossaan todennut, että luottoehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi todellinen vuosikorko ilmoittaen. Vastaaja on sen perusteella ennen sopimuksen tekemistä voinut riittävällä tavalla ymmärtää sitoumuksensa merkityksen ja siihen liittyvät velvollisuutensa myös korkoehdon osalta. Hänellä on lisäksi ollut oikeus peruuttaa luottosopimus 14 vuorokauden kuluessa sopimuksen syntymisestä. Vastaaja on tehnyt luotolta useita nostoja ja maksanut sitä kuukausittain takaisin. Hän ei ole vedonnut koron kohtuuttomuuteen missään vaiheessa ennen oikeudelliseen perintään siirtymistä. Markkinoilla on lukuisia vaihtoehtoisia luotonantajia ja sopimusehtoja. Vastaaja on itse valinnut Kantaja Oy:n tarjoaman luoton ja sitoutunut sopimukseen. Näillä perusteilla Kantaja Oy katsoo, että olosuhteet huomioon ottaen korkoehtoa ei voida pitää kohtuuttomana.

Käräjäoikeuden tulkinta laajentaisi ratkaisusta KKO 2015:60 ilmenevää kohtuuttomuuden määritelmää merkittävästi ja johtaisi siihen, että merkittävä osa markkinoilla olevien kuluttajaluottojen korkoehdoista voitaisiin todeta mitättömiksi. Korkein oikeus on mainitussa ratkaisussa todennut, että luoton vuotuista nimelliskorkoa 118,80 prosenttia oli pidettävä kohtuuttomana, kun se oli lähes kaksinkertainen aiemmin voimassa olleessa kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä (207/2013) säädettyyn todelliseen vuosikorkoon nähden. Kohtuuttomuus ei kuitenkaan perustunut yksinomaisesti korkoon, vaan kokonaisarviointiin, jossa huomioitiin myös sopimusehtojen epäselvyys.

Riidan kohteena olevassa asiassa Vastaajalle myönnetyn C- joustoluoton nimelliskorko on 60 prosenttia, joka ylittää aiemmin voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n mukaisen todellisen vuosikoron vain vähän. Korkoa ei siten voida kokonaisarvioinnin tai yksin koron suuruudenkaan nojalla pitää kohtuuttomana. Lisäksi kuluttajansuojalaissa ei ole muitakaan sellaisia luottokorkoa koskevia pakottavia säännöksiä, joiden nojalla korkosaatavaa koskevaa vaatimusta olisi pidettävä lain vastaisena ja siten selvästi perusteettomana.

Vastaus

Vastaaja on vaatinut, että valitus hylätään ja käräjäoikeuden tuomio pysytetään.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu hovioikeudessa

Vastaaja on 16.8.2016 sopinut Kantaja Oy:n kanssa 2.000 euron suuruisesta joustoluotosta. Vastaajan pyynnöstä luottorajaa on 18.1.2017 korotettu 3.000 euroon.

Käräjäoikeuden tuomiosta (s. 4 ja 7) ilmenevin tavoin Vastaaja on vastustanut korkovaatimuksia kohtuuttomina myöntäen kuitenkin saatavien varsinaiset pääomat riidattomiksi. Hovioikeus katsoo, samoin kuin käräjäoikeus, että Vastaaja on nimenomaisesti vedonnut koko korkoehdon eli myös todellisen luottokoron kohtuuttomuuteen.

Asiassa on näin ollen kysymys sovitun luottokoron ja viivästyskoron kohtuullisuudesta. Laajemmin asiassa on kysymys elinkeinoharjoittajan ja kuluttajan välisen vakiosopimuksen kohtuullisuudesta ja hovioikeuden arvioitavana on kulutusluoton sopimusehtojen kohtuuttomuus kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin (93/13/ETY, sopimusehtodirektiivi) ja kuluttajansuojalain perusteella.

Sopimusehtodirektiivi koskee sellaisia elinkeinoharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu. Tässä tapauksessa kysymys on kuluttajalle myönnetystä kulutusluotosta, jonka ehdot perustuvat jäljempänä mainittuihin vakiosopimusehtoihin.

Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan sopimuksen olennaiseen sisältöön kuuluvat muun ohella hinta tai korvauksen riittävyys. Hovioikeus toteaa, että luottokorko kuuluu sopimusehtodirektiivissä tarkoitettuihin sopimuksen olennaisiin ehtoihin, jonka kohtuuttomuus tulee arvioitavaksi sopimusehtodirektiivin ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön (ks. tältä osin KKO 2015:60, kohdat 25–55) edellyttämällä tavalla vain, jos sopimusehtoja ei ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Edellä lausutun perusteella hovioikeuden on siis ensin tutkittava, onko luoton sopimusehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos näin ei ole, asiassa on toiseksi arvioitava sopimusehtojen kohtuullisuutta.

Luottoehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

Vastaajan ja Kantaja Oy:n välillä on tehty kulutusluottosopimus, jonka ehdot luotonantaja on ennalta laatinut. Kyseiset sopimusehdot kuuluvat siten edellä todetusti sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan. Luottosopimuksen 5 kohdan mukaan luoton sopimusehdot muodostuvat seuraavista asiakirjoista: luottosopimus, yleiset sopimusehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan kuluttajalle on hyvissä ajoin ennen luottosopimuksen tekemistä annettava pysyvällä tavalla "Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot" -lomaketta käyttäen tiedot muun muassa luottokustannuksista. Mainitun lain nojalla annetun asetuksen luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista (789/2010) 5 §:n mukaan lomakkeessa on annettava tiedot muun ohella myös luottosopimuksen kestosta, lainakorosta ja todellisesta vuosikorosta sekä kuluttajan maksettavaksi tulevasta kokonaismäärästä.

Sopijapuolten välisen luottosopimuksen 4 kohdan mukaan Kantaja Oy:n myöntämä luotto on jatkuva luotto, jossa velallisella on oikeus tehdä nostoja sovitun luottorajan puitteissa. Yleisten sopimusehtojen 2 kohdan sekä eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen 2 kohdan mukaan luottoraja on joko 2.000 tai 3.000 euroa riippuen luotonantajan riskiarviosta. Lopullinen luottoraja 3.000 euroa on täsmennetty osapuolten välisessä luottosopimuksessa.

Yleisten sopimusehtojen 6 kohdassa on muun ohella sovittu, että luoton takaisinmaksu tapahtuu kuukausierissä, joiden suuruus on 20 prosenttia avoimesta saldosta tai 2.000 euron luoton osalta enintään 160 euroa taikka 3.000 euron luoton osalta enintään 220 euroa. Lisäksi velallisella on oikeus maksaa kuukausierää suurempia lyhennyksiä tai koko luotto pois ilman lisäkustannuksia. Hovioikeus toteaa, että mainittujen kuukausierien osalta on siten kysymys luoton vähimmäislyhennyksistä.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:stä ilmenee todellisen vuosikoron määritelmä. Säännöksen mukaan todellisella vuosikorolla tarkoitetaan kaikkien luotosta johtuvien luottokustannusten määrää luoton pääomaan suhteutettuna. Kuluttajansuojalain 7 luvun 8 §:n mukaan todellinen vuosikorko on ilmoitettava muun muassa luoton markkinoinnin yhteydessä.

Hovioikeus toteaa, että todellisen vuosikoron tarkoituksena on muodostaa yhdenmukainen laskentatapa luotosta johtuvien luottokustannusten arvioimiseksi ja vertailemiseksi. Tarkemmat määräykset todellisen vuosikoron laskemisesta sisältyvät kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta annettuun oikeusministeriön asetukseen (1123/2016), joka on tullut voimaan 1.1.2017.

Kantaja Oy ja Vastaaja ovat 18.1.2017 sopimalla luottorajan korottamisesta 3.000 euroon päivittäneet luoton sopimusehtoja. Kantaja Oy onkin tässä yhteydessä toimittanut Vastaajalle päivitetyt sopimusasiakirjat eli luottosopimuksen, yleiset sopimusehdot

ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot. Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, että edellä mainittua oikeusministeriön asetusta on sovellettava tarkastelun kohteena olevaan luottoon. Asiaa ei ole syytä arvioida toisin, vaikka alkuperäinen luottosopimus on solmittu ennen sanotun asetuksen voimaan tuloa eli 16.8.2016.

Tässä tapauksessa kaikissa kolmessa luottoon liittyvässä sopimusasiakirjassa eli sopijapuolten välisessä luottosopimuksessa (kohta 4), yleisissä sopimusehdoissa (kohta 7) ja vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa (kohta 2) on todellista vuosikorkoa koskevia ehtoja. Ehdoissa on erikseen laskettu todellinen vuosikorko 2.000 euron ja 3.000 euron pääomille luoton takaisinmaksuohjelman mukaisella maksuajalla sekä näiden lisäksi 2.000 euron luotolle vuoden maksuajalla. Todellinen vuosikorko on näissä sopimusasiakirjoissa ilmoitettu erilaisina prosenttimäärinä, jotka vaihtelevat 108,58 ja 135,62 prosentin välillä.

Kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta annetun oikeusministeriön asetuksen 3 §:n mukaan todellista vuosikorkoa laskettaessa käytetään tarvittaessa asetuksen liitteen II mukaisia lisäoletuksia. Nyt kysymyksessä olevan jatkuvan joustoluoton osalta lisäoletusten käyttäminen on tarpeen. Liitteen II lisäoletuksen 1 kohdan mukaan, jos kuluttaja saa päättää luoton nostoista, oletetaan koko luottomäärä nostetuksi kerralla ja välittömästi. Edelleen lisäoletuksen 6 c kohdan mukaan, jos kysymys on toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, sen takaisinmaksun oletetaan tapahtuvan vuoden kuluessa saman määräisinä kuukausierinä.

Hovioikeus toteaa, että luottosopimusasiakirjoissa esitetyt todellista vuosikorkoa koskevat laskelmat eivät vastaa asetuksen mukaista laskentatapaa siltä osin kuin korko on laskettu 3.000 euron suuruiselle luotolle sopimusasiakirjoissa tarkoitetun takaisinmaksuohjelman mukaisten maksuerien perusteella. Vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen kohdasta 2 ilmenevissä esimerkkilaskelmissa maksuohjelman takaisinmaksueriä on 2.000 euron luotossa ilmoitettu olevan 34 kappaletta ja 3.000 euron luotossa puolestaan 41 kappaletta. Samassa kohdassa ilmoitettu kolmas laskelma, joka on laadittu vuoden maksuajalla ja jossa takaisinmaksueriä on siis 12 kappaletta, vastaa asetuksen mukaisia oletuksia, mutta tämä laskelma on laadittu vain 2.000 euron suuruiselle luotolle.

Todellisen vuosikoron laskentatapa on edellä todetusti säännelty tarkasti sen tähden, että luottokustannusten arvioimiseksi olisi olemassa yhteneväinen laskentatapa. Useiden ja erilaisten asetuksen mukaisesta laskentatavasta poikkeavien laskelmien esittämistä luottosopimuksessa on pidettävä harhaanjohtavana ja epäselvänä.

Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, toisin kuin käräjäoikeus, että luottosopimusta ei ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi siinä ilmoitetun todellisen vuosikoron ja luottokoron osalta. Puutteellisuus tältä osin on koskenut kuluttajan päätöksenteon kannalta merkityksellistä seikkaa, kun kyse on ollut luotosta aiheutuvista kokonaiskustannuksista. Se, että Vastaaja on maksanut luottoa jo jonkin verran takaisin, ei merkitse, että hän olisi hyväksynyt epäselvät luottoehdot. Luottokorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuus tulee siten seuraavaksi arvioitavaksi sopimusehtodirektiivin ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla.

Kohtuusarvio

Nykyisin voimassa olevassa kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä (596/2019) säädetään kuluttajaluoton luottokustannusten enimmäismäärästä. Sanotun pykälän 1 momentin mukaan kuluttajan nostamalle luotolle perittävää luoton korkoa ei saa sopia 20:tä prosenttia suuremmaksi. Saman pykälän 4 momentin mukaan, jos luotonantaja tai luotonvälittäjä rikkoo, mitä kyseisessä pykälässä säädetään, kuluttajalla ei ole velvollisuutta maksaa luoton korkoa eikä muita luottokustannuksia lainkaan. Koska mainittu pykälä on tullut voimaan 1.9.2019, sitä ei voida soveltaa puheena olevaan luottoon, sillä Kantaja Oy:n ja Vastaajan välinen luottosopimus on tehty ja sitä on myös päivitetty ennen säännöksen voimaan tuloa.

Aiemmin voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä (207/2013) säädettiin kulutusluoton korkokatosta. Sanotun lainkohdan mukaan, jos luoton määrä tai luottoraja oli alle 2.000 euroa, luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko sai olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä.

Aiemmin voimassa ollutta korkokattosäännöstä sovellettiin vain alle 2.000 euron luottoihin, minkä vuoksi sekään ei sovellu Vastaajalle myönnettyyn 3.000 euron suuruiseen luottoon. Vaikka sanottua lainkohtaa ei voida suoraan soveltaa esillä olevaan luottoon, on säännöksestä saatavissa johtoa kohtuusarviointiin myös tässä tapauksessa. Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksestä KKO 2015:60 ilmenee, että kyseisellä pa-

kottavalla korkokattosäännöksellä on merkitystä arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta yli 2.000 euron suuruisissa kuluttajaluotoissa (kohta 62). Mainitussa tapauksessa oli kyse juuri 2.000 euron määräisestä limiittiluotosta, jonka todellinen vuosikorko oli 122,54 prosenttia ja nimelliskorko 118,80 prosenttia. Korkein oikeus totesi ratkaisussaan, että sovittu suuri luottokorko yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen on kuluttajan kannalta kohtuuton (kohta 63).

Aiemmin voimassa olleessa kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä säännelty korkokatto koski säännöksen sanamuodon mukaisesti siis luoton todellista vuosikorkoa. Tämän vuoksi asian ratkaisemisen kannalta ei ole merkitystä sillä Kantaja Oy:n vetoamalla seikalla, että Vastaajalle myönnetyn luoton nimelliskoroksi on sovittu 60 prosenttia. Näin ollen kohtuusarviointi on tehtävä nimenomaisesti luoton todellisen vuosikoron perusteella.

Hovioikeus toteaa, että aiemmin voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n mukaisesti luoton todellisen vuosikoron korkokatto on puheena olevaa luottosopimusta 16.8.2016 tehtäessä ja luottorajaa 18.1.2017 korotettaessa ollut 50 prosenttia.

Sopimusasiakirjoissa luoton todelliseksi vuosikoroksi on edellä todetusti ilmoitettu kolme eri prosenttilukua, jotka vaihtelevat 108,58 ja 135,62 prosentin välillä. 2.000 euron suuruiselle luotolle vuoden takaisinmaksuajan perusteella laadittua laskelmaa todellisesta vuosikorosta on pidettävä oikeusministeriön asetuksen sisältämien laskentaoletusten mukaisena. Tämän laskelman mukainen todellinen vuosikorko on noin 135 prosenttia, mikä määrä on lähes kolminkertainen vanhan korkokattosäännöksen sallimaan enimmäiskorkoon nähden.

Nämä seikat sekä korkeimman oikeuden ratkaisusta KKO 2015:60 ilmenevä oikeusohje huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että tässä tapauksessa Kantaja Oy:n perimä luottokorko on kohtuuton.

Kohtuuttomuuden seuraus

Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n mukaan, jos sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot, ja jollei 2 §:stä muuta johdu, olojen muuttuminen ja muut seikat.

Hovioikeus toteaa, että kuluttajansuojalain 4 luvun 1 ja 2 §:ää on tulkittava ja sovellettava kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla. Sopimusehdon kohtuuttomuuden seuraukset määräytyvät sen mukaan, onko kysymys sopimusehtodirektiivin mukaan arvioitavasta sopimusehdosta.

Sopimusehdon kohtuuttomuudesta seuraa ankarin tavoin sen mitättömyys eli sopimusehdon jättäminen huomiotta, kun kohtuuttomuusarviointi perustetaan sopimusehtodirektiiviin (ks. KKO 2015:60, kohta 55). Yllä mainittujen seikkojen valossa ja ottaen huomioon, että esillä olevaa luottosopimusta ei edellä todetuin perustein ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, luottokorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuus tulee arvioitavaksi sopimusehtodirektiivin ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta seuraa siten se, että kaikkia siihen sisältyviä eriä, joista todellinen vuosikorko on muodostunut, on pidettävä mitättöminä. Näin ollen Kantaja Oy:llä ei ole luoton osalta ollut oikeutta periä Vastaajalta mitään luottokustannuksia mukaan lukien luottokorko sekä nostopalkkio. Näitä eriä koskevia kannevaatimuksia on pidettävä perusteettomina.

Viivästyskorko

Korkolain 4 §:n 1 momentin mukaan velan maksun viivästyessä velallisen on maksettava viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa, joka on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko.

Jos 1 momentin mukaan määräytyvä viivästyskorko on alempi kuin velalle eräpäivää edeltäneeltä ajalta maksettava korko, viivästyskorkoa on lainkohdan 2 momentin mukaan maksettava saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää. Jos velallisen sitoumus liittyy kulutusluottosopimukseen tai muuhun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuun sopimukseen, viivästyskorkoa on kuitenkin maksettava saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää enintään 180 vuorokauden ajan siitä, kun velka on kokonaisuudessaan erääntynyt.

Kantaja Oy on vaatinut viivästyskorkoa 180 päivän ajalta 60 prosentin korkokannan mukaan ja tämän jälkeen lakisääteisen viivästyskoron mukaan. Kantaja Oy:n esittämä vaatimus on siten tosiasiallisesti perustunut

paitsi korkolain määräyksiin myös vakiosopimuksessa sovittuun ehtoon luottoajan korosta. Luottoaikaista korkoa koskeva ehto ei edellä todetusti sido kuluttajaa, vaan se on mitätön. Koska viivästyskoron laskemistapa on 180 vuorokauden ajalta velan erääntymisestä sidoksissa kuluttajaan nähden mitättömään luottoaikaista korkoa koskevaan sopimusehtoon, hovioikeus katsoo, että tältä ajalta (15.1.–14.7.2018) viivästyskorkoa ei tule maksettavaksi lainkaan. Edelleen hovioikeus katsoo, että tämän määräajan jälkeen eli 15.7.2018 alkaen viivästyskorkoa on kuitenkin maksettava kanteen kohdassa 4 tuomitulle luoton pääomalle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisesti.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Kantaja Oy on pääosin hävinnyt muutoksenhaun, minkä vuoksi sen hovioikeudessa vaatimat oikeudenkäyntikulut on määrättävä jäämään sen omaksi vahingoksi.

Tuomiolauselma

Muutos käräjäoikeuden tuomioon:

Vastaaja velvoitetaan suorittamaan Kantaja Oy:lle kohdassa 4 käräjäoikeuden tuomitsemalle 2.878,05 euron pääomalle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa 15.7.2018 alkaen.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Lähde: Edilex uutiset 24.6.2020, toim. Jani Surakka.

VAASAN HOVIOIKEUS 13.10.2020 S 20/493 NRO 435

Häätö – Häätöasian soveltuminen kirjalliseen menettelyyn – Iäkäs vastaaja – Palautus käräjäoikeuteen.

Satakunnan käräjäoikeuden tuomio 17.4.2020 nro 4722

Takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon häätöä koskevassa asiassa

Valitus

Vaatimukset

A on vaatinut, että yllä mainittu käräjäoikeuden tuomio 17.4.2020 ja käräjäoikeuden 12.11.2019 antama yksipuolinen tuomio nro 14307 kumotaan.

Perusteet

A on ollut B:n avomies 26 vuoden ajan. B:n tahto on, että A hoitaa B:n osuutta hänen omistamastaan kiinteistöstä ja että A saa edelleen asua B:n huoneistossa kiinteistöllä sijaitsevassa rakennuksessa. C omistaa kiinteistön yhdessä B:n kanssa ja hän on vuokrannut B:n asunnon A:lle. Rakennuksen pesutilat, sähkö- ja vesimittari sekä lämmitysjärjestelmä ovat koko rakennukselle yhteisiä eikä hallinnanjakosopimusta ole tehty.

Vastaus

Vaatimukset

B edustajanaan yleinen edunvalvoja on vaatinut, että valitus hylätään ja A velvoitetaan korvaamaan asiassa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta 440 eurolla Suomen valtiolle/Rauman oikeusaputoimistolle laillisine viivästyskorkoineen.

Perusteet

Valituksessa ei ole esitetty mitään hyväksyttäviä perusteita käräjäoikeuden tuomion muuttamiselle. Valitukseen liitetyllä asiakirjalla "Asuminen" ei ole merkitystä asian ratkaisemisen kannalta eivätkä todistajat ole olleet läsnä, kun asiakirjaan on hankittu B:n allekirjoitus.

B ei heikentyneen toimintakykynsä vuoksi kykene ymmärtämään omaisuuden hallintaan ja hoitoon liittyviä asioita. B:tä on myös tämän asian suhteen pyritty kuulemaan, mutta hän ei ole ymmärtänyt asian merkitystä.

Täytäntöönpanon keskeyttäminen

Hovioikeus on päätöksellään 5.6.2020 määrännyt Satakunnan käräjäoikeuden 12.11.2019 antaman yksipuolisen tuomion nro 14307 täytäntöönpanon väliaikaisesti keskeytettäväksi.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Salassapito

[…]

Pääasia

Holhoustoimesta annetun lain (holhoustoimilaki) 29 §:n 1 momentin mukaan edunvalvojalla on kelpoisuus edustaa päämiestään tämän omaisuutta ja taloudellisia asi-

oita koskevissa oikeustoimissa, jollei tuomioistuin ole tehtävää antaessaan toisin määrännyt tai jollei toisin ole säädetty.

Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 a §:n 1 momentin mukaan edunvalvoja, joka on määrätty täysivaltaiselle, käyttää päämiehensä ohella itsenäisesti puhevaltaa asioissa, jotka kuuluvat hänen tehtäviinsä. Jos edunvalvoja ja hänen päämiehensä ovat puhevaltaa käyttäessään eri mieltä, päämiehen kanta on ratkaiseva, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

Holhoustoimilain 43 §:n 1 momentin mukaan, ennen kuin edunvalvoja tekee päätöksen tehtäviinsä kuuluvassa asiassa, hänen on tiedusteltava päämiehensä mielipidettä, jos asiaa on tämän kannalta pidettävä tärkeänä ja kuuleminen voi tapahtua ilman huomattavaa hankaluutta. Pykälän 2 momentin mukaan kuuleminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos päämies ei kykene ymmärtämään asian merkitystä.

B:lle on Satakunnan käräjäoikeuden päätöksellä 22.11.2017 nro 17/17661 määrätty yleinen edunvalvoja, jonka tehtävänä on edustaa päämiestään tämän omaisuutta ja taloudellisia asioita koskevissa oikeustoimissa. Kuten käräjäoikeus on todennut, B:n omaisuuteen kuuluvasta asunnosta huolehtiminen kuuluu sinänsä hänelle määrätyn edunvalvojan tehtäviin. B:llä on kuitenkin tässä asiassa lähtökohtaisesti rinnakkainen puhevalta edunvalvojan kanssa.

A on käräjäoikeudessa takaisinsaantihakemuksensa perusteeksi vedonnut siihen, että B:n tahto on, että A edelleen saa asua B:n omistamalla kiinteistöllä hänen hallinnoimassaan asunnossa. A:n ja B:n välinen suhde on kestänyt pitkään ja A on esittänyt väitteensä tueksi kirjallista selvitystä. Asiassa ei ole yleisen edunvalvojan taholta käräjäoikeudessa esitetty selvitystä siitä, onko tämä selvittänyt B:n mielipidettä tästä asiasta tai toisaalta B:n kyvystä ymmärtää asian merkitystä. Näissä olosuhteissa asiaa ei olisi käräjäoikeudessa tullut ratkaista ainakaan selvittämättä sitä, ymmärtääkö B tämän asian merkityksen ja voidaanko häntä sen johdosta kuulla.

Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 a §:n mukaan riitainen asia voidaan ratkaista yksin kirjallisen valmistelun perusteella, jos asia on laadultaan sellainen, ettei sen ratkaiseminen edellytä pääkäsittelyn toimittamista eikä kukaan asianosaisista vastusta asian ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä. Tuomioistuimen on tällöin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 24 §:n 4 momentin mukaisesti valmistelun kuluessa laadittava asianosaisille toimitettava kirjallinen yhteenveto.

Asian laadun vuoksi pääkäsittelyn järjestäminen voi säännöksen esitöiden mukaan olla tarkoituksetonta silloin, kun asiassa ei lainkaan esitetä suullista todistelua eikä pääkäsittelyyn muustakaan syystä ole tarvetta. Tällainen tilanne saattaa olla käsillä erityisesti silloin, kun jutun tosiseikasto on riidaton ja epäselvyys koskee vain asian oikeudellista arviointia. Tilanne voi olla sama silloin, kun asiassa esitetään ainoastaan kirjallisia todisteita ja epäselvyys koskee vain asian oikeudellista arviointia. Pelkästään tosiseikkojen riidattomuus ja siitä johtuva suullisen todistelun tarpeettomuus ei kuitenkaan voi yksistään merkitä sitä, että pääkäsittelyä olisi pidettävä asiassa tarpeettomana. Asian ratkaisemisen kannalta eduksi useimmiten on, että asianosaisilla ja heidän avustajillaan on tilaisuus pääkäsittelyssä suulliseen argumentointiin. Samoin lisäkysymysten esittämisen helpommin mahdollistava suullinen pääkäsittely voi olla tehokkaan prosessinjohdon kannalta tai asian selvittämiseksi tarpeen. Erityisen tärkeää pääkäsittely saattaa olla silloin, kun asianosaisella ei ole oikeudenkäyntiavustajaa ja hänen voidaan olettaa kykenevän esittämään asiansa paremmin suullisesti kuin kirjallisesti. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa asian ratkaiseminen kirjallisen valmistelun perusteella vain silloin, kun pääkäsittelyn järjestäminen on asian ratkaisemisen kannalta selvästikin tarpeetonta (HE 32/2001 vp s. 54–55).

Asian ratkaiseminen kirjallisen aineiston perusteella pääkäsittelyä toimittamatta edellyttää, etteivät asianosaiset vastusta asian ratkaisemista yksinomaan kirjallisessa menettelyssä. Kun tuomioistuin harkitsee mahdollisuutta ottaa asia ratkaistavakseen pääkäsittelyä toimittamatta, sen tulee soveltuvalla tavalla kuulla asianosaisia. Lain esitöiden mukaan asianosaiset voivat antaa suostumuksensa vapaamuotoisestikin ja asianosaisen suostumus voisi olla myös niin sanottu hiljainen suostumus, joka voi ilmetä esimerkiksi siten, että asianosainen jättää vastaamatta käräjäoikeuden nimenomaiseen asiaa koskevaan kirjalliseen tiedusteluun, jossa tiedustelussa vastaamatta jättämisen merkitys on selvästi kerrottu asianosaiselle (HE 32/2001 vp s. 55).

Käräjäoikeus on laatinut tässä asiassa yhteenvedon, josta asianosaisille on varattu tilaisuus lausua ja samalla heitä on pyydetty ilmoittamaan, mikäli he vastustavat asian ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä. Asianosaisille on myös samalla ilmoitettu päivä jolloin ratkaisu asiassa annetaan, mikäli asian ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä ei vastusteta. Tuomio on annettu sanottuna

päivänä. Käräjäoikeus on tuomiossaan perustellut asian ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä sillä, että asia ei sen selvitettyyn tilaan nähden ole edellyttänyt käsittelemistä istunnossa eivätkä asianosaiset myöskään ole vaatineet pääkäsittelyn toimittamista.

Tässä tapauksessa muodolliset edellytykset asian ratkaisemiseksi pääkäsittelyä toimittamatta ovat sinänsä olleet olemassa. Asian on kuitenkin myös oltava laadultaan sellainen, ettei sen ratkaiseminen edellytä pääkäsittelyn toimittamista. Hovioikeus toteaa, että asian ratkaiseminen on ensinnäkin edellä mainituin perustein vähintään edellyttänyt sen selvittämistä, ymmärtääkö B asian merkityksen ja voidaanko häntä kuulla sen johdosta. A:n esittämän väitteen johdosta arvioinnin kohteena on ollut myös kiinteistön toisen yhteisomistajan tahdon merkitys tässä asiassa. A:n käräjäoikeuteen toimittaman vuokrasopimuksen lisäksi hänen toimittamista asiakirjoista on kiinteistön yhteisomistussuhteesta ja A:n asumisesta muun ohella ilmennyt, että kiinteistön hallinnanjakosopimusta ei ole tehty, rakennuksessa on myös yhteisiä tiloja ja että A on maksanut asumisestaan. Näiden seikkojen ja niiden merkityksen selvittäminen asian ratkaisemisen kannalta olisi edellyttänyt mahdollisuutta lisäkysymysten tekemiseen ja suulliseen argumentointiin. Jutun epäselvyys ei siten ole koskenut pelkästään sen oikeudellista arviointia. Ottaen myös huomioon A:n korkean iän ja asian huomattavan merkityksen hänelle sekä sen, että A on toiminut asiassa ilman avustajaa käräjäoikeuden olisi vähintään tullut selkeämmin selvittää A:lle, mitä asian ratkaiseminen kirjallisessa menettelyssä ja toisaalta suullisessa istunnossa tarkoittavat. Näin A olisi voinut paremmin arvioida sen, kykenisikö hän tuomaan asiansa paremmin esille suullisessa käsittelyssä. Hovioikeus katsoo näin ollen, että asia on ollut laadultaan sellainen, että sen käsittely olisi edellyttänyt pääkäsittelyn toimittamista eikä sitä olisi ainakaan edellä mainittuja seikkoja selvittämättä tullut ratkaista oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 a §:n nojalla kirjallisessa valmistelussa.

Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, että asiassa on tapahtunut menettelyvirhe, joka on voinut vaikuttaa asian lopputulokseen. Asia on siten palautettava käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.

Päätöslauselma

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan. Asia palautetaan Satakunnan käräjäoikeuteen, jonka tulee hovioikeuden päätöksen saatua lainvoiman ilmoituksetta ottaa asia uudelleen käsiteltäväksi ja palautuksen syy huomioon ottaen siinä laillisesti menetellä. Asianosaisten suostumuksella asia voidaan ottaa käsiteltäväksi ennen hovioikeuden päätöksen lainvoimaiseksi tuloa.

Asian ratkaistessaan käräjäoikeuden on lausuttava asiassa esitetyistä oikeudenkäyntikuluvaatimuksista myös hovioikeusmenettelyn osalta.

Hovioikeuden 5.6.2020 asiassa antama määräys täytäntöönpanon keskeyttämisestä määrätään pidettäväksi voimassa kunnes hovioikeuden ratkaisu on lainvoimainen tai siihen asti, jos käräjäoikeus ottaa asian sitä ennen käsiteltäväkseen, ja antaa asiassa uuden keskeytysmääräyksen.

Lähde: Edilex uutiset 19.10.2020, toim. Jani Surakka.

KKO:2021:2 15.1.2021 H 2019/60 TALTIO 31

Takaisinsaanti – Yksipuolisen tuomion todisteellinen tiedoksianto – Vaikka A oli tiennyt häneltä ulosmitattavan varoja yksipuolisen tuomion perusteena olevalle saatavalle, hänen ei tästä huolimatta oltu näytetty saaneen ulosmittauksen perusteena olevaa yksipuolista tuomiota todisteellisesti tiedokseen, eikä takaisinsaannin määräajan oltu näytetty alkaneen – Ylimääräinen muutoksenhaku – Tuomion purkaminen riita-asiassa.

A oli velvoitettu yksipuolisella tuomiolla maksusuoritukseen konkurssipesälle. A vaati ylimääräisessä muutoksenhakemuksessaan yksipuolisen tuomion purkamista. Koska hakija ei ollut näyttänyt saaneensa yksipuolista tuomiota todisteellisesti tiedokseen, sanottu ratkaisu ei ollut lainvoimainen, minkä vuoksi Korkein oikeus jätti hakemuksen yksipuolisen tuomion purkamisesta tutkimatta.

Ylimääräinen muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

A vaati, että käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio puretaan oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 7 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla, koska hänen hakemuksensa tueksi vetoamansa seikat ja todisteet, joita ei ollut aikaisemmin esitetty, olisivat todennäköisesti johtaneet asiassa toiseen lopputulokseen.

Välitoimi

Korkein oikeus pyysi A:ta täydentämään hakemustaan ja lausumaan siitä, millä perusteella

hän katsoo hakemuksen kohteena olevan yksipuolisen tuomion olevan lainvoimainen.

A totesi lausumassaan, että konkurssipesän pesänhoitajan ilmoituksen mukaan ulosottomiestä oli pyydetty antamaan yksipuolinen tuomio tiedoksi A:lle, mutta yksipuolista tuomiota ei kuitenkaan ollut ulosotossa annettu tiedoksi. Ulosmittausta ei myöskään ollut toimitettu oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentissa tarkoitetuin tavoin velallisen läsnäollessa.

Vastaus

Konkurssipesä vaati, että hakemus hylätään.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Kysymyksenasettelu

1. Lainvoiman saanut tuomio riita-asiassa voidaan oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 7 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla purkaa, jos vedotaan seikkaan tai todisteeseen, jota ei aikaisemmin ole esitetty, ja sen esittäminen todennäköisesti olisi johtanut toiseen lopputulokseen.

2. Korkein oikeus toteaa, että tuomion purkamista koskeva hakemus voidaan ottaa tutkittavaksi vain, jos sen kohteena on lainvoimainen tuomio tai oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 16 §:ssä tarkoitettu lainvoimaiseen tuomioon rinnastettava oikeudellinen ratkaisu. Tämän vuoksi asiassa on ensin arvioitava hakemuksen tutkimisen edellytykset kohderatkaisun lainvoimaisuuden osalta.

Muutoksenhaku yksipuoliseen tuomioon

3. Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan asianosainen, jota vastaan on annettu yksipuolinen tuomio, ei saa valittaa siitä. Yksipuolisessa tuomiossa on tästä ilmoitettava ja samalla annettava ohjeet, minkä ajan kuluessa ja missä tuomioistuimessa takaisinsaantia on haettava. Saman luvun 14 §:n 1 momentin mukaan sen asianosaisen asiana, jonka vaatimuksesta yksipuolinen tuomio on annettu, on huolehtia siitä, että vastapuoli saa tiedon yksipuolisesta tuomiosta, ellei pykälän 2 momentista muuta johdu.

4. Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentin mukaan asianosaisella, jota vastaan on annettu yksipuolinen tuomio, on oikeus hakea takaisinsaantia siinä tuomioistuimessa, joka on antanut yksipuolisen tuomion. Takaisinsaantia on haettava kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä lukien, kun takaisinsaannin hakija hänen läsnäollessaan toimitetussa ulosmittauksessa taikka muulla tavoin todisteellisesti on saanut tiedon yksipuolisesta tuomiosta.

5. Kun yksipuolinen tuomio takaisinsaantiosoituksineen on annettu asianosaiselle tiedoksi kohdassa 4 mainituin tavoin, siitä alkaa kulua määräaika hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon. Takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon antaa vastaajalle mahdollisuuden saada asia ensimmäisessä oikeusasteessa käsitellyksi täysimittaisessa oikeudenkäynnissä, jolloin voidaan arvioida myös näyttökysymyksiä. Takaisinsaantioikeudenkäynnissä annettavaan tuomioon voidaan hakea muutosta säännönmukaisessa järjestyksessä valittamalla hovioikeuteen.

Yksipuolisen tuomion tiedoksiantaminen tässä asiassa

6. Korkein oikeus toteaa, että takaisinsaantimääräajan alkamisen kannalta merkityksellistä on kohdassa 4 mainituin tavoin tapahtuva yksipuolisen tuomion todisteellinen tiedoksianto, eikä riittävää tältä osin ole esimerkiksi muulla tavoin osoitettu tosiasiallinen tietoisuus yksipuolisesta tuomiosta. Yksipuolisen tuomion tiedoksiantamisessa ei kuitenkaan vaadita noudatettavaksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun säännöksiä tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä, vaan muukin todisteellinen tiedoksianto riittää. Todisteellisesta tiedoksiannosta laki mainitsee esimerkkinä vastaajan läsnäollessa toimitetun ulosmittauksen.

7. Asiassa saadun selvityksen mukaan A ei ole ollut läsnä yksipuoliseen tuomioon perustuvaa ulosmittausta suoritettaessa, eivätkä ulosottoviranomaiset ole muutoinkaan antaneet yksipuolista tuomiota todisteellisesti tiedoksi A:lle. Näyttämättä on siten jäänyt, että takaisinsaantiaika yksipuoliseen tuomioon olisi alkanut kulua yksipuolisen tuomion ulosottotäytäntöönpanon yhteydessä.

8. A on esitetyn selvityksen mukaan hakenut kahdesti velkajärjestelyä, jolloin hänen hakemuksissaan on tuotu esille yksipuolisella tuomiolla vahvistettu velka konkurssipesälle. Vaikka A on siten tiennyt häneltä ulosmitattavan varoja konkurssipesän yksipuolisen tuomion perusteena olevalle saatavalle, A:n ei tälläkään perusteella ole näytetty saaneen ulosmittauksen perusteena olevaa yksipuolista tuomiota todisteellisesti tiedokseen.

9. Asiassa ei ole tullut ilmi muutakaan tapaa, jolla A olisi saanut yksipuolisen tuomion todisteellisesti tiedokseen.

A:n hakemuksen tutkimisen edellytysten arviointi

10. Edellä selostetuin perustein Korkein oikeus katsoo, ettei A ole saanut Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden 14.11.2014 antamaa yksipuolista tuomiota laissa edellytetyin tavoin todisteellisesti tiedokseen eikä määräajan hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ole näytetty alkaneen. Takaisinsaantia on mahdollista hakea, vaikka yksipuolista tuomiota ei olisi annettu todisteellisesti tiedoksi (KKO 1979 II 1). A:n esittämän selvityksen mukaan takaisinsaantia tässä asiassa ei ole haettu. Kun yksipuolinen tuomio ei mainituista syistä ole lainvoimainen, A:n hakemus yksipuolisen tuomion purkamiseksi on jätettävä tutkimatta.

Päätöslauselma

Hakemus jätetään tutkimatta.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Pekka Koponen, Jarmo Littunen, Kirsti Uusitalo, Mika Ilveskero ja Timo Ojala. Esittelijä Aksu Jokinen.

Lähde: Finlex.

EUT 15.4.2021, KULUTTAJA-ASIAMIES VASTAAN MIGAME OY, ASIA C-594/20.

Direktiivi 2011/83/EU – Kuluttajasopimukset – Puhelinviestintä – Eurooppalainen kuluttajansuojalainsäädäntö on esteenä sille, että elinkeinonharjoittaja asettaa asiakkaidensa saataville korkeintaan perushintaisen puhelinnumeron lisäksi myös puhelinnumeron, johon soittamisesta veloitetaan perushintaa korkeampi hinta ja jota kyseisen elinkeinonharjoittajan kanssa sopimuksen tehneet kuluttajat saattavat käyttää – Perushinnan käsite.

Markkinaoikeus (Suomi)

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit C. Toader (esittelevä tuomari) ja N. Jääskinen, julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

[...]

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU (EUVL 2011, L 304, s. 64) 21 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat kuluttaja-asiamies (Suomi) ja Suomeen sijoittautunut yhtiö MiGame Oy (jäljempänä MiGame) ja jossa on kyse kyseisen yhtiön asiakkaille suunnattujen viestintäkanavien sisällöstä, jossa ilmoitetaan sen kanssa sopimuksen jo tehneille kuluttajille asiakaspalvelunumero, johon soittamisesta veloitetaan perushintaa kalliimpi hinta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2011/83 1 artiklassa määritellään kyseisen direktiivin aihe seuraavasti:

"Tämän direktiivin tarkoituksena on myötävaikuttaa sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan saavuttamalla kuluttajansuojan korkea taso ja lähentämällä kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiä sopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjä osia."

4 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa, jonka otsikkona on "Yhdenmukaistamisen taso", säädetään seuraavaa:

"Ellei tässä direktiivissä toisin säädetä, jäsenvaltiot eivät saa kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön tässä direktiivissä vahvistetuista säännöksistä poikkeavia säännöksiä eivätkä myöskään tiukempia tai sallivampia säännöksiä kuluttajan suojan erilaisen tason varmistamiseksi."

5 Mainitun direktiivin 21 artiklassa, jonka otsikko on "Puhelinviestintä", säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos elinkeinonharjoittajalla on puhelinlinja, jonka välityksellä häneen saa puhelinyhteyden tehtyyn sopimukseen liittyvissä asioissa, yhteydenotosta elinkeinonharjoittajaan ei aiheudu kuluttajalle perushintaa suurempia kuluja.

Ensimmäinen alakohta ei vaikuta televiestintäpalvelujen tarjoajien oikeuteen veloittaa tällaisista puheluista."

Suomen oikeus

6 Direktiivin 2011/83 21 artikla on saatettu osaksi Suomen lainsäädäntöä 20.1.1978 annetun kuluttajansuojalain (38/1978) II luvun 14 §:llä, sellaisena kuin se on muutettuna kuluttajansuojalain muuttamisesta 30.12.2013 annetulla lailla (1211/2013) (jäljempänä kuluttajansuojalaki).

7 Kuluttajansuojalain II luvun 14 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Elinkeinonharjoittaja ei saa käyttää tekemäänsä kulutushyödykesopimusta koskevassa puhelinasioinnissa palvelua, jonka käyttämisestä kuluttajalta peritään hänen liittymäsopimuksensa mukaisen hinnan ylittäviä kuluja tai kuluja, jotka ylittävät liittymäsopimuksen mukaista hintaa vastaavan laskennallisen perushinnan.

Laskennallinen perushinta on teleyritysten vähimmäishinnoitteluun ja markkinaosuuksiin perustuva hinta lisättynä 20 prosentilla. Viestintävirasto laskee ja julkaisee laskennallisen perushinnan vuosittain. Perushinnan laskentatavasta ja julkaisemisesta säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

Jos elinkeinonharjoittaja rikkoo, mitä tässä pykälässä säädetään, kuluttajalla on oikeus saada elinkeinonharjoittajalta korvaus 1 momentissa tarkoitetun enimmäishinnan ylittäneistä puhelinkuluistaan.

– –"

8 Kuluttajansuojalain II luvun 16 §:n, jonka otsikko on "Kielto", 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Elinkeinonharjoittajaa voidaan, jos se on kuluttajansuojan kannalta tarpeellista, kieltää jatkamasta tämän luvun säännösten tai niiden nojalla annettujen säännösten vastaista menettelyä taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta." Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

9 MiGamen pääasiallista toimintaa on videopelien myynti.

10 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että kyseisen yhtiön verkkosivustoilla latauskoodit.fi, migame.fi ja viihdemaa.fi, Facebook-sivulla sekä kuluttajille lähetetyissä tehtyä sopimusta koskevissa sähköpostiviesteissä ilmoitettiin jonkin aikaa ensimmäinen valtakunnallinen palvelunumero 0600-[– –], johon soittamisen hinnaksi oli useimmissa tapauksissa ilmoitettu 1,98 euroa minuutilta.

11 Kyseisen ensimmäisen palvelunumeron ilmoittamisen lisäksi vuosina 2019 ja 2020 ilmoitettiin joissakin tapauksissa myös toinen asiakaspalvelunumero esimerkiksi seuraavalla tavalla: "Asiakaspalvelumme palvelee ensisijaisesti puhelimitse 24h puhelinpalvelussamme: 0600-[– –] (1,98 eur / min). Jos kyselysi koskee jo tehtyä tilausta, voit olla yhteydessä myös maksuttomaan asiakaspalvelunumeroomme 045-[–] (ark. 11-17)." Mainittu tuomioistuin esittää edelleen esimerkinomaisesti, että viimeksi mainittu maksuton matkapuhelinnumero ilmoitettiin myös verkkosivuston latauskoodit.fi toimitusehdoissa, kun taas verkkosivuston etusivulla ja yhteystiedoissa ilmoitettiin vain ensimmäinen, lisämaksullinen palvelunumero.

12 Kuluttaja-asiamies vaati 20.8.2019 vireille tulleella hakemuksella markkinaoikeutta (Suomi) kieltämään MiGamea kuluttajansuojalain II luvun 16 §:ään perustuvan sakon uhalla jatkamasta tai uudistamasta menettelyä, jossa sen asiakkaille annetaan kulutushyödykesopimusta koskevaa puhelinasiointia varten lisämaksullinen puhelinnumero.

13 Kuluttaja-asiamies väittää hakemuksensa tueksi, että direktiivi 2011/83 on esteenä sille, että elinkeinonharjoittaja asettaa asiakkaidensa saataville puhelinnumeron, johon soittamisesta veloitetaan perushintaa korkeampi hinta, vaikka se tarjoaisikin kyseisen numeron ohella myös puhelinnumeron, johon soittamisesta veloitetaan enintään perushintaa vastaava hinta. Kuluttaja-asiamiehen mukaan lisäksi käytännössä kuluttajansuojalain II luvun 14 §:ssä säädetty laskennallinen perushinta ylittää kuluttajalle tosiasiassa aiheutuvat kustannukset soittamisesta normaaliin maantieteelliseen lanka- tai matkapuhelinlinjaan. Sen mukaan kyseisen direktiivin 21 artiklassa tarkoitettu perushinnan käsite on esteenä sille, että soitettaessa tehtyyn sopimukseen liittyvissä asioissa elinkeinonharjoittajan tarjoamaan asiakaspalvelupuhelinlinjaan tästä puhelusta voi aiheutua suurempia kuluja kuin puhelusta normaaliin maantieteelliseen lanka- tai matkapuhelinlinjaan.

14 MiGame on vaatinut ennakkoratkaisua pyytänyttä tuomioistuinta hylkäämään hakemuksen sillä perusteella, että se on jo toteuttanut kaikki kuluttaja-asiamiehen pyytämät muutokset, eikä se jatka tämän vireille saattamassa hakemuksessa kuvattua menettelyä.

15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemiseksi, onko elinkeinonharjoittaja menetellyt tehtyyn kulutushyödykesopimukseen liittyvään puhelinasiointiin käytettävissä olevan maksullisen valtakunnallisen palvelunumeron ilmoittamisessa kuluttajia

suojaavien säännösten vastaisesti ja onko tällaisen menettelyn jatkaminen tai uudistaminen siten kiellettävä.

16 Tässä tilanteessa markkinaoikeus on päättänyt lykätä asian ratkaisemista ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko [direktiivin 2011/83] 21 artiklan ensimmäistä kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että elinkeinonharjoittaja voi asettaa korkeintaan perushintaisen puhelinnumeron lisäksi saataville puhelinnumeron, jota kuluttaja saattaa käyttää tehtyyn sopimukseen liittyvissä asioissa ja johon soittamisesta veloitetaan perushintaa korkeampi hinta, ja jos perushinnan ylittävän puhelinnumeron ilmoittaminen voi olla joillakin edellytyksillä 21 artiklan mukaista, onko arvioinnissa merkitystä esimerkiksi perushintaisen puhelinnumeron helpolla löydettävyydellä, puhelinnumeroiden käyttötarkoitusten riittävän selkeällä ilmaisemisella ja puhelinnumeroiden asiakaspalvelun tavoitettavuuden tai palvelutason olennaisilla eroilla?

2) Onko direktiivin 2011/83 21 artiklassa tarkoitettua perushinnan käsitettä tulkittava siten, että elinkeinonharjoittaja voi tarjota tehtyyn sopimukseen liittyvissä asioissa asiakaspalvelupuhelinlinjana käytettäväksi vain maantieteellisen lanka- tai matkapuhelimen standardinumeroa tai kuluttajalle maksutonta puhelinnumeroa, ja jos elinkeinonharjoittaja voi tarjota muunlaisen puhelinnumeron, millaisia kustannuksia siihen soittamisesta voi liittymäsopimuksessaan puhepaketin hankkineille kuluttajille korkeintaan aiheutua?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

17 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artiklan mukaan unionin tuomioistuin voi esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa päättää ratkaista asian perustellulla määräyksellä muun muassa silloin, jos ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä tai jos ennakkoratkaisukysymykseen annettavasta vastauksesta ei ole perusteltua epäilystä.

18 Nyt käsiteltävässä asiassa on syytä soveltaa kyseistä määräystä.

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksillään, jotka on tutkittava yhdessä, pääasiallisesti, onko direktiivin 2011/83 21 artiklan ensimmäistä kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että elinkeinonharjoittaja asettaa asiakkaidensa saataville korkeintaan perushintaisen puhelinnumeron lisäksi myös puhelinnumeron, johon soittamisesta veloitetaan perushintaa korkeampi hinta ja jota kyseisen elinkeinonharjoittajan kanssa sopimuksen tehneet kuluttajat saattavat käyttää.

20 Aluksi on muistutettava, että kyseisen säännöksen sanamuodosta ilmenee, että jos elinkeinonharjoittajalla on puhelinlinja, jonka välityksellä häneen saa puhelinyhteyden tehtyyn sopimukseen liittyvissä asioissa, yhteydenotosta elinkeinonharjoittajaan ei saa aiheutua kuluttajalle perushintaa suurempia kuluja.

21 Direktiivin 2011/83 21 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun perushinnan käsitteen osalta on korostettava, että sillä tarkoitetaan puhelun tavanomaista hintaa ilman lisäkustannuksia kuluttajalle. Sillä, että televiestintäpalvelujen tarjoajilla on direktiivin 2011/83 21 artiklan toisen kohdan nojalla oikeus veloittaa kuluttajia puheluista, ei ole vaikutusta edellä todettuun, mikäli veloitetut määrät eivät ole korkeampia kuin kuluttajille tavallisesta puhelusta aiheutuvat tavanomaiset kulut (ks. vastaavasti tuomio 2.3.2017, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main, C-568/15, EU:C:2017:154, 27 ja 30 kohta).

22 Toiseksi on muistutettava, että unionin tuomioistuin totesi 13.9.2018 antamansa tuomion Starman (C-332/17, EU:C:2018:721) 33 kohdassa, että direktiivin 2011/83 21 artiklan ensimmäistä kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jos elinkeinonharjoittaja on antanut kaikkien asiakkaidensa käyttöön yhden tai useamman lyhytnumeron, joka on hinnaltaan perushintaa korkeampi, kyseisen elinkeinonharjoittajan kanssa sopimuksen tehneet kuluttajat maksavat perushintaa korkeamman hinnan, kun he ottavat mainittuun elinkeinonharjoittajaan yhteyttä puhelimitse sopimukseen liittyvissä asioissa.

23 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee, että vaikka perushintainen puhelinnumero mainittiin joskus joissakin MiGamen asiakkaille suunnatuissa viestintäkanavissa, on riidatonta, että näin ei ollut aina ja että ainakin useimmiten lisämaksullinen palvelunumero oli kyseisissä kanavissa paremmin esillä.

24 Direktiivin 2011/83 21 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään kuitenkin, että jos yhtäältä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä on tehty sopimus ja jos toisaalta kuluttajan puhelu koskee kyseistä sopimusta, mainitun kuluttajan ei tarvitse maksaa perushintaa enempää selvittääkseen mainitun sopimuksen

täyttämiseen liittyviä asioita tai vedotakseen kyseisessä direktiivissä taattuihin oikeuksiin (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2018, Starman, C-332/17, EU:C:2018:721, 29 ja 30 kohta).

25 Direktiivin 2011/83 21 artiklan asiayhteydestä ilmenee nimittäin, että elinkeinonharjoittaja voi laittaa sellaisen kuluttajan vastattavaksi, joka käyttää kyseisessä direktiivissä vahvistettuja oikeuksiaan puheluiden välityksellä, ainoastaan sellaiset kulut, jotka eivät ylitä perushintaa vastaavaa kulua (tuomio 13.9.2018, Starman, C-332/17, EU:C:2018:721, 25 kohta).

26 Kyseinen säännös ei tosin ole esteenä sille, että elinkeinonharjoittaja asettaa yleisön saataville eri puhelinlinjoja puhelujen soittajien ja niiden aiheen mukaan ja ottaen erityisesti huomioon sen, onko soittaja jo tehnyt sopimuksen kyseisen elinkeinonharjoittajan kanssa. Erityisesti elinkeinonharjoittajan kanssa sopimuksen tehneiden kuluttajien kanssa asioimista varten käyttöön otettu korkeintaan perushintainen puhelinnumero on kuitenkin mainittava elinkeinonharjoittajan asiakkailleen suuntaamissa viestintäkanavissa ja sen on oltava kuluttajien vaivattomasti tunnistettavissa kyseisissä kanavissa.

27 Tältä osin on mainittava, että vaikka elinkeinonharjoittajan asiakkaidensa saataville asettamat eri puhelinnumerot voidaan mainita rinnakkain viestintäkanavissa, yleisön mielissä aiheutuvan sekaannuksen välttämiseksi lisämaksullinen numero ei saa olla esillä ensisijaisesti, ja näiden eri puhelinlinjojen käyttötarkoitukset on ilmoitettava riittävän selkeästi ja ymmärrettävästi. Lisäksi korkeintaan perushintaisen puhelinnumeron ja lisämaksullisen puhelinnumeron välillä ei saa olla asiakaspalvelulle, joka tarjotaan kyseisen elinkeinonharjoittajan kanssa sopimuksen tehneille kuluttajille, epäedullisia merkittäviä eroja palvelun saatavuudessa ja tasossa.

28 Nämä seikat ovat sopusoinnussa direktiivin 2011/83 tavoitteen kanssa, joka on – kuten sen 1 artiklasta ilmenee – korkeatasoisen kuluttajansuojan varmistaminen takaamalla tietojen antaminen kuluttajille ja heidän turvallisuutensa oikeustoimissa elinkeinonharjoittajien kanssa.

29 Direktiivin 2011/83 21 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetyllä kuluttajan mahdollisuudella viestiä sopimuksen tekemisen jälkeen tehokkaasti elinkeinonharjoittajan kanssa ottamalla tähän yhteyttä ilman lisäkustannuksia on perustavanlaatuinen merkitys kuluttajan oikeuksien turvaamisen ja tehokkaan toteuttamisen kannalta.

30 On myös täsmennettävä, että direktiivin 2011/83 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden antamilla kansallisilla säännöksillä vahvistettu kuluttajansuojan taso ei saa poiketa kyseisellä direktiivillä vahvistetusta suojan tasosta, ellei siinä toisin säädetä. Tältä osin unionin tuomioistuin on todennut, ettei mainitun direktiivin 21 artikla ole poikkeus jäsenvaltioille tällä tavalla asetetusta velvollisuudesta olla poikkeamatta samalla direktiivillä vahvistetusta suojan tasosta (tuomio 13.9.2018, Starman, C-332/17, EU:C:2018:721, 28 kohta).

31 Esitettyihin kysymyksiin on kaiken edellä mainitun perusteella vastattava, että direktiivin 2011/83 21 artiklan ensimmäistä kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että elinkeinonharjoittaja asettaa asiakkaidensa saataville korkeintaan perushintaisen puhelinnumeron lisäksi myös puhelinnumeron, johon soittamisesta veloitetaan perushintaa korkeampi hinta ja jota kyseisen elinkeinonharjoittajan kanssa sopimuksen tehneet kuluttajat saattavat käyttää.

Oikeudenkäyntikulut

32 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[Tuomiolauselma]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU 21 artiklan ensimmäistä kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että elinkeinonharjoittaja asettaa asiakkaidensa saataville korkeintaan perushintaisen puhelinnumeron lisäksi myös puhelinnumeron, johon soittamisesta veloitetaan perushintaa korkeampi hinta ja jota kyseisen elinkeinonharjoittajan kanssa sopimuksen tehneet kuluttajat saattavat käyttää.

Oikeudenkäyntikieli: suomi.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62020CO0594.

EUT 10.6.2021, BNP PARIBAS YM. YHDISTETYT ASIAT C-776/19–C-782/19.

Valuuttariski, vanhentuminen – Pankin selvitettävä valuuttalainan ehdot ja valuuttariski selkeästi ja ymmärrettävästi – Unionin oikeus esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa kohtuuttomuusväitteen esittämiseen sovelletaan vanhentumisaikaa – Sopimuksen pääkohde – Todistustaakka – Merkittävä epätasapaino – Tehokkuusperiaate.

Tribunal de grande instance de Paris (Pariisin alioikeus, Ranska)

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),
toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot, varapresidentti R. Silva de Lapuerta, joka hoitaa ensimmäisen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit C. Toader, M. Safjan ja N. Jääskinen (esittelevä tuomari),
julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: hallintovirkamies V. Giacobbo,

[...]
on antanut seuraavan
tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä VB, WA, XZ, YY, ZX, DY ja EX ja toisaalta BNP Paribas Personal Finance SA sekä yhtäältä AV, BW, CX ja FA ja toisaalta BNP Paribas Personal Finance ja Procureur de la République (yleinen syyttäjä, Ranska) ja joissa on kyse valuuttamääräisten kiinnelainasopimusten sellaisten sopimusehtojen väitetystä kohtuuttomuudesta, joissa määrätään muun muassa, että laskentavaluuttana käytetään Sveitsin frangia ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin lainsäädäntö

3 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 16. ja 24. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Vahvistettujen yleisten perusteiden mukaisesti suoritettua ehtojen kohtuuttoman luonteen arviointia, erityisesti julkisluonteisessa elinkeinotoiminnassa, jossa tarjotaan yhteisiä palveluja ottaen huomioon käyttäjien yhteisvastuu, on tarpeen täydentää mukana olevien erilaisten etujen yleisellä arvioinnilla; tähän kuuluu vilpittömän mielen vaatimus; arvioitaessa vilpitöntä mieltä on kiinnitettävä erityistä huomiota osapuolten neuvotteluasemien vahvuuteen sekä siihen, onko kuluttajaa jollakin tavoin kannustettu suostumaan ehtoon ja onko tavarat ja palvelut myyty tai toimitettu kuluttajan tekemästä erityistilauksesta; vilpittömän mielen vaatimuksen voi täyttää elinkeinonharjoittaja, joka kohtelee oikeudenmukaisesti ja kohtuullisesti toista osapuolta, jonka lailliset edut hänen on otettava huomioon,

– –

jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi."

4 Tämän direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

– –"

5 Mainitun direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi."

6 Saman direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selke-

ästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla. – –”

7 Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

8 Tämän direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

Ranskan oikeus

9 Siviililain 2224 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Velvoiteoikeudelliset ja esineoikeudelliset kanteet vanhentuvat viidessä vuodessa siitä päivästä, jona oikeuden haltija on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt saada tietää tosiseikoista, joiden perusteella hän voi vedota oikeuteensa.”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

10 VB, WA, XZ, YY, ZX, DY, EX, AV, BW, CX ja FA (jäljempänä pääasioiden kantajat) tekivät vuosina 2008 ja 2009 BNP Paribas Personal Financen kanssa valuuttamääräiset kiinnelainasopimukset, joiden nimi on ”Helvet Immo”. Nämä sopimukset, joita markkinoivat pääasiallisesti välittäjät, tehtiin kiinteistön tai kiinteistöyhtiöiden osuuksien ostamista varten rahamääristä, jotka vaihtelivat 48000 ja 426000 Sveitsin frangin eli noin 44000 ja 389000 euron välillä, ja niiden kesto oli 22–25 vuotta.

11 Ennakkoratkaisupyynnöistä ilmenee, että kyseisiin sopimuksiin sisältyi sopimusehtoja, joiden mukaan

– kyseiset lainat rahoitettiin Sveitsin frangeina otetuilla lainoilla ja niitä hallinnoitiin sekä Sveitsin frangeissa (laskentavaluutta) että euroissa (maksuvaluutta)

– valuutanvaihdon osalta kyseisiä lainoja koskevat maksut voitiin suorittaa ainoastaan euroissa, joilla lyhennetään lainaa Sveitsin frangeissa

– suoritettavat valuutanvaihdot oli lueteltu pääasioissa kyseessä olevissa lainasopimuksissa ja lainanottajan maksukyvyttömyystilanteessa lainanantajalla oli mahdollisuus päättää yksipuolisesti korvata Sveitsin frangit euroilla

– koska lyhennysten määrä riippui euron ja Sveitsin frangin vaihtokurssin kehityksestä, laina maksetaan takaisin hitaammin, jos valuutanvaihdon tuloksena saadaan määrä, joka on Sveitsin frangeissa erääntynyttä määrää pienempi, ja mahdollisesti lyhentämättä jäänyt pääomaosuus kirjataan velan jäljellä olevaksi pääomaksi. Päinvastaisessa tapauksessa lainan lyhentäminen on nopeampaa

– jos samansuuruiset euromääräiset maksuerät eivät riitä koko jäljellä olevan lainan pääoman maksamiseen alkuperäisenä laina-aikana lisättynä viidellä vuodella, maksueriä korotetaan. Jos laina-ajan pidennyksen viidennen vuoden päätteeksi velan pääomaa on edelleenkin jäljellä, maksuja on jatkettava, kunnes koko lainapääoma on suoritettu

– alun perin sovittu kiinteä korko on tarkistettava viiden vuoden välein ennalta määritetyn kaavan mukaisesti, ja lainanottajalla on tässä yhteydessä mahdollisuus valita siirtyminen euroon laskentavaluuttana valitsemalla joko uusi korotettu kiinteä korko tai vaihtuva korko.

12 Asioissa C-776/19, C-778/19, C-779/19 ja C-780/19 pääasioiden kantajille tehtyyn lainatarjoukseen oli liitetty kaksi simulaatiolaskelmaa, joissa kuvattiin vaihtokurssien vaihtelujen vaikutusta lainan määrään ja kestoon. Ensimmäinen simulaatio koski korkokannan nousun tai laskun kahdella prosenttiyksiköllä vaikutusta 61. maksuerästä alkaen lyhennysten määrään, lainan kestoon ja kokonaiskustannuksiin. Toisessa simulaatiossa, jonka otsikko oli ”lainanne hallinnoinnissa toteutettavaa valuutanvaihtoa koskevat tiedot”, esitettiin näiden samojen tekijöiden vaihtelut siinä tapauksessa, että euron arvo nousee Sveitsin frangiin nähden (asiassa C-776/19 1 euro on 1,5896 Sveitsin frangia; asiassa C-778/19 1 euro on 1,57 Sveitsin frangia; asiassa C-779/19 1 euro on 1,59 Sveitsin frangia; asiassa C-780/19 1 euro on 1,66 Sveitsin frangia), ja siinä tapauksessa, että euron arvo laskee (asiassa C-776/19 1 euro on 1,4296 Sveitsin frangia; asiassa C-778/19 1 euro on 1,41 Sveitsin frangina; asiassa C-779/19 1 euro on 1,43 Sveitsin frangia; asiassa C-780/19 1 euro on 1,5 Sveitsin frangia).

13 Lainanantaja ei toimittanut simulaatiota pääasioiden kantajille asioissa C-777/19, C-781/19 ja C-782/19.

14 Pääasioissa kyseessä olevien sopimusten tekemisajankohdan jälkeen todetun vaihtokurssien epäsuotuisan kehityksen vuoksi

pääasioiden kantajat kohtasivat vaikeuksia maksaa takaisin ottamansa kiinnelainat. Tämän jälkeen kantajat nostivat kukin osaltaan vuosina 2015–2018 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteita BNP Paribas Personal Financea vastaan ja vetosivat muun muassa Helvet Immo -sopimuksissa määrätyn rahoitusmekanismin käyttöön ottamista koskevien ehtojen kohtuuttomuuteen.

15 Lisäksi esitutkinnan perusteella BNP Paribas Personal Financea vastaan nostettiin 29.8.2017 syyte tribunal correctionnelissa (rikosasioiden tuomioistuin, Ranska) harhaanjohtavan kaupallisen menettelyn perusteella. Tribunal de grande instance de Paris'n (Pariisin alioikeus, Ranska) 13. rikosasioita käsittelevä jaosto tuomitsi 26.2.2020 antamallaan tuomiolla kyseisen pankkilaitoksen harhaanjohtavasta kaupallisesta menettelystä. Pääasioiden asianosaisten unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa antamien tietojen mukaan BNP Paribas Personal Finance valitti tästä tuomiosta, joka ei siis ole lopullinen.

16 Pääasioiden kantajat vetoavat ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa muun muassa niiden ehtojen kohtuuttomuuteen, joilla otetaan käyttöön kyseisissä lainasopimuksissa määrätty rahoitusmekanismi. BNP Paribas Personal Finance puolestaan väittää, että vaatimukset, joissa pääasioiden valittajat vetoavat mainittujen sopimusehtojen kohtuuttomuuteen, ovat vanhentuneita ja joka tapauksessa perusteettomia.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa yhtäältä pääasioiden kantajien esittämien vaatimusten vanhentumisesta, että viiden vuoden vanhentumisajan soveltaminen Ranskan siviililain 2224 §:n nojalla johtaisi mainittujen vaatimusten vanhentumiseen. Tämä määräaika alkaa kansallisen oikeuskäytännön mukaan kulua lainatarjouksen hyväksymisestä.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä yhteydessä, onko tällaisen vanhentumisajan soveltaminen kuluttajien direktiivin 93/13 mukaisten oikeuksiensa toteuttamiseksi esittämiin vaatimuksiin tehokkuusperiaatteen mukaista. Sen mukaan on niin, että koska vaihtokurssi voi pysyä vakiona sopimuksen ensimmäisten vuosien ajan ja heikentyä vasta myöhemmin sopimuksen voimassaoloaikana, ei voida sulkea pois sitä, että lainanottajat eivät voisi vedota oikeuksiinsa.

19 Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa sopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkimisesta, että pääasioissa kyseessä olevissa lainasopimuksissa on useita valuutanvaihtomekanismiin liittyviä ehtoja, joiden vaikutuksesta lainanottaja kantaa valuuttariskin.

20 Tässä yhteydessä kyseinen tuomioistuin pohtii erityisesti sitä, onko sen vuoksi, että nämä sopimusehdot koskevat valuuttariskiä, katsottava, että ne ovat osa pääasioissa kyseessä olevien lainasopimusten pääkohdetta ja ettei niitä voida tällä perusteella pitää kohtuuttomina, jos ne ovat selkeitä ja ymmärrettäviä. Tältä osin nousee esiin myös kysymys siitä, mikä vaikutus näiden sopimusehtojen luokitteluun on toisella pääasioissa kyseessä olevien lainasopimusten ehdolla, jonka mukaan lainanottaja voi tiettyinä ajankohtina käyttää mahdollisuutta muuttaa sopimus euromääräiseksi.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa sopimusehdon selkeyden ja ymmärrettävyyden sekä osapuolten tästä sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välisen huomattavan epätasapainon olemassaolon arvioinnista, että pääasioiden kantajat ovat saaneet tietoja euron ja Sveitsin frangin välisen vaihtokurssin vaihtelujen vaikutuksesta kyseessä olevan lainan kustannuksiin. Valuuttariskiä ei kuitenkaan mainita lainkaan pääasioissa kyseessä olevissa lainasopimuksissa.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää lisäksi, että kansallisessa oikeuskäytännössä pääasioissa kyseessä olevan kaltaisia sopimusehtoja on pidetty selkeinä ja ymmärrettävinä muun muassa sillä perusteella, että lainanottajat ovat saaneet tietoja kyseisen lainasopimuksen voimassaoloaikana toteutetuista valuutanvaihdoista sekä euron ja Sveitsin frangin välisen vaihtokurssin vaihtelun vaikutuksesta kyseisen sopimuksen kestoon ja eriin, joilla maksetaan jäljellä olevaa määrää.

23 Koska elinkeinonharjoittajalla on tässä yhteydessä kuluttajaa paremmat mahdollisuudet ennakoida taloudellista kehitystä ja valuuttariskiä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, mitä valuuttariskiä koskevia erityisiä tietoja on toimitettava lainanottajalle, joka ei tunne taloudellisia ennusteita, jotka voivat vaikuttaa laskentavaluutan ja maksuvaluutan välisen vaihtokurssin kehitykseen, ja siihen liittyviä riskejä. Tältä osin nousee esiin myös kysymys sopimusehdon selkeyttä ja ymmärrettävyyttä koskevasta todistustaakasta, koska tiettyjen tietojen antaminen on riitautettu pääasioiden menettelyissä.

24 Tässä tilanteessa tribunal de grande instance de Paris päätti lykätä asian käsittelyä

ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko direktiivi [93/13], tulkittuna tehokkuusperiaatteen valossa, esteenä [pääasioissa kyseessä olevien kaltaisissa asioissa] sille, että sovelletaan vanhentumissääntöjä seuraavissa tilanteissa: (a) sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseen, (b) mahdollisiin palautuksiin, (c) kun kuluttaja on kantajana ja (d) kun kuluttaja on vastaajana, mukaan lukien vastakanteen vastaajana?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan täysin tai osin kieltävästi: Onko direktiivi [93/13], tulkittuna tehokkuusperiaatteen valossa, esteenä [pääasioissa kyseessä olevien kaltaisissa asioissa] sille, että sovelletaan kansallista oikeuskäytäntöä, jossa vanhentumisajan alkuajankohdaksi on vahvistettu lainatarjouksen hyväksymispäivä vakavien taloudellisten vaikeuksien ilmenemispäivän sijaan?

3) Onko [pääasioissa kyseessä olevien] kaltaisia sopimusehtoja, joissa määrätään erityisesti, että laskentavaluuttana käytetään Sveitsin frangia ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski, pidettävä osana direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sopimuksen pääkohdetta, kun asiassa ei ole riitautettu valuutanvaihtomaksun määrää ja kun sopimukseen sisältyy ehtoja, joissa määrätään, että lainanottaja voi tiettyinä ajankohtina käyttää mahdollisuutta muuttaa sopimus euromääräiseksi ennalta määritellyn kaavan mukaisesti?

4) Onko direktiivi [93/13], tulkittuna [unionin] oikeuden tehokkuusperiaatteen valossa, esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan [pääasioissa] kyseessä olevan kaltainen sopimusehtokokonaisuus tai sopimusehto on laadittu direktiivissä tarkoitetulla tavalla 'selkeästi ja ymmärrettävästi', koska

– alustavassa lainatarjouksessa esitetään yksityiskohtaisesti lainan maksuaikana toteutettavat valuutanvaihdot ja todetaan, että eurojen ja Sveitsin frangien vaihtokurssina käytetään kurssia, jota sovelletaan kaksi arkipäivää ennen valuutanvaihdon perusteena olevaa tapahtumaa ja joka julkaistaan Euroopan keskuspankin internetsivuilla

– lainatarjouksessa mainitaan, että lainanottaja hyväksyy Sveitsin frangien muuttamista euroiksi ja eurojen muuttamista Sveitsin frangeiksi koskevat valuutanvaihdot, jotka ovat välttämättömiä lainan toimintatavan ja takaisinmaksun kannalta, ja että lainanantaja muuttaa euromääräisinä maksettujen kuukausierien pääoman Sveitsin frangeiksi, kun lainan sivukulut on suoritettu

– lainatarjouksessa todetaan, että jos valuutanvaihdon tuloksena saadaan määrä, joka on Sveitsin frangeissa erääntynyttä määrää pienempi, pääoma maksetaan takaisin hitaammin ja se mahdollinen pääoman osa, jota ei suoriteta eräpäivänä, kirjataan Sveitsin frangimääräisen tilin jäljellä olevaksi velkapääomaksi, ja lainatarjouksessa todetaan, että lainapääoman lyhentämiseen vaikuttaa kuukausieriin sovelletun vaihtokurssin vaihtelu, oli kyse sitten kurssin vahvistumisesta tai heikentymisestä, ja että tämä voi johtaa lainan takaisinmaksuajan pidentymiseen tai lyhenemiseen ja mahdollisesti vaikuttaa määrään, joka yhteensä on maksettava lyhennyksinä

– sopimuksen kohdissa, joissa määrätään 'sisäisestä euromääräisestä tilistä' ja 'sisäisestä tilistä Sveitsin frangeissa', esitetään yksityiskohtaisesti kunkin lainan lyhennyserän maksamisen yhteydessä tehdyt kirjaukset kyseisiltä tileiltä ja kyseisille tileille ja sopimuksessa esitetään läpinäkyvästi, miten ulkomaanvaluutan vaihtomekanismi toimii konkreettisesti

– vaikka lainatarjouksessa ei mainita nimenomaisesti esimerkiksi 'valuuttariskiä', jonka lainanottaja kantaa, koska hän ei saa tuloja laskentavaluutassa, eikä 'korkoriskiä'?

5) Jos neljänteen kysymykseen vastataan myöntävästi: Onko direktiivi [93/13], tulkittuna [unionin] oikeuden tehokkuusperiaatteen valossa, esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan pääasioissa kyseessä olevien kaltainen sopimusehtokokonaisuus tai sopimusehto on laadittu direktiivissä tarkoitetulla tavalla 'selkeästi ja ymmärrettävästi', jos neljännessä kysymyksessä esitettyjen seikkojen lisäksi alustavasti [22–25 vuodeksi] tehdyssä sopimuksessa on esitetty ainoastaan simulaatio maksuvaluutan arvon laskemisesta [5–6 prosentilla] suhteessa laskentavaluuttaan, kun sopimuksessa ei muuten mainita 'riskin' tai 'vaikeuksien' kaltaisia sanoja?

6) Onko näyttövelvollisuus siitä, että sopimusehto on laadittu direktiivissä N:o 93/13 tarkoitetulla tavalla 'selkeästi ja ymmärrettävästi', mukaan lukien sopimuksen tekoon liittyneiden olosuhteiden osalta, elinkeinonharjoittajalla vai kuluttajalla?

7) Jos elinkeinonharjoittajalla on näyttövelvollisuus siitä, että sopimusehto on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, onko direktiivi 93/13 esteenä kansalliselle oikeus-

käytännölle, jossa katsotaan, että kun on esitetty myyntiteknisiä asiakirjoja, lainanottajien on osoitettava yhtäältä, että heille esitettiin asiakirjoissa esitetyt tiedot, ja toisaalta, että pankki on esittänyt heille kyseiset tiedot, vai edellyttääkö direktiivi päinvastoin, että näiden seikkojen perusteella syntyy olettama siitä, että asiakirjoissa esitetyt tiedot on välitetty lainanottajille muun muassa suullisesti, ja kyse on kumottavissa olevasta olettamasta, joka elinkeinonharjoittajan, joka vastaa valitsemiensa välittäjien välittämistä tiedoista, on osoitettava vääräksi?

8) Voidaanko pääasioissa kyseessä olevien kaltaisiin sopimuksiin, joilla sopimuksen molemmat osapuolet sopivat kantavansa valuuttariskin, katsoa liittyvän huomattavaa epätasapainoa, kun yhtäältä elinkeinonharjoittajalla on kuluttajaa paremmat edellytykset ennakoida valuuttariskiä ja kun toisaalta elinkeinonharjoittajan kantama riski on rajattu mutta kuluttajan riski ei?”

25 Unionin tuomioistuimen presidentin 19.11.2019 tekemällä päätöksellä asiat C-776/19 ja C-782/19 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys

26 Ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiiviä 93/13, luettuna tehokkuusperiaatteen valossa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan kuluttajan vaatimusta elinkeinonharjoittajan ja kyseisen kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän ehdon toteamisesta kohtuuttomaksi tai perusteettomasti maksettujen summien palauttamiseksi tässä direktiivissä tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen perusteella koskee viiden vuoden vanhentumisaika, joka alkaa kulua lainatarjouksen hyväksymisestä.

27 Tästä on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jos unioni ei ole antanut asiasta erityissäännöksiä, jäsenvaltioiden asiana on säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään direktiivissä 93/13 säädetyn kuluttajansuojan toteuttamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla. Menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eikä niillä saada tehdä unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Siltä osin kuin on kyse tehokkuusperiaatteesta, joka on ainoa tässä asiassa esitetty periaate, on todettava, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko menettelyn, sen kulun sekä sen erityispiirteiden kannalta eri kansallisissa elimissä. Huomioon on tällöin tarvittaessa otettava kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, joita ovat muun muassa puolustautumisoikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate sekä menettelyn moitteeton kulku (ks. mm. tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 85 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Unionin tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että jäsenvaltioiden velvollisuuteen varmistaa niiden oikeuksien tehokkuus, joita yksityisillä on unionin oikeuden perusteella, sisältyy muun muassa vaatimus direktiivistä 93/13 johtuvia oikeuksia koskevasta tehokkaasta oikeussuojasta, joka on taattu myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa ja jota sovelletaan muun muassa tällaisiin oikeuksiin perustuvia oikeussuojakeinoja koskevien menettelysääntöjen määrittämiseen (ks. tältä osin tuomio 31.5.2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt pääasioissa kyseessä olevan vanhentumisajan ominaispiirteiden arvioinnista, että tässä arvioinnissa on tutkittava tällaisen vanhentumisajan kestoa ja sen soveltamista koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä, mukaan lukien säännöt vanhentumisajan kulumisen käynnistymisestä (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Ensinnäkin vanhentumisaikaan vetoamisesta kuluttajien direktiiviin 93/13 perustuvien oikeuksien käyttämiseksi esittämiä vaatimuksia vastaan on todettava, että unio-

nin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että oikeusvarmuuden edistämiseksi oikeussuojakeinojen käyttämiselle asetettavat kohtuulliset preklusiiviset määräajat eivät ole omiaan tekemään unionin oikeusjärjestyksessä annettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, jos tällaiset määräajat ovat käytännössä riittäviä niin, että kuluttaja ehtii tehokkaasti valmistella ja käyttää oikeussuojakeinoa (ks. mm. tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Unionin tuomioistuin on nimittäin todennut, että kuluttajansuoja ei ole absoluuttinen ja että se, että oikeussuojakeinojen käyttämiselle asetetaan kohtuulliset preklusiiviset määräajat, joilla edistetään oikeusvarmuutta, on unionin oikeuden mukaista (ks. mm. tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 56 kohta ja tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 82 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Unionin tuomioistuin on kuitenkin korostanut direktiivillä 93/13 kuluttajille taattua suojaa ja todennut, tämä direktiivi on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jolla kansallista tuomioistuinta kielletään vanhentumisajan päätyttyä tutkimasta, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa oleva sopimusmääräys kohtuuton (tuomio 21.11.2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, 38 kohta ja tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 55 kohta).

34 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyyntö koskee kahta erillistä tilannetta eli yhtäältä vetoamista vanhentumisaikaan sitä vastaan, kun kuluttaja vaatii toteamaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan ehdon kohtuuttomaksi, ja toisaalta tällaiseen määräaikaan vetoamista sellaista vaatimusta vastaan, jonka kyseinen kuluttaja on esittänyt direktiivissä 93/13 tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen perusteella perusteettomasti maksettujen määrien palauttamiseksi.

35 Yhtäältä siitä, että vanhentumisaikaan vedotaan sitä vastaan, kun kuluttaja vaatii toteamaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan ehdon kohtuuttomaksi, on muistutettava ensinnäkin, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan mukaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevat kohtuuttomat ehdot eivät sido tätä kuluttajaa.

36 Kun toiseksi otetaan huomioon kuluttajansuojan yleisen edun luonne ja merkitys, direktiivissä 93/13 velvoitetaan jäsenvaltiot, kuten sen 7 artiklan 1 kohdasta, luettuna yhdessä sen johdanto-osan 24. perustelukappaleen kanssa, ilmenee, säätämään riittävistä ja tehokkaista keinoista kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajien välisissä sopimuksissa. Tästä syystä kansallisten tuomioistuinten on sivuutettava kohtuuton sopimusehto, jotta ehdolla ei olisi sitovia vaikutuksia kuluttajaan nähden, ellei kuluttaja vastusta tätä (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 52 ja 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 Kolmanneksi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että on lähtökohtaisesti katsottava, ettei kohtuuttomaksi todettu sopimusehto ole koskaan ollut olemassa, minkä vuoksi sillä ei voi olla vaikutuksia kuluttajaan nähden. Unionin tuomioistuin on päätellyt tästä, että siitä, että tällainen ehto todetaan kohtuuttomaksi tuomioistuimessa, on lähtökohtaisesti seurattava sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttaminen, jossa kuluttaja olisi, jos tätä ehtoa ei olisi ollut olemassa, joten kansallisen tuomioistuimen velvollisuus sivuuttaa kohtuuton sopimusehto, joka velvoittaa perusteettomiksi osoittautuvien summien maksamiseen, sisältää lähtökohtaisesti sen, että nämä määrät on vastaavasti palautettava (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, 61 ja 62 kohta ja tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 54 kohta).

38 Tästä näkökulmasta on katsottava, että erityisesti kuluttajan direktiiviin 93/13 perustuvien oikeuksien tehokkaan suojan varmistamiseksi hänen on voitava milloin tahansa vedota sopimusehdon kohtuuttomuuteen paitsi puolustautumiskeinona myös sitä varten, että tuomioistuin toteaa sopimusehdon kohtuuttomaksi, joten kuluttajan esittämään vaatimukseen, joka koskee elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyyn sopimukseen sisältyvän ehdon kohtuuttomuuden toteamista, ei voida soveltaa minkäänlaista vanhentumisaikaa.

39 Toisaalta vanhentumisaikaan vetoaminen sitä vastaan, kun kuluttaja vaatii palauttamaan direktiivissä 93/13 tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen perusteella maksetut määrät, on riittävää muistuttaa, että unionin tuomioistuin on jo todennut perustellusti, etteivät tämän direktiivin 6 artiklan 1 kohta ja 7 artiklan 1 kohta ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, ettei kannetta, jossa vaaditaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvän kohtuuttoman ehdon pätemättömyyden toteamista, koske vanhentumisaika, mutta jossa asetetaan vanhentumisaika kanteelle, jolla vedotaan niihin tällaisen toteamuksen vaikutuksiin, jotka koskevat maksettujen määrien palauttamista, kunhan vastaavuusperiaatetta ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 58 kohta ja tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 84 kohta).

40 Näin ollen on katsottava, että vanhentumisaikaan vetoaminen kuluttajien direktiiviin 93/13 perustuvien oikeuksiensa nojalla esittämiä palautusvaatimuksia vastaan ei sinänsä ole tehokkuusperiaatteen vastaista, kunhan sen soveltaminen ei tee kyseisellä direktiivillä annettujen oikeuksien käyttämisestä käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa.

41 Toiseksi sen vanhentumisajan pituudesta, jota sovelletaan kuluttajan direktiivissä 93/13 tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen perusteella perusteettomasti maksamien määrien palauttamiseksi esittämään vaatimukseen, on todettava, että unionin tuomioistuin on jo lausunut siitä, ovatko pääasioissa kyseessä olevaan vanhentumisaikaan verrattavissa olevat vanhentumisajat, joiden kesto on kolme ja viisi vuotta ja joihin on vedottu sellaisia kanteita vastaan, joissa vaaditaan maksettujen määrien palauttamista sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamisen johdosta, tehokkuusperiaatteen mukaisia. Unionin tuomioistuimen mukaan nämä määräajat ovat lähtökohtaisesti riittävän pitkiä, jotta asianomainen kuluttaja voi tehokkaasti valmistella ja käyttää oikeussuojakeinoa, kunhan niistä on säädetty ja ne ovat tiedossa etukäteen. Näin ollen kolmesta viiteen vuoden kestot eivät itsessään ole tehokkuusperiaatteen vastaisia (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 62 ja 64 kohta ja tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 87 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

42 Vastaavasti on katsottava, että sikäli kuin pääasioissa kyseessä olevan kaltaisesta viiden vuoden vanhentumisajasta, johon on vedottu kuluttajan direktiivissä 93/13 tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen perusteella perusteettomasti maksamien määrien palauttamiseksi esittämää vaatimusta vastaan, on säädetty ja se on tiedossa etukäteen, se ei ole omiaan tekemään direktiivillä 93/13 annettujen oikeuksien käyttämisestä käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. Tällaisen määräajan kesto on nimittäin pääsääntöisesti käytännössä riittävä, jotta kuluttaja ehtii tehokkaasti valmistella ja käyttää oikeussuojakeinoa vedotakseen hänellä tämän direktiivin nojalla oleviin oikeuksiin, muun muassa kohtuuttomaan sopimusehtoon perustuvien palautusvaatimusten muodossa.

43 Kolmanneksi pääasioissa kyseessä olevan vanhentumisajan alkamisajankohdan osalta on kuitenkin olemassa huomattava vaara siitä, että kuluttaja ei voi tämän määräajan kuluessa vedota hänelle direktiivissä 93/13 annettuihin oikeuksiin (ks. vastaavasti tuomio 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista nimittäin ilmenee, että siviililain 2224 §:ssä säädetty viiden vuoden vanhentumisaika alkaa ranskalaisten tuomioistuinten oikeuskäytännön mukaan kulua kyseessä olevaa lainaa koskevan tarjouksen hyväksymisestä.

45 Tältä osin on otettava huomioon, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa siihen, että kuluttaja sitoutuu elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale,C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). On samoin muistutettava, että kuluttajat eivät ehkä tiedä kiinnelainasopimuksen ehdon olevan kohtuuton tai eivät miellä direktiivin 93/13 mukaisten oikeuksiensa laajuutta (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 90 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 On todettava, että vanhentumisaika voi olla tehokkuusperiaatteen mukainen vain, jos kuluttajalla on ollut mahdollisuus saada tieto oikeuksistaan ennen kuin tämä määräaika alkaa kulua tai päättyy (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, 45 kohta; tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 67 kohta ja tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 91 kohta).

47 Se, että pääasioissa kyseessä olevan kaltaiseen viiden vuoden vanhentumisaikaan, joka alkaa kulua lainatarjouksen hyväksymispäivästä, vedotaan kuluttajan direktiivissä 93/13 tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen perusteella perusteettomasti maksamien määrien palauttamiseksi esittämää vaatimusta vastaan, ei ole omiaan takaamaan mainitulle kuluttajalle tehokasta suojaa, koska on vaarana, että kyseinen määräaika on päättynyt jo ennen kuin kuluttaja on voinut saada tietoonsa kyseiseen sopimukseen sisältyvän ehdon kohtuuttomuuden. Tällainen määräaika tekee kuluttajalla direktiiviin 93/13 nojalla olevien oikeuksien käyttämisen suhteettoman vaikeaksi ja on näin ollen tehokkuusperiaatteen vastainen (ks. analogisesti tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Société Générale, C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 67 ja 75 kohta ja tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 91 kohta).

48 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kuluttajan vaatimuksen esittämiseen

– elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan ehdon toteamiseksi kohtuuttomaksi sovelletaan vanhentumisaikaa

– tällaisten kohtuuttomien ehtojen perusteella aiheettomasti maksettujen määrien palauttamiseksi sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa, jos tämä vanhentumisaika alkaa kulua lainatarjouksen hyväksymisestä, joten kuluttaja on voinut kyseisenä ajankohtana olla tietämätön kaikista tähän direktiiviin perustuvista oikeuksistaan.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

49 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu sopimuksen pääkohteen käsite kattaa lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että laskentavaluuttana käytetään ulkomaanvaluuttaa ja maksuvaluuttana euroa ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski.

50 Direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan mukaan sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä eikä hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, kunhan kyseiset ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Tuomioistuin voi siis valvoa sopimuksen pääkohteen määrittelyä koskevan sopimusehdon kohtuuttomuutta ainoastaan, jos tämä ehto ei ole selkeä ja ymmärrettävä.

51 Tältä osin unionin tuomioistuin on todennut, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa säädetään poikkeuksesta siitä kohtuuttomien ehtojen sisällöllisestä valvontajärjestelmästä, josta on säädetty tällä direktiivillä toteutetun kuluttajien suojajärjestelmän yhteydessä, ja että tätä säännöstä on siis tulkittava suppeasti (tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Unionin tuomioistuin on myös todennut sopimusehdoista, jotka kuuluvat direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun "sopimuksen pääkohteen" käsitteen alaan, että nämä ehdot on ymmärrettävä ehdoiksi, joilla vahvistetaan kyseisen sopimuksen olennaiset suoritukset ja jotka sellaisina määrittävät sopimusta. Sopimusehdot, jotka ovat luonteeltaan liitännäisiä sopimussuhteen keskeisen sisällön määrittäviin sopimusehtoihin nähden, eivät sitä vastoin kuulu tämän käsitteen alaan (tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

53 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida pääasioissa kyseessä olevien lainasopimusten luonteen, systematiikan ja ehtojen sekä niiden oikeudellisen ja tosiasiallisen asiayhteyden perusteella, ovatko kolmannessa kysymyksessä tarkoitetut ehdot olennainen osa velallisen suoritusta, joka koostuu luotonantajan hänen käyttöönsä antaman summan takaisinmaksusta (tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB

Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

54 Unionin tuomioistuimen on kuitenkin johdettava direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdasta tällaiseen arviointiin sovellettavat perusteet (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 33 kohta).

55 Tältä osin unionin tuomioistuin on täsmentänyt valuuttamääräisten ja kansallisessa valuutassa takaisin maksettavien lainasopimusten osalta, että hinnan ja korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin tai tavaroihin koskevien ehtojen kohtuuttoman luonteen arvioinnin poissulkemista ei voida soveltaa sopimusehtoihin, joilla ainoastaan määritellään lyhennyserien laskemiseksi sen ulkomaan valuutan vaihtokurssi, jonka määräinen lainasopimus on, kun velkoja ei kuitenkaan tarjoa mitään vaihtopalvelua tämän laskennan yhteydessä, ja joihin ei näin ollen sisälly mitään "korvausta", jonka asianmukaisuutta vastineena velkojan toimittamaan suoritukseen nähden ei voitaisi tutkia sen kohtuuttomuuden arvioimiseksi direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan nojalla (tuomio 30.4.2014, Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, 58 kohta).

56 Unionin tuomioistuin on kuitenkin myös täsmentänyt, rajoittamatta tätä toteamusta kuitenkaan ainoastaan valuuttamääräisiin ja tässä samassa valuutassa maksettaviin lainasopimuksiin, että valuuttariskiä koskevissa sopimusehdoissa määritellään kyseisen sopimuksen pääkohde (ks. mm. tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 14.3.2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, 48 kohta).

57 Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että lainanantaja sitoutuu lainasopimuksella pääasiallisesti antamaan lainanottajan käyttöön tietyn rahasumman ja lainanottaja sitoutuu pääasiallisesti maksamaan takaisin kyseisen summan – yleensä korkoineen – sovitun aikataulun mukaisesti. Tällaisen sopimuksen olennaiset suoritukset liittyvät siten rahasummaan, joka on määriteltävä suhteessa sopimuksen mukaiseen myöntämis- ja takaisinmaksuvaluuttaan. Näin ollen siinä, että laina on maksettava takaisin tietyssä valuutassa, ei lähtökohtaisesti ole kyse liitännäisestä maksujärjestelystä vaan koko velalliselle kuuluvan velvollisuuden ominaislaadusta, joten se on olennainen osa lainasopimusta (tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 38 kohta).

58 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on siis arvioitava edellä 55–57 kohdassa esitetyt arviointiperusteet huomioon ottaen, liittyvätkö pääasioissa kyseessä olevien sopimusten ehdot, joissa määrätään, että laskentavaluuttana käytetään ulkomaanvaluuttaa ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski, velallisen velvollisuuden maksaa takaisin lainanantajan hänen käyttöönsä antama summa ominaislaatuun riippumatta siitä, onko kuluttaja riitauttanut myös valuutanvaihtomaksun.

59 Lisäksi on täsmennettävä, että se, että valuuttamääräiseen lainasopimukseen sisältyy toinen ehto, jonka mukaan lainanottaja voi tiettyinä ajankohtina käyttää mahdollisuutta muuttaa sopimus euromääräiseksi, ei voi merkitä sitä, että valuuttariskiä koskevat ehdot olisivat tämän vuoksi liitännäisiä. Se, että sopimuspuolet voivat muuttaa tiettyjen erien osalta yhtä sopimuksen olennaisista ehdoista, mahdollistaa sen, että lainanottaja voi muuttaa lainansa ehtoja ex nunc ilman, että tällaisen mahdollisuuden olemassaolo vaikuttaisi suoraan kyseiselle sopimukselle ominaisen olennaisen suorituksen arviointiin.

60 Kaiken edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että laskentavaluuttana käytetään ulkomaanvaluuttaa ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski, kuuluvat tämän säännöksen soveltamisalaan, jos näissä ehdoissa vahvistetaan kyseiselle sopimukselle ominainen olennainen osa.

Neljäs ja viides kysymys

61 Neljännellä ja viidennellä kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että valuuttamääräisen lainasopimuksen yhteydessä vaatimus niiden sopimusehtojen avoimuudesta, joissa määrätään, että laskentavaluuttana käytetään ulkomaanvaluuttaa ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski, täyttyy, kun elinkeinonharjoittaja on toimittanut kuluttajalle tietoja tämän kuluttajan taloudellisille velvoitteille aiheutuvista vaikutuksista, kun euron arvo mahdollisesti nousee tai laskee suhteessa siihen valuuttaan, jossa laina on annettu.

62 Avoimuuden vaatimukseen liittyvän vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ennen sopimuksen tekemistä tiedoilla sopimusehdoista ja sopimuksen tekemisen seurauksista on kuluttajalle perustavanlaatuinen merkitys. Kuluttaja päättää nimenomaan näiden tietojen perusteella, haluaako hän tehdä sopimuksen elinkeinonharjoittajan kanssa sitoutumalla tämän aiemmin laatimiin ehtoihin (tuomio 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

63 Tästä seuraa, että sopimusehtojen avoimuutta koskeva vaatimus, sellaisena kuin se esitetään direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa ja 5 artiklassa, ei voi rajoittua ainoastaan sopimusehtojen muodolliseen ja kieliopilliseen ymmärrettävyyteen. Koska tällä direktiivillä toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli muun muassa tietojen puolesta, kyseisen direktiivin vaatimusta siitä, että sopimusehdot on laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi, ja siten avoimuutta koskevaa vaatimusta on tulkittava laajasti (tuomio 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

64 Näin ollen mainittu vaatimus tarkoittaa sen lisäksi, että asianomaisen sopimusehdon on oltava muodollisesti ja kieliopillisesti kuluttajalle ymmärrettävä, myös sitä, että tavanomaisesti valistuneella ja kohtuullisen tarkkaavaisella ja huolellisella keskivertokuluttajalla on mahdollisuus ymmärtää, miten kyseinen ehto toimii konkreettisesti, ja arvioida näin ollen täsmällisten ja helppotajuisten perusteiden nojalla, mitä mahdollisesti merkittäviä taloudellisia seurauksia tällaisesta ehdosta aiheutuu hänen taloudellisille velvoitteilleen (tuomio 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

65 Tämä tarkoittaa muun muassa, että sopimuksessa on esitettävä avoimesti sen mekanismin konkreettinen toiminta, johon asianomaisessa ehdossa viitataan, sekä tarvittaessa tämän mekanismin ja muissa sopimusehdoissa määrätyn mekanismin välinen suhde siten, että kuluttajalla on mahdollisuus täsmällisten ja helppotajuisten perusteiden nojalla arvioida, minkälaisia taloudellisia seurauksia siitä hänelle aiheutuu (ks. vastaavasti tuomio 27.1.2021, Dexia Nederland, C-229/19 ja C-289/19, EU:C:2021:68, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

66 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava avoimuusvaatimuksen noudattamista nyt käsiteltävässä asiassa kaikkien merkityksellisten tosiseikkojen valossa, joihin kuuluvat pääasioissa kyseisiä lainasopimuksia koskevien neuvottelujen yhteydessä annetut ilmoitukset ja tiedot, joita ovat toimittaneet paitsi luotonantaja itse myös kaikki muut henkilöt, jotka ovat tämän elinkeinonharjoittajan nimissä osallistuneet kyseisten lainojen markkinointiin.

67 Kun kansallinen tuomioistuin ottaa huomioon kaikki sopimuksen tekemiseen liittyvät olosuhteet, sen tehtävänä on tässä yhteydessä erityisesti varmistaa, että käsiteltävässä asiassa kuluttajalle on annettu tiedoksi kaikki seikat, jotka voivat vaikuttaa hänen sitoumuksensa laajuuteen ja joiden avulla hän voi arvioida muun muassa lainansa kokonaiskustannuksia. Tässä arvioinnissa on yhtäältä ratkaisevaa se, onko tämän sopimuksen ehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, jotta edellä 64 kohdassa tarkoitettu keskivertokuluttaja voi arvioida tällaisia kustannuksia, ja toisaalta se, onko lainasopimuksessa jätetty mainitsematta tietoja, joita pidetään sopimuksen kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen luonteen kannalta keskeisinä (ks. vastaavasti tuomio 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

68 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasioiden kantajat saivat ennen lainojensa ottamista tietoja euron ja Sveitsin frangin välisen vaihtokurssin vaihtelun vaikutuksesta sopimuksen kestoon ja jäljellä olevan määrän maksamiseksi suoritettaviin eriin. Valuuttariskiä ei kuitenkaan lainkaan mainittu.

69 Pääasioissa kyseessä olevien kaltaisista valuuttamääräisistä lainasopimuksista on ensinnäkin todettava, että mainitun arvioinnin kannalta merkityksellisiä ovat kaikki elinkeinonharjoittajan toimittamat tiedot, joiden tarkoituksena on selvittää kuluttajalle vaihtomekanismin toimintaa ja siihen liittyvää riskiä. Erityisen merkityksellisiä seikkoja ovat täsmennykset niistä riskeistä, joita lainanottajalle aiheutuu hänen kotijäsenvaltionsa rahayksiön arvon merkittävästä alenemisesta ja ulkomaisen koron noususta.

70 Tältä osin – kuten Euroopan järjestelmäriskikomitea on valuuttamääräisestä luotonannosta 21.9.2011 antamassaan suosituksessa CERS/2011/1 (EUVL 2011, C 342, s. 1) muistuttanut – rahalaitosten on annettava lainanottajille riittävät tiedot, jotta lainanottajat voivat tehdä niiden pohjalta perusteltuja ja harkittuja päätöksiä, ja

niihin tulisi sisältyä ainakin tiedot siitä, miten lainanottajan kotijäsenvaltion rahayksikön arvon merkittävä aleneminen sekä ulkomaisen koron nousu vaikuttaisivat lyhennyksiin (Suositus A – Lainanottajien riskitietoisuus, 1 kohta) (ks. tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

71 Unionin tuomioistuin on todennut erityisesti, että lainanottajalle on yhtäältä kerrottava selkeästi, että jos hän tekee valuuttamääräisen lainasopimuksen, hän altistuu valuuttariskille, jonka kantaminen voi olla hänelle taloudellisesti vaikeaa, jos rahayksikön, jonka määräisenä hän saa tulonsa, arvo alenee. Elinkeinonharjoittajan on lisäksi esitettävä valuuttakurssien mahdolliset vaihtelut ja tällaisen sopimuksen tekemiseen liittyvät riskit (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

72 Tästä seuraa, että avoimuuden vaatimuksen noudattamiseksi elinkeinonharjoittajan toimittamien tietojen on mahdollistettava se, että tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja ymmärtää paitsi sen, että vaihtokurssien vaihteluista riippuen laskentavaluutan ja maksuvaluutan välisen vaihtokurssin kehitys voi aiheuttaa epäedullisia seurauksia hänen taloudellisille velvoitteilleen, myös valuuttamääräisen lainan ottamiseen liittyvän todellisen riskin, jolle hän altistuu sopimuksen koko keston ajan, jos valuutan, jossa hän saa tulonsa, arvo alenee merkittävästi laskentavaluuttaan nähden.

73 Tässä yhteydessä on täsmennettävä, että tiettyihin pääasioissa kyseessä oleviin lainatarjouksiin sisältyvien kaltaiset simulaatiolaskelmat voivat olla hyödyllinen tieto, jos ne perustuvat riittäviin ja paikkansapitäviin tietoihin ja sisältävät objektiivisia arviointeja, jotka ilmoitetaan selkeästi ja ymmärrettävästi kuluttajalle. Ainoastaan näillä edellytyksillä elinkeinonharjoittaja voi tällaisten simulaatioiden avulla kiinnittää kuluttajan huomion kyseisten sopimusehtojen mahdollisesti merkittävien negatiivisten taloudellisten seurausten riskiin. Kuten kaikkien muidenkin elinkeinonharjoittajan ilmoittamien, kuluttajan sitoumuksen laajuutta koskevien tietojen myös simulaatiolaskelmien on myötävaikutettava siihen, että kuluttaja ymmärtää valuuttakurssien vaihteluihin liittyvän riskin todellisen laajuuden pitkällä aikavälillä ja näin ollen valuuttamääräisen lainasopimuksen tekemiseen liittyvät riskit.

74 Valuuttamääräisen lainasopimuksen, jossa kuluttaja altistetaan valuuttariskille, yhteydessä avoimuusvaatimusta ei näin ollen voi täyttää se, että kuluttajalle annetaan useitakin tietoja, jos ne perustuvat olettamaan siitä, että laskentavaluutan ja maksuvaluutan välinen vaihtokurssi pysyy vakaana koko sopimuksen voimassaoloajan. Näin on erityisesti silloin, kun elinkeinonharjoittaja ei ole ilmoittanut kuluttajalle taloudellisesta tilanteesta, jolla voi olla vaikutuksia vaihtokurssien vaihteluihin, jolloin kuluttajalle ei ole annettu mahdollisuutta ymmärtää konkreettisesti valuuttamääräisen lainan ottamisesta hänen taloudelliselle tilanteelleen mahdollisesti aiheutuvia vakavia seurauksia.

75 Toiseksi edellä 67 kohdassa mainitun arvioinnin kannalta merkityksellisiin seikkoihin kuuluu myös rahalaitoksen sopimusta edeltävissä asiakirjoissa ja sopimusasiakirjoissa käyttämä kieli. Erityisesti sellaisten termien tai selitysten puuttuminen, joilla lainanottajalle ilmoitetaan nimenomaisesti valuuttamääräisiin lainasopimuksiin liittyvien erityisten riskien olemassaolosta, voi vahvistaa sen, että avoimuuden vaatimus, sellaisena kuin se ilmenee muun muassa direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdasta, ei täyty.

76 Kolmanneksi ja viimeiseksi on muistutettava, että kun otetaan huomioon edellä 15 kohdassa mainitut tosiseikat, kaupallisen menettelyn sopimattomuuden, josta asianosaisia on kuultu unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa, toteaminen voi myös olla yksi niistä seikoista, joihin kansallinen tuomioistuin voi nojautua arvioidessaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta (ks. vastaavasti tuomio 15.3.2012, Pereničová ja Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, 43 kohta).

77 Tämän seikan perusteella ei kuitenkaan voida automaattisesti ja yksinään todeta, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdasta johtuva avoimuuden vaatimus ei täyty, koska tätä kysymystä on tarkasteltava kaikki yksittäistapauksen seikat huomioon ottamalla (ks. vastaavasti tuomio 15.3.2012, Pereničová ja Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

78 Edellä esitetyn perusteella neljänteen ja viidenteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että valuuttamääräisen lainasopimuksen yhteydessä vaatimus niiden sopi-

musehtojen avoimuudesta, joissa määrätään, että laskentavaluuttana käytetään ulkomaanvaluuttaa ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski, täyttyy, kun elinkeinonharjoittaja on toimittanut kuluttajalle riittävät ja tarkat tiedot, jotta tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja voi ymmärtää kyseisen rahoitusmekanismin konkreettisen toiminnan ja näin ollen arvioida riskiä tällaisten ehtojen mahdollisesti merkittävistä negatiivisista taloudellisista seurauksista hänen taloudellisille velvoitteilleen koko saman sopimuksen keston ajan.

Kuudes ja seitsemäs kysymys

79 Kuudennella ja seitsemännellä kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiiviä 93/13 tulkittava siten, että se on esteenä sille, että todistustaakka tämän direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta sopimusehdon selkeydestä ja ymmärrettävyydestä kuuluu kuluttajalle, ja onko näin myös silloin, kun on kyse elinkeinonharjoittajan tai muun henkilön, joka on tämän elinkeinonharjoittajan nimissä osallistunut kyseisten lainojen markkinointiin, myyntitekniikoita koskeviin asiakirjoihin sisältyvien tietojen välittämisestä.

80 Tästä on todettava, ettei direktiivissä 93/13 ole säännöstä tämän direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun sopimusehdon selkeyttä ja ymmärrettävyyttä koskevasta todistustaakasta.

81 Kuten edellä 27 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, jäsenvaltioiden asiana on säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään direktiivissä 93/13 säädetyn kuluttajansuojan toteuttamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla, kuitenkin niin, että nämä säännöt eivät saa olla epäedullisempia kuin ne säännöt, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), ja että niillä ei saada tehdä unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämisestä käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate).

82 Tältä osin on todettava, että direktiivin 93/13 tarkoituksena on erityisesti suojella kuluttajaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan aseman välisen epäsymmetrian tasapainottamiseksi sopimussuhteessa. Tämä epäsymmetria johtuu siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä saa kuluttajan sitoutumaan edellä 45 kohdassa esitetyn mukaisesti elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin ehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön.

83 Kuten edellä 78 kohdassa on jo todettu, elinkeinonharjoittajan on avoimuuden vaatimuksen, sellaisena kuin se ilmenee muun muassa direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdasta, täyttämiseksi annettava kuluttajalle riittävät ja täsmälliset tiedot, joiden perusteella kuluttaja voi arvioida riskiä sopimusehtojen mahdollisesti huomattavista negatiivisista taloudellisista seurauksista hänen taloudellisille velvoitteilleen.

84 Tästä näkökulmasta on todettava, että tehokkuusperiaatteen noudattamista ja direktiivin 93/13 taustalla olevan tavoitteen, joka on kuluttajan suojaaminen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan aseman välistä epäsymmetriaa tasapainottamalla, toteutumista ei voitaisi varmistaa, jos todistustaakka tämän direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta sopimusehdon selkeydestä ja ymmärrettävyydestä kuuluisi kuluttajalle.

85 Kuten Ranskan hallitus ja Euroopan komissio ovat kirjallisissa huomautuksissaan pääasiallisesti huomauttaneet, direktiivillä 93/13 myönnettyjen oikeuksien tehokasta käyttämistä ei voitaisi varmistaa, jos kuluttaja olisi velvollinen näyttämään toteen negatiivisen tosiseikan eli sen, että elinkeinonharjoittaja ei ole toimittanut hänelle kaikkia tarvittavia tietoja täyttääkseen avoimuusvaatimuksen, sellaisena kuin se ilmenee muun muassa direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdasta.

86 On päinvastoin katsottava, että direktiivillä 93/13 annettujen oikeuksien tehokas käyttö voidaan varmistaa, jos elinkeinonharjoittajalla on lähtökohtaisesti velvollisuus näyttää tuomioistuimessa toteen sopimuksen tekemistä edeltävien velvoitteidensa ja sopimusvelvoitteidensa, jotka liittyvät muun muassa sopimusehtojen avoimuuden vaatimukseen, sellaisena kuin se ilmenee erityisesti direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdasta, asianmukainen täyttäminen. Näin voidaan taata kuluttajansuoja niin, ettei elinkeinonharjoittajan oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin heikennetä suhteettomasti (ks. analogisesti tuomio 18.12.2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, 28 kohta).

87 Tältä osin on lisäksi täsmennettävä seitsemännessä kysymyksessä nimenomaisesti tarkoitettujen "myyntitekniikoihin liittyvien asiakirjojen" osalta, että elinkeinonharjoittajan velvollisuuden osoittaa sopimuksen

tekoa edeltävien velvoitteidensa ja sopimusvelvoitteidensa asianmukainen täyttäminen on katettava myös näyttö siitä, että elinkeinonharjoittaja tai muu henkilö, joka on tämän elinkeinonharjoittajan nimissä osallistunut riidanalaisten lainojen markkinointiin, on toimittanut tällaisiin asiakirjoihin sisältyvät tiedot kuluttajalle. Näin on erityisesti silloin, kun katsotaan, että nämä asiakirjat voivat osoittautua hyödyllisiksi direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun sopimusehdon selkeyden ja ymmärrettävyyden arvioimiseksi.

88 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on perustellusti todennut, elinkeinonharjoittajan on viime kädessä hallittava tuotteidensa jakelukanavia, olipa kyse sitten välikäsien valinnasta tai kaupallisesta viestinnästä suoraan kuluttajalle. Sen pitäisi siis pystyä esittämään todisteet siitä, että kyseisiä asiakirjoja ei ole käytetty tai että niitä ei enää käytetty sopimuksen tekopäivänä, osoittaakseen erityisesti sopimusehtojen avoimuusvaatimukseen liittyvien sopimuksen tekemistä edeltävien velvoitteidensa ja sopimusvelvoitteidensa asianmukaisen täyttämisen.

89 Edellä esitetystä seuraa, että kuudenteen ja seitsemänteen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 93/13 on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että tämän direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu todistustaakka sopimusehdon selkeydestä ja ymmärrettävyydestä kuuluisi kuluttajalle.

Kahdeksas kysymys

90 Kahdeksannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että laskentavaluuttana käytetään ulkomaanvaluuttaa ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski, luovat huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille kuluttajan vahingoksi, koska yhtäältä elinkeinonharjoittaja voi kuluttajaa paremmin ennakoida vaihtoriskin ja toisaalta tällä elinkeinonharjoittajan riskillä on yläraja, kun taas kuluttajan riskillä sitä ei ole.

91 Ensin on syytä muistuttaa, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdan mukaan kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisen sopimuksen ehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se lojaliteettiperiaatteen vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

92 On myös täsmennettävä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen toimivalta koskee niiden perusteiden tulkintaa, joita kansallinen tuomioistuin voi soveltaa tai joita sen täytyy soveltaa, kun se tutkii sopimusehtoa tämän direktiivin säännösten kannalta ja erityisesti kun se tutkii mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ehdon mahdollista kohtuuttomuutta, ja tämän tuomioistuimen tehtävänä on lausua tietyn sopimusehdon konkreettisesta luokittelusta yksittäistapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella. Tästä seuraa, että unionin tuomioistuimen on esitettävä kansalliselle tuomioistuimelle vain ne seikat, jotka kansallisen tuomioistuimen halutaan ottavan huomioon kyseisen sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidessaan (ks. vastaavasti tuomio 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, 91 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

93 Sopimuslausekkeen kohtuuttomuuden arvioinnista on todettava, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa ja 5 artiklassa säädettyjen kriteereiden perusteella ratkaista kussakin asiassa vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen, täyttääkö tällainen ehto direktiivissä asetetut lojaliteettiperiaatetta, tasapainoa ja avoimuutta koskevat vaatimukset (ks. mm. tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

94 Sopimusehdon avoimuus, sellaisena kuin sitä edellytetään direktiivin 93/13 5 artiklassa, on siis yksi niistä tekijöistä, jotka on otettava huomioon ehdon kohtuuttomuuden arvioinnissa, joka kansallisen tuomioistuimen on suoritettava direktiivin 3 artiklan 1 kohdan nojalla (tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

95 Nyt käsiteltävässä asiassa pääasioissa kyseessä olevissa sopimusehdoissa, jotka sisältyvät valuuttamääräisiin lainasopimuksiin, määrätään, että molemmille osapuolille aiheutuu valuuttariski mutta että elinkeinonharjoittajan, tässä tapauksessa pankin, riskille on asetettu yläraja, kun taas kuluttajan riskiä ei ole rajattu. Näin ollen näiden ehtojen nojalla kuluttaja kantaa valuuttariskin, jos kansallisen rahayksikön arvo laskee merkittävästi suhteessa ulkomaiseen valuuttaan.

96 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee tältä osin, että pääasioissa

kyseessä olevien kaltaisten valuuttamääräisten lainasopimusten yhteydessä kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida ottaen huomioon kaikki pääasian olosuhteet sekä erityisesti elinkeinonharjoittajan asiantuntemus ja perehtyneisyys valuuttakurssin mahdollisiin vaihteluihin ja ulkomaanvaluutan määräisen lainan ottamiseen sisältyviin riskeihin ensiksi, onko lojaliteettiperiaatetta jätetty mahdollisesti noudattamatta, ja toiseksi, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu huomattava epätasapaino mahdollisesti olemassa (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 56 kohta).

97 Lojaliteettiperiaatteesta on todettava, että kuten direktiivin 93/13 johdanto-osan 16. perustelukappaleesta ilmenee, tässä arvioinnissa on otettava huomioon muun muassa osapuolten neuvotteluasemien vahvuus ja se, onko kuluttajaa jollakin tavoin kannustettu suostumaan kyseiseen ehtoon.

98 Sen kysymyksen osalta, aiheuttaako sopimusehto kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille lojaliteettiperiaatteen vastaisesti, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, voisiko kuluttajaa lojaalisti ja kohtuullisesti kohteleva elinkeinonharjoittaja perustellusti odottaa, että kuluttaja olisi yksilöllisissä sopimusneuvotteluissa hyväksynyt tällaisen ehdon (ks. mm. tuomio 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, 93 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

99 Näin ollen sen arvioimiseksi, aiheuttavatko pääasioissa kyseessä olevan kaltaiset sopimusehdot kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon ehdot sisältävän lainasopimuksen osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, on otettava huomioon kaikki ne seikat, joista ammattimainen lainanantaja on voinut olla tietoinen kyseisen sopimuksen tekohetkellä, kun otetaan huomioon muun muassa tämän asiantuntemus valuuttakurssien mahdollisista vaihteluista ja tällaisen lainan ottamiseen liittyvistä riskeistä, ja jotka olivat omiaan vaikuttamaan sopimuksen myöhempään täyttämiseen sekä kuluttajan oikeudelliseen tilanteeseen.

100 Kun otetaan huomioon elinkeinonharjoittajan kuluttajaa paremmat tiedot ja mahdollisuudet ennakoida taloudellista kehitystä ja valuuttariskiä, joka voi toteutua milloin tahansa sopimuksen voimassaoloaikana, sekä kuluttajalle pääasioissa kyseessä olevien sopimusehtojen kaltaisista ehdoista aiheutuva rajoittamaton valuuttariski, on katsottava, että tällaiset ehdot voivat aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten kyseisestä lainasopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

101 Jollei tarkistuksista, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on suoritettava, muuta johdu, vaikuttaa siltä, että pääasioissa kyseessä olevissa sopimusehdoissa asetetaan kuluttajalle, siltä osin kuin elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut avoimuuden vaatimusta kuluttajaan nähden, suhteettoman suuri riski saatuihin suorituksiin ja saatuun lainan määrään nähden, koska näiden ehtojen soveltamisesta seuraa, että kuluttajan on vastattava vaihtokurssien pitkän aikavälin kehityksestä aiheutuvista kustannuksista. Tämän kehityksen perusteella kuluttaja voi joutua tilanteeseen, jossa yhtäältä jäljellä olevan pääoman määrä maksuvaluutassa, tässä tapauksessa euroissa, on huomattavasti suurempi kuin alun perin lainattu määrä ja toisaalta maksetut kuukausierät ovat kattaneet melkein yksinomaan korot. Näin on muun muassa silloin, kun tätä kansallisessa valuutassa jäljellä olevan pääoman nousua ei tasapainoteta ulkomaanvaluutan korkokannan ja kansallisen valuutan korkokannan välisellä erotuksella, kun tarkennetaan, että tällaisen erotuksen olemassaolo on lainanottajan kannalta valuuttamääräisen lainan pääasiallinen etu.

102 Kun otetaan huomioon direktiivin 93/13 5 artiklasta johtuva avoimuusvaatimus, tällaisissa olosuhteissa ei voida katsoa, että elinkeinonharjoittaja saattoi kuluttajaa avoimesti kohtelemalla kohtuudella odottaa, että kuluttaja hyväksyy tällaisia ehtoja erillisen neuvottelun tuloksena (ks. analogisesti tuomio 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, 96 kohta), mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava.

103 Edellä esitetyn perusteella kahdeksanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että laskentavaluuttana käytetään ulkomaanvaluuttaa ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski, jolla ei ole ylärajaa, voivat aiheuttaa huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille, jos elinkeinonharjoittaja ei voinut kuluttajaa avoimesti kohtelemalla kohtuudella odottaa, että kuluttaja hyväksyy erillisen neuvottelun tuloksena tällaisista ehdoista seuraavan suhteettoman valuuttariskin.

Oikeudenkäyntikulut

104 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kuluttajan vaatimuksen esittämiseen

– elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan ehdon toteamiseksi kohtuuttomaksi sovelletaan vanhentumisaikaa

– tällaisten kohtuuttomien ehtojen perusteella aiheettomasti maksettujen määrien palauttamiseksi sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa, jos tämä vanhentumisaika alkaa kulua lainatarjouksen hyväksymisestä, joten kuluttaja on voinut kyseisenä ajankohtana olla tietämätön kaikista tähän direktiiviin perustuvista oikeuksistaan.

2) Direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että laskentavaluuttana käytetään ulkomaanvaluuttaa ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski, kuuluvat tämän säännöksen soveltamisalaan, jos näissä ehdoissa vahvistetaan kyseiselle sopimukselle ominainen olennainen osa.

3) Direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että valuuttamääräisen lainasopimuksen yhteydessä vaatimus niiden sopimusehtojen avoimuudesta, joissa määrätään, että laskentavaluuttana käytetään ulkomaanvaluuttaa ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski, täyttyy, kun elinkeinonharjoittaja on toimittanut kuluttajalle riittävät ja tarkat tiedot, jotta tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja voi ymmärtää kyseisen rahoitusmekanismin konkreettisen toiminnan ja näin ollen arvioida riskiä tällaisten ehtojen mahdollisesti merkittävistä negatiivisista taloudellisista seurauksista hänen taloudellisille velvoitteilleen koko saman sopimuksen keston ajan.

4) Direktiiviä 93/13 on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että tämän direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu todistustaakka sopimusehdon selkeydestä ja ymmärrettävyydestä kuuluisi kuluttajalle.

5) Direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että laskentavaluuttana käytetään ulkomaanvaluuttaa ja maksuvaluuttana euroa, ja joista seuraa, että lainanottajan on kannettava valuuttariski, jolla ei ole ylärajaa, voivat aiheuttaa huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille, jos elinkeinonharjoittaja ei voinut kuluttajaa avoimesti kohtelemalla kohtuudella odottaa, että kuluttaja hyväksyy erillisen neuvottelun tuloksena tällaisista ehdoista seuraavan suhteettoman valuuttariskin.

Oikeudenkäyntikieli: ranska.
EUR-Lex CELEX 62019CJ0776.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 14.10.2021 S 21/382 NRO 547

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus velvoitti kantajan korvaamaan neljä viidesosaa vastapuolen kuluista, mutta katsoi kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 220 euroa.

Ratkaisun keskeinen sisältö

Perintäyhtiö vaati kanteessaan Alta maksamatonta kuluttajaluottoa korkoineen, erinäisiä korkosaatavia, luottokustannuksia sekä perintä- ja oikeudenkäyntikuluja. An myönnettyä osan luoton pääomasta mutta kiistettyä kanteen muilta osin, käräjäoikeus velvoitti lainvoimaiseksi tulleella ratkaisullaan A:n suorittamaan myönnetyn pääoman määrän korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen ja hylkäsi kanteen muilta osin.

A:n valituksesta hovioikeus katsoi, ettei Euroopan unionin kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 ja 7 artiklan sovelta-

mista koskeva oikeuskäytäntö edellyttänyt perintäyhtiön velvoittamista korvaamaan A:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa kokonaisuudessaan. Hovioikeuden tuomiossa tarkemmin selostetuilla perusteilla perintäyhtiö velvoitettiin osittain korvaamaan An: oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa.

Asian käsittely Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa

B Oy (perintäyhtiö) on vaatinut, että A velvoitetaan suorittamaan sille seuraavat saatavat:

1. kuluttajaluottoon perustuvan 2.000,00 euron saatavan ja sille 118,80% mukaista korkoa 15.7.2020 lukien
2. korkosaatavan 778,80 euroa
3. korkosaatavan 747,69 euroa ja sille 118,80 % korkoa 15.7.2020 lukien
4. korkosaatavan 291,15 euroa
5. luottokustannukset 297,99 euroa korkolain 4.1 §:n mukaisine viivästyskorkoineen 15.7.2020 lukien
6. korkosaatavan 6,83 euroa
7. perintäkulut 10,00 euroa korkolain 4.1 §:n mukaisine viivästyskorkoineen 15.7.2020 lukien sekä
8. korkosaatavan 0,23 euroa
9. perintäkulut 50,00 euroa korkolain 4.1 §:n mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien
10. perintäkulut 25,00 euroa korkolain 4.1 §:n mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien
11. oikeudenkäyntikulut 248,00 euroa korkolain 4.1 §:n mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien
12. käräjäoikeuden oikeudenkäyntimaksun 260,00 euroa korkolain 4.1 §:n mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien.

A on myöntänyt kanteen kohdassa 1 vaaditusta pääomasta 1.601,56 euroa ja vaatinut, että kanne kohdissa 2–10 hylätään luottoehtojen epäselvyyden ja kohtuuttomuuden sekä hyvän perintätavan vastaisuuden vuoksi ja että jo tehdyt suoritukset kohdistetaan nostettuun pääomaan.

Lisäksi A on vaatinut, että kanne kohdissa 11–12 hylätään ja että perintäyhtiö velvoitetaan korvaamaan hänelle asiassa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan korkoineen. A on katsonut, että perintäyhtiö on nostanut kanteen, jossa A:lta on vaadittu perusteettomia maksuja, ja että perintäyhtiö on sen vuoksi vastuussa A:lle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Käräjäoikeus on katsonut, että sopimusehtojen kohtuuttomuuteen perustuvasta ehtojen mitättömyydestä johtuen luotonantaja ei olisi alunperinkään saanut periä A:lta kanteen kohdissa 2–10 tarkoitettuja kustannuksia. A on nostanut luottoa yhteensä 4.500 euroa ja maksanut takaisin 2.898,44 euroa. Tämän vuoksi käräjäoikeus on velvoittanut A:n suorittamaan perintäyhtiölle 1.601,56 euroa ja sille korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista korkoa 15.7.2020 lukien. Kohtien 2–10 osalta käräjäoikeus on hylännyt kanteen kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta käräjäoikeus on lausunut, että oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaan silloin, kun samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle.

Perintäyhtiön kanneperuste on hyväksytty nostetun pääoman osalta, mutta kanteen vastustamiselle esitetyt perusteet on hyväksytty muiden korkokulujen, perintäkulujen sekä luottokustannusten osalta. Asia on tällöin päättynyt sekä perintäyhtiön että A:n osalta osavoittoon. Käräjäoikeus on lisäksi katsonut, että asiassa ei oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 2 momentin nojalla ole syytä velvoittaa kumpaakaan osapuolta osaksikaan korvaamaan vastapuolensa oikeudenkäyntikuluja asiassa.

Näillä perusteilla käräjäoikeus on hylännyt kummankin osapuolen oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevat vaatimukset.

Itä-Suomen hovioikeuden tuomio 14.10.2021

Valitus

A on vaatinut, että perintäyhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 4.860,80 eurolla ja hovioikeudessa 1.898,80 eurolla korkoineen.

Käräjäoikeuden ratkaisu oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta on virheellinen. Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa sekä tehokkuusperiaatetta on tulkittava siten, että se on esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan kuluttaja ei saa täyttä korvausta kohtuuttomien sopimusehtojen toteamisesta pätemättömäksi. Tämä on nimenomaisesti todettu EU-tuomioistuimen 16.7.2020 yhdistetyissä asioissa C-224/19 ja C-259/19 antamassa ennakkoratkaisussa.

Perintäyhtiö on kanteessaan vaatinut A:n velvoittamista maksamaan nostamansa kuluttajaluoton pääoma sekä erinäisiä korkosaatavia, luottokustannuksia ja perintäkuluja. A on myöntänyt vaaditusta pääomasta oikeaksi 1.601,50 euroa ja se on tuomittu hänen maksettavakseen.

Muilta osin käräjäoikeus on hyväksynyt kaikki A:n kuluttajavelallisena esittämät kanteen kiistämisperusteet ja hylännyt kanteen. Perintäyhtiö on siten hävinnyt sellaisen osan vaatimuksista, joka koskee pakottavaa kuluttajan suojaksi säädettyä oikeutta. Perintäyhtiö, jolla on ollut velvollisuus tuntea laki, on A:n väitteiden vastustamisella aiheuttanut hänelle syntyneet oikeudenkäyntikulut ja on sen vuoksi velvollinen korvaamaan ne kokonaisuudessaan. A ei myöskään

ole riitauttanut hänen maksettavakseen tuomittua pääoman määrää oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä edellytetyllä tavalla.

Vastaus

Perintäyhtiö on vastustanut muutosvaatimusta ja vaatinut, että A velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 774 eurolla.

Käräjäoikeuden ratkaisu oikeudenkäyntikulujen osalta on oikea. A on jättänyt selvää ja erääntynyttä pääomaa maksamatta, asian riitautettuaan lopulta myöntänyt sen osittain ja siten tältä osin myös hävinnyt kanteen. Valituksessa mainitut direktiivin artiklat eivät miltään osin säätele kuluvastuun jakautumista. Siltä osin kuin kanne on pääomavaatimuksen osalta hyväksytty, kysymys ei ole ollut harkinnanvaraisesta seikasta. Muitakaan perusteita osittaiselle oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudelle ei ole. A:n vaatimat oikeudenkäyntikulut ovat myös asian laatuun ja laajuuteen nähden liialliset.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Perintäyhtiö on kanteessaan alun perin vaatinut kohdassa 1 pääomaa 2.000 euroa korkoineen sekä kohdissa 2–12 erinäisiä kuluja, korkosaatavia ja oikeudenkäyntikuluja. A on 23.7.2020 antamassaan vastauksessa kiistänyt kanteen kohtuuttomilta ja perusteettomilta osiltaan sekä vaatinut, että perintäyhtiö esittää kanteen perustana olevat luottosopimukset. Perintäyhtiö on lausumassaan 30.10.2020 ilmoittanut pysyvänsä haastehakemuksessa esitetyissä vaatimuksissaan. A on 26.11.2020 antamassaan vastauksessa myöntänyt kanteen 1 kohdassa vaaditusta pääomasta oikeaksi 1.601,50 euroa. Muut vaatimukset hän on kiistänyt. Tuomiossaan käräjäoikeus on velvoittanut A:n suorittamaan perintäyhtiölle vaatimuskohdassa 1 tarkoitettua maksamatta olevaa pääomaa 1.601,50 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen. Muut kohdissa 2–12 esitetyt vaatimukset käräjäoikeus on hylännyt. Näiltä osin käräjäoikeuden tuomio on lainvoimainen.

Hovioikeus toteaa, että käräjäoikeuden tuomiolla A on velvoitettu suorittamaan perintäyhtiölle pääomaa sen määräisenä, jonka A on myöntänyt 26.11.2020 antamassaan vastauksessa. Muut perintäyhtiön vaatimukset käräjäoikeus on hylännyt. Näin ollen A on voittanut asian kokonaisuudessaan kanteen vaatimuskohtien 2–10 osalta, mutta hävinnyt sen vaatimuskohdan 1 perusteen ja osittain määrän osalta.

Valituksessa mainitussa EU-tuomioistuimen tuomiossa velallinen oli maksettuaan velkojan saatavat vaatinut niiden palauttamista sopimusehdon kohtuuttomuuteen vedoten. Tuomiossaan EU-tuomioistuin on todennut, että kansallisissa tuomioistuimissa käydystä oikeudenkäynnistä aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen jakaminen kuuluu jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian piiriin edellyttäen, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan. EU-tuomioistuin on kuitenkin katsonut, että kuluttajan nostamasta sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevasta oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen jakaminen saattamaan riippuvaiseksi ainoastaan aiheettomasti maksetuista määristä, jotka on määrätty palautettaviksi, saattaa johtaa siihen, että kuluttaja ei käytä mainittua oikeutta niiden kulujen vuoksi, jotka kanteesta aiheutuisi. Tämän vuoksi EU-tuomioistuin on johtopäätöksenään todennut, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa sekä tehokkuusperiaatetta on tulkittava siten, että ne ovat esteenä järjestelmälle, jossa sallitaan se, että osa oikeudenkäyntikuluista voidaan määrätä kuluttajan maksettavaksi niiden aiheettomasti maksettujen määrien mukaan, jotka hänelle palautetaan sen jälkeen, kun sopimusehto on todettu pätemättömäksi ehdon kohtuuttomuuden vuoksi, koska tällaisella järjestelmällä luodaan olennainen este, joka on omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja ei käytä direktiivissä 93/13 vahvistettua oikeutta sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden tehokkaaseen tuomioistuinvalvontaan.

Hovioikeus toteaa, että kanteen vireillepanohetkellä perintäyhtiöllä on ollut A:lta erääntynyt, maksamaton saatava. Perintäyhtiöllä on siten ollut peruste panna kanne vireille. A ei ole myöskään oikeudenkäynnin aikana maksanut myöntämäänsä pääoman määrää. Edellä kerrottu EU-tuomioistuimen tuomio ei oikeuta päättelemään, että direktiiviä olisi tulkittava niin, että perintäyhtiö olisi myös tämän asian kaltaisessa, edellä kuvatussa tilanteessa velvollinen maksamaan kaikki kuluttajavelalliselle asian käsittelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Päinvastoin perintäyhtiöllä olisi riidatonta saatavaa periessään ollut oikeus 110 euron oikeudenkäyntikuluihin ja 65 euron määräiseen oikeudenkäyntimaksuun eli yhteensä 175 euron oikeudenkäyntikulujen korvaukseen.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä säädetään, että jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

A on edellä kerrotulla tavalla voittanut kanteen kohdat 2–10 kokonaan, mutta hävinnyt sen kohdan 1 osalta osittain. Asiakirjoista on havaittavissa, että oikeudenkäynnin pääpaino on ollut kohdissa 2–10 ja että oikeudenkäyntikulut ovat valtaosaltaan aiheutuneet niiden käsittelystä. A on siten pääosin voittanut juttunsa ja hänen oikeudenkäyntikuluistaan valtaosa on aiheutunut kanteen niistä kohdista, joiden nojalla A:ta ei ole katsottu velvolliseksi suorittamaan saatavaa perintäyhtiölle. A ei kuitenkaan voi saada täyttä korvausta kuluistaan käräjäoikeudessa, koska ei voida katsoa, että sillä, minkä hän on hävinnyt kohdan 1 perusteen ja määrän osalta, olisi vain vähäinen merkitys asiassa. A:n kohdassa 1 kiistämä 1.601,50 euron ylittävä osa ei myöskään ole koskenut ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa. Tämän vuoksi hovioikeus pitää perusteltuna, että perintäyhtiö on velvollinen korvaamaan A:lle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut osittain. Kohtuullisena osakorvauksena hovioikeus pitää neljää viidesosaa A:lle aiheutuneista, tarpeellisista kohtuullisista oikeudenkäyntikuluista.

A:n asiamies on ilmoittanut käyttäneensä toimeksiannon hoitamiseen 13 tuntia ja varannut lopputoimiin tunnin. Hänen tuntiveloituksensa on 280 euroa. Hovioikeus pitää kohtuullisena tuntiveloituksen määränä asian laatu ja laajuus huomioon ottaen Itä-Suomen hovioikeuspiirissä yleisesti hyväksyttyä 220 euroa. Asian hoitamisen edellyttämänä kohtuullisena työmääränä lopputoimet mukaan lukien hovioikeus pitää yhteensä 10 tuntia. Perintäyhtiö on siten velvollinen suorittamaan A:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa arvonlisäveroineen 2.182,40 euroa.

A on pääosin voittanut valituksensa hovioikeudessa. Tämän vuoksi perintäyhtiö on velvollinen korvaamaan hänen kohtuulliset oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomiota muutetaan oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta.

Perintäyhtiö velvoitetaan suorittamaan A:lle oikeudenkäyntikulujen korvauksena käräjäoikeudessa 2.182,40 euroa.

Perintäyhtiö velvoitetaan korvaamaan A:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 1.601,20 eurolla. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Asian ratkaisseet hovioikeuden jäsenet:
hovioikeudenneuvos Minna Koskinen
hovioikeudenneuvos Lea Nousiainen
hovioikeudenneuvos Eeva Kaisa Kääriäinen
Ratkaisu on yksimielinen.

VAASAN HOVIOIKEUS 20.7.2022 S 21/539 NRO 297

Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 3000 euroa, todellinen vuosikorko 135,62 prosenttia – Ehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokustannusten kohtuuttomuusarviointi KSL:n nojalla – Luottokustannusten mitätöinti – Laina todettu maksetuksi – Vapautus perintäkuluista.

Satakunnan käräjäoikeuden tuomio 30.3.2021 nro 471

Velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

Vaatimukset

A on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja GF Money Consumer Finance Oy:n (jäljempänä yhtiö) kanne hylätään. Lisäksi A on vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudesta 7.725,20 eurolla ja hovioikeudesta 4.323 eurolla, molemmat määrät laillisine viivästyskorkoineen.

Perusteet

Käräjäoikeus on arvioinut asiassa esitetyn näytön väärin ja päätynyt virheelliseen lopputulokseen katsoessaan, että yhtiön luottoehdot ovat olleet selkeät ja ymmärrettävät ja

että luottokustannukset 135,62 prosentin todellisella vuosikorolla siten kohtuulliset. Maksujen suuruuden kohtuuttomuuden arviointia ei voida käräjäoikeuden katsomalla tavalla rajoittaa yksinomaan siihen, ovatko luottoehdot olleet selkeitä ja ymmärrettäviä. Koska A on vedonnut luottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuuteen, epäselvyysedellytystä ei vaadita.

Kohtuuttomuutta tulee arvioida myös kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivin 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) perusteella, sillä luottoehtoja ei ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Luoton nostopalkkiolle on peritty 60 prosentin korkoa, vaikka luottoehdoissa ei ole näin sovittu. Yhtiö on perinyt luoton nostopalkkiolle ja kertyneelle kuukausikorolle 60 prosentin suuruista luotonajankorkoa yleisten sopimusehtojen nojalla. Sopimusehto on ollut yllättävänä ja epäselvänä kohtuuton, koska varsinaisessa allekirjoitetussa luottosopimuksessa luotonajankorkoa on ilmoitettu perittäväksi vain nostetulle luotolle ja luottosopimuksessa ei ole viitattu luotonajankoron osalta yleisiin ehtoihin. Lisäksi luottosopimuksessa 8.3.2019 ei ole ilmoitettu todellista vuosikorkoa 3.000 euron luotolle kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta annetun oikeusministeriön asetuksen edellyttämien lisäoletusten edellyttämällä tavalla vuoden maksuajalla.

Luottojen kustannusten ilmoittamisen jakaminen sopimuskokonaisuuden eri asiakirjoihin on harhaanjohtavaa ja tekee luottokustannusten kokonaisuuden hahmottamisen kuluttajalle vaikeaksi. Riittävää ei ole, että nostoprovisiolle ja luotonajankorolle perittävä luotonajankorko ja todellinen vuosikorko on ilmoitettu yleisissä sopimusehdoissa. Luoton kokonaiskustannuksia koskevan tiedon on oltava selkeästi näkyvissä siinä yksilöllisessä luottosopimusasiakirjassa, joka koskee juuri kyseistä luottosopimusta. A ei ole myöskään saanut lain edellyttämällä pysyvällä tavalla luottoa koskevia ennakkotietoja, eikä hän ole voinut niihin tutustua eikä niitä tallentaa.

Varsinaisissa allekirjoitetuissa sopimusehdoissa käytetty ilmaus 108,58 % todellisesta vuosikorosta ja lainankoron soveltamisesta vain nostetulle luotolle on ollut omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä maksettavaksi tulevasta määrästä ja lisännyt sopimusehtojen kohtuuttomuutta. Luoton ehdot luoton kokonaiskustannuksista ovat siten olleet kohtuuttomia ja pätemättömiä.

A on nostanut luottoa yhteensä 3.000 euroa, ja hän on maksanut takaisin yhteensä 3.289,35 euroa. Yhtiön vaatimukset ovat perustuneet epäselviin ja kohtuuttomiin sopimusehtoihin, jotka eivät sido kuluttajaa. Koska A on maksanut nostetun pääoman takaisin, on yhtiön kanne hylättävä. Koska kanteella on peritty lainvastaisia ja selvästi perusteettomia luottokustannuksia, ei A ole velvollinen korvaamaan myöskään muistutusmaksuja taikka perintäkuluja. Näin ollen myös niitä koskevat vaatimukset on hylättävä.

Vastaus

Vaatimukset

GF Money Consumer Finance Oy on vaatinut, että A:n valitus hylätään ja että A velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta laillisine viivästyskorkoineen.

Perusteet

Käräjäoikeus on päätynyt tuomiossaan oikeaan lopputulokseen. Luottosopimuksen ehdot ovat olleet selvät ja ymmärrettävät, ennakkotiedot ja sopimusehdot ovat olleet A:n saatavilla siten kuin kuluttajansuojalaissa säädetään ja sovitut luottokustannukset ovat kohtuulliset.

A:lla on ollut tieto siitä, että myös yleiset sopimusehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -liite sitovat häntä. Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa on selvästi esitetty, että todellinen vuosikorko 3.000 euron suuruiselle luotolle vuoden maksuajalla on 135,62 %. Todellinen vuosikorko on ollut sama kuin 2.000 euron suuruiselle luotolle laskettuna. A on siten saanut kaikki tarvitsemansa tiedot rahoituspalvelun asianmukaista arvioimista varten.

Sopimusehdoissa on myös selvästi ilmoitettu, että luotonsaajan velvollisuutena on maksaa korkoa koko avoinna olevalle saldolle, mukaan lukien nostopalkkio ja kuukausikorko. Luottosopimuksen ehdot ovat tältä osin olleet selvät ja ymmärrettävät. Lisäksi A:n käsitys siitä, että kulutusluottodirektiivin 3 artiklan määritelmän mukaan korkoa voitaisiin periä ainoastaan nostetulle pääomalle on virheellinen. Käsillä olevissa sopimusasiakirjoissa ei myöskään ole käytetty termiä lainakorko tai luotonajankorko. Koroista ja kuluista on siten sovittu luottosopimuksessa kuluttajaa sitovasti.

Väite siitä, että sopimusasiakirjoja ei ole toimitettu A:lle kuluttajansuojalain 6 a lu-

vun 5 §:n ja 7 luvun 9 §:n tarkoittamalla tavalla ennen sopimuksen tekemistä, on virheellinen. Lainasopimuksen allekirjoittaminen on edellyttänyt kaikkiin lainaehtoihin tutustumista ja niiden hyväksymistä. Lisäksi asiakirjat on toimitettu sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen A:lle sähköpostitse.

Yleiset sopimusehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot ovat olleet samansisältöiset 2.10.2018 ja 8.3.2019. A:lla on 8.3.2019 ollut hyvin aikaa perehtyä hänelle toimitettuihin luottoehtoihin, ja siitä huolimatta hän on korottanut lainamäärää 3.000 euroon.

Sopimuksen sisältö on ollut selvä ja ymmärrettävä ja peritty luottokorko muutoinkin määrältään kohtuullinen. Korkeimman oikeuden ratkaisusta KKO 2015:60 ei ole tulkittavissa, minkä suuruista todellista vuosikorkoa olisi pidettävä kohtuuttomana. Ratkaisussa on arvioitu korkovaatimuksen kohtuullisuutta ainoastaan nimelliskoron näkökulmasta. Tässä asiassa luotosta peritty nimelliskorko on ollut 60 prosenttia, ja luoton määrä on ollut korkeimman oikeuden arvioitavana olleeseen tapaukseen verrattuna suurempi.

Korkoehdon kohtuullisuuden arvioinnissa on huomioitava myös se, että A on ensin ottanut 2.000 euron suuruisen lainan ja korottanut kuusi kuukautta myöhemmin luoton määrää voimassa olleiden ehtojen mukaisesti 3.000 euroon. A ei ole myöskään esittänyt mitään osapuolten asemaan, sopimusta tehtäessä vallinneisiin oloihin tai olojen muuttamiseen liittyvää seikkaa, joka puoltaisi perityn luottokoron kohtuuttomuutta. Sopimuksen kohtuullistamiselle ei siten ole miltään osin perusteita.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Arvioinnin lähtökohdat

Yhtiö on 2.10.2018 myöntänyt A:lle 2.000 euron suuruisen kulutusluoton, ja osapuolet ovat sopineet luottorajan nostamisesta 3.000 euroon 8.3.2019. A on vastustanut kannetta ja katsonut, että luottosopimuksen ehdot ovat olleet epäselviä ja luottokustannukset kohtuuttomia.

Sopimusehtodirektiivi koskee sellaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu. Sopimusehtodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan tällaista sopimusehtoa pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Direktiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.

Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksen mukaan sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastikkeena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2015:60 mukaan luottokorko kuuluu direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin sopimuksen olennaisiin ehtoihin. Esimerkiksi luottokorkoa koskevien vakioehtojen kohtuuttomuuden arviointi tuomioistuimen omasta aloitteesta edellyttää, että vakioehtoja ei ole laadittu riittävän selvästi ja ymmärrettävästi. Jos kuluttaja vastustaa kannetta ehtojen kohtuuttomuuteen viitaten, kysymys viran puolesta tutkimisesta ei ajankohtaistu eikä tätä lisäedellytystä silloin vaadita (kohta 43).

Tässä asiassa on kysymys elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisistä vakiosopimusehdoista. Hovioikeuden tutkittavana on kysymys siitä, onko sopimusehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi ja soveltuvatko sopimusehtodirektiivin määräykset nyt käsiteltävänä olevaan vakiosopimukseen. Koska A on vastustanut yhtiön kannetta viittaamalla luottokustannusten kohtuuttomuuteen, on hovioikeudella myös velvollisuus tutkia mahdollista kohtuuttomuutta riippumatta siitä, rajautuuko nyt kysymyksessä olevat vakioehdot sopimusehtodirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

Sopimusehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

A:n ja yhtiön välisen luottosopimuksen keskeiset luoton todellista vuosikorkoa ja kokonaiskustannuksia koskevat ehdot ilmenevät käräjäoikeuden tuomion sivuilta 14–16.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 3 momentissa mainitulla todellisella vuosikorolla tarkoitetaan kaikkien luotosta johtuvien luottokustannusten määrää luoton pääomaan suhteutettuna. Todellisen vuosikoron tarkoituksena on muodostaa yhdenmukainen laskentatapa luotosta johtuvien luottokustannusten arvioimiseksi ja vertailemiseksi. Tarkemmat määräykset todellisen

vuosikoron laskemisesta annetaan oikeusministeriön asetuksella 1123/2016.

Luottorajan nostamisen yhteydessä A:lle on toimitettu korotettua luottoa koskeva luottosopimus, vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot sekä luoton yleiset sopimusehdot. Luoton korko on sopimusasiakirjoissa ilmoitettu kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (jäljempänä kulutusluottodirektiivi) 3 artiklan j-kohdan tarkoittamalla tavalla vuotuisena korkona. Korkoa on myös yleisissä sopimusehdoissa ilmoitettu perittävän luoton avoimelle saldolle, minkä lisäksi avoimen saldon määritelmä on sopimusasiakirjoissa ilmoitettu yhdenmukaisesti.

Päivitettyyn asiakirjakokonaisuuteen kuuluvista vakiomuotoisista eurooppalaisista kuluttajaluottotiedoista ja yleisistä sopimusehdoista ilmenee oikeusministeriön asetuksen mukaisesti laskettu todellinen vuosikorko 3.000 euron luottorajalle. Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa on myös ilmoitettu 3.000 euron suuruiselle luotolle vuoden maksuajalla laadittu esimerkkilaskelma (vrt. Vaasan hovioikeus 15.6.2020 nro 253). Luoton kokonaiskustannukset on siten ilmoitettu A:lle täsmällisen korkokannan mukaisesti laskettuna.

Osapuolten välisen luottosopimuksen 5 kohdan mukaan luottosopimuksen muodostavat tämä sopimus, yleiset sopimusehdot, vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot sekä luottohakemus mahdollisine liitteineen. Kulutusluottodirektiivi ei edellytä, että luottosopimus tarvitsee välttämättä laatia yhdelle asiakirjalle (ks. tuomio 9.11.2016 Home Credit Slovakia a.s., C-42/15, EU:C:2016:842 , kohta 45). Myöskään kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n sanamuodosta ei voida päätellä, että luottosopimuksen tulisi muodostua yhdestä ainoasta asiakirjasta.

Sopimusehtojen kokoamista useampaan sopimusasiakirjaan ei siten sellaisenaan ole pidettävä A:n väittämällä tavalla harhaanjohtavana. Sopimuksen muodostavat asiakirjat on luottosopimuksessa selvästi yksilöity ja keskeiset luottokustannuksia koskevat sopimusehdot ilmenevät sopimuksen muodostavista asiakirjoista. Edellä mainituin lisäyksin hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätöksen siitä, että luottosopimus on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Luottokustannusten kohtuuttomuusarviointi

Vaikka sopimusehtojen on edellä todettu olleen selkeitä ja ymmärrettäviä, on hovioikeuden vielä arvioitava, onko luottokustannuksia tästä huolimatta pidettävä kohtuuttomina.

Voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (596/2019) mukaan, kuluttajan nostamalle luotolle perittävää luoton korkoa ei saa sopia 20 prosenttia suuremmaksi. Saman pykälän 4 momentin mukaan, jos luotonantaja tai luotonvälittäjä rikkoo, mitä kyseisessä pykälässä säädetään, kuluttajalla ei ole velvollisuutta maksaa luoton korkoa eikä muita luottokustannuksia lainkaan. Koska mainittu pykälä on tullut voimaan 1.9.2019, sitä ei voida soveltaa nyt kysymyksessä olevaan luottoon, sillä yhtiön ja A:n välinen luottorajan korotusta koskeva päivitetty luottosopimus on tehty ennen säännöksen voimaantuloa.

Aiemmin voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) mukaan, jos luoton määrä tai luottoraja on alle 2.000 euroa, luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko sai olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä.

Aiemmin voimassa ollutta korkokattosäännöstä sovellettiin vain alle 2.000 euron luottoihin, minkä vuoksi se ei sovellu A:lle myönnettyyn 3.000 euron suuruiseen luottoon. Vaikka sanottua lainkohtaa ei voida suoraan soveltaa nyt kysymyksessä olevaan luottoon, on säännöksestä saatavissa johtoa kohtuusarviointiin myös tässä tapauksessa. Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen KKO 2015:60 mukaan kyseisellä pakottavalla korkokattosäännöksellä on merkitystä arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta myös 2.000 euroa ylittävissä kuluttajaluotoissa. Kyseisessä tapauksessa jo luotonaikainen nimelliskorko oli yli kaksinkertainen säännöksessä mainittavaan enimmäiskorkoon nähden (kohta 62). Korkein oikeus katsoi, että ehdossa sovittu suuri luottokorko, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, oli kuluttajan kannalta kohtuuton. Kyseisessä tapauksessa sopimusehtojen epäselvyys lisäsi osaltaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta kuluttajan kannalta (kohta 63).

Luottosopimuksen ehtojen mukaan kysymys on ollut jatkuvasta luotosta. Nostettavan luoton määrästä on maksettava 14 prosentin nostopalkkio. Tämän lisäksi avoimelle saldolle, joka käsittää nostetun luoton pääoman

lisäksi nostopalkkion ja kertyneen kuukausikoron, on maksettava luottosopimuksen mukaista korkoa, joka vuositasolle laskettuna on 60 prosenttia. Luoton todelliseksi vuosikoroksi on muodostunut 135,62 prosenttia.

Luoton vuotuinen nimelliskorko on jo yksin ylittänyt kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä tarkoitetun korkokattosäännöksen salliman enimmäiskoron.

Luoton todellinen vuosikorko on sen sijaan ollut lähes kolminkertainen mainittua korkokattosäännöksen enimmäiskorkoa suurempi. Tässä asiassa luoton määrä huomioon ottaen luottokustannukset muodostuvat kuluttajan kannalta suhteettoman suuriksi ja kohtuuttomiksi. Koska kysymys on ollut lähtökohtaisesti heikommassa asemassa olevasta kuluttajasta ja elinkeinonharjoittajan laatimista vakioehdoista, on luotonaikaista todellista vuosikorkoa siihen sisältyvine kuluineen pidettävä kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomana.

Kohtuuttomuuden seuraus

Sopimusehtodirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisten lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksesta kuitenkin seuraa, ettei ehdon kohtuuttomuutta voida arvioida direktiivin perusteella silloin, kun sopimusehto koskee pääkohteen määrittelyä ja sopimus on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Koska luottokustannuksia koskevien sopimusehtojen on edellä todettu olleen selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu, tulee kohtuuttomuuden seuraukset tässä tapauksessa arvioitavaksi kuluttajansuojalain säännösten perusteella.

Tässä asiassa sovellettavan, aiemmin voimassa olleen kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n 1 momentin (1072/2000) mukaan, jos tässä laissa tarkoitetun sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta.

Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olosuhteiden muuttuminen sekä muut seikat.

Luvun 2 §:n (1259/1994) mukaan, jos 1 §:ssä tarkoitettu sopimusehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on 1 §:ää sovellettaessa noudatettava tässä pykälässä säädettyjä rajoituksia. Jos ehto sopimusta tehtäessä vallinneissa olosuhteissa on ollut kohtuuton, ei ehdon kohtuuttomuutta myöhemmin arvioitaessa saa kuluttajan vahingoksi ottaa huomioon olosuhteiden muuttumista. Jos ehdon sovittelu tai sen jättäminen huomioon ottamatta koskee sellaista ehtoa, joka hyvän tavan vastaisesti johtaa osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavaan epätasapainoon kuluttajan vahingoksi, sopimusta ei voida sovitella muilta osin. Tällöin sopimus jää voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se sellaisenaan voi pysyä voimassa.

Kuluttajansuojalaki mahdollistaa sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelun silloin, kun kysymys ei ole sopimusehtodirektiivin perusteella arvioitavasta kohtuuttomasta sopimusehdosta. Sopimusehtodirektiivissä omaksutun ankaran seuraamuksen tarkoituksena on kuitenkin estää elinkeinonharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja. Tämän tavoitteen kannalta hovioikeus katsoo, että yksin kuluttajansuojalain sovittelusäännöstä soveltamalla ei ole perusteltua antaa kuluttajalle heikompaa suojaa kuin sopimusehtodirektiivillä on annettu. Näin ollen tehokkaan kuluttajansuojan ja kuluttajien yhdenvertaisen kohtelun perusteella kohtuuton vakioehto on syytä jättää kuluttajansuojalain perusteella huomioon ottamatta myös silloin, kun sopimusehto on selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta siten seuraa, että kaikki erät, joista todellinen vuosikorko on muodostunut jätetään huomioon ottamatta. Näin ollen yhtiöllä ei ole oikeutta periä A:lta mitään luottokustannuksia. Tällaiset kannevaatimukset on edellä mainituin perustein hylättävä.

Tilihistoriatietojen mukaan A on nostanut luottoa yhteensä 3.000 euroa ja maksanut yhtiölle takaisin yhteensä noin 3.200 euroa. Koska A:n on edellä todetuin tavoin maksanut luoton takaisin yhtiölle, on myös luoton pääomaa koskeva kannevaatimus hylättävä.

Koska luotto on edellä mainituin perustein katsottu kokonaan takaisin maksetuksi, A vapautetaan myös velvollisuudesta korvata yhtiölle luoton perinnästä aiheutuneet kustannukset.

Lähde: Edilex uutiset 21.7.2022, toim. Jukka Savolainen.

EUT 17.5.2022, MA VASTAAN IBERCAJA BANCO SA, VÄIINTULIJANA PO, C-600/19.

Hypoteekki – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely ja lainasopimukseen sisältyvien ehtojen kohtuuttomuus – Oikeusvoima (res judicata) ja prekluusio – Kohtuuttomuuteen vetoamista koskevan mahdollisuuden menettäminen – Kansallisen tuomioistuimen toimivalta valvoa viran puolesta – Direktiivi 93/13/ETY – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

Audiencia Provincial de Zaragoza (Zaragozan maakunnallinen ylioikeus, Espanja)

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat A. Arabadjiev, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (esittelevä tuomari) ja I. Jarukaitis sekä tuomarit M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi ja A. Kumin,

julkisasiamies: E. Tanchev,

kirjaaja: hallintovirkamies L. Carrasco Marco,

[...]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 6 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat MA ja Ibercaja Banco SA ja joka koskee vaatimusta pankille maksettavien korkojen maksamisesta sen vuoksi, että MA ja PO eivät ole täyttäneet näiden asianosaisten välillä tehtyä kiinnelainasopimusta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 24. perustelukappaleessa todetaan, että "jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi".

4 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

5 Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa."

Espanjan oikeus

6 Siviiliprosessikoodeksista 7.1.2000 annetun lain 1/2000 (Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil; BOE nro 7, 8.1.2000, s. 575), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin (jäljempänä LEC), 136 §:ssä, jonka otsikko on "Prekluusio", säädetään seuraavaa:

"Kun asianosaiselle oikeudenkäyntitoimen toteuttamiselle asetettu preklusiivinen määräaika on päättynyt, oikeus kyseisen toimen toteuttamiseen menetetään. Kirjaaja toteaa virallisella asiakirjalla määräajan päättymisen, määrää asian edellyttämistä toimenpiteistä tai ilmoittaa asiasta tuomioistuimelle, jotta tämä toteuttaa siltä edellytetyt toimenpiteet."

7 LEC:n 207 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Ratkaisut, joilla asian käsittely päätetään ensimmäisessä oikeusasteessa, ja ratkaisut, joilla ratkaistaan näistä ratkaisuista tehdyt valitukset, ovat lopullisia.

2. Lainvoimaisia ovat ratkaisut, joihin ei voida hakea muutosta joko sen vuoksi, että siitä ei säädetä laissa, tai sen vuoksi, että vaikka siitä säädetään laissa, laissa säädetyt määräajat ovat päättyneet ilman, että yksikään asianosaisista on hakenut muutosta.

3. Lainvoimaiset ratkaisut saavat oikeusvoiman, ja ne sitovat kaikissa tapauksissa tuomioistuinta, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu.

4. Kun ratkaisua koskevan muutoksenhaun määräaika on päättynyt eikä ratkaisuun ole haettu muutosta, se tulee lainvoimaiseksi ja saa oikeusvoiman, ja se sitoo kaikissa tapauksissa tuomioistuinta, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu."

8 LEC:n 222 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Lainvoimaisten hyväksyvien tai hylkäävien tuomioiden oikeusvoima estää lain mukaisesti myöhemmät oikeudenkäyntimenettelyt, joilla on sama kohde kuin aiemmalla menettelyllä, jossa lainvoimainen tuomio annettiin.

2. Tuomion oikeusvoima käsittää kanteessa ja vastakanteessa esitetyt vaatimukset sekä tämän lain 408 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut seikat.

Uusiksi ja erillisiksi tosiseikoiksi suhteessa edellä mainittujen vaatimusten perusteisiin katsotaan tosiseikat, jotka ovat tapahtuneet sen jälkeen, kun määräaika vaatimusten esittämiselle kyseisessä menettelyssä päättyi.

3. Tuomion oikeusvoima vaikuttaa sen menettelyn, jossa tuomio annettiin, asianosaisiin ja heidän perillisiinsä ja oikeudenomistajiinsa sekä henkilöihin, jotka eivät ole menettelyn asianosaisia mutta jotka ovat tämän lain 11 §:ssä säädetyn mukaisesti sellaisten oikeuksien haltijoita, joihin asianosaisten asialegitimaatio perustuu.

– –

4. Menettelyn päättävän lainvoimaisen tuomion oikeusvoimainen osa sitoo tuomioistuinta, jossa on vireillä myöhempi menettely, jos oikeusvoiman saanut ratkaisu on uudessa menettelyssä sen kohteen looginen edeltäjä, jos kyseisten menettelyjen asianosaiset ovat samat tai jos tuomion oikeusvoima lain mukaan ulottuu niihin."

9 LEC:n 517 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Täytäntöönpanotoimen on perustuttava täytäntöönpanokelpoiseen perusteeseen.

2. Täytäntöönpanon kohteena voivat olla ainoastaan seuraavat asiakirjat:

1° langettava lainvoimainen tuomio;

– –

9° muut menettelyyn liittyvät päätökset ja asiakirjat, jotka tämän lain tai muun lain nojalla voivat olla pakkotäytäntöönpanon kohteena."

10 LEC:n 552 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Jos tuomioistuin katsoo, etteivät laissa säädetyt edellytykset täytäntöönpanon määräämiselle täyty, se antaa täytäntöönpanon epäävän päätöksen.

Tuomioistuin tutkii viran puolesta, voidaanko jotakin 557 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin täytäntöönpanoperusteisiin sisältyvää ehtoa pitää kohtuuttomana. Jos tuomioistuin katsoo, että jotakin ehtoa voidaan pitää kohtuuttomana, se kuulee asianosaisia 15 päivän määräajassa. Kun asianosaisia on kuultu, tuomioistuin antaa ratkaisun viiden arkipäivän kuluessa 561 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti.

2. Päätökseen, jolla täytäntöönpano evätään, voidaan hakea suoraan muutosta, jolloin muutoksenhakumenettelyyn osallistuu vain velkoja. Velkoja voi halutessaan myös pyytää samalta tuomioistuimelta hakemuksensa uudelleen käsittelyä ennen muutoksenhakua.

3. Kun päätös, jolla täytäntöönpano evätään, on tullut lainvoimaiseksi, velkoja voi vedota oikeuksiinsa vain vastaavassa tavanomaisessa menettelyssä, jos tuomion tai lainvoimaisen ratkaisun, johon täytäntöönpanohakemus perustuu, oikeusvoima ei ole esteenä tälle."

11 LEC:n 556 §:n otsikko on "Menettelyllisten tai välimiesoikeuden ratkaisujen tai sovintosopimusten täytäntöönpanoa koskeva väite", ja sen 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"1. Jos täytäntöönpanoperusteena on langettavaa tuomiota koskeva menettelyllinen tai välimiesoikeuden ratkaisu tai sovintosopimus, velallinen, jota täytäntöönpano koskee, voi kymmenen päivän kuluessa täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan päätöksen tiedoksiantamisesta esittää kirjallisen väitteen, jossa vedotaan siihen, että maksu on suoritettu tai että tuomioon, välimiesoikeuden päätökseen tai sovintosopimukseen perustuva velvoite on täytetty, ja esittää siitä asiakirjatodisteet.

Hän voi vedota myös siihen, että täytäntöönpanotoimi on vanhentunut tai että täytäntöönpanon välttämiseksi on tehty sopimus tai sovinto, mikäli tällainen sopimus tai sovinto on vahvistettu virallisessa asiakirjassa.

2. Edellisessä momentissa esitetyissä tapauksissa esitetyllä väitteellä ei ole täytäntöönpanoa lykkäävää vaikutusta."

12 LEC:n 557 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Kun täytäntöönpano määrätään 517 §:n 2 momentin 4, 5, 6 ja 7 kohdassa tarkoitetun täytäntöönpanoperusteen tai muiden 517 §:n 2 momentin 9 kohdassa tarkoitettujen asiakirjojen, jotka voivat olla täytäntöönpanoperusteena, perusteella, täytäntöönpanovelallinen voi vastustaa täytäntöönpanoa edellisessä pykälässä säädetyn määräajan kuluessa ja siinä säädetyssä muodossa ainoastaan johonkin seuraavista perusteista vedoten:

– –

7° Täytäntöönpanoperuste sisältää kohtuuttomia ehtoja.

2. Jos täytäntöönpanoa vastustetaan edellisessä momentissa tarkoitetulla tavalla, tuomioistuimen kirjaamon virkamies keskeyttää prosessinjohtotoimena täytäntöönpanon."

13 LEC:n 695 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Tässä luvussa tarkoitetuissa menettelyissä täytäntöönpanovelallisen esittämä vastustaminen voidaan hyväksyä vain, jos se perustuu seuraaviin perusteisiin:

– –

4. täytäntöönpanon tai perittävän summan määrittämisen perusteena olevan sopimusehdon kohtuuttomuus.

2. Jos täytäntöönpanoa vastustetaan edellisessä momentissa tarkoitetulla tavalla, tuomioistuimen kirjaamon virkamies keskeyttää täytäntöönpanon ja kutsuu asianosaiset ulosmittausmääräyksen antaneeseen tuomioistuimeen. Haaste tuomioistuimeen on annettava viimeistään 15 päivää ennen kyseistä istuntoa. Istunnossa tuomioistuin kuulee asianosaisia, ottaa vastaan asianosaisten toimittamat asiakirjat ja antaa kahden päivän kuluessa asianmukaiseksi arvioimansa ratkaisun päätöksen muodossa.

3. Päätös, jolla hyväksytään tämän pykälän 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuun vastustamisperusteeseen perustuva väite, johtaa täytäntöönpanomenettelyn raukeamiseen; päätöksellä, jolla hyväksytään 2 kohdassa tarkoitettu vastustamisperuste, vahvistetaan määrä, jonka osalta täytäntöönpanoa jatketaan.

Jos edellä 4 kohdassa tarkoitettu vastustamisperuste hyväksytään, ulosmittaus raukeaa, jos sopimusehto on ulosmittauksen perustana. Muussa tapauksessa ulosmittausta jatketaan siten, että kohtuutonta ehtoa ei sovelleta.

4. Päätökseen, jolla määrätään ulosmittauksen raukeamisesta tai kohtuuttoman ehdon soveltamatta jättämisestä tai jolla hylätään vastustaminen tämän pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädetyllä perusteella, voidaan hakea muutosta.

Muissa kuin näissä tapauksissa päätöksiin, joilla ratkaistaan tässä pykälässä tarkoitettu vastustamisperuste, ei voida hakea muutosta, ja niiden vaikutukset koskevat vain täytäntöönpanomenettelyä, jossa ne on annettu.”

14 Kiinteistökiinnitysvelallisten suojan vahvistamisesta, velkajärjestelyä ja sosiaalista vuokra-asumista koskevista toimenpiteistä 14.5.2013 annetussa laissa (Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (BOE nro 116, 15.5.2013, s. 36373; jäljempänä laki nro 1/2013), joka on yksi laeista, joilla LEC:tä muutettiin, otettiin käyttöön yhtenä vastustamisperusteena mahdollisuus vedota sopimusehtojen kohtuuttomuuteen sekä yleisessä täytäntöönpanomenettelyssä että kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyssä. Lain nro 1/2013 neljännessä siirtymäsäännöksessä säädetään seuraavaa:

“1. Tällä lailla [LEC:hen] tehtyjä muutoksia sovelletaan täytäntöönpanomenettelyihin, jotka ovat vireillä lain voimaan tullessa, ainoastaan vielä toteuttamatta olevien täytäntöönpanotoimenpiteiden osalta.

2. Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevissa täytäntöönpanomenettelyissä, joissa täytäntöönpanon vastustamiselle [LEC:n] 556 §:n 1 momentissa säädetty kymmenen päivän määräaika on päättynyt, ulosmittausvelallisilla on joka tapauksessa yhden kuukauden pituinen preklusiivinen määräaika, jonka kuluessa he voivat vastustaa täytäntöönpanoa erityisellä väitteellä, joka perustuu jonkin [LEC:n] 557 §:n 1 momentin 7 kohdassa ja 695 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun uuden vastustamisperusteen olemassaoloon.

Yhden kuukauden pituinen preklusiivinen määräaika alkaa kulua tämän lain voimaantuloa seuraavasta päivästä, ja se, että asianosaiset vastustavat täytäntöönpanoa väitteellä, keskeyttää menettelyn siihen saakka, kunnes vastustamisesta on annettu ratkaisu [LEC:n] 558 §:n ja sitä seuraavien pykälien sekä 695 §:n mukaisesti.

Tätä siirtymäsäännöstä sovelletaan kaikkiin sellaisiin täytäntöönpanomenettelyihin, jotka eivät ole päättyneet kiinteistön luovuttamiseen ostajan hallintaan [LEC:n] 675 §:n mukaisesti.

3. Vastaavasti vireillä olevissa täytäntöönpanomenettelyissä, joissa täytäntöönpanon vastustamiselle [LEC:n] 556 §:n 1 momentissa säädetty kymmenen päivän määräaika on tämän lain voimaan tullessa jo alkanut kulua, ulosmittausvelallisilla on sama edellisessä momentissa tarkoitettu yhden kuukauden pituinen preklusiivinen määräaika sellaisen väitteen esittämiseksi, joka perustuu jonkin [LEC:n] 557 ja 695 §:ssä säädetyn vastustamisperusteen olemassaoloon.

4. Tämän säännöksen julkaiseminen katsotaan pätevästi ja täysimääräisesti toimitetuksi tiedoksiannoksi tämän pykälän 2 ja 3 momentissa säädettyjen määräaikojen tiedoksiantamisen ja kulumisen osalta, eikä tästä ole missään tapauksessa tarpeen tehdä nimenomaista päätöstä. – –”

15 Kiinteistöluottoa koskevista sopimuksista 15.3.2019 annettuun lakiin 5/2019 (Ley 5/2019 reguladora de los contratos de crédito inmobiliario) (BOE nro 65, 16.3.2019, s. 26329) sisältyy kolmas siirtymäsäännös, joka koskee lain nro 1/2013 voimaan tullessa vireillä olevia täytäntöönpanomenettelyjä koskevaa erityistä järjestelmää. Tämän säännöksen nojalla lain 5/2019 voimaantulopäivänä vireillä olleiden täytäntöönpanomenettelyjen, joissa vastustamiselle LEC:n 556 §:n 1 momentissa säädetty kymmenen päivän määräaika oli päättynyt lain nro 1/2013 voimaantulopäivänä, vastapuolilla on käytettävissään uusi kymmenen

päivän määräaika erityisen väitteen esittämiseksi täytäntöönpanon vahvistamiseksi kohtuuttoman sopimusehdon olemassaolon perusteella. Kyseisellä siirtymäsäännöksellä näin annettua oikeutta sovelletaan kaikkiin täytäntöönpanomenettelyihin, jotka eivät ole johtaneet siihen, että kiinteistö tulee sen hankkijan hallintaan, siltä osin kuin erityisesti tuomioistuin ei ole jo viran puolesta tutkinut sopimusehtojen kohtuuttomuutta.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

16 Ibercaja Banco myönsi 6.5.2005 tehdyllä virallisella asiakirjalla PO:lle ja MA:lle 198400 euron suuruisen kiinnelainan, joka oli maksettava takaisin 31.5.2040 mennessä. Lainan vakuutena oli kiinnitys omakotitaloon, jonka arvoksi oli arvioitu 299290 euroa.

17 Lainan koroksi vahvistettiin kiinteä 2,75 prosentin vuosittainen korko 30.11.2005 saakka ja sen jälkeen vaihtuva korko tästä ajankohdasta lukien sopimuksen päättymiseen saakka. Tämän sopimuksen 3 bis lausekkeen mukaan vaihtuva korko laskettiin lisäämällä viitekorkoon kiinteä marginaali tai kiinteä differentiaali, ja sen suuruudeksi oli vahvistettu sopimuksen koko keston ajaksi 0,95 prosenttia tai vähemmän, jos sopimuksessa määrätyt objektiiviset sidosta koskevat edellytykset täyttyivät. Joka tapauksessa oli sovittu, että viitekorkoon sovellettu vähimmäisdifferentiaali oli 0,50 prosenttia (jäljempänä vähimmäiskorkoehto). Viivästyskorkojen nimelliseksi vuotuiseksi korkokannaksi, josta määrätään kyseisen sopimuksen 6 lausekkeessa, vahvistettiin 19 prosenttia (jäljempänä viivästyskorkoja koskeva ehto). Saman sopimuksen 6 bis lausekkeen mukaan pankilla oli oikeus vaatia koko lainasumma maksettavaksi siinä tapauksessa, että mikä tahansa erääntynyt summa jätetään maksamatta (jäljempänä ennenaikaista erääntymistä koskeva ehto).

18 Koska MA ja PO eivät olleet maksaneet lainan kuukausieriä 31.5.–31.10.2014, Ibercaja Banco teki 30.12.2014 kiinteistön ulosmittausta koskevan hakemuksen. Se vaati heiltä 164676,53 euron suuruista summaa, joka vastasi erääntynyttä ja maksamatta jäänyttä pääomaa korkoineen 5.11.2014 asti, sekä lisäksi alustavien laskelmien mukaan 49402 euron suuruista summaa sanotun kuitenkaan rajoittamatta viivästyskoron myöhempää mukauttamista 12 prosentin vuotuisen nimelliskoron mukaan, joka lasketaan tilin sulkemisesta 5.11.2014 siihen saakka, kunnes summa on kokonaan maksettu.

19 Toimivaltainen tuomioistuin määräsi 26.1.2015 Ibercaja Bancon hallussa olleen kiinnityksen täytäntöönpanosta ja antoi luvan MA:han ja PO:hon kohdistuvaan ulosmittaukseen vaaditun summan osalta, velvoitti heidät suorittamaan maksun ja asetti heille kymmenen päivän määräajan, jonka kuluessa he voivat vastustaa täytäntöönpanoa LEC:n 695 §:n mukaisesti. Samana päivänä tekemällään päätöksellä kyseisen tuomioistuimen kirjaamo pyysi Registro de la propiedadia (kiinteistörekisteri, Espanja) toimittamaan kiinteistörekisteriotteen omistusoikeudesta ja muista esineoikeuksista sekä todistuksen Ibercaja Bancon hyväksi kiinteistöön olevasta kiinnityksestä.

20 Mainittu määräys ja mainittu pyyntö annettiin tiedoksi MA:lle 9.2.2015 ja PO:lle 18.2.2015.

21 PO:n kuoleman johdosta hänen lakimääräiset perillisensä SP ja JK tunnustettiin oikeudenkäynnin asianosaisiksi 9.6.2016 annetulla määräyksellä.

22 Ibercaja Bancon vaatimuksesta täytäntöönpanotuomioistuin järjesti 28.6.2016 antamallaan määräyksellä kiinnitetyn kiinteistön huutokaupan, jossa ei tehty lainkaan tarjouksia. Ibercaja Banco vaati kiinteistön myymistä itselleen 179574 eurolla ja ilmoitti samalla, että se aikoi luovuttaa kiinteistön hankintaan perustuvat oikeudet Residencial Murillo SA:lle tämän suostumuksin. Ibercaja Banco toimitti todisteen edellä mainitun summan, joka vastasi huutokauppahintaa, tallettamisesta.

23 Ibercaja Banco vaati 25.10.2016 maksettavaksi kuluja, joiden määräksi oli arvioitu 2886,19 euroa, ja korkoja, joiden määrä 32538,28 euroa oli saatu soveltamalla 12 prosentin korkokantaa lain nro 1/2013 säännösten mukaisesti. Tämä vaatimus annettiin tiedoksi ulosmittausvelalliselle.

24 MA vastusti 9.11.2016 kirjallisesti korkojen maksuvaatimusta vedoten viivästyskorkoja ja vähimmäiskorkoa koskevien ehtojen kohtuuttomuuteen.

25 Juzgado de Primera Instancia no 2 de Zaragoza totesi 8.3.2017 antamassaan määräyksessä, että ennenaikaista erääntymistä koskeva ehto saattoi olla kohtuuton, ja päätti prosessinjohtotoimena tutkia täytäntöönpanoperusteen ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden. Se myönsi asianosaisille 15 päivän määräajan, jotta he voivat esittää huomautuksensa tästä sekä mahdollisesta menettelyn lykkäämisestä.

26 Ibercaja Banco vastusti menettelyn lykkäämistä ja väitti, että sopimusehtojen kohtuuttomuutta ei voitu enää todeta, koska

huutokaupalla tapahtuneeseen myyntiin liittyvät oikeudet oli luovutettu ja kulut vahvistettu. Ibercaja Banco muistutti, että se ei ollut missään tapauksessa vaatinut 19 prosentin suuruisen viivästyskoron maksamista ja että useita takaisinmaksueriä oli maksamatta siinä vaiheessa, kun tili suljettiin.

27 Juzgado de Primera Instancia no 2 de Zaragoza totesi 20.11.2017 antamassaan määräyksessä, että ennenaikaista erääntymistä koskeva ehto oli kohtuuton, ja määräsi ulosmittauksen raukeamisesta lausumatta kuluista. Ibercaja Banco valitti tästä määräyksestä Audiencia Provincial de Zaragozaan (Zaragozan maakunnallinen ylioikeus, Espanja).

28 Toisen asteen tuomioistuin muutti 28.3.2018 antamallaan määräyksellä 20.11.2017 annettua määräystä ja päätti, että täytäntöönpanomenettelyä jatketaan siitä syystä, että lainasopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta ei voitu enää tutkia, koska sopimusta oli sovellettu kaikkine vaikutuksineen, kiinteistökiinnitys oli jo realisoitu ja omistusoikeus oli siirtynyt. Toisen asteen tuomioistuin nojautui näin ollen jo syntyneitä omistussuhteita koskevaan oikeusvarmuuden periaatteeseen.

29 Juzgado de Primera Instancia no 2 de Zaragoza hylkäsi 31.7.2018 antamallaan määräyksellä korkojen määrittämistä koskevan väitteen ja hyväksyi näin ollen 32389,89 euron suuruisen määrän siitä syystä, että koska menettely oli pantu vireille lain nro 1/2013 voimaantulon jälkeen ja liitännäistä väitettä ei ollut esitetty, sopimusehtojen mahdollista kohtuuttomuutta ei voitu enää tutkia 26.1.2015 annetun määräyksen oikeusvoiman vuoksi.

30 MA valitti tästä määräyksestä Audiencia Provincial de Zaragozaan.

31 Kyseinen tuomioistuin esittää, että Espanjan oikeuden mukaisten kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyä koskevien menettelysääntöjen mukaan tuomioistuimen on menettelyn ensimmäisessä vaiheessa tutkittava viran puolesta LEC:n 552 §:n mukaisesti ulosmittausmääräyksen perustana olevaan kiinnelainasopimukseen sisältyvien ehtojen mahdollinen kohtuuttomuus. Tämä tarkastelu merkitsee negatiivista arviointia siinä mielessä, että tuomioistuin ei esitä kiinnitetyn kiinteistön ulosmittauksen hyväksyvässä päätöksessä mitään nimenomaista perustelua muiden kuin kohtuuttomina pidettyjen ehtojen osalta. Kansalliset tuomioistuimet eivät näin ollen voi ottaa esiin sopimusehtojen kohtuuttomuutta menettelyn myöhemmässä vaiheessa, ja samoin kuluttaja, joka ei vastusta täytäntöönpanoa säädetyssä määräajassa, ei voi vedota näiden ehtojen kohtuuttomuuteen samassa menettelyssä tai myöhemmässä pääasiamenettelyssä. Näin ollen herää kysymys siitä, ovatko nämä menettelysäännöt direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja tehokkuusperiaatteen mukaisia.

32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii lisäksi, minä ajankohtana kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyn katsotaan päättyneen siltä osin kuin on kyse viran puolesta tai ulosmittausvelallisen pyynnöstä suoritetusta sopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkimisesta. Tarkemmin sanottuna on kysyttävä, päättyykö tämä menettely ajankohtana, jona kiinteistökiinnitys on realisoitu, kiinnitetty kiinteistö on myyty ja siihen kohdistuva omistusoikeus on siirretty, vai onko sen sijaan niin, että tämä menettely ei ole päättynyt omistusoikeuden siirron jälkeen ja sopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkiminen on edelleen mahdollista siihen saakka, kunnes velallinen on häädetty kiinteistöstä, mikä voi johtaa kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyn peruuttamiseen tai vaikuttaa edellytyksiin, joilla kiinteistö huutokaupattiin.

33 Tässä tilanteessa Audiencia Provincial de Zaragoza päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

“1) Onko kansallinen lainsäädäntö neuvoston direktiivin 93/13, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tehokkuusperiaatteen mukainen, kun sen perusteella silloin, kun tietty kohtuuton ehto läpäisi tuomioistuimen alun perin täytäntöönpanomääräystä annettaessa viran puolesta harjoittaman valvonnan [(ehtojen pätevyyden negatiivinen valvonta)], tämä valvonta estää sen, että sama tuomioistuin voisi arvioida sitä jälkikäteen viran puolesta, kun tosiseikat ja oikeudelliset seikat olivat jo alun perin olemassa, vaikka tämän alun perin harjoitetun valvonnan yhteydessä ei esitetty määräysosassa eikä perusteluissa mitään näkemyksiä ehtojen pätevyydestä?

2) Kun tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka määrittävät ehdon kohtuuttomuuden kuluttajasopimuksessa, ovat jo olleet olemassa, voiko ulosmittausvelallinen, joka ei ole vedonnut ehtojen kohtuuttomuuteen tätä varten laissa säädetyssä väitteessä, esittää tämän väitteen ratkaisemisen jälkeen uuden väitteen joidenkin muiden ehtojen kohtuut-

tomuuden selvittämiseksi, kun niiden kohtuuttomuuteen olisi voitu alun perin vedota jo laissa säädetyssä tavanomaisessa menettelyssä? Syntyykö siinä yhteydessä viime kädessä preklusiivinen vaikutus, joka estää kuluttajaa vetoamasta uudelleen jonkin toisen ehdon kohtuuttomuuteen samassa ulosmittausmenettelyssä ja myös myöhemmässä pääasiamenettelyssä?

3) Kolmas kysymys esitetään siltä varalta, että pidetään direktiivin 93/13 mukaisena päätelmää, jonka mukaan osapuoli ei voi esittää toista tai uutta väitettä vedotakseen sellaisen ehdon kohtuuttomuuteen, jota hän olisi voinut vastustaa aikaisemmin, koska tarvittavat tosiseikat ja oikeudelliset seikat on määritetty jo aikaisemmin: voidaanko tällaista seikkaa käyttää perusteena sille, että tuomioistuin, jolle ilmoitetaan tästä kohtuuttomuudesta, voi käyttää viran puolesta valvontaa koskevaa toimivaltaansa?

4) Onko silloin, kun tarjous on hyväksytty ja kiinteistö myyty huutokaupalla, mikä voi mahdollisesti tapahtua velkojan hyväksi, jolloin myös vakuudeksi annetun ja jo realisoidun kiinteistön omistusoikeus on siirtynyt, unionin oikeuden mukaisena pidettävä tulkintaa, jonka mukaan menettelyn päätyttyä ja sillä tavoitellun vaikutuksen toteuduttua eli vakuuden tultua realisoiduksi velallisen on mahdollista esittää uusia väitteitä, jotta kohtuuton ehto todettaisiin pätemättömäksi, mikä vaikuttaisi ulosmittausmenettelyyn, tai onko mahdollista, että tämän omistusoikeuden siirtymisen – mahdollisesti velkojalle – ja lainhuudon myöntämisen jälkeen suoritetaan viran puolesta tarkistus, joka johtaa koko ulosmittausmenettelyn peruuttamiseen tai vaikuttaa lopulta kiinnityksen kattamiin summiin, mikä voi vaikuttaa tarjousten ehtoihin?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen, toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys

34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä, toisella ja kolmannella kysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, pääasiallisesti, voidaanko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkita siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa oikeusvoiman ja prekluusion vaikutuksen vuoksi tuomioistuin ei voi kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyssä viran puolesta tutkia sopimusehtojen kohtuuttomuutta eikä kuluttaja voi vastustamista koskevan väitteen esittämiselle asetetun määräajan päätyttyä vedota näiden sopimusehtojen kohtuuttomuuteen tässä menettelyssä tai myöhemmässä pääasiamenettelyssä, kun tuomioistuin on viran puolesta tutkinut mainittujen ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden jo kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyä aloitettaessa, mutta tuomioistuimen ratkaisussa, jossa annettiin lupa kiinteistön ulosmittaukseen, ei esitetä mitään – edes pääpiirteittäistä – perustetta, joka osoittaisi, että tällainen tutkinta on suoritettu, eikä mainita, että tämän tuomioistuimen kyseisen tutkinnan päätteeksi tekemää arviointia ei voida enää kyseenalaistaa, jos vastustusta ei ole esitetty tässä määräajassa.

35 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta (ks. mm. tuomio 26.1.2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

36 Tämän heikomman aseman takia kohtuuttomat ehdot eivät kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan sido kuluttajia. Kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (ks. mm. tuomio 26.1.2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 Tähän liittyen unionin tuomioistuin on jo useaan otteeseen katsonut, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus ja näin korjata sitä epätasapainoa, joka vallitsee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä, jos tuomioistuimella on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat (tuomio 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:2016:980, 58 kohta ja tuomio 26.1.2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, 43 kohta).

38 Kuten direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdasta, luettuna yhdessä sen johdanto-osan 24. perustelukappaleen kanssa, ilmenee, direktiivissä jäsenvaltiot velvoitetaan lisäksi säätämään riittävistä ja tehokkaista keinoista kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi

elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa (tuomio 26.6.2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 Vaikka unionin tuomioistuin on jo rajannut monessa suhteessa ja direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan vaatimukset huomioon ottaen tapaa, jolla kansallisen tuomioistuimen on taattava kuluttajien tähän direktiiviin perustuvien oikeuksien suojaaminen, on kuitenkin todettava, ettei unionin oikeudessa lähtökohtaisesti ole yhdenmukaistettu sopimusehtojen väitetyn kohtuuttomuuden tutkimiseen sovellettavia menettelyjä ja että tällaiset menettelyt kuuluvat siten kunkin jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla, kunhan ne eivät kuitenkaan ole epäedullisempia kuin samankaltaisia kansallisen oikeuden piiriin kuuluvia tilanteita koskevat menettelyt (vastaavuusperiaate) ja kunhan ne eivät ole sellaisia, että unionin oikeudessa kuluttajille tunnustettujen oikeuksien käyttäminen on mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. mm. tuomio 26.6.2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, 45 ja 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 Näin ollen on ratkaistava, edellytetäänkö näissä säännöksissä, että täytäntöönpanotuomioistuin valvoo sopimusehtojen mahdollista kohtuuttomuutta, huolimatta kansallisista menettelysäännöistä, joilla pannaan täytäntöön oikeusvoiman periaate sellaiseen tuomioistuimen ratkaisuun nähden, josta ei nimenomaisesti ilmene, että tätä seikkaa olisi mitenkään tutkittu.

41 Tässä yhteydessä on syytä ensinnäkin muistuttaa oikeusvoiman periaatteen tärkeydestä sekä unionin oikeusjärjestyksessä että kansallisissa oikeusjärjestyksissä. Unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus täsmentää, että sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on tärkeää, että kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkulumisen jälkeen lainvoimaisiksi tulleita tuomioistuinten ratkaisuja ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi (ks. mm. tuomio 6.10.2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, 35 ja 36 kohta ja tuomio 26.1.2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, 46 kohta).

42 Unionin tuomioistuin on myös todennut, että kuluttajan suoja ei ole ehdoton. Se on todennut erityisesti, että unionin oikeudessa ei edellytetä kansallista tuomioistuinta olemaan soveltamatta sellaisia kansallisia menettelysääntöjä, joiden perusteella ratkaisu on lainvoimainen, vaikka tämä antaisikin mahdollisuuden korjata jonkin direktiivin 93/13 säännöksen rikkomisen, olipa se luonteeltaan minkälainen hyvänsä (ks. mm. tuomio 6.10.2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, 37 kohta ja tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:2016:980, 68 kohta), edellyttäen kuitenkin tämän tuomion 39 kohdassa mieleen palautetun oikeuskäytännön mukaisesti, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan.

43 Vastaavuusperiaatteeseen liittyen todettakoon, ettei unionin tuomioistuimella ole tiedossaan seikkoja, jotka voisivat antaa aiheen epäillä pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta tämän periaatteen kanssa. Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ei ilmene, että kansallisen lainsäädännön mukaan täytäntöönpanotuomioistuin voisi tutkia uudelleen oikeusvoimaisen tuomioistuinratkaisun edes siinä tapauksessa, että kansallisia oikeusjärjestyksen perusteita koskevia sääntöjä on mahdollisesti rikottu.

44 Tehokkuusperiaatteesta unionin tuomioistuin on todennut, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysäännös unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava ottaen huomioon tämän säännöksen merkitys koko menettelyssä, menettelyn kulku sekä sen erityispiirteet sekä tarvittaessa kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, joita ovat muun muassa puolustautumisoikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate sekä oikeudenkäynnin moitteeton kulku (tuomio 22.4.2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, 53 kohta). Unionin tuomioistuin on katsonut, että tehokkuusperiaatteen noudattaminen ei kuitenkaan voi mennä niin pitkälle, että sillä täysin kompensoitaisiin asianomaisen kuluttajan täydellinen passiivisuus (tuomio 1.10.2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, 62 kohta).

45 Unionin tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että jäsenvaltioiden velvollisuuteen varmistaa niiden oikeuksien tehokkuus, joita yksityisillä on unionin oikeuden perusteella, sisältyy muun muassa vaatimus direktiivistä

93/13 johtuvia oikeuksia koskevasta tehokkaasta oikeussuojasta, joka on vahvistettu tämän direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa ja taattu myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa ja jota sovelletaan muun muassa tällaisiin oikeuksiin perustuvia oikeussuojakeinoja koskevien menettelysääntöjen määrittämiseen (ks. vastaavasti tuomio 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 Unionin tuomioistuin on todennut tämän osalta, että direktiivillä 93/13 annettujen oikeuksien kunnioittamista ei voida taata, jollei kyseessä olevan sopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta voida tehokkaasti valvoa (tuomio 4.6.2020, Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Tästä seuraa, että kansallisissa lainsäädännöissä, joihin direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa viitataan, ei voida puuttua sen oikeuden asialliseen sisältöön, jonka kuluttajat saavat mainitun säännöksen perusteella ja jonka mukaan kohtuuttomaksi todettu ehto ei sido kuluttajia (tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, 71 kohta ja tuomio 26.1.2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, 51 kohta).

48 Pääasiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että – kuten tämän tuomion 31 kohdassa on osittain jo todettu – täytäntöönpanomenettelyä aloitettaessa toimivaltainen tuomioistuin tutki viran puolesta kysymyksen siitä, voitiinko jotakin kyseessä olevan sopimuksen ehdoista pitää kohtuuttomana. Katsottuaan, että näin ei ollut, se määräsi täytäntöönpanosta ilman että sen viran puolesta suorittamaa valvontaa olisi nimenomaisesti mainittu sen ratkaisussa. Kyseisestä ratkaisusta ilmenee myös, että kun täytäntöönpanon vastustamiselle varattu kymmenen päivän määräaika, joka alkaa kulua ratkaisun tiedoksiannosta, on kulunut, vastapuoli ei voi enää riitauttaa täytäntöönpanoa myöskään elinkeinonharjoittajan kanssa tehdyn sopimuksen ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden perusteella.

49 Koska ratkaisu, jolla tuomioistuin määräsi kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyn aloitettavaksi, ei sisältänyt mitään perustelua, joka osoittaisi, että kyseisen menettelyn perustana olevan täytäntöönpanoperusteen sopimusehtojen kohtuuttomuutta olisi valvottu, kuluttajalle ei ole tiedotettu tämän valvonnan olemassaolosta eikä edes pääpiirteittäin perusteista, joiden nojalla tuomioistuin katsoi, etteivät kyseessä olevat sopimusehdot olleet kohtuuttomia. Näin ollen hän ei ole voinut kaikista asiaan vaikuttavista seikoista tietoisena arvioida, oliko tämä ratkaisu syytä riitauttaa.

50 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 63 kohdassa, kansallisen tuomioistuimen velvollisuus tutkia viran puolesta sopimusehtojen mahdollinen kohtuuttomuus on perusteltu direktiivillä 93/13 kuluttajille annettavan suojan taustalla olevan yleisen edun luonteella ja merkityksellä. Direktiivissä 93/13 edellytetyn kaltaista sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden tehokasta valvontaa, ei voida taata, jos oikeusvoima ulottuu myös tuomioistuinratkaisuihin, joissa ei tuoda esiin tällaista valvontaa.

51 Sitä vastoin on katsottava, että tämä suoja on varmistettu, jos kansallinen tuomioistuin tämän tuomion 49 ja 50 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa ratkaisussaan, jossa se antaa luvan kiinnitetyn kiinteistön ulosmittaukseen, nimenomaisesti ilmaisee, että se on viran puolesta tutkinut kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyn perustana olevan täytäntöönpanoperusteen ehtojen kohtuuttomuuden, että kyseisessä tutkinnassa, joka on perusteltu ainakin pääpiirteittäin, ei ole ilmennyt ainuttakaan kohtuutonta ehtoa ja että jos vastustamista ei esitetä kansallisessa lainsäädännössä säädetyssä määräajassa, kuluttaja ei enää saa vedota näiden ehtojen mahdolliseen kohtuuttomuuteen.

52 Edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa oikeusvoiman ja prekluusion vaikutuksen vuoksi tuomioistuin ei voi viran puolesta tutkia kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyssä sopimusehtojen kohtuuttomuutta eikä kuluttaja voi vastustamisen esittämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen vedota näiden ehtojen kohtuuttomuuteen tässä menettelyssä tai myöhemmässä pääasiamenettelyssä, kun tuomioistuin on viran puolesta tutkinut mainittujen ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden jo kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyä aloitettaessa, mutta tuomioistuimen ratkaisussa, jossa annettiin lupa kiinteistön ulosmittaukseen, ei esitetä mitään – edes pääpiirteittäistä – perustetta, joka osoittaisi, että tällainen tutkinta on suoritettu, eikä mainita, että tämän tuomioistuimen kyseisen tutkinnan päätteeksi tekemää arviointia ei voida enää kyseenalaistaa, jos vastustusta ei esitetä mainitussa määräajassa.

Neljäs ennakkoratkaisukysymys

53 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee neljännellä kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin ei voi viran puolesta tai kuluttajan pyynnöstä tutkia sopimusehtojen mahdollista kohtuuttomuutta, kun kiinteistökiinnitys on realisoitu, kiinnitetty kiinteistö on myyty ja kyseessä olevan sopimuksen kohteena olevan kiinteistön omistusoikeus on siirretty kolmannelle.

54 On muistutettava, että 7.12.2017 annetun tuomion Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945) 50 kohdassa unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta sellaiseen menettelyyn, jonka huutokauppaostaja on pannut vireille kuluttajan elinkeinonharjoittajana olevalle velkojalle antamaan kiinnitykseen perustuvan kiinnitetyn kiinteistön tuomioistuimen ulkopuolisen ulosmittausmenettelyn jälkeen, kun menettelyllä pyritään suojaamaan mainitun huutokauppaostajan laillisesti hankkimia esineoikeuksia, sikäli kuin yhtäältä tämä menettely on riippumaton elinkeinonharjoittajana olevan velkojan ja kuluttajan välisestä oikeudellisesta suhteesta ja toisaalta kiinnitetty kiinteistö on ulosmitattu, kiinteistö on myyty ja siihen kohdistuvat esineoikeudet on siirretty ilman, että kuluttaja on käyttänyt tältä osin säädettyjä oikeussuojakeinoja. Unionin tuomioistuin korosti kyseisen tuomion 44 kohdassa erityisesti, että kyseessä oleva menettely ei koskenut kiinteistökiinnityksen pakkotäytäntöönpanomenettelyä eikä se perustunut kiinnelainasopimukseen.

55 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 71 kohdassa, nyt käsiteltävä asia liittyy sitä vastoin kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyyn, joka koskee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajana olevan velkojan, jotka ovat tehneet kiinnelainasopimuksen, välillä vallitsevaa oikeussuhdetta.

56 Kuten ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen kysymykseen annetusta vastauksesta ilmenee, on niin, että kun tuomioistuin on antanut ratkaisullaan luvan kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyyn tuomioistuimen tutkittua aiemmin viran puolesta kyseisen menettelyn perusteena olevan täytäntöönpanoperusteen sopimusehtojen kohtuuttomuuden, mutta tässä ratkaisussa ei esitetä mitään – edes pääpiirteittäistä – perustetta, joka osoittaisi, että tällainen tutkinta on suoritettu, eikä mainita, että tämän tuomioistuimen kyseisen tutkinnan päätteeksi tekemää arviointia ei voida enää kyseenalaistaa, jos vastustusta ei ole esitetty tätä varten asetetussa määräajassa, tämän menettelyn myöhemmissä vaiheissa, kuten korkojen pankille maksamista koskevan vaatimuksen, joka perustuu siihen, ettei kuluttaja ole täyttänyt kyseisestä kiinnelainasopimusta, yhteydessä tai myöhemmässä pääasiamenettelyssä, ei voida vedota oikeusvoimaan ja prekluusioon kuluttajaa vastaan siinä tarkoituksessa, että häneltä vietäisiin hänellä direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan perusteella oleva suoja kohtuuttomia ehtoja vastaan.

57 Tämän tultua todetuksi on kuitenkin niin, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely on päättynyt ja omistusoikeus kyseiseen kiinteistöön on siirretty kolmannelle, tuomioistuin, joka toimii viran puolesta tai kuluttajan pyynnöstä, ei voi enää suorittaa sopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkimista, joka johtaisi omistusoikeuden siirtoa koskevien toimien peruuttamiseen ja kolmannelle jo suoritetun omistusoikeuden siirron oikeusvarmuuden kyseenalaistamiseen.

58 Kuluttajan on kuitenkin tällaisessa tilanteessa voitava direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, mukaisesti vedota myöhemmässä erillisessä oikeudenkäynnissä kiinnelainasopimuksen ehtojen kohtuuttomuuteen voidakseen käyttää tehokkaasti ja täysimääräisesti kyseiseen direktiiviin perustuvia oikeuksiaan korvauksen saamiseksi näiden ehtojen soveltamisesta aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

59 Näin ollen neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin ei voi viran puolesta tai kuluttajan pyynnöstä tutkia sopimusehtojen mahdollista kohtuuttomuutta, kun kiinteistökiinnitys on realisoitu, kiinnitetty kiinteistö on myyty ja tämän kiinteistön omistusoikeus on siirretty kolmannelle, sillä edellytyksellä, että kuluttaja, jonka kiinteistö on ollut ulosmittausmenettelyn kohteena, voi vedota oikeuksiinsa myöhemmässä menettelyssä saadakseen tämän direktiivin perusteella korvausta kohtuuttomien ehtojen soveltamisesta aiheutuneista taloudellisista seurauksista.

Oikeudenkäyntikulut

60 Pääasioiden asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisissa tuomioistuimissa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisten tuomioistuinten asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa oikeusvoiman ja prekluusion vaikutuksen vuoksi tuomioistuin ei voi viran puolesta tutkia kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyssä sopimusehtojen kohtuuttomuutta eikä kuluttaja voi vastustamisen esittämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen vedota näiden ehtojen kohtuuttomuuteen tässä menettelyssä tai myöhemmässä pääasiamenettelyssä, kun tuomioistuin on viran puolesta tutkinut mainittujen ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden jo kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyä aloitettaessa, mutta tuomioistuimen ratkaisussa, jossa annettiin lupa kiinteistön ulosmittaukseen, ei esitetä mitään – edes pääpiirteittäistä – perustetta, joka osoittaisi, että tällainen tutkinta on suoritettu, eikä mainita, että tämän tuomioistuimen kyseisen tutkinnan päätteeksi tekemää arviointia ei voida enää kyseenalaistaa, jos vastustusta ei esitetä mainitussa määräajassa.

2) Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin ei voi viran puolesta tai kuluttajan pyynnöstä tutkia sopimusehtojen mahdollista kohtuuttomuutta, kun kiinteistökiinnitys on realisoitu, kiinnitetty kiinteistö on myyty ja tämän kiinteistön omistusoikeus on siirretty kolmannelle, sillä edellytyksellä, että kuluttaja, jonka kiinteistö on ollut ulosmittausmenettelyn kohteena, voi vedota oikeuksiinsa myöhemmässä menettelyssä saadakseen tämän direktiivin perusteella korvausta kohtuuttomien ehtojen soveltamisesta aiheutuneista taloudellisista seurauksista.

Oikeudenkäyntikieli: espanja.
Lähde: EUR-Lex CELEX 62019CJ0600.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 25.10.2022, "BLUE FINANCE I", S 22/336 NRO 514

Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 2000 euroa, todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia – Korkoa ei ilmoitettu selkeästi ja ymmärrettävästi – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Ehto jätettiin huomioon ottamatta – Vastaajan kulut korvattavaksi 11 + 6 tunnilta 250 euron tuntiveloituksella.

Etelä-Savon käräjäoikeus 19.1.2022 nro 22/51
Velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

A on vaatinut, että kanne hylätään siltä osin kuin vaatimus ylittää pääoman 203,89 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 30 päivän kuluttua tuomion antamisesta. A on lisäksi vaatinut, että Blue Finance Suomi Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 4.092 eurolla ja hovioikeudessa 4.064 eurolla, molemmat määrät korkoineen.

Luottosopimuksesta ilmenevä todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia perustuu virheellisiin oletusarvoihin ja määrä on siten ilmoitettu virheellisesti. Todellisen vuosikoron laskemisessa ei ole otettu huomioon 5 euron kuukausittaista laskutuslisää. Todellinen vuosikorko on myös virheellisesti ilmoitettu 2.000 euron luotolle eikä todellista vuosikorkoa ole laskettu tasaerin. Lisäksi kolmesta luottosopimusasiakirjasta ainoastaan yleisistä ehdoista ilmenee, että nimelliskorkoa tulisi maksaa luoton pääoman ohella myös luottokustannuksille, kuten nostoprovisiolle ja kertyneelle luottokorolle. Sopimusehtoja ei siten ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Sopimusehtojen mukaiset luottokustannukset ovat kohtuuttomat. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta seuraa koko luottosopimuksen korkoja kuluehtojen pätemättömyys sekä suoritusten hyvitys- tai palautusvelvollisuus ja perintäkuluvaatimusten hylkääminen.

Vastaus

Blue Finance Suomi Oy (jäljempänä Blue Finance tai yhtiö) on vastustanut A:n muu-

tosvaatimuksia ja vaatinut, että A velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 480 eurolla korkoineen lisättynä arvonlisäverolla.

Blue Financella on A:lta vaaditun mukainen erääntynyt ja maksamatta oleva saatava. A:n tekemät luoton nostot ja maksut on huomioitu saatavan määrässä. Luoton vuotuinen luottokorko, nostopalkkio, laskutuspalkkio sekä viivästyneelle erälle perittävä viivästyskorko on ilmoitettu selkeästi, ymmärrettävästi ja johdonmukaisesti kaikissa luottoasiakirjoissa. A:lla on ollut mahdollisuus perehtyä luottokustannuksiin sekä ennen että jälkeen luottosopimuksen syntymisen. Näin ollen luottokustannuksia ei voida pitää kohtuuttomina. Luottosopimuksessa on ilmoitettu esimerkkilaskelma luoton kustannuksista ja maksettavasta kokonaismäärästä. Kokonaismäärä riippuu kuitenkin luoton käytöstä, koosta ja luottosopimuksen voimassaolosta. Todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia on ilmoitettu ja laskettu kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta annetun oikeusministeriön asetuksen (1123/2016) liitteen 1 mukaisesti 2.000 euron lainasummalle ja 12 kuukauden takaisinmaksuajalle. Vaikkei vuosikoron laskemisessa olisi käytetty liitteen II mukaisia lisäoletuksia, Blue Finance ei ole laiminlyönyt todellisen vuosikoron ilmoittamista. Kyseessä on ollut jatkuva luotto, eikä luotonantajan tiedossa ole etukäteen ollut, milloin ja minkälaisissa erissä luotonsaaja nostaa luottoa ja maksaa sitä takaisin. Laskutuslisä on otettu huomioon todellista vuosikorkoa laskettaessa, eikä sen puuttuminen esimerkkilaskelmasta ole vaikuttanut A:n kykyyn ymmärtää luoton ehtoja ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Todellinen vuosikorko on ilmoitettu riittävän selkeästi.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Sopimusehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

Sopimuksentekohetkellä 21.6.2019 voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentin (746/2010) mukaan luottokustannuksilla tarkoitetaan luotonantajan tiedossa olevien, kuluttajaluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää. Säännöksen 3 momentin mukaan todellisella vuosikorolla tarkoitetaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen. Todellisen vuosikoron laskentatavasta ja laskennassa käytettävistä oletuksista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Oikeusministeriön asetuksen (1123/2016) 3 §:n 3 momentin mukaan todellista vuosikorkoa laskettaessa käytetään tarvittaessa asetuksen liitteen II mukaisia lisäoletuksia. Liitteen II lisäoletuksen 1 mukaan, jos kuluttaja saa luottosopimuksen perusteella päättää luoton nostoista, luoton kokonaismäärä katsotaan nostettavan kerralla ja välittömästi. Jos kysymys on nyt kysymyksessä olevan kaltaisesta toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, lisäoletuksen 6 b) kohdan mukaan luotto myönnetään vuodeksi ensimmäisestä nostosta ja jäljellä oleva luoton pääoma ja luottokustannukset tulevat kuluttajan viimeisellä maksuerällä kokonaan maksetuiksi. Edelleen lisäoletuksen 6 c) kohdan mukaan oletetaan, että kuluttaja maksaa luoton pääoman takaisin saman määräisinä kuukausierinä, joista ensimmäinen maksetaan kuukauden kuluttua ensimmäisen noston päivämäärästä, tai jos pääoma on maksettava takaisin kerralla kokonaisuudessaan kunkin laskutusjakson aikana, kuluttajan myöhemmin tekemien nostojen ja koko pääoman takaisinmaksun oletetaan tapahtuvan yhden vuoden kuluessa, ja luottokustannukset huomioidaan kyseisten nostojen ja pääoman takaisinmaksujen mukaisesti ja luottosopimuksessa sovitulla tavalla.

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) 5 artiklan mukaan, jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla.

Asianosaisten välisen luottosopimuksen mukaan luottosopimuksen muodostavat sähköisesti tehty luottohakemus, Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot, tämä sopimus ja yleiset sopimusehdot.

Vakiomuotoisista eurooppalaisista kuluttajaluottotiedoista ilmenee, että luottosopimus on voimassa toistaiseksi. Luoton määrä on 5.000 euroa, ja luotonhakijalla on tosiasiallinen mahdollisuus nostaa luotoltaan vähintään 2.001 euroa. Luotonantaja voi rajoittaa nostorajaa 2.001–5.000 euron välillä.

Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa todellinen vuosikorko on ilmoitettu 255,40 prosentin suuruisena. To-

dellinen vuosikorko on saman kohdan mukaan ilmoitettu ja laskettu kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta säädetyn oikeusministeriön asetuksen 1123/2016 sekä asetuksen liitteessä I olevien säädösten mukaisesti 2.000 euron lainasummalle ja 12 kuukauden takaisinmaksuajalle.

Vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen mukaan luoton maksettava kokonaismäärä riippuu luoton käytöstä, sen koosta ja luottosopimuksen voimassaolosta. Asiakirjasta ilmenee esimerkki todellisen vuosikoron laskemisesta 2.000 euron lainasummalla ja 12 kuukauden takaisinmaksuajalla. Esimerkistä ilmenee myös takaisinmaksettava määrä sekä nostopalkkio, nimelliskorko, todellinen vuosikorko sekä maksuohjelman suurin erääntyvä erä 496,80 euroa. Esimerkissä ei ole eritelty asiakirjasta myöhemmin Muut kustannukset osiosta ilmenevää, jokaisen maksuerän yhteydessä veloitettavaa, 5 euron laskutuspalkkiota, joka riidattomasti tulisi huomioida todellisessa vuosikorossa.

Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa taikka niistä ilmenevässä edellä selostetussa esimerkissä ei ole eritelty sitä, kohdistuuko nimelliskorko ainoastaan pääomaan vai luottokustannukset kattavaan avoinna olevaan saldoon. Yleisistä ehdoista kuitenkin ilmenee, että kuukausikorkoa lasketaan päivittäin avoinna olevalle avoimelle saldolle, joka sisältää nostetun luoton, nostoprovision ja kertyneen kuukausikoron. Yleiset ehdot ovat edellä todetuin tavoin osa asianosaisten välistä sopimusta, eikä sopimusehtojen kokoaminen useampaan asiakirjaan vielä tee ehdoista epäselviä. Hovioikeus katsoo sopimuksen ehtojen olevan nimelliskorkoa koskevalta osalta selkeät ja ymmärrettävät.

Asiassa on kysymys toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, jossa A on voinut päättää luottosopimuksen nostoista ja takaisinmaksusta. Tämän vuoksi luottosopimuksen todellista vuosikorkoa ei voida laskea pelkästään asetuksen 3 §:ssä tarkoitetun perusoletuksen mukaisesti, vaan todellisen vuosikoron laskemisessa tulee soveltaa myös liitteen II osassa mainittuja lisäoletuksia. Asiassa ei ole väitettykään, että A:n luoton nostorajaa olisi luottosopimuksesta ilmenevin tavoin rajoitettu luotonantajan toimesta. Siten tässä yhteydessä käsiteltävän luottosopimuksen todellinen vuosikorko tulisi ilmoittaa sellaisin oletuksin, että A nostaa koko 5.000 euron luoton kerralla ja välittömästi ja maksaa luoton kokonaisuudessaan takaisin vuoden kuluessa tästä nostosta saman määräisinä kuukausierinä.

Asiassa on myös kysymys siitä, sisältyykö laskutuslisä ilmoitettuun todelliseen vuosikorkoon. Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa esitetyn esimerkkilaskelman erittely puoltaisi sitä, ettei laskutuslisää ole huomioitu todellisen vuosikoron laskemisessa. Yhtiön esittämistä selvityksistä ei ilmene, että laskutuslisä olisi otettu todellisen vuosikoron laskemisessa huomioon. Ottaen lisäksi huomioon, ettei luottosopimuksen todellista vuosikorkoa ole laskettu asetuksen liitteen II lisäoletusten edellyttämällä tavalla, hovioikeus katsoo johtopäätöksenään, ettei korkoa ole tältä osin ilmoitettu luottosopimuksessa selkeästi ja ymmärrettävästi.

Luottokustannusten kohtuuttomuusarviointi

Luottokustannukset, etenkin luoton vuotuinen korko ja todellinen vuosikorko, ovat kuluttajaluottosopimuksen ja sitä edeltävän harkinnan keskeisimpiä tietoja. Ehdossa sovittua suurta luottokorkoa, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, on oikeuskäytännössä pidetty kuluttajan kannalta kohtuuttomana. Sopimusehtojen epäselvyys lisää osaltaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta kuluttajan kannalta. (KKO 2015:60, kohdat 60 ja 63)

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) pakottavan säännöksen mukaan alle 2.000 euron suuruisissa luotoissa luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Tässä tapauksessa luottosopimuksessa ilmoitettu todellinen vuosikorko on ollut moninkertainen säännöksessä mainittuun enimmäiskorkoon nähden. Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessään KKO 2015:60 (kohta 62) katsomin tavoin myös hovioikeus katsoo, että kyseisellä pakottavalla säännöksellä on merkitystä arvioitaessa koron kohtuuttomuutta mainitun euromäärän ylittävissä kuluttajaluotoissa. Hovioikeus ottaa arvioinnissa huomioon myös sen, että voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n 1 momentin mukaan kuluttajan nostamalle luotolle perittävää luoton korkoa ei saa sopia 20 prosenttia suuremmaksi.

Luoton tapahtumista ilmenee, että A on nostanut luottoja 22.6.2019– 8.2.2020 yhteensä 8.000 euroa ja suorittanut maksuja 2.9.2019–16.9.2020 yhteensä 7.796,11 euroa. Luoton saldo on 16.10.2020 mennessä ollut 6.993,61 euroa.

Hovioikeus katsoo, että ehdossa sovittu suuri todellinen vuosikorko, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, on kuluttajan kannalta kohtuuton. Sopimusehtojen epäselvyys lisää osaltaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta kuluttajan kannalta. Ottaen vielä huomioon luoton tapahtumista ilmenevät A:n tekemät nostot, suoritetut maksut sekä jäljellä olevan velkasaldon hovioikeus katsoo, että luottosopimuksen mukaista todellista vuosikorkoa siihen sisältyvine kuluineen on pidettävä kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä (1072/2000) tarkoitetulla tavalla kohtuuttomana ehtona.

Kohtuuttomuuden seuraus

Sopimusehtodirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Myös Euroopan Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että sopimusta tulee tällöin soveltaa siten kuin kohtuuttomaksi todettua sopimusehtoa ei ole koskaan ollut olemassa ja sopimus säilyy pääsääntöisesti muuttumattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista (KKO 2015:60, kohta 50 ja siinä viitatut ratkaisut sekä kohdat 54 ja 55).

Hovioikeus on edellä katsonut A:n luottosopimusta koskevan todellisen vuosikoron olevan kuluttajan kannalta kohtuuton. Hovioikeus on myös todennut, etteivät luottosopimuksen ehdot koron määräytymisestä ole selkeät ja ymmärrettävät. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta seuraa siten, että kaikki erät, joista todellinen vuosikorko muodostuu, jätetään huomioon ottamatta. Luottosopimusta tulee näin ollen soveltaa siten kuin luottokorkoehtoa ei olisi koskaan ollut olemassa.

Hovioikeus toteaa, että siinäkin tapauksessa, että luottosopimuksen ehtojen katsottaisiin olevan selkeitä ja ymmärrettäviä, todellista vuosikorkoa on pidettävä edellä mainitut muut koron kohtuuttomuusarviointiin liittyvät seikat huomioon ottaen kohtuuttomana. Tällöin kohtuuttomuuden seuraukset tulisivat arvioitavaksi sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n (1072/2000) ja 2 §:n (1259/1994) perusteella. Säännökset mahdollistavat sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelun. Sopimusehtodirektiivin mukaisen ankaran seuraamuksen tarkoituksena on kuitenkin estää elinkeinoharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja. Tämä tavoite huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että kohtuuton vakioehto on syytä jättää kuluttajansuojalain perusteella huomioon ottamatta myös silloin, kun sopimusehto on selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu.

Koska A:n suoritukset olisi edellä selostetuista syistä tullut kohdistaa pääomaan, hän on velvollinen suorittamaan ainoastaan nostojen ja maksujen välisen erotuksen 203,89 euroa. Muilta osin pääomaa, korkoja ja luottokustannuksia koskevat vaatimukset hylätään.

Perintäkulut

Saatavien perinnästä annetun lain 2 §:n mukaan mainitun lain säännöksistä ei saa poiketa velallisen vahingoksi.

Mainitun lain 10 a §:n (31/2013) 1 momentin 1 kohdan mukaan kuluttajasaatavaa perittäessä velalliselta saa tässä momentissa mainituista perintätoimista vaatia kirjallisesta maksumuistutuksesta enintään 5 euroa. Saman momentin 2 kohdan mukaan 5 §:ssä tarkoitetusta maksuvaatimuksesta saa vaatia b) 24 euroa, jos saatavan pääoma on yli 100 euroa, mutta enintään 1 000 euroa ja c) 50 euroa, jos saatavan pääoma on yli 1 000 euroa. Saman momentin 4 kohdan mukaan samaa saatavaa koskevasta uudesta maksuvaatimuksesta saa vaatia puolet 2 kohdassa mainitusta määrästä.

Hovioikeus on edellä katsonut Blue Financen korkovaatimuksen kohtuuttomaksi, minkä vuoksi maksamatta on vain velan pääomaa 203,89 euroa, jota Blue Financella on ollut oikeus periä. Näin ollen hovioikeus ei pidä Blue Financen perintäkuluja kohdissa 5 ja 6 perusteettomina.

Hovioikeuden tulee kuitenkin viran puolesta arvioida, ettei saatavien perinnästä annetun lain säännöksistä poiketa velallisen vahingoksi myöskään velan määrän osalta. Blue Financen kanteessa ilmoittamien perusteiden mukaan kohdan 5 kulujen perusteena on Blue Financen 17.11.2020 lähettämä 50 euron suuruinen maksuvaatimus sekä 3.2.2021 lähettämä 25 euron suuruinen maksuvaatimus. Edellä selostetuin perustein A:n jäljellä olevan velan määrä ei ole ollut yli 1.000 euroa. Blue Financella on siten oikeus saada korvausta perintäkuluilleen ensimmäisen maksuvaatimuksen osalta 24

euroa ja myöhemmän maksuvaatimuksen osalta 12 euroa. Kohdassa 6 vaadittu muistutuskulujen määrä 5 euroa on saatavien perinnästä annetun lain mukainen. Vaatimukset on tätä ylittäviltä osin hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

Hovioikeus toteaa, että Blue Finance on hävinnyt asian hovioikeudessa.

Blue Finance on 13.12.2021 esittänyt asian sovinnollista ratkaisemista ja katsonut, että sovintoehdotuksen sisältö on oikeudenkäyntikuluja lukuun ottamatta vastannut A:n valituksessa esitettyjä vaatimuksia. Blue Finance on tämän vuoksi katsonut, että yhtiön velvoittaminen korvaamaan A:n oikeudenkäyntikuluja olisi kaikissa tapauksissa kohtuutonta.

A on todennut Blue Financen vedonneen sovintoneuvotteluihin vasta hovioikeudessa. A on lisäksi todennut vastaavansa itse kuluistaan, eikä hänelle ole prosessiekonomista vaihtaa lainavelvoitteet oikeudenkäyntikuluvelvoitteisiin. Perusteita jättää oikeudenkäyntikulut kummankin osapuolen omaksi vahingoksi ei ole.

Hovioikeus katsoo, ettei Blue Financen velvoittaminen korvaamaan A:n oikeudenkäyntikulut ole oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 b §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuutonta ottaen huomioon oikeudenkäyntiin johtaneet seikat, asianosaisten asema ja asian merkitys yhtäältä A:lle ja toisaalta Blue Financelle. Sillä, minkä A on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa. Näin ollen hovioikeus katsoo oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n, 3 §:n ja 16 §:n nojalla, että Blue Finance on velvoitettava korvaamaan A:n kohtuulliseksi katsottavat oikeudenkäyntikulut käräjä- ja hovioikeudessa täysimääräisesti.

Blue Finance on paljoksunut A:n oikeudenkäyntikululaskua hovioikeudessa sekä käytetyn tuntiveloituksen 300 euroa osalta että asian hoitamiseen käytetyn ajan, yhteensä 8,5 tuntia, osalta. Blue Finance on katsonut kohtuulliseksi verottomaksi tuntiveloitukseksi 250 euroa ja kohtuulliseksi ajankäytöksi 6 tuntia.

Hovioikeus arvioi kohtuulliseksi tuntiveloituksen määräksi tässä asiassa asian laatu ja laajuus sekä Itä-Suomen hovioikeuden toimialueella yleisesti hyväksytyt tuntiveloitusten määrät huomioon ottaen Blue Financen myöntämän 250 euroa lisättynä arvonlisäverolla.

A:n oikeudenkäyntikululaskusta ilmenevät toimenpiteet ovat sinänsä olleet tarpeelliset ja hyväksyttävät asian hoitamiseksi. Sen sijaan asian laatuun ja laajuuteen nähden asian hoitamiseen hovioikeudessa käytetty aika 8,5 tuntia ei ole taloudellisesti tehokkaan ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kannalta hyväksyttävä. Hovioikeudessa on ollut käsiteltävänä samat kysymykset kuin käräjäoikeudessakin. Tämä seikka sekä asian laatu ja laajuus huomioon ottaen hovioikeus pitää Blue Financen myöntämää määrää riittävänä asian hoitamiseen käytettävänä aikana. Kohtuulliseksi katsottava A:n oikeudenkäyntikulujen määrä hovioikeudessa on siten 1.860 euroa lisättynä oikeudenkäyntimaksulla 530 euroa.

Blue Finance on paljoksunut A:n oikeudenkäyntikulujen määrää myös käräjäoikeudessa. Asian oikeudenkäyntikulut ovat painottuneet erityisesti käräjäoikeuskäsittelyyn, minkä vuoksi hovioikeus hyväksyy A:n käräjäoikeudessa esittämän 11 tunnin ajankäytön. Ottaen huomioon edellä kohtuullisesta tuntiveloituksesta lausuttu, hovioikeus katsoo A:n oikeudenkäyntikulujen kohtuulliseksi määräksi käräjäoikeudessa 3.410 euroa.

Tuomiolauselma

Muutokset käräjäoikeuden tuomioon:

A velvoitetaan suorittamaan Blue Finance Suomi Oy:lle käräjäoikeuden kohdissa 2, 5 ja 6 tuomitsemien määrien asemesta

2. Pääoma 203,89 euroa

Viivästyneelle määrälle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa, jonka määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä 7 prosenttiyksiköllä. Korkoa on maksettava kuukauden kuluttua käräjäoikeuden ratkaisupäivästä 19.1.2022 alkaen.

Koron määräytymistapa: Korkolain 4 § 1 mom. mukaan

5. Perintäkulut 36 euroa

Viivästyneelle määrälle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa, jonka määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä 7 prosenttiyksiköllä. Korkoa on maksettava tiedoksiantopäivästä 8.4.2021 lukien. Koron määräytymistapa: Korkolain 4 § 1 mom. mukaan

6. Muistutuskulut 5 euroa

Viivästyneelle määrälle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa, jonka määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä 7 prosenttiyksiköllä. Korkoa on maksettava kuukauden kuluttua käräjäoikeuden ratkaisupäivästä 19.1.2022 alkaen.

Koron määräytymistapa: Korkolain 4 § 1 mom. mukaan Muilta osin kanne hylätään.

Blue Finance Suomi Oy velvoitetaan suorittamaan A:lle oikeudenkäyntikuluista kä-

räjäoikeudessa 3.410 euroa ja hovioikeudessa 2.390 euroa, molemmat määrät korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamisesta.

Lähde: Edilex uutiset 26.10.2022, toim. Jukka Savolainen.

VAASAN HOVIOIKEUS 30.11.2022, "BLUE FINANCE II", S 21/1108 NRO 439

Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 2000 euroa, todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia – Luottosopimus laadittu riittävän selkeästi ja ymmärrettävästi – Kohtuullisuusarviointi KSL:n nojalla – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Kohtuuton ehto huomioon ottamatta – Perintäkuluista vapautuminen velan tultua maksetuksi – Vastaajan kulut määrättiin korvattaviksi vaaditun mukaisesti.

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomio 15.10.2021 nro 1303

Velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

Vaatimukset

A on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja Blue Finance Oy:n kanne kokonaisuudessaan hylätään ja se velvoitetaan korvaamaan A:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudesta 5.183,20 eurolla ja hovioikeudesta 1.260,20 (750,20 + oikeudenkäyntimaksu 510) eurolla.

Perusteet

Käräjäoikeus on virheellisesti katsonut, että A:n nostaman luoton todellista vuosikorkoa ei voida katsoa lainvastaiseksi tai kohtuuttomaksi sen vuoksi, että luotto ei ole kuulunut kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n korkokattosäännöksen piiriin. Blue Finance Oy:n luoton todelliseksi vuosikoroksi ilmoittama 255,40 prosenttia on kohtuuton, kun sitä arvioidaan kuluttajansuojalain ja kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) perusteella.

Vaikka A:n nostama luotto ei sen 5.000 euron enimmäismäärän vuoksi ole kuulunut edellä mainitun korkokattosäännöksen piiriin, säännöksellä on kuitenkin merkitystä arvioitaessa luottokustannusten kohtuuttomuutta. Blue Finance Oy:n ilmoittama todellinen korko on korkokaton viisinkertaisesti ylittäessään kuluttajan kannalta kohtuuton. Lisäksi muut luoton kulut, joita ei ole huomioitu todellisen vuosikoron laskennassa, ovat vielä nostaneet luotosta maksettavien kokonaiskulujen määrää ja ehdoissa sovitut luottokustannukset ovat kohtuuttomat.

Blue Finance Oy on laiminlyönyt todellisen vuosikoron ilmoittamisen, kun luottoa koskevissa vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa todellinen vuosikorko on ilmoitettu 5.000 euron luoton sijasta 2.000 eurolle ilman, että oletusarvona on huomioitu yleisissä ehdoissa ilmoitettua 5 euron laskutuslisää laskua kohden ja ilmoitettu suurimmaksi erääntyväksi eräksi 496,80 euroa. Varsinaisessa luottosopimuksessa mikään ei myöskään ole viitannut siihen, että nimelliskorkoa tulisi maksaa luoton pääoman lisäksi myös nostoprovisiolle ja kertyneelle luottokorolle, vaan tämä on ilmennyt vasta yleisistä sopimusehdoista. Luottosopimuksen ehdot ovat siten olleet epäselvät ja vaikeasti ymmärrettävät eikä Blue Finance Oy:llä ole sen vuoksi oikeutta periä korkoa luottokustannuksille ja nostoprovisiolle eli korkoa korolle. Epäselväksi on myös jäänyt, onko todellisen nimelliskoron kertyminen luottokustannuksille edes otettu huomioon todellisen vuosikoron laskennassa. Todellisen vuosikoron laskennassa olisi myös tullut käyttää kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta annetun oikeusministeriön asetuksen (1123/2016) liitteen II mukaisia lisäoletuksia.

Blue Finance Oy:n ilman A:n kanssa erikseen käymää neuvottelua laatimat sopimusehdot tulee niiden kohtuuttomuuden vuoksi jättää kokonaan huomiotta ja A:n jo tekemät suoritukset on kohdistettava luoton pääomaan. Blue Finance Oy:llä ei ole lainakoron, todellisen vuosikoron ja maksettavan kokonaismäärän virheellisen ilmoittamisen perusteella oikeutta periä luotosta vaatimiaan käsittelymaksuja, luottoaikaista korkoa eikä luottoaikaiseen korkoon perustuvaa viivästyskorkoa tai perintäkuluja. A on 25.5.2019 – 29.6.2020 nostanut luottoa 9.400 euroa ja maksanut sitä 16.7.2019 – 26.8.2020 takaisin 10.638,03 euroa eli nostamaansa luottoa enemmän, eikä hänen ole katsottava olevan enää velkaa Blue Finance Oy:lle.

Vastaus

Vaatimukset

Blue Finance Suomi Oy, jolle Blue Finance Oy on siirtänyt kuluttajaluottoliiketoimintansa, on vaatinut, että valitus hylätään ja

että A velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta laillisine viivästyskorkoineen.

Perusteet

A:n ottaman luoton sopimuksen ehdot ovat olleet selkeät ja ymmärrettävät, kuten käräjäoikeus on katsonut. Luoton vuotuinen luottokorko, nostopalkkio, laskutuspalkkio sekä viivästyneelle erälle perittävä viivästyskorko on ilmoitettu selkeästi, ymmärrettävästi ja johdonmukaisesti kaikissa luotto-asiakirjoissa. Ehdoissa on myös kerrottu vuosittainen nimelliskorko sekä se, mille määrälle korko lasketaan. Luotosta aiheutuvia kustannuksia on myös havainnollistettu esimerkkilaskelman avulla. Blue Finance Oy ei ole laiminlyönyt todellisen vuosikoron ilmoittamista, vaikka sen laskennassa ei ole käytetty asetuksen (1123/2016) liitteen II mukaisia lisäoletuksia, koska kyseessä on ollut jatkuva luotto, jolloin luotonantajan tiedossa ei ole etukäteen ollut, milloin ja minkälaisissa erissä luotonsaaja nostaa luottoa tai maksaa sitä takaisin. Alla on ollut mahdollisuus perehtyä sopimuksen perusteella määräytyviin luottokustannuksiin eikä niitä voida pitää kohtuuttomina.

Luoton takaisin maksettavan määrän kohtuuttomuutta arvioitaessa tulee lisäksi ottaa huomioon, että kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n korkokattosääntely ei ole lainan myöntämishetkellä sitä koskenut. Blue Finance Oy:n perimä nimelliskorko tai todellinen vuosikorkokaan ei ole myöskään poikennut muiden vastaavien vakuudettomien luottojen korkoja kulutasosta, minkä lisäksi pienissä ja lyhytaikaisissa luotoissa luottoyhtiön kustannukset ovat pidempiaikaisia luottoja suuremmat. Kyseessä olevaan luottomuotoon liittyy tavallista suurempi luottoriski.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Arvioinnin lähtökohdat

Blue Finance Oy on 25.5.2019 myöntänyt A:lle 5.000 euron suuruisen kulutusluoton. A on vastustanut kannetta ja katsonut, että luottosopimuksen ehdot ovat olleet epäselviä ja luottokustannukset kohtuuttomia.

Sopimusehtodirektiivi koskee sellaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu. Sopimusehtodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan tällaista sopimusehtoa pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Direktiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.

Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksen mukaan sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastikkeena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2015:60 mukaan luottokorko kuuluu direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin sopimuksen olennaisiin ehtoihin. Esimerkiksi luottokorkoa koskevien vakioehtojen kohtuuttomuuden arviointi tuomioistuimen omasta aloitteesta edellyttää, että vakioehtoja ei ole laadittu riittävän selvästi ja ymmärrettävästi. Kuten käräjäoikeus on todennut, A:n vastustettua kannetta ehtojen kohtuuttomuuteen vedoten kysymys viran puolesta tutkimisesta ei ajankohtaistu eikä tätä lisäedellytystä silloin vaadita (KKO 2015:60, kohta 43).

Tässä asiassa on kysymys elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisistä vakiosopimusehdoista. Hovioikeuden tutkittavana on kysymys siitä, onko sopimusehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi ja soveltuvatko sopimusehtodirektiivin määräykset nyt käsiteltävänä olevaan vakiosopimukseen. Koska A on vastustanut Blue Finance Oy:n kannetta viittaamalla luottokustannusten kohtuuttomuuteen, hovioikeudella on velvollisuus tutkia mahdollista kohtuuttomuutta siinäkin tapauksessa, että kysymyksessä olevat vakioehdot rajautuvat sopimusehtodirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

Sopimusehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

A:n ja Blue Finance Oy:n välisen luottosopimuksen keskeiset luoton todellista vuosikorkoa ja kokonaiskustannuksia koskevat ehdot ilmenevät käräjäoikeuden tuomion sivuilta 10–12.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 3 momentissa mainitulla todellisella vuosikorolla tarkoitetaan kaikkien luotosta johtuvien luottokustannusten määrää luoton pääomaan

suhteutettuna. Todellisen vuosikoron tarkoituksena on muodostaa yhdenmukainen laskentatapa luotosta johtuvien luottokustannusten arvioimiseksi ja vertailemiseksi. Tarkemmat määräykset todellisen vuosikoron laskemisesta on annettu oikeusministeriön asetuksella kuluttajaluoton todellisesta viivästyskorosta (asetus 1123/2016).

Luoton nostamisen yhteydessä A:lle on toimitettu luottoa koskeva luottosopimus, vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot sekä luoton yleiset sopimusehdot. Luoton korko on sopimusasiakirjoissa ilmoitettu kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (jäljempänä kulutusluottodirektiivi) 3 artiklan j-kohdan tarkoittamalla tavalla vuotuisena korkona. Korkoa on myös yleisissä sopimusehdoissa ilmoitettu perittävän luoton avoimelle saldolle ottamatta lukuun aiemmin laskutettua juoksevaa viivästyskorkoa.

Asiakirjakokonaisuuteen kuuluvista vakiomuotoisista eurooppalaisista kuluttajaluottotiedoista ja yleisistä sopimusehdoista ilmenee, että luotonhakijalla on tosiasiallinen mahdollisuus nostaa luotoltaan vähintään 2.001 euroa ja luotonantaja voi rajoittaa nostorajaa 2.001 ja 5.000 euron välillä. Mainittu asiakirja sisältää oikeusministeriön asetuksen mukaisesti lasketun todellisen vuosikoron 2.000 euron lainasummalle ja siinä on myös esitetty 2.000 euron suuruiselle luotolle vuoden maksuajalla laadittu esimerkkilaskelma.

Osapuolten välisen luottosopimuksen mukaan luottosopimuksen muodostavat sähköisesti tehty luottohakemus, vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot, tämä sopimus sekä yleiset sopimusehdot. Kulutusluottodirektiivi ei edellytä, että luottosopimus laaditaan yhdelle asiakirjalle (ks. tuomio 9.11.2016 Home Credit Slovakia a.s., C-42/15, EU:C:2016:842, kohta 45). Myöskään kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n sanamuodosta ei voida päätellä, että luottosopimuksen tulisi muodostua yhdestä ainoasta asiakirjasta.

Useampaan asiakirjaan koottuja sopimusehtoja ei siten sellaisenaan ole pidettävä A:n väittämällä tavalla epäselvinä ja vaikeasti ymmärrettävinä. Sopimuksen muodostavat asiakirjat on luottosopimuksessa selvästi yksilöity ja keskeiset luottokustannuksia koskevat sopimusehdot ilmenevät sopimuksen muodostavista asiakirjoista. Edellä mainituin lisäyksin hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätöksen siitä, että luottosopimus on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi ja että nimelliskorko ja todellinen vuosikorko on ilmoitettu A:lle riittävän selvästi huolimatta siitä, että todellista vuosikorkoa laskettaessa ei ole käytetty asetuksen 1123/2016 liitteen II mukaisia lisäoletuksia.

Luottokustannusten kohtuuttomuusarviointi

Vaikka sopimusehtojen on edellä todettu olleen selkeitä ja ymmärrettäviä, hovioikeuden on vielä arvioitava, onko luottokustannuksia tästä huolimatta pidettävä kohtuuttomina.

Voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (596/2019) mukaan, kuluttajan nostamalle luotolle perittävää luoton korkoa ei saa sopia 20 prosenttia suuremmaksi. Saman pykälän 4 momentin mukaan, jos luotonantaja tai luotonvälittäjä rikkoo, mitä kyseisessä pykälässä säädetään, kuluttajalla ei ole velvollisuutta maksaa luoton korkoa eikä muita luottokustannuksia lainkaan. Koska mainittu pykälä on tullut voimaan 1.9.2019, sitä ei voida soveltaa nyt kysymyksessä olevaan luottoon, sillä Blue Finance Oy:n ja A:n välinen luottosopimus on tehty ennen säännöksen voimaantuloa.

Aiemmin voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) mukaan, jos luoton määrä tai luottoraja on alle 2.000 euroa, luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko sai olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä.

Aiemmin voimassa ollutta korkokattosäännöstä sovellettiin vain alle 2.000 euron luottoihin, minkä vuoksi se ei sovellu A:lle myönnettyyn 5.000 euron suuruiseen luottoon. Vaikka sanottua lainkohtaa ei voida suoraan soveltaa nyt kysymyksessä olevaan luottoon, säännöksestä on saatavissa johtoa kohtuusarviointiin myös tässä tapauksessa. Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen KKO 2015:60 mukaan kyseisellä pakottavalla korkokattosäännöksellä on merkitystä arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta myös 2.000 euroa ylittävissä kuluttajaluotoissa. Kyseisessä tapauksessa jo luotonaikainen nimelliskorko oli yli kaksinkertainen säännöksessä mainittavaan enimmäiskorkoon nähden (kohta 62). Korkein oikeus katsoi, että ehdossa sovittu suuri luottokorko, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, oli kuluttajan kannalta kohtuuton. Kyseisessä tapauksessa

sopimusehtojen epäselvyys lisäsi osaltaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta kuluttajan kannalta (kohta 63).

Luottosopimuksen ehtojen mukaan kysymys on ollut jatkuvasta luotosta (joustoluotto). Nostettavan luoton summasta on maksettava 15 prosentin nostopalkkio. Tämän lisäksi avoimelle saldolle, joka käsittää nostetun luoton pääoman lisäksi nostopalkkion ja jokaisen laskun laskutuslisän, on maksettava luottosopimuksen mukaista korkoa, joka vuositasolle laskettuna on 96 prosenttia. Luoton todelliseksi vuosikoroksi on muodostunut Blue Finance Oy:n ilmoittamalla tavalla 255,40 prosenttia.

Luoton vuotuinen nimelliskorko on jo yksin ollut lähes kaksinkertainen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä tarkoitettuun korkokattosäännöksen sallimaan enimmäiskorkoon verrattuna. Luoton todellinen vuosikorko on sen sijaan ollut noin viisinkertainen korkokattosäännöksen enimmäiskorkoon nähden. Tässä asiassa luottokustannukset muodostuvat kuluttajan kannalta suhteettoman suuriksi ja kohtuuttomiksi. Koska kysymys on ollut lähtökohtaisesti heikommassa asemassa olevasta kuluttajasta ja elinkeinonharjoittajan laatimista vakioehdoista, luotonaikaista todellista vuosikorkoa on siihen sisältyvine kuluineen pidettävä kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomana.

Kohtuuttomuuden seuraus

Sopimusehtodirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisten lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksesta kuitenkin seuraa, ettei ehdon kohtuuttomuutta voida arvioida direktiivin perusteella silloin, kun sopimusehto koskee pääkohteen määrittelyä ja sopimus on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Koska luottokustannuksia koskevien sopimusehtojen on edellä todettu olleen selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu, tulee kohtuuttomuuden seuraukset tässä tapauksessa arvioitavaksi kuluttajansuojalain säännösten perusteella.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n 1 momentin (596/2019) mukaan, jos tässä laissa tarkoitetun sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella, jollei 2 §:stä muuta johdu, tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olosuhteiden muuttuminen sekä muut seikat.

Tässä asiassa sovellettavan, aiemmin voimassa olleen kuluttajasuojalain 4 luvun 2 §:n (1259/1994) mukaan, jos 1 §:ssä tarkoitettu sopimusehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on 1 §:ää sovellettaessa noudatettava tässä pykälässä säädettyjä rajoituksia. Jos ehto sopimusta tehtäessä vallinneissa olosuhteissa on ollut kohtuuton, ehdon kohtuuttomuutta myöhemmin arvioitaessa ei saa kuluttajan vahingoksi ottaa huomioon olosuhteiden muuttumista. Jos ehdon sovittelu tai sen jättäminen huomioon ottamatta koskee sellaista ehtoa, joka hyvän tavan vastaisesti johtaa osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavaan epätasapainoon kuluttajan vahingoksi, sopimusta ei voida sovitella muilta osin. Tällöin sopimus jää voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se sellaisenaan voi pysyä voimassa.

Kuluttajansuojalaki mahdollistaa sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelun silloin, kun kysymys ei ole sopimusehtodirektiivin perusteella arvioitavasta kohtuuttomasta sopimusehdosta. Sopimusehtodirektiivissä omaksutun ankaran seuraamuksen tarkoituksena on kuitenkin estää elinkeinonharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja. Tämän tavoitteen kannalta hovioikeus katsoo, että yksin kuluttajansuojalain sovittelusäännöstä soveltamalla ei ole perusteltua antaa kuluttajalle heikompaa suojaa kuin sopimusehtodirektiivillä on annettu. Näin ollen tehokkaan kuluttajansuojan ja kuluttajien yhdenvertaisen kohtelun perusteella kohtuuton vakioehto on syytä jättää kuluttajansuojalain perusteella huomioon ottamatta myös silloin, kun sopimusehto on selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta siten seuraa, että kaikki erät, joista todellinen vuosikorko on muodostunut jätetään huomioon ottamatta. Näin ollen Blue Finance Oy:llä ei ole oikeutta periä A:lta mitään luottokustannuksia. Tällaiset kannevaatimukset on edellä mainituin perustein hylättävä.

Luoton tilihistoriatietojen mukaan A on nostanut luottoa noin vuoden aikana yhteensä 9.400 euroa ja maksanut Blue Finance Oy:lle takaisin yhteensä noin 10.600 euroa.

Koska A on edellä todetuin tavoin maksanut luoton takaisin yhtiölle, on myös luoton pääomaa koskeva kannevaatimus hylättävä.

Koska luotto on edellä mainituin perustein katsottu kokonaan takaisin maksetuksi, A vapautetaan myös velvollisuudesta korvata Blue Finance Oy:lle luoton perinnästä aiheutuneet kustannukset.

Oikeudenkäyntikulut

Asian näin päättyessä Blue Finance Oy on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 ja 16 §:ien nojalla velvollinen korvaamaan A:n kohtuulliset oikeudenkäyntikulut käräjä- ja hovioikeudesta. Blue Finance Oy ei vastauksessaan valitukseen ole lausunut siinä vaadittujen oikeudenkäyntikulujen määristä. Asian laatu ja laajuus huomioon ottaen hovioikeus hyväksyy A:n vaatimat oikeudenkäyntikulut määriltään kohtuullisiksi.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja A vapautetaan suoritusvelvollisuudesta Blue Finance Oy:lle tuomiolauselman kohdissa 1–9.

Blue Finance Oy velvoitetaan korvaamaan A:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudesta 5.183,20 eurolla ja hovioikeudesta 1.260,20 eurolla eli yhteensä 6.443,40 eurolla.

Lähde: Edilex uutiset 2.12.2022, toim. Jukka Savolainen.

KKO:2023:56 01.08.2023 S 2022/98 TALTIO 1128

Luoton ennenaikainen takaisinmaksu – Kohtuuttomat sopimusehdot – Luotonantaja oli pidättänyt ennenaikaisen takaisinmaksun yhteydessä järjestelypalkkiona kaikki lainan kulut. Hovioikeuden olisi tullut myöntää jatkokäsittelylupa – Tarkistusperuste – Ennakkoratkaisuperuste – Kuluttajansuoja.

A:n ja X Oy:n välisen kuluttajaluottosopimuksen ehtojen mukaan lainan järjestelypalkkio oli sovittu maksettavaksi laina-aikana kuukausittaisissa erissä. Lainan sopimusehtojen mukaan järjestelypalkkio tuli luoton ennenaikaisen takaisinmaksun tapauksessa maksaa kokonaisuudessaan. A oli maksanut lainan ennenaikaisesti X Oy:ltä ottamallaan uudella kuluttajaluotolla, missä yhteydessä X Oy oli pidättänyt itsellään suorituksen koko järjestelypalkkiosta.

X Oy oli käräjäoikeudessa vaatinut A:n velvoittamista suorittamaan sille uuden luoton erääntyneen pääoman. A oli vastustanut vaatimusta katsoen, että vaadittu määrä oli aikaisemman lainan järjestelypalkkion määrää koskevilta osin liian suuri. A:n mukaan luoton sopimusehto oli järjestelypalkkion osalta kuluttajansuojalain ja kulutusluottodirektiivin 2008/48/EY vastainen ja ennenaikaisen maksun jälkeisen laina-ajan järjestelypalkkioiden määrä tuli siten vähentää X Oy:n vaatimasta velkapääomasta. Käräjäoikeus katsoi, ettei A ollut esittänyt perusteita vaatimukselleen hänen X Oy:lle tekemiensä suoritusten palauttamisesta.

Korkein oikeus katsoi, että hovioikeuden olisi pitänyt myöntää A:lle jatkokäsittelylupa tarkistus- ja ennakkoratkaisuperusteella.

KSL 7 luku 27 § 2 mom

Kulutusluottosopimuksista annettu direktiivi 2008/48/EY 16 art 1 kohta

OK 25 a luku 11 § 1 mom 2 kohta

OK 25 a luku 11 § 1 mom 3 kohta

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden tuomio 29.6.2021 nro 21/28176 ja Turun hovioikeuden päätös 14.12.2021 nro 832 kuvataan tarpeellisilta osin Korkeimman oikeuden ratkaisussa.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

A:lle myönnettiin valituslupa.

A vaati valituksessaan, että hovioikeuden päätös kumotaan, hänelle myönnetään jatkokäsittelylupa ja asia palautetaan hovioikeuteen käsiteltäväksi.

X Oy vaati vastauksessaan valituksen hylkäämistä.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja alempien oikeuksien ratkaisut

1. A oli 25.8.2017 ottanut X Oy:ltä 7 000 euron kuluttajaluoton. Lainasopimuksen mukainen lyhennystapa oli kuukausittainen tasalyhennys ja laina-aika 48 kuukautta. Lainan järjestelypalkkio oli sopimuksen mukaan 1 526 euroa, ja se tuli suorittaa koko laina-ajan kuluessa kuukausittain erääntyvissä 31,79 euron erissä.

2. Lainasopimukseen sisältyi ehto, jonka mukaan lainansaajalla oli oikeus maksaa koko loppuvelka takaisin milloin tahansa ennen lainan eräpäivää. Ehdon mukaan lainan saajan tuli tällöin maksaa myös kaikki

lainan kulut, mukaan lukien lainan järjestelypalkkio kokonaisuudessaan.

3. A oli maksanut lainan kokonaisuudessaan 19.12.2017 samalta luotonantajalta ottamallaan uudella 8 200 euron kuluttajaluotolla. Luotonantaja oli pidättänyt A:lle uuden luoton perusteella maksettavasta määrästä aikaisempaan luottoon liittyvän järjestelypalkkion kokonaisuudessaan eli myös niiltä osin kuin järjestelypalkkio olisi maksuohjelman mukaan erääntynyt lainan ennenaikaisen takaisinmaksun jälkeen. Näiden erien osuus järjestelypalkkion määrästä oli yhteensä 1 271,60 euroa.

4. Käräjäoikeus on 18.10.2018 annetulla yksipuolisella tuomiolla velvoittanut A:n suorittamaan X Oy:lle lainasopimuksen 19.12.2017 perusteella 7 917,24 euroa pääomaa sekä lisäksi korkoja ja kuluja.

5. A on hakenut käräjäoikeudessa takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon vaatien kanteen hylkäämistä pääoman osalta 5 147,85 euron ylittäviltä osin. A on käräjäoikeudessa vedonnut muun ohella siihen, että vaadittu velkapääoma on liian suuri, koska hän ei ole saanut luoton määrää kokonaisuudessaan käyttöönsä, vaan siitä on perusteettomasti pidätetty 1 271,60 euroa lainasopimukseen 25.8.2017 perustuneen luoton järjestelypalkkiota, joka on kohdistunut luoton ennenaikaisen maksun jälkeiseen aikaan. A on katsonut, että hänellä on luoton ennenaikaisen takaisinmaksun perusteella ollut Euroopan unionin kulutusluottosopimuksista annetun direktiivin 2008/48/EY (kulutusluottodirektiivi) 16 artiklan 1 kohta sekä sitä koskeva oikeuskäytäntö huomioon ottaen oikeus vähennykseen kaikista luoton kustannuksista järjestelypalkkiot mukaan lukien.

6. Käräjäoikeus on hylännyt takaisinsaantihakemuksen muun ohella sillä perusteella, että A ei käräjäoikeuden arvion mukaan ollut esittänyt perusteita vaatimukselleen hänen luotonantajalle tekemiensä suoritusten määräämisestä palautettavaksi.

7. A on valittanut hovioikeuteen, joka ei ole myöntänyt hänelle jatkokäsittelylupaa.

Kysymyksenasettelu

8. Korkeimman oikeuden ratkaistavana on kysymys siitä, olisiko hovioikeuden pitänyt myöntää A:lle jatkokäsittelylupa siltä osin kuin hän on vastustanut velkomuskannetta sillä perusteella, että luotonantaja on perusteetta pidättänyt häneltä 25.8.2017 otetun lainan ennenaikaisen takaisinmaksun yhteydessä 1 271,60 euroa järjestelypalkkiota.

Jatkokäsittelyluvan myöntämisen edellytykset

9. Korkein oikeus katsoo, että asiassa on huomioon ottaen käräjäoikeuden päätös ja A:n muutoksenhakemus arvioitava, onko jatkokäsittelyluvan myöntämiselle ollut oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 11 §:n 2 kohdassa tarkoitettu tarkistusperuste ja 3 kohdassa tarkoitettu ennakkoratkaisuperuste. Jatkokäsittelylupa on myönnettävä 2 kohdan mukaan, jos käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta ei ole mahdollista arvioida jatkokäsittelylupaa myöntämättä ja 3 kohdan mukaan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa on tärkeää myöntää asiassa jatkokäsittelylupa.

10. Tarkistusperustetta sovelletaan silloin, kun tuomion perustelut ovat niin puutteelliset, ristiriitaiset tai epäselvät, ettei lopputuloksen oikeellisuutta ja sen muuttumisen todennäköisyyttä ole mahdollista arvioida. Tarkistusperustetta sovellettaessa ratkaisevaa on se, ovatko perustelut riittävät ratkaisun lopputuloksen oikeellisuuden arvioimista varten (KKO 2020:42, kohta 16).

11. Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että ennakkoratkaisuperusteesta on kysymys erityisesti silloin, kun laissa ei ole selvää vastausta käsiteltävässä asiassa ilmenevään ongelmaan ja kysymys on periaatteellisesti merkityksellisestä asiasta. Jos asiassa sovellettavaan sääntelyyn liittyy objektiivisesti arvioiden jokin huomionarvoinen tulkintaongelma, hovioikeuden on myönnettävä jatkokäsittelylupa siinäkin tapauksessa, että se pitää käräjäoikeuden kannanottoa tulkintakysymykseen ja käräjäoikeuden ratkaisun lopputulosta oikeana (ks. KKO 2023:2, kohta 12 ja siinä viitatut ratkaisut).

Sovellettavat säännökset ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

12. Kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevan 7 luvun 27 §:n 1 momentin mukaan kuluttajalla on oikeus maksaa kuluttajaluotto tai sen osa ennen luoton erääntymistä. Pykälän 2 momentin mukaan jos kuluttaja maksaa luoton tai sen osan ennenaikaisesti, on jäljellä olevasta luotonantajan saatavasta vähennettävä se osa luottokustannuksista, joka kohdistuu käyttämättä jäävään luottoaikaan. Luotonantaja saa kuitenkin periä kokonaisuudessaan luottosopimuksessa yksilöidyt, kyseisen luoton perustamiseen liittyvistä toimista aiheutuneet todelliset kulut.

13. Lain perusteluista (HE 24/2010 vp s. 40) ilmenevällä tavalla kuluttajansuojalain 7 luvun 27 §:llä on pantu kansallisesti täytäntöön kulutusluottodirektiivin 16 artiklan 1 kohta, jonka mukaan kuluttajalla on milloin tahansa oikeus täyttää luottosopimuksen mukaiset velvollisuutensa kokonaan tai osittain. Tällöin kuluttajalla on oltava oikeus kohtuulliseen vähennykseen luoton kokonaiskustannuksista, ja tämä vähennys koostuu koroista ja kustannuksista sopimuksen jäljellä olevana voimassaoloaikana.

14. Euroopan unionin tuomioistuin on tuomiossa 11.9.2019 Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702 katsonut, että kulutusluottodirektiivin 16 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kuluttajan oikeus vähennykseen luoton kokonaiskustannuksista luoton ennenaikaisen takaisinmaksun yhteydessä kattaa kaikki kuluttajalle aiheutuneet kustannukset (kohta 36). Unionin tuomioistuimen mukaan luoton kokonaiskustannusten vähennystä koskevan kuluttajan oikeuden tehokkuus heikkenisi, jos vähennys voitaisiin rajoittaa vain niiden kustannusten huomioon ottamiseen, joiden luotonantaja ilmoittaa riippuvan sopimuksen voimassaoloajasta, koska pankki yksipuolisesti määrittää kustannukset ja niiden jaottelun ja kustannusten laskuttaminen voi sisältää tietyn voittomarginaalin (kohta 31). Lisäksi se, että luoton kokonaiskustannusten vähennysmahdollisuus rajattaisiin vain nimenomaisesti sopimuksen voimassaoloaikaan liittyviin kustannuksiin, johtaisi vaaraan siitä, että kuluttajalle asetettaisiin kertaluonteisia korkeampia maksuja luottosopimuksen tekohetkellä, koska luotonantaja voisi pyrkiä pitämään sopimuksen voimassaoloajasta riippuvat kustannukset mahdollisimman alhaisina (kohta 32). Tuomioistuin on lisäksi viitannut muun ohella siihen, että luottolaitoksilla laskutuksessaan ja sisäisessä organisoinnissaan oleva harkintavalta merkitsee, että kuluttajan tai tuomioistuimen on käytännössä erittäin vaikea määrittää objektiivisesti sopimuksen voimassaoloaikaan liittyvät kustannukset (kohta 33).

15. Kuluttajansuojalain 7 luvun 5 §:n mukaan sopimusehto, joka poikkeaa mainitun luvun säännöksistä kuluttajan vahingoksi, on mitätön.

Korkeimman oikeuden arviointi jatkokäsittelyluvan myöntämisestä

16. A on myös hovioikeudessa vedonnut siihen, että yhtiö oli kanteen perusteena olevaa luottoa myöntäessään pidättänyt A:lta kulutusluottodirektiivin vastaisen ja A:ta sitomattoman ehdon perusteella 1 271,60 euroa aikaisemman luoton järjestelypalkkiota luoton ennenaikaisen maksun jälkeiseltä ajalta.

17. Korkein oikeus toteaa, että käräjäoikeuden tuomiosta ei ilmene, millä perusteilla A:n vaatimusta vähentää velkapääoman määrästä häneltä ennenaikaisen takaisinmaksun yhteydessä pidätetty 1 271,60 euron järjestelypalkkio on siinä pidetty perusteettomana. Hovioikeus ei siten ole tältä osin voinut arvioida käräjäoikeuden tuomion lopputuloksen oikeellisuutta jatkokäsittelylupaa myöntämättä. Jatkokäsittelylupa olisi näin ollen tullut myöntää tarkistusperusteella.

18. Korkein oikeus toteaa edelleen, että unionin tuomioistuimen Lexitor-tuomion perusteella kulutusluottodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan mukainen kuluttajan oikeus luottokustannuksista ennenaikaisen maksun perusteella tehtävään vähennykseen koskee myös luottosopimuksen voimassaoloaikaan liittymättömiä kertaluonteisia maksuja. Kuluttajansuojalain 7 luvun 27 §:n 2 momentti näyttäisi kuitenkin tietyin edellytyksin mahdollistavan sen, että tällaiset maksut jäisivät kuluttajalle säädetyn vähennysoikeuden ulkopuolelle.

19. Korkein oikeus katsoo, että kuluttajansuojalain kysymyksessä oleva säännös on siten tulkinnanvarainen tilanteessa, jossa luoton ennenaikaisesti takaisin maksaneelta kuluttajalta on luottosopimuksen ehtojen perusteella peritty koko järjestelypalkkio. Asiasta ei ole myöskään Korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöä. Kysymys kuluttajilla luoton ennenaikaisen maksun perusteella olevan vähennysoikeuden sisällöstä on lisäksi periaatteellisesti merkityksellinen, joten jatkokäsittelylupa olisi tullut myöntää myös ennakkoratkaisuperusteella.

20. Asian käsittelyä on oikeusastejärjestys huomioon ottaen perusteltua jatkaa hovioikeudessa.

Päätöslauselma

Muutos hovioikeuden päätökseen:

A:lle myönnetään jatkokäsittelylupa. Asia palautetaan Turun hovioikeuteen, jonka on omasta aloitteestaan jatkettava asian käsittelyä.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Ari Kantor, Kirsti Uusitalo, Eva Tammi-Salminen, Timo Ojala ja Kaarlo Hakamies. Esittelijä Sanna Holkeri.

Lähde: Korkein oikeus.

TURUN HOVIOIKEUS 7.11.2023 S 22/1469 NRO 712

Vastaaja oli luovuttanut pankkitunnuksensa vapaaehtoisesti puolisolleen, joka oli käyttänyt niitä luoton ottamiseen – Sähköinen tunnistaminen – Oikeudeton käyttö – Kuluttajaluotto – Luottokelpoisuuden selvittäminen.

Ratkaisun keskeinen sisältö

A oli ottanut itselleen B:n nimissä kuluttajaluoton ilman B:n lupaa käyttäen luottohakemuksessa B:n vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain (myöhemmin myös "tunnistuslaki") mukaista tunnistusvälinettä, mistä menettelystä A oli tuomittu rangaistukseen. A oli saanut B:n tunnistusvälineen haltuunsa B:n puolison C:n kautta, jolle B oli vapaaehtoisesti luovuttanut tunnistusvälineen. X Oy vaati, että B velvoitetaan suorittamaan sille luoton pääoma, luottokustannukset sekä muita kuluja. Kysymys siitä, oliko B vastuussa A:n ottamasta luotosta tunnistuslain 27 §:n nojalla ja oliko luottokustannuksia kohtuullistettava luotonantajan lainvastaisen menettelyn ja myötävaikutuksen perusteella.

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden tuomio 8.9.2022

X Oy on vaatinut, että B velvoitetaan maksamaan sille:

- pääomaa 3.000 euroa korkolain 4 §:n mukaisine viivästyskorkoineen 15.10.2019 lukien
- luottoajan korkoa 347,77 euroa samoine viivästyskorkoineen 15.10.2019 lukien
- lainan avauspalkkio 500 euroa viivästyskorkoineen 15.10.2019 lukien
- perintäkulut 60 euroa viivästyskorkoineen haasteen tiedoksiannosta lukien
- oikeudenkäyntikulujen korvauksena 3.248,42 euroa viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisusta lukien.

Käräjäoikeus oli hylännyt X Oy:n vaatimukset. Käräjäoikeus oli perustellut ratkaisuaan pääpiirteissään sillä, että B:n tunnistusvälineen oikeudeton käyttö ei ollut johtunut varsinaisesti siitä, että B oli antanut tunnistusvälineen puolisonsa käyttöön vaan siitä, että puolisoa vuokran maksamisessa auttanut A oli oikeudettomasti tallentanut B:n pankkitunnukset ja käyttänyt niitä sen jälkeen oikeudettomasti. Käräjäoikeus myös katsoi, että B:n huolimattomuus oli ollut lievää.

Turun hovioikeuden tuomio 7.11.2023

Valitus

X Oy (myöhemmin myös yhtiö) on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja B velvoitetaan suorittamaan sille pääomaa 3.000 euroa, luottoajan korkoa 347,77 euroa ja lainan avauspalkkio 500 euroa, kaikki edellä mainitut määrät korkoineen 15.10.2019 lukien. Lisäksi yhtiö on vaatinut, että B velvoitetaan suorittamaan sille perintäkulut 60 euroa korkoineen haasteen tiedoksiannosta lukien sekä oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa korkoineen.

Perusteinaan yhtiö on lausunut, että B on vastuussa luotosta pelkästään sillä perusteella, että hän oli luovuttanut pankkitunnuksensa vapaaehtoisesti puolisolleen. B:n huolimattomuuden asteella ei näin ollen ole asiassa merkitystä. Luovuttaessaan tunnukset puolisolleen B on ottanut vapaaehtoisesti riskin siitä, että puoliso käyttää tai säilyttää tunnuksia huolimattomasti ja siten, että kolmannella henkilöllä on mahdollisuus saada ne haltuunsa. Tunnusten luovuttaminen puolisolle oli viime kädessä johtanut siihen, että kolmas henkilö oli päässyt käyttämään tunnuksia oikeudettomasti. Tunnistusvälineet on tarkoitettu ehdottomasti jokaisen henkilökohtaisiksi tunnuksiksi, ja lainsäädäntö suojaa vain henkilöä, joka ei luovuta omia tunnuksiaan toiselle.

B:n huolimattomuus on joka tapauksessa ollut suurempaa kuin lievää, koska B oli sallinut pankkitunnustensa käytön siten, että hän ei ollut itse näkemässä tilannetta, jossa kolmas henkilö oli auttanut hänen puolisoaan vuokran maksamisessa. B ei ole edes väittänyt pyrkineensä kuolettamaan pankkitunnuksiaan vuokranmaksun jälkeen vahinkojen ehkäisemiseksi. B ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin, joita huolelliselta tunnusten haltijalta edellytetään. Tunnistusvälineen haltijan huolimattomuutta on arvioitava samalla tavalla riippumatta siitä, mikä taho on velkoja. Luoton määrällä tai luoton myöntäjällä ei ole merkitystä tunnistuslain mukaisen vastuun täyttymisen arvioinnissa. Palveluntarjoajan on voitava luottaa siihen, että etäyhteyden päässä oleva palvelunkäyttäjä on se, joka väittää olevansa. Palveluntarjoajalta ei voida edellyttää enempää varmistustoimia sen toteamiseksi, kuka lainaa on hakemassa.

Merkitystä ei voida antaa sille, että B ei ollut saanut kappaletta luottosopimuksesta, kun luotto oli myönnetty. Luotonmyöntäjä oli

toimittanut kappaleen luottosopimuksesta siihen sähköpostiosoitteeseen, joka luotonmyöntäjälle oli luottoa haettaessa ilmoitettu. B:n määräaika luottosopimuksen peruuttamiselle oli alkanut siitä hetkestä, kun tiedot oli toimitettu edellä mainittuun sähköpostiosoitteeseen. B ei ole edes väittänyt käyttäneensä peruuttamisoikeuttaan. Vaikka kolmannen henkilön ilmoittamat yhteystiedot olisivat olleet virheelliset, B on tästä huolimatta vastuussa luotosta tunnistuslain nojalla.

Vastaus

B on ensisijaisesti vaatinut, että valitus hylätään kokonaisuudessaan ja X Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa. Toissijaisesti B on vaatinut, että yhtiön vaatimus luoton käsittelymaksusta, luottoaikaisesta korosta ja siihen perustuvasta viivästyskorosta hylätään. Lisäksi B on vaatinut, että luottokustannuksia ainakin sovitellaan. Edelleen B on vaatinut, että valituksen menestyessä hänen velvollisuuttaan korvata X Oy:n oikeudenkäyntikulut alennetaan täysimääräisestä korvauksesta.

Perusteinaan B on lausunut, että tapahtumiin liittyvää rikosasiaa käsiteltäessä yhtiö on ilmoittanut, että se ei esitä kyseisessä rikosasiassa vaatimuksia. Kolmannen henkilön saama hyöty eli yhtiön perimä luotto oli tuomittu valtiolle rikoshyötynä menetetyksi. B:n huolimattomuus on ollut lievää, eikä hän ole luotosta vastuussa tunnistuslain nojalla. B:llä ei ole ollut käytössään tiliä, sähköpostiosoitetta tai puhelinnumeroa, jotka oli ilmoitettu luottohakemuksessa. B oli vasta tämän asian käräjäoikeuskäsittelyssä saanut luoton sopimusehdot tietoonsa. Yhtiö ei ole edelleenkään toimittanut B:lle tämän pyytämää luottohakemusta. B:n kielitaito ei olisi riittänyt luottoehtojen ymmärtämiseen. Luottokustannukset ovat myös kohtuuttoman suuret, ja niitä on soviteltava. Yhtiöllä ei korkeimman oikeuden käytäntö huomioon ottaen ole ollut oikeutta periä luotosta vaatimiaan käsittelymaksuja, luottoaikaista korkoa eikä luottoaikaiseen korkoon perustuvaa viivästyskorkoa, koska luottosopimusta ei ollut toimitettu B:lle.

B oli antanut pankkitunnuksensa puolisolleen asioiden hoitamiseksi muun ohella siitä syystä, että hänellä on ollut sairaus, joka on vaikeuttanut asioiden hoitamista. B:llä ei myöskään ollut ollut älypuhelinta. B ei ollut luovuttanut pankkitunnuksiaan missään vaiheessa niitä väärinkäyttäneelle kolmannelle henkilölle. Myöskään B:n puoliso ei ollut antanut tunnuksia kolmannelle henkilölle, vaan tämä oli tallentanut pankkitunnukset ja käyttänyt niitä oikeudettomasti.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta KKO 2016:73 ilmenevä oikeusohje ei sovellu käsillä olevaan asiaan, koska siinä kysymys on ollut luotosta, joka pääomansa määrän vuoksi jää EU:n kuluttajaluottodirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Tässä asiassa käsillä oleva luotto kuuluu kuluttajaluottodirektiivin soveltamisalaan. Yhtiön olisi myös kuluttajansuojalain nojalla tullut arvioida luotonhakijan luottokelpoisuus, mitä yhtiö ei ole tehnyt. Yhtiö oli ollut tietoinen B:lle lyhyen ajan sisällä myönnetyistä kahdesta muusta luotosta.

X Oy:n lausuma

X Oy on 29.3.2023 toimittanut hovioikeudelle lausuman, jossa yhtiön puolesta on otettu kantaa B:n vastauksessa esitettyihin seikkoihin. Lausumassa on esitetty muun ohella seuraavaa.

B:n vaatimus luottokustannusten sovittelusta on hylättävä, koska luoton kustannukset ovat luotonmyöntöhetkellä voimassa olleen lain mukaiset ja kohtuulliset. Yhtiön oikeudenkäyntikulujen määrä hovioikeudessa on perusteltu valituksen pituus ja asian hoitamisen vaatima työmäärä huomioon ottaen.

Asian ratkaisemisen kannalta on merkityksetöntä, onko yhtiö toimittanut luottohakemusta B:lle. B ei ole väittämistaakan edellyttämällä tavalla käräjäoikeudessa vaatinut, että luoton myöntäminen kuluttajansuojalain säännösten vastaisesti johtaisi luottosopimuksen pätemättömyyteen tai muuhun seuraukseen. Luottokelpoisuuden arvioinnin laiminlyönnin seurauksena ei joka tapauksessa ole se, että yhtiöllä ei olisi oikeutta pääomaan tai luoton kustannuksiin. Luottosopimuksesta on toimitettu kappale kuluttajansuojalain mukaisesti lainaa haettaessa ilmoitettuun sähköpostiosoitteeseen. Luotonantajalta ei voida kohtuudella edellyttää, että B:n olisi tullut itse saada tieto luottosopimuksesta, kun luottoa oikeudetta hakenut henkilö oli ilmoittanut väärät yhteystiedot.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

B:n vastuu luotosta tunnistuslain nojalla

Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain

(tunnistuslaki) 23 §:n mukaan tunnistusvälineen haltijan on käytettävä tunnistusvälinettä sopimuksen ehtojen mukaisesti. Haltijan on säilytettävä tunnistusvälinettä huolellisesti. Haltijan velvollisuus huolehtia tunnistusvälineestä alkaa, kun hän on vastaanottanut sen. Tunnistusvälineen haltija ei saa luovuttaa välinettä toisen käyttöön.

Tunnistuslain 25 §:n 1 momentin mukaan tunnistusvälineen haltijan on ilmoitettava tunnistusvälineen tarjoajalle tai tämän nimeämälle muulle taholle tunnistusvälineen oikeudettomasta käytöstä ilman aiheetonta viivytystä havaittuaan asian.

Tunnistuslain 27 §:n 1 momentin mukaan tunnistusvälineen haltija vastaa tunnistusvälineen oikeudettomasta käytöstä vain, jos: 1) hän on luovuttanut tunnistusvälineen toiselle; 2) tunnistusvälineen katoaminen, joutuminen oikeudettomasti toisen haltuun tai oikeudeton käyttö johtuu hänen huolimattomuudestaan, joka ei ole lievää; tai 3) hän on laiminlyönyt ilmoittaa tunnistuspalvelun tarjoajalle tai sen ilmoittamalle muulle taholle tunnistusvälineen katoamisesta, joutumisesta oikeudettomasti toisen haltuun tai oikeudettomasta käytöstä ilman aiheetonta viivytystä sen havaittuaan.

Tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 1 kohtaa koskevien lain esitöiden mukaan tunnistusvälineen luovutuksella tarkoitetaan säännöksessä vapaaehtoista hallinnan luovutusta, tapahtuipa se missä tarkoituksessa tahansa. Tunnistusvälineen haltijan voidaan katsoa ottavan riskin välineen väärinkäytöstä, vaikka hän luovuttaisi sen toiselle esimerkiksi vain säilytettäväksi. Tämän vuoksi hän voi joutua vastuuseen riskin toteutuessa. Säännöksessä tarkoitetusta luovutuksesta on kysymys vain silloin, kun tunnistusvälineen haltija tietoisesti luovuttaa juuri välineen hallinnan toiselle. 1 kohdan säännös ei siten koske esimerkiksi tilannetta, jossa tunnistusvälineen haltija luovuttaa toiselle säilytettäväksi laukun, jossa tunnistusväline on (HE 36/2009 vp s. 64).

Palveluntarjoajan on voitava luottaa siihen, että etäyhteyden päässä oleva palvelunkäyttäjä on se, joka väittää olevansa. Sähköisten palveluiden ja sähköisen asioinnin kehittyminen edellyttää hyvin toimivia sähköisen tunnistamisen palveluita (HE 36/2009 vp s. 1, 36). Tunnistusvälineen haltijalta edellytettäviin kohtuullisiin varotoimiin voidaan yleensä katsoa kuuluvan esimerkiksi sen, että hän säilyttää tunnistusvälinettä ja sen käyttöön liittyviä yksilöiviä tietoja erillään niin, ettei sivullinen voi yhdistää niitä toisiinsa. Huolellisena menettelynä voidaan yleensä pitää esimerkiksi sitä, että tunnistusvälinettä säilytetään lompakossa tai käsilaukussa ja tunnuslukua kotona lipaston laatikossa. Esimerkiksi pankki- tai luottokortin haltija saattaa luovuttaa perheensä jäsenelle kortin ja kertoa sen käyttöön liittyvän yksilöivän tiedon. Periaatteessa luottokorttiyhtiön kannalta asialla ei ole merkitystä niin kauan kuin laskut maksetaan ajallaan. Sen sijaan tunnistusvälineen osalta olennainen kysymys on juuri tiettyyn tunnistusvälineeseen liitettävän henkilön henkilöllisyys. Tämän vuoksi myös tunnistusvälineen haltijoiden olisi miellettävä, että välinettä ei saa luovuttaa toisen käyttöön (HE 36/2009 vp s. 59–60).

Tunnistusväline on aina henkilökohtainen. Tunnistusvälinettä ei saa luovuttaa toiselle, ja sitä on säilytettävä huolellisesti. Tunnistusmenetelmän luotettavuus edellyttää myös riittävää tietoturvaa ja muun muassa tiedonsiirron luotettavuutta (KKO 2016:73, kohta 9). Tunnistusvälineen haltijan vastuuseen ei tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan vaikuta se syy, miksi väline on luovutettu toiselle. Luovuttaminen voi tässä yhteydessä tarkoittaa paitsi tunnistamiseen liittyvän välineen hallinnan siirtämistä myös salasanan tai muun tunnuksen ilmaisemista, joka on tarkoitettu vain tunnistusvälineen haltijan tietoon (KKO 2016:73, kohta 15).

Asiassa on riidatonta, että B oli antanut pankkitunnuksensa puolisolleen käytettäviksi laskujen maksamista varten. B:n mukaan hän oli näin menetellyt, koska hänellä ei ollut ollut älypuhelinta ja hänen terveydentilansa oli vaikeuttanut asioiden omatoimista hoitamista. Kolmas henkilö oli avustanut B:n puolisoa laskujen maksamisessa ja tässä yhteydessä saanut haltuunsa B:n tunnistusvälineen.

Vaikka tunnistusvälineen luovutukselle on B:n kertomin tavoin voinut olla sinänsä käytännöllisestä näkökulmasta perusteltu syy, tämä ei muuta sitä tosiseikkaa, että hän on luovuttanut tunnistusvälineen toiselle. Tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 1 kohta ei edellytä tunnistusvälineen haltijan vastuun syntymisen kannalta mitään muuta kuin tunnistusvälineen vapaaehtoista luovuttamista toiselle.

Tunnistusväline on edellä lausutut lainsäädännön esityöt ja oikeuskäytäntö huomioon ottaen korostuneen henkilökohtainen, eikä sitä ole tarkoitettu luovutettavaksi toiselle missään tilanteessa. Perheenjäsentä on pidettävä tunnistusvälineen luovuttamisen näkökulmasta sivullisena. Luovuttaessaan tunnistusvälineen puolisolleen B on menettänyt mahdollisuutensa kontrolloida sitä, miten puoliso tunnistusvälinettä käyttää tai suojaa.

Tunnistuslain säännösten tarkoitus huomioon ottaen perusteltuna tulkintana ei voida pitää sitä, että B ei olisi vastuussa tunnistusvälineensä oikeudettomasta käytöstä sillä perusteella, että tunnistusvälinettä oikeudettomasti käyttänyt henkilö ei ollut nimenomaan se, jolle B oli tunnistusvälineen luovuttanut. Selvää kuitenkin on, että kolmas henkilö oli saanut tunnistusvälineen tiedot haltuunsa B:n puolison myötävaikutuksen seurauksena, eikä kysymys ole ollut siitä, että sekä B:lle että tämän puolisolle aivan tuntematon taho olisi täysin yllätyksellisesti saanut tunnistusvälineen haltuunsa. Tunnistusvälineen luovuttamisella B:n puolisolle ja tunnistusvälineen oikeudettomalla käytöllä on näin ollen syy-yhteys.

Se, että B on itse joutunut asiassa rikoksen uhriksi, ei anna aihetta arvioida hänen tunnistuslain mukaista vastuutaan toisin. Korkeimman oikeudenkin ratkaisussa KKO 2016:73 lausutuin tavoin toisen tunnistusvälineen luvaton käyttö liittyy usein rangaistavaan tekoon. Tästä seuraava rangaistus- ja vahingonkorvausvastuu ei vaikuta siihen vastuuseen, joka tunnistuslain nojalla syntyy tunnistusvälineen haltijan oman huolimattomuuden tai muun menettelyn perusteella.

Edellä lausuttu huomioon ottaen B on vastuussa tunnistusvälineensä oikeudettomasta käytöstä tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella.

Luottosopimuksen B:lle toimittamisen merkitys

Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan kuluttajaluottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale sopimusta. Sopimus voidaan tehdä myös sähköisesti siten, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa sopimuksen muuttumattomana. Saman pykälän 3 momentin mukaan kuluttajalta ei saa luottosuhteen perusteella periä korkoa tai maksuja, joista ei ole sovittu 1 momentissa tarkoitetussa sopimuksessa.

Asiassa on sinänsä riidatonta, että B oli saanut luottosopimuksen ehtoineen tietoonsa vasta haastehakemuksen mukana. Hovioikeudella ei kuitenkaan ole aihetta epäillä yhtiön väitettä siitä, että kantajan kirjallisena todisteena esittämä 7.6.2019 päivätty luottosopimus ehtoineen oli toimitettu luottosopimuksen tekemisen yhteydessä luotonantajalle ilmoitettuun luotonhakijan sähköpostiosoitteeseen. Tämä sähköpostiosoite oli mitä ilmeisimmin B:n tunnuksia oikeudettomasti käyttäneen kolmannen henkilön hallinnoima tai keksimä. Tilanne poikkeaa korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2016:73 käsillä olleesta tilanteesta sikäli, että mainitussa ratkaisussa kantajana ollut luotonantaja ei ollut väittänyt-kään, että se olisi toimittanut luotonhakijalle kuluttajaluottosopimusta kirjallisesti tai sähköisessä muodossa millään tavalla.

Palveluntarjoajalla on lähtökohtaisesti oikeus luottaa siihen, että sähköistä tunnistautumista käyttävä taho on se, joka väittää olevansa. Tähän nähden perusteltuna ei voida pitää tulkintaa, että yhtiö olisi laiminlyönyt kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:stä johtuvat velvollisuutensa, kun se oli toimittanut luottosopimuksen ainoastaan siihen sähköpostiosoitteeseen, joka yhtiölle oli sähköisen tunnistautumisen yhteydessä ilmoitettu. Mainitulla pykälällä ei ole merkitystä B:n vastuun arvioimisessa.

B:n luottokelpoisuuden selvittäminen

Kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa. Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien luottorekisteri- ja muiden tietojen perusteella. Saman luvun 16 a §:n 2 momentin mukaan luotonantaja saa myöntää luoton kuluttajalle ainoastaan, jos tämän luottokelpoisuuden arviointi osoittaa, että luottosopimuksesta johtuvat velvoitteet todennäköisesti täytetään luottosopimuksessa edellytetyllä tavalla.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:ää koskevien esitöiden mukaan luotonantajan on lähtökohtaisesti aina tarkistettava kuluttajan luottotiedot. Tietoja kuluttajan tuloista ja muista taloudellisista olosuhteista tulisi hankkia myös rahamäärältään pienempiä luottoja myönnettäessä. Luotonantajalla olisi velvollisuus kohtuullisin toimenpitein pyrkiä varmistamaan kuluttajan antamien tietojen oikeellisuus. Riittävää ei olisi, että lainanhakijaa esimerkiksi internetissä tehtävässä lainahakemuksessa pyydettäisiin vain laittamaan rasti ruutuun, että hänellä on säännölliset, tietyn suuruiset tulot. Tulotietojen varmistamiseksi kuluttajaa tulisi tilanteesta riippuen pyytää toimittamaan esimerkiksi palkka- tai eläketodistus. Mitä suuremmasta lainasta on kyse, sitä seikkaperäisemmät selvitykset ovat tarpeen (HE 78/2012 vp s. 18–19).

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY

kumoamisesta (jäljempänä kulutusluottodirektiivi) johdanto-osan 26 perustelukappaleen mukaan etenkin kasvavilla luottomarkkinoilla on tärkeää, että luotonantajat eivät ryhdy vastuuttomaan lainanantoon eivätkä myönnä luottoja arvioimatta ensin luottokelpoisuutta ja että jäsenvaltiot toteuttavat tällaisen menettelyn estämiseksi tarvittavan valvonnan ja määrittävät tarvittavat keinot seuraamusten langettamiseksi näin menetteleville luotonantajille.

Kulutusluottodirektiivin 8 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että luotonantaja arvioi ennen luottosopimuksen tekemistä kuluttajan luottokelpoisuuden riittävien tietojen perusteella, jotka on voitu saada kuluttajalta, ja tarpeen mukaan asiaankuuluvasta tietokannasta haettujen tietojen perusteella. Jäsenvaltiot, joiden lainsäädännössä velvoitetaan luotonantaja arvioimaan ennen luottosopimuksen tekemistä kuluttajan luottokelpoisuus asiaankuuluvasta tietokannasta haettujen tietojen perusteella, voivat säilyttää tämän velvollisuuden.

Kulutusluottodirektiivin 23 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on annettava säännökset tämän direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ne pannaan täytäntöön. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Yhtiö on oma-aloitteisessa lausumassaan 29.3.2023 katsonut, että B ei ole väittämistaakan edellyttämällä tavalla vaatinut käräjäoikeudessa, että luoton myöntäminen kuluttajansuojalain 7 luvun 16 a §:n vastaisesti johtaisi luottosopimuksen pätemättömyyteen tai muuhun seuraamukseen tai ilmoittanut selkeästi, että luottokelpoisuuden arvioinnin laiminlyöntiin perustuva seikka tulisi ottaa ratkaisun perustaksi. Seikkaa ei tästä syystä voi yhtiön näkemyksen mukaan ottaa enää hovioikeudessa tutkittavaksi.

Hovioikeus toteaa, että B on käräjäoikeudessa vedonnut siihen, että yhtiö ei ollut toimittanut hänelle luottohakemusta, vaikkakaan ei suoranaisesti siihen, että luottosopimus olisi luottokelpoisuuden arvioinnin laiminlyömisen vuoksi pätemätön. Euroopan unionin tuomioistuin (myöhemmin EUT) on ratkaisussaan C 679/18 arvioinut kansallisen tuomioistuimen velvollisuutta ottaa viran puolesta huomioon kuluttajaluottodirektiivin 8 artiklan säännös kuluttajaluottoja koskevissa oikeudenkäynneissä. Mainitussa ratkaisussa EUT katsoi, että kansallisen tuomioistuimen tulee viran puolesta arvioida, onko luotonantaja noudattanut 8 artiklassa säädettyä luotonantajan velvollisuutta arvioida kuluttajan luottokelpoisuutta (kohdat 23–26, 34 ja 36). Nämä seikat huomioon ottaen hovioikeus ottaa huomioon tässä asiassa myös sen, onko yhtiö luottoa myöntäessään arvioinut B:n luottokelpoisuuden kuluttajansuojalain ja kulutusluottodirektiivin määräysten mukaisesti.

Selvää on, että todistustaakka luottokelpoisuuden arvioinnin toteuttamisesta ennen luoton myöntämistä on luotonantajalla ja tässä tapauksessa saatavaa perivällä yhtiöllä. Yhtiö ei ole laumassaan 29.3.2023 tai muussakaan asian käsittelyn vaiheessa edes väittänyt, että luotonantaja olisi arvioinut luottoa myöntäessään B:n luottokelpoisuutta. Luottohakemusta ei ole nimetty asiassa kirjalliseksi todisteeksi eikä myöskään pyynnöistä huolimatta toimitettu B:lle. Edellä mainittuihin seikkoihin nähden hovioikeus pitää selvänä, että yhtiö ei ole näyttänyt luotonantajan arvioineen B:n luottokelpoisuutta ennen luoton myöntämistä.

Kuluttajansuojalaissa ei ole 7 luvun 50 §:ssä säädetyn kiellon ja seuraamusmaksun lisäksi säännöksiä siitä, mitä oikeudellisia seuraamuksia luotonantajalle aiheutuu luottokelpoisuuden arvioinnin laiminlyömisestä yksittäisessä luottosuhteessa. Edellä mainitussa EUT:n ratkaisussa on todettu, että seuraamusten määrittäminen on jäsenvaltioiden harkinnassa, mutta seuraamusten on oltava tehokkaita oikeasuhtaisia ja varoittavia (kohdat 24 ja 25). Toisaalta EUT on ratkaisussaan todennut mahdollisten hallinnollisten seuraamusmaksujen olevan riittämätön tapa varmistaa kulutusluottodirektiivin 8 artiklan tehokas täytäntöönpano (kohdat 37–38).

Hovioikeus katsoo, että kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnin laiminlyömisellä voi olla merkitystä arvioitaessa luottosopimuksen ehtojen kohtuullisuutta. Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n mukaan, jos kuluttajansuojalaissa tarkoitetun sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella, jollei 2 §:stä muuta johdu, tai se voidaan jättää huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olojen muuttuminen sekä muut seikat.

Yhtiön kirjallisena todisteena esittämästä luottosopimuksesta ilmenee, että nyt kysymyksessä olevan kuluttajaluoton suuruus on ollut 3.000 euroa, nimellinen vuosikorko 27,735 % ja todellinen vuosikorko 48 % sekä

avauspalkkio 500 euroa. Luoton nostopäivä on ollut 7.6.2019, ensimmäinen eräpäivä 8.7.2019, lyhennyksen maksuväli kerran kuukaudessa ja takaisinmaksuaika kaksi vuotta. Luottosopimuksen ehtoja ei sellaisenaan voida pitää lainvastaisina tai kohtuuttomina. Luottokustannukset ovat kuitenkin selvästi tavanomaista korkeammat. Näin tuntuvien luottokustannusten ollessa kysymyksessä luotonantajan olisi korostuneen tärkeää arvioida luotonhakijan kyky maksaa luotto takaisin.

B vastaa tunnistuslain 27 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla luotosta sinänsä vastaavasti kuin itse tekemästään luottosopimuksesta. Toisaalta luotonantajan laiminlyötyä B:n luottokelpoisuuden selvittämisen riittävällä tavalla ja kun B:n maksukykyä koskevan lisäselvityksen hankkiminen olisi voinut johtaa siihen, että luottoa ei olisi myönnetty lainkaan, luottosopimuksen ehtojen soveltaminen sellaisenaan johtaa B:n kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, jos ehtoja ei luotonantajan myötävaikutuksen perusteella sovitella. Hovioikeus pitää näissä olosuhteissa kohtuullisena, että B ei vastaa yhtiölle miltään osin luottokustannuksista. Näin ollen B:n maksettavaksi jää luoton pääoma 3.000 euroa sekä perintäkulut 60 euroa korkolain mukaisine viivästyskorkoineen.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan.

B velvoitetaan suorittamaan X Oy:lle luoton pääoman 3.000 euroa korkolain mukaisine viivästyskorkoineen 15.10.2019 lukien ja perintäkulut 60 euroa korkolain mukaisine viivästyskorkoineen 8.4.2022 lukien. Lisäksi B velvoitetaan korvaamaan X Oy:lle oikeudenkäyntikuluina käräjäoikeudessa 1.600 euroa korkolain mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua tämän ratkaisun antamisesta lukien. Edelleen B velvoitetaan korvaamaan X Oy:lle oikeudenkäyntikuluina hovioikeudessa 600 euroa korkolain mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua tämän ratkaisun antamisesta lukien.

Muilta osin X Oy:n vaatimukset hylätään.

B:n vaatimus oikeudenkäyntikulujensa korvaamisesta asiassa hylätään.

Asian ratkaisseet hovioikeuden jäsenet:
Hovioikeudenneuvos Anne Laine
Hovioikeudenneuvos Virpi Vuorinen
Asessori Mikael Pulkkinen, joka esitteli asian
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Finlex.
Asiassa sovinto, ks. KKO 656/2024 25.4.2024.

TURUN HOVIOIKEUS 17.1.2024 S 23/651 NRO 36

Pysäköintimaksu – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Kanteen peruutus – Kysymys tarpeettoman oikeudenkäynnin aiheuttamisesta.

Pirkanmaan käräjäoikeuden tuomio ja päätös 22.2.2023

Ratkaisun keskeinen sisältö

A Oy:n pysäköintimaksua koskenut kanne käräjäoikeudessa oli peruutettu, mutta pääasian voittanut vastaaja B oli velvoitettu korvaamaan A Oy:n oikeudenkäyntikulut.

Hovioikeus otti oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momenttia soveltaessaan huomioon, että asiassa ei ollut ollut kysymys sellaisesta oikeudenkäynnin lopputulokseen vaikuttaneesta seikasta, josta A Oy ryhtyessään oikeudenkäyntiin ei ollut tiennyt eikä sen olisi pitänytkään tietää. A Oy oli nostanut kanteen haltijaolettaman perusteella B:tä vastaan tietoisena siitä, että kysymys ajoneuvon pysäköineestä henkilöstä voi olla riitainen ja että asian viime kädessä ratkaisee tuomioistuin. Mainittu kanteen menestymismahdollisuuksiin vaikuttava epävarmuustekijä oli siten ollen ollut A Oy:n tiedossa ja yhtiön on tullut ottaa se huomioon kannetta nostaessaan. Näin ollen ja kun B ei ollut laiminlyönyt velvollisuuksiaan oikeudenkäynnin osapuolena tai sen ulkopuolella, hän ei ollut tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut tarpeetonta oikeudenkäyntiä. B vapautettiin käräjäoikeuden tuomitsemasta velvollisuudesta korvata A Oy:n oikeudenkäyntikulut.

Vaatimukset hovioikeudessa

Valitus

B on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan, A Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimukset hylätään ja että A Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Perusteinaan B on lausunut, että hän ei ollut vastaajana tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut tarpeetonta oikeudenkäyntiä käräjäoikeudessa. A Oy oli kantajana esittänyt kanneperusteeksi, että vastaajan ajoneuvo oli ollut pysäköitynä vallitsevien ehtojen vastaisesti pysäköintialueella, mutta ei ollut vedonnut siihen, että B olisi pysäköinyt ajoneuvon tai ylipäätään tehnyt

mitään. B oli 18.5.2022 puhelimitse ilmoittanut yhtiön asiakaspalveluun, ettei pysäköity auto ole ollut hänen käytössään. Yhtiön asiakaspalvelija ei ollut hyväksynyt selitystä, eikä tiedustellut kuljettajan henkilöllisyyttä, vaan yhtiö oli jatkanut kanteen ajamista. B on 21.6.2022 käräjäoikeudelle antamassaan vastauksessa kiistänyt kanteen ilmoittaen, ettei hän ollut ollut auton kuljettaja, sekä esittänyt sijainnistaan todistelua. Yhtiö on 3.8.2022 peruuttanut kanteen pääasian osalta ja siten hävinnyt oikeudenkäynnin käräjäoikeudessa. B ei ole ollut A Oy:n sopimuskumppani, eikä hänellä ole ollut oikeudenkäynnin ulkopuolella yhtiöön nähden mitään velvollisuuksia, joita hän olisi laiminlyönyt. Kantajayhtiö on ottanut tietoisen riskin nostaessaan kanteen puutteellisilla perusteilla ja puutteellisella selvityksellä B:tä vastaan yksinomaan ajoneuvon rekisteröitynä omistajana. Yhtiön on myös pitänyt tietää, että oikeudenkäynnin kuluessa selvitys lisääntyy.

Vastaus

A Oy on vaatinut, että valitus hylätään tai toissijaisesti että asia palautetaan käräjäoikeuteen. Lisäksi A Oy on vaatinut, että B:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hovioikeudessa hylätään ja että B velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Perusteinaan A Oy on lausunut, että vastaaja B oli aiheuttanut käräjäoikeudessa tarpeettoman oikeudenkäynnin. B oli vasta vastauksessaan 21.6.2022 tuonut esiin, että ajoneuvo oli ollut täysin hänen poikansa käytössä. Tuohon saakka kantaja oli haltijaolettamaan perustuen uskonut, että vastaaja oli itse kuljettanut autoaan ja pysäköinyt sen. Vastaajan aiemmat "en ollut minä" -tyyppiset ilmoitukset eivät olleet riittävä selvitys siitä, että auton oli pysäköinyt joku muu henkilö kuin vastaaja. Kantajalla on oikeuskäytännön valossa ollut oikeus luottaa siihen, että ajoneuvon haltija on myös sen kuljettaja, kun muuta ei ole uskottavasti esitetty. Oikeudenkäyntikulut ovat johtuneet siitä, ettei vastaaja ollut ajoissa noudattanut häntä koskevaa selvitysvelvollisuutta. Vastaajan menettelyn hyväksyminen olisi vastoin oikeudenkäynnin tarkoitusta siitä, ettei prosessi saa perustua "yllätyksille". Kanne on peruutettu käräjäoikeuden lausumapyyntöön vastattaessa heti, kun kantajan kelpoisuusehdot täyttävä asiamies oli ottanut asian hoitaakseen. Valituksessa on esitetty lukuisia seikkoja, joihin A Oy ei ole päässyt ottamaan kantaa ensimmäisessä oikeusasteessa.

Hovioikeuden ratkaisu

Vaatimus asian palauttamisesta

Kysymys on oikeudenkäyntikuluja koskevasta valitusasiasta. B on valituksessaan perustellut kantaansa siitä, miksi hänen ei voida A Oy:n väittämin tavoin katsoa tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttaneen tarpeetonta oikeudenkäyntiä ja millä tavoin käräjäoikeuden ratkaisu on ollut virheellinen. A Oy:llä on ollut mahdollisuus lausua näistä kannanotoista omassa vastauksessaan, kuten se on tehnytkin. Asian palauttamiselle käräjäoikeuteen ei ole perustetta.

Perustelut

A Oy oli käräjäoikeudessa peruuttanut kanteen pääasian osalta ja se on jätetty sillensä. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 7 §:n 2 momentin pääsäännön mukaan kantajan on tuolloin korvattava vastapuolensa kulut, jollei ole erityistä syytä määrätä korvausvelvollisuudesta toisin. Käsiteltävässä asiassa on kuitenkin kysymys vain siitä, onko vastaaja B ollut tässä tilanteessa velvollinen korvaamaan A Oy:n oikeudenkäyntikulut.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan jos voittanut asianosainen on tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut tarpeettoman oikeudenkäynnin, hän on velvollinen korvaamaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut, jollei asiassa ilmenneisiin seikkoihin nähden ole aihetta määrätä, että kumpikin asianosainen saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Lainkohdan taustalla olevan hallituksen esityksen (HE 191/1993 vp s. 12–13) mukaan vastaaja voi aiheuttaa lainkohdassa tarkoitetun tarpeettoman oikeudenkäynnin esimerkiksi laiminlyömällä ilmoittaa vastapuolelleen seikasta, johon hänen oikeutensa kiistatta perustuu ja josta vastapuoli ei ole tiennyt eikä hänen ole pitänytkään tietää. Jos näissä tapauksissa on ilmeistä, että kantaja ei olisi nostanut kannetta, jos hän olisi saanut tiedon mainitusta seikasta, lainkohta tulee sovellettavaksi. Edellytyksenä lainkohdan soveltamiselle on, että hävinneen asianosaisen tietämättömyys asian ratkaisuun vaikuttavasta seikasta on johtunut hänen vastapuolensa menettelystä tai laiminlyönnistä.

A Oy oli 13.5.2022 nostanut asiassa kanteen haltijaolettaman perusteella B:tä vastaan tietoisena siitä, että kysymys ajoneuvon

pysäköineestä henkilöstä voi olla riitainen ja että asian viime kädessä ratkaisee tuomioistuin. Mainittu kanteen menestymismahdollisuuksiin vaikuttava epävarmuustekijä oli siten ollen ollut A Oy:n tiedossa ja yhtiön on tullut ottaa se huomioon kannetta nostaessaan. Kysymys ei ole ollut sellaisesta oikeudenkäynnin lopputulokseen vaikuttavasta seikasta, josta A Oy ryhtyessään oikeudenkäyntiin ei ollut tiennyt eikä sen olisi pitänytkään tietää.

Riidatonta on, että B, joka oli itse hoitanut asiaansa käräjäoikeudessa, oli summaariseen riita-asiaan 21.6.2022 antamassaan vastauksessa heti kiistänyt kanteen ja ilmoittanut, että hän ei ollut pysäköinyt kyseistä ajoneuvoa. B on vastauksessaan lisäksi ilmoittanut ajoneuvon olevan poikansa käytössä ja nimennyt todistelua olinpaikastaan pysäköintihetkellä. Riidatonta niin ikään on, että B oli reklamoinut asiasta kantajalle jo 18.5.2022 kiistäen toimineensa kuljettajana, mikä ei ole johtanut kanteen peruuttamiseen ennen vastauksen antamista. Näin toimien B ei ole oikeudenkäynnin osapuolena laiminlyönyt velvollisuuksiaan. B:llä, joka riidattomasti ei ole pysäköinyt ajoneuvoa, ei ole ollut A Oy:öön nähden oikeudenkäynnin ulkopuolista sopimusoikeudellista tai muutakaan velvollisuutta selvittää A Oy:lle ajoneuvon pysäköineen, yhtiön oikean sopimuskumppanin henkilöllisyyttä. Velvollisuuden puuttuessa myöskään sen vastaisesti toimimisesta ei ole voinut olla kysymys.

Edellä lausutuilla perusteilla B ei ollut tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut tarpeetonta oikeudenkäyntiä, eikä asiassa ole perustetta velvoittaa häntä korvaamaan A Oy:n oikeudenkäyntikuluja.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

B voittaa ja A Oy häviää muutoksenhaun. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaisesti A Oy on velvollinen korvaamaan B:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa. B:n oikeudenkäyntikululaskusta ilmenevät toimet ja niiden ajankäyttö eivät ole olleet A Oy:n vastauksessa väittämin tavoin asian hoitamiseksi tarpeettomia, eikä A Oy:llä ole ollut laskun määrästä huomautettavaa.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja B vapautetaan velvollisuudesta korvata A Oy:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa.

A Oy velvoitetaan maksamaan B:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 2.929,50 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua tämän tuomion antamisesta lukien.

A Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hovioikeudessa hylätään.

Asian ratkaisseet hovioikeuden jäsenet:
Hovioikeudenneuvos Rita Melartin, joka esitteli asian
Hovioikeudenneuvos Jenna Mansikkamäki
Asessori Mikael Pulkkinen
Asia on ratkaistu esittelystä.
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Finlex.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 9.2.2024, SERGEL FINANS OY V. MAIJA M, S 23/853 NRO 195

Takaisinsaanti 9 vuotta aiemmin annettuun yksipuoliseen tuomioon – Sopimussuhteen osoittamiseksi ei vapaan todistusharkinnan periaatteiden mukaisesti voitu asettaa mitään yleisiä asiakirjakohtaisia vähimmäisvaatimuksia. Sopimussuhteen olemassaoloa tuli arvioida paitsi esitettyjen kirjallisten todisteiden, myös kaiken muun asiassa vedotun ja ilmenneen selvityksen perusteella – Näyttötaakka – Todistustaakka – Vapaa todistusharkinta – Oikeudenkäymiskaaren 17 luku.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 10.2.2023 nro 1008 4588

Muuhun palvelussopimukseen, toimeksiantoon tai työntulossopimukseen perustuva velkomus

Valitus

Sergel Finans Oy on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja Vantaan käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio 15.1.2013 nro 1727 pysytetään sekä Maija M velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 300 eurolla ja hovioikeudessa 1.230 eurolla, molemmat määrät korkoineen.

Käräjäoikeus oli arvioinut näyttöä virheellisesti. Maija M oli tehnyt Telia Sonera Finland Oyj:n kanssa 21.10.2008 palvelusopimuksen laajakaistapalvelusta, ja oli siten velvollinen maksamaan sitä koskevat saatavat Sergel Finans Oy:lle, jolle saatavat oli siirretty. Maija M oli hakenut takaisinsaantia Vantaan käräjäoikeuden 15.1.2013 antamaan yksipuoliseen tuomioon vasta vuonna

2022. Maija M olisi voinut esittää kiistämisperusteensa jo saadessaan alkuperäisen haastehakemuksen tiedokseen. Maija M:n riitautusväitteet eivät olleet uskottavia ottaen huomioon, että hän oli esittänyt ne vasta yli kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun riitautuksen tekeminen olisi ollut ajankohtaista. Maija M ei ollut myöskään missään vaiheessa reklamoinut sopimuksesta tai laskuista, joten niistä oli tullut häntä sitovia.

Sergel Finans Oy:n näyttövelvollisuutta arvioitaessa tuli ylipäänsä ottaa huomioon ajan kuluminen. Kysymys oli ollut hyvin vanhoista saatavista, jotka olivat perustuneet yksipuoliseen tuomioon ja olleet yhä maksamatta. Sergel Finans Oy:ltä velkojana ei voitu edellyttää samanlaista näyttövelvollisuutta kuin uudempien saatavien kohdalla eikä sellaista näyttöä, jota ei ollut mahdollista esittää. Maija M ei velallisena voinut päästä oikeudellisesti parempaan asemaan viivyttelemällä asian riitauttamista.

Vastaus

Maija M on vaatinut, että valitus hylätään.

Käräjäoikeuden tuomio oli oikea. Sergel Finans Oy:n tuli velkojana säilyttää itsellään todisteet vanhastakin saatavasta. Kirjanpitolakiin perustuva oikeus hävittää tietoja tietyn määräajan jälkeen ei voinut olla peruste hävittää todisteita.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Hovioikeus viittaa asian taustan osalta käräjäoikeuden tuomioon (s. 1).

SELOSTUS ASIASTA

Vantaan käräjäoikeus on 15.1.2013 antanut yksipuolisen tuomion 13/1727 asiassa E 12/15858, jossa kantajana on ollut Sergel Oy ja vastaajana Maija M.

Maija M on hakenut takaisinsaantia edellä mainittuun Vantaan käräjäoikeuden tuomioon 26.11.2022 päivätyllä hakemuksella. Käräjäoikeus on keskeyttänyt edellä mainitun yksipuolisen tuomion täytäntöönpanon 28.11.2022 antamallaan päätöksellä.

TAKAISINSAANTIHAKEMUS

Vaatimukset. Maija M on vaatinut, että Vantaan käräjäoikeuden 15.1.2013 antama tuomio 13/1727 kumotaan ja kanne hylätään.

Maija M on vaatinut, että Sergel Finans Oy velvoitetaan korvaamaan sille asiassa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut eli oikeudenkäyntimaksu 530 euroa ja muut oikeudenkäyntikulut 200 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua tuomion antamisesta.

Perusteet. Maija M ei ole ottanut kyseessä olevaa velkaa tai käyttänyt TeliaSonera Oy:n palveluita. Telialta saadun tiedon mukaan hakijalla ei ole avoimia velkoja tai tehtyjä palvelusopimuksia Telialle.

Väitetty velka on puutteellinen tiedoiltaan sekä epäselvä ja sekava, joten sen perusteella ei olisi voitu antaa yksipuolista tuomiota.

Lasku ei ole oikeustosiseikka, eikä velkasuhdetta synnyttävä toimi.

VASTAUS

Vaatimukset. Sergel Finans Oy on ensisijaisesti katsonut, että takaisinsaantiasia on jätettävä tutkimatta ja toissijaisesti se on hylättävä ja yksipuolinen tuomio on jätettävä voimaan. Sergel Finans Oy on kiistänyt Maija M:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen perusteeltaan ja kiistänyt sen määrän 530 euroa ylittävin osin.

Lisäksi Sergel Finans Oy on vaatinut, että Maija M velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut 300 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisupäivästä.

Perusteet. Tutkimatta jättäminen. Takaisinsaantihakemuksessa ei ole tuotu ilmi mitään seikkaa, jolla olisi voinut olla vaikutusta ratkaistaessa yksipuolisella tuomiolla vuonna 2013. Edellytykset yksipuolisen tuomion antamiselle ovat olleet olemassa sitä annettaessa. Yksipuolista tuomiota annettaessa kysymys ei ole ollut TeliaSonera Finland Oyj:n saatavasta, vaan saatavan velkojaksi oli jo ennen yksipuolisen tuomion antamista vaihtunut Sergel Oy. Näin ollen sillä seikalla, että Telialla ei ole vastaajalta avointa saatavaa, ei ole asiassa mitään merkitystä. Koska takaisinsaantihakemus perustuu seikkaan, jolla selvästi ei ole asiassa merkitystä, takaisinsaantihakemus on jätettävä tutkimatta.

Takaisinsaantihakemuksen hylkääminen. Vastaaja on tehnyt TeliaSonera Finland Oyj:n kanssa palvelusopimuksen laajakaistapalvelusta 21.10.2008. Koska vastaaja ei ole maksukehotuksista huolimatta maksanut yksipuolisessa tuomiossa maksettavaksi vaadittuja laskuja Telialle, Telia on siirtänyt saatavan Sergel Oy:lle, joka on yksipuolisen antamisen jälkeen siirtänyt saatavan edelleen Sergel Finans Oy:lle.

Velkojalla ei ole velvollisuutta esittää näyttöä kovin vanhoista saatavista niiden perustuessa yksipuoliseen tuomioon, vaikka saatava olisi maksamatta. Vastaaja ei ole missään vaiheessa reklamoinut saatavasta. Siten saatava on tullut määrältään oikeaksi ja vastaajaa sitovaksi. Vastaaja on ottanut yhteyttä Sergel Oy:öön 2.11.2011 hänelle 20.10.2011 lähetetyn kirjeen jälkeen. Vastaajalle on tuolloin annettu selvitys kysymyksessä olevasta saatavasta, mutta vastaaja ei ole tuolloinkaan reklamoinut.

Oikeudenkäyntimaksua lukuun ottamatta vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus perustuu lain esitöissä linjattuun asianomaisen omaan vaivannäköön, joka ei ole oikeudenkäyntikuluna korvattava erä.

Hovioikeudessa on ratkaistavana, onko Maija M velvollinen suorittamaan Sergel Finans Oy:lle Vantaan käräjäoikeuden 15.1.2013 antamassa yksipuolisessa tuomiossa nro 1727

Maija M:n maksettavaksi määrätyt saatavat. Tarkemmin kysymys on siitä, onko Maija M solminut saatavien perusteena olevan palvelusopimuksen laajakaistapalvelusta, sekä millainen todistustaakka sopimuksesta asianosaisilla voidaan puheena olevan asian olosuhteissa katsoa olevan.

Sovellettavat oikeusohjeet

Hovioikeus viittaa näytön arviointia koskevien oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 1 §:n ja 2 §:n osalta käräjäoikeuden tuomioon (s. 3).

> *Näytön arvioinnin lähtökohdista.* Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 1 §:n mukaan tuomioistuimen on esitettyjä todisteita ja muita asian käsittelyssä esiin tulleita seikkoja harkittuaan päätettävä, mitä asiassa on näytetty tai jäänyt näyttämättä. Tuomioistuimen on perusteellisesti ja tasapuolisesti arvioitava todisteiden ja muiden seikkojen näyttöarvo vapaalla todistusharkinnalla, jollei laissa toisin säädetä.
>
> Saman lain 17 luvun 2 §:n mukaan riita-asiassa asianosaisen on näytettävä ne seikat, joihin hänen vaatimuksensa tai vastustamisensa perustuu. Seikan asettaminen tuomion perustaksi edellyttää, että asianosainen on esittänyt siitä uskottavan näytön.

Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentin mukaan asianosaisella, jota vastaan on annettu yksipuolinen tuomio, on oikeus hakea takaisinsaantia siinä tuomioistuimessa, joka on antanut yksipuolisen tuomion. Takaisinsaantia on haettava kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä lukien, kun takaisinsaannin hakija hänen läsnäollessaan toimitetussa ulosmittauksessa taikka muulla tavoin todisteellisesti on saanut tiedon yksipuolisesta tuomiosta. Edelleen oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan sen asianosaisen asiana, jonka vaatimuksesta yksipuolinen tuomio on annettu, on huolehtia siitä, että vastapuoli saa tiedon yksipuolisesta tuomiosta.

Yksipuolisen tuomion lainvoimaiseksi tulo on riippuvainen siitä, milloin se, jota vastaan yksipuolinen tuomio on annettu, saa siitä tiedon (HE 15/1990 vp s. 95). Siinä tapauksessa, että yksipuolinen tuomio on annettu oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 tai 14 §:n perusteella vastaajan laiminlyötyä vastata hakemukseen takaisinsaantihakemuksen tultua hyväksytyksi, asian kä3 sittelyä jatketaan samalla tavoin kuin jatkettaessa valmistelua 5 luvun 15 §:n perusteella (HE 15/1990 vp s. 97). Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista eli takaisinsaantioikeudenkäynti on aikaisemman prosessin jatkoa. Takaisinsaannin hakija ei joudu osoittamaan yksipuolista tuomiota virheelliseksi, vaan yksipuolisen tuomion hyväkseen saanut osapuoli joutuu näyttämään alkuperäisen kanteensa toteen. (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:15, s. 18.)

Asian arviointi ja johtopäätökset

Hovioikeus toteaa käräjäoikeuden tavoin, että asian takaisinsaantiluonteesta huolimatta näytön arvioinnin ja siihen sisältyvän todistustaakan osalta sovellettavaksi tulevat oikeudenkäymiskaaren 17 luvun yleiset todistelua koskevat säännökset. Sergel Finans Oy:llä on siten asian alkuperäisenä kantajana velvollisuus näyttää ne seikat, joihin sen vaatimus perustuu.

Vaatimuksen perustuessa sopimukseen lähtökohtana on, että Sergel Finans Oy:n on sopimukseen vetoavana näytettävä toteen sopimuksen syntymiseen ja olemassaoloon vaadittavat tosiseikat. Tätä näytön arvioinnin lähtökohtaa ei ole arvioitava toisin Sergel Finans Oy:n valituksessaan vetoaman ulosottokaaren 2 luvun 1 §:n 2 momenttia koskevan esityölausuman (HE 83/2014 vp s. 78) johdosta, joka koskee tilannetta, jossa velkojalla on lopullinen ulosottoperuste. Sergel Finans Oy:n vastuulla on takaisinsaantiasian alkuperäisenä kantajana huolehtia kanteensa perusteena olevasta näytöstä ja sen saavutettavuudesta ennen yksipuolisen tuomion lainvoimaistumista.

Asiassa on esitetty sama todistelu kuin käräjäoikeudessa. Sergel Finans Oy on vedonnut sopimusta osoittavina kirjallisina todisteina kolmeen asiakirjaan eli otteeseen Telian järjestelmästä, perintäkirjeeseen 20.11.2011 ja otteeseen perintäjärjestelmästä. Hovioikeus viittaa kirjallisten todisteiden sisällön osalta käräjäoikeuden tuomioon (s. 3).

> Kirjallisesta todisteesta 1 ilmenee, että Maija M -nimisen henkilön kanssa on 21.10.2008 tehty kauppa puhelimitse. Sopimusta koskeva sähköposti on lähetetty osoitteeseen [Maija R].
>
> Todisteesta 2 ilmenee, että Maija R -nimiselle henkilölle on lähetetty 20.10.2011 päivätty lasku, joka koskee TeliaSonera Finland Oyj:n avointa 867,68 euron suuruista saatavaa.
>
> Todisteesta 3 ilmenee, että Maija M -niminen henkilö on 2.11.2011 ottanut 20.10.2011 lähetetyn kirjeen johdosta velkojaan yhteyttä ja hänelle on kerrottu puhelimitse summa 869,61 euroa.

Käräjäoikeus on tuomiossaan (s. 4) katsonut, ettei sopimussuhteen olemassaolosta ollut esitetty riittävää näyttöä, kun asiassa ei ollut käytössä itse sopimusta, erillistä tilausvahvistusta taikka selvitystä esimerkiksi laajakaistaliittymän käyttämisestä tai Maija M:n maksukäyttäytymisestä.

Johtopäätökset. Näyttönä laajakaistaa koskevan sopimuksen syntymisestä on esitetty ote Telian järjestelmästä, jonka mukaan Maija M:n kanssa on tehty kauppa puhelimitse 21.10.2008. Järjestelmäotteen mukaan sopimus on lähetetty sähköpostitse, mutta kyseistä sopimusta ei ole asiassa esitetty. Myöskään erillistä tilausvahvistusta ei ole esitetty.

Käräjäoikeus toteaa, että sopimussuhteen olemassaolosta voidaan joskus tehdä päätelmiä myös toisen osapuolen käyttäytymisestä väitetyn sopimuksen syntymisen jälkeen. Asiassa ei ole vedottu oikeustosiseikkana eikä esitetty selvitystä, että vastaaja olisi käyttänyt laajakaistaliittymää ja kuinka pitkään sopimus on ollut voimassa.

Laajakaistaliittymän osalta asiassa ei ole myöskään väitetty tai esitetty selvitystä siitä, että vastaaja olisi esimerkiksi maksanut osan laskusaatavista väitetyn sopimussuhteen aikana.

Käräjäoikeus katsoo, että pelkkä merkintä puhelimitse tehdystä kaupasta ilman sitä koskevaa sopimusasiakirjaa ei ole riittävä näyttö sopimuksen syntymisestä. Sopimussuhdetta ei myöskään voi syntyä laskun lähettämisellä tai laskua koskevalla yhteydenotolla. Edellä lausutuilla perusteilla käräjäoikeus katsoo, että asiassa ei ole riittävällä tavalla näytetty sitä, että Maija M olisi tullut sidotuksi sopimussuhteeseen TeliaSoneran kanssa.

Näin ollen Maija M:n takaisinsaantihakemus hyväksytään ja kanne hylätään.

Hovioikeus toteaa, että sopimussuhteen osoittamiseksi ei vapaan todistusharkinnan periaatteiden mukaisesti voida asettaa mitään yleisiä asiakirjakohtaisia vähimmäisvaatimuksia. Siten käräjäoikeuden mainitsemien asiakirjojen puuttuminen ei vielä itsessään ole osoitus siitä, että osapuolten välillä ei olisi ollut laajakaistasopimusta. Sopimussuhteen olemassaoloa tulee arvioida paitsi esitettyjen kirjallisten todisteiden, myös kaiken muun asiassa vedotun ja ilmenneen selvityksen perusteella.

Hovioikeus toteaa, että Sergel Finans Oy on kirjallisin todistein esittänyt näyttöä siitä, että Maija M:n kanssa on sovittu 21.10.2008 laajakaistapalvelusta ja että hänelle on tähän sopimukseen perustuen toimitettu laskuja, jotka ovat siirtyneet perintään. Kirjallisten todisteiden oikeellisuutta ei ole aihetta epäillä. Vaikka todisteiden näyttöarvo erikseen arvioituna on vähäinen, ne hovioikeuden arvion mukaan kokonaisuutena tukevat riittävällä ta4 valla sopimussuhteen olemassaoloa. Hovioikeus katsoo, että näissä olosuhteissa, joissa Sergel Finans Oy on esittänyt riittävää näyttöä sopimuksen syntymisestä ja siihen perustuvasta laskutuksesta, Maija M:n on sopimuksen synnyn kiistävänä osapuolena osaltaan selvitettävä, miksi sopimusta ei nyt esitetystä näytöstä huolimatta ole syntynyt.

Maija M on velallisena kiistänyt sopimusperusteiset saatavat yli kymmenen vuoden kuluttua sopimuksen ilmoitetusta syntyajankohdasta ja noin kymmenen vuoden kuluttua käräjäoikeuden antamasta yksipuolisesta tuomiosta. Maija M on kiistänyt tehneensä kyseistä sopimusta tai käyttäneensä puheena olevia TeliaSonera Finland Oyj:n palveluita. Hovioikeus katsoo, että Maija M:n kiistämisväite ei saa tukea asiassa esitetystä kirjallisesta todistelusta tai asiakirja-aineistosta, joiden mukaisesti hänelle on osoitettu perintäkirje jo vuonna 2011 sekä haastehakemuksella tieto saatavista vuonna 2012. Maija M ei myöskään ole selvittänyt, miksi hän ei ole reklamoinut tai voinut reklamoida saamistaan laskutusasiakirjoista oikea- aikaisesti niiden saapumisen tai eräantymisen yhteydessä. Asiassa ei ole edes väitetty, että joku toinen henkilö olisi tilannut kyseiset palvelut Maija M:n nimissä.

Edellä esitetyin perustein ja asiaa kokonaisuutena arvioituaan hovioikeus katsoo toisin kuin käräjäoikeus, että asiassa on esitetty riittävä selvitys sopimuksesta ja siihen perustuvista saatavista, mitä osaltaan näissä olosuhteissa tukee myös reklamaatioiden puute huomattavan pitkän ajan kuluessa. Sergel Finans Oy on tältä osin esittänyt riittävän näytön saatavista ja niiden perusteesta. Näin ollen käräjäoikeuden tuomio on kumottava, asiassa annettu yksipuolinen tuomio jätettävä voimaan ja Sergel Finans Oy vapautettava sille määrätystä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta.

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus

Asian lopputulos huomioon ottaen Maija M on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n nojalla velvollinen korvaamaan Sergel Finans Oy:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa korkoineen vaaditun mukaisesti.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan. Sergel Finans Oy vapautetaan velvollisuudesta korvata Maija M:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa.

Vantaan käräjäoikeuden 15.1.2013 antama yksipuolinen tuomio nro 1727 asiassa E 12/15858 jää voimaan.

Maija M velvoitetaan korvaamaan Sergel Finans Oy:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 300 eurolla ja hovioikeudessa 1.230 eurolla, molemmat määrät korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamisesta lukien.

Asian ovat ratkaisseet:
hovioikeudenneuvos Mirjami Paso
hovioikeudenneuvos Antto Orasmaa
asessori Noora Suokas
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Helsingin hovioikeus.

TURUN HOVIOIKEUS 16.5.2024, AURUM CONTRACTOR V. V, S 24/3 NRO 327

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Lisäksi kun selvitystyö oli asiassa koitunut pääasiassa kantajan tehtäväksi, vastaaja oli määrätty korvaamaan kantajan kuluja 500 eurolla. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus 8.11.2023 nro 1013 4796

Vaatimukset hovioikeudessa

V on vaatinut, että hovioikeus kumoaa käräjäoikeuden ratkaisun oikeudenkäyntikuluja koskevalta osalta lukuun ottamatta yksipuolisen tuomion hakemusmaksua ja velvoittaa Oy Aurum Contactor Ltd:n korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa korkoineen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Hovioikeus on tutkinut edellytykset jatkokäsittelyluvan myöntämiselle.

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 14 §:ssä tarkoitetun oikeudenkäyntiaineiston perusteella asiassa ei ole

- ilmennyt aihetta epäillä käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta,
- tärkeätä lain soveltamisen karmalta myöntää jatkokäsittely lupaa eikä
- muuta painavaa syytä luvan myöntämiselle.

Käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuus on ollut mahdollista arvioida jatkokäsittely lupaa myöntämättä.

Päätöslauselma

Jatkokäsittelylupaa ei myönnetä. Käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Asia on ratkaistu esittelystä.
Hovioikeudenlaamanni Asko Nurmi
Hovioikeudenneuvos Minnimari Saari
Asessori Jari Laasanen, joka esitteli asian.
Ratkaisu on yksimielinen.

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden ratkaisu

Selostus asiasta

Oy Netford Capital Ltd on 19.10.2018 myöntänyt V:lle tililuoton (Ainalaina Tililuottosopimus). Luottoehtojen mukaa luottolimiitti on 2.000 euroa ja sopimus on voimassa toistaiseksi, luoton vuosikorko on kiinteä ja määrältään 102 prosenttia nostetun luoton ja nostopalkkion yhteismäärästä. Luoton nostamisesta tililtä veloitetaan nostopalkkio, jonka määrä on aina 13 prosenttia noston määrästä. Todellinen vuosikorko on 394,88 prosenttia. Tilinhoitomaksu on 5 euroa kuukaudessa niinä kuukausina, kun tilillä on avointa luottoa kuun 1. päivänä.

V on 19.10.2018 nostanut tililuottoa 400 euroa ja 10.12.2018 nostanut tililuottoa 760 euroa. V on 3.12.2018 tehnyt luottoon maksun 253,16 euroa. Luotto on sittemmin erääntynyt myös muilta osin maksettavaksi, mutta V ei ole tehnyt luottoon muita maksusuorituksia. Velkoja on myynyt saatavan Oy Aurum Contractor Ltd:lle (jäljempänä Aurum Contractor), joka on perinyt saatavaa ensin vapaaehtoisen perinnän keinoin.

Yksipuolinen tuomio 13.8.2019 nro 19/28106 (E 19/12465)

Varsinais-Suomen käräjäoikeus on 13.8.2019 antamallaan yksipuolisella tuomiolla velvoittanut V:n maksamaan Aurum Contractorille

1) Pääomaa 429,40 euroa ja sille 102 prosenttia viivästyskorkoa ajalta 31.1.2019-30.7.2019, minkä jälkeen viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaan

2) Pääomaa 655,40 euroa ja sille 102 prosenttia viivästyskorkoa ajalta 29.12.2018-27.6.2019, minkä jälkeen viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaan

3) korvaukseksi perintäkuluista 117 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisupäivästä lukien,

ja

4) korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista 175 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisupäivästä lukien.

Yksipuolisen tuomion antaminen on perustunut siihen, ettei V ole antanut asiassa vastausta.

Takaisinsaantihakemus 12.12.2022

V on 12.12.2022 hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon.

V on vaatinut, että yksipuolinen tuomio kumotaan, kanne hylätään perusteeltaan ja määrältään (kohtuuttomilta osin) ja että Aurum Contractor velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa viivästyskorkoineen. V on ilmoittanut, että perusteettomaan otetaan kantaa sen jälkeen, kun kantaja on toimittanut haastehakemuksen riitautumisen jälkeen sekä välitoimivaatimuksen perusteella pyydetyn lisäselvityksen ja näytön.

V on lausunut, että sovitut luottokustannukset ovat mahdollisesti pitkäaikaisessa ja jatkuvassa suurehkossa luotossa sopimusehtodirektiivin ja kuluttajansuojalain nojalla kohtuuttomia. Pakolliset lain edellyttämällä tavalla annetut tiedot todellisesta vuosikorosta ja maksettavasta kokonaismäärästä ovat puuttuneet. Aurum Contractorilla ei siten ole oikeutta periä luotosta vaatimiaan käsittelymaksuja, luottoaikaista korkoa eikä luottoaikaiseen korkoon perustuvaa viivästyskorkoa tai perintäkuluja. Näitä koskevat vaatimukset on hylättävä perusteettomina. Luottoehdot ovat olleet epäselviä luoton korkojen ja kulujen osalta. Koska V on tehnyt suorituksia nyt kysymyksessä olevien luottojen myöntämisen jälkeen, tulee Aurun Contractorin esittää kaikki nostot ja maksut kyseiseen luottoon saatavan riidattoman määrän asianmukaiseksi selvittämiseksi. Aurum Contractorin tulee esittää myös luottosopimus.

Aurum Contractorin lausuma 19.1.2023

Aurum Contractor on vaatinut

- ensisijaisesti takaisinsaantihakemuksen hylkäämistä ja asian jättämistä yksipuolisen tuomion varaan
- toissijaisesti V:n velvoittamista maksamaan sille kohtien 1 ja 2 velkapääomat korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen eräpäivistä lukien ja korvaamaan sen perintäkulut 117 euroa viivästyskorkoineen
- V:n velvoittamista korvaaman sille takaisinsaantiasian oikeudenkäyntikulut viivästyskorkoineen.

Aurum Contarctor on esittänyt luottosopimuksen sekä selvityksen luoton nostoista ja luottoon tehdyistä maksuista. Aurum Contractor on ilmoittanut, että kohdan 1 pääomavaatimus 429,40 euroa sisältää pääomaa 380 euroa ja nostopalkkiota 49,40 euroa ja kohdan 2 pääomavaatimus 655,40 euroa sisältää pääomaa 580 euroa ja nostopalkkiota 75,40 euroa. Aurum Contractor on lausumassaan selostanut luottosopimuksen syntymisprosessia ja tililuoton luonnetta. Aurum Contractor on lausunut, että luottokustannukset on sopimusehdoissa ilmoitettu selkeästi ja yksiselitteisesti. Luottoehdot eivät ole siten olleet puutteelliset tai epäselvät tai kohtuuttomat. Aurum Contractorilla on joka tapauksessa oikeus saada V:ltä suoritus luoton pääomasta. Epäselväksi on jäänyt, millä perusteella V katsoo luottopääomaa koskevat vaatimukset perusteettomiksi.

V:n lausuma 18.9.2023

V on lausunut, että hän on 19.10.2018 nostanut luottolimiittiä 200 euroa ja 10.12.2018 nostanut 760 euroa eli yhteensä 960 euroa ja hän on maksanut 3.12.2018 luottoon 235,16 euroa, joten riidatonta pääomavelkaa Auratum Contractorille on 706, 84 euroa ja tälle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista korkoa 31.1.2019 lukien. Kanteen 1 ja 2 kohtia ei siten tarvitse kumota kokonaisuudessaan, vaan siten, ettei niiden yhteismäärä ylitä 706,84 euroa.

V on lisäksi selostanut kohtuuttomiin sopimusehtoihin liittyvää Suomen oikeuskäytäntöä ja Euroopan Unionin tuomioistuimen ratkaisuja.

Aurum Contractorin lausuma 6.10.2023

Aurum Contractor on lausunut, että V on laskenut riidattoman pääoman määrän virheellisesti. (Tosin Aurum Contractor oli itsekin laskenut sen ensin virheellisesti). V on 19.10.2018 nostanut luotosta 400 euroa (ei 200 euroa). Nostoja on siten tehty yhteensä 1.160 euroa ja maksu on ollut 253,16 euroa, joten pääomaa on edelleen maksamatta 906,84 euroa.

Aurum Contractor on ilmoittanut, että sille on ulosoton kautta kyseisen yksipuolisen tuomion perusteella 30.5.2023 tilitetty suoritus 1.114,32 euroa ja 18.7.2023 suoritus 66,86 euroa. Aurum Contractor on todennut hyväksyvänsä sen, että ulosoton kautta tehdyt suoritukset kohdistetaan luottopääomiin sekä niille eräpäivistä maksupäiviin asti kertyneisiin korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisiin viivästyskorkoihin. Aurum Contractor on peruuttanut vaatimuksensa enemmälti, mutta vaatinut V:n velvoittamista maksamaan sille saamatta olevaa luottopääoma 15,41 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 19.7.2023 lukien.

Aurum Contractor on esittänyt laskelman siitä, miten se on päätynyt edellä mainittuun jäännöspääomaan.

Käräjäoikeuden selvennyspyyntö 9.10.2023

Käräjäoikeus on 9.10.2023 esittänyt asianosaisille selvennyspyynnön. Käräjäoikeus on

huomauttanut V:n avustajaa siitä, että V on kohdistanut takaisinsaannin luoton käsittelymaksuihin ja luottoaikaiseen korkoon, vaikka Aurum Contractor ei ole tällaisia vaatinut eikä V:tä ole velvoitettu tällaisia maksamaan. Käräjäoikeus on lisäksi pyytänyt V:tä vahvistamaan, että hänen pääomalaskelmansa on virheellinen, ja tiedustellut, vaatiiko V yksipuolisella tuomiolla tuomittujen oikeudenkäyntikulujen hylkäämistä.

Käräjäoikeus on pyytänyt Aurum Contractoria ilmoittamaan, vaatiiko se V:tä maksamaan yksipuolisen tuomion kohtien 3-4 perintä- ja oikeudenkäyntikulut.

Käräjäoikeus on kehottanut asianosaisia antamaan täsmälliset vaatimukset kysymyksiin. Käräjäoikeus on ilmoittanut, ettei se enää pyydä muita lausumia, ja että asian pitää tulla selväksi uhalla, että asia ratkaistaan, ja epäselvyydet jäävät kyseisen tahon vahingoksi.

Vastaukset selvennyskehotukseen 17.10.2023

Aurum Contractor on ilmoittanut, ettei se enää vaadi V:tä maksamaan yksipuolisen tuomion 3 kohdassa tuomittuja perintäkuluja, mutta vaatii 4 kohdassa tuomitut oikeudenkäyntikulut.

V:n avustaja on toimittanut käräjäoikeudelle seitsemän sivua pitkän kirjelmän. Kirjelmässä on lausuttu, että luoton maksamaton pääoma on yksipuolisen tuomion antamishetkellä ollut riidattomasti 906,84 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 31.1.2019 lukien. V on myöntänyt Aurum Contarctorin ilmoittamat ulosottotilitykset oikeiksi, mutta lausunut, että ulosoton maksulistauksen perusteella maksuja on kuitenkin ulosoton kautta tehty yhteensä 1.198,74 euroa. Tuo suoritus johtaa siihen, että koko velkapääoma on maksettu ja yksipuolinen tulee kumota ja kanne hylätä. V ei ole muuten riitauttanut Aurum Contractorin laskelmaa. V ei ole vastannut käräjäoikeuden kysymykseen yksipuolisessa tuomiossa tuomituista oikeidenkäyntikuluista.

V on lausumassaan selostanut laajasti sitä, miksi hänellä on oikeus kohdistaa kohtuuttomiin korko- ja kuluehtoihin jo tehdyt maksut palautuksena huomioituna pääoman maksussa. V on vedonnut Suomen oikeuskäytäntöön, Kuluttajaluottodirektiiviin ja EU-tuomioistuimen ratkaisuihin.

Aurum Contarctor on lausunut, että se ei ole tietokantaotteensa mukaan saanut ulosottolaitokselta enempää suoritusta V:n saataviin kuin jo ilmoittamansa 1.181,18 euroa.

Käräjäoikeuden tuomio

Käsittelyjärjestys

Asia on ratkaistu oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 a §:n nojalla yksinomaan kirjallisen valmistelun perusteella. Molemmat asianosaiset ovat suostuneet kirjalliseen menettelyyn eikä asia ole laadultaan sellainen, että sen ratkaiseminen edellyttäisi istuntokäsittelyn toimittamista.

Pääasiaratkaisun perustelut

Käräjäoikeus toteaa, että V:n takaisinsaantihakemuksen perusteella on ollut epäselvää, mihin hänen takaisinsaantinsa kohdistuu. V on ensin vaatinut koko yksipuolisen tuomion kumoamista, mutta myöhemmin myöntänyt, että hänellä on yksipuolisen tuomion antamisen aikaan ollut velan pääomaa maksamatta 906,84 euroa. V on vedonnut myös sovittujen luottokustannusten kohtuuttomuuteen ja lausunut, ettei Aurum Contractorilla ole oikeutta periä luotosta vaatimiaan käsittelymaksuja, luottoaikaista korkoa eikä luottoaikaiseen korkoon perustuvaa viivästyskorkoa tai perintäkuluja. Käräjäoikeus toteaa, ettei Aurum Contractor ole vaatinut eikä yksipuolisessa tuomiossa ole tuomittu V:n maksettavaksi luoton käsittelymaksuja eikä luottokorkoa. Mainittu ristiriita johtuu ilmeisesti siitä, että V:n avustaja on käyttänyt valmista mallipohjaa, jota hän ei ole muokannut V:n asiaan sopivaksi. V on lisäksi esittänyt takaisinsaantihakemuksessa väitteitä luottosopimusehtojen puutteellisuuksista ja epäselvyyksistä, vaikka hänellä ei tuossa vaiheessa ole ollut luoton sopimusasiakirjoja käsillä.

Aurum Contractor on V:n pyynnöstä esittänyt luottoasiakirjat ja luoton nosto- ja maksulaskelmat. Aurum Contractor on alkujaan kiistänyt takaisinsaantihakemuksen kokonaan ja väittänyt, etteivät luottokustannuksia koskevat sopimusehdot ole olleet kohtuuttomia. Asian käsittelyn aikana Aurum Contractor on kuitenkin vähitellen peruuttanut luottokustannuksia koskevia vaatimuksiaan, mikä niin ikään on haitannut asian käsittelyn keskittämistä. Aurum Contractorin jäljelle jääneet vaatimukset ovat täsmentyneet lopullisesti vasta 17.10.2023.

Asian käsittelyn aikana on tullut selväksi ja riidattomaksi, että V on nostanut luotosta yhteensä 1.160 euroa ja että hän on ennen yksipuolisen antamista tehnyt luottoon yhden suorituksen 235,16 euroa. Aurum Contractor on tässä oikeudenkäynnissä kohdistanut suorituksen kokonaan nostetun pääoman lyhen-

nykseksi. V:n pääomavelka on siten ollut riidattomasti 906,84 euroa. V on 18.9. ja 17.10.2023 hyväksynyt yksipuolisen tuomion tältä osin.

Sellaisia luottokustannuksiin kohdistuvia vaatimuksia, jotka voisivat kohtuuttomien sopimusehtojen vuoksi tulla tässä asiassa hylättäviksi, ovat

- kannekohtien 1 ja 2 pääomiin sisällytetyt nostopalkkiot 49,40 euroa ja 75,40 euroa ja
- kannekohtien 1 ja 2 pääomille vaadittu sopimusehtoon perustuva viivästyskorko 102 prosenttia.

Aurum Contractor on kuitenkin 6.10.2023 peruuttanut vaatimuksensa näiltä osin vaatien pääomille vain lakiin perustuvaa viivästyskorkoa. V ei ole peruutuksen jälkeen vaatinut asian ratkaisemista (OK 14:5 §). Käräjäoikeus ei näin ollen lausu sopimusehtojen kohtuuttomuudesta.

V on vastoin käräjäoikeuden ohjeistusta vielä 17.10.2023 antanut lausuman. Lausumassa on muun ohessa otsikko "Vastaajan oikeudesta kohdistaa kohtuuttomiin korkoja kuluehtoihin jo tehdyt maksut palautuksena huomioituna pääoman maksussa". Käräjäoikeus toteaa, ettei otsikon alla esitetty vaikuta liittyvän nyt kysymyksessä olevaan asiaan. V:n avustaja on ilmeisesti tässäkin käyttänyt valmista mallipohjaa. V on kuitenkin lausumassa katsonut, että korkoihin ja kuluihin tehdyt maksut tulee kohdistaa nostetun pääoman suoritukseksi.

Käräjäoikeus toteaa olevan riidatonta, että V on tehnyt luottoon yhden suorituksen 235,16 euroa. Aurum Contractor on 6.10.2023 lausumassaan ja laskelmassaan selvittänyt, että se on kohdistanut tuon suorituksen kokonaan luoton pääomaan. Koska V ei ole tehnyt luottoon muita suorituksia, V:n edellä lausuma on tarpeetonta ja asiaan kuulumatonta eikä sillä siten ole merkitystä asiassa.

Yhteenveto pääasian osalta

Kanteen ja takaisinsaantihakemuksen osittaisten peruutusten ja asianosaisten yksimielisyyden perusteella V:n suoritettavaksi Aurum Contractorille jää

- Luoton pääomaa 906,84 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen. Koska Aurum Contractorin yhdistetylle pääomalle vaatiman viivästyskoron alkupäivä on jäänyt epäselväksi, viivästyskoron alkamispäiväksi on määrättävä V:n myöntämä 31.1.2019.
- Yksipuolisessa tuomiossa tuomitut oikeudenkäyntikulut 175 euroa viivästyskorkoineen.

Aurum Contractor on yksipuolisen tuomion jälkeen saanut ulosottomenettelyn kautta suorituksia saatavalleen. Näillä jälkikäteisillä suorituksilla ei ole merkitystä arvioitaessa sitä, onko yksipuolinen tuomio kumottava. Suoritukset toki vähentävät V:n yksipuoliseen tuomioon perustuvaa maksuvelvollisuutta.

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Aurum Contractor on vaatinut korvausta oikeudenkäyntikuluistaan 1.636,80 euroa viivästyskorkoineen.

V on vaatinut korvausta oikeudenkäyntikuluistaan 6.795,20 euroa.

Vaatimus on koostunut

- avustajanpalkkiosta 16,5 työtunnin mukaan 300 eur/tunti eli arvonlisäveroineen 6.138 euroa

tuomioistuinmaksu 530 euroa, arvonlisäveroineen 657,20 euroa.

Vastaukset

V on hyväksynyt Aurum Contractorin vaatimuksen määrältään.

Aurum Contractor on paljoksunut V:n vaatimusta määrällisesti. Se on lausunut, että korvattavia oikeudenkäyntikuluja voivat olla tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut. Asiamiehen palkkion osalta tarpeellisten toimenpiteiden tulee suhteutua kulloisenkin yksittäistapauksen erityispiirteisiin, mutta yleensä myös asian vaikeuteen, asiamiehen suorittaman työn määrään ja laatuun sekä samalaisissa asioissa yleensä käytettyyn laskutukseen.

Asiassa on ollut kyse tavanomaisesta velkomusasiasta, joka on ratkaistu kirjallisessa menettelyssä. Asian tavanomaisuusarvioinnissa on asian luonteen lisäksi otettava huomioon, että V:n asiamiehellä on mittava kokemus tämän asian perusteiltaan vastaavanlaisista asioista. Asian laatu ja asiamiehen kokemus huomioon ottaen asian hoitamisen ei voida katsoa vaatineen asiamiehen laskuttamaa työtuntimäärää. Hyväksyttävä tuntimäärä asiamiehen työstä on 6.10.2023 saakka 5 tuntia (vaadittu 10,25 tuntia). V:n viimeisen lausuman laatimiseen käytettyä 6,5 tuntia ei voida missään tapauksessa pitää kohtuullisena. Myös asiamiehen käyttämä tuntihinta 300 euroa on huomattavan korkea. Kohtuullisena tuntihintana voidaan pitää enintään 220 euron tuntihintaa.

Kulukorvausvelvollisuuden osalta on otettava huomioon myös se, että V on alun pe-

rin kiistänyt myös pääomavaatimukset kokonaisuudessaan ja vasta lausumassaan 18.9.2023 myöntänyt ne oikeiksi. Riidaton pääomavaatimus on ollut Aurum Contractorin pääasiallinen vaatimus, johon nähden korkoja ja kuluja koskevat vaatimukset ovat olleet liitännäisiä.

Tuomioistuimen oikeudenkäyntimaksu on arvonlisäveroton maksu, joten vaatimus arvonlisäveron maksamisesta on tältä osin hylättävä.

Käräjäoikeuden arviointi

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n (1999/368) mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä aiheutuneet kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Lainkohdan esitöissä (HE 107/1998) on todettu, että tarpeellisilla toimenpiteillä tarkoitettaisiin sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat olleet aiheellisia kanteen ajamiseen tai vastaamiseen. Eräänä lähtökohtana tulee olla kulloisenkin asian laatu ja tarpeellisten toimenpiteiden vaatiman työn määrä. Vaikuttavia voivat olla myös asian vaikeus sekä riidanalaisen etuuden arvo ja muu merkitys. Esimerkiksi ylipitkien kirjoitusten laatimista ja siihen käytettyä aikaa ei voitaisi hyväksyä vastapuolen korvattavaksi tarpeelliseksi toimenpiteeksi. Oikeudenkäyntikulujen määrän ja niistä aiheutuvan riskin tulee olla järkevässä suhteessa itse pääasiaan. Korvausvelvollisuus ei voi olla rajaton eikä kohtuuton. Avustajan ja asiamiehen palkkio on määrättävä huomioon ottaen asian vaikeus ja laajuus sekä suoritetun työn määrä ja laatu. Asiamiehen palkkion osalta tarpeellisten toimenpiteiden ja kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen arvioinnin tulee suhteutua kulloisenkin yksittäisen asian erityispiirteisiin, mutta yleensä myös asian vaikeuteen, asiamiehen suorittaman työn määrään ja laatuun sekä samalaisissa asioissa yleensä käytettyyn laskutukseen.

Käräjäoikeus toteaa, että kysymyksessä on ollut tavanomainen velkomusasia, jonka oikeuskysymysten osalta oikeuskäytäntö on vakiintunutta. V:n asiamies on ajanut ja ajaa lukusia samankaltaisia takaisinsaantiasioita, joissa käyttämäänsä mallipohjaa hän on käyttänyt tässäkin asiassa. Mallipohjasta johtuen V:n lausumissaan esittämät väitteet eivät ole täsmänneet kannevaatimusten kanssa. V ei ole myöskään itse selvittänyt eikä esittänyt takaisinsaantinsa perusteena olevia luottoehtoja eikä luoton nosto- ja maksuhistoriaa, vaan tämä selvitys on jäänyt Aurum Contractorin tehtäväksi. V on lähinnä toistanut Aurum Contractorin laatimia lausumia sekä selostanut oikeuskäytäntöä, jolla ei ole ollut välitöntä yhteyttä asian tosiseikkoihin ja riidan kohteeseen. V on vielä vastoin käräjäoikeuden ohjetta 17.10.2023 toimittanut käräjäoikeudelle lausuman, jolla ei ole ollut vaikutusta asian ratkaisemiseen. Näin ollen käräjäoikeus katsoo, että takaisinsaantiasian ajaminen ei ole voinut viedä V:n asiamieheltä 16,5 työtuntia. Vaadittu tuntihinta 300 euroa ei myöskään ole oikeassa suhteessa asian laatuun, laajuuteen eikä asiamiehen työn laatuun nähden. Näin ollen käräjäoikeus hyväksyy V:lle aiheutuneina oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaisina oikeudenkäyntikuluina Aurum Contractorin myöntämän määrän 5 tuntia x 220 euroa =1.100 euroa + 264 euroa = 1.364 euroa + oikeudenkäynti maksu 530 euroa, joka on arvonlisäveroton = 1.894 euroa.

Sekä Aurum Contractor että V ovat oikeudenkäynnin kuluessa peruuttaneet osan toisiaan kohtaan esittämistään vaatimuksista. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan, jos asian käsittely jätetään sillensä sen vuoksi, että asianosainen on peruuttanut kanteensa, hänen on korvattava vastapuolensa kulut, jollei ole erityistä syytä määrätä korvausvelvollisuudesta toisin. Käräjäoikeus toteaa, että oikeuskäytännössä kanteen peruuttamisen on katsottu oikeudenkäyntikulujen korvaamisen kannalta merkitsevän lähtökohtaisesti sitä, että asianosainen on hävinnyt asian. Näin ollen Sekä Aurum Contractor että V ovat osittain voittaneet ja osittain hävinneet asiassa.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan.

V on lausunut, ettei osaakaan oikeudenkäyntikuluista voida tuomita kuluttajan maksettavaksi. V on väitteensä perusteeksi vedonnut EU-tuomioistuomen ennakkoratkaisuun 16.7.2020 yhdistetyissä asioissa C-224/19 ja C-259/19, Caixabank.

Käräjäoikeus toteaa, että kansalliset menettelysäännökset kuuluvat EU:n jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian piiriin.

Edellytyksenä on kuitenkin se, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan. Tehokkuusperiaate on syntynyt ja kehittynyt Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tehokkuusperiaatetta kuvataan vakiintuneesti niin, että kansalliset menettelysäännökset eivät saa olla sellaisia, että Unionin oikeudessa annettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. Mikäli kansalliseen oikeuteen perustuva lainsoveltamisratkaisu ei täyttäisi tehokkuusperiaatteen asettamia vaatimuksia, kansallista oikeutta olisi tulkittava uudella tavalla tai se olisi asetettava syrjään.

Käräjäoikeus toteaa, että mainituissa Unionin tuomioistuimen ratkaisuissa on ollut kysymys kahdesta espanjalaisen tuomioistuimen tekemästä ennakkoratkaisupyynnöstä. Unionin tuomioistuin on ratkaisussaan lausunut, että kansallisissa tuomioistuimissa käydystä oikeudenkäynnistä aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen jakaminen kuuluu jäsenvaltioiden menettelyllisen autonominen piiriin edellyttäen, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudatetaan. Kyseisellä espanjalaisella järjestelmällä oli kuitenkin luotu olennainen este, joka oli ollut omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja ei käytä direktiivissä 93/13 (sopimusehtodirektiivi) vahvistettua oikeutta sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden tehokkaaseen tuomioistuinvalvontaan.

Käräjäoikeus katsoo, ettei Caixabank-ratkaisu osoita, että Suomen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun ja sen 3 §:n soveltaminen nyt puheena olevassa asiassa estyisi tehokkuusperiaatteen vuoksi. V ei ole kansallisten kulusäännösten vuoksi menettänyt mahdollisuuksiaan saattaa sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevaa kysymystä tuomioistuimen tutkittavaksi eikä näiden mahdollisuuksien käyttäminen ole ollut suhteettoman vaikeaa. Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva kysymys ratkaistaan näin ollen kansallisten säännösten perusteella.

Aurum Conractorin häviämä osuus asiassa on noin 800 euroa (nostopalkkiot 124,80 euroa, viivästyskorot 180 päivältä 553,25 euroa ja perintäkulut 117 euroa). V:n häviämä osuus on 906,84 euroa. Käräjäoikeus katsoo, ettei kummankaan häviämää osuutta voida pitää toiseen verrattuna merkitykseltään vähäisenä eikä kummallakaan näin ollen ole oikeutta saada toiselta täyttä korvausta kuluistaan.

V on voittanut asian sopimukseen perustuvien luottokustannusten osalta. Kuten edellä on selostettu sopimusehtojen esittäminen, luottokustannusten ja pääoman erittely ja laskelmien tekeminen on jäänyt Aurum Contractorin tehtäväksi. Aurum Contractor on siten tehnyt sen työn, jonka perusteella V on voinut täsmentää sen, miltä osin hän hakee takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja miltä osin velkomus on riidaton. Näin ollen on olemassa syy velvoittaa V korvaamaan Aurum Contractorin oikeudenkäyntikulut osittain. Kohtuullisena osakorvauksena on pidettävä 500 euroa.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden 13.8.2019 antama yksipuolinen tuomio nro 19/12465 jää voimaan
- kohdissa 1-2 pääoman yhteensä 906,84 euron osalta korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 31.1.2019 lukien ja
- kohdan 4 osalta sellaisenaan.

Muilta osin asian käsittely jää sillensä ja yksipuolinen tuomio kumotaan.

V velvoitetaan korvaamaan Oy Aurum Contractor Ltd:n oikeudenkäyntikulut takaisinsaantiasiassa 500 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen, jota on maksettava kuukauden kuluttua tuomion antamispäivästä lukien.

Lähde: Turun hovioikeus.

EUT 13.6.2024, A VASTAAN FINNAIR OYJ, ASIA C-385/23.

Lentomatkustajan oikeudet – Asetus (EY) N:o 261/2004 – Matkustajille lennon pitkäaikaisen viivästymisen tai peruuttamisen johdosta maksettava korvaus – Yllättävä tekniset vika ja suunnitteluvirhe oli poikkeuksellinen olosuhde, joka ei ollut luonteensa tai alkuperänsä vuoksi lentoyhtiön tosiasiallisesti hallittavissa.

Korkein oikeus (Suomi).

Ks. alla KKO 2025:25, 20.2.2025.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja N. Piçarra sekä tuomarit N. Jääskinen ja M. Gavalec (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: L. Medina,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

[...]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen

sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 (EUVL 2004, L 46, s. 1) 5 artiklan 3 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Matkustaja A (jäljempänä A) ja toisaalta lentoliikenteen harjoittaja Finnair Oyj ja jossa on kyse lentoliikenteen harjoittajan kieltäytymisestä suorittaa korvausta kyseiselle matkustajalle, jonka lento on peruutettu.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Asetuksen N:o 261/2004 johdanto-osan 1, 14 ja 15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"(1) Lentoliikenteen alalla toteutettavalla [Euroopan] yhteisön toiminnalla olisi pyrittävä muun muassa varmistamaan matkustajien suojelun korkea taso. Lisäksi olisi otettava kaikilta osin huomioon kuluttajansuojelun yleiset vaatimukset.

– –

-14 [Eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä Montrealissa 28.5.1999 tehdyn yleissopimuksen, joka hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 5.4.2001 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2001/539/EY (EYVL 2001, L 194, s. 38)] mukaisesti olisi lennosta vastaaville lentoliikenteen harjoittajille asetettujen velvollisuuksien oltava rajoitettuja tai niitä ei pitäisi olla ollenkaan, jos tapaus on johtunut poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuulliset toimenpiteet olisi toteutettu. Tällaisia poikkeuksellisia olosuhteita saattaa syntyä erityisesti poliittisesti epävakaissa oloissa, sääolosuhteiden ollessa kyseisen lennon suorittamiseen sopimattomat, turvallisuusriskien ja odottamattomien lentoturvallisuuteen vaikuttavien puutteiden ilmetessä ja lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan toimintaan vaikuttavissa työtaistelutilanteissa.

-15 Poikkeuksellisten olosuhteiden olisi katsottava vallitsevan, jos ilmaliikenteen hallintaa koskevan päätöksen vaikutus tiettyyn lentokoneeseen jonakin tiettynä päivänä aiheuttaa kyseisen lentoliikenteen harjoittajan kyseisen lentokoneen yhden tai useamman lennon pitkäaikaisen viivästymisen, lennon siirtymisen seuraavaan päivään tai sen peruutuksen, vaikka lentoliikenteen harjoittaja on ryhtynyt kaikkiin kohtuullisiin järjestelyihin välttääkseen viivästykset tai peruutukset."

4 Asetuksen 5 artiklassa, jonka otsikko on "Peruuttaminen", säädetään seuraavaa:

"1. Jos lento peruutetaan:

– –

c) matkustajalla on oikeus saada lennosta vastaavalta lentoliikenteen harjoittajalta korvaus 7 artiklan mukaisesti, paitsi jos

i) matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta vähintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa, tai

ii) matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta vähintään seitsemän päivää ja enintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa ja tarjottu uudelleenreititystä, jonka mukaan hänen olisi lähdettävä korkeintaan kaksi tuntia ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa ja hän saapuisi määräpaikkaan alle neljä tuntia aikataulun mukaista saapumisaikaa myöhemmin, tai

iii) matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta alle seitsemän päivää ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa ja tarjottu uudelleenreititystä, jonka mukaan hänen olisi lähdettävä korkeintaan tuntia ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa ja hän saapuisi määräpaikkaan alle kaksi tuntia aikataulun mukaista saapumisaikaa myöhemmin.

– –

3. Lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan ei tarvitse maksaa 7 artiklan mukaista korvausta, jos se pystyy osoittamaan, että peruutus johtuu poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu.

– –"

5 Asetuksen 7 artiklan, jonka otsikko on "Oikeus korvaukseen", 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jos tähän artiklaan viitataan, matkustajan on saatava seuraavan suuruinen korvaus:

a) 250 euroa lentojen osalta, joiden pituus on enintään 1500 kilometriä;

b) 400 euroa yhteisön sisäisten lentojen osalta, joiden pituus on yli 1500 kilometriä, ja muiden lentojen osalta, joiden pituus on yli 1500 mutta alle 3500 kilometriä;

c) 600 euroa lentojen osalta, joihin ei voida soveltaa a tai b alakohtaa.

– –"

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

6 A varasi Finnairilta lennon, joka oli tarkoitus suorittaa 25.3.2016 Helsingistä (Suomi)

Bangkokiin (Thaimaa). Lento oli määrä suorittaa lentokoneella, joka oli otettu käyttöön hieman yli viisi kuukautta aikaisemmin.

7 Kyseisen lentokoneen polttoaineen määrän mittausjärjestelmässä ilmeni tekninen vika täytettäessä polttoainesäiliö juuri ennen lähtöä. Finnair katsoi, että tämä vika vaikutti olennaisesti lentoturvallisuuteen, minkä vuoksi se peruutti suunnitellun lennon ja suoritti sen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ilmoituksen mukaan vasta seuraavana päivänä eli 26.3.2016 varakoneella. Lento saapui määränpäähän noin 20 tuntia viivästyneenä.

8 Koska lennolla alun perin käytettäväksi tarkoitettu lentokonetyyppi oli uusi, vika oli ollut tuntematon ennen kyseistä tapausta, jolloin vika ilmeni ensimmäisen kerran maailmassa. Näin ollen lentokoneen valmistaja tai lentoturvallisuusviranomainen eivät olleet tienneet tästä viasta ennen tätä tapahtumaa, eivätkä ne siten olleet voineet ilmoittaa siitä.

9 Finnair ryhtyi välittömästi selvittämään polttoaineen määrän mittausjärjestelmän vian syytä. Noin vuorokauden kuluttua vika oli saatu ohitettua tyhjentämällä polttoainesäiliö ja täyttämällä se uudelleen polttoaineella. Tämän jälkeen kyseisellä lentokoneella voitiin jälleen lentää.

10 Lentokoneen valmistajan myöhemmin tekemissä tarkemmissa tutkimuksissa ilmeni, että vika oli johtunut kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskevasta piilevästä suunnitteluvirheestä.

11 Kyseisillä lentokoneilla lentämistä kuitenkin jatkettiin, ennen kuin vikaan saatiin lopullinen ratkaisu ohjelmistopäivityksellä helmikuussa 2017.

12 Koska Finnair kieltäytyi maksamasta A:lle asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja 7 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädettyä 600 euron suuruista vakiokorvausta, A nosti kanteen käräjäoikeudessa (Suomi). Finnair väitti, että kyseessä oleva vika oli kyseisen asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu poikkeuksellinen olosuhde ja että se oli toteuttanut kaikki toimenpiteet, joita siltä kohtuudella voitiin edellyttää.

13 Käräjäoikeus hyväksyi A:n kanteen ja katsoi, että pääasiassa kyseessä oleva vika johtui sinänsä vaikeasti ennakoitavissa olevasta suunnitteluvirheestä mutta kuului lentoliikenteen harjoittajan tavanomaiseen toimintaan. Pelkästään se seikka, että lentokoneen valmistaja ei ollut antanut Finnairille uuden lentokonetyypin osalta ohjetta siitä, miten tällaisessa virhetilanteessa tuli toimia, ei tehnyt tapahtumasta poikkeuksellista.

14 Finnair valitti käräjäoikeuden tuomiosta hovioikeuteen (Suomi). Hovioikeus katsoi, että polttoainemäärän mittausjärjestelmän vikaa oli pidettävä poikkeuksellisena olosuhteena, koska se ei liittynyt Finnairin toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen eikä se luonteensa tai alkuperänsä vuoksi ollut Finnairin tosiasiallisesti hallittavissa.

15 A valitti korkeimpaan oikeuteen (Suomi), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin.

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen uuteen lentokoneeseen vaikuttava tekninen vika asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu poikkeuksellinen olosuhde.

17 Kyseisellä tuomioistuimella on epäilyjä erityisesti siitä, onko sellainen lentoturvallisuuteen vaikuttava tekninen vika, jonka lentokoneen valmistaja myöntää vasta lennon peruuttamisen jälkeen johtuneen kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskevasta piilevästä suunnitteluvirheestä, 7.7.2022 annetussa tuomiossa SATA International – Azores Airlines (Polttoainetankkausjärjestelmän häiriö) (C-308/21, EU:C:2022:533) tarkoitettu ulkoinen tapahtuma ja näin ollen kyseisen asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu poikkeuksellinen olosuhde.

18 Sen varalta, että tähän vastataan kieltävästi, kyseinen tuomioistuin pohtii, voidaanko tiettyjen teknisten osien ennenaikaista toimimattomuutta koskevaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä soveltaa myös uudessa lentokonetyypissä ensimmäistä kertaa ilmenevään piilevään suunnitteluvirheeseen. Ei nimittäin ole epätavanomaista, että uudessa lentokonetyypissä ilmenee piileviä vikoja sen käyttöönoton alkuvaiheessa.

19 Tässä tilanteessa korkein oikeus päätti lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

“1) Voiko lentoliikenteen harjoittaja vedota asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuihin poikkeuksellisiin olosuhteisiin pelkästään sillä perusteella, että lentokoneen valmistaja on ilmoittanut, että kyse on ollut koko lentokonetyyppiä koskevasta piilevästä ja lentoturvallisuuteen vaikuttavasta suunnitteluvirheestä, vaikka ilmoitus on annettu vasta lennon viivästymisen tai peruuntumisen jälkeen?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on kielteinen ja arvioidaan sitä, ovatko olosuhteet johtuneet tapahtumista, jotka liitty-

vät asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen ja jotka ovat luonteensa tai alkuperänsä vuoksi tämän tosiasiallisesti hallittavissa, onko unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntö, joka koskee tiettyjen teknisten osien ennenaikaista toimimattomuutta, sovellettavissa nyt kysymyksessä olevan kaltaiseen tapaukseen, jossa kysymyksessä olevaa uutta lentokonetyyppiä rasittaneen virheen luonteesta ja sen korjausmekanismista ei ollut vielä lennon peruuntuessa tietoa valmistajalla eikä lentoliikenteen harjoittajalla?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

20 Kahdella kysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että äskettäin käyttöön otettuun uuteen lentokonetyyppiin kohdistuva odottamaton ja ennestään tuntematon tekninen vika, jonka vuoksi lentoliikenteen harjoittaja peruuttaa lennon, kuuluu kyseisessä säännöksessä tarkoitetun poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan, kun kyseisen lentokoneen valmistaja myöntää lennon peruuttamisen jälkeen, että vika johtui kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskevasta lentoturvallisuuteen vaikuttavasta piilevästä suunnitteluvirheestä.

21 Aluksi on syytä muistuttaa, että kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jos lento peruutetaan, matkustajalla on oikeus saada lennosta vastaavalta lentoliikenteen harjoittajalta korvaus mainitun asetuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti, paitsi jos matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta etukäteen kyseisen 5 artiklan 1 kohdassa säädetyissä määräajoissa.

22 Saman asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa, luettuna asetuksen johdanto-osan 14 ja 15 perustelukappaleen valossa, vapautetaan lentoliikenteen harjoittaja tästä korvausvelvollisuudesta, jos se pystyy osoittamaan, että peruuttaminen johtuu poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu, ja kun tällainen olosuhde ilmenee, että se on toteuttanut tilanteeseen soveltuvat toimenpiteet hyödyntämällä kaiken käytettävissään olevan henkilökunnan ja kaluston sekä taloudelliset keinot välttääkseen asianomaisen lennon peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen (ks. vastaavasti tuomio 23.3.2021, Airhelp, C-28/20, EU:C:2021:226, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

23 Koska kyseinen 5 artiklan 3 kohta on poikkeus periaatteesta, jonka mukaan matkustajilla on oikeus korvaukseen, ja kun otetaan huomioon asetuksen N:o 261/2004 tavoite, joka on sen johdanto-osan ensimmäisestä perustelukappaleesta ilmenevin tavoin matkustajien suojelun korkean tason varmistaminen, mainitun 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua poikkeuksellisten olosuhteiden käsitettä on tulkittava suppeasti (ks. vastaavasti tuomio 17.4.2018, Krüsemann ym., C-195/17, C-197/17–C-203/17, C-226/17, C-228/17, C-254/17, C-274/17, C-275/17, C-278/17–C-286/17 ja C-290/17–C-292/17, EU:C:2018:258, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

24 Tässä yhteydessä on muistutettava, että asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteellä tarkoitetaan tapahtumia, jotka eivät luonteensa tai alkuperänsä vuoksi liity asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen eivätkä ole tämän tosiasiallisesti hallittavissa, ja että nämä kaksi edellytystä ovat kumulatiivisia ja niiden täyttyminen on arvioitava tapauskohtaisesti (ks. vastaavasti tuomio 23.3.2021, Airhelp, C-28/20, EU:C:2021:226, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

25 Jolleivät edellisessä kohdassa mainitut kaksi kumulatiivista edellytystä täyty, tekniset viat eivät sellaisinaan ole asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja poikkeuksellisia olosuhteita (ks. vastaavasti tuomio 22.12.2008, Wallentin-Hermann, C-549/07, EU:C:2008:771, 25 kohta ja tuomio 12.3.2020, Finnair, C-832/18, EU:C:2020:204, 39 kohta).

26 Tässä asiayhteydessä on arvioitava, voiko odottamaton ja ennestään tuntematon tekninen vika, joka vaikuttaa äskettäin käyttöön otettuun uuteen lentokonetyyppiin ja jonka lennon peruuttamisen jälkeen todetaan johtuneen kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskevasta lentoturvallisuuteen vaikuttavasta piilevästä suunnitteluvirheestä, olla asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu poikkeuksellinen olosuhde.

27 Ensiksi on ratkaistava, voiko tekninen vika, jolla on edellisessä kohdassa mainitut piirteet, olla luonteensa tai alkuperänsä vuoksi tapahtuma, joka ei liity lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen.

28 Tältä osin unionin tuomioistuin on katsonut, että kun otetaan huomioon ne eri-

tyiset olosuhteet, joissa lentoliikennettä harjoitetaan, ja lentokoneiden teknologinen kehittyneisyys, lentokoneiden toiminnassa ilmenee väistämättä teknisiä ongelmia, vikoja tai lentokoneen tiettyjen osien ennenaikaista ja odottamatonta toimimattomuutta, minkä vuoksi on tavallista, että lentoliikenteen harjoittajat kohtaavat toimintansa yhteydessä tällaisia ongelmia (ks. vastaavasti tuomio 4.4.2019, Germanwings, C-501/17, EU:C:2019:288, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Tästä seuraa, että viasta, lentokoneen huollon puutteesta tai lentokoneen tiettyjen osien ennenaikaisesta ja odottamattomasta toimimattomuudesta johtuvan teknisen ongelman ratkaisemisen katsotaan kuuluvan lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen (ks. vastaavasti tuomio 22.12.2008, Wallentin-Hermann, C-549/07, EU:C:2008:771, 25 kohta; tuomio 17.9.2015, van der Lans, C-257/14, EU:C:2015:618, 41 ja 42 kohta ja tuomio 12.3.2020, Finnair, C-832/18, EU:C:2020:204, 41 kohta).

30 Tekninen vika, jonka osalta asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan kaluston muodostavien lentokoneiden valmistaja tai toimivaltainen viranomainen ilmoittaa, että jo käytössä olevissa lentokoneissa on lentoturvallisuuteen vaikuttava piilevä valmistusvirhe, ei kuitenkaan liity lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen, ja näin ollen se voi kuulua poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan (ks. vastaavasti tuomio 22.12.2008, Wallentin-Hermann, C-549/07, EU:C:2008:771, 26 kohta ja tuomio 17.9.2015, van der Lans, C-257/14, EU:C:2015:618, 38 kohta).

31 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, nyt käsiteltävässä asiassa on osoitettu, että tekninen vika johtuu kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskevasta lentoturvallisuuteen vaikuttavasta piilevästä suunnitteluvirheestä, joten on katsottava, ettei tämä tapahtuma liity edellisessä kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen.

32 Toiseksi on arvioitava, onko teknistä vikaa, jolla on tämän tuomion 26 kohdassa mainitut ominaisuudet, pidettävä tapahtumana, joka ei ole miltään osin asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan tosiasiallisesti hallittavissa, eli tapahtumana, joka ei ole millään tavalla lentoliikenteen harjoittajan määräysvallassa (ks. vastaavasti tuomio 23.3.2021, Airhelp, C-28/20, EU:C:2021:226, 36 kohta).

33 On totta, että lähtökohtaisesti tekninen vika tai häiriö on tosiasiallisesti lentoliikenteen harjoittajan hallittavissa, koska tällaisten vikojen ja häiriöiden ehkäiseminen ja korjaaminen sisältyy lentoliikenteen harjoittajalle kuuluvaan tehtävään varmistaa liiketoiminnassaan käyttämiensä lentokoneiden huolto ja moitteeton toiminta (tuomio 17.9.2015, van der Lans, C-257/14, EU:C:2015:618, 43 kohta). Asia on kuitenkin toisin, jos lentokoneessa on piilevä suunnitteluvirhe.

34 On nimittäin yhtäältä niin, että vaikka lentoliikenteen harjoittajan on varmistettava liiketoiminnassaan käyttämänsä lentokoneen huolto ja moitteeton toiminta, voidaan kuitenkin epäillä, onko siinä tapauksessa, että kyseisen lentokoneen valmistaja tai toimivaltainen viranomainen ilmoittaa piilevästä suunnitteluvirheestä vasta lennon peruuttamisen jälkeen, lentoliikenteen harjoittajalla tosiasiallisia edellytyksiä yksilöidä tämä virhe ja korjata se, joten tällaisen virheen esiintymisen ei voida katsoa olevan sen hallittavissa.

35 Toisaalta asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua poikkeuksellisten olosuhteiden käsitettä koskevasta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että tapahtumat, joiden alkuperä on lentoliikenteen harjoittajan sisäinen, on erotettava tapahtumista, joiden alkuperä on siihen nähden ulkoinen, koska ainoastaan jälkimmäiset voivat olla sellaisia, etteivät ne ole lentoliikenteen harjoittajan tosiasiallisesti hallittavissa. Ulkoisten tapahtumien käsitteeseen sisältyvät sellaiset tapahtumat, jotka johtuvat osittain lentoliikenteen harjoittajan toiminnasta ja osittain ulkoisista olosuhteista, joita käytännössä ilmenee vaihtelevissa määrin mutta joita lentoliikenteen harjoittaja ei hallitse, koska niiden taustalla on toisen lentoliikenteen harjoittajan taikka ilmailu- tai lentoasematoimintaan puuttuvan julkisen tai yksityisen toimijan kaltaisen kolmannen osapuolen toimi (tuomio 7.7.2022, SATA International – Azores Airlines (Polttoainetankkausjärjestelmän häiriö), C-308/21, EU:C:2022:533, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

36 Nyt käsiteltävässä asiassa on siis ratkaistava, voiko se, että valmistaja ilmoittaa tai myöntää lentokonetta koskevan ja lentoturvallisuuteen vaikuttavan piilevän suunnitteluvirheen olemassaolon sen jälkeen, kun lentoliikenteen harjoittaja oli päättänyt peruuttaa lennon, merkitä sitä, että kolmas osapuoli puuttuu lentoliikenteen harjoittajan lentotoimintaan, ja voiko se näin ollen olla ulkoinen tapahtuma.

37 Tältä osin on täsmennettävä, että tämän tuomion 30 ja 35 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ei ilmene, että piilevän suunnitteluvirheen luokittelu poikkeuksellisiksi olosuhteiksi edellyttäisi unionin tuomioistuimen mukaan sitä, että lentokoneen valmistaja tai toimivaltainen viranomainen on ilmoittanut kyseisen virheen olemassaolosta ennen virheen aiheuttaman teknisen vian ilmenemistä. Sillä, minä ajankohtana lentokoneen valmistaja tai toimivaltainen viranomainen ilmoittaa teknisen vian ja piilevän suunnitteluvirheen välisestä yhteydestä, ei ole merkitystä, koska tämä piilevä suunnitteluvirhe oli olemassa lennon peruuttamisen ajankohtana eikä lentoliikenteen harjoittajalla ollut käytettävissään mitään hallintakeinoa sen korjaamiseksi.

38 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen tilanteen luokitteleminen asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuksi poikkeukselliseksi olosuhteeksi on lentomatkustajien suojelun korkean tason takaamista koskevan tavoitteen mukaista, mihin kyseisellä asetuksella pyritään, kuten sen johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa täsmennetään. Tämä tavoite nimittäin edellyttää, ettei lentoliikenteen harjoittajia tule rohkaista pidättäytymään tällaisen häiriön edellyttämien toimenpiteiden toteuttamisesta asettamalla lentojensa jatkamisen ja täsmällisyyden etusijalle lentojen turvallisuuden tavoitteeseen nähden (ks. analogisesti tuomio 4.5.2017, Pešková ja Peška, C-315/15, EU:C:2017:342, 25 kohta ja tuomio 4.4.2019, Germanwings, C-501/17, EU:C:2019:288, 28 kohta).

39 Esitettyihin kysymyksiin on edellä todetuin perustein vastattava, että asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että äskettäin käyttöön otettuun uuteen lentokonetyyppiin kohdistuva odottamaton ja ennestään tuntematon tekninen vika, jonka vuoksi lentoliikenteen harjoittaja peruuttaa lennon, kuuluu kyseisessä säännöksessä tarkoitetun poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan, kun kyseisen lentokoneen valmistaja myöntää lennon peruuttamisen jälkeen, että vika johtui kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskevasta lentoturvallisuuteen vaikuttavasta piilevästä suunnitteluvirheestä.

Oikeudenkäyntikulut

40 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kahdeksas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että

äskettäin käyttöön otettuun uuteen lentokonetyyppiin kohdistuva odottamaton ja ennestään tuntematon tekninen vika, jonka vuoksi lentoliikenteen harjoittaja peruuttaa lennon, kuuluu kyseisessä säännöksessä tarkoitetun poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan, kun kyseisen lentokoneen valmistaja myöntää lennon peruuttamisen jälkeen, että vika johtui kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskevasta lentoturvallisuuteen vaikuttavasta piilevästä suunnitteluvirheestä.

Oikeudenkäyntikieli: suomi.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62023CJ0385.

KKO:2024:45 03.07.2024 S 2023/366 TALTIO 1099

Yksipuolisen tuomion todisteellinen tiedoksianto – Sähköinen tiedoksiantomenetelmä – Salattu sähköposti, erikseen toimitettu salasana, otsikossa yksilöity tiedoksi annettava yksipuolinen tuomio, liitteenä pdf-tiedosto, saatu lukukuittaus – Ei merkitystä sillä, oliko vastaaja todellisuudessa ottanut selkoa yksipuolisesta tuomiosta.

A oli velvoitettu yksipuolisella tuomiolla maksusuoritukseen B Oy:lle. B Oy oli lähettänyt yksipuolisen tuomion A:lle tiedoksi salatun sähköpostin liitteenä. A oli avannut sähköpostin hänelle tekstiviestillä toimitetun salasanan avulla, jolloin B Oy oli saanut viestin avaamisesta automaattisen lukukuittauksen. A haki takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon myöhemmin kuin 30 päivän kuluessa sähköpostin lukukuittauksesta ja katsoi, että tiedoksianto ei ollut tapahtunut todisteellisesti.

Korkein oikeus katsoi ratkaisusta ilmenevillä perusteilla, että A oli saanut sähköpostilla yksipuolisesta tuomiosta tiedon oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentissa tarkoitetuin tavoin todisteellisesti niin, että lainkohdassa mainittu määräaika takaisinsaannin hakemiselle oli alkanut. Takaisinsaantihakemus jätettiin tutkimatta. (Ään.)

OK 12 luku 15 § 1 mom

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Asian tausta

Käräjäoikeus oli 23.12.2020 antamallaan yksipuolisella tuomiolla velvoittanut A:n suorittamaan B Oy:lle (yhtiö) kuluttajaluottosopimukseen perustuvia saatavia korkoineen.

Yhtiö oli 24.12.2020 lähettänyt yksipuolisen tuomion A:lle tiedoksi pdf-tiedostona salatun sähköpostiviestin liitteenä sekä lähettänyt sähköpostin avaamiseen tarvittavan salasanan A:lle tämän puhelimeen toimitetulla tekstiviestillä. Sähköpostin automaattisen lukukuittauksen mukaan A oli 24.12.2020 salasanan avulla avannut sähköpostin.

A oli 22.9.2021 tilannut yksipuolisen tuomion käräjäoikeudesta, ja oli 4.10.2021 vireille tulleella hakemuksellaan hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon. Yhtiö vaati käräjäoikeudessa, että A:n takaisinsaantihakemus jätetään myöhään saapuneena tutkimatta, koska A oli saanut yksipuolisen tuomion todisteellisesti tiedokseen 24.12.2020. A vastusti yhtiön vaatimusta, koska hän ei ollut antanut suostumustaan sähköiseen tiedoksiantoon eikä hän ollut pystynyt avaamaan sähköpostin liitteenä ollutta yksipuolista tuomiota.

Päijät-Hämeen käräjäoikeuden tuomio 10.5.2022 nro 1003 4298

Käräjäoikeus totesi, että tiedoksiannon ei voitu katsoa tapahtuneen 24.12.2020, koska sähköinen tiedoksianto viranomaisasiassa edellyttää asianosaisen suostumusta ja koska A:n ei ollut edes väitetty antaneen suostumustaan yksipuolisen tuomion tiedoksi antamiseen yhtiön toteuttamalla tavalla. Kun yhtiö ei ollut väittänyt muutakaan tiedoksisaannin ajankohtaa, A:n oli katsottava hakeneen takaisinsaantia määräajassa.

Käräjäoikeus otti takaisinsaantihakemuksen tutkittavakseen, hyväksyi A:n takaisinsaantihakemuksen ja kumosi yksipuolisen tuomion.

Itä-Suomen hovioikeuden tuomio 16.5.2023 nro 282

Hovioikeus totesi yhtiön valituksen johdosta, että takaisinsaantimääräajan alkamisen kannalta merkityksellistä oli yksipuolisen tuomion todisteellinen tiedoksianto. Osapuoli, jonka vaatimuksesta yksipuolinen tuomio oli annettu, vastasi yksipuolisen tuomion tiedoksiannosta. Tämän osapuolen valittavissa oli myös yksipuolisen tuomion tiedoksiantotapa. Merkitystä ei siten tullut antaa sille, ettei A ollut etukäteen antanut suostumustaan sähköisenä viestinä toimitettavaan tiedoksiantoon. Yhtiön noudattamaa tiedoksiantotapaa voitiin pitää todisteellisena, kun tiedoksianto oli todennettavissa lukukuittauksesta.

Hovioikeus totesi edelleen, että kantaja oli lähtökohtaisesti velvollinen näyttämään toteen, että vastaaja oli saanut yksipuolisen tuomion tiedokseen. Kantajan todistustaakka ei kuitenkaan ollut rajoittamaton, eikä kantaja siten esimerkiksi ollut velvollinen näyttämään toteen, että vastaaja oli todella tutustunut tiedoksi saamansa ratkaisun sisältöön. Tiedoksiantotavasta riippumatta riittävää oli, että vastaajalla oli ollut halutessaan mahdollisuus tutustua ratkaisuun.

Hovioikeus katsoi selvitetyksi, että A oli avattuaan saamansa sähköpostiviestin saanut tietää, mitä asia oli koskenut, missä tarkoituksessa viesti oli hänelle lähetetty ja että hänelle toimitettu yksipuolinen tuomio oli ollut luettavissa liitteestä. Kysymys oli ollut tavanomaisesta pdf-muotoisesta liitteestä, joten oli syntynyt vahva olettama, että A:lla oli ollut mahdollisuus tutustua yksipuoliseen tuomioon. Lisäksi A:lla oli ollut sähköpostiviestistä ilmenevällä tavalla viestiin vastaamalla mahdollisuus ottaa yhteyttä viestin lähettäneeseen tahoon liitetiedoston avaamiseen liittyneiden ongelmien ilmetessä siitä huolimatta, ettei viesti ollut nimenomaisesti sisältänyt yhteystietoja. Tämä huomioon ottaen ainoastaan A:n yksilöimätön väite siitä, että hän ei ollut saanut pdf-tiedostoa auki, ei riittänyt kumoamaan olettamaa tiedoksiannon tapahtumisesta.

Hovioikeus katsoi, että A oli oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentin edellytykset täyttävällä tavalla saanut yksipuolisen tuomion todisteellisesti tiedokseen 24.12.2020. A oli toimittanut takaisinsaantihakemuksen käräjäoikeudelle 4.10.2021 eli kyseisessä lainkohdassa säädetyn 30 päivän määräajan jälkeen. Takaisinsaantihakemus tuli jättää tutkimatta.

Hovioikeus kumosi käräjäoikeuden tuomion ja jätti A:n takaisinsaantihakemuksen tutkimatta. Käräjäoikeuden 23.12.2020 antama yksipuolinen tuomio jäi noudatettavaksi.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeuden jäsenet Harri Hyvärinen, Kari Puukka ja Tellervo Turunen. Esittelijä Veera Ruhanen.

Muutoksenhaku korkeimmassa oikeudessa

A:lle myönnettiin valituslupa.

A vaati valituksessaan, että hovioikeuden tuomio kumotaan ja käräjäoikeuden ratkaisun lopputulos pysytetään.

Yhtiö vaati vastauksessaan, että valitus hylätään.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

1. B Oy (yhtiö) on toimittanut Kymenlaakson käräjäoikeuden 23.12.2020 antaman yksipuolisen tuomion A:lle tiedoksi lähettämällä tuomion hänelle pdf-tiedostona salatun sähköpostin liitteenä. A on 24.12.2020 avannut sähköpostin hänen puhelimeensa tekstiviestillä lähetetyllä salasanalla. Käräjäoikeus on katsonut, että yksipuolisen tuomion tiedoksiannon ei voitu katsoa tapahtuneen 24.12.2020, koska suostumusta kysymyksessä olevaan sähköiseen tiedoksiantoon ei ollut annettu, ja tutkinut takaisinsaantihakemuksen. Hovioikeus on katsonut, että yksipuolinen tuomio oli annettu todisteellisesti tiedoksi 24.12.2020 ja jättänyt takaisinsaantihakemuksen tutkimatta myöhässä tehtynä.

2. Korkeimmassa oikeudessa on kysymys siitä, onko A 24.12.2020 saanut yksipuolisesta tuomiosta tiedon oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentissa tarkoitetuin tavoin todisteellisesti niin, että lainkohdassa mainittu määräaika takaisinsaannin hakemiselle on alkanut.

Sovellettavat oikeusohjeet

3. Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan asianosainen, jota vastaan on annettu yksipuolinen tuomio, ei saa valittaa siitä. Yksipuolisessa tuomiossa on tästä ilmoitettava ja samalla annettava ohjeet, minkä ajan kuluessa ja missä tuomioistuimessa takaisinsaantia on haettava. Saman luvun 14 §:n 1 momentin mukaan sen asianosaisen asiana, jonka vaatimuksesta yksipuolinen tuomio on annettu, on huolehtia siitä, että vastapuoli saa tiedon yksipuolisesta tuomiosta, ellei pykälän 2 momentista muuta johdu.

4. Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentin mukaan asianosaisella, jota vastaan on annettu yksipuolinen tuomio, on oikeus hakea takaisinsaantia siinä tuomioistuimessa, joka on antanut yksipuolisen tuomion. Takaisinsaantia on haettava kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä lukien, kun takaisinsaannin hakija hänen läsnäollessaan toimitetussa ulosmittauksessa taikka muulla tavoin todisteellisesti on saanut tiedon yksipuolisesta tuomiosta.

5. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2021:2 (kohta 6) todennut, että takaisinsaantimääräajan alkamisen kannalta merkityksellistä on yksipuolisen tuomion todisteellinen tiedoksianto, eikä riittävää tältä osin ole esimerkiksi muulla tavoin osoitettu tosiasiallinen tietoisuus yksipuolisesta tuomiosta. Yksipuolisen tuomion tiedoksiantamisessa ei kuitenkaan vaadita noudatettavaksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun säännöksiä tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä, vaan muukin todisteellinen tiedoksianto riittää.

6. Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla, kun tuomioistuin tai syyttäjä huolehtii tiedoksiannosta, tiedoksianto voidaan toimittaa lähettämällä asiakirja asianosaiselle sähköisenä viestinä siten kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (asiointilaki) 18 §:ssä säädetään.

7. Asiointilain 18 §:ssä säädetään todisteellisesta sähköisestä tiedoksiannosta. Pykälän 1 momentin mukaan asiakirja, joka lain mukaan toimitetaan postitse saantitodistusta vastaan tai muuten todisteellisesti, voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi myös sähköisenä viestinä, ei kuitenkaan telekopiona tai vastaavalla tavalla. Viranomaisen on tällöin ilmoitettava, että asiakirja on asianosaisen tai tämän edustajan noudettavissa viranomaisen osoittamalta palvelimelta, tietokannasta tai muusta tiedostosta. Pykälän 2 momentin mukaan asianosaisen tai tämän edustajan on tunnistauduttava asiakirjaa noutaessaan. Tunnistautumisessa on tällöin käytettävä tunnistautumistekniikkaa, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen. Pykälän 3 momentin mukaan asiakirja katsotaan annetun tiedoksi, kun asiakirja on noudettu viranomaisen 1 momentin mukaisesti osoittamalta yhteydeltä. Jos asiakirjaa ei ole noudettu seitsemän päivän kuluessa viranomaisen ilmoituksesta, tiedoksiannossa noudatetaan, mitä siitä muualla laissa säädetään.

8. Asiointilain 2 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan hallintoasian, tuomioistuinasian, syyteasian ja ulosottoasian sähköiseen vireillepanoon, käsittelyyn ja päätöksen tiedoksiantoon, jollei muualla laissa toisin säädetä. Lakia sovelletaan soveltuvin osin myös muussa viranomaistoiminnassa.

Korkeimman oikeuden arviointi yksipuolisen tuomion sähköisen tiedoksiannon edellytyksistä

9. Korkein oikeus toteaa, että oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentti ei edellytä yksipuolisen tuomion tiedoksiantamista oikeudenkäymiskaaren 11 luvun tiedoksiantoa koskevien säännösten tarkoittamalla tavalla. Asiointilakia puolestaan sovelletaan sen 2 §:ssä tarkemmin säädetyin tavoin ainoastaan viranomaistoimintaan. Asiointilain 18 § koskee viranomaisen suorittamaa asiakirjan todisteellista tiedoksiantoa sähköisesti, mikä edellyttää tiedoksiannon vastaanottajan suostumusta.

10. Yksipuolisen tuomion tiedoksiannosta huolehtiminen on annettu oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 14 §:ssä sen osapuolen tehtäväksi, jonka vaatimuksesta yksipuolinen tuomio on annettu. Tiedoksianto on tehtävä luvun 15 §:n 1 momentin mukaan todisteellisesti, eikä tiedoksiannolle ole säädetty muita muotovaatimuksia. Tiedoksianto voidaan siten toimittaa myös sähköisesti, kunhan se tapahtuu todistettavasti, eikä tällaisen tiedoksiantotavan käyttäminen myöskään edellytä vastaanottajan suostumusta.

11. Asianosaisen suorittaman sähköisen tiedoksiannon voidaan lähtökohtaisesti katsoa tapahtuneen oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla todisteellisesti, kun sähköisestä viestistä ilmenee, että viestissä on kyse yksipuolisen tuomion tiedoksiantamisesta, yksipuolinen tuomio on liitetty viestiin tai saatavilla muulla tavoin sähköisesti ja sähköistä viestiä avattaessa käytetään sellaista tunnistautumista, jonka perusteella tiedoksiannosta voidaan varmistua.

12. Takaisinsaantioikeuden tehokkaan käyttämisen edellytyksenä on, että asianosainen, jota vastaan on annettu yksipuolinen tuomio, saa asianmukaisen tiedon paitsi yksipuolisesta tuomiosta myös siitä, milloin määräaika takaisinsaannin hakemiselle päättyy ja miten hänen on meneteltävä, jos hän haluaa hakea takaisinsaantia. Asianosaisen toimittaman todisteellisen tiedoksiannon osalta on siten pystyttävä varmistumaan siitä, että vastapuoli saa tuomiosta ja takaisinsaantiosoituksesta tiedon siten, että hänellä on todellinen mahdollisuus perehtyä asiakirjaan.

13. Sähköistä tiedoksiantotapaa käyttävän asianosaisen on siten osoitettava, että yksipuolinen tuomio takaisinsaantiosoituksineen on toimitettu vastaanottajan saataville siten, että vastaanottaja voi ottaa siitä selon. Todisteellinen tiedoksianto ja siitä alkava takaisinsaantimääräaika ei edellytä sitä, että vastaanottaja todellisuudessa ottaisi selon hänelle tiedoksiannetusta yksipuolisesta tuomiosta.

Arviointi tiedoksiannosta tässä asiassa

14. Yhtiön kirjallisena todisteena esittämästä sähköpostiviestistä ilmenee, että yhtiö on 24.12.2020 lähettänyt A:lle salatun sähköpostin, jonka otsikossa on yksilöity tiedoksi annettava yksipuolinen tuomio ja jonka liitteenä on ollut pdf-tiedosto. Viestistä ilmenee, että yhtiö toimittaa otsikossa yksilöidyssä asiassa annetun yksipuolisen tuomion oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 14 ja 15 §:n mukaisesti A:lle tiedoksi ja että tuomio on toimitettu todisteellisesti sähköpostin liitteenä. Lisäksi viestistä ilmenee, että viestin lähettäjä on saanut sen avaamisesta automaattisen lukukuittauksen.

15. A on vastaanottanut yhtiön lähettämän sähköpostin ja avannut 24.12.2020 viestin hänelle erikseen toimitetulla salasanalla. Viestin sisällöstä on käynyt selväksi, että kysymys on yksipuolisen tuomion tiedoksiannosta, ja viestin liitteenä on ollut yksipuolinen tuomio. Tiedoksiannon tapahtumisen kannalta merkitystä ei ole sillä, onko A todellisuudessa ottanut selkoa yksipuolisesta tuomiosta.

16. A on väittänyt, että hän ei ollut saanut auki viestin liitteenä ollutta tiedostoa. Tämän johdosta Korkein oikeus toteaa, että viestin liitteenä on ollut yksipuolinen tuomio yleisesti käytetyssä pdf-muodossa. A ei ole ilmoittanut viestin lähettäjälle, että hän ei ollut saanut liitetiedostoa auki, eikä mikään muukaan asiassa esiin tullut viittaa siihen, että viestin liite, joka on A:n tieten toimitettu hänelle nimenomaan sen tiedoksiantotarkoituksessa, ei olisi tosiasiassa ollut A:n saatavilla. Näissä olosuhteissa Korkein oikeus katsoo, että A:n myöhemmin esittämä yksilöimätön väite siitä, että hän ei ollut avannut tai pystynyt avaamaan sähköpostin liitetiedostoa, ei riitä osoittamaan, ettei A:lla olisi ollut todellista mahdollisuutta perehtyä hänelle toimitettuun asiakirjaan.

17. Näin ollen Korkein oikeus katsoo, että A:lla on ollut todellinen mahdollisuus perehtyä myös liitetiedostoon ja että hän on siten oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1

momentissa tarkoitetulla tavalla saanut tiedon yksipuolisesta tuomiosta ja siihen sisältyneistä takaisinsaannin hakemista koskevista ohjeista. Yhtiö on siten näyttänyt antaneensa yksipuolisen tuomion A:lle tiedoksi 24.12.2020, jolloin on alkanut oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräaika takaisinsaannin hakemiselle.

18. A on hakenut takaisinsaantia 4.10.2021 eli lainkohdassa säädetyn määräajan päättymisen jälkeen. Takaisinsaantihakemus on siten tullut hovioikeuden katsomin tavoin jättää myöhään saapuneena tutkimatta, eikä aihetta hovioikeuden tuomion lopputuloksen muuttamiseen ole.

Tuomiolauselma

Hovioikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Jukka Sippo, Kirsti Uusitalo (eri mieltä), Mika Ilveskero, Timo Ojala ja Kaarlo Hakamies. Esittelijä Mikaela Lind.

Eri mieltä olevan jäsenen lausunto

Oikeusneuvos Uusitalo: Olen samaa mieltä kuin enemmistö kohtien 1–15 osalta. Sen jälkeen totean seuraavan.

A on väittänyt, että hän ei ollut saanut auki salasanan avulla avaamansa sähköpostiviestin liitteenä pdf-muodossa ollutta, yksipuolisen tuomion ja takaisinsaantia koskeneet ohjeet sisältänyttä tiedostoa. Katson, että näyttötaakka myös yksipuolisen tuomion sisältäneen liitetiedoston avautumisesta on yhtiöllä. Totean, että yhtiö olisi voinut sisällyttää yksipuolisen tuomion tuomiolauselman ja takaisinsaantia koskevat ohjeet tekstinä lähettämäänsä sähköpostiin käyttämättä erikseen avattavaa liitetiedostoa. Katson, ettei yhtiö ole näyttänyt A:n saaneen todisteellista tietoa yksipuolisesta tuomiosta ja takaisinsaantia koskevista ohjeista. Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräaika takaisinsaannin hakemiselle ei siten ole alkanut kulua sähköpostiviestin avaamisesta 24.12.2020. Kumoan hovioikeuden tuomion ja palautan asian hovioikeuteen takaisinsaantihakemuksen tutkimiseksi.

Lähde: Korkein oikeus.

KKO:2024:58 08.10.2024 S2023/84 TALTIO 1450

Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Maksulliset lisäpalvelut luoton nostamisessa ja yhteydenpidossa katsottiin luottokustannuksiksi – Luottokustannusten määritelmä – Sopimusehtojen sääntely.

Yhtiö oli tarjonnut kuluttajaluottoja siten, että luotonsaajan oli mahdollista saada erillistä palvelumaksua vastaan luottohakemuksensa käsitellyksi ja myönnetty luotto nostetuksi nopeutetusti sekä saada luoton maksua koskeva lasku paperisena kirjepostitse sähköpostilaskun asemesta. Kuluttaja-asiamies katsoi, että näiden palvelujen kustannukset olivat luottokustannuksia, joiden yhteismäärä ylitti kuluttajansuojalaissa tällaisille kustannuksille säädetyn enimmäismäärän. Kuluttaja-asiamies vaati, että yhtiötä kielletään sakon uhalla jatkamasta tai uudistamasta menettelyä. Yhtiö vastusti kieltoa katsoen, että kysymys oli sellaisista vapaaehtoisista lisäpalveluista, joihin perustuvat maksut oli rajattu luottokustannusten määritelmän ulkopuolelle. Markkinaoikeus määräsi kiellon vaaditun mukaisesti.

Korkein oikeus katsoi ratkaisustaan ilmenevillä perusteilla, että kysymys oli luotonantajan tiedossa olevista luottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevista maksuista. Koska kustannukset olivat luottokustannuksia, luottokustannuksille säädetty enimmäismäärä oli ylittynyt. Korkein oikeus pysytti markkinaoikeuden määräämän kiellon.

KSL 7 luku 6 §
KSL 7 luku 17 a § (596/2019)
Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2008/48/EY) 3 art g alakohta

Asian käsittely markkinaoikeudessa

Asian tausta

Yhtiö on tarjonnut Arkilaina- ja Satasen laina -nimisiä kuluttajaluottoja.

Mainittuja luottoja koskevien yleisten sopimusehtojen ja vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen mukaan luottohakemukset on käsitelty noin kahden arkipäivän kuluessa ja hyväksytty luotto on maksettu luotonsaajan tilille noin kahden arkipäivän kuluessa. Näiden luottoehtojen mukaan luotonsaaja on voinut valinnaisena lisäpalveluna erillistä palvelumaksua vastaan

nopeuttaa luottohakemuksensa käsittelyä sekä saada luottosopimuksen mukaan maksettavat rahavarat nopeutetusti käyttöönsä. Palvelumaksujen suuruus on ilmoitettu yhtiön kulloinkin voimassa olevassa hinnastossa. Molempien luottojen luottohakemuksen nopeutettua käsittelyä on kutsuttu nimellä "Luottohakemuksen express-palvelu". Rahavarojen maksaminen nopeutetusti on Arkilaina-luotossa ollut mahdollista joko valitsemalla pikanostopalvelun tai hetinostopalvelun ja Satasen laina -luotossa valitsemalla hetinostopalvelun.

Arkilainan ja Satasen lainan laskut on lähetetty yleisten sopimusehtojen ja vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen mukaan luotonsaajalle ilmaiseksi sähköpostitse tai erillistä palvelumaksua vastaan kirjepostitse paperisena laskuna. Palvelumaksun suuruus on ilmoitettu yhtiön kulloinkin voimassa olevassa hinnastossa.

Arkilainasta ja Satasen lainasta on peritty luottoehtojen mukaan luottokustannuksina korkoa ja tilinhoitomaksua. Tilinhoitomaksun määrä on vastannut luottoehtojen mukaan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (596/2019) 2 ja 3 momentin mukaista muuna kuin korkona perittävien luottokustannusten enimmäismäärää.

Kuluttaja-asiamiehen hakemus markkinaoikeudessa

Kuluttaja-asiamies vaati, että yhtiötä kielletään sakon uhalla jatkamasta tai uudistamasta menettelyä, jossa kuluttajille tarjotaan kuluttajaluottoja sellaisin ehdoin, että kuluttajien kanssa tehtävien luottosopimusten muiden luottokustannusten kuin luoton koron määrä ylittää kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (596/2019) 2 ja 3 momentissa tarkoitetun enimmäismäärän, johon luetaan myös luotonantajan tiedossa olevat maksullisesta paperilaskutuksesta, luottohakemuksen käsittelyn nopeuttamisesta ja luottosopimuksen mukaan maksettavien rahavarojen asettamisesta kuluttajan saataville nopeutetusti aiheutuvat kustannukset.

Luoton hakemista, nostamista ja laskutusta koskevat seikat olivat luottosuhteen perusosia ja koskivat luoton olennaisia ominaisuuksia. Niistä sopiminen oli luottosuhteen ehdoista sopimista ja siten mainituista palveluista aiheutuvat kustannukset olivat luottokustannuksia. Lisäpalvelusopimuksella voitiin sopia ainoastaan luottosopimusta täydentävistä tai siihen nähden ylimääräisistä palveluista, ei luottosuhteen perusosista.

Jos maksut luonteensa ja perusteensa puolesta johtuivat luottosuhteesta, ei niiden lukeminen luottokustannuksiksi edellyttänyt muuta kuin sitä, että ne olivat luotonantajan tiedossa. Oli selvää, että yhtiö tunsi nämä sopimusehtojensa ja hinnastonsa mukaiset kustannukset, eikä sillä seikalla, tiesikö luotonantaja etukäteen, mitä eri palveluja kuluttaja lopulta valitsi, ollut arvioinnissa merkitystä.

Kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten eli luottokustannusten erityisen laaja määritelmä perustui Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta (kulutusluottodirektiivi), ja sitä oli tulkittava yhtenäisesti kaikissa jäsenvaltioissa.

Kun nyt kysymyksessä olevat maksut otettiin tilinhoitomaksun ohella huomioon luottokustannuksina, kuluttajansuojalaissa säädetty muuna kuin korkona perittävien luottokustannusten enimmäismäärä oli ylittynyt Arkilaina- ja Satasen laina -luotoissa. Kiellon määrääminen oli kuluttajansuojan kannalta välttämätöntä. Lainvastaisen menettelyn luonne edellytti vaaditun uhkasakon asettamista.

Yhtiön vastaus

Yhtiö vaati, että hakemus hylätään.

Luottohakemuksen ja luoton maksun nopeutettua käsittelyä koskevat palvelut ja paperilaskun lähettäminen sähköpostitse lähetettävän laskun asemesta olivat vapaaehtoisia, luottosopimukseen nähden ylimääräisiä tai sitä täydentäviä lisäpalveluja, eivätkä niiden kustannukset olleet kuluttajansuojalaissa tarkoitettuja luottokustannuksia. Lisäpalvelusta perittävä maksu oli luottokustannus, jos kyseisen palvelun valitseminen oli edellytyksenä luoton saamiseksi markkinoiduin ehdoin, joko niin, että luoton saisi vain epäedullisemmin ehdoin ilman lisäpalvelua tai niin, että sitä ei ylipäätään saisi ilman tarjottua lisäpalvelua. Nyt kysymyksessä olevien luottojen osalta mainitut edellytykset eivät täyttyneet, koska kyseisten lisäpalveluiden valitseminen ei ollut pakollista eikä vaikuttanut niihin luottoehtoihin, joilla Arkilainaa ja Satasen lainaa oli markkinoitu.

Kulutusluottodirektiivissä edellytetään, että lisäpalveluja koskevan sopimuksen tekeminen on pakollista joko luoton saamiseksi tai luoton saamiseksi markkinoiduilla ehdoilla. Luottohakemuksen ja luoton maksun nopeutettua käsittelyä tai paperilaskutusta koskevat palvelut eivät olleet myöskään kulutusluottodirektiivissä tarkoitetulla tavalla pakollisia.

Kuluttaja-asiamiehen mainitsema erottelu "luoton peruselementtien" ja "lisäpalvelujen" osalta oli kuluttaja-asiamiehen muodostama kuluttajansuojalain säännöstä vastaamaton laintulkinta, jolla poistettaisiin käytännössä mahdollisuus tarjota minkäänlaisia lisäpalveluita.

Markkinaoikeuden päätös 8.12.2022 nro H386/2022

Markkinaoikeus katsoi, että yhtiön tarjoamien kuluttajaluottojen ehtoihin sisältyvistä express-palvelusta, pikanostopalvelusta ja hetinostopalvelusta luotonsaajalta perittävissä maksuissa oli kysymys luoton saamiseen liittyvistä kustannuksista, joiden oli unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä (tuomio 16.7.2020, Soho Group, C-686/19, EU:C:2020:582) nimenomaisesti todettu sisältyvän kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten käsitteen alaan. Näitä oli siten pidettävä kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuina kuluttajaluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevina kuluina tai muina kustannuksina. Näin oli myös paperilaskun lähettämisestä luotonsaajalta perittävien maksujen osalta, koska laskun vastaanottaminen joko sähköpostitse tai paperilaskuna oli luoton saamisen edellytys. Nämä kustannukset eivät jääneet luottokustannusten määritelmän ulkopuolelle.

Edelleen markkinaoikeus katsoi, että maksujen aiheutumisperusteet olivat olleet luotonantajan tiedossa. Merkitystä ei tässä suhteessa ollut annettava sille, millä ehdoilla yksittäinen kuluttaja kussakin yksittäistapauksessa luottosopimuksen teki.

Riidatonta oli, että jos yksikin kyseessä olevista maksuista katsottiin luottokustannukseksi, kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (596/2019) 2 ja 3 momentissa tarkoitettu luottokustannuskatto ylittyi. Koska maksuja oli pidettävä luottokustannuksina, yhtiö oli menetellyt mainittujen lainkohtien vastaisesti.

Markkinaoikeus määräsi kiellon ja asetti uhkasakon vaaditun mukaisena.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

Yhtiölle myönnettiin valituslupa.

Yhtiö vaati valituksessaan, että Korkein oikeus kumoaa markkinaoikeuden päätöksen kiellon määräämisestä ja uhkasakon asettamisesta. Lisäksi yhtiö vaati sen vahvistamista, että sen express-palvelusta, pikanostopalvelusta ja hetinostopalvelusta sekä paperilaskun lähettämisestä perimät kustannukset ovat kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisia vapaaehtoisia lisäpalveluita, joita koskevan sopimuksen tekeminen ei ole luoton saamisen edellytyksenä, ja että mainitut kulut eivät siten kuulu luottokustannusten piiriin.

Kuluttaja-asiamies vaati vastauksessaan valituksen hylkäämistä.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisu

Yhtiö on valituksessaan vaatinut vahvistettavaksi, että sen express-palvelusta, pikanostopalvelusta ja hetinostopalvelusta sekä paperilaskun lähettämisestä perimät kustannukset ovat vapaaehtoisia lisäpalveluita, jotka eivät kuulu luottokustannusten piiriin.

Korkein oikeus toteaa, että markkinaoikeus käsittelee oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla markkinaoikeudelliset asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi kuluttajansuojalaissa. Kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevan 7 luvun 50 §:n 1 momentin nojalla markkinaoikeus voi lain 2 ja 3 luvussa säädetyllä tavalla kieltää luotonantajaa ja luotonvälittäjää, joka rikkoo 7 luvun säännöksiä, jatkamasta tällaista menettelyä taikka uudistamasta sitä tai siihen rinnastettavaa menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syytä ole tarpeetonta. Oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa tai kuluttajansuojalaissa ei säädetä markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaksi tutkia markkinaoikeudellisena asiana kuluttajaluottosopimuksen ehdon oikeudellisen luonteen vahvistamista koskevaa vaatimusta.

Edellä lausutun perusteella Korkein oikeus katsoo, että yhtiön esittämän vahvistamisvaatimuksen tutkiminen esillä olevassa markkinaoikeudellisessa kieltoasiassa ei kuulu markkinaoikeuden toimivaltaan ja että myöskään Korkein oikeus ei voi tutkia sanottua vaatimusta tällaisen asian muutoksenhaun yhteydessä. Sen vuoksi vaatimus jätetään tutkimatta.

Pääasiaratkaisun perustelut

Asian tausta

1. Yhtiö on tarjonnut Arkilaina- ja Satasen laina -nimisiä kuluttajaluottoja. Luottoja

koskevien yleisten sopimusehtojen ja vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen mukaan luotonsaaja on voinut erillistä palvelumaksua vastaan nopeuttaa luottohakemuksensa käsittelyä valitsemalla express-palvelun sekä luottosopimuksen nojalla maksettavien rahavarojen saamista käyttöönsä valitsemalla Arkilainan osalta pikanostopalvelun tai hetinostopalvelun ja Satasen lainan osalta hetinostopalvelun. Laskutiedot on lähetetty luotonsaajalle sähköpostitse tai hinnastossa mainittua erillistä palvelumaksua vastaan kirjepostitse paperisena laskuna.

2. Kuluttaja-asiamies on katsonut, että kyseisistä palveluista perittävät kustannukset ovat luottokustannuksia, jolloin yhtiö on rikkonut kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (596/2019) 2 ja 3 momentin mukaista muuna kuin luoton korkona perittävien luottokustannusten enimmäismäärää koskevaa sääntelyä. Kuluttaja-asiamies on tämän johdosta vaatinut markkinaoikeutta määräämään uhkasakolla tehostetun kiellon. Yhtiö on vastustanut vaatimusta katsoen, että sanotuilta osin kysymys on vapaaehtoisista lisäpalveluista, joista perittävät kustannukset on laissa nimenomaisesti rajattu luottokustannusten määritelmän ulkopuolelle. Yhtiö on pitänyt asiassa merkityksellisenä sitä, että kuluttaja on voinut saada luoton myös ilman nyt kysymyksessä olevia lisämaksullisia toimia.

3. Riidatonta on, että jos yksikin edellä kohdassa 1 tarkoitetuista palveluista perittävistä maksuista katsotaan luottokustannukseksi, on muuna kuin luoton korkona perittäviä luottokustannuksia koskeva kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (596/2019) 2 ja 3 momentin mukainen enimmäismäärä ylittynyt. Vaikka sanottu hintasääntely on kansallista, perustuu kuluttajansuojalain luottokustannusten määritelmä kulutusluottodirektiivillä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta) täysin yhdenmukaistettuun kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten määritelmään.

4. Markkinaoikeus on katsonut, että palveluista luotonsaajalta perittävissä maksuissa on ollut kysymys kuluttajansuojalaissa tarkoitetuista luottokustannuksista. Markkinaoikeus on määrännyt kiellon kuluttaja-asiamiehen vaatimuksen mukaisesti tehostaen sitä 100 000 euron uhkasakolla.

Kysymyksenasettelu Korkeimmassa oikeudessa

5. Korkeimmassa oikeudessa on yhtiön valituksen johdosta kysymys siitä, onko kohdassa 1 tarkoitetuista palveluista perittäviä maksuja pidettävä kuluttajansuojalaissa tarkoitettuina luottokustannuksina ja onko kiellon määräämiselle siten perusteet.

Luottokustannusten määritelmä

6. Kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevan 7 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan luottokustannuksilla tarkoitetaan luotonantajan tiedossa olevien, kuluttajaluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää; luottokustannuksiin luetaan myös luottosopimukseen liittyvien vakuutusten ja muiden lisäpalveluiden kustannukset, jos lisäpalvelua koskevan sopimuksen tekeminen on edellytyksenä luoton saamiseksi markkinoiduin ehdoin. Pykälän 2 momentin mukaan luottokustannuksiin ei lueta luoton hoitamiseen käytettävästä tilistä perittäviä kustannuksia, jos tilin avaaminen on vapaaehtoista ja kustannukset on sopimuksessa eritelty (1 kohta). Luottokustannuksiin ei lueta momentin mukaan myöskään kuluttajan mahdollisen sopimusrikkomuksen johdosta maksettavaksi tulevia maksuja (2 kohta) eikä notaarikuluja (3 kohta).

7. Luottokustannusten määritelmä on siis täysin yhdenmukaistettu kulutusluottodirektiivissä. Direktiivin 3 artiklan g alakohdan mukaan kuluttajalle aiheutuvilla luoton kokonaiskustannuksilla tarkoitetaan kaikkia kustannuksia, mukaan luettuina korko, palkkiot, verot ja muunlaiset maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa, notaarikuluja lukuun ottamatta; näihin kustannuksiin kuuluvat myös luottosopimukseen liittyvien lisäpalveluiden kustannukset, erityisesti vakuutusmaksut, jos palvelusopimuksen tekeminen on pakollista luoton saamiseksi joko yleensä tai markkinoiduin ehdoin.

8. Unionin tuomioistuin on todennut, että koska kulutusluottodirektiivin 3 artikla ei sisällä siinä määriteltyjen käsitteiden osalta nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen, kutakin niistä on pidettävä unionin oikeuden itsenäisenä käsitteenä, jota on tulkittava yhtenäisesti kaikkien jäsenvaltioiden alueella (ks. tuomio 16.7.2020, Soho Group, C-686/19, EU:C:2020:582, 39 kohta).

9. Mainitussa tuomiossa Soho Group unionin tuomioistuin totesi kulutusluottodirektiivin 3 artiklan g alakohdan sanamuodosta ilmenevän yhtäältä, että ainoastaan notaarikulut on nimenomaisesti jätetty tämän määritelmän ulkopuolelle. Määritelmässä ei toisaalta täsmennetä, rajoittuvatko siinä tarkoitetut kulut luoton saamiseksi välttämättömiin kuluihin (tuomion 29 kohta). Sitä vastoin sanamuodosta ilmenee, että kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten käsite kattaa "muunlaiset maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa" ja että nämä kulut sisältävät "myös luottosopimukseen liittyvien lisäpalveluiden kustannukset". Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan luoton kokonaiskustannusten käsitteellä tarkoitetaan kaikkia kustannuksia, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa mukaan lukien palkkiot, jotka luotonottajan on maksettava luotonantajalle (tuomion 30 kohta ja siinä viitattu oikeuskäytäntö). Varmistaakseen laajan kuluttajansuojan unionin lainsäätäjä on siten määritellyt kulutusluottodirektiivin käsitteen "kuluttajalle aiheutuvat luoton kokonaiskustannukset" laajasti (tuomion 31 kohta ja siinä viitattu oikeuskäytäntö).

10. Unionin tuomioistuin katsoi luoton kokonaiskustannusten käsitteellä tarkoitettavan sekä luoton saamiseen liittyviä kustannuksia että luoton käytön kestoon liittyviä kustannuksia (tuomion 33 ja 51 kohta).

11. Luottokustannuksiin luetaan myös kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentin nojalla luottosopimukseen liittyvien vakuutusten ja muiden lisäpalveluiden kustannukset, jos lisäpalvelua koskevan sopimuksen tekeminen on edellytyksenä luoton saamiseksi markkinoiduin ehdoin. Kulutusluottodirektiivin 3 artiklan g alakohdan mukaan luottosopimukseen liittyvien lisäpalveluiden kustannukset kuuluvat kuluttajan maksettavaksi tuleviin luoton kokonaiskustannuksiin, jos palvelusopimuksen tekeminen on pakollista luoton saamiseksi joko yleensä tai markkinoiduin ehdoin. Korkein oikeus katsoo, että kulutusluottodirektiivin ja kuluttajansuojalain luottokustannusten lisäpalveluja koskevan sääntelyn sanamuotojen vähäisellä erolla ei ole olennaista merkitystä luoton kokonaiskustannusten tulkinnan kannalta.

12. Lisäpalveluja ei ole kuluttajansuojalaissa eikä kulutusluottodirektiivissä erikseen määritelty, eivätkä sanotuissa säännöksissä tai direktiivin johdanto-osan 22 perustelukappaleessa mainitut esimerkit lisäpalveluista (vakuutukset ja luottosopimuksen yhteydessä kuluttajan avaama pankkitili) koske nyt arvioitavana olevia kysymyksiä.

13. Unionin tuomioistuin on (tuomio 21.3.2024, Profi Credit Bulgaria, C-714/22, EU:C:2024:263) ottanut kantaa siihen, tuliko ja millä edellytyksillä luotonantajan liitännäispalveluiksi kutsumista palveluista perimät maksut ottaa huomioon luottokustannuksina. Asia koski kahta erillistä ja riidattomasti vapaaehtoista palvelua, joista toinen antoi etusijan asiakkaan luottohakemuksen käsittelylle ja varojen käyttöön asettamiselle ja toinen mahdollisuuden muuttaa tietyin edellytyksin alkuperäistä takaisinmaksusuunnitelmaa (tuomion 25, 27 ja 36 kohta).

14. Unionin tuomioistuin katsoi, että arvioitaessa sitä, kuuluivatko liitännäispalvelujen maksut kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten käsitteen alaan, on tutkittava yhtäältä, onko kyseessä olevien liitännäispalvelujen hankkiminen edellytys luoton saamiselle tai onko niiden hankkiminen sopimusehtojen ja kaupallisten ehtojen mukaan pakollista, ja toisaalta, ovatko palvelut tosiasiallisesti pääasiassa kyseessä olevan luottosopimuksen liitännäispalveluja eivätkä järjestelyjä, joiden tarkoituksena on peittää kyseisen luoton todelliset kustannukset (tuomion 42 kohta).

15. Unionin tuomioistuin totesi edelleen, ettei kansallinen tuomioistuin voinut tukeutua tässä tutkinnassa yksinomaan siihen seikkaan, että liitännäispalveluja pyydettiin vapaaehtoisesti kyseistä luottosopimusta tehtäessä tai että kyseisen sopimuksen perusteella maksettavat määrät ja näihin palveluihin liittyvät kustannukset oli eritelty alkuperäisessä takaisinmaksusuunnitelmassa (tuomion 43 kohta). Kansallisen tuomioistuimen oli lisäksi otettava huomioon kaikki luottosopimuksen määräykset ja yleiset sopimusehdot sekä oikeudellinen asiayhteys ja tosiasialliset olosuhteet, joihin sopimus kuuluu, sen toteamiseksi, oliko sopimuksen tekemisen ehtona kyseessä olevien liitännäispalvelujen hankkiminen tai oliko kyseisten palvelujen hankkiminen pakollista näiden määräysten, yleisten sopimusehtojen tai kaupallisten ehtojen perusteella ja oliko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sopimusrakennelman tarkoituksena todellisuudessa ollut se, että lainasummasta maksettava korvaus jätetään näitä liitännäispalveluja koskevien määräysten avulla osittain ulkopuolelle siten, että mainittua korvausta ei esitetä kokonaisuudessaan kyseisessä sopimuksessa,

minkä johdosta se ei kuulu direktiivissä 2008/48 tarkoitetun "kuluttajalle aiheutuvien kokonaiskustannusten" tai "todellisen vuosikoron käsitteen" alaan (tuomion 44 kohta). Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä oli tarkistaa, pyrittiinkö sillä, että mainittujen liitännäispalvelujen hintaa ei sisällytetty luoton todelliseen vuosikorkoon, todellisuudessa kiertämään todellisen vuosikoron enimmäismäärään perustuvaa kansallista hintasääntelyä (tuomion 45 kohta).

16. Korkein oikeus toteaa, että luottokustannukset on määritelty kuluttajansuojalaissa kulutusluottodirektiivin säntelyn ja sitä koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti laajasti. Luottokustannuksiin sisältyvät lähtökohtaisesti kaikki kustannukset, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa. Koska kuluttajansuojalain 7 luvun sääntely on luvun 5 §:n nojalla kuluttajan hyväksi pakottavaa, luotonantaja ei voi sopimuksella poiketa kuluttajan vahingoksi luottokustannusten laajasta määritelmästä.

Korkeimman oikeuden arviointi maksujen luonteesta tässä asiassa

17. Nyt kysymyksessä olevat luottohakemuksen käsittelyä koskeva express-palvelu ja varojen tilille maksamista koskevat pikanosto- ja hetinostopalvelut nopeuttavat luoton myöntämistä sekä sen saattamista kuluttajan käyttöön. Luottohakemuksen käsittely on luottosuhteen syntymisen kannalta välttämätön toimenpide, ja varojen tilille maksamista koskevassa palvelussa on puolestaan kysymys luoton nostoa koskevista ehdoista. Korkein oikeus katsoo, että näistä palveluista perittävissä maksuissa on kyse luoton saamiseen liittyvistä kustannuksista, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja kuluttajaluottosuhteen johdosta. Kuluttajaluoton laskulla luotonantaja toimittaa kuluttajalle riittävät tiedot, jotta tämä voi suorittaa luoton takaisinmaksun luottokustannuksineen sopimuksen mukaisesti oikeansuuruisena ja oikea-aikaisesti. Laskun toimittaminen liittyy erottamattomasti luottosuhteesta seuraavan luoton takaisinmaksua koskevan velvoitteen täyttämiseen, ja kysymys on siten myös tältä osin maksusta, joka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja kuluttajaluottosuhteen johdosta.

18. Edellä lausuttuun nähden ja kun sekä nopeutettua käsittelyä että kirjepostitse paperilaskulla toimitettavaa laskutuspalvelua koskevat ehdot ovat sisältyneet luottoehtoihin, Korkein oikeus katsoo, että mainituista palveluista perittäviä maksuja on pidettävä kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuina kuluttajaluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevina maksuina. Merkitystä ei tällöin ole sillä, onko maksun taustalla oleva palvelu vapaaehtoinen vai pakollinen.

19. Kuluttajan maksettavaksi tulevien maksujen on oltava luotonantajan tiedossa ollakseen kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentin luottokustannusten määritelmän mukaisia luottokustannuksia. Yhtiö on katsonut, että nyt kysymyksessä olevat kustannukset eivät ole olleet sen tiedossa, koska yhtiö ei ole voinut tietää palvelujen vapaaehtoisuuden vuoksi, aiheutuuko tällaisia kustannuksia.

20. Kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n perusteluissa (HE 24/2010 vp s. 28) on luotonantajan tietoisuuden osalta viitattu kulutusluottodirektiivin johdanto-osan 20 perustelukappaleeseen. Mainitun perustelukappaleen mukaan luotonantajan todellista tietoa kustannuksista olisi arvioitava objektiivisesti ottaen huomioon huolellisen ammatinharjoittamisen vaatimukset. Unionin tuomioistuimen tuomiosta Soho Group ilmenee, että kustannukset ovat määritelmässä tarkoitetulla tavalla luotonantajan tiedossa, jos ne on määritetty luottosopimuksessa tai määritettävissä sen perusteella. Mainitussa asiassa luotonantajan tietoisuuden kannalta merkitystä ei annettu sille, ettei maksuajan pidentämistä koskevan sopimuksen tekeminen ja siten siihen liittyvien kulujen aiheutuminen ollut varmaa vielä luottosopimusta tehtäessä (ks. tuomion 15, 20 ja 51 kohta).

21. Korkein oikeus toteaa, että kysymyksessä olevat kustannukset ovat perustuneet Arkilaina- ja Satasen laina -luottojen sopimusehtoihin ja hinnastoon. Maksut ovat tällöin olleet luotonantajan tiedossa kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Näin ollen Korkein oikeus katsoo, että maksut täyttävät myös tältä osin kyseisessä lainkohdassa tarkoitetun luottokustannusten määritelmän.

Kiellon määrääminen

22. Korkein oikeus on edellä katsonut, että yhtiön tarjoamien Arkilaina- ja Satasen laina -kuluttajaluotoista luottohakemuksen käsittelyn nopeuttamisesta, rahavarojen nopeutetusta luovuttamisesta kuluttajan käyttöön sekä paperilaskun lähettämisestä veloitettavia maksuja on pidettävä luottokustannuksina. Näin ollen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n

(596/2019) 2 ja 3 momentissa säädetty muuna kuin korkona perittävien luottokustannusten enimmäismäärä on ylittynyt. Yhtiön menettelyä ei ole pidettävä siten vähämerkityksellisenä, että kiellon määrääminen olisi kuluttajansuojan kannalta tarpeetonta.

23. Asiassa ei ole tullut esille sellaista erityistä syytä, jonka perusteella kiellon tehostaminen uhkasakolla olisi kuluttajansuojalain 3 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitetuin tavoin tarpeetonta.

Päätöslauselma

Markkinaoikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Jukka Sippo, Lena Engstrand, Alice Guimaraes-Purokoski, Tuija Turpeinen ja Kaarlo Hakamies. Esittelijä Sofia Aspelund.

Lähde: Korkein oikeus.

KKO:2025:25 20.2.2025 S 2022/404 TAL-TIO 214

Lentomatkustajan oikeudet – Lennon peruuttaminen ja olosuhteiden poikkeuksellisuus – Asetus (EY) N:o 261/2004 – Kuluttajan hävitessä hänen ja elinkeinonharjoittajan välisen OK 21 luvun 8 a §:ssa tarkoitetulla tavalla oikeudellisesti epäselvän asian elinkeinonharjoittaja on yleensä perusteltua määrätä vastaamaan itse oikeudenkäyntikuluistaan kokonaan.

Lento oli peruutettu lentokoneessa juuri ennen lähtöä ilmenneen teknisen vian vuoksi. Myöhemmin vian syyksi oli osoittautunut koko konetyyppiä koskeva piilevä suunnitteluvirhe.

Korkein oikeus katsoi ratkaisusta ilmenevillä perusteilla, että lennon peruuttaminen oli johtunut poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu. Matkustajalla ei siten ollut oikeutta korvaukseen lennon peruuntumisesta.

Korkein oikeus määräsi asianosaiset pitämään oikeudenkäyntikulunsa oikeudellisesti epäselvässä asiassa kokonaan vahinkonaan.

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Kanne ja vastaus Helsingin käräjäoikeudessa

A vaati, että B Oyj (jäljempänä myös lentoyhtiö) velvoitetaan suorittamaan hänelle vakiokorvauksena lennon viivästymisestä 600 euroa korkoineen matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 (jäljempänä asetus) nojalla. A:lla oli ollut varaus B Oyj:n lennolle Helsingistä Bangkokiin 25.3.2016. Lento oli peruutettu teknisen vian vuoksi ja toteutettu B Oyj:n varakoneella seuraavana päivänä. A:n saapuminen Bangkokiin oli viivästynyt noin 20 tuntia.

B Oyj vaati kanteen hylkäämistä. Lennon viivästymisen syynä oli ollut piilevä suunnitteluvirhe 5,5 kuukauden ikäisen Airbus A350 -tyyppisen lentokoneen polttoaineen määrämittausjärjestelmässä. Kyseinen vikatilanne oli ilmennyt juuri ennen lentoa polttoaineen tankkaamisen yhteydessä. Vikatilanne oli ollut uusi, eikä ohjeita sen korjaamiseksi ollut ollut nopeasti saatavissa. Lentokonevalmistajan tarkemmissa tutkimuksissa oli selvinnyt, että suunnitteluvirhe koski koko A350-laivastoa. Kyseessä olevan kaltainen piilevä suunnitteluvirhe oli asetuksen 5 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeuksellinen olosuhde. B Oyj oli tehnyt lennon peruuttamisen estämiseksi kaikki toimenpiteet, joita siltä kohtuudella voitiin edellyttää.

Lisäksi B Oyj vaati, että A velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut.

Käräjäoikeuden tuomio 2.4.2020 nro 20/17690

Käräjäoikeus katsoi asiassa tulleen näytetyksi, että B Oyj ei olisi kyennyt muutoin toimimalla estämään kyseistä piilevästä suunnitteluvirheestä johtuvaa vikaa ja siitä johtunutta lennon viivästymistä. Tästä ei kuitenkaan välttämättä seurannut, että kysymys olisi ollut asetuksessa tarkoitetusta poikkeuksellisesta olosuhteesta.

Lentokoneen valmistaja ei ollut ennen vian ilmenemistä ilmoittanut kyseistä konemallia käyttäville lentoyhtiöille, että konemallissa olisi lentoturvallisuuteen vaikuttava piilevä valmistusvika. Vian ilmettyä vika oli saatu korjattua, kun polttoainetankit oli tyhjennetty ja tankattu uudelleen. Tämän jälkeen kyseisellä lentokonemallilla lentämistä oli jatkettu useiden kuukausien ajan ennen kuin lopullinen ratkaisu vikaan oli saatu helmikuussa 2017.

Käräjäoikeus katsoi, että lentoyhtiön oli otettava toiminnassaan huomioon, että uusissa konemalleissa voi alkuvaiheessa esiintyä vikoja, joista lentoyhtiöllä tai lentokoneen

valmistajalla ei ollut ennalta tietoa. Koska B Oyj oli ollut ensimmäisiä lentoyhtiöitä, joka oli ottanut käyttöön kyseisen lentokonetyypin, sen oli täytynyt varautua siihen, että se kohtaa tämänkaltaisia lentokoneen suunnittelu- ja valmistusvirheistä johtuvia vaikeasti ennakoitavia korjaustarpeita. Käräjäoikeus viittasi tältä osin myös lentomatkustajien korkean suojan tason tavoitteeseen ja siihen, että unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä oli katsottu tämän tavoitteen tärkeyden voivan oikeuttaa sen, että tietyille talouden toimijoille koituu huomattaviakin epäedullisia taloudellisia seurauksia.

Käräjäoikeus katsoi, että nyt kysymyksessä olevan vian kaltaiset piilevät viat kuuluvat lentoyhtiön tavanomaiseen toimintaan, koska viat ovat yhteydessä lentokoneen monimutkaiseen järjestelmään, jota käytetään äärimmäisissä olosuhteissa. Ainoastaan sillä perusteella, että lentokoneen valmistaja ei ollut virheen olemassaolosta tietämättömänä, uuden lentokonemallin osalta, antanut lentoyhtiölle ohjetta siitä, miten tällaisessa virhetilanteessa tuli toimia, ei voitu katsoa, että kyseessä olisi ollut sellainen poikkeuksellinen tapahtuma, joka ei liittynyt B Oyj:n tavanomaiseen toiminnan harjoittamiseen eikä ollut tämän tosiasiallisesti hallittavissa.

Käräjäoikeus katsoi jääneen näyttämättä, että lennon peruuttaminen olisi johtunut asetuksen 5 artiklan 3 kohdan mukaisista poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu. Käräjäoikeus hyväksyi kanteen.

Asian on ratkaissut käräjätuomari Mirko Pennanen.

Helsingin hovioikeuden tuomio 2.6.2022 nro 720

B Oyj valitti hovioikeuteen ja vaati kanteen hylkäämistä sekä A:n velvoittamista korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut. A vaati vastauksessaan valituksen hylkäämistä. Sen varalta, että valitus menestyisi, A vaati, että B Oyj velvoitettaisiin pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, koska asia oli oikeudellisesti epäselvä.

Hovioikeus totesi, ettei unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä ollut tyhjentävästi määritelty poikkeuksellisten olosuhteiden käsitettä eikä asetuksen johdanto-osan 14 perustelukappaleen näitä olosuhteita koskeva esimerkkiluettelo ollut tyhjentävä.

Hovioikeus katsoi, että kysymyksessä ei ollut sellainen vika, jonka B Oyj olisi voinut huolto- tai muilla ennakollisilla toimenpiteillä välttää. Myöskään sitä seikkaa, että kyse oli ollut uudessa konetyypissä ilmenneestä viasta, ei voitu pitää tässä tapauksessa merkityksellisenä.

Kyseinen polttoaineen määrämittausjärjestelmän vikaantuminen ei ollut liittynyt B Oyj:n toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen eikä luonteensa tai alkuperänsä vuoksi ollut ollut yhtiön tosiasiallisesti hallittavissa. Kyse oli ollut odottamattomasta lentoturvallisuuteen vaikuttavasta puutteesta. Näin ollen vikaa voitiin pitää asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla poikkeuksellisena. Asetus tai sitä koskeva unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntö ei edellyttänyt sitä, että valmistajan ilmoitus piilevästä lentoturvallisuuteen vaikuttavasta viasta olisi annettava ennen lennon peruutusta tai viivästystä.

Hovioikeus katsoi näytetyksi, että B Oyj oli toteuttanut kaikki siltä kohtuudella edellytettävät toimenpiteet kyseisessä odottamattomassa ja lentoturvallisuuteen vaikuttavassa vikatilanteessa. Näistä toimenpiteistä huolimatta ei polttoaineen määrämittausjärjestelmän vikaantumista ollut voitu välttää.

Kun kyse oli siten ollut asetuksen 5 artiklan 3 kohdan mukaisesta poikkeuksellisesta olosuhteesta, jota ei ollut voitu välttää, vaikka B Oyj oli toteuttanut kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet, A ei ollut oikeutettu vaatimaansa korvaukseen lennon viivästymisestä. Hovioikeus kumosi käräjäoikeuden tuomion ja vapautti B Oyj:n korvausvelvollisuudesta.

Oikeudenkäyntikuluvastuun jakautumisen osalta hovioikeus totesi, että A oli lähtökohtaisesti velvollinen korvaamaan yhtiön kohtuulliset oikeudenkäyntikulut. Arvioidessaan sitä, oliko asiassa perusteet määrätä, että asianosaiset vastaisivat oikeudenkäyntikuluistaan, hovioikeus katsoi, ettei oikeudellisesta kysymyksestä ollut vallinnut sellaista epäselvyyttä, että A:lla olisi sen vuoksi ollut perusteltu syy oikeudenkäyntiin, vaan kyse oli ollut näytöllisestä epäselvyydestä. Näin ollen asiassa ei ollut perusteita määrätä, että B Oyj osaksi tai kokonaan vastaisi itse oikeudenkäyntikuluistaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:n nojalla. Oikeudenkäyntiin johtanutta seikkaa, asianosaisten asemaa ja asian merkitystä kokonaisuutena arvioituaan hovioikeus katsoi, ettei A:n velvoittamista korvaamaan B Oyj:n oikeudenkäyntikulut myöskään voitu pitää kokonaisuutena arvioiden ilmeisen kohtuuttomana oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 b §:n nojalla. Hovioikeus velvoitti A:n korvaa-

maan B Oyj:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa vaaditun mukaisesti.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeudenneuvokset Virva Nyman ja Karita Lassila sekä asessori Inkeri Kuuskoski.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

A:lle myönnettiin valituslupa.

A vaati valituksessaan, että hovioikeuden tuomio kumotaan ja kanne hyväksytään. Lisäksi A vaati, että B Oyj joka tapauksessa määrätään vastaamaan itse oikeudenkäyntikuluistaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:n perusteella.

B Oyj vaati vastauksessaan, että valitus hylätään. Lisäksi B Oyj vaati, että A velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut myös Korkeimmassa oikeudessa.

Välitoimet

Varattuaan asianosaisille tilaisuuden lausua käsityksensä ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä sekä sen sisällöstä ja asianosaisten annettua lausumansa Korkein oikeus esitti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan mukaisen ennakkoratkaisupyynnön Euroopan unionin tuomioistuimelle.

Unionin tuomioistuin antoi pyydetyn ennakkoratkaisun tuomiollaan 13.6.2024 Finnair, C-385/23, EU:C:2024:497.

Asianosaiset antoivat pyydetyt lausumat ennakkoratkaisun johdosta.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta

1. A:lla on ollut varaus B Oyj:n lennolle Helsingistä Bangkokiin 25.3.2016. Lento on ollut tarkoitus suorittaa Airbus A350 -tyyppisellä lentokoneella, joka oli ollut käytössä 5,5 kuukautta. Lentokoneen polttoaineen määrämittausjärjestelmässä on ilmennyt vika juuri ennen lähtöä polttoainesäiliön täyttämisen yhteydessä. Vikaa on pidetty lentoturvallisuuden kannalta siten olennaisena, että lento kyseisellä lentokoneella on peruutettu ja toteutettu 26.3.2016 yhtiön varakoneella. Lento on saapunut määränpäähän noin 20 tuntia viivästyneenä.

2. Käytetty lentokonetyyppi on ollut uusi, eikä viasta ollut ollut tietoa ennen kyseistä tapahtumaa, jossa vika on ilmennyt maailmassa ensimmäisen kerran. Lentokoneen valmistaja tai lentoturvallisuusviranomainen ei näin ollen ollut tehnyt viasta ilmoitusta. Vian syytä on ryhdytty heti selvittämään. Noin vuorokauden kuluttua vika on saatu ohitettua siten, että polttoaine on poistettu tankista ja polttoainesäiliö on täytetty uudelleen, minkä jälkeen koneella on voitu taas lentää. Myöhemmin lentokoneen valmistajan tekemissä tutkimuksissa on ilmennyt, että kysymyksessä oleva polttoaineen määrämittausjärjestelmän vika on johtunut koko lentokonetyyppiä koskevasta piilevästä suunnitteluvirheestä.

3. Kyseisellä lentokonetyypillä lentämistä on jatkettu useiden kuukausien ajan ennen kuin vikaan on saatu lopullinen ratkaisu ohjelmistopäivityksellä helmikuussa 2017. Tämän jälkeen Airbus A350 -koneissa ei ole ilmennyt vastaavia vikatilanteita.

4. A on kanteessaan vaatinut B Oyj:ltä 600 euron suuruista vakiokorvausta matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä annetun asetuksen (EY) N:o 261/2004 (jäljempänä asetus) nojalla. B Oyj on kiistänyt kanteen. Yhtiö on katsonut, että kyse on ollut sellaisesta piilevästä suunnitteluvirheestä, joka lentoyhtiön kannalta on asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu poikkeuksellinen olosuhde. B Oyj on myös katsonut, että se on tehnyt kaikki toimenpiteet, joita siltä kohtuudella voidaan edellyttää tämän poikkeuksellisen olosuhteen välttämiseksi.

Kysymyksenasettelu Korkeimmassa oikeudessa

5. A:n valituksen johdosta Korkeimman oikeuden ratkaistavana on kysymys siitä, onko B Oyj velvollinen maksamaan A:lle asetuksen 7 artiklan mukaisen vakiokorvauksen vai onko kyseessä ollut korvauksen maksamisesta vapauttava asetuksen 5 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeuksellinen olosuhde, jota ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu.

Sovellettavat säännökset

6. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan, jos lento peruutetaan, matkustajalla on oikeus saada lennosta vastaavalta lentoliikenteen harjoittajalta korvaus asetuksen 7 artiklan mukaisesti tietyin poikkeuksin. Saman artiklan 3 kohdan mukaan lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan ei tarvitse maksaa asetuksen 7 artiklan

mukaista korvausta, jos se pystyy osoittamaan, että peruutus johtuu poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu.

Poikkeuksellisten olosuhteiden käsite

7. Poikkeuksellisten olosuhteiden käsitettä ei ole asetuksessa määritelty. Asetuksen johdanto-osan 14 perustelukappaleessa on todettu, että tällaisia poikkeuksellisia olosuhteita saattaa syntyä erityisesti poliittisesti epävakaissa oloissa, sääolosuhteiden ollessa kyseisen lennon suorittamiseen sopimattomat, turvallisuusriskien ja odottamattomien lentoturvallisuuteen vaikuttavien puutteiden ilmetessä ja lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan toimintaan vaikuttavissa työtaistelutilanteissa.

8. Korkein oikeus on pitänyt poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen tulkintaa tapauksessa tulkinnanvaraisena ja esittänyt unionin tuomioistuimelle sitä koskevan ennakkoratkaisupyynnön. Unionin tuomioistuin on vastannut Korkeimman oikeuden esittämään ennakkoratkaisupyyntöön tuomiollaan 13.6.2024 Finnair, C-385/23, EU:C:2024:497.

9. Unionin tuomioistuin katsoi ennakkoratkaisussaan, että kun teknisen vian oli osoitettu johtuneen kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskeneesta lentoturvallisuuteen vaikuttavasta piilevästä suunnitteluvirheestä, ei tämä tapahtuma liittynyt lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen (tuomion 31 kohta). Lentokoneen valmistajan tai toimivaltaisen viranomaisen ilmoitettua piilevästä suunnitteluvirheestä vasta lennon peruuttamisen jälkeen voitiin unionin tuomioistuimen mukaan epäillä, oliko lentoliikenteen harjoittajalla tosiasiallisia edellytyksiä yksilöidä tämä virhe ja korjata se. Tällaisen virheen esiintymisen ei siten voitu katsoa olevan lentoliikenteen harjoittajan hallittavissa (34 kohta).

10. Unionin tuomioistuimen mukaan äskettäin käyttöön otettuun uuteen lentokonetyyppiin kohdistuva odottamaton ja ennestään tuntematon tekninen vika, jonka vuoksi lentoliikenteen harjoittaja on peruuttanut lennon, kuuluu siis asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan. Näin on unionin tuomioistuimen mukaan siitä huolimatta, että kyseisen lentokoneen valmistaja on ilmoittanut vasta lennon peruuttamisen jälkeen, että vika on johtunut kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskevasta lentoturvallisuuteen vaikuttavasta piilevästä suunnitteluvirheestä (ks. erityisesti tuomion 37 kohta).

11. Unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisun tuomiolauselman mukaan asetuksen 5 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että äskettäin käyttöön otettuun uuteen lentokonetyyppiin kohdistuva odottamaton ja ennestään tuntematon tekninen vika, jonka vuoksi lentoliikenteen harjoittaja peruuttaa lennon, kuuluu kyseisessä säännöksessä tarkoitetun poikkeuksellisten olosuhteiden käsitteen alaan, kun kyseisen lentokoneen valmistaja myöntää lennon peruuttamisen jälkeen, että vika johtui kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskevasta lentoturvallisuuteen vaikuttavasta piilevästä suunnitteluvirheestä.

Korkeimman oikeuden arviointi tässä asiassa

12. Edellä todetun mukaisesti B Oyj:n kyseisellä lennolla käyttämä lentokonetyyppi on ollut uusi. Koneeseen tullut tekninen vika, jonka vuoksi lento on peruutettu, on ollut odottamaton ja ennestään tuntematon. Lentokoneen valmistaja on sittemmin ilmoittanut, että vika on johtunut kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskevasta lentoturvallisuuteen vaikuttavasta piilevästä suunnitteluvirheestä. Unionin tuomioistuimen tuomiossa todetun mukaisesti tällainen tapahtuma ei ole liittynyt lentoliikenteen tavanomaiseen harjoittamiseen eikä sanotunlaisen virheen esiintymisen voida katsoa olleen B Oyj:n hallittavissa. Näin ollen Korkein oikeus katsoo, että kyse on ollut asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista poikkeuksellisista olosuhteista. Näin on siitä huolimatta, että lentokoneen valmistaja on vasta lennon peruuttamisen jälkeen ilmoittanut vian johtuneen kaikkia samantyyppisiä lentokoneita koskeneesta suunnitteluvirheestä.

13. Olosuhteiden poikkeuksellisuuden lisäksi korvauksen maksamisesta vapautumisen edellytyksenä on, että lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja pystyy osoittamaan, että poikkeuksellisia olosuhteita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu.

14. Viimeksi mainituilta osin hovioikeus on todennut tulleen näytetyksi, että B Oyj oli toteuttanut kaikki siltä kohtuudella edellytettävät toimenpiteet eikä näistä toimenpiteistä huolimatta polttoaineen määrämittausjärjestelmän vikaantumista ollut voitu välttää. A ei ole Korkeimmassa oikeudessa kiistänyt tätä johtopäätöstä.

15. Edellä todetun perusteella Korkein oikeus katsoo, että B Oyj ei ole velvollinen

maksamaan A:n vaatimaa asetuksen 7 artiklassa tarkoitettua vakiokorvausta.

Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:n soveltuminen

16. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä. Saman luvun 8 a §:n mukaan tuomioistuin voi määrätä asianosaiset osaksi tai kokonaan vastaamaan itse oikeudenkäyntikuluista, jos asia on ollut oikeudellisesti niin epäselvä, että hävinneellä asianosaisella on ollut perusteltu syy oikeudenkäyntiin.

17. A on hävinnyt asian, ja siten hän olisi pääsäännön mukaan velvollinen korvaamaan B Oyj:n oikeudenkäyntikulut. A on kuitenkin katsonut, että yhtiön tulee vastata itse oikeudenkäyntikuluistaan mainitun 8 a §:n perusteella.

18. Korkein oikeus toteaa, että asiassa on ollut kysymys lentomatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen tulkinnasta. Ennen kanteen vireillepanoa asiaa on käsitelty kuluttajariitalautakunnassa, joka on suosittanut korvauksen maksamista. Käräjäoikeus ja hovioikeus ovat päätyneet asiassa keskenään päinvastaisiin lopputuloksiin. Korkein oikeus on myöntänyt A:lle valitusluvan ja valitusta käsitellessään pitänyt kysymystä unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön valossa tulkinnanvaraisena, minkä vuoksi asiassa on pyydetty ennakkoratkaisua unionin tuomioistuimelta. Lisäksi lentomatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen noudattamista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välillä kansallisesti valvovan ja A:ta tässä asiassa avustaneen kuluttaja-asiamiehen käsitys asetuksen tulkinnasta on poikennut siitä, miten unionin tuomioistuin on ennakkoratkaisupyyntöön vastannut. Nämä seikat huomioon ottaen Korkein oikeus katsoo, että asia on ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:ssä tarkoitetulla tavalla oikeudellisesti niin epäselvä, että A:lla on ollut perusteltu syy oikeudenkäyntiin.

Kulujen kuittaaminen vai kuluvastuun alentaminen?

19. Korkein oikeus on ratkaisussa KKO 2019:65 todennut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:n säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen perusteluihin (HE 107/1998 vp s. 19) viitaten, että pykälää sovellettaessa on hävinneen asianosaisen vastapuolelle maksettavia kuluja ensisijaisesti alennettava ja vasta toissijaisesti kulut voidaan kuitata kokonaan. Ratkaisun mukaan tätä arvioitaessa voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon alentamisen puolesta ja sitä vastaan puhuvat seikat. (KKO 2019:65, kohta 17.)

20. Mainitun ratkaisun kohteena olleessa asiassa työntekijän työnantajaansa vastaan ajama työsuhdesaatavia koskeva kanne oli hyväksytty. Vaikka asian katsottiin olleen oikeudellisesti niin epäselvä, että työnantajalla oli ollut perusteltu syy vastustaa kannetta oikeudenkäynnissä, Korkein oikeus alensi työnantajan kulukorvausvelvollisuutta työntekijälle vain yhdellä kolmasosalla ottaen huomioon muun ohella työntekijän aseman heikompana osapuolena ja kuluvastuun jakautumisen merkityksen asianosaisille (KKO 2019:65, kohdat 12-14 ja 18).

21. Korkein oikeus katsoo, että harkittaessa, määrätäänkö oikeudellisesti epäselvän asian voittanut asianosainen vastaamaan itse oikeudenkäyntikuluistaan kokonaan vai vain osaksi, on mainitusta ratkaisusta ilmenevin tavoin kiinnitettävä huomiota muun ohella asianosaisten asemaan. Säännöksen antamaa harkinnanvaraa tällä tavalla käyttämällä voidaan osaltaan edistää sitä, että heikommassa asemassa olevalla asianosaisella on tosiasiallinen mahdollisuus saattaa oikeuksiaan koskeva asia tuomioistuimen arvioitavaksi myös oikeudellisesti tulkinnanvaraisissa asioissa.

22. Nyt kysymyksessä olevan kaltaisissa kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisissä riita-asioissa on edellä todetun mukaisesti perusteltua ottaa huomioon, että asianosaisten taloudelliset edellytykset vastata oikeudenkäynnin kustannuksista ja kantaa kuluvastuuseen liittyvää riskiä ovat tyypillisesti hyvin erilaiset. Myös asianosaisten intressit oikeudellisesti tulkinnanvaraisen asian lopputuloksen suhteen poikkeavat tavallisesti toisistaan. Kuluttajan intressi liittyy tyypillisesti vain hänen omaan asiaansa, kun taas elinkeinonharjoittajan kannalta yksittäisen asian ratkaisulla on usein merkitystä lukuisissa muissakin vastaavanlaisissa tapauksissa. Elinkeinonharjoittaja on usein valmis käyttämään huomattavasti enemmän taloudellisia voimavaroja oikeudenkäynnin hoitamiseen kuin kuluttaja, mikä voi johtaa kuluttajan kuluriskin kasvamiseen. Toisaalta on otettava huomioon, että osapuolten talou-

dellinen asema, elinkeinonharjoittajan olosuhteet ja muut seikat saattavat tapauskohtaisesti poiketa mainituista tyypillisistä tilanteista.

23. Edellä todetut näkökohdat puoltavat sellaista lähtökohtaa, että oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:n soveltamisedellytysten täyttyessä kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisessä riita-asiassa, jonka kuluttaja häviää, elinkeinonharjoittaja määrätään vastaamaan itse oikeudenkäyntikuluistaan kokonaan, jollei tapauskohtaisia vastasyitä ole.

Kulujen maksaminen Kilpailu- ja kuluttajaviraston varoista

24. B Oyj on vielä esittänyt, että sitä ei joka tapauksessa tulisi määrätä vastaamaan itse oikeudenkäyntikuluistaan sen vuoksi, että A:lle itselleen aiheutuvat ja hänen korvattavakseen tuomittavat vastapuolen oikeudenkäyntikulut maksetaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenoista.

25. Korkein oikeus toteaa, että oikeudenkäymiskaaren 21 luvun kulusäännösten soveltamista koskevassa oikeuskäytännössä ei yleensä ole annettu merkitystä sille, mikä taho asianosaisen kuluista tosiasiallisesti vastaa. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2008:55 (kohta 8) todennut, ettei oikeudenkäyntikuluja koskevan korvausvelvollisuuden kohtuullistamista harkittaessa ollut merkitystä sillä, että oikeus oikeudenkäyntikulujen korvaukseen oli siirtynyt oikeusapulain 22 §:n nojalla oikeusavun saajalta valtiolle, vaan vaatimus kohtuullistamisesta tuli tältäkin osin ratkaista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 b §:n nojalla. Tätä säännöstä sovellettaessa asian hävinneen asianosaisen asemaa oli siten arvioitava suhteessa oikeudenkäynnin vastapuoleen eikä valtioon, jolle oikeus kulukorvaukseen oli siirtynyt. Korkein oikeus on lisäksi ratkaisussaan KKO 2002:71 katsonut, ettei kuluvastuun jakaantumista harkittaessa ollut merkitystä sillä, että asiassa kantajana ollut työntekijä oli ammattiliiton jäsenyyden perusteella oikeutettu saamaan liitolta oikeusapua.

26. Edellä selostetun oikeuskäytännön mukaisesti Korkein oikeus katsoo, että oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:ää sovellettaessa ei oteta huomioon sitä, että A:n oikeudenkäyntikulut on ilmoitettu maksettavaksi kokonaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenoista. Sen sijaan harkinta on perusteltua tehdä vertaamalla B Oyj:n asemaa elinkeinonharjoittajana suhteessa A:n asemaan kuluttajana.

Johtopäätökset

27. Korkein oikeus katsoo, että asiassa ei ole tullut esiin sellaisia vastasyitä, joiden vuoksi olisi perusteita poiketa edellä kohdassa 23 todetusta lähtökohdasta, jonka mukaan kuluttajan hävitessä hänen ja elinkeinonharjoittajan välisen oikeudellisesti epäselvän asian elinkeinonharjoittaja on yleensä perusteltua määrätä vastaamaan itse oikeudenkäyntikuluistaan kokonaan. Näin ollen Korkein oikeus määrää, että asianosaiset pitävät oikeudenkäyntikulunsa asiassa kokonaan vahinkonaan.

Tuomiolauselma

Hovioikeuden tuomiota muutetaan siten, että A vapautetaan velvollisuudesta suorittaa B Oyj:lle korvausta oikeudenkäyntikuluista. Muilta osin hovioikeuden tuomiota ei muuteta.

B Oyj:n oikeudenkäyntikuluvaatimus Korkeimmassa oikeudessa hylätään.

Asian ovat ratkaisseet presidentti Tatu Leppänen sekä oikeusneuvokset Tuomo Antila, Timo Ojala, Alice Guimaraes-Purokoski ja Kaarlo Hakamies. Esittelijä Sofia Aspelund.

Lähde: Finlex

KKO:2025:49 16.04.2025 S 2023/336 TALTIO 493 ECLI:FI:KKO:2025:49

Kuluttajaluoton kohtuullisuus – 5 000 euron kertaluoton korko oli 24,9 prosenttia ja toimituspalkkio 975 euroa – Toimituspalkkio katsottiin kohtuuttomaksi, muilta osin sopimus pysyi voimassa – Kysymys myös viivästyskoron perusteesta – Euroopan unionin oikeus.

A oli tehnyt B Oy:n kanssa 21.8.2018 kuluttajaluottosopimuksen 5 000 euron suuruisesta vakuudettomasta kertaluotosta. Luoton korko oli 24,9 prosenttia ja luoton toimituspalkkio 975 euroa. A ei ollut maksanut velkaa takaisin sovitun mukaisesti.

B Oy vaati, että A velvoitetaan suorittamaan maksamatta oleva toimituspalkkio, luottopääomalle viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 2 momentin mukaisesti sekä perintäkuluja. A vastusti vaatimuksia katsoen, että toimituspalkkioehto oli kohtuuton ja että viivästyskorosta ei ollut sovittu asianmukaisesti. Koska toimituspalkkiota ja viivästyskorkoa koskevat vaatimukset olivat perusteettomia, asiassa oli menetelty hyvän perintätavan vastaisesti, minkä vuoksi myös perintäkuluvaatimukset oli hylättävä.

Korkein oikeus katsoi, ottaen huomioon velvollisuuden tulkita ja soveltaa kansallista lakia unionin oikeuden mukaisesti, että toimituspalkkioehto oli kohtuuton ja se oli jätettävä huomioon ottamatta.

Velallisen oli maksettava viivästyskorkoa korkolain mukaisesti, vaikka luottosopimuksessa ei ollut mainittu kuluttajaluottoja koskevan sääntelyn edellyttämiä tietoja viivästyskorosta. Edelleen velallinen oli velvollinen korvaamaan perintäkulut siitä huolimatta, että perintäkirjeisiin oli sisältynyt perusteettomaksi katsottu vaatimus toimituspalkkiosta.

Kysymys myös siitä, oliko luoton pääomalle maksettava viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 vai 2 momentin mukaisesti. (Ään.)

KSL 4 luku 1 § (1259/1994 ja 1072/2000)
KSL 7 luku 17 §
KorkoL 4 §
L saatavien perinnästä 4 §
L saatavien perinnästä 10 §
Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY 4 art 2 kohta ja 6 art 1 kohta
Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY 10 art 2 kohta l alakohta ja 23 art

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Asian tausta

A oli tehnyt B Oy:n kanssa 21.8.2018 kuluttajaluottosopimuksen 5 000 euron suuruisesta vakuudettomasta kertaluotosta. Luottoehtojen mukaan luoton korko oli 24,9 prosenttia ja luoton toimituspalkkio 975 euroa. A ei ollut maksanut luottoa takaisin sen ehtojen mukaisesti, ja laina oli irtisanottu 15.7.2019.

Keski-Suomen käräjäoikeus velvoitti 7.10.2019 antamallaan yksipuolisella tuomiolla A:n suorittamaan B Oy:lle luottopääomaa, korkosaatavia ja luottokuluja sekä perintäkuluja viivästyskorkoineen B Oy:n vaatimuksen mukaisesti.

Takaisinsaantihakemus ja kantajan lausuma Keski-Suomen käräjäoikeudessa

A vaati takaisinsaantihakemuksessaan yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen osittaista hylkäämistä. Luoton toimituspalkkiota koskeva vaatimus tuli hylätä kohtuuttomana, koska toimituspalkkio oli ilmoitettu epäselvästi vain rahamääräisenä, eikä palkkio ollut vastannut tosiasiallisesti suoritettuja palveluja ja niistä aiheutuneita kuluja. Samoin viivästyskorkosaatavia koskevat vaatimukset tuli hylätä, koska viivästyskorkoehto oli ollut epäselvä ja kohtuuton. Ainakin ehtoa tuli tulkita laatijansa vahingoksi. Perintäkuluja koskevat vaatimukset tuli puolestaan hylätä sen vuoksi, että vastaajalta oli peritty hyvän perintätavan vastaisesti perusteettomia ja kohtuuttomia kuluja.

B Oy vastusti vaatimusta. Toimituspalkkiota koskeva ehto ei ollut kohtuuton. Ehto oli selkeä ja ymmärrettävä, ja vaatimus perustui todellisiin B Oy:lle aiheutuneisiin kuluihin. Luottosopimuksessa oli selvästi mainittu luotolle perittävän vuosikoron määrä 24,9 prosenttia. Lisäksi lainaehdoissa oli selvästi todettu, että viivästyskorkona veloitettiin lainan vuosikorko erääntyneelle summalle. Viivästyskorosta oli siten sovittu selkeästi luottosopimuksessa ja sen liitteissä. Laissa ei ollut edellytetty, että viivästyskorko tuli ilmoittaa konkreettisena prosenttilukuna, eikä etenkään tässä tapauksessa, kun viivästyskorko oli korkolain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu lakisääteinen viivästyskorko. Asiassa ei ollut toimittu hyvän perintätavan vastaisesti eikä peritty perusteettomia tai kohtuuttomia kuluja.

Käräjäoikeuden tuomio 2.11.2022 nro 22/1381

Käräjäoikeus katsoi, että toimituspalkkioehto oli sopimuksen pääkohteen hintaa koskeva ehto, jolloin merkityksellistä kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) soveltumisen kannalta oli, oliko ehto laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Käräjäoikeuden mukaan toimituspalkkioehto ei ollut epäselvä, joten direktiiviä ei sovellettu. Arvioitaessa toimituspalkkioehtoa kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n (1259/1994 ja 1072/2000) valossa käräjäoikeus katsoi jääneen näyttämättä, että toimituspalkkiossa olisi ollut merkittävältä osaltaan kyse luoton perustamiseen liittyvistä toimista aiheutuneista todellisista kuluista. Pikemminkin kyse oli toimituspalkkion nimellä perittävästä korkoluonteisesta kustannuksesta, joka toimituspalkkiona kuluttajalle markkinoituna ja toteutettuna oli ehtona kohtuuton ja jätettävä kokonaan huomioon ottamatta. B Oy oli vaatinut toimituspalkkion määränä 709,56 euroa, joten erotus 265,44 euroa oli muun kohdentamista koskevan selvityksen puuttuessa vähennettävä B Oy:n vaatimasta pääomasta eli

4 991,67 eurosta. Näin ollen pääomaa jäi suoritettavaksi 4 726,23 euroa.

Viivästyskorkoehdon osalta käräjäoikeus katsoi, että Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntö asetti sisällöllisiä vaatimuksia sille, miten viivästyskorosta oli kuluttajaluottosopimuksessa sovittava, jotta siitä ylipäätään voitiin katsoa sovitun. Käräjäoikeus katsoi, että nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa kuluttaja ei ollut voinut sopimusasiakirjojen perusteella tosiasiassa tietää, minkä suuruista viivästyskorkoa häneltä olisi tarkoitus periä. Ehdot eivät täyttäneet viivästyskorkoehdon sisällöllisiä vaatimuksia. Koska viivästyskorosta ei ollut sovittu lain tarkoittamalla tavalla, viivästyskorkoa ei saanut periä.

B Oy:n vaatimat perintäkulut olivat liittyneet myös hylätyksi tulleiden toimituspalkkion ja viivästyskorkojen perimiseen, joiden periminen oli ollut hyvän perintätavan vastaista. Tämän vuoksi A:lla ei ollut velvollisuutta suorittaa näitä maksuja.

Käräjäoikeus kumosi yksipuolisen tuomion ja hyläten B Oy:n kanteen muilta osin velvoitti A:n suorittamaan B Oy:lle luottosopimuksen pääomaa 4 726,23 euroa ja luottokorkoa 311,25 euroa.

Asian on ratkaissut käräjätuomari Mikko Jaatinen.

Vaasan hovioikeuden tuomio 2.5.2023 nro 159

B Oy valitti hovioikeuteen vaatien, että yhtiön käräjäoikeudessa esittämät vaatimukset hyväksytään kokonaisuudessaan.

Hovioikeus katsoi käräjäoikeuden tavoin, että toimituspalkkiota koskeva ehto oli ilmoitettu selkeästi, ymmärrettävästi ja johdonmukaisesti. Näin ollen sopimusehtodirektiivi ei tullut sovellettavaksi. Arvioitaessa sitä, oliko toimituspalkkiota koskeva ehto kohtuuton ja voitiinko kyseinen ehto jättää huomioon ottamatta kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n nojalla, hovioikeus katsoi, että toimituspalkkiota ei voitu kokonaisuutena arvioiden pitää kohtuuttomana. Palkkio ei ollut määrältään liiallinen, koska se ei ylittänyt kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä (596/2019) nyt kysymyksessä olevan luottosopimuksen tekemisen jälkeen asetettuja rajoja. Lisäksi B Oy oli uskottavasti selvittänyt, mistä sen perimät toimituskulut olivat muodostuneet ja että toimituspalkkio oli vastannut suoritettuja palveluita ja aiheutuneita kuluja. Näin ollen toimituspalkkiota koskeva ehto ei ollut kohtuuton tai lainvastainen eikä sitä siten voitu jättää huomioon ottamatta.

Viivästyskorkoehdon osalta hovioikeus totesi, että korkolain 4 §:n 2 momentti olisi tullut sovellettavaksi myös ilman viittausta lailliseen viivästyskorkoon. Tähän nähden luoton ehdoista oli niitä kokonaisuutena arvioiden ilmennyt riittävän selvästi, että viivästyskorko määräytyi juuri korkolain 4 §:n 2 momentin mukaisesti. Näin ollen luottosopimusta koskevissa asiakirjoissa olevaa mainintaa "laillisesta viivästyskorosta" ei ollut yleisluonteisuudestaan huolimatta pidettävä niin epäselvänä tai harhaanjohtavana, että viivästyskoron periminen estyisi kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 3 momentin nojalla. Toisenlaiseen johtopäätökseen ei ollut aihetta päätyä, vaikka luottosopimusta koskevissa asiakirjoissa ei ollut mainintaa korkolain 4 §:n 2 momentin mukaisesta 180 vuorokauden rajoituksesta. A oli näin ollen velvollinen suorittamaan luottopääomalle kanteessa vaaditun viivästyskoron.

Asian näin päättyessä, ja koska A:lta perityt saatavat eivät olleet perusteettomia, A oli velvollinen korvaamaan B Oy:n vaatimat perintäkulut.

Hovioikeus muutti käräjäoikeuden tuomiota B Oy:n esittämien vaatimusten mukaisesti.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeuden jäsenet Tuula Keltikangas, Ulla Maija Hakomäki ja Patrick Palmroos. Esittelijä Tiitus Hiivanainen.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

A:lle myönnettiin valituslupa.

A vaati valituksessaan, että hovioikeuden tuomio kumotaan ja asia jätetään käräjäoikeuden tuomion varaan.

B Oy vaati vastauksessaan, että valitus hylätään.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Kysymyksenasettelu

1. A on tehnyt B Oy:n kanssa 21.8.2018 kuluttajaluottosopimuksen 5 000 euron suuruisesta vakuudettomasta kertaluotosta. A ei ole maksanut luottoa takaisin sen ehtojen mukaisesti, ja B Oy on vaatinut saataviaan kanteella.

2. Korkeimmassa oikeudessa on kysymys siitä, onko A:lla velvollisuutta maksaa B Oy:lle luoton toimituspalkkio. Kysymys on myös siitä, onko maksamatta olevalle luottopääomalle ja luoton korolle maksettava

viivästyskorkoa ja minkä perusteen mukaisesti sitä on mahdollisesti maksettava. Lisäksi kysymys on A:n velvollisuudesta maksaa perintäkuluja.

Toimituspalkkiota koskeva ehto

Luottosopimuksen sisältö ja asianosaisten väitteet

3. Luottosopimuksen mukaan luotolle peritään 24,9 prosentin suuruisen kiinteän vuosikoron lisäksi 975 euron suuruinen toimituspalkkio, joka yleisten lainaehtojen mukaan veloitetaan ensimmäisessä tai ensimmäisissä maksuerissä.

4. A:n mukaan toimituspalkkiota koskeva vaatimus tulee hylätä kohtuuttomana. Palkkio on ollut suhteettoman suuri, ja sitä koskeva ehto on ollut epäselvä. Toimituspalkkio ei ole voinut perustua todellisiin kuluihin. B Oy on katsonut, että toimituspalkkio on ollut määrältään kohtuullinen ja vastannut tosiasiallisesti luottokelpoisuusarvioinnin ja luoton myöntämisen yhteydessä suoritettuja palveluja sekä näistä aiheutuneita kuluja.

Sovellettava sääntely ja arvioinnin lähtökohdat

5. Korkein oikeus toteaa, että kysymyksessä olevaan luottosopimukseen ei myönnetyn luoton määrä huomioon ottaen sovelleta sen tekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) säännöksiä luoton todellista vuosikorkoa koskevasta katosta, eikä siihen kuluttajansuojalain muuttamisesta annettujen lakien siirtymäsäännökset huomioon ottaen sovelleta myöskään myöhemmin voimaan tulleita kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n säännöksiä luottokustannusten enimmäismäärästä. B Oy:n oikeutta toimituspalkkioon on näin ollen arvioitava yksinomaan kuluttajansuojalain 4 luvun sopimuksen kohtuullistamista koskevan sääntelyn perusteella.

6. Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n (jota tässä asiassa sovelletaan sellaisena kuin se on laeissa 1259/1994 ja 1072/2000) kuluttajasopimuksen kohtuullistamista koskevan yleissäännön mukaan jos sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuullistamissääntely koskee kaikenlaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisten sopimusten ehtoja, myös yksilöllisesti sovittuja ehtoja samoin kuin esimerkiksi hyödykkeen laatua tai ominaisuuksia koskevia ehtoja.

7. Kuluttajansuojalain 4 luvun 2 §:ssä on vakioehtoja koskevia kuluttajaa suojaavia erityissäännöksiä, joita on noudatettava luvun 1 §:ää sovellettaessa. Voimassa olevassa 2 §:ssä (596/2019) säädetään muun muassa, että kohtuuton sopimusehto, joka on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on jätettävä huomioon ottamatta. Säännös merkitsee, että tällaista ehtoa ei voida sovitella sitä muuttamalla. Nyt kysymyksessä olevaan luottosopimukseen sovelletaan kuitenkin tämän asemesta aiempaa lakia (1259/1994), jossa ei säädetty vastaavasta rajoituksesta.

8. Kuluttajansuojalain 4 luvun säännöksillä on osaltaan pantu täytäntöön kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi). Direktiivi on niin sanottu vähimmäisdirektiivi, joka sallii kansallisesti tiukemman sääntelyn kuluttajan eduksi.

9. Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Unionin tuomioistuin on katsonut jo säännöksen sanamuodon perusteella, että kansallisten tuomioistuinten on jätettävä kohtuuton sopimusehto soveltamatta eikä tuomioistuimilla ole toimivaltaa muuttaa ehdon sisältöä (ks. KKO 2015:60, kohta 50 ja siinä viitattu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö). Sikäli kuin tässä asiassa on kysymys sopimusehtodirektiivissä edellytetystä kohtuuttomuusarvioinnista, sovellettavaa kansallista lakia on asiassa tulkittava ja sovellettava direktiivin mukaisesti eli siten, että kohtuuton ehto on jätettävä kokonaan huomiotta, vaikka kansallisten säännösten mukaan ehtoa voidaan myös sovitella sitä muuttamalla (ks. vastaavasti KKO 2015:60, erityisesti kohdat 54 ja 55). Näin ollen asiassa on tarpeen ensin arvioida, kuuluuko toimituspalkkioehdon kohtuuttomuusarviointi sopimusehtodirektiivissä edellytetyn kohtuuttomuusarvioinnin alaan vai ei. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö on huomioitava myös muutoin kohtuuttomuusarviointia suoritettaessa.

10. Sopimusehtodirektiivin soveltamisala on suppeampi kuin kuluttajansuojalain 4 luvun soveltamisala ensinnäkin siten, että direktiivissä edellytetyn kohtuuttomuusarvioinnin

ulkopuolelle jäävät erikseen neuvotellut sopimusehdot. Edelleen direktiivin 4 artiklan 2 kohdasta seuraa, että direktiivin mukainen kohtuuttomuusarviointi ei koske sopimuksen pääkohteen määrittelyä eikä – kyseisestä kohdasta tarkemmin ilmenevin tavoin – hinnan tai korvauksen ja vastineena toimitettavien palvelujen ja tavaroiden välistä niin sanottua hinta-laatusuhdetta, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

11. Unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään vakiintuneesti katsonut, että sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava suppeasti, koska siinä säädetään poikkeuksesta kohtuuttomien ehtojen sisällölliseen valvontajärjestelmään (ks. esim. tuomio 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, 49 kohta sekä tuomio 16.3.2023, Caixabank, C-565/21, EU:C:2023:212, 21 kohta ja niissä mainittu oikeuskäytäntö; ks. myös KKO 2019:8, kohta 21).

12. Sopimuksen pääkohteen määrittelyä koskevan tulkinnan osalta unionin tuomioistuin on katsonut, ettei luoton toimituspalkkion voida katsoa kuuluvan luottosopimuksesta johtuviin pääasiallisiin sitoumuksiin (tuomio 23.11.2023, Provident Polska, C-321/22, EU:C:2023:911, 51 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö). Näin on huolimatta siitä, että toimituspalkkio sisältyy luoton kokonaiskustannuksiin ja voi olla yksi pääasiallisista tekijöistä, joista luoton hinta muodostuu (tuomio Caixabank, 19 ja 22–24 kohta).

13. Niin sanottuun hinta-laatusuhteeseen kohdistuvaa kohtuuttomuusarviointia koskevan poikkeuksen osalta unionin tuomioistuin on puolestaan katsonut, että ehdot, jotka koskevat kuluttajan luotonantajalle tekemää vastasuoritusta tai jotka vaikuttavat luoton todelliseen hintaan, joka kuluttajan on maksettava luotonantajalle, eivät lähtökohtaisesti jää direktiivin edellyttämän kohtuuttomuusarvioinnin ulkopuolelle lukuun ottamatta kysymystä siitä, onko sopimuksessa määrätty vastasuorituksen määrä tai hinta asianmukaisessa suhteessa luotonantajan vastineena suorittamaan palveluun (tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, yhdistetyt asiat C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 65 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö).

14. Unionin tuomioistuin on korostanut, että vaikka kansallinen tuomioistuin katsoisi, että ehto on osa sopimuksen pääkohdetta tai että se on tosiasiallisesti riitautettu hinnan tai korvauksen asianmukaisuuden osalta suhteessa vastikkeena suoritettuihin palveluihin, ehdon kohtuuttomuutta on joka tapauksessa arvioitava, jos ehtoa ei ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi (esim. tuomio Provident Polska, 58 kohta). Lisäksi unionin tuomioistuin on korostanut, että kirjallisesti laaditun ehdon selkeyttä ja ymmärrettävyyttä koskevan vaatimuksen sisältävää direktiivin 5 artiklaa sovelletaan joka tapauksessa eli myös silloin, kun sopimusehto kuuluu direktiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan (esim. tuomio Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, 66 kohta).

15. Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan ja 5 artiklan vaatimuksia ehdon selkeydestä ja ymmärrettävyydestä on tulkittu laajasti (ks. esim. tuomio Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, 67 kohta). Unionin tuomioistuin on katsonut, ettei sopimusehdon avoimuus tarkoita yksinomaan sopimusehdon kieliopillista ymmärrettävyyttä, vaan tämän lisäksi kuluttajalla on oltava mahdollisuus täsmällisten ja ymmärrettävien perusteiden nojalla arvioida, minkälaisia taloudellisia seurauksia siitä hänelle aiheutuu. Tuomioistuin on tältä osin luottosopimuksen toimituspalkkiota ja eräitä muita kuluja koskevassa ratkaisussaan todennut, että luotonantajan ei ole sopimuksessa yksilöitävä kaikkien niiden palvelujen luonnetta, jotka suoritetaan tietyissä sopimusehdoissa vahvistettujen kulujen tai palkkioiden vastikkeena. Tästä huolimatta niiden palvelujen luonteen, jotka tosiasiallisesti suoritetaan, on yhtäältä oltava kohtuudella ymmärrettävissä tai johdettavissa sopimuksesta, kun sitä tarkastellaan kokonaisuutena, ja toisaalta kuluttajalla on oltava mahdollisuus varmistua siitä, etteivät erilaiset maksut tai palvelut, joista ne suoritetaan, ole päällekkäisiä. Tämä tarkastelu on suoritettava kaikkien merkityksellisten tosiseikkojen kannalta. (Ks. tuomio Provident Polska, 56 ja 57 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö.)

16. Unionin tuomioistuin on myös todennut, että lainan toimituspalkkioehto on sopimusehtodirektiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla omiaan aiheuttamaan kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille vastoin lojaliteettiperiaatetta silloin, kun rahalaitos ei osoita, että toimituspalkkio vastaa tosiasiallisesti suoritettuja palveluja ja sille aiheutuneita kuluja (tuomio Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, 79 kohta).

Korkeimman oikeuden arviointi toimituspalkkion maksuvelvollisuudesta tässä asiassa

17. Edellä selostettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen Korkein oikeus katsoo, että toimituspalkkioehtoa ei ole pidettävä sopimuksen pääkohdetta koskevana ehtona. Ehto ei siten tällä perusteella jää sopimusdirektiivissä edellytetyn kohtuuttomuusarvioinnin ulkopuolelle.

18. Korkein oikeus pitää selvitettynä, että B Oy on tarjonnut ainakin jonkinlaisen vastasuorituksen toimituspalkkioon nähden. Myös A on vedonnut toimituspalkkion kohtuuttomuutta koskevan väitteensä tueksi muun ohella siihen, että toimituspalkkio ei ole ollut asianmukainen suhteessa vastikkeena suoritettuun palveluun. Nämä seikat huomioon ottaen Korkein oikeus katsoo, että kysymys on palvelujen hinta-laatusuhteen arvioimisesta, joka ei kuulu sopimusehtodirektiivin edellyttämän kohtuuttomuusarvioinnin piiriin, mikäli ehto on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

19. Korkein oikeus toteaa, että toimituspalkkion euromäärä on ilmennyt selvästi luottosopimuksesta ja toimituspalkkion maksuajankohta puolestaan erikseen toimitetuista lainan yleisistä ehdoista. B Oy:n esittämin tavoin myös palkkion nimestä on voinut sinänsä päätellä, mitä palkkiolla on ollut tarkoitus kattaa.

20. Edelleen Korkein oikeus toteaa, että luoton myöntämiseen liittyvistä toimista, kuten kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:ssä edellytetystä kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnista, aiheutuu luotonantajalle väistämättä jonkinlaisia kustannuksia, eikä estettä ole sinänsä sille, että näitä peritään muun kuin luoton koron muodossa. Ottaen kuitenkin huomioon yhtäältä toimituspalkkion sisällöstä luottosopimuksessa annettujen tietojen vähäisyys sekä toisaalta toimituspalkkion suuruus luoton määrään ja luottotuotteen muihin ominaisuuksiin nähden Korkein oikeus katsoo, ettei tosiasiallisesti suoritettujen palvelujen luonne ole ollut kohtuudella ymmärrettävissä tai johdettavissa sopimuksesta sitä kokonaisuutena tarkastellen. A:lla ei ole myöskään ollut mahdollisuutta varmistua siitä, etteivät erilaiset maksut tai palvelut, joista ne suoritetaan, ole päällekkäisiä. Näin ollen Korkein oikeus katsoo, ettei sopimusehtodirektiivissä tarkoitettu avoimuusvaatimus, siten kuin sitä on unionin oikeuden mukaan tulkittava, ole toimituspalkkioehdon osalta täyttynyt. Ehdon kohtuuttomuutta on siten arvioitava direktiivin edellyttämällä tavalla.

21. Arvioitaessa sopimusehdon kohtuuttomuutta edellä selostetun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa keskeistä puolestaan on, onko luotonantaja kyennyt osoittamaan, että toimituspalkkio on vastannut tosiasiallisesti suoritettuja palveluja ja luotonantajalle aiheutuneita kuluja.

22. B Oy:n mukaan toimituspalkkio on perustunut muun ohella osoite- ja luottotietojen tarkistamisesta, luottokelpoisuuden arvioinnista sekä luoton maksatuksesta ja muista luottohakemuksen käsittelyprosessin mukaisista toimista aiheutuneisiin todellisiin kuluihin. B Oy on esittänyt myös kirjallista selvitystä suorittamistaan toimista.

23. Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon, että kyse on ollut 5 000 euron suuruisesta vakuudettomasta kertaluotosta eli luotosta, johon ei ole liittynyt esimerkiksi vakuuden arviointiin ja sen hallintaan liittyviä toimenpiteitä ja jossa luotonmyöntöprosessi on Korkeimmalle oikeudelle esitetyn selvityksen mukaan ollut ainakin pääosin koneellinen. Erityisesti tähän nähden Korkein oikeus katsoo, ettei B Oy ole kyennyt osoittamaan, että 975 euron suuruinen toimituspalkkio olisi vastannut tosiasiallisesti suoritettuja palveluja ja sille aiheutuneita kuluja.

24. Korkein oikeus toteaa, ettei ratkaisevaa merkitystä ole esimerkiksi sillä, olisiko toimituspalkkio jäänyt koko laina-ajalle jaksotettuna alhaisemmaksi kuin määrä, jota tällaiset luottokustannukset eivät nykyisin voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n mukaan saa ylittää. Luottokustannusten ehdotonta ylärajaa koskevan sääntelyn noudattamisen ei ylipäätään ole tarkoitettu osoittavan luottokustannusten kohtuullisuutta niin, että tuomioistuin ei voisi yksittäistapauksessa kokonaisarviointiin perustuen katsoa, että hintaa koskevat ehdot ovat kohtuuttomat (ks. HE 230/2018 vp s. 31). Lisäksi kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ää on joka tapauksessa tulkittava sopimusehtodirektiivissä säädetyllä ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä edellytetyllä tavalla.

25. Näillä perusteilla Korkein oikeus katsoo, että toimituspalkkioehto on ollut kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuuton. Kun kysymys on sopimusehtodirektiivissä edellytetystä kohtuuttomuusarvioinnista, toimituspalkkioehto on jätettävä kokonaan huomioon ottamatta ja toimituspalkkioehtoon perustuvat B Oy:n vaatimukset on hylättävä.

26. B Oy on vielä esittänyt, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, joka on annettu useita vuosia nyt kysymyksessä olevan luottosopimuksen tekemisen jälkeen, ei voi taannehtivasti seurata luoton myöntöaikaan ulottuvia vaikutuksia.

27. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tulkinnalla, jonka unionin tuomioistuin antaa unionin oikeussäännölle, selvennetään ja täsmennetään kyseisen oikeussäännön merkitystä ja ulottuvuutta niin, että tulkinnasta ilmenee, miten tätä oikeussääntöä pitää tai olisi pitänyt tulkita ja soveltaa sen voimaantulosta lähtien. Tästä seuraa, että tuomioistuimet voivat ja niiden täytyy soveltaa näin tulkittua sääntöä myös oikeussuhteisiin, jotka ovat syntyneet ja jotka on perustettu kyseisen oikeussäännön voimaantulon jälkeen ja ennen tulkintapyynnöstä annettua tuomiota, jos edellytykset kyseisen oikeussäännön soveltamista koskevan asian käsittelylle toimivaltaisissa tuomioistuimissa muuten täyttyvät. (Ks. tuomio 5.9.2019 Pohotovost' s.r.o., C-331/18, EU:C:2019:665, 53 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö.) Korkein oikeus katsoo, että tässä tapauksessa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön huomioon ottaminen ei myöskään merkitse, että kansallista lakia olisi tarpeen tulkita vastoin sen sanamuotoja, vaan kyse on ainoastaan jo olemassa olevien kansallisten säännösten tulkitsemisesta mahdollisimman pitkälle sopimusehtodirektiivissä edellytetyn mukaisesti.

Viivästyskorkoa koskeva ehto

Viivästyskorkoehto ja asianosaisten väitteet

28. Luottosopimuksen kohdassa 5 on maksuviivästyksestä aiheutuvista kuluista todettu muun muassa, että "alkuperäisen eräpäivän jälkeen veloitetaan lakisääteinen viivästyskorko". Yleisissä lainaehdoissa maksun viivästymisestä on todettu, että "viivästyskorkona veloitetaan lainan vuosikorko erääntyneelle summalle". Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeen kohdassa 3 on samalla tavalla kuin luottosopimuksessa viitattu lakisääteiseen viivästyskorkoon.

29. B Oy on vaatinut luoton pääomalle maksettavaksi viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 2 momentin mukaan ja maksamattomalle luottokorolle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaan. A on katsonut, että viittaus lakisääteiseen viivästyskorkoon on ymmärrettävissä viittaukseksi korkolain 4 §:n 1 momentin mukaiseen viivästyskorkoon. Lisäksi, koska viivästyskorosta ei ole ilmoitettu laissa ja unionin oikeudessa edellytetyllä tavalla, hän on vaatinut viivästyskorkovaatimuksen hylkäämistä kokonaisuudessaan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 3 momentin nojalla. Viivästyskorkoehtoa on pidettävä epäselvyytensä vuoksi myös kohtuuttomana.

Sovellettava sääntely ja arvioinnin lähtökohdat

30. Korkolain 2 §:n 1 momentin mukaan velvollisuus maksaa korkoa määräytyy korkolain mukaan, jollei muuta johdu velallisen sitoumuksesta tai kauppatavasta tai toisin ole säädetty. Korkolain 4 §:ssä säädetään kahdesta erilaisesta viivästyskorosta, joiden kummankaan soveltaminen ei edellytä sopijapuolten välistä sopimusehtoa viivästyskoron suorittamisvelvollisuudesta (ks. KKO 2015:60, kohta 35). Pykälän 1 momentin mukaan velallisen on velan maksun viivästyessä maksettava viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa, joka on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko. Pykälän 2 momentti puolestaan soveltuu velkoihin, joista jo luottoaikana maksetaan 1 momentissa säädettyä viivästyskorkoa korkeampaa korkoa. Tällöin velallisen on velan erääntymisen jälkeen maksettava viivästyskorkoa saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää. Jos velallisen sitoumus liittyy kulutusluottosopimukseen, viivästyskorkoa on kuitenkin maksettava saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää enintään 180 vuorokauden ajan siitä, kun velka on kokonaisuudessaan erääntynyt.

31. Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:ssä säädetään luottosopimuksen tekemisestä. Pykälän 1 momentissa säädetään muun muassa, että kuluttajaluottosopimus on tehtävä kirjallisesti tai momentista tarkemmin ilmenevällä tavalla sähköisesti. Pykälän 2 momentissa säädetään kuluttajaluottosopimuksessa mainittavista tiedoista, joista pykälän 3 momentin asetuksenantovaltuuden nojalla säädetään tarkemmin luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Asetuksen 5 §:n 1 momentin 13 kohdan mukaan kuluttajaluottosopimuksessa on mainittava muun muassa viivästyskorko ja sen muuttumista koskevat säännökset. Sopimuksessa mainittavia tietoja koskeva sääntely perustuu kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (jäljempänä kulutusluottodirektiivi) 10 artiklan 2 kohtaan. Kyseisen kohdan viivästyskorkoa koskevan l alakohdan mukaan luottosopimuksessa

on mainittava selkeästi ja tiiviisti muun muassa luottosopimuksen tekohetkellä sovellettava viivästyskorko ja sen mukauttamista koskevat järjestelyt.

32. Unionin tuomioistuimen mukaan kulutusluottodirektiivin 10 artiklan 2 kohdan l alakohtaa on tulkittava siten, että luottosopimuksessa on mainittava konkreettisen prosenttiosuuden muodossa kyseisen sopimuksen tekohetkellä sovellettava viivästyskorko, ja siinä on selitettävä konkreettisesti viivästyskoron mukauttamismekanismi. Jos kyseessä olevan luottosopimuksen osapuolet ovat sopineet, että viivästyskorkoa muutetaan jäsenvaltion keskuspankin määrittämän ja virallisessa lehdessä julkaistavan peruskoron muutoksen perusteella, joka on helposti löydettävissä, kyseiseen sopimukseen sisältyvä viittaus mainittuun peruskorkoon riittää edellyttäen, että viivästyskoron laskentatapa peruskoron perusteella on esitetty mainitussa sopimuksessa. Tältä osin kahden edellytyksen on täytyttävä. Ensinnäkin tämän laskentatavan esittämisen on oltava helposti sellaisen keskivertokuluttajan ymmärrettävissä, jolla ei ole rahoitusalaan erikoistunutta osaamista, ja tämän esittämisen on mahdollistettava se, että hän voi laskea viivästyskoron mainitun sopimuksen sisältämien tietojen perusteella. Toiseksi mainitun peruskoron muuttamisen taajuus, joka määritetään kansallisissa säännöksissä, on myös mainittava kyseessä olevassa luottosopimuksessa. (Ks. tuomio 9.9.2021 Volkswagen Bank ym., yhdistetyt asiat C-33/20, C-155/20 ja C-187/20, EU:C:2021:736, 95 kohta; ks. myös tuomio 21.12.2023, suuri jaosto, BMW Bank, yhdistetyt asiat C-38/21, C-47/21 ja C-232/21, EU:C:2023:1014, 272 kohta.)

33. Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 3 momentin mukaan kuluttajalta ei saa luottosuhteen perusteella periä korkoa tai maksuja, josta ei ole sovittu 1 momentissa tarkoitetussa sopimuksessa. Lainkohdan perusteluissa todetaan, että säännös vastaa asiallisesti aiempaa kuluttajansuojalain 7 luvun 10 §:n 2 momenttia (ks. HE 24/2010 vp s. 37). Mainitun 7 luvun 10 §:n 2 momentin (85/1993) perustelujen mukaan säännöksellä on pyritty varmistamaan se, että kuluttajan kannalta keskeiset luottokustannuksia koskevat sopimusehdot ovat yksilöityjä ja täsmällisiä. Kuluttaja on velvollinen suorittamaan ainoastaan sellaisia luottokustannuksia, joiden peruste ja määrä ilmenevät sopimuksesta. (Ks. HE 238/1992 vp s. 15.)

34. Kuluttajansuojalain 7 luvun 50 §:n 1 momentin perusteella mainitun luvun säännöksiä rikkovaa luotonantajaa voidaan, jos se on kuluttajansuojan kannalta tarpeellista, kieltää jatkamasta tällaista menettelyä taikka uudistamasta sitä tai siihen rinnastettavaa menettelyä. Kieltoa on lain 2 ja 3 luvussa säädetyn mukaisesti tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Nyttemmin kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain (voimaan 15.7.2020) 13 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n ja sen 3 momentin nojalla annettuja säännöksiä luottosopimuksen tekemisestä, voidaan myös määrätä seuraamusmaksu.

35. Kulutusluottodirektiivin 23 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on annettava säännökset direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ne pannaan täytäntöön. Seuraamusten on, vaikka niiden valinta on direktiivin johdanto-osan perustelukappaleesta 47 ilmenevällä tavalla jäsenvaltioiden harkinnassa, oltava artiklan mukaan tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia (ks. myös tuomio 9.11.2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, 62 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö).

Korkeimman oikeuden arviointi viivästyskorkoehdosta tässä asiassa

36. Korkein oikeus toteaa, että B Oy:n ja A:n välisessä sopimuksessa viivästyskorosta mainitut tiedot eivät täytä kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 2 momentissa ja sitä täsmentävässä luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa asetettuja vaatimuksia, siten kuin mainittuja säännöksiä on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa tulkittava.

37. Edeltä ilmenevin tavoin kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 3 momentissa kielletään perimästä kuluttajalta luottosuhteen perusteella korkoa tai maksuja, josta ei ole sovittu luottosopimuksessa. Korkolain mukaan velvollisuus maksaa viivästyskorkoa ei toisaalta edellytä, että viivästyskorosta on sovittu, vaan maksuvelvollisuus seuraa suoraan laista. Edellä kohdassa 33 selostetut esityölausumat eivät tue sellaista tulkintaa, että kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 3 momentin säännös koron ja maksujen perimättä jättämisestä koskisi varsinaisten luottokustannusten ohella viivästyskorkoa ja edellyttäisi poikkeamista korkolain yleisestä

sääntelystä niin, että kuluttajaluotolle olisi maksettava viivästyskorkoa vain, jos siitä on luottosopimuksessa nimenomaisesti sovittu.

38. Vaikka tiedot viivästyskorosta onkin kuluttajan informoimiseksi mainittava kuluttajaluottosopimuksessa edellä esitetyllä tavalla ja tätä tiedonantovelvollisuutta koskeva sääntely perustuu kulutusluottodirektiiviin, myöskään direktiivin 23 artiklan säännökset tehokkaista, oikeasuhtaisista ja varoittavista seuraamuksista eivät edellytä tulkintaa, jonka mukaan kyseisen tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti johtaisi siihen, että korkolain mukaista viivästyskorkoa ei saa periä. Kuluttajansuojalain seuraamusjärjestelmässä tällaisen tiedonantovelvollisuuden rikkominen voi edeltä ilmenevän mukaisesti olla perusteena esimerkiksi kuluttajansuojalain 7 luvun 50 §:n 1 momentissa tarkoitetun kiellon määräämiselle. Edelleen sopijapuolten välisessä suhteessa kyseisen velvollisuuden rikkominen voi vaikuttaa kuluttajan eduksi siihen, kuinka kauan tämän oikeus peruuttaa luottosopimus pysyy voimassa. Viimeksi mainituista seuraamuksista ei kuitenkaan ole tässä asiassa kysymys.

39. A:n väitteeseen viivästyskorkoehdon kohtuuttomuudesta Korkein oikeus toteaa, ettei velvollisuutta maksaa korkolain mukaista viivästyskorkoa ole kohtuullistettava yksinomaan sillä perusteella, että viivästyskorkoa ja sen määräytymistä koskevia tietoja ei ole sopimuksessa täsmällisesti eritelty.

40. Luottosopimuksessa ja vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa on mainittu lakisääteisen viivästyskoron perimisestä velan maksun viivästyessä, kun taas yleisissä lainaehdoissa on todettu, että maksun viivästyessä viivästyskorkona veloitetaan lainan vuosikorko erääntyneelle summalle. Korkein oikeus toteaa, että viittaus lakisääteiseen viivästyskorkoon voidaan ymmärtää viittaukseksi sekä korkolain 4 §:n 1 momentin mukaiseen korkoon että saman pykälän 2 momentin mukaiseen korkoon. Viittaus lainan vuosikorkoon vastaa puolestaan lähtökohdiltaan korkolain 4 §:n 2 momenttia. Korkein oikeus katsoo, että sopimusasiakirjojen kyseiset maininnat on perusteltua ymmärtää johdonmukaisena kokonaisuutena, jossa yleisten lainaehtojen maininta lainan vuosikoron suuruisesta viivästyskorosta täsmentää luottosopimuksen mainintaa lakisääteisestä viivästyskorosta ja jonka tarkoituksena on ollut muun muassa informoida luotonottajaa korkolain 4 §:n 2 momentin mukaisesta viivästyskoron maksuvelvollisuudesta. Siten B Oy:llä on oikeus saada luottopääomalle viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 2 momentin mukaisesti.

Perintäkulut

Asianosaisten väitteet

41. A on vaatinut, että B Oy:n vaatimukset perintäkuluista hylätään, koska B Oy ja perintäyhtiö ovat hyvän perintätavan vastaisesti perineet myös perusteettomia ja kohtuuttomia kuluja. B Oy on katsonut, ettei asiassa ole toimittu hyvän perintätavan vastaisesti ja että perintäkulut ovat olleet myös määrältään kohtuullisia. Perintätoimet ovat lisäksi kohdistuneet myös luoton pääoman perimiseen.

Sovellettava sääntely ja arvioinnin lähtökohdat

42. Velallisen velvollisuudesta korvata perintäkulut säädetään saatavien perinnästä annetussa laissa (jäljempänä perintälaki). Hyvästä perintätavasta säädetään perintälain 4 §:ssä, jonka 1 momentin mukaan perinnässä ei saa käyttää hyvän perintätavan vastaista tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelyä. Lain 10 §:n 1 momentin mukaan velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut. Pykälän 3 momentissa säädetään muun muassa, että velallinen ei kuitenkaan ole velvollinen korvaamaan perintäkuluja, jos velkoja tai toimeksisaaja on menetellyt lain 4 §:n vastaisesti, paitsi jos menettelyn moitittavuutta tai laiminlyöntiä voidaan pitää vähäisenä.

43. Perintälain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 199/1996 vp s. 11–12) mukaan hyvälle perintätavalle voidaan ammattimaisessa perintätoiminnassa asettaa erityisvaatimuksia. Perintää ammattimaisesti harjoittavan on otettava toiminnassaan huomioon myös velallisen oikeudet. Tältä osin voidaan hyvän perintätavan täsmentämisessä käyttää tulkinta-apuna myös Suomen Perimistoimistojen Liiton, oikeusministeriön ja kuluttaja-asiamiehen yhteistyönä laadittuja hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevia ohjeita. Ohjeiden mukaan perimistoimiston tulee ottaa vain oikeudellisesti perusteltuja saatavia perittäviksi. Hyvään perintätapaan on näin ollen katsottava kuuluvan, ettei lainvastaisia tai selvästi perusteettomia saatavia oteta perittäviksi. Toisaalta hyvään perintätapaan ei voida katsoa kuuluvan, että perintätoimeksiannon saajalla olisi yleinen velvollisuus ryhtyä selvittämään saatavan oikeellisuutta.

44. Perintälain 5 §:n 1 momentin mukaan perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan on periessään kuluttajasaatavaa toisen

lukuun tai sille yksinomaan perintätarkoituksessa siirrettyä kuluttajasaatavaa annettava tai lähetettävä velalliselle maksuvaatimus. Lain 6 §:n 1 momentin mukaan perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava, joka perii kuluttajasaatavaa toisen lukuun tai sille yksinomaan perintätarkoituksessa siirrettyä kuluttajasaatavaa, ei saa vaatia saatavasta maksua tuomioistuimessa ennen kuin 5 §:ssä tarkoitettu maksuvaatimus on annettu tai lähetetty ja siinä mainitut saatavan maksamiselle ja huomautusten esittämiselle asetetut määräajat ovat päättyneet.

45. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2019:8 (kohta 40) katsonut, että kun kantajan vaatimukset takauspalkkiosta ja tekstiviestipalvelumaksusta olivat olleet oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla selvästi perusteettomia, tästä seurasi, että myös maksuja koskevat perimiskulut olivat selvästi perusteettomia.

Korkeimman oikeuden arviointi perintäkuluista tässä asiassa

46. Korkein oikeus toteaa, että A on laiminlyönyt kuluttajaluoton sopimusehtojen mukaisen takaisinmaksun, minkä vuoksi luotonantajalla on ollut tarve saada saatavalleen täytäntöönpanoperuste. Saatava on siirretty perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan perintäyhtiön perittäväksi.

47. Maksuvaatimukset ovat koskeneet merkittäviltä osin luoton pääomaa ja sille perittävää luoton korkoa sekä viivästyskorkoa, jotka A on velvollinen maksamaan. Korkein oikeus toteaa, että perintäyhtiö ei ole perintälain mukaan saanut vaatia saatavasta maksua tuomioistuimessa ennen kuin maksuvaatimus on annettu tai lähetetty ja siinä mainitut saatavan maksamiselle ja huomautusten esittämiselle asetetut määräajat ovat päättyneet. Edelleen Korkein oikeus katsoo, että siltäkään osin kuin perintäkirjeisiin sisältynyt vaatimus toimituspalkkiosta on tullut hylätyksi, kyse ei ole ollut sellaisesta selvästä perusteettomuudesta, että perinnässä olisi menetelty perintälain 4 §:n vastaisesti.

48. Näillä perusteilla Korkein oikeus katsoo, että B Oy:llä on oikeus saada korvaus perintäkuluista.

Tuomiolauselma

Muutokset hovioikeuden tuomioon:

A:n velvollisuus suorittaa pääomaa B Oy:lle alennetaan käräjäoikeuden tuomitsemaan 4 726,23 euroon, mille määrälle on maksettava hovioikeuden määräämää viivästyskorkoa.

A vapautetaan velvollisuudesta suorittaa B Oy:lle luottokuluja 709,56 euroa korkoineen.

Muilta osin hovioikeuden tuomiota ei muuteta.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Ari Kantor, Lena Engstrand, Tuija Turpeinen, Pekka Pulkkinen ja Pasi Pölönen (eri mieltä). Esittelijä Sofia Aspelund (mietintö).

Esittelijän mietintö ja eri mieltä olevan jäsenen lausunto

Esittelijäneuvos Aspelund: Esittelijän mietintö oli Korkeimman oikeuden ratkaisun perustelujen mukainen kohtien 1–39 ja 41–48 osalta. Kohdan 40 asemesta esittelijä esitti, että Korkein oikeus lausuisi perusteluinaan ja lopputuloksenaan seuraavaa:

B Oy:llä on siis oikeus viivästyskorkoon. Tämän jälkeen on vielä ratkaistava, minkä suuruista viivästyskorkoa luottopääomalle on maksettava osapuolten välinen sopimusehtokokonaisuus huomioon ottaen.

Kuten kohdassa 28 on todettu, luottosopimukseen ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeeseen on maksuviivästystilanteita silmällä pitäen sisältynyt maininta alkuperäisen eräpäivän jälkeen veloitettavasta lakisääteisestä viivästyskorosta.

Useissa viivästyskorkoa koskevan lainsäädännön muuttamista koskevissa hallituksen esityksissä (ks. HE 232/2001 vp, HE 64/2009 vp ja HE 57/2012 vp) korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisesta korosta on käytetty nimitystä "lakisääteinen viivästyskorko" (ks. vastaavasti KKO 2015:60, kohdat 4 ja 35). Mainittua korkolain 4 §:n 1 momenttia koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lakisääteinen viivästyskorko lasketaan niin, että korkolain 12 §:ssä tarkemmin määriteltyyn viitekorkoon lisätään seitsemän prosenttiyksikköä (HE 232/2001 vp s. 29). Lakisääteinen viivästyskorko on siis korko, jonka suuruus määräytyy lain mukaan, eikä se ole seurausta sovitusta luottokorosta. Edellä todettu vastaa myös lakisääteisen viivästyskoron yleiskielen mukaista merkityssisältöä.

Yleiset lainaehdot on muotoiltu luottosopimuksesta ja ennakkotietolomakkeesta poikkeavasti. Yleisten lainaehtojen mukaan viivästyskorkona veloitetaan lainan vuosikorko erääntyneelle summalle. Viimeksi mainittu muotoilu vastaa lähtökohdiltaan

korkolain 4 §:n 2 momenttia, jonka perusteella luotonantajalla olisi oikeus saada kuluttajavelalliselta määrätyn ajanjakson ajan viivästyskorkoa saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää, jos 1 momentin mukaan määräytyvä viivästyskorko olisi alempi kuin velalle eräpäivää edeltäneeltä ajalta maksettava korko. Korkolain 2 §:n 2 momentissa säädetty tahdonvaltaisuus huomioon ottaen osapuolilla on kuitenkin ollut korkolain säännösten estämättä oikeus sopia myös matalammasta viivästyskorosta.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 3 §:n mukaan jos kuluttajansuojalaissa tarkoitetun sopimuksen ehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, ja ehdon merkityksestä syntyy epätietoisuutta, ehtoa on tulkittava kuluttajan hyväksi. Lain esitöissä on todettu, että tulkinnan tarvetta voi ilmetä, vaikka ehto olisi sanamuodoltaan yksiselitteinen. Sopimukseen voi esimerkiksi sisältyä sinänsä selviä mutta keskenään ristiriitaisia ehtoja. (HE 218/1994 vp s. 16.)

Sopimusehtokokonaisuus on ollut B Oy:n laatima, eikä A ole voinut vaikuttaa sen sisältöön. Siitä huolimatta, että B Oy on saattanut tarkoittaa luottosopimukseen ja ennakkotietolomakkeeseen sisältyneellä lakisääteistä viivästyskorkoa koskevalla maininnalla luoton pääoman osalta korkolain 4 §:n 2 momentin mukaista viivästyskorkoa, ehto on edellä todetun mukaisesti ollut objektiivisesti arvioiden ymmärrettävissä toisin. Näin ollen ehtojen merkityksestä on syntynyt kuluttajansuojalain 4 luvun 3 §:ssä tarkoitettua epätietoisuutta.

Edellä mainitun perusteella Korkein oikeus katsonee, että viivästyskorkoehtoja on tulkittava kuluttajansuojalain 4 luvun 3 §:n perusteella A:n hyväksi ja laatijansa B Oy:n vahingoksi siten, että viivästyskorko määräytyy korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisesti myös siltä osin kuin viivästyskorkoa on vaadittu maksettavaksi luoton pääomalle.

Oikeusneuvos Pölönen: Hyväksyn mietinnön.

Lähde: Korkein oikeus.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 12.5.2025, "BLUE FINANCE III", S 24/474 NRO 426

Kuluttajaluotto 2000–5000 euroa, todellinen vuosikorko 96,0 tai 255,40 prosenttia – Luottosopimusta ei oltu laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokorko ja viivästyskorko kohtuuton – Ehto kokonaan huomioon ottamatta – Oikeudenkäyntikuluja ei korvattu.

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus 22.12.2023 nro 4786

Velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

C on vaatinut, että vaatimus pääomalle suoritettavasta 96 prosentin korosta hylätään ja että Blue Finance Suomi Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa korkoineen.

Jatkuvan luottosopimuksen vakioehdot eivät olleet selviä ja kohtuullisia. Sopimuksen olennaiset ehdot oli ilmoitettu suppeasti. Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa oli ilmoitettu 255,40 prosentin todellinen vuosikorko. Luoton todellinen vuosikorko oli laskettu 2.000 euron luoton oletusarvolla, eikä siinä ollut otettu huomioon 5 euron kuukausittaista tilinhoitomaksua. Laskelmat eivät olleet vastanneet lainsäädännössä edellytettyä todellisen vuosikoron laskentatapaa. Vaadittu viivästyskorko oli myös kohtuuttoman korkea. Koska vaadittu viivästyskorko oli kohtuuton ja pätemätön, käräjäoikeuden pääomalle tuomitsema 96 prosentin viivästyskorko 16.3.2020 alkaen tuli poistaa.

Oikeudenkäyntikulujen osalta asiassa tuli ottaa huomioon vaatimusten tosiasiallinen merkitys asianosaisille sekä se, että oikeudenkäynnin selvä pääpaino oli ollut korkoehtojen epäselvyyden ja kohtuuttomuuden arvioinnissa. Kantaja oli vaatinut myös perusteettomia maksuja.

Vastaus

Blue Finance Suomi Oy (jäljempänä myös yhtiö) on vaatinut, että valitus hylätään ja että osapuolet pitävät oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan myös hovioikeudessa.

Käräjäoikeuden tuomio oli oikea. Luottosopimusehdot eivät olleet epäselviä eikä korko ollut kohtuuton. Luottosopimuksessa sovittu todellinen vuosikorko oli ollut luottosopimuksen tekoaikaisen lainsäädännön mukainen ja kohtuullinen. Kuluttajansuojalain mukainen korkokattosääntely ei ollut soveltunut kyseiseen luottosopimukseen. Todellisen vuosikoron kohtuullisuutta tuli arvioida luottosopimuksen solmimisajankohtana voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti, eikä myöhempiä lainmuutoksia tullut soveltaa arvioinnissa takautuvasti.

Asiassa ei ollut perusteita velvoittaa yhtiötä korvaamaan C:n oikeudenkäyntikuluja osaksikaan. Kysymys oli ollut tavanomai-

sesta velkomusasiasta, ja käräjäoikeus oli ratkaissut luottoehtojen selkeys- ja kohtuullisuuskysymykset yhtiön eduksi.

Hovioikeuden ratkaisu

Kysymyksenasettelu

C on 11.4.2019 sopinut Blue Finance Oy:n kanssa 5.000 euron suuruisesta joustoluotosta. Hovioikeudessa on kysymys luoton maksamatta olevalle pääomalle vaaditun viivästyskoron kohtuullisuudesta. Koska vaaditun viivästyskoron määrä on tosiasiassa seuraus sovitusta luottokorosta, arvioitavaksi tulee kuluttajalle myönnetyn kulutusluoton todellisen luottokoron kohtuullisuus (ks. KKO 2015:60 kohta 38).

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) koskee sellaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu. Sopimusehtodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Sopimusehtodirektiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.

Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksen mukaan sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastikkeena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Luottokorko kuuluu sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin sopimuksen olennaisiin ehtoihin. Hovioikeus toteaa, että kansallinen kuluttajansuojalaki ei sisällä tällaista kohtuuttomuuden arvioinnin rajausta, vaan kaikki sopimusehdot voivat olla arvioinnin kohteena.

Tässä asiassa on kysymys elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisistä vakiosopimusehdoista. Hovioikeuden arvioitavana on ensinnä kysymys siitä, onko sopimusehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi ja soveltuvatko sopimusehtodirektiivin määräykset siten nyt käsiteltävänä olevaan vakiosopimukseen. Koska C on vastustanut yhtiön kannetta viittaamalla viivästyskoron ja siten luottokoron kohtuuttomuuteen, hovioikeus arvioi mahdollista kohtuuttomuutta myös kuluttajansuojalain nojalla siinäkin tapauksessa, että vakioehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi eikä niiden kohtuuttomuus siten voi tulla sopimusehtodirektiivin nojalla arvioitavaksi (ks. myös KKO 2015:60 kohta 43).

Sopimusehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

Sovellettavat säännökset ja oikeuskäytäntö

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n (1259/1994) mukaan, jos tässä laissa tarkoitetun sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olojen muuttuminen sekä muut seikat. Pykälän 2 momentin mukaan, jos 1 momentissa tarkoitettu ehto on sellainen, että sopimuksen jääminen voimaan muilta osin muuttumattomana ei ole ehdon sovittelun vuoksi kohtuullista, sopimusta voidaan, jollei 2 §:stä muuta johdu, sovitella muiltakin osin tai se voidaan määrätä raukeamaan.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 2 §:ssä on säädetty, että jos 1 §:ssä tarkoitettu sopimusehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on 1 §:ää sovellettaessa noudatettava tässä pykälässä säädettyjä rajoituksia. Jos ehto sopimusta tehtäessä vallinneissa olosuhteissa on ollut kohtuuton, ei ehdon kohtuuttomuutta myöhemmin arvioitaessa saa kuluttajan vahingoksi ottaa huomioon olosuhteiden muuttumista. Pykälän 3 momentin mukaan jos ehdon sovittelu tai sen jättäminen huomioon ottamatta koskee sellaista ehtoa, joka hyvän tavan vastaisesti johtaa osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavaan epätasapainoon kuluttajan vahingoksi, sopimusta ei voida sovitella muilta osin. Tällöin sopimus jää voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se sellaisenaan voi pysyä voimassa.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan luotonantajan on hyvissä ajoin ennen luottosopimuksen tekemistä annettava kuluttajalle ”Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot” -lomaketta käyttäen tiedot muun muassa luotto-

kustannuksista. Ennakkotiedoista ja lomakkeesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista (789/2010), jonka 5 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan kuluttajaluottosopimuksessa on mainittava kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä, luoton todellinen vuosikorko ja kaikki koron laskemisessa käytetyt oletukset luottosopimuksen tekohetkellä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta annetun direktiivin 2008/48/EY (kulutusluottodirektiivi) 19 artiklan 2 kohdan mukaan todellisen vuosikoron laskemista varten määritetään kuluttajalle aiheutuvat luoton kokonaiskustannukset lukuun ottamatta mahdollisia maksuja, jotka kuluttajan on suoritettava, jos hän ei ole noudattanut mitä tahansa luottosopimuksen ehtoja, ja sellaisia maksuja, jotka kuluttajan on tavaroiden tai palveluiden hankkimisen yhteydessä hankintahinnan lisäksi suoritettava siitä riippumatta, maksetaanko hankinta käteisellä vai luotolla. Kuluttajalle aiheutuviin luoton kokonaiskustannuksiin sisällytetään tilinhoitokulut tilistä, jolle kirjataan sekä maksu- että luotonnostotapahtumia, kustannukset maksuvälineen käytöstä sekä maksujen suorittamiseen että luoton nostoihin, sekä muut maksutapahtumiin liittyvät kustannukset, paitsi jos tilin avaaminen on vapaaehtoista ja sen kustannukset on määritelty selkeästi ja erikseen luottosopimuksessa tai muussa kuluttajan kanssa tehdyssä sopimuksessa.

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentin (746/2010) mukaan luottokustannuksilla tarkoitetaan kyseisessä luvussa luotonantajan tiedossa olevien, kuluttajaluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää. Pykälän 3 momentin mukaan todellisella vuosikorolla tarkoitetaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen. Todellisen vuosikoron laskemistavasta ja laskennassa käytettävistä oletuksista säädetään oikeusministeriön asetuksella. Kyseisellä kuluttajansuojalain säännöksellä on pantu täytäntöön kulutusluottodirektiivin kuluttajalle aiheutuvia luoton kokonaiskustannuksia koskeva 3 artiklan g kohta (HE 24/2010 vp s. 28).

Kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta annetun oikeusministeriön asetuksen (1123/2016, jäljempänä vuosikorkoasetus) 3 §:n 3 momentin mukaan todellista vuosikorkoa laskettaessa on tarvittaessa käytettävä liitteen II osassa mainittuja lisäoletuksia. Asetuksen liitteen II osan 1 kohdassa on täsmennetty, että jos kuluttaja saa luottosopimuksen perusteella päättää luoton nostoista, luoton kokonaismäärä katsotaan nostettavan kerralla ja välittömästi. Liitteen 6 b ja 6 c kohtien mukaan jos kyse on toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, joka ei ole säännöksessä mainittuihin poikkeuksiin kuuluva luotto, oletetaan, että luotto myönnetään vuodeksi ensimmäisestä nostosta ja jäljellä oleva luoton pääoma ja luottokustannukset tulevat kuluttajan viimeisellä maksuerällä kokonaan maksetuiksi. Lisäksi vuosikoron laskemisessa oletetaan, että kuluttaja maksaa luoton pääoman takaisin saman määräisinä kuukausierinä, joista ensimmäinen maksetaan kuukauden kuluttua ensimmäisen noston päivämäärästä, tai jos pääoma on maksettava takaisin kerralla kokonaisuudessaan kunkin laskutusjakson aikana, kuluttajan myöhemmin tekemien nostojen ja koko pääoman takaisinmaksun oletetaan tapahtuvan yhden vuoden kuluessa, ja luottokustannukset huomioidaan kyseisten nostojen ja pääoman takaisinmaksujen mukaisesti ja luottosopimuksessa sovitulla tavalla.

Euroopan unionin tuomioistuin (jäljempänä unionin tuomioistuin) on tuomiossa Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130 (35 kohta) todennut, että liitteissä mainittujen lisäoletusten tarkoituksena on ollut helpottaa yhdenmukaisella tavalla suoritettavaa todellisen vuosikoron laskemista, ja päätynyt ratkaisussaan siihen, että todellinen vuosikorko tulee vahvistaa yhtenä ainoana korkokantana.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan unionin kuluttajansuojaa koskevassa lainsäädännössä edellytetyn tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti voi olla ratkaisevan tärkeää arvioitaessa sitä, onko kuluttajaluottosopimuksia koskevat vakiosopimusehdot laadittu sopimusehtodirektiivissä edellytetyllä tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi (Pohotovost´, C-76/10, EU:C:2010:685, määräyksen 71 kohta sekä Pereničová ja Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, tuomion 41 kohta). Korkein oikeus on katsonut, että vakioehtojen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon se, onko elinkeinonharjoittajan antamien tietojen virheellisyys, puutteellisuus tai harhaanjohtavuus koskenut kuluttajan päätöksenteon kannalta merkityksellistä seikkaa, kuten luotosta aiheutuvia kokonaiskustannuksia tai mahdollisuutta purkaa sopimus (KKO 2015:60 kohta 45).

Arviointi tässä asiassa

Joustoluottosopimuksen 11.4.2019 (K1, V1) mukaan luottosopimuksen muodostavat kyseisen joustoluottosopimuksen lisäksi sähköisesti tehty luottohakemus, Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot ja yleiset sopimusehdot.

Sopimuksen osana olevien kuluttajaluoton yleisten sopimusehtojen mukaan luotonsaajalla on oikeus nostaa luottoa tililleen 5.000 euron nostorajansa puitteissa. Nostoja voi tehdä nostohakemuksella, eikä nostojen kappalemäärää ole rajattu. Sopimusehtojen mukaan luotto erääntyy maksettavaksi keskimäärin 30 vuorokautta ensimmäisestä nostosta. Maksuerä erääntyy kunkin kuukauden 15. tai viimeinen päivä. Maksettavaan erään voi sisältyä lainapääomaa, nostopalkkiota, luoton korkoa, laskutuslisää ja lisäpalveluita. Jokaisesta nostosta peritään nostopalkkio, jonka suuruus on 15 prosenttia nostettavasta määrästä. Asiakkaan luottotilin saldosta peritään vuosittaista nimelliskorkoa 96 prosenttia (kuukausitasolla 8 prosenttia). Luottotilin saldolla tarkoitetaan yhteenlaskettuna kaikkia asiakkaalta laskutettavia maksuja lukuun ottamatta aiemmin laskutettua juoksevaa nimelliskorkoa. Jokaiseen laskuun lisätään myös laskutuslisä 5 euroa.

Edelleen ehdoissa todetaan, että luotonsaaja voi halutessaan hyödyntää osamaksuvaihtoehtoa, jossa kuukausierä on 12 prosenttia tai vähintään 100 euroa avoimen luottotilin saldon määrästä riippuen. Kuukausierien osamaksuvaihtoehdon vuosikorko on 96 prosenttia (kuukausitasolla 8 prosenttia). Kuukausikorkoa lasketaan päivittäin avoinna olevalle avoimelle saldolle. Luotonsaaja voi halutessaan maksaa vähimmäiserää suurempia lyhennyksiä tai koko luoton ennenaikaisesti ilman lisäkustannuksia.

Luottosopimukseen sisältyneen Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeen mukaan luoton määrä on ollut 5.000 euroa ja luottosopimus on ollut voimassa toistaiseksi. Nostoa koskevissa ehdoissa on todettu, että luotonsaaja nostaa haluamansa määrän yhdessä tai useammassa erässä. Lomake sisältää maksettavaa kokonaismäärää koskevan kohdan, jonka kerrotaan lomakkeella tarkoittavan lainapääoman määrää sekä korkoja ja mahdollisia luottoon liittyviä muita kustannuksia. Lomakkeen mukaan maksettava kokonaismäärä riippuu luoton käytöstä, sen koosta ja luottosopimuksen voimassaolosta. Kohdassa on esitetty esimerkki, jossa on kerrottu todellisen vuosikoron olevan 255,40 prosenttia ja että se on laskettu oikeusministeriön asetuksen liitteessä I olevien säädösten mukaisesti 2.000 euron lainasummalle ja 12 kuukauden takaisinmaksuajalle. Lisäksi esimerkki sisältää maksettavan kokonaissumman (3.381,33 euroa), luottokustannukset (1.381,33 euroa), nostopalkkion 15 prosenttia (300 euroa) ja nimelliskoron 96 prosenttia vuodessa. Erikseen luoton kustannuksissa on mainittu samat erät, mutta lisäksi todettu jokaisen laskun yhteydessä veloitettavan laskutuspalkkion olevan 5 euroa.

Hovioikeus toteaa, että kysymys on ollut toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, jonka nostosta kuluttaja on luottosopimuksen perusteella saanut päättää. Tämän vuoksi luottosopimuksen todellinen vuosikorko olisi tullut laskea oikeusministeriön vuosikorkoasetuksen liitteen II osassa mainittuja lisäoletuksia noudattaen niin, että C nostaa kerralla luoton kokonaismäärän 5.000 euroa ja maksaa sen takaisin vuoden kuluessa saman määräisinä kuukausierinä. Lisäksi luoton kustannuksiin sisältyy luottosopimukseen kuuluvalta Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeelta ilmenevästi 5 euron kuukausittainen tilinhoitomaksu, jota ei lomakkeen esimerkkilaskelman perusteella ole otettu huomioon todellista vuosikorkoa laskettaessa. Luottosopimusasiakirjoissa esitetty todellista vuosikorkoa koskeva laskelma ei siten vastaa vuosikorkoasetuksen mukaista laskentatapaa. Lomakkeella esimerkkinä käytetty laskelma on tehty 2.000 euron luottomäärällä 5.000 euron sijaan. Lisäksi todellinen vuosikorko on määritelty ottamatta huomioon kuukausittaista tilinhoitomaksua, vaikka kyseessä on ollut kustannus, joka ei ole ollut vapaaehtoinen tai riippuvainen siitä, noudattaako kuluttaja luottosopimuksen ehtoja, ja joka olisi siten tullut ottaa todellisen vuosikoron laskemisessa huomioon.

Hovioikeus toteaa, että todellisen vuosikoron tarkoituksena on muodostaa yhdenmukainen laskentatapa luotosta johtuvien luottokustannusten arvioimiseksi ja vertailemiseksi. Todellisen vuosikoron laskentatapa on säännelty tarkasti siitä syystä, että luottokustannusten arvioimiseksi olisi olemassa yhteneväinen laskentatapa. Nyt puheena olevassa laskelmassa ei ole edes esimerkkinä käytetyn lainamäärän osalta huomioitu kaikkia todellisen vuosikoron määrään vaikuttavia osatekijöitä. Vuosikorkoasetuksen mukaisesta laskentatavasta poikkeavan laskelman esittämistä ja todellisen vuosikoron perustamista luottosopimuksessa tähän

poikkeavaan laskentatapaan on näin ollen pidettävä harhaanjohtavana ja epäselvänä.

Näillä perusteilla hovioikeus katsoo toisin kuin käräjäoikeus, että luottosopimusta ei ole laadittu sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi siinä ilmoitetun todellisen vuosikoron osalta. Puutteellisuus tältä osin on koskenut kuluttajan päätöksenteon kannalta merkityksellistä seikkaa, kun kyse on ollut luotosta aiheutuvista kokonaiskustannuksista. Luottokorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuus tulee siten seuraavaksi arvioitavaksi sopimusehtodirektiivin ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla.

Koron kohtuuttomuusarvio

C:lle myönnetyn joustoluoton määrä on ollut 5.000 euroa, eikä se siten ole kuulunut sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) korkokattosäännöksen soveltamisalaan. Sanotun säännöksen mukaan luottosopimuksen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä, jos luoton määrä tai luottoraja on alle 2.000 euroa.

Korkein oikeus on ennakkopäätöksessään KKO 2015:60 (kohdat 62–63) katsonut, että vaikka edellä mainittu kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a § on koskenut vain alle 2.000 euron luottoja, kyseisellä pakottavalla säännöksellä on merkitystä arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta mainitun euromäärän ylittävissäkin kuluttajaluotoissa.

Tässä asiassa todelliseksi vuosikoroksi on sopimusasiakirjoissa ilmoitettu 255,40 prosenttia. Hovioikeus toteaa, että sopimusehdoissa sovittu suuri todellinen luottokorko yhdistettynä suureen luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen on kuluttajan kannalta kohtuuton. Sopimusehtojen edellä todettu epäselvyys lisää osaltaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta. Näin ollen yhtiön perimä luottokorko ja siten myös sen vaatima viivästyskorko on kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuuton (ks. KKO 2025:49, kohdat 6–9, 24 ja 25).

Kohtuuttomuuden seuraus

Blue Finance Oy on korkolain 4 §:n 2 momenttiin viitaten vaatinut viivästyskorkoa 180 päivän ajalta 96 prosentin korkokannan mukaan ja että tämän jälkeen viivästyneelle määrälle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa, jonka määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisättynä 7 prosenttiyksiköllä.

Sopimusehtodirektiivin 6 artiklan mukaan ehdon kohtuuttomuuden seuraamuksena on lähtökohtaisesti sen sitomattomuus. Unionin tuomioistuin on katsonut jo säännöksen sanamuodon perusteella, että kansallisten tuomioistuinten on yksinomaan jätettävä kohtuuton sopimusehto soveltamatta eikä tuomioistuimilla ole toimivaltaa muuttaa ehdon sisältöä. Kyseisen sopimuksen tulee säilyä pääsääntöisesti muuttamattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista (Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, tuomion 65 kohta sekä Asbeek Brusse ja de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, tuomion 57 kohta). Kansallinen tuomioistuin ei siten saa alentaa esimerkiksi kohtuuttomaan ehtoon perustuvaa sopimussakon määrää sen sijaan, että se jättäisi kyseisen ehdon kokonaan soveltamatta kuluttajaan nähden (Asbeek Brusse ja de Man Garabito, tuomion 59 kohta). Yleensä ei myöskään ole mahdollista korvata kohtuutonta sopimusehtoa tahdonvaltaisella kansallisella säännöksellä. Sopimusehdon muuttaminen tai sen korvaaminen kansallisella säännöksellä on mahdollista vain tilanteissa, joissa tuomioistuimen olisi kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi toteamisen johdosta todettava koko sopimus pätemättömäksi, mistä aiheutuisi kuluttajalle haitallisia seuraamuksia (Asbeek Brusse ja de Man Garabito, tuomion 59 kohta sekä Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, tuomion 82–84 kohdat). Kansallinen lainsäädäntö ei voi estää tuomioistuimen tutkimisvelvollisuutta eikä myöskään sitä, että kohtuuttomaksi arvioitu ehto luottokorosta on jätettävä kokonaan huomiotta (KKO 2015:60 kohta 64).

Hovioikeus katsoo edellä selostettuun sopimusehtodirektiivin 6 artiklan tulkintaa koskevaan oikeuskäytäntöön viitaten, että kohtuuttomaksi arvioitu ehto luottokorosta jätetään kokonaan huomioon ottamatta. Luottokorkoon perustuva viivästyskorkovaatimus hylätään siten kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätöksen (s. 10) käräjäoikeudessa aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen korvaamisen osalta. Viiväs-

tyskorkoa koskevan vaatimuksen ratkeaminen hovioikeudessa C:n eduksi ei anna aihetta arvioida asiaa toisin.

Blue Finance Suomi Oy on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n, 3 §:n ja 16 §:n nojalla velvoitettava korvaamaan C:n vaatimat ja kohtuulliseksi katsottavat oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa täysimääräisesti korkoineen.

Tuomiolauselma

C:n velvollisuus suorittaa pääomalle 1.968,59 euroa viivästyskorkoa poistetaan. Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Blue Finance Suomi Oy velvoitetaan suorittamaan C:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 3.542 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamisesta.

Lähde: Edilex uutiset 12.5.2025, toim. Jukka Savolainen.

EUT 24.6.2025, GR REAL S.R.O. VASTAAN PO JA RT, ASIA C-351/23

Hypoteekki – Kulutusluottosopimus, jonka kiinteistöpantin kohteena kuluttajan perheen asunto – Kansallinen lainsäädäntö, jossa sallitaan myynnin toteuttaminen ilman, että tuomioistuin tutkii etukäteen kyseessä olevaa saatavaa – Tehokkuusperiaate – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Direktiivi 93/13/ETY – Euroopan unionin perusoikeuskirja.

Krajský súd v Prešove (Prešovin alueellinen tuomioistuin, Slovakia)

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti T. von Danwitz, jaostojen puheenjohtajat C. Lycourgos, I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, A. Kumin ja N. Jääskinen sekä tuomarit E. Regan, N. Piçarra, I. Ziemele, O. Spineanu-Matei (esittelevä tuomari), B. Smulders, M. Condinanzi, F. Schalin ja S. Gervasoni,

julkisasiamies: L. Medina,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

[…]

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan sekä sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY (EUVL 2005, L 149, s. 22) 5, 8 ja 9 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä GR REAL s. r. o. ja toisaalta PO ja RT ja jossa on kyse yhtäältä siitä, että viimeksi mainitut häädettiin heidän perheensä asunnosta sen jälkeen, kun kyseinen yhtiö oli hankkinut sen tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavassa huutokaupassa, ja toisaalta vastakanteesta, jolla PO ja RT riitauttavat kyseisen kiinteistön omistusoikeuden siirron laillisuuden.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 93/13

3 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 24. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

“jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi”.

4 Kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

“Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

5 Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

“Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

Direktiivi 2005/29

6 Direktiivin 2005/29 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

“1. Sopimattomat kaupalliset menettelyt ovat kiellettyjä.

2. Kaupallinen menettely on sopimaton, mikäli:

a) se on huolellisen ammatinharjoittamisen vaatimusten vastainen;

ja

b) se vääristää olennaisesti tai on omiaan vääristämään olennaisesti menettelyn saavutettavissa tai kohteena olevan keskivertokuluttajan tai, kun kaupallinen menettely on suunnattu tietylle kuluttajaryhmälle, ryhmään kuuluvan keskivertohenkilön taloudellista käyttäytymistä tuotteeseen nähden.

– –

4. Sopimattomia ovat erityisesti kaupalliset menettelyt, jotka ovat:

– –

b) aggressiivisia 8 ja 9 artiklassa esitetyn mukaisesti.

– –”

7 Kyseisen direktiivin 8 artiklan sanamuoto on seuraava:

“Kaupallista menettelyä pidetään aggressiivisena, jos se asiayhteydessä, kun otetaan huomioon kaikki seikat ja olosuhteet, häirinnän, pakottamisen, fyysinen voimankäyttö mukaan luettuna, tai sopimattoman vaikuttamisen keinoin merkittävästi heikentää tai on omiaan merkittävästi heikentämään keskivertokuluttajan valinnanvapautta tai käyttäytymistä suhteessa tuotteeseen ja näin saa tai todennäköisesti saa hänet tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt.”

8 Mainitun direktiivin 9 artiklassa säädetään seuraavaa:

“Määritettäessä, käytetäänkö kaupallisessa menettelyssä häirintää, pakottamista, fyysinen voimankäyttö mukaan luettuna, tai sopimatonta vaikuttamista, huomioon otetaan:

a) sen ajoitus, tapahtumapaikka, luonne ja kesto;

b) uhkaava tai halventava kielenkäyttö tai käyttäytyminen;

c) elinkeinonharjoittajan vaikuttaminen tuotetta koskevaan kuluttajan ratkaisuun käyttämällä tiedossaan olevia vastoinkäymisiä tai seikkoja, jotka ovat niin vakavia, että ne heikentävät kuluttajan arvostelukykyä;

d) elinkeinonharjoittajan asettamat vaikeat ja kohtuuttomat sopimuksen ulkopuoliset esteet, kun kuluttaja haluaa käyttää sopimukseen sisältyviä oikeuksiaan, mukaan lukien oikeutta päättää sopimus tai vaihtaa tuotetta tai elinkeinonharjoittajaa;

e) uhkaus ryhtyä toimiin, jotka eivät ole laillisesti mahdollisia.”

Slovakian oikeus

Siviilikoodeksi

9 Siviilikoodeksista annetun lain nro 40/1964 (zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník), sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasiassa (jäljempänä siviilikoodeksi), 53 §:n 9 momentissa säädettiin seuraavaa:

“Jos kuluttajan kanssa tehty sopimus täytetään maksuerinä, elinkeinonharjoittaja voi käyttää sille siviilikoodeksin 565 §:ssä annettua oikeutta aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua yhden maksuerän maksamisen viivästymisestä ja ilmoitettuaan asiasta kuluttajalle vähintään 15 päivää ennen tämän oikeuden käyttämistä.”

10 Siviilikoodeksin 151j §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

“Ellei saatavaa, jonka vakuudeksi on annettu panttioikeus, makseta kokonaan takaisin sovittuna aikana, panttivelkoja voi realisoida panttioikeutensa. Panttioikeuden realisoiva panttivelkoja voi saada saatavansa sopimuksessa sovitulla tavalla tai myymällä pantatun omaisuuden erityislain – – mukaisella huutokaupalla tai vaatia saatavaansa myymällä pantatun omaisuuden erityislakien – – mukaisesti, ellei tässä laissa tai jossain erityislaissa säädetä toisin.”

11 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kyseiseen säännökseen sisältyy kaksi alaviitettä: sanan “erityislain” jäljessä olevassa ensimmäisessä alaviitteessä viitattiin vapaaehtoisista huutokaupoista sekä notaareista ja notariaattitoiminnasta annetun Slovakian kansallisen neuvoston lain nro 323/1992 (notariaattisäännöt) täydentämisestä annettuun lakiin nro 527/2002 (zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov), sellaisena kuin se on muutettuna (jäljempänä vapaaehtoisista huutokaupoista annettu laki), ja sanan “erityislakien” jäljessä olevassa toisessa alaviitteessä viitattiin aiemmasta siviiliprosessikoodeksista annettuun lakiin nro 99/1963 (zákon č. 99/1963 Zb., Občiansky súdny poriadok), joka korvattiin 1.7.2016 alkaen siviiliprosessikoodeksista annetulla lailla nro 160/2015 (zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok; jäljempänä siviiliprosessikoodeksi), ja ulosottomiehistä ja pakkotäytäntöönpanomenettelyistä annettuun lakiin nro 233/1995 (täytäntöönpanomenettelykoodeksi) (zákon č. 233/1995 Z. z., o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti

(Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov).

12 Siviilikoodeksin 565 §:n sanamuoto on seuraava:

”Jos saatava täytetään erissä, velkoja ei saa vaatia maksamaan koko saatavaa, jos velallinen on laiminlyönyt yhden erän maksamisen, paitsi jos sopimuspuolet ovat sopineet tästä tai siitä määrätään tuomioistuinratkaisussa. Velkoja voi kuitenkin käyttää tätä oikeutta viimeistään laiminlyötyä erää seuraavan ensimmäisen erän eräännyttyä.”

Siviiliprosessikoodeksi

13 Siviiliprosessikoodeksin 325 §:n 1 momentissa ja 2 momentin d kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tuomioistuin voi määrätä turvaamistoimen, jos se on tarpeen tietyn tilanteen korjaamiseksi välittömästi tai jos on pelättävissä, että tuomion täytäntöönpano vaarantuu.

2. Tuomioistuin voi määrätä asianosaiseen kohdistuvasta turvaamistoimesta muun muassa

– –

d) asianosaisen velvoittamiseksi tekemään, olemaan tekemättä tai sietämään jotain.”

Vapaaehtoisista huutokaupoista annettu laki

14 Vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain 6 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Huutokaupanpitäjä on henkilö, joka järjestää huutokaupan ja täyttää tässä laissa ja erityislaissa vahvistetut edellytykset ja on saanut luvan tämän ammatin harjoittamiseen. – –”

15 Kyseisen lain 19 §:n 1 momentin a ja b kohdan sanamuoto on seuraava:

”Huutokaupanpitäjä on velvollinen luopumaan huutokaupasta viimeistään huutokaupan alkamiseen mennessä

a) huutokaupan hakijan kirjallisesta pyynnöstä tai

b) jos huutokaupanpitäjälle osoitetaan täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä, että huutokaupan hakijalla ei ole oikeutta hakea huutokaupan toteuttamista; jos kyseessä on tuomioistuimen määräämä turvaamistoimi, riittää, että huutokaupanpitäjälle osoitetaan, että tuomioistuin on määrännyt asiasta.”

16 Kyseisen lain 21 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos panttaussopimuksen pätevyys riitautetaan tai jos tämän lain säännöksiä on rikottu, se, joka väittää oikeuksiaan loukatun tämän rikkomisen seurauksena, voi vaatia tuomioistuinta julistamaan huutokaupan pätemättömäksi. Oikeus kumoamisvaatimuksen esittämiseen tuomioistuimessa raukeaa kuitenkin, jollei tätä oikeutta ole käytetty kolmen kuukauden kuluessa huutokaupan ratkaisusta, paitsi jos pätemättömyyden perusteena on rikos ja myynti koskee taloa tai huoneistoa, jossa edellinen omistaja asui myyntiajankohtana virallisesti erityissäännösten mukaisesti; siinä tapauksessa vaatimus huutokaupan julistamisesta pätemättömäksi voidaan tehdä myös mainitun kolmen kuukauden määräajan päätyttyä. – –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

17 Slovenská sporiteľňa, a.s. (jäljempänä pankki) teki 7.4.2011 pääasian vastaajien kanssa sopimuksen 63000 euron suuruisesta kulutusluotosta. Pääasian vastaajat sitoutuivat maksamaan kyseisen määrän takaisin 424,41 euron suuruisina kuukausierinä 20.6.2011 alkaen, ja lainan viimeiseksi takaisinmaksupäiväksi vahvistettiin 20.1.2030. Pankin soveltamiin yleisiin sopimusehtoihin sisältyvässä lausekkeessa määrättiin, että jos maksu viivästyy, laina erääntyy välittömästi. Mainitun määrän vakuutena oli kiinteistöpantti, joka kohdistuu kyseisten vastaajien perheen asuntona olevaan kiinteistöön.

18 Koska pääasian vastaajat olivat maksaneet kyseisiä kuukausieriä myöhässä, pankki ilmoitti 3.11.2016 päivätyllä kirjeellä, että laina erääntyy välittömästi, ja kehotti vastaajia maksamaan kyseisen sopimuksen mukaisesti jäljellä olevan määrän eli 56888,08 euroa. Se haki myös kyseessä olevan kiinteistöpantin pakkotäytäntöönpanoa ”vapaaehtoisella” huutokaupalla eli tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavalla kyseisen kiinteistön huutokaupalla.

19 Pääasian vastaajat nostivat 21.4.2017 Okresný súd Prešovissa (Prešovin piirioikeus, Slovakia) kanteen, jossa he vaativat, että pankki velvoitetaan pidättymään kiinteistöpantin realisoinnista tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavalla huutokaupalla ja että turvaamistoimena kyseisen pantin realisointi keskeytetään siihen saakka, kunnes pääasian oikeudenkäynti on lopullisesti päätetty. Vastaajat vetosivat kanteensa tueksi siihen, että pankilla ei ollut oikeutta vaatia lainan ennenaikaista erääntymistä, koska tästä ei ollut sovittu, ja siihen, että pankki oli vastaajien lainan uudelleenjärjestelyä koskevasta pyynnöstä huolimatta aloittanut täytäntöönpanon vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain perusteella.

20 Ensimmäinen huutokauppatilaisuus pidettiin 25.4.2017 ilman, että kukaan olisi tehnyt tarjouksia. Kyseisen ensimmäisen tilaisuuden aikana PO vastusti myyntiä sillä perusteella, että kyseisen täytäntöönpanon estämiseksi oli vireillä oikeudenkäynti.

21 Okresný súd Prešov hylkäsi 26.5.2017 antamallaan päätöksellä pääasian vastaajien turvaamistoimihakemuksen ilman, että se olisi vastannut heidän väitteeseensä, jonka mukaan pankki oli loukannut heidän oikeuksiaan soveltamalla lainan ennenaikaista erääntymistä koskevaa lauseketta. Vastaajat valittivat kyseisestä päätöksestä Krajský súd v Prešoveen (Prešovin alueellinen tuomioistuin, Slovakia).

22 Toinen huutokauppatilaisuus pidettiin 18.7.2017 ennen kuin viimeksi mainittu tuomioistuin oli lausunut valituksesta. PO ilmoitti tässä tilaisuudessa uudelleen, että tuomioistuinmenettely oli vireillä kyseessä olevan kiinteistöpantin realisoinnin estämiseksi. Kyseisen kiinteistön kuitenkin osti pääasian kantaja, joka on muun muassa luottoalalla sekä kiinteistöjen hallinnointi- ja huoltoalalla toimiva yhtiö ja joka on sittemmin merkitty kiinteistörekisteriin kyseisen kiinteistön omistajana.

23 Krajský súd v Prešove kumosi 9.8.2017 antamallaan päätöksellä Okresný súd Prešovin 26.5.2017 antaman päätöksen, jolla Okresný súd Prešov oli hylännyt pääasian vastaajien esittämän turvaamistoimihakemuksen, ja määräsi kyseisen hakemuksen käsiteltäväksi uudelleen muun muassa sillä perusteella, että kyseisen tuomioistuimen olisi pitänyt tutkia kyseisten vastaajien väitteet, jotka Krajský súd v Prešove katsoi perustelluiksi ja jotka koskivat sitä, ettei ennenaikaista erääntymistä koskevasta lausekkeesta ollut sovittu. Viimeksi mainittu tuomioistuin totesi myös, ettei Okresný súd Prešov ollut tutkinut kiinteistöpantin realisointia koskevan hakemuksen yhteydessä sitä, oliko suhteellisuusperiaatetta noudatettu, siltä osin kuin se ei ollut ottanut huomioon perittävän saatavan määrää suhteessa kyseisen kiinteistön eli kyseisten vastaajien perheen asunnon arvoon eikä vastaajien henkilökohtaista tilannetta eikä myöskään sitä mahdollisuutta, että vastaajat maksaisivat kyseisen luoton takaisin muulla tavalla.

24 Pääasian vastaajat peruuttivat 19.12.2017 tämän tuomion 19 kohdassa mainitun kanteen, jossa vaadittiin, että pankki velvoitetaan pidättymään kyseessä olevan kiinteistöpantin realisoinnista tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavalla huutokaupalla, sillä perusteella, että kyseinen myynti oli jo tapahtunut eikä kyseisellä kanteella näin ollen ollut enää kohdetta.

25 Okresný súd Prešov päätti tämän vuoksi 11.1.2018 antamallaan päätöksellä asian käsittelyn ja velvoitti pääasian vastaajat korvaamaan kyseisen kanteen yhteydessä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

26 Vastaajat kieltäytyivät muuttamasta pois kyseessä olevasta kiinteistöstä. Se on ainoa heidän omistamansa asunto, jossa he asuvat yhdessä lastensa kanssa, joista kaksi on alaikäisiä ja heillä on vastaajien mukaan vakava psyykkinen häiriö. Pääasian kantaja nosti tämän jälkeen häätökanteen Okresný súd Prešovissa.

27 Menettelyn ensimmäisessä vaiheessa kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen tuomiolla, jonka Krajský súd v Prešove pysytti muutoksenhakumenettelyssä. Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovakian tasavallan ylin tuomioistuin) kumosi 8.4.2021 antamallaan ratkaisulla kyseisten kahden tuomioistuimen ratkaisut ja palautti asian Okresný súd Prešovin käsiteltäväksi, jotta tämä tutkisi pääasian kantajan omistusoikeuden.

28 Toisessa menettelyvaiheessa Okresný súd Prešov hyväksyi kyseisen kanteen ja määräsi pääasian vastaajat muuttamaan pois kyseessä olevasta kiinteistöstä. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi heidän vastakanteensa, jolla riitautettiin kyseisen kiinteistön omistusoikeuden siirron laillisuus, sillä perusteella, että kiinteistö oli hankittu tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitetussa huutokaupassa eikä sillä ollut toimivaltaa lausua kyseisen myynnin pätevyydestä.

29 Sekä pääasian kantaja että pääasian vastaajat valittivat kyseisestä ratkaisusta Krajský súd v Prešoveen; kantaja siltä osin kuin kyse oli siitä, ettei vastaajia velvoitettu korvaamaan oikeudenkäyntikuluja, ja vastaajat siltä osin kuin kyseinen vastakanne hylättiin.

30 Pääasian vastaajat väittävät kyseisessä tuomioistuimessa, joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, että heidän oikeuksiaan kuluttajina ja heidän oikeuttaan asuntoon on loukattu.

31 Mainittu tuomioistuin myöntää, että lainasopimuksessa määrättyjen kuukausierien maksamatta jättäminen merkitsee kuluttajille tällaisen sopimuksen perusteella kuuluvan sopimusvelvoitteen vakavaa rikkomista. Se katsoo kuitenkin, että unionin oikeudessa kuluttajille tunnustettua suojaa loukataan, jos kyseisen velvoitteen laiminlyönnin ja ennenaikaista erääntymistä koskevien seurausten välillä on äärimmäinen epäsuhta.

32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että sen käsiteltäväksi saatetulle asialle ominaiset erityiset olosuhteet erottavat sen muista asioista, joissa on annettu kuluttajansuojaa koskevia unionin tuomioistuimen tuomioita.

33 Kyseinen tuomioistuin on ensinnäkin epävarma siitä, onko ennenaikaista erääntymistä koskeva lauseke, joka johti pääasiassa kyseessä olevaan tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettuun huutokauppaan, avoimuusvaatimuksen mukainen, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä täsmentänyt muun muassa 21.3.2013 antamassaan tuomiossa RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180). Se toteaa tältä osin, että kyseinen lauseke sisältyi pankin yleisiin sopimusehtoihin, mutta pankki ei ollut saattanut niitä pääasian vastaajien tietoon, vaikka laina voi erääntyä ennenaikaisesti vain, jos osapuolet ovat nimenomaisesti sopineet siitä.

34 Toiseksi kyseinen tuomioistuin toteaa, että pääasian vastaajat ovat vastustaneet perheen asunnon myymistä tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavalla huutokaupalla nostamalla kanteen, jossa vaaditaan, että pankki velvoitetaan pidättymään kyseessä olevan kiinteistöpantin realisoinnista. Kyseisessä menettelyssä he olivat myös hakeneet turvaamistoimena kyseisen kiinteistöpantin realisoinnin keskeyttämistä, mikä oli ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan ainoa menettelyllinen keino, jolla kyseinen täytäntöönpano oli mahdollista keskeyttää. Se toteaa myös, että toisen asteen tuomioistuin kumosi ensimmäisen asteen tuomioistuimen päätöksen, jolla haettu turvaamistoimi oli hylätty, muun muassa sillä perusteella, ettei väitettä, joka koski ennenaikaista erääntymistä koskevan lausekkeen pätemättömyyttä direktiivin 93/13 valossa, ollut tutkittu. Kyseinen myynti toteutettiin kuitenkin ennen kyseistä kumoamista ja näin ollen ennen kuin asiaa ensimmäisenä oikeusasteena käsitellyt tuomioistuin saattoi tutkia uudelleen kyseisen turvaamistoimea koskevan hakemuksen.

35 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Slovakian oikeuskäytännössä vilpittömässä mielessä toimineen kolmannen osapuolen saantosuojaa pidetään tärkeänä. Kyseinen tuomioistuin korostaa kuitenkin, että vilpitöntä mieltä ei ole tunnustettava silloin, kun kolmannen osapuolen asemaan liittyy “huolestuttavia olosuhteita”. Mainittu tuomioistuin pitää “erittäin huolestuttavana” olosuhteena sitä, että hetkellä, jolloin kiinteistö hankitaan tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan huutokaupan yhteydessä, huutokaupan voittaneelle yhtiölle ilmoitetaan vireillä olevasta oikeudenkäynnistä, joka koskee kyseisen myynnin taustalla olevan lausekkeen pätevyyttä.

36 Näin ollen nousee esiin direktiivin 93/13 tulkintaa koskeva kysymys sen selvittämiseksi, saako tällainen huutokaupan voittanut yhtiö absoluuttista suojaa vai voidaanko tätä suojaa rajoittaa, kun otetaan huomioon muun muassa asianomaisten kuluttajien aktiivisuus ja kyseisen yhtiön vilpitöntä mieltä koskevat epäilyt. Tämä kysymys on sitäkin tärkeämpi, kun vakuuden pakkotäytäntöönpano koskee kuluttajan asuntoa, koska oikeus asuntoon on perusoikeus, joka taataan Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7 artiklassa.

37 Neljänneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasiassa kyseessä oleva tilanne ja 7.12.2017 annettuun tuomioon Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945) johtaneessa asiassa kyseessä ollut tilanne eroavat merkittävästi toisistaan. Yhtäältä viimeksi mainitussa asiassa kyseessä ollut kiinteistö oli myyty huutokaupalla ja siihen liittyvät esineoikeudet oli siirretty ilman, että kuluttaja olisi käyttänyt käytettävissään olleita oikeussuojakeinoja. Nyt käsiteltävässä asiassa pääasian vastaajat ovat sitä vastoin olleet aktiivisia ja käyttäneet ainoaa oikeussuojakeinoa, joka on käytettävissä etukäteen sen estämiseksi, että heidän perheensä asunto myydään tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavassa huutokaupassa. Vaikka he sittemmin peruuttivat kanteensa, tämä tapahtui vasta sen jälkeen, kun kyseinen täytäntöönpano oli johtanut kyseisen asunnon omistusoikeuden siirtymiseen pääasian kantajalle tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan huutokaupan yhteydessä. Toisaalta on niin, että toisin kuin mainittuun tuomioon johtaneen asian menettelyllisessä asiayhteydessä, nyt käsiteltävässä asiassa pääasian vastaajat vastustivat häätökannetta vastakanteella, jolla riitautettiin kyseisen omistusoikeuden siirron laillisuus, ja pääasian kantajalla oli Slovakian oikeuden mukaan passiivilegitimaatio kyseisen vastakanteen yhteydessä.

38 Viidenneksi ja viimeiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että pääasian vastaajien kaltaisten kuluttajien on hyvin vaikea vedota oikeuksiinsa huutokaupan pätemättömäksi toteamista koskevan jälkikäteisen kanteen yhteydessä, koska vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain

21 §:n 2 momentissa säädetään vain kolmesta pätemättömyysperusteesta eli kyseisen lain rikkomisesta, panttaussopimuksen pätemättömyydestä ja rikoksesta, mutta ei kuluttajan suojaamisesta luottosopimuksen sisältämiltä lainvastaisilta lausekkeilta.

39 Näissä olosuhteissa Krajský súd v Prešove on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

“1) Sovelletaanko [direktiivin 93/13] 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa pääasian kaltaiseen menettelyyn, jonka on pannut vireille henkilö (ostaja), joka on kiinteistöomaisuutta koskevan huutokaupan voittaja, kun menettelyssä käsitellään samanaikaisesti vastavaatimusta, jossa kuluttaja vaatii huutokauppaa edeltäneen tilan palauttamista, tilanteessa, jossa kuluttaja on käyttänyt ennen tuomioistuimen ulkopuolella toteutettua huutokauppaa oikeussuojakeinoja kiinteistöpantin realisoinnin estämiseksi hakemalla tuomioistuimelta turvaamistoimen määräämistä ja jossa kuluttaja oli samalla ilmoittanut ennen huutokauppaa siihen osallistuville henkilöille, että oikeudenkäynti vapaaehtoisella huutokaupalla toteutettavan kiinteistöpantin realisoinnin estämiseksi on vireillä, mutta huutokauppa on toteutettu oikeudenkäynnistä huolimatta?

2) Onko [direktiiviä 93/13] tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa yksityisiä huutokauppoja järjestävän elinkeinonharjoittajan (jäljempänä huutokaupanpitäjä) realisoidessa kuluttajan kiinteistöön kohdistuvan kiinteistöpantin kuluttajan kulutusluottosopimukseen perustuvien pankin saatavien suorittamiseksi

a) ei anneta kuluttajalle mahdollisuutta esittää huutokaupanpitäjää vastaan huutokaupan viivyttämiseksi tehokkaasti väitteitä niiden sopimusehtojen kohtuuttomuudesta, joiden perusteella pankin saatavat peritään, vaikka nämä saatavat perustuisivat kohtuuttomiin sopimusehtoihin, erityisesti ennenaikaista erääntymistä koskevaan sopimusehtoon

b) ei anneta kuluttajalle mahdollisuutta saada aikaan hänen asuinpaikkana käyttämäänsä kiinteistöä koskevasta huutokaupasta luopumista, vaikka kuluttaja on ilmoittanut huutokaupanpitäjälle ja siihen osallistuville henkilöille, että oikeudenkäynti kiinteistöpantin realisoinnin estämiseksi on vireillä, mutta tuomioistuin ei ole vielä tehnyt lopullista ratkaisua hakemuksesta, ja vaikka turvaamistoimen määrääminen on kuluttajan ainoa keino saada tilapäistä oikeussuojaa kohtuuttomista sopimusehdoista seuranneen kiinteistön huutokaupan estämiseksi

c) ei anneta kuluttajalle edellisissä kohdissa tarkoitetuissa olosuhteissa mahdollisuutta käyttää täysimääräisesti oikeuksia, jotka johtuvat [direktiivin 93/13] saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja saavuttaa tämän direktiivin tavoitteita, koska kyseisessä lainsäädännössä rajataan mahdollisuus vedota huutokaupan pätemättömyyteen vain kolmeen perusteeseen, jotka ovat

– panttaussopimuksen pätemättömyys

– [vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain] rikkominen

– rikollinen toiminta?

3) Onko [direktiiviä 2005/29] tulkittava siten, että panttioikeuden realisointia kulutusluottosopimuksen kohtuuttomaan ehtoon perustuvan saatavan ennenaikaisen erääntymisen perusteella ja siten virheellistä velkasummaa maksun laiminlyönnin jälkeen voidaan pitää direktiivin 5 artiklassa tarkoitettuna sopimattomana kaupallisena menettelynä ja tarkemmin sanottuna kyseisen direktiivin 8 ja 9 artiklassa tarkoitettuna aggressiivisena kaupallisena menettelynä, ja sovelletaanko pankin vastuuta ja [direktiivin 2005/29] tavoitteita pankin lisäksi myös huutokauppa-alan yritykseen, joka realisoi pankin panttioikeuden?”

40 Unionin tuomioistuin otti huomioon Slovakian hallituksen unionin tuomioistuimelle toimittamat tiedot Najvyšší súd Slovenskej republikyn oikeuskäytännöstä, jonka mukaan suoja kuluttajasopimusten kohtuuttomilta ehdoilta kuuluu vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain 21 §:n 2 momentissa säädettyjen tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan huutokaupan pätemättömyysperusteiden soveltamisalaan, ja osoitti 9.4.2024 ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 101 artiklan nojalla selvennyspyynnön.

41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmensi unionin tuomioistuimen kirjaamoon 13.5.2024 toimittamallaan kirjeellä, että pääasiassa kyseessä olevan huutokaupan ajankohtana ei ollut olemassa Slovakian tuomioistuinten vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan vapaaehtoinen huutokauppa voitaisiin todeta pätemättömäksi direktiivin 93/13 rikkomisen vuoksi, eikä vielä tähän päivään mennessä ole annettu yhtään tuomioistuimen ratkaisua, jolla huutokauppa olisi todettu pätemättömäksi tällaisella perusteella.

42 Kyseisen tuomioistuimen mukaan Slovakian hallituksen mainitsema oikeuskäytäntö, joka muodostuu kahdesta ratkaisusta, jotka on annettu vuonna 2022 eli viisi vuotta pääasiassa kyseessä olevan huutokaupan jälkeen, on edelleen vakiintumaton jopa Najvyšší súd Slovenskej republikyn oikeuskäytännössä, joten pääasian vastaajia ei voida arvostella siitä, etteivät he ole esittäneet vaatimusta kyseisen huutokaupan pätemättömäksi julistamisesta vedotakseen direktiiviin 93/13 perustuviin oikeuksiinsa ja että he ovat päättäneet riitauttaa pääasian kantajan omistusoikeuden vastakanteen yhteydessä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys

Tutkittavaksi ottaminen

43 Esittämättä muodollista oikeudenkäyntiväitettä ensimmäisen ja toisen kysymyksen osalta pääasian kantaja väittää lähinnä, ettei direktiivi 93/13, jonka tulkintaa kyseisissä kysymyksissä pyydetään, koske sitä nyt käsiteltävässä asiassa, koska se ei ollut asianosaisena pääasian vastaajien pankkia vastaan vireille panemassa oikeudenkäynnissä, ja katsoo, ettei unionin tuomioistuimen pitäisi vastata näihin kysymyksiin.

44 Slovakian hallitus puolestaan on epävarma siitä, voidaanko toinen kysymys ottaa tutkittavaksi siltä osin kuin se koskee sitä, onko direktiivi 93/13 esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavassa huutokaupassa tapahtuneen kiinteistön myynnin pätemättömyysperusteisiin eivät kuulu kyseiseen kiinteistöön kohdistuvan kiinteistöpantin pakkotäytäntöönpanon taustalla olevan sopimuksen sisältämät kohtuuttomat ehdot. Slovakian hallitus korostaa, että pääasian vastaajat eivät ole esittäneet vaatimusta pääasiassa kyseessä olevan huutokaupan pätemättömäksi julistamisesta, joten ei ole selvää, miksi unionin tuomioistuimen vastaus olisi tarpeen, jotta kyseinen tuomioistuin voisi ratkaista pääasian.

45 Tältä osin on palautettava mieleen, että SEUT 267 artiklan mukaisessa menettelyssä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa pääasia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne. Tästä seuraa, että unionin oikeutta koskevilla kysymyksillä oletetaan olevan merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan silloin, kun on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 29.7.2024, LivaNova,C-713/22, EU:C:2024:642, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 On huomattava yhtäältä, että pääasian kohteena on häätökanne, jonka kantaja on nostanut vastaajia vastaan, ja vastakanne, jolla viimeksi mainitut riitauttavat perheen asuntona olevan kiinteistön kantajalle tapahtuneen omistusoikeuden siirron laillisuuden. Kyseinen siirto tapahtui sellaisen tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan huutokaupan päätteeksi, joka järjestettiin vastaajien pankin kanssa tekemässä lainasopimuksessa määrätyn kiinteistöpantin realisoimiseksi sellaisen kansallisen lainsäädännön perusteella, jonka osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole varma, täyttääkö se direktiiviin 93/13 perustuvan vaatimuksen kuluttajien tehokkaasta suojaamisesta kohtuuttomilta ehdoilta. Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, pääasian kantajalla on Slovakian oikeuden nojalla passiivilegitimaatio tällaisen vastakanteen yhteydessä. Näin ollen se, ettei kyseinen kantaja ollut asianosaisena pääasian vastaajien pankkia vastaan vireille panemassa oikeudenkäynnissä, ei mitenkään sulje pois sitä, että mainitun tuomioistuimen pyytämä direktiivin tulkinta on tarpeen, jotta kyseinen tuomioistuin voi antaa ratkaisunsa pääasiassa tämän tuomion edellisessä kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

47 Toisaalta on niin, kuten tämän tuomion 42 kohdassa todetaan, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi vastauksessaan unionin tuomioistuimen sille osoittamaan selvennyspyyntöön, ettei pääasian vastaajia voida Slovakian oikeuden nykytilassa arvostella siitä, etteivät he ole esittäneet vaatimusta pääasiassa kyseessä olevan huutokaupan pätemättömyydestä väittä-

mällä, että pankin kanssa tehdyssä lainasopimuksessa on kohtuuton ehto. Toisen kysymyksen kolmannella osalla, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin nimenomaisesti pysytti tässä vastauksessa, pyritään nimenomaan selvittämään, onko se, että kyseisten vastaajien on mahdotonta esittää tällaista vaatimusta, direktiivin 93/13 säännösten vastaista. Näin ollen tämä kysymys liittyy läheisesti pääasian kohteeseen, joka koskee erityisesti kyseisen myynnin pätevyyttä.

48 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen ja toinen kysymys on otettava tutkittaviksi.

Asiakysymys

– Alustavia huomautuksia

49 Ensimmäiseksi on muistutettava, että direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta (tuomio 17.5.2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Tässä yhteydessä ja perusoikeuskirjan 38 artiklassa vahvistetun kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi kansallisella tuomioistuimella on velvollisuus tutkia jopa viran puolesta direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus ja näin korjata sitä epätasapainoa, joka vallitsee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä, jos tuomioistuimella on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat (tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym, C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, 58 kohta ja tuomio 9.11.2023, Všeobecná úverová banka, C-598/21, EU:C:2023:845, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Koska kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia, kansallisten tuomioistuinten on jätettävä soveltamatta kyseisiä sopimusehtoja, jotta niillä ei ole sitovia vaikutuksia kuluttajaan nähden, ellei hän vastusta tätä (ks. vastaavasti tuomio 26.3.2019, Abanca Corporación Bancaria ja Bankia, C-70/17 ja C-179/17, EU:C:2019:250, 52 kohta ja tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 37 kohta).

52 Direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä direktiivin johdanto-osan 24. perustelukappaleen kanssa, jäsenvaltiot velvoitetaan säätämään riittävistä ja tehokkaista keinoista kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa (ks. vastaavasti tuomio 14.6.2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, 68 kohta ja tuomio 17.5.2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

53 Jäsenvaltioiden velvollisuuteen varmistaa niiden oikeuksien tehokkuus, joita yksityisillä on unionin oikeuden perusteella, sisältyy muun muassa direktiiviin 93/13 perustuvien oikeuksien osalta vaatimus tehokkaasta oikeussuojasta, joka on vahvistettu kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa ja myös perusoikeuskirjan 47 artiklassa ja jota sovelletaan muun muassa tällaisiin oikeuksiin perustuvia oikeussuojakeinoja koskevien menettelysääntöjen määrittämiseen (tuomio 17.5.2022, tuomio SPV Project 1503 ym., C-693/19 ja C-831/19, EU:C:2022:395, 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; tuomio 17.5.2022, Impuls Leasing România, C-725/19, EU:C:2022:396, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 17.5.2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

54 On myös muistutettava, että kun otetaan huomioon sen yleisen edun luonne ja merkityksellisyys, johon direktiivillä 93/13 kuluttajille taattu suoja perustuu, direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan on katsottava olevan sellaisia kansallisia sääntöjä vastaava normi, jotka kuuluvat kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin (tuomio 6.10.2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, 52 kohta ja tuomio 17.5.2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, 24 kohta). Myös kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohta liittyy suoraan kyseiseen yleiseen etuun (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, 56 kohta).

55 Erityisesti pakkotäytäntöönpanomenettelyjen osalta unionin tuomioistuin on täsmentänyt useaan otteeseen ja direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan vaatimukset huomioon ottaen tapaa, jolla kansallisen tuomioistuimen on varmistettava kuluttajien kyseiseen direktiiviin perustuvien oikeuksien suojelu kyseisissä menettelyissä.

56 Koska kyseisiä menettelyjä ei ole yhdenmukaistettu, jäsenvaltioiden asiana on niille kuuluvan menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla antaa sisäisessä oikeusjär-

jestyksessään näitä koskevat yksityiskohtaiset säännöt. Näiden yksityiskohtaisten sääntöjen on kuitenkin täytettävä kaksi edellytystä, eli ne eivät saa olla epäedullisempia kuin säännöt, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa kuluttajille tunnustettujen oikeuksien käyttäminen on mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. vastaavasti mm. tuomio 26.6.2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Tehokkuusperiaatteesta, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ainoastaan mainitsee, on todettava, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysäännös unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava ottaen huomioon tämän säännöksen merkitys koko menettelyssä, sen kulku sekä sen erityispiirteet sekä tarvittaessa kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, joita ovat muun muassa puolustautumisoikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate sekä oikeudenkäynnin moitteeton kulku. Menettelyjen erityispiirteet eivät kuitenkaan saa muodostua tekijäksi, joka saattaisi vaikuttaa siihen oikeussuojaan, joka kuluttajien on saatava direktiivin 93/13 säännösten nojalla (tuomio 17.5.2022, Impuls Leasing România, C-725/19, EU:C:2022:396, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

58 Unionin tuomioistuin on lisäksi katsonut, että tehokkuusperiaatteen noudattaminen ei voi mennä niin pitkälle, että sillä täysin kompensoitaisiin asianomaisen kuluttajan täydellinen passiivisuus (tuomio 17.5.2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

59 Unionin tuomioistuin on myös korostanut, että on tärkeää säätää kansallisessa oikeudessa mahdollisuudesta pyytää tuomioistuinta arvioimaan sopimusehdon kohtuuttomuus ennen tällaisen ehdon sisältävään sopimukseen perustuvan pakkotäytäntöönpanomenettelyn saattamista päätökseen. Unionin tuomioistuin on katsonut, että siinä tapauksessa, että pakkotäytäntöönpanomenettely päättyy ennen pääasiamenettelyn tuomioistuimen ratkaisua, jossa pakkotäytäntöönpanon taustalla oleva sopimusehto todetaan kohtuuttomaksi ja tämä menettely näin ollen pätemättömäksi, tällaisella ratkaisulla voitaisiin turvata mainitulle kuluttajalle vain jälkikäteinen suoja korvauksen muodossa, mitä olisi pidettävä puutteellisena ja riittämättömänä sekä direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdan vastaisena sen vuoksi, ettei se olisi riittävä ja tehokas keino tämän saman ehdon käytön lopettamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, 60 kohta ja tuomio 17.5.2022, Impuls Leasing România, C-725/19, EU:C:2022:396, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

60 Direktiivillä 93/13 tavoitellun suojan tehokkuuden takaamiseksi unionin tuomioistuin on korostanut sen merkitystä, että kansallisella tuomioistuimella on oltava toimivalta määrätä turvaamistoimista lainvastaisen pakkotäytäntöönpanon keskeyttämiseksi tai kieltämiseksi, varsinkin kun on kyse kiinteistöpantin pakkotäytäntöönpanomenettelystä, joka voi johtaa kuluttajan ja hänen perheensä häätämiseen heidän kotinaan olevasta asunnosta, koska oikeus asuntoon on perusoikeuskirjan 7 artiklassa taattu perusoikeus, joka kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon soveltaessaan kyseistä direktiiviä (ks. vastaavasti tuomio 9.11.2023, Všeobecná úverová banka, C-598/21, EU:C:2023:845, 85 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

61 Toiseksi on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tätä silmällä pitäen tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. Se, että kansallinen tuomioistuin on muodollisesti esittänyt ennakkoratkaisukysymyksen viittaamalla tiettyihin unionin oikeuden määräyksiin tai säännöksiin, ei estä unionin tuomioistuinta esittämästä kansalliselle tuomioistuimelle kaikkia tulkintaan liittyviä näkökohtia, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa käsiteltävänään olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko kansallinen tuomioistuin kysymyksiä esittäessään viitannut niihin. Unionin tuomioistuimen on tältä osin poimittava kaikista kansallisen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomi-

oon riidan kohde. Voidakseen antaa ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle hyödyllisen vastauksen unionin tuomioistuin saattaa myös joutua ottamaan huomioon sellaisia unionin oikeussääntöjä, joihin kansallinen tuomioistuin ei ole kysymyksessään viitannut (tuomio 20.3.1986, Tissier, 35/85, EU:C:1986:143, 9 kohta ja tuomio 6.3.2025, ONB ym., C-357/23, EU:C:2025:141, 57 kohta).

– Ensimmäinen kysymys

62 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina perusoikeuskirjan 7 ja 47 artiklan valossa, tulkittava siten, että niiden soveltamisalaan kuuluu tuomioistuinmenettely, jonka puitteissa yhtäältä yhtiö, joka on voittanut huutokaupan kuluttajan perheen asuntona olevasta kiinteistöstä, joka on myyty kiinteistöpantin, josta kyseinen kuluttaja on sopinut kyseisen kiinteistön osalta ammattimaisen lainanantajan kanssa, tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitetun pakkotäytäntöönpanon yhteydessä, vaatii kyseisen kuluttajan häätämistä ja toisaalta kuluttaja riitauttaa vastakanteella kyseisen kiinteistön omistusoikeuden sen siirron laillisuuden, joka on toteutettu kyseiselle tarjouskilpailun voittaneelle yhtiölle huolimatta oikeudenkäyntimenettelystä, joka oli vielä vireillä kyseisen siirron tapahtuessa ja jossa vaadittiin kyseisen pakkotäytäntöönpanon keskeyttämistä sillä perusteella, että mainitun täytäntöönpanon taustalla olevassa sopimuksessa oli kohtuuttomia ehtoja, joista sama kuluttaja oli etukäteen ilmoittanut mainitulle huutokaupan voittaneelle yhtiölle.

63 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että sen määrittämiseksi, voidaanko direktiiviin 93/13 vedota tehokkaasti kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa menettelyssä, on tutkittava kyseisen menettelyn kohde ja sen oikeusriidan erityispiirteet, johon se kuuluu (ks. vastaavasti tuomio 7.12.2017, Banco Santander, C-598/15, EU:C:2017:945, 39, 42 ja 49 kohta).

64 Kyseisestä oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että direktiivin 93/13 säännöksiin ei voida tehokkaasti vedota, mikäli asiassa ei ole johdonmukaisia viitteitä siitä, että tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitetun täytäntöönpanomenettelyn kohteena olleeseen kiinnelainasopimukseen sisältyy mahdollisesti kohtuuton ehto (ks. vastaavasti tuomio 7.12.2017, Banco Santander, C-598/15, EU:C:2017:945, 48 kohta).

65 Unionin tuomioistuin on ensinnäkin todennut oikeudenkäynnin kohteesta, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaan ja 7 artiklan 1 kohtaan ei lähtökohtaisesti voida vedota tehokkaasti riita-asiassa, joka ei koske kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisessä lainasopimuksessa määrätyn kiinteistöpantin pakkotäytäntöönpanomenettelyä vaan sellaisten esineoikeuksien suojaa, jotka liittyvät kyseisen elinkeinonharjoittajan huutokaupalla toteutetulla myynnillä laillisesti hankkimaan omaisuuteen (ks. vastaavasti tuomio 7.12.2017, Banco Santander, C-598/15, EU:C:2017:945, 44 ja 47 kohta).

66 Sillä, että tällaisessa tilanteessa velallisen, joka on antanut kiinteistöpantin, sallittaisiin esittää kiinteistön ostajaa vastaan väitteitä, jotka liittyvät kiinnelainasopimukseen, johon nähden mainittu ostaja voi kuitenkin olla ulkopuolisen asemassa, saatettaisiin nimittäin vaarantaa vakiintuneiden omistussuhteiden oikeusvarmuus (ks. vastaavasti tuomio 7.12.2017, Banco Santander, C-598/15, EU:C:2017:945, 45 kohta).

67 Unionin tuomioistuin on myös todennut, että tilanteessa, jossa kiinteistöpantin realisointimenettely on päättynyt ja omistusoikeus kiinteistöön on siirretty kolmannelle, tuomioistuin, joka toimii viran puolesta tai kuluttajan pyynnöstä, ei voi enää suorittaa sopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkimista, joka johtaisi omistusoikeuden siirtoa koskevien toimien peruuttamiseen ja kyseisen omistusoikeuden siirron, jonka laillisuutta ei ole riitautettu, oikeusvarmuuden kyseenalaistamiseen (ks. vastaavasti tuomio 17.5.2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, 57 kohta).

68 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasia koskee kuitenkin kahta kannetta, joiden oikeudelliset kohteet eroavat tämän tuomion 65–67 kohdassa tarkoitettuihin tuomioihin johtaneissa asioissa kyseessä olleista kanteiden kohteista. Yhtäältä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu pääasian vastaajien häätämistä heidän perheensä asunnosta koskeva kanne, jonka pääasian kantaja on nostanut käyttäessään sille kyseisen asunnon tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavassa huutokaupassa hankkimansa omistusoikeuden perusteella saamiaan oikeuksia.

69 Toisaalta mainittu oikeusriita koskee vastakannetta, jolla pääasian vastaajat riitauttavat kyseisen asunnon pääasian kantajalle tapahtuneen omistusoikeuden siirron laillisuuden sillä perusteella, että vapaaehtoisista huutokaupoista annettu laki ei täytä direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdassa ja myös perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistettua tehokkaan oikeussuojan vaatimusta. Vastaajat väittävät, että kyseisessä laissa sallittiin kyseessä olevan kiinteistöpantin pakkotäytäntöönpanon jatkaminen huolimatta tuomioistuimessa vireillä olevasta turvaamistoimia koskevasta hakemuksesta, jolla pyrittiin pakkotäytäntöönpanon keskeyttämiseen. Kuten tämän tuomion 37 ja 46 kohdassa todetaan, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että pääasian kantajalla on Slovakian oikeuden nojalla passiivilegitimaatio tällaisen kanteen yhteydessä.

70 Näin ollen pääasia ei – toisin kuin riitaasia, josta oli kyse 7.12.2017 annettuun tuomioon Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945) johtaneessa asiassa – koske ainoastaan kiinteistön huutokaupalla tapahtuneen myynnin seurauksena saatujen esineoikeuksien suojaa vaan myös edellytyksiä, joiden täyttyessä tähän kiinteistöön kohdistetun kiinteistöpantin pakkotäytäntöönpanomenettely on voinut johtaa kyseisten oikeuksien siirtämiseen huutokaupan voittaneelle yhtiölle.

71 Pääasian vastaajat eivät nimittäin ole vastakanteensa yhteydessä vedonneet kiinteistön ostajan osalta, joka ei ole kyseistä kiinteistöä koskevan kiinnelainasopimuksen osapuoli, kyseisen sopimuksen tai sen tiettyjen ehtojen pätemättömyyteen, vaan he riitauttavat kyseisen kiinteistön kyseiselle ostajalle tapahtuneen omistusoikeuden siirron laillisuuden.

72 Toiseksi oikeudenkäynnin kohteena olevan oikeusriidan erityispiirteistä on todettava, että oikeuskäytännöstä ilmenee, että unionin tuomioistuin on jo ottanut huomioon sen, että asianomaisella kuluttajalla oli kiinteistöpantin pakkotäytäntöönpanomenettelyn aikana mahdollisuus vastustaa tätä menettelyä tai vaatia sen keskeyttämistä sillä perusteella, että lainasopimus, johon kyseinen vakuus liittyi, sisälsi kohtuuttoman ehdon, sekä sen, oliko kuluttaja käyttänyt tällaisia oikeussuojakeinoja (ks. vastaavasti tuomio 7.12.2017, Banco Santander, C-598/15, EU:C:2017:945, 49 kohta).

73 Unionin tuomioistuin on todennut tältä osin, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa ei voida soveltaa riita-asiassa, jossa oli kyse kiinteistön huutokaupan voittajan laillisesti hankkimien esineoikeuksien suojaamisesta, kun kyseiset oikeudet oli siirretty ilman, että kuluttaja on käyttänyt tältä osin säädettyjä oikeussuojakeinoja (ks. vastaavasti tuomio 7.12.2017, Banco Santander, C-598/15, EU:C:2017:945, 50 kohta).

74 Sitä vastoin pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa kuluttajien asennetta tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toteutettuun pakkotäytäntöönpanomenettelyyn nähden ei voida pitää täysin passiivisena. On päinvastoin todettava ensinnäkin, että pääasian vastaajat nostivat kanteen, jolla pyrittiin estämään kyseisen menettelyn jatkaminen, ja esittivät kyseisen kanteen lisäksi turvaamistoimihakemuksen, jolla pyrittiin kyseisen menettelyn keskeyttämiseen. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kyseinen oikeussuojakeino oli ainoa keino estää tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan huutokaupan toteuttaminen.

75 Jollei arvioinnista, joka kyseisen tuomioistuimen on tehtävä, muuta johdu, sillä seikalla, että pääasian vastaajat ovat kyseessä olevan huutokaupan toteuttamisen jälkeen luopuneet tästä kanteesta, ei voida saattaa kyseenalaiseksi toteamusta, jonka mukaan kyseiset vastaajat eivät olleet passiivisia. Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, kyseisellä kanteella pyrittiin siihen, että pankki velvoitetaan olemaan realisoimatta kyseessä olevaa kiinteistöpanttia tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan huutokaupan avulla, ja se sisälsi myös vaatimuksen kyseisen täytäntöönpanomenettelyn keskeyttämisestä. Mainitut vastaajat saattoivat näin ollen perustellusti katsoa, että kanne oli jäänyt vaille kohdetta sen jälkeen, kun kyseinen huutokauppa oli toteutettu, koska tuomioistuin ei enää tässä vaiheessa voinut antaa ratkaisua kyseisen kiinteistöpantin realisoinnin estämiseksi tai keskeyttämiseksi.

76 Kuten pääasian kantaja ja Slovakian hallitus väittävät, pääasian vastaajat eivät tosin ole vaatineet kyseisen myynnin toteamista pätemättömäksi vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain 21 §:n 2 momentin nojalla. Tältä osin on huomautettava yhtäältä, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen selitysten mukaan kyseisen säännöksen nojalla vapaaehtoisen huutokaupan pätemättömäksi julistamista voidaan vaatia vain kolmesta syystä, joihin ei sisälly kuluttajan tekemän luottosopimuksen

ehtojen lainvastaisuus. Toisaalta Slovakian hallitus on viitannut kahteen Najvyšší súd Slovenskej republikyn vuonna 2022 antamaan ratkaisuun, joista ilmenee, että suoja kuluttajasopimusten kohtuuttomilta ehdoilta kuuluu mainitussa säännöksessä säädettyihin tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan huutokaupan pätemättömyysperusteisiin. Kun otetaan huomioon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen sille tältä osin osoitettuun selvennyspyyntöön antama vastaus, joka esitetään tämän tuomion 41 ja 42 kohdassa, tavanomaisesti valistuneeksi ja kohtuullisen tarkkaavaiseksi ja huolelliseksi määritellyltä keskivertokuluttajalta (tuomio 4.7.2024, Caixabank ym. (Avoimuuden valvominen ryhmäkanteen yhteydessä), C-450/22, EU:C:2024:577, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ei kuitenkaan voida odottaa, että hän ennakoisi vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain 21 §:n 2 momentin tulkintaa, johon Najvyšší súd Slovenskej republiky päätyi viisi vuotta pääasiassa kyseessä olevan myynnin toteuttamisen jälkeen. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin toteutettava tältä osin tarpeelliset selvitykset.

77 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasian vastaajat ilmoittivat kyseessä olevan kiinteistön toisessa huutokaupassa pääasian kantajalle ja huutokaupanpitäjälle vireillä olevasta turvaamistoimia koskevasta hakemuksesta, jossa vaadittiin kyseisen kiinteistöpantin realisoinnin keskeyttämistä. Vaikka on totta, että kirjallisissa huomautuksissaan kantaja kiistää saaneensa tiedon kyseisestä vaatimuksesta, on muistutettava, että SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, oikeusriidan tosiseikaston arvioiminen kuuluu yksinomaan kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan (tuomio 19.12.2024, Rustrans, C-392/23, EU:C:2024:1052, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), joten tämä arviointi sitoo unionin tuomioistuinta.

78 Samoin yksinomaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on todeta pääasian aineellista kysymystä ratkaistessaan, voidaanko niistä olosuhteista, joissa pääasiassa kyseessä oleva huutokauppa toteutettiin ja joita se pitää "huolestuttavana", muun muassa siitä, että luottoalalla sekä kiinteistöjen hallinnointi- ja huoltoalalla toimivalle huutokaupan voittaneelle yhtiölle on ilmoitettu tuomioistuimessa vireillä olevasta oikeudenkäynnistä, jossa tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että kyseisen myynnin perusteena oleva ennenaikaista erääntymistä koskeva lauseke on kohtuuton, päätellä, että kyseinen yhtiö on toiminut vilpillisessä mielessä kyseisen myynnin yhteydessä, ja jos näin on, todeta seuraukset, jotka kansallisessa oikeudessa vilpillisestä mielestä aiheutuu kyseisen myynnin laillisuuden osalta.

79 Kolmanneksi ja viimeiseksi on todettava tämän tuomion 64 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan pääasiassa kyseessä olevan huutokaupan ajankohtana oli johdonmukaisia viitteitä siitä, että kyseisen kiinteistöpantin pakkotäytäntöönpanon taustalla olevaan sopimukseen sisältyy mahdollisesti kohtuuton ehto. Kuten tämän tuomion 33 kohdasta ilmenee, kyseinen tuomioistuin on nimittäin epävarma siitä, onko kyseiseen pakkotäytäntöönpanoon johtanut ennenaikaista erääntymistä koskeva lauseke avoimuusvaatimuksen mukainen.

80 Edellä esitetystä seuraa, että – toisin kuin 7.12.2017 annettuun tuomioon Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945) johtaneessa asiassa – pääasian vastaajat eivät ole jääneet passiivisiksi tuomioistuimen ulkopuolisessa pakkotäytäntöönpanomenettelyssä, vaan he ovat päinvastoin käyttäneet Slovakian lainsäädännössä säädettyjä oikeussuojakeinoja vastustaakseen kyseistä täytäntöönpanoa ja ilmoittaneet samalla toimenpiteistään henkilöille, joita mainittu täytäntöönpano koskee. Kyseinen menettely kuitenkin jatkui ja johti heidän perheensä asunnon myymiseen huutokaupalla ilman minkäänlaista tuomioistuinvalvontaa sen saatavan perusteen osalta, jonka maksamista pankki vaati, vaikka oli johdonmukaisia viitteitä siitä, että tämän täytäntöönpanon taustalla oleva ennenaikaista erääntymistä koskeva lauseke oli mahdollisesti kohtuuton.

81 Riita-asiassa, jossa vallitsevat kaikki nämä olosuhteet, direktiivillä 93/13 kuluttajalle annetun suojan täysi tehokkuus ja perusoikeuskirjan 47 artiklassa määrätty tehokkaan oikeussuojan vaatimus edellyttävät, että kyseessä olevat kuluttajat voivat pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen vastakanteen yhteydessä vedota kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohtaan ja 7 artiklan 1 kohtaan riitauttaakseen kyseessä olevan kiinteistön huutokaupan voittaneelle yhtiölle tapahtuneen omistusoikeuden siirron laillisuuden.

82 Edellä esitetystä nimittäin seuraa, että tällaisissa olosuhteissa kolmannelle jo tehdyn omistusoikeuden siirron oikeusvarmuuden suojaa, johon unionin tuomioistuin viittasi 7.12.2017 annettuun tuomioon Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945) ja 17.5.2022 annettuun tuomioon Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394) johtaneiden asioiden yhteydessä, ei voida pitää ehdottomana.

83 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina perusoikeuskirjan 7 ja 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, että niiden soveltamisalaan kuuluu tuomioistuinmenettely, jonka puitteissa yhtäältä yhtiö, joka on voittanut huutokaupan kuluttajan perheen asuntona olevasta kiinteistöstä, joka on myyty kiinteistöpantin, josta kyseinen kuluttaja on sopinut kyseisen kiinteistön osalta ammattimaisen lainanantajan kanssa, tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan pakkotäytäntöönpanon yhteydessä, vaatii kyseisen kuluttajan häätämistä ja toisaalta kuluttaja riitauttaa vastakanteella kyseisen kiinteistön omistusoikeuden sen siirron laillisuuden, joka on tapahtunut kyseiselle huutokaupan voittaneelle yhtiölle huolimatta oikeudenkäyntimenettelystä, joka oli vielä vireillä kyseisen siirron tapahtuessa, jossa vaadittiin kyseisen kiinteistöpantin realisoinnin keskeyttämistä sillä perusteella, että kyseisen realisoinnin taustalla oleva sopimus sisälsi kohtuuttomia ehtoja, ja josta kuluttaja oli etukäteen ilmoittanut mainitulle huutokaupan voittaneelle yhtiölle. Näin on siltä osin kuin kyseessä olevan myynnin ajankohtana oli olemassa johdonmukaisia viitteitä kyseisten ehtojen mahdollisesta kohtuuttomuudesta ja kuluttaja on käyttänyt oikeussuojakeinoja, joiden käyttämistä keskivertokuluttajalta voitiin kohtuudella odottaa, saadakseen mainitut ehdot tuomioistuinvalvonnan alaisiksi.

– Toinen kysymys

84 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina perusoikeuskirjan 7 ja 47 artiklan valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kuluttajan perheen asuntona olevaan kiinteistöön kohdistuvan kiinteistöpantin, josta kyseinen kuluttaja on sopinut kyseisen kiinteistön osalta ammattimaisen lainanantajan kanssa, tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavaa pakkotäytäntöönpanoa jatketaan siitä huolimatta, että vireillä on turvaamistoimea koskeva hakemus, jossa vaaditaan kyseisen täytäntöönpanon keskeyttämistä, ja jossa ei myöskään määrätä minkäänlaisesta mahdollisuudesta vaatia mainitun täytäntöönpanon toteamista pätemättömäksi sen taustalla olevan sopimuksen sisältämien kohtuuttomien ehtojen vuoksi.

85 Kuten tämän tuomion 57 kohdassa muistutetaan, kaikkia sellaisia tilanteita, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan muun muassa tämän säännön merkitys koko menettelyssä, sen kulku sekä sen erityispiirteet.

86 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, vapaaehtoisista huutokaupoista annetussa laissa, jonka yhteensopivuutta direktiivin 93/13 kanssa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin epäilee, sallitaan se, että ammattimainen luotonantaja realisoi vakuuden luottosopimuksen perusteella ilman, että tuomioistuin tarkistaa etukäteen kyseisen saatavan perusteen, myös silloin, kun kyse on kuluttajan perheen asuntoon kohdistuvasta kiinteistöpantista.

87 Vaikka direktiivi 93/13 sinänsä ei ole esteenä muiden toimijoiden kuin tuomioistuinten toimittamille tuomioistuinten ulkopuolisille pakkotäytäntöönpanomenettelyille, joissa kuluttajat eivät voi vedota siihen, että kyseisen täytäntöönpanomenettelyn taustalla oleva sopimus sisältää kohtuuttomia ehtoja (ks. analogisesti tehtävästä, joka notaarille voidaan antaa kohtuuttomien sopimusehtojen valvonnassa, tuomio 1.10.2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, 47, 48 ja 65 kohta), on kuitenkin niin, että jäsenvaltioiden on annettava kuluttajien käyttöön riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot, joilla voidaan taata, etteivät tällaiset ehdot sido kuluttajia.

88 On kuitenkin myös muistutettava, että unionin tuomioistuin on todennut vapaaehtoisista huutokaupoista annetusta laista, että direktiivi 93/13 on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan elinkeinonharjoittaja voi kulutusluottosopimukseen sisältyvän ennenaikaista erääntymistä koskevan lausekkeen täytäntöönpanon yhteydessä periä kyseiseen lausekkeeseen perustuvia määriä myymällä kuluttajan perheen asunnon täysin tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä (ks. vastaavasti tuomio 9.11.2023,

Všeobecná úverová banka, C-598/21, EU:C:2023:845, 84 ja 90 kohta).

89 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että voidakseen vastustaa tuomioistuimen ulkopuolessa menettelyssä toimitettavaa huutokauppaa ja vedota siihen, että kyseisen myynnin taustalla olevassa sopimuksessa on mahdollisesti kohtuuton ehto, kuluttajan on pantava vireille tuomioistuinmenettely, jonka yhteydessä hän voi myös vaatia turvaamistoimena kyseisen myynnin keskeyttämistä siihen saakka, kunnes pääasiassa on annettu ratkaisu. Vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain 19 §:n 1 momentin b kohdan toisesta virkkeestä ilmenee kuitenkin, että huutokaupanpitäjän on luovuttava myynnistä ainoastaan, jos tuomioistuin on määrännyt tällaisesta turvaamistoimesta.

90 Kuten pääasiassa kyseessä oleva tilanne osoittaa, kyseinen säännös mahdollistaa pakkotäytäntöönpanon jatkamisen, vaikka tuomioistuimessa on vireillä sen keskeyttämistä koskeva turvaamistoimihakemus, ja se voi näin ollen johtaa kiinteistön omistusoikeuden siirtymiseen myös silloin, kun kyse on kuluttajan perheen asunnosta, ennen kuin kyseinen tuomioistuin on lausunut kyseisestä hakemuksesta, vaikka on olemassa johdonmukaisia viitteitä siitä, että täytäntöönpanon taustalla olevaan sopimukseen sisältyy mahdollisesti kohtuuton ehto.

91 Näin ollen on niin, että vaikka siviiliprosessilain 325 §:n mukaan tuomioistuin voi määrätä tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavassa huutokaupassa tapahtuvan myynnin keskeyttämisen kaltaisesta turvaamistoimesta, on todettava, että kyseinen oikeussuojakeino ei näytä tarjoavan kuluttajalle tosiasiallista mahdollisuutta siihen, että kyseisen täytäntöönpanon taustalla olevan sopimuksen mahdollisesti kohtuuttomat ehdot tutkitaan tuomioistuimessa ennen kyseisen myynnin toteuttamista, tai ainakin ensi näkemältä suoritettavaan valvontaan turvaamistoimea koskevan hakemuksen yhteydessä, vaikka tällaisen toimenpiteen määrääminen on tarpeen pääasiaa koskevan ratkaisun tehokkuuden takaamiseksi.

92 Tältä osin on todettava, että – kuten tämän tuomion 59 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee – direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että kuluttajalta ei evätä tosiasiallista mahdollisuutta saada keskeytettyä täytäntöönpanomenettely, joka on pantu vireille sellaisen täytäntöönpanoperusteen nojalla, joka perustuu sopimusehtoon, jonka pätevyys on riitautettu tuomioistuimessa sen kohtuuttomuuden vuoksi, koska jos täytäntöönpanoa ei ole keskeytetty, pääasiaa koskeva ratkaisu, jossa todetaan kyseisen ehdon kohtuuttomuus, antaa kuluttajalle ainoastaan korvausta koskevan, jälkikäteisen suojan, joka on epätäydellinen ja riittämätön, eikä se näin ollen ole riittävä eikä tehokas keino mainitun ehdon käytön lopettamiseksi.

93 Kuten tämän tuomion 60 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, tämä vaatimus on sitäkin perustellumpi silloin, kun – kuten pääasiassa – pakkotäytäntöönpanomenettely koskee kuluttajan ja hänen perheensä kotia, jonka suoja kuuluu perusoikeuskirjan 7 artiklassa taattuun yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamista koskevaan perusoikeuteen.

94 Kuluttajille annetusta mahdollisuudesta korjata tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavassa huutokaupassa tapahtuneen myynnin seuraukset jälkikäteen on todettava, että vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain 21 §:n 2 momentissa säädetään oikeudesta vaatia myynnin toteamista pätemättömäksi kolmen kuukauden kuluessa huutokaupan päivämäärästä, jos vakuussopimuksen pätevyys riitautetaan tai jos kyseisen lain säännöksiä rikotaan.

95 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on täsmentänyt, että kyseisen säännöksen mukaan kuluttajat eivät voi vaatia tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan huutokaupan toteamista pätemättömäksi sillä perusteella, että kyseisen täytäntöönpanon taustalla oleva sopimus sisältää kohtuuttomia ehtoja, ja että nyt käsiteltävässä asiassa pääasiassa kyseessä olevan huutokaupan toteuttamisajankohtana Slovakiassa ei ollut annettu yhtään tuomiota, jossa kyseinen myynti olisi todettu pätemättömäksi tällaisella perusteella. Kuten tämän tuomion 41 kohdassa mainitaan, kyseinen tuomioistuin on todennut, ettei tästä ole vieläkään olemassa riittävän vakiintunutta oikeuskäytäntöä.

96 Slovakian hallitus sitä vastoin väitti kirjallisissa huomautuksissaan, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tulkinta vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain 21 §:n 2 momentista ei ole oikea. Slovakian hallitus viittasi tältä osin Najvyšší súd Slovenskej republikyn oikeuskäytäntöön, josta ovat osoituksena kyseisen ylimmän tuomioistuimen vuonna 2022 antamat kaksi ratkaisua, joissa mainittu ylin tuomioistuin tulkitsi kyseistä säännöstä siten, että kohtuuttomat ehdot tuomioistuimen ulko-

puolisessa menettelyssä toimitettavan pakkotäytäntöönpanon taustalla olevassa sopimuksessa on peruste, jonka nojalla kyseisen täytäntöönpanon yhteydessä toteutettu myynti voidaan todeta pätemättömäksi. Tällainen tulkinta on sen mukaan tarpeen, koska vaadittuun saatavaan ei välttämättä kohdisteta tuomioistuinvalvontaa ennen huutokauppaa.

97 Vastauksessaan sille työjärjestyksen 62 artiklan mukaisesti esitettyihin kysymyksiin Slovakian hallitus totesi lisäksi, että Najvyšší súd Slovenskej republiky vahvisti kyseisen oikeuskäytännön 27.11.2023 antamassaan uudessa tuomiossa, jossa kyseinen ylin tuomioistuin katsoi, että tuomioistuinten ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan huutokaupan pätemättömäksi toteamista koskevissa menettelyissä tuomioistuinten on kuluttajien riittävän oikeussuojan varmistamiseksi tutkittava viran puolesta, ettei kuluttajan kanssa tehty vakuussopimus sisällä kohtuuttomia ehtoja.

98 Tältä osin on palautettava mieleen, että SEUT 267 artiklan nojalla vireille pannussa menettelyssä unionin tuomioistuimen asiana ei ole ottaa kantaa kansallisten säännösten tulkintaan, koska tällainen tulkinta kuuluu kansallisten tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan (tuomio 28.2.2019, Gradbeništvo Korana, C-579/17, EU:C:2019:162, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

99 Jos oletetaan, että Najvyšší súd Slovenskej republiky tulkitsee vastedes vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain 21 §:n 2 momenttia tämän tuomion 96 ja 97 kohdassa esitetyllä tavalla, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on määritettävä, tämä seikka ei, kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 79 kohdassa, vaikuta kysymykseen siitä, saattoivatko pääasian vastaajat pääasiassa kyseessä olleen huutokaupan ajankohta huomioon ottaen kohtuudella odottaa, että kyseinen myynti todettaisiin pätemättömäksi kyseisen säännöksen nojalla kolmen kuukauden kuluessa huutokaupan kohteena olleen kiinteistön huutokaupasta nostetun kanteen perusteella. Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäviin kuuluvista tarkistuksista muuta johdu, Najvyšší súd Slovenskej republikyn kyseisestä säännöksestä esittämä tulkinta näyttää olleen oikeutettu nimenomaan tarpeella korjata se, että kyseisessä säännöksessä ei ole mitään mainintaa mahdollisuudesta vaatia huutokaupan pätemättömäksi toteamista sillä perusteella, että kyseisen myynnin taustalla oleva sopimus sisältää kohtuuttomia ehtoja.

100 Edellä esitetystä seuraa, että jollei selvityksistä, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on toteutettava, muuta johdu, pääasian vastaajilla pääasiassa kyseessä olevan huutokaupan toteuttamisajankohtana käytettävissä olleet oikeussuojakeinot eivät vastanneet tehokkaan oikeussuojan vaatimusta, koska ne eivät tarjonneet tehokasta mahdollisuutta keskeyttää kyseisen myynnin toteuttamista pakkotäytäntöönpanon yhteydessä, jotta tämän täytäntöönpanon taustalla olevassa sopimuksessa olevaa mahdollisesti kohtuutonta ehtoa olisi voitu valvoa tuomioistuimessa, vaikka täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeva vaatimus oli vireillä tuomioistuimessa, eivätkä mahdollisuutta vaatia kyseisen myynnin toteamista pätemättömäksi kyseisen ehdon vuoksi siitä huolimatta, että oli olemassa johdonmukaisia viitteitä kyseisen ehdon mahdollisesta kohtuuttomuudesta.

101 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön yhteydessä esiin tuomat seikat, jotka palautetaan mieleen muun muassa tämän tuomion 95 kohdassa, osoittavat siis, että ainakin pääasiassa kyseessä olevan huutokaupan toteuttamisajankohtana vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain säännökset tekivät kyseisten oikeuksien turvaamisen käytännössä suhteettoman vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi.

102 Jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus mitä tulee mahdollisuuteen tulkita vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain 21 §:n 2 momenttia direktiivin 93/13 säännösten mukaisesti, on huomautettava, että kun otetaan huomioon tämän tuomion 96 ja 97 kohdassa mainittu Najvyšší súd Slovenskej republikyn viimeaikainen oikeuskäytäntö, sellaisena kuin Slovakian hallitus on sen esittänyt, tällainen tulkinta ei vaikuta poissuljetulta.

103 Jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että se voi tulkita vapaaehtoisista huutokaupoista annetun lain 21 §:n 2 momenttia direktiivin 93/13 säännösten mukaisesti siinä säädettyjen kumoamisperusteiden osalta, on huomattava, että kyseisen 21 §:n 2 momentissa säädetään myös, että pätemättömäksi toteamista koskeva vaatimus on esitettävä kolmen kuukauden kuluessa huutokaupan päivämäärästä. Kuten tämän tuomion 76 ja 99 kohdasta ilmenee, pääasian vastaajilta ei voitu kohtuudella odottaa – jollei ennakkoratkaisua pyytäneen

tuomioistuimen suorittamasta selvityksestä muuta ilmene –, että he esittäisivät kyseisen huutokaupan pätemättömäksi toteamista koskevan vaatimuksen kyseisen säännöksen perusteella. Kyseisellä direktiivillä kuluttajille annettavan suojan taustalla olevan yleisen edun merkitys ja tarve taata niiden oikeuksien tehokkuus, joita yksityisillä on mainitun direktiivin perusteella, mikä merkitsee muun muassa vaatimusta tehokkaasta oikeussuojasta, oikeuttavat sen, ettei pääasian vastaajien voida katsoa pääasiassa menettäneen määräajan kulumisen vuoksi oikeuttaan riitauttaa kyseiseen huutokauppaan johtanutta pakkotäytäntöönpanoa, koska ei ollut tehokkaita oikeussuojakeinoja, joiden avulla he olisivat voineet vedota kyseiseen direktiiviin perustuviin oikeuksiinsa ennen huutokauppaa (ks. analogisesti tuomio 17.5.2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, 45, 49 ja 50 kohta).

104 Koska kaikesta edellä esitetystä seuraa lisäksi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin saattaa joutua toteamaan pääasiassa kyseessä olevan huutokaupan pätemättömäksi ja näin ollen palauttamaan pääasian vastaajien ja pankin välillä ennen kyseisen myynnin toteuttamista vallinneen oikeussuhteen, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen olisi tutkittava sovellettavan kansallisen oikeuden kannalta mahdollisuutta antaa kyseiselle pankille mahdollisuus osallistua menettelyyn asianmukaisten menettelysääntöjen mukaisesti esimerkiksi joko vapaaehtoisella väliintulolla tai tarvittaessa haastamalla se väliintulijaksi.

105 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina perusoikeuskirjan 7 ja 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kuluttajan perheen asuntona olevaan kiinteistöön kohdistuvan kiinteistöpantin, josta kyseinen kuluttaja on sopinut kyseisen kiinteistön osalta ammattimaisen lainanantajan kanssa, tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavaa pakkotäytäntöönpanoa jatketaan siitä huolimatta, että tuomioistuimessa on vireillä turvaamistoimea koskeva hakemus, jossa vaaditaan kyseisen täytäntöönpanon keskeyttämistä, ja siitä huolimatta, että on johdonmukaisia viitteitä siitä, että täytäntöönpanon taustalla olevaan sopimukseen sisältyy mahdollisesti kohtuuton ehto, ja jossa ei myöskään säädetä minkäänlaisesta mahdollisuudesta vaatia tuomioistuimessa mainitun täytäntöönpanon toteamista pätemättömäksi kyseisen sopimuksen sisältämien kohtuuttomien ehtojen vuoksi.

Kolmas kysymys

106 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko direktiiviä 2005/29 tulkittava siten, että vakuuden realisointi sellaisen lainvastaisen sopimusehdon perusteella, joka koskee kulutusluottosopimukseen perustuvan lainan ennenaikaista erääntymistä, on kyseisen direktiivin 5 artiklassa tarkoitettu sopimaton kaupallinen menettely eli erityisesti mainitun direktiivin 8 ja 9 artiklassa tarkoitettu aggressiivinen kaupallinen menettely, joka voi johtaa sekä ammattimaisen luotonantajan että kyseisen vakuuden realisoivan huutokauppayhtiön vastuuseen.

107 Pääasian kantaja, Slovakian hallitus ja Euroopan komissio vaativat, että tämä kysymys on jätettävä tutkimatta.

108 Tältä osin on huomautettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei täsmennä niitä syitä, joiden vuoksi vastaus mainittuun kysymykseen olisi tarpeen, jotta se voisi antaa ratkaisun käsiteltävänä olevassa asiassa, tämän tuomion 45 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

109 Kuten komissio lisäksi toteaa kirjallisissa huomautuksissaan, kaupallisen menettelyn tarkoituksena on jo luonteensa puolesta kannustaa kuluttajaa tekemään kaupallinen ratkaisu, jota hän ei muuten olisi tehnyt. Ennakkoratkaisupyynnöstä ei kuitenkaan käy selvästi ilmi, minkä tyyppistä pääasian vastaajien tekemää kaupallista ratkaisua pankki tai huutokaupanpitäjä olisivat vääristäneet.

110 Koska kolmanteen kysymykseen annettava vastaus ylittää unionin tuomioistuimelle SEUT 267 artiklan nojalla kuuluvan tuomiovallan rajat, tämä kysymys on näin ollen jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

111 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 47 artiklan valossa,

on tulkittava siten, että

niiden soveltamisalaan kuuluu tuomioistuinmenettely, jonka puitteissa yhtäältä yhtiö, joka on voittanut huutokaupan kuluttajan perheen asuntona olevasta kiinteistöstä, joka on myyty kiinteistöpantin, josta kyseinen kuluttaja on sopinut kyseisen kiinteistön osalta ammattimaisen lainanantajan kanssa, tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavan pakkotäytäntöönpanon yhteydessä, vaatii kyseisen kuluttajan häätämistä ja toisaalta kuluttaja riitauttaa vastakanteella kyseisen kiinteistön omistusoikeuden sen siirron laillisuuden, joka on tapahtunut kyseiselle huutokaupan voittaneelle yhtiölle huolimatta oikeudenkäyntimenettelystä, joka oli vielä vireillä kyseisen siirron tapahtuessa, jossa vaadittiin kyseisen kiinteistöpantin realisoinnin keskeyttämistä sillä perusteella, että kyseisen realisoinnin taustalla oleva sopimus sisälsi kohtuuttomia ehtoja, ja josta kuluttaja oli etukäteen ilmoittanut mainitulle huutokaupan voittaneelle yhtiölle. Näin on siltä osin kuin kyseessä olevan myynnin ajankohtana oli olemassa johdonmukaisia viitteitä kyseisten ehtojen mahdollisesta kohtuuttomuudesta ja kuluttaja on käyttänyt oikeussuojakeinoja, joiden käyttämistä keskivertokuluttajalta voitiin kohtuudella odottaa, saadakseen mainitut ehdot tuomioistuinvalvonnan alaisiksi.

2) Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 47 artiklan valossa,

on tulkittava siten, että

ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kuluttajan perheen asuntona olevaan kiinteistöön kohdistuvan kiinteistöpantin, josta kyseinen kuluttaja on sopinut kyseisen kiinteistön osalta ammattimaisen lainanantajan kanssa, tuomioistuimen ulkopuolisessa menettelyssä toimitettavaa pakkotäytäntöönpanoa jatketaan siitä huolimatta, että tuomioistuimessa on vireillä turvaamistoimea koskeva hakemus, jossa vaaditaan kyseisen täytäntöönpanon keskeyttämistä, ja siitä huolimatta, että on johdonmukaisia viitteitä siitä, että täytäntöönpanon taustalla olevaan sopimukseen sisältyy mahdollisesti kohtuuton ehto, ja jossa ei myöskään säädetä minkäänlaisesta mahdollisuudesta vaatia tuomioistuimessa mainitun täytäntöönpanon toteamista pätemättömäksi kyseisen sopimuksen sisältämien kohtuuttomien ehtojen vuoksi.

Oikeudenkäyntikieli: slovakki.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62023CJ0351.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 27.6.2025 S 16/2025/237 1031 7014

Yksipuolisen tuomion tiedoksianto – Riittävänä tiedoksiantona ei ole pidettävä vain tuomion lähettämistä sitä pyytäneelle asianosaiselle, vaan viestin tosiasiallisesta vastaanottamisesta tulee varmistua vastaanotto- tai lukukuittauksella.

Helsingin käräjäoikeus 9.12.2024 nro 1023 3279

Takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon

Valitus

N on vaatinut, että käräjäoikeuden päätös kumotaan ja takaisinsaantihakemus palautetaan tutkittavaksi käräjäoikeuteen. Lisäksi N on vaatinut, että B2 Impact Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa korkoineen.

N ei ollut saanut tiedoksi yksipuolista tuomiota 17.1.2023. N oli tuolloin kirjautunut OmaOK-järjestelmään, mutta hän ei ollut saanut eikä avannut hänelle lähetettyä sähköpostiviestiä. Vaikka hän olisi avannut sähköpostiviestin, ei viesti täyttänyt todisteellisen tiedoksiannon edellytyksiä.

Sähköinen tiedoksianto edellytti vahvaa tunnistautumista, mitä yhtiö ei ollut N:n osalta näyttänyt tapahtuneen. N oli pyytänyt tuomion nähtäväkseen, eikä hän maallikkona ollut voinut ymmärtää, että kyse olisi ollut yksipuolisen tuomion tiedoksiantamisesta, josta alkaisi muutoksenhakuaika. N oli kirjautunut OmaOK-järjestelmään uudelleen 17.1.2024, jolloin yhtiön mukaan N olisi niin ikään saanut yksipuolisen tuomion tiedokseen.

Yhtiön asiamies oli sen palveluksessa. Yhtiön oikeudenkäyntikulujen osalta oli siten kyse asianosaiskuluista, jotka tulivat korvattavaksi vain poikkeuksellisesti. Yhtiön sisäisen työn hinta oli enintään 40 euroa tunnilta.

Vastaus

B2 Impact Oy on vaatinut, että valitus hylätään ja N velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut korkoineen.

B2 Impact Oy (jäljempänä myös yhtiö) oli antanut yksipuolisen tuomion N:lle todisteellisesti tiedoksi 17.1.2023. N oli kirjautunut 17.1.2023 OmaOK-järjestelmään Nordean verkkopankkitunnuksilla ja tämän jälkeen syöttänyt järjestelmään sähköpostiosoitteensa. N oli pyytänyt lähettämään itselleen kyseessä olevan tuomion antamaansa sähköpostiosoitteeseen. Yksipuolisen tuomion liitteenä sisältänyt salattu sähköpostiviesti oli lähetetty N:lle lokitietojen mukaan 17.1.2023 kello 12.28. Todisteellisen tiedoksiannon osalta oli riittävää, että N:llä oli ollut tosiasiallinen mahdollisuus tutustua tuomioon muutoksenhakuohjeineen.

Yhtiö on pyytänyt, että hovioikeus ottaa vastaan uuden todisteen K7 eli N:lle 17.1.2023 kello 12:28 lähetetyn salatun sähköpostiviestin, koska todiste ei ollut ollut saatavissa asian käräjäoikeuskäsittelyssä. Sähköpostiviestin lähettämisestä oli kulunut yli kaksi vuotta, mikä oli tehnyt sen löytämisestä erittäin vaikeaa, eikä viestiä ollut aluksi löydetty.

Yhtiön oman lakimiehen työstä aiheutuneet kulut eivät olleet asianosaiskuluja, vaan korvattavia oikeudenkäyntikuluja. N:n oikeudenkäyntikuluvaatimus oli perusteeton, koska N:lle ei todellisuudessa ollut aiheutunut vaadittuja oikeudenkäyntikuluja.

Välitoimet

N on hovioikeuden pyynnöstä antanut lausuman yhtiön vastauksen johdosta.

Väite N:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen perusteettomuudesta tuli jättää tutkimatta vasta hovioikeudessa esitettynä tai toissijaisesti hylätä. N on ilmoittanut vetoavansa oikeudenkäyntikuluihin liittyen uutena todisteena V3 otteeseen toimeksiantosopimuksesta, josta ilmeni asiakkaan maksuvelvollisuus.

Yhtiön vaatimus uuden todisteen K7 vastaanottamisesta tuli hylätä. Yhtiön esittämä perustelu uuden todisteen esittämiselle vasta hovioikeudessa oli epäuskottava, koska yhtiö oli aiemmin esittänyt samalta päivältä muuta todistelua, kuten sähköpostilokin.

B2 Impact Oy on hovioikeuden pyynnöstä antanut lausuman.

N:n vaatimus uuden todisteen V3 vastaanottamisesta tuli hylätä vasta hovioikeudessa esitettynä.

Yhtiöllä ei ollut ollut esteetöntä pääsyä järjestelmän yli kaksi vuotta aikaisemmin asiakkaalle lähettämiin sähköpostiviesteihin, eikä yhtiön uudeksi todisteeksi K7 nimeämä sähköpostiviesti ollut sen takia ollut yhtiön käytettävissä käräjäoikeudessa.

Hovioikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisu

Yhtiö on pääasian osalta vedonnut uutena todisteena N:lle 17.1.2023 kello 12:28 lähetettyyn salattuun sähköpostiviestiin (K7).

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan valittaja ei saa hovioikeudessa riita-asiassa vedota muihin seikkoihin tai todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa, paitsi jos hän saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen käräjäoikeudessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin. Oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla edellä mainittua säännöstä sovelletaan myös vastauksen antajaan.

Lain esitöissä on katsottu, että asianosaisella olisi pätevä aihe vedota seikkaan tai todisteeseen vasta hovioikeudessa esimerkiksi silloin, jos hän ei vielä alioikeuskäsittelyn aikana ole ymmärtänyt seikan tai todisteen merkitystä eikä sen voida katsoa johtuneen hänen huolimattomuudestaan (HE 15/1990 vp s. 125–126 ja HE 33/1997 vp s. 56).

Korkeimman oikeuden oikeuskäytännössä on todettu, että prekluusiolla muutoksenhakuvaiheessa hovioikeudessa pyritään turvaamaan muun muassa oikeudenkäynnin painopisteen säilymistä käräjäoikeudessa ja siten oikeusastejärjestyksen ylläpitämistä. Toisaalta prekluusion edellytyksiä koskevassa punninnassa on otettava huomioon tarve välttää sitä, että kielto vedota asian ratkaisemisen kannalta merkityksellisiin seikkoihin ja todisteisiin johtaisi oikeudenmenetyksiin, samoin kuin tarve välttää sitä, että tosiseikkoihin ja todisteisiin vetoaminen ensimmäisessä oikeusasteessa laajenee pelkästään varmuuden vuoksi. Prekluusio muutoksenhakuvaiheessa hovioikeudessa ei saa aiheettomasti myöskään estää aineelliseen totuuteen pääsemistä (KKO 2015:51, kohta 22). Pätevän aiheen arvioinnissa keskeisenä lähtökohtana on asianosaisen kulloistenkin oikeudenkäyntitoimien moitteettomuus ja huolellisuus (KKO 2019:56, kohta 17).

Yhtiö on käräjäoikeudessa esittänyt todisteena muun muassa N:n 17.1.2023 OmaOK-palvelussa lähettämän pyynnön tuomion toimittamisesta sekä lokitiedot N:lle samana päivänä lähetetystä sähköpostiviestistä. Käräjäoikeudessa on ollut keskeisenä ratkaistavana kysymyksenä se, onko yksipuolinen tuomio annettu N:lle todisteellisesti tiedoksi kyseisellä sähköpostiviestillä. Yhtiö on siten pitänyt sähköpostiviestiä

merkityksellisenä, ja lokitietojen hankkiminen puoltaa väitettä, että yhtiö on jo käräjäoikeuskäsittelyn aikana pyrkinyt hankkimaan myös varsinaisen sähköpostiviestin käyttöönsä. Hovioikeus katsoo, että todisteen esittäminen vasta hovioikeudessa ei ole johtunut yhtiön laiminlyönnistä ja että todiste voidaan siten ottaa vastaan.

Pääasia

Asiassa on kysymys siitä, onko yhtiö antanut Helsingin käräjäoikeuden 23.4.2020 antaman yksipuolisen tuomion numero 23409 tiedoksi N:lle 17.1.2023 lähetetyllä salatulla sähköpostiviestillä siten, että takaisinsaantiaika on alkanut tuolloin ja kulunut umpeen ennen N:n 7.2.2024 tekemää takaisinsaantihakemusta.

Asiaan sovellettavat oikeusohjeet ilmenevät käräjäoikeuden päätöksen sivuilta 11–12.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2024:45 (kohdat 11–13) on todettu, että asianosaisen toimittaman todisteellisen tiedoksiannon osalta on pystyttävä varmistumaan, että vastapuoli saa tiedon tuomiosta ja takaisinsaantiosoituksesta siten, että hänellä on todellinen mahdollisuus perehtyä asiakirjaan. Asianosaisen suorittaman sähköisen tiedoksiannon voidaan lähtökohtaisesti katsoa tapahtuneen todisteellisesti, kun sähköisestä viestistä ilmenee, että viestissä on kyse yksipuolisen tuomion tiedoksiantamisesta, yksipuolinen tuomio on liitetty viestiin tai saatavilla muulla tavoin sähköisesti ja sähköistä viestiä avattaessa käytetään sellaista tunnistautumista, jonka perusteella tiedoksiannosta voidaan varmistua. Sähköistä tiedoksiantotapaa käyttävän asianosaisen on siten osoitettava, että yksipuolinen tuomio takaisinsaantiosoituksineen on toimitettu vastaanottajan saataville siten, että vastaanottaja voi ottaa siitä selon. Todisteellinen tiedoksianto ja siitä alkava takaisinsaantimääräaika ei edellytä sitä, että vastaanottaja todellisuudessa ottaisi selon hänelle tiedoksiannetusta yksipuolisesta tuomiosta.

Käsiteltävässä asiassa N on kirjallisesta todisteesta K1 ilmenevästi OmaOK-palvelussa sähköisesti kirjautuneena pyytänyt toimittamaan nähtäväksi kopion Helsingin käräjäoikeuden 23.4.2020 antamasta ratkaisusta 20/23409. Kirjallisista todisteista K6 ja K7 ilmenee, että N:n ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen on 17.1.2023 kello 12.28 lähetetty yksipuolisen tuomion liitteenä sisältänyt sähköpostiviesti. Lokitiedoissa (K6) ei ole lähetyksen jälkeen merkintöjä ennen maaliskuuta 2023, jolloin järjestelmä on tuhonnut viestin. N:lle 17.1.2024 lähetetyn myöhemmän viestin lokitiedoista (K2) taas ilmenee, että viesti on avattu. Hovioikeus pitää edellä mainittujen lokitietojen perusteella selvitettynä, että N ei ole avannut hänelle 17.1.2023 lähetettyä sähköpostiviestiä.

Vaikka edellä viitatusta korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevin tavoin asianosaisen suorittamalla todisteellisella tiedoksiannolla ei ole muotovaatimuksia eikä todisteellinen tiedoksianto edellytä sitä, että vastaanottaja tosiasiassa ottaisi selon hänelle tiedoksiannetusta asiakirjasta, on tiedoksisaajan saatava asianmukaisesti tieto takaisinsaantimenettelystä määräaikoineen ja tiedoksiannon toteutumisesta on pystyttävä varmistumaan. Hovioikeus katsoo, että riittävänä tiedoksiantona ei ole pidettävä vain tuomion lähettämistä sitä pyytäneelle asianosaiselle, vaan viestin tosiasiallisesta vastaanottamisesta tulee varmistua vastaanotto- tai lukukuittauksella.

Edelleen kirjallisesta todisteesta K7 ilmenee, että N:lle lähetetyn viestin otsikkona on ollut "Kopio käräjäoikeuden päätöksestä". Viestissä ei ole ollut mainintaa siitä, että kyse olisi yksipuolisen tuomion tiedoksiannosta. Hovioikeus katsoo, että viestistä ei näin ollen ole asianmukaisesti ilmennyt, että kysymys olisi ollut yksipuolisen tuomion tiedoksiannosta. Yhtiön N:lle lähettämä viesti ei siten tältäkään osin ole täyttänyt todisteellisen tiedoksiannon edellytyksiä.

Edellä esitetyin perustein hovioikeus katsoo, että yhtiö ei ole näyttänyt, että N olisi saanut kysymyksessä olevasta yksipuolisesta tuomiosta todisteellisesti tiedon 17.1.2023, eikä takaisinsaantiaika ole alkanut sanotusta ajankohdasta. Käräjäoikeuden ei siten olisi tullut hylätä takaisinsaantihakemusta sillä perusteella, että N ei ole hakenut takaisinsaantia määräajassa. Käräjäoikeuden päätös on kumottava ja asia palautettava käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.

Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 2 momentin nojalla kysymys hovioikeudessa aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta on tutkittava käräjäoikeudessa palautetun asian yhteydessä. Asian palautuksen myötä käräjäoikeus tutkii oikeudenkäyntikulukysymyksen kokonaisuudessaan samassa yhteydessä kuin se ratkaisee palautetun asian. Siten asiassa esitetyt oikeudenkäyntikuluihin liittyvät väitteet ja oikeudenkäyntikulujen määrä eivät tule hovioikeuden arvioitaviksi.

Päätöslauselma

Käräjäoikeuden päätös kumotaan. Asia palautetaan Helsingin käräjäoikeuteen uudelleen

käsiteltäväksi. Käräjäoikeuden tulee tämän päätöksen saatua lainvoiman tai asianosaisten suostumuksin jo sitä ennenkin omasta aloitteestaan ottaa asia käsiteltäväkseen.

Käräjäoikeuden tulee asian ratkaistessaan lausua myös hovioikeudessa esitetyistä oikeudenkäyntikuluvaatimuksista.

Lähde: Edilex uutiset 1.7.2025, toim. Jukka Savolainen.

EUT, 3.7.2025 (18.9.2025), "WISZKIER", ASIA C-582/23.

Konkurssipesän jakoluettelon vahvistaminen – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Luonnollisen henkilön konkurssi – Jos valvovan tuomarin vahvistamaan jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan sopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta ei ole tutkittu, konkurssituomioistuimen on voitava arvioida kyseisten sopimusehtojen mahdollinen kohtuuttomuus – Tehokkuusperiaate.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Łódź-Śródmieścien piirioikeus, Łódź, Puola)

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja I. Jarukaitis sekä tuomarit N. Jääskinen (esittelevä tuomari), A. Arabadjiev, M. Condinanzi ja R. Frendo,

julkisasiamies: D. Spielmann,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Siekierzyńska,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty henkilökohtaisessa konkurssissa olevan kuluttajan R.S:n konkurssimenettelyssä, joka koskee suunnitelmaa R.S:n velkojen maksamiseksi tämän velkojille, joihin kuuluu pankki nimeltään G. S.A. (jäljempänä G-pankki).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 24. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi".

4 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

5 Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa."

Puolan oikeus

Konkurssilaki

6 Konkurssimenettelystä säädetään 28.2.2003 annetussa konkurssilaissa (ustawa – Prawo upadłościowe; Dz. U. nro 60, järjestysnumero 535) sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (Dz. U. 2019, järjestysnumero 498, sellaisena kuin se on muutettuna).

7 Konkurssilain 2 §:n 2 momentin mukaan kyseisessä laissa säädetty menettely, joka koskee elinkeinotoimintaa harjoittamattomia luonnollisia henkilöitä, toteutetaan siten, että se mahdollistaa sen, että konkurssivelallinen vapautetaan konkurssimenettelyssä maksamatta jääneistä veloistaan ja että hänen velkojiensa saatavat suoritetaan mahdollisimman suuressa määrin.

8 Mainitun lain 61 §:ssä säädetään, että konkurssiin asettamista koskevan päätöksen tekopäivänä konkurssivelallisen omaisuudesta tulee konkurssipesä, josta suoritetaan hänen velkojiensa saatavia.

9 Saman lain 62 §:n mukaisesti konkurssipesään kuuluu konkurssivelallisella konkurssiin asettamispäivänä oleva omaisuus ja tämän konkurssimenettelyn aikana hankkima omaisuus, jollei konkurssilain 63–67 a §:ssä säädetyistä poikkeuksista muuta johdu.

10 Konkurssilain 63 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan se osa konkurssivelallisen tuloista, jota ei voida ulosmitata, ei kuulu konkurssipesään.

11 Lain 151 §:n 1 momentin mukaan konkurssiin asettamisen jälkeen valvova tuomari suorittaa konkurssimenettelyn toimet lukuun ottamatta niitä toimia, joiden osalta konkurssituomioistuin on toimivaltainen.

12 Lain 152 §:n 1 momentin mukaan valvovan tuomarin tehtävänä on johtaa konkurssimenettelyä, valvoa pesänhoitajan toimia, osoittaa ne pesänhoitajan toimet, jotka edellyttävät valvovan tuomarin tai velkojatoimikunnan suostumusta, ja tuoda esiin pesänhoitajan laiminlyönnit. Lain 152 §:n 2 momentin mukaan valvova tuomari suorittaa lisäksi muut samassa laissa määritellyt toimet.

13 Konkurssilain 154 §:ssä säädetään, että valvovalla tuomarilla on toiminnassaan konkurssituomioistuimen ja sen presidentin oikeudet ja velvollisuudet.

14 Lain 236 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Velkojan, jolla on saatava konkurssivelallisen henkilökohtaisesta omaisuudesta ja joka aikoo osallistua konkurssimenettelyyn, on ilmoitettava saatavansa valvovalle tuomarille konkurssiin asettamista koskevassa päätöksessä asetetussa määräajassa, jos saatavan vahvistaminen on tarpeen.

2. Velkojalla on myös oikeus ilmoittaa saatava, jos sen vakuutena on kiinnitys, hallinnan siirtämiseen perustuva tai perustumaton panttioikeus, valtion etuoikeus, aluskiinnitys tai muu kiinteistö- tai alusrekisteriin tehty merkintä. Jos velkoja ei ilmoita näitä saatavia, ne merkitään jakoluetteloon viran puolesta.

3. Tämän pykälän 2 momenttia sovelletaan soveltuvin osin saataviin, joiden vakuutena on kiinnitys, hallinnan siirtämiseen perustuva tai perustumaton panttioikeus, valtion etuoikeus tai aluskiinnitys konkurssipesään kuuluvaan varallisuuteen, jos konkurssivelallinen ei ole velallisena henkilökohtaisen omaisuutensa osalta ja velkoja aikoo vaatia saataviaan konkurssimenettelyssä rasitetusta omaisuudesta.

4. Tämän pykälän saatavia koskevia säännöksiä sovelletaan myös muihin konkurssipesästä maksettaviin velkoihin."

15 Mainitun lain 243 §:n 1 momentissa täsmennetään, että pesänhoitaja tarkistaa, onko ilmoitetun saatavan oikeellisuus osoitettu konkurssivelallisen kirjanpidossa tai muissa asiakirjoissa taikka kiinteistörekisteriin tai muihin rekistereihin tehdyillä merkinnöillä, ja kehottaa konkurssivelallista ilmoittamaan määräajassa, hyväksyykö tämä saatavan.

16 Saman lain 244 §:ssä säädetään, että saatavien ilmoittamiselle asetetun määräajan päätyttyä ja ilmoitettujen saatavien tarkistamisen jälkeen pesänhoitaja laatii jakoluettelon välittömästi ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua saatavien ilmoittamiselle asetetun määräajan päättymisestä.

17 Konkurssilain 260 §:n 2 momentin mukaan on niin, että jos jakoluetteloa ei vastusteta, valvova tuomari vahvistaa jakoluettelon vastustamiselle asetetun määräajan päätyttyä.

18 Lain 261 §:stä ilmenee, että valvova tuomari voi muuttaa jakoluetteloa viran puolesta, jos hän toteaa, että siihen on merkitty saatavia, joita ei ole lainkaan tai osittain olemassa, tai että siitä puuttuu saatavia, jotka olisi pitänyt merkitä siihen, että luettelon muuttamista koskeva päätös julkaistaan viran puolesta ja että tähän päätökseen voidaan hakea muutosta.

19 Lain 49114 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Lainvoimaisen jakosuunnitelman täytäntöönpanon jälkeen tai jos jakosuunnitelmaa ei ole laadittu konkurssivelallisen riittämättömien varojen vuoksi, konkurssituomioistuin laatii jakoluettelon vahvistamisen jälkeen ja konkurssivelallista, pesänhoitajaa ja velkojia kuultuaan maksusuunnitelman tai 49116 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa määrää maksusuunnitelmaa laatimatta, että konkurssivelallinen vapautetaan veloistaan.

2. Päätös maksusuunnitelman laatimisesta tai siitä, että konkurssivelallinen vapautetaan veloistaan ilman, että laaditaan maksusuunnitelma, annetaan tiedoksi velkojille. Tähän päätökseen voidaan hakea muutosta.

3. Menettely päättyy, kun päätös maksusuunnitelman laatimisesta tai siitä, että konkurssivelallinen vapautetaan veloistaan ilman, että laaditaan maksusuunnitelma, saa lainvoiman."

20 Lain 49115 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään seuraavaa:

"1. Konkurssituomioistuin täsmentää maksusuunnitelman laatimista koskevassa päätöksessä, missä määrin ja missä määräajassa, jonka enimmäispituus on 36 kuukautta, konkurssivelallisen on maksettava takaisin jakoluetteloon hyväksytyt velat, joita ei ole maksettu menettelyn aikana jakosuunnitelmien perusteella, ja mistä osasta sellaisia velkojaan, jotka ovat erääntyneet ennen konkurssiin asettamispäivää, konkurssivelallinen vapautetaan maksusuunnitelman täytäntöönpanon jälkeen.

– –

4. Konkurssivelallisen kanta maksusuunnitelman ehtoihin ei sido konkurssituomioistuinta. Maksusuunnitelmaa laatiessaan konkurssituomioistuin ottaa huomioon konkurssivelallisen maksukyvyn, konkurssivelallisen ja hänen huollettavanaan olevien henkilöiden välttämättömät tarpeet, kuten asumiseen liittyvät tarpeet, maksamatta olevien saatavien määrän ja todelliset mahdollisuudet maksaa ne myöhemmin."

Työkoodeksista annettu laki

21 Työkoodeksista 26.6.1974 annetun lain (ustawa – Kodeks pracy; Dz. U. nro 24, järjestysnumero 141), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (Dz. U. 2022, järjestysnumero 1510, sellaisena kuin se on muutettuna), 87 §:ssä säädetään muun muassa, että muiden saatavien täytäntöönpanon tai työnantajan tulonhankkimismenoja varten maksamien ennakkomaksujen pidättämisen yhteydessä voidaan pidättää enintään puolet palkasta.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

22 R.S., hänen puolisonsa ja kaksi muuta luonnollista henkilöä tekivät 30.3.2007 G-pankin kanssa 489821,63 Puolan zlotyn (PLN) (n. 116587,34 euroa) suuruisen Sveitsin frangiin (CHF) sidotun kiinnelainasopimuksen 360 kuukaudeksi.

23 R.S. asetettiin henkilökohtaiseen konkurssiin 15.10.2019 annetulla päätöksellä, minkä jälkeen konkurssipesälle nimettiin pesänhoitaja.

24 Valvova tuomari vahvisti 26.4.2021 antamallaan päätöksellä kyseisen pesänhoitajan laatiman jakoluettelon. G-pankin pääasiassa kyseessä olevaan kiinnelainasopimukseen perustuva saatava muodosti suurimman osan jakoluettelossa mainituista saatavista. Jakoluetteloa ei vastustettu ja R.S. hyväksyi kaikki kyseessä olevat saatavat.

25 G-pankki asetettiin konkurssiin 20.7.2023, ja konkurssimenettelyä jatkettiin kyseisen pankin konkurssipesän pesänhoitajan kanssa.

26 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että konkurssimenettelyssä konkurssituomioistuimen asiana on määrittää pesänhoitajan laatiman ja valvovan tuomarin vahvistaman jakoluettelon perusteella maksusuunnitelma konkurssivelallisen velkojan maksamiseksi tai todeta, että konkurssipesään jo kertyneet varat riittävät kaikkien velallisen velkojen maksamiseen ja että maksusuunnitelmaa ei siten tarvita. Kyseisen tuomioistuimen asiaa koskeva ratkaisu päättää konkurssimenettelyn.

27 Nyt käsiteltävässä asiassa konkurssituomioistuimena toimii Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Łódź-Śródmieścien piirioikeus, Łódź, Puola), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. Kyseinen tuomioistuin katsoo, että pääasiassa kyseessä olevassa kiinnelainasopimuksessa on kohtuuttomia ehtoja, jotka voivat johtaa sopimuksen pätemättömyyteen, ja toteaa, ettei tätä näkökohtaa ole aiemmin tutkittu. Kyseisen tuomioistuimen mukaan G-pankin saatavat ovat pienemmät kuin on ilmoitettu tai niitä ei ole ollenkaan.

28 Tältä osin kyseinen tuomioistuin huomauttaa ensinnäkin, että vaikka R.S. hyväksyi kaikki saatavat, konkurssimenettelyn asiakirjoista ei ilmene, että hänelle olisi ilmoitettu siitä, että pääasiassa kyseessä olevan kiinnelainasopimuksen ehdot voivat olla kohtuuttomia, tai että hän olisi asiasta tietoisena ilmoittanut, ettei vaadi hänelle direktiivin 93/13 mukaan kuuluvaa suojaa. R.S:ää 3.11.2022 lähtien edustanut ammattimainen asiamies on kuitenkin kyseisessä tuomioistuimessa väittänyt, että kyseisessä kiinnelainasopimuksessa on kohtuuttomia ehtoja. Lisäksi R.S:llä ei ole ollut mahdollisuutta itse nostaa kannetta vaatiakseen suojaa oikeuksilleen kyseisen direktiivin perusteella, sillä konkurssipesän pesänhoitaja on hallinnut ja hallitsee edelleen hänen omaisuuttaan.

29 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan konkurssituomioistuin ei sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten mukaan voi maksusuunnitelmaa laatiessaan valvoa itsenäisesti sopimusehtojen kohtuuttomuutta. Konkurssituomioistuin voi ainoastaan lykätä asian käsittelyä ja siirtää asian valvovalle tuomarille, jotta tämä mahdollisesti muuttaa jakoluetteloa, mikä viivästyttäisi asian käsittelyä.

30 Toiseksi kyseinen tuomioistuin katsoo, että konkurssimenettelyssä on vaikea määrittää, minkä elimen on tarvittaessa tutkittava, ovatko kyseessä olevat sopimusehdot mahdollisesti kohtuuttomia. Valvova tuomari näet tutkii ilmoitetut saatavat vain muodolliselta kannalta ja siirtää ne pesänhoitajalle, joka tutkii ne aineellisesti ja laatii jakoluettelon. Valvovalla tuomarilla ei siten lain mukaan ole mahdollisuutta muuttaa luetteloa ennen kuin se vahvistetaan, ellei jakoluetteloa vastusta henkilö, jolla on siihen oikeus.

31 Koska jakoluetteloa ei nyt kyseessä olevassa asiassa ole vastustettu ja koska R.S. ei ole valvovan tuomarin edessä vedonnut pääasiassa kyseessä olevan kiinnelainasopimuksen ehtojen kohtuuttomuuteen, valvovalla tuomarilla ei kansallisen lain mukaan ole ollut velvollisuutta tarkastaa jakoluetteloon merkityn G-pankin saatavan oikeellisuutta. R.S:n asiamies on esittänyt väitteen kyseisen kiinnelainasopimuksen ehtojen mahdollisesta kohtuuttomuudesta vasta ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa.

32 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että R.S:n mukaan

se määrä, joka hänelle jää konkurssipesään maksettavien määrien pidättämisen jälkeen, ei riitä hänen ja hänen perheensä toimeentuloon. Pääasiassa kyseessä olevaan konkurssimenettelyyn sovellettavien säännösten mukaan konkurssituomioistuin tai valvova tuomari ei kuitenkaan voi millään tavalla puuttua kyseisten pidätysten määriin.

33 Neljänneksi ja viimeiseksi kyseinen tuomioistuin muistuttaa, että konkurssimenettelyn kuluessa kertyneitä varoja käytetään kaikkien velkojien eikä vain G-pankin saatavien maksamiseen. Kun otetaan huomioon konkurssipesään maksettujen varojen ja muiden velkojen määrät, voi osoittautua, että nämä varat riittäisivät maksamaan muut saatavat kuin G-pankin saatavan. Työkoodeksista annetun lain 87 §:n mukaan, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, puolet konkurssivelallisen palkasta maksetaan edelleen konkurssipesään ja mahdollinen ylijäämä palautetaan hänelle vasta konkurssimenettelyn päättyessä.

34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tämä tilanne voi kannustaa konkurssivelallista luopumaan direktiiviin 93/13 perustuvan suojan vaatimisesta, sillä jos hän ei vaadi sitä, konkurssituomioistuin voi joutuisammin laatia hänelle maksusuunnitelman, jossa otetaan huomioon hänen ja hänen perheenjäsentensä tarpeet, mistä todennäköisesti seuraa, että velkojen suoritukseksi maksettavat määrät ovat pienempiä kuin palkasta pidätetyt määrät. Tämä tarkoittaisi kuitenkin sen hyväksymistä, että G-pankin saatava sisältyy jakoluetteloon.

35 Tässä tilanteessa Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko direktiivin [93/13] 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan valvovan tuomarin vahvistama jakoluettelo sitoo konkurssituomioistuinta konkurssimenettelyssä, minkä takia menettelyn päättävän ratkaisun antavan konkurssituomioistuimen ei ole mahdollista arvioida sopimusehtojen kohtuuttomuutta?

2) Onko direktiivin [93/13] 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa ei sallita väliaikaisten toimenpiteiden määräämistä konkurssimenettelyssä ja joka voi siten saada kuluttajat luopumaan kyseisen direktiivin heille tarjoamaan suojaan turvautumisesta?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

36 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähinnä tiedustelee, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa säädetään, että kun tuomioistuin on luonnollisen henkilön konkurssimenettelyssä vahvistanut jakoluettelon ja menettely konkurssituomioistuimessa on aloitettu, jakoluettelo sitoo konkurssituomioistuinta, joka ei siten voi arvioida jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan luottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta eikä muuttaa jakoluetteloa, vaan sen on lykättävä asian käsittelyä ja siirrettävä kysymys kyseisten ehtojen mahdollisesta kohtuuttomuudesta ensiksi mainitun tuomioistuimen ratkaistavaksi.

37 Tältä osin on muistutettava ensinnäkin, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta on pakottava säännös ja sen on katsottava olevan sellaisia kansallisia sääntöjä vastaava normi, jotka kuuluvat kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin (tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, 54 ja 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Kansallisella tuomioistuimella on siten velvollisuus tutkia viran puolesta direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus ja tällä tavalla korjata kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä vallitsevaa epätasapainoa aina silloin, kun tuomioistuimella on tiedossaan tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat (tuomio 17.5.2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 Kun lisäksi otetaan huomioon kuluttajien suojelun muodostaman yleisen edun luonne ja merkityksellisyys, direktiivissä 93/13 velvoitetaan, kuten sen 7 artiklan 1 kohdasta, luettuna yhdessä direktiivin johdanto-osan 24. perustelukappaleen kanssa, ilmenee, jäsenvaltiot säätämään riittävistä ja tehokkaista keinoista "kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa" (tuomio 9.4.2024, Profi Credit Polska (Lainvoimaisella ratkaisulla päätetyn menettelyn aloittaminen uudelleen), C-582/21, EU:C:2024:282, 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 Koska nyt käsiteltävässä asiassa esitetty kysymys koskee sellaisen luonnollisen henkilön, joka ei harjoita elinkeinotoimintaa, konkurssimenettelyä, on toiseksi muistutettava, ettei unionin oikeudessa ole yhdenmukaistettu sopimusehtojen väitetyn kohtuuttomuuden tutkimiseen sovellettavia menettelyjä, joten ne kuuluvat kunkin jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla edellyttäen kuitenkin, että ne eivät ole epäedullisempia kuin säännöt, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä sellaisia, että unionin oikeudessa tunnustettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (tuomio 4.5.2023, BRD Groupe Société Générale ja Next Capital Solutions, C-200/21, EU:C:2023:380, 28 kohta ja tuomio 9.4.2024, Profi Credit Polska (Lainvoimaisella ratkaisulla päätetyn menettelyn aloittaminen uudelleen), C-582/21, EU:C:2024:282, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Vastaavuusperiaatteen osalta todettakoon, ettei unionin tuomioistuimella ole tiedossaan seikkoja, jotka antaisivat aiheen epäillä pääasiassa kyseessä olevan säännöstön yhteensopivuutta tämän periaatteen kanssa.

42 Tehokkuusperiaatteen osalta on todettava, että kysymystä siitä, tekeekö kansallinen säännöstö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava ottaen huomioon koko menettely, sen kulku sekä sen erityispiirteet ja tarvittaessa kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, kuten puolustautumisoikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate sekä oikeudenkäynnin moitteeton kulku. Menettelyjen erityispiirteet eivät kuitenkaan saa muodostua tekijäksi, joka saattaisi vaikuttaa siihen oikeussuojaan, joka kuluttajien on saatava direktiivin 93/13 säännösten nojalla (tuomio 17.5.2022, Impuls Leasing România, C-725/19, EU:C:2022:396, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Unionin tuomioistuin on kuitenkin myös katsonut, ettei tehokkuusperiaatteen noudattamisessa voida mennä niin pitkälle, että sillä täysin kompensoitaisiin asianomaisen kuluttajan täydellinen passiivisuus (tuomio 6.10.2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, 47 kohta ja tuomio 24.6.2025, GR REAL, C-351/23, EU:C:2025:474, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Lisäksi jäsenvaltioiden velvollisuus varmistaa niiden oikeuksien tehokkuus, joita yksityisillä on unionin oikeuden perusteella, merkitsee muun muassa direktiivistä 93/13 johtuvien oikeuksien osalta tehokasta oikeussuojaa koskevaa vaatimusta, joka on vahvistettu kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa ja turvattu myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa (tuomio 9.4.2024, Profi Credit Polska (Lainvoimaisella ratkaisulla päätetyn menettelyn aloittaminen uudelleen), C-582/21, EU:C:2024:282, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että valvovan tuomarin vahvistama jakoluettelo sitoo konkurssituomioistuinta, joka ei siten voi itsenäisesti tehdä tosiasiapäätelmiä saatavien olemassaolosta maksusuunnitelmaa laatiessaan. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan ainoa sen käytössä oleva keino pesänhoitajan laatimaan ja valvovan tuomarin vahvistamaan jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan sopimuksen ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden tarkistamiseksi on kääntyä valvovan tuomarin puoleen, jotta tämä tutkii sekä sopimusehdot että tarpeen muuttaa jakoluetteloa viran puolesta.

46 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee myös, että konkurssituomioistuimen velvollisuus kääntyä valvovan tuomarin puoleen lykkää konkurssimenettelyn päättymistä ja pidentää konkurssivelallisen epävarman taloudellisen tilanteen kestoa, kun konkurssipesän varallisuutta kasvatetaan jatkuvasti koko menettelyn kestäessä konkurssivelallisen palkasta tehtävillä pidätyksillä. Menettelyn pitkittyminen on siten omiaan saamaan kyseisen konkurssivelallisen pidättymään oikeudestaan vaatia direktiiviin 93/13 perustuvaa suojaa.

47 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut vastauksessaan unionin tuomioistuimen sille unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 101 artiklan nojalla esittämään selvennyspyyntöön, konkurssivelallinen on usein riippuvainen konkurssimenettelyn mahdollisimman pikaisesta päättymisestä. Konkurssimenettelyn päättävää maksusuunnitelmaa laatiessaan konkurssituomioistuin voi näet ottaa huomioon kyseisen konkurssivelallisen henkilökohtaisen tilanteen, hänen kulunsa ja tarpeen huolehtia hänen lähiomaistensa toimeentulosta, ja useimmiten määräksi, joka kyseisen konkurssivelallisen on kuukausittain käytettävä velkojensa maksuun, vahvistetaan kyseisen menettelyn päättyessä

pienempi rahamäärä kuin se, joka on pidätetty hänen palkastaan menettelyn kuluessa. Konkurssivelallinen voi siten konkurssimenettelyn pitkittymiseltä välttyäkseen joutua luopumaan direktiiviin 93/13 perustuvan suojan vaatimisesta ja hyväksymään maksusuunnitelman, johon kuuluu saatava, joka perustuu mahdollisesti kohtuuttomia sopimusehtoja sisältävään sopimukseen.

48 Edelleen on lisättävä, että unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista asiakirjoista ilmenevien tietojen perusteella vaara siitä, että konkurssivelallinen ei vetoa konkurssimenettelyssä sopimusehdon kohtuuttomuuteen, näyttää olevan olemassa paitsi siinä menettelyn vaiheessa, joka käydään konkurssituomioistuimessa, myös muissa menettelyn vaiheissa. Saatavan perustana olevan sopimuksen ehdon kohtuuttomuuteen vetoaminen johtaa näet kaikissa tilanteissa siihen, että konkurssimenettelyn päättyminen viivästyy.

49 On korostettava, että direktiivin 93/13 kuluttajille tarjoama suoja ulottuu tilanteisiin, joissa kuluttaja, joka on tehnyt elinkeinonharjoittajan kanssa kohtuuttoman sopimusehdon sisältävän sopimuksen, jättää vetoamatta yhtäältä siihen, että sopimus kuuluu direktiivin soveltamisalaan, ja toisaalta kyseisen sopimusehdon kohtuuttomuuteen joko sen vuoksi, ettei hän tunne oikeuksiaan, tai sen vuoksi, että hän luopuu niihin vetoamisesta oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen vuoksi tai hänelle koituvan taloudellisen rasituksen vuoksi (ks. vastaavasti tuomio 4.6.2020, Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Kun otetaan huomioon tämän tuomion 45–47 kohdassa mainitut seikat, on siten katsottava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö, joka voi saada konkurssivelallisen luopumaan oikeudestaan vaatia direktiiviin 93/13 perustuvaa suojaa, on omiaan tekemään kyseisen direktiivin soveltamisen kyseisessä menettelyssä suhteettoman vaikeaksi.

51 Kaiken varalta on vielä täsmennettävä, että kuluttajan oikeus tehokkaaseen suojaan sisältää myös mahdollisuuden luopua vetoamisesta hänelle kuuluviin oikeuksiin, joten kansallisen tuomioistuimen on tapauksen mukaan otettava huomioon kuluttajan ilmaisema tahto, kun kuluttaja tietoisena kohtuuttoman ehdon sitomattomuudesta kuitenkin toteaa, että hän vastustaa sen huomiotta jättämistä, ja antaa näin vapaaehtoisen ja tietoisen suostumuksensa kyseiseen ehtoon (tuomio 9.7.2020, Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, 25–28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista asiakirjoista ei kuitenkaan ilmene mitään sellaista, minkä perusteella voitaisiin katsoa, että konkurssivelallinen olisi tässä asiassa vapaaehtoisesti ja tietoisesti luopunut vetoamisesta siihen suojaan, johon hänellä direktiivin 93/13 mukaan on oikeus. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 88 kohdassa todennut, sitä seikkaa, että konkurssivelallinen, jota ei menettelyn tuossa vaiheessa edustanut asianajaja, hyväksyi pesänhoitajalle ilmoitetut saatavat eikä vastustanut jakoluetteloa valvovan tuomarin edessä, ei voida pitää osoituksena siitä, että hän olisi luopunut kyseisestä suojasta vapaasti ja tietoisesti.

53 Lisäksi pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa konkurssivelallisen asennetta ei voida pitää täysin passiivisena tämän tuomion 43 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla. Kuten tämän tuomion 28 kohdassa todetaan, konkurssivelallinen on nimittäin konkurssituomioistuimessa, joka on tässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, vedonnut siihen, että pääasiassa kyseessä olevassa kiinnelainasopimuksessa on kohtuuttomia ehtoja.

54 Kun otetaan huomioon M.K:n suullisessa käsittelyssä esittämät väitteet, joiden mukaan valvovan tuomarin vahvistama jakoluettelo on tullut oikeusvoimaiseksi, on myös korostettava, ettei kyseinen seikka välttämättä ole esteenä sille, että konkurssituomioistuin tutkii viran puolesta jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan sopimuksen ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden.

55 Kuten unionin tuomioistuin on todennut, velvollisuus tällaiseen tutkimiseen viran puolesta on perusteltu direktiivillä 93/13 kuluttajille annettavan suojan taustalla olevan yleisen edun luonteella ja merkityksellä, joten kyseisessä direktiivissä edellytettyä sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden tehokasta valvontaa ei voida taata, jos oikeusvoima ulottuu tuomioistuinratkaisuihin, joissa ei viitata tällaiseen valvontaan (tuomio 17.5.2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, 50 kohta).

56 Sikäli kuin nyt käsiteltävässä asiassa on niin, että valvovan tuomarin vahvistamaan jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan sopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta ei ole tutkittu, minkä tarkistaminen on viime kädessä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana, direktiivi 93/13 edellyttää, että konkurssituomiois-

tuin arvioi kyseisten sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden ja tekee arvioinnistaan tarvittavat päätelmät.

57 Tilanne voisi olla toinen vain, jos valvova tuomari olisi nimenomaisesti ilmaissut tutkineensa kyseessä olevien sopimusehtojen kohtuuttomuuden ja todennut, että tästä arvioinnista, jolle olisi esitetty perustelut ainakin pääpiirteittäin, ei ilmennyt ainuttakaan kohtuutonta ehtoa, ja tarvittaessa olisi lisäksi täsmennetty, että valvovan tuomarin mainitun arvioinnin päätteeksi esittämää päätelmää ei voida enää kyseenalaistaa nostamatta siitä kannetta säädetyssä määräajassa (ks. analogisesti tuomio 17.5.2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, 51 kohta).

58 Edellä sanottu kokonaisuutena huomioon ottaen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa säädetään, että kun tuomioistuin on luonnollisen henkilön konkurssimenettelyssä vahvistanut jakoluettelon tutkimatta kyseessä olevan sopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta ja menettely konkurssituomioistuimessa on aloitettu, jakoluettelo sitoo konkurssituomioistuinta, joka ei siten voi arvioida jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan luottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta eikä muuttaa jakoluetteloa, vaan sen on lykättävä asian käsittelyä ja siirrettävä kysymys kyseisten ehtojen mahdollisesta kohtuuttomuudesta ensiksi mainitun tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Toinen kysymys

59 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähinnä tiedustelee, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan konkurssituomioistuin ei luonnollisen henkilön konkurssimenettelyssä voi määrätä väliaikaisista toimenpiteistä konkurssivelallisen tilanteen järjestelemiseksi siksi aikaa, kunnes toisen tuomioistuimen vahvistamaan jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan luottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus on tutkittu, kun kyseinen toinen tuomioistuin ei ole tutkinut kyseisen sopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta jakoluetteloa vahvistaessaan.

60 Aluksi on muistutettava yhtäältä, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot varmistamaan, että kohtuuttomat sopimusehdot eivät sido kuluttajaa, ilman että tämän tarvitsee nostaa kanne ja saada tuomio, jossa kyseisten ehtojen kohtuuttomuus vahvistetaan. Tästä seuraa, että kansallisten tuomioistuinten on jätettävä soveltamatta mainittuja sopimusehtoja, jotta niillä ei ole sitovia vaikutuksia kuluttajaan nähden, ellei hän vastusta tätä (tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

61 Kuten tämän tuomion 39 kohdassa todetaan, on lisäksi niin, että direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdan mukaan on viime kädessä jäsenvaltioiden asiana varmistaa kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

62 Kuten toisaalta tämän tuomion 40 kohdasta ilmenee, direktiivissä 93/13 säädetyn kuluttajansuojan toteuttamista koskevat menettelyt kuuluvat kunkin jäsenvaltion kansallisen oikeusjärjestyksen alaan jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen mukaisesti, kunhan vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan.

63 Vastaavuusperiaatteen osalta on todettava, ettei unionin tuomioistuimen tiedossa ole seikkoja, jotka antaisivat aiheen epäillä pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännöstön yhteensopivuutta kyseisen periaatteen kanssa, koska konkurssituomioistuin ei kyseisen kansallisen säännöstön mukaan voi määrätä väliaikaisista toimenpiteistä konkurssivelallisen suojaamiseksi konkurssimenettelyssä.

64 Tehokkuusperiaatteen osalta on todettava, kuten tämän tuomion 42 kohdassa lähinnä todetaan, että kysymystä siitä, tekeekö kansallinen säännöstö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava ottaen kokonaisuutena huomioon menettely, sen kulku ja sen erityispiirteet.

65 Edellä sanottu huomioon ottaen sen kysymyksen osalta, missä tilanteissa voi osoittautua tarpeelliseksi, että kansallinen tuomioistuin määrää väliaikaisista toimenpiteistä direktiivin 93/13 tehokkaan soveltamisen turvaamiseksi, on korostettava, että tällaisten toimenpiteiden tarvetta on arvioitava direktiivin 93/13 tarkoituksen valossa, joka on kuluttajansuojan korkean tason turvaaminen (ks. vastaavasti tuomio 25.11.2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, 37 kohta).

66 Kansallisen tuomioistuimen on siten voitava määrätä väliaikaisista toimenpiteistä direktiivillä 93/13 kuluttajille annettujen oikeuksien täyden tehokkuuden turvaamiseksi.

67 Unionin tuomioistuin on nimittäin tätä silmällä pitäen erityisesti todennut, että kyseisellä direktiivillä ja varsinkin sen 6 artiklan 1 kohdalla ja 7 artiklan 1 kohdalla taattu kuluttajansuoja edellyttää, että kansallinen tuomioistuin, jolla on toimivalta tutkia sopimusehdon kohtuuttomuus, voi määrätä asianmukaisesta väliaikaisesta toimenpiteestä, jos se on tarpeen sopimusehtojen kohtuuttomuudesta annettavan ratkaisun täyden tehokkuuden varmistamiseksi (tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

68 Vastaavasti tällaisia väliaikaisia toimenpiteitä voi olla tarpeen määrätä, jos on vaarana, että kyseinen kuluttaja maksaa tuomioistuinmenettelyn ajan, joka voi olla huomattavan pitkä, kuukausieriä, joiden määrä on korkeampi kuin se määrä, joka tosiasiallisesti olisi maksettava, jos kyseessä oleva sopimusehto todettaisiin pätemättömäksi, ja jos tämä on tarpeen sopimusehtojen kohtuuttomuudesta annettavan ratkaisun täyden tehokkuuden varmistamiseksi (tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 42 ja 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

69 Tältä osin ennakkoratkaisupyynnössä esitetyistä tiedoista ilmenee ensinnäkin, että pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännöstön mukaan konkurssituomioistuin ei voi määrätä väliaikaisista toimenpiteistä konkurssivelallisen taloudellisen tilanteen helpottamiseksi siksi aikaa, kunnes sopimusehdon mahdollisen kohtuuttomuuden tutkiminen on päättynyt. Vaikka konkurssivelallinen ei toki ennen konkurssimenettelyn päättymistä maksa valvovan tuomarin vahvistamaan jakoluetteloon merkittyjä saatavia, kyseisen konkurssivelallisen on mainitun tutkinnan ajan jatkettava konkurssipesän varojen kasvattamista sellaisen jakoluettelon perusteella, johon mahdollisesti sisältyy saatava, joka perustuu kohtuuttomaan sopimusehtoon. Kuten tämän tuomion 46 kohdassa todetaan, se, että sopimusehdon kohtuuttomuuteen vetoaminen johtaa konkurssimenettelyn pitkittymiseen, on omiaan saamaan kyseisen konkurssivelallisen luopumaan oikeudestaan vaatia direktiiviin 93/13 perustuvaa suojaa. Toiseksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä täsmennyksistä ilmenee, että kun nyt kyseessä olevassa asiassa otetaan huomioon konkurssipesään tähän mennessä maksettujen varojen ja asianomaisen konkurssivelallisen velkojen määrät, konkurssipesän varat voivat riittää jakoluetteloon merkittyjen saatavien maksamiseen G-pankin saatavaa lukuun ottamatta.

70 Tässä tilanteessa on katsottava, että kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tämän tuomion 47 kohdassa tarkoitettuun selvennyspyyntöön antamassaan vastauksessa lähinnä todennut, väliaikainen toimenpide, jolla alennetaan konkurssivelallisen palkasta tehtävien pidätysten määrää, kunnes sopimusehdon kohtuuttomuutta koskevan tutkinnan päättävä ratkaisu on annettu, voi olla tarpeen direktiivillä 93/13 turvatun suojan ja siihen perustuvan tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi, minkä ratkaiseminen on kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana.

71 Tätä kysymystä arvioidessaan kyseisen tuomioistuimen on erityisesti arvioitava, onko tarpeen määrätä väliaikaisista toimenpiteistä, joilla konkurssivelallisen palkasta tehtävien pidätysten määriä alennetaan, jotta taataan kyseiselle konkurssivelalliselle direktiiviin 93/13 perustuva suoja. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 104 kohdassa, kyseisen tuomioistuimen on tässä tarkoituksessa otettava huomioon kaikki kyseisen asian merkitykselliset seikat, joihin kuuluvat erityisesti riittävät viitteet siitä, että kyseessä olevat sopimusehdot ovat kohtuuttomia, todellinen mahdollisuus, että konkurssipesässä on jo riittävästi varoja velkojien saatavien maksamiseksi kyseessä olevaa saatavaa ehkä lukuun ottamatta, sekä kyseisen konkurssivelallisen taloudellinen tilanne ja vaara siitä, että hän joutuu kärsimään konkurssimenettelyn pitkittymisestä, josta voi seurata, että hänen taloudellinen tilanteensa aiheettomasti heikkenee menettelyn päättymiseen saakka.

72 Edellä sanottu kokonaisuutena huomioon ottaen toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan konkurssituomioistuin ei luonnollisen henkilön konkurssimenettelyssä voi määrätä väliaikaisista toimenpiteistä konkurssivelallisen tilanteen järjestelemiseksi siksi aikaa, kunnes toisen tuomioistuimen vahvistamaan jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan luottosopi-

muksen ehtojen kohtuuttomuuden tutkimisen päättävä ratkaisu on annettu, kun kyseinen toinen tuomioistuin ei ole tutkinut kyseisen sopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta jakoluetteloa vahvistaessaan.

Oikeudenkäyntikulut

73 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa,

on tulkittava siten, että

ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa säädetään, että kun tuomioistuin on luonnollisen henkilön konkurssimenettelyssä vahvistanut jakoluettelon tutkimatta kyseessä olevan sopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta ja menettely konkurssituomioistuimessa on aloitettu, jakoluettelo sitoo konkurssituomioistuinta, joka ei siten voi arvioida jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan luottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta eikä muuttaa jakoluetteloa, vaan sen on lykättävä asian käsittelyä ja siirrettävä kysymys kyseisten ehtojen mahdollisesta kohtuuttomuudesta ensiksi mainitun tuomioistuimen ratkaistavaksi.

2) Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa,

on tulkittava siten, että

ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan konkurssituomioistuin ei luonnollisen henkilön konkurssimenettelyssä voi määrätä väliaikaisista toimenpiteistä konkurssivelallisen tilanteen järjestelemiseksi siksi aikaa, kunnes toisen tuomioistuimen vahvistamaan jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan luottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuuden tutkimisen päättävä ratkaisu on annettu, kun kyseinen toinen tuomioistuin ei ole tutkinut kyseisen sopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta jakoluetteloa vahvistaessaan.

Oikeudenkäyntikieli: puola.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62023CJ0582.

POHJANMAAN KÄRÄJÄOIKEUS 11.8.2025, FAMI-ARK AB V. R JA T, W 25/6 25/286741

Häätö häiritsevän elämän perusteella – Pääasiassa sovinto – Oikeudenkäyntikuluvaatimusten ratkaiseminen kun vahvistetaan sovinto – Sovellettavat oikeusohjeet.

Käräjäoikeuden ratkaisu

Sovinnon vahvistaminen

Asianosaiset ovat asian vireillä ollessa sopineet, että R muuttaa huoneistosta viimeistään 1.6.2025 ja jättää sen kantajan vapaaseen hallintaan. Asiassa ei ole sellaisia maksamatta jääneitä vuokria, joista sovinto tulisi vahvistaa. Sovinnon vahvistamiselle sanotuilta osilta on oikeudenkäymiskaaren 20 luvussa tarkoitetut perusteet, joten käräjäoikeus vahvistaa sovinnon mainitulla tavalla, vaikka R on ratkaisun antamisaikaan jo riidattomasti muuttanut asunnosta.

Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c:n 1 momentin mukaan häätöä koskevassa asiassa, joka ratkaistaan 5 luvun 13 tai 14 §:n nojalla valmistelua jatkamatta yksipuolisella tuomiolla, tuomioistuimen tulee viran puolesta arvioida vastapuolen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrä ottaen huomioon haastehakemuksen edellyttämä tarpeellisen työn määrä, saatavan suuruus ja välttämättömät kulut. Pykälän 2 momentin mukaan oikeusministeriö antaa tarkempia määräyksiä kyseisen pykälän mukaan tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrien perusteista.

Saman luvun 8 d §:n mukaan asuinhuoneistoa koskevassa huoneenvuokra-asiassa oikeudenkäyntikulut tuomitaan kyseisen luvun 8 c §:n mukaisesti. Jos siihen on painavia syitä eikä asiaa ratkaista 5 luvun 13 tai 14 §:n nojalla valmistelua jatkamatta yksipuolisella tuomiolla, asianosainen voidaan velvoittaa suorittamaan vastapuolen oikeudenkäyntikuluja 8 c §:ssä säädettyä enemmän.

Asianosaiset ovat eri mieltä siitä, onko asiassa painavia syitä velvoittaa R suorittamaan

Fami-Ark Ab:n oikeudenkäyntikuluja enemmän kuin hänen tulisi suorittaa, jos oikeudenkäyntikulukorvauksen määrä perustuisi oikeusministeriön asetukseen, joka on annettu vastapuolen maksettavaksi tuomituista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetussa asioissa (1311/2001).

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 d §:n säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen mukaan lainkohdassa asetetusta pääsäännöstä toisin sanoen vuokralaisen oikeudenkäyntikuluvastuun rajoittumisesta asetuksen mukaisiin määriin - voitaisiin poiketa painavista syistä muun muassa sellaisissa tapauksissa, joissa asianosainen on ilmeisen aiheettomasti pannut jutun vireille tai pitkittänyt sitä sekä tapauksissa, joissa oikeudenkäynti on ollut tarpeen hävinneen osapuolen moitittavan käyttäytymisen (esimerkiksi vuokrarästit, häiritsevä elämä, huoneiston vahingoittaminen) takia (HE 31/2001 vp s. 8).

Painavien syiden on hovioikeuksien ratkaisukäytännössä katsottu olleen käsillä muun muassa vuokralaisen vuokra-asunnossa viettämän, häiritsevän elämän tilanteissa (Turun hovioikeuden tuomio 21.9.2022 nro 545, S 21/1176); silloin, kun asia on pitkittynyt vuokralaisen vuokrarästien selvittämisen ja lukuisten lausumien vuoksi (Rovaniemen hovioikeuden tuomio 15.3.2023 nro 88, S 22/638), silloin, kun sovinto on vahvistettu vuokranantajan vaatimusten mukaisesti ja vuokralainen on luopunut omasta vaatimuksestaan (Itä-Suomen hovioikeuden tuomio 10.11.2022 nro 551, S 22/808), silloin, kun vuokralaisena ollut kantaja oli perustellut kannettaan sellaisilla seikoilla ja näytöllä, joiden perusteella on ollut selvää, että kanne hylättäisiin käräjäoikeudessa, ja kantajalla oli ollut yli neljä kuukautta aikaa hakea uutta asuntoa (Helsingin hovioikeus 18.9.2024 nro 1309, S 23/1668), silloin, kun asian käsittely oli pitkittynyt vuokralaisen lausumien ja asiassa käytyjen sovintoneuvottelujen vuoksi ja vuokralaisella oli ollut maksamattomia vuokria (Turun hovioikeuden tuomio 11.1.2024 nro 13, S 23/141) sekä silloin, kun vuokralaiset ovat ennen oikeudenkäyntiä ja sen aikana vuokraa maksamatta jatkaneet asumista asunnossa tietoisina siitä, että vuokrasopimus vanhan vuokranantajan kanssa oli päättynyt ja ettei ainakaan kirjallista vuokrasopimusta uuden vuokranantajan kanssa ollut ollut sekä että asuntoon on odottanut pääsyä uusi vuokralainen (Helsingin hovioikeuden tuomio 28.4.2021 nro 539, S 20/1891).

Painavien syiden ei ole hovioikeuskäytännössä katsottu olleen käsillä, kun vastaaja oli myöntänyt kanteen oikeaksi ja jättänyt ennen oikeudenkäyntiä maksamatta yhden kuukauden irtisanomisajan vuokran (Itä-Suomen hovioikeuden tuomio 22.11.2019 nro 651, S 19/887), eikä silloin, kun vuokranantaja oli väittänyt vuokralaisten aiheuttaneen sille ylimääräisiä oikeudenkäyntikuluja, koska he eivät olleet vastanneet sovintoa koskeviin tiedusteluihin, vaikka asia oli sovittu suullisesti (Rovaniemen hovioikeuden tuomio 28.10.2011 nro 958, S 11/257).

Koska nyt käsiteltävänä olevassa asiassa itse riitakysymys on ratkaistu sovinnolla, ei oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:stä ilmenevä pääsääntö, jonka mukaan hävinneen asianosaisen on korvattava vastapuolensa oikeudenkäyntikulut, ole suoraan sovellettavissa.

Korkein oikeus on katsonut, että kun sovinto on tehty ennen todistelun vastaanottamista pääkäsittelyssä, jota on edeltänyt suullinen valmistelu, ratkaisua ei voida perustaa siihen käsitykseen, joka tuomioistuimelle voisi syntyä itse pääasian ratkaisemisesta tuomiolla. Tämän vuoksi asiaa harkittaessa on otettava huomioon kantajan kanne, jossa esitettyjä vaatimuksia on verrattava sovinnon ehtoihin. Sen jälkeen on vielä tehtävä kohtuusarvio ottamalla huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat (ks. KKO 1996:131 ja KKO 2001:68).

Käräjäoikeus toteaa, että asiassa ei ole esitetty oikeudenkäyntiaineistoa siinä määrin, että tuomioistuimelle olisi voinut syntyä luotettavalla pohjalla oleva käsitys siitä, miten itse riitakysymys olisi tullut ratkaista. Koska pohja kulukysymyksen ratkaisemiselle tuomioistuimen ajatellun pääasiaratkaisun perusteella puuttuu, tarjoaa alkuperäisten vaatimusten ja sovinnon välinen vertailu korvaavan ratkaisuperusteen. Lisäksi ennakkopäätöksen KKO 1996:131 oikeusohjeiden mukaisesti on tehtävä kohtuusharkinta, joka soveltuvin osin noudattelee oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä.

Tässä asiassa sovinto on vahvistettu vuokranantajan vaatimuksen mukaisesti. Kanteen nostaminen on ollut vuokranantajan kannalta välttämätöntä, koska R on jatkanut asunnossa asumista vuokrasopimuksen purkamisilmoituksen jälkeenkin. Vuokranantaja on R:n vastustettua kannetta ollut pakotettu täydentämään kannettaan ja yksilöimään täydennyksessä yksityiskohtaisesti sen, minkä vuoksi vuokrasopimuksen purkamiselle on ollut laissa tarkoitetut edellytykset.

R on vasta täydennyksen toimittamisen jälkeen ehdottanut sovintoa, minkä mukaisesti asia on sittemmin ratkaistukin. Kun huomioon otetaan sovinnon vertaaminen asiassa esitettyihin vaatimuksiin, kanteen

nostamisen välttämättömyys ja se, että R on kannetta vastustaessaan voinut pitää vähintään varsin todennäköisenä sitä, että kannetta täydennettäisiin ja tästä aiheutuisi vuokranantajalle kustannuksia, käräjäoikeus katsoo, että asiassa on painavia syitä velvoittaa R korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikuluja enemmän kuin oikeusministeriön asetuksen mukainen määrä olisi.

Tätä tulkintaa puoltaa myös se, että mikäli asiaa ei olisi ratkaistu sovinnolla, kantaja olisi joutunut peruuttamaan kanteensa, jolloin kantaja olisi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 7 §:n 2 momentin mukaisesti ollut velvollinen korvaamaan R:n oikeudenkäyntikulut, jollei korvausvelvollisuudesta olisi ollut erityistä syytä määrätä toisin. Säännöksen esitöissä erityisen syyn pääsäännöstä poikkeamiseen on katsottu olevan käsillä varsinkin tilanteessa, jossa peruuttaminen on tapahtunut sen vuoksi, että vastaaja vireillepanon jälkeen on täyttänyt vaaditun suorituksen. Kantaja on silloin asiallisesti voittanut asian, jolloin hänen tulee saada kulunsa korvattua (ks. myös KKO 2005:59, kohta 5).

R:n korvattaviksi tulevien Fami-Ark Ab:n oikeudenkäyntikulujen määrää arvioidessaan käräjäoikeus toteaa, että R on velvollinen korvaamaan Fami-Ark Ab:lle oikeudenkäyntikulut, jotka sille ovat aiheutuneet kanteen täydentämiseen liittyvistä toimista.

Sitä vastoin asianosaisten viimeiset lausumat on esitetty sen vuoksi, että Fami-Ark Ab on nimennyt lausumassaan yksityisluonteisia kirjallisia kertomuksia todisteeksi ottamatta edes kantaa siihen, minkä vuoksi niiden esittäminen olisi sallittua. Käräjäoikeus on ollut velvollinen käyttämään kyselyoikeuttaan asian selvittämiseksi. Kun yksityisluonteisia kirjallisia kertomuksia ei ole hyväksytty, niihin liittyvistä oikeudenkäyntitoimista Fami-Ark Ab:lle aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen ei voida katsoa olleen seurausta asian ajamiseksi tarpeellisista toimista, eikä sillä näin ollen ole oikeutta saada niistä R:ltä korvausta. Fami-Ark Ab on myös selostanut lausumissaan R:n luovuttaman asunnon kuntoa. Tätä asiaa koskevat vaatimukset eivät ole olleet oikeudenkäynnin kohteena, eikä myöskään näistä asioista esitettyjä lausumia voida pitää R:n korvattaviksi tulevista tarpeellisista toimenpiteistä johtuvina kuluina.

Käräjäoikeus katsoo, että R:n on korvattava Fami-Ark Ab:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 2.750 eurolla. Koska Fami-Ark Ab on vaatinut myös arvonlisäveron korvaamista ja esittänyt lausumassaan 1.8.2025 kauppareksteriotteen, josta ilmenee, että se ei ole arvonlisäverovelvollinen, R:n on korvattava Fami-Ark Ab:lle myös oikeudenkäyntikulujen arvonlisäveron osuus, 701,25 euroa. Näin ollen R:n oikeudenkäyntikuluvastuun yhteismäärä on 3.451,25 euroa.

Selvyyden vuoksi käräjäoikeus toteaa, että muilla R:n esittämillä näkökohdilla, kuten hänen asemallaan vuokralaisena ja vaikeuksillaan etsiä uutta asuntoa, ei ole asian ratkaisemisen kannalta merkitystä.

R:lle on myönnetty oikeusapua valtion varoista ilman perusomavastuuta oikeusturvavakuutuksen omavastuuosuuteen. Käräjäoikeus hyväksyy R:n avustajaksi määrätyn asianajajan laskun ja toteaa, että palkkion arvonlisäverolliseksi yhteismääräksi on vahvistettava 3.648,91 euroa, mistä määrästä valtion varoista maksetaan 547,33 euroa. Asian näin päättyessä R:llä ei ole oikeutta saada Fami-Ark Ab:lta korvausta oikeudenkäyntikuluistaan. Myös asianajajalle valtion varoista maksettava palkkio on jätettävä valtion vahingoksi.

Päätöslauselma

Käräjäoikeus vahvistaa asianosaisten sovinnon siitä, että R muuttaa osoitteessa [Katu, Asunto,] Vaasa sijaitsevasta vuokrahuoneistosta viimeistään 1.6.2025 ja jättää sen Fami-Ark Ab:n vapaaseen hallintaan.

R velvoitetaan korvaamaan Fami-Ark Ab:n arvonlisäverolliset oikeudenkäyntikulut 3.451,25 eurolla, mille määrälle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä lukien, kun kuukausi on kulunut käräjäoikeuden päätöksen antamisesta.

R:n avustajaksi määrätyn asianajajan palkkion arvonlisäverolliseksi yhteismääräksi vahvistetaan 3.648,91 euroa, mistä määrästä valtion varoista maksetaan 547,33 euroa. Valtion varoista asianajajalle maksettu palkkio jää valtion vahingoksi.

R:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

Asian on ratkaissut OTT Timo Saranpää.

Lähde: Pohjanmaan käräjäoikeus.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 26.9.2025, L V. WESTSTAR OY, S 16/2025/1315 1036 1511

Takaisinsaantihakemus oli jätetty tutkimatta – Kun kantaja oli palauttanut luottokustannukset, käräjäoikeus oli kehottanut hakijaa ilmoittamaan, mikä alkuperäiseen yksipuoliseen tuomioon liittyvä oikeussuojaintressi hänellä oli.

Hovioikeus palautti asian käräjäoikeuteen – Oikeussuojaintressi takaisinsaannissa – Muutoksenhakuintressi.

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus 9.5.2025 nro 1029 4586

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Asian käsittely käräjäoikeudessa

Selostus asiasta

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen on 17.2.2025 saapunut L:n takaisinsaantihakemus Espoon käräjäoikeuden asiaan E 16/10675, jossa käräjäoikeus oli 5.9.2016 antanut yksipuolisen tuomion nro 16/13364.

Käräjäoikeus on kehottanut L:ää täydentämään takaisinsaantihakemustaan ilmoittamalla, mikä alkuperäiseen yksipuoliseen tuomioon liittyvä oikeussuojaintressi hänellä on.

L on antamassaan lausumassa todennut olevan riidatonta, että kantaja on palauttanut laittomat luottokustannukset vastaajalle. Palautus on tehty vasta sen jälkeen, kun vastaaja on kääntynyt asiamiehen puoleen ja vastaajan asiamies on pyytänyt kantajalta luottoasiakirjoja ja tietoa siitä, onko yksipuolista tuomiota annettu vastaajalle tiedoksi. Kantaja on ilmoittanut, että yksipuolinen tuomio on annettu vastaajalle tiedoksi 28.1.2025, yksipuolinen tuomio on annettu jo 9.8.2016. Kantaja on tuossa vaiheessa (28.1.2025) tiennyt/pitänyt tietää, että vastaajan saatava on tullut maksettua.

L:n asiamiehen kokemuksen mukaan mikään ei estä sitä, että kantaja laittaa asian uudelleen vireille ulosottoon.

L:llä on asiassa oikeussuojan tarve saada yksipuolinen tuomio kumotuksi kokonaan. Oikeussuojan osalta L viittaa korkeimman oikeuden ratkaisuun (KKO 2003:54).

Käräjäoikeuden ratkaisu

Perustelut

Takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon on muutoksenhakukeino. Oikeusturvakeinojen käyttäminen edellyttää oikeussuojan tarvetta eli muutoksenhakuintressiä. Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti pidetty oikeussuojan tarvetta ehdottomana prosessinedellytyksenä.

L:n takaisinsaantihakemuksesta ja lausumasta ilmenee, että L on esittänyt vaatimuksen kantajalle ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä, ja kantaja on L:n vaatimuksen mukaisesti palauttanut L:lle pyydetyt rahat. Tähän nähden käräjäoikeus katsoo, että L:lta puuttuu yksipuoliseen tuomioon liittyvä muutoksenhakuintressi.

L:n epäilyä siitä, että kantaja saattaa laittaa asian uudelleen vireille ulosottoon luottokustannusten palauttamisesta huolimatta, ei voida pitää perusteena takaisinsaantikanteen tutkimiselle. Tällaisessa tilanteessa oikeussuojakeinona olisi täytäntöönpanoriitakanne.

L on viitannut myös korkeimman oikeuden ratkaisuun KKO 2003:54 oikeussuojan tarpeen osalta. Ratkaisussa oli kyse siitä, että takaisinsaannin hakija oli maksanut kyseessä olevan saatavan välttääkseen kiinteistönsä myynnin pakkohuutokaupalla. Maksu ei siten ollut merkinnyt saatavan hyväksymistä. Takaisinsaantihakemusta ei näin ollen olisi saanut jättää tutkimatta tapahtuneen maksun perusteella. Nyt käsillä olevassa asiassa on puolestaan kyse siitä, että L:n vastapuoli on suostunut L:n yksipuoliseen tuomioon liittyvään vaatimukseen oikeudenkäynnin ulkopuolella. Ratkaisulla KKO 2003:54 ei siten ole merkitystä nyt käsillä olevan asian arvioinnissa.

Takaisinsaantihakemus on edellä mainituilla perusteilla jätettävä tutkimatta puuttuvan oikeussuojan tarpeen vuoksi.

Asian käsittely hovioikeudessa

Valitus

L on vaatinut, että käräjäoikeuden päätös kumotaan ja että WestStar Oy velvoitetaan korvaamaan L:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa, molemmat määrät korkoineen.

Yksipuolinen tuomio oli ulosottoperuste. L:llä oli ollut oikeudellinen intressi saada tuomioistuimen ratkaisu. Jättämällä L:n takaisinsaantihakemuksen tutkimatta käräjäoikeus oli estänyt L:n ainoan muutoksenhakukeinon asiassa. Mikään ei estänyt sitä, että WestStar Oy alkaisi periä yksipuolisen tuomion mukaisia eriä ulosottoteitse.

Vastaus

WestStar Oy on vaatinut, että valitus hylätään ja L velvoitetaan korvaamaan sen asianosais- ja oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 1.640 eurolla korkoineen.

Käräjäoikeuden päätös oli oikea. WestStar Oy oli ennen takaisinsaantihakemusta antanut L:lta perimänsä luottokustannukset anteeksi ja palauttanut liikaa maksetut suoritukset L:lle. Sovintosuorituksen vuoksi asiassa ei ollut mitään palautusvelvollisuutta.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Asiassa on kysymys siitä, onko käräjäoikeus voinut jättää L:n takaisinsaantihakemuksen tutkimatta puuttuvan oikeussuojan tarpeen vuoksi.

Oikeussuojan tarve on oikeuskäytännössä vakiintunut ehdoton prosessinedellytys. Oikeuskäytännössä on todettu, että kantajan oikeussuojan tarvetta arvioidaan suhteessa kannevaatimuksiin. Kun kantaja vaatii, että vastaaja velvoitetaan tiettyyn suoritukseen, kantajalla on lähtökohtaisesti oikeus saada tuomioistuimen ratkaistavaksi, onko vastaajalla kyseinen velvollisuus. Oikeussuojan tarvetta arvioitaessa ei vielä ratkaista kysymystä siitä, onko kantajalla oikeus vaatimaansa suoritukseen. Sellaiset seikat, joiden vuoksi kantajalla ei vielä tai enää ole väittämäänsä oikeutta, eivät muodosta estettä kanteen tutkimiselle, vaan ovat perusteita sen hylkäämiselle. (KKO 2019:42 kohta 12.)

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus on 5.9.2016 antamallaan yksipuolisella tuomiolla numero 13364 velvoittanut L:n maksamaan WestStar Oy:lle pääomaa ja sille korkoa, viivästyskorkoa, perintäkuluja ja oikeudenkäyntikuluja sanotusta ratkaisusta ilmenevällä tavalla.

L on takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut, että kanne hylätään kokonaisuudessaan ja että WestStar Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa korkoineen. L on muun ohella esittänyt, että WestStar Oy on palauttanut luottokustannukset L:lle tämän vaatimuksesta. Takaisinsaantihakemuksen täydennyksessä L on toistanut vaatimuksensa.

Vaikka WestStar Oy on hovioikeudelle antamassa vastauksessaan katsonut luopuneensa saamisoikeudestaan luottokustannusten osalta, yksipuolisessa tuomiossa L on velvoitettu suorittamaan myös pääomaa, viivästyskorkoa, perintäkuluja ja oikeudenkäyntikuluja. L on myös esittänyt vaatimuksen oikeudenkäyntikulujensa korvaamisesta. L:n kiistettyä kanteen kokonaisuudessaan hänellä on ollut oikeudellinen intressi saada esittämiinsä väitteisiin tuomioistuimen ratkaisu.

Edellä esitetyn perusteella hovioikeus katsoo, että käräjäoikeus ei olisi voinut lausumillaan perusteilla jättää takaisinsaantihakemusta tutkimatta.

L on pääasian osalta vaatinut, että kanne hylätään kokonaisuudessaan. Hovioikeus katsoo, että asiaa ei voida käsitellä ensi asteena hovioikeudessa. Asia on siten palautettava käräjäoikeuden käsiteltäväksi.

Päätöslauselma

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden päätös 9.5.2025 numero 1029 4586 kumotaan.

Asia palautetaan käräjäoikeuteen, jonka on otettava asia omasta aloitteestaan viipymättä uudelleen käsiteltäväksi hovioikeuden päätöksen saatua lainvoiman tai asianosaisten suostumuksin aiemminkin ja, huomioon ottaen palauttamisen syy, siinä laillisesti meneteltävä.

Käräjäoikeuden on asian ratkaistessaan lausuttava kaikista tähän asti esitetyistä oikeudenkäyntikuluvaatimuksista.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Terhi Mattila
Hovioikeudenneuvos Mirjami Paso
Asessori Totti Hämäläinen
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Helsingin hovioikeus.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 1.10.2025
S 17/2024/415 1035 3860

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut tuomiota.

Kymenlaakson käräjäoikeus 31.10.2024 nro 1019 2244
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 6.449,45 eurolla ja hovioikeudessa 4.106,75 eurolla korkoineen.

Takaisinsaantihakemuksessa on riitautettu yksipuolisen tuomion 23 vaatimuskohdasta 13 vaatimuskohtaa. Kaikki nämä riitautetut vaatimuskohdat on ratkaistu Vastaajan vaatimusten mukaisesti, ja hän on siten voittanut asian. Kysymys ei ole oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta osavoittotilanteesta. Muunlainen tulkinta johtaisi siihen, että vastaajan ei kannattaisi koskaan riitauttaa massahaasteita edes osittain, koska kantaja voittaisi aina juttunsa osittain, ja kuluttajan maksettavaksi tulisi hänen omat oikeudenkäyntikulunsa.

Kysymys ei ole myöskään ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:ssä tarkoitetusta tarpeettomasta oikeudenkäynnistä. Takaisinsaantihakemuksessa ei ole kysymys oikeudenkäynnin aloittamisesta. Kysymys on muutoksenhakukeinosta, jolla jatketaan kantajan aloittamaa oikeudenkäyntiä.

Vastaus

Kantaja Oy on vastustanut muutosvaatimusta ja vaatinut, että Vastaaja velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 1.480 eurolla korkoineen.

Vastaaja on takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista kohtien 10–22 osalta. Kumotuiksi vaadituissa kohdissa 10, 14 ja 18 on ollut kysymys Vastaajan nostamasta pääomasta. Vastaaja on myöhemmin osittain myöntänyt yksipuolisen tuomion oikeaksi sanottujen kohtien pääomien osalta. Käräjäoikeus on kohdissa 10, 14 ja 18 ainoastaan alentanut yksipuolisessa tuomiossa Vastaajalle tuomitun maksuvelvollisuuden määrää. Koko takaisinsaantihakemus ei siten ole menestynyt, vaan asianosaiset ovat kumpikin osaksi voittaneet ja osaksi hävinneet asian. Kysymys on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta osavoittotilanteesta, jossa pääsääntönä on, että kumpikin osapuoli saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Vastaaja on hävinnyt asian osin kohdissa 10, 14 ja 18, joissa on ollut kysymys Vastaajan nostamien luottojen pääomista. Luotonantajalla on oikeus luoton pääomaan, joka merkitsee sopimuksen pääkohdetta. Vastaaja on käräjäoikeudessa kiistänyt vastuunsa myös nostamastaan pääomasta, jonka osalta Vastaaja on merkittäviltä osin hävinnyt asian, eikä tuossa häviössä ole ollut kysymys harkinnanvaraisesta seikasta. Kantaja Oy on voittanut ja Vastaaja on hävinnyt käräjäoikeudessa vaatimuksensa useassa vaatimuskohdassa. Kantaja Oy:n voitto on kohdassa 10 prosentuaalisesti merkittävä. Toisaalta kohdissa 14 ja 18 Vastaajan häviötä ei voida pitää määrällisesti eikä muutoinkaan merkitykseltään vähäisenä, kun otetaan huomioon se, että Vastaaja on ensiksi kiistänyt myös nostamansa pääoman. Kantaja Oy on ollut myös halukas selvittämään asian sovinnollisesti.

Käräjäoikeus on siten päätynyt aivan oikein kuittaamaan oikeudenkäyntikulut.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Kymenlaakson käräjäoikeus on 14.11.2018 antamallaan yksipuolisella tuomiolla velvoittanut Vastaajan suorittamaan Kantaja Oy:lle kanteen kohtien 1–23 mukaiset pääomat, kulut, korkosaatavat ja oikeudenkäyntikulut korkoineen. Yksipuolinen tuomio on annettu, koska Vastaaja ei ole vastannut kanteeseen määräajassa.

Vastaaja on 26.9.2023 hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon kanteen kohtien 10–22 osalta sillä perusteella, että Kantaja Oy:llä ei ole oikeutta luottokustannuksiin muun muassa koron kohtuuttomuuden vuoksi. Käräjäoikeus on Vastaajan vaatimusten mukaisesti hyväksynyt takaisinsaantihakemuksen kohtien 10–22 osalta ja velvoittanut Vastaajan suorittamaan Kantaja Oy:lle osan luottojen alkuperäisistä pääomista hyläten vaatimukset muilta osin. Alkuperäinen yksipuolinen tuomio on jäänyt voimaan kanteen kohtien 1–9 ja 23 osalta. Käräjäoikeus on määrännyt asianosaiset pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, koska kysymys on ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta osavoittotilanteesta ja koska Vastaaja on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n tarkoittamalla tavalla aiheuttanut tarpeettoman oikeudenkäynnin.

Hovioikeudessa on Vastaajan valituksen johdosta kysymys siitä, onko Kantaja Oy velvollinen korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa.

Hovioikeuden arviointi

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Hovioikeus toteaa, että takaisinsaanti on erityinen muutoksenhakukeino yksipuolista tuomiota vastaan. Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista eli takaisinsaantioikeudenkäynti on

aikaisemman prosessin jatkoa. Tähän nähden hovioikeus katsoo, että myös oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee arvioida sen mukaisesti, mikä on koko asian lopputulos. Tätä päätelmää tukee jossain määrin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 5 §:ää koskevat esityöt, joiden mukaan lainkohta tulee sovellettavaksi myös silloin, kun asianosainen, jota vastaan on annettu yksipuolinen tuomio, on nostanut sen johdosta takaisinsaantikanteen, jonka hän voittaa. Molemmat jutut on tällöin käsiteltävä oikeudenkäyntikulujen suhteen yhtenä kokonaisuutena. (HE 191/1993 vp s. 14).

Vastaaja on voittanut kanteen kohdat 11–13, 15–17 ja 19–22 kokonaan ja kohdat 10, 14 ja 18 osittain. Vastaaja on hävinnyt kanteen kohdat 1–9 ja 23. Hovioikeus katsoo kuten käräjäoikeus, että kysymys on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta osavoittotilanteesta, koska molemmat osapuolet ovat voittaneet ja hävinneet osan vaatimuksista.

Mainitun pykälän 1 momentista ilmenevän pääsäännön mukaisesti asianosaiset saavat osavoittotilanteessa lähtökohtaisesti pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Tästä pääsäännöstä voidaan 1 ja 2 momentin mukaisesti poiketa, jos siihen on syytä. Tällöin asianosainen voidaan velvoittaa korvaamaan osaksi vastapuolen kulut. Jos asianosaisen vaatimus on hyväksytty olennaisilta osiltaan ja vastaavasti hylätty vain vähäiseltä osin tai koskien vain harkinnanvaraista seikkaa, pääsäännöstä voidaan poiketa niin, että asianosainen saa täyden korvauksen oikeudenkäyntikuluistaan.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä. Oikeudenkäyntikuluvastuun määräytymistä arvioitaessa on voitu ottaa huomioon myös asianosaisen esittämä sovintotarjous. (KKO 2008:52, KKO 2020:81 ja KKO 2022:56)

Asian varsinainen tuomioistuinkäsittely on keskittynyt Vastaajan toimittamasta takaisinsaantihakemuksesta lähtien kanteen kohtien 10–22 käsittelyyn, jotka yhtiö on pääosin hävinnyt. Kaikki Vastaajan oikeudenkäyntikulut ovat aiheutuneet näiden kohtien käsittelystä. Kantaja Oy on ennen takaisinsaantihakemuksen vireilletuloa tarjoutunut hyvittämään Vastaajalle luottojen luottokustannukset. Vastaaja ei ole väittänyt, ettei kyseinen sovintotarjous olisi ollut todellinen tai että Kantaja Oy ei olisi ollut maksukykyinen. Sitä, että takaisinsaantikanteen nostamiselle ei olisi ollut tarvetta tukee myös se, että yhtiö on käräjäoikeudelle takaisinsaantihakemuksen johdosta antamassaan lausumassa ilmoittanut olevansa edelleen valmis sopimaan asian Vastaajan vaatimusten mukaisesti ja luopunut takaisinsaantihakemuksen kohteena olevien pääomien luottokustannuksista, kohdistanut Vastaajan tekemät suoritukset luottojen pääomiin ja tehnyt muutoksista ilmoituksen ulosottoon. Näin ollen ja asian lopputulokseen nähden hovioikeus katsoo, että asia olisi järjestynyt valittajan haluamalla tavalla ilman takaisinsaantioikeudenkäyntiä. Vastaaja on hakemalla takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon jatkanut oikeudenkäyntiä tarpeettomasti.

Edellä mainituilla perusteilla hovioikeus katsoo, ettei asiassa ole syytä poiketa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n pääsäännöstä, jonka mukaan asianosaiset saavat osavoittotilanteessa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Käräjäoikeuden tuomion lopputulosta ei ole syytä muuttaa.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Vastaaja on hävinnyt muutoksenhaun, joten hän on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n 1 momentin nojalla velvollinen korvaamaan Kantaja Oy:lle hovioikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Vastaajalla ei ole ollut huomautettavaa Kantaja Oy:n oikeudenkäyntikulujen määrästä.

Tuomiolauselma

Valitus hylätään. Käräjäoikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

Vastaaja velvoitetaan suorittamaan Kantaja Oy:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 1.480 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Lähde: Edilex uutiset 2.10.2025, toim. Jani Surakka.

KKO:2025:96 06.11.2025 S 1/2025/112 1034 8991

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Asiakirjan esittämisvelvollisuus – Kantajayhtiö oli vaatinut, että vastaaja tuo oikeuteen oikeudenkäyntiasiamiehensä kanssa laatimansa toimeksiantosopimuksen ja muita asiakirjoja – Asiassa ei edellytyksiä määrätä asiakirjoja tuotaviksi tuomioistuimeen.

A Oy vaati kuluttajaluottosopimukseen perustuvassa riita-asiassa, että B:n yhtiötä vastaan esittämä oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään. Lisäksi yhtiö vaati, että B määrätään tuomaan oikeuteen B:n ja tämän oikeudenkäyntiasiamiehen välillä laaditut, asiaa koskevat toimeksiantosopimus ja panttaussitoumus liitteineen ja ehtoineen. Näistä asiakirjoista ilmenisi, että jos B voittaisi oikeudenkäynnin, oikeudenkäyntikululasku osoitettaisiin suoraan A Oy:n maksettavaksi. B:n oikeudenkäyntikuluvaatimus ei siten perustunut aitoon maksuvelvollisuuteen.

Korkein oikeus katsoi, että vaatimus asiakirjojen esittämisestä koski asiaan vaikuttamatonta seikkaa eikä asiakirjoilla siten voinut olla merkitystä näyttönä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta ratkaistaessa. Asiassa ei ollut oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 40 §:n 1 momentin mukaisia edellytyksiä määrätä asiakirjoja tuotaviksi tuomioistuimeen.

OK 17 luku 8 §
OK 17 luku 40 § 1 mom

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Asian tausta ja vaatimus asiakirjojen esittämisestä Päijät-Hämeen käräjäoikeudessa

B haki 8.11.2023 käräjäoikeudessa takaisinsaantia 16.6.2017 annettuun yksipuoliseen tuomioon kuluttajaluoton velkomusta koskeneessa asiassa ja vaati tässä yhteydessä vastapuolena olevan A Oy:n velvoittamista korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa.

Asian valmistelun aikana A Oy vaati, että käräjäoikeus määrää B:n tuomaan oikeuteen muun ohella B:n ja tämän asiamiehen välillä laaditun, vireillä olevaa asiaa koskevan toimeksiantosopimuksen ja panttaussitoumuksen liitteineen ja ehtoineen kokonaisuudessaan. Yhtiö esitti, että B:n asiamiehen toimiston verkkosivujen perusteella B maksaisi palkkiota asiamiehelleen vain, mikäli hänen vaatimuksensa oikeudessa menestyisi. Tällöinkin palkkio olisi 33 prosenttia hänelle palautettujen varojen määrästä, ja oikeudenkäyntikululasku osoitettaisiin suoraan A Oy:n maksettavaksi. B:n oikeudenkäyntikululasku ei siten perustunut aitoon maksuvelvollisuuteen, vaan se oli laadittu ainoastaan vastapuolelle esittämistä varten.

B vastusti vaatimusta asiakirjojen esittämisestä. Perusteinaan hän esitti, että hänen käräjäoikeudelle toimittamastaan otteesta asiamiehen yleisistä sopimusehdoista ilmeni, että asiakkaan maksuvelvollisuus oli täysin tavanomainen. Mikäli B voittaisi oikeudenkäynnin, vastapuoli velvoitettaisiin korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Asiakas maksaisi oikeudenkäyntikulut siirtämällä vastapuolen maksettaviksi tuomitut kulut asiamiehelle, mikä oli vakiintunut ja hyväksytty tapa. Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden edellytyksenä ei ollut, että asiakas olisi maksanut laskun. Vaadituilla asiakirjoilla ei ollut merkitystä näyttönä.

Käräjäoikeuden päätös 20.6.2024

Käräjäoikeus katsoi, että A Oy:n väite siitä, että B:lle ei aiheutuisi oikeudenkäyntikuluja lainkaan hänen ja asiamiehen välisen toimeksiantosopimuksen ehtojen mukaan, oli muodostunut riitaiseksi. Käräjäoikeus piti ilmeisenä, että A Oy:n esitettäviksi vaatimilla oikeudenkäyntikuluja ja panttausta koskevilla sopimuksilla ja sitoumuksilla voi olla merkitystä näyttönä.

Käräjäoikeus määräsi B:n tuomaan tuomioistuimeen B:n ja tämän asiamiehen välillä laaditun, vireillä olevaa asiaa koskevan toimeksiantosopimuksen ja panttaussitoumuksen liitteineen ja ehtoineen kokonaisuudessaan.

Asian on ratkaissut käräjätuomari Samuli Niskanen.

Itä-Suomen hovioikeuden päätös 4.12.2024 nro 1020 5896

Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden päätöstä.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeudenneuvokset Eero Antikainen ja Heli Koivunen sekä asessori Jukka Oikarainen.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

B:lle myönnettiin valituslupa.

B vaati valituksessaan, että hovioikeuden päätös kumotaan ja A Oy:n vaatimus asiakirjojen esittämisestä hylätään.

A Oy vaati vastauksessaan, että valitus hylätään.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

1. B on käräjäoikeudessa hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon, joka oli annettu häntä vastaan kuluttajaluoton velkomusta koskeneessa asiassa, ja vaatinut tässä yhteydessä vastapuolena olevan A Oy:n (jäljempänä myös yhtiö) velvoittamista korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa.

2. A Oy on takaisinsaantiin vastatessaan muun ohella kiistänyt korvausvelvollisuutensa B:n oikeudenkäyntikuluista. Yhtiön mukaan B:lle ei tämän oikeudenkäyntiasiamiehen toimiston verkkosivujen perusteella aiheutunut asiassa oikeudenkäyntikuluja, sillä B:n voittaessa asian oikeudenkäyntikululasku osoitettaisiin suoraan yhtiön maksettavaksi. B:n hävitessä asian hän ei maksaisi palkkiota asiamiehelleen. B:n esittämä kululasku ei siten yhtiön mukaan perustunut aitoon maksuvelvollisuuteen, ja B:n kuluvaatimus oli siksi hylättävä. Tämän vuoksi yhtiö on vaatinut, että B määrätään tuomaan oikeuteen vireillä olevaa asiaa koskevat hänen ja asiamiehen väliset toimeksiantosopimus ja panttaussitoumus liitteineen ja ehtoineen kokonaisuudessaan.

3. B on kiistänyt yhtiön väitteen, ettei hänelle aiheutuisi oikeudenkäyntikuluja, sekä vaatimuksen asiakirjojen esittämisestä. Perusteenaan hän on esittänyt muun ohella, että esitettäviksi vaadituilla asiakirjoilla ei ollut asiassa näytöllistä merkitystä, ja vedonnut sopimuksessa noudatettaviin yleisiin sopimusehtoihin.

4. Hovioikeus on käräjäoikeuden ratkaisun pysyttäen määrännyt B:n toimittamaan käräjäoikeudelle A Oy:n vaatimat asiakirjat.

5. Korkeimman oikeuden ratkaistavana on kysymys siitä, onko asiassa edellytykset määrätä esitettäviksi vaaditut asiakirjat tuotavaksi tuomioistuimeen, ja erityisesti siitä, onko vaadituilla asiakirjoilla oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 40 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla merkitystä näyttönä asiassa.

Asiakirjan esittämisvelvollisuutta koskevat oikeusohjeet

6. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on velvollisuus muun ohella luovuttaa esine tai asiakirja tuomioistuimelle todisteeksi, jollei laissa toisin säädetä.

7. Saman luvun 40 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuin voi määrätä esineen tai asiakirjan tuotavaksi tuomioistuimeen, jos esineellä tai asiakirjalla voi olla merkitystä näyttönä. Korkein oikeus on oikeuskäytännössään todennut, että näytöllisen merkityksen kynnys on matala. Riittävää on, että todisteella saattaa olla näyttöarvoa jollekin asiassa merkitykselliselle ja näyttöä kaipaavalle seikalle. (KKO 2019:7, kohta 23 ja KKO 2025:62, kohta 14.)

8. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 8 §:n mukaan tuomioistuimen on evättävä muun ohella näyttö, joka koskee asiaan vaikuttamatonta seikkaa tai on muuten tarpeeton.

Oikeudellisen arvioinnin lähtökohdat

9. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä. Luvun 8 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan korvattavia oikeudenkäyntikuluja ovat oikeudenkäynnin valmistelusta ja asian tuomioistuimessa ajamisesta sekä asiamiehen tai avustajan palkkiosta aiheutuneet kustannukset. Luvun 14 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus on tehtävä ennen käsittelyn päättymistä. Vaatimuksessa on eriteltävä oikeudenkäyntikulujen määrä ja niiden perusteet.

10. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n perusteluiden mukaan oikeudenkäyntikulujen korvauksen tulee täysin vastata oikeudenkäynnin valmistelusta ja asian tuomioistuimessa ajamisesta sekä asiamiehen tai avustajan palkkiosta aiheutuneita kustannuksia. Edellytyksenä on, että nämä kustannukset kohtuuden mukaan ovat olleet aiheellisia asianosaisen oikeuden valvomiseksi. Korvattavina oikeudenkäyntikuluina on mainittu erikseen avustajan ja asiamiehen palkkio. (HE 191/1993 vp s. 16.)

11. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2025:25 (kohta 25) todennut, että oikeudenkäymiskaaren 21 luvun kulusäännösten soveltamista koskevassa oikeuskäytännössä ei yleensä ole annettu merkitystä sille, mikä taho asianosaisen kuluista tosiasiallisesti vastaa. Mainitussa ratkaisussa (kohta 26) oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:ää sovellettaessa ei otettu huomioon sitä, että kuluttajan asemassa olleen asianosaisen oikeudenkäyntikulut oli ilmoitettu maksettavaksi kokonaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenoista.

12. Ratkaisussa KKO 2008:55 (kohta 8) on todettu, ettei oikeudenkäyntikuluja koskevan korvausvelvollisuuden kohtuullistamista harkittaessa ollut merkitystä sillä, että oikeus oikeudenkäyntikulujen korvaukseen oli siirtynyt oikeusapulain 22 §:n nojalla oikeusavun saajalta valtiolle, vaan vaatimus kohtuullistamisesta tuli tältäkin osin ratkaista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 b §:n nojalla. Tätä säännöstä sovellettaessa asian hävinneen asianosaisen asemaa oli siten arvioitava suhteessa oikeudenkäynnin vastapuoleen eikä valtioon, jolle oikeus kulukorvaukseen oli siirtynyt. Korkein oikeus on lisäksi ratkaisussaan KKO 2002:71 katsonut, ettei kuluvastuun jakaantumista harkittaessa ollut merkitystä sillä, että asiassa kantajana ollut työntekijä oli ammattiliiton jäsenyyden perusteella oikeutettu saamaan liitolta oikeusapua.

Korkeimman oikeuden arviointi

13. Käsiteltävässä tapauksessa asiakirjojen esittämismääräyksen edellytysten kannalta olennaista on, voidaanko A Oy:n väittämillä B:n ja hänen asiamiehensä välisillä sopimusjärjestelyillä katsoa olevan merkitystä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun mukaista kulukorvausvelvollisuutta ratkaistaessa.

14. Korkein oikeus toteaa, että edellä kohdassa 9 selostettujen oikeudenkäymiskaaren säännösten sanamuodosta tai perusteluista ei ole luettavissa, että vastapuolen velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut rajoitettaisiin tilanteisiin, joissa jutun voittanut osapuoli olisi henkilökohtaisesti vastuussa asiamiehensä laskun maksamisesta. Kriteerinä oikeudenkäyntikuluja koskevan vaatimuksen hyväksymiselle on laskutettujen toimenpiteiden tarpeellisuus sekä kustannusten kohtuullisuus ja aiheellisuus asianosaisen oikeuksien valvomisen kannalta. Myöskään kohdissa 11 ja 12 selostetuissa Korkeimman oikeuden ratkaisuissa oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta ratkaistaessa merkitystä ei ole annettu sille, mikä taho asianosaisen oikeudenkäyntikuluista tosiasiallisesti vastaa.

15. Edellä todetun perusteella Korkein oikeus katsoo, että oikeudenkäyntiasiamiehelle suoritettavaa korvausta koskevilla sopimusjärjestelyillä ei lähtökohtaisesti ole merkitystä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta ratkaistaessa. Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudella on toisaalta käyttäytymistä ohjaava ja toisaalta korjaava vaikutus, ja tällaiset sopimusjärjestelyt saattavat osaltaan edistää myös oikeuden saatavuutta, eikä niihin senkään vuoksi ole syytä suhtautua kielteisesti. Korkein oikeus katsoo, että myöskään A Oy:n tässä asiassa väittämä B:n ja tämän asiamiehen välinen sopimusjärjestely ei vaikuta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun mukaiseen vastapuolen kulukorvausvelvollisuuteen.

16. Näillä perusteilla Korkein oikeus katsoo, että kysymyksessä olevien asiakirjojen esittämisvelvollisuutta koskeva vaatimus koskee oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua asiaan vaikuttamatonta seikkaa. Asiassa ei näin ollen ole tullut selvitetyksi, että vaadituilla asiakirjoilla eli toimeksiantosopimuksella tai panttaussitoumuksella voisi olla asiassa asiakirjan esittämismääräyksen antamisen edellyttämää merkitystä näyttönä. Vaatimus on siten tällä perusteella hylättävä.

Päätöslauselma

Hovioikeuden päätös kumotaan. A Oy:n vaatimus asiakirjojen esittämisestä hylätään.

Asian ovat ratkaisseet presidentti Tatu Leppänen sekä oikeusneuvokset Kirsti Uusitalo, Lena Engstrand, Juha Mäkelä ja Timo Ojala. Esittelijä Paula Klami-Wetterstein.

Lähde: Korkein oikeus.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 11.11.2025 S 17/2025/535 1040 0340

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Takaisinsaantihakemuksen peruutus – Yhtiön oman lakimiehen käyttö – Vastaajan peruutettua takaisinsaantihakemuksensa kantajan lausuman jälkeen käräjäoikeus oli katsonut vastaajan hävinneen asian ja määrännyt hänet korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden ratkaisua korvausvastuusta, mutta alensi kantajayhtiön asianosaiskulujen tuntipalkkion 80 euroon.

Kymenlaakson käräjäoikeus 25.4.2025 nro 1024 9139

Asia: Oikeudenkäyntikulut

Valitus

Valittaja on vaatinut, että hänet vapautetaan velvollisuudesta korvata B Oy:n (jäljempänä yhtiö) oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa tai että niiden määrää ainakin alennetaan 180 euroon, ja että yhtiö velvoitetaan korvaamaan Valittajan oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa korkoineen kuukauden

kuluttua käräjäoikeuden ratkaisun antamisesta lukien ja oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden päätöksen antamisesta.

Käräjäoikeus on ratkaissut oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden virheellisesti. Vaikka Valittaja on peruuttanut takaisinsaantihakemuksensa, hänellä ei ole velvollisuutta korvata yhtiön oikeudenkäyntikuluja. Valittaja on ennen takaisinsaantihakemuksen vireilletuloa 5.12.2024 pyytänyt yhtiöltä tietoa siitä, onko hänelle annettu yksipuolinen tuomio tiedoksi. Yhtiö ei ole kuitenkaan kohtuullisessa ajassa vastannut Valittajan tiedusteluun. Yhtiö on pitkittänyt tiedon antamista ja antanut tiedon vasta 17.1.2025 eli sen jälkeen, kun Valittaja on ehtinyt laittaa takaisinsaantihakemuksen vireille. Yhtiö on menettelyllään toiminut vastoin hyvää perintätapaa ja vastoin kilpailuja kuluttajaviraston sekä aluehallintoviraston antamia ohjeita. Tällaisessa tilanteessa on kuluttajansuojaoikeuden vastaista velvoittaa kuluttaja korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikuluja.

Lisäksi oikeudenkäyntikulujen korvausvastuu johtaa siihen, että kuluttajalla ei ole käytettävissään oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ja tehokkaita oikeussuojakeinoja, mikäli yhtiön tarpeelliseksi ja kohtuulliseksi oikeudenkäyntikulujen määräksi hyväksytään noin neljä kertaa suurempi määrä kuin mitä yhtiölle on todellisuudessa aiheutunut. Tässä tapauksessa yhtiölle ei ole aiheutunut oikeudenkäyntikuluvaatimuksen suuruista kustannusta. Yhtiö on ainoastaan ehtinyt saada tiedoksi Valittajan takaisinsaantihakemuksen ja sen oma toimihenkilö on hoitanut asiaa. Tästä huolimatta laskuerittelyyn sisältyvä tuntihinta 230 euroa vastaa ulkopuoliselta lakitoimistolta ostettavaa palvelua. Hyväksyttävä tuntihinta sivukuluineen on 60 euroa ja hyväksyttävä tuntimäärä on kolme tuntia.

Valittaja on valituksessaan lisäksi pyytänyt hovioikeutta siirtämään korkeimman oikeuden ratkaistavaksi seuraavat ennakkopäätöskysymykset:

- Kun kuluttaja velvoitetaan korvaamaan kantajan tarpeelliset ja kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, onko korvausperusteena kantajalle todellisuudessa aiheutuneet kulut?
- Tekeekö kansallinen nyt käsillä olevan kaltainen ratkaisukäytäntö kuluttajan oikeuksiin pääsystä tehokkuusperiaatteen vastaisesti suhteettoman vaikeaa tai peräti estää oikeuksiin tosiasiallisen pääsyn?

Vastaus

B Oy (jäljempänä yhtiö) on vastustanut muutosvaatimuksia. Yhtiö on myös vastustanut Valittajan pyyntöä siirtää korkeimman oikeuden ratkaistavaksi esittämänsä ennakkopäätöskysymykset. Yhtiö on vaatinut, että Valittaja velvoitetaan korvaamaan sille hovioikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut korkoineen.

Käräjäoikeus on ratkaissut asian oikein. Valittaja on laittaessaan vireille takaisinsaantihakemuksen ottanut tietoisen riskin siitä, että yksipuolinen tuomio on jo mahdollisesti annettu hänelle tiedoksi, ja että hän saattaa joutua peruuttamaan takaisinsaantihakemuksensa. Valittaja on sittemmin peruuttanut takaisinsaantihakemuksensa ja hävinnyt asian, minkä vuoksi hän on velvollinen korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut. Tältä osin ei ole miltään osin kysymys kuluttajansuojan toteutumisesta.

Yhtiöllä on oikeus saada Valittajalta sille oman lakimiehen käytöstä aiheutuneet ja yhtiön käräjäoikeudelle toimittamasta laskuerittelystä ilmenevät konkreettiset oikeudenkäyntikulut täysimääräisenä. Kysymys on yhtiölle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista eikä asianosaiskuluista. Oikeuskäytännössä vastaavanlaisissa asioissa ei ole ollut merkitystä sillä, onko kysymys yhtiön omasta vai ulkopuolisesta asiamiehestä. Lisäksi 230 euroa on yleisesti hyväksytty kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi. Asiassa ei ole perustetta alentaa oikeudenkäyntikulujen määrää.

Hovioikeuden ratkaisu

Ennakkopäätöskysymys

Ennakkopäätöskysymystä koskevan oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n 1 momentin mukaan käräjäoikeus tai hovioikeus voi päätöksellään siirtää korkeimman oikeuden ratkaistavaksi kysymyksen, joka koskee lain soveltamista sen käsiteltävänä olevassa asiassa. Saman pykälän 2 momentin mukaan ennen päätöksen tekemistä asianosaisille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kysymyksen saa siirtää vain erityisestä syystä, jos joku asianosaisista vastustaa siirtämistä. Hovioikeus ei saa siirtää kysymystä muutoksenhakuasteena käsittelemässään asiassa, jos joku asianosaisista vastustaa siirtämistä.

Valittaja on pyytänyt hovioikeutta siirtämään korkeimman oikeuden ratkaistavaksi kaksi ennakkopäätöskysymystä. Ennakkopäätöskysymykset on esitetty hovioikeudessa muutoksenhakuasteena käsiteltävänä

olevassa asiassa. Koska Valittajan vastapuolena oleva yhtiö on vastustanut siirtämistä, hovioikeus ei saa siirtää kysymyksiä korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.

Tämän vuoksi hovioikeus hylkää Valittajan pyynnön.

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Oikeusohjeita

Asiaan sovellettavia oikeusohjeita on selostettu käräjäoikeuden tuomion sivulla 8.

> KO s. 8: Perustelut
> Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.
> Saman luvun 7 §:n 2 momentin mukaan jos asian käsittely jätetään sillensä sen vuoksi, että asianosainen on peruuttanut kanteensa, hänen on korvattava vastapuolensa kulut, jollei ole erityistä syytä määrätä korvausvelvollisuudesta toisin.
> Saman luvun 8 §:n 1 momentin mukaan korvattavia oikeudenkäyntikuluja ovat oikeudenkäynnin valmistelusta ja asian tuomioistuimessa ajamisesta sekä asiamiehen tai avustajan palkkiosta aiheutuneet kustannukset. Korvausta suoritetaan myös oikeudenkäynnin asianosaiselle aiheuttamasta työstä ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvästä menetyksestä."

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n esitöiden (HE 107/1998 vp, s. 19) mukaan korvattaviin oikeudenkäyntikuluihin luetaan myös oikeudenkäynnin asianosaiselle aiheuttama työ ja menetys. Asianosaiselle itselleen suoritettavan oikeudenkäyntikulujen korvauksen tulee kuitenkin olla poikkeuksellista. Se ei saa olla korvaus oikeudenkäyntiin osallistumisesta tai siihen valmistautumisesta aiheutuvasta tavanomaisesta vaivannäöstä. Asianosaiselle itselleen työstä määrättävä korvaus tulee rajoittaa lähinnä tilanteisiin, joissa asianosainen itse on ammattitaitonsa tai erityisosaamisensa perusteella tehnyt sellaisia oikeudenkäynnin kannalta välttämättömiä paljon aikaa vaatineita toimenpiteitä, jotka jonkun muun suorittamina olisivat myös asiamiehen tai avustajan laskuttamia kulueriä.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että korvaus työstä ei ole korvaus suoranaisesta taloudellisesta menetyksestä vaan korvaus asianosaisen itsensä omassa asiassaan erityisosaamiseensa liittyvästä merkittävästä työpanoksesta oikeudenkäyntiin liittyen. Oikeushenkilön puolesta työn on voinut tehdä joku henkilökuntaan kuuluva. Korvauksen tuomitseminen ei edellytä, että työn tekemisestä olisi aiheutunut asianosaiselle suoranaista taloudellista menetystä. Näin myös vapaa-aikana tehty työ voi tulla korvattavaksi. Käytännössä oman työn korvauksessa on käytetty hyvin pientä tuntiveloitusta. Vaikka oma työ ei saa olla mikään ansaintakeino, korvausta siitä määrättäessä tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota myös siihen, mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan. (Oikeudenkäyntikulut, Helsingin hovioikeuden laatuhanke 2011, s. 42–43 ja mm. Helsingin HO 12.5.2015 nro 735, Turun HO 24.11.2015 nro 15/150384, Helsingin HO 11.10.2018 nro 1309 ja Vaasan HO 14.11.2018 nro 18/149271)

Oikeudenkäyntikulujen korvausvastuu

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden perustelut ja lopputuloksen siltä osin kuin se on katsonut, että Valittaja on hävinnyt asian käräjäoikeudessa peruutettuaan takaisinsaantihakemuksensa, ja että hän on velvollinen korvaamaan yhtiölle käräjäoikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Oikeudenkäyntikulujen määrä

Tarpeellisista toimenpiteistä johtuvien ja kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen määrän osalta hovioikeus lausuu seuraavaa.

Tässä asiassa Valittaja on toimittanut takaisinsaantihakemuksen käräjäoikeuteen 13.1.2025, jolloin asia on tullut vireille.

Takaisinsaantihakemuksen johdosta käräjäoikeus on lähettänyt yhtiölle vastauspyynnön, jonka yhtiö on saanut 17.1.2025. Yhtiö ei ole ehtinyt antaa käräjäoikeudelle vastausta, koska Valittaja on peruuttanut takaisinsaantihakemuksensa vielä samana päivänä. Valittajalla on samaan aikaan ja samaa yhtiötä vastaan ollut vireillä kaksi muutakin takaisinsaantihakemusta, joista käräjäoikeus on lähettänyt vastauspyynnöt samalla kertaa, ja jotka on samalla kertaa peruutettu. Tämän jälkeen kysymys on ollut enää oikeudenkäyntikuluista. Yhtiö on toimittanut samansisältöiset lausumat ja laskuerittelyt kaikissa kolmessa asiassa. Käräjäoikeus on laatinut asioissa yhteisen yhteenvedon ennen ratkaisujen tekemistä.

Ennen asian vireilletuloa Valittajan avustaja on ollut ollut yhteydessä yhtiöön, ja tällöin on ollut kysymys lähinnä sovintoehdotuksesta, yksipuolisen tuomion tiedoksiantopäivän selvittämisestä ja laskelman laatimisesta. Laskusta ilmenee, että näihin liittyviä toimenpiteitä on ajalta 5.12.2024 - 16.1.2025 yhteensä 6 tuntia. Takaisinsaantihakemuksen vireilletulon jälkeen laskusta ilmeneviä toimenpiteitä on yhteensä 3,75 tuntia, ja nämä muodostuvat sähköpostin lähettämisestä Valittajan

avustajalle, käräjäoikeuden viestin ja lausumapyynnön vastaanottamisesta ja niihin tutustumisesta, asiaan perehtymisestä, oikeudenkäyntikuluvaatimuksen laatimisesta ja loppu-töistä. Laskusta ilmenee, että tuntiveloitus 230 euroa perustuu lakimiespalkkioon. Laskuun sisältyvien toimenpiteiden yhteismäärä on 9,75 tuntia ja laskun yhteismäärä on ollut 2.242,50 euroa. Lisäksi yhtiö on antanut käräjäoikeuden laatiman yhteenvedon johdosta lausuman, johon on lopullisen oikeudenkäyntikuluvaatimuksen määrän 3.162,50 euron perusteella käytetty aikaa neljä tuntia.

Hovioikeus katsoo, että ennen asian vireilletuloa Valittajan yhteydenotosta aiheutuneet toimenpiteet kuuluvat perintätoimintaa harjoittavan yhtiön normaaliin toimintaan eikä niitä ole katsottava oikeudenkäyntiin valmistautumisesta johtuviksi toimenpiteiksi tilanteessa, jossa on jo annettu lainvoimaiseksi osoittautunut yksipuolinen tuomio. Sen sijaan takaisinsaantihakemuksen vireilletulon jälkeen kysymys on ollut, oikeudenkäyntikuluvaatimuksen laatimista lukuun ottamatta, oikeudenkäyntiin liittyvistä toimenpiteistä. Arvioidessaan kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen määrää hovioikeus on ottanut huomioon, että asioissa on ollut kysymys kolmesta lähes samanlaisesta asiasta, ja että yhtiö on saanut ajallista hyötyä tekemällä niissä samansisältöiset toimenpiteet ja kirjelmät. Näillä perusteilla hovioikeus hyväksyy yhtiön yksin tämän asian hoitamisen edellyttämiksi tarpeellisiksi toimenpiteiksi kolme tuntia.

Arvioidessaan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen kohtuullista tuntipalkkion määrää hovioikeus on ottanut huomioon seuraavaa. Yhtiö on hoitanut itse näitä asioita ja näin ollen kysymys on yhtiön omista asianosaiskuluista. Yhtiölle aiheutunut kulu on ollut sen oman lakimiehen tähän asiaan käyttämä työpanos. Kun otetaan huomioon yhtäältä asian laatu ja toisaalta myös se mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan, hovioikeus enemmän selvityksen puuttuessa arvioi tässä asiassa kohtuulliseksi tuntipalkkion määräksi 80 euroa. Näin ollen hyväksyttävä yhtiön tarpeellisista toimenpiteistä johtuva kohtuullinen oikeudenkäyntikulujen määrä on tässä asiassa yhteensä 240 euroa.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Valittajan ensisijainen vaatimus on hylätty. Toisaalta Valittajan toissijainen vaatimus on pääosin hyväksytty ja hän voittaa määrällisesti paljon. Tässä tilanteessa hovioikeus katsoo, että asiassa on peruste velvoittaa yhtiö korvaamaan kaksi kolmasosaa Valittajan hovioikeudessa aiheutuneista tarpeellisista toimenpiteistä johtuneista kohtuullisista oikeudenkäyntikuluista.

Valittaja on toimittanut yhden yhteisen laskun asioissa S 17/2025/534–536. Laskuun sisältyy toimenpiteitä 7,25 tunnilta, joista 7 tuntia on laskutettu 285 euron tuntihinnalla ja 0,25 tuntia 142,50 euron tuntihinnalla. Lisäksi laskuun on sisältynyt 610 euron oikeudenkäyntimaksu.

Yhtiö on paljoksunut Valittajan avustajan laskua siltä osin kuin ajankäyttö on ylittänyt 7 tuntia ja siltä osin kuin tuntipalkkio ylittää 230 euroa. Hovioikeus katsoo, että Valittajan avustajan laskusta ilmeneviin toimenpiteisiin käytetty aika on ollut tarpeen asian hoitamiseksi. Ottaen huomioon asian laadun kohtuullisena tuntiveloituksena voidaan näissä nyt kysymyksessä olevissa asioissa pitää yhtiön määrältään oikeaksi myöntämää 230 euroa ja siltä osin, kun valitukselle on pyydetty lisäaikaa, puolta tästä määrästä.

Päätöslauselma

Muutokset käräjäoikeuden tuomioon:

Valittaja velvoitetaan korvaamaan B Oy:lle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeuden tuomitseman 3.162,50 euron asemesta 240 euroa käräjäoikeuden tuomitsemine korkoineen.

Muilta osin käräjäoikeuden ratkaisua ei muuteta.

B Oy velvoitetaan korvaamaan Valittajalle hovioikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista tässä asiassa 592,58 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden päätöksen antamispäivästä.

Lähde: Edilex uutiset 12.11.2025, toim. Jani Surakka.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 13.11.2025, H V. WESTSTAR OY, S 16/2025/2156 1040 1442

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 22.8.2025 nro 1033 4632

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Asian käsittely hovioikeudessa

Valitus

H vaatinut, että kanne hylätään ja WestStar Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa korkoineen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 5 §:n mukaan valittaja tarvitsee asiassa jatkokäsittelyluvan. [...]

Hovioikeus on tutkinut perusteet jatkokäsittelyluvan myöntämiselle. Aihetta luvan myöntämiselle ei ole.

Päätöslauselma

Jatkokäsittelylupaa ei myönnetä. Käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Terhi Mattila
Hovioikeudenneuvos Minna Ihonen
Asessori Totti Hämäläinen
Ratkaisu on yksimielinen.

Asian käsittely käräjäoikeudessa

H:n takaisinsaantihakemus

Vaatimukset

H on vaatinut, että Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden antama yksipuolinen tuomio kumotaan kannekohtien 7–15 osalta.

Lisäksi H on vaatinut, että WestStar Oy velvoitetaan korvaamaan H:lla asiassa olleet oikeudenkäyntikulut 5.477,60 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua käräjäoikeuden tuomion antamisesta lukien.

Perustelut

WestStar Oy ei ollut oikeutettu luottokustannuksiin H:lle myönnettyjen luottojen osalta.

Luotonmyöntäjä oli laiminlyönyt velvollisuutensa arvioida H:n luotokelpoisuutta kulutusluottodirektiivin ja kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n edellyttämällä tavalla. Luotonmyöntäjä ei myöskään ollut toiminut kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n edellyttämällä tavalla. Näin ollen luotonmyöntäjällä ei ole oikeutta luoton kustannuksiin, vaan ainoastaan luoton pääomaan.

Myönnettyjen luottojen luottoehdot eivät olleet sopimusehtodirektiivin edellyttämällä tavalla selkeitä ja ymmärrettäviä. Näin ollen luotonmyöntäjällä ei ole oikeutta luoton kustannuksiin.

H:lle myönnetyn luoton korkoa on pidettävä kohtuuttomana. Luoton todellinen vuosikorko on ollut moninkertainen korkokattosäännöksen enimmäiskorkoon nähden. Luottokustannukset muodostuvat kuluttajan kannalta suhteettoman suuriksi ja kohtuuttomiksi. Tämän vuoksi luotomyöntäjällä ei ole oikeutta luottokustannuksiin. Luotonmyöntäjä oli ilmoittanut Suomilimiitti-lainan todelliseksi vuosikoroksi 163,98 prosenttia ja Ekstraluotto-lainan todelliseksi vuosikoroksi 238,71 prosenttia.

WestStar Oy:n vastaus takaisinsaantihakemukseen

Vaatimukset

WestStar Oy on hyväksynyt H:n takaisinsaantihakemuksen kannekohtien 8 ja 12 osalta. Muilta osin WestStar Oy on vaatinut, että H:n takaisinsaantihakemus hylätään.

WestStar Oy on lisäksi vaatinut, että H velvoitetaan suorittamaan sillä asiassa olleet oikeudenkäyntikulut 400 euroa.

Perusteet

Luottojen korot eivät olleet olleet kohtuuttomia. H:n hakiessa luottoja hänelle oli selkeästi ja ymmärrettävästi ilmoitettu kaikki luotoista aiheutuvat kustannukset. Lisäksi kaikki luottoasiakirjat (luottosopimus, luoton yleiset sopimusehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot) oli annettu H:lle tiedoksi pysyvällä tavalla lainapalvelussa pdf-muodossa sekä sähköpostitse. Luottojen sopimusehdot eivät ole miltään osin luoton myöntämishetkellä voimassa olleen lainsäädännön vastaisia tai kohtuuttomia. H oli lukenut ja nimenomaisesti hyväksynyt luottojen sopimusehdot ennen luottohakemuksen lähettämistä ja ehtoihin sitoutumista.

WestStar Oy oli oma-aloitteisesti jo hyvittänyt takaisinsaantihakemuksen kohteena olevien luottojen kustannukset ja perintäkulut. Ulosottolaitoksen määräämän maksukiellon mukaisesti WestStar Oy oli palauttanut luottosopimuksen perusteella maksetut korot ja muut luottokustannukset 21.12.2023 yhteensä 705,29 euroa ulosottolaitoksen tilille ja perunut täytäntöönpanon ulosotosta.

H ei ollut ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä tiedustellut WestStar Oy:n käsitystä asian sovinnollisesta ratkaisemisesta. Mikäli H olisi tiedustellut asiaa WestStars Oy:ltä olisi hän tullut tietoiseksi siitä, että oikeudenkäynnin vireille saattaminen on tarpeetonta.

Oikeudenkäyntikulut

H oli aiheuttanut tarpeettoman oikeudenkäynnin, koska WestStar Oy olisi ollut valmis sopimaan asian. Tämän vuoksi H tulee velvoittaa suorittamaan WestStar Oy:lle sillä asiassa olleet oikeudenkäyntikulut.

WestStar Oy on paljoksunut H:n oikeudenkäyntikuluvaatimusta. H:n takaisinsaantihakemus oli hänen asiamiehensä käyttämän peruspohjan mukainen eli sen tekemiseen ei ollut voinut mennä yli kolmea tuntia. Kohtuullisena tuntiveloituksen määränä voidaan pitää 200–250 euroa.

H:n lausuma

WestStar Oy on lausumassaan ilmoittanut palauttaneensa luottokustannuksia yhteensä 705,29 euroa. WestStar Oy ei ollut ilmoittanut tästä H:lle. WestStar Oy ei myöskään ole toimittanut asiasta mitään selvitystä. Mikäli WestStar Oy:n väittämä pitää paikansa, oli se palauttanut H:lle varoja vasta takaisinsaantihakemuksen jättämisen jälkeen. Ilman oikeudellisia toimia WestStar Oy ei olisi palauttanut luottokustannuksia.

Yksipuolinen tuomio on täytäntöönpanokelpoinen ulosottoperuste. H:n oikeusturva edellyttää, että virheellinen yksipuolinen tuomio kumotaan. Yksipuolinen tuomio aiheuttaa maksuhäiriömerkinnän, jolla on runsaasti arkea haittaavia seurauksia. Mikään ei myöskään estä WestStar Oy:tä laittamasta yksipuolista tuomiota toistamiseen ulosottoon, mikäli se jäisi pääoman, tai joltain muilta osin voimaan.

H on maksanut lainvastaisia luottokustannuksia enemmän kuin mitä kantaja on vaatinut häneltä kokonaisuudessaan maksettavaksi. H ei ole siten enää mitään velkaa kantajalle.

Oikeudenkäyntikulut

H on kiistänyt WestStars Oy:n oikeudenkäyntikulut perusteeltaan ja määrältään. H on voittanut asian riitautetulta osiltaan kokonaan. WestStars Oy:lle ei siten ole perustetta oikeudenkäyntikuluille.

WestStars Oy:n kuluissa on kysymys asianosaiskuluista. Oikeuskäytännön linjan mukaisesti asianosaiskuluja ei korvata. WestStars Oy:n vaatimien kulujen määrä on myös yksilöimättömänä hylättävä.

WestStar Oy:n lausuma

WestStar Oy:n kanne perustui H:n ja J.W.-Yhtiöt Oy:n välisiin luottosopimuksiin koskien Suomilimiitti-tililuottoa ja Ekstraluotto-tililuottoa.

Suomilimiitti-tililuotto

H:lle oli 3.3.2018 myönnetty 2.000 euron jatkuva luottolimiitti. Vaatimuskohdassa 7 oli vaadittu pääomaa 2.300 euroa sisältäen H:n nostamaa maksamatonta luottoa 2.000 euroa ja nostoprovisiota 300 euroa. Nostoprovisio perustui luoton sopimusehtoihin ja se oli 15 prosenttia nostetusta summasta. Luoton kuluttajansuojalain mukaisesti laskettu todellinen vuosikorko oli 163,97 euroa.

Ekstraluotto-tililuotto

H:lle oli 7.4.2018 myönnetty 2.100 euron jatkuva luottolimiitti. Vaatimuskohdassa 11 vaadittu pääoma 2.499 euroa oli sisältänyt H:n nostamaa, maksamatonta luottoa 2.100 euroa ja nostoprovisiota 399 euroa. Nostoprovisio perustui luoton sopimusehtoihin ja se oli 19 prosenttia nostetusta summasta. Luoton kuluttajansuojalainmukaisesti laskettu todellinen vuosikorko oli 238,71 euroa.

H ei ollut tehnyt edellä mainittuihin luottoihin suorituksia luottosuhteen eikä vapaaehtoisen perinnän aikana.

Kantaja on vaatinut luottojen pääomille viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 2 momentin nojalla 49 prosenttia Suomilimiitti-tililuotolle 31.8.2018 ja Ekstraluotto-tililuotolle 8.9.2018 lukien 180 vuorokauden ajan, jonka jälkeen viivästyskorkoa on vaadittu korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisesti. Kantaja on vaatinut kuluttajamyönteisellä tavalla matalampaa viivästyskorkoa kuin mitä luottokorko on ollut. Viivästyskoron määrä on ilmoitettu luottojen kaikissa luottoasiakirjoissa.

Vaatimuskohdissa 9, 10, 13 ja 14 vaaditut kulut perustuvat J.W.-Yhtiöt Oy:n ja Perintätoimisto Kallio Oy:n tekemiin perintätoimiin. Suoritetut perintätoimenpiteet ja niistä aiheutuneet kulut ovat saatavien perinnästä annetun lain sekä hyvän perintätavan mukaisia. Luotot olivat olleet kokonaan maksamatta, joten perintä oli ollut tarpeellista. Perittävät saatavat ovat aiheellisia, eivätkä ne ole miltään osin perusteettomia tai

lainvastaisia. Maksukehotukset ja perintäkirjeet oli lähetetty postitse H:n väestöreksiterin mukaiseen kotiosoitteeseen.

Luotonhakuprosessi ja luottoasiakirjat

Luottoehdot, eli luottosopimus, luoton yleiset sopimusehdot sekä Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot, oli toimitettu H:lle kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n mukaisella tavalla, kun ne oli toimitettu H:lle lainapalvelussa pdf-muodossa ja lisäksi H oli nimenomaisesti hyväksynyt luottoehdot luottoa hakiessaan.

H oli hakenut luotot luotonantajan tarjoamista lainapalveluista. Luoton yleiset ehdot olivat olleet kaikille luettavissa lainasivustolla ja lisäksi luoton kustannukset eli nostoprovisio ja luottokorko oli kerrottu sivuston etusivulla. Luoton hakeminen oli aloitettu Henkilö- ja yhteystiedot lomakkeella, jossa luoton yleiset sopimusehdot olivat tulleet asiakkaan hyväksyttäviksi ensimmäisen kerran. Hakemuksen seuraavaan vaiheeseen ei ollut voinut siirtyä sopimusehtoja lukematta ja niitä hyväksymättä.

Tämän jälkeen asiakas siirtyi sivulle, jossa hänen oli tullut ilmoittaa tiedot asumismuodostaan, työsuhteestaan ja tuloistaan, sekä lähettää tai liittää tulotodiste. Seuraava sivu oli varsinainen Lainahakemus-sivu, jossa asiakas oli valinnut nostettavan summan sekä hyväksynyt luoton yleiset sopimusehdot sekä vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot. Yleiset sopimusehdot sekä Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot olivat luettavissa, ladattavissa ja tulostettavissa pdf-muodossa lainapalvelun Lainahakemus-sivulla ja ne oli esitetty selkeästi havaittavissa olevalla tavalla.

Lainahakemusta ei voinut lähettää sopimusehtoja ja Vakiomuotoisia eurooppalaisia kuluttajaluottotietoja hyväksymättä. H:lle annetuissa luottosopimusehdoissa sekä Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa H:lle oli ilmoitettu luoton kustannukset, nostoprovision ja luottokoron määrä, niiden lisääminen osamaksusaldoon, sen erääntyminen maksettavaksi sekä ehdot korot ja viivästyskoron kertymisestä sekä erääntymisestä maksettavaksi. Luottokustannuksissa H:lle oli lisäksi ilmoitettu kuluttajansuojalain edellyttämällä tavalla ja havainnollista esimerkkilaskelmaa apuna käyttäen todellinen vuosikorko, jonka oli kerrottu olevan Suomilimiitti-tililuotolla 163,97 prosenttia ja Ekstraluotto-tililuotolla 238,71 prosenttia. Luottosopimuksen ehdot oli laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, eivätkä ne olleet miltään osin kohtuuttomia. Sopimusehdoissa oli käytetty selkää kieltä ja ilmaisuja, ja niistä oli käynyt ilmi luoton todelliset kustannukset.

Luottokustannukset

Luottojen luottokustannukset eivät olleet olleet kohtuuttomia eivätkä luottoehdot olleet olleet epäselviä. Luoton ennakkotiedoissa oli kerrottu kaikki luotosta aiheutuvat kustannukset sekä luoton kuluttajansuojalain mukaisesti laskettu todellinen vuosikorko selvällä ja ymmärrettävällä tavalla. Luoton kustannukset eivät olleet kohtuuttomia, perusteettomia eivätkä lainvastaisia. Mitään luottokustannuksia ei myöskään ollut jätetty ilmoittamatta.

Luottokoroksi oli johdonmukaisesti ja saman määräisenä ilmoitettu luottokorko kummassakin luotossa 106,80 prosenttia ja nostoprovision (Suomilimiitti-luotossa 15 prosenttia, Ekstraluottotililuotossa 19 prosenttia) ja todellinen vuosikorko. Luottokoron sekä nostoprovision määrä oli ilmoitettu asiakkaalle luottoasiakirjojen lisäksi myös lainapalvelussa jokaista uutta nostoa tehtäessä. Luoton todelliseen vuosikorkoon sisältyi luoton nostoprovisio ja luottokorko. Luotolla ei ollut muita kustannuksia eikä mitään kuluja ollut jätetty ilmoittamatta. Luottoehdoissa todetaan lisäksi selkeästi, että korkoa on maksettava koko erääntyneelle osamaksusaldolle, ja että tähän saldoon sisältyy nostetun luoton määrä, luoton nostamisesta aiheutuneet nostoprovisiot ja kertynyt kuukausikorko. Myös koron laskeminen luottokorolle ja nostoprovisiolle oli selkeästi ja ymmärrettävästi ilmaistu. Luottokustannukset eivät olleet voineet jäädä H:lle epäselviksi.

Käräjäoikeuden ratkaisu

Perustelut

Sopimusehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

Kantaja oli 3.3.2018 myöntänyt H:lle 2.000 euron suuruisen jatkuvan toistaiseksi voimassa olevan luoton (Suomilimiitti) ja 7.4.2018 toistaiseksi voimaissa olevan 2.100 euron suuruisen luoton (Ekstraluotto). H on katsonut, että luottosopimuksen ehdot ovat olleet epäselvät ja luottokustannukset kohtuuttomat.

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) koskee sellaisia elinkeinonharjoittajan

ja kuluttajan välisiä sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu. Sopimusehtodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Sopimusehtodirektiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.

Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksen mukaan sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastikkeena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkäesti ja ymmärrettävästi. Luottokorko kuuluu sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin sopimuksen olennaisiin ehtoihin. Suomen kansallinen kuluttajansuojalaki ei sisällä tällaista kohtuuttomuuden arvioinnin rajausta, vaan kaikki sopimusehdot voivat olla arvioinnin kohteena.

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n (1259/1994) mukaan, jos tässä laissa tarkoitetun sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olojen muuttuminen ja muut seikat. Pykälän 2 momentin mukaan, jos 1 momentissa tarkoitettu ehto on sellainen, että sopimuksen jättäminen voimaan muilta osin muuttumattomana ei ole ehdon sovittelun vuoksi kohtuullista, sopimusta voidaan, jollei 2 §:stä muuta johdu, sovitella muiltakin osin tai se voidaan määrätä raukeamaan.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 2 §:ssä on säädetty, että jos 1 §:ssä tarkoitettu sopimusehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on 1 §:ää sovellettaessa noudattava tässä pykälässä säädettyjä rajoituksia. Jos ehto sopimusta tehtäessä valinneissa olosuhteissa on ollut kohtuuton, ei ehdon kohtuuttomuutta myöhemmin arvioitaessa saa kuluttajan vahingoksi ottaa huomioon olosuhteiden muuttumista. Pykälän 3 momentin mukaan, jos ehdon sovittelu tai sen jättäminen huomioon ottamatta koske sellaista ehtoa, joka hyvän tavan vastaisesti johtaa osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavaan epätasapainoon kuluttajan vahingoksi, sopimusta ei voida sovitella muilta osin. Tällöin sopimus jää voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se sellaisenaan voi pysyä voimassa.

Kuluttajansuolain 7 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan luotonantajan on hyvissä ajoin ennen luottosopimuksen tekemistä annettava kuluttajalle "Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot" -lomaketta käyttäen tiedot muun muassa luottokustannuksista. Ennakkotiedoista ja lomakkeesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista (789/2010), jonka 5 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan kuluttajansuojasopimuksessa on mainittava kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä, luoton todellinen vuosikorko ja kaikki koron laskemisessa käytetyt oletukset luottosopimuksen tekohetkellä.

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentin (746/2010) mukaan luottokustannuksilla tarkoitetaan kyseisessä luvussa luotonantajan tiedossa olevien, kuluttajaluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää. Pykälän 3 momentin mukaan todellisella vuosikorolla tarkoitetaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen. Todellisen vuosikoron laskemistavasta ja laskennassa käytettävistä oletuksista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta annetun oikeusministeriön asetuksen (1123/2016, jäljempänä vuosikorkoasetus) 3 §:n 3 momentin mukaan todellista vuosikorkoa laskettaessa on tarvittaessa käytettävä liitteen II osassa mainittuja lisäoletuksia. Asetuksen liitteen II osan 1 kohdassa on täsmennetty, että jos kuluttaja saa luottosopimuksen perusteella päättää luoton nostoista, luoton kokonaismäärä katsotaan nostettavan kerralla ja välittömästi. Liitteen 6 b ja 6 c kohtien mukaan, jos kyse on toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, joka ei ole säännöksessä mainittuihin poikkeuksiin kuuluva luotto, oletetaan, että luotto on myönnetty vuodeksi ensimmäisestä nostosta ja jäljellä oleva luoton pääoma ja luottokustannukset tulevat kuluttajan viimei-

sellä maksuerällä kokonaan maksetuiksi. Lisäksi vuosikoron laskemisessa oletetaan, että kuluttaja maksaa luoton pääoman takaisin saman määräisinä kuukausierinä, joista ensimmäinen maksetaan kuukauden kuluttua ensimmäisen noston määräpäivästä, tai jos pääoma on maksettava takaisin kerralla kokonaisuudessaan kunkin laskutusjakson aikana, kuluttajan myöhemmin tekemien nostojen ja koko pääoman takaisinmaksun oletetaan tapahtuvan yhden vuoden kuluessa, ja luottokustannukset huomioidaan kyseisten nostojen ja pääoman takaisinmaksujen mukaisesti ja luottosopimuksessa sovitulla tavalla.

Suomilimiitti-luotto

Luottosopimuksesta ilmenee, että kantaja ja H ovat 3.3.2018 sopineet tililuotosta. Luottosopimuksen sopimusehtojen mukaan tililuoton kokonaisluottolimiitti on 2.000 euroa ja luotonsaaja on oikeutettu vapaasti tekemään nostoja tililleen luottolimiitin puitteissa. Luottosopimuksen sopimusehtojen kohdassa 5 kerrotaan luoton kustannuksista ja takaisinmaksusta. Sen mukaan luotonsaaja maksaa luottoa käyttäessään nostoprovision, joka on 15 prosenttia kulloinkin nostettavasta summasta. Uuden asiakkaan ensimmäisestä nostosta ei veloiteta nostoprovisiota, kun noston summa on 10–1.000 euroa. Sopimusehtojen mukaan luoton takaisinmaksu tapahtuu kuukausierissä. Luoton minimilyhennys on 12,5 prosenttia laskutushetken avoinna olevasta saldosta, kuitenkin aina vähintään 50 euroa. Sopimusehtojen mukaan nostot ja nostoprovisiot ovat korottomia niiden laskutusta seuraavaan eräpäivään saakka. Erääntyneelle osamaksusaldolle luotonsaaja on velvollinen maksamaan luottosopimuksen mukaisesti 8,9 prosentin kuukausikoron, joka vastaa 106,8 prosentin nimellistä vuosikorkoa. Saldon sisältyy nostetun luoton määrä, luoton nostamisesta aiheutuneet nostoprovisiot ja kertynyt kuukausikorko. Kuukausikorko lasketaan todellisten päivien mukaan. Korotonta maksuaikaa on keskimäärin 45 päivää. Sopimusehdoissa ilmoitetaan edelleen, että kuluttajansuojalain mukainen todellinen vuosikorko 2.000 euron luotolle on vähintään 134,02 prosenttia ja enintään 167,90 prosenttia. Sopimusehdoissa on esitetty lisäksi laskelmat 800 euron luotolle 12 kuukauden maksuajalla sekä 1.000 euron luotolle seitsemän kuukauden maksuajalla.

Luottosopimukseen sisältyneen Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeen mukaan luoton kokonaismäärä on ollut 2.000 euroa ja luottosopimus on ollut voimassa toistaiseksi. Lomake sisältää maksettavaa kokonaismäärää koskevan kohdan, jonka kerrotaan lomakkeella tarkoittavan lainapääoman määrää sekä korkoja ja mahdollisia luottoon liittyviä muita kustannuksia. Lomakkeen mukaan maksettava kokonaismäärä on sidoksissa luoton käyttöön ja takaisinmaksuun. Arvioitu maksettavaksi tuleva kokonaismäärä 1.000 euron luotolle korkoineen ja nostoprovisioineen on 1.150 euroa, kun luotto maksetaan takaisin 1 kk-erässä. Lomake sisältää lainakorkoa koskevan kohdan, jonka mukaan erääntyneelle saldolle lasketaan luottosopimuksen mukaisesti 8,9 prosentin kuukausikorkoa, joka vastaa 106,80 prosentin nimellistä vuosikorkoa. Todellinen vuosikorko kohdan mukaan kuluttajansuojalain mukainen todellinen vuosikorko esimerkiksi 800 euron luotolle 12 kuukauden maksuajalla on 163,98 prosenttia ja 2.000 euron lainassa todellinen vuosikorko on vähintään 134,02 prosenttia ja enintään 167,90 prosenttia maksuajasta riippuen.

Käräjäoikeus toteaa, että kysymys on ollut toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, jonka nostosta kuluttaja on luottosopimuksen perusteella saanut päättää. Tämän vuoksi luottosopimuksen todellinen vuosikorko olisi tullut laskea oikeusministeriön vuosikorkoasetuksen liitteen II osassa mainittuja lisäoletuksia noudattaen, niin, että H nostaa kerralla luoton kokonaismäärän 2.000 euroa ja maksaa sen takaisin vuoden kuluessa saman määräisinä kuukausierinä. Käräjäoikeus toteaa, ettei luottosopimusasiakirjoissa esitetty todellista vuosikorkoa koskeva laskema siten vastaa vuosikorkoasetuksen mukaista laskentatapaa. Lisäksi lomakkeella esitetyt laskemat luottojen kustannuksista on tehty 800 euron ja 1.000 euron luottomäärällä 2.000 euron luottomäärän sijaan.

Todellisen vuosikoron tarkoituksena on muodostaa yhdenmukainen laskentatapa luotosta johtuvien luottokustannusten arvioimiseksi ja vertailemiseksi. Todellisen vuosikoron laskentatapa on säännelty tarkasti siitä syystä, että luottokustannusten arvioimiseksi olisi olemassa yhteneväinen laskentatapa. Nyt puheena olevassa sopimuksessa luoton todellista vuosikorkoa ei ole ilmoitettu vuosikorkoasetuksen mukaisesti. Puheena olevissa laskemissa ei ole edes esimerkkinä käytetty nyt puheena olevan lainamäärän suuruista laskelmaa. Käräjäoikeus katsoo, että edellä lausuttu on omiaan vaikeuttamaan luoton kokonaiskustannusten arviointia. Vuosikorkoasetuksesta poikkeavan laskelman esittämistä ja sen ilmoittamista, että todellinen vuosikorko on

vähintään 134,02 prosenttia ja enintään 167,90 prosenttia on pidettävä harhaanjohtavana ja epäselvänä.

Näin ollen käräjäoikeus katsoo, että luottosopimusta ei ole laadittu sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi siinä ilmoitetun todellisen vuosikoron osalta. Puutteellisuus on koskenut kuluttajan päätöksenteon kannalta merkityksellistä seikkaa, kun kyse on ollut luotosta aiheutuvista kokonaiskustannuksista.

Ekstraluotto-tililuotto

Luottosopimuksesta ilmenee, että kantaja ja H ovat 7.4.2018 sopineet tililuotosta. Luottosopimuksen sopimusehtojen mukaan tililuoton kokonaisluottolimiitti on 2.100 euroa ja luotonsaaja on oikeutettu vapaasti tekemään nostoja tililleen luottolimiitin puitteissa. Luottosopimuksen sopimusehtojen kohdassa 5 kerrotaan luoton kustannuksista ja takaisinmaksusta. Sen mukaan luotonsaaja maksaa luottoa käyttäessään nostoprovision, joka on 19 prosenttia kulloinkin nostettavasta summasta. Sopimusehtojen mukaan luoton takaisinmaksu tapahtuu kuukausierissä. Luoton minimilyhennys on 10 prosenttia laskutushetken avoinna olevasta saldosta, kuitenkin aina vähintään 50 euroa. Sopimusehtojen mukaan nostot ja nostoprovisiot ovat korottomia niiden laskutusta seuraavaan eräpäivään saakka. Erääntyneelle osamaksusaldolle luotonsaaja on velvollinen maksamaan luottosopimuksen mukaisesti 8,9 prosentin kuukausikoron, joka vastaa 106,8 prosentin nimellistä vuosikorkoa. Saldon sisältyy nostetun luoton määrä, luoton nostamisesta aiheutuneet nostoprovisiot ja kertynyt kuukausikorko. Kuukausikorko lasketaan todellisten päivien mukaan. Korotonta maksuaikaa on keskimäärin 30 päivää. Sopimusehdoissa ilmoitetaan edelleen, että minimi laina-aika on kuukausi ja enintään 101 kuukautta, mikäli laina nostetaan kertanostona ja että 2.100 euron suuruisessa lainassa todellinen vuosikorko on vähintään 210,78 prosenttia ja enintään 706,42 prosenttia.

Luottosopimukseen sisältyneen Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeen mukaan luoton kokonaismäärä on ollut 2.100 euroa ja luottosopimus on ollut voimassa toistaiseksi. Lomake sisältää maksettavaa kokonaismäärää koskevan kohdan, jonka kerrotaan lomakkeella tarkoittavan lainapääoman määrää sekä korkoja ja mahdollisia luottoon liittyviä muita kustannuksia. Lomakkeen mukaan maksettava kokonaismäärä on sidoksissa luoton käyttöön ja takaisinmaksuun. Arvioitu maksettavaksi tuleva kokonaismäärä 1.000 euron luotolle korkoineen ja nostoprovisioineen on 1.190 euroa, kun luotto maksetaan takaisin 1 kk-erässä. Lomake sisältää lainakorkoa koskevan kohdan, jonka mukaan erääntyneelle saldolle lasketaan luottosopimuksen mukaisesti 8,9 prosentin kuukausikorkoa, joka vastaa 106,80 prosentin nimellistä vuosikorkoa. Todellinen vuosikorko kohdan mukaan kuluttajansuojalain mukainen todellinen vuosikorko esimerkiksi 800 euron luotolle 12 kuukauden maksuajalla on 238,71 prosenttia ja 2.100 euron lainassa todellinen vuosikorko on vähintään 210,78 prosenttia ja enintään 706,42 prosenttia maksuajasta riippuen.

Kysymys on ollut toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, jonka nostosta kuluttaja on luottosopimuksen perusteella saanut päättää. Tämän vuoksi luottosopimuksen todellinen vuosikorko olisi tullut laskea oikeusministeriön vuosikorkoasetuksen liitteen II osassa mainittuja lisäoletuksia noudattaen niin, että H nostaa kerralla luoton kokonaismäärän 2.100 euroa ja maksaa sen takaisin vuoden kuluessa saman määräisinä kuukausierinä. Käräjäoikeus toteaa, ettei luottosopimusasiakirjoissa esitetty todellista vuosikorkoa koskeva laskelma siten vastaa vuosikorkoasetuksen mukaista laskentatapaa. Luoton kustannuksista on sopimusehtolomakkeella lisäksi esitetty laskema luottokustannuksista siten, että luottoa nostetaan 800 euroa ja se maksetaan vuoden kuluessa sen sijaan, että siinä olisi käytetty koko luottomäärää 2.100 euroa.

Nyt puheena olevassa sopimuksessa luoton todellista vuosikorkoa ei ole ilmoitettu vuosikorkoasetuksen mukaisesti. Puheena olevissa laskemissa ei ole edes esimerkkinä käytetty nyt puheena olevan lainamäärän suuruista laskelmaa. Käräjäoikeus katsoo, että edellä lausuttu on omiaan vaikeuttamaan luoton kokonaiskustannusten arviointia. Vuosikorkoasetuksesta poikkeavan laskelman esittämistä ja sen ilmoittamista, että todellinen vuosikorko on vähintään 238,71 prosenttia ja enintään 706,42 prosenttia on pidettävä harhaanjohtavana ja epäselvänä.

Näin ollen käräjäoikeus katsoo, että luottosopimusta ei ole laadittu sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi siinä ilmoitetun todellisen vuosikoron osalta. Puutteellisuus on koskenut kuluttajan päätöksenteon kannalta merkityksellistä seikkaa, kun kyse on ollut luotosta aiheutuvista kokonaiskustannuksista.

Koron kohtuuttomuus

H:lle 3.3.2018 myönnetyn luoton määrä on ollut 2.000 euroa ja 7.4.2018 myönnetyn luoton määrä on ollut 2.100 euroa, eivätkä ne siten ole kuuluneet sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) korkokattosäännöksen soveltamisalaan. Sanotun säännöksen mukaan luottosopimuksen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä, jos luoton määrä tai luottoraja on alle 2.000 euroa.

Korkein oikeus on ennakkopäätöksessään KKO 2015:60 (kohdat 62–63) katsonut, että vaikka edellä mainitun kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a § on koskenut vain alle 2.000 euron luottoja, kyseisellä pakottavalla säännöksellä on merkitystä arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta mainitun euromäärän ylittävissäkin kuluttajaluotoissa.

Käräjäoikeus toteaa, että kummankaan H:lle myönnetyn luoton luottoehdoissa ei ole ilmoitettu luoton todellista vuosikorkoa siten kuin se vuosikorkoasetuksen mukaan olisi tullut ilmoittaa. Suomilimiitti-tililuoton osalta todellisen vuosikoron määräksi on ilmoitettu vähintään 134,02 prosenttia ja enintään 167,90 prosenttia ja Ekstraluotto-tililuoton osalta vähintään 210,78 prosenttia ja enintään 706,42 prosenttia.

Kummankin luoton todellinen vuosikorko on ollut yli kaksinkertainen mainittuun korkokattosäännökseen nähden. Käräjäoikeus katsoo, että sopimusehdoissa sovittu suuri todellinen vuosikorko yhdistettynä suureen luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen on kuluttajan kannalta kohtuuton. Koska kysymys on lähtökohtaisesti heikommassa asemassa olevasta kuluttajasta ja elinkeinonharjoittajan laatimista vakioehdoista, on todellista vuosikorkoa pidettävä kohtuuttomana. Sopimusehtojen edellä todettu epäselvyys lisää osaltaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta. Näin ollen kantajan perimää korkoa on pidettävä kohtuuttomana.

Kohtuuttomuuden seuraus

Sopimusehtodirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Myös Euroopan Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että sopimusta tulee tällöin soveltaa siten kuin kohtuuttomaksi todettua sopimusehtoa ei ole koskaan ollut olemassa ja sopimus säilyy pääsääntöisesti muuttumattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista (KKO 2015:60, kohta 50).

Käräjäoikeus on katsonut, että edellä kuvattujen luottosopimusten todellisen vuosikorko on kuluttajan kannalta kohtuuton. Käräjäoikeus on myös katsonut, etteivät luottosopimusten ehdot koron määräytymisestä ole selkeät ja ymmärrettävät. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta seuraa siten, että kaikki erät, joista todellinen vuosikorko muodostuu, jätetään huomioon ottamatta. Luottosopimusta tulee näin ollen soveltaa siten kuin luottokorkoehtoa ei olisi koskaan ollut olemassa.

Käräjäoikeus toteaa, että siinäkin tapauksessa, että luottosopimuksen ehtojen katsottaisiin olevan selkeitä ja ymmärrettäviä, todellista vuosikorkoa on pidettävä edellä mainitut muut koron kohtuuttomuusarviointiin liittyvät seikat huomioon ottaen kohtuuttomina. Tällöin kohtuuttomuuden seuraukset tulisivat arvioitavaksi sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n (1072/2000) ja 2 §:n (1259/1994) perusteella. Oikeuskäytännössä on katsottu, että kohtuuton vakioehto on syytä jättää kuluttajansuojalain perusteella huomioon ottamatta myös silloin, kun sopimusehto on selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu.

H ei ole edes väittänyt, että hän olisi suorittanut luottoa ennen kuin yksipuoliseen tuomioon johtanut kanne on nostettu. H tulee siten velvoittaa suorittamaan kantajalle nostamansa luoton määrän, joka on kannekohdassa 7 ollut 2.000 euroa ja kannekohdassa 11 ollut 2.100 euroa.

Viivästyskorko

Korkolain 2 §:n 1 momentin mukaan velvollisuus maksaa korkoa määräytyy korkolain mukaan, jollei muuta johdu velallisen sitoumuksesta tai kauppatavasta tai toisin ole säädetty. Korkolain 4 §:ssä säädettään kahdesta erilaisesta viivästyskorosta, joiden kummankaan soveltaminen ei edellytä sopijapuolten välistä sopimusehtoa viivästyskoron suorittamisvelvollisuudesta (ks. KKO 2015:60, kohta 35). Pykälän 1 momentin mukaan velan maksun viivästyessä velallisen on maksettava viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa, joka on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko. Pykälän 2 momentti puolestaan soveltuu velkoihin, joista jo luottoaikana maksetaan 1 momentissa säädettyä viivästyskorkoa korkeampaa

korkoa. Tällöin velallisen on velan erääntymisen jälkeen maksettava viivästyskorkoa saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää. Jos velallisen sitoumus liittyy kulutusluottosopimukseen, viivästyskorkoa on kuitenkin maksettava saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää enintään 180 vuorokauden ajan siitä, kun velka on kokonaisuudessaan erääntynyt.

Nyt puheena olevien luottosopimusten mukaan, jos maksueriä ei makseta viimeistään eräpäivänä, luotononsaaja on velvollinen maksamaan viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n mukaisesti. Korkolain 4 §:n 2 momentin mukainen viivästyskorko on 49 prosenttia.

Tässä tapauksessa korkolain 4 §:n 2 momentin mukainen luottokorkoon perustuva viivästyskorko olisi kummankin luoton osalta ollut 106,80 prosenttia. Sopimusehtojen mukaan korkolain 4 §:n 2 momentin mukainen viivästyskorko on kuitenkin ollut 49 prosenttia. Viivästyskoron voidaan siten katsoa perustuvan sopimusehtoon eikä sitä voida pitää seurauksena edellä kohtuuttomaksi todetusta luottokorkoehdosta. Näin ollen luottokorkoehdon kohtuuttomuus ei suoraan johda viivästyskorkoehdon kohtuuttomuuteen, vaan viivästyskorkoehdon kohtuuttomuutta on arvioitava itsenäisesti.

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 7 a §:n mukaan todellinen vuosikorko saa olla enintään 50 prosenttia. Vaadittu 49 prosenttia olisi siten ollut hyväksyttävä luottokorko. Ottaen huomioon, että korkolain mukaan velkojalla on oikeus periä luottokoron suuruista viivästyskorkoa 180 vuorokauden ajan velan erääntymisestä, voidaan sopimusehtoa pitää lainmukaisena. Käräjäoikeuden mukaan viivästyskorkoehtoa ei voida pitää kuluttajan kannalta kohtuuttomana. Näin ollen H on kohdissa 7 ja 11 velvollinen maksamaan maksamatta oleville pääomille vaadittua 49 prosentin viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 2 momentin salliman 180 vuorokauden ajan.

Perintä- ja oikeudenkäyntikulut

Käräjäoikeus on edellä katsonut kantajan korkovaatimukset kohtuuttomiksi, minkä vuoksi maksamatta on ollut vain luottojen pääoma kannekohdan 7 osalta 2.000 euroa ja kannekohdan 11 osalta 2.100 euroa. Kantajalla on ollut oikeus peri edellä mainittuja saatavia. H ei ole esittänyt sellaista perustetta, joiden vuoksi kannekohdat 9, 10 ja 13–15 tulisi hylätä.

Kantajan perintäkulut ovat saatavien perinnästä annetun lain mukaisia. Kantajan perintäkuluja kohdissa 9, 10, 13 ja 14 ei siten ole pidettävä perusteettomina.

Kantajan yksipuoliseen tuomioon johtaneet oikeudenkäyntikulut ovat olleet tarpeellisia ja kohtuullisia yksipuoliseen tuomioon johtaneesta oikeudenkäyntimenettelystä. Kantajan oikeudenkäyntikuluja kannekohdassa 15 ei siten ole pidettävä perusteettomina.

Oikeudenkäyntikulut

Takaisinsaantimenettelyssä noudatetaan oikeudenkäyntikulujen osalta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä. Luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä. Luvun 3 §:n mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan.

Tässä tapauksessa takaisinsaantihakemus on menestynyt siten, että yksipuolinen tuomio on kumottu osin ja kannevaatimukset hylätty osin. H on voittanut asian luottokustannusten osalta. WestStar Oy on voittanut asian pääoman, perintäkulujen ja oikeudenkäyntikulujen osalta. Käräjäoikeus katsoo, että kysymys on takaisinsaantimenettelyssä ollut niin sanotusta osavoittotilanteesta, jolloin kumpikin asianosainen saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla.

Tuomiolauselma

Vantaan käräjäoikeuden 5.12.2018 asiassa E 18/19965 antama yksipuolinen tuomio numero 18/26349 jää voimaan seuraavilta osin:

[…]

Muilta osin yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään.

Osapuolet vastaavat itse omista oikeudenkäyntikuluistaan takaisinsaantiasian osalta.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden 13.12.2023 antama päätös numero 1014 3918 täytäntöönpanon keskeyttämisestä kumotaan ja mainittu päätös lakkaa olemasta voimassa nyt annetavan ratkaisun myötä.

Asian on ratkaissut käräjätuomari Saara El Tobgy

Lähde: Helsingin hovioikeus

HELSINGIN HOVIOIKEUS 19.11.2025
S 16/2025/836 1039 1201

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Takaisinsaantiasiassa kantaja oli peruuttanut muut kuin pääomaa koskevat vaatimuksensa. Käräjäoikeus oli velvoittanut kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut tämän vaatimuksen mukaisesti. Hovioikeus katsoi, että vaikka pääomaa oli ollut jäljellä enää pienehkö määrä, ei asiassa ollut perusteita katsoa vastaajan voittaneen asiaa pääoman osalta. Kantaja vapautettiin korvausvelvollisuudesta ja osapuolet määrättiin pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Helsingin käräjäoikeus 6.3.2025 nro 1025 0811

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Valitus

A Oy (jäljempänä myös A) on ensisijaisesti vaatinut, että B velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 720 eurolla korkoineen. A on toissijaisesti vaatinut, että asianosaiset määrätään vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan käräjäoikeudessa ja viimesijaisesti, että A:n korvausvelvollisuuden määrä tulee alentaa 427,50 euroon. Lisäksi A on vaatinut, että B velvoitetaan korvaamaan An oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 610 eurolla korkoineen.

B oli hyväksynyt A:n täsmennetyt vaatimukset ja oli siten hävinneenä asianosaisena velvollinen korvaamaan A:n oikeudenkäyntikulut täysimääräisesti. A ei ollut myöntänyt B:n väitteitä luottoehtojen kohtuuttomuudesta oikeiksi vaan se oli täsmentänyt vaatimuksiaan oikeudenkäynnin yksinkertaistamiseksi ja enempien kulujen välttämiseksi. A:n vaatimusten täsmentäminen sikäli, kun se oli jättänyt korkosaatavat perimättä, tarkoitti enintään oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaista osavoittotilannetta.

Osapuolten voittamille tai häviämille euromäärille ei tullut antaa ratkaisevaa merkitystä. Sikäli kuin niille annettiin merkitystä, oli otettava huomioon ajan kuluminen, B:n passiivisuus ja niiden vaikutus jäljellä oleviin euromääriin. Maksamatta ollut luoton pääoma oli ollut yksipuolisen tuomion antamisaikaan suurempi, koska velka oli lyhentynyt B:n ulosottosuoritusten myötä.

A oli takaisinsaantihakemuksen jälkeen tehnyt B:lle sovintotarjouksen, joka oli vastannut sitä, mitä B oli takaisinsaantihakemuksella tavoitellut. B oli aiheuttanut turhan oikeudenkäynnin, kun se ei ollut ollut yhteydessä A:han ennen takaisinsaantihakemuksen tekemistä, jolloin asia olisi ollut sovittavissa ilman oikeudenkäyntiä. B:n oikeusturva ei ollut edellyttänyt takaisinsaannin hakemista, koska yksipuolinen tuomio oli ollut korvattavissa asianosaisten keskinäisellä tai tuomioistuimen vahvistamalla sopimuksella.

B:n oikeudenkäyntikuluvaatimus oli perusteeton, koska hänen asiamiehensä ei laskuttanut kuluista Saarista. Asiamiehen internetsivujen perusteella laskutus oli "palautussidonnainen", eikä asiakkaalle todellisuudessa aiheutunut lainkaan maksettavia kuluja, jos hänelle ei "palautettu" suorituksia. B:lle ei ollut tullut mitään "palautettavaa", vaan hän oli itse maksuvelvollinen A:a kohtaan.

B:n oikeudenkäyntikuluvaatimus oli määrältään ylimitoitettu asian laatuun ja laajuuteen sekä asian ajamisen todellisuudessa edellyttämiin tarpeellisiin toimenpiteisiin nähden. Asia olisi ollut sovittavissa jo ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä tai ainakin takaisinsaantihakemuksen jälkeen, jonka tekeminen asiamiehen käyttämän yleisen hakemuspohjan vuoksi oli voinut viedä enintään 1,5 tuntia. A:a ei voitu velvoittaa korvaamaan B:n oikeudenkäyntikuluja määrältään tämän enempää.

Vastaus

B on vaatinut, että valitus hylätään ja A Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa 3.829,08 eurolla korkoineen.

Käräjäoikeuden tuomio oli oikea. Pääasia oli ratkaistu B:n vaatimusten mukaisesti, eikä takaisinsaantihakemuksen jättäminen ollut edellyttänyt asian sovinnollisen ratkaisun selvittämistä. B:n oikeusturva edellytti joka tapauksessa asian ratkaisemista lainvoimaisella tuomiolla, koska A ei noudattanut tekemiään sovintosopimuksia.

B:n oikeudenkäyntikulut olivat aiheutuneet tarpeellisista toimenpiteistä, koska vanhaa asiaa oli jouduttu selvittämään seikkaperäisesti. B:n ja hänen asiamiehensä välisellä sopimuksella palkkion määräytymisestä ei ollut merkitystä vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuteen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

B on takaisinsaantihakemuksessaan ja lausumassaan vaatinut Helsingin käräjäoikeuden

24.11.2020 antaman yksipuolisen tuomion nro 69196 kumoamista ja kanteen hylkäämistä kohtien 2–7 osalta kokonaisuudessaan sekä kohdassa 1 pääoman osalta 230,38 euroa ylittäviltä osin. Lisäksi B on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista. A on takaisinsaantihakemukseen vastatessaan täsmentänyt alkuperäisen haastehakemuksensa vaatimuksia siten, että se on vaatinut suoritettavaksi enää luoton avoimen pääoman 230,38 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen tuomion antamisesta lukien sekä oikeudenkäyntikulujensa korvaamista. Käräjäoikeus on kumonnut kyseessä olevan yksipuolisen tuomion lukuun ottamatta sanottua riidatonta pääoman määrää korkoineen. Käräjäoikeus on lisäksi velvoittanut An korvaamaan B:n oikeudenkäyntikulut tämän vaatimuksen mukaisesti, koska A oli käräjäoikeuden näkemyksen mukaan myöntänyt B:n takaisinsaantihakemuksen oikeaksi ja siten hävinnyt asian.

Hovioikeudessa on An valituksen johdosta kysymys oikeudenkäyntikulujen korvausvastuun jakautumisesta osapuolten välillä käräjäoikeudessa.

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä. Huomioon voidaan ottaa lisäksi myös sellainen asianosaisen esittämä sovintotarjous, joka on ylittänyt oikeudenkäynnillä saavutetun edun ja jonka jälkeen oikeudenkäynnin jatkamista on siten voitu pitää tarpeettomana. (KKO 2022:56, kohdat 11 ja 17 sekä niissä viitatut ratkaisut.)

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan jos asian käsittely jätetään sillensä sen vuoksi, että asianosainen on peruuttanut kanteensa, hänen on korvattava vastapuolensa kulut, jollei ole erityistä syytä määrätä korvausvelvollisuudesta toisin.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun. Siinä tapauksessa, että muutoksenhakemus hyväksytään ainoastaan osaksi, noudatetaan soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n määräyksiä (KKO 2020:81, kohta 10 ja siinä viitattu ratkaisu).

Asian arviointi ja johtopäätökset

Hovioikeus toteaa, että takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista, eli takaisinsaantioikeudenkäynti on aikaisemman prosessin jatkoa. Tähän nähden myös oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee arvioida sen mukaisesti, mikä on koko asian lopputulos.

A on vaatinut alkuperäisellä haastehakemuksella pääomaa 3.957,66 euroa ja sille korkolain 4 §:n 2 momentin nojalla 96 prosentin suuruista korkoa. Lisäksi A on vaatinut 3.514,16 suuruista korkosaatavaa ja muita määrältään vähäisempiä kuluja. Yksipuolinen tuomio on annettu, koska B ei ole vastannut kanteeseen määräajassa.

Hovioikeus katsoo, että A on täsmentämällä vaatimuksiaan tosiasiallisesti peruuttanut muut kuin pääomaa koskevat alkuperäiset vaatimuksensa. Hovioikeus toteaa, että An vetoamien vaatimusten peruuttamisen perusteilla ei ole merkitystä asian arvioinnin kannalta, vaan An on lähtökohtaisesti katsottava kohtien 2–7 osalta hävinneen asian.

Kun kanne on alun perin vuonna 2020 laitettu vireille, on B:llä ollut maksamatta ve-

lan pääomaa, joka on asiassa esitetyn todistelun perusteella sittemmin pienentynyt maksusuoritusten kohdennusten ja B:n yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen tekemien ulosottosuoritusten myötä. Vaikka pääomaa on ollut jäljellä enää pienehkö määrä, ei asiassa ole perusteita kuitenkaan katsoa B:n voittaneen asiaa pääoman osalta.

Hovioikeus katsoo, että kysymys on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta osavoittotilanteesta, jossa molemmat osapuolet ovat voittaneet ja hävinneet asian lähes yhtä suurilta osin, jolloin asianosaiset saavat pykälästä ilmenevän pääsäännön mukaisesti lähtökohtaisesti pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Hovioikeus toteaa, että B:llä ei ole ollut velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa A:n kanssa ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä ottaen huomioon takaisinsaannille säädetty ehdoton määräaika ja toisaalta intressi saada yksipuolinen tuomio kumottua tuomiolla. Siten takaisinsaantihakemuksen tekeminen on ollut perusteltua eikä B ole aiheuttanut tarpeetonta oikeudenkäyntiä. A on esittänyt oikeudenkäynnin aikana sovintotarjouksen, jonka mukaan B olisi suorittanut maksamatta olevan pääoman viivästyskorkoineen ja kumpikin osapuoli olisi vastannut itse selvitys- ja oikeudenkäyntikuluistaan. Sovintotarjous ei ole ylittänyt oikeudenkäynnillä saavutettua etua vaan on vastannut asian lopputulosta, eikä sille ole tässä asiakokonaisuudessa annettava merkitystä oikeudenkäyntikuluvastuun jakautumista arvioitaessa.

Edellä mainituin perustein hovioikeus katsoo, että asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa vahinkonaan ja käräjäoikeuden tuomiota on tältä osin muutettava.

Ottaen huomioon muutoksenhaun lopputulos, jossa asia on ratkaistu A:n toissijaisen vaatimuksen mukaisesti, hovioikeus katsoo, että asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa myös hovioikeudessa vahinkonaan.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomiota muutetaan siten, että A Oy vapautetaan velvollisuudesta korvata B:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa korkoineen.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa vahinkonaan.

Lähde: Edilex uutiset 21.11.2025, toim. Jani Surakka.

VAASAN HOVIOIKEUS 21.11.2025, K V. GF MONEY OY, S 19/2025/188 1035 4778

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasiassa vahvistettu sovinto – Hovioikeus velvoitti alkuperäisen kantajan korvaamaan neljä viidesosaa vastapuolen oikeudenkäyntikuluista.

Keski-Suomen käräjäoikeus 20.12.2024 nro 1023 9866

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Ote käräjäoikeuden ratkaisusta

Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskevassa oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa ei ole säännöstä sen varalta, että asianosaiset ovat sopineet asian. Kuluvastuun jakautumista voidaan oikeuskäytännön mukaan sovintotilanteissa saada oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3.1 §:stä. Mainitun pykälän mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan.

Oikeuskäytännössä vakiintuneiden periaatteiden mukaan tilanteessa, jossa osapuolet päätyvät sovintoon pääasian osalta, oikeudenkäyntikulukysymys ratkeaa ensisijaisesti ajatellun pääasiaratkaisun perusteella ja toissijaisesti vertaamalla saavutettua sovintoa ja alkuperäisiä vaatimuksia keskenään. On kuitenkin otettava huomioon, ettei sovinto monesta eri syystä välttämättä vastaa todennäköistä tuomioistuinratkaisua asiassa. Tähän nähden kulukysymystä koskeva ratkaisu asianosaisten sovittua pääasian on viime kädessä voitava perustaa melko vapaaseen, soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä noudattelevaan kohtuusharkintaan (KKO 1996:131). Viimesijainen harkintaperuste on käsillä erityisesti niissä tilanteissa, joissa asia saadaan sovittua käräjäoikeuden valmisteluistunnossa. (Helsingin hovioikeuspiirin laatuhankkeen laatutyöryhmän asettama työryhmä, Oikeudenkäyntikulut, Hakapaino 2012, s. 190).

Osapuolet ovat sopineet asian pääasian osalta sovintosopimuksella ennen käräjäoikeuden valmisteluistuntoa ja jättäneet perintäkulut sekä oikeudenkäyntikulut käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Sekä kantaja että vastaaja on voittanut osan vaatimuksista ja hävinnyt osan ottaen huomioon sekä alkuperäiset kannevaatimukset että sovinnon sisällön. Kantajan on katsottava voittaneen asian kannevaatimuksen 4 riidattoman pääoman osalta ja perintäkulujen osalta kannevaatimusten kohdissa 5–9. Vastaajan on sen sijaan katsottava voittaneen asian luottokustannuksiin kohdistuvien kannevaatimusten 1–3 osalta sekä luoton korkoa koskevan kannevaatimuksen 4 osalta.

Edellä mainittu huomioiden käräjäoikeus katsoo, että on pidettävä kohtuullisena, että osapuolet pitävät oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa vahinkonaan.

[...]

Oikeudenkäynti hovioikeudessa

Valitus

K on vaatinut, että GF Money Oy (jäljempänä myös yhtiö) velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudesta 5.090,36 eurolla ja hovioikeudesta 1.951,28 eurolla, molemmat viivästyskorkoineen.

Käräjäoikeuden ratkaisu oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta on virheellinen. Kyse ei ole osavoittotilanteesta, vaan K on voittanut kaikki asian riitaiset seikat. K on menestynyt takaisinsaantihakemuksessaan esittämissään vaatimuksissa suhteessa saavutettuun sovintoon kaikilta osin. Kohtuuttomia korkoja koskeva ratkaisu on ollut juuri K:n sovintona vaatiman mukainen.

Asiassa on kyse ammattimaista luottotoimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä suhteesta ja siten kaiken kaikkiaan heikomman osapuolen suojasta ja suojelun tarpeesta. Käräjäoikeuden ratkaisu ei noudata Euroopan unionin oikeuden edellyttämää tehokkaan kuluttajansuojan vaatimusta. Käräjäoikeuden ratkaisun mukainen oikeusohje on tosiasiallinen este sille, että kuluttaja voisi riitauttaa lainvastaisia korkoja sisältäneen yksipuolisen tuomion. Asiassa ei ole kohtuutonta velvoittaa yhtiötä korvaamaan K:n oikeudenkäyntikulut asiassa.

Vastaus

GF Money Oy on vaatinut, että valitus hylätään ja K velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta 753 eurolla viivästyskorkoineen.

Käräjäoikeuden ratkaisu oikeudenkäyntikulujen osalta on oikea. Kyse on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä säädetystä osavoittotilanteesta, jossa molemmat osapuolet saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

K on laiminlyönyt yhtiön hänelle myöntämän 3.000 euron lainan takaisinmaksun, minkä vuoksi yhtiö on vaatinut pääomaa ja kuluja kanteella. Käräjäoikeus on ratkaissut sovinnon ulkopuolelle jääneet perintäkuluvaatimukset yhtiön eduksi. Pääasiana on pidettävä lainan pääomaa koskevaa kysymystä, josta asianosaiset ovat päässeet sopuun yhtiön eduksi.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Yhtiö on kanteessaan alun perin vaatinut kohdassa 1 korkosaatavaa 444,18 euroa, kohdissa 2–4 pääomaa yhteensä 3.315,18 euroa korkoineen sekä kohdissa 5–10 erinäisiä kuluja ja oikeudenkäyntikuluja. K on 29.5.2024 päivätyssä takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä ja toissijaisesti kanteen hylkäämistä luottokustannusten osalta kannekohdissa 1–3 ja 5–9. Yhtiö on 1.8.2024 päivätyssä lausumassaan esittänyt sovintotarjouksena muun ohella, että todellisen vuosikoron määräksi sovitaan korkolain 12 §:n mukainen viitekorko lisättynä 30 prosenttiyksiköllä.

Osapuolet ovat ennen 12.12.2024 pidettyä valmisteluistuntoa päässeet sovintoon kannevaatimusten 1–3 sekä vaatimuksen 4 jäljellä olevan pääoman osalta. Riitaiseksi ovat jääneet kannevaatimusten 5–9 mukaiset perintäkulut sekä oikeudenkäyntikulut. Käräjäoikeus on ratkaisussaan vahvistanut osapuolten osasovinnon ja ratkaissut perintäkuluja koskevat vaatimuskohdat 5–9 yhtiön hyväksi. Käräjäoikeus on vahvistanut osapuolten tekemän sopimuksen maksamatta olleen pääoman 1.111,63 euron osalta. Lisäksi K on velvoitettu tuomiolla maksamaan yhtiölle perintäkuluja 180 euroa korkoineen.

Kanteen vireillepanohetkellä yhtiöllä on ollut peruste panna kanne vireille maksamatta olevan pääoman ja siihen välittömästi liittyvien kulujen perusteella. Euroopan unionin kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettua direktiiviä 93/13 ETY (6 artikla 1 kohta ja 7 artikla 1 kohta) ei tule tulkita niin, että yhtiö olisi myös tämän asian kaltaisessa, edellä kuvatussa tilanteessa velvollinen maksamaan kaikki kuluttajavelalliselle asian käsittelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Yhtiöllä olisi joka tapauksessa riidatonta saatavaa periessään ol-

lut oikeus 110 euron oikeudenkäyntikuluihin ja 65 euron määräiseen oikeudenkäyntimaksuun eli yhteensä 175 euron oikeudenkäyntikulujen korvaukseen.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä säädetään, että jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

K on menestynyt takaisinsaantihakemuksessaan esittämissään vaatimuksissa suhteessa saavutettuun sovintoon. Sovinnon ulkopuolelle jääneitä perintäkuluja koskevilta osin yhtiö on voittanut asian. Oikeudenkäynnin pääpaino on ollut kohdissa 1–4 (korkosaatava ja pääomaan liitännäiset korot). Oikeudenkäyntikulut ovat valtaosaltaan aiheutuneet niiden käsittelystä. Vaikka yhtiöllä on ollut peruste laittaa kanne vireille maksamattoman pääoman osalta, maksamatta oleva määrä on käräjäoikeudessa sovittu olevan merkittävästi pienempi kuin mitä on vaadittu. Yhtiön voittama osa asiasta on rahallisesti ollut vaatimuksia 1–4 vähämerkityksisempi.

Asiakirjoista on havaittavissa, että suuri osa K:n oikeudenkäyntikuluista on aiheutunut pääomaan liittyvän vuosikoron laskennasta ja vuosikoron epäselvyyteen liittyvistä selvittelyistä (kohdat 1–4). K on siten pääosin voittanut juttunsa ja hänen oikeudenkäyntikuluistaan valtaosa on aiheutunut kanteen niistä kohdista, joiden osalta asia on sovittu. K ei kuitenkaan voi saada täyttä korvausta kuluistaan käräjäoikeudessa, koska ei voida katsoa, että sillä osalla asiaa, minkä hän on hävinnyt kohtien 5–9 perusteen ja määrän osalta, olisi vain vähäinen merkitys asiassa. Asiaa kokonaisuutena arvioiden hovioikeus pitää perusteltuna, että yhtiö on velvollinen korvaamaan K:lle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut osittain. Kohtuullisena osakorvauksena hovioikeus pitää 4/5 osaa K:lle aiheutuneista, tarpeellisista ja kohtuullisista oikeudenkäyntikuluista.

Ratkaisua harkitessaan hovioikeus on oikeusohjeena tukeutunut Itä-Suomen hovioikeuden ratkaisuun 14.10.2021 ratkaisunumero 547 (I-SHO 2021:8).

K:n asiamies on ilmoittanut käyttäneensä toimeksiannon hoitamiseen 12,75 tuntia ja varannut lopputoimiin tunnin. Hänen tuntiveloituksensa on 285 euroa. GF Money on paljoksunut toimeksiannon hoitamiseen käytettyä aikaa 6 tuntia ylittäviltä osin. K:n oikeudenkäyntivaatimus käräjäoikeudesta on asian laatuun nähden kohtuullinen ja laskusta ilmenevät toimenpiteet tarpeellisia. Hovioikeus hyväksyy K:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen ajankäytön osalta.

Asian lopputulos huomioon ottaen yhtiö velvoitetaan korvaamaan K:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta kokonaisuudessaan.

Tuomiolauselma

Muutos käräjäoikeuden tuomioon:

GF Money Oy velvoitetaan korvaamaan K:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudesta 4.072,29 eurolla ja hovioikeudesta 1.951,28 eurolla korkolain 4 § 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta.

GF Money Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hovioikeudesta hylätään.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Harri Kurkinen
Hovioikeudenneuvos Elina Laakso
Asessori Anna Karlsson
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Vaasan hovioikeus.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 8.12.2025
S 21/2024/392 1041 5111

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Takaisinsaantiasiassa kantaja oli peruuttanut vaatimuksensa pääomaa ja perintäkuluja luunottamatta. Käräjäoikeus oli pääoman ja perintäkulujen tultua tuolloin jo maksetuiksi kumonnut yksipuolisen tuomion, mutta määrännyt osapuolet vastaamaan kuluistaan. Hovioikeus määräsi kantajan korvaamaan vastaajan käräjäoikeuskuluja 3000 euron edestä sekä hovioikeudessa neljän tunnin osalta.

Kainuun käräjäoikeus 23.10.2024 nro 1021 6065

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

H on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta ja X Oy velvoitetaan korvaamaan H:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 7.225,68 eurolla ja hovioikeudessa 2.676,05 eurolla, molemmat määrät korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen.

H on lausunut, että oikeudenkäyntikulut tuli ratkaista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n pääsäännön mukaisesti eikä asiassa ollut edellytyksiä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamiselle. Kantaja oli luopunut suurimmasta osasta vaatimuksiaan ja jäljelle jääneet pääomaa ja perintäkuluja koskevat vaatimukset oli käräjäoikeudessa hylätty. H:n kaikki vaatimukset olivat menestyneet, joten asiassa ei ollut syytä poiketa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:stä ilmenevästä pääsäännöstä.

Vastaus

X Oy on vaatinut, että valitus hylätään ja että H velvoitetaan korvaamaan X Oy:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 753 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen.

X Oy on lausunut, että kyseessä oli ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukainen tilanne, jossa molemmat osapuolet saivat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Käräjäoikeus oli ratkaissut lainan pääomaa ja perintäkuluja koskevat vaatimukset X Oy:n hyväksi ja muut vaatimukset H:n hyväksi. Sillä, minkä H oli hävinnyt, ei ollut ollut vain vähäistä merkitystä.

X Oy on vielä lausunut, että mikäli se velvoitetaan korvaamaan H:n oikeudenkäyntikuluja, tulisi niitä joka tapauksessa kohtuullistaa, koska H ei tosiasiallisesti itse vastannut oikeudenkäyntikuluistaan, vaan niistä vastasi hänen asiamiehensä.

Hovioikeuden ratkaisun perustelut

Tausta ja kysymyksenasettelu

H on hakenut takaisinsaantia Kainuun käräjäoikeuden 23.8.2018 antamaan yksipuoliseen tuomioon ja vaatinut sen kumoamista ja kanteen hylkäämistä. Lisäksi H on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista 7.225,68 eurolla viivästyskorkoineen. X Oy on vaatinut, että H on velvoitettava korvaamaan luoton pääoma sekä perintäkulut. Aiemmin esittämistään luottokustannus- ja oikeudenkäyntikuluvaatimuksista X Oy on luopunut istuntokäsittelyssä. Käräjäoikeus on X Oy:n luopumisen perusteella sekä sen vuoksi, että kanteella vaadittujen pääoman ja perintäkulujen tultua yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen maksetuiksi, kumonnut yksipuolisen tuomion ja hylännyt H:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla. Asiassa on hovioikeudessa kysymys siitä, onko edellä mainitussa tilanteessa H:n katsottava voittaneen asian ja sen vuoksi oikeudenkäyntikuluvaatimukseen tulisi soveltaa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n pääsääntöä vai onko kysymys osavoittotilanteesta, jolloin oikeudenkäyntikuluvaatimus ratkaistaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla.

Pääasiaratkaisun perustelut

Asiassa on kyse takaisinsaantiasiasta, joka on erityinen muutoksenhakukeino yksipuolista tuomiota vastaan. Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se on ollut ennen yksipuolisen tuomion antamista. Tähän nähden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee arvioida sen mukaan, mikä on koko asian lopputulos.

H on takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja koko kanteen hylkäämistä. Kanne on kuitenkin ollut perusteltu pääoman ja perintäkulujen osalta ja tullut näiltä osin yksipuolisen tuomion kumoamisen seurauksena hylätyksi ainoastaan sen vuoksi, että pääoma ja perintäkulut ovat tulleet yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen maksetuiksi. Pääoman ja perintäkulujen osalta H:n on katsottava hävinneen asian. X Oy on istuntokäsittelyssä luopunut muista kannevaatimuksistaan kuin pääomaa ja perintäkuluja koskevista, eli luottokuluvaatimuksesta, viivästyskorkovaatimuksesta, oikeudenkäyntikuluvaatimuksesta ja muista kuluvaatimuksista. X Oy:n on katsottava hävinneen asian näiden vaatimusten osalta. Näillä perusteilla hovioikeus katsoo kuten käräjäoikeuskin, että takaisinsaantiasiassa on ollut kyse osavoittotilanteesta ja että oikeudenkäyntikuluja koskeva korvausvelvollisuus on ratkaistava oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä,

minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan, mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisin osin asianosainen on voittanut tai hävinnyt asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä.

Oikeudenkäyntikuluvastuun määräytymistä arvioitaessa on voitu ottaa huomioon myös asianosaisen esittämä sovintotarjous. (KKO 2008:52, KKO 2020:81 ja KKO 2022:56)

H on euromääräisesti hävinnyt suuremman osan vaatimuksistaan kuin voittanut, joten sillä, minkä hän on hävinnyt ei ole vain vähäinen merkitys asiassa. Toisaalta asiassa on ollut kysymys kulutusluottoa koskevasta asiasta ja H on kuluttaja ja X Oy elinkeinonharjoittaja. Asialla on siten ollut erityistä merkitystä H:lle. Lisäksi X Oy on luopunut muista kannevaatimuksistaan kuin pääomaa ja perintäkuluja koskevista vasta istuntokäsittelyssä, joten merkittävän osan oikeudenkäyntikuluista voidaan katsoa aiheutuneen näiden kysymysten käsittelystä. Tähän nähden hovioikeus katsoo, että asiassa on syy velvoittaa X Oy korvaamaan osa H:n oikeudenkäyntikuluista. Hovioikeus on arvioinut osakorvauksen kohtuulliseksi määräksi arvonlisäveroineen 3.000 euroa.

Hovioikeus toteaa lisäksi, että oikeudenkäymiskaaren 21 luvun kulusäännösten soveltamista koskevassa oikeuskäytännössä ei yleensä ole annettu merkitystä sille, mikä taho asianosaisen kuluista tosiasiallisesti vastaa (KKO 2025:25 ja KKO 2025:96). Näin ollen sillä, vastaako H tosiasiallisesti itse oikeudenkäyntikuluistaan vai mahdollisesti hänen asiamiehensä, ei ole tässä asiassa merkitystä arvioitaessa X Oy:n oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

X Oy on hävinnyt muutoksenhaun ja näin ollen yhtiö on velvollinen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n nojalla korvaamaan H:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa. X Oy on myöntänyt määrällisesti H:n oikeudenkäyntikulut neljän tunnin ajankäytön perusteella, jota määrää hovioikeus pitää asiassa kohtuullisena. Lisäksi X Oy on velvollinen korvaamaan H:lle vaaditun oikeudenkäyntimaksun 530 euroa.

Tuomiolauselma

Muutos käräjäoikeuden tuomioon

X Oy velvoitetaan maksamaan H:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 3.000 euroa, josta on palkkiota 2.390,44 euroa ja arvonlisäveroa 609,56 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

X Oy velvoitetaan maksamaan H:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 1.960,70 euroa, josta on palkkiota 1.140 euroa, oikeudenkäyntimaksua 530 euroa ja arvonlisäveroa 290,70 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Lähde: Edilex uutiset 9.12.2025, toim. Jukka Savolainen.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 19.12.2025, K V. B2 IMPACT OY, S 17/2025/554 1038 3649

Kulutusluoton sopimusehtojen kohtuullisuus ja oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt osapuolet vastaamaan kuluistaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomion lopputulosta – Kysymys myös uusien seikkojen esittämisestä hovioikeudessa.

Pohjois-Savon käräjäoikeus 2.5.2025 nro 1028 7924

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

K on vaatinut, että B2 Impact Oy:n (jäljempänä yhtiö) kanne hylätään ja yhtiö velvoitetaan korvaamaan K:n oikeudenkäyntikulut asiassa korkoineen.

Luoton todellinen vuosikorko on kohtuuton. Nyt perityllä luottokorolla on kierretty kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) pakottavaa säännöstä. Toisin kuin käräjäoikeus on katsonut, asiassa on merkitystä todellisella vuosikorolla.

Luotonantaja on laiminlyönyt K:n luottokelpoisuuden arvioinnin. Kuluttajan maksuvaran arviossa keskeistä ovat menot, velat sekä takausvastuut. K:n maksuvaraa ei ole edes väitetty selvitetyn.

Luotonantaja ei ole toimittanut K:lle kaikkia luottosopimukseen sisältyviä asiakirjoja, vaan jättänyt toimittamatta luottohakemuksen ja hinnaston.

Luottoehdot ovat epäselvät, koska vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeen esimerkkiä luoton takaisinmaksusta ei ole laadittu kulutusluottodirektiivin edellyttämällä tavalla 12 kuukauden tasaerinä, vaan takaisinmaksueriä on ollut 39 kappaletta.

Edellä mainituilla perusteilla yhtiöllä ei ole oikeutta luottokustannuksiin.

Vastaus

B2 Impact Oy on vastustanut muutosvaatimuksia ja vaatinut, että K velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen.

Käräjäoikeus on ratkaissut asian oikein eikä lopputulos loukkaa kuluttajansuojan korkeaa tasoa.

Luoton korko on ollut luoton solmimishetkellä voimassaolleen kuluttajansuojalain mukainen ja siten kohtuullinen. Käräjäoikeus on arvioinut ratkaisussaan 85,23 prosentin todellisen vuosikoron sekä nimelliskoron ja nostoprovision kohtuuttomuutta.

Luotonantaja ei ole laiminlyönyt K:n luottokelpoisuuden arviointia. Luotonantaja on selvittänyt sekä K:lta itseltään että luottotietorekistereistä kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:ssä vaaditut tiedot hakijan tuloista ja menoista sekä muista veloista. Lisäksi luotonantaja on selvittänyt luottotietorekisteristä K:n luottotiedot sekä varmistanut K:n tulot tämän toimittamilla palkkakuittikopioilla ja verotiedoilla. K:n maksuvara on ollut riittävä luoton myöntämiseen ja asianmukaisesti selvitetty. K ei ole edes väittänyt, että hän olisi toimittanut luotonantajalle virheellisiä tietoja taloudellisesta tilanteestaan. Vaikka luottokelpoisuutta ei olisikaan arvioitu lain edellyttämällä tavalla, yhtiö ei sen seurauksena menetä oikeuttaan luottokustannuksiin, vaan laiminlyönnin seurauksena olisi kuluttajansuojalain 7 luvun 50 §:n mukainen kielto jatkaa kyseistä menettelyä.

Luottoa koskevien yleisten sopimusehtojen kohdassa 1 todetaan luottosopimuksen muodostavat asiakirjat. K:lle on lähetetty viesteillä mainitussa kohdassa määritelty kokonaisuus. Luotonantaja on toiminut kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n mukaisesti, kun kuluttajaluottosopimus on tehty kirjallisesti ja ehtojen mukainen sopimuskokonaisuus on toimitettu K:lle sähköpostitse. Sopimuksessa ja sen ehdoissa on myös mainittu kaikki kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 2 momentissa mainitut tiedot ja ehdot. Lainan yleisissä ehdoissa oleva luotonantajan itsensä tekemä määritelmä luottosopimuksesta on eri asia kuin kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 2 momentin mukainen luottosopimuksen määritelmä. Hinnasto on toimitettu K:lle, kun luottosopimus yleisine ehtoineen sekä vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot on toimitettu hänelle sekä ennen luoton myöntämistä että luoton myöntämisen jälkeen. Kuluttajansuojalaissa ei myöskään edellytetä, että luotonantajan tulisi toimittaa luotonhakijalle erillinen dokumentti luottohakemuksesta tai hinnastosta. Siinäkään tapauksessa, että luottosopimusta ei olisi toimitettu, yhtiö ei menetä oikeuttaan luottokustannuksiin. Laiminlyönnin seurauksena olisi kuluttajansuojalain 7 luvun 50 §:n mukainen kielto jatkaa kyseistä menettelyä.

Luottoehdot ovat olleet selvät.

Hovioikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisu

Yhtiö on katsonut, ettei K voi vasta hovioikeudessa vedota maksuvaran selvittämättä jättämiseen eikä siihen, että kaikkia luottosopimuksen asiakirjoja ei ole toimitettu tai siihen, että vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeella pitää olla edustava esimerkki siten, että luotto nostetaan kerralla ja se maksetaan takaisin 12 kuukauden tasaerissä.

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan valittaja ei saa hovioikeudessa riita-asiassa vedota muihin seikkoihin tai todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa, paitsi jos hän saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen käräjäoikeudessa

tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin. Lainkohdassa tarkoitetaan seikalla sellaista seikkaa, jolle kanteessa tai vastauksessa esitetty vaatimus välittömästä perustuu eli oikeustosiseikkaa.

K on käräjäoikeudessa vedonnut siihen, että kuluttajan luottokelpoisuutta ei ole arvioitu kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (kulutusluottodirektiivi) ja kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n mukaisesti, luottoa ei ole myönnetty kulutusluottodirektiivin ja kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n edellyttämällä tavalla ja luottoehdot eivät ole olleet kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (sopimusehtodirektiivi) edellyttämällä tavalla selkeitä ja ymmärrettäviä. Hovioikeus katsoo, että K:n valituksessaan esittämät väitteet eivät ole uuteen seikkaan vetoamista, vaan jo käräjäoikeudessa esitettyjen tosiseikkojen luonnehdintaa, jonka esittämistä oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n säännös ei rajoita. Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 21 §:n nojalla käräjäoikeuden olisi tullut huolehtia asian valmistelussa kyselyoikeuttaan käyttäen siitä, että K:n vetoamat oikeustosiseikat on riittävällä tavalla yksilöity eli miltä osin K katsoo luotonantajan menetelleen lainvastaisesti luottokelpoisuuden arvioinnissa tai luottosopimuksen tekemisessä, tai miltä osin ehdot ovat K:n mukaan epäselviä. Hovioikeus katsoo, että K:lla on oikeus vedota kysymyksessä oleviin seikkoihin hovioikeudessa.

Pääasian perustelut

Sopimusehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

Hovioikeus arvioi ensiksi, ovatko luoton sopimusehdot olleet selkeät ja ymmärrettävät. K:n mukaan vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeella olevaa esimerkkiä maksettavasta luoton kokonaismäärästä on pidettävä epäselvänä, koska esimerkissä takaisinmaksueriä on 39 kappaletta kun kulutusluottodirektiivin edellyttämässä esimerkissä takaisinmaksu tapahtuu 12 kuukauden tasaerissä.

Sopimusehtodirektiivin 5 artiklan mukaan, jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina

laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla.

Korkeimman oikeuden ratkaisun 2015:60 mukaan vakioehtojen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon se, onko elinkeinonharjoittajan antamien tietojen virheellisyys, puutteellisuus tai harhaanjohtavuus koskenut kuluttajan päätöksenteon kannalta merkityksellistä seikkaa, kuten luotosta aiheutuvia kokonaiskustannuksia tai mahdollisuutta purkaa sopimus. Korkein oikeus on ratkaisussaan viitannut myös Euroopan unionin tuomioistuimen käytäntöön, jossa on katsottu, että sopimusehtojen selkeyden ja ymmärrettävyyden kannalta ratkaiseva tekijä voi olla se, onko luottosopimuksessa ollut kulutusluottodirektiivissä oleellisen tärkeänä pidetty maininta todellisesta vuosikorosta. (KKO 2015:60, kohdat 32 ja 45)

Nykyisin voimassa olevan ja myös sopimuksentekohetkellä 26.7.2016 voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan todellisella vuosikorolla tarkoitetaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen. Todellisen vuosikoron laskemistavasta ja laskennassa käytettävistä oletuksista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen oikeusministeriön asetuksen (824/2010) 2 §:n 3 momentin mukaan todellista vuosikorkoa laskettaessa on käytettävä asetuksen liitteen II osassa mainittuja lisäoletuksia. Liitteen II lisäoletuksen 1 mukaan, jos kuluttaja saa luottosopimuksen perusteella päättää luoton nostoista, luoton kokonaismäärä katsotaan nostettavan kerralla ja välittömästi. Lisäoletuksen 5 kohdan mukaan jos kyse on muusta kuin käyttelytiliin liittyvästä toistaiseksi voimassa olevasta luottosopimuksesta, todellista vuosikorkoa laskettaessa oletetaan, että luotto myönnetään vuodeksi ensimmäisestä nostosta, jäljellä oleva luoton pääoma ja luottokustannukset tulevat kuluttajan viimeisellä maksuerällä kokonaan maksetuiksi ja a) luoton pääoma ja luottokustannukset maksetaan saman määräisinä kuukausierinä, joista ensimmäinen maksetaan kuukauden kuluttua ensimmäisestä nostosta; tai b) peräkkäiset luoton nostot tehdään ja pääoma- ja luottokustannuserät maksetaan yhden vuoden kuluessa luoton ensimmäisestä nostosta, jos pääoma ja luottokustannukset on maksettava kerralla kokonaisuudessaan kunkin laskutusjakson aikana.

Todellisen vuosikoron tarkoituksena on muodostaa yhdenmukainen laskentatapa luotosta johtuvien luottokustannusten arvioimiseksi ja vertailemiseksi.

Nyt arvioitavana oleva esimerkki luoton maksettavasta kokonaismäärästä on laskettu 2.100 euron lainamäärällä, kun se nostetaan kerralla ja maksetaan takaisin 39 kappaleen takaisinmaksuerissä. Esimerkistä ilmenee myös maksuohjelman suurin erääntyvä erä 210 euroa, nostopalkkio, maksettava summa yhteensä, luottokustannukset yhteensä, vuotuinen nimelliskorko sekä todellinen vuosikorko 85,23 prosenttia.

Asiassa on kysymys toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, jossa kuluttaja on voinut päättää luottosopimuksen nostoista ja takaisinmaksusta. Tämän vuoksi luottosopimuksen todellisen vuosikoron laskemisessa tulee soveltaa edellä mainitun asetuksen liitteen II osassa mainittuja lisäoletuksia. Siten nyt käsiteltävänä olevan luottosopimuksen todellinen vuosikorko olisi tullut ilmoittaa sellaisin oletuksin, että kuluttaja nostaa 2.100 euron luoton kerralla ja välittömästi ja maksaa luoton kokonaisuudessaan takaisin vuoden kuluessa tästä nostosta saman määräisinä kuukausierinä.

Todellinen vuosikorko on sopimuksessa ilmoitettu lasketun takaisinmaksuohjelman mukaisesti, ja K on esimerkin avulla voinut arvioida lainan euromääräisiä kokonaiskustannuksia reilun kolmen vuoden maksuajalla silloin kun maksu ei tapahdu tasaerissä. Hän ei ole kuitenkaan voinut esimerkin tai sopimusehtojen perusteella vaikeuksitta arvioida todellista vuosikorkoa vuoden maksuajalla ja tasaerälyhennyksin mahdollisten muiden luottosopimusten vertailemiseksi. Esimerkki ei ole vertailukelpoinen suhteessa sopimustarjouksiin, joissa on noudatettu asetuksen mukaista todellista vuosikoron esittämistapaa ja esimerkki on siten harhaanjohtava. Kysymys on kuluttajan päätöksenteon kannalta merkityksellisestä seikasta eli luoton kokonaiskustannuksista. Hovioikeus katsoo tämän vuoksi sopimuksen ehtojen olevan esimerkin osalta epäselvät.

Pelkästään tämä selvyyden puute ei kuitenkaan tässä tapauksessa johda siihen, että yhtiöllä ei olisi oikeutta luottokustannuksiin. Sen sijaan epäselvyys tulee huomioon otettavaksi jäljempänä arvioitaessa todellisen vuosikoron kohtuuttomuutta.

Luottokelpoisuuden arvioiminen

Sopimuksen tekoaikaan voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n 1 momentin (207/2013) mukaan luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa. Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien tietojen perusteella.

Yhtiön esittämistä kirjallisista todisteista ilmenee, että K:n maksuvara on ollut positiivinen. K ei ole väittänytkään, etteikö lainanantajan järjestelmään kirjatut tiedot hänen tuloistaan ja menoistaan olisi merkitty oikein. Näin muutettuna ja täydennettynä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut siitä, että K:n luottokelpoisuuden arvioimista ei ole laiminlyöty.

Luottosopimuksen toimittaminen

Sovellettavat oikeusohjeet ilmenevät käräjäoikeuden tuomion sivulta 16.

Käyttölainasopimuksessa todetaan, että sen muodostavat luottohakemus, käyttölainasopimus, käyttölainan yleiset sopimusehdot ja hinnasto käyttölainasta perittävien maksujen ja palkkioiden perusteista ja määristä. Kysymys on yhtiön ilmoittamin tavoin kokonaisuudesta, jossa käyttölainahakemuksella tarkoitetaan luotonhakijan tietoja ja luoton määrää sekä hinnastolla sopimuskokonaisuudessa mainittuja luoton korkoa sekä nostopalkkiota. Sopimuskokonaisuus ehtoineen on käräjäoikeuden toteamin tavoin toimitettu K:lle sähköpostitse. Käräjäoikeuden tuomiota ei ole tältä osin aihetta muuttaa.

Todellisen vuosikoron kohtuuttomuus

Sopimusehtodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan sopimuksen ehdon kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olojen muuttuminen sekä muut seikat.

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) pakottavan säännöksen mukaan alle 2.000 euron suuruisissa luotoissa luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Korkeimman oikeuden ratkaisussaan KKO 2015:60 (kohta 62) katsomin tavoin myös hovioikeus katsoo, että ky-

seisellä pakottavalla säännöksellä on merkitystä arvioitaessa koron kohtuuttomuutta mainitun euromäärän ylittävissä kuluttajaluotoissa. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon, että sopimusehtojen epäselvyys lisää osaltaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta kuluttajan kannalta (ks. KKO 2015:60, kohta 63).

Vaikka esimerkkilaskelma ei anna tarkkaa kuvaa todellisesta vuosikorosta vuoden maksuajalla tasaerälyhennyksin, valituksen ja vastauksen perusteella hovioikeudessa on ratkaistavana, onko 85,23 prosentin todellinen vuosikorko kohtuuton.

Hovioikeus toteaa, ettei todellinen vuosikorko ole poikkeuksellisen suuri. Todellinen vuosikorko on noin puolitoistakertainen suhteessa tuolloin alle 2.000 euron lainojen säädettyyn enimmäiskorkoon eikä korkoa yksistään voida vielä pitää kohtuuttomana. Esimerkkilaskelmassa on ilmoitettu luotonsaajalle aiheutuvat kulut ja minkä suuruisiksi ne muodostuvat annetulla esimerkkilaskelmalla. Esimerkki on epäselvä ainoastaan vertailtaessa sitä mahdollisiin muihin luottosopimuksiin, joissa todellinen vuosikorko olisi laskettu edellä mainitun asetuksen mukaisesti. K olisi myös voinut tämän esimerkkejä tarkemmin vertailemalla havaita. Näin ollen todellinen vuosikorko ei muodostu kokonaisuutena arvioiden K:lle kohtuuttomaksi esimerkkilaskelmassa oleva epäselvyyskään huomioon ottaen. Käräjäoikeuden ratkaisua ei ole aihetta tältä osin muuttaa.

Oikeudenkäynnin kustannukset hovioikeudessa

Vaikka väite sopimusehdon epäselvyydestä on hyväksytty, K häviää pääosin muutoksenhaun ja on sen vuoksi velvollinen korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen.

K on paljoksunut yhtiön 230 euron tuntiveloitusta ja hyväksynyt yhtiön ilmoittamasta 8,15 tunnin ajankäytöstä 6 tuntia. K on vedonnut asiassa siihen, että Itä-Suomen hovioikeus on pitänyt kohtuullisena tuntiveloituksena 80 euroa.

Ottaen huomioon asian laatu ja laajuus sekä se, että yhtiö on joutunut perehtymään K:n vasta hovioikeudessa esittämiin perusteiden täsmennyksiin, hovioikeus hyväksyy yhtiön vaatimuksen ajankäytön osalta.

Yhtiölle aiheutunut kulu on ollut sen oman lakimiehen tähän asiaan käyttämä työpanos. Kun otetaan huomioon yhtäältä asian laatu ja toisaalta myös se mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan, hovioikeus enemmän selvityksen puuttuessa arvioi tässä asiassa kohtuulliseksi tuntipalkkion määräksi 80 euroa. Näin ollen K:n korvattavaksi tuomittava kohtuullinen yhtiön oikeudenkäyntikulujen määrä on tässä asiassa yhteensä 652 euroa.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

K velvoitetaan suorittamaan B2 Impact Oy:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 652 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Sirpa Pulkkinen
Hovioikeudenneuvos Päivi Törmänen
Asessori Mira Koponen
Esittelijä: Hovioikeuden esittelijä Sini Järvi
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Itä-Suomen hovioikeus.

TURUN HOVIOIKEUS 8.1.2026
S 18/2025/387 1038 1102

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut tuomiota.

Pirkanmaan käräjäoikeus 6.2.2025 nro 1024 9695
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

H on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan siltä osin kuin hänen oikeudenkäyntikuluvaatimuksensa on hylätty ja että X Finland Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Perusteinaan H on lausunut, että hän oli voittanut asian ainoan riitaisen kysymyksen eli sen, oliko hänellä ollut velvollisuutta maksaa X Finland Oy:lle tämän vaatimia luottokustannuksia. Kyseessä ei ollut ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukainen osavoittotilanne, koska yhtiön pääomaa koskeva vaatimus ei ollut ollut itsenäinen riidan kohde.

Käräjäoikeuden ratkaisu on vastoin Euroopan unionin oikeuden tehokkuusperiaa-

tetta sekä perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloissa mainittuja tulkintavaikutusta, kuluttajansuojan korkean tason vaatimusta ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen vaatimusta. Kuten Euroopan unionin tuomioistuimen 21.3.2024 asiassa C-714/22 antamassa ratkaisussa edellytetään, kansalliset säännöt eivät saa johtaa siihen, että kuluttajan vireille laittamasta sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamista ja sen soveltamatta jättämistä koskevasta oikeudenkäynnistä aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen jakamisen vuoksi kuluttaja ei käytä oikeuttaan saattaa asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Käräjäoikeus ei ole ennen yksipuolisen tuomion antamista tutkinut viran puolesta kuluttajasopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta, mikä on estänyt H:n oikeussuojan toteutumisen. Tästä oli aiheutunut hänelle konkreettista taloudellista vahinkoa.

Vastaus

X Finland Oy ei ole vastannut valitukseen.

Hovioikeuden ratkaisu

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Pirkanmaan käräjäoikeus on 15.6.2018 antamallaan yksipuolisella tuomiolla velvoittanut H:n suorittamaan X Finland Oy:lle kanteen kohtien 1–8 mukaiset pääomat, korkosaatavat, kulut ja oikeudenkäyntikulut viivästyskorkoineen.

H on 8.7.2024 vireille tulleessa takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut, että yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään. Toissijaisesti hän on vaatinut, että kanne hylätään siltä osin kuin hänet on velvoitettu suorittamaan X Finland Oy:lle luottokustannuksia kohdissa 1, 2 ja 4–6. Lisäksi hän on vaatinut, että X Finland Oy velvoitetaan maksamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa viivästyskorkoineen.

Käräjäoikeudelle toimittamassaan 26.8.2024 päivätyssä lausumassaan X Finland Oy on rajoittanut haastehakemuksensa mukaisia kannevaatimuksiaan siten, että se on vaatinut, että H velvoitetaan maksamaan sille kohdassa 3 pääomaa 1.885 euroa sekä kohdissa 7 ja 8 vaaditut oikeudenkäyntikulut viivästyskorkoineen.

H on takaisinsaantihakemuksessa esitettyjen vaatimusten sijaan Pirkanmaan käräjäoikeuteen 3.9.2024 toimittamassaan lausumassa vaatinut, että kohdassa 3 kanne hylätään 190,35 euroa ylittävin osin. Lisäksi hän on myöntänyt kanteen kohdissa 7 ja 8 vaaditut oikeudenkäyntikulut ja toistanut oikeudenkäyntikuluvaatimuksensa.

Käräjäoikeus on 6.2.2025 antamallaan tuomiolla kumonnut takaisinsaannin kohteena olevan yksipuolisen tuomion kohtien 1, 2 ja 4–6 osalta sekä velvoittanut H:n maksamaan X Finland Oy:lle kohdassa 3 pääomaa 1.885 euroa viivästyskorkoineen. Alkuperäinen yksipuolinen tuomio on jäänyt voimaan kohtien 7 ja 8 osalta.

Käräjäoikeus on määrännyt asianosaiset pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilannetta koskevan säännöksen nojalla.

Hovioikeudessa on H:n valituksen johdosta kysymys siitä, onko X Finland Oy velvollinen korvaamaan H:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Saman luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään (mm. KKO 2022:56 ja KKO 2020:81) antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mi-

hin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä.

Perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso. Edelleen artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Tehokkuusperiaate on syntynyt ja kehittynyt unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tehokkuusperiaatetta kuvataan vakiintuneesti niin, että kansalliset menettelysäännöt eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa annettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. (KKO 2019:79, kohta 24 ja KKO 2017:84, kohdat 34–35)

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2015:60 katsonut, että tuomioistuimien tulee omasta aloitteestaan tarkastaa, onko sen käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvasta elinkeinoharjoittajan ja kuluttajan välisestä vakiosopimusehdosta. Jos näin on, tuomioistuimen on arvioitava ehdon kohtuuttomuutta viran puolesta.

Arviointi

Oikeudenkäymiskaaren esitöiden mukaan takaisinsaantioikeudenkäynti aloitetaan siitä, mihin asian käsittely oli jäänyt ennen yksipuolisen tuomion antamista (HE 15/1990 vp, s. 97).

H on alkuperäisessä takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista kokonaisuudessaan ja kanteen hylkäämistä. X Finland Oy on rajoittanut kannettaan takaisinsaantihakemuksen jälkeen. Tämän seurauksena H on muuttanut vaatimuksiaan koskemaan ainoastaan pääomaa kohdassa 3 sekä myöntänyt oikeiksi oikeudenkäyntikuluja koskevat vaatimuskohdat 7 ja 8. Oikeudenkäynnin kohteena ei siten ole H:n väittämin tavoin ollut ollut ainoastaan luottokustannukset.

X Finland Oy on rajoittanut kannettaan takaisinsaantihakemuksen vireilletulon jälkeen, minkä vuoksi sen vaatimukset eivät ole tulleet hyväksytyiksi sellaisena kuin ne kanteen vireilletulohetkellä oli esitetty.

H on siten voittanut asian kannekohtien 1, 2 ja 4–6 osalta. X Finland Oy on puolestaan voittanut asian kannekohtien 3, 7 ja 8 osalta. Kyse on näin ollen ollut asiallisesti oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaisesta osavoittotilanteesta. X Finland Oy on euromääräisesti voittanut suurimman osan kanteestaan. Sen voittamaan osaan on kuulunut muun ohessa kohta 3, johon oikeudenkäynti on keskittynyt kanteen rajoittamisen ja osittaisen myöntämisen jälkeen. Siten X Finland Oy:n katsottava voittaneen pääosan asiasta. Erityisesti tähän nähden ei ole syytä velvoittaa X Finland Oy:tä korvaamaan H:n oikeudenkäyntikuluja.

Euroopan unionin oikeuden sekä käräjäoikeuden tutkimisvelvollisuuden laiminlyönnin merkitys asiassa

Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisuja (mm. tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578 sekä tuomio 21.3.2024, Profi Credit Bulgaria, C-714/22, EU:C:2024:263) direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan sekä tehokkuusperiaatteen tulkinnasta. Ratkaisut koskevat tilanteita, joissa kuluttaja velvoitetaan vastaamaan osasta oikeudenkäyntikuluista silloin, kun kuluttajan nostama kohtuuttomaan sopimusehdon pätemättömäksi toteamista koskeva kanne hyväksytään kokonaisuudessaan, mutta kyseisen ehdon nojalla maksettujen summien palauttamista koskeva vaatimus hyväksytään vain osittain.

Tässä tapauksessa kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus ei ollut käräjäoikeuden tutkittavana X Finland Oy:n rajoitettua kannevaatimuksiaan, eikä H ole takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut luottokustannuksia koskevien suoritusten palauttamista. Kanteen rajoittamisen jälkeen oikeudenkäynti käräjäoikeudessa on keskittynyt pääoman määrään kohdassa 3. Näin ollen edellä mainitut EUT:n ratkaisut eivät sellaisenaan sovellu tähän tapaukseen.

H:lla on ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi. H ei ole valituksessaan yksilöinyt, mitä konkreettista taloudellista vahinkoa hänelle oli mahdollisesti asiassa aiheutunut. Vaikka käräjäoikeus olisi todennut tuomiolla luottoehdot kohtuuttomiksi ja siten kokonaan mitättömiksi, yksipuolinen tuomio olisi edelleen voitu antaa pääomaa ja oikeudenkäyntikuluja koskevien kohtien osalta sillä perusteella, että H ei ollut ollut vastannut kanteeseen. X Fin-

land Oy:n rajoitettua vaatimuksiaan asian lopputulos on ollut luottokustannusten osalta asiallisesti sama kuin siinä tapauksessa, että luottokustannukset olisi yksipuolisen tuomion antamishetkellä viran puolesta hylätty tuomiolla.

Ottaen huomioon edellä mainitut seikat H:lla on ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Edellä mainituin täydennyksin hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta.

Hovioikeuden ratkaisun lopputulos ilmenee tuomiolauselmalta.

Tuomiolauselma

Valitus hylätään. Käräjäoikeuden tuomiolauselmaa ei muuteta.

H:n oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään.

Lähde: Edilex uutiset 12.1.2026, toim. Jukka Savolainen.

TURUN HOVIOIKEUS 14.1.2026
S 18/2025/515 1038 2677

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt kantajan korvaamaan vastaajalle oikeudenkäyntimaksuun perustuen 530 euroa mutta muutoin osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Vastaajan tekemä valitus hylättiin.

Kanta-Hämeen käräjäoikeus 6.3.2025 nro 1026 3250

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Vaatimukset hovioikeudessa

Valitus

Valittaja on vaatinut, että A Oy velvoitetaan käräjäoikeuden tuomitseman määrän sijasta korvaamaan hänen oikeudenkäyntikuluinaan käräjäoikeudessa 4.643,26 euroa ja että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa, molemmat määrät viivästyskorkoineen.

Perusteinaan Valittaja on lausunut, että hän oli voittanut asian riitaisen kysymyksen eli sen, oliko hänellä ollut velvollisuutta maksaa A Oy:lle tämän vaatimia luottokustannuksia. Kyseessä ei siten ollut ollut osavoittotilanne.

Käräjäoikeuden ratkaisu on vastoin Euroopan unionin oikeuden tehokkuusperiaatetta sekä perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloissa mainittuja tulkintavaikutusta, kuluttajansuojan korkean tason vaatimusta ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen vaatimusta. Ratkaisu estää Valittajaa tosiasiassa pääsemästä oikeuksiinsa.

Vastaus

A Oy on vaatinut, että valitus hylätään.

Perusteinaan A Oy on lausunut, että kyseessä on osavoittotilanne. Valittaja on takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut koko yksipuolisen tuomion kumoamista. Yhtiö on voittanut osan vaatimuksista ja osa sen vaatimuksista on hylätty.

Käräjäoikeuden ratkaisu ei ole sopimusehtodirektiivin vastainen. Valittaja on itse valinnut viedä asian tuomioistuimeen ja ottanut siten tietoisen kuluriskin.

Valittajalla on ollut mahdollisuus pyrkiä asiassa sovinnolliseen ratkaisuun ilman kuluriskiä.

Tehokkuusperiaate ei sovellu kysymyksessä olevaan tapaukseen eikä oikeuksien käyttäminen ole Suomessa vastaavissa tapauksissa mahdotonta tai kohtuuttoman vaikeaa. Valittaja pystyy vaikuttamaan asiaan esimerkiksi pyrkimällä sovintoon ilman tuomioistuinprosessia, ottamalla oikeusturvavakuutuksen tai hakemalla julkista oikeusapua. Velallisen velvoittaminen takaisinsaantiasiassa maksamaan omat oikeudenkäyntikulunsa ei ole osoitus siitä, että Suomen lain menettelysäännökset olisivat tehokkuusperiaatteen vastaisia.

A Oy:n ilmoitus

A Oy on 25.11.2025 ilmoittanut luopuvansa oikeudenkäyntikuluvaatimuksestaan hovioikeudessa.

Hovioikeuden ratkaisu

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Kanta-Hämeen käräjäoikeus on 9.9.2016 antamallaan yksipuolisella tuomiolla nro 16/7935 velvoittanut Valittajan suorittamaan A Oy:lle kanteen kohtien 1–3 ja 5–8 mukaiset pääomat, korkosaatavat, kulut ja oikeudenkäyntikulut viivästyskorkoineen sekä kohdan 4 mukaisen pääoman ja sille 106,80 prosentin koron.

Valittaja on 30.9.2024 vireille tulleessa takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut, että yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään. Toissijaisesti hän on vaatinut,

että kanne hylätään siltä osin kuin hänet on velvoitettu suorittamaan A Oy:lle luottokustannuksia kohdissa 1–3 ja 5–6. Lisäksi hän on vaatinut, että A Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa viivästyskorkoineen.

Käräjäoikeudelle toimittamassaan 7.11.2024 päivätyssä lausumassa A Oy on rajoittanut haastehakemuksensa mukaisia kannevaatimuksiaan siten, että se on vaatinut, että Valittaja velvoitetaan maksamaan yhtiölle kohdassa 4 pääomaa 2.000 euroa viivästyskorkoineen 3.8.2016 lukien ja kohdissa 7–8 vaaditut oikeudenkäyntikulut viivästyskorkoineen.

Valittaja on 28.11.2024 päivätyssä vastakanteessaan vaatinut, että A Oy velvoitetaan maksamaan hänelle 563,44 euroa viivästyskorkoineen sekä korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa viivästyskorkoineen. Vastakanne on perustunut siihen, että Valittaja oli katsonut maksaneensa kuluttajaluottoon liittyviä suorituksia yli luoton nostetun pääoman ja siten A Oy:n olleen hänelle velkaa vastakanteella vaaditun määrän.

Käräjäoikeus on 6.3.2025 antamallaan tuomiolla velvoittanut Valittajan maksamaan A Oy:lle yksipuolisessa tuomiossa velvoitetun määrän sijasta kohdassa 4 pääomaa 2.000 euroa sekä hylännyt Valittajan vastakanteen. Lisäksi käräjäoikeus on todennut, että Valittajalla ei ole maksuvelvollisuutta A Oy:lle, koska hän oli maksanut tuomitun määrän yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen. Alkuperäinen yksipuolinen tuomio on jäänyt voimaan kohtien 7–8 osalta.

Käräjäoikeus on katsonut, että kyseessä oli oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukainen osavoittotilanne ja määrännyt A Oy:n maksamaan Valittajalle korvauksena oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa oikeudenkäyntimaksuun perustuen 530 euroa viivästyskorkoineen.

Hovioikeudessa on Valittajan valituksen johdosta kysymys siitä, onko A Oy velvollinen korvaamaan täysimääräisesti Valittajan oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa. Ottaen huomioon Valittajan valituksessaan esittämät vaatimukset muutoksenhaun kohteena ei ole käräjäoikeuden ratkaisun lopputulos kanteen tai vastakanteen osalta.

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Saman luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään (mm. KKO 2022:56 ja KKO 2020:81) antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan, jos asian käsittely jätetään sillensä sen vuoksi, että asianosainen on peruuttanut kanteensa tai jäänyt saapumatta tuomioistuimeen, hänen on korvattava vastapuolensa kulut, jollei ole erityistä syytä määrätä korvausvelvollisuudesta toisin.

Viimeksi mainittua lainkohtaa koskevan hallituksen esityön mukaan tällainen poikkeustapaus on kysymyksessä esimerkiksi silloin, kun kantaja on peruuttanut kanteensa sen vuoksi, että vastaaja kanteen vireillepanon jälkeen on täyttänyt vaaditun suorituksen. Tällöin kantaja on asiallisesti voittanut juttunsa ja hänen tulee myös saada korvaus kuluistaan. (HE 191/1993 vp, s. 16)

Perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso. Edelleen artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava

tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Tehokkuusperiaate on syntynyt ja kehittynyt unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tehokkuusperiaatetta kuvataan vakiintuneesti niin, että kansalliset menettelysäännöt eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa annettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. (KKO 2019:79, kohta 24 ja KKO 2017:84, kohdat 34–35)

Arviointi

Oikeudenkäymiskaaren esitöiden mukaan takaisinsaantioikeudenkäynti aloitetaan siitä, mihin asian käsittely oli jäänyt ennen yksipuolisen tuomion antamista (HE 15/1990 vp, s. 97). Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin säännöstä sovelletaan sellaiseen asiaan, jossa on esitetty useita vaatimuksia, jotka asianosaiset vuoroin voittavat (HE 191/1993 vp, s. 12). Kuten käräjäoikeus on tuomiossaan todennut, oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta harkittaessa asiaa on katsottava kokonaisuutena.

Valittaja on alkuperäisessä takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista kokonaisuudessaan ja kanteen hylkäämistä. Toissijaisesti hän on vaatinut, että kanne hylätään luottokustannuksia koskevilta osin kohdissa 1–3 ja 5–6. A Oy on rajoittanut kannettaan takaisinsaantihakemuksen jälkeen siten, että asiassa oli kysymys enää luoton pääomasta kohdassa 4 sekä oikeudenkäyntikuluista kohdissa 7–8. Tämän jälkeen Valittaja on vastakanteella vaatinut yhtiöltä 563,44 euroa. Oikeudenkäynnin kohteena ei siten ollut ollut Valittajan väittämin tavoin ainoastaan luottokustannukset.

Kanteen rajoittamisen seurauksena A Oy:n luottokustannuksia koskevat vaatimuskohdat 1–3 ja 5–6 eivät ole tulleet hyväksytyiksi sellaisina kuin ne kanteen vireilletulohetkellä oli esitetty. Valittaja on siten voittanut asian mainittujen kannekohtien osalta.

A Oy on takaisinsaantioikeudenkäynnin aikana rajoittanut kohdan 4 pääomaa koskevaa vaatimustaan 2.000 euroon. Käräjäoikeus on velvoittanut Valittajan maksamaan yhtiölle 2.000 euroa, mutta hylännyt sille vaaditun viivästyskoron. Samalla käräjäoikeus on määrännyt, että Valittaja ei ole enää maksuvelvollinen A Oy:lle, koska tämä oli maksanut sanotun määrän yksipuolisen tuomion jälkeen. Tilanne rinnastuu siten tosiasiassa tilanteeseen, jossa kantaja peruuttaa kanteensa osittain vastaajan kanteen vireilletulohetken jälkeen tekemän maksusuorituksen vuoksi. Näin ollen A Oy on asiallisesti voittanut asian pääoman osalta.

Koska alkuperäinen yksipuolinen tuomio on jäänyt voimaan oikeudenkäyntikuluja koskevien kannekohtien 7 ja 8 osalta, Valittaja on hävinnyt asian mainittujen kohtien osalta.

Valittaja on voittanut asian kannekohtien 1–3 ja 5–6 osalta, mutta hävinnyt asian vastakanteen osalta. A Oy on puolestaan voittanut asian kannekohtien 4, 7 ja 8 osalta. Näin ollen asianosaiset ovat vuoroin voittaneet ja hävinneet vaatimuksia, minkä vuoksi kysymys on asiallisesti ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta osavoittotilanteesta.

Oikeudenkäynti on A Oy:n rajoittamisen jälkeen keskittynyt kohtaan 4 sekä vastakanteeseen. Erityisesti tähän nähden ei ole perustetta velvoittaa A Oy:tä korvaamaan täysimääräisesti Valittajan oikeudenkäyntikuluja käräjäoikeudessa.

Valittajalla ei ole ollut velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa A Oy:n kanssa ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä ottaen huomioon takaisinsaannille oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentissa säädetty ehdoton määräaika ja toisaalta intressi saada yksipuolinen tuomio kumotuksi tuomiolla. Takaisinsaantihakemuksen tekeminen on ollut perusteltua eikä Valittaja ole aiheuttanut tarpeetonta oikeudenkäyntiä.

Valittajalla on ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Valittajalla on siten ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Edellä mainituin muutoksin ja lisäyksin hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta.

Tuomiolauselma

Valitus hylätään.

Käräjäoikeuden tuomiolauselmaa ei muuteta.

Valittajan oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään.

Lähde: Edilex uutiset 19.1.2026, toim. Jani Surakka.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 15.1.2026
S 21/2025/699 1042 5749

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli katsonut yhtiön veloittaman tuntipalkkion 250 euroa kohtuulliseksi. Hovioikeus alensi palkkiota ja arvioi kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 80 euroa. Lisäksi oikeudenkäyntimaksu pantiin osapuolten kesken puoliksi.

Oulun käräjäoikeus 2.9.2025 nro 1034 9028
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Käräjäoikeus oli katsonut yhtiön veloittaman tuntipalkkion 250 euroa kohtuulliseksi.

Valitus

K on vaatinut, että hänen X Oy:lle (yhtiö) maksettavakseen tuomittu korvaus oikeudenkäyntikuluista alennetaan 400 euroksi. K on vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjä- ja hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

K on lausunut, että yhtiö oli itse hoitanut asiaa ja näin ollen kysymys oli yhtiön omista asianosaiskuluista. Yhtiölle aiheutunut kulu oli ollut sen oman lakimiehen tähän asiaan käyttämä työpanos. Kun otetaan huomioon yhtiön lakimiehelleen maksama arviolta noin 5 000 euron suuruinen kuukausipalkka, kohtuullinen tuntipalkkio oli 35 euroa. Näin ollen kohtuullinen korvaus kuluista oli 400 euroa.

Vastaus

X Oy (yhtiö) on vaatinut, että valitus hylätään ja että K velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 2 000 eurolla viivästyskorkoineen.

Yhtiö on lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein. K:n maksettavaksi tuomitut oikeudenkäyntikulut olivat olleet asian laatu ja laajuus huomioon ottaen kohtuullisia. K oli velvollinen korvaamaan nämä oikeudenkäyntikulut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 ja 8 §:ien nojalla. Kun oikeudenkäyntikulujen korvausvaatimus perustui oikeudenkäyntiavustajan tekemään työhön, merkityksetöntä oli, oliko kysymys yhtiön palveluksessa olevasta lakimiehestä vai muusta oikeudenkäyntiavustajasta. Yhtiö olisi voinut antaa toimeksiannon myös yhtiön ulkopuoliselle lakimiehelle, jolloin tämän työstä aiheutuneet kustannukset olisivat olleet asiamiehen käytöstä aiheutuneita kustannuksia. Lähtökohta korvattavien oikeudenkäyntikulujen korvattavuudelle oli laskutettujen toimenpiteiden tarpeellisuus sekä kustannusten kohtuullisuus ja aiheellisuus asianosaisen oikeuksien valvomisen kannalta (KKO 2025:96).

Osapäätös

Hovioikeus ei ole 27.11.2025 antamallaan päätöksellä numero 1039 6820 myöntänyt K:lle jatkokäsittelylupaa siltä osin kuin käräjäoikeus on jättänyt hänen takaisinsaantihakemuksensa tutkimatta.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 1 momentin nojalla korvattaviin oikeudenkäyntikuluihin luetaan myös oikeudenkäynnin asianosaiselle aiheuttama työ ja menetys. Lain esitöiden (HE 107/1998 vp, s. 19) mukaan asianosaiselle itselleen suoritettavan oikeudenkäyntikulujen korvauksen tulee kuitenkin olla poikkeuksellista. Se ei saa olla korvaus oikeudenkäyntiin osallistumisesta tai siihen valmistautumisesta aiheutuvasta tavanomaisesta vaivannäöstä. Asianosaiselle itselleen työstä määrättävä korvaus tulee rajoittaa lähinnä tilanteisiin, joissa asianosainen itse on ammattitaitonsa tai erityisosaamisensa perusteella tehnyt sellaisia oikeudenkäynnin kannalta välttämättömiä paljon aikaa vaatineita toimenpiteitä, jotka jonkun muun suorittamina olisivat myös asiamiehen tai avustajan laskuttamia kulueriä.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että korvaus työstä ei ole korvaus suoranaisesta taloudellisesta menetyksestä vaan korvaus asianosaisen itsensä omassa asiassaan erityisosaamiseensa liittyvästä merkittävästä työpanoksesta oikeudenkäyntiin liittyen. Oikeushenkilön puolesta työn on voinut tehdä joku henkilökuntaan kuuluva. Korvauksen tuomitseminen ei edellytä, että työn tekemisestä olisi aiheutunut asianosaiselle suoranaista taloudellista menetystä. Käytännössä oman työn korvauksessa on käytetty hyvin pientä tuntiveloitusta. Vaikka oma työ ei saa olla mikään ansaintakeino, korvausta siitä määrättäessä tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota myös siihen, mitä työstä olisi ulkopuolisille jouduttu maksamaan. (Oikeudenkäyntikulut, Helsingin hovioikeuden laatuhanke 2011, s. 42–43, Helsingin hovioikeus 11.10.2018 nro 1309, Itä-Suomen hovioikeus 11.12.2025 nro 1040 0340)

Hovioikeus toteaa, että yhtiölle oikeudenkäynnistä aiheutuneet kustannukset ovat syntyneet sen oman lakimiehen tähän asiaan käyttämästä työpanoksesta. Näin ollen kysymys on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n tarkoittamista asianosaiskuluista.

Asian laatu ja laajuus huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että yhtiön tuntiveloitus 250 euroa vastaa sitä, mitä ulkopuolinen avustaja olisi työstä veloittanut. Yhtiö ei ole esittänyt selvitystä sille oman lakimiehen käytöstä aiheutuneista kustannuksista. Nämä seikat ja se huomioon ottaen, että oma työ ei saa olla ansaintakeino, hovioikeus enemmän selvityksen puuttuessa arvioi tässä asiassa kohtuulliseksi tuntipalkkion määräksi 80 euroa. K ei ole hovioikeudessa paljoksunut yhtiön toimenpiteisiin käyttämää aikaa. Nämä seikat huomioon ottaen yhtiön toimenpiteistä johtuva kohtuullinen oikeudenkäyntikulujen määrä on tässä asiassa yhteensä 896 euroa.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Hovioikeus on myöntänyt K:n valitukselle jatkokäsittelyluvan vain oikeudenkäyntikulujen alentamisvaatimuksen osalta. Tältä osin K on voittanut osaksi muutoksenhakuvaatimuksensa. Hovioikeus katsoo, että yhtiön on korvattava puolet K:n oikeudenkäyntikulujen alentamisvaatimuksen osalta aiheutuneista kustannuksista. K:n avustajan Vikeväisen mukaan valmistelutoimenpiteiden määrä tältä osin oli 1,5 tuntia. Lisäksi K on vaatinut jälkitoimenpiteiden ja oikeudenkäyntikulumaksun 610 euron korvaamista. Yhtiö on paljoksunut Vikeväisen 300 euron tuntiveloituksen määrää. Huomioon ottaen, että kysymys on ollut oikeudenkäyntikuluista, hovioikeus arvioi kohtuullisen tuntiveloituksen määräksi 200 euroa. Edellä mainituilla perusteilla yhtiön korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrä on palkkion osalta 250 euroa, arvonlisäveron osalta 63,75 euroa ja oikeudenkäyntikulumaksusta 305 euroa.

Tuomiolauselma

Muutos käräjäoikeuden päätökseen.

K:n X Oy:lle oikeudenkäyntikuluista maksettavaksi tuomittu korvaus alennetaan 896 euroksi, jolle on maksettava käräjäoikeuden tuomitsemaa viivästyskorkoa.

Muilta osin käräjäoikeuden päätös jää pysyväksi.

X Oy velvoitetaan korvaamaan K:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 618,75 eurolla, josta on palkkiota 250 euroa, arvonlisäveroa 63,75 euroa ja kuluja 305 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Lähde: Edilex uutiset 15.1.2026, toim. Jukka Savolainen.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 28.1.2026 S 21/2025/153 1032 2359

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli velvoittanut vastaajan korvaaman kantajan oikeudenkäyntikuluja 2000 eurolla. Hovioikeus alensi korvauksen 6 tuntiin 80 euron tuntiveloituksella.

Oulun käräjäoikeus 13.1.2025 nro 1024 0067
Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynti hovioikeudessa

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että Kantaja Oy:n (entinen X Oy, jäljempänä myös yhtiö) vaatimus oikeudenkäyntikuluista hylätään tai että niiden määrää alennetaan. Vastaaja on myös vaatinut, että Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjä- ja hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Vastaaja on lausunut, että yhtiön oikeudenkäyntikuluissa oli kysymys sellaisista asianosaiskuluista, jotka eivät voineet tulla hänen korvattavakseen. Joka tapauksessa kulujen määrä oli kohtuuton, kun tuntipalkkion määrä vastasi ulkopuoliselle asiamiehelle maksettavaa korvausta. Kohtuullinen tuntipalkkio oli enintään 40 euroa.

Vastaus

Kantaja Oy on vaatinut, että valitus hylätään ja Vastaaja velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Kantaja Oy on lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein. Yhtiöllä oli oikeus saada Vastaajalta sille oman juristin käytöstä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Yhtiö olisi vaihtoehtoisesti voinut ottaa asiaa hoitamaan ulkopuolisen asiamiehen, jonka työstä aiheutuneet kulut olisivat joka tapauksessa olleet Vastaajan korvattavia oikeudenkäyntikuluja. Kysymys ei ollut yhtiölle aiheutuneesta tavanomaisesta vaivannäöstä. Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus oli joka tapauksessa perusteeton, sillä hänelle ei tosiasiassa aiheutunut kustannuksia asiamiehen ajankäytöstä.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Vastaajan takaisinsaantihakemus on jätetty käräjäoikeudessa myöhässä saapuneena tutkimatta. Hän on siten hävinnyt asian käräjäoikeudessa ja on oikeudenkäymiskaaren

21 luvun 1 §:n nojalla velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut. Täysimääräinen kulujen korvaaminen on siten pääsääntö. Säännöstä koskevien esitöiden (HE 107/1998 vp, s. 16) mukaan täysimääräinen kulujen korvaaminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että hävinnyt asianosainen velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikuluina kustannukset, jotka ovat aiheutuneet oikeudenkäynnin kannalta tarpeettomista toimenpiteistä tai sinänsä tarpeellisista toimenpiteistä aiheutuneista, mutta kohtuuttoman suurista kustannuksista.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle suoritetaan korvausta myös oikeudenkäynnin aiheuttamasta työstä ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvästä menetyksestä. Lain esitöiden mukaan asianosaiselle itselleen suoritettavan oikeudenkäyntikulujen korvauksen tulee olla poikkeuksellista. Se ei saa olla korvaus oikeudenkäyntiin osallistumisesta tai siihen valmistautumisesta aiheutuvasta tavanomaisesta vaivannäöstä.

Asianosaiselle itselleen työstä määrättävä korvaus tulee rajoittaa lähinnä tilanteisiin, joissa asianosainen itse on ammattitaitonsa tai erityisosaamisensa perusteella tehnyt sellaisia oikeudenkäynnin kannalta välttämättömiä paljon aikaa vaatineita toimenpiteitä, jotka jonkun muun suorittamina olisivat myös asiamiehen tai avustajan laskuttamia kulueriä (HE 107/1998 vp, s. 19).

Oikeuskäytännössä on katsottu, että korvaus työstä ei ole korvausta suoranaisesta taloudellisesta menetyksestä, vaan korvausta asianosaisen itsensä omassa asiassaan erityisosaamiseensa liittyvästä merkittävästä työpanoksesta oikeudenkäyntiin liittyen. Oikeushenkilön puolesta työn on voinut tehdä henkilökuntaan kuuluva. Käytännössä oman työn korvauksessa on käytetty pientä tuntiveloitusta. Vaikka oma työ ei saa olla ansaintakeino, korvausta siitä määrättäessä tulee toisaalta kiinnittää huomiota myös siihen, mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan.

Hovioikeus toteaa, että yhtiöllä on vastoin Vastaajan väitettä ollut oikeus saada korvaus oikeudenkäyntikuluistaan asiassa siitä huolimatta, että asiaa on hoitanut yhtiön oma juristi. Kysymys on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 1 momentin tarkoittamista asianosaiskuluista. Yhtiö ei kuitenkaan ole toimittanut erittelyä kuluistaan eikä oman lakimiehen käytöstä aiheutuneista kustannuksista. Käräjäoikeuden asiakirjoista ilmenee, että yhtiö on antanut asiassa siltä pyydetyn kirjallisen lausuman sekä vastauksen käräjäoikeuden tiedusteluun asian käsittelyjärjestyksestä. Asia on ratkaistu kirjallisessa menettelyssä. Tähän nähden ja kun otetaan huomioon, että korvaukseen oikeuttavaa työtä ei ole tarkoitettu tehtäväksi ansiotarkoituksessa sivukuluineen, hovioikeus harkitsee tässä asiassa kohtuulliseksi tuntipalkkion määräksi 80 euroa ja kohtuulliseksi korvaukseksi yhtiön oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa yhteensä kuuden tunnin ajankäyttöä vastaavat 480 euroa. Vastaajan maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrää on siten alennettava.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan, mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Edelleen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan, jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun. Hovioikeus toteaa, että oikeudenkäyntiasiamiehelle suoritettavaa korvausta koskevilla sopimusjärjestelyillä ei lähtökohtaisesti ole merkitystä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta ratkaistaessa (KKO 2025:96 kohta 15).

Vastaajan ensisijainen vaatimus on hylätty, mutta toissijainen vaatimus on hyväksytty. Vastaaja on voittanut määrällisesti 1 520 euroa. Tässä tilanteessa hovioikeus katsoo, että asiassa on peruste velvoittaa Kantaja Oy korvaamaan puolet Vastaajan hovioikeudessa aiheutuneista tarpeellisista toimenpiteistä johtuneista oikeudenkäyntikuluista.

Hovioikeus katsoo, että avustajan oikeudenkäyntikululaskussa valmistautumisesta ja jälkitoimista ilmoitetut yhteensä 2,5 tuntia ovat olleet tarpeen asian hoitamiseksi. Ottaen huomioon asian laatu kohtuullisena

tuntiveloituksena voidaan pitää 200 euroa. Lisäksi laskuun sisältyy 610 euron oikeudenkäyntimaksu. Edellä mainituilla perusteilla Kantaja Oy:n korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrä on palkkion osalta 250 euroa, arvonlisäveron osalta 63,75 euroa ja oikeudenkäyntimaksusta 305 euroa.

Tuomiolauselma

Muutos käräjäoikeuden päätökseen:

Vastaaja velvoitetaan korvaamaan Kantaja Oy:lle (ent. X Oy) käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeuden tuomitseman 2 000 euron asemesta 480 euroa käräjäoikeuden tuomitsemine viivästyskorkoineen.

Muilta osin käräjäoikeuden päätös jää pysyväksi.

Kantaja Oy (ent. X Oy) velvoitetaan korvaamaan Vastaajan hovioikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista 618,75 euroa viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamisesta.

Lähde: Edilex uutiset 29.1.2026, toim. Jani Surakka.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 29.1.2026 S 24/1835 NRO 56

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Saatava siirretty alkuperäiseltä kantajalta asiamiehenä toimineelle perintäyhtiölle – Kysymys siitä, oliko vastaaja velvollinen suorittamaan kantajalle kanteen vireillepanoon liittyvät oikeudenkäyntikulut – Kysymys myös uuden todistelun esittämisestä hovioikeudessa – Prekluusio.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 7.6.2024 nro 43606

Velkomus, palvelussopimus ym.

Asian käsittely hovioikeudessa

Salassapito

Käräjäoikeus on määrännyt X Oy:n kirjallisena todisteena esittämän Y Oy:n ja X Oy:n välisen sopimuksen (K1) salassa pidettäväksi oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 10 §:n nojalla 26.8.2046 saakka. Käräjäoikeuden tuomio on määrätty salassa pidettäväksi sivulla 12 olevan todisteen K1 sisällön selostuksen osalta. Muilta osin tuomio on julkinen. Käräjäoikeuden salassapitomääräykset ovat voimassa myös hovioikeudessa.

Hovioikeus on 20.12.2024 antanut asiassa väliaikaisen salassapitomääräyksen X Oy:n valitukseen liitettyjen uusien kirjallisten todisteiden osalta. Hovioikeus lausuu jäljempänä kyseisten todisteiden salassapidosta.

Hovioikeuden tuomio on kokonaan julkinen. Koska liitteenä oleva käräjäoikeuden tuomio on osittain salainen, hovioikeus on laatinut ratkaisustaan erikseen julkisen ja osittain salaisen kappaleen.

Valitus

X Oy on toistanut kanteensa osittain ja vaatinut, että B velvoitetaan suorittamaan sille maksamatta oleva osuus oikeudenkäyntikuluista eli 950 euroa ja oikeudenkäyntimaksusta 195 euroa, molemmat määrät korkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut tuomitsemispäivästä. X Oy on lisäksi vaatinut, että B velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa yhteensä 1.380 eurolla korkoineen.

X Oy oli toiminut Y Oy:n asiamiehenä periessään sen saatavaa B:ltä. B oli maksanut vaaditusta saatavasta pääoman Y Oy:lle perintätoimien aloittamisen jälkeen, mutta jättänyt perintäkulut maksamatta. Perintäkulutkin olivat velkojan eli Y Oy:n saatavaa. X Oy on vaatinut kanteella (26.8.2021) maksamattomia perintäkuluja B:ltä prokurasiirron perusteella. X Investment on ostanut saatavan ja ilmoittanut tästä B:lle 31.10.2023 päivätyllä kirjeellä.

Saatavien perinnästä annettu laki sisälsi ajatuksen, että laskutus velkojan eli toimeksiantajan ja perintätoimiston välillä oli normaali toimenpide. Selvää oli, ettei perintä voinut olla velkojalle kulutonta. Lain esitöiden (HE 57/2012) mukaan velalliselta saa vaatia toimeksisaajan suorittamasta perinnästä enintään sitä rahamäärää, jonka velkoja on sen ja toimeksisaajan välisen sopimuksen perusteella suorittanut tai velvollinen suorittamaan toimeksisaajalle. Esitöissä ei ollut täsmennetty, milloin velkojan oli suoritettava korvaus perinnästä toimeksisaajalle. Perintälain vastaista ei ollut toimeksiantosopimuksen ehto, jonka mukaan velkojan maksuvelvollisuus toimeksisaajaa kohtaan aktualisoituu vasta, kun velalliseen kohdistuneet perintätoimet ovat johtaneet tulokseen.

Velkojan velvollisuus suorittaa perintäpalkkiota oli olemassa niin kauan, kuin saatavaa vaaditaan velalliselta. Perintätoimintaa valvova viranomainen Etelä-Suomen aluehallintovirasto oli perintäluvan haltijoille antamassaan tiedotteessa 24.11.2015 todennut, että perintäpalvelun markkinointia voitiin toteuttaa kuluttajaviranomaisen vuonna 2015 antaman ratkaisun mukaisesti.

X Oy:n ja Y Oy:n välisessä yhteistyösopimuksessa oli selkeästi sovittu laskutuksesta, joka voitiin toteuttaa myös kuittaamalla. Yhteistyösopimuksen otteesta (K1) ilmeni hinnoittelumalli ja se, että palvelun tuottaja veloittaa tilaajan asiakkailta perinnästä annetun lain 10 §:n ja 10 af §:n mukaiset perintäkulujen maksimit. Lisäksi otteessa todettiin, että tilityksen yhteydessä palveluntuottajalla oli oikeus vähentää tilaajalle tilitettävistä varoista perintäpalkkiot, joita tilaajan asiakkaalta oli veloitettu ja jotka tilaajan asiakas oli maksanut. Tämä osoitti selkeästi sen, että laskutuksesta oli osapuolten välillä sovittu. Laskutus voitiin toteuttaa myös kuittaamalla, eli mikäli asiakas eli velallinen maksoi tehdyistä perintätoimenpiteistä vaaditut perintäkulut, perintäpalkkiot voitiin kuitata niistä varoista ennen tilittämistä palveluntuottajalle. Siten oli selvää, että Y Oy:n ja X Oy:n välisen sopimuksen mukaan Y Oy oli sitoutunut maksamaan perinnästä aiheutuneet perintälain mukaiset kulut eli sen määrän, jota X Oy nyt peri velalliselta. Yhteistyösopimuksesta (K1) ilmeni, ettei perintäkuluja laskuteta tilaajalta, jos tilaajan asiakas vapautui perintäkulujen suoritusvelvollisuudesta tai jos perintä oli tulokseton.

Kuten käräjäoikeus oli todennut, X Oy oli ammattimaista perintää harjoittava perintätoimisto, jonka liiketoiminta perustui sille siirrettyjen saatavien perintään. Käräjäoikeus oli kuitenkin virheellisesti katsonut, ettei yhteistyösopimus (K1) riittänyt näytöksi siitä, oliko alkuperäinen velkoja tosiasiassa suorittanut tai velvollinen suorittamaan X Oy:lle perintäkuluja koskevat rahamäärät. Ratkaisu oli ristiriidassa perintätoimintaa valvovan viranomaisen sekä kuluttajaviranomaisen näkökantojen kanssa.

Käräjäoikeus oli myös virheellisesti katsonut, ettei saatavan maksaminen luonut oletamaa saatavan myöntämisestä. B ei ollut riitauttanut pääomaa laskutusvaiheessa eikä vapaaehtoisessa perinnässä. Pääoma oli ollut erääntynyt ja maksamatta ja perintätoimet aiheellisia.

Vastaus

B on vaatinut, että valitus hylätään ja X Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa 2.146,05 eurolla korkoineen.

X Oy:n todisteena (K1) ei ollut Y Oy:n ja X Oy:n välinen sopimus kokonaisuutena, eikä otteesta näkynyt, oliko sopimus ollut voimassa tapahtuma-aikana. Myöskään allekirjoitukset eivät ilmenneet otteesta. Todisteesta ilmeni, että sopimuksen kohdan 4.2 mukaan asiakas eli Y Oy ei maksa perintäkuluja, jos tilaajan asiakas eli B ei niitä maksa.

Perintälaki kielsi toimimasta hyvän perintätavan vastaisesti. Hyvä perintätapa kielsi menettelyn, jolla pyrittiin aiheuttamaan velalliselle kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja. Perintälaki kielsi maksamasta toimeksiannosta. Perintälain 10 §:n mukaan perintäkulujen tuli olla todellisia kuluja. Esitöiden (HE 57/2012, s. 36) mukaan jos velallinen riitauttaa toimeksisaajan suorittamaan perintään perustuvien perintäkulujen oikeellisuuden, velkojalla on näyttövelvollisuus siitä, että se tosiasiassa on suorittanut tai on velvollinen suorittamaan toimeksisaajalle sen rahamäärän, jota velalliselta vaaditaan. Perintäalalla oli muodostunut hyvin yleiseksi nyt käsillä oleva virheellinen käytäntö, jossa palvelun ostajalle myydään perintäpalvelua "ilmaisena" palveluna.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 2 §:n mukaan riita-asiassa asianosaisen on näytettävä ne seikat, joihin hänen vaatimuksensa ja vastustamisensa perustuu. Yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan sillä, joka vetoaa sopimukseen kanteensa tueksi, on näyttötaakka sopimuksen syntymisestä. Näyttötaakkaa korottaa se, että kyse oli kahden elinkeinonharjoittajan välisestä väitetystä sopimuksesta, jossa yritettiin sälyttää maksuvelvollisuutta B:lle. X Oy ei ollut esittänyt uskottavaa näyttöä väitteidensä tueksi.

Hovioikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisut

Käsittelyjärjestys

X Oy ja B ovat hovioikeudelle toimittamissaan lausumissa luopuneet vaatimasta asiassa pääkäsittelyn toimittamista. Asianosaiset eivät ole vedonneet henkilötodisteluun. Hovioikeus katsoo, että asia voidaan ratkaista kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella pääkäsittelyä toimittamatta.

Uuteen kirjalliseen todisteluun vetoaminen

X Oy on vedonnut hovioikeudessa uusina todisteina laskuun ja laskuerittelyyn (K8 ja K9). X Oy:n mukaan todisteet osoittivat, että lasku oli osoitettu Y Oy:lle ja että perimispalkkiot oli laskutettu ja niihin oli käytetty kuittausta sekä laskutettu arvonlisävero. Laskuerittelystä ilmeni tätä B:n toimeksiantoa koskeva tieto, joten sitä koskien on laskutettu Y Oy:tä.

X Oy on esittänyt perusteena uusiin todisteisiin vetoamiselle, että se oli käräjäoikeudessa katsonut B:n suorittaman maksun riittävän saatavan myöntämiseksi, mutta käräjäoikeus oli ollut tältä osin eri mieltä. X Oy on lisäksi pyytänyt, että mainitut todisteet määrätään salassa pidettäviksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan perusteella. Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annettua lakia koskevissa esitöissä (HE 13/2006) oli todettu, että nykyisen oikeuskäytännön mukaan liike ja ammattisalaisuuksia oli oikeudenkäynneissä pääsäännön mukaisesti suojattu asianosaisten tahdon mukaisesti, eikä tätä käytäntöä ollut tarkoitus muuttaa. Tiedon kuuluminen liike ja ammattisalaisuuden käsitteen piiriin oli jo yleensä sellaisenaan indisio siitä, että tiedon tuleminen julkiseksi aiheuttaisi merkittävää, yleensä taloudellista haittaa tai vahinkoa liikkeen tai ammatinharjoittajalle. X Oy:n nimeämissä uusissa todisteissa oli näkyvissä tekstiä, joka kuului salassa pidettäväksi edellä mainituilla perusteilla.

B on vaatinut, että X Oy:n ei sallita vedota uusiin kirjallisiin todisteisiin hovioikeudessa ja että kyseisiä todisteita koskeva salassapitopyyntö hylätään.

Perustetta vedota uusiin todisteisiin hovioikeudessa ei ollut. Asian ajamisen mahdollinen huolimattomuus ei ollut lakiin perustuva syy vetoamiselle. Todisteiden salassapidolle ei ollut hyväksyttävää syytä. Perinnässä käytetyt ehdot eivät olleet liikesalaisuus. Pitkään jatkuneen lainvastaisen käytännön salaaminen ei ansainnut oikeussuojaa.

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan valittaja ei saa hovioikeudessa riita-asiassa vedota muihin seikkoihin tai todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa, paitsi jos hän saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen käräjäoikeudessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Esitöiden mukaan asianosaisella olisi pätevä aihe vedota seikkaan tai todisteeseen vasta hovioikeudessa esimerkiksi silloin, jos hän ei vielä alioikeuskäsittelyn aikana ole ymmärtänyt seikan tai todisteen merkitystä, eikä sen voida katsoa johtuneen hänen huolimattomuudestaan. Pätevä syy uuden selvityksen esittämiselle voi olla olemassa myös silloin, kun todiste, johon vedotaan, aivan oleellisesti vaikuttaisi jutun lopputulokseen, ja jota asianosainen ei ole voinut tai huomannut aikaisemmin esittää. (HE 15/1990 vp s. 125–126)

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentissa säädetyn prekluusion tarkoituksena on edistää oikeudenkäynnin varmuutta ja keskittämistä sekä vaikuttaa oikeudenkäynnin joutuisuuteen estämällä sen kohteen ja oikeudenkäyntiaineiston hallitsematon laajeneminen oikeudenkäynnin myöhäisessä vaiheessa. Prekluusiolla pyritään siten myös turvaamaan asianosaisten prosessuaalinen tasavertaisuus ja vastapuolen puolustautumismahdollisuudet. Muutoksenhakuvaiheen prekluusiolla hovioikeudessa pyritään lisäksi turvaamaan oikeudenkäynnin painopisteen säilymistä käräjäoikeudessa ja oikeusastejärjestyksen ylläpitämistä. Prekluusion edellytyksiä koskevassa punninnassa on kuitenkin otettava huomioon myös tarve välttää sitä, että kielto vedota asian ratkaisemisen kannalta merkityksellisiin seikkoihin ja todisteisiin johtaisi oikeudenmenetyksiin, samoin kuin tarve välttää sitä, että seikkoihin ja todisteisiin vetoaminen ensimmäisessä oikeusasteessa laajenisi pelkästään varmuuden vuoksi. Prekluusio muutoksenhakuvaiheessa hovioikeudessa ei saa aiheettomasti estää aineelliseen totuuteen pääsemistä. Uuteen seikkaan tai todisteluun vetoamiselta edellytettyä pätevää aihetta arvioitaessa on otettava huomioon edellä kuvatut prekluusion eri suuntiin vaikuttavat tavoitteet. Pätevän aiheen arvioinnissa keskeisenä lähtökohtana on asianosaisen kulloistenkin oikeudenkäyntitoimien moitteettomuus ja huolellisuus. (KKO 2022:14 kohdat 8–10 ja niissä viitatut ratkaisut)

Arviointi ja johtopäätökset uuden todistelun osalta

X Oy ei ole väittänyt, ettei se olisi voinut vedota puheena oleviin kirjallisiin todisteisiin jo käräjäoikeudessa. Kysymys on siten siitä, onko X Oy:llä ollut pätevä aihe olla tekemättä niin. X Oy on ilmoittanut vasta hovioikeudessa tapahtuneen vetoamisen syyksi sen, että B oli maksanut X Oy:n vaatiman pääsaatavan ja X Oy oli katsonut saatavan maksun riittävän saatavan myöntämiseksi, mutta käräjäoikeus oli katsonut toisin.

Hovioikeus toteaa, että X Oy:n on tullut jo käräjäoikeusvaiheessa huolellisesti arvioida, mitä todistelua asiassa on tarpeen esittää. Se, että asianosainen käräjäoikeuden tuomion antamisen jälkeen havaitsee uuden todistelun tarpeen, ei ole laissa tarkoitettu peruste uuden todistelun hyväksymiselle ho-

vioikeudessa. Asiassa on ollut käräjäoikeuden tuomioon (s. 6) kirjattujen riitaisten seikkojen mukaisesti keskeisesti kysymys siitä, onko X Oy:n ja Y Oy:n välisessä sopimuksessa sovittu perintäkulujen siirtämisestä ja siitä, ovatko B:ltä vaaditut perintäkulut Y Oy:n todellisia kustannuksia. Hovioikeus katsoo, ettei X Oy:n nyt esittämän perusteella voida päätyä siihen johtopäätökseen, ettei se olisi ymmärtänyt puheena olevien todisteiden merkitystä asiassa.

X Oy ei siten ole saattanut todennäköiseksi sitä, että sillä olisi ollut pätevä aihe olla vetoamatta puheena oleviin todisteisiin käräjäoikeudessa. Hovioikeus katsoo, ettei uusien todisteiden hylkääminen myöskään aiheettomasti estä aineelliseen totuuteen pääsemistä. X Oy:n ei sallita esittää hovioikeudessa valituksessa nimettyjä uusia todisteita (K8 ja K9).

X Oy:n valitukseen liitetyt kuluttaja-asiamiehen ratkaisu 26.6.2015 ja EteläSuomen aluehallintoviraston tiedote 24.11.2015 eivät ole kirjallisia todisteita ja ne voidaan liittää oikeudenkäyntiaineistoon.

Edellä lausutusta huolimatta hovioikeus lausuu puheena olevien kirjallisten todisteiden salassapitopyynnön osalta seuraavaa ottaen huomioon, että viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Todisteiden osalta on annettu väliaikainen salassapitomääräys.

Hovioikeus katsoo, ettei mainituista todisteista eli laskusta ja laskuerittelystä ilmene sellaisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa tarkoitettuja tietoja, joiden johdosta ne olisi perusteltua määrätä salassa pidettäväksi oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 10 §:n nojalla.

Hovioikeus hylkää X Oy:n esittämän valitukseen liitettyjä todisteita koskevan salassapitopyynnön. Hovioikeuden 20.12.2024 antama väliaikainen salassapitomääräys siten raukeaa.

Pääasian perustelut

Kysymyksenasettelu

Käräjäoikeuden tuomiossa todetuin tavoin riidatonta on, että B on laiminlyönyt suoritusvelvollisuutensa Y Oy:lle ja Y Oy on antanut perintätoimeksiannon X Oy:lle. B on ennen käsiteltävän kanteen vireilletuloa vapaaehtoisen perinnän aikana 28.7.2021 suorittanut velkojalle eli Y Oy:lle varsinaisen velan pääoman. X Oy on 26.8.2021 vireille tulleessa kanteessaan vaatinut B:ltä maksamattomia perintäkuluja ja oikeudenkäyntikuluja. Lisäksi riidatonta on, että B on 27.10.2023 tehnyt kantajalle eli X Oy:lle 180 euron suorituksen, jonka X Oy on kohdistanut perintäkuluihin sekä osin oikeudenkäyntikuluihin. X Oy:n jäljelle jääneet vaatimukset käräjäoikeudessa ja nyt muutoksenhaussa koostuvat käräjäoikeusvaiheen oikeudenkäyntikuluista 950 euroa ja oikeudenkäyntimaksusta 195 euroa korkoineen.

X Oy:n valituksen johdosta kysymys on siitä, onko B velvollinen suorittamaan X Oy:lle sen vaatimat kanteen vireillepanoon liittyvät oikeudenkäyntikulut. Erityisesti on arvioitava sitä, onko X Oy osoittanut, että sen B:hen kohdistama perintäkuluja koskeva vaatimus on ollut perusteltu ja siten myös vaatimukseen liittyvät oikeudenkäyntikulut perusteltuja. Asiassa on arvioitava, mikä merkitys on sillä, että B on tehnyt X Oy:lle suorituksen, jolla perintäkulut on maksettu. X Oy:llä on kantajana näyttövelvollisuus siitä, että alkuperäinen velkoja Y Oy tosiasiassa on suorittanut tai on velvollinen suorittamaan toimeksisaajalle eli X Oy:lle ne perintäkulut, joita B:ltä on vaadittu. Lisäksi kysymys on oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa.

Esitetty näyttö

X Oy on vedonnut käräjäoikeuden tuomiossa (s. 11–13) selostettuun kirjalliseen todisteluun.

Sovellettavat oikeuslähteet

Käräjäoikeuden tuomiossa (s. 11, 13–14) on selostettu yleisiä näytön arviointia koskevia säännöksiä, saatavien perinnästä annetun lain (perintälaki) säännöksiä ja esitöitä (HE 57/2012 vp) sekä kuluttajaviranomaisen oikeuskäytäntöä.

Esitöissä (HE 57/2012 vp s. 36) on lisäksi todettu, että jos velallinen riitauttaa toimeksisaajan suorittamaan perintään perustuvien perintäkulujen oikeellisuuden, velkojalla on näyttövelvollisuus siitä, että se tosiasiassa on suorittanut tai on velvollinen suorittamaan toimeksisaajalle sen rahamäärän, jota velalliselta vaaditaan perintäkuluina.

Kuten oikeuskäytännössä on todettu, perimissiirto on oikeudessamme vakiintuneesti hyväksytty toimeksi, jonka nojalla siirronsaajalla on oikeus ajaa omissa nimissään perittäväksi siirrettyä saatavaa koskevaa velkomuskannetta. Saatavan siirtämisessä perittäväksi on kyse järjestelystä, jolla toinen henkilö kolmannen henkilön intressissä tämän oikeutta-

mana ajaa kannetta siirtäjän saatavan perimiseksi. Perimissiirron perusteella siirronsaaja saa siis oikeuden periä saatavan velkojan lukuun, mutta siirtäjä jää edelleen saatavan perusteena olevan oikeussuhteen osapuoleksi. Kysymys ei siten ole saamisoikeuden täysmittaisesta siirtämisestä, vaan järjestely tähtää siihen, että velkasuhteen tosiasiallinen osapuoli saa maksun perittäväksi siirtämästään saatavasta. (KKO 2018:8, kohta 27)

Korkein oikeus on vielä todennut, että kun oikeussuhteen ulkopuolinen taho esiintyy perimissiirron nojalla oikeudenkäynnissä asianosaisena omissa nimissään, jää oikeussuhteen osapuoli jutun asianosaistahojen ulkopuolelle kuitenkin siten, että asiassa annettavan tuomion sitova vaikutus, oikeusvoimavaikutus, ulottuu häneen. Oikeudenkäyntikuluista asiassa vastaa kanneoikeutta perimissiirron perusteella käyttävä asianosainen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännösten mukaisesti riippumatta siitä, vaatiiko perimissiirron saaja suoritusta itselleen vai suoraan siirtäjälle. (KKO 2018:8, kohta 21)

Helsingin hovioikeus on 3.6.2024 antamassaan lainvoimaisessa tuomiossa (S 23/172) käsitellyt samojen asianosaisten välistä kysymyksenasettelultaan lähes vastaavaa riita-asiaa. Kyseisessä asiassa X Oy:n kanne hylättiin. X Oy:n ei katsottu täyttäneen todistustaakkaansa siitä, että velkoja suorittaisi saatavien perinnästä annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaisesti X Oy:lle sen kanteellaan vaatimia perintäkulujen määriä. X Oy:n omaa ilmoitusta tällaisen sopimusehdon olemassaolosta ei pidetty riittävänä. Saatavan maksun perusteella velallisen ei katsottu tunnustaneen maksuvelvollisuuttaan X Oy:lle.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tuomiossa (s. 12) selostetun kirjallisen todisteen K1 perusteella selvitetyksi kuten käräjäoikeus (s. 15), että nyt käsiteltävässä asiassa Y Oy on siirtänyt saatavansa X Oy:lle perittäväksi ja X Oy:llä on siten ollut oikeus ajaa omissa nimissään kannetta saatavan perimiseksi. Sillä, onko saatavan sittemmin ostanut X Investment -niminen taho, ei ole X Oy:n kanneoikeuden kannalta merkitystä.

Riidatonta on, että B on maksanut saatavan pääoman Y Oy:lle ennen kuin X Oy on nostanut nyt käsiteltävän perintäkuluja koskevan kanteen, ja lisäksi B:n X Oy:lle kanteen nostamisen jälkeen tekemällä suorituksella myös perintäkulut ovat tulleet suoritetuiksi. Hovioikeus katsoo, että B:n jo tekemistä suorituksista huolimatta hänen velvollisuutensa suorittaa kanteella vaadittuja perintäkuluja on edellyttänyt sitä, että velkoja eli Y Oy on X Oy:n kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella suorittanut tai velvollinen suorittamaan perinnästä aiheutuneet kulut X Oy:lle.

Hovioikeus katsoo toisin kuin käräjäoikeus, että todisteen (K1) sisältämän hinnoittelumallin perusteella Y Oy ja X Oy ovat sopineet myös perintäpalvelujen hinnoittelusta. Vaikka asiakirjaa ei ole esitetty todisteena kokonaisuutena, ei hovioikeudella ole aihetta epäillä sen osoittavan sopimussuhteen sisältöä. Todisteesta ilmenee, että X Oy:llä on ollut oikeus vaatia B:ltä perintäkulut, jotka hän on myös sittemmin suorittanut. X Oy:n kanne on siten ollut perusteltu ja sillä on oikeus saada B:ltä kanteen nostamisesta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Maksamatta oleva osa oikeudenkäyntikuluista on X Oy:n mukaan 950 euroa ja osa oikeudenkäyntimaksusta 195 euroa. B ei ole riitauttanut X Oy:n vaatimuksia määrällisesti.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

X Oy on voittanut muutoksenhaun. B on asian hävinneenä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 ja 16 §:n nojalla velvollinen korvaamaan X Oy:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa.

X Oy on vaatinut korvaukseksi oikeudenkäyntikuluistaan 1.380 euroa korkoineen. B on 1.9.2025 ilmoittanut, ettei huomautettavaa X Oy:n laskusta ole.

Tuomiolauselma

Muutokset käräjäoikeuden tuomioon:

B velvoitetaan suorittamaan X Oy:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 950 euroa ja oikeudenkäyntimaksusta 195 euroa, molemmat määrät korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antopäivästä.

X Oy vapautetaan velvollisuudesta korvata B:n oikeudenkäyntikuluja käräjäoikeudessa.

B velvoitetaan suorittamaan X Oy:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 1.380 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antopäivästä.

Hovioikeuden 20.12.2024 antama väliaikainen salassapitomääräys raukeaa.

Lähde: Edilex uutiset 30.1.2026, toim. Jukka Savolainen.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 3.2.2026
S 16/2025/871 1045 8541

Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Kysymys todellisen vuosikoron määrästä 95,09 prosenttia sekä sen laskentatavasta – Sopimusehdot selkeät ja ymmärrettävät – Luottokustannukset kuluttajansuojalain nojalla kohtuuttomat – Luottokustannukset mitättömät, kantajalla silti oikeus korkolain 4 § 1 mom:n mukaiseen viivästyskorkoon – Perintäkuluja ei muutettu – Osavoittotilanteessa osapuolet määrättiin vastaamaan kuluistaan.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 14.3.2025 nro 1027 3375
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

S on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio ja Tuusulan käräjäoikeuden 27.11.2018 antama yksipuolinen tuomio nro 12939 kumotaan ja kanne hylätään vaatimuskohdan 9 osalta 339,13 euroa ylittäviltä osin sekä vaatimuskohtien 10–17 osalta kokonaan.

Lisäksi S on vaatinut, että hänet vapautetaan velvollisuudesta korvata X Oy:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa ja yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 6.736,33 eurolla ja hovioikeudessa 3.560,82 eurolla, molemmat määrät korkoineen.

Luoton korko oli kohtuuton. Koron kohtuuttomuudesta tuli seurata luottokustannusten mitättömyys.

Luotonantaja ei myöskään ollut laskenut S:n maksuvaraa tai näyttänyt, mikä maksuvaran määrä luottoa myönnettäessä oli ollut. Luotonantaja oli ainoastaan selvittänyt, ettei Silla ollut maksuhäiriömerkintää. S ei ollut saanut sopimuksessa viitattua hinnastoa eikä koko sopimusta liitteineen ollut toimitettu S:lle kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:n ja 17 §:n mukaisesti. Käräjäoikeus oli virheellisesti arvioinut, ettei hinnaston puuttumisella ollut merkitystä asiassa. S:lle lähetettyjen sähköpostien merkinnät poikkesivat toisistaan siten, että ainoastaan osassa oli maininta liitteestä.

Luottoehdot olivat epäselvät. S:n 3.000 euron luoton koron kokonaismäärästä ei ollut esitetty esimerkkiä. Todellinen vuosikorko oli ilmoitettu ainakin 20 prosenttia alhaisempana kuin se todellisuudessa oli ja lisäksi se oli ilmoitettu virheellisesti kolmella eri tavalla.

Vaatimuskohdassa 9 vaadittua saatavaa oli tehdyt suoritukset huomioon ottaen maksamatta 339,13 euroa.

S:ää ei tullut velvoittaa korvaamaan X Oy:n asianosaiskuluja käräjäoikeudessa. Tuntihintana käytetty 120 euroa in-house -lakimiehen työstä oli joka tapauksessa asianosaiskuluna kohtuuton. Oikeudenkäynniltä olisi vältytty, jos käräjäoikeus olisi viran puolesta tutkinut sopimusehtojen kohtuullisuuden yksipuolisen tuomion antamisen yhteydessä.

Vastaus

X Oy on vaatinut, että valitus hylätään ja S velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 1.575 eurolla korkoineen.

Luoton todellinen vuosikorko oli ollut 74,51 prosenttia. S:n väite 95,09 prosentin todellisesta vuosikorosta oli virheellinen, koska S:n laskelmassa nostopalkkio oli pääomitettu, vaikka nostopalkkiolle ei luottosopimuksen mukaan kertynyt korkoa. Edelleen, vaikka todellisen vuosikoron katsottaisiin olevan S:n laskelman mukainen, se ei ollut sopimuksentekohetkisen kuluttajansuojalain vastainen eikä muutoinkaan kohtuuton. S oli voinut itse päättää kuinka paljon hän nostaa luottoa kerrallaan vai nostaako sitä ollenkaan, jolloin luotonantajan oli ollut mahdoton kuvata tarkkaa maksettavaa kokonaismäärää. S:n luottokelpoisuus oli arvioitu kuluttajansuojalain edellyttämällä tavalla eikä tätä joka tapauksessa ollut vapautettava velvollisuudesta maksaa korkoja tai kuluja tällä perusteella. Luottosopimus ehtoineen ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot oli toimitettu kuluttajansuojalain mukaisesti S:lle sähköpostitse.

Todistelu

Asianosaiset ovat vedonneet samaan kirjalliseen todisteluun kuin käräjäoikeudessa.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Arvioinnin lähtökohdat hovioikeudessa

Tuusulan käräjäoikeus on 27.11.2018 antamallaan yksipuolisella tuomiolla 12939 velvoittanut S:n maksamaan X Oy:lle kolmeen eri luottosopimukseen perustuen pääomia, korkosaatavia ja perintäkuluja. S on hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon, jonka päätteeksi nyt käsiteltävänä oleva tuomio on annettu. Asianosaisten saavuttaman osittaisen sovinnon johdosta asiassa on kysymys enää alkuperäisen kanteen vaatimuskohdista 9–17 sekä oikeudenkäyntikuluista.

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (myöhemmin sopimusehtodirektiivi) koskee sellaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu. Sopimusehtodirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan tällaista sopimusehtoa pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Direktiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.

Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksen mukaan sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastikkeena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2015:60 (kohta 56) mukaan luottokorko on tämänkaltainen sopimuksen olennainen ehto.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n (1259/1994 ja 1072/2000) kuluttajasopimuksen kohtuullistamista koskevan yleissäännön mukaan, jos sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 2 §:ssä on vakioehtoja koskevia kuluttajaa suojaavia erityissäännöksiä, joita on noudatettava luvun 1 §:ää sovellettaessa. Voimassa olevassa 2 §:ssä (596/2019) säädetään muun muassa, että kohtuuton sopimusehto, joka on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on jätettävä huomioon ottamatta. Säännös merkitsee, että tällaista ehtoa ei voida sovitella sitä muuttamalla. Nyt kysymyksessä olevaan luottosopimukseen sovelletaan kuitenkin aiempaa lakia (1259/1994), jossa ei ollut säädetty vastaavasta rajoituksesta.

Sopimusehtodirektiivi on osaltaan pantu täytäntöön kuluttajansuojalain 4 luvun säännöksillä. Direktiivi on niin sanottu vähimmäisdirektiivi, joka sallii kansallisesti tiukemman sääntelyn kuluttajan eduksi.

Asiassa on kysymys elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisistä vakiosopimusehdoista. Ratkaistavana on ensisijaisesti kysymys siitä, onko sopimusehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi sekä soveltuvatko sopimusehtodirektiivin määräykset nyt käsiteltävänä olevaan vakiosopimukseen. Koska valittaja on vastustanut yhtiön kannetta vetoamalla luottokustannusten kohtuuttomuuteen, ratkaistavana on lisäksi ehtojen mahdollinen kohtuuttomuus yksinomaan kuluttajansuojalain nojalla.

Todellisen vuosikoron määrä

Hovioikeus viittaa käräjäoikeuden perusteluihin ja johtopäätöksiin (tuomion s. 7–9) siltä osin kuin luoton todellisen vuosikoron on tosiasiassa katsottu olevan 95,09 prosenttia. Käräjäoikeuden toteamin tavoin yhtiön ja S:n näkemyksissä todellisen vuosikoron määrästä oleva ero on johtunut siitä, että S:n todisteena esittämässä asiantuntijan laatimassa laskelmassa on otettu huomioon oikeusministeriön asetuksen liitteen II 6 b ja 6 c lisäoletukset. Tähän nähden yhtiön taholta hovioikeudessa esitetty yleisluontoinen väite nostopalkkion virheellisestä pääomittamisesta ei anna aihetta arvioida asiassa selvitetyn todellisen vuosikoron määrää toisin kuin käräjäoikeus on tehnyt.

Sopimusehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden perustelut ja johtopäätökset koskien lainaehtojen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä (s. 10–13) ja toteaa, että tällä perusteella luottoehtojen kohtuuttomuutta ei ole arvioitava sopimusehtodirektiivin nojalla, lukuun ottamatta hinnastoa koskevia sopimusehtoja.

Hinnastoa koskevat sopimusehdot

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden perustelut ja johtopäätökset hinnastoa koskevien lainaehtojen kohtuuttomuudesta ja tämän seikan merkityksestä luottokustannusten kohtuullisuuden arvioinnissa (s. 11–13).

Luottokelpoisuuden arviointi sekä ennakkotietojen ja luottosopimuksen toimittaminen

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden perustelut ja johtopäätökset S:n luottokelpoisuuden arvioinnista (s. 13–14) samoin kuin ennakkotietojen ja luottosopimuksen toimittamisen osalta (s. 14–15).

KÄRÄJÄOIKEUDEN RATKAISU (edellä mainitut sivut 7–15)
Perustelut

Todellisen vuosikoron määrä

Sopimuksentekohetkellä 7.5.2017 voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 3 momentin (746/2010) mukaan todellisella vuosikorolla tarkoitetaan kyseisessä luvussa korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen. Todellisen vuosikoron laskemistavasta ja laskennassa käytettävistä oletuksista säädetään oikeusministeriön asetuksella (1123/2016).

Oikeusministeriön asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan todellista vuosikorkoa laskettaessa on perusoletuksena, että luottosopimus on voimassa sovitun jakson loppuun ja että luotonantaja ja kuluttaja täyttävät velvollisuutensa luottosopimuksessa määrättyjä ehtoja ja päivämääriä noudattaen. Asetuksen 3 §:n 3 momentin mukaan lisäoletuksia on tarvittaessa käytettävä todellista vuosikorkoa laskettaessa.

Oikeusministeriön asetuksen liitteen II-osan lisäoletuksen 1 mukaan luoton kokonaismäärä katsotaan nostettavan kerralla ja välittömästi, jos kuluttaja saa luottosopimuksen perusteella päättää luoton nostoista. Lisäoletuksen 6 b-kohdan mukaan, jos kyse on toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, joka ei ole käyttelytiliin liittyvä luotto eikä tilapäisluotto, oletetaan, että luotto myönnetään vuodeksi ensimmäisestä nostosta ja jäljellä oleva luoton pääoma ja luottokustannukset tulevat kuluttajan viimeisellä maksuerällä kokonaan maksetuiksi. Lisäksi lisäoletuksen 6 c-kohdan mukaan kuluttaja maksaa luoton pääoman takaisin saman määräisinä kuukausierinä, joista ensimmäinen maksetaan kuukauden kuluttua ensimmäisen noston päivämäärästä.

Vastaaja on katsonut, ettei todellisen vuosikoron laskennassa ole huomioitu edellä viitattuja b- ja c-kohtien lisäoletuksia. Vastaajan mukaan, kun laskemisessa huomioideaan nämä lisäoletukset, todelliseksi vuosikoroksi saadaan 95,09 %. Kantaja on vedonnut siihen, että todellinen vuosikorko 74,51 prosenttia on laskettu luottoehtojen mukaisesti, eikä ole tarkemmin selvittänyt sitä, onko asetuksen toistaiseksi voimassa oleviin luottoihin sovellettavaksi tulevat lisäoletukset otettu laskelmassa huomioon.

Lainasopimuksen (K1) mukaan nimellinen vuosikorko luotossa on ollut 39 prosenttia, minkä lisäksi luotonantaja perii nostopalkkiona 12,5 prosenttia nostettavan luoton määrästä, sekä kuukausittaisen laskutuslisän 4,90 euroa. Lainaehtojen mukaan todellinen vuosikorko 74,51 prosenttia perustuu olettamaan, että koko luoton määrä 3.000 euroa nostetaan kerralla. Muita käytettyjä olettamia ei ole ilmaistu. Lainan ehdoista ilmenee, että käyttölaina on voimassa toistaiseksi, ja että kuukausittaisen maksuerän suuruus on 10 prosenttia käytössä olevan luoton määrästä, kuitenkin vähintään 50 euroa ja enintään 300 euroa. Lainaehdoissa tai vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot (jäljempänä VEK) lomakkeessa (K2) ei ole esitetty esimerkkilaskelmia nyt käsiteltävän 3.000 euron suuruiselle luotolle.

Lainaehtojen kohdassa 8 ja VEK-lomakkeen kohdassa 3 esiteissä esimerkkilaskelmissa on sanottu, että 1600 euron luotolle tehty esimerkkilaskema perustuu muun muassa olettamiin, että luottoaika on yksi vuosi ja luotto maksetaan takaisin sopimuksen mukaisten vähimmäiserien mukaan, jolloin tyypilliseksi todelliseksi vuosikoroksi ilmoitetaan 79,58 prosenttia. Tämä esimerkkilaskelma ei kuitenkaan vastaa lopputuloksen osalta sitä, mitä VEK lomakkeen 2. kohdassa on esitetty 1600 luoton todellisesta vuosikorosta. Kohdassa 2 esitetyt esimerkkilaskelman mukaan 1600 euron luoton todellinen vuosikorko on 64,45 prosenttia. Ehdoissa on katsottava esitetyn eri tavalla laskettuja todellisia vuosikorkoja, eikä ehdoista ilmene se, minkä olettamien, kuten takaisinmaksuajan, perusteella vastaajan 3.000 euron luotolle esitetty todellinen vuosikorko on laskettu.

Vastaaja on esittänyt todisteena asiantuntijalausunnon (V1) todellisen vuosikoron laskemisesta kyseisen luoton kohdalla. Lausunnon on antanut Aalto-Yliopiston kauppakorkeakoulun rahoituksen professori Elias Rantapuska. Lausunnon mukaan Rantapuska on tarkistanut luottosopimuksessa ilmoitetun luottosopimuksen ehtojen mukaan lasketun todellisen vuosikorkolaskelman, ja päätynyt 44 kuukauden takaisinmaksulla 75,28 prosenttiin, joka on hyvin lähellä sopimuksessa ilmoitettua ja kantajan mukaan sopimuksen ehtojen mukaisesti laskettua todellista luottokorkoa.

Lisäksi Rantapuskan asiantuntijalausunnossa on laadittu toinen todellisen vuosikoron laskelma huomioiden oikeusministeriön asetuksen liitteen 11 6b ja 6c lisäoletukset, eli käyttäen laskelmassa vuoden takaisinmaksuaikaa ja kahtatoista saman määräistä pääoman takaisinmaksuerää. Tämän laskelman lopputuloksena Rantapuska on saanut todelliseksi vuosikoroksi 95,09 prosenttia.

Luottoehtojen mukaan (mm. kohdat 5 ja 13) on selvää, että kyse on toistaiseksi voimassa olevasta luotosta. Asiassa ei myöskään ole väitetty, tai muutoin ilmennyt syytä epäillä, että kyseessä olisi käyttelytiliin liittyvä luotto, tilapäisluotto, taikka luotto, joka nostetaan maksuaikakortilla tai luottokortilla. On siten ilmeistä, että luoton todellisen vuosikoron laskennassa tulee soveltaa oikeusministeriön asetuksen liitteen 11-osan lisäoletuksen 6 kohtia b ja c.

Huomioiden kantajan ilmoitus siitä että 74,51 prosentin korko on laskettu luottosopimuksen ehtojen mukaisesti sekä asiantuntijalausunnossa esitetyt laskelmat ja niissä käytetyt olettamat, käräjäoikeus katsoo näytetyksi, että luoton todellinen vuosikorko on vastaajan väittämä 95,09 prosenttia.

Luottokoron kohtuullisuusarviointi

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) pakottavan säännöksen mukaan alle 2.000 euron suuruisissa luotoissa, luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä.

Nyt kyseessä olevan luoton määrä on ollut 3.000 euroa, mistä syystä kuluttajansuojalain mukaista korkokattoa ei sovelleta luottoon. Korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2015:60 (kohta 62) mukaan kyseisellä pakottavalla säännöksellä on kuitenkin merkitystä myös arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta mainitun euromäärän ylittävissä kuluttajaluotoissa.

Ratkaisussa 2015:60 korkein oikeus katsoi, että 118,80 prosentin nimellinen vuosikorko, lisättynä 15 prosentin nostoprovisiolla oli katsottava kohtuuttomaksi, kun luoton määrä oli 2.000 euroa. Hovioikeuskäytännössä on melko vakiintuneesti

katsottu kohtuuttomaksi yli 250 prosentin vuosikorko, luoton määrän ollessa 5.000 euroa. Toisaalta kohtuuttomaksi on myös katsottu esimerkiksi sopimus, jossa todellinen vuosikorko on ollut noin 135 prosenttia alun perin 2.000 euron ja sittemmin 3.000 euron suuruisessa luotossa.

Käsillä olevassa asiassa nimellinen vuosikorko on ollut 39 prosenttia ja oikeusministeriön asetuksen mukaisesti laskettu todellinen vuosikorko 95,09 prosenttia, eli hieman alle kaksinkertainen edellä viitattuun alle 2.000 euron luottoihin sovellettuun pakottavaan korkokattoon verrattuna. Vaikka todellista vuosikorkoa on pidettävä melko korkeana, käräjäoikeus katsoo, ettei sopimus johda huomattavaan epätasapainoon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille, eikä 95,09 prosentin todellista vuosikorkoa ole pidettävä 3.000 euron luoton kohdalla kohtuuttomana huomioiden sopimuksentekohetkellä voimassa ollut lainsäädäntö ja vallitseva oikeuskäytäntö.

Lainaehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

Kyseessä oleva luottosopimussuhde perustuu vakiosopimukseen, jonka ehdot kuuluvat Euroopan unionin kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (sopimusehtodirektiivi) soveltamisalaan. Sopimusehtodirektiivin 5 artiklan mukaan, jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla.

Korkein oikeus on ratkaisussa KKO 2015:60 (kohta 45) katsonut, että vakioehtojen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon se, onko elinkeinonharjoittajan antamien tietojen virheellisyys, puutteellisuus tai harhaanjohtavuus koskenut kuluttajan päätöksenteon kannalta merkityksellistä seikkaa, kuten luotosta aiheutuvia kokonaiskustannuksia.

Luoton takaisinmaksu

Vastaaja on katsonut, että luoton takaisinmaksua koskeva lainasopimuksen ehto on epäselvä, ristiriidassa pakottavan sääntelyn kanssa ja että takaisinmaksun yläraja estää tosiasiallisesti luoton ennenaikaisen takaisinmaksun ja jatkaa luottosuhteen voimassaoloa.

Luottosopimuksen “Luoton takaisinmaksu” -kappaleessa todetaan, että “kuukausittaisen maksuerän määrä on kymmenen (10) % käytössä olevan Luoton pääoman määrästä, kuitenkin vähintään 50 euroa ja enintään 300 euroa”. Luottosopimuksen yleisten ehtojen kohdassa 9 ja VEK-lomakkeen kohdassa 4 puolestaan todetaan luotonsaajan oikeudesta maksaa käyttölaina ennenaikaisesti takaisin.

Käräjäoikeus katsoo, että sopimuksen “luoton takaisinmaksu” -kappaleessa on määritetty kuukausittaisen takaisinmaksuerän suuruus, eli minimimaksu johon kuluttaja on sitoutunut. Ehdon mukaan tämä laskutettava määrä on lähtökohtaisesti kymmenen prosenttia kulloinkin voimassa olevasta luoton pääoman määrästä, mutta aina kuitenkin vähintään 50 euroa, eikä missään tapauksessa yli 300 euroa. Ehto ei käräjäoikeuden näkemyksen mukaan rajoita luotonsaajan oikeutta maksaa enemmän, vaan kohdassa ilmaistaan kuukausittaisen maksuerän määrä, joka ilmentää maksettavaa vähimmäismäärää. 300 euron maksimirajoitus ilmaisee sen, ettei luotonsaajalla ole velvollisuutta maksaa tätä suurempaa kuukausittaista pääoman lyhennystä. Yleisten ehtojen kohdasta 9 ilmenee selkeästi se, että luotonsaajalla on kuitenkin oikeus maksaa myös kuukausierää suurempi määrä.

Käräjäoikeus katsoo, ettei kyseisten ehtojen ole katsottava olevan miltään osin ristiriitaisia ja että sopimuksen ehdot ovat tältä osin riittävän selkeät ja ymmärrettävät.

Maksettava kokonaismäärä ja todellinen vuosikorko

Vastaaja on katsonut, että VEK-lomakkeen “Maksettava kokonaismäärä” ja siihen sisältyvät lukuisat virheellisesti lasketut esimerkit tekevät kuluttajalle ehdosta epäselvän.

Viitatussa kohdassa on kolme eri esimerkkilaskelmaa luottoon liittyvistä kuluista ja koroista, eri kokoisilla luottomäärillä ja eri pituisilla maksuajoilla. Huomioiden kohdassa ilmoitetut tiedot ja huomioidut kuluerät, todennäköistä on, että ilmoitetut todelliset luottokorot on määritetty käyttäen kussakin esimerkissä ilmoitettua takaisinmaksua-aikaa, sen sijaan, että laskelma olisi perustunut oikeusministeriön asetuksen liitteen II-osan lisäoletuksen 6 b-kohdan mukaisesti 12 kuukauden takaisinmaksuaikaan. Kuten aiemmin jo todettu, VEK-lomakkeen kohdassa 3 samankokoisille luottopääomille on esitetty eri suuruinen todellinen vuosikorko, koron määrittämisen perustuessa kohdassa sanotun perusteella tuossa kohtaa juurikin siihen, että luottoaika on yksi vuosi ja luotto maksetaan takaisin sopimuksen mukaisten vähimmäiserien mukaan.

Sinänsä se, että luottoehdoissa on esitetty samansuuruisesta luottopääomasta erilaisia todellisia luottokorkoja voi näyttäytyä kuluttajalle hieman epäselvänä. Huomioiden kuitenkin sen, että kyse on luotosta, jossa kuluttajalla on luottosopimuksen mukaan oikeus vapaasti päättää luoton käyttämisestä sen määrää koskevissa rajoissa, jolloin luotonantajan on mahdotonta kuvata ehdoissa tarkkaa maksettavaa kokonaismäärää, ei sitä, että kuluttajalle esitetään vaihtoehtoisia laskelmia, ole katsottava epäselväksi. Luottoon liittyvä nostopalkkio ja laskutuslisä on ilmoitettu ehdoissa selkeästi.

Väite siitä, että VEK-lomakkeen “Maksettava kokonaismäärä” -kohdassa esitetyt esimerkkilaskelmat olisivat virheellisiä, on jäänyt väitteen varaan. Väitteen varaan on jäänyt niin ikään se, ettei VEK-lomakkeen “Todellinen vuosikorko” kohdassa esitetyissä laskelmissa ole huomioitu luoton muita kustannuksia, tai että korko olisi siinä ilmoitettu virheellisenä.

Hinnastoa koskevat sopimusehdot

Vastaaja on vedonnut hinnastoa ja sen muuttamista koskevien sopimusehtojen epäselvyyteen ja kohtuuttomuuteen sen perusteena, ettei kantajalla ole oikeutta luottokustannuksiin.

Sopimusehdoista (K1) ja VEK-lomakkeelta (K2) ilmenevästi hinnasto tulee sovellettavaksi joihinkin kertaluonteisiin maksuihin, kuten luottorajan nostamisesta perittävään erillismaksuun. Luottosopimuksen mukaan hinnasto on yksi sopimuksen muodostavista asiakirjoista ja että se toimitetaan luotonsaajalle hyväksyttäväksi ennen luottosuhteen syntymistä.

Selvää on, ettei hinnastoa ole esitetty käräjäoikeudelle. Kantaja ei ole selvittänyt asiassa sitä, miten tai milloin hinnasto on vastaajalle toimitettu. Kantajan lainanhallintajärjestelmästä otetusta kuvakaappauksesta (K7) ilmenevistä kuvauksista on pääteltävissä, että kantajalle on lähetetty 5.7.2017 kahdessa eri sähköpostiviestissä vakiomuotoisen kuluttajaluottotiedot sekä kuluttajaluottosopimus. Kuvakaappauksesta ei ole tehtävissä päätelmää, että hinnasto olisi toimitettu. Näin ollen käräjäoikeus katsoo jääneen näyttämättä, että hinnasto olisi sopimusehdoissa kuvatusti toimitettu kantajalle hyväksyttäväksi ennen sopimuksen tekemistä.

Käräjäoikeus katsoo, että viittaus hinnastoon on sinänsä tehty selkeästi. Huomioiden kuitenkin sen, ettei asiassa ole näytetty, että hinnasto olisi sopimusehtojen liitteenä, tai muutoin luotonsaajalle toimitettu, käräjäoikeus katsoo, että hinnastoa ja lisämaksuja koskevan ehdon on katsottava olevan jokseenkin epäselvä.

Korkein oikeus on ratkaisuissaan KKO 2024:58 ja KKO 2024:59 katsonut, että myös vapaavalintaisten lisäpalveluiden kulut, riippumatta siitä käyttääkö luotonottaja niitä on katsottava olevan osa luottokustannuksia. Nyt käsiteltävässä asiassa luottorajan nostamisesta perittävä erillismaksu kuten muutkin sopimusehdoissa viitatussa hinnastosta mahdollisesti ilmenevät maksut on katsottava luottokustannuksiin kuuluviksi. Asiassa on tämän vuoksi arvioitava sitä, onko luottokustannuksia koskevia ehtoja pidettävä hinnastoa koskevan sopimusehdon epäselvyyden vuoksi kohtuuttomina.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 ja 2 §:stä seuraa, että vakioehtojen kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja olojen muuttuminen sekä muut seikat, kuitenkin niin, ettei olosuhteiden muuttumista saa ottaa huomioon kuluttajan vahingoksi.

Sopimusehtodirektiivin 3 artiklan mukaan sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen. Lisäksi direktiivin 5 artiklassa säädetään, että jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla.

Vastaaja on vedonnut myös siihen, että hinnaston yksipuolista muuttamista koskeva ehto on kohtuuton.

Sopimusehtodirektiivin liitteessä on direktiivin 3 artiklan 3. kohdassa viitattu ohjeellinen luettelo ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina. Liitteen 1. kohdan j-alakohdan mukaan yksi tällainen ehto on "elinkeinonharjoittajan valtuuttaminen muuttamaan sopimusehtoja yksipuolisesti ilman pätevää sopimuksessa mainittua syytä". Liitteen kohdan 2 b alakohdassa on kuitenkin todettu, että "j-alakohta ei ole esteenä ehdoille, joiden mukaisesti rahoituspalvelujen tarjoaja varaa itselleen oikeuden muuttaa kuluttajalle maksettavaksi tulevaa korkoa tai tälle maksettavaa korkoa tai rahoituspalveluista perittäviä muita maksuja pätevästä syystä ilman ennakkoilmoitusta, jos elinkeinonharjoittaja velvoitetaan ilmoittamaan siitä toiselle osapuolelle tai toisille osapuolille mahdollisimman varhain ja jos sopimuspuolet voivat vapaasti purkaa sopimuksen välittömästi."

Luottosopimuksen yleisten ehtojen kohdan 17 kolmannessa kappaleessa on todettu, että "luotonantajalla on yksipuolinen oikeus muuttaa hinnastoaan siltä osin, kun kyse on luotonantajalle tulevista kertaluonteisista maksuista, jotka eivät perustu sopimukseen". Kyseiseen ehtoon ei ole sisällytetty mainintaa siitä, missä tilanteessa ja mistä syystä luotonantaja voi yksipuolisesti hinnastoa muuttaa. Ehtoon ei myöskään ole liitetty mainintaa siitä, että luotonantaja on velvollinen ilmoittamaan tällaisesta muutoksesta luotonsaajalle etukäteen ja että luotonsaajalla olisi tällöin oikeus irtisanoa tai purkaa sopimus. Huomioiden sopimusehtodirektiivin 3 artiklan 3 kohdan sekä liitteen 1 kohdan j-alakohdan ja 2 kohdan b-alakohdan kyse on ehdosta, jota direktiivin mukaan voidaan pitää kohtuuttomana ehtona.

Asiassa ei ole väitetty, että vastaajalta olisi peritty jotain lisämaksuja. Hinnaston perusteella perittävään erilliseen maksuun on viitattu sopimusehdoissa ainoastaan sellaisessa tilanteessa, jossa luotonsaaja haluaa muuttaa luottorajaa. Käräjäoikeus toteaa, ettei asiassa ole mahdollista määrittää sitä, miten tällaisen lisäpalvelun hinnan huomioiminen vaikuttaisi todellisen vuosikoron määrään. Luottokoron määrän kohtuullisuuden arvioinnissa ei siten ole syytä päätyä toisenlaiseen lopputulokseen kuin edellä.

Hinnaston yksipuolista muuttamista koskevan ehdon osalta käräjäoikeus kiinnittää huomiota myös siihen, että kyseinen erillinen ehto olisi kohtuuttomuuden seurauksena mahdollista jättää soveltamatta ja jättää sopimus muilta osin muuttumattomana voimaan. Tämän johdosta käräjäoikeus katsoo, että kyseiselle ehdolle tulee antaa melko vähän painoarvoa arvioitaessa luottokustannusehdon mahdollista kohtuuttomuutta.

Selvyyden vuoksi käräjäoikeus toteaa myös, että koska asiassa ei ole kyse hinnaston perusteella veloitettuun kuluun liittyvästä riidasta, ei asiassa ole tarpeen arvioida erikseen kyseisen ehdon kohtuuttomuutta ja mahdollista soveltamatta jättämistä.

Asiassa ei ole väitettykään, että hinnaston mukaisia lisämaksuja olisi veloitettu tai että niitä voitaisiin veloittaa ilman että luotonsaaja nimenomaisesti tekee jotain muutoksia esimerkiksi luoton määrään. Huomioiden myös sopimusehtojen mukaan ilmeisen suppea hinnaston soveltamisala, hinnaston soveltamista koskevan ehtokohdan selvyys sekä erityisesti se, että luottokustannuksia koskevan ehdon on muutoin katsottava olevan selkeä ja ymmärrettävä,

käräjäoikeus katsoo, ettei hinnaston yksipuolinen muutosoikeus ja se, ettei hinnastoa ole näytetty toimitetun vastaajalle ole katsottava aiheuttavan tässä asiassa luottokustannusehdon kohtuuttomuutta.

Väite kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnin laiminlyönnistä

Kantaja on vedonnut asiassa siihen, ettei hänen luottokelpoisuuttaan ole arvioitu kulutusluottodirektiivin 8 artiklan ja kuluttajansuojalain 7:14 §:n mukaisesti. Asiassa on ollut riidatonta, että yllä kuvatussa kantajan lausumassa esitetyt luottokelpoisuuden arviointia koskevat toimet on olleet tehty. Kantaja on kuitenkin katsonut, etteivät kyseiset toimet ole olleet riittäviä. Kantaja on vedonnut siihen, ettei arviointia ole tehty kunnolla, kun vastaajan menoja ja täten ei myöskään maksuvaraa, ole selvitetty.

Kantajan lainanhallintajärjestelmästä otetusta kuvakaappauksesta (K7) ilmenee nimi- ja henkilötunnustiedot ja on ilmeistä, että kyse on S:lle myönnetystä luotosta. Järjestelmätietojen perusteella hakemus on vastaanotettu klo 12:13 ja luotto on myönnetty kello 12:23

Kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n mukaan luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa (kuluttajan luottokelpoisuus). Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien luottotietorekisteri- ja muiden tietojen perusteella.

Lain esitöiden mukaan tarpeellisia tietoja kuluttajan maksuvaran ja siten luoton takaisinmaksukyvyn arvioimiseksi ovat kuluttajan tulojen määrän ja perusteen lisäksi tämän menot, velat ja varat sekä mahdolliset takausvastuut. Maksuvaran selvittämisessä tulisi ottaa huomioon tulojen jatkuvuuteen vaikuttavat seikat, kuten työ- tai virkasuhteen laatu, sekä myös seikat, jotka voivat todennäköisesti johtaa menojen merkittävään kasvuun, kuten luoton korkomenojen nouseminen. Mitä suuremmasta lainasta on kyse, sitä seikkaperäisemmät selvitykset ovat tarpeen. (HE 78/2012 vp. s. 19)

Riidatonta on, että vastaajan on tullut ilmoittaa tulonsa, menonsa ja mahdolliset muut luottonsa hakemuksessa ja että luottokelpoisuusarvioinnissa on hyödynnetty luottotietorekisteristä (Suomen Asiakastieto Oy:ltä ja/tai Bisnode Oy:ltä) saatuja tietoja muun muassa vastaajan muista lainoista ja maksulaiminlyönneistä. Näiden lisäksi vastaajan luottokelpoisuus (tulot ja menot) on arvioitu tilitietoja analysoivan lnstantor-palvelun tietojen perusteella.

Kantaja on esittänyt todisteena lainanhallintajärjestelmästä otetut tiedot (K8), Todisteen mukaan vastaaja on ilmoittanut nettotuloikseen 2.200 euroa, muiksi lainanhoitomenoiksi 200 euroa ja muiksi menoiksi 500 euroa.

Vastaaja on kyseenalaistanut todisteen aitouden ja katsonut, että kyseinen todiste, joka ei ole järjestelmästä otettu kuvakaappaus, olisi ollut helppo manipuloida. Käräjäoikeus katsoo, että todiste olisi sen ulkomuoto huomioiden ollut mahdollista laatia tekstinkäsittelyohjelmalla, mikä alentaa osaltaan sen näyttöarvoa. Toisaalta asiassa ei kuitenkaan ole esitetty minkäänlaista näyttöä siitä, että jokin todisteelta ilmenevä tieto olisi paikkaansa pitämätön, eikä mikään ole antanut aihetta epäillä todisteen todenperäisyyttä. Asiassa ei ole väitetty, saatikka näytetty, että vastaaja olisi antanut luotonantajalle jotain muita tietoja. Vastaajaa itseään ei ole kuultu asiassa henkilökohtaisesti.

Edellä sanottu huomioiden käräjäoikeus katsoo riittävällä varmuudella näytetyksi, että vastaaja on ilmoittanut luotonantajalle tulonsa ja menonsa, ja näiden myötä vastaajan maksuvara on katsottava selvitetyksi. Huomioiden että kantaja on riidattomasti hyödyntänyt luottokelpoisuusarvioinnissa luottotietorekisteriä sekä luotonsaajan tilitietoihin perustuvaa analysointipalvelua, käräjäoikeus katsoo kantajan suorittaneen kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n edellyttämän luottokelpoisuuden arvioinnin.

Väite ettei kantaja ole toimittanut ennakkotietoja ja luottosopimusta muuttumattomana.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n mukaan kuluttajaluottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale sopimusta. Sopimus voidaan tehdä myös sähköisesti siten, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa sopimuksen muuttumattomana.

Kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:ssä säädetään puolestaan ennen sopimuksen tekemistä annettavista tiedoista. Lainkohdan mukaisesti luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä annettava kuluttajalle pysyvällä tavalla "Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot" -lomaketta käyttäen tiedot luotonantajasta; tarjottavasta luotosta, luottokustannuksista ja luoton takaisinmaksusta, luototettavasta hyödykkeestä, sopimusrikkomuksen seuraamuksista ja kuluttajalle lain nojalla kuuluvista oikeuksista.

Kantajan lainanhallintajärjestelmästä otetusta kuvakaappauksesta (K7) ilmenee, että vastaajalle on lähetetty klo 12:13 sekunnin välein kaksi sähköpostiviestiä. Toinen otsikolla "Laina.fi lainan vakiomuotoisen kuluttajaluottotiedot tutustuttavaksi" ja toinen otsikolla "Laina.fi kuluttajaluottosopimus tutustuttavaksi". Klo 12:15 vastaajalle on lähetetty tekstiviesti, jossa on ilmoitettu hakemus vastaanotetuksi. Tulosteesta ilmenee niin ikään, että klo 12:33 järjestelmään on kirjautunut samaan aikaan tieto, että hakemus on hyväksytty ja että vastaajalle on lähetetty sähköposti otsikolla "lainaehdot". Tulosteesta ilmenee "AttachmentFile" otsikoitu sarake, jossa viimeksi mainitun sähköpostin kohdalla lukee "kuluttajaluottosopimus - -

Asiassa ei ole esitetty mitään näyttöä, joka puhuisi sitä vastaan, ettei kantaja olisi toimittanut ennakkotietoja ja luottosopimusta vastaajalle kuluttajansuojalain edellyttämällä tavalla.

Käräjäoikeus katsoo, ettei yksinään se seikka, ettei "AttachmentFile"-sarakkeessa ensimmäisten sähköpostien kohdalla ole mitään liiteviittausta, voida katsoa riittäväksi seikaksi kumoamaan sitä todisteen ilmentävää lähtökohtaisesti todennäköisintä vaihtoehtoa, että sähköpostien otsikossa mainitut asiakirjat ovat jossain muodossa kyseisillä sähköposteilla vastaajalle lähetetty.

Käräjäoikeus katsoo todisteella K7 riittävällä varmuudella näytetyn, että kantaja on toimittanut vastaajalle ennen sopimuksen tekemistä kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:n edellyttämät tiedot ja sopimuksen solmimisen jälkeen sopimuksen kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n edellyttämällä tavalla.

– –

Todellisen vuosikoron kohtuullisuusarviointi

Vaikka sopimusehtojen on edellä todettu olleen selkeät ja ymmärrettävät eikä asiassa ole todettu muutakaan kohtuuttomuusarvioinnin kannalta merkittävää puutetta tai laiminlyöntiä yhtiön menettelyssä liittyen sopimuksentekovaiheeseen, hovioikeuden on vielä arvioitava, onko luottokustannuksia tästä huolimatta pidettävä kohtuuttomina.

Voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (449/2023) mukaan kuluttajan nostamalle luotolle perittävää luoton korkoa ei saa sopia 20 prosenttia suuremmaksi. Saman pykälän 4 momentin mukaan, jos luotonantaja tai luotonvälittäjä rikkoo, mitä kyseisessä pykälässä säädetään, kuluttajalla ei ole velvollisuutta maksaa luoton korkoa eikä muita luottokustannuksia lainkaan. Koska mainittu pykälä on tullut voimaan 1.10.2023, sitä ei voida soveltaa nyt kysymyksessä olevaan luottoon, sillä yhtiön ja S:n välinen luottosopimus on solmittu ennen säännöksen voimaantuloa.

Yhtiön ja S:n välisen sopimuksen solmimisen hetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) mukaan, jos luoton määrä tai luottoraja on alle 2.000 euroa, luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko sai olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Aiemmin voimassa ollutta korkokattosäännöstä sovellettiin siten vain alle 2.000 euron luottoihin, minkä vuoksi se ei sovellu S:lle myönnettyyn 3.000 euron suuruiseen luottoon.

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä kyseisellä pakottavalla korkokattosäännöksellä on kuitenkin katsottu olevan merkitystä arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta myös 2.000 euroa ylittävissä kuluttajaluotoissa.

Kyseisessä tapauksessa jo luotonaikainen nimelliskorko oli yli kaksinkertainen säännöksessä mainittavaan enimmäiskorkoon nähden. Lisäksi suuri luottokorko, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, voi olla ilman nimenomaista lainsäännöstäkin kuluttajan kannalta kohtuuton. (KKO 2015:60, kohdat 62 ja 63.)

Nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa kysymys on ollut jatkuvasta luotosta, jonka todellinen vuosikorko on ollut 95,09 prosenttia. Todellinen vuosikorko on siten ollut lähes kaksinkertainen edellä selostettuun alle 2.000 euron luottoja koskevan korkokattosäännöksen enimmäiskorkoon nähden ja se on lähes viisinkertainen suhteessa myös edellä mainittuun voimassa olevan lain mukaiseen korkokattoon nähden.

Edelleen sopimuksentekohetkellä voimassaolleen samoin kuin voimassaolevan korkokattosäännöksen esitöissä on tuotu esiin, että korkokattoa ei aiemmin ulotettu 2.000 euron suuruisiin tai sitä suurempiin luottoihin, koska merkittävimmät ongelmat liittyivät juuri määrältään pienempiin kulutusluottoihin ja koska oletettiin, että suuremmissa luotoissa korkotaso jää joka tapauksessa kilpailluilla luottomarkkinoilla huomattavasti korkokattoa alemmaksi. Lisäksi sopimuksentekohetkellä voimassa olleen lain mukaista alle 2.000 euron luottojen korkokattoakin on pidetty lähtökohtaisesti korkeana. (HE 78/2012 vp s. 12 ja HE 230/2018 vp s. 3). Siten merkittävästi laissa säädettyjä korkokattoja korkeampaa, vaikkakin nimenomaisen sääntelyn ulkopuolelle jäävää korkoa on hovioikeuden käsityksen mukaan pidettävä kohtuuttomana.

Nämä seikat huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että luottokustannukset muodostuvat kuluttajan kannalta suhteettoman suuriksi ja kohtuuttomiksi. Koska kysymys on ollut lähtökohtaisesti heikommassa asemassa olevan kuluttajasta ja elinkeinonharjoittajan laatimista vakioehdoista, luotonaikaista todellista vuosikorkoa siihen sisältyvine kuluineen on siten pidettävä kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomana.

Seuraus todellista vuosikorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuudesta

Sopimusehtodirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisten lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksesta kuitenkin seuraa, ettei ehdon kohtuuttomuutta voida arvioida direktiivin perusteella silloin, kun sopimusehto koskee pääkohteen määrittelyä ja sopimus on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Kohtuuttomuuden seuraukset tässä tapauksessa tulevat siten arvioitaviksi kuluttajansuojalain säännösten perusteella. Edellä todetuin tavoin sopimusehtodirektiivi on

täytäntöönpantu kuluttajansuojalain kohtuuttomuutta koskevilla säännöksillä.

Tässä asiassa sovellettavan, aiemmin voimassa olleen kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n 1 momentin (1259/1994 ja 1072/2000) mukaan, jos tässä laissa tarkoitetun sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olosuhteiden muuttuminen sekä muut seikat.

Luvun 2 §:n (laissa 1259/1994) mukaan, jos 1 §:ssä tarkoitettu sopimusehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on 1 §:ää sovellettaessa noudatettava tässä pykälässä säädettyjä rajoituksia. Jos ehto sopimusta tehtäessä vallinneissa olosuhteissa on ollut kohtuuton, ehdon kohtuuttomuutta myöhemmin arvioitaessa ei saa kuluttajan vahingoksi ottaa huomioon olosuhteiden muuttumista. Jos ehdon sovittelu tai sen jättäminen huomioon ottamatta koskee sellaista ehtoa, joka hyvän tavan vastaisesti johtaa osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavaan epätasapainoon kuluttajan vahingoksi, sopimusta ei voida sovitella muilta osin. Tällöin sopimus jää voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se sellaisenaan voi pysyä voimassa.

Kuluttajansuojalaki siis mahdollistaa sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelun silloin, kun kysymys ei ole sopimusehtodirektiivin perusteella arvioitavasta kohtuuttomasta sopimusehdosta. Sopimusehtodirektiivissä omaksutun ankaran seuraamuksen tarkoituksena on kuitenkin estää elinkeinonharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja (KKO 2015:60, kohta 54). Myös kuluttajansuojalain 4 luvun esitöiden mukaan seuraamusta sopimusehdon kokonaan soveltamatta jättämisestä voidaan pitää sanktiona siitä, että elinkeinonharjoittaja on kuluttajasopimuksessa käyttänyt ehtoa, joka ei ole ainoastaan kohtuuton vaan myös hyvän tavan vastainen (HE 218/1994 vp s. 16). Tähän nähden hovioikeus katsoo, että yksin kuluttajansuojalain sovittelusäännöstä soveltamalla ei ole perusteltua antaa kuluttajalle heikompaa suojaa kuin sopimusehtodirektiivillä on annettu. Näin ollen tehokkaan kuluttajansuojan ja kuluttajien yhdenvertaisen kohtelun perusteella kohtuuton vakioehto on syytä jättää huomioon ottamatta myös silloin, kun kohtuuttomuuden seurauksia arvioidaan sopimusehtodirektiivin asemesta kuluttajansuojalain perusteella. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta siten seuraa, että kaikki erät, joista todellinen vuosikorko on muodostunut, jätetään huomioon ottamatta. Näillä perusteilla yhtiöllä ei ole oikeutta periä S:ltä lainkaan luottokustannuksia eli luottokorkoa ja muita luotosta perittäviä kustannuksia. Alkuperäiset kannevaatimukset kohdissa 10 ja 12–13 on siten hylättävä.

S:n esittämän selvityksen mukaan luottoa on käräjäoikeuden tuomion antamishetkellä ollut maksamatta takaisin yhteensä noin 339,13 euroa. Muun selvityksen puuttuessa luoton pääomaa koskeva alkuperäinen kannevaatimus kohdassa 9 on enemmälti hylättävä.

Takaisinsaannin ja muutoksenhaun kohteena olevalla yksipuolisella tuomiolla pääomalle on korkolain 4 §:n 2 momentin nojalla vaadittu ja määrätty maksettavaksi sopimuksessa sovitun mukaista korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista korkeampaa luottokoron määrään perustuvaa viivästyskorkoa 10.9.2018–27.11.2018. Hovioikeus on edellä todennut sopimukseen perustuvan todellisen vuosikoron kohtuuttomaksi, minkä johdosta muun ohella luottokorkoa koskeva ehto on jätettävä huomiotta. Tähän nähden yhtiöllä ei myöskään ole oikeutta saada sanottuun ehtoon perustuvaa korkolain 4 §:n 2 momentin mukaista viivästyskorkoa.

Osapuolten solmiman lainasopimuksen ehtojen mukaan viivästyneelle määrälle maksetaan viivästyskorkoa korkolain 4 §:n mukaisesti (K1, käyttölainan yleiset sopimusehdot, kohta 12). Yksin edellä luottokustannusten kohtuuttomuudesta lausutusta ei seuraa, että lakiin ja sopimukseen perustuva viivästyskoron maksuvelvollisuus olisi kuluttajan kannalta sillä tavoin kohtuuton, että se tulisi jättää kokonaisuudessaan huomiotta. Näissä olosuhteissa yhtiöllä on oikeus saada maksamattomalle pääomalle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa 28.11.2018 lukien. Viivästyskorkovaatimukset on enemmälti hylättävä (alkuperäiset kannevaatimuskohdat 9 ja 11).

Perintäkulut

Alun perin määrältään 3.000 euron luotto on vielä tämän oikeudenkäynnin aikana ollut osin maksamatta. Sopimusehdon kohtuuttomuudesta ei seuraa, että muutoin saatavien perinnästä annetun lain mukaisiin perintäkuluihin ei olisi oikeutta (KKO 2025:49, kohdat 46–48). Asiassa ei sen vuoksi ole ilmennyt perustetta hylätä perintäkuluja koskevia alkuperäisiä kannevaatimuksia kohdissa 14–17.

Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan, mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

S on osin voittanut asian. Asiassa on kuitenkin vahvistettu yhtiön oikeus saada suorituksena pääomaa ja perintäkuluja häneltä korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen. Hovioikeus katsoo, että S:n vaatimusten hyväksymättä jäänyt osa ei ole koskenut ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa. Asian näin päättyessä kumpikin osapuoli pitää siten kulunsa vahinkonaan. S on vapautettava velvollisuudesta korvata yhtiön oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa ja osapuolten toisiinsa kohdistamat oikeudenkäyntikuluvaatimukset hovioikeudessa on hylättävä.

Tuomiolauselma

Muutokset käräjäoikeuden tuomioon:

Tuusulan käräjäoikeuden 27.11.2018 asiassa E 18/10642 antamaa yksipuolista tuomiota nro 18/12939 muutetaan seuraavasti:

S:n velvollisuus maksaa X Oy:lle pääomaa vaatimuskohdassa 9 alennetaan 339,13 euroon, jolle määrälle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa 28.11.2018 lukien.

Kanne hylätään vaatimuskohtien 10–13 osalta.

S vapautetaan velvollisuudesta korvata X Oy:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 3.369,63 euroa eurolla korkoineen.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

S:n ja X Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimukset hovioikeudessa hylätään.

Lähde: Edilex uutiset 4.2.2026, toim. Jukka Savolainen.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 4.2.2026 S 17/2025/296 1039 6664

Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Todellinen vuosikorko 108,51 ja nimelliskorko 49,88 prosenttia – Koska OM asetuksen laskelmaa voi pitää esimerkinomaisena, sen noudattamatta jättäminen ei sellaisenaan tee sopimusehdoista harhaanjohtavia tai epäselviä – Todellinen vuosikorko kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Luottokorkoehto jätettiin ottamatta huomioon – Asianosaiset saivat takaisinsaantiasiassa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan sekä käräjäoikeudessa että hovioikeudessa.

Pohjois-Savon käräjäoikeus 21.2.2025 nro 1026 1635

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Oikeudenkäynti hovioikeudessa

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan, Kantaja Oy:n (jäljempänä yhtiö) kanne hylätään ja yksipuolinen tuomio kumotaan sekä yhtiö velvoitetaan korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut asiassa korkoineen.

Korkeimman oikeuden ratkaisun 2015:60 perusteella 108,51 prosentin korko on ollut kohtuuton. Kulutusluoton todellinen vuosikorko on ylittänyt luoton nostamishetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n mukaisen korkokaton, vaikka yli 2.000 euron pääoman vuoksi se ei ole suoraan ollut pakottavan lainsäädännön vastainen. Pääoman kasvaessa kasvavat korkeisiin korkoihin liittyvät kuluttajan kannalta haitalliset ylivelkaantumiseen johtavat seuraukset, jolloin lainsäätäjän tarkoitus suojata kuluttajia kohtuuttomilta koroilta on jäänyt toteutumatta. Sopimuksen solmimisen aikaan voimassa olleen kuluttajansuojalain 4 §:n 1 momentista seuraa sopimusehtodirektiivin ja KKO 2015:60 nojalla korkoehdon mitättömyys.

Vastaajan luottokelpoisuutta ei ole arvioitu luoton korotuksen osalta. Käräjäoikeus on katsonut virheellisesti, ettei se ole ollut tarpeen aikaisemman luottosuhteen vuoksi. Luotonmyöntäjä on menetellyt kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n vastaisesti, minkä menettelyn seurauksena on luottokustannusten menetys. Vastaajan maksuvara ennen luoton myöntämistä on ollut 228 euroa ja sopimuksen maksuerän minimimäärä 236

euroa, joten maksuerän ylittäessä maksuvaran, Vastaaja ei todennäköisesti ole kyennyt suoriutumaan velvoitteistaan.

Vastaaja ei ole saanut kappaletta sopimuksesta. Toisin kuin käräjäoikeus on katsonut, väitteenvarainen velallisen omille sivuille syötettävä pin-koodi ei täytä kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n edellytyksiä. Myös kulutusluottodirektiivi ja Euroopan Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntö edellyttävät, että kuluttaja saa sopimuskappaleen ilman häneltä edellytettäviä aktiivisia toimia. Lisäksi kantajan todisteiksi nimeämät luottoasiakirjat ovat luoton myöntämisen jälkeiseltä ajalta, koska asiakirjoissa yhtiön osoite on eri kuin mikä se on tapahtuma-aikana ollut.

Luottoehdot ovat olleet epäselviä. Vastaajalle on myönnetty 3.000 euron luotto, jonka takaisinmaksettavaksi määräksi on Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeella virheellisesti ilmoitettu 3.424,61 euroa. Lisäksi vastoin kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta annettua oikeusministeriön asetusta määrä on ilmoitettu 26 erässä.

Käräjäoikeuden ratkaisu on sopimusehtodirektiivin (93/13/EY) tehokkuusperiaatteen vastainen ja perustelut ovat osin vastoin Euroopan Unionin tuomioistuimen vakiintunutta ratkaisukäytäntöä (C-714/22 Profi Credit Bulgaria). Sen perusteella kuluttaja tulee palauttaa siihen tosiasialliseen ja oikeudelliseen tilanteeseen, jossa hän olisi ollut ilman kohtuuttomia ehtoja (C-154/15 Gutierrez Naranjo). Näin ei tapahdu, mikäli Vastaaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan tilanteessa, missä käräjäoikeus ja luotonantaja ovat laiminlyöneet velvollisuutensa. Käräjäoikeus ei yksipuolisen tuomion antamisen yhteydessä ole tutkinut viran puolesta (KKO 2015:60 ja KKO 2016:73) sopimusehtojen kohtuuttomuutta, arvioinut Vastaajan luottokelpoisuutta tai kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n noudattamista, minkä vuoksi aineellisoikeudellisesti virheellinen yksipuolinen tuomio on annettu myös muodollisesti virheellisesti.

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloissa edellytetään kuluttajansuojan korkean tason turvaamista ja tehokkaita oikeussuojakeinoja. Kun Vastaaja on voittanut pääasian osalta kaiken vaatimansa, on käräjäoikeuden ratkaisu vapauttaa yhtiö oikeudenkäyntikulujen korvausvastuusta vastoin kuluttajan oikeussuojaa.

Vastaus

Kantaja Oy on vastustanut muutosvaatimuksia ja vaatinut, että Vastaaja velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen. Toissijaisesti yhtiö on vaatinut, että kumpikin asianosainen saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Käräjäoikeus on ratkaissut asian oikein.

Ratkaisussa KKO 2015:60 todellinen vuosikorko ei ole ollut 122,54 prosenttia. Kun tapauksen luoton nimelliskorko on ollut jo 118,80 prosenttia ja nostoprovisio 15 prosenttia, luoton todellisen vuosikoron on tullut olla yli viisinkertainen verrattuna kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n korkorajoitukseen. Nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa todellinen vuosikorko 108,51 prosenttia ja nimelliskorko 49,88 prosenttia ovat olleet kohtuullisia. Edellä mainitussa korkeimman oikeuden ratkaisussa nimelliskorko oli yli kaksinkertainen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n enimmäiskorkoon nähden. Kohtuuttomuuteen on vaikuttanut lisäksi luottoehtojen epäselvyys. Korkeimman oikeuden ratkaisussa ei lausuta todellisesta vuosikorosta, joten siitä ei voi saada tukea vaatimukselle, jonka mukaan kaikki yli 50 prosentin todellisen vuosikoron ylittävät vastaavat luotot olisivat kohtuuttomia. Lisäksi luottokorolla on merkitystä todellisen vuosikoron laskennassa.

Yhtiö on selvittänyt Vastaajan luottokelpoisuuden asianmukaisesti tarkastamalla hänen luotto-, tulo-, henkilö- ja osoitetietonsa. Vastaajan itse luottohakemuksella antamien tietojen lisäksi luottokelpoisuutta on arvioitu aiemman asiakkuushistorian ja ulkoisten rekisterien avulla. Luoton korotuksen aikaan on ollut tiedossa Vastaajan aikaisempaa luottohistoriaa, tarkistuksia ja arviointeja. Edellä mainittujen tietojen perusteella ennen luoton myöntämistä on arvioitu haetun luoton määrää suhteessa asiakkaan taloudelliseen tilanteeseen ja maksukykyyn sekä mahdollista luottotappioriskiä. Velallisen kuukausittainen maksuerän minimimäärä ei ole ollut 236 euroa, vaan sopimusehtojen mukaan Vastaajan on maksettava laskun eräpäivänä kuukausittainen minimilyhennys, jonka määrä on 10 prosenttia laskutushetkellä maksamatta olevan luoton, korkojen ja nostoprovisioiden yhteismäärästä, kuitenkin aina vähintään 100 euroa, ellei velkasaldo ole alle 100 euroa. Lisäksi kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n mukaisesta luottokelpoisuuden tarkistamisen lai-

minlyönnistä ei seuraa lainasopimuksen pätemättömyyttä, vaan seuraamuksista säädetään yleisesti saman luvun 50 §:ssä.

Vastaaja on saanut kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:ssä tarkoitetut ennakkotiedot ja hänellä on ollut mahdollisuus tulostaa ja tallentaa sopimusehdot pysyvällä tavalla. Edelleen Vastaajalle on toimitettu luottoasiakirjat kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n edellyttämällä tavalla. Vastaaja on voinut ladata hyväksymänsä luottosopimukset osana luotonhakuprosessiaan. Lisäksi Vastaajalle olisi toimitettu luottoasiakirjat hänen sähköpostiinsa, mikäli hän olisi todentanut sähköpostiosoitteensa pin-koodilla. Todentamattomaan sähköpostiin ei ole voitu toimittaa henkilötietoja sisältäviä luottoasiakirjoja. Luottoasiakirjat on kuitenkin tallennettu myös pdf-muotoisina asiakirjoina Vastaajan Omille Sivuille, joka on ollut velallisen käytössä myös nostojen tekemistä varten. Luotonsaajalla on näin ollen ollut muuttumattomana hallussaan, saatavilla ja tulostettavissa oman luottonsa luottosopimus luottoehtoinen ja vakiomuotoisine kuluttajaluottotietoineen, yksilöityine tietoineen luotosta ja luottokustannuksista ehtoineen.

Kyseessä oleva luotto ei kuulu sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan nojalla direktiivin kohtuuttomuusarvioinnin piiriin, koska luottokustannuksia koskevat ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Luottokorko, -kulut ja todellinen vuosikorko on ilmoitettu selkeästi luottosopimuksessa sekä Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa. Vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen todellinen vuosikorko on ilmoitettu oikeusministeriön asetuksen 1123/2016 mukaisesti. Lomakkeessa esitetty esimerkki riippuu luoton käytöstä ja takaisinmaksuajasta.

Vastaaja on uutena seikkana vasta hovioikeudessa esittänyt, että käräjäoikeuden olisi viran puolesta tullut tutkia suppeaa haastehakemusta käsitellessään sopimusehtojen kohtuuttomuutta. Kohtuuttomuuden selvittäminen on väite, joka vastaajan tulee esittää, kuten myös väitteelleen perusteet. Väitteet käräjäoikeuden yksipuolisen tuomion muodollisesta virheellisyydestä ja sitä koskevat vaatimukset tulee jättää huomiotta vasta hovioikeudessa esitettynä.

Vastaaja on hävinnyt takaisinsaantikanteensa ja tuomittu korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut. Vastaajan hyväksi ei ole ratkaisua, joka oikeuttaisi vaatimaan oikeudenkäyntikulujen korvaamista kantajalta.

Hovioikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisu

Mikäli valittajan valitus hyväksyttäisiin, tulee joka tapauksessa huomioida, että vastaajalle olisi edelleen jäänyt maksuvelvollisuutta, vaikka kaikki luottoaikaiset luottokorot ja -kulut olisi hyvitetty pääomasta. Näin ollen kumpikin asianosainen tulisi määrätä pitämään takaisinsaantia koskevat oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan (KKO 2025:49).

Yhtiö on vaatinut, että Vastaajan väite yksipuolisen tuomion muodollisesta virheellisyydestä jätetään vasta hovioikeudessa tehtynä tutkimatta.

Vastaaja on katsonut, että kyse ei ole uudesta seikasta, vaan oikeudellisesta arviosta. Toissijaisesti Vastaaja on katsonut, että uuden seikan esittäminen on sallittava joka tapauksessa, koska tuomioistuimella on velvollisuus tutkia kohtuuttomat ehdot viran puolesta. Mikäli hovioikeus jättäisi tämän seikan huomioon ottamatta, se estäisi EU-oikeuden edellyttämän tehokkaan kuluttajansuojan toteutumisen.

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan valittaja ei saa hovioikeudessa riita-asiassa vedota muihin seikkoihin tai todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa, paitsi jos hän saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen käräjäoikeudessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Säännöstä koskevissa lain esitöissä on katsottu, että asianosaisella olisi pätevä aihe vedota seikkaan tai todisteeseen vasta hovioikeudessa esimerkiksi silloin, jos hän ei vielä alioikeuskäsittelyn aikana ole ymmärtänyt seikan tai todisteen merkitystä eikä sen voida katsoa johtuneen hänen huolimattomuudestaan. (HE 15/1990 vp s. 126)

Vastaaja ei ole saattanut todennäköiseksi, ettei hän olisi voinut vedota valituksessa mainittuun yksipuolisen tuomion muodolliseen virheellisyyteen jo käräjäoikeudessa tai että Vastaajalla olisi ollut pätevä aihe olla tekemättä niin. Tämän vuoksi hovioikeus ei salli valituksessa mainittuun uuteen seikkaan vetoamista.

Pääasiaratkaisun perustelut

Sovellettavat säännökset ja oikeuskäytäntö

Asiassa sovellettavat keskeiset oikeusohjeet on selostettu käräjäoikeuden tuomion sivuilla 10–16.

Käräjäoikeuden tuomiossa kirjatun sijasta asiassa sovelletaan kuitenkin sopimuksen tekoaikaan voimassa ollutta kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n 1 momenttia (207/2013), jonka mukaan luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa. Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien tietojen perusteella.

Sopimusehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) 5 artiklan mukaan, jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla.

Vastaajalle on 3.6.2018 myönnetty 2.000 euron luotto, jota on 10.9.2018 korotettu 500 eurolla ja 25.2.2019 taas 500 eurolla 3.000 euroon. Viimeisimmän sopimuksen tekohetkellä 25.2.2019 voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentin (746/2010) mukaan luottokustannuksilla tarkoitetaan luotonantajan tiedossa olevien, kuluttajaluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää. Saman pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan luottokustannuksiin ei lueta kuluttajan mahdollisen sopimusrikkomuksen johdosta maksettavaksi tulevia maksuja. Säännöksen 3 momentin mukaan todellisella vuosikorolla tarkoitetaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen. Tarkemmat määräykset todellisen vuosikoron laskemisesta on annettu oikeusministeriön asetuksella (1123/2016). Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (jäljempänä kulutusluottodirektiivi) 10 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä laskettuina luottosopimuksen tekohetkellä siten, että kaikki mainitun koron laskemiseen käytetyt oletukset on mainittava.

Kirjallisista todisteista ilmenevät seikat on olennaisilta osin selostettu käräjäoikeuden tuomiossa. Lisäksi asianosaisten välisen 25.2.2019 päivätyn luottosopimuksen mukaan luottosopimukseen sovelletaan C Finance Oy:n yleisiä luottoehtoja ja vakiotietolomaketta. Vakiomuotoisista eurooppalaisista kuluttajaluottotiedoista ilmenee, että luottosopimus on voimassa toistaiseksi. Luottolimiitti voi olla 2.000 euroa, 2.500 euroa tai 3.000 euroa. Uusille asiakkaille luottolimiitti on aina 2.000 euroa ja sitä on mahdollista korottaa hyvän maksuhistorian seurauksena.

Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa (K3 ja K4) todellinen vuosikorko on ilmoitettu 108,51 prosentin suuruiseksi. Todellinen vuosikorko on saman kohdan mukaan ilmoitettu ja laskettu kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta säädetyn oikeusministeriön asetuksen 1123/2016 mukaisesti 2.000 euron lainasummalle ja tasaerälyhennyksin 12 kuukauden takaisinmaksuajalle. Laskelmassa on käytetty 49,88 prosentin vuotuista korkoa ja 14,00 prosentin nostoprovisiota. Lisäksi on todettu, että todellinen vuosikorko on sama myös 2.500 euron ja 3.000 euron luotoille.

Vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen mukaan luoton maksettava kokonaismäärä riippuu luoton käytöstä, sen takaisinmaksusta ja luottosopimuksen voimassaoloajasta. Asiakirjoista ilmenee esimerkki maksettavasta kokonaismäärästä 2.000 euron lainasummalle ja 26 kuukauden takaisinmaksuajalle. Esimerkkilaskelman mukaisesta maksettavasta 3.424,61 euron kokonaismäärästä on nostetun luoton osuus 2.000,00 euroa, 14,00 prosentin nostoprovision osuus 280,00 euroa ja luoton 49,88 prosentin vuotuisen koron osuus on 1.144,61 euroa.

Todellisen vuosikoron laskentapa on säädelty tarkasti sen vuoksi, että luottokustannusten arvioimiseksi olisi olemassa yhteneväinen laskentatapa. Todellinen vuosikorko on sopimusehdoissa ilmoitettu oikein oikeusministeriön asetuksen mukaisesti. Maksettavan kokonaismäärän osalta esitetyssä esimerkkilaskelmassa ei ole noudatettu tätä vastaavaa laskentatapaa.

Kuitenkin, koska kyseistä laskelmaa voi pitää esimerkinomaisena, se ei tee sopimusehdoista harhaanjohtavia tai epäselviä.

Kuluttajan luottokelpoisuuden arvioiminen

Luottokelpoisuuden arvioinnin osalta asiassa ei ole ilmennyt aihetta käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen.

Vuosikoron kohtuuttomuusarviointi

Luottokustannukset, etenkin luoton vuotuinen korko ja todellinen vuosikorko, ovat kuluttajaluottosopimuksen ja sitä edeltävän harkinnan keskeisimpiä tietoja. Ehdossa sovittua suurta luottokorkoa, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, on oikeuskäytännössä pidetty kuluttajan kannalta kohtuuttomana. (KKO 2015:60, kohdat 60 ja 63)

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) pakottavan säännöksen mukaan alle 2.000 euron suuruisissa luotoissa luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessään KKO 2015:60 (kohta 62) katsomin tavoin myös hovioikeus katsoo, että kyseisellä pakottavalla säännöksellä on merkitystä arvioitaessa koron kohtuuttomuutta mainitun euromäärän ylittävissä kuluttajaluotoissa.

Hovioikeus katsoo, että sopimusehdoissa sovittu suuri todellinen vuosikorko 108,51 prosenttia, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, on kuluttajan kannalta kohtuuton. Ottaen vielä huomioon luoton tapahtumista ilmenevät Vastaajan tekemät nostot, suoritetut maksut sekä jäljellä olevan velkasaldon hovioikeus katsoo, että luottosopimuksen mukaista todellista vuosikorkoa siihen sisältyvine kuluineen on pidettävä kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomana ehtona.

Kohtuuttomuuden seuraus

Sopimusehtodirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisten lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksesta kuitenkin seuraa, ettei ehdon kohtuuttomuutta voida arvioida direktiivin perusteella silloin, kun sopimusehto koskee pääkohteen määrittelyä ja sopimus on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Koska luottokustannuksia koskevien sopimusehtojen on edellä todettu olleen selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu, tulee kohtuuttomuuden seuraukset tässä tapauksessa arvioitavaksi kuluttajansuojalain säännösten perusteella.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n 1 momentin (1072/2000) mukaan, jos tässä laissa tarkoitetun sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olosuhteiden muuttuminen sekä muut seikat.

Tässä asiassa sovellettavan, aiemmin voimassa olleen kuluttajasuojalain 4 luvun 2 §:n (1259/1994) mukaan, jos 1 §:ssä tarkoitettu sopimusehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on 1 §:ää sovellettaessa noudatettava tässä pykälässä säädettyjä rajoituksia. Jos ehto sopimusta tehtäessä vallinneissa olosuhteissa on ollut kohtuuton, ei ehdon kohtuuttomuutta myöhemmin arvioitaessa saa kuluttajan vahingoksi ottaa huomioon olosuhteiden muuttumista. Jos ehdon sovittelu tai sen jättäminen huomioon ottamatta koskee sellaista ehtoa, joka hyvän tavan vastaisesti johtaa osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavaan epätasapainoon kuluttajan vahingoksi, sopimusta ei voida sovitella muilta osin. Tällöin sopimus jää voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se sellaisenaan voi pysyä voimassa.

Kuluttajansuojalaki mahdollistaa sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelun silloin, kun kysymys ei ole sopimusehtodirektiivin perusteella arvioitavasta kohtuuttomasta sopimusehdosta. Sopimusehtodirektiivissä omaksutun ankaran seuraamuksen tarkoituksena on kuitenkin estää elinkeinonharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja.

Tämän tavoitteen kannalta hovioikeus katsoo, että yksin kuluttajansuojalain sovittelusäännöstä soveltamalla ei ole perusteltua antaa kuluttajalle heikompaa suojaa kuin sopimusehtodirektiivillä on annettu. Näin ollen tehokkaan kuluttajansuojan ja kuluttajien yhdenvertaisen kohtelun perusteella kohtuuton vakioehto on syytä jättää kuluttajansuojalain perusteella huomioon ottamatta myös silloin, kun sopimusehto on selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta siten seuraa, että kaikki erät, joista todellinen vuosikorko on muodostunut, jätetään huomioon ottamatta. Näin ollen yhtiöllä ei ole

oikeutta periä Vastaajalta mitään luottokustannuksia. Tällaiset kannevaatimukset on edellä mainituin perustein hylättävä. Luottosopimusta tulee näin ollen soveltaa siten kuin luottokorkoehtoa ei olisi koskaan ollut olemassa.

Koska Vastaajan suoritukset olisi edellä selostetuista syistä tullut kohdistaa pääomaan, hän on velvollinen suorittamaan ainoastaan nostojen ja maksujen välisen erotuksen. Luoton tilitapahtumien (K8) mukaan Vastaajalla on ollut maksamatonta pääomaa 2.999,68 euroa, josta hän on maksanut takaisin yhtiölle luottokorkoina 1.211,09 euroa ja luottokuluina 580,79 euroa ennen perintää. Koska Vastaaja ei ollut maksanut saatavan pääomaa ennen yksipuolisen tuomion antamista, yhtiöllä on ollut oikeus saada täytäntöönpanon perusteeksi tarvittava tuomioistuimen päätös. Näin ollen Vastaaja on velvollinen korvaamaan yhtiölle yksipuolisessa tuomiossa todetut perintä- ja oikeudenkäyntikulut.

Asian näin päättyessä hovioikeudessa ei ole tarpeen lausua kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n noudattamisesta.

Vastaajan tekemien maksusuoritusten merkitys

Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu prosessuaalisesti siihen tilaan, missä se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista. Takaisinsaantihakemuksessa on kuitenkin kyse muutoksenhausta, jolla tuomioistuin tutkii oman ratkaisunsa oikeellisuuden. Takaisinsaantihakemuksen muutoksenhakuluonteesta seuraa, että yksipuolinen tuomio on kumottava ainoastaan siltä osin kuin sen on katsottava olleen virheellinen. Näin ollen nyt kysymyksessä olevassa asiassa vähennetään pääomasta ainoastaan ennen yksipuolisen tuomion antamista tehdyt maksusuoritukset.

Oikeudenkäyntikulut

Vastaaja on velvoitettu yksipuolisessa tuomiossa maksamaan oikeudenkäyntikuluja yhtiölle. Vastaaja on vaatinut, että oikeudenkäyntikulut on tältä osin kumottava. Hovioikeus katsoo, että yhtiöllä on ollut tarve saada täytäntöönpanoperuste saatavalleen pääoman ja perintäkulujen osalta, joten yksipuolisen tuomion osalta oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta ei ole aihetta muuttaa.

Lisäksi asianosaiset ovat kumpikin vaatineet vastapuolta korvaamaan takaisinsaantiasiassa syntyneet oikeudenkäyntikulunsa.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä säädetään, että jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

Tuomiolauselma

Yhtiön vaatimukset on hyväksytty osittain kohdassa 1, kokonaan kohdissa 4–6 sekä hylätty kohdissa 2 ja 3. Asianosaiset ovat siten osin hävinneet ja osin voittaneet asian eikä sillä mitä kumpainenkin on hävinnyt, ole katsottava olevan vain vähäinen merkitys asiassa. Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, että asianosaiset saavat takaisinsaantiasiassa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan sekä käräjäoikeudessa että hovioikeudessa.

Käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta siltä osin kuin käräjäoikeus on jättänyt voimaan Kymenlaakson käräjäoikeuden 9.7.2020 asiassa E 20/9762 antaman yksipuolisen tuomion nro 20/37025 kohtien 4–6 osalta.

Käräjäoikeuden tuomiota muutetaan seuraavilta osin:

Kymenlaakson käräjäoikeuden 9.7.2020 asiassa E 20/9762 antamaa yksipuolista tuomiota nro 20/37025 muutetaan seuraavasti

- Yksipuolisen tuomion kohdan 1 pääoman asemesta Vastaaja velvoitetaan suorittamaan pääomaa 1.207,80 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 20.12.2019 alkaen.
- Kohdan 2 ja 3 osalta yksipuolinen tuomio kumotaan ja vaatimukset tältä osin hylätään.

Vastaaja vapautetaan velvollisuudesta suorittaa Kantaja Oy:lle käräjäoikeuden tuomitsemaa oikeudenkäyntikulujen korvausta 4.060 euroa korkoineen.

Asianosaisten takaisinsaantiasian oikeudenkäyntikuluvaatimukset käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa hylätään.

Lähde: Edilex uutiset 5.2.2026, toim. Jani Surakka.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 4.2.2026
S 17/2025/148 1032 0581

Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Todellinen vuosikorko 108,51 ja nimelliskorko 49,88 prosenttia – Koska OM asetuksen laskelmaa voi pitää esimerkinomaisena, sen noudattamatta jättäminen ei sellaisenaan tee sopimusehdoista harhaanjohtavia tai epäselviä – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Luottokorkoehto jätettiin ottamatta huomioon – Pääoman tultua maksetuksi jo ennen yksipuolista tuomiota vastaaja vapautettiin myös perintä- ja oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta – Kantaja määrättiin korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan.

Pohjois-Savon käräjäoikeus 8.1.2025 nro 1024 1202
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Oikeudenkäynti hovioikeudessa

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan, Kantaja Oy:n (jäljempänä yhtiö) kanne hylätään ja yksipuolinen tuomio kumotaan sekä yhtiö velvoitetaan korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut asiassa korkoineen.

Luoton korko on kohtuuton, kun huomioidaan ratkaisusta KKO 2015:60 ilmenevä oikeusohje.

Luottokelpoisuuden arviointi on tehty vasta luottosopimuksen solmimisen jälkeen, eikä kuluttajansuojalain vaatimalla tavalla ennen luottosopimuksen tekemistä.

Vastaaja ei ole saanut kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:n tarkoittamia ennakkotietoja. Vastaajalle ei ole toimitettu luottosopimusta kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n mukaisesti. Joka tapauksessa luottoasiakirjoja ei ole toimitettu muuttumattomana ja pysyvällä tavalla kuluttajalle, koska päivämäärän esittämistapa ja luotonmyöntäjän osoitetiedot ovat muuttuneet. Myös yleiset sopimusehdot on päivätty noin puoli vuotta luottosopimuksen tekemisen jälkeen.

Luottoehdot ovat olleet epäselviä, kun luottosopimuksesta ei ole ilmennyt, onko sopimuksen mukaiset nostopalkkiot lisätty Vastaajan nostamaan pääomaan vai onko nostoprovisio vähentänyt Vastaajan todellisuudessa käyttöönsä saamaa rahamäärää. Lisäksi Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeen esimerkissä maksettavan luoton kokonaismäärän laskentatapa ja määrä ovat virheellisiä.

Vastaus

Kantaja Oy on vastustanut muutosvaatimuksia ja vaatinut, että Vastaaja velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen. Toissijaisesti yhtiö on vaatinut, että kumpikin asianosainen saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Käräjäoikeus on ratkaissut asian oikein.

Ratkaisussa KKO 2015:60 todellinen vuosikorko ei ole ollut 122,54 prosenttia. Kun tapauksen luoton nimelliskorko on ollut jo 118,80 prosenttia ja nostoprovisio 15 prosenttia, luoton todellisen vuosikoron on tullut olla yli viisinkertainen verrattuna kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n korkorajoitukseen. Nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa todellinen vuosikorko 108,51 prosenttia ja nimelliskorko 49,88 prosenttia ovat olleet kohtuullisia. Edellä mainitussa korkeimman oikeuden ratkaisussa nimelliskorko oli yli kaksinkertainen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n enimmäiskorkoon nähden. Korkeimman oikeuden ratkaisussa ei lausuta todellisesta vuosikorosta, joten siitä ei voi saada tukea vaatimukselle, jonka mukaan kaikki yli 50 prosentin todellisen vuosikoron ylittävät vastaavat luotot olisivat kohtuuttomia.

Yhtiö on selvittänyt hakijan luottokelpoisuuden asianmukaisesti tarkastamalla hänen luotto-, tulo-, henkilö- ja osoitetietonsa. Vastaajan itse luottohakemuksella antamien tietojen lisäksi luottokelpoisuutta on arvioitu aiemman asiakkuushistorian ja ulkoisten rekisterien avulla. Edellä mainittujen tietojen perusteella ennen luoton myöntämistä on arvioitu haetun luoton määrää suhteessa Vastaajan taloudelliseen tilanteeseen ja maksukykyyn sekä mahdollista luottotappioriskiä. Lisäksi kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n mukaisesta luottokelpoisuuden tarkistamisen laiminlyönnistä ei seuraa lainasopimuksen pätemättömyyttä, vaan seuraamuksista säädetään yleisesti luvun 50 §:ssä.

Vastaaja on väittänyt virheellisesti riidattomaksi riidanalaisia seikkoja. Vastaaja on saanut kuluttajansuojalain 7 luvun 9 §:ssä tarkoitetut ennakkotiedot ja hänellä on ollut mahdollisuus tulostaa ja tallentaa sopimusehdot pysyvällä tavalla. Edelleen Vastaajalle on toimitettu luottoasiakirjat kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n edellyttämällä tavalla. Vastaaja on voinut ladata hyväksymänsä luottosopimukset osana luotonhakuprosessiaan. Lisäksi Vastaajalle olisi toimitettu luottoasiakirjat hänen sähköpostiinsa, mikäli hän olisi todentanut sähköpostiosoitteensa pin-koodilla. Todentamattomaan

sähköpostiin ei ole voitu toimittaa henkilötietoja sisältäviä luottoasiakirjoja. Luottoasiakirjat on kuitenkin tallennettu myös pdf-muotoisina asiakirjoina Vastaajan Omille Sivuille, joka on ollut velallisen käytössä myös nostojen tekemistä varten. Luotonsaajalla on näin ollen ollut aina muuttumattomana hallussaan, saatavilla ja tulostettavissa oman luottonsa luottosopimus luottoehtoineen ja vakiomuotoisine kuluttajaluottotietoineen, yksilöityine tietoineen luotosta ja luottokustannuksista ehtoineen.

Yleisten luottoehtojen päiväys on ollut 24.5.2018 ja luottosopimus on allekirjoitettu 22.7.2018. Yleisten ehtojen päivämäärä 13.12.2018 on liittynyt yleisesitykseen luotonhakuprosessista.

Luottokorko, -kulut ja todellinen vuosikorko on ilmoitettu selkeästi luottosopimuksessa sekä Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa. Vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen todellinen vuosikorko on ilmoitettu oikeusministeriön asetuksen 1123/2016 mukaisesti. Lomakkeessa esitetty esimerkki riippuu luoton käytöstä ja takaisinmaksuajasta.

Luoton yleisistä ehdoista ilmenee, että kiinteää juoksevaa korkoa lasketaan nostosummalle ja että nostoprovisiota käsitellään omana eränään luottoaikana. Eri luottoerien erillisyys käy ilmi luottosopimuksen lisäksi myös Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeelta. Luoton määrä on ilmoitettu luottosopimuksessa ja eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeella sekä nostoprovision määrä näiden lisäksi vielä yleisissä ehdoissa, kuten myös nostoprovision veloituskäytännöt.

Hovioikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisu

Yhtiö on todennut vastauksessaan, että Vastaajan väite siitä, että luottokelpoisuutta ei olisi tarkastettu ennen luottosopimuksen solmimista, on uusi.

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan valittaja ei saa hovioikeudessa riita-asiassa vedota muihin seikkoihin tai todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa, paitsi jos hän saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen käräjäoikeudessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Lainkohdassa tarkoitetaan seikalla sellaista seikkaa, jolle kanteessa tai vastauksessa esitetty vaatimus välittömästä perustuu eli oikeustosiseikkaa.

Vastaaja on käräjäoikeudessa vedonnut siihen, että kuluttajan luottokelpoisuutta ei ole arvioitu kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2008/48/EY (jäljempänä kulutusluottodirektiivi) ja kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n mukaisesti. Hovioikeus katsoo, että Vastaajan valituksessaan esittämä väite ei ole uuteen seikkaan vetoamista, vaan jo käräjäoikeudessa esitettyjen tosiseikkojen luonnehdintaa, jonka esittämistä oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n säännös ei rajoita. Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 21 §:n nojalla käräjäoikeuden olisi tullut huolehtia asian valmistelussa kyselyoikeuttaan käyttäen siitä, että Vastaajan vetoama oikeustosiseikka on riittävällä tavalla yksilöity, eli miltä osin Vastaaja katsoo luotonantajan menetelleen lainvastaisesti luottokelpoisuuden arvioinnissa. Hovioikeus katsoo, että Vastaajalla on oikeus vedota seikkaan hovioikeudessa.

Pääasiaratkaisun perustelut

Sovellettavat säännökset ja oikeuskäytäntö

Asiassa sovellettavat keskeiset oikeusohjeet on selostettu käräjäoikeuden tuomion sivuilla 12–16.

Käräjäoikeuden tuomiossa kirjatun sijasta asiassa sovelletaan kuitenkin sopimuksen tekoaikaan voimassa ollutta kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n 1 momenttia (207/2013), jonka mukaan luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa. Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien tietojen perusteella.

Sopimusehtojen selkeys ja ymmärrettävyys

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) 5 artiklan mukaan, jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla.

Vastaajalle on 25.10.2014 myönnetty 2.000 euron luotto, jota on 7.4.2018 korotettu 500 eurolla ja 22.7.2018 taas 500 eurolla 3.000 euroon. Sopimuksen tekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:n 1 momentin (746/2010) mu-

kaan luottokustannuksilla tarkoitetaan luotonantajan tiedossa olevien, kuluttajaluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää. Saman pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan luottokustannuksiin ei lueta kuluttajan mahdollisen sopimusrikkomuksen johdosta maksettavaksi tulevia maksuja. Säännöksen 3 momentin mukaan todellisella vuosikorolla tarkoitetaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen. Tarkemmat määräykset todellisen vuosikoron laskemisesta on annettu oikeusministeriön asetuksella. Kulutusluottodirektiivin 10 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä laskettuina luottosopimuksen tekohetkellä siten, että kaikki mainitun koron laskemiseen käytetyt oletukset on mainittava.

Kirjallisista todisteista ilmenevät seikat on olennaisilta osin selostettu käräjäoikeuden tuomiossa. Lisäksi asianosaisten välisen 22.7.2018 päivätyn luottosopimuksen mukaan luottosopimukseen sovelletaan C Oy:n yleisiä luottoehtoja ja vakiotietolomaketta. Vakiomuotoisista eurooppalaisista kuluttajaluottotiedoista ilmenee, että luottosopimus on voimassa toistaiseksi. Luottolimiitti voi olla 2.000 euroa, 2.500 euroa tai 3.000 euroa. Uusille asiakkaille luottolimiitti on aina 2.000 euroa ja sitä on mahdollista korottaa hyvän maksuhistorian seurauksena.

Vakiomuotoisissa eurooppalaisissa kuluttajaluottotiedoissa todellinen vuosikorko on ilmoitettu 108,51 prosentin suuruiseksi. Todellinen vuosikorko on saman kohdan mukaan ilmoitettu ja laskettu kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta säädetyn oikeusministeriön asetuksen 1123/2016 mukaisesti 2.000 euron lainasummalle ja tasaerälyhennyksin 12 kuukauden takaisinmaksuajalle. Laskelmassa on käytetty 49,88 prosentin vuotuista korkoa ja 14,00 prosentin nostoprovisiota. Lisäksi on todettu, että todellinen vuosikorko on sama myös 2.500 euron ja 3.000 euron luotolle.

Sopimuksen liitteenä olevissa yleisissä ehdoissa (voimassa 24.5.2018 lukien) on todettu, että koron lisäksi asiakkaalta veloitetaan kustakin nostosummasta nostoprovisiota. Koron ja nostoprovision prosenttimäärät käyvät ilmi asiakkaan hyväksymästä Vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot -lomakkeesta, jossa on mainittuna myös luoton todellinen vuosikorko ja muut asiakkaalta veloitettavat maksut. Vakiomuotoisten eurooppalaisten kuluttajaluottotietojen mukaan luoton maksettava kokonaismäärä riippuu luoton käytöstä, sen takaisinmaksusta ja luottosopimuksen voimassaoloajasta. Asiakirjasta ilmenee esimerkki todellisen vuosikoron laskemisesta 2.000 euron lainasummalla ja 26 kuukauden takaisinmaksuajalla. Esimerkkilaskelman mukaisesta maksettavasta 3.424,61 euron kokonaismäärästä on nostetun luoton osuus 2.000 euroa, 14,00 prosentin nostoprovision osuus 280,00 euroa ja luoton 49,88 prosentin vuotuisen koron osuus on 1.144,61 euroa. Näin ollen, kuten käräjäoikeuskin on todennut, Vakiomuotoisista eurooppalaisista kuluttajaluottotiedoista ilmenee, että nostopalkkio on lisätty pääomaan. Hovioikeus katsoo sopimuksen ehtojen olevan nostopalkkiota koskevin osin selkeät ja ymmärrettävät.

Todellisen vuosikoron laskentapa on säädelty tarkasti sen vuoksi, että luottokustannusten arvioimiseksi olisi olemassa yhteneväinen laskentatapa. Todellinen vuosikorko on sopimusehdoissa ilmoitettu oikein oikeusministeriön asetuksen mukaisesti. Maksettavan kokonaismäärän osalta esitetyssä esimerkkilaskelmassa ei ole noudatettu tätä vastaavaa laskentatapaa.

Kuitenkin, koska kyseistä laskelmaa voi pitää esimerkinomaisena, se ei tee sopimusehdoista harhaanjohtavia tai epäselviä.

Kuluttajan luottokelpoisuuden arvioiminen ja ennakkotietojen lähettäminen

Kuten edellä on todettu, Vastaajalle on 25.10.2014 myönnetty 2.000 euron luotto, jota on 7.4.2018 korotettu 500 eurolla ja 22.7.2018 taas 500 eurolla 3.000 euroon.

Todisteesta K7 ilmenee, että luottohakemusta käsitellään siten, että Vastaajan on ensin täytynyt tunnistautua antamalla taloudelliset tietonsa ja tämän jälkeen Vastaajan on tullut hyväksyä luottoehdot ja vakiotietolomake, minkä jälkeen Vastaajalle on lähetetty luottosopimus, yleiset luottoehdot ja vakiotietolomake. Sen jälkeen Vastaajan luottotiedot on tarkistettu. Vasta tämän jälkeen on tehty luottopäätös. Näin ollen yhtiö on menetellyt lain mukaisesti ennakkotietojen osalta ja luottokelpoisuus on arvioitu ennen luottosopimuksen tekemistä.

Vuosikoron kohtuuttomuusarviointi

Luottokustannukset, etenkin luoton vuotuinen korko ja todellinen vuosikorko, ovat kuluttajaluottosopimuksen ja sitä edeltävän

harkinnan keskeisimpiä tietoja. Ehdossa sovittua suurta luottokorkoa, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, on oikeuskäytännössä pidetty kuluttajan kannalta kohtuuttomana. Sopimusehtojen epäselvyys lisää osaltaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta kuluttajan kannalta. (KKO 2015:60, kohdat 60 ja 63)

Sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) pakottavan säännöksen mukaan alle 2.000 euron suuruisissa luotoissa luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessään KKO 2015:60 (kohta 62) katsomin tavoin myös hovioikeus katsoo, että kyseisellä pakottavalla säännöksellä on merkitystä arvioitaessa koron kohtuuttomuutta mainitun euromäärän ylittävissä kuluttajaluotoissa.

Hovioikeus katsoo, että ehdossa sovittu suuri todellinen vuosikorko, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, on kuluttajan kannalta kohtuuton. Ottaen vielä huomioon luoton tilitapahtumista ilmenevät Vastaajan tekemät nostot, suoritetut maksut sekä jäljellä olevan velkasaldon määrän hovioikeus katsoo, että luottosopimuksen mukaista todellista vuosikorkoa siihen sisältyvine kuluineen on pidettävä kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomana ehtona.

Kohtuuttomuuden seuraus

Sopimusehtodirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisten lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksesta kuitenkin seuraa, ettei ehdon kohtuuttomuutta voida arvioida direktiivin perusteella silloin, kun sopimusehto koskee pääkohteen määrittelyä ja sopimus on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Koska luottokustannuksia koskevien sopimusehtojen on edellä todettu olleen selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu, tulee kohtuuttomuuden seuraukset tässä tapauksessa arvioitavaksi kuluttajansuojalain säännösten perusteella.

Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n 1 momentin (1072/2000) mukaan, jos tässä laissa tarkoitetun sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olojen muuttuminen sekä muut seikat.

Tässä asiassa sovellettavan, aiemmin voimassa olleen kuluttajasuojalain 4 luvun 2 §:n (1259/1994) mukaan, jos 1 §:ssä tarkoitettu sopimusehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on 1 §:ää sovellettaessa noudatettava tässä pykälässä säädettyjä rajoituksia. Jos ehto sopimusta tehtäessä vallinneissa olosuhteissa on ollut kohtuuton, ei ehdon kohtuuttomuutta myöhemmin arvioitaessa saa kuluttajan vahingoksi ottaa huomioon olosuhteiden muuttumista. Jos ehdon sovittelu tai sen jättäminen huomioon ottamatta koskee sellaista ehtoa, joka hyvän tavan vastaisesti johtaa osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavaan epätasapainoon kuluttajan vahingoksi, sopimusta ei voida sovitella muilta osin. Tällöin sopimus jää voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se sellaisenaan voi pysyä voimassa.

Kuluttajansuojalaki mahdollistaa sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelun silloin, kun kysymys ei ole sopimusehtodirektiivin perusteella arvioitavasta kohtuuttomasta sopimusehdosta. Sopimusehtodirektiivissä omaksutun ankaran seuraamuksen tarkoituksena on kuitenkin estää elinkeinonharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja. Tämän tavoitteen kannalta hovioikeus katsoo, että yksin kuluttajansuojalain sovittelusäännöstä soveltamalla ei ole perusteltua antaa kuluttajalle heikompaa suojaa kuin sopimusehtodirektiivillä on annettu. Näin ollen tehokkaan kuluttajansuojan ja kuluttajien yhdenvertaisen kohtelun perusteella kohtuuton vakioehto on syytä jättää kuluttajansuojalain perusteella huomioon ottamatta myös silloin, kun sopimusehto on selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta siten seuraa, että kaikki erät, joista todellinen vuosikorko on muodostunut, jätetään huomioon ottamatta. Näin ollen yhtiöllä ei ole oikeutta periä Vastaajalta mitään luottokustannuksia. Tällaiset kannevaatimukset on

edellä mainituin perustein hylättävä. Luottosopimusta tulee näin ollen soveltaa siten kuin luottokorkoehtoa ei olisi koskaan ollut olemassa.

Koska Vastaajan suoritukset olisi edellä selostetuista syistä tullut kohdistaa pääomaan, hän on velvollinen suorittamaan ainoastaan nostojen ja maksujen välisen erotuksen. Käräjäoikeuden tuomion sivulla 7 selostetuista yhtiön ilmoittamista luvuista ilmenee Vastaajan maksaneen luottoaikana yhtiölle lyhennyksinä, luottokorkoina ja luottokuluina suuremman määrän kuin mitä hän on luottona nostanut. Kun luotto on edellä mainituin perustein katsottava kokonaan takaisin maksetuksi jo ennen yksipuolisen tuomion antamista, Vastaaja vapautetaan myös velvollisuudesta korvata yhtiölle luoton perinnästä ja yksipuolisen tuomion oikeudenkäynnistä aiheutuneet kustannukset.

Asian näin päättyessä hovioikeudessa ei ole tarpeen lausua kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n noudattamisesta.

Oikeudenkäyntikulut

Vastaaja on voittanut muutoksenhakunsa, joten yhtiö on velvollinen korvaamaan Vastaajan kohtuulliset oikeudenkäyntikulut sekä käräjäoikeudessa että hovioikeudessa.

Lähde: Edilex uutiset 4.2.2026, toim. Jani Surakka.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 6.2.2026
S 17/2025/792 1039 4641

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Kantajan katsottiin hävinneen sovinnossa ja määrättiin korvaamaan vastaajan kulut. Vastaajan asiamiehen kohtuulliseksi palkkioksi katsottiin käräjäoikeusprosessin osalta 6 tuntia 230 euron tuntiveloituksella ja hovioikeudesta 4 tuntia samalla tuntiveloituksella.

Etelä-Savon käräjäoikeus 4.7.2025 nro 1032 6443

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Oikeudenkäynti hovioikeudessa

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa korkoineen.

Lisäksi Vastaaja on pyytänyt, että hovioikeus siirtää asian oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n nojalla korkeimman oikeuden ratkaistavaksi ennakkopäätöskysymyksenä.

Käräjäoikeus on arvioinut oikeudenkäyntikuluja koskevaa korvausvelvollisuutta väärin. Kysymyksessä ei ole ollut osavoittotilanne. Vastaaja on voittanut jutun ainoan riitaisen asian eli luottokustannukset ja velallinen on muuttunut velkojaksi.

Vastaus

Kantaja Oy (jäljempänä yhtiö) on vastustanut muutosvaatimuksia.

Käräjäoikeus on arvioinut asian oikein ja päätynyt oikeaan lopputulokseen. Kyseessä on osavoittotilanne, jossa on mahdotonta katsoa yhden osapuolen hävinneen asian. On vain luonnollista, että asiaan liittyvät velkamäärät eroavat lähtökohdasta vuosia yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen. Näin ollen tätäkään määrien välistä eroa ei voida käyttää arvioinnissa asian mahdollisesta voittajasta tai häviäjästä.

Käsittelyratkaisu

Oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n mukaan hovioikeus voi päätöksellään siirtää korkeimman oikeuden ratkaistavaksi kysymyksen, joka koskee lain soveltamista sen käsiteltävänä olevassa asiassa (ennakkopäätöskysymys).

Hovioikeus toteaa, että siirto lisäisi merkittävästi oikeudenkäynnin kokonaiskestoa. Menettely ei muutoinkaan ole asian laatuun ja laajuuteen nähden tarkoituksenmukaista.

Hovioikeus hylkää Vastaajan pyynnön ennakkopäätöskysymyksen siirtämisestä korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Vastaaja on Kymenlaakson käräjäoikeuden 15.5.2023 antamalla yksipuolisella tuomiolla velvoitettu suorittamaan C Oy:lle kannekohdissa 1–12 pääomaa yhteensä 1.594,09 euroa, korkosaatavia yhteensä 366,17 euroa, muita kuluja yhteensä 146,50 euroa, perintäkuluja yhteensä 121 euroa ja oikeudenkäyntikuluja 175 euroa. Yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen saatava oli siirtynyt yhtiölle.

Vastaaja on hakenut yksipuoliseen tuomioon takaisinsaantia käräjäoikeudessa 9.1.2025 vireille tulleella hakemuksella.

Vastaaja on takaisinsaantia hakiessaan ensisijaisesti vaatinut, että kantajan vaatimukset kannekohdissa 1–6 hylätään. Toissijaisesti hän on vaatinut, että kanne hylätään luottokustannuksia koskevilta osin vaatimuskohdissa 2–6. Kanteen kohdat 7–12 eivät ole olleet takaisinsaannin kohteena.

Asianosaiset olivat päässeet asiassa sovintoon oikeudenkäyntikuluja lukuun ottamatta. Käräjäoikeus oli vahvistanut sovinnon, jonka mukaan Kymenlaakson käräjäoikeuden 15.5.2023 antama yksipuolinen tuomio nro 23/25983 korvattiin asianosaisten sovintosopimuksella pääasian osalta. Asianosaiset olivat jättäneet oikeudenkäyntikuluja koskevan kysymyksen käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Sovintosopimuksen mukaan kaikki Vastaajan tekemät suoritukset kohdistettiin kannevaatimuksen kohdassa 1 tarkoitetun luoton nostettuun pääomaan ja yhtiön tuli maksaa Vastaajalle 937,19 euroa. Tämän suorituksen jälkeen kummallakaan osapuolella ei ollut mitään sopimuksessa tarkoitettua velkasuhdetta, luottosopimusta tai siitä aiheutuvia kuluja koskevia vaatimuksia toisiaan kohtaan. Vastaaja sitoutui olemaan hakematta ulosottokaaren 2 luvun 16 §:n mukaista ulosottosuoritusten palautusta.

Asiassa on kysymys siitä, tuliko yhtiö velvoittaa korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut vai tuliko asianosaisten pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskevassa oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa ei ole säännöstä sen varalta, että asianosaiset ovat sopineet asian. Kun itse riitakysymys on ratkaistu sovinnolla, asiassa ei ole olemassa tuomioistuimen ratkaisua eikä siten asian voittanutta ja hävinnyttä osapuolta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa mielessä.

Korkein oikeus on tapauksessa KKO 1996:131 arvioinut, että tilanteessa, jossa tuomioistuimelle on kuitenkin esitetty oikeudenkäyntiaineistoa riittävä määrä harkinnan tekemiseksi, luonnollisena lähtökohtana on, että kulukysymys ratkaistaan tuomioistuimen ajatellun pääasiaratkaisun perusteella. Jos pohja tällaiselle päätöksenteolle sen sijaan puuttuu, tarjoaa alkuperäisten vaatimusten ja sovinnon välinen vertailu täydentävän tai korvaavan ratkaisuperusteen. Edelleen korkein oikeus on ratkaisussaan todennut, että kulukysymystä koskeva ratkaisu asianosaisten sovittua pääasian on viime kädessä voitava perustaa melko vapaaseen, soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä noudattelevaan kohtuusharkintaan.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä. (KKO 2022:56, kohta 11 ja siinä viitatut ratkaisut)

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan, jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Hovioikeus toteaa, että takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista, eli takaisinsaantioikeudenkäynti on

aikaisemman prosessin jatkoa. Tähän nähden myös oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee arvioida sen mukaisesti, mikä on koko asian lopputulos.

Hovioikeus toteaa, että oikeudenkäyntikuluvastuuta harkittaessa on ensinnäkin kiinnitettävä huomiota siihen, että kannevaatimuksen 1 perustetta ja määrää sinänsä sekä kannevaatimuksia 7–12 ei ole takaisinsaantihakemuksessa kiistetty. Yhtiön kanteen voidaan katsoa olleen näiltä osin lähtökohtaisesti perusteltu ja tämä puoltaisi tulkintaa, että yhtiö on tältä osin voittanut asiassa.

Vastaajan takaisinsaantihakemuksessaan esittämän perusteella asian varsinainen riitakysymys käräjäoikeudessa oli ollut se, oliko Vastaaja velvollinen maksamaan kannevaatimukseen 1 kohdistuvat luottokustannukset. Sovintosopimuksen sisällöstä on pääteltävissä, että luottokustannukset eivät ole jääneet Vastaajan maksettaviksi. Tältä osin yhtiön voidaan katsoa hävinneen asian, vaikka kysymystä luottokustannuksista ei olekaan asiallisesti ratkaistu.

Yhtiö on esittänyt, että on vain luonnollista, että asiaan liittyvät velkamäärät eroavat lähtökohdasta vuosia yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen. Yhtiö ei kuitenkaan ole väittänytkään tai esittänyt selvitystä siitä, että nyt kysymyksessä olevassa asiassa sovintosopimuksen lopputulos olisi johtunut Vastaajan yksipuoliseen tuomioon johtaneen kanteen vireilletulon jälkeen tekemistä suorituksista. Käräjäoikeudelle toimitetun ulosottolistauksen mukaan Vastaaja ei ollut yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen 29.11.2024 mennessä maksanut yhtiölle lainkaan yksipuolisessa tuomiossa hänen maksettavakseen tuomittuja määriä. Tämä osaltaan viittaa siihen, että Vastaajan suoritukset yhtiölle ennen yksipuolisen tuomion antamista ovat olleet suuremmat kuin yhtiön kannevaatimuksen pääoma.

Kun otetaan edellä selostetun lisäksi huomioon, että yhtiön oli sovintosopimuksen mukaan maksettava Vastaajalle 937,19 euroa ja että yksipuolinen tuomio oli kokonaan poistettu, on perusteltua katsoa, että asia lopputulokseltaan rinnastuu tilanteeseen, jossa yhtiö olisi hävinnyt kanteensa. Näin ollen on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n pääsääntöä silmällä pitäen kohtuullista velvoittaa yhtiö maksamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa kokonaisuudessaan.

Korvattavien käräjäoikeuskulujen määrä

Vastaaja on ilmoittanut takaisinsaantihakemuksessaan oikeudenkäyntikulujen määräksi 3.113,73 euroa sisältäen arvonlisäveron ja oikeudenkäyntimaksun 610 euroa. Hovioikeuteen toimitetun kuluerittelyn mukaan Vastaaja on vaatinut oikeudenkäyntikuluja käräjäoikeuskäsittelyn osalta 11 tunnilta 285 euron tuntipalkkiolla lisättynä arvonlisäverolla ja oikeudenkäyntimaksulla. Kokonaisuudessaan Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus on näin ollen ollut 4.544,43 euroa. Yhtiö on paljoksunut Vastaajan käräjäoikeuden osalta esittämää oikeudenkäyntikuluvaatimusta siltä osin kuin avustaja on käyttänyt asiaan aikaa enemmän kuin kaksi tuntia ja tuntiveloitus ylittää 230 euroa.

Hovioikeus toteaa, että takaisinsaantihakemukset vastaavanlaisissa kuluttajaluottoasioissa ovat varsin samankaltaisia. Toimisto, jonka palveluksessa Vastaajan avustaja työskentelee, on hoitanut useita vastaavanlaisia asioita. Ottaen huomioon asian laajuus ja siinä käsiteltävänä olevien kysymysten laatu hovioikeus katsoo, että kohtuullisena ja riittävänä ajankäyttönä takaisinsaantihakemuksen laatimisesta ja muista asiaan liittyvistä toimenpiteistä on pidettävä kuutta tuntia ja kohtuullisena tuntipalkkion määränä 230 euroa.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan oikeudenkäyntikulujen korvaukselle on määrättävä vuotuista viivästyskorkoa siitä lähtien kun kuukausi on kulunut korvauksen tuomitsemispäivästä.

Oikeudenkäynnin kustannukset hovioikeudessa

Koska Vastaaja on voittanut muutoksenhaun, yhtiö on velvollinen korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa. Yhtiö on paljoksunut Vastaajan hovioikeudessa esittämää oikeudenkäyntikululaskua siltä osin kuin avustaja on käyttänyt aikaa yli 3,5 tuntia. Lisäksi yhtiö on paljoksunut tuntiveloituksen määrää 230 euroa ylittäviltä osin.

Hovioikeus katsoo, että Vastaajan avustajan laskusta ilmenevät toimenpiteet ovat olleet asian hoitamiseksi sinänsä tarpeellisia, mutta niihin käytetty aika on tehokkaan ja taloudellisen oikeudenhoidon vaatimukset huomioon ottaen liiallinen. Tämän vuoksi hovioikeus hyväksyy muutoksenhakuun käytetystä ajasta neljä tuntia. Hovioikeus pitää kohtuullisena tuntiveloituksen määränä 230 euroa.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomiota muutetaan.

Kantaja Oy velvoitetaan suorittamaan Vastaajalle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 2.341,90 euroa.

Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Kantaja Oy velvoitetaan suorittamaan Vastaajalle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 1.764,60 euroa.

Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Lähde: Edilex uutiset 9.2.2026, toim. Jani Surakka.

TURUN HOVIOIKEUS 7.2.2026
S 18/2025/652 1044 4303

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota – Euroopan unionin perusoikeuskirja – Tehokkuusperiaate. (Ään.)

Pirkanmaan käräjäoikeus 8.4.2025 nro 1026 4558

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan siltä osin kuin hänen oikeudenkäyntikuluvaatimuksensa on hylätty ja että Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Perusteinaan Vastaaja on lausunut, että hän oli voittanut asian ainoan riitaisen kysymyksen eli sen, oliko hänellä ollut velvollisuutta maksaa Kantaja Oy:lle tämän vaatimia kohtuuttomia luottokustannuksia. Ennen takaisinsaantia asian ulosottosaldo oli 5.873,18 euroa. Sovinnon myötä Vastaajan maksettavaksi jäi vain 79,63 euroa pääomaa. Kysymyksessä ei ole oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitettu osavoittotilanne, vaan Yhtiö on hävinnyt asian saman luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla ja se on velvoitettava korvaamaan kaikki Vastaajan oikeudenkäyntikulut.

Käräjäoikeuden ratkaisu on vastoin Euroopan unionin oikeuden tehokkuusperiaatetta sekä perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloissa mainittuja tulkintavaikutusta, kuluttajansuojan korkean tason vaatimusta ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen vaatimusta. Kuten Euroopan unionin tuomioistuimen 21.3.2024 asiassa C-714/22 antamassa ratkaisussa edellytetään, kansalliset säännöt eivät saa johtaa siihen, että kuluttajan vireille laittamasta sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamista ja sen soveltamatta jättämistä koskevasta oikeudenkäynnistä aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen jakamisen vuoksi kuluttaja ei käytä oikeuttaan saattaa asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Käräjäoikeus ei ole ennen yksipuolisen tuomion antamista tutkinut viran puolesta kuluttajasopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta, mikä on estänyt Vastaajan oikeussuojan toteutumisen. Tästä oli aiheutunut hänelle konkreettista taloudellista vahinkoa.

Vastaus

Kantaja Oy (jäljempänä myös Yhtiö) on vaatinut, että valitus hylätään.

Perusteinaan Yhtiö on lausunut, että kysymyksessä oli ollut osavoittotilanne. Kummankaan osapuolen ei voida arvioida hävinneen asiaa, koska se on ratkaistu sovinnolla. Sillä, että velkamäärä on muuttunut yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen, ei ole merkitystä kulukysymystä arvioitaessa. Takaisinsaantihakemus oli laitettu vireille ilman sovintoneuvotteluja.

Hovioikeuden ratkaisu

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Vastaaja ja Kantaja Oy olivat 19.5.2016 tehneet sopimuksen 2.000 euron suuruisesta jatkuvasta luotosta. Luotonmyöntöhetken mukainen todellinen vuosikorko on ollut 99 prosenttia. Pirkanmaan käräjäoikeus on 3.2.2023 asiassa E 22/28879 antamallaan yksipuolisella tuomiolla nro 23/6022 velvoittanut Vastaajan suorittamaan B* Oy:lle kanteen kohdan 1 mukaisen pääoman 1.979,51 euroa sekä viivästyskorkoa velan erääntymisestä 15.4.2020 lukien 180 päivän ajan 96 prosentin korkokannan mukaan ja tämän jälkeen korkolain 4 §:n 1 momentin mukaan, sekä kanteen kohtien 2–7 mukaiset korkosaatavat, kulut ja oikeudenkäyntikulut viivästyskorkoineen. Yksipuolinen tuomio oli annettu, koska Vastaaja ei ollut määräajassa vastannut kanteeseen.

Vastaaja on 10.12.2024 vireille tulleessa takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti

vaatinut, että yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään. Toissijaisesti hän on vaatinut, että kanne hylätään siltä osin kuin hänet on velvoitettu maksamaan B Oy:lle (ent. B* Oy) luottokustannuksia kohdissa 2–6. Lisäksi hän on vaatinut, että B Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa viivästyskorkoineen. Kantaja Oy on ilmoittautunut asian kantajaksi. Sen mukaan saatava oli palautunut sille saatavan riitautumisen myötä.

Käräjäoikeus on 8.4.2025 antamallaan päätöksellä vahvistanut osapuolten tekemän sovinnon ja sen osana kumonnut edellä mainitun yksipuolisen tuomion. Sovintosopimuksen kohdan 1 mukaan osapuolet ovat sopineet, että Vastaajan suoritukset kohdistetaan nostetun luoton pääomaan ja että hän suorittaa Yhtiölle 79,63 euroa. Edelleen osapuolet ovat sopineet, että sopimuksella sovitaan luottoasia kokonaisuudessaan, eikä sopimuksen allekirjoittamisen ja kohdan 1 mukaisen suorituksen jälkeen kummallakaan osapuolella ole mitään tässä sopimuksessa tarkoitettua velkasuhdetta, luottosopimusta tai siitä aiheutuneita kuluja koskevia vaatimuksia toisiaan kohtaan. Osapuolet ovat jättäneet oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskevan kysymyksen käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Käräjäoikeus on määrännyt asianosaiset pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilannetta koskevan pääsäännön nojalla.

Hovioikeudessa on Vastaajan valituksen johdosta kysymys siitä, onko Yhtiö velvollinen korvaamaan Vastaajalle oikeudenkäyntikuluja asiassa. Hovioikeus ratkaisee ensin sen, onko käräjäoikeuden ratkaisu ollut Vastaajan väittämin tavoin Euroopan unionin oikeuden vastainen. Tämän jälkeen asiaa arvioidaan oikeudenkäyntikuluja koskevan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun ja sitä koskevan oikeuskäytännön perusteella.

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus käräjäoikeudessa

Euroopan unionin oikeuden merkitys asiassa

Perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso. Edelleen artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Tehokkuusperiaate on syntynyt ja kehittynyt unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tehokkuusperiaatetta kuvataan vakiintuneesti niin, että kansalliset menettelysäännöt eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa annettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. (KKO 2019:79, kohta 24 ja KKO 2017:84, kohdat 34–35)

Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisuja (mm. tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578 sekä tuomio 21.3.2024, Profi Credit Bulgaria, C-714/22, EU:C:2024:263) direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan sekä tehokkuusperiaatteen tulkinnasta. Ratkaisut koskevat tilanteita, joissa kuluttaja velvoitetaan vastaamaan osasta oikeudenkäyntikuluista silloin, kun kuluttajan nostama kohtuuttomaan sopimusehdon pätemättömäksi toteamista koskeva kanne hyväksytään kokonaisuudessaan, mutta kyseisen ehdon nojalla maksettujen summien palauttamista koskeva vaatimus hyväksytään vain osittain.

Nyt kysymyksessä olevassa asiassa saavutetun sovinnon vuoksi käräjäoikeuden tutkittavana ei ole ollut kysymys siitä, onko sopimusehto todettava pätemättömäksi, eikä asiassa ole ollut kysymys myöskään luottokustannuksia koskevien suoritusten palauttamisesta. Näin ollen edellä mainitut EUT:n ratkaisut eivät sellaisenaan sovellu tähän tapaukseen.

Vastaajalla on ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Valittajalla on siten ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Kansalliset oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Saman luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään (mm. KKO 2022:56 ja KKO 2020:81) antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 1996:131 todennut, että kun itse riitakysymys on ratkaistu sovinnolla, asiassa ei ole olemassa tuomioistuimen ratkaisua eikä siten asian voittanutta ja hävinnyttä osapuolta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa mielessä. Näin ollen tästä lainkohdasta ilmenevä pääsääntö, jonka mukaan hävinneen asianosaisen on korvattava vastapuolensa oikeudenkäyntikulut, ei ole suoraan sovellettavissa tällaisessa tapauksessa. Toisinaan tuomioistuimelle on kuitenkin esitetty oikeudenkäyntiaineistoa siinä määrin, että sille on voinut syntyä suhteellisen luotettavalla pohjalla oleva käsitys siitä, miten itse riitakysymys olisi sen mielestä tullut ratkaista. Luonnollisena lähtökohtana on tällöin, että kulukysymys ratkaistaan tuomioistuimen ajatellun pääasiaratkaisun perusteella. Jos pohja tällaiselle päätöksenteolle sen sijaan osaksi tai kokonaan puuttuu, tarjoaa alkuperäisten vaatimusten ja sovinnon välinen vertailu täydentävän tai korvaavan ratkaisuperusteen. On kuitenkin otettava huomioon, ettei sovinto monesta eri syystä välttämättä vastaa todennäköistä tuomioistuinratkaisua asiassa. Tähän nähden kulukysymystä koskeva ratkaisu asianosaisten sovittua pääasian on viime kädessä voitava perustaa melko vapaaseen, soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä noudattelevaan kohtuusharkintaan.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2015:60 katsonut, että tuomioistuimien tulee omasta aloitteestaan tarkastaa, onko sen käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvasta elinkeinoharjoittajan ja kuluttajan välisestä vakiosopimusehdosta. Jos näin on, tuomioistuimen on arvioitava ehdon kohtuuttomuutta viran puolesta.

Arviointi

Koska takaisinsaanti on erityinen muutoksenhakukeino yksipuolista tuomiota vastaan, kuluharkinnan kannalta keskeinen ajankohta on yksipuolisen tuomion antamishetki eikä se, millaiseksi kanteen mukainen saatava on myöhemmin ulosottoperinnän aikana muuttunut.

Toisin kuin Vastaaja on väittänyt, alkuperäisen kanteen pääoma on ollut riidan kohteena, koska hän on takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut kanteen hylkäämistä kokonaan. Seuraavassa kappaleessa lausuttu huomioon ottaen pääoma voitaisiin arvioida perusteettomaksi siltä osin kuin Vastaaja on tehnyt luottosopimukseen perustuvia maksusuorituksia ennen yksipuolisen tuomion antamista. Asiassa ei kuitenkaan ole esitetty selvitystä Vastaajan tekemien suoritusten ajankohdista. Tätä seikkaa ei voida tulkita Yhtiön vahingoksi, koska oikeudenkäynnissä Vastaajalla olisi ollut näyttötaakka tekemiensä maksusuoritusten osalta. Näin ollen kohdassa 1 velotun pääoman 1.979,51 euroa on katsottava tulleen kokonaan Vastaajan maksettavaksi, vaikka määrä onkin sittemmin huomattavasti pienentynyt suoritusten myötä. Siten Vastaaja on hävinnyt ensisijaisen vaatimuksensa.

Sovintosopimuksen mukaan Vastaaja ei ollut velvollinen maksamaan pääomaa lukuun ottamatta muita alkuperäisessä kanteessa vaadittuja saatavia, joten hän on voittanut toissijaisen vaatimuksensa eli kohdat 2–6.

Molemmat osapuolet ovat voittaneet ja hävinneet asian lähes yhtä suurilta osin. Näin ollen hovioikeus katsoo kohtuulliseksi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla, että asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan käräjäoikeudessa.

Edellä mainituin täydennyksin hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta.

Tuomiolauselma

Valitus hylätään. Käräjäoikeuden tuomiolauselmaa ei muuteta.

Vastaajan oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään.

– –

Eri mieltä olevan jäsenen lausunto asiassa S 18/2025/652

Hovioikeudenneuvos: Ottaen korkosaatavan (1.197,38 euroa) ja muiden kulujen (170 euroa) määrien lisäksi huomioon, että pelkästään korkean koron määrä kohdassa 1 on lähes 1.000 euroa, katson Vastaajan voittaneen asiassa hieman suuremman osan kuin hävinneen. Tällä lisäyksellä olen enemmistön kanssa yhtä mieltä siitä ja siihen saakka, että molemmat osapuolet ovat voittaneet ja hävinneet asian lähes yhtä suurilta osin.

Erimielisyyteni koskee sitä, onko asiassa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu syy velvoittaa Yhtiö korvamaan Vastaajan oikeudenkäyntikuluja osaksi.

Arviointi ja johtopäätös

Enemmistön mainitseman ennakkopäätöksen KKO 2015:60 perusteella Yhtiön vaatimus 96 prosentin viivästyskorosta on antanut käräjäoikeudelle aiheen ja velvollisuuden ryhtyä viran puolesta tutkimaan, onko viivästyskorko perustunut sopimusehtodirektiivin mukaan arvioitavaan kohtuuttomaan sopimusehtoon. Asiassa ei ole tullut ilmi, että käräjäoikeus olisi ennen yksipuolisen tuomion antamista tutkinut sanotun seikan. Tämä laiminlyönti ei kuitenkaan ole kuulunut Yhtiön vastuulle, joten sen perusteella Yhtiötä ei ole velvoitettava korvaamaan Vastaajan kuluja.

Sanotussa ennakkopäätöksessä L Oy ja kuluttaja olivat tehneet internetin välityksellä luottosopimuksen 2.000 euron limiittiluotosta. G Oy, jolle L Oy oli myynyt saatavan, oli kanteessaan vaatinut, että A velvoitetaan suorittamaan pääomana 2 836,94 euroa sekä luottokorkoon perustuvaa viivästyskorkoa velan erääntymisestä 14.10.2013 lukien 180 vuorokauden ajalta 118,80 prosentin korkokannan mukaan ja tämän jälkeen korkolain 4 §:n 1 momentin (lakisääteinen viivästyskorko) mukaan. Kuluttajansuojalain (207/2013) 7 luvun 17 a §:n mukaan alle 2.000 euron suuruisissa luotoissa luottosopimuksen mukainen todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Korkeimman oikeuden mukaan kyseisellä pakottavalla säännöksellä oli merkitystä myös arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta mainitun euromäärän ylittävissä kuluttajaluotoissa. Korkein oikeus katsoi, että ehdossa sovittu suuri luottokorko, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, on kuluttajan kannalta kohtuuton. Kohtuuttomaksi arvioitu ehto luottokorosta oli jätettävä kokonaan huomiotta.

Vastaajan luoton todellinen vuosikorko 99 prosenttia on ollut noin kaksinkertainen ennakkopäätöksessä mainittuun, tuolloin voimassaolleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n mukaiseen enimmäiskorkoon nähden. Luottokoron suuruusluokan lisäksi myös luottomäärä ja velkasuhteen kesto ovat tässä tapauksessa varsin samankaltaiset kuin sanotussa ennakkopäätöksessä. Lisäksi huomionarvoista on, että nyt kysymyksessä oleva kulutusluottosopimus on tehty ja kanne nostettu ennakkopäätöksen jälkeen. Mainitut seikat huomioon ottaen Yhtiön ja Vastaajan välisessä luottosopimuksessa käytetty luottokorkoehto on ollut kuluttajan kannalta kohtuuton, minkä on tullut olla ammattivelkojalle selvää. Tässä tilanteessa se Yhtiön vetoama seikka, että Vastaaja ei ollut selvittänyt sovintomahdollisuuksia ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä, ei puolla Vastaajan kulujen jättämistä kokonaan hänen itse vastattavakseen. Joka tapauksessa Vastaajalla on ollut intressi saada yksipuolinen tuomio kumotuksi tuomioistuimen ratkaisulla. Katson, että sopimusehdon selvä, jopa ilmeinen kohtuuttomuus luotonantajan ja kuluttajan välisessä luottosopimuksessa kuluttajan vahingoksi muodostaa syyn velvoittaa Yhtiö korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikuluja osaksi.

Luottoehdon ilmeisellä kohtuuttomuudella on huomattava painoarvo myös Yhtiön korvausvelvollisuuden määrää arvioitaessa. Toisaalta osapuolet ovat euromääräisesti voittaneet ja hävinneet lähes yhtä suuret osat asiasta. Lisäksi Vastaaja on laiminlyönyt kuluttajaluoton sopimusehtojen mukaisen takaisinmaksun, joten Yhtiöllä on ollut tarve saada saatavalleen täytäntöönpanoperuste. Mainitut seikat huomioon ottaen harkitsen kohtuulliseksi sen, että Yhtiö velvoitetaan

korvaamaan 1/2 Vastaajan kohtuullisista oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa.

Korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrä

- Käräjäoikeus

Käräjäoikeudessa Vastaaja on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvauksena 3.838,49 euroa koostuen asiamiehen 9,25 tunnin ajankäytöstä 285 euron tuntipalkkiolla, arvonlisäveron osuudesta ja oikeudenkäyntimaksusta. Yhtiö on paljoksunut vaatimuksen mukaista ajankäyttöä 1,5 tuntia ylittäviltä osin.

Takaisinsaantihakemukset vastaavanlaisissa kuluttajaluottoasioissa ovat varsin samankaltaisia. Toimisto, jonka palveluksessa Vastaajan asiamies työskentelee, on hoitanut useita vastaavanlaisia asioita. Ottaen huomioon asian laajuus ja siinä käsiteltävänä olevien kysymysten laatu katson, että kohtuullisena ja riittävänä ajankäyttönä takaisinsaantihakemuksen laatimisesta ja muista asiaan liittyvistä toimenpiteistä on pidettävä kuutta tuntia Vastaajan käyttämällä tuntipalkkiolla, jota Yhtiö ei ole riitauttanut. Vastaajan kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen määrä käräjäoikeudessa on siten arvonlisäveron ja oikeudenkäyntimaksun määrät mukaan lukien yhteensä 2.676,05 euroa, josta Yhtiö on velvollinen korvaamaan Vastaajalle puolet.

- Hovioikeus

Hovioikeudessa Vastaaja on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvauksena 2.577,21 euroa koostuen asiamiehen 5,5 tunnin ajankäytöstä 285 euron tuntihinnalla, arvonlisäveron osuudesta ja oikeudenkäyntimaksusta. Yhtiö on paljoksunut Vastaajan hovioikeudessa esittämää oikeudenkäyntikuluvaatimusta ajankäytöstä 3,5 tuntia ylittäviltä osin. Lisäksi yhtiö on paljoksunut tuntiveloituksen määrää 230 euroa ylittäviltä osin.

Vastaajan asiamiehen laskusta ilmenevät toimenpiteet ovat olleet asian hoitamiseksi tarpeellisia, mutta niihin käytetty aika on tehokkaan ja taloudellisen oikeudenhoidon vaatimukset huomioon ottaen liiallinen. Hyväksyn muutoksenhakuun käytetystä ajasta neljä tuntia Yhtiön myöntämällä tuntihinnalla. Näin ollen Vastaajan kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen määrä hovioikeudessa on arvonlisäveron ja oikeudenkäyntimaksun määrät mukaan lukien yhteensä 1.764,60 euroa, josta Yhtiö on velvollinen korvaamaan Vastaajalle puolet.

Lopputulos

Kumoan käräjäoikeuden päätöksen oikeudenkäyntikuluista ja velvoitan Yhtiön maksamaan Vastaajalle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 1.338,03 euroa ja hovioikeudessa 882,30 euroa, molemmat määrät vaadittuine viivästyskorkoineen.

Lähde: Edilex uutiset 18.2.2026, toim. Jani Surakka.

TURUN HOVIOIKEUS 17.2.2026
S 18/2025/664 1041 3037

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota – Euroopan unionin perusoikeuskirja – Tehokkuusperiaate. (Ään.)

Varsinais-Suomen käräjäoikeus 8.4.2025 nro 1024 5120

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Perusteinaan Vastaaja on lausunut, että kysymyksessä ei ollut ollut osavoittotilanne. Vastaaja oli voittanut asian ainoan riitaisen kysymyksen eli sen, oliko hänellä ollut velvollisuutta maksaa Kantaja Oy:lle tämän vaatimia luottokustannuksia.

Käräjäoikeuden ratkaisu on vastoin Euroopan unionin oikeuden tehokkuusperiaatetta sekä perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloissa mainittuja tulkintavaikutusta, kuluttajansuojan korkean tason vaatimusta ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen vaatimusta. Kansalliset säännöt eivät saa johtaa siihen, että kuluttajan vireille laittamien sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamista ja sen soveltamatta jättämistä koskevasta oikeudenkäynnistä aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen jakamisen vuoksi kuluttaja ei käytä oikeuttaan saattaa asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi tai tekevät sen kohtuuttoman vaikeaksi, kuten Euroopan unionin tuomioistuimen 21.3.2024 asiassa C-714/22 antamassa ratkaisussa edellytetään. Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen hylkääminen loukkaa tehokkuusperiaatetta, koska yhtiö oli luopunut luottakustannuksia koskevista vaatimuksistaan.

Käräjäoikeus ei ole ennen yksipuolisen tuomion antamista tutkinut viran puolesta kuluttajasopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta, mikä on estänyt Vastaajan oikeussuojan toteutumisen. Tästä oli aiheutunut hänelle konkreettista taloudellista vahinkoa.

Vastaus

Kantaja Oy on vaatinut, että valitus hylätään.

Perusteinaan Kantaja Oy on lausunut, että kysymyksessä oli ollut osavoittotilanne. Vastaaja oli takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut koko yksipuolisen tuomion kumoamista, eikä asiassa ole siten ollut kysymys ainoastaan luottokustannuksista. Vastaaja oli hävinnyt ensisijaisen vaatimuksensa kanteen hylkäämistä, mutta voittanut toissijaisen vaatimuksensa luottokustannuksista. Kantaja Oy:n oli ollut välttämätöntä nostaa alkuperäinen kanne maksamattoman pääoman perimiseksi, mikä tulee ottaa huomioon asian voittajaa ja häviäjää arvioitaessa.

Käräjäoikeuden ratkaisu ei ole sopimusehtodirektiivin tai tehokkuusperiaatteen vastainen. Vastaaja oli pyrkinyt takaisinsaantioikeudenkäynnissä edullisempaan tilanteeseen kuin oli ollut aiheellista.

Hovioikeuden ratkaisu

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Varsinais-Suomen käräjäoikeus on asiassa E 17/26768 6.4.2018 antamallaan yksipuolisella tuomiolla nro 18/15779 velvoittanut Vastaajan maksamaan A Oy:lle eli nykyiselle kantajalle Kantaja Oy:lle kanteen kohdan 1 mukaisen pääoman ja sille korkoa 96 prosenttia 180 päivän ajan 25.6.2017 lukien sekä kanteen kohtien 2–7 mukaiset korkosaatavat, kulut ja oikeudenkäyntikulut viivästyskorkoineen. Yksipuolinen tuomio oli annettu, koska Vastaaja ei ollut määräajassa vastannut kanteeseen.

Vastaaja on 25.10.2024 vireille tulleessa takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut, että yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään. Toissijaisesti hän on vaatinut, että kanne hylätään siltä osin kuin hänet on velvoitettu maksamaan Kantaja Oy:lle luottokustannuksia kohdissa 2–6. Lisäksi hän on vaatinut, että Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa viivästyskorkoineen.

Käräjäoikeus on osapuolten pyynnöstä vahvistanut asiassa 8.1.2025 päivätystä sovintosopimuksesta ilmenevän pääasiaa koskevan sovinnon ja kumonnut Varsinais-Suomen käräjäoikeuden 6.4.2018 asiassa E 17/26768 antaman yksipuolisen tuomion nro 18/15779.

Sovintosopimuksen kohdan 1 mukaan osapuolet ovat sopineet, että Vastaajan suoritukset kohdistetaan nostetun luoton pääomaan ja hän suorittaa Kantaja Oy:lle avoinna olevan pääoman 430 euroa. Edelleen osapuolet ovat sopineet, että sopimuksella sovitaan luottoasia kokonaisuudessaan, eikä sopimuksen allekirjoittamisen, kohdan 1 mukaisen suorituksen jälkeen kummallakaan osapuolella ole mitään tässä sopimuksessa tarkoitettua velkasuhdetta, luottosopimusta tai siitä aiheutuneita kuluja koskevia vaatimuksia toisiaan kohtaan. Lisäksi osapuolet ovat jättäneet oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskevan kysymyksen käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Käräjäoikeus on määrännyt asianosaiset pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilannetta koskevan säännöksen nojalla.

Hovioikeudessa on Vastaajan valituksen johdosta kysymys siitä, onko Kantaja Oy velvollinen korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa.

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus käräjäoikeudessa

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Saman luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista

seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään (mm. KKO 2022:56 ja KKO 2020:81) antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 1996:131 todennut, että kun itse riitakysymys on ratkaistu sovinnolla, asiassa ei ole olemassa tuomioistuimen ratkaisua eikä siten asian voittanutta ja hävinnyttä osapuolta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa mielessä. Näin ollen tästä lainkohdasta ilmenevä pääsääntö, jonka mukaan hävinneen asianosaisen on korvattava vastapuolensa oikeudenkäyntikulut, ei ole suoraan sovellettavissa tällaisessa tapauksessa. Toisinaan tuomioistuimelle on kuitenkin esitetty oikeudenkäyntiaineistoa siinä määrin, että sille on voinut syntyä suhteellisen luotettavalla pohjalla oleva käsitys siitä, miten itse riitakysymys olisi sen mielestä tullut ratkaista. Luonnollisena lähtökohtana on tällöin, että kulukysymys ratkaistaan tuomioistuimen ajatellun pääasiaratkaisun perusteella. Jos pohja tällaiselle päätöksenteolle sen sijaan osaksi tai kokonaan puuttuu, tarjoaa alkuperäisten vaatimusten ja sovinnon välinen vertailu täydentävän tai korvaavan ratkaisuperusteen. On kuitenkin otettava huomioon, ettei sovinto monesta eri syystä välttämättä vastaa todennäköistä tuomioistuinratkaisua asiassa. Tähän nähden kulukysymystä koskeva ratkaisu asianosaisten sovittua pääasian on viime kädessä voitava perustaa melko vapaaseen, soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä noudattelevaan kohtuusharkintaan.

Perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso. Edelleen artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Tehokkuusperiaate on syntynyt ja kehittynyt unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tehokkuusperiaatetta kuvataan vakiintuneesti niin, että kansalliset menettelysäännöt eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa annettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. (KKO 2019:79, kohta 24 ja KKO 2017:84, kohdat 34–35)

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2015:60 katsonut, että tuomioistuimien tulee omasta aloitteestaan tarkastaa, onko sen käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvasta elinkeinoharjoittajan ja kuluttajan välisestä vakiosopimusehdosta. Jos näin on, tuomioistuimen on arvioitava ehdon kohtuuttomuutta viran puolesta.

Arviointi

Kulukysymys on tässä tapauksessa ratkaistava vertaamalla alkuperäisiä kannevaatimuksia sovintoon ja viime kädessä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä soveltuvin osin noudattelevalla kohtuusharkinnalla.

Vastaaja on takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä. Toissijaisesti hän on vaatinut kanteen hylkäämistä luottokustannusten osalta kohdissa 2–6. Oikeudenkäynnin kohteena ei siten ollut Vastaajan väittämin tavoin ollut ainoastaan luottokustannukset.

Kantaja Oy on alkuperäisen kanteen kohdassa 1 vaatinut, että Vastaaja velvoitetaan maksamaan yhtiölle 679,52 euroa pääomaa ja sille korkoa 96 prosenttia 180 päivän ajan 25.6.2017 lukien. Osapuolet ovat sopineet, että Vastaaja maksaa yhtiölle vielä avoinna olevan pääoman 430 euroa. Vaikka Vastaaja ei ole ollut enää velvollinen maksamaan pääomalle korkoa, hän ei ole voittanut asiaa kohdassa 1 ottaen huomioon hänen maksuvelvollisuutensa pääoman osalta. Näin ollen Vastaaja on hävinnyt ensisijainen vaatimuksensa. Koska sovintosopimuksen mukaan Vastaaja ei ollut ollut velvollinen maksamaan pääomaa lukuun ottamatta muita alkuperäisessä kanteessa vaadittuja saatavia, hän on voittanut toissijaisen vaatimuksensa eli kohdat 2–6. Niiden yhteenlaskettu euromäärä on vähäisempi kuin kohdan 1 pääoman määrä.

Molemmat osapuolet ovat voittaneet ja hävinneet asian lähes yhtä suurilta osin. Näin ollen hovioikeus katsoo kohtuulliseksi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla, että asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan käräjäoikeudessa.

Euroopan unionin oikeuden sekä käräjäoikeuden tutkimisvelvollisuuden laiminlyönnin merkitys asiassa

Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisuja (mm. tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578 sekä tuomio 21.3.2024, Profi Credit Bulgaria, C-714/22, EU:C:2024:263) direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan sekä tehokkuusperiaatteen tulkinnasta. Ratkaisut koskevat tilanteita, joissa kuluttaja velvoitetaan vastaamaan osasta oikeudenkäyntikuluista silloin, kun kuluttajan nostama kohtuuttomaan sopimusehdon pätemättömäksi toteamista koskeva kanne hyväksytään kokonaisuudessaan, mutta kyseisen ehdon nojalla maksettujen summien palauttamista koskeva vaatimus hyväksytään vain osittain.

Kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus ei ollut ollut käräjäoikeuden tutkittavana asiassa saavutetun sovinnon vuoksi, eikä asiassa ole ollut kysymys luottokustannuksia koskevien suoritusten palauttamista. Näin ollen edellä mainitut EUT:n ratkaisut eivät sellaisenaan sovellu tähän tapaukseen.

Vastaajalla on oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi. Vastaaja ei ole valituksessaan yksilöinyt, mitä konkreettista taloudellista vahinkoa hänelle oli asiassa aiheutunut. Vaikka käräjäoikeus olisi todennut tuomiolla luottoehdot kohtuuttomiksi ja siten kokonaan mitättömiksi, yksipuolinen tuomio olisi edelleen voitu antaa pääomaa ja oikeudenkäyntikuluja koskevien kohtien osalta sillä perusteella, että Vastaaja ei ollut ollut vastannut kanteeseen. Ottaen huomioon sovintosopimuksen sisältö asian lopputulos luottokustannusten osalta on ollut asiallisesti sama kuin siinä tapauksessa, että luottokustannukset olisi yksipuolisen tuomion antamishetkellä viran puolesta hylätty tuomiolla.

Ottaen huomioon edellä mainitut seikat Vastaajalla on ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi tässä tapauksessa vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Edellä mainituin muutoksin ja täydennyksin hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta.

Tuomiolauselma

Valitus hylätään. Käräjäoikeuden tuomiolauselmaa ei muuteta.

Vastaajan oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään.

– –

Eri mieltä olevan jäsenen lausunto

Hovioikeudenneuvos: Ottaen huomioon, että Vastaaja voittaa asian myös kohdan 1 korkojen osalta, hänen on katsottava euromääräisestä mitattuna voittaneen asiasta hieman suuremman osan kuin hävinneen. Tällä täsmennyksellä olen enemmistön kanssa yhtä mieltä siitä ja siihen saakka, että molemmat osapuolet ovat voittaneet ja hävinneet asian lähes yhtä suurilta osin. Lisäksi olen enemmistön kanssa samaa mieltä kohdasta "Euroopan unionin oikeuden sekä käräjäoikeuden tutkimisvelvollisuuden laiminlyönnin merkitys asiassa" kohdan viimeistä kappaletta lukuun ottamatta.

Erimielisyyteni koskee sitä, onko asiassa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu syy velvoittaa Yhtiö korvamaan Vastaajan oikeudenkäyntikuluja osaksi.

Arviointi ja johtopäätös

Enemmistön mainitseman ennakkopäätöksen KKO 2015:60 perusteella Yhtiön vaatimus 96 prosentin viivästyskorosta on antanut käräjäoikeudelle aiheen ja velvollisuuden ryhtyä viran puolesta tutkimaan, onko viivästyskorko perustunut sopimusehtodirektiivin mukaan arvioitavaan kohtuuttomaan sopimusehtoon. Asiassa ei ole tullut ilmi, että käräjäoikeus olisi ennen yksipuolisen tuomion antamista tutkinut sanotun seikan. Tämä laiminlyönti ei kuitenkaan ole kuulunut Yhtiön vastuulle, joten sen perusteella Yhtiötä ei ole velvoitettava korvaamaan Vastaajan kuluja.

Sanotussa ennakkopäätöksessä L Oy ja kuluttaja olivat tehneet internetin välityksellä luottosopimuksen 2.000 euron limiittiluotosta. G Oy, jolle L Oy oli myynyt saatavan, oli kanteessaan vaatinut, että A velvoitetaan suorittamaan pääomana 2 836,94 euroa sekä luottokorkoon perustuvaa viivästyskorkoa velan erääntymisestä 14.10.2013 lukien 180 vuorokauden ajalta 118,80 prosentin korkokannan mukaan ja tämän jälkeen korkolain 4 §:n 1 momentin (lakisääteinen viivästyskorko) mukaan. Kuluttajansuojalain (207/2013) 7 luvun 17 a §:n mukaan alle

2.000 euron suuruisissa luotoissa luottosopimuksen mukainen todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Korkeimman oikeuden mukaan kyseisellä pakottavalla säännöksellä oli merkitystä myös arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta mainitun euromäärän ylittävissä kuluttajaluotoissa. Korkein oikeus katsoi, että ehdossa sovittu suuri luottokorko, yhdistettynä suurehkoon luottomäärään ja mahdollisesti pitkäaikaiseksi muodostuvaan velkasuhteeseen, on kuluttajan kannalta kohtuuton. Kohtuuttomaksi arvioitu ehto luottokorosta oli jätettävä kokonaan huomiotta.

Vastaajan luoton korko 96 prosenttia on ollut noin kaksinkertainen ennakkopäätöksessä mainittuun, tuolloin voimassaolleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ssä mainittuun enimmäiskorkoon nähden. Luottokoron suuruusluokan lisäksi myös luottomäärä ja velkasuhteen kesto ovat tässä tapauksessa varsin samankaltaiset kuin sanotussa ennakkopäätöksessä. Lisäksi huomionarvoista on, että nyt kysymyksessä oleva kulutusluottosopimus on tehty ja kanne nostettu ennakkopäätöksen jälkeen. Mainitut seikat huomioon ottaen Yhtiön ja Vastaajan välisessä luottosopimuksessa käytetty luottokorkoehto on ollut kuluttajan kannalta kohtuuton ja tämän on tullut olla ammattivelkojalle selvää. Katson, että sopimusehdon selvä, jopa ilmeinen kohtuuttomuus luotonantajan ja kuluttajan välisessä luottosopimuksessa kuluttajan vahingoksi muodostaa syyn velvoittaa Yhtiö korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikuluja osaksi.

Luottoehdon ilmeisellä kohtuuttomuudella on huomattava painoarvo myös Yhtiön korvausvelvollisuuden määrää arvioitaessa. Toisaalta osapuolet ovat euromääräisesti voittaneet ja hävinneet lähes yhtä suuret osat asiasta. Lisäksi Vastaaja on laiminlyönyt kuluttajaluoton sopimusehtojen mukaisen takaisinmaksun, joten Yhtiöllä on ollut tarve saada saatavalleen täytäntöönpanoperuste. Mainitut seikat huomioon ottaen harkitsen kohtuulliseksi sen, että Yhtiö velvoitetaan korvaamaan 1/2 Vastaajan kohtuullisista oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa.

Korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrä ja asian lopputulos

Käräjäoikeudessa Vastaaja on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvauksena 4.106,75 euroa koostuen asiamiehen 10 tunnin ajankäytöstä 285 euron tuntipalkkiolla, arvonlisäveron osuudesta ja oikeudenkäyntimaksusta. Yhtiö on paljoksunut Vastaajan asiamiehen ajankäyttöä 1,5 tuntia ylittäviltä osin.

Takaisinsaantihakemukset vastaavanlaisissa kuluttajaluottoasioissa ovat varsin samankaltaisia. Toimisto, jonka palveluksessa Vastaajan asiamies työskentelee, on hoitanut useita vastaavanlaisia asioita. Ottaen huomioon asian laajuus ja siinä käsiteltävänä olevien kysymysten laatu katson, että kohtuullisena ja riittävänä ajankäyttönä takaisinsaantihakemuksen laatimisesta ja muista asiaan liittyvistä toimenpiteistä on pidettävä kuutta tuntia Vastaajan käyttämällä tuntipalkkiolla, jota Yhtiö ei ole riitauttanut. Vastaajan kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen määrä käräjäoikeudessa on siten arvonlisäveron ja oikeudenkäyntimaksun määrät mukaan lukien 2.676,05 euroa, josta Yhtiö on velvollinen korvaamaan Vastaajalle puolet.

Asian lopputuloksena kumoan käräjäoikeuden tuomion oikeudenkäyntikuluista ja velvoitan Yhtiön maksamaan Vastaajalle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 1.338,03 euroa vaadittuine viivästyskorkoineen.

Vastaajan oikeudenkäyntikulujen määrä hovioikeudessa ei ole tiedossani, eikä sen selvittäminen ole hovioikeuden ratkaisun lopputulos huomioon ottaen tarkoituksenmukaista.

Lähde: Edilex uutiset 18.2.2026, toim. Jani Surakka.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 24.2.2026, RONONPESÄT V. PUISTOLINNA, S 21/2025/625 1046 9864

Häätö – Osakehuoneistojen hallintaan ottamisen edellytykset – Maksuvelvollisuuden laiminlyönnin vähäistä suurempi merkitys – Kolmen kuukauden vastikerästit – Toistuvat maksuviiveet – Hallintaanottokulut – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen.

Oulun käräjäoikeus 13.6.2025 nro 1030 8045
Huoneiston ottamista yhtiön hoidettavaksi koskevan päätöksen moittiminen

Ote käräjäoikeuden ratkaisusta

[...]

Vastikkeenmaksun laiminlyönnin vähäisyyttä arvioitaessa voidaan oikeuskirjallisuudessa ja oikeuskäytännössä jonkinlaisena pääsääntönä

pitää, että osakas on jättänyt noin 2—3 kuukauden vastikkeita vastaavan määrän maksamatta. Vähäisyyden arviointiin vaikuttaa myös muun muassa taloyhtiön koko, vastikkeen suuruus sekä lisäksi se, kuinka toistuvia osakkaan maksulaiminlyönnit ovat olleet, sen sijaan osakkaan henkilökohtaisilla asioilla, kuten maksukyvyttömyydellä, ei ole merkitystä asiaa arvioitaessa.[*] Huoneisto on voitu ottaa hallintaan, kun osakas oli maksanut ennen yhtiökokouksen tekemää päätöstä ainoastaan ne vastikkeet, jotka varoituksessa oli mainittu, mutta ei sen jälkeen erääntyneitä vastikkeita. Eräässä ratkaisussa vastikkeiden jatkuvasta myöhästymisestä aiheutui yhtiölle hallintokuja, minkä vuoksi laiminlyönnillä katsottiin olevan vähäistä suurempi merkitys ja huoneisto voitiin ottaa yhtiön hallintaan.

[*] Furuhjelm-Kanerva-Kuhanen ym "Asunto-osakeyhtiölaki Kommentaari 2" (2023) s. 153–155, 158, Sariola-Laurila "Asunto-osakeyhtiöt oikeuskäytännössä" (2. uudistettu painos 2022) s. 246–247, Kyläkallio-Iirola-Kyläkallio "Asunto- ja kiinteistöosakeyhtiö" (2003) s. 738.

Johtopäätökset

Käräjäoikeus katsoo edellä kerrottujen kirjallisten todisteiden sekä niitä tukevan todistaja Kostianderin kertomuksen nojalla näytetyksi, että varoituksen ja hallintaanottopäätöksen hetkellä Rononpesillä ollut on huoneistojen B ja C osalta rästissä haltuunottoon oikeuttavat noin 3 kuukauden vastikkeita vastaavat määrät sekä autopaikkojen osalta vähintään 10 kuukauden maksuja vastaavat määrät, mitä on pidettävä hallintaanottoon riittävänä. Samoin voidaan noista todisteista päätellä, että maksurästit ovat olleet toistuvia.

Käräjäoikeus katsoo, että se seikka, että maksuja on toisinaan maksettu etuajassa ei tee noita laiminlyöntejä vähemmän moitittavaksi, koska asuntoyhtiön toiminnan kannalta maksujen säännöllisyys on tärkeää sen omien velvoitteiden täyttämisessä ja ennenaikaiset maksut aiheuttavat kirjanpidossa ylimääräistä työtä. Käräjäoikeus pitää vähäisyyttä vastaan puhuvana seikkana sitä, että laiminlyönnit on tehnyt voittoon tähtäävää kiinteistösijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö, koska sen laiminlyönnit koituvan asunto-osakeyhtiön muiden osakkaiden, jotka mitä ilmeisimmin ovat yksityishenkilöitä, vahingoksi.

Jutussa ei ole esitetty R:n oman kertomuksen lisäksi muuta näyttöä, että Puistolinnan menettely rästien perimiseksi perustuisi R:n ja isännöitsijä T:n huonoihin henkilösuhteisiin taikka olisi muutoin epäasiallista. Isännöitsijällä ei ole olut oikeudellista velvoitetta kääntyä Rononpesien tai R:n puoleen, vaikkakin tuollainen menettely olisi saattanut olla asioiden hoidon kannalta inhimillisesti viisasta.

Noilla perusteilla Kiinteistö Oy Rononpesien maksulaiminlyönneillä on ollut vähäistä suurempi merkitys, joten sen kanne on hylättävä.

Rononpesän vastikkeiden maksuvelvollisuus hallintaanotetuista kohteista

Asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan yhtiöllä on oikeus periä vuokrasta muun muassa ne vastike-erät, jotka erääntyvät osakkeenomistajan maksettaviksi hallinnassaolon aikana. Tuosta voidaan päätellä, että Rononpesien velvollisuus maksaa vastikkeet säilyy myös hallintaanoton ajalta niiden kohteesta.

Hallintaanottokustannukset

Puistolinna on esittänyt hallintaanottokustannuksista todisteina 13 ja 14 olevat laskelmat kuitteineen. Todistaja K on näytettäessä noita todistetta lausunut, että siinä on haltuunottokustannukset. Hän ei ole itse laatinut. Niihin liittyvät laskut, joiden yksityiskohtiin ei osaa ottaa kantaa.

Rononpesät on yleisluontoisesti paljoksunut noita kustannuksia, mutta ei ole esittänyt yksilöityä kiistämistä tai vastanäyttöä.

Käräjäoikeus katsoo Puistolinnan esittämällä selvityksellä hallintaanottokustannukset riittävästi selvitetyksi.

[...]

Oikeudenkäyntikulut

Kiinteistö Oy Rononpesät on hävinnyt oman kanteensa sekä vastakanteen. Sen vuoksi Ronopesät on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n nojalla velvollinen korvaamaan vastapuolensa Asunto Oy Oulun Puistolinnan oikeudenkäyntikulut, joiden määrää mukaan luettuna avustajan työn tuntimäärä 79,65 tuntia käräjäoikeus pitää oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n mukaisina. Se, että Rononpesille ei ollut edes esitetty maksuhuomautusta tahi muuta selvitystä saatavien vapaaehtoisen suorittamisen selvittämiseksi, ei ole vaikutusta asiassa, koska kyse on ollut vastikesaatavista, jotka Rononpesä on ollut velvollinen maksamaan ilman eri vaatimusta tai muistutusta; niitä ei ole maksettu kokonaan haasteen antamisen jälkeenkään. Vaikka Puistolinnan oikeuden-

käyntikulut ovat asian laatuun nähden korkeat, niiden juurisyy on ollut Rononpesien laiminlyönti maksaa oma-aloitteisesti vastikkeet oikeaan aikaan oikeanmääräisinä ja sitä johtuva toistuva tarve saatavien määrän päivittämiseen.

Käräjäoikeuden ratkaisun tuomiolauselma

Kiinteistö Oy Rononpesien kanne Asunto Oy Oulun Puistolinnan Rononpesän omistamien huoneistojen B ja C haltuunottoa koskevan yhtiökokouksen päätöksen 11.1.2024 julistamisesta mitättömäksi ja toissijaisesti pätemättömäksi hylätään.

Kiinteistö Oy Rononpesät velvoitetaan suorittamaan Asunto Oy Oulun Puistolinnan vastakanteen nojalla edellä kohdissa 1–7 luetellut määrät sekä hallintaan ottamista vaaditut kustannukset 6.130,50 euroa kaikki erät vaadittuine korkoineen.

Lisäksi Kiinteistö Oy Rononpesät velvoitetaan korvaamaan Asunto Oy Oulun Puistolinnan asianosais- ja oikeudenkäyntikulut 23.520,97 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 13.7.2025 lukien.

Asian ratkaisi Käräjätuomari Pekka Louhelainen.

Oikeudenkäynti hovioikeudessa

Kiinteistö Oy Rononpesien valitus

Kiinteistö Oy Rononpesät (jäljempänä myös Rononpesät) on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja että Asunto Oy Oulun Puistolinnan (jäljempänä myös Puistolinna) yhtiökokouksen päätös 11.1.2024 Rononpesien hallitsemien huoneistojen B ja C ottamisesta Puistolinnan hallintaan julistetaan pätemättömäksi ja että Rononpesät vapautetaan kaikesta maksuvelvollisuudesta Puistolinnaa kohtaan. Toissijaisesti Rononpesät on vaatinut, että sen Puistolinnalle maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrää alennetaan. Rononpesät on vielä vaatinut, että Puistolinna velvoitetaan maksamaan Rononpesien oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 13 709,06 eurolla viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua käräjäoikeuden tuomion antamisesta lukien sekä hovioikeudessa 5 865,31 eurolla viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden ratkaisun antamisesta lukien. Rononpesät on myös vaatinut, että hovioikeus toimittaa asiassa pääkäsittelyn.

Kiinteistö Oy Rononpesät on lausunut, että sen maksulaiminlyönnit eivät olleet olleet sellaisia, että ne olisivat mahdollistaneet huoneistojen B ja C hallintaan ottamisen. Rononpesät oli maksanut Puistolinnalle lukuisia kertoja liikasuorituksia ja sen maksukäyttäytymistä kokonaisuutena arvioiden voitiin katsoa, että Rononpesät oli suorittanut velvoitteensa Puistolinnalle. Huoneistojen B ja C vastikkeet eivät olleet merkittäviä suhteutettuna Puistolinnan budjettiin. Puistolinna ei ollut neuvotellut vastikerästeistä Rononpesien kanssa. Asiassa ei ollut osoitettu, että Rononpesien menettelystä olisi aiheutunut Puistolinnan kirjanpitoon liittyvää ylimääräistä työtä tai että menettely olisi koitunut Puistolinnan yksityisten osakkeiden omistajien vahingoksi. Rononpesät oli moittinut Puistolinnan yhtiökokouksen tekemää hallintaan ottamista koskevaa päätöstä, joka ei ollut lainvoimainen. Puistolinna oli ilmoittanut ottaneensa kyseiset huoneistot hallintaansa ja vuokranneensa ne omissa nimissään kolmansille tahoille. Puistolinna ei ollut hakenut häätöä eikä Rononpesät ollut suostunut kyseiseen järjestelyyn. Tilanteessa, jossa Puistolinna oli kieltäytynyt luovuttamasta huoneistoja Rononpesille, Rononpesillä ei ollut vastikkeenmaksuvelvollisuutta Puistolinnalle.

As Oy Oulun Puistolinnan vastavalitus

Puistolinna on vaatinut, että Rononpesien moitekanne jätetään tutkimatta. Puistolinna on lisäksi vaatinut, että Rononpesät velvoitetaan korvaamaan Puistolinnalle sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 6 888,14 eurolla viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden ratkaisun antamisesta lukien.

Puistolinna on lausunut, että käräjäoikeuden olisi tullut jättää Rononpesien moitekanne liian myöhään vireille laitettuna tutkimatta. Moiteaika Puistolinnan yhtiökokouksen 11.2.2024 tekemään päätökseen oli päättynyt 14.3.2024. Rononpesät oli 4.3.2024 laittanut vireille summaarista velkomusta koskevan velkomuskanteen, jolla se oli vaatinut 100 euron korkosaatavaa ja 115 euron oikeudenkäyntikuluja. Rononpesien kanne ei ollut vastannut asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 5 §:ssä edellytettyjä vaatimuksia ja edellä mainitun lainkohdan mukaiset vaatimukset oli esitetty vasta 20.6.2024, eli lähes kolme ja puoli kuukautta siitä, kun laissa tarkoitettu ehdoton 30 päivän määräaika oli umpeutunut.

As Oy Oulun Puistolinnan vastaus valitukseen

Puistolinna on vaatinut, että Rononpesien valitus hylätään ja Rononpesät velvoitetaan korvaamaan Puistolinnan oikeudenkäynti-

kulut hovioikeudessa 6 888,14 eurolla viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden ratkaisun antamisesta lukien.

Puistolinna on viitannut omaan vastavalitukseensa ja lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian valituksen alaiselta osiltaan oikein. Rononpesät oli maksanut vastikkeitaan toistuvasti myöhässä ja hallintaan ottamisen ajankohtana Rononpesillä oli ollut maksamatta noin kolmen kuukauden vastikkeita vastaava määrä. Perusteet huoneistojen hallintaan ottamiseen olivat olleet olemassa eikä Rononpesät ollut vaatinut käräjäoikeudessa hallintaan ottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä. Rononpesät oli velvollinen maksamaan vastikkeensa myös hallintaan ottamisen ajalta. Rononpesät oli aiheuttanut toiminnallaan runsaasti ylimääräistä työtä ja sen maksulaiminlyönneillä oli ollut vähäisempää suurempi merkitys.

Kiinteistö Oy Rononpesien vastaus vastavalitukseen

Rononpesät on vaatinut, että Puistolinnan vastavalitus hylätään ja Puistolinna velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 5 865,31 eurolla viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua käräjäoikeuden tuomion antamisesta lukien.

Rononpesät on lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin Rononpesien kanne oli tutkittu. Puistolinna tuli velvoittaa maksamaan Rononpesien oikeudenkäyntikulut.

Välitoimi

Hovioikeus on 6.10.2025 antanut täytäntöönpanon kieltämis- ja keskeyttämisvaatimuksen hylkäämistä koskevan päätöksennumero 1037 6445.

Todistelu hovioikeudessa

Hovioikeudessa on vedottu käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevään todisteluun.

Hovioikeuden ratkaisun perustelut

[…]

Asian riidaton tausta ja kysymyksenasettelu

Asian riidaton tausta ilmenee käräjäoikeuden tuomion perusteluista. Asiassa on hovioikeudessa kysymys ensinnäkin siitä, onko Rononpesät moittinut 11.1.2024 tehtyä Puistolinnan yhtiökokouksen päätöstä asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 5 §:ssä säädetyllä tavalla määräajassa. Mikäli katsotaan, että kanne on nostettu määräajassa, asiassa on kysymys siitä, onko Puistolinnalla ollut huoneistojen B ja C hallintaan ottamiselle asunto-osakeyhtiölain 8 luvun2 §:ssä säädetyt perusteet ja siitä, onko Rononpesät ollut velvollinen maksamaan Puistolinnalle 11.1.2024 jälkeen erääntyneitä vastikkeita sekä Puistolinnan vaatimia korkosaatavia ja haltuunottokustannuksia.

Moitekanteen tutkiminen

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset hallintaan ottamista koskevan päätöksen moittimisen asianmukaisuudesta. Rononpesien moitekanne on nostettu määräajassa. Käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen ei tältä osin ole ilmennyt aihetta.

Huoneistojen hallintaan ottamisen edellytykset

Asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 2 §:n 1 kohdan mukaan yhtiökokous voi päättää, että osakkeenomistajan hallinnassa oleva osakehuoneisto on enintään kolmen vuoden ajaksi otettava yhtiön hallintaan muun muassa silloin, jos osakkeenomistaja ei maksa erääntynyttä yhtiövastiketta tai 3 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuluja. Kyseisen lainkohdan toisen momentin mukaan osakehuoneistoa ei saa ottaa yhtiön hallintaan, jos rikkomuksella on vain vähäinen merkitys.

Käräjäoikeuden tuomion perusteluista ilmenevin tavoin vastikkeenmaksun laiminlyönnin vähäisyyttä arvioitaessa voidaan pääsääntönä pitää, että laiminlyönti ei ole vähäinen, jos osakas on jättänyt noin 2–3 kuukauden vastikkeita vastaavan määrän maksamatta. Vähäisyyden arviointiin vaikuttavat myös muun muassa asunto-osakeyhtiön koko ja vastikkeen suuruus sekä lisäksi se, kuinka toistuvia osakkaan maksulaiminlyönnit ovat olleet. Sen sijaan osakkaan henkilökohtaisilla asioilla, kuten maksukyvyttömyydellä ei ole asiaa arvioitaessa merkitystä.

Asiassa on riidatonta, että Puistolinnan ylimääräinen yhtiökokous on 11.1.2024 päättänyt ottaa Rononpesien hallinnassa olleet huoneistot B ja C hallintaansa erääntyneiden ja maksamatta olleiden vastikkeiden vuoksi. Asiassa on lisäksi riidatonta, että huoneiston B osalta vastikkeet ja vesimaksuennakot ovat olleet määrältään 2 023,48 euroa kuukaudessa ja huoneiston C osalta 2 041,48 euroa kuukaudessa. Riidatonta on lisäksi, että hallintaan ottamista koskevaa yhtiökokouksen päätöstä tehtäessä 11.1.2024 maksamattomien vastik-

keiden ja vesimaksuennakkojen määrä on ollut huoneiston B osalta 6 161,29 euroa ja huoneiston C osalta 6 052,49 euroa.

Maksamattomien vastikkeiden määrä on siten vastannut molempien huoneistojen osalta noin kolmen kuukauden vastikkeiden määrää.

Hovioikeus katsoo, että edellä mainittu maksamattomien vastikkeiden määrä ei ole vähäinen. Kirjallisena todisteena esitetyistä maksutilanneraporteista ilmenee lisäksi, että Rononpesät on toistuvasti maksanut vastike- ja muita velkoja noin 1–2 kuukautta eräpäivän jälkeen. Ottaen huomioon maksamattomien vastikkeiden määrä ja maksujen laiminlyönnin toistuvuus hovioikeus katsoo kuten käräjäoikeus, että Rononpesien maksulaiminlyönneillä on ollut vähäistä suurempi merkitys.

Näillä lisäyksillä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset huoneistojen hallintaan ottamisen edellytyksistä. Käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen ei ole ilmennyt aihetta.

Vastikkeiden maksuvelvollisuus hallintaan otetuista kohteista

Rononpesät on ollut hallintaan otettujen huoneistojen hallintaan oikeuttavien osakkeiden omistajana asunto-osakeyhtiölain 3 luvun 1 §:n nojalla velvollinen maksamaan vastiketta yhtiöjärjestyksessä määrättyjen perusteiden mukaan. Käräjäoikeuden lausumin tavoin asunto-osakeyhtiölain 8 luvun 6 §:n 2 momentti huomioon ottaen vastikkeiden maksuvelvollisuus säilyy huoneistojen hallintaan ottamisesta huolimatta.

Hovioikeus toteaa, että yhtiökokouksen päätös huoneistojen B ja Challintaan ottamisesta on ollut täytäntöönpantavissa samalla tavalla kuin mikä tahansa yhtiökokouksen päätös. Yhtiökokouksen päätös on ollut täytäntöönpantavissa ennen moiteajan umpeen kulumista ja myös siinä tilanteessa, että osakkeenomistaja nostaa moitekanteen. Rononpesät olisi voinut estää yhtiökokouksen täytäntöönpanon ainoastaan turvautumalla oikeudenkäymiskaaren 7 luvun turvaamistoimia koskeviin säännöksiin ja vaatia näiden säännösten nojalla yhtiökokouspäätöksen täytäntöönpanon kieltämistä erikseen, kunnes kanne on lainvoimaisella tuomiolla ratkaistu (näin myös Kuhanen ym. Asunto-osakeyhtiölaki kommentaari 2010, s. 580). Asiassa on riidatonta, että Puistolinnan moitekanteen kohteena olevan yhtiökokouksen päätöksen täytäntöönpanoa ei ole keskeytetty. Näin ollen Puistolinna on voinut panna yhtiökokouksen päätöksen täytäntöön ja vuokrata huoneistot tekemänsä hallintaanottopäätöksen jälkeen. Käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen ei siten ole ilmennyt aihetta siltä osin kuin se on katsonut, että Rononpesien velvollisuus maksaa vastiketta huoneistoista B ja C on säilynyt myös hallintaan ottamisen ajalta.

Hallintaanottokustannukset

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset. Käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen ei ole ilmennyt aihetta.

Oikeudenkäyntikulut käräjä- ja hovioikeudessa

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta käräjäoikeudessa. Käräjäoikeuden tuomiota ei ole ilmennyt aihetta muuttaa.

Rononpesät on hävinnyt hovioikeudessa valituksensa, mutta voittanut vastauksensa Puistolinnan vastavalitukseen. Pääosa oikeudenkäyntikuluista on puolin ja toisin aiheutunut Rononpesien valituksesta ja siihen vastaamisesta. Asian lopputulos sekä Rononpesien valituksen laatimisesta ja siihen vastaamisesta asianosaisille asiamiesten laskuerittelyjen perusteella aiheutuneet oikeudenkäyntikulut huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että asiassa on syytä velvoittaa Rononpesät korvaamaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin ja 16 §:n nojalla neljä viidesosaa Puistolinnan oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa. Puistolinnan hovioikeudessa esittämä oikeudenkäyntikuluvaatimus on ollut määrältään kohtuullinen.

Hovioikeuden ratkaisu

Käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Kiinteistö Oy Rononpesät velvoitetaan maksamaan Asunto Oy Oulun Puistolinnalle korvauksena oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 5 510,50 euroa, josta määrästä on palkkiota 4 390,84 euroa ja arvonlisäveroa 1 119,66 euroa.

Oikeudenkäyntikuluille on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä lukien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Janne Mononen
Hovioikeudenneuvos Marjo Juotasniemi
Hovioikeudenneuvos Teemu Saukkoriipi
Esittelijä: Hovioikeuden esittelijä Sini Autto
Lähde: Rovaniemen hovioikeus.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 25.2.2026
S 21/2025/304 1043 3764

Perintäkulut – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Vastaaja vapautettiin perintäkulujen korvausvelvollisuudesta – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei siltä osin muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Lapin käräjäoikeus 14.3.2025 nro 1027 2045
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

B on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja hänet vapautetaan X Oy:lle (jäljempänä yhtiö) tuomitusta perintäkulujen korvausvelvollisuudesta ja että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

B on lausunut, että yhtiön vaatimat perintäkulut olivat hyvän perintätavan ja perintälain vastaisia. Yhtiö ei ollut esittänyt asiassa näyttöä siitä, että se olisi maksanut perintäkuluja perintäyhtiölle. Yhtiö ei ollut voittanut pääomaa koskevaa osuutta asiassa, koska asia ei ollut ollut tuolta osin riitainen. Kysymyksessä ei siten ollut niin sanottu osavoittotilanne, vaan yhtiö oli tehdyn sovinnon myötä hävinnyt asian kokonaan riitaisilta osin.

Vastaus

Yhtiö ei ole antanut asiassa vastausta.

Hovioikeuden ratkaisun perustelut

Perintäkulut

Saatavien perinnästä annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaan velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut.

Korvausvelvollisuus voi perustua sekä velkojan omista perintätoimista aiheutuviin kuluihin että kuluihin, joita velkojalle aiheutuu sen johdosta, että velkojan on suoritettava toimeksisaajalle korvausta perinnän suorittamisesta.

Edellä mainittua pykälää koskevissa lain esitöissä (HE 57/2012 vp s. 36) todetaan, että velalliselta saa vaatia toimeksisaajan suorittamasta perinnästä aiheutuneina kuluina enintään sitä rahamäärää, jonka velkoja on sen ja toimeksisaajan välisen sopimuksen perusteella suorittanut tai velvollinen suorittamaan toimeksisaajalle. Lisäksi on todettu, että jos velallinen riitauttaa toimeksisaajan suorittamaan perintään perustuvien perintäkulujen oikeellisuuden, velkojalla on näyttövelvollisuus siitä, että se tosiasiassa on suorittanut tai on velvollinen suorittamaan toimeksisaajalle sen rahamäärän, jota velalliselta vaaditaan perintäkuluina.

Hovioikeus toteaa, että yhtiö on käräjäoikeudessa ilmoittanut, että saatavan perintä oli ulkoistettu Y Oy:lle. Yhtiö ei ole esittänyt asiassa mitään selvitystä siitä, että se olisi suorittanut tai se olisi ollut velvollinen suorittamaan toimeksisaajalle sen rahamäärän, jota B:ltä on vaadittu perintäkuluina. Koska yhtiö ei ole esittänyt näyttöä vaatimuksensa tueksi, kanne on hylättävä perintäkulujen osalta.

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Oikeudenkäymiskaaressa ei ole erillistä säännöstä oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta niissä tapauksissa, joissa asia päättyy asianosaisten sovintoon. Kysymys oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta sovinnon yhteydessä on jäänyt oikeuskäytännössä ratkaistavaksi. Lähtökohtana on, että kulukysymys ratkaistaan ajatellun pääasiaratkaisun perusteella ja mikäli luotettavaa käsitystä itse pääasiasta ei ole, ratkaisuperusteena on alkuperäisten vaatimusten ja sovinnon välinen vertailu. Oikeudenkäyntikuluja koskeva ratkaisu on viime kädessä perustettava oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä noudattelevaan kokonaisharkintaan.

Hovioikeus toteaa, että tilanteessa, jossa takaisinsaantihakemus otetaan tutkittavaksi, asian käsittelyä jatketaan siitä, mihin asiassa jäätiin ennen yksipuolisen tuomion antamista. Takaisinsaantiasiassa oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee siten arvioida sen mukaisesti, mikä on koko asian lopputulos.

Käräjäoikeus on 18.9.2024 antamallaan yksipuolisella tuomiolla velvoittanut B:n maksamaan luoton pääoman, korkosaatavat, luottokustannukset sekä perintä- ja oikeudenkäyntikulut korkoineen. B on takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä ja toissijaisesti kanteen hylkäämistä kohtien 2–5 korkosaatavien, luottokustannusten ja perintäkulujen osalta. Yhtiö on takaisinsaantihakemukseen antamassaan vastauksessa vaatinut yksipuolisen tuomion pysyttämistä lainan pääoman ja perintäkulujen osalta.

Asianosaiset ovat tehneet sovinnon, jonka mukaan B maksaa yhtiölle lainan avoinna

olevan pääoman viivästyskorkoineen. Sovinnon mukainen lainan avoinna ollut pääoma on vastannut yksipuolisella tuomiolla B:n maksettavaksi tuomittua lainan pääomaa. Asia on jäänyt käräjäoikeuden ratkaistavaksi perintäkulujen osalta. Käräjäoikeus on velvoittanut B:n maksamaan perintäkulut yhtiölle. Hovioikeus on edellä lausutulla tavalla hylännyt kanteen perintäkulujen osalta.

Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että kysymys on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta niin sanotusta osavoittotilanteesta, jossa osa vaatimuksista on ratkaistu B:n hyväksi ja osa vaatimuksista yhtiön hyväksi. Käräjäoikeuden tuomiota ei siten ole aihetta muuttaa tältä osin.

[Asianosaiset saivat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.]

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

B on osittain voittanut ja osittain hävinnyt muutoksenhakemuksensa hovioikeudessa, joten hän saa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n ja 16 §:n 1 momentin nojalla pitää oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa vahinkonaan.

Hovioikeuden ratkaisu

Muutos käräjäoikeuden tuomioon:

B vapautetaan X Oy:lle tuomitusta perintäkulujen korvausvelvollisuudesta.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

B:n vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta hovioikeudessa hylätään.

Lähde: Edilex uutiset 26.2.2026, toim. Jukka Savolainen.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 4.3.2026
S 17/2025/990 1044 4494

Vahvistuskanne – Perusteettoman edun palautus – Saatavan vanhentuminen – Vanhentumisajan alkamisajankohta ja tehokkuusperiaate – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Todellinen vuosikorko on ollut 163,9 prosenttia oli kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Luottokustannukset jätettiin huomioon ottamatta – Yhtiö velvoitettiin korvaamaan kantajalle oikeudenkäyntikuluja 285 euron tuntiveloituksella käräjäoikeusvaiheesta kohtuullistetusti 10 tunnilta ja hovioikeudesta vaaditusti 6 tunnilta.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus 19.9.2025 nro 1035 5265

Muu riita-asia

Valitus

Kantaja on toistanut käräjäoikeudessa esittämänsä kanteen ja vaatinut, että Vastaaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa korkoineen.

Käräjäoikeus on ratkaissut asian väärin katsoessaan, että Kantajan saatava on vanhentunut. Toisin kuin käräjäoikeus on katsonut, asiaan tulee soveltaa velan vanhentumisesta annetun lain (vanhentumislaki) 8 §:ää eikä saman lain 7 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Tämä on myös kuluttajariitalautakunnan linja. Kuluttajaluotto on jatkuva luottosuhde, ja sitä koskeva velka vanhentuu vasta kymmenen vuoden kuluttua velvoitteen oikeusperusteen syntymisestä. Tässä asiassa kanne on nostettu 24.10.2023, eli alle kymmenen vuotta luottosopimuksen tekemisestä 15.2.2015. Lisäksi käräjäoikeus on soveltanut kansallista lakia EU-oikeuden vastaisesti ja vastoin tehokkuusperiaatetta. Euroopan unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään katsonut, että säännökset, jotka rajoittavat kuluttajan mahdollisuutta saada palautusta ennen kuin hän voi tosiasiallisesti tietää oikeuksiensa rikkomisesta, ovat tehokkuusperiaatteen vastaisia.

Vastaus

Vastaaja Oy (jäljempänä myös yhtiö) on vastustanut muutosvaatimuksia ja vaatinut, että Kantaja velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen.

Käräjäoikeus on ratkaissut asian oikein vanhentumisen osalta. Perusteettoman edun palautus tulee kuluttajaluotoissa arvioida kunkin maksusuorituksen osalta erikseen siten, että jokainen suoritettu maksu synnyttää saatavan, jolle määräytyy erikseen oma vanhentumisaika.

Vanhentumislain 4 §:n mukaan yleinen vanhentumisaika on kolme vuotta. Tätä vanhentumisaikaa sovelletaan myös vanhentumislain 7 §:n 1 momentin 4 kohdassa. Kolmen vuoden vanhentumisajan soveltamista puoltaa myös se, että kuluttajansuojalain 7 luvun 16 §:n mukaan tietoja tulee säilyttää vain viisi vuotta siitä, kun luotto on kokonaisuudessaan erääntynyt maksettavaksi.

Kolmen vuoden vanhentumisaika ei ole kohtuuton eikä se tee kuluttajan oikeuksien käyttämisestä mahdotonta.

Kantaja on ollut tietoinen luottokustannuksista ja niiden määrästä jo vuosia ennen asian riitauttamista. Mikäli hänen tietoisuutensa sopimuksen mukaisen maksusuorituksen perusteettomuudesta katsottaisiin alkavan vasta

siitä hetkestä, kun hän ilmoittaa tulleensa asiasta tietoiseksi, velan vanhentumisesta annetulla lailla ei olisi lainkaan merkitystä. Vanhentumisen katkaisemiseksi ei olisi vaadittu kohtuuttomia toimia, vaan Kantaja olisi voinut riitauttaa luottokustannukset ilmoittamalla tästä luotonantajalle tai perintää hoitaneelle perintäyhtiölle. Elinkeinonharjoittajalla on oikeus odottaa, että riidat ratkaistaan kohtuullisessa ajassa eikä vuosikymmeniä sopimuksen päättymisen jälkeen.

EU-oikeudessa ei ole määritetty määräaikoja saatavan vanhentumiselle, vaan tämä on jätetty kansallisen lainsäädännön määriteltäväksi sillä edellytyksellä, että kuluttajalla on mahdollisuus käyttää oikeuksiaan ja varmistaa tehokkuusperiaatteen toteutuminen. Tässä tapauksessa Kantajalla on ollut mahdollisuus käyttää oikeuksiaan kahdeksan vuoden ajan ennen asian riitauttamista.

Muilta osin yhtiö on vedonnut käräjäoikeudessa esittämiinsä perusteisiin.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Kysymyksenasettelu

Asian riidaton tapahtumainkulku on selostettu käräjäoikeuden tuomion sivulla 1.

Asiassa on ensin ratkaistava kysymys siitä, onko Kantajan saatava vanhentunut siltä osin kuin hän on maksanut yhtiölle luottokustannuksia ajalta ennen 3.10.2020. Tähän liittyen on ratkaistava mitä vanhentumislain lainkohtaa asiaan tulee soveltaa ja mistä ajankohdasta lukien vanhentuminen alkaa.

Mikäli saatava ei ole vanhentunut, asiassa on tämän jälkeen ratkaistava kysymys siitä, ovatko luottokustannukset olleet kuluttajan kannalta kohtuuttomat, sekä toissijaisesti siitä, onko luottokelpoisuuden arvioinnissa tai luottosopimuksen tekemisessä ollut Kantajan väittämiä puutteita, ja onko yhtiöllä siten oikeutta luottokustannuksiin vai onko Kantajalla oikeus saada maksamansa luottokustannukset palautetuksi perusteettomana etuna.

Sovellettavat oikeusohjeet

Vanhentumislain 4 §:n mukaan velka vanhentuu kolmen vuoden kuluttua lain 5–7 §:ssä tarkoitetusta ajankohdasta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

Vanhentumislain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan vahingonkorvauksen tai muun hyvityksen vanhentumisaika alkaa kulua perusteettoman edun palautuksessa siitä, kun vaatimuksen esittäjä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää erehdyksessä tehdystä maksusta, sopimuksen pätemättömyydestä tai muusta edun palautuksen perustana olevasta tapahtumasta ja perusteettoman edun saajasta. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetun velan vanhentuminen on kuitenkin katkaistava ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut edun palautuksen perustana olevasta tapahtumasta.

Vanhentumislain esitöissä (HE 187/2002 vp, s. 50–51) on todettu, että lain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan tarkoittama tavallinen perusteettoman edun palautustilanne on erheellinen rahasuoritus. Toinen soveltamistilanne liittyy sopimuksen perusteella tehtyjen suoritusten palauttamiseen. Tämä koskee sekä sopimuksen pätemättömyys- että purkautumistilanteita. Hallituksen esityksen mukaan 7 §:n 1 momentin 4 kohdan soveltamisalaan kuuluvia tilanteita ei niiden moninaisuudesta johtuen voida tyhjentävästi luetella, vaan kohtaa sovelletaan kaikkiin tilanteisiin, joissa vastikkeen tai etuuden palautuksen edellytykset täyttyvät. Keskeinen kysymys säännöksen soveltamisessa on se, milloin palautusvaatimuksen esittäjän olisi tullut saada tieto etuuden palautuksen perusteena olevasta tapahtumasta ja perusteettoman edun saajasta. Tieto palautuksen perusteena olevasta tapahtumasta edellyttää kahta seikkaa, tietoisuutta tapahtumasta ja sen perusteettomuudesta. Riitaisissa pätemättömyys- ja purkautumistilanteissa osapuolet saavat selvyyden sopimuksen tehottomuudesta vasta tuomioistuimessa. Tällöin osapuolten ei katsota saaneen tietoa suoritusten perusteettomuudesta ennen tuomion antamista.

Edelleen hallituksen esityksessä (HE 187/2002 vp, s. 43) on todettu, että mikäli velan vanhentumisaika ei ala kulua 4 §:n ja siinä viitatuissa 5–7 §:ssä määrättyjen säännösten mukaan, noudatetaan 8 §:n mukaista kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Käytännössä kymmenen vuoden vanhentumisajan piiriin kuuluvia velkoja on vähän, ja rahavelat, joita vanhentuminen ennen muuta koskee, kuuluvat lähes poikkeuksetta lyhyen vanhentumisajan piiriin.

Vanhentumislain 8 §:n mukaan, jos kysymys on toistaiseksi myönnetystä tai ehdollisesti syntyvästä velasta taikka muusta velasta, jonka vanhentumisajan alkamisajankohta ei määräydy 5–7 §:n nojalla, velka vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua velvoitteen oikeusperusteen syntymisestä, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

Lain esitöissä on mainittu esimerkkinä tällaisesta velasta toistaiseksi myönnetyt limiittiluotot, ehdolliset takuusitoumukset, vuokrasopimukset sekä jatkuvat palvelusopimukset, kuten puhelin-, sähkö- ja lehtitilaussopimukset (HE 187/2002 vp, s. 53).

Vanhentumislain 10 §:n 1 momentin mukaan velan vanhentuminen katkeaa, kun 1) osapuolet sopivat maksujen järjestelystä, vakuudesta tai muusta velan ehtojen muutoksesta taikka siitä, että vanhentuminen on katkaistu; 2) velallinen suorittaa velkaa tai muutoin tunnustaa velan velkojalle; tai 3) velkoja vaatii velalliselta suoritusta tai muutoin muistuttaa velallista velasta.

Oikeuskäytäntö kuluttajaluottosopimuksiin liittyvien palautusvaatimusten vanhentumisesta ja tällaisiin vaatimuksiin sovellettavasta vanhentumisajasta ei ole vakiintunut. Korkein oikeus ei ole antanut asiasta ennakkoratkaisua eikä asiasta ole hovioikeuksien ratkaisuja. Kuluttajariitalautakunta on antanut ratkaisusuosituksia kohtuuttomiin luottokustannuksiin perustuvien palautusvaatimusten vanhentumisesta, mutta sen ratkaisut ovat keskenään ristiriitaisia sovellettujen lainkohtien osalta (esim. D/516/39/2021 ja D/251/38/2025).

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisusta C-485/19 (Profi Credit Slovakia, 22.4.2021) ilmenee, että tehokkuusperiaatetta on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan kanteeseen, jonka kuluttaja on direktiivissä 93/13 tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen tai direktiivin 2008/48 vaatimusten vastaisten ehtojen perusteella nostanut perusteettomasti maksettujen summien palauttamiseksi, sovelletaan kolmen vuoden vanhentumisaikaa, joka alkaa kulua päivästä, jona perusteeton etu on syntynyt.

Niin ikään Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisusta C-679/18 (OPR-Finance 5.3.2020) ilmenee, että tehokkuusperiaate on esteenä edellytykselle, jonka mukaan kuluttajan on kolmen vuoden preklusiivisen määräajan kuluessa vedottava luottosopimuksen pätemättömyyttä koskevaan seuraamukseen, johon liittyy velvollisuus palauttaa pääoma ja jota sovelletaan siinä tapauksessa, että luotonantaja laiminlyö direktiivin 2008/48 8 artiklassa säädetyn velvollisuuden.

Sovellettava vanhentumisaika tässä tapauksessa

Vanhentumislain systematiikka perustuu lain 4 §:ssä säädettyyn yleiseen ja ensisijaiseen vanhentumisaikaan, sekä tätä täydentäviin toissijaisiin määräyksiin erityisistä vanhentumisajoista. Sovellettavat vanhentumisajat eivät ole valinnaisia, vaan kuhunkin tilanteeseen voidaan soveltaa vain yhtä vanhentumisaikaa.

Hovioikeus toteaa, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on kysymys ennen kaikkea luottosopimuksen sopimusehdon väitetystä pätemättömyydestä seuraavasta palautusvaatimuksesta, eikä niinkään tyypillisestä perusteettoman edun palautusta koskevasta tilanteesta. Kuten edellä esitöissä on todettu, vanhentumislain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan soveltamisalaa ei säännöksen sanamuodosta huolimatta ole rajattu vain perusteettoman edun palautukseksi katsottaviin tilanteisiin, vaan sen soveltamisala on laajempi kattaen kaikki ne tilanteet, joissa vastikkeen ja etuuden palautuksen edellytykset täyttyvät.

Tässä asiassa kuluttajaluottosopimus on koskenut toistaiseksi myönnettyä limiittiluottoa. Tuossa velkasuhteessa velkojana on ollut yhtiö ja velallisena Kantaja. Tämä velka on maksettu kokonaan yhtiölle. Nyt kysymyksessä olevat vaatimukset koskevat mainitun sopimuksen perusteella maksettujen luottokustannusten palauttamista, jossa velkojana on maksut suorittanut Kantaja ja velallisena yhtiö. Kantajan esittämässä palautusvaatimuksessa ei näin ollen ole enää kyse alkuperäisestä limiittiluotosta, johon tulisi soveltaa vanhentumislain 8 §:ää. Asiassa ei ole muutoinkaan sellaisesta lain 8 §:n tarkoittamasta toistaiseksi myönnetystä tai ehdollisesta velasta, jonka vanhentuminen tulisi arvioitavaksi vanhentumislain 8 §:n perusteella.

Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, että nyt kysymyksessä olevaan sopimuksen väitettyyn kohtuuttomuuteen perustuvaan palautusvaatimukseen tulee soveltaa vanhentumislain 4 §:n mukaista yleistä vanhentumisaikaa, jonka alkaminen määräytyy lain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella.

Vanhentumisajan alkamisajankohta ja tehokkuusperiaatteen toteutuminen

Hovioikeus toteaa, että kansallisten tuomioistuinten velvollisuuksiin kuuluu Euroopan unionin oikeuden säännösten kansallinen soveltaminen, kansallisen oikeuden tulkinta unionin oikeuden valossa sekä velvollisuus soveltaa etusijaperiaatetta ja jättää ristiriitainen kansallinen säännös tarvittaessa soveltamatta. Tehokkuusperiaatteen mukaan kansallisilla säännöillä ei saa tehdä unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mah-

dottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi. Tämän vuoksi asiassa on vielä arvioitava, voidaanko vanhentumislain 7 §:n 1 momentin 4 kohtaa soveltaa niin, ettei se ole ristiriidassa EU-oikeuden kanssa ja tee unionin oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttämisestä suhteettoman vaikeaa tai mahdotonta.

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä vanhentumisajan riittävyyttä on arvioitu erityisesti sen perusteella, ehtiikö kuluttaja tehokkaasti valmistella ja käyttää oikeussuojakeinoja vedotakseen hänellä oleviin oikeuksiin, kuten vaatia kohtuuttomaan sopimusehtoon perustuvien suoritusten palautusta. Ratkaisussa C-485/19 unionin tuomioistuin on katsonut, että tehokkuusperiaatteen vastaista on se, että tällaisten kohtuuttomiin sopimusehtoihin perustuvien saatavien vanhentumisajan katsottaisiin alkavan sopimuksen tekohetkellä tai maksusuorituksen tekemisen hetkellä riippumatta siitä, tiesikö kuluttaja vai saattoiko hän kohtuudella tietää ehdon kohtuuttomuudesta.

Euroopan unionin tuomioistuin on ratkaisukäytännössään todennut, ettei vanhentumisaikojen soveltaminen itsessään ole tehokkuusperiaatteen vastaista, kunhan sen soveltaminen ei tee erityisesti kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivillä 93/13/ETY (sopimusehtodirektiivi) ja kulutusluottosopimuksista annetulla direktiivillä 2008/48/EY (kulutusluottodirektiivi) vahvistettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi. Unionin tuomioistuin ei ole myöskään ratkaisukäytännössään määrittänyt enimmäis- tai vähimmäispituutta saatavia koskevalle vanhentumisajalle. Unionin tuomioistuin on katsonut muun muassa asiassa C-485/19, ettei kolmen vuoden vanhentumisaika ole lähtökohtaisesti tehokkuusperiaatteen vastainen, kunhan vanhentumisajasta on säädetty ja se on tiedossa etukäteen. Näin ollen kolmen vuoden yleisen vanhentumisajan soveltamisen ei voida katsoa olevan lähtökohtaisesti ristiriidassa EU-oikeuden kanssa.

Asioissa C-485/19 ja C-679/18 unionin tuomioistuin on kuitenkin lisäksi todennut, että tapauksissa, joissa vanhentumisajan katsotaan alkavan perusteettoman edun syntymisestä, on olemassa vähäistä suurempi vaara siitä, että kuluttaja ei säädetyssä (kolmen vuoden) määräajassa vetoa unionin oikeuteen perustuviin oikeuksiinsa ja, että hänen on tämän vuoksi mahdotonta toteuttaa kyseiset oikeudet. Olennaista arvioinnissa on ollut se, että edellä mainitun kaltaisessa tilanteessa vanhentumisaika päättyy, vaikka kuluttaja ei ole voinut itse arvioida, onko sopimusehto kohtuuton, tai vaikka hän ei ole ollut tietoinen kyseisen sopimusehdon kohtuuttomuudesta, jolloin tällaiset vanhentumissäännöt saattavat järjestelmällisesti jättää kuluttajan ilman mahdollisuutta vaatia direktiivin vastaisten sopimusehtojen perusteella suoritettujen maksujen palauttamista.

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön perusteella ja tehokkuusperiaatteen toteutumisen kannalta olennaista arvioinnissa ei näin ollen ole muodollisesti sovellettavan vanhentumisajan pituus, vaan sen arviointi, onko kuluttajalla ollut mahdollisuus valmistella ja käyttää oikeussuojakeinoja tehokkaasti kansallisia menettelysääntöjä ja määräaikoja noudattamalla, huomioiden kansallisen sääntelyn nojalla määräytyvä vanhentumisajan alkamishetki.

Hovioikeus toteaa, että EU-oikeuden ja erityisesti tehokkuusperiaatteen valossa tarkasteltuna vanhentumislain 7 §:n 1 momentin 4 kohtaa sovellettaessa olennaista on arvioida sitä, milloin palautusvaatimuksen esittäjän voidaan katsoa tulleen tosiasiallisesti tietoiseksi tekemänsä suorituksen perusteettomuudesta ja tästä seuraavasta palautusvelvollisuudesta. Tätä puoltaa myös lain esityöt, joissa on todettu, että samalla kun vanhentumisaikaa on ehdotettu lyhennettäväksi (kymmenestä kolmeen vuoteen), vanhentumisen alkamisen lisäedellytykseksi asetetaan se, että vaatimuksen esittäjällä on tieto edun perusteettomuudesta sekä palautusvelvollisuudesta (HE 187/2002 vp, s. 50).

Käräjäoikeus on katsonut, että Kantajalla olisi tullut olla tieto suorituksen perusteettomuudesta jo jokaisen maksusuorituksen tekemisen aikana, ja mikäli vanhentuminen alkaisi vasta siitä sattumanvaraisesta hetkestä, jona luotonottaja ilmoittaisi tulleensa tietoiseksi perusteettomuudesta, johtaisi se vanhentumislain tavoitteiden vastaiseen tilanteeseen.

Hovioikeus toteaa, että nyt käsillä olevassa tilanteessa vanhentumisen alkamishetkeä on kuitenkin arvioitava toisin, kuin esimerkiksi virhemaksutilanteissa, jossa maksun perusteettomuuteen ei liity tulkintaa tai erimielisyyttä, vaan maksun virheellisyys on havaittavissa välittömästi tällaisen maksun tekemisen jälkeen. Nyt käsillä olevassa asiassa yhtiö on kiistänyt luottokustannuksia koskevien ehtojen kohtuuttomuuden ja vastustanut luottokustannusten palauttamista käräjäoikeudessa, hyväksyen kuitenkin luottokustannusten kohtuullistamisen 50 prosentin todellisen vuosikoron tasolle, mikäli saatavien ei katsottaisi vanhentuneen. Palautusvelvollisuus ei

näin ollen ole ollut sillä tavalla ilmeinen taikka riidaton, että Kantajan olisi tullut tästä tietää jo luottosopimuksen mukaisia maksuja tehdessään. Myös yleiset varallisuusoikeudelliset periaatteet puoltavat tulkintaa, jonka mukaan kuluttajan tulisi lähtökohtaisesti voida luottaa siihen, että hänen ja luotonantajan väliseen kuluttajaluottosopimukseen perustuvat maksut ovat lähtökohtaisesti lain mukaisia ja kohtuullisia.

Myöskään EU-tuomioistuimen ratkaisukäytännön ja tehokkuusperiaatteen valossa tulkittuna vanhentumisen ei ole perusteltua katsoa alkavan siitä, kun kukin maksusuoritus on tehty riippumatta siitä, onko kuluttajalla ollut tosiasiassa tietoa suorittamiensa maksujen perusteettomuudesta, sillä tällainen tulkinta olisi ristiriidassa EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön ja tehokkuusperiaatteen kanssa.

Enemmän selvityksen puuttuessa Kantajan voidaan tässä tapauksessa katsoa tulleen tietoiseksi mahdollisesta perusteettomuudesta viimeistään 3.10.2023, kun hän on esittänyt asiaa koskevan vaatimuksen yhtiölle ensimmäistä kertaa.

Hovioikeus vielä toteaa, että tilanteissa, joissa palautusvaatimuksen tekeminen on viivästynyt, sovelletaan vanhentumislain 7 §:n 2 momenttia, jonka nojalla 1 momentissa tarkoitetun velan vanhentuminen olisi joka tapauksessa katkaistava ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut edun palautuksen perustana olevasta tapahtumasta. Yhtiön ja Kantajan välinen kulutusluottosopimus on tehty 15.2.2015, joten Kantaja on katkaissut saatavansa vanhentumisen ennen kuin 10 vuotta on kulunut edunpalautuksen perusteen syntymisestä. Perusteettoman edun palautuskanteen nostamisen ja kuluttajaluottosopimuksen välillä ollut kahdeksan vuoden aika on näin ollen lain mukainen eikä sitä voida pitää yhtiön väittämällä tavalla kohtuuttomana.

Lopputulos

Edellä mainituilla perusteilla hovioikeus katsoo, että asiaan on sovellettava kolmen vuoden vanhentumisaikaa, joka on tässä asiassa alkanut kulua 3.10.2023. Tämän vuoksi Kantajan saatava ei ole miltään osin vanhentunut.

Luottokustannusten kohtuuttomuus

Kohtuuttomuusarviointi

Kantajan ja yhtiön välinen luottosopimus on tehty 15.2.2015. Tuolloin voimassa olleen ja asiaan sovellettavan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) mukaan, jos luoton määrä tai luottoraja on alle 2.000 euroa, luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko saa olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Luottosopimuksen tekemisen jälkeen säännöstä on muutettu useampaan kertaan ja korkokattoa on laskettu. Ratkaisussa KKO 2015:60 (kohta 62) on katsottu, että edellä mainitulla pakottavalla korkokattosäännöksellä on merkitystä arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta myös 2.000 euroa ylittävissä kuluttajaluotoissa.

Tässä asiassa Kantajan ja yhtiön välinen luottosopimus on koskenut jatkuvaa, toistaiseksi voimassa olevaa kuluttajaluottoa, jonka pääoman määrä on ollut enintään 2.000 euroa. Luottosopimuksen mukainen todellinen vuosikorko on ollut 163,9 prosenttia, eli se on ollut yli kolme kertaa suurempi kuin mikä edellä selostetussa alle 2.000 euron luottoihin sovellettavassa pakottavassa säännöksessä on asetettu korkokatoksi. Luottosopimuksen mukainen luoton enimmäismäärä 2.000 euroa on ollut hyvin lähellä korkokattosäännöksessä tarkoitetun luoton määrää. Koska kysymys on ollut lähtökohtaisesti heikommassa asemassa olevasta kuluttajasta ja elinkeinonharjoittajan laatimista vakioehdoista, luotonaikaista todellista vuosikorkoa siihen sisältyvine kuluineen ja siitä Kantajalle muodostunutta maksuvelvollisuutta on pidettävä tässä tapauksessa kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomana.

Kohtuuttomuuden seuraus

Sopimusehtodirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksesta kuitenkin seuraa, että ehdon kohtuuttomuutta ei voida arvioida direktiivin perusteella silloin, kun sopimusehto koskee pääkohteen määrittelyä ja sopimus on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa luottosopimuksen ehdot ovat olleet selkeitä ja ymmärrettäviä. Kohtuuttomuuden seuraukset tulevat näin ollen arvioitaviksi kuluttajansuojalain säännösten perusteella. Luottosopimuksen tekemisen aikaan voimassa olleen

kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n 1 momentin (1072/2000) mukaan, jos tässä laissa tarkoitetun sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olojen muuttuminen sekä muut seikat.

Saman luvun 2 §:n (1259/1994) mukaan, jos 1 §:ssä tarkoitettu sopimusehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on 1 §:ää sovellettaessa noudatettava tässä pykälässä säädettyjä rajoituksia. Jos ehto sopimusta tehtäessä vallinneissa olosuhteissa on ollut kohtuuton, ei ehdon kohtuuttomuutta myöhemmin arvioitaessa saa kuluttajan vahingoksi ottaa huomioon olosuhteiden muuttumista. Jos ehdon sovittelu tai sen jättäminen huomioon ottamatta koskee sellaista ehtoa, joka hyvän tavan vastaisesti johtaa osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavaan epätasapainoon kuluttajan vahingoksi, sopimusta ei voida sovitella muilta osin. Tällöin sopimus jää voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se sellaisenaan voi pysyä voimassa.

Näin ollen kuluttajansuojalaki mahdollistaa sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelun silloin, kun kysymys ei ole sopimusehtodirektiivin perusteella arvioitavasta kohtuuttomasta sopimusehdosta. Sopimusehtodirektiivissä omaksutun ankaran seuraamuksen tarkoituksena on kuitenkin estää elinkeinonharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja (KKO 2015:60, kohta 54).

Sopimusehtodirektiivin tavoitteet huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että yksin kuluttajansuojalain sovittelusäännöstä soveltamalla ei ole perusteltua antaa kuluttajalle heikompaa suojaa kuin sopimusehtodirektiivillä on annettu. Näin ollen tehokkaan kuluttajansuojan ja kuluttajien yhdenvertaisen kohtelun perusteella kohtuuton vakioehto on syytä jättää kuluttajansuojalain perusteella huomioon ottamatta myös silloin, kun sopimusehto on selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta siten seuraa, että kaikki luottokustannukset jätetään huomioon ottamatta, eikä asiassa siten ole perustetta sovitella luottokustannusten määrää.

Yhtiö on velvollinen palauttamaan Kantajalle tämän perusteettomasti maksamat kohtuuttomat luottokustannukset 11.234,85 euroa korkoineen haasteen tiedoksiantopäivästä 27.11.2023 lukien.

Oikeudenkäyntikulut

Yhtiö on hävinnyt asian, minkä vuoksi se on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n nojalla velvollinen korvaamaan kaikki Kantajan tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa korkoineen.

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Kantajan oikeudenkäyntikuluvaatimus on käräjäoikeudessa ollut 7.638,79 euroa. Oikeudenkäyntivaatimus on perustunut avustajan 20,25 tunnin työmäärään ja oikeudenkäyntimaksuun 530 euroa. Avustajan tuntiveloitus on ollut 285 euroa lukuun ottamatta 0,75 tuntia, jonka osalta tuntiveloitus on ollut 142,50 euroa. Yhtiö on paljoksunut avustajan laskua siltä osin kuin valmistautumiseen on käytetty aikaa enemmän kuin neljä tuntia ja siltä osin kuin tuntiveloitus ylittää 230 euroa.

Hovioikeus katsoo, että Kantajan avustajan laskusta ilmeneviä toimenpiteitä voidaan sinänsä pitää tarpeellisina asian hoitamiseksi. Hovioikeus kuitenkin pitää valmistautumiseen käytettyä aikaa asian laatuun ja laajuuteen nähden selvästi liiallisena.

Hovioikeus hyväksyy kohtuulliseksi valmistautumiseen käytetyksi ajaksi ennen pääkäsittelypäivää 10 tuntia ja hyväksyy tuntiveloitukseksi kaikilta osin 285 euroa. Näin ollen Kantajan tarpeellisista toimenpiteistä johtuvina kohtuullisina oikeudenkäyntikuluina voidaan käräjäoikeuden osalta pitää 5.090,36 euroa.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Kantajan oikeudenkäyntikuluvaatimus on hovioikeudessa ollut 2.756,05 euroa. Oikeudenkäyntivaatimus on perustunut avustajan kuuden tunnin työmäärään ja oikeudenkäyntimaksuun 610 euroa. Avustajan tuntiveloitus on ollut 285 euroa. Yhtiö on paljoksunut avustajan laskua siltä osin kuin ajankäyttö on ylittänyt 2,5 tuntia ja siltä osin kuin tuntiveloitus ylittää 230 euroa.

Hovioikeus katsoo, että Kantajan oikeudenkäyntikuluvaatimus johtuu tarpeellisista toimenpiteistä ja on myös tuntiveloituksen osalta määrältään kohtuullinen.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomiota muutetaan.

Vastaaja Oy velvoitetaan suorittamaan Kantajalle käräjäoikeuden tuomitseman 383,94 euron asemesta 11.234,85 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa 27.11.2023 lukien.

Vastaaja Oy velvoitetaan suorittamaan Kantajalle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 5.090,36 euroa ja hovioikeudessa 2.756,05 euroa. Korvauksille on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Lähde: Edilex uutiset 5.3.2026, toim. Jani Surakka.

KKO 25.3.2026, L v. OPR-Finance Oy, S 2023/520 Nro 275.

Vahvistuskanne – 2 500 euron ja 9 900 euron vakuudettomat kertaluotot – Kysymys toimituspalkkioehtojen kohtuuttomuudesta – 280 euron ja 360 euron toimituspalkkiot kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuttomia – Oikeudenkäyntikulujen osalta ei syytä poiketa OK 21 luvun 3 §:n 1 momentin pääsäännöstä, jonka nojalla kantaja myös vapautettiin alempien oikeusasteiden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta.

Itä-Suomen HO, tuomio 23.8.2023 nro 442

Velkasuhteeseen perustuva saatava

Muutoksenhaku korkeimmassa oikeudessa

Valituslupa on myönnetty 20.8.2025 oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla rajoitettuna kysymykseen toimituspalkkioehtojen kohtuuttomuudesta. Muilta osin kysymys valitusluvan myöntämisestä on siirretty ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä.

L on valituksessaan vaatinut, että hovioikeuden tuomio kumotaan ja toimituspalkkioita koskevat ehdot todetaan pätemättömiksi ja kaikki näiden ehtojen mukaisesti maksetut määrät palautetaan tai hyvitetään hänelle. Lisäksi L on vaatinut, että OPR-Finance Oy (jäljempänä OPR) velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa, hovioikeudessa ja Korkeimmassa oikeudessa korkoineen.

OPR on vastauksessaan vaatinut, että valitus hylätään ja L velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut Korkeimmassa oikeudessa korkoineen.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Valituslupaa koskeva ratkaisu

L on vaatinut, että Korkein oikeus esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön hakemuksessa yksilöidystä unionin oikeuden säännösten tulkintaa koskevasta kysymyksestä. Korkein oikeus katsoo, että ennakkoratkaisupyynnön tekeminen ei ole tarpeen, koska se, miten unionin oikeutta on tulkittava, on niin ilmeistä, ettei tästä ole mitään perusteltua epäilystä.

Valituslupaa ei myönnetä siltä osin kuin kysymys valitusluvan myöntämisestä on siirretty ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä.

Pääasiaratkaisun perustelut

Tausta ja kysymyksenasettelu

1. L on tehnyt OPR:n kanssa 6.7.2016 kuluttajaluottosopimuksen 2 500 euron suuruisesta vakuudettomasta kertaluotosta. Luottosopimuksen mukaan luotolle on peritty 24,9 prosentin suuruisen kiinteän vuosikoron lisäksi 280 euron suuruinen toimituspalkkio, joka yleisten lainaehtojen mukaan veloitetaan ensimmäisissä maksuerissä. L on 19.1.2017 tehnyt OPR:n kanssa uuden sopimuksen 9 900 euron suuruisesta vakuudettomasta kertaluotosta. Luottosopimuksen mukaan luotolle peritään 24,9 prosentin suuruisen kiinteän vuosikoron lisäksi 360 euron suuruinen toimituspalkkio, joka yleisten lainaehtojen mukaan veloitetaan ensimmäisissä maksuerissä. Koska lainaehtojen mukaan velallisella voi kerrallaan olla vain yksi kysymyksessä oleva kertaluotto, jälkimmäisen luoton kokonaismäärästä on kohdistettu 2 331,61 euroa L:n tuolloin maksamatta olevalle aiemmalle luotolle ja jäljelle jäävä osuus 7 568,39 euroa on maksettu L:n tilille.

2. L ei ole maksanut luottoa takaisin sen ehtojen mukaisesti, ja OPR on vaatinut saataviaan kanteella. Korkeimmassa oikeudessa on kysymys siitä, onko L:llä velvollisuutta maksaa OPR:lle luottojen toimituspalkkiot.

Sovellettava sääntely ja arvioinnin lähtökohdat

3. Korkein oikeus toteaa, että kysymyksessä oleviin luottosopimuksiin ei myönnettyjen luottojen määrät huomioon ottaen sovelleta

niiden tekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) säännöksiä luoton todellista vuosikorkoa koskevasta katosta, eikä niihin kuluttajansuojalain muuttamisesta annettujen lakien siirtymäsäännökset huomioon ottaen sovelleta myöskään myöhemmin voimaan tulleita kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n säännöksiä luottokustannusten enimmäismäärästä. OPR:n oikeutta toimituspalkkioihin on näin ollen arvioitava yksinomaan kuluttajansuojalain 4 luvun sopimuksen kohtuullistamista koskevan sääntelyn perusteella.

4. Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n (jota tässä asiassa sovelletaan sellaisena kuin se on laeissa 1259/1994 ja 1072/2000) kuluttajasopimuksen kohtuullistamista koskevan yleissäännön mukaan jos sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta.

5. Kuluttajansuojalain 4 luvun 2 §:ssä on vakioehtoja koskevia kuluttajaa suojaavia erityissäännöksiä, joita on noudatettava luvun 1 §:ää sovellettaessa. Voimassa olevassa 2 §:ssä (596/2019) säädetään muun muassa, että kohtuuton sopimusehto, joka on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on jätettävä huomioon ottamatta. Säännös merkitsee, että tällaista ehtoa ei voida sovitella sitä muuttamalla. Nyt kysymyksessä olevaan luottosopimukseen sovelletaan kuitenkin tämän asemesta aiempaa lakia (1259/1994), jossa ei säädetty vastaavasta rajoituksesta.

6. Kuluttajansuojalain 4 luvun säännöksillä on osaltaan pantu täytäntöön kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi). Direktiivi on niin sanottu vähimmäisdirektiivi, joka sallii kansallisesti tiukemman sääntelyn kuluttajan eduksi.

7. Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Unionin tuomioistuin on katsonut jo säännöksen sanamuodon perusteella, että kansallisten tuomioistuinten on jätettävä kohtuuton sopimusehto soveltamatta eikä tuomioistuimilla ole toimivaltaa muuttaa ehdon sisältöä. Sikäli kuin tässä asiassa on kysymys sopimusehtodirektiivissä edellytetystä kohtuuttomuusarvioinnista, sovellettavaa kansallista lakia on asiassa tulkittava ja sovellettava direktiivin mukaisesti eli siten, että kohtuuton ehto on jätettävä kokonaan huomiotta, vaikka kansallisten säännösten mukaan ehtoa voidaan myös sovitella sitä muuttamalla. (Ks. KKO 2025:49, kohta 9 ja siinä viitatut ratkaisut.) Näin ollen asiassa on tarpeen ensin arvioida, kuuluuko toimituspalkkioehtojen kohtuuttomuusarviointi sopimusehtodirektiivissä edellytetyn kohtuuttomuusarvioinnin alaan vai ei. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö on huomioitava myös muutoin kohtuuttomuusarviointia suoritettaessa.

8. Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdasta seuraa, että direktiivin mukainen kohtuuttomuusarviointi ei koske sopimuksen pääkohteen määrittelyä eikä hinnan tai korvauksen ja vastineena toimitettavien palvelujen ja tavaroiden välistä niin sanottua hinta-laatusuhdetta, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään vakiintuneesti katsonut, että sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava suppeasti, koska siinä säädetään poikkeuksesta kohtuuttomien ehtojen sisällölliseen valvontajärjestelmään. (Ks. KKO 2025:49, kohdat 10–11 ja niissä viitattu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö.)

9. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2025:49 unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön viitaten katsonut, että käsillä olevan kaltaista toimituspalkkioehtoa ei ole pidettävä sopimuksen pääkohdetta koskevana ehtona (kohdat 12 ja 17 ja niissä viitattu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö).

10. Niin sanottuun hinta-laatusuhteeseen kohdistuvaa kohtuuttomuusarviointia koskevan poikkeuksen osalta unionin tuomioistuin on katsonut, että ehdot, jotka koskevat kuluttajan luotonantajalle tekemää vastasuoritusta tai jotka vaikuttavat luoton todelliseen hintaan, joka kuluttajan on maksettava luotonantajalle, eivät lähtökohtaisesti jää direktiivin edellyttämän kohtuuttomuusarvioinnin ulkopuolelle lukuun ottamatta kysymystä siitä, onko sopimuksessa määrätty vastasuorituksen määrä tai hinta asianmukaisessa suhteessa luotonantajan vastineena suorittamaan palveluun. Unionin tuomioistuin on korostanut, että vaikka kansallinen tuomioistuin katsoisi, että ehto on tosiasiallisesti riitautettu hinnan tai korvauksen asianmukaisuuden osalta suhteessa vastikkeena suoritettuihin palveluihin, ehdon kohtuuttomuutta on joka tapauksessa arvioitava, jos ehtoa ei ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. (Ks. KKO 2025:49, kohdat 13–14 ja niissä viitattu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö.)

11. Kirjallisesti laaditun ehdon selkeyttä ja ymmärrettävyyttä koskevan vaatimuksen sisältävää direktiivin 5 artiklaa sovelletaan myös silloin, kun sopimusehto kuuluu direktiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan. Mainittujen artikloiden vaatimuksia ehdon selkeydestä ja ymmärrettävyydestä on puolestaan tulkittu laajasti. Unionin tuomioistuin on katsonut, ettei sopimusehdon avoimuus tarkoita yksinomaan sopimusehdon kieliopillista ymmärrettävyyttä, vaan tämän lisäksi kuluttajalla on oltava mahdollisuus täsmällisten ja ymmärrettävien perusteiden nojalla arvioida, minkälaisia taloudellisia seurauksia siitä hänelle aiheutuu. Tuomioistuin on tältä osin luottosopimuksen toimituspalkkiota ja eräitä muita kuluja koskevassa ratkaisussaan todennut, että luotonantajan ei ole sopimuksessa yksilöitävä kaikkien niiden palvelujen luonnetta, jotka suoritetaan tietyissä sopimusehdoissa vahvistettujen kulujen tai palkkioiden vastikkeena. Tästä huolimatta niiden palvelujen luonteen, jotka tosiasiallisesti suoritetaan, on yhtäältä oltava kohtuudella ymmärrettävissä tai johdettavissa sopimuksesta, kun sitä tarkastellaan kokonaisuutena, ja toisaalta kuluttajalla on oltava mahdollisuus varmistua siitä, etteivät erilaiset maksut tai palvelut, joista ne suoritetaan, ole päällekkäisiä. Tämä tarkastelu on suoritettava kaikkien merkityksellisten tosiseikkojen kannalta. (Ks. KKO 2025:49, kohdat 14–15 ja niissä viitattu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö.)

12. Unionin tuomioistuin on myös todennut, että lainan toimituspalkkioehto on sopimusehtodirektiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla omiaan aiheuttamaan kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille vastoin lojaliteettiperiaatetta silloin, kun rahalaitos ei osoita, että toimituspalkkio vastaa tosiasiallisesti suoritettuja palveluja ja sille aiheutuneita kuluja (KKO 2025:49, kohta 16 ja siinä viitattu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö).

Korkeimman oikeuden arviointi

13. Korkein oikeus pitää selvitettynä, että OPR on tarjonnut ainakin jonkinlaisen vastasuorituksen toimituspalkkioihin nähden. Korkein oikeus katsoo, että kysymys on palvelujen hinta-laatusuhteen arvioimisesta, joka ei kuulu sopimusehtodirektiivin edellyttämän kohtuuttomuusarvioinnin piiriin, mikäli ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

14. Korkein oikeus toteaa, että toimituspalkkioiden euromäärät ovat ilmenneet selvästi luottosopimuksista ja toimituspalkkioiden maksuajankohdat puolestaan erikseen toimitetuista lainojen yleisistä ehdoista. OPR:n esittämin tavoin myös palkkion nimestä on voinut sinänsä päätellä, mitä palkkioilla on ollut tarkoitus kattaa.

15. Edelleen Korkein oikeus toteaa, että luoton myöntämiseen liittyvistä toimista, kuten kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:ssä edellytetystä kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnista, aiheutuu luotonantajalle väistämättä jonkinlaisia kustannuksia, eikä estettä ole sinänsä sille, että näitä peritään muun kuin luoton koron muodossa. Ottaen kuitenkin huomioon yhtäältä toimituspalkkioiden sisällöstä luottosopimuksessa annettujen tietojen vähäisyys sekä toisaalta toimituspalkkioiden suuruus luottojen määriin ja luottotuotteen muihin ominaisuuksiin nähden Korkein oikeus katsoo, ettei tosiasiallisesti suoritettujen palvelujen luonne ole ollut kohtuudella ymmärrettävissä tai johdettavissa sopimuksista niitä kokonaisuutena tarkastellen. L:llä ei ole myöskään ollut mahdollisuutta varmistua siitä, etteivät erilaiset maksut tai palvelut, joista ne suoritetaan, ole päällekkäisiä. Näin ollen Korkein oikeus katsoo, ettei sopimusehtodirektiivissä tarkoitettu avoimuusvaatimus, siten kuin sitä on unionin oikeuden mukaan tulkittava, ole toimituspalkkioehtojen osalta täyttynyt. Ehtojen kohtuuttomuutta on siten arvioitava direktiivin edellyttämällä tavalla.

16. Arvioitaessa sopimusehtojen kohtuuttomuutta edellä selostetun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa keskeistä puolestaan on, onko luotonantaja kyennyt osoittamaan, että toimituspalkkiot ovat vastanneet tosiasiallisesti suoritettuja palveluja ja luotonantajalle aiheutuneita kuluja.

17. OPR:n mukaan toimituspalkkio on perustunut muun ohella osoite- ja luottotietojen tarkistamisesta, luottokelpoisuuden arvioinnista sekä luoton maksatuksesta ja muista luottohakemuksen käsittelyprosessin mukaisista toimista aiheutuneisiin todellisiin kuluihin. OPR on esittänyt myös kirjallista selvitystä suorittamistaan toimista ja viitannut ennen luottopäätöksiä tehtyihin manuaalisiin tarkastuksiin.

18. Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon, että kyse on ollut 2 500 euron ja 9 900 euron suuruisista vakuudettomista kertaluotoista eli luotoista, joihin ei ole liittynyt esimerkiksi vakuuden arviointiin ja sen hallintaan liittyviä toimenpiteitä. Luotonmyöntöprosessi on ollut Korkeimmalle oikeudelle

esitetyn selvityksen mukaan pääosin koneellinen, eikä manuaalisten tarkastusten tarkemmasta sisällöstä ole esitetty selvitystä. Erityisesti näihin seikkoihin nähden Korkein oikeus katsoo, että OPR ei ole kyennyt osoittamaan, että 280 euron ja 360 euron suuruiset toimituspalkkiot olisivat vastanneet tosiasiallisesti suoritettuja palveluja ja sille aiheutuneita kuluja.

19. Korkein oikeus toteaa, ettei ratkaisevaa merkitystä ole myöskään sillä, olisivatko toimituspalkkiot jääneet koko laina-ajalle jaksotettuna alhaisemmaksi kuin määrä, jota tällaiset luottokustannukset eivät nykyisin voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n mukaan saa ylittää.

20. Näillä perusteilla Korkein oikeus katsoo, että toimituspalkkioehdot ovat olleet kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomia. Kun kysymys on sopimusehtodirektiivissä edellytetystä kohtuuttomuusarvioinnista, toimituspalkkioehdot on jätettävä kokonaan huomioon ottamatta. OPR:llä ei siten ole oikeutta saada suoritusta toimituspalkkioehtojen perusteella. Ottaen huomioon, että L on maksanut molempien luottojen toimituspalkkiot jo luottojen ensimmäisissä maksuerissä, ja kun vähennystä ei asian tässä vaiheessa voida kohdistaa muuhun erään, toimituspalkkioiden määrä on vähennettävä OPR:n vaatimasta pääomasta eli 7 660,59 eurosta. Näin ollen pääomaa jää suoritettavaksi 7 020,59 euroa.

Oikeudenkäyntikulut

21. L:n valitus hyväksytään siltä osin kuin se koskee toimituspalkkioita, minkä merkitystä asiassa ei voida pitää vähäisenä. Muilta osin valituslupaa ei ole myönnetty. Korkein oikeus katsoo, ettei asiassa ole tällöin syytä poiketa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin pääsäännöstä, jonka mukaan asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa Korkeimmassa oikeudessa vahinkonaan. Sama koskee oikeudenkäyntikuluja käräjä- ja hovioikeudessa.

Tuomiolauselma

Muutokset hovioikeuden tuomioon:

L:n velvollisuus suorittaa pääomaa OPR-Finance Oy:lle alennetaan käräjäoikeuden tuomitseman 7 660,59 euron asemesta 7 020,59 euroon, mille määrälle on maksettava käräjäoikeuden tuomitsemaa viivästyskorkoa.

L vapautetaan velvollisuudesta korvata OPR-Finance Oy:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa. Muilta osin hovioikeuden tuomiota ei muuteta.

L:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

OPR-Finance Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimus Korkeimmassa oikeudessa hylätään.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Ari Kantor, Kirsti Uusitalo, Timo Ojala, Pekka Pulkkinen, Kaarlo Hakamies, Elina Elo

Lähde: Korkein oikeus.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 26.3.2026 S 17/2025/192 1046 8907

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Vastaajan takaisinsaantihakemus oli laitettu vireille käräjäoikeudessa sen jälkeen, kun yhtiö oli jo suostunut hyvittämään luottokustannukset vastaajan vaatimalla tavalla – Kysymys tarpeettoman oikeudenkäynnin aiheuttamisesta – Asiamiehen rinnakkainen kuluvastuu.

Kymenlaakson käräjäoikeus 24.1.2025 nro 1024 2972

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Valitukset

Kantaja Oy (jäljempänä yhtiö) on vaatinut, että Vastaaja velvoitetaan yhteisvastuullisesti asiamiehensä VT:n kanssa korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 1.667,50 eurolla korkoineen. Lisäksi yhtiö on vaatinut, että Vastaaja velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 2.795 eurolla korkoineen.

Käräjäoikeus on arvioinut oikeudenkäyntikuluja koskevaa korvausvelvollisuutta väärin. Yhtiö on ennen Vastaajan vireille laittamaa takaisinsaantihakemusta tehnyt Vastaajalle sovintoehdotuksen, jonka tämä on hylännyt. Vastaaja on tämän jälkeen käräjäoikeudelle jättämässään takaisinsaantihakemuksessa vaatinut asian ratkaisemista käytännössä yhtiön sovintoehdotuksen mukaisesti oikeudenkäyntikuluja lukuun ottamatta.

Vastaajaa on avustanut asiassa asiamies, jolla on ollut laaja kokemus vastaavista kulutusluottoja koskevista asioista ja jonka avustuksella hänen on tullut ymmärtää, ettei takaisinsaantiprosessi johda yhtiön tekemää sovintoehdotusta olennaisesti parempaan lopputulokseen. Vastaaja on tarpeettoman oikeudenkäynnin aiheuttajana velvollinen yhdessä asiamiehensä kanssa korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut. Asiassa ei ole perusteita määrätä, että kumpikin asianosainen pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Vastaaja on vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 4.455,01 eurolla ja hovioikeudessa 2.577,21 eurolla korkoineen.

Käräjäoikeus on arvioinut oikeudenkäyntikuluja koskevaa korvausvelvollisuutta väärin. Vastaaja ei ole aloittanut tarpeetonta oikeudenkäyntiä. Takaisinsaannin hakeminen ei ole uuden oikeudenkäynnin aloittamista vaan kantajan aloittaman oikeudenkäynnin jatkamista. Vastaaja on voittanut asian, minkä vuoksi yhtiön tulee korvata hänen oikeudenkäyntikulunsa.

Vastaukset

Yhtiö on vastustanut muutosvaatimusta.

Vastaajan aloittama takaisinsaantiprosessi on ollut yhtiön tekemä sovintotarjous huomioon ottaen tarpeeton. Asia olisi täytäntöönpanon osaltakin järjestynyt Vastaajan vaatimalla tavalla ilman takaisinsaantiprosessia. Täytäntöönpano ulosotossa olisi muutettu yhtiön sovintotarjouksen mukaiseksi. Muilta osin yhtiö on toistanut omassa valituksessaan esittämänsä perusteet.

Vastaaja ja VT ovat kohdaltaan vastustaneet muutosvaatimusta. VT lisäksi vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa 1.430,70 eurolla korkoineen.

Yhtiö on ennen takaisinsaantihakemusta ehdottanut, että se hyvittäisi Vastaajalle tämän liikaa maksamat korot. Yhtiö ei ole kuitenkaan edes ehdottanut, että se korvaisi Vastaajan oikeudenkäyntikuluja. Vastaaja ei ole takaisinsaantihakemuksellaan aloittanut tarpeetonta oikeudenkäyntiä. Vastaajalla on ollut oikeus käyttää takaisinsaantia muutoksenhakukeinona kysymättä siihen vastapuolen suostumusta.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Kymenlaakson käräjäoikeus on 8.7.2019 antamallaan yksipuolisella tuomiolla velvoittanut Vastaajan suorittamaan yhtiölle pääomaa 56,50 euroa (kannekohta 1), pääomaa 904 euroa (kannekohta 2), pääomaa 1.086,10 euroa (kannekohta 3) ja oikeudenkäyntikuluja 175 euroa (kannekohta 5). Pääomille on tuomittu maksettavaksi korkolain 4 §:n 2 momentin nojalla 102 prosentin korkoa. Yksipuolinen tuomio on annettu, koska Vastaaja ei ole vastannut kanteeseen määräajassa. Käräjäoikeus on perintäkulujen (kannekohta 4) osalta antanut tuomion, jossa se on leikannut niiden määrän vaaditusta 186 eurosta 45 euroon.

Vastaaja on 6.11.2024 hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon. Vastaaja on vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä kohtien 1 ja 2 osalta kokonaisuudessaan sekä kohdan 3 osalta 1.025,41 euroa ylittäviltä osin. Kohdat 4 ja 5 eivät ole olleet takaisinsaannin kohteena. Yhtiöllä ei ole oikeutta kohtuuttomiin luottokustannuksiin, minkä vuoksi kaikki Vastaajan suoritukset tulee kohdistaa luoton pääomaan. Lisäksi Vastaaja on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista korkoineen.

Yhtiö on 1.11.2024 eli jo ennen takaisinsaantihakemuksen vireille tuloa esittänyt sovintotarjouksen, jonka mukaan yhtiö on ollut valmis sopimaan asian Vastaajan takaisinsaantihakemuksessa esittämien vaatimusten mukaisesti. Sovintotarjouksen mukaan kumpikin osapuoli pitäisi oikeudenkäyntikulunsa omana vahinkonaan. Vastaaja on hylännyt sovintotarjouksen ja hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon.

Yhtiö on takaisinsaantihakemukseen vastatessaan hyväksynyt Vastaajan vaatimukset lukuun ottamatta oikeudenkäyntikuluja. Yhtiö on vaatinut, että Vastaaja ja hänen asiamiehensä velvoitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut korkoineen.

Käräjäoikeus on kumonnut kyseessä olevan yksipuolisen tuomion kanteen kohtien 1 ja 2 osalta kokonaisuudessaan ja kanteen kohdan 3 osalta 1.025,41 euroa ylittäviltä osin. Alkuperäinen ratkaisu on jäänyt voimaan kohtien 4 ja 5 osalta. Käräjäoikeus on katsonut, että yhtiö on hyväksymällä takaisinsaantihakemuksen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla hävinnyt asian. Vastaaja on puolestaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n tarkoittamalla tavalla aiheuttanut tarpeettoman oikeudenkäynnin, koska yhtiön esittämä sovintotarjous huomioon ottaen asia olisi järjestynyt Vastaajan vaatimalla tavalla ilman takaisinsaannin hakemista. Käräjäoikeus on määrännyt asianosaiset pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan sekä hylännyt Vastaajan asiamieheen kohdistetun kuluvaatimuksen.

Hovioikeudessa on kysymys oikeudenkäyntikulujen korvausvastuun jakautumisesta osapuolten välillä käräjäoikeudessa. Lisäksi kysymys on Vastaajan asiamiehen oikeudenkäyntikuluvastuusta.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Oikeudenkäyntikuluvelvollisuus asianosaisten kesken

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Saman luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Hovioikeus toteaa, että takaisinsaanti on erityinen muutoksenhakukeino yksipuolista tuomiota vastaan. Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista eli takaisinsaantioikeudenkäynti on aikaisemman prosessin jatkoa. Hovioikeuskäytännössä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta on takaisinsaantiasiassa arvioitu sen mukaisesti, mitä asiassa on tapahtunut ja mikä on ollut koko asian lopputulos (esim. Itä-Suomen hovioikeus 1.10.2025 nro 1035 3860, Helsingin hovioikeus 19.11.2025 nro 1039 1201 ja Rovaniemen hovioikeus 8.12.2025 nro 1041 5111).

Edellä lausuttuun nähden hovioikeus katsoo, että myös tässä asiassa oikeudenkäyntikuluvastuun jakautumista tulee arvioida sen mukaisesti, mikä on ollut koko asian lopputulos takaisinsaantiprosessin jälkeen. Asiassa voittaminen ja häviäminen sekä oikeudenkäyntikuluvastuun jakautuminen eivät siten määräydy pelkästään takaisinsaannin lopputuloksen perusteella.

Vastaaja on edellä kerrotulla tavalla hävinnyt asian pääoman, oikeudenkäyntikulujen ja osittain perintäkulujen osalta. Yhtiö on hävinnyt asian luottokustannusten ja osittain perintäkulujen osalta. Näin ollen asianosaiset ovat vuoroin voittaneet ja hävinneet vaatimuksia. Hovioikeus katsoo toisin kuin käräjäoikeus, ettei yhtiö ole hävinnyt asiassa, vaan kysymyksessä on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitettu osavoittotilanne. Mainitun säännöksen mukaan pääsääntö on se, että asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle.

Asiassa on seuraavaksi ratkaistava, onko olemassa perusteita poiketa edellä mainitun säännöksen mukaisesta oikeudenkäyntikulujen kuittaamisen pääsäännöstä.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan, jos voittanut asianosainen on aloittanut oikeudenkäynnin ilman, että vastapuoli on antanut siihen aihetta, taikka muutoin tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut tarpeettoman oikeudenkäynnin, hän on velvollinen korvaamaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut, jollei asiassa ilmenneisiin seikkoihin nähden ole aihetta määrätä, että kumpikin asianosainen saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Lain esitöiden (HE 191/1993 vp s.12 ja 13) mukaan oikeudenkäynnin aloittamisesta ilman vastapuolen antamaa aihetta saattaa olla kysymys esimerkiksi silloin, kun asia olisi järjestynyt ilman oikeudenkäyntiäkin kantajan haluamalla tavalla. Pääsäännön mukaan voittanut asianosainen tulisi sen lisäksi, että hän saisi pitää omat oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, velvoittaa osaksi tai kokonaan korvaamaan myös vastapuolensa kulut.

Momentin korvausvelvollisuutta koskeva säännös ei ole kuitenkaan ehdoton. Momentin mukaan kumpikin asianosainen on kuitenkin määrättävä pitämään kulunsa vahinkonaan, jos siihen on aihetta asiassa ilmenneisiin seikkoihin nähden. Tällöin on otettava huomioon myös hävinneen asianosaisen menettely. Kulut voitaisiin kuitata esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, että hävinnyt asianosainen, joka jo ennen oikeudenkäyntiä on tarjoutunut suorittamaan sittemmin tuomituksi tulleen määrän, oikeudenkäynnin aikana peruuttaa tarjouksensa ja kiistää kanteen kokonaisuudessaan.

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että pykälää voidaan soveltaa myös sellaisissa tilanteissa, joissa vain tietty osa oikeudenkäynnistä katsotaan tarpeettomaksi (Antti Jokela: Oikeudenkäyntikulut ja maksuton oikeusapu, 2019, s. 152).

Yhtiö on ennen takaisinsaantihakemuksen vireille tuloa ollut valmis sopimaan asian Vastaajan vaatimalla tavalla lukuun ottamatta oikeudenkäyntikuluja. Yhtiön suhtautuminen Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimukseen

on ollut perusteltu, koska Vastaaja olisi saavuttanut suostumalla sovintoon ainoastaan saman osavoiton kuin nyt takaisinsaantiasiassa annetulla tuomiolla. Vastaaja ei ole väittänyt, ettei yhtiön sovintotarjous olisi ollut todellinen. Sitä, että takaisinsaannin hakemiselle ei olisi ollut tarvetta tukee myös se, että yhtiö on käräjäoikeudelle takaisinsaantihakemuksen johdosta antamassaan lausumassa hyväksynyt Vastaajan takaisinsaantihakemuksen oikeudenkäyntikuluja lukuun ottamatta. Näin ollen ja asian lopputulokseen nähden hovioikeus katsoo kuten käräjäoikeus, että asia olisi järjestynyt Vastaajan vaatimalla tavalla ilman takaisinsaannin hakemista. Vastaaja on hakemalla takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon jatkanut oikeudenkäyntiä tarpeettomasti. Asiassa ei ole tullut esille, että yhtiö olisi takaisinsaantiasiassa menetellyt siten moitittavasti, että asiassa olisi perusteita määrätä asianosaiset pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Tämän vuoksi Vastaaja on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentin nojalla pääasian osavoittotilanteesta huolimatta velvollinen korvaamaan yhtiön arvonlisäverottomat oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa kokonaisuudessaan.

Vastaajalla ei ole ollut huomautettavaa yhtiön oikeudenkäyntikulujen määrästä. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan oikeudenkäyntikulujen korvaukselle on määrättävä vuotuista viivästyskorkoa siitä lähtien kun kuukausi on kulunut korvauksen tuomitsemispäivästä.

Asiamiehen kuluvastuu

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:n asianosaisen edustaja, asiamies tai avustaja, joka 4 tai 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla tahallisesti tai huolimattomuudesta on aiheuttanut toiselle asianosaiselle tässä luvussa tarkoitettuja oikeudenkäyntikuluja, voidaan velvoittaa, sen jälkeen kun hänelle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi, yhteisvastuullisesti asianosaisen kanssa korvaamaan kyseiset kulut.

Lainkohdan esitöiden (HE 191/1993 vp s. 15) mukaan asiamiehen ja avustajan kulukorvausvastuuta on sovellettava tietyllä varovaisuudella. Asiamiehen kulukorvausvastuu vastapuolta kohtaan tulee rajoittaa vain sellaisiin tilanteisiin, joissa asiamies on toiminut tietoisesti asianosaiselle kuuluvien oikeudenkäyntivelvollisuuksien vastaisesti taikka joissa velvollisuuden rikkominen on johtunut huolimattomuudesta.

Oikeuskäytännössä kynnys tuomita asiamiehiä kuluvastuuseen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:n nojalla on ollut korkealla. Pelkästään virheelliseksi osoittautunut laintulkinta tai erehtyminen oikeudellisissa kysymyksissä ei yleensä aiheuta asiamiehen kuluvastuuta. Kulusanktion rajoitettuja ainoastaan poikkeuksellinen käyttö on perusteltua, jotta asianosaisten pääsyä oikeuteen ei epäselvissä tai tulkinnanvaraisissa tapauksissa tai muuttuneissa olosuhteissa estettäisi. Asiamiehen tehtävänä ja velvollisuutena on valvoa ja ajaa päämiehensä etua eikä henkilökohtaisen kuluvastuun pelko saa muodostua tosiasialliseksi esteeksi päämiehen oikeuksien edistämiselle. Kuluvastuu voi syntyä, jos asiamiehen oikeudellinen arvio on ilmeisen virheellinen. Kysymys voi olla esimerkiksi kustannuksista, joita toiselle asianosaiselle aiheutetaan nostamalla perusteeton kanne tai pitkittämällä oikeudenkäyntiä, kuten esittämällä aiheettomia väitteitä. (KKO 2001:65, 2003:46 ja 2005:9)

Vastaajan takaisinsaantihakemus on laitettu vireille käräjäoikeudessa sen jälkeen, kun yhtiö on jo suostunut hyvittämään Vastaajalle luottokustannukset tämän vaatimalla tavalla. Vastaajan asiamies VT on takaisinsaantihakemuksen laatiessaan ollut tietoinen siitä, että Vastaaja on pääasian osalta saanut jo kaiken vaatimansa. Tähän nähden takaisinsaantihakemuksen vireille laittamiselle ei ole ollut tarvetta. Takaisinsaantihakemuksella on siten tosiasiassa pyritty samaan yhtiöltä oikeudenkäyntikulujen korvaus, jota yhtiö ei ole vapaaehtoisesti maksanut. Kuten edellä on todettu, yhtiön suhtautuminen Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimukseen on ollut perusteltu, koska Vastaaja olisi saavuttanut suostumalla sovintoon ainoastaan saman osavoiton kuin nyt takaisinsaantiasiassa annetulla tuomiolla. Tällaisessa tilanteessa VT:n olisi Vastaajan asiamiehenä ja vastaavia asioita hoitaneena lakimiehenä tullut erityisellä huolellisuudella arvioida takaisinsaannin hakemisen mielekkyyttä ja tarpeellisuutta Vastaajalle aiheutuvan kuluriskin vuoksi.

Hovioikeus katsoo, että Vastaajan asiamies VT on ainakin huolimattomuudesta aiheuttanut yhtiölle oikeudenkäyntikuluja laittamalla vireille tarpeettoman takaisinsaantihakemuksen, johon yhtiön on ollut välttämätöntä vastata. VT on velvollinen yhteisvastuullisesti Vastaajan kanssa korvaamaan kyseiset kulut yhtiölle.

VT:lla ei ole ollut huomautettavaa yhtiön oikeudenkäyntikulujen määrästä.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Yhtiö on voittanut muutoksenhakunsa hovioikeudessa. Vastaaja on puolestaan hävinnyt oman muutoksenhakunsa, joten hän on

oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n 1 momentin nojalla velvollinen korvaamaan yhtiön hovioikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Vastaajalla ei ole ollut huomautettavaa yhtiön oikeudenkäyntikulujen määrästä.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskevilta osin.

Vastaaja velvoitetaan yhteisvastuullisesti varatuomari VT:n kanssa suorittamaan Kantaja Oy:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 1.677,50 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Vastaaja velvoitetaan suorittamaan Kantaja Oy:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 2.795 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Lähde: Edilex uutiset 27.3.2026, toim. Jani Surakka.

TURUN HOVIOIKEUS 31.3.2026
S 18/2025/227 1040 0861

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Pirkanmaan käräjäoikeus 16.12.2024 nro 1023 4741

Velkakirjaan perustuva saatava

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa korkoineen.

Perusteinaan Vastaaja on lausunut, että kysymyksessä ei ollut osavoitto. Hän oli voittanut asian ainoan riitaisen seikan eli korkojen kohtuuttomuutta koskevan asian, minkä vuoksi Kantaja Oy:n luottokustannuksia koskeva vaatimus oli hylätty. Korkojen ja muiden luottokustannusten lainvastaisuuden vuoksi kaikki suoritukset piti kohdistaa pääomaan. Takaisinsaantihakemuksen vuoksi pääoman määrä oli muuttunut noin 4.800 eurosta 907,19 euroksi. Tällaisessa tilanteessa kuluttajan jättäminen vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan on tosiasiallinen este oikeusturvalle ja vastoin Euroopan unionin oikeuden tehokkaan kuluttajansuojan vaatimusta. Käräjäoikeus ei ollut ottanut huomioon kuluttajan heikompaa asemaa.

Vastaus

Kantaja Oy on vaatinut, että valitus hylätään ja että Vastaaja velvoitetaan korvaamaan Kantaja Oy:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen.

Perusteinaan Kantaja Oy on lausunut, että kysymys on osavoittotilanteesta. Vastaaja oli alun perin vaatinut takaisinsaantihakemuksella yksipuolisen tuomion kumoamista kokonaisuudessaan ja vasta myöhemmin muuttanut vaatimustaan siten, että yksipuolinen tuomio tulee kumota luoton avoinna olevan pääoman 907,19 euroa ylittäviltä osin. Kantaja Oy on myöntänyt Vastaajan takaisinsaantihakemuksessa esitetyt vaatimukset siltä osin kuin ne ovat koskeneet yksipuolisen tuomion kumoamista sen antamisen ajankohtana maksamatta olleen pääoman määrän 907,18 euroa ylittäviltä osin. Vastaajan tekemien suoritusten kohdistuminen pääomaan ja luottokorkojen ja muiden luottokustannusten jättäminen huomiotta oli tullut asiassa riidattomaksi. Riitaisiksi olivat jääneet perintäkulut ja yksipuolisen tuomion mukaiset summaarisen asian oikeudenkäyntikulut, miltä osin Kantaja Oy oli voittanut asian. Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus on joka tapauksessa asian laatu ja laajuus huomioon ottaen liiallinen ja kohtuuton, ja se tulee joka tapauksessa hylätä 1.960,70 euroa ylittäviltä osin.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Arviointi kansallisen lainsäädännön perusteella

Asiassa on Vastaajan valituksen johdosta hovioikeudessa kysymys siitä, onko Kantaja Oy velvollinen korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut asiassa.

Asian aikaisemmat vaiheet sekä asiassa sovellettavaksi tulevat oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännökset on selostettu käräjäoikeuden tuomion sivuilla 7–8.

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion sivulla 8 olevat perustelut ja johtopäätökset siltä osin kuin käräjäoikeus on katsonut

kysymyksessä olevan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitettu osavoittotilanne.

Tehokkuusperiaatteen merkitys

Euroopan unionin perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan korkeatasoinen kuluttajansuoja. Artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Euroopan unionin oikeuden tehokkuusperiaatetta on Euroopan unionin oikeuskäytännössä vakiintuneesti luonnehdittu siten, että kansalliset menettelysäännöt eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (esim. Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio 13.7.2023 CAJASUR Banco SA v. JO ja IM, C-35/22, ECLI:EU:C:2023:569)

Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisuja (mm. tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578 sekä tuomio 21.3.2024, Profi Credit Bulgaria, C-714/22, EU:C:2024:263) direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan sekä tehokkuusperiaatteen tulkinnasta. Ratkaisut koskevat tilanteita, joissa kuluttaja velvoitetaan vastaamaan osasta oikeudenkäyntikuluista silloin, kun kuluttajan nostama kohtuuttomaan sopimusehdon pätemättömäksi toteamista koskeva kanne hyväksytään kokonaisuudessaan, mutta kyseisen ehdon nojalla maksettujen summien palauttamista koskeva vaatimus hyväksytään vain osittain.

Euroopan unionin tuomioistuin on esimerkiksi tuomioissaan 22.9.2022, Zulima v. Servicios Prescriptor y Medios de Pagos EFC SAU, C-215/21, ECLI:EU:C:2022:723 ja 13.7.2023 CAJASUR Banco SA v. JO ja IM, C-35/22, ECLI:EU:C:2023:569 todennut, ettei kuluttajan velvoittaminen vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ole välttämättä tehokkuusperiaatteen vastaista. Ensin mainitussa tapauksessa oli kysymys tilanteesta, jossa kuluttajan vaatimus oli täytetty tuomioistuinmenettelyn ulkopuolella ja jälkimmäisessä tilanteesta, jossa kuluttaja oli ennen oikeudenkäyntiä laiminlyönyt vaatimuksen esittämisen vastapuolena olevalle elinkeinonharjoittajalle.

Tässä tapauksessa kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus ei ole ollut käräjäoikeuden tutkittavana Kantaja Oy:n rajoitettua kannevaatimuksiaan, eikä Vastaaja ole takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut luottokustannuksia koskevien suoritusten palauttamista. Nyt käsillä oleva tapaus ei siten tosiseikastoltaan ole verrattavissa ensiksi viitattuihin EUT:n ratkaisuihin, eivätkä ne sellaisenaan sovellu tähän tapaukseen. Ottaen lisäksi huomioon, ettei kuluttajan velvoittamista vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ole unionin oikeudessa katsottu kategorisesti tehokkuusperiaatteen vastaiseksi, Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei johdu, että Kantaja Oy olisi velvoitettava korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut asiassa.

Vastaajalla on ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Vastaajalla on ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Näillä lisäyksin hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Vastaaja on hävinnyt muutoksenhakunsa ja on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n nojalla velvollinen korvaamaan Kantaja Oy:n tarpeellisista toimenpiteistä aiheutuneet kohtuulliset oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa. Vastaajalla ei ole ollut huomautettavaa Kantaja Oy:n vaatimien oikeudenkäyntikulujen määrästä.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomiolauselmaa ei muuteta.

Vastaaja velvoitetaan suorittamaan Kantaja Oy:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 1.843,75 (alv. 0%) euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen kuukauden kuluttua tämän ratkaisun antamisesta lukien.

Vastaajan oikeudenkäyntikuluja hovioikeudessa koskeva vaatimus hylätään.

Lähde: Edilex uutiset 1.4.2026, toim. Jani Surakka.

TURUN HOVIOIKEUS 1.4.2026 S 24/1455 NRO 85

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Hovioikeus korotti käräjäoikeuden vastaajan hyväksi tuomitsemien kulukorvausten tuntiveloitusta 250 euroon.

Kanta-Hämeen käräjäoikeus 17.9.2024 nro 682
Oikeudenkäyntikulut

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänelle oikeudenkäyntikuluina käräjäoikeudessa 3.092,25 euroa käräjäoikeuden tuomitseman määrän asemesta. Lisäksi Vastaaja on vaatinut, että Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa 1.245,35 euroa korkoineen.

Perusteinaan Vastaaja on lausunut, että pääsääntönä on täyden korvauksen periaate. Oikeudenkäynnin hävinnyt osapuoli on velvollinen korvaamaan vastapuolen kaikki tarpeelliset ja kohtuulliset oikeudenkäyntikulut. Hän oli voittanut asian käräjäoikeudessa, eikä Kantaja Oy ollut lausunut oikeudenkäyntikuluista. Käytetty tuntiveloitus vastaa pääkaupunkiseudulla ja muuallakin riita-asioissa noudatettavaa tuntiveloitusta ja tuntiveloitus on vakiintuneesti hyväksytty muissa vastaavissa jutuissa. Tuntihinnan alentaminen avustajan liittoon kuulumattomuuden vuoksi ei ole oikeudellisesti hyväksyttävää. Juttuun liittyy oikeudellisesti vaativia seikkoja, jotka osin liittyvät tapahtuma-aikana olevien säännösten sisältöön ja tulkintaan. Käräjäoikeudelle annetussa vastauksessa on esitetty useita perusteita velkomuskanteen hylkäämiselle ja viitattu useisiin oikeuslähteisiin. Vastauksen antamisen jälkeisistä toimista ei ole laskutettu ollenkaan.

Vastaukset

Kantaja Oy:n konkurssipesä on ilmoittanut, ettei se jatka oikeudenkäyntiä asiassa.

Kantaja Oy:n edustajat A ja B eivät ole vastanneet valitukseen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Oikeudenkäyntikuluja koskeva vaatimus on sellainen, josta asianosaiset voivat sopia, ja oikeudenkäyntikuluvaatimuksen myöntäminen lähtökohtaisesti sitoo tuomioistuinta. Pelkkää vaikenemista oikeudenkäyntikulujen määrästä ei kuitenkaan voida pitää niiden myöntämisenä. Asiassa ei ole ilmennyt, että Kantaja Oy olisi myöntänyt Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen. Hovioikeuden on siten oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n nojalla arvioitava Vastaajan vaatimien oikeudenkäyntikulujen tarpeellisuutta ja kohtuullisuutta.

Tarpeellisten toimenpiteiden ja kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen arvioinnin tulee suhteutua kulloisenkin yksittäisen asian erityispiirteisiin, mutta yleensä myös asian vaikeuteen sekä asiamiehen suorittaman työn määrään ja laatuun (HE 107/1998 vp s. 16). Merkitystä on annettava myös sille, mikä on vastaavanlaatuisten ja -laajuisten juttujen hoitamisesta yleensä veloitettava palkkion määrä. Kohtuullisen veloituksen tulisi tuntiperusteisessa laskutuksessa vastata sekä tuntimäärän että veloitettavan tuntihinnan osalta toimenpiteisiin kuluvaa kohtuullista aikaa ja työn vaativuutta.

Tässä tapauksessa kysymys on kuluttajansuojalain 7 luvussa tarkoitetusta kuluttajaluotosta, minkä arviointiin liittyy lähtökohtaisesti useita kuluttajansuojaa koskevia kysymyksiä. Kysymys on osittain myös EU-oikeuden soveltamisesta. Toisaalta perusteet, joilla kannetta on käräjäoikeudessa vastustettu, ovat olleet selväpiirteisiä ja kuluttajansuojalain 7 luvun sääntelyyn ja kuluttajaluottosopimusten tekemiseen välittömästi liittyviä. Kysymys ei ole siten ollut oikeudellisesti erityisen vaikeasta asiasta. Kanteen vastustamiseksi esitetyissä perusteissa kysymys on lisäksi ollut seikoista, joista Vastaajalla ei ole ollut näyttötaakkaa, eikä vastauksessa ole nimetty todistelua. Asia on ollut laajuudeltaan varsin suppea ja intressiltään vähäinen. Summaarisena vireille tullut asia on käräjäoikeudessa päättynyt Vastaajan vastauksen jälkeen Kantaja Oy:n laiminlyötyä antaa siltä pyydetyn haastehakemuksen täydennyksen ja lausuman.

Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus käräjäoikeudessa on perustunut asiamiehen yhteensä 8,75 tunnin ajankäyttöön, sisältäen tunnin jälkitoimia, ja 285 euron tuntiveloitukseen.

Suhteessa asian laatuun ja laajuuteen ja näistä edellä lausuttuihin seikkoihin hovioikeus pitää käräjäoikeuden tavoin kohtuullisena ajankäyttönä kanteeseen vastaamisen edellyttämistä tarpeellisista toimenpiteistä jälkitoimineen yhteensä 5 tuntia. Ottaen huomioon asian laadun, vaikeusasteen ja laajuuden sekä vastaavanlaisissa jutuissa yleensä veloitetut palkkiot hovioikeus pitää kohtuullisena tuntiveloituksen määränä 250 euroa lisättynä arvonlisäverolla. Vaatimus hylätään enemmälti.

Vastaajan muutosvaatimus on hovioikeudessa menestynyt osittain tuntiveloitusta koskevilta osin, mutta tuntimäärän osalta muutosvaatimus ei ole menestynyt osaksikaan. Suhteessa asiassa esitettyyn vaatimukseen ja asian lopputulokseen asianosaiset saavat oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin ja 3 §:n nojalla pitää oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa vahinkonaan. Selvyyden vuoksi todetaan, että Euroopan unionin tuomioistuimen antamat ratkaisut tehokkuusperiaatteen tulkinnasta eivät anna aihetta arvioida asiaa toisin.

Tuomiolauselma

Kantaja Oy velvoitetaan suorittamaan Vastaajalle oikeudenkäyntikulujen korvauksena käräjäoikeudessa 1.568,75 euroa käräjäoikeuden tuomitseman määrän asemesta. Korvaukselle on 1.255 euron osalta maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa kuukauden kuluttua käräjäoikeuden tuomion antamisesta lukien ja 313,75 euron osalta kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamisesta lukien.

Vastaajan vaatimus saada korvausta oikeudenkäyntikuluistaan hovioikeudessa hylätään.

Lähde: Edilex uutiset 2.4.2026, toim. Jani Šurakka.

EUT, 16.4.2026, mBANK S.A. VASTAAN KŁ JA JŁ, "JANGIELAK", ASIA C-752/24,

Ryhmäkanne – Perusteeton etu – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Elinkeinonharjoittajan kanteen vanhentumisaika – Saatavan vanhentuminen saa lain mukaan katketa myös sopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkimisen aikana – Tehokkuusperiaate – Oikeusvarmuuden periaate.

Sąd Okręgowy w Warszawie (Varsovan alueellinen tuomioistuin, Puola)

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Condinanzi sekä tuomarit R. Frendo (esittelevä tuomari) ja A. Kornezov,
julkisasiamies: R. Norkus,
kirjaaja: A. Calot Escobar,
on antanut seuraavan
tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 7 artiklan 1 kohdan sekä tehokkuusperiaatteen, suhteellisuusperiaatteen, oikeusvarmuuden periaatteen ja asiansa saamista tuomioistuimen käsiteltäväksi koskevan oikeuden tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä mBank S.A., joka on pankki, ja toisaalta kaksi kuluttajaa, eli KŁ ja JŁ, ja joka koskee sellaisen saatavan perimistä, joka perustuu kiinnelainasopimuksen pätemättömyyteen siinä olevien kohtuuttomien ehtojen vuoksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

4 Kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa."

Puolan oikeus

5 Puolan 23.4.1964 annetun siviilikoodeksin (ustawa – Kodeks cywilny; Dz. U. 2024, nro 1061), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä siviilikoodeksi), 58 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Oikeustoimi, joka on lain vastainen tai jolla pyritään kiertämään lakia, on pätemätön, ellei sovellettavassa säännöksessä säädetä muusta seurauksesta, erityisesti siitä, että pätemättömien ehtojen sijasta sovelletaan lain vastaavia säännöksiä."

6 Siviilikoodeksin 118 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Ellei erityissäännöksessä toisin säädetä, vanhentumisaika on kuusi vuotta mutta toistuvia suorituksia koskevien saatavien ja liiketoiminnan harjoittamiseen liittyvien saatavien osalta kolme vuotta. Vanhentumisaika päättyy kuitenkin kalenterivuoden viimeisenä päivänä, jollei se ole kahta vuotta lyhyempi."

7 Mainitun koodeksin 123 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Vanhentumisaika katkeaa

1) kun suoraan saatavan vaatimiseksi, vahvistamiseksi, täyttämiseksi tai turvaamiseksi toteutetaan toimi tuomioistuimessa tai viranomaisessa, joka on nimetty käsittelemään tiettyjä asioita tai panemaan täytäntöön tietyntyyppiset saatavat, taikka välimiesoikeudessa."

8 Siviilikoodeksin 124 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"1. Vanhentumisaika alkaa kulua uudelleen kustakin katkeamisesta.

2. Jos vanhentumisajan katkaisee toimi tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa, joka on nimetty käsittelemään tiettyjä asioita tai panemaan täytäntöön tietyntyyppiset saatavat, tai välimiesoikeudessa, vanhentumisaika ei ala kulua uudelleen ennen kyseinen menettely on päättynyt."

9 Siviilikoodeksin 3851 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"1. Kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehdot, joista ei ole erikseen neuvoteltu, eivät sido kuluttajaa, jos niissä määritetään hänen oikeutensa ja velvollisuutensa hyvän tavan vastaisesti ja jos ne loukkaavat ilmeisellä tavalla hänen etujaan (lainvastaiset sopimusehdot). Tämä säännös ei koske ehtoja, joissa määritetään osapuolten keskeiset velvoitteet, mukaan luettuna hinta tai vastike, jos ne on muotoiltu yksiselitteisesti.

2. Vaikka jokin sopimusehto ei 1 momentin mukaan sido kuluttajaa, muut sopimusehdot jäävät osapuolia sitoviksi."

10 Kyseisen koodeksin 405 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Jokaisella, joka on ilman oikeusperustetta saanut toisen kustannuksella varallisuusedun, on velvollisuus palauttaa etu luontoissuorituksena ja, jollei tämä ole mahdollista, palauttaa sen määrä."

11 Siviilikoodeksin 410 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"1. Edeltävien pykälien säännöksiä sovelletaan erityisesti aiheettomaan suoritukseen.

2. Suoritus on aiheeton, jos sen tekijä ei ylipäänsä ollut velvollinen tekemään sitä tai jos velvollisuus ei kohdistunut suorituksen saajaan, jos suoritukselle ei enää ole perustetta tai jos suorituksen tavoitetta ei saavutettu tai jos suoritukseen velvoittava oikeustoimi oli pätemätön eikä siitä ole tullut pätevää suorituksen toteuttamisen jälkeen."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

12 KŁ ja JŁ tekivät vuoden 2008 syyskuussa mBankin kanssa Sveitsin frangiin (CHF) indeksoidun lainasopimuksen, jonka täytäntöön panemiseksi mainittu pankki maksoi heille 226000 Puolan zlotya (PLN) (n. 53000 euroa).

13 Koska kyseiset kaksi kuluttajaa katsoivat, että sopimukseen sisältyi kohtuuttomia ehtoja, he vaativat Sąd Okręgowy w Łodzissa (Łodzin alueellinen tuomioistuin, Puola) lainasopimuksen toteamista pätemättömäksi 28.9.2017 mBankille tiedoksi annetulla oikeudenkäyntiasiakirjalla nostetulla ryhmäkanteella. Sen ryhmän kokoonpano, johon KŁ ja JŁ liittyivät, vahvistettiin Sąd Okręgowy w Łodzin 13.3.2018 antamalla määräyksellä.

14 mBank nosti 13.12.2021 kanteen KŁ:ia ja JŁ:ia vastaan Sąd Okręgowy w Warszawiessa (Varsovan alueellinen tuomioistuin, Puola), joka on nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. Pankki vaatii, että siinä tapauksessa, että lainasopimus todetaan ryhmäkanteen tuloksena pätemättömäksi, kuluttajat velvoitetaan siviilikoodeksin 405 §:n, luettuna yhdessä sen 410 §:n 1 momentin kanssa, nojalla palauttamaan sille lainapääoman laillisine viivästyskorkoineen.

15 KŁ ja JŁ vaativat tämän vaatimuksen hylkäämistä vedoten muun muassa mBankin saatavan vanhentumiseen. He korostavat, että kyseinen pankki vaatii heidän velvoittamistaan maksamaan kyseinen saatava siinä tapauksessa, että luottosopimus todetaan ryhmäkanteen yhteydessä pätemättömäksi, ja että se ei näin ollen vetoa saatavaansa suoraan asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa. Näin ollen mBankin vaatimuksen esittämisestä ei seuraa, että sen saatavan vanhentumisaika katkeaisi siviilikoodeksin 123 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että mBankin saatavan olemassaolosta ei sinänsä ole epäilystä, mutta pääasian ratkaisemiseksi on määritettävä, onko kyseisen saatavan vanhentumisaika tosiasiallisesti katkennut mBankin palauttamista koskevan vaatimuksen esittämisen vuoksi.

17 Kyseinen tuomioistuin selittää tältä osin, että Sąd Najwyższyn (ylin tuomioistuin,

Puola) oikeuskäytännön mukaan elinkeinonharjoittajan saatavan kolmen vuoden vanhentumisaika alkaa kulua siitä päivästä, jona kuluttaja on ensimmäisen kerran riitauttanut elinkeinonharjoittajaa vastaan sopimusehtojen sitovuuden. Nyt käsiteltävässä asiassa kyse on ajankohdasta, jona Sąd Okręgowy w Łodzi antoi määräyksen ryhmän kokoonpanon määrittämisestä mBankia vastaan nostetun ryhmäkanteen osalta, eli 13.3.2018.

18 Jos mBankin palauttamista koskevan vaatimuksen esittämistä 13.12.2021 voidaan pitää siviilikoodeksin 123 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna perusteena vanhentumisajan katkeamiselle, mBankin saatava ei siis ole vanhentunut siviilikoodeksin 118 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Jos sitä vastoin – kuten KŁ ja JŁ väittävät – kyseisen vaatimuksen esittäminen ei ole pätevästi katkaissut vanhentumisaikaa, mBankin saatava on vanhentunut.

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että mBank väittää ryhmäkanteen yhteydessä, ettei kyseessä oleva lainasopimus sisällä kohtuuttomia ehtoja, joten kanne, jossa vaaditaan sen toteamista pätemättömäksi, on hylättävä. Se vaatii kuitenkin pääasiassa, että kuluttajat velvoitetaan palauttamaan lainapääoma viivästyskorkoineen siinä tapauksessa, että kyseinen sopimus todetaan pätemättömäksi, ja että tämä kysymys ratkaistaan sen ryhmäkanteen yhteydessä, jonka osapuolia kuluttajat ovat.

20 Tässä tilanteessa kyseinen tuomioistuin pohtii, onko direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohta esteenä sille, että pankin palauttamisvaatimuksen esittäminen katkaisee pankin saatavan vanhentumisajan.

21 Se huomauttaa yhtäältä, että tämä vaatimus aiheuttaa epävarman tilanteen kuluttajalle, joka joutuu puolustautumaan sitä vastaan samalla, kun hänellä on intressi siihen, että hän suostuu siihen ja maksaa maksetun luoton pääoman takaisin viipymättä välttyäkseen siltä, että hänet velvoitetaan maksamaan korkoa ja kuluja siinä tapauksessa, että vaatimus luottosopimuksen pätemättömäksi toteamisesta hylätään ryhmäkanteen yhteydessä.

22 Toisaalta kyseinen tuomioistuin katsoo, että mBankin toiminta on perusteltua tarpeella katkaista sen saatavan vanhentumisaika ennen ryhmäkanteen ratkaisemista, koska kyseinen vanhentumisaika alkoi kulua 13.3.2018. Kyseiseltä elinkeinonharjoittajalta ei voida evätä mahdollisuutta vaatia tehokkaasti saatavaansa ja siten oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa. Saman tuomioistuimen mukaan näin merkittävä kyseisen elinkeinonharjoittajan prosessuaalisten oikeuksien rajoittaminen voisi mennä pidemmälle kuin kuluttajansuojan tavoite ja siten loukata suhteellisuusperiaatetta.

23 Kyseinen tuomioistuin toteaa myös, että oikeusvarmuuden periaate edellyttää siviilikoodeksin 123 §:n 1 momentin 1 kohdan yhdenmukaista tulkintaa kaikissa olosuhteissa siten, että suorituksen täytäntöönpanoa koskevan vaatimuksen esittäminen katkaisee joka tapauksessa vanhentumisajan.

24 Sąd Okręgowy w Warszawie on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko direktiivin [93/13] 7 artiklan 1 kohtaa sekä tehokkuusperiaatetta, suhteellisuusperiaatetta, oikeusvarmuuden periaatetta ja oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansallisissa tuomioistuimissa omaksutulle kansallisen lainsäädännön tulkinnalle, jonka mukaan vanhentumisaika, jota sovelletaan kohtuuttomien sopimusehtojensa vuoksi pätemättömän sopimuksen täyttämiseksi tehtyjen aiheettomien suoritusten palauttamista koskevaan elinkeinonharjoittajan saatavaan kuluttajalta, katkeaa, kun pankki nostaa saatavan maksamista koskevan kanteen ennen kuin kuluttajan aiemmin vireille panema menettely, joka koskee luottosopimuksen pätemättömyyden toteamista, on lainvoimaisesti päättynyt?"

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

25 KŁ ja JŁ sekä Puolan hallitus väittävät, että toisin kuin ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, mBankin saatavan vanhentumisaika alkoi kansallisen oikeuskäytännön mukaan kulua siitä päivästä, jona niiden ryhmäkanteen yhteydessä esittämä lainasopimuksen pätemättömäksi toteamista koskeva vaatimus annettiin tiedoksi tälle, eli 28.9.2017. Näin ollen pääasian kohteena oleva saatava oli jo vanhentunut kyseisen pankin palauttamisvaatimuksen esittämishetkellä, joten esitetty kysymys on hypoteettinen ja näin ollen jätettävä tutkimatta.

26 Tältä osin on riittävää palauttaa mieleen, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen tehtävänä on unionin tuomioistuinten ja kansallisten tuomioistuinten välisen toimivallanjaon mukaisesti ottaa huomioon ennakkoratkai-

sukysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat sellaisina kuin ne on ennakkoratkaisupyynnössä esitetty, joten ennakkoratkaisupyyntöä ei voida tutkia kansallisen oikeuden sellaisen tulkinnan valossa, johon jäsenvaltion hallitus tai pääasian asianosainen on vedonnut (tuomio 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

27 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että kansallisten sääntöjen mukaan mBankin saatavan vanhentumisaika alkaa kulua päivästä, jona ryhmäkanteen yhteydessä annettiin määräys sen ryhmän kokoonpanosta, johon KŁ ja JŁ liittyivät, eli 13.3.2018 alkaen, ja että mBankin saatava ei näin ollen ollut vielä vanhentunut sinä päivänä, jona se esitti palauttamisvaatimuksensa, eli 13.12.2021.

28 Tässä tilanteessa on todettava, ettei esitetty kysymys ole hypoteettinen, ja se on näin ollen otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, onko direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa ja tehokkuusperiaatetta – kun otetaan huomioon oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa sekä suhteellisuusperiaate ja oikeusvarmuuden periaate – tulkittava siten, että ne ovat esteenä oikeuskäytännössä omaksutulle kansallisen oikeuden säännöksen tulkinnalle, jonka mukaan se, että elinkeinonharjoittaja esittää luottosopimuksen yhteydessä suoritettujen suoritusten palauttamista koskevan vaatimuksen tilanteessa, jossa kyseinen luottosopimus on kuluttajan vireille paneman sellaisen erillisen menettelyn, jossa vaaditaan kyseisen sopimuksen toteamista pätemättömäksi siinä olevien kohtuuttomien ehtojen vuoksi, kohteena, katkaisee kyseisen elinkeinonharjoittajan saatavan vanhentumisajan ennen viimeksi mainitun menettelyn lopullista päättymistä.

30 Kyseinen tuomioistuin toteaa yhtäältä, että kolmen vuoden vanhentumisaika, jota sovelletaan mBankin oikeuteen vedota lainasopimuksen pätemättömäksi toteamisen palauttamista koskeviin vaikutuksiin, on mBankin passiivisuuden vuoksi päättynyt ennen kuin kuluttajien kyseisen sopimuksen pätemättömäksi toteamista koskevasta vaatimuksesta on annettu ratkaisu. Toisaalta mBankin palauttamiskanteen nostaminen pakottaa kyseisen tuomioistuimen mukaan kuluttajat puolustamaan itseään, vaikka mBank tämän edelleen vireillä olevan pätemättömäksi toteamista koskevan menettelyn yhteydessä vetoaa mainitun sopimuksen pätevyyteen.

31 Tältä osin on ensiksi palautettava mieleen, että direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioilla on velvollisuus varmistaa, että niiden kansallisissa oikeusjärjestyksissä on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

32 Seuraavaksi on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on lähtökohtaisesti katsottava, että kohtuuttomaksi todettu sopimusehto ei ole koskaan ollut olemassa, minkä vuoksi sillä ei voi olla vaikutuksia kuluttajaan nähden. Siitä, että tällainen ehto todetaan kohtuuttomaksi tuomioistuimessa, on lähtökohtaisesti seurattava sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttaminen, jossa kuluttaja olisi, jos tällaista ehtoa ei olisi ollut olemassa, muun muassa ottamalla käyttöön oikeus sellaisten perusteettomien etujen palautukseen, jotka elinkeinonharjoittaja on saanut kuluttajan vahingoksi tällaisen kohtuuttoman ehdon perusteella (tuomio 15.6.2023, Bank M. (Sopimuksen pätemättömyyden toteamisen vaikutukset), C-520/21, EU:C:2023:478, 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Sama koskee tilannetta, jossa kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä tehdyn sopimuksen ehtojen kohtuuttomuus johtaa paitsi näiden ehtojen pätemättömyyteen myös koko kyseisen sopimuksen pätemättömyyteen (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2023, Bank M. (Sopimuksen pätemättömyyden toteamisen vaikutukset), C-520/21, EU:C:2023:478, 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Kyseiseen tavoitteeseen, joka koskee sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttamista, jossa kuluttaja olisi ollut, ellei mainittua kohtuutonta ehtoa olisi ollut, pyrittäessä on kuitenkin noudatettava suhteellisuusperiaatetta, joka unionin yleisenä oikeusperiaatteena edellyttää, ettei kansallisella säännöstöllä, jolla kyseinen oikeus pannaan täytäntöön, ylitetä sitä, mikä on tarpeen tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi (tuomio 23.11.2023, Provident Polska, C-321/22, EU:C:2023:911, 85 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Suhteellisuusperiaatetta loukattaisiin, jos aiemman tilanteen palauttaminen olisi suljettava pois elinkeinonharjoittajaan nähden. Näin ollen kohtuuttomia ehtoja sisältä-

vän lainasopimuksen pätemättömäksi toteamisesta johtuvan palauttamisvelvollisuuden on oltava keskinäinen, mutta pankki ei kuitenkaan voi vaatia kuluttajalta hyvitystä, joka ylittää saman sopimuksen täyttämisen perusteella maksetun pääoman takaisinmaksun ja maksukehotuksesta laskettavan laillisen viivästyskoron maksamisen (ks. vastaavasti tuomio 7.12.2023, mBank (Kuluttajan ilmoitus), C-140/22, EU:C:2023:965, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Lisäksi kohtuuttomia ehtoja sisältävän lainasopimuksen pätemättömäksi toteamiseen liittyvä palauttamista koskeva vaikutus, joka oikeuttaa myös pankin palauttamisvaatimuksen, mahdollistaa sen varmistamisen, että unionin oikeusjärjestyksessä taattujen oikeuksien suojaaminen ei johda siihen, että kuluttaja saa perusteetonta etua (ks. analogisesti tuomio 13.7.2006, Manfredi ym., C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 94 kohta).

36 Lopuksi on palautettava mieleen, että oikeuskäytännön mukaan prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaate, joka on oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin käsitteen välitön seuraus ja jonka tarkoituksena on turvata oikeudenkäynnin asianosaisten välinen tasapaino, merkitsee velvollisuutta tarjota kullekin asianosaiselle kohtuullinen mahdollisuus esittää asiansa sellaisten edellytysten vallitessa, jotka eivät saata tätä vastapuoltaan selvästi epäedullisempaan asemaan (tuomio 28.7.2016, Ordre des barreaux francophones et germanophone ym., C-543/14, EU:C:2016:605, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), nyt käsiteltävässä myös esittämällä elinkeinonharjoittajan esittämä palauttamisvaatimus, joka on erillinen kohtuuttomia ehtoja sisältävän lainasopimuksen pätemättömäksi toteamista koskevaan rinnakkaiseen menettelyyn nähden ja jolla pyritään katkaisemaan elinkeinonharjoittajan saatavan vanhentuminen.

37 Tällaisen vaatimuksen esittämisellä ei nimittäin lähtökohtaisesti rajoiteta kuluttajien mahdollisuutta käyttää oikeuttaan saada takaisin kyseisen elinkeinonharjoittajan kohtuuttomien ehtojen perusteella perusteettomasti saamat edut, vaan sillä myös myötävaikutetaan sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttamiseen, jossa kyseiset kuluttajat olisivat, jos näitä ehtoja ei olisi ollut.

38 Oikeusvarmuuden periaatteesta, johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin myös viittaa, on lisäksi todettava, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että kyseisellä periaatteella pyritään takaamaan tilanteiden ja oikeudellisten suhteiden ennakoitavuus (tuomio 16.10.2019, Agrárminiszter, C-490/18, EU:C:2019:863, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kyseinen periaate ei näin ollen ole esteenä siviilikoodeksin 123 §:n 1 momentin 1 kohdan kaltaiselle kansalliselle oikeussäännölle, jonka mukaan suorituksen suorittamista koskevan vaatimuksen esittäminen katkaisee joka tapauksessa kyseiseen suoritukseen liittyvän oikeuden vanhentumisajan.

39 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin, että siinä tapauksessa, että elinkeinonharjoittajan saatavan vanhentumisaika katkeaa siten, että elinkeinonharjoittaja nostaa erillisen palauttamiskanteen ennen kuin menettely, joka koskee kuluttajien toisessa tuomioistuimessa aiemmin nostamaa pätemättömäksi toteamista koskevaa kannetta, on lopullisesti päättynyt, kuluttajien on jätettävä vastine ja – jos he häviävät asiansa – maksettava viivästyskorkoa ja oikeudenkäyntikuluja kyseisen elinkeinonharjoittajan vireille panemassa menettelyssä.

40 Siltä osin kuin on kyse vanhentumisajasta, jota sovelletaan elinkeinonharjoittajan palauttamissaatavaan, on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jos unioni ei ole antanut asiasta erityissäännöksiä, jäsenvaltioiden asiana on säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään direktiivissä 93/13 säädetyn kuluttajansuojan toteuttamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla. Menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eikä niillä saada tehdä unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (tuomio 14.12.2023, Getin Noble Bank (Palauttamiskanteiden vanhentumisaika), C-28/22, EU:C:2023:992, 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Tältä osin unionin tuomioistuin on jo todennut, että menettelysäännöistä, joista aiheutuu kuluttajalle liian suuria kustannuksia, voi seurata, että kuluttaja luopuu puolustamasta hyödyllisellä tavalla oikeuksiaan tuomioistuimessa, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on saattanut asian (ks. vastaavasti tuomio 7.4.2022, Caixabank, C-385/20, EU:C:2022:278, 54 kohta).

42 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on siten mahdollisuuksien mukaan sovellettava kansallista oikeutta – mukaan

lukien menettelysäännöt, jotka mahdollistavat tarvittaessa elinkeinonharjoittajan palauttamiskannetta koskevan menettelyn keskeyttämisen siihen saakka, kunnes kuluttajien aiemmin esittämää lainasopimuksen pätemättömäksi toteamista koskevaa vaatimusta koskeva menettely on lopullisesti ratkaistu – siten, että seuraukset, joita kyseisen oikeuden mukaan aiheutuu siitä, että mBank on katkaissut saatavansa vanhentumisen ennen kuin lainasopimus on todettu pätemättömäksi siinä olevien kohtuuttomien ehtojen vuoksi, eivät vaaranna direktiivin 93/13 tavoitetta varmistaa kuluttajansuojan korkea taso. Kyseisen tuomioistuimen on lisäksi huolehdittava siitä, että pankin ennen sopimuksen pätemättömäksi toteamista nostamasta palauttamiskanteesta aiheutuneet kulut, joista kuluttajien olisi vastattava, jos he häviävät asiansa kyseisen kanteen osalta, eivät ole suhteettoman suuria siten, että kuluttajat saataisiin luopumaan vetoamasta kyseisen direktiivin mukaisiin oikeuksiinsa.

43 Siitä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen korostamasta seikasta, että kuluttaja joutuisi jättämään vastineen elinkeinonharjoittajan nostamaa palauttamiskannetta koskevassa menettelyssä, on todettava, että pelkästään tämä seikka, jolla pyritään lisäksi varmistamaan kontradiktorinen periaate, ei tee unionin oikeusjärjestyksessä kuluttajalle annettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.

44 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa ja tehokkuusperiaatetta – kun otetaan huomioon oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa sekä suhteellisuusperiaate ja oikeusvarmuuden periaate – on tulkittava siten, että ne eivät lähtökohtaisesti ole esteenä oikeuskäytännössä omaksutulle kansallisen oikeuden säännöksen tulkinnalle, jonka mukaan se, että elinkeinonharjoittaja esittää luottosopimuksen yhteydessä suoritettujen suoritusten palauttamista koskevan vaatimuksen tilanteessa, jossa kyseinen luottosopimus on kuluttajan vireille paneman sellaisen erillisen menettelyn, jossa vaaditaan kyseisen sopimuksen toteamista pätemättömäksi siinä olevien kohtuuttomien ehtojen vuoksi, kohteena, katkaisee kyseisen elinkeinonharjoittajan saatavan vanhentumisajan ennen viimeksi mainitun menettelyn lopullista päättymistä, edellyttäen, että kansallinen tuomioistuin toteuttaa kansallisen oikeuden huomioon ottaen kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, ettei niiden oikeuksien käyttämisestä, joita kuluttajalla on direktiivin 93/13 nojalla, muodostu suhteettoman vaikeaa tai mahdotonta.

Oikeudenkäyntikulut

45 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 7 artiklan 1 kohtaa ja tehokkuusperiaatetta – kun otetaan huomioon oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa sekä suhteellisuusperiaate ja oikeusvarmuuden periaate –

on tulkittava siten, että

ne eivät lähtökohtaisesti ole esteenä oikeuskäytännössä omaksutulle kansallisen oikeuden säännöksen tulkinnalle, jonka mukaan se, että elinkeinonharjoittaja esittää luottosopimuksen yhteydessä suoritettujen suoritusten palauttamista koskevan vaatimuksen tilanteessa, jossa kyseinen luottosopimus on kuluttajan vireille paneman sellaisen erillisen menettelyn, jossa vaaditaan kyseisen sopimuksen toteamista pätemättömäksi siinä olevien kohtuuttomien ehtojen vuoksi, kohteena, katkaisee kyseisen elinkeinonharjoittajan saatavan vanhentumisajan ennen viimeksi mainitun menettelyn lopullista päättymistä, edellyttäen, että kansallinen tuomioistuin toteuttaa kansallisen oikeuden huomioon ottaen kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, ettei niiden oikeuksien käyttämisestä, joita kuluttajalla on direktiivin 93/13 nojalla, muodostu suhteettoman vaikeaa tai mahdotonta.

Oikeudenkäyntikieli: puola.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62024CJ0752.

TURUN HOVIOIKEUS 17.4.2026, RIVERTY FINLAND OY V. L, S 18/2026/479 1053 4889

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus 29.1.2026 nro 1046 0760
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Oikeudenkäynti hovioikeudessa

Valitus

L on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan oikeudenkäyntikulujen osalta ja että Riverty Finland Oy velvoitetaan korvaamaan L:n oikeudenkäyntikulut käräjä- ja hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 5 §:n mukaan valittaja tarvitsee asiassa jatkokäsittelyluvan.

[...]

Hovioikeus on tutkinut perusteet jatkokäsittelyluvan myöntämiselle. Aihetta luvan myöntämiselle ei ole.

Päätöslauselma

Jatkokäsittelylupaa ei myönnetä. Käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Asia on ratkaistu esittelystä.
Hovioikeudenneuvos Vilja Hahto, joka esitteli asian
Hovioikeudenneuvos Mika Mäkinen
Hovioikeudenneuvos Harri Tuhkanen
Ratkaisu on yksimielinen.

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden tuomio 29.1.2026

Selostus asiasta

Luottosopimus

OPR-Finance Oy on 18.7.2019 myöntänyt L:lle luoton. Luoton todellinen vuosikorko on ollut 89,66 euroa. Saatava on myyty Gothia Oy:lle, nykyisin Riverty Finland Oy.

Yksipuolinen tuomio 5.1.2021 nro 21/211 (E 20/41385)

Varsinais-Suomen käräjäoikeus on 5.1.2021 antamallaan yksipuolisella tuomiolla velvoittanut L:n maksamaan Gothia Oy:lle luottosopimuksen perusteella
[...]
1. Pääomaa 971 euroa ...
2. Korkosaatavaa 60,42 euroa,
3. Perintäkulut 10 euroa ...
4. Korkosaatava 0,62 euroa
5. Korkosaatava 148,19 euroa ...
6. Korkosaatava 9,22 euroa
7. Perintäkulut 50 euroa ...
8. Perintäkulut 25 euroa ...
9. Oikeudenkäyntikulut 80 euroa ... ja
10. Oikeudenkäyntikulut 65 euroa [...]

Takaisinsaantihakemus 24.10.2024

L on 24.10.2024 hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon. Käräjäoikeus on L:n pyynnöstä 5.11.2024 määrännyt yksipuolisen tuomion täytäntöönpanon keskeytettäväksi.
L on takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut
- ensisijaisesti, että yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään kokonaan
- toissijaisesti, että kanne hylätään luottokustannusten osalta kannekohdissa 2-8
- että Riverty Finland Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa 3003,73 eurolla viivästyskorkoineen.

L:n vaatimukset ovat perustuneet siihen, että Riverty Finland Oy:llä ei ole oikeutta luottokustannuksiin. L on esittänyt vaatimuksilleen 4 perustetta:
- luoton korko on kohtuuton
- kuluttajan luottokelpoisuutta ei ole arvioitu kulutusluottodirektiivin 8 ja 23 artiklan eikä kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n mukaisesti
- luottoa ei ole myönnetty kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:ssä edellytetyllä tavalla
- luottoehdot eivät ole sopimusehtodirektiivin edellyttämällä tavalla selkeitä ja ymmärrettäviä.

Koska Riverty Finland Oyzllä ei ole oikeutta luottokustannuksiin, L on vaatinut kaikkien tekemiensä suoritusten kohdistamista luoton pääomaan.

Riverty Finland Oy:n lausuma 7.1.2025

Riverty Finland Oy on ilmoittanut rajoittavansa kannevaatimuksiaan siten, että jäljelle jäävät vaatimukset

- kannekohdassa 1 pääoma 531 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 19.10.2020 lukien ja
- kannekohdissa 9ja 10 tuomitut oikeudenkäyntikulut.

Kun kaikki L:n ennen kanteen vireillepanoa luottoon tekemät suoritukset kohdistetaan pääomaan, luoton pääomaa on tuossa vaiheessa ollut maksamatta 531 euroa. Ulosotto on yksipuolisen tuomion perusteella ulosmitannut L:ltä suorituksia velkaan 797,89 euroa lausuman antamispäivään mennessä. Ulosmitattuja suorituksia ei voida ottaa huomioon arvioitaessa kantajalle kanteella tuomittavan pääoman määrää. Takaisinsaantihakemus palauttaa asian käsittelyn tilanteeseen, jossa se on ollut ennen yksipuolisen tuomion antamista. Ulosmitattujen varojen huomioon ottaminen ja yksipuolisen tuomion kumoaminen johtaisi siihen, että kantaja olisi velvoitettu palauttamaan jo ulosmitatut suoritukset kokonaisuudessaan ulosottoviranomaisille (UK 2:16). Tällöin kantaja menettäisi myös riidattomiin vaatimuksiin kohdistuvat ulosottosuoritukset. Tuomion oikeusvoima estäisi uuden kanteen vireille panon ulosottoon palautettavien suoritusten osalta.

L:n lausuma 11.8.2025

L on myöntänyt Riverty Finland Oy:n ilmoittaman kanteen jäljellä olevan pääoman määrän riidattomaksi kanteen vireillepanohetkellä.

Käräjäoikeuden ratkaisu

Käsittelyjärjestys

Asianosaiset ovat antaneet suostumuksensa siihen, että asia voidaan ratkaista yksinomaan kirjallisen valmistelun perusteella. Näin ollen ja koska asian laatu ei muuta edellytä, asia ratkaistaan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 a §:n nojalla kirjallisessa menettelyssä. Koska kysymyksessä on myös oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 §:n ja 21 luvun 14 §:n 2 momentin mukainen tilanne, asiassa ei ole oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 24 §:n 2 momentin perusteella laadittu yhteenvetoa.

Pääasiaratkaisu

Riverty Finland Oy on rajoittanut kannevaatimuksiaan edellä selostetulla tavalla. Käräjäoikeus toteaa, ettei oikeudenkäymiskaari tunne sellaista toimenpidettä kuin kanteen rajoittaminen. Näin ollen käräjäoikeus katsoo, että kysymyksessä on mainituilta osin kanteesta luopuminen. Riverty Finland Oy on luopunut luottokustannuksia ja perintäkuluja koskevista vaatimuksistaan. Asiassa on riidatonta, että kun kaikki L:n ennen yksipuolisen tuomion antamista luottoon tekemät suoritukset kohdistetaan pääomaan, pääomaa on yksipuolisen tuomion antohetkellä ollut suorittamatta 531 euroa. Riverty Finland Oy:llä on siten ollut peruste kanteen nostamiseen, ja yksipuolinen tuomio on tältä osin oikeellinen. Riverty Finland Oy:llä on myös oikeus saada jäljellä olevalle pääomalle korkolain 4 §:n 1 momentin mukainen viivästyskorko luoton erääntymispäivästä lukien sekä yksipuolisen tuomion kohdissa 9 ja 10 tuomittu korvaus oikeudenkäyntikuluista. Muilta osin kanne on hylättävä ja takaisinsaantihakemus vastaavasti hyväksyttävä.

Oikeudenkäyntikulut

L:n vaatimus

L on vaatinut, että Riverty Finland Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa 3838,49 eurolla. Vaatimus koostuu asiamiehen palkkiosta 2836,25 euroa (9,25 h x 285 euroa), arvonlisäverosta 672,24 euroa ja oikeudenkäyntimaksusta 530 euroa.

L on voittanut jutun riitaisen oikeustosiseikan eli luottokustannukset, joten lopputulosta ei voida pitää osavoittona. Kyseessä ei ole osavoitto edes käsitteellisesti, koska kantajan pääomavaatimus ei ole ollut itsenäinen riidan kohde. Riidan kohde on ollut ainoastaan se, onko kantajalla oikeus luottokustannuksiin. L on voittanut asian oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaisesti.

L on vastannut takaisinsaannilla elinkeinonharjoittajan kanteeseen, jossa häneltä on vaadittu kohtuuttomien ehtojen perusteella luottokustannuksia. EUT on toistuvasti huomauttanut siitä, että kun on kyse kuluttajan kannalta kohtuuttomien eli oikeusjärjestyksen vastaisten ehtojen tutkimisesta aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista, lain soveltaminen ei saa johtaa siihen, ettei kuluttaja käytä tätä oikeutta tai siihen vetoaminen on tehty kohtuuttoman vaikeaksi.

Riverty Finland Oy:n vastaus

Riverty Finland Oy on kiistänyt L:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen kokonaan perusteettomana ja joka tapauksessa määrältään 1.000 euroa ylittäviltä osin. Kanteen rajaamisen vuoksi Riverty Finland Oy voittaa kanteen. Toissijaisesti lopputulosta on arvioitava osapuolten osavoittona, mikä johtaa

osapuolten kannalta kohtuulliseen lopputulokseen.

Riverty Finland Oy:llä ei ole ollut oikeudenkäyntikuluvaatimusta asiassa.

Luotto on irtisanottu vuonna 2020. L ei ole esittänyt moitteita luottosopimuksen ehtoja kohtaan luoton voimassaolon, vapaaehtoisen perinnän eikä ulosottoperinnän aikana. L ei ole ilmoittanut vaatimuksiaan Riverty Finland Oy:lle ennen takaisinsaantihakemuksen vireillepanoa eikä pyrkinyt sovintoratkaisuun. L ei ole saanut takaisinsaannin tekemisestä mitään sellaista etua, jota ei olisi voitu sovinnolla saavuttaa. Käytännössä velkasuhteen sisällöstä ja täytäntöönpanon keskeytyksestä sovitaan velallisen ja ammattimaisen perijän välillä säännöllisesti. Takaisinsaanti aiheuttaa kokonaisuudessaan intressiin nähden moninkertaiset kqtja sitoo myös tuomioistuimen asiallisesti yksinkertaiseen käsittelyyn. L hyödyntää voimassa olevaa takaisinsaantijärjestelmää ja välttää tämän puitteissa asiamiehen velvollisuuden pyrkiä ratkaisuun ilman oikeudellisia toimenpiteitä. Takaisinsaanti mahdollistaa merkittävästi suurempien oikeudenkäyntikulujen vaatimisen kantajalta. L:n esittämä oikeudenkäyntikuluvaatimus on nyt merkittävästi suurempi kuin Riverty Finland Oy:n vaatimukset.

Riverty Finland Oy:n tiedossa on, että L:n asiamies on vuoden 2024 aikana pannut vireille yksiköinti- ja yksipuolisesta tuomiosta ilmeneviä tietoja lukuun ottamatta sisällöltään identtisiä takaisinsaantihakemuksia jo satoja päämiehiä edustaen ja eri kantajia kohtaan. Vastaajan asiamiehen kuluvaatimus on näissä asioissa ollut jo pitkään sama eli alun perin 3003,80 euroa ja arvonlisäveron korotuksen jälkeen 3033,73 euroa. Ilmeistä on, että toiminta on järjestelmällistä ja automatisoitua. L:n vaatimien oikeudenkäyntikulujen taustalla olevat tosiasialliset ja tarpeelliset toimenpiteet eivät voi vastata sitä määrää, mitä nyt vaaditaan.

L:n kuluvaatimuksen perusteena oleva asiamiehen väitetty tuntimäärä ei vastaa asiamiehen todellisuudessa tekemää työmäärää. Asiamies on voinut käyttää aikaisemmin tekemäänsä työtä hyödykseen. Uudet toimenpiteet ovat vaatineet enintään tietojen kopiointia valmiiseen asiakirjapohjaan. Yksilöityjä tietoja takaisinsaantihakemuksessa ovat olleet ainoastaan kannekohtien erittely ja luoton todellisen vuosikoron ilmoittaminen luotonmyöntäjän ilmoittaman tiedon perusteella. Molemmat tiedot ilmenevät yksipuolisesta tuomiosta. Käytännössä takaisinsaantihakemus ja sen laatimiseksi vaaditut toimenpiteet rinnastuvat laadultaan summaariseen haastehakemukseen. Asiamiehen tuntilaskutushintana ei voida käyttää 285 euroa. L:n kuluvaatimus on siten joka tapauksessa 1.000 euroa ylittävältä osalta perusteeton.

Käräjäoikeuden arviointi

L on katsonut, että hän on voittanut asian kokonaisuudessaan ja että hänen tulee saada täysi korvaus oikeudenkäyntikuluistaan.

Asiassa on kysymys takaisinsaantiasiasta, joka on erityinen muutoksenhakukeino yksipuolista tuomiota vastaan. Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, jossa se on ollut ennen yksipuolisen tuomion antamista. Tähän nähden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee arvioida sen mukaan, mikä on koko asian lopputulos. (Itä-Suomen HO 1.10.2025 nro 1035 3860, Helsingin HO 19.11.2025 nro 1039 1201, Rovaniemen HO 8.12.2025 nro 1041 5111, Turun HO 8.1.2026 nro 1038 1102 ja Turun HO 14.1.2026 nro 1038 2677)

L on alkuperäisessä takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut kanteen hylkäämistä ja yksipuolisen tuomion kumoamista kokonaan. L on kuitenkin käsittelyn myöhemmässä vaiheessa myöntänyt, että hänellä on suoritusten uudelleen kohdentamisen jälkeenkin ollut yksipuolisen tuomion antohetkellä osa luoton pääomasta maksamatta. L on siten hävinnyt asian tältä osin sekä yksipuolisen tuomion kannekohtien 9 ja 10 osalta. Oikeudenkäynnin kohteena eivät siten ole olleet ainoastaan luottokustannukset eikä L ole voittanut asiaa kokonaisuudessaan. Kysymyksessä on osavoittotilanne.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan, mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle tuomita täysi korvaus kuluista myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Käräjäoikeus katsoo, ettei L:n asiassa häviämä osuus ole vähämerkityksinen eikä se ole koskenut harkinnanvaraista seikkaa. L:llä ei siten ole oikeutta saada täyttä korvausta kuluistaan.

Riidatonta on, ettei L eikä hänen asiamiehensä ole ollut yhteydessä Riverty Finland Oy:hyn ennen takaisinsaantihakemuksen nostamista. Ilmeistä on, että Riverty Finland Oy olisi jo tuossa vaiheessa luopunut luottokustannuksia koskevista vaatimuksistaan, eikä tuon tavoitteen saavuttamiseksi olisi tarvittu uutta oikeudenkäyntivaihetta. Tämän vuoksi ja ottaen huomioon oikeudenkäynnin lopputulos kokonaisuutena, ei ole aihetta velvoittaa Riverty Finland Oy:tä korvaamaan L:n takaisinsaantikuluja osaksikaan, vaan L saa pitää kulunsa vahinkonaan.

Tuomiolauselma

L velvoitetaan maksamaan Riverty Finland Oy:lle yksipuolisessa tuomiossa määrätyn maksuvelvollisuuden sijasta

1) luoton pääomaa 531 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 19.10.2020 lukien,

9) oikeudenkäyntikulut 80 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antopäivästä lukien ja

10) oikeudenkäyntikulut 65 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antopäivästä lukien.

Muilta osin kanne hylätään ja yksipuolinen tuomio kumotaan.

L:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

Käräjäoikeuden 5.11.2024 antama määräys yksipuolisen tuomion täytäntöönpanon keskeyttämisestä lakkaa olemasta voimassa.

Asian ratkaisi käräjätuomari Marjukka Hassel.

Lähde: Turun hovioikeus.

TURUN HOVIOIKEUS 20.4.2026, BLUE FINANCE V. A, S 18/2026/397 1053 7447

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen ja oikeudenkäyntimaksu – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa oikeudenkäyntikulujen osalta ei myönnetty, ja vaatimus oikeudenkäyntimaksun poistamisesta jätettiin tutkimatta.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus 23.1.2026 nro 1045 5871

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

A on vaatinut, että Blue Finance Suomi Oy velvoitetaan suorittamaan hänelle korvauksena oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 4.196,17 euroa korkoineen. A on vaatinut myös, että käräjäoikeuden hänen maksettavakseen määräämä oikeudenkäyntimaksu poistetaan. Lisäksi A on vaatinut, että Blue Finance Suomi Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa korkoineen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Vaatimus käräjäoikeudessa aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 5 §:n mukaan valittaja tarvitsee asiassa jatkokäsittelyluvan.

[...]

Hovioikeus on tutkinut perusteet jatkokäsittelyluvan myöntämiselle käräjäoikeudessa aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta. Aihetta luvan myöntämiselle ei tältä osin ole.

Vaatimus oikeudenkäyntimaksun poistamisesta

Tuomioistuinmaksulain ll §:n 1 momentin mukaan maksun määräämistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua maksun määränneeltä virkamieheltä tai viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Muutoin oikaisuvaatimukseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä kysymyksessä olevan viranomaisen toimipaikka sijaitsee. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Käräjäoikeuden määräämän oikeudenkäyntimaksun poistaminen ei edellä mainitun lainkohdan perusteella kuulu hovioikeuden toimivaltaan. Näin ollen sitä koskeva vaatimus on jätettävä tutkimatta.

Päätöslauselma

Vaatimus käräjäoikeuden määräämän oikeudenkäyntimaksun poistamisesta jätetään tutkimatta.

Käräjäoikeudessa aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevaan vaatimukseen ei myönnetä jatkokäsittelylupaa. Käräjäoikeuden ratkaisua ei tältä osin muuteta.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomio ei ole ollut hovioikeuden tutkittavana.

Asia on ratkaistu esittelystä.

Hovioikeudenneuvos Sanna Niinistö

Hovioikeudenneuvos Jussi Virtanen, joka esitteli asian

Hovioikeudenneuvos Riku Äärimaa

Ratkaisu on yksimielinen.

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden ratkaisu 23.1.2026

Selostus asiasta

Luottosopimus

Blue Finance Oy on 26.7.2019 myöntänyt A:lle luoton, josta tämä on nostanut 1.900 euroa. Luoton nimelliskorko on ollut 96 prosenttia ja todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia. Saatava on A:n maksulaiminlyöntien vuoksi 15.4.2020 erääntynyt kokonaan maksettavaksi.

Yksipuolinen tuomio 22.2.2021 nro 21/7873 (E 20/31585)

Varsinais-Suomen käräjäoikeus on 22.2.2021 antamallaan yksipuolisella tuomiolla velvoittanut A:n maksamaan Blue Finance Oy:lle luottosopimuksen perusteella

1. Korkosaatavaa 1.552,84 euroa ...
2. Pääomaa 1.900 euroa 96 prosentin korkoineen ajalta 15.4.- 12.10.2020, minkä jälkeen korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen
3. Luottokustannukset 40 euroa ...
4. Luottokustannukset 335 euroa ...
5. Perintäkulut 75 euroa ...
6. Perintäkulut 10 euroa ...
7. Oikeudenkäyntikulut 65 euroa ... ja
8. Oikeudenkäyntikulut 110 euroa [...]

Takaisinsaantihakemus 2.10.2024 ja lausumat pääasiassa

A

A on 2.10.2024 hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon Blue Finance Oy:tä vastaan. A on vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä kokonaan ja toissijaisesti kanteen hylkäämistä luottokustannusten osalta kannekohdissa 1 ja 3-6.

A:n vaatimukset ovat perustuneet siihen, että kantajalla ei ole oikeutta luottokustannuksiin. A on esittänyt vaatimuksilleen 4 perustetta:

- luoton korko on kohtuuton
- kuluttajan luottokelpoisuutta ei ole arvioitu kulutusluottodirektiivin 8 ja 23 artiklan eikä kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n mukaisesti
- luottoa ei ole myönnetty kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:ssä edellytetyllä tavalla
- luottoehdot eivät ole selkeitä ja ymmärrettäviä

A on pyytänyt, että asiassa järjestetään pääkäsittely.

Blue Finance Suomi Oy

Blue Finance Suomi Oy on 12.3.2025 lausunut, että se toimii Blue Finance Oy:n suorittaman liiketoimintasiirron myötä asiassa kantajana.

Blue Finance Suomi Oy on ilmoittanut, että se on pyrkinyt A:n kanssa sovintoon. A on myöntänyt avoimen pääoman vaatimuksen ja osapuolet riitelevät ainoastaan oikeudenkäyntikuluista. Blue Finance Suomi Oy on luopunut luottokustannuksia koskevista vaatimuksistaan ja vaatinut A:ta suorittamaan sille ainoastaan luoton avoimen pääoman 324,47 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 16.4.2020 lukien. A on tehnyt luotoon suorituksia 1575,53 euroa.

Todistelu

Erittely luoton nostoista ja maksuista.

Asian käsittelyjärjestys

Blue Finance Suomi Oy ja A ovat päässeet pääasian osalta yksimielisyyteen. Riitaa on siten ainoastaan oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta. Asia on näin ollen ratkaistu oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 §:n ja 21 luvun 14 §:n 2 momentin nojalla kirjallisesti valmistelussa. Asiassa ei ole oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 24 §:n 2 momentin perusteella laadittu yhteenvetoa.

Käräjäoikeuden ratkaisu pääasiassa

A on 26.7.2019 nostanut luottoa yhteensä 1.900 euroa. A ei ole ennen yksipuolisen tuomion antamista tehnyt luottoon yhtään suoritusta. A on yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen tehnyt perintätoimistolle ja

ulosottoon luoton suorituksia yhteensä 1575,53 euroa. A:n jäljellä oleva maksuvelvollisuus luotosta on siten pääoma 324,47 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 16.4.2020 lukien. Muilta osin Blue Finance Suomi Oy on luopunut vaatimuksistaan.

Kanne on luovutuilta osin hylättävä ja takaisinsaantihakemus vastaavasti hyväksyttävä.

Oikeudenkäyntikulut

Asianosaisten vaatimukset ja lausumat

A

A on vaatinut korvausta oikeudenkäyntikuluistaan 4553,84 euroa. Vaatimus koostuu asiamiespalkkiosta 3206,25 euroa (11,25 h x 285 euroa), arvonlisäveron osuudesta 817,59 euroa ja oikeudenkäyntimaksusta 530 euroa.

Blue Finance Suomi Oy

Blue Finance Suomi Oy on kiistänyt A:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen ja vaatinut, että A ensisijaisesti määrätään pitämään kulunsa vahinkonaan. Blue Finance Suomi Oy ei ole vaatinut A:lta korvausta omista oikeudenkäyntikuluistaan.

A:n yksityishenkilöstatus ei ole riittävä peruste tämän oman kuluvastuun poistamiseksi. Yksityishenkilö v. yhtiö on vastaavissa kulutusluottoasioissa aina pääsääntö eikä se voi johtaa siihen, että kuluttaja välttää kuluvastuun vain statuksensa perusteella. Osapuolilla on samat taloudelliset ja muut edellytykset asian ajamiseen, eikä osapuolten asemassa ole tältä osin mitään eroa. A:lla on ollut asiassa lainopillisen koulutuksen saanut asiamies. Asia ei ole intressiltään suuri.

A on takaisinsaantihakemuksen jättäessään aiheuttanut tosiasiassa tarpeettoman oikeudenkäynnin, ja A:n kulut ovat muodostuneet tarpeettomista toimenpiteistä. A tai hänen asiamiehensä eivät ole ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä olleet yhteydessä kantajaan eivätkä antaneet mahdollisuutta asian sovinnolliseen ratkaisemiseen, vaikka sovinto olisi ennen kulujen muodostumista ollut tarkoituksenmukaisin ratkaisu. Kantajan luovuttua vaatimuksistaan on päädytty samaan tilanteeseen kuin mikä olisi saavutettu sovinnolla ilman takaisinsaantia. Asiamies tietää kantajan sopivan samaa luottotuotetta koskevia asioita kuluttajien kanssa suoraan sekä asiamiesten välityksillä ilman takaisinsaanteja, koska tämä on molemmille osapuolille nopeampi ja edullisempi tapa hoitaa asia.

A:n asiamies toimii toistuvan toimintamallin mukaan. Hän laittaa takaisinsaanteja vireille kuluja kerryttäen lähes poikkeuksetta ilman sovintotiedusteluja. Kun asiamies tietää kantajan sopivan vastaavia asioita, mutta jättää sovinnon tiedustelematta, on selvää, että toiminnan tarkoituksena on kerryttää näennäisesti tarpeellisia kuluja. Asiamiehen kerryttämät kulut eivät siten ole kokonaisuutena olleet aiheellisia A:n oikeuden valvomiseksi.

Asiamies ja muut kyseisen toimiston edustajat hyödyntävät kaikissa takaisinsaanneissaan samoja dokumenttipohjia perusteluineen ja lauserakenteineen esittäen tämän aina uutena selvitystyönä ja valmisteluna. Esitetty kuluvaatimus tästä liukuhihnatyöstä on täysin kohtuuton. Asia ei ole vaikea, eikä asiamiehen olisi tullut joutua käyttämään väittämäänsä työmäärää asian hoitamiseen. Asiamies tuntee kyseisen luottotuotteen ja siihen liittyvän sopimuksen.

A:n kuluvaatimus on lisäksi perusteeton, koska se ei vastaa A:n omaa kuluriskiä eikä asiamiehen palkkiperustetta, joka on 33 prosenttia päämiehelle palautettavasta määrästä. Kantajaa ei voida velvoittaa maksamaan kuvitteellisia kuluja. Käynnissä oleva oikeusprosessi ei ole sopusuhdassa itse asiaan nähden, eikä prosessilla ole tarkoitus turvata A:n etua, vaan asiamiehen palkkiota. A:n kuluista 1,5 tunnin ylittävä työmäärä on ollut asian hoitamiseksi tarpeetonta.

A:n lausuma

Yksipuolisella tuomiolla kantajan vaatimus on ollut yhteensä 4087,84 euroa. Sovinnon jälkeen A on jäänyt kantajalle velkaa 324,47 euroa. Kuluttajalle lopputulos on ollut merkittävä.

Takaisinsaantihakemus on vastaus jo vireille saatettuun kanteeseen. Takaisinsaantihakemus ei edellytä sovinnollista lähestymistä, kun asiassa on jo annettu yksipuolinen tuomio.

Jatkuva ongelma on, että kantajan ilmoittamat tiedot velan perusteesta ja velkasaldosta eivät pidä paikkaansa. Virheelliset tiedot teettävät turhaa työtä. Kantaja ei toimi sovitulla tavalla edes niissä tapauksissa, joissa tuomioistuin on vahvistanut sovinnon. Kysymys on sopimusrikkomuksesta. Kantaja väittää aina, että asia olisi ollut sovittavissa, jos heihin olisi oltu yhteydessä ennen takaisinsaantia, ja että kantaja noudattaisi sovintoa ilman, että yksipuolista tuomiota kumottaisiin. Tämä ei valitettavasti pidä paikkaansa. Vastaajan asiamiehelle tulee jatkuvalla syötöllä tietoa, kuinka

kantaja on laittanut sovitun asian toistamiseen vireille ulosottoon.

Elinkeinonharjoittaja vs. kuluttaja tapauksessa ei koskaan olla tilanteessa, jossa osapuolet ovat samassa taloudellisessa tilanteessa, varsinkaan kun kantaja on ajanut vastaajan taloudelliseen ahdinkoon lainvastaisilla ja kohtuuttomilla koroilla.

Kantaja sekoittaa jatkuvasti onnistumispalkkion ja oikeudenkäyntikulut. Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus on notorisesti tiedossa. Onnistumispalkkio ei ole millään tavalla hyvän tavan vastaista. Kaikki toimenpiteet on tehty A:n oikeusturvan vuoksi. Jos kantaja olisi noudattanut lakia alun perin eikä laatisi kuluttajaluottosopimuksia, jotka ovat todellisen vuosikoron osalta pöyristyttävän lainvastaisia, ei tässä tilanteessa oltaisi. Mikäli käräjäoikeus olisi ottanut kohtuuttomuusnäkökohdat huomioon viran puolesta, ei tässä tilanteessa oltaisi. Mikäli kantaja noudattaisi sopimuksia, eikä veisi jo sovittuja asioita ulosottoon, ei tällaisia toimenpiteitä tarvittaisi.

Käräjäoikeuden arviointi

A on katsonut, että hänen tulee saada täysi korvaus oikeudenkäyntikuluistaan. A:n vaatimuksia ei kuitenkaan ole kaikilta osin hyväksytty. Kysymyksessä on näin ollen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukainen osavoittotilanne, jossa asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle.

A on takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä kaikilta osin, siis myös pääomavaatimuksen osalta. Kuten edellä on todettu, A ei ole tehnyt luottoon yhtään suoritusta ennen yksipuolisen tuomion antamista. Yksipuolinen tuomio on siten ollut oikeellinen luoton pääoman, perintäkulujen ja oikeudenkäyntikulujen osalta. Koska asia on takaisinsaantihakemuksen johdosta palautunut siihen tilaan, missä se on ennen yksipuolisen tuomion antamista ollut, osavoittotilannetta arvioitaessa ei yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen luottoon tehtyjä suorituksia oteta huomioon. Asianosaiset ovat siten voittaneet ja hävinneet asiassa suunnilleen yhtä paljon.

Asiassa tulee arvioitavaksi, onko syytä poiketa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaisesta pääsäännöstä A:n hyväksi. Siten on ensiksi käsiteltävä kysymystä siitä, onko A nostanut takaisinsaantihakemuksen tuomioistuimessa tarpeettomasti.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan, jos voittanut asianosainen on aloittanut oikeudenkäynnin ilman, että vastapuoli on antanut siihen aihetta, taikka muutoin tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut tarpeettoman oikeudenkäynnin, hän on velvollinen korvaamaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut, jollei asiassa ilmenneisiin seikkoihin nähden ole aihetta määrätä, että kumpikin asianosainen saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Käräjäoikeus toteaa, että mainittu lainkohta soveltuu sanamuotonsa mukaisesti oikeudenkäynnin aloittamiseen ja oikeudenkäynnin aloittaneeseen asianosaiseen. Koska takaisinsaanti on yksipuolisen tuomion antamiseen johtaneen oikeudenkäynnin jatkamista, lainkohta ei vaikuta soveltuvan takaisinsaantihakemuksen tehneeseen vastaajaan. Tosin yleinen periaate on, ettei kenenkään tarpeettomista toimenpiteistä aiheutuneita kuluja määrätä vastapuolen korvattavaksi, mikä ilmenee jo oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:stä.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 5 §:n säännös on sitä vastoin sovellettavissa myös oikeudenkäynnin vastaajan menettelyyn. Mainitussa pykälässä on säädetty, että jos asianosainen on jäämällä pois tuomioistuimesta, jättämällä noudattamatta tuomioistuimen antamia määräyksiä tai esittämällä väitteen, jonka hän on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää aiheettomaksi, taikka muutoin oikeudenkäyntiä pitkittämällä velvollisuuden vastaisella menettelyllään tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut toiselle asianosaiselle kustannuksia, hän on velvollinen korvaamaan sellaiset kustannukset riippumatta siitä, kuinka oikeudenkäyntikulut muutoin on korvattava.

Riidatonta on, ettei A:n asiamies ole ennen takaisinsaantihakemuksen nostamista ollut yhteydessä velkojatahoon. Käräjäoikeuden havaintojen mukaan asiamiehen toimintatapa on vuonna 2024 ollut muissakin vastaavissa takaisinsaanneissa samanlainen. Asiamies on väittänyt, ettei takaisinsaantihakemus edellytä sovintomahdollisuuden tarjoamista vastapuolelle.

Käräjäoikeus toteaa, että eräs sopimusoikeuden yleinen periaate on lojaliteettiperiaate. Lojaliteettia voidaan yleisellä tasolla luonnehtia periaatteeksi, jonka mukaan sopijapuolen velvollisuus on omassa toiminnassaan ottaa kohtuuden mukaan huomioon myös toisen sopijapuolen edut ja valvoa niitä ilman, että omat oikeudet kohtuuttomasti vaarantuvat. LojaliteettivelvoIlisuus koskee myös luottosopimuksen osapuolia.

Periaatteen on katsottu voivan konkretisoitua myötävaikutus-, uudelleenneuvottelu- ja tiedonantovelvollisuuksina.

Lojaliteettiperiaate on saanut ilmaisunsa myös luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 8 §:n 13 kohdassa, jonka mukaan oikeudenkäyntiavustajan tulee olla ilman erityistä syytä ryhtymättä oikeudellisiin toimenpiteisiin ilmoittamatta vastapuolelle asiakkaansa vaatimuksia ja varaamatta vastapuolelle kohtuullista harkinta-aikaa sekä tilaisuutta asian sovinnolliseen selvittämiseen. Kyseinen menettelyvelvollisuus palvelee myös päämiehen etua, koska oikeudenkäynti ei ole itsetarkoitus ja siihen sisältyy aina päämiehen kannettavaksi jäävä kuluriski.

Takaisinsaantihakemuksen nostaminen on tapahtunut vasta noin kolme ja puoli vuotta yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen, jolloin kantajataholle on ajan kulumisen myötä syntynyt perusteltu usko oikeustilan pysyvyyteen. Takaisinsaannin määräaika ei ole ollut hakemusta vireille pantaessa kulumassa, eikä asiassa ole käynyt ilmi, että A:n oikeus hakea takaisinsaantia olisi sovinnolliseen ratkaisuun ensin pyrkimällä muutenkaan vaarantunut. Käräjäoikeus katsoo näin ollen, että näissä olosuhteissa A:lla ja hänen asiamiehellään on ennen takaisinsaantihakemuksen nostamista ollut edellä selostettu lojaliteettiperiaatteeseen perustuva toimimisvelvollisuus. Tilanne ei ole verrattavissa käräjäoikeudesta hovioikeuteen tehtävään muutoksenhakuun, jonka seurauksena oikeudenkäynti jatkuu saman tien ja oikeustilan pysyvyys jää heti vastapuolen tieten epävarmaksi.

Blue Finance Suomi Oy on takaisinsaantihakemuksen tiedoksi saatuaan pyrkinyt A:n kanssa sovintoon ja hyväksynyt A:n takaisinsaantivaatimukset luottokustannusten osalta. Uskottavaa siten on, että Blue Finance Suomi Oy olisi hyväksynyt nämä vaatimukset myös ilman uutta oikeudenkäyntiä. A ei näin ollen ole uudella oikeudenkäynnillä saavuttanut parempaa lopputulosta kuin mihin hän olisi asian ilman oikeudenkäyntiä sopimalla päässyt. Näyttämättä on myös jäänyt, että Blue Finance Suomi Oy olisi tässä tapauksessa tai muuten toiminnassaan ilmoittanut tietoja virheellisesti tai puutteellisesti tai että se veisi jo sovitun asian toistamiseen ulosottoon ja syyllistyisi sopimusrikkomukseen. Mainituilla väitteillä ei siten ole merkitystä asiassa, eivätkä väitteet ole peruste pitää uuden oikeudenkäynnin aloittamista tarpeellisena.

A:ta on takaisinsaantiasiassa edustanut lainoppinut asiamies. A ei siten ole ollut asiassa prosessuaalisesti vastapuoltaan heikommassa asemassa. A:n asema kuluttajana ei yksistään ole peruste saada vastapuolelta korvausta tarpeettomista toimenpiteistä aiheutuneista kuluista. Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 8 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan oikeudenkäyntiavustajan tulee hoitaa saamansa tehtävä tarpeettomia kustannuksia aiheuttamatta.

Käräjäoikeus katsoo, että asiassa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut ovat seurausta A:n ja hänen asiamiehensä edellä selostetusta tahallisesta tai ainakin huolimattomasta menettelystä. Siten ei ole perustetta poiketa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n pääsäännöstä eikä ole aihetta velvoittaa Blue Finance Suomi Oy:tä korvaamaan A:n oikeudenkäyntikuluja asiassa osaksikaan. A saa siten pitää kulunsa asiassa vahinkonaan.

Tuomiolauselma

A velvoitetaan maksamaan Blue Finance Suomi Oy:lle yksipuolisessa tuomiossa määrätyn maksuvelvollisuuden sijasta

2) luoton pääomaa 324,47 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 16.4.2020 lukien.

Muilta osin kanne hylätään ja yksipuolinen tuomio kumotaan.

A:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

Asian ratkaisi käräjätuomari Marjukka Hassel.
Lähde: Turun hovioikeus.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 23.4.2026
S 16/2025/1502 1051 7758

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 16.5.2025 nro 10287171

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

B on vaatinut, että C velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 4.375,01 eurolla korkoineen ja hovioikeudessa 2.666,63 eurolla korkoineen.

B oli voittanut takaisinsaantiasian riitautettuaan kantajan perimät luottokustannukset ja kantajan luovuttua yli 99 prosentista alkuperäisistä vaatimuksistaan. Kyse ei ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoite-

tusta osavoittotilanteesta, minkä vuoksi kantaja tuli velvoittaa korvaamaan B:n tarpeelliset ja kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

Käräjäoikeuden ratkaisu loukkasi kuluttajansuojan korkeaa tasoa EU:n perusoikeuskirjan 38 artiklan vastaisesti ja teki kuluttajan pääsyn oikeuksiinsa tosiasiassa mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi perusoikeuskirjan 47 artiklan vastaisesti. Jos kuluttaja ei saanut korvausta oikeudenkäyntikuluistaan, myöskään sopimusehto- ja kulutusluottodirektiivien edellyttämä tehokkuusperiaate ei tosiasiassa toteutunut.

Vastaus

C on vaatinut, että valitus hylätään ja B velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 600 eurolla (alv 0 %) korkoineen.

Käräjäoikeuden tuomio oli oikea. C oli voittanut osan vaatimuksista, ja osa vaatimuksista oli B:n vaatimuksen mukaisesti hylätty. Kyseessä oli siten osavoittotilanne.

Valitessaan hoitaa asian tuomioistuimen kautta B oli ottanut tietoisen kuluriskin, vaikka olisi voinut pyytää velkojalta sovinnollista ratkaisua. Se, että velallinen takaisinsaantiasiassa velvoitettiin vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, ei ollut osoitus siitä, että Suomen kansalliset menettelysäännökset olisivat tehokkuusperiaatteen vastaisia.

Todistelu

C on vedonnut käräjäoikeuden tuomiosta ilmeneviin kirjallisiin todisteisiin.

Hovioikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisu

B on valituksessaan pyytänyt ennakkopäätöskysymyksen esittämistä korkeimmalle oikeudelle. C on hovioikeudelle 3.3.2026 toimittamassaan lausumassa vastustanut ennakkopäätöskysymyksen siirtämistä korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.

Oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n mukaan käräjäoikeus tai hovioikeus voi päätöksellään siirtää korkeimman oikeuden ratkaistavaksi kysymyksen, joka koskee lain soveltamista sen käsiteltävänä olevassa asiassa (ennakkopäätöskysymys). Ennen päätöksen tekemistä asianosaisille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Hovioikeus ei saa siirtää kysymystä muutoksenhakuasteena käsittelemässään asiassa, jos joku asianosaisista vastustaa siirtämistä.

C:n vastustettua vaatimusta edellytyksiä siirtää ennakkopäätöskysymystä korkeimman oikeuden ratkaistavaksi ei ole.

Vaatimus on siten hylättävä.

Pääasia

Asian aikaisemmat vaiheet ja kysymyksenasettelu

C on käräjäoikeudessa 29.11.2021 vireille tulleessa kanteessaan esittänyt käräjäoikeuden tuomion sivuilta 1-3 ilmenevät vaatimuksensa. Käräjäoikeus on 29.12.2021 antanut C:n vaatimusten mukaisen yksipuolisen tuomion, koska B ei ollut vastannut kanteeseen määräajassa.

B on 24.10.2023 vireille tulleessa takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut tuomion sivuilta 4-5 ilmenevillä perusteilla, että yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään ja että C velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa korkoineen.

C on takaisinsaantihakemuksen johdosta 27.3.2024 antamassaan lausumassa rajoittanut kannevaatimustaan siten, että jäljelle on jäänyt ainoastaan pääomaa koskeva vaatimuskohta 1, jonka määrän se on rajoittanut 66,32 euroon, ja vaatinut, että B:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään ja asianosaiset vastaavat takaisinsaantia koskevassa asiassa omista kuluistaan.

B on 24.4.2024 myöntänyt rajoitetun kannevaatimuksen oikeaksi ja edelleen vaatinut tuomion sivuilta 7-9 ilmenevillä perusteilla, että C velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa.

Käräjäoikeus on hyväksynyt kanteen tuomiolla B:n myöntämän kannevaatimuksen osalta ja katsonut, että kanteen rajoittamisessa ei ole ollut kysymys kanteesta luopumisesta. Käräjäoikeus on oikeudenkäyntikulujen jakautumista koskien katsonut, että koska pääasiana ollut velkomusasia on B:n myöntämisen perusteella ratkaistu C:n hyväksi, se ei ole hävinnyt asiaa, mutta toisaalta huomioon ottaen että kanteen rajoittaminen on tehty vasta takaisinsaantimenettelyssä, se on alkuperäiseen kannevaatimukseen verrattuna voittanut asian ainoastaan osittain ja määrännyt sen vuoksi, että asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 2 momentin nojalla vahinkonaan.

Hovioikeudessa on B:n valituksen perusteella kysymys siitä, onko B:n katsottava voittaneen asian siten, että C tulee velvoittaa korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa.

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Luvun 3 §:n mukaan jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Euroopan unionin perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan korkeatasoinen kuluttajansuoja. Artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Korkein oikeus on todennut, että tehokkuusperiaate on syntynyt ja kehittynyt unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tehokkuusperiaatetta kuvataan vakiintuneesti niin, että kansalliset menettelysäännöt eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa annettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. (KKO 2019:70, kohta 24, sekä KKO 2017:84, kohta 34 ja siinä viitattu ratkaisu.)

Oikeudenkäymiskaaren esitöiden mukaan takaisinsaantioikeudenkäynti aloitetaan siitä, mihin asian käsittely oli jäänyt ennen yksipuolisen tuomion antamista (HE 15/1990 vp s. 97).

Kuluvastuun jakautuminen

B on alkuperäisessä takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista kokonaisuudessaan ja kanteen hylkäämistä. C on rajoittanut kannettaan takaisinsaantihakemuksen jälkeen, eivätkä sen vaatimukset ole tulleet hyväksytyiksi sellaisena kuin ne kanteen vireilletulohetkellä oli esitetty vaan näihin verrattuna euromääräisesti varsin pieneltä osin. B:n myönnettyä kantajan rajoittaman vaatimuksen oikeaksi C on kuitenkin voittanut asian 66,32 euron pääoman ja vaatimuksen perusteen osalta. B:n ei näin ollen voida katsoa voittaneen asiaa, vaan kyse on ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 :n 2 momentin mukaisesta osavoittotilanteesta. Asiaan ei liity sellaista säännöksessä tarkoitettua tilannetta, jossa vaatimuksen hyväksymättä jäänyt osa koskisi ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Hovioikeus toteaa lisäksi, että kanteen vireillepanohetkellä kantajalla on ollut B:ltä erääntynyt ja maksamaton saatava, ja sillä on siten ollut peruste saattaa kanne vireille. B:llä on puolestaan ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus ei ole ollut käräjäoikeuden tutkittavana C:n rajoitettua kannevaatimuksiaan, vaan kanteen rajoittamisen jälkeen oikeudenkäynti käräjäoikeudessa on keskittynyt myönnettyyn pääomasaatavaan ja oikeudenkäyntikuluihin.

Ottaen huomioon edellä mainitut seikat hovioikeus katsoo, että B:llä on ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 :n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Näillä lisäyksillä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta (tuomion sivut 11–12). Käräjäoikeuden tuomiota ei siten ole aihetta muuttaa.

Käräjäoikeus, s. 11–12:
Oikeudenkäyntikulut

Vastaaja olisi voinut antaa vastauksen kantajan alkuperäisiin kannevaatimuksiin määräajassa, jolloin hän olisi välttynyt takaisinsaannilta. Takaisinsaantihakemuksessaan vastaaja on vaatinut kantajan vaatimusten hylkäämistä kokonaisuudessaan. Vastaaja olisi voinut neuvotella sovinnosta kantajan kanssa oikeusprosessin aikana saatuaan haasteen tiedoksi ja ennen takaisinsaantihakemuksen tekemistä sekä sen jälkeen.

Oikeusprosessi on vaiheittain edennyt kirjallisessa valmistelussa. Velkomusasia on otettu uudelleen käsittelyyn käräjäoikeudessa takaisinsaantihakemuksen kautta, jolloin on ensimmäisen kerran saatu vastaajan näkemys. Myöhemmin vastaaja on muuttanut näkemystään kantajan lausumassaan vaatiman pääoman

osalta. Vastaaja on lähtökohtaisesti vastuussa omista prosessitoimistaan ja kantaa niistä kuluriskin.

Kantaja on saman asian ja perusteen sisällä takaisinsaantihakemukseen ottaessaan kantaa rajoittanut kannettaan niin, että vaatimuskohtia on ollut vain yksi: pääomaa koskenut vaatimus, joka on ollut alkuperäistä huomattavasti pienempi. Velkomusasiassa on näin ollen ollut ratkaistavana vain yksi vaatimus, koska vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus on liitännäisvaatimus asiakokonaisuudessa. Vastaaja on lausumassaan myöntänyt kantajan vaatimuksen oikeaksi, ja tällä perusteella pääasiana oleva velkomusasia on ratkaistu kantajan hyväksi.

Näin ollen kantaja ei ole hävinnyt asiaa.

Kanteen rajoittaminen on kuitenkin tehty vasta vastaajan takaisinsaantihakemuksen yhteydessä antaman vastauksen johdosta, mistä syystä on perusteltua katsoa, että kantajan vaatimus – sellaisena kuin kantaja sitä alun perin ajoi – on asiassa tullut hyväksytyksi ainoastaan osaksi. Näin ollen on perusteltua soveltaa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 2 momentin mukaista oikeusohjetta ja pääsääntöä, jonka mukaan jos asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi, saavat asianosaiset pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Vastaajan esittämä oikeudenkäyntikuluvaatimus on näin ollen hylättävä. Kantaja ei ole vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Asian näin päättyessä B on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 ja 16 §:n nojalla velvollinen korvaamaan C:n tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa.

B on paljoksunut C:n oikeudenkäyntikuluvaatimusta siltä osin kuin tuntipalkkio on ylittänyt 80 euroa.

Hovioikeus toteaa, että ottaen huomioon asian laatu ja laajuus sekä se, että kysymys on ollut oikeudenkäyntikuluja koskevasta valitusasiasta, C:n oikeudenkäyntikuluvaatimus on määrältään kohtuullinen, ja B on siten velvollinen korvaamaan C:n oikeudenkäyntikulut vaaditun mukaisesti.

Lähde: Edilex uutiset 27.4.2026, toim. Jukka Savolainen.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 30.4.2026 S 21/2025/836 1051 6108

Takaisinsaantihakemus jätetty tutkimatta – Kysymys oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta – Hovioikeus arvioi yhtiön oman lakimiehen käytöstä kohtuulliseksi tuntipalkkion määräksi käräjäoikeuskäsittelyn osalta 80 euroa 6 tunnilta.

Kainuun käräjäoikeus 31.10.2025 nro 1037 4948

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

Valittaja on vaatinut, että käräjäoikeuden päätös kumotaan, hänen takaisinsaantihakemuksensa otetaan tutkittavaksi ja asia palautetaan käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi. Toissijaisesti Valittaja on vaatinut, että hänen Perintä Oy:lle (jäljempänä myös yhtiö) maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrää alennetaan 240 euroksi. Lisäksi Valittaja on vaatinut, että Perintä Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Valittaja on lausunut, että hänen maksettavakseen tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrä oli kohtuuton. Kohtuullinen tuntipalkkio oli enintään 60 euroa.

Vastaus

Perintä Oy on vaatinut, että valitus hylätään ja Valittaja velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Perintä Oy on lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein. Yhtiön tuntiveloitus 250 euroa oli kohtuullinen. Merkitystä ei ollut sillä, oliko asiaa hoitanut yhtiöön työsuhteessa ollut lakimies vai ulkopuolinen asiamies.

Hovioikeuden jatkokäsittelyluparatkaisu

Perustelut

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 5 §:n mukaan Valittaja tarvitsee asiassa jatkokäsittelyluvan.

Saman luvun 11 §:n mukaan jatkokäsittelylupa on myönnettävä, jos

1) ilmenee aihetta epäillä käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta,

2) käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta ei ole mahdollista arvioida jatkokäsittelylupaa myöntämättä,

3) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa on tärkeä myöntää asiassa jatkokäsittelylupa tai

4) luvan myöntämiseen on muu painava syy.

Jatkokäsittelylupaa ei tarvitse edellä 1 kohdan nojalla myöntää yksinomaan näytön uudelleen arvioimista varten, ellei käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta ole perusteltua aihetta epäillä valituksessa esitettyjen seikkojen perusteella.

Hovioikeus on tutkinut perusteet jatkokäsittelyluvan myöntämiselle. Aihetta luvan

myöntämiselle ei ole siltä osin kuin Valittajan takaisinsaantihakemus on jätetty tutkimatta.

Päätöslauselma

Jatkokäsittelylupaa ei myönnetä siltä osin kuin Valittajan takaisinsaantihakemus on jätetty tutkimatta. Käräjäoikeuden ratkaisu jää tältä osin pysyväksi.

Valittajalle myönnetään jatkokäsittelylupa hänen Perintä Oy:lle maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen osalta.

Hovioikeuden ratkaisu oikeudenkäyntikulujen osalta

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle suoritetaan korvausta myös oikeudenkäynnin aiheuttamasta työstä ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvästä menetyksestä. Lain esitöiden mukaan asianosaiselle itselleen suoritettavan oikeudenkäyntikulujen korvauksen tulee olla poikkeuksellista. Se ei saa olla korvaus oikeudenkäyntiin osallistumisesta tai siihen valmistautumisesta aiheutuvasta tavanomaisesta vaivannäöstä.

Asianosaiselle itselleen työstä määrättävä korvaus tulee rajoittaa lähinnä tilanteisiin, joissa asianosainen itse on ammattitaitonsa tai erityisosaamisensa perusteella tehnyt sellaisia oikeudenkäynnin kannalta välttämättömiä paljon aikaa vaatineita toimenpiteitä, jotka jonkun muun suorittamina olisivat myös asiamiehen tai avustajan laskuttamia kulueriä (HE 107/1998 vp, s. 19).

Oikeuskäytännössä on katsottu, että korvaus työstä ei ole korvausta suoranaisesta taloudellisesta menetyksestä, vaan korvausta asianosaisen itsensä omassa asiassaan erityisosaamiseensa liittyvästä merkittävästä työpanoksesta oikeudenkäyntiin liittyen. Oikeushenkilön puolesta työn on voinut tehdä henkilökuntaan kuuluva. Käytännössä oman työn korvauksessa on käytetty pientä tuntiveloitusta. Vaikka oma työ ei saa olla ansaintakeino, korvausta siitä määrättäessä tulee toisaalta kiinnittää huomiota myös siihen, mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan.

Asiaa on hoitanut Perintä Oy:n oma lakimies. Asian laatu ja laajuus huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että käräjäoikeuden toteama tuntiveloitus 250 euroa vastaa sitä, mitä ulkopuolinen avustaja olisi työstä veloittanut. Yhtiö ei ole esittänyt selvitystä kuluistaan eikä oman lakimiehen käytöstä aiheutuneista kustannuksista. Nämä seikat ja se huomioon ottaen, että oma työ ei saa olla ansaintakeino, hovioikeus enemmän selvityksen puuttuessa arvioi tässä asiassa kohtuulliseksi tuntipalkkion määräksi 80 euroa. Valittaja on käräjäoikeudessa hyväksynyt oikeudenkäyntikuluvaatimuksen kuuden tunnin työtä vastaavalta osalta. Näin ollen kohtuullinen korvaus yhtiön oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa on kuuden tunnin ajankäyttöä vastaavat 480 euroa. Valittajan maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrää on siten alennettava.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Hovioikeus on myöntänyt Valittajan valitukselle jatkokäsittelyluvan vain oikeudenkäyntikulujen alentamisvaatimuksen osalta. Tältä osin Valittaja on voittanut osaksi muutoksenhakuvaatimuksensa. Hovioikeus katsoo, että yhtiön on korvattava puolet Valittajan oikeudenkäyntikulujen alentamisvaatimuksen osalta aiheutuneista kustannuksista. Valittajan avustajan A:n laskun mukaan valmistelutoimenpiteitä on ollut yhteensä 10 tuntia. Hovioikeus arvioi oikeudenkäyntikulujen alentamisvaatimukseen kohdistuneiksi kustannuksiksi 2 tunnin ajankäyttöä vastaavan työmäärän. Ottaen huomioon asian laatu kohtuullisena tuntiveloituksena voidaan pitää yhtiön hyväksymää 230 euroa.

Lisäksi laskuun sisältyy ajankäyttöä 1 tunnin jälkitoimista sekä 610 euron oikeudenkäyntimaksu. Edellä mainituilla perusteilla Perintä Oy:n korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrä on palkkion osalta 345 euroa, arvonlisäveron osalta 87,98 euroa ja oikeudenkäyntimaksusta 305 euroa.

Tuomiolauselma

Muutos käräjäoikeuden päätökseen.

Valittajan Perintä Oy:lle oikeudenkäyntikuluista maksettavaksi tuomittu korvaus alennetaan 480 euroksi, jolle on maksettava käräjäoikeuden tuomitsemaa viivästyskorkoa.

Muilta osin käräjäoikeuden päätös jää pysyväksi.

Perintä Oy velvoitetaan korvaamaan Valittajan oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 737,98 euroa, josta on palkkiota 345 euroa, arvonlisäveroa 87,98 euroa ja kuluja 305 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Lähde: Edilex uutiset 4.5.2026, toim. Jani Surakka.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 30.4.2026, M V. RIVERTY FINLAND OY, S 17/2026/111 1051 6362

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Etelä-Savon käräjäoikeus 5.12.2025 nro 1039 6326
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Valitus

M on vaatinut, että Riverty Finland Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 4.196,17 eurolla ja hovioikeudessa 2.130,12 eurolla, molemmat määrät korkoineen.

Käräjäoikeus on arvioinut oikeudenkäyntikuluja koskevaa korvausvelvollisuutta väärin. Kysymyksessä ei ole ollut osavoittotilanne. M on voittanut jutun ainoan riitaisen asian eli luottokustannukset. Riverty Finland Oy on joutunut luopumaan kaikista riitautetuista luottokustannuksista. Kun kantaja peruuttaa kanteensa tai luopuu siitä vastapuolen vaatimuksen johdosta, kyseessä on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 7 §:n mukainen tilanne, joka rinnastuu häviöön.

Käräjäoikeuden ratkaisu on myös ristiriidassa EU-oikeuden tehokkuusperiaatteen kanssa (Neuvoston direktiivi 93/13/ETY kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista). Jos kuluttaja joutuu maksamaan omat oikeudenkäyntikulunsa noin 4.200 euroa tilanteessa, jossa hän menestyksekkäästi torjuu kohtuuttomia kuluja noin 2.300 euroa, oikeussuoja muodostuu tosiasiassa mahdottomaksi käyttää.

Vastaus

Riverty Finland Oy (jäljempänä yhtiö) on vastustanut muutosvaatimuksia ja vaatinut, että M velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 700 eurolla korkoineen.

Käräjäoikeus on arvioinut asian oikein ja päätynyt oikeaan lopputulokseen. M on takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut koko yksipuolisen tuomion kumoamista, eikä asiassa ole siten ollut kysymys ainoastaan luottokustannuksista. Kyseessä on osavoittotilanne, koska yhtiö on voittanut osan vaatimuksista ja osa vaatimuksista on M:n vaatimusten mukaisesti hylätty. M on yksipuolisen tuomion antohetkellä ollut velkaa yhtiölle. Osavoiton lopputulokseen on päästy siten, että yhtiö on rajannut kannettaan. Kanteen rajaamiseen yhtiöllä on ollut oikeus. Se on myös ollut välttämätöntä, jotta lopputulos on ollut juridisesti oikein eli M maksaa kaiken nostamansa pääoman takaisin yhtiölle.

Käräjäoikeuden ratkaisu ei ole tehokkuusperiaatteen vastainen. M on valinnut hoitaa asian tuomioistuimen kautta ja näin ollen ottanut tietoisen kuluriskin. M olisi hyvin voinut olla yhteydessä yhtiöön ja pyytää asiassa sovinnollista ratkaisua ilman kuluriskiä. Tehokkuusperiaate ei sovi kyseiseen tapaukseen eikä oikeuksien käyttäminen ole Suomessa kyseisenlaisissa tapauksissa mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. Vastaaja pystyy itse vaikuttamaan asiaan esimerkiksi pyrkimällä sovintoon ilman tuomioistuinta, ottamalla oikeusturvavakuutuksen tai hakemalla julkista oikeusapua. Se, että velallinen velvoitetaan takaisinsaantiasiassa maksamaan omat oikeudenkäyntikulunsa ei ole osoitus siitä, että Suomen kansalliset menettelysäännökset olisivat tehokkuusperiaatteen vastaisia.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa
Asian tausta ja kysymyksenasettelu

M on Kymenlaakson käräjäoikeuden 15.6.2021 antamalla yksipuolisella tuomiolla velvoitettu suorittamaan yhtiölle kannekohdassa 1 pääomaa 1.700 euroa, kannekohdissa 2 ja 4–6 korkosaatavia yhteensä 1.809,28 euroa, kannekohdissa 3, 7 ja 8 perintäkuluja yhteensä 85 euroa sekä kannekohdissa 9 ja 10 oikeudenkäyntikuluja yhteensä 175 euroa.

M on 23.9.2024 vireille tulleessa takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut, että yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään. Toissijaisesti hän on vaatinut, että kanne hylätään luottokustannusten osalta kannekohdissa 2–8. Lisäksi M on vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa korkoineen.

Yhtiö on takaisinsaantihakemukseen vastatessaan rajoittanut kannevaatimuksiaan siten, että se on vaatinut, että M velvoitetaan suorittamaan yhtiölle kanteen kohdassa 1 pääomaa 1.700 euroa sekä kanteen kohdissa 9 ja 10 vaaditut oikeudenkäyntikulut korkoineen. M on käräjäoikeudelle toimittamassaan lausumassa myöntänyt kannekohdassa 1 vaaditun pääoman.

Käräjäoikeus on 5.12.2025 antamallaan tuomiolla hylännyt kanteen luottokustannusten osalta kannekohdissa 2–8. Muilta osin yksipuolinen tuomio on jäänyt voimaan. Käräjäoikeus on määrännyt M:n pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilannetta koskevan säännöksen nojalla.

Hovioikeudessa on M:n valituksen johdosta kysymys siitä, onko yhtiö velvollinen korvaamaan Mn oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa.

Asian arviointi kansallisen lainsäädännön perusteella

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä. (KKO 2022:56, kohta 11 ja siinä viitatut ratkaisut)

Asiassa on kyse takaisinsaantiasiasta, joka on erityinen muutoksenhakukeino yksipuolista tuomiota vastaan. Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se on ollut ennen yksipuolisen tuomion antamista. Tähän nähden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee arvioida sen mukaan, mikä on koko asian lopputulos.

M on takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä. Toissijaisesti hän on vaatinut kanteen hylkäämistä luottokustannusten osalta kohdissa 2–8. Oikeudenkäynnin kohteena ei siten ollut Mn väittämin tavoin ollut ainoastaan luottokustannukset.

Kanteen rajoittamisen seurauksena yhtiön vaatimukset eivät ole tulleet hyväksytyiksi sellaisina kuin ne oli kanteen vireilletulohetkellä esitetty. M on siten voittanut asian kannekohtien 2–8 osalta. Yhtiö on puolestaan voittanut asian kannekohtien 1, 9 ja 10 osalta. Molemmat asianosaiset ovat euromääräisesti voittaneet ja hävinneet asian lähes yhtä suurilta osin. Kysymys on siten ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaisesta osavoittotilanteesta, kuten käräjäoikeus on todennut. Hovioikeus katsoo, ettei tässä tapauksessa ole syytä poiketa siitä pääsäännöstä, jonka mukaan asianosaiset saavat osavoittotilanteessa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Tehokkuusperiaatteen merkitys

Euroopan unionin perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso. Edelleen artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Euroopan unionin oikeuden tehokkuusperiaatetta on Euroopan unionin oikeuskäytännössä vakiintuneesti luonnehdittu siten, että kansalliset menettelysäännöt eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (esim. Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio 13.7.2023 CAJASUR Banco v. JO ja IM, C-35/22)

Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisuja (mm. tuomio 16.7.2020 Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, sekä tuomio 21.3.2024 Profi Credit Bulgaria, C-714/22) direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan sekä tehokkuusperiaatteen tulkinnasta. Ratkaisut koskevat tilanteita, joissa kuluttaja velvoitetaan vastaamaan osasta

oikeudenkäyntikuluista silloin, kun kuluttajan nostama kohtuuttomaan sopimusehdon pätemättömäksi toteamista koskeva kanne hyväksytään kokonaisuudessaan, mutta kyseisen ehdon nojalla maksettujen summien palauttamista koskeva vaatimus hyväksytään vain osittain.

Euroopan unionin tuomioistuin on esimerkiksi tuomioissaan 22.9.2022 Zulima v. Servicios Prescriptor y Medios de Pagos, C-215/21 ja 13.7.2023 CAJASUR Banco v. JO ja IM, C-35/22 todennut, ettei kuluttajan velvoittaminen vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ole välttämättä tehokkuusperiaatteen vastaista. Ensin mainitussa tapauksessa oli kysymys tilanteesta, jossa kuluttajan vaatimus oli täytetty tuomioistuinmenettelyn ulkopuolella ja jälkimmäisessä tilanteesta, jossa kuluttaja oli ennen oikeudenkäyntiä laiminlyönyt vaatimuksen esittämisen vastapuolena olevalle elinkeinonharjoittajalle.

Tässä tapauksessa kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus ei ole ollut käräjäoikeuden tutkittavana yhtiön rajoitettua kannevaatimuksiaan, eikä M ole takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut luottokustannuksia koskevien suoritusten palauttamista. Nyt käsillä oleva tapaus ei siten tosiseikastoltaan ole verrattavissa ensiksi viitattuihin Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuihin, eivätkä ne sellaisenaan sovellu tähän tapaukseen. Ottaen lisäksi huomioon, ettei kuluttajan velvoittamista vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ole unionin oikeudessa katsottu kategorisesti tehokkuusperiaatteen vastaiseksi, Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei johdu, että yhtiö olisi velvoitettava korvaamaan M:n oikeudenkäyntikulut asiassa.

M:llä on ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi.

M:llä on ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Ratkaisua harkitessaan hovioikeus on oikeusohjeena tukeutunut muun muassa Turun hovioikeuden ratkaisuun 31.3.2026 nro 1040 0861.

Näin täydennettynä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan, jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun.

M on hävinnyt muutoksenhaun, joten hän on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n 1 momentin nojalla velvollinen korvaamaan yhtiön kohtuulliset oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa.

M on paljoksunut yhtiön lakimiehen tuntiveloitusta 80 euroa ylittäviltä osin. Muilta osin M on hyväksynyt yhtiön oikeudenkäyntikululaskun.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle suoritetaan korvausta myös oikeudenkäynnin aiheuttamasta työstä ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvästä menetyksestä. Lain esitöiden mukaan asianosaiselle itselleen suoritettavan oikeudenkäyntikulujen korvauksen tulee olla poikkeuksellista. Se ei saa olla korvaus oikeudenkäyntiin osallistumisesta tai siihen valmistautumisesta aiheutuvasta tavanomaisesta vaivannäöstä. Asianosaiselle itselleen työstä määrättävä korvaus tulee rajoittaa lähinnä tilanteisiin, joissa asianosainen itse on ammattitaitonsa tai erityisosaamisensa perusteella tehnyt sellaisia oikeudenkäynnin kannalta välttämättömiä paljon aikaa vaatineita toimenpiteitä, jotka jonkun muun suorittamina olisivat myös asiamiehen tai avustajan laskuttamia kulueriä. (HE 107/1998 vp s. 19)

Oikeuskäytännössä on katsottu, että korvaus työstä ei ole korvaus suoranaisesta taloudellisesta menetyksestä vaan korvaus asianosaisen itsensä omassa asiassaan erityisosaamiseensa liittyvästä merkittävästä työpanoksesta oikeudenkäyntiin liittyen. Oikeushenkilön puolesta työn on voinut tehdä joku henkilökuntaan kuuluva. Korvauksen tuomitseminen ei edellytä, että työn tekemisestä olisi aiheutunut asianosaiselle suoranaista taloudellista menetystä. Näin myös vapaa-aikana tehty työ voi tulla korvattavaksi. Käytännössä oman työn korvauksessa on käytetty hyvin pientä tuntiveloitusta. Vaikka oma työ ei saa olla mikään ansaintakeino, korvausta siitä määrättäessä tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota myös siihen, mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan. (Oikeudenkäyntikulut, Helsingin hovioikeuden laatuhanke 2011, s. 42

ja 43 sekä mm. Itä-Suomen hovioikeus ratkaisu 24.2.2026 nro 1041 3000).

Arvioidessaan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen kohtuullista tuntiveloituksen määrää hovioikeus on ottanut huomioon seuraavaa. Yhtiö on hoitanut itse nyt kysymyksessä olevaa asiaa ja näin ollen kysymys on sen omista asianosaiskuluista. Yhtiölle aiheutunut kulu on ollut sen oman lakimiehen tähän asiaan käyttämä työpanos. Kun otetaan huomioon yhtäältä asian laatu ja toisaalta myös se mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan, hovioikeus enemmän selvityksen puuttuessa arvioi tässä asiassa kohtuulliseksi tuntiveloituksen määräksi 80 euroa. Näillä perusteilla yhtiön kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen määrä hovioikeudessa on yhteensä 280 euroa.

Tuomiolauselma

Valitus hylätään. Käräjäoikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

M velvoitetaan suorittamaan Riverty Finland Oy:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 280 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Asian ovat ratkaisseet:

Hovioikeudenneuvos Tanja Makkonen

Hovioikeudenneuvos Juha Palkamo

Hovioikeudenneuvos Hanna-Kaisa Meriläinen

Ratkaisu on yksimielinen.

Lähde: Itä-Suomen hovioikeus.

VAASAN HOVIOIKEUS 18.5.2026, WESTSTAR OY V. K, S 19/2026/28 1054 0601

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt kantajayhtiön korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus velvoitti yhtiön korvaamaan vastaajalle neljä viidesosaa tälle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Keski-Suomen käräjäoikeus 11.11.2025 nro 1039 2865

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

WestStar Oy (jäljempänä myös yhtiö) on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomiota muutetaan siten, että yhtiö vapautetaan velvollisuudesta korvata K:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudesta. Lisäksi yhtiö on vaatinut, että hovioikeus pysyttää voimassa Keski-Suomen käräjäoikeuden yksipuolisen tuomion 23.4.2019 nro 19/8186 tuomiolauselman kohdan 6 sellaisenaan. Edelleen yhtiö on vaatinut, että K velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta 1.490 eurolla (alv 0 %) laillisine viivästyskorkoineen.

Kyse on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä säädetystä osavoittotilanteesta. K on vaatinut koko yksipuolisen tuomion kumoamista, mutta hänet on velvoitettu suorittamaan yhtiölle pääomaa. Yhtiö on voittanut asian kysymyksessä, joka ei ole harkinnanvarainen. Luoton pääoma on ollut sopimuksen pääkohde.

Summaarista velkomuskannetta nostettaessa yhtiöllä on ollut K:lta erääntynyttä ja maksamatonta saatavaa, joten yhtiöllä on ollut peruste panna kanne vireille.

Prosessi on pitkittynyt K:n laiminlyöntien takia, kun tämä on ensin jättänyt maksamatta yhtiölle lainan pääoman ja sitten jättänyt vastaamatta kanteeseen summaarisessa riita-asiassa.

Joka tapauksessa K:n oikeudenkäyntikulut ovat määrällisesti kohtuuttoman suuret ottaen huomioon työn laatu, vaativuustaso ja asiamiehen aiempi kokemus. Ajankäyttö on ollut liiallista. Yhtiö on paljoksunut K:n asiamiehen tuntiveloitusta 160 euroa ylittäviltä osin.

Vastaus

K on vaatinut, että valitus hylätään ja yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudesta 3.397,91 eurolla laillisine viivästyskorkoineen.

Käräjäoikeuden tuomio on oikea. Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee arvioida koko asian lopputuloksen, riidan painopisteen sekä sen, mitkä kysymykset ovat tosiasiassa aiheuttaneet oikeudenkäynnin, perusteella.

K ei ole toiminut moitittavasti prosessin aikana. Häneltä ei ole voinut edellyttää, että hänen olisi tullut ymmärtää ja vedota luottoehtojen kohtuuttomuuteen summaarisessa riita-asian menettelyssä. Lisäksi tuomioistuimen olisi tullut tutkia kuluttajasopimuksen ehtojen kohtuuttomuus viran puolesta, mutta näin ei ole tapahtunut. Takaisinsaannin tarve on johtunut ensisijaisesti yhtiön vaatimusten lainvastaisuudesta ja vakioehtojen ongelmallisuudesta, ei K:n moitittavasta menettelystä.

Asiassa on kyse ammattimaista luottotoimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan

ja kuluttajan välisestä suhteesta ja siten kaiken kaikkiaan heikomman osapuolen suojasta ja suojelun tarpeesta.

Yhtiön käräjäoikeusprosessin aikana esittämä sovinto on ollut sisällöltään epäselvä. Joka tapauksessa vastaajalla ei ole velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä ottaen huomioon takaisinsaannille säädetty ehdoton määräaika ja intressi saada yksipuolinen tuomio kumotuksi tuomiolla.

Yhtiön väite K:n oikeudenkäyntikulujen tarpeettomuudesta ja kohtuuttomuudesta on yksilöimätön.

Yhtiön lausuma hovioikeudessa vaadituista oikeudenkäyntikuluista

Yhtiö on kiistänyt K:n oikeudenkäyntikulujen määrän neljä tuntia ylittäviltä osin ja tuntiveloituksen 160 euroa ylittäviltä osin.

Lasku on osin päällekkäinen käräjäoikeusvaiheen lopputoimien laskutuksen kanssa sekä sisältää toimenpiteitä, jotka eivät ole laskutettavia. Tuntiveloitus on asian laatuun ja vaativuuteen sekä vastaavien riita-asioiden palkkiotasoon nähden suhteettoman korkea.

Muu oikeudenkäyntiaineisto

K:n nimeämät

1. KKV:n tutkimusraportti 4/2025 (Summaarisen menettelyn epäkohdat ja mahdollinen väärinkäyttö kuluttajien velkomusasioissa)
2. Asiantuntijalausunto OTT Kärki ja OTT Markus 27.10.2025 Takaisinsaantioikeudenkäynti ja palautusvelvollisuus

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 5 §:n mukaan jos asianosainen on jäämällä pois tuomioistuimesta, jättämällä noudattamatta tuomioistuimen antamia määräyksiä tai esittämällä väitteen, jonka hän on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää aiheettomaksi, taikka muutoin oikeudenkäyntiä pitkittämällä velvollisuuden vastaisella menettelyllään tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut toiselle asianosaiselle kustannuksia, hän on velvollinen korvaamaan sellaiset kustannukset riippumatta siitä, kuinka oikeudenkäyntikulut muutoin on korvattava.

Hovioikeus toteaa, että asiassa esitetyn selvityksen perusteella takaisinsaantihakemuksen tekeminen on ollut perusteltua. K ei ole laiminlyönyt velvollisuuksiaan jättämällä esittämättä luottoehtojen kohtuuttomuuteen liittyviä väitteitä summaarisen riita-asian käsittelyn aikana ottaen huomioon osapuolten asema, menettelyn summaarisuus sekä se, että luottoehtojen kohtuuttomuuden arvioinnissa on kysymys harkinnanvaraisesta, ei yksiselitteisestä kysymyksestä.

Yhtiö on kanteessaan vaatinut kohdassa 1 pääomaa yhteensä 3.450 euroa, kohdassa 2 korkosaatavaa 2.204,30 euroa sekä kohdissa 3–6 erinäisiä kuluja ja oikeudenkäyntikuluja. Keski-Suomen käräjäoikeus on antanut asiassa yksipuolisen tuomion 23.4.2019.

K on 13.11.2024 päivätyssä takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä. Toissijaisesti hän on vastustanut kannetta kannekohdissa 2–5 ja vaatinut, että kanne hylätään näiltä osin. K on lisäksi vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudesta 6.610 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua tuomion antamisesta lukien.

Kanteen vireillepanohetkellä yhtiöllä on ollut peruste panna kanne vireille maksamatta olevan pääoman ja siihen välittömästi liittyvien kulujen perusteella (käräjäoikeuden tuomio s. 26).

Jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, asianosaiset saavat oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaan pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

K on voittanut kanteen kohdat 2–3 kokonaan. Kanteen kohta 6 koskee summaarisen riita-asian oikeudenkäyntikuluja, jotka käsitellään osana takaisinsaantiasian oikeudenkäyntikuluja.

Asiakirjoista on havaittavissa, että oikeudenkäynnin pääpaino on ollut kohdissa 2–3 ja että oikeudenkäyntikulut ovat valtaosaltaan aiheutuneet niiden käsittelystä. K on si-

ten pääosin voittanut juttunsa ja hänen oikeudenkäyntikuluistaan valtaosa on aiheutunut kohtien 2–3 käsittelystä.

K ei kuitenkaan voi saada täyttä korvausta kuluistaan käräjäoikeudesta, koska ei voida katsoa, että sillä, minkä hän on hävinnyt kohtien 1 ja 4–5 perusteen ja määrän osalta, olisi vain vähäinen merkitys asiassa. K:n kohdassa 1 kiistämä pääoma ei ole myöskään koskenut ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa. Tämän vuoksi hovioikeus pitää perusteltuna, että yhtiö on velvollinen korvaamaan K:lle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut osittain. Kohtuullisena osakorvauksena hovioikeus pitää neljää viidesosaa K:lle aiheutuneista, tarpeellisista ja kohtuullisista oikeudenkäyntikuluista.

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja lopputuloksen K:n oikeudenkäyntikulujen tuntimäärän ja -veloituksen osalta.

Edellä todetusti takaisinsaantiasiassa jatketaan summaarisen riita-asian käsittelyä laajana riita-asiana. Näin ollen oikeudenkäyntikulut ovat yksi kokonaisuus, eikä Keski-Suomen käräjäoikeuden yksipuolisen tuomion 23.4.2019 nro 19/8186 tuomiolauselman kohdan 6 pysyttämiselle ole aihetta.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta

K on pääosin voittanut asian hovioikeudessa. Tämän vuoksi yhtiö on velvollinen korvaamaan hänen kohtuulliset oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudesta. Asian laatu ja laajuus huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että kohtuullinen ajankäyttö K:n etujen valvomiseksi hovioikeudessa on ollut 5,5 tuntia ja kohtuullinen tuntiveloitus 260 euroa.

Tuomiolauselma

Muutos käräjäoikeuden tuomioon:

WestStar Oy velvoitetaan korvaamaan K:n oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudesta 2.681,94 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamispäivästä lukien.

Muilta osin valitus hylätään eikä käräjäoikeuden tuomiota muuteta.

WestStar Oy velvoitetaan korvaamaan K:n oikeudenkäyntikuluista hovioikeudesta 1.794,65 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamispäivästä lukien.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Petteri Korhonen
Hovioikeudenneuvos Terhi Kettunen
Asessori Tiitus Hiivanainen
Esittelijä: Hovioikeuden esittelijä Judit Lainio

Ratkaisu on yksimielinen.

Lähde: Vaasan hovioikeus.

TURUN HOVIOIKEUS 28.5.2026
S 18/2025/185 1055 3770

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Asianosainen edusti itseään mutta häntä oli neuvonut asianajaja korvausta vastaan. Kysymys myös vastapuolen avustajan yhteisvastuullisesta korvausvastuusta. Hovioikeus määräsi osapuolet korvaamaan kustannuksia ristiin, ja osan valtion vahingoksi.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus 20.11.2024 nro 1020 6999
Oikeudenkäyntikulut

Valitus

B on vaatinut ensisijaisesti, että käräjäoikeuden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskeva tuomio kumotaan, ja että C ja tämän avustaja D velvoitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa täysimääräisesti. Toissijaisesti B on vaatinut, että asia palautetaan tuomiovirheen vuoksi käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi takaisinsaannin yhteydessä.

Perusteinaan B on lausunut, että kantaja ei ole noudattanut pääasiassa käräjäoikeuden täydennyskehotusta asetetussa määräajassa. Kanne olisi sen vuoksi pitänyt jättää tutkimatta. Kun kanne olisi ollut jätettävä tutkimatta ja B:lle on aiheutunut asiassa oikeudenkäyntikuluja, kantaja on velvollinen korvaamaan vastaajan kohtuulliset oikeudenkäyntikulut. Alkuperäisessä haastehakemuksessa on ollut monia vaatimuskohtia ja etenkin haastehakemuksen täydennyksissä 10 erillistä vaatimuskohtaa, joista on peruutettu myöhemmin 9. Tämä tarkoittaa, että B on voittanut asian pääosin.

Kantajan asiamies D on pitkittänyt asian käsittelyä esittämällä suuren määrän asiaan kuulumattomia vaatimuksia ja todistelua. Siten D:n menettelyn vuoksi asia on osaltaan ollut sekava ja laajentunut alkuperäisestä huomattavasti siten, että hänet on velvoitettava korvaamaan vaaditut oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti päämiehensä C:n kanssa.

Vastaus

C ja D ovat yhteisessä vastauksessaan vaatineet, että valitus jätetään tutkimatta tai hy-

lätään. Lisäksi C on vaatinut, että B velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa viivästyskorkoineen siltä osin kuin kuluja ei korvata oikeusavun perusteella avustajalle valtion varoista. Vielä D on vaatinut, että B velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Perusteinaan C ja D ovat lausuneet, että käräjäoikeus on ratkaissut oikeudenkäyntikuluja koskevan kysymyksen oikein. B ei ole esittänyt oikeudenkäyntikuluvaatimustaan lain edellyttämällä tavalla kirjallisessa vastauksessaan vaan vasta myöhemmin, joten hän on menettänyt oikeutensa esittää kyseisen vaatimuksen. C ei ole käräjäoikeudessa varsinaisesti peruuttanut mitään vaatimuksiaan. B:n oikeudenkäyntikulujensa perusteena esittämän asianajajan laskun toimenpiteet on laskuun merkityn mukaan tehty vasta käräjäoikeuden ilmoitettua ratkaisun antamisesta, joten B:llä ei ole oikeutta saada korvausta kuluista. Laskusta ilmenevä asianajaja on nimenomaisesti ilmoittanut käräjäoikeuteen, ettei ole B:n avustaja asiassa. B ei ole maksanut mainittua laskua, joten oikeutta kulujen korvaukseen ei ole tälläkään perusteella. B olisi ollut oikeutettu oikeusapuun jo käräjäoikeudessa, joten laiminlyötyään oikeusavun hakemisen hänellä ei voi olla oikeutta oikeudenkäyntikulujen korvaukseen vastapuoleltaan. B ei ole lain edellyttämällä tavalla ilmoittanut tyytymättömyyttään käräjäoikeuden 20.11.2024 antamaan tuomioon vaan yksipuoliseen tuomioon, joten tuomio on tullut lainvoimaiseksi 27.11.2024. Käräjäoikeus on laiminlyönyt 9.12.2024 antamansa päätöksen tiedoksiannon C:lle koskien B:lle myönnettyä määräajan pidentämistä valituksen toimittamiselle.

D on lausunut perusteinaan lisäksi, että vaatimus häntä kohtaan on esitetty ensimmäisen kerran vasta hovioikeudessa, jolloin sitä ei voida ottaa tutkittavaksi. Vielä D on lausunut, että oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:n edellytykset avustajan yhteisvastuulliselle korvausvelvollisuudelle eivät asiassa täyty.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Vastauksessa esitetyt väitteet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus on tehtävä ennen käsittelyn päättymistä. B on riidattomasti toiminut asiassa näin esittämällä vaatimuksen käräjäoikeudelle osoittamassaan kirjoituksessa 15.10.2024. Vaatimuksen esittämistä myöhässä koskeva C:n väite on hylättävä.

B:n avustajana oikeudenkäynnin ulkopuolella toimineen asianajajan laskuun merkittyjen toimenpiteiden ajankohdalla ja sillä, onko B maksanut laskun määrän avustajalle vai ei, ei ole merkitystä B:n vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tässä oikeudenkäynnissä arvioitaessa. Tätä koskeva C:n väite on hylättävä.

Sillä, että mahdollisesti oikeusapuun oikeutettu B on käräjäoikeudessa jättänyt hakematta oikeusapua, ei ole merkitystä B:n vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tässä oikeudenkäynnissä arvioitaessa. Tätä koskeva C:n väite on hylättävä.

Käräjäoikeuden ratkaisuun 20.11.2024 merkityn mukaan B on määräajassa ilmoittanut tyytymättömyyttä koko tuomioon. B on siten ilmoittanut hyväksytysti tyytymättömyyttä tuomioon eikä yksipuoliseen tuomioon. Tätä koskeva C:n väite on hylättävä.

Käräjäoikeuden 9.12.2024 antaman päätöksen tiedoksiannossa mahdollisesti olleilla virheillä ei ole vaikutusta valituksen mukaista oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta hovioikeudessa arvioitaessa. Tätä koskeva C:n väite on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden peruste oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännösten nojalla

B on hovioikeudessa perustanut oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta käräjäoikeudessa koskevan vaatimuksensa ensinnäkin siihen seikkaan, että kantaja C ei ollut toimittanut käräjäoikeuden pyytämää haastehakemuksen täydennystä sille asetetussa määräajassa, minkä seurauksena käräjäoikeuden olisi ollut jätettävä kanne tutkimatta.

Asiaa koskee oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 5 §:n 1 momentti. Sen mukaan jos haastehakemus on puutteellinen, epäselvä tai sekava, kantajaa on kehotettava määräajassa korjaamaan hakemustaan, jos se on oikeudenkäynnin jatkamiseksi tai vastauksen antamista varten välttämätöntä. Kantajalle on samalla ilmoitettava, millä tavalla hakemus on puutteellinen, epäselvä tai sekava, ja että kanne voidaan jättää tutkimatta tai hylätä, jos kantaja ei noudata kehotusta.

Käräjäoikeuden kantajalle toimittamassa haastehakemuksen täydennyskehotuksessa on ollut kirjattuna seuraava maininta: “Jos

ette määräajassa noudata täydennyskehotusta, käräjäoikeus voi jättää kanteen tutkimatta tai hylätä sen.”.

Sekä edellä mainitun lainkohdan että siteeratun lausumapyynnön osan perusteella on käräjäoikeuden harkinnassa, ottaako se määräajan päättymisen jälkeen saapuneen haastehakemuksen täydennyksen huomioon vai ei. Tässä tapauksessa käräjäoikeus on ottanut täydennyksen huomioon, mikä on ollut lain mukaisen harkintavallan rajoissa tehty ratkaisu. Siten vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta ei voi perustaa väitettyyn seikkaan.

Käräjäoikeus on kuitenkin antaessaan asiassa ratkaisun, jonka lopputulos ilmenee yksipuolisen tuomion tuomiolauselmasta, samalla jättänyt päätöksellään sillensä B:n vetoamin tavoin suuren osan C:n käräjäoikeuden oikeudenkäynnin aikana esittämistä vaatimuksista. Tällöin näitä väitteitä koskevin osin sovellettavaksi tulee oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 7 §:n 2 momentti, jonka mukaan jos asian käsittely jätetään sillensä sen vuoksi, että asianosainen on peruuttanut kanteensa, hänen on korvattava vastapuolensa kulut, jollei ole erityistä syytä määrätä korvausvelvollisuudesta toisin.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaan jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. (1 mom). Mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään. (2 mom)

C:n käräjäoikeudessa oikeudenkäynnin aikana esittämät uudet vaatimukset ovat laajentaneet oikeudenkäyntiä huomattavasti ja muuttaneet asiaa alkuperäiseen verrattuna merkittävästi toisen sisältöiseksi. Tämä on edellyttänyt B:ltä perehtymistä laajentuneeseen oikeudenkäyntiaineistoon. Kun nämä vaatimukset ovat tulleet oikeudenkäynnin aikana käräjäoikeudessa myöhemmin peruutetuiksi, B on tältä osin voittanut asian käräjäoikeudessa osittain. Siten asiassa on olemassa edellä mainittujen lainkohtien nojalla peruste mainittujen vaatimusten osalta oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudelle.

B:n oikeus oikeudenkäyntikulujen korvaukseen tässä tapauksessa

B on käräjäoikeudessa itse edustanut itseään. Tällöin kysymys on asianosaisen omien oikeudenkäyntikulujen korvauksesta. Korvattavia kuluja koskevan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan korvattavia oikeudenkäyntikuluja ovat oikeudenkäynnin valmistelusta ja asian tuomioistuimessa ajamisesta sekä asiamiehen tai avustajan palkkiosta aiheutuneet kustannukset. Korvausta suoritetaan myös oikeudenkäynnin asianosaiselle aiheuttamasta työstä ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvästä menetyksestä.

B:n oikeudenkäyntikuluvaatimus asian käsittelystä käräjäoikeudessa on määrältään 2.508,90 euroa. Vaatimuksen tueksi B on esittänyt häntä oikeudenkäynnin ulkopuolella avustaneen ja neuvoneen asianajajan hänelle osoittaman laskun, jonka määrä on 2.484,90 euroa.

Hovioikeus hyväksyy oikeudenkäynnin ulkopuolella käytetyn lainopillisen avustajan käyttämisestä aiheutuneet kustannukset oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvänä menetyksenä ja siten korvattavana oikeudenkäyntikuluna, koska asianajaja olisi voinut yhtä hyvin avustaa B:tä oikeudenkäynnissä, jolloin oikeudenkäyntikuluina olisi avustajan palkkiona joka tapauksessa aiheutunut vastaavat kustannukset. Vaatimuksessa olevan 24 euron suuruisen lisäyksen asianajajan laskuun nähden hovioikeus hyväksyy B:n omina asianosaiskuluina.

Huomioon ottaen asian laatu ja laajuus hovioikeus arvioi korvattavien oikeudenkäyntikulujen kohtuulliseksi määräksi sillensä jätetyn asian osan osalta 1.500 euroa, minkä ylittävältä osalta vaatimus on hylättävä.

Avustajan yhteisvastuullinen oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus

B on esittänyt oikeudenkäyntikuluvaatimuksen D:tä kohtaan käräjäoikeudessa kirjoituksessaan 15.10.2024. Siten mainittu vaatimus voidaan hovioikeudessa tutkia.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:n mukaan asianosaisen edustaja, asiamies tai avustaja, joka 4 tai 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla tahallisesti tai huolimattomuudesta on aiheuttanut toiselle asianosaiselle tässä luvussa tarkoitettuja oikeudenkäyntikuluja, voidaan velvoittaa, sen jälkeen kun hänelle

on varattu tilaisuus tulla kuulluksi, yhteisvastuullisesti asianosaisen kanssa korvaamaan kyseiset kulut.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2005:9 ottanut kantaa asiamiehen yhteisvastuulliseen oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuteen. Ratkaisusta ilmenevän oikeusohjeen mukaan ensinnäkin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4-6 §:ssä tarkoitetaan kustannuksia, joita toiselle asianosaiselle aiheutetaan esimerkiksi nostamalla perusteeton kanne tai pitkittämällä oikeudenkäyntiä. Vastuun asettamisen edellytyksenä on, että oikeudenkäynnissä on toimittu siinä noudatettavan tai muun velvollisuuden vastaisesti. Esimerkkinä oikeudenkäynnin pitkittämisestä mainitaan sellaisen väitteen esittäminen, joka on tiedetty tai joka olisi pitänyt tietää aiheettomaksi (kohta 3). Edelleen oikeuskäytännössä (KKO 2001:65, KKO 2003:46) on katsottu, että asiamiehen vastuuta koskevaa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:n säännöstä tulee soveltaa pidättyvämmin kuin asianosaisen omaa kuluvastuuta koskevaa saman luvun 5 §:ää. Tämä on perustunut siihen lähtökohtaan, että asiamiehen tehtävänä ja velvollisuutena on valvoa ja ajaa päämiehensä etua eikä henkilökohtaisen kuluvastuun pelko saa muodostua tosiasialliseksi esteeksi päämiehen oikeuksien edistämiselle. Kuluvastuun onkin katsottu voivan syntyä vain, jos asiamiehen oikeudellinen arvio on ollut ilmeisen virheellinen (KKO 2001:65).

Edellä mainitun perusteella hovioikeus arvioi, ettei B ole esittänyt taikka yksilöinyt C:n avustajan oikeustieteen maisteri D:n toiminnasta sellaisia seikkoja, joiden perusteella D olisi velvoitettava korvaamaan B:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa yhteisvastuullisesti päämiehensä C:n kanssa. Vaatimus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Hovioikeus hyväksyy B:n avustajan asianajaja L:n palkkiovaatimuksen hovioikeudessa. L:lle maksetaan siten palkkio hovioikeudessa oikeusapulain 17 §:n sekä oikeusavun palkkioperusteista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n nojalla vaatimuksen mukaisesti.

C:n avustajaksi määrätylle oikeustieteen maisteri D:lle maksetaan palkkiota C:n puolesta annetun vastauksen laatimisen osalta asian laadun ja laajuuden perusteella kohtuulliseksi katsotun viiden tunnin kokonaisajankäytön perusteella. Yli menevä osa palkkiovaatimuksesta on hylättävä.

B on voittanut asian hovioikeudessa C:hen kohdistettuna vaatimuksen perusteen osalta osittain ja määrällisesti vaatimuksesta on hyväksytty vähän yli puolet. Sen vuoksi C on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n ja 16 §:n sekä oikeudenkäymiskaaren 22 §:n nojalla velvoitettava korvaamaan valtiolle B:n avustajalle maksettavaa palkkiota vastaavasta määrästä kohtuulliseksi arvioidut kaksi kolmasosaa viivästyskorkoineen.

B on hävinnyt asian hovioikeudessa C:n avustajaan oikeustieteen maisteri D:hen nähden. Sen vuoksi B on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n nojalla velvollinen korvaamaan D:n oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa vastauksen laatimisen osalta B:n määrällisesti myöntämät kohtuulliseksi katsotut 753 euroa viivästyskorkoineen, minkä ylittävältä osalta vaatimus hylätään.

Asian lopputulos huomioon ottaen C:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hovioikeudessa on hylättävä.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan siltä osin kuin B:n C:hen kohdistama oikeudenkäyntikuluvaatimus on hylätty. C velvoitetaan suorittamaan B:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 1.500 euroa. Yli menevältä osalta vaatimus hylätään.

Valtion varoista maksetaan asianajaja L:lle palkkioksi B:n avustamisesta hovioikeudessa vaaditut 1.204,50 euroa ja arvonlisäveron osuutena 307,15 euroa, mistä määristä C velvoitetaan korvaamaan valtiolle 1.007,77 euroa. Viivästyneelle määrälle on suoritettava viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukaan siitä lukien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamisesta.

Valtion varoista maksetaan oikeustieteen maisteri D:lle palkkioksi C:n avustamisesta hovioikeudessa vastauksen laatimisen ja jälkitoimien osalta asian laatuun ja laajuuteen nähden kohtuulliseksi katsotun viiden tunnin ajankäytön perusteella 600 euroa ja arvonlisäveron osuutena 153 euroa, mitkä määrät jäävät valtion vahingoksi. Yli menevältä osalta palkkiovaatimus hylätään.

B velvoitetaan suorittamaan D:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 753 euroa (sis. alv 25,5 %). Viivästyneelle määrälle on suoritettava viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukaan siitä lukien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamisesta.

Lähde: Edilex uutiset 29.5.2026, toim. Jukka Savolainen.

VAASAN HOVIOIKEUS 4.6.2026, A JA K V. BILL FINLAND OY, S 19/2025/461 1054 0571

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Vastaajalla ei ollut velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä – Hovioikeus velvoitti kantajayhtiön korvaamaan vastaajalle neljä viidesosaa tälle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Keski-Suomen käräjäoikeus 28.2.2025 nro 1026 6011

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava sekä vastavalitus

Valituksissa, vastavalituksessa ja vastauksissa esitetyt vaatimukset

A on vaatinut, että Bill Finland Oy (ent. Oy Aurum Contactor Ltd (NF), jäljempänä myös yhtiö) velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudesta 3.838,49 eurolla ja hovioikeudesta 1.378,02 eurolla, molemmat määrät viivästyskorkoineen.

K on vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudesta 2.108,40 eurolla ja hovioikeudesta 1.378,02 eurolla, molemmat määrät viivästyskorkoineen.

Yhtiö on vaatinut, että A ja K velvoitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudesta 1.380 eurolla ja hovioikeudesta 4.362,45 eurolla, molemmat määrät viivästyskorkoineen. Lisäksi yhtiö on vaatinut, että A:n ja K:n valitukset hylätään.

Lisäksi A ja K ovat vaatineet, että yhtiön vastavalitus hylätään ja se velvoitetaan korvaamaan heidän oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudesta yllä mainituilla määrillä laillisine viivästyskorkoineen.

Valituksissa, vastavalituksessa ja vastauksissa esitetyt perusteet

A ja K

Kyse ei ole ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 2 momentin osavoittotilanteesta. Yksipuolinen tuomio on kumottu ja kanne on kokonaan hylätty.

Takaisinsaannin hakijalla ei ole velvollisuutta pyrkiä sovintoon ennen takaisinsaantia. Ulkoprosessuaalinen sovinto ei estä velkojaa laittamasta asiaa uudelleen vireille. Velkoja on ottanut tietoisen riskin, kun se ei ole itse ryhtynyt toimenpiteisiin lainvastaisesti perittyjen korkojen takia.

Käräjäoikeuden ratkaisu ei noudata Euroopan unionin oikeuden edellyttämää tehokkaan kuluttajansuojan vaatimusta.

K ei ole toiminut luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 8 §:n 1 momentin 13 kohdan vastaisesti.

Oikeudenkäynti ei ole ollut tarpeeton, vaan se on ollut välttämätön A:n oikeusturvan kannalta. Asiassa ei ole kohtuutonta velvoittaa yhtiötä korvaamaan K:n ja A:n oikeudenkäyntikulut.

Yhtiö

Kyse on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 2 momentin osavoittotilanteesta. Kulutusluotto on ollut osittain maksamatta yksipuolista tuomiota annettaessa. Takaisinsaantihakemuksen perusteella asia palaa siihen tilanteeseen, jossa yksipuolinen tuomio annettiin. A:n haettua takaisinsaantia, yhtiö on palauttanut hänelle luottopääoman ylittävät velallisen lainanlyhennykset.

A ja K ovat aiheuttaneet oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:n ja 4 §:n tarkoittamalla tavalla tarpeettoman oikeudenkäynnin.

Yhtiö on esittänyt oikeudenkäyntien ulkopuolella pyynnön siitä, että yhtiöön olisi oltu etukäteen yhteydessä sovintomahdollisuuksien selvittämiseksi ja oikeudenkäyntikulujen välttämiseksi. A:n asiamiehen ja yhtiön välillä on muodostunut käytäntö sovintojen edistämisestä tuomioistuimen ulkopuolella. Tässä tapauksessa etukäteistä yhteydenottoa ei ole tapahtunut.

Mikäli asia olisi sovittu, olisivat osapuolet luopuneet muista kuin sovinnon mukaisista vaatimuksista. Näin ollen muut kuin sopimukseen perustuvat vaatimukset olisivat perusteettomia. Täytäntöönpano olisi muunnettavissa osapuolten keskinäisen sovinnon mukaiseksi.

Tehokkaat oikeussuojakeinot eivät ole esteenä sille, että velallinen tällaisessa tilanteessa velvoitetaan vastaamaan oikeudenkäyntikuluista.

Yhtiön lausuma hovioikeudessa vaadituista oikeudenkäyntikuluista

Yhtiö on paljoksunut A:n ja K:n oikeudenkäyntikulujen tuntiveloitusta.

A:lla ja K:lla ei ole huomauttamista yhtiön oikeudenkäyntikuluvaatimukseen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Saman luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään (mm. KKO 2022:56 ja KKO 2020:81) antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n mukaan, jos voittanut asianosainen on aloittanut oikeudenkäynnin ilman, että vastapuoli on antanut siihen aihetta, taikka muutoin tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut tarpeettoman oikeudenkäynnin, hän on velvollinen korvaamaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut, jollei asiassa ilmenneisiin seikkoihin nähden ole aihetta määrätä, että kumpikin asianosainen saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Jos seikka, josta asian lopputulos aiheutui, ei ennen oikeudenkäyntiä ollut hävinneen asianosaisen tiedossa eikä hänen olisi pitänytkään olla siitä tietoinen, tuomioistuin voi määrätä, että asianosaisten on pidettävä oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:n mukaan, jos asianosaisen edustaja, asiamies tai avustaja, joka 4 tai 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla tahallisesti tai huolimattomuudesta on aiheuttanut toiselle asianosaiselle tässä luvussa tarkoitettuja oikeudenkäyntikuluja, voidaan velvoittaa, sen jälkeen, kun hänelle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi, yhteisvastuullisesti asianosaisen kanssa korvaamaan kyseiset kulut.

Asian arviointi

Hovioikeus toteaa, että A:lla ei ole ollut velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa yhtiön kanssa ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä ottaen huomioon takaisinsaannille oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n 1 momentissa säädetty lyhyt, ehdoton määräaika. Takaisinsaantihakemuksen tekeminen on ollut perusteltua eikä A:n voida katsoa aiheuttaneen tarpeetonta oikeudenkäyntiä. Asiassa ei ole tullut myöskään esille, että vastaajan avustaja olisi toiminut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:n tarkoittamalla tahallisesti tai huolimattomasti, joten vaatimus avustajan korvausvelvollisuudesta on hylättävä.

Kanteen vireillepanohetkellä yhtiöllä on ollut peruste panna kanne vireille maksamatta olevan pääoman perusteella (käräjäoikeuden tuomio s. 5).

Asiakirjoista on havaittavissa, että oikeudenkäynnin pääpaino on ollut luottokorkokustannuksissa ja että oikeudenkäyntikulut ovat valtaosaltaan aiheutuneet niiden käsittelystä. A on siten pääosin voittanut juttunsa.

A ei kuitenkaan voi saada täyttä korvausta kuluistaan käräjäoikeudessa, koska ei voida katsoa, että sillä, minkä hän on hävinnyt kohdan 1–2 perusteen ja määrän osalta, olisi vain vähäinen merkitys asiassa. Tämän vuoksi hovioikeus pitää perusteltuna, että yhtiö on velvollinen korvaamaan A:lle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut osittain. Kohtuullisena osakorvauksena hovioikeus pitää neljää viidesosaa A:lle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Yhtiö ei ole riitauttanut oikeudenkäyntikulujen tuntimäärää. Asian laatu ja laajuus huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että kohtuullinen tuntiveloitus A:n etujen valvomiseksi on ollut 260 euroa ja kohtuulliset oikeudenkäyntikuulut K:n osalta 1.000 euroa.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

A ja K ovat pääosin voittaneet asian hovioikeudessa. Tämän vuoksi yhtiö on velvollinen korvaamaan heidän kohtuulliset oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa. Yhtiö ei ole riitauttanut oikeudenkäyntikulujen tuntimäärää. Asian laatu ja laajuus huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että kohtuullinen tuntiveloitus A:n ja K:n etujen valvomiseksi on ollut 260 euroa.

Tuomiolauselma

Muutokset käräjäoikeuden tuomioon:

Bill Finland Oy velvoitetaan korvaamaan A:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudesta 2.909,10 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamispäivästä lukien.

Bill Finland Oy velvoitetaan korvaamaan K:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudesta 1.000 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamispäivästä lukien.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Bill Finland Oy velvoitetaan korvaamaan A:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta 978,90 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamispäivästä lukien

Bill Finland Oy velvoitetaan korvaamaan K:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta 978,90 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamispäivästä lukien

Asian ovat ratkaisseet:

Hovioikeudenneuvos Petteri Korhonen
Hovioikeudenneuvos Ulla Maija Hakomäki
Hovioikeudenneuvos Elina Laakso
Esittelijä: Hovioikeuden esittelijä Judit Lainio

Ratkaisu on yksimielinen.

Lähde: Vaasan hovioikeus.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 10.7.2026, APILES TECHNOLOGIES OY V. V, S 21/2024/357 1051 7726

Kuluttajaluoton kohtuullisuus – 2000 euron jatkuva luotto – Nimelliskorko 49,88 prosenttia ja todellinen vuosikorko 108,51 prosenttia – Perintäkulut – Sopimusehdot selkeät ja ymmärrettävät – Todellinen vuosikorko kuluineen kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Kohtuuton vakioehto huomioon ottamatta – Perintäkuluille ollut silti peruste.

Oulun käräjäoikeus 21.10.2024 nro 1020 9527

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Apiles Technologies Oy:n valitus

Apiles Technologies Oy (jäljempänä myös "yhtiö") on vaatinut, että Oulun käräjäoikeuden tuomio 21.10.2024 kumotaan ja Oulun käräjäoikeuden 9.1.2019 antama yksipuolinen tuomio jätetään voimaan ja että V joka tapauksessa velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut asiassa kokonaan tai ainakin osaksi.

Apiles Technologies Oy on lausunut, että kysymyksessä olevan luoton luottokorko ei ollut ollut kohtuuton. Luoton vuotuinen nimelliskorko eli luottokorko oli ollut 49,88 prosenttia ja todellinen vuosikorko 108,51 prosenttia. Käräjäoikeuden ratkaisu oli virheellisesti perustunut luottokoron ja todellisen vuosikoron käsitteiden sekoittamiseen ja puhtaaseen virheeseen luottokoron määrästä. Käräjäoikeus oli soveltanut virheellisesti korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöä. Finanssivalvonnan valvomien luottolaitosten, kuten pankkien, luottokorkoa ei voinut myöskään pitää vertailukelpoisena kysymyksessä olevaan luottoon nähden. Sillä, mitä yhtiö oli hävinnyt asiassa, oli ollut vain vähäinen merkitys ja näin ollen sen tuli saada täysi korvaus oikeudenkäyntikuluistaan tai ainakin voittamiltaan osin. Asianosaisille ei myöskään ollut varattu mahdollisuutta lausua toistensa lopullisten oikeudenkäyntikulujen määrästä.

V:n valitus

V on vaatinut, että Apiles Technologies Oy:n kanne hylätään perintäkulujen osalta ja että Apiles Technologies Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa viivästyskorkoineen.

V on lausunut, että perintäkulujen periminen oli ollut hyvän perintätavan vastaista eikä yhtiö ollut esittänyt perustetta niiden perimiseksi. Oikeudenkäyntikulujen jääminen hänen maksettavakseen oli kohtuutonta ottaen huomioon hänen asemansa kuluttajana.

V:n vastaus Apiles Technologies Oy:n valitukseen

V on vaatinut, että valitus hylätään ja että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa.

V on lausunut, että luottokustannukset olivat olleet kohtuuttomat. Lisäksi asiassa oli laiminlyöty luottokelpoisuuden arviointi ja luottosopimuksen toimittaminen kuluttajansuojalain mukaisesti. Myös luottoehdot olivat olleet epäselvät.

Apiles Technologies Oy:n vastaus V:n valitukseen

Apiles Technologies Oy on vaatinut, että valitus hylätään ja että V joka tapauksessa velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut asiassa.

Yhtiö on lausunut, että V:n maksettavaksi tuomitut perintäkulut olivat olleet aiheelliset.

Käsittelyratkaisu uudesta todistelusta

Apiles Technologies Oy:n vaatimus

Apiles Technologies Oy on hovioikeudessa vedonnut uutena kirjallisena todisteena Collection Agreement 3.10.2024 -nimiseen asiakirjaan. Yhtiö on lausunut, että uusi kirjallinen todiste oli tarpeen, koska V oli valituksessaan kiistänyt korvausvelvollisuutensa perintäkulujen osalta.

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan valittaja ei saa hovioikeudessa riita-asiassa vedota muihin todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa, paitsi jos hän saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota todisteeseen käräjäoikeudessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Hovioikeus toteaa, että yhtiön kirjalliseksi todisteeksi nimeämä Collection Agreement 3.10.2024 -niminen asiakirja on ollut sen käytettävissä käräjäoikeudessa. Perintäkulut ovat olleet riitaiset jo käräjäoikeudessa, joten yhtiö olisi voinut vedota mainittuun kirjalliseen todisteeseen siellä. V:n valituksessa esittämät seikat eivät anna aihetta arvioida asiaa toisin.

Nämä seikat huomioon ottaen hovioikeus hylkää vaatimuksen uuteen kirjalliseen todisteeseen vetoamisesta.

Todistelu hovioikeudessa

Hovioikeudessa on vedottu käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevään kirjalliseen todisteluun.

Hovioikeuden ratkaisun perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu hovioikeudessa

V on hakenut takaisinsaantia 9.1.2019 Oulun käräjäoikeudessa annettuun yksipuoliseen tuomioon ja vaatinut sen kumoamista ensisijaisesti kokonaan ja toissijaisesti luottokustannusten sekä perintäkulujen osalta ja että yhtiö korvaa hänen oikeudenkäyntikulunsa. Käräjäoikeus on takaisinsaantihakemuksen perusteella kumonnut yksipuolisen tuomion luottosopimuksen korkosaatavien ja luottokulujen osalta. Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeus oli jättänyt asianosaisten vahingoksi. Muilta osin yksipuolinen tuomio oli jäänyt voimaan.

Asiassa on riidatonta, että V:lle on 31.3.2018 myönnetty 2 000 euron suuruinen jatkuvakäyttöinen, toistaiseksi voimassa oleva luotto, joka on erääntynyt maksettavaksi 12.6.2018. Luotto on myönnetty sähköistä tunnistautumista käyttäen. Todellinen vuosikorko luotolle on riidattomasti ollut 108,51 prosenttia ja luottokorko eli nimelliskorko 49,88 prosenttia.

Hovioikeudessa ratkaistavana on, onko yhtiöllä ollut oikeus kysymyksessä olevan luoton luottokustannuksiin ja korkosaataviin. Asiassa on erityisesti kysymys siitä, onko V:n luottokelpoisuuden arviointi ja luottosopimuksen toimittaminen kuluttajansuojalain mukaisesti laiminlyöty, olivatko luottoehdot olleet epäselvät sekä, onko luoton korko ollut kuluttajansuojalain perusteella muutoin kohtuuton. Lisäksi asiassa on kysymys perintäkuluista sekä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta.

Luottokelpoisuuden arviointi

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset V:n luottokelpoisuuden arvioinnin osalta.

Luottosopimuksen laatiminen

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset luottosopimuksen laatimisen osalta.

Luottosopimuksen selkeys ja ymmärrettävyys

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset luottosopimuksen selkeyden ja ymmärrettävyyden osalta.

Kohtuuttomuusarviointi

Hovioikeus on edellä käräjäoikeuden tavoin katsonut, että sopimusehdot ovat olleet selkeät ja ymmärrettävät eikä asiassa ole myöskään katsottu olevan puutteita V:n luottokelpoisuuden arvioinnissa ja luottosopimuksen laatimisessa. Hovioikeuden on näin

ollen vielä arvioitava, onko luottokustannuksia tästä huolimatta pidettävä kohtuuttomina kuluttajansuojalain nojalla.

Luoton nostamishetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n (207/2013) mukaan jos luoton määrä tai luottoraja on alle 2 000 euroa, luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko sai olla enintään korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Luottosopimuksen tekemisen jälkeen säännöstä on muutettu useampaan kertaan ja korkokattoa on laskettu. Ratkaisussa KKO 2015:60 (kohta 62) on katsottu, että edellä mainitulla pakottavalla korkokattosäännöksellä on merkitystä arvioitaessa luottokoron kohtuuttomuutta myös 2 000 euron ylittävissä kuluttajaluotoissa.

Tässä asiassa kysymys on ollut jatkuvakäyttöisestä, toistaiseksi voimassa olevasta luotosta, jonka pääoman määrä on ollut 2 000 euroa. Luoton todellinen vuosikorko on riidattomasti ollut 108,51 prosenttia, joka on ollut yli kaksinkertainen luoton nostohetkellä voimassa olleeseen kuluttajansuojalain korkokattosäännöksen enimmäismäärään nähden. Vaikka luottoon ei sen määrän perusteella suoraan sovelleta edellä mainittua kuluttajansuojalain säännöstä, on sen määrä ollut hyvin lähellä korkokattosäännöksessä tarkoitetun luoton määrää ja näin ollen oikeuskäytäntö huomioon ottaen tulee sille kuitenkin antaa merkitystä asian arvioinnissa. Lisäksi asiassa on kysymys lähtökohtaisesti heikommassa asemassa olevasta kuluttajasta. Edellä mainittua kokonaisuutena arvioituaan hovioikeus katsoo, että luotonaikaista todellista vuosikorkoa siihen sisältyvine kuluineen on pidettävä kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n tarkoittamalla tavalla kohtuuttomana.

Lisäksi hovioikeus toteaa, että vaikka käräjäoikeus on tuomiossaan sinänsä käyttänyt virheellisesti termiä luottokorko todellisen vuosikoron sijasta, ei sillä ole merkitystä todellisen vuosikoron kohtuuttomuutta arvioitaessa.

Kohtuuttomuuden seuraus

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin (jäljempänä "sopimusehtodirektiivi") 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Sopimusehtodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan soveltamisrajoituksesta kuitenkin seuraa, että ehdon kohtuuttomuutta ei voida arvioida direktiivin perusteella silloin, kun sopimusehto koskee pääkohteen määrittelyä ja sopimus on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa luottosopimuksen ehdot ovat olleet selkeitä ja ymmärrettäviä. Kohtuuttomuuden seuraukset tulevat näin ollen arvioitaviksi kuluttajansuojalain säännösten perusteella.

Luottosopimuksen tekemisen aikaan voimassa olleen kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n 1 momentin (1259/1994 ja 1072/2000) mukaan, jos tässä laissa tarkoitetun sopimuksen ehto on kuluttajan kannalta kohtuuton tai sen soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta. Sopimuksen ehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta. Kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, sopimusta tehtäessä vallinneet olot ja, jollei 2 §:stä muuta johdu, olojen muuttuminen ja muut seikat.

Saman luvun 2 §:n (1259/1994) mukaan, jos 1 §:ssä tarkoitettu sopimusehto on laadittu etukäteen ilman, että kuluttaja on voinut vaikuttaa sen sisältöön, on 1 §:ää sovellettaessa noudatettava tässä pykälässä säädettyjä rajoituksia. Jos ehto sopimusta tehtäessä vallinneissa olosuhteissa on ollut kohtuuton, ei ehdon kohtuuttomuutta myöhemmin arvioitaessa saa kuluttajan vahingoksi ottaa huomioon olosuhteiden muuttumista. Jos ehdon sovittelu tai sen jättäminen huomioon ottamatta koskee sellaista ehtoa, joka hyvän tavan vastaisesti johtaa osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavaan epätasapainoon kuluttajan vahingoksi, sopimusta ei voida sovitella muilta osin. Tällöin sopimus jää voimaan muilta osin muuttumattomana, jos se sellaisenaan voi pysyä voimassa.

Näin ollen kuluttajansuojalaki mahdollistaa sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelun silloin, kun kysymys ei ole sopimusehtodirektiivin perusteella arvioitavasta kohtuuttomasta sopimusehdosta. Sopimusehtodirektiivissä omaksutun ankaran seuraamuksen tarkoituksena on kuitenkin estää elinkeinonharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja (KKO 2015:60, kohta 54).

Sopimusehtodirektiivin tavoitteet huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että yksin ku-

luttajansuojalain sovittelusäännöstä soveltamalla ei ole perusteltua antaa kuluttajalle heikompaa suojaa kuin sopimusehtodirektiivillä on annettu. Näin ollen tehokkaan kuluttajansuojan ja kuluttajien yhdenvertaisen kohtelun perusteella kohtuuton vakioehto on syytä jättää kuluttajansuojalain perusteella huomioon ottamatta myös silloin, kun sopimusehto on selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu. Todellisen vuosikoron kohtuuttomuudesta siten seuraa, että kaikki luottokustannukset ja korot jätetään huomioon ottamatta eikä asiassa siten ole perustetta sovitella luottokustannusten määrää.

Näin ollen Apiles Technologies Oy:llä ei ole oikeutta luoton luottokustannuksiin eikä korkosaataviin. Aihetta käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen tältä osin ei ole.

Perintäkulut

Alun perin määrältään 2 000 euron suuruinen luotto on riidattomasti ollut oikeudenkäynnin aikana maksamatta. Vaikka luottoon liittyvien luottokustannusten ja korkosaatavien on edellä kerrotuin tavoin katsottu olevan kohtuuttomat, ei siitä seuraa, ettei saatavien perinnästä annetun lain mukaisiin perintäkuluihin olisi oikeutta (KKO 2025:49, kohdat 46–48). Koska saatavan pääoma on ollut maksamatta ja erääntynyt, on perintäkuluille ollut peruste. Kulujen määrästä ei ole ollut riitaa. Näin ollen aihetta käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen perintäkulujen osalta ei ole.

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset oikeudenkäyntikulujen osalta käräjäoikeudessa.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n mukaan, jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle.

Apiles Technologies Oy ja V ovat molemmat hävinneet valituksensa. Oikeudenkäynnin lopputulos huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että asianosaiset saavat oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin ja 16 §:n 1 momentin nojalla pitää oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa vahinkonaan.

Hovioikeuden ratkaisu

Käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Apiles Technologies Oy:n ja Juha V:n oikeudenkäyntikuluvaatimukset hovioikeudessa hylätään.

Asian ovat ratkaisseet:
hovioikeudenneuvos Virve Salo
hovioikeudenneuvos Suvi Hannula
hovioikeudenneuvos Teemu Saukkoriipi
Esittelijä: hovioikeuden esittelijä Joel Kemppainen

Lähde: Rovaniemen hovioikeus.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 11.8.2026, S V. LOWELL, S 16/2026/396 1063 1427

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 12.12.2025 nro 1042 6464

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 5 §:n mukaan valittaja tarvitsee asiassa jatkokäsittelyluvan. [...]

Hovioikeus on tutkinut perusteet jatkokäsittelyluvan myöntämiselle. Aihetta luvan myöntämiselle ei ole.

Päätöslauselma

Jatkokäsittelylupaa ei myönnetä. Käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Simo Kolehmainen
Hovioikeudenneuvos Maarit Leppänen (pj)
Hovioikeudenneuvos Jenny Öberg
Esittelijä: Hovioikeuden esittelijä Juha-Pekka Tikkanen

Ratkaisu on yksimielinen.

Asian käsittely käräjäoikeudessa

Takaisinsaantihakemus

Vaatimukset

Vastaaja vaatii, että käräjäoikeus kumoaa yksipuolisen tuomio, hylkää kanteen ja velvoittaa kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut korkolain 4.1 §:n mukaisine korkoineen kuukausi siitä, kun ratkaisu on annettu. Tähänastiset kulut ovat 2 934,89 euroa (sis. alv 25,5 %). Oikeudenkäyntikuluvaatimus sisältää lisäksi vastaajalta perittävän oikeudenkäyntimaksun 610 euroa.

Perusteet

Kannevaatimusten perustana on vastaajalle myönnetty kuluttajaluotto (KSL 7:1 §). Luotonmyöntäjä ei ole oikeutettu luottokustannuksiin, koska:

1. luoton korko on kohtuuton, 2. kuluttajan luottokelpoisuutta ei ole arvioitu kulutusluottodirektiivin ja KSL 7:14 §:n mukaisesti, 3. luottoa ei ole myönnetty KSL 7:17 §:n edellyttämällä tavalla, 4. luottoehdot eivät ole sopimusehtodirektiivin edellyttämällä tavalla selkeitä ja ymmärrettäviä.

Kukin edellä mainittu peruste on yksinään sellainen seikka, jonka vuoksi luotonmyöntäjä ei ole oikeutettu luottokustannuksiin. Koska kantajalla ei ole oikeutta luottokustannuksiin, kaikki vastaajan suoritukset tulee kohdistaa luoton pääomaan. Vastaaja on maksanut luottoa yli luoton pääoman.

1. Luoton korko on kohtuuton

Todellista vuosikorkoa on koron kohtuuttomuusarviointiin liittyvät seikat huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana. Luoton todelliseksi vuosikoroksi on luotonmyöntäjä ilmoittanut 74,51 %. Luoton todellinen vuosikorko on ollut huomattavan korkea korkokattosäännöksen enimmäiskorkoon nähden. Tässä asiassa luottokustannukset muodostuvat kuluttajan kannalta suhteettoman suuriksi ja kohtuuttomiksi.

Koska kysymys on ollut lähtökohtaisesti heikommassa asemassa olevasta kuluttajasta ja elinkeinonharjoittajan laatimista vakioehdoista, luotonaikaista todellista vuosikorkoa on siihen sisältyvine kuluineen pidettävä kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomana.

1.1 Seuraukset koron kohtuuttomuudesta

Tällöin kohtuuttomuuden seuraukset tulisivat arvioitavaksi sopimuksentekohetkellä voimassa olleen kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n (1072/2000) ja 2 §:n (1259/1994) perusteella. Säännökset mahdollistavat sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelun. Tätä tukee nyt voimassa olevien KSL 4:1 § ja 2 §:ien sanamuoto ja lain esityöt. Nyt voimassa olevia Kuluttajansuojalain 4 luvun 1 ja 2 pykäliä on muutettu lakimuutoksella 26.4.2019/596, joka tuli voimaan 1.9.2019.

Hallituksen esityksen HE 230/2018 vp s. 28 mukaan: "kohtuuton ehto tulisi pääsääntöisesti jättää kokonaan huomioon ottamatta". Hallituksen esityksen mukaan ehdotettu muutos perustuu sopimusehtodirektiivin 6 artiklan 1 kohtaan ja sitä koskevaan Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneeseen ratkaisukäytäntöön.

Sopimusehtodirektiivin mukaisen ankaran seuraamuksen tarkoituksena on estää elinkeinoharjoittajia käyttämästä vakiosopimuksissa kuluttajien kannalta kohtuuttomia ehtoja.

Tämä tavoite huomioon ottaen on katsottava, että kohtuuton vakioehto on syytä jättää kuluttajansuojalain perusteella huomioon ottamatta myös silloin, kun sopimusehto on selkeästi ja ymmärrettävästi laadittu. Tällöin vastaajan jo tekemät suoritukset on kohdistettava pääomaan.

1.2 Luoton koron kohtuuttomuutta koskevaa oikeuskäytäntöä

Kuluttajaluoton koron kohtuuttomuudesta ja sen seurauksista on tuoretta ja yhdenmukaista oikeuskäytäntöä. Vastaaja viittaa Itä-Suomen hovioikeuden tuomioon 25.10.2022, diaarinumero S 22/336, Vaasan hovioikeuden tuomioon 30.11.2022 diaarinumero S 21/1108, sekä Vaasan hovioikeuden tuomioon 20.7.2022 diaarinumero S 21/539. Vastaaja liittää kyseiset tuomiot.

Näissä korkoa on pidetty kohtuuttomana ja sitä koskevat vaatimukset on hylätty. Tuomiot ovat lainvoimaisia. Jos kannetta ei hylätä koron kohtuuttomuuden perusteella, vastaaja vetoaa vielä seuraaviin seikkoihin:

2. Kuluttajan luottokelpoisuutta ei ole arvioitu kulutusluottodirektiivin ja KSL 7:14 §:n mukaisesti

Kuluttajan luottokelpoisuus tulee arvioida Kulutusluottodirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta) 8 ja 23 artiklan sekä Kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n perusteella. Tämä seikka on otettava huomioon viran puolesta.

Jos luottokelpoisuutta ei ole arvioitu em. tavalla, luotonmyöntäjä menettää oikeutensa luottokustannuksiin.

3. Luottoa ei ole myönnetty KSL 7:17 §:n edellyttämällä tavalla

Luoton myöntämisessä tulee menetellä Kulutusluottodirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta) 10 artiklan 1 kohdan ja KSL 7:17 §:n mukaisesti (KKO 2016:73, kohta 34). Tämä seikka on otettava huomioon viran puolesta.

Jos luoton myöntämisessä ei ole menetelty em. tavalla, luotonmyöntäjä menettää oikeutensa luottokustannuksiin.

4. Luottoehdot eivät ole sopimusehtodirektiivin edellyttämällä tavalla selkeitä ja ymmärrettäviä

Sopimusehtodirektiivin (Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivi 93/13/ETY) 6 artiklan 1 kohdan mukaan ehtojen tulee olla selviä ja ymmärrettäviä. Jos ehdot eivät ole selviä ja ymmärrettäviä, ne ovat kohtuuttomia, eli mitättömiä (KKO 2015:60, kohta 22). Tämä seikka on otettava huomioon viran puolesta. Jos luoton myöntämisessä ei ole menetelty em. tavalla, luotonmyöntäjä menettää oikeutensa luottokustannuksiin.

Vastaaja luopuu väitteestään, ettei vastaaja ole tehnyt kanteen mukaista sopimusta.

Vastaaja pitäytyy edelleen väitteessään, ettei luotonmyöntäjä ole oikeutettu luottokustannuksiin, koska, luoton korko on kohtuuton, kuluttajan luottokelpoisuutta ei ole arvioitu kulutusluottodirektiivin ja KSL 7:14 §:n mukaisesti, luottoa ei ole myönnetty KSL 7:17 §:n edellyttämällä tavalla eivätkä luottoehdot ole sopimusehtodirektiivin edellyttämällä tavalla selkeitä ja ymmärrettäviä. Jokainen edellä mainittu peruste on yksinään sellainen seikka, jonka vuoksi luotonmyöntäjä ei ole oikeutettu luottokustannuksiin. Koska kantajalla ei ole oikeutta luottokustannuksiin, kaikki vastaajan suoritukset tulee kohdistaa luoton pääomaan. Näyttötaakka on kantajalla; kantaja ei ole esittänyt mitään näyttöä. Vastaaja on maksanut koko luoton eikä vastaaja ole mitään velkaa (V1).

Vastaaja vaatii edelleen, että yksipuolinen tuomio kumotaan kokonaan ja kanne hylätään. Asian voi ratkaista kirjallisessa menettelyssä.

Oikeudenkäyntikulut ja tuomioistuinmaksu

Vastaajan oikeudenkäyntikulujen määrä on 3.570,24 euroa sisältäen arvonlisäveron ja oikeudenkäyntimaksun osuuden. Ilman oikeudenkäyntimaksua oikeudenkäyntikulut ovat 3.040,24 euroa.

Käräjäoikeuden oikeudenkäyntimaksun osalta takaisinsaanninhakija viittaa Oulun käräjäoikeuden ratkaisuihin L 742/2024/352 ja L 742/2024/351, joissa takaisinsaantihakemus hyväksyttiin eikä oikeudenkäyntimaksua vastaajalta peritty. Rovaniemen hovioikeus ei tuomioissaan 17.11.2025 (S 21/2024/133 ja S 21/2024/132) muuttanut käräjäoikeuden ratkaisua.

Kantajan lausuma

Vaatimukset

Kantaja hyväksyy osittain takaisinsaantihakemuksen ja vaatii, että oikeudenkäyntikulut jätetään ensisijaisesti osapuolten itsensä vastattaviksi. Toissijaisesti kantaja paljoksuu oikeudenkäyntikuluvaatimusta 1.865 euroa ylittäviltä osin.

Vaatimusten perusteet

Enempien oikeudenkäyntikulujen välttämiseksi ja ottaen myös huomioon riidanalaisen saatavan määrän suhteessa asian selvittämisestä aiheutuviin kuluihin ja riita-asiasta osapuolille aiheutuviin kustannuksiin, kantaja hyväksyy sen, että yksipuolinen tuomio ja kanne hylätään vaatimuskohtien 2-5 osalta (luottokustannukset) sekä vaatimuskohdan 1 osalta siltä osin, kuin pääomalle on vaadittu korkolain 4.1 §:n mukaista vuotuista viivästyskorkoa ylittävää viivästyskorkoa (luottokorkoon perustuva viivästyskorko).

Selvennykseksi todetaan, että takaisinsaantihakemuksen osittaisen hyväksymisen myötä yksipuolinen tuomio jäisi voimaan seuraavilta osin:

1.Pääomaa 2995,75 euroa ja sille korkolain 4.1 §:n mukaista vuotuista viivästyskorkoa 30.4.2020 alkaen.
6.Perintäkulut 5,00 euroa
7.Perintäkulut 85,00 euroa
8.Oikeudenkäyntikulut 65,00 euroa
9.Oikeudenkäyntikulut 110,00 euroa

Kantajan näkemyksen mukaan on riidatonta, että takaisinsaannin hakija on allekirjoittanut vaatimusten perusteena olevan luottosopimuksen 27.5.2019 (myönnetyn luoton määrä 3.000 euroa) ja luotto on erääntynyt

kokonaisuudessaan maksettavaksi maksulaiminlyöntien vuoksi 30.4.2020. Kantajan käsityksen mukaan itse saatavan peruste on riidaton ja riitautus on koskenut ainoastaan luotonantajan oikeutta periä luottosopimuksen mukaisia luottokustannuksia. Kanne on vaadittu hylättäväksi ja yksipuolinen tuomio kumottavaksi kokonaisuudessaan sillä perusteella, että kantajalla ei ole oikeutta periä luottosopimuksen mukaisia luottokustannuksia ja eikä vastaaja olisi maksanut luottoa yli sen pääoman. Kantaja toteaa tältä osin, että näyttötaakka velkomusasiassa tehtyjen maksusuoritusten osalta on vastaajalla, eikä kantajalla. Näin ollen sen, joka haluaa vapautua suoritusvelvollisuudestaan, tulee näyttää toteen, että sopimuksen mukainen suoritus on tapahtunut tai että velvoite on lakannut muulla perusteella. Velallisella on siis todistustaakka velan maksamisesta (Helsingin hovioikeuspiirin laatuhanke 2014: Todistustaakasta riita-asioissa s. 18). Takaisinsaannin hakija ei ole esittänyt mitään selvitystä tehdyistä maksusuorituksista ennen kanteen vireillepanoa, joten kantajan näkemyksen on selvää, ettei vaatimuksia tule takaisinsaannin hakijan vaatimuksen mukaisesti tällä perusteella kokonaisuudessaan hylätä.

Kantajan hyväksyessä takaisinsaantihakemuksen vaatimuskohtien 2–5 (luottokustannukset) hylkäämisen osalta, se ei katso tarpeen antaa lausumaa luottokustannuksia koskevien väitteiden osalta. Koska kantajalla on ollut edellä mainituin perustein avoinna oleva, maksamaton saatava takaisinsaannin hakijalta, on selvää, että myös yksipuolisen tuomion vaatimuskohtien 6-9 mukaiset perintä- ja oikeudenkäyntikulut ovat olleet aiheelliset ja lainmukaiset. Kantajalla on ollut tarve saada saatavalleen täytäntöönpanokelpoinen ratkaisu.

Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen osalta kantaja toteaa seuraavaa:

Kantaja katsoo ensisijaisesti, että kummankin osapuolen tulee vastata asiassa omista oikeudenkäyntikuluistaan, sillä vastaajan ensisijainen vaatimus koko kanteen hylkäämisestä ja yksipuolisen tuomion kumoamisesta ei voi menestyä edellä esitetyin perustein. Näin ollen koska asia on ratkaistava osittain kantajan ja osittain vastaajan hyväksi, tulisi molempien saada pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan (OK 21 luvun 3 §).

Toissijaisesti kantaja paljoksuu vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimusta. Oikeudenkäyntikuluina voivat tulla tuomituiksi vain tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus on 2.934,89 euroa, joka sisältää oikeudenkäyntimaksun 610 euroa. 250 euron tuntiveloituksella tämä tarkoittaisi, että vastaajan asiamies on veloittanut takaisinsaantihakemuksen laatimisesta noin 7,5 tunnin lakimiestyönkulun.

Asiassa on kyse yksinkertaisesta summaarisesta riita-asiasta, jonka tyyppisiä asioita vastaajan asiamies hoitaa jatkuvasti. Asian hoitaminen ei ole vaatinut häneltä erityistä perehtymistä, sillä asiamies tuntee aihealueen juridiikan aikaisemmin hoitamiensa muiden vastaavanlaisten juttujen kautta. Takaisinsaantiasian hoitaminen, joka on tähän mennessä kantajan näkemyksen mukaan vaatinut ainoastaan alkuneuvottelun päämiehen kanssa sekä takaisinsaantihakemuksen laatimisen valmiin pohjan mukaisesti käräjäoikeudelle, ei ole voinut vaatia asiamieheltä useiden tuntien edestä perehtymistä ja asioiden selvittelyä.

Kantaja katsoo, että päämiehen kanssa neuvotteluun ja takaisinsaantihakemuksen laatimiseen ei ole voinut kulua asian laatu ja laajuus huomioon ottaen neljää tuntia enempää. Tuntiveloituksena yksinkertaisessa summaarisessa riita-asiassa kantaja hyväksyy enintään 250,00 €/h. Oikeudenkäyntikuluina voidaan hyväksyä siten enintään neljän tunnin lakimiestyön kulu sekä oikeudenkäyntimaksu 610 euroa, yhteensä 1.865 euroa (sis alv 25,5%).

Kantaja suostuu siihen, että asia ratkaistaan kirjallisessa menettelyssä.

Vastaajan väitteistä

Vastaaja on esittänyt uutena väitteenään, ettei hän olisi tehnyt kanteen perustana olevaa luottosopimusta. Kantaja toteaa, että vastaaja ei ole riitauttanut saatavan perustetta luottosuhteen aikana eikä myöskään vapaaehtoisen perinnän aikana. Luottosopimus on solmittu 27.5.2019, joten väite on esitetty ensimmäistä kertaa noin 6,5 vuotta luottosopimuksen solmimisen jälkeen. Vastaaja on maksanut saatavaa ulosoton kautta yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen huhtikuusta 2021 alkaen säännöllisesti, viimeinen maksusuoritus ulosottoon on tehty lokakuussa 2023. Vastaajan takaisinsaantihakemus on päivätty 29.1.2025 ja takaisinsaantihakemuksessa vastaaja on itse todennut, että hänelle on kannevaatimusten perustana myönnetty kuluttajaluotto ja tähän seikkaan myös takaisinsaantihakemus on perustunut. Vastaaja on kiistänyt ainoastaan kyseiseen luottosopimukseen perustuen kantajan

oikeuden periä luottosopimuksen mukaisia luottokustannuksia. Kaikki edellä mainittu huomioiden, vastaajan yhteenvedon yhteydessä esittämää uutta väitettä siitä, ettei hän olisi solminut kantajan kanssa luottosopimusta, on pidettävä epäuskottavana.

Kanteella vaadittujen saatavien perusteena oleva luottosopimus on allekirjoitettu vastaajan toimesta tunnistautuen vahvalla sähköisellä tunnistautumisella. Vastaaja ei ole reklamoinut saatavasta luottosuhteen aikana taikka luoton irtisanomisilmoituksen saatuaan. Vastaajalle on toimitettu kantajan toimesta vielä vapaaehtoisen perinnän aikana kaksi maksuvaatimusta saatavaa koskien, eikä vastaaja ole reklamoinut saatavaa myöskään vapaaehtoisen perinnän aikana. Oikeuskirjallisuudessa todetun mukaan myös reklamaation puuttuminen voi asettaa todistustaakan sille osapuolelle, joka väittää, että sopimusta ei ole syntynyt (Todistustaakasta riita-asioissa, Helsingin hovioikeuspiirin laatuhanke 2014, s. 18).

Vastaaja on sittemmin luopunut väitteestä, jonka mukaan hän ei olisi tehnyt kanteella vaaditun saatavan perusteena olevaa luottosopimusta. Tämän johdosta kantajan näkemyksen mukaan aikaisemmin toimitetut kirjalliset todisteet 1-3 ovat tarpeettomia, saatavan perusteen ollessa riidaton. Vastaaja on toimittanut selvityksen maksusuorituksista, joita hän on tehnyt yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen ulosottoon.

OK 12 luvun 15 § 2 momentin mukaan, jos yksipuolinen tuomio on annettu siitä syystä, että asianosainen ei ole noudattanut kehotusta antaa kirjallinen vastaus, hakemuksessa on mainittava sellainen syy tuomion muuttamiselle, jolla olisi voinut olla merkitystä asiaa ratkaistaessa. Takaisinsaantihakemuksen osalta oikeudenkäyntiä siis jatketaan siitä, mihin asian käsittelyssä oli jääty ennen yksipuolisen tuomion antamista. Näin ollen yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen tehdyillä ulosottosuorituksilla ei ole merkitystä yksipuolisessa tuomiossa vastaajan maksettavaksi asetetun maksuvelvollisuuden sisällön kannalta.

Mikäli vastaaja olisi lopulta maksanut saatavalle suorituksia enemmän kuin yksipuolisessa tuomiossa velvoitetaan, on velkojalla ulosottokaaren 2 luvun 16 §:n nojalla velvollisuus palauttaa ylimenevät varat ulosottomiehelle. Mikäli vastaajan yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen ulosottoon tekemät maksusuoritukset otettaisiin huomioon yksipuolisessa tuomiossa asetettavan maksuvelvollisuuden kannalta, olisi lopputulos oikeudellisesti virheellinen ja kantaja joutuisi palauttamaan myös aiheellisesti yksipuolisen tuomion perusteella saamansa varat (myös pääoman sekä perintä- ja oikeudenkäyntikulujen osalta).

Näyttövelvollisuus maksusuorituksista ennen yksipuolisen tuomion antamista on vastaajalla kantajan aikaisemmin esittämin perustein.

Kantaja vaatii edelleen, että molemmat osapuolet vastaavat ensisijaisesti omista oikeudenkäyntikuluistaan. Toissijaisesti kantaja on paljoksunut vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimusta yhteenvetoon kirjatuin perustein.

Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen osalta kantaja toteaa vielä, että vastaaja on esittänyt jatkuvasti uusia väitteitä asian käsittelyn edetessä, jotka ovat osaltaan aiheuttaneet lisätyötä ja turhia lisäkustannuksia. Vastaaja on esittänyt uutena väitteenään, ettei hän olisi tehnyt luottosopimusta ja tämän jälkeen vielä luopunut kyseisestä väitteestä ja toimittanut uutta selvitystä tekemistään ulosottosuorituksista. Kyseiset väitteet ja selvitykset olisi voinut esittää jo alkuperäisen takaisinsaantihakemuksen yhteydessä, ottaen lisäksi huomioon, että asiamiehen toimenpide-erittelyssä on jo takaisinsaantihakemuksen jättämistä edeltävinä toimenpiteinä mainittu kolme kertaa suoritusten selvitys.

Käräjäoikeuden ratkaisu

Perustelut

Käsittely

Asia on ratkaistu asianosaisten suostumuksin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 27 a §:n nojalla yksin kirjallisen valmistelun perusteella.

Kysymyksenasettelu ja siitä seuraavat johtopäätökset

Asiassa on alun perin ollut kysymys siitä, onko luotonantajalla oikeus periä luottokustannuksia, kun vastaaja on kiistänyt ne vedoten koron kohtuuttomuuteen, luottokelpoisuusarvioinnin laiminlyöntiin, luoton myöntämisen virheellisyyteen ja ehtojen epäselvyyteen.

Koska kantaja on myöntänyt takaisinsaantihakemuksen osittain oikeaksi, kantajan myöntämisen perusteella vaatimuskohdat 2–5 (luottokustannukset) sekä vaatimuskohta 1 siltä osin, kuin pääomalle on vaadittu korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista vuotuista viivästyskorkoa ylittävää viivästyskorkoa, tulee hylätä. Näiltä osin yksipuolinen tuomio tulee myös kumota.

Kysymys on siten enää siitä, onko pääomaa ja perintä- sekä oikeudenkäyntikulujen koskeva vaatimus oikeutettu, ja tuleeko yksipuolinen tuomio myös kohtien 1 ja 6–9 osalta kumota.

Vastaaja on ensin kiistettyään luottosopimuksen sitovuuden, myöntänyt sittemmin sen oikeellisuuden. Riidatonta siis on, että luottosopimus on allekirjoitettu 27.5.2019, myönnetyn luoton määrä on 3.000 euroa ja se, että luotto on erääntynyt kokonaisuudessaan maksettavaksi 30.4.2020 maksulaiminlyöntien vuoksi. Vastaajan esittämän selvityksen perusteella luotto on yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen tullut kokonaan maksetuksi.

Koska pääomaa koskeva vaatimus on perustunut osapuolten väliseen luottosopimukseen, sitä koskeva vaatimus on ollut oikeutettu, se on tullut maksulaiminlyönnin vuoksi hyväksyä. Vastaavasti kantajan lainmukaiseksi korjaama viivästyskorkoa koskeva vaatimus, joka on perustunut korkolain 4 §:n 1 momenttiin, tulee hyväksyä.

Vastaaja on näyttänyt maksaneensa luottoa yli pääoman, mutta se on tapahtunut vasta yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen. Vastaaja ei ole esittänyt tältä osin mitään palautusvaatimuksia, eikä tuomioistuin saa oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 3 §:n mukaan tuomita muuta tai enempää kuin asianosainen on vaatinut. Näin ollen käräjäoikeus ei voi viran puolesta määrätä mitään määrää palautettavaksi vastaajalle.

Sen sijaan, mikäli vastaaja on maksanut saatavalle suorituksia enemmän kuin yksipuolisessa tuomiossa velvoitetaan, on velkojalla ulosottokaaren 2 luvun 16 §:n nojalla velvollisuus palauttaa ylimenevät varat ulosottomiehelle. Siinäkin tapauksessa, että vastaaja on maksanut luottoa yli pääoman, asiassa ei ole perustetta kumota yksipuolista tuomiota edellä todettua enemmälti.

Koska lainan takaisinmaksu on tapahtunut vasta yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen, myös yksipuoliseen tuomioon johtaneet oikeudenkäyntikulut ja perintäkulut ovat olleet tarpeellisia. Oikeudenkäyntikulut perustuvat oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ään ja oikeusministeriön asetukseen vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa 14.12.2001/1311. Perintäkulut ovat perintälain 10 c ja 10 d § mukaiset. Näin ollen myös oikeudenkäynti- ja perintäkulut tulee hyväksyä.

Takaisinsaantiasian oikeudenkäyntikulut ja tuomioistuinmaksu

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä. Saman luvun 3 §:n mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan.

Vastaaja on hävinnyt asian pääomaa ja viivästyskorkoa koskevan vaatimuskohdan 1 osalta pääosin ja taas voittanut asian luottokustannuksia koskevien vaatimuskohtien 2–5 osalta. Lisäksi vastaaja on hävinnyt perintä- ja oikeudenkäyntikuluja koskevat vaatimuskohdat 6–9. Vaatimuskohta 1 pelkästään muodostaa määrällisesti pääosan kannevaatimuksista. Näin ollen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä nojalla osapuolet saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa asiassa vahinkonaan.

Tuomioistuinmaksu peritään tuomioistuinmaksulain 6 §:n nojalla takaisinsaanninhakijalta. Asiassa ei ole sanotun lain 7 § tarkoittamia perusteita maksusta vapauttamiseen.

Tuomiolauselma

Takaisinsaantihakemus hyväksytään osittain.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden 19.8.2020 yksipuolinen tuomio nro 20/540681 asiassa E 20/38481 kumotaan vaatimuskohtien 2–5 osalta (luottokustannukset) sekä vaatimuskohdan 1 osalta siltä osin, kuin pääomalle on vaadittu korkolain 4.1 §:n mukaista vuotuista viivästyskorkoa ylittävää viivästyskorkoa (luottokorkoon perustuva viivästyskorko).

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden 19.8.2020 yksipuolinen tuomio nro 20/540681 asiassa E 20/38481 jää voimaan seuraavilta osin kohtien 1, 6, 7, 8 ja 9 osalta:

1. Pääomaa 2995,75 euroa ja sille korkolain 4.1 §:n mukaista vuotuista viivästyskorkoa 30.4.2020 alkaen.
6. Perintäkulut 5,00 euroa
7. Perintäkulut 85,00 euroa
8. Oikeudenkäyntikulut 65,00 euroa
9. Oikeudenkäyntikulut 110,00 euroa.

Asianosaiset saavat pitää takaisinsaantiasian oikeudenkäyntikulut vahinkonaan.

Asian on ratkaissut käräjätuomari Nina Hotti

Lähde: Helsingin hovioikeus.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 19.8.2026
S 21/2025/508 1056 8284

Perusteettoman edun palautus – Vanhentuminen – Vanhentumisajan alkamisajankohta – Euroopan unionin oikeus – Tehokkuusperiaate edellyttää sitä, että kuluttajalla on oltava mahdollisuus saada tieto oikeuksistaan ennen kuin vaatimusten esittämistä koskeva määräaika alkaa kulua tai päättyy. Koska sopimusehtojen kohtuuttomuutta ei oltu täysimääräisesti tutkittu, asia palautettiin käräjäoikeuteen.

Oulun käräjäoikeus 2.6.2025 nro 1028 4348
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

B on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja X Finland Oy velvoitetaan korvaamaan hänelle hänen perusteettomasti maksamiansa luottokustannuksia 2 557,78 euroa viivästyskorkoineen. B on lisäksi vaatinut, että X Finland Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjä- ja hovioikeudessa viivästyskorkoineen. B on myös vaatinut, että hänet joka tapauksessa vapautetaan velvollisuudesta korvata X Finland Oy:n oikeudenkäyntikulut.

B on lausunut, että kanne ei ollut vanhentunut. Kuluttajan oikeus vaatia hyvitystä ei ollut vanhentumislain 7 §:n tarkoittama perusteettoman edun palautus vaan kyse oli vanhentumislain 8 §:ssä tarkoitetusta muusta velasta ja velka vanhentui kymmenessä vuodessa oikeusperusteen syntymisestä. Jos asiassa sovellettaisiin vanhentumislain 7 §:n säännöstä, oli arvioitava, milloin hän oli tiennyt tai olisi pitänyt tietää suorituksensa perusteettomuudesta. Asiassa oli riidatonta, että X Finland Oy oli edelleen sitä mieltä, että sen perimät luottokustannukset eivät olleet kohtuuttomia. Miten hänen olisi tällaisessa tilanteessa pitänyt tulla tietoiseksi, että korkoehdot olivat kohtuuttomia.

Sopimuksen luottokorko oli ollut kohtuuton, luottoehdot olivat olleet epäselvät ja luotonmyöntäjä ei ollut arvioinut hänen luottokelpoisuuttaan. Hän ei ollut myöskään saanut sopimuksia siten, että hän olisi voinut ne tallentaa tai toisintaa muuttumattomana kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n edellyttämänä tavalla.

Kyseessä oli oikeudenkäyntikulujen osalta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:n tarkoittamalla tavalla oikeudellisesti epäselvä tilanne tai toissijaisesti oikeudenkäyntikuluja tuli 21 luvun 8 b §:n perusteella alentaa.

Vastaus

X Finland Oy on vaatinut, että B:n valitus hylätään ja että B velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

X Finland Oy on lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein. Kyse oli perusteettoman edun palautusta koskevasta vaatimuksesta, jonka vanhentumista arvioitiin vanhentumislain 7 §:n perusteella. B oli ollut tietoinen väittämästään perusteettomasta edusta viimeistään siinä vaiheessa, kun luotot oli maksettu kokonaisuudessaan pois. Luoton korko ei ollut ollut kohtuuton ja asiassa käsitellyt luottoehdot olivat selviä. B:n luottokelpoisuus oli arvioitu kuluttajansuojalain edellyttämällä tavalla ja luottosopimukset oli toimitettu B:lle kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n tarkoittamalla tavalla.

Hovioikeuden ratkaisun perustelut

Käsittelyratkaisut

Ennakkopäätöskysymys

B on valituksessaan pyytänyt, että asiassa esitetään ennakkopäätöskysymys korkeimmalle oikeudelle vanhentumisen oikeudellisesta arvioinnista. X Finland Oy on vaatinut B:n valituksen hylkäämistä.

Oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n 2 momentin mukaan ennen päätöksen tekemistä asianosaisille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kysymyksen saa siirtää vain erityisestä syystä, jos joku asianosaisista vastustaa siirtämistä.

Hovioikeus ei saa siirtää kysymystä muutoksenhakuasteena käsittelemässään asiassa, jos joku asianosaisista vastustaa siirtämistä.

X Finland Oy:n vastustettua vaatimusta asiassa ei ole edellytyksiä siirtää ennakkopäätöskysymystä korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.

Uusi oikeustosiseikka

B on hovioikeudessa esittänyt väitteen, jonka mukaan luottokustannusten palautusvaatimuksessa oli kyse laki velan vanhentumista 8 §:ssä (jäljempänä vanhentumislaki) tarkoitetusta muusta velasta, jonka vanhentumisajan alkamisajankohta ei määräytynyt vanhentumislain 7 §:n perusteella.

X Finland Oy on väittänyt, että kyseessä oli uusi oikeustosiseikka ja vaatinut, että valitus jätetään tutkimatta.

B on lausunut, ettei vetoaminen vanhentumislain 8 §:n käsittämään muuhun velkaan ollut uusi seikka, vaan asian oikeudellista arviointia ja tuomioistuimen velvollisuutena oli ratkaista, mikä vanhentumissäännös soveltui kulloiseenkin vaatimukseen.

Oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan kannetta riita-asiassa ei saa oikeudenkäynnin aikana muuttaa. Pykälän 3 momentin mukaan kanteen muuttamiseksi ei ole katsottava sitä, että kanteen tueksi esitetään uusia seikkoja, ellei asia sen johdosta muutu toiseksi.

B:n kannevaatimus käräjäoikeudessa on ollut, että käräjäoikeus vahvistaa luottosopimuksien luottokustannuksia koskevien ehtojen olleen kohtuuttomia, velvoittaa vastapuolen suorittamaan perusteettomasti maksettuja luottokustannuksia 2 557,78 euroa viivästyskorkoineen sekä velvoittaa vastapuolen korvaamaan B:n oikeudenkäyntikulut. B on käräjäoikeudessa katsonut, että kyse oli perusteettoman edun palautusta koskevasta kanteesta, jonka vaatimukset eivät olleet vanhentuneita vanhentumislain 7 §:n nojalla. Valituksessa B on vedonnut, että kyseessä oli muu velka, jonka vanhentuminen määräytyi vanhentumislain 8 §:n perusteella.

Oikeuskirjallisuudessa esitettyjen kannanottojen mukaan tuomioistuimen on tunnettava jutun ratkaisulle relevantit oikeusohjeet ja sovellettava niitä omasta aloitteestaan (jura novit curia) ja sen vuoksi nojautuminen uuteen säännökseen tai oikeusohjeeseen ei merkitse kanteen muuttamista. (Jokela, Oikeudenkäynnin asianosaiset ja valmistelu, 2024, s. 359). Asian keskeinen tosiseikasto on pysynyt koko ajan samana sen suhteen, että luottokustannuksia koskevien sopimusehtojen on väitetty olleen kohtuuttomia ja B:lle on syntynyt luottokustannusten takaisinmaksujen myötä saatava vastapuolelta ja ettei vaatimus ollut vanhentunut. Hovioikeus katsoo, että asian keskeisen tosiseikaston pysyessä samana kyseessä ei ole oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu kanteen muuttaminen.

Kysymyksenasettelu

Asiassa on hovioikeudessa kysymys ensinnäkin sen arvioimisesta, onko B:n vaatimukset vanhentuneet. Jos vaatimukset eivät ole vanhentuneet, tulee hovioikeudessa arvioitavaksi kulutusluoton luottokoron kohtuullisuus sekä onko luottosopimus tehty kuluttajansuojalain ja kulutusluottodirektiivin säätelemällä tavalla. Asiassa on lisäksi kysymys oikeudenkäyntikuluista.

Vanhentuminen

Käräjäoikeus on päätöksessään arvioinut vanhentumista velan vanhentumisesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella. Käräjäoikeus on arvioinut, että B:n oli katsottava tulleen tietoiseksi perusteettomasta edusta viimeistään siinä vaiheessa, kun luotot oli maksettu kokonaan pois eli ensimmäisen luottokokonaisuuden osalta 3.9.2018 ja toisen luottokokonaisuuden osalta 12.6.2019. Käräjäoikeus on arvioinut, ettei kyseinen kansallisen lain säännös ollut EU-oikeuden tehokkuusperiaatteen vastainen, sillä yksittäistapauksessa jäi tuomioistuimen tehtäväksi arvioida, milloin vaatimuksen esittäjä oli saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää perusteettomasta edusta. Käräjäoikeus on hylännyt B:n vaatimuksen vanhentuneena.

Sovellettavat oikeusohjeet

Vanhentumislain 4 §:n mukaan velka vanhentuu kolmen vuoden kuluttua lain 5–7 §:ssä tarkoitetusta ajankohdasta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

Vanhentumislain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan vahingonkorvauksen tai muun hyvityksen vanhentumisaika alkaa kulua perusteettoman edun palautuksessa siitä, kun vaatimuksen esittäjä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää erehdyksessä tehdystä maksusta, sopimuksen pätemättömyydestä tai muusta edun palautuksen perustana olevasta tapahtumasta ja perusteettoman edun saajasta. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetun velan vanhentuminen on kuitenkin katkaistava ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut edun palautuksen perustana olevasta tapahtumasta.

Lain esitöissä (HE 187/2002 vp. s. 50–51) on todettu, että lain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan tarkoittama tavallinen perusteettoman edun palautustilanne on erheellinen rahasuoritus. Toinen soveltamistilanne liittyy sopimuksen perusteella tehtyjen suoritusten palauttamiseen. Tämä koskee sekä sopimuksen pätemättömyys- että purkautumistilanteita. Hallituksen esityksen mukaan 7 §:n 1 momentin 4 kohdan soveltamisalaan kuuluvia tilanteita ei niiden moninaisuudesta johtuen voida tyhjentävästi luetella, vaan kohtaa sovelletaan kaikkiin tilanteisiin, joissa vastikkeen

tai etuuden palautuksen edellytykset täyttyvät. Keskeinen kysymys säännöksen soveltamisessa on se, milloin palautusvaatimuksen esittäjän olisi tullut saada tieto etuuden palautuksen perusteena olevasta tapahtumasta ja perusteettoman edun saajasta. Tieto palautuksen perusteena olevasta tapahtumasta edellyttää kahta seikkaa, tietoisuutta tapahtumasta ja sen perusteettomuudesta.

Vanhentumislain 8 §:n mukaan, jos kysymys on toistaiseksi myönnetystä tai ehdollisesti syntyvästä velasta taikka muusta velasta, jonka vanhentumisajan alkamisajankohta ei määräydy 5–7 §:n nojalla, velka vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua velvoitteen oikeusperusteen syntymisestä, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Lain esitöissä on mainittu esimerkkinä tällaisesta velasta toistaiseksi myönnetyt limiittituotot, ehdolliset takuusitoumukset, vuokrasopimukset sekä jatkuvat palvelusopimukset, kuten puhelin-, sähkö- ja lehtitilaussopimukset (HE 187/2002 vp, s. 53).

Kuluttajariitalautakunta on antanut ratkaisusuosituksia kohtuuttomiin luottokustannuksiin perustuvien palautusvaatimusten vanhentumisesta, mutta sen ratkaisut ovat keskenään ristiriitaisia sovellettujen lainkohtien osalta (D/516/39/2021 ja D/251/38/2025).

Euroopan unionin tuomioistuin on 22.4.2021 antanut ratkaisun C-485/19 (Profit Credit Slovakia). Ratkaisun mukaan tehokkuusperiaatetta on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan kanteeseen, jonka kuluttaja on direktiivissä 93/13 tarkoitettujen kohtuuttomien ehtojen tai direktiivin 2008/48 vaatimusten vastaisten ehtojen perusteella nostanut perusteettomasti maksettujen summien palauttamiseksi, sovelletaan kolmen vuoden vanhentumisaikaa, joka alkaa kulua päivästä, jona perusteeton etu on syntynyt.

Euroopan unionin tuomioistuin on 25.1.2024 antanut tuomion yhdistetyissä asioissa C-810/21–C-813/21 (Caixabank SA) ja 25.4.2024 asiassa C-484/21 (Caixabank SA). Ratkaisukäytännön perusteella vanhentumisajan on oltava riittävä, jotta kuluttaja ehtii tehokkaasti valmistella ja käyttää oikeussuojakeinoa vedotakseen hänellä sopimusehtodirektiivin nojalla oleviin oikeuksiinsa, kuten vaatia kohtuuttomaan sopimusehtoon perustuvien määrien palauttamista. Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä on katsottu tehokkuusperiaatteen vastaista olevan, mikäli vanhentumisajan katsotaan alkavan sopimuksen ja maksusuorituksen tekohetkestä riippumatta siitä, tiesikö kuluttaja vai saattoiko hän kohtuudella tietää ehdon kohtuuttomuudesta.

Asiassa C-484/21 unionin tuomioistuin on lausunut, että kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa on tehokkuusperiaatteen valossa tulkittava siten, että vanhentumisaika alkaa kulua siitä päivästä alkaen, jonka ratkaisu, jossa sopimusehto todettiin kohtuuttomaksi ja tämän seurauksena pätemättömäksi, on saanut lainvoiman. Tehokkuusperiaatteen asettamien edellytyksien mukaisesti kuluttajalla on oltava mahdollisuus saada tieto oikeuksistaan ennen kuin määräaika alkaa kulua tai päättyy. Epäselvässä ja tulkinnanvaraisessa tapauksessa viime kädessä tämä määräaika alkaa kulua siitä päivästä, kun asiaa käsittelevä alioikeus on antanut asiassa tuomionsa.

Sovellettava vanhentumisaika tässä tapauksessa

Kuluttajansuojalaissa ei ole säädetty kuluttajaluottoja koskevien vaatimusten vanhentumisajoista. Asiassa siten sovelletaan vanhentumislakia.

Vanhentumislain systematiikka perustuu lain 4 §:ssä säädettyyn yleiseen ja ensisijaiseen vanhentumisaikaan, sekä tätä täydentäviin toissijaisiin määräyksiin erityisistä vanhentumisajoista. Sovellettavat vanhentumisajat eivät ole valinnaisia, vaan kuhunkin tilanteeseen voidaan soveltaa vain yhtä vanhentumisaikaa.

Hovioikeus toteaa, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on kysymys ennen kaikkea luottosopimuksen sopimusehdon väitetystä pätemättömyydestä seuraavasta palautusvaatimuksesta, eikä niinkään tyypillisestä perusteettoman edun palautusta koskevasta tilanteesta. Kuten edellä esitöissä on todettu, vanhentumislain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan soveltamisalaa ei säännöksen sanamuodosta huolimatta ole rajattu vain perusteettoman edun palautukseksi katsottaviin tilanteisiin, vaan sen soveltamisala on laajempi kattaen kaikki ne tilanteet, joissa vastikkeen ja etuuden palautuksen edellytykset täyttyvät.

Tässä asiassa kuluttajaluottosopimukset ovat koskeneet kahta myönnettyä jatkuvaa luottoa, joiden luottorajana on ollut 2 000 euroa. Näissä velkasuhteissa velkojana on ollut X Finland Oy ja velallisena B ja molemmat velat on maksettu kokonaan X Finland Oy:lle.

Nyt kysymyksessä olevat vaatimukset koskevat mainitun sopimuksen perusteella maksettujen luottokustannusten palauttamista,

jossa velkojana on maksut suorittanut B ja velallisena X Finland Oy. B:n esittämässä palautusvaatimuksessa ei näin ollen ole enää kyse alkuperäisestä luotosta, johon tulisi soveltaa vanhentumislain 8 §:ää. Asiassa ei ole muutoinkaan sellaisesta lain 8 §:n tarkoittamasta toistaiseksi myönnetystä tai ehdollisesta velasta, jonka vanhentuminen tulisi arvioitavaksi vanhentumislain 8 §:n perusteella.

Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, että nyt kysymyksessä olevaan sopimuksen väitettyyn kohtuuttomuuteen perustuvaan palautusvaatimukseen tulee soveltaa vanhentumislain 4 §:n mukaista yleistä vanhentumisaikaa, jonka alkaminen määräytyy lain 7 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella.

Vanhentumisajan alkamisajankohta ja tehokkuusperiaatteen toteutuminen

Hovioikeus toteaa, että Euroopan unionin oikeuden säännösten kansallinen soveltaminen, kansallisen oikeuden tulkinta unionin oikeuden valossa sekä velvollisuus soveltaa etusijaperiaatetta kuuluu kansallisten tuomioistuinten velvollisuuksiin.

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä vanhentumisajan riittävyyttä on arvioitu erityisesti sen perusteella, ehtiikö kuluttaja tehokkaasti valmistella ja käyttää oikeussuojakeinoja vedotakseen hänellä oleviin oikeuksiin, kuten vaatia kohtuuttomaan sopimusehtoon perustuvien suoritusten palautusta. Ratkaisussa C-485/19 unionin tuomioistuin on katsonut, että tehokkuusperiaatteen vastaista on se, että tällaisten kohtuuttomiin sopimusehtoihin perustuvien saatavien vanhentumisajan katsottaisiin alkavan sopimuksen tekohetkellä tai maksusuorituksen tekemisen hetkellä riippumatta siitä, tiesikö kuluttaja vai saattoiko hän kohtuudella tietää ehdon kohtuuttomuudesta. Unionin tuomioistuin on ratkaisussaan katsonut, ettei kolmen vuoden vanhentumisaika ole lähtökohtaisesti tehokkuusperiaatteen vastainen, kunhan vankentumisajasta on säädetty ja se on tiedossa etukäteen. Näin ollen kolmen vuoden yleinen vanhentumisajan soveltaminen ei lähtökohtaisesti ole ristiriidassa EU-oikeuden kanssa.

Hovioikeus toteaa, että EU-oikeuden ja erityisesti tehokkuusperiaatteen valossa tarkasteltuna vanhentumislain 7 §:n 1 momentin 4 kohtaa sovellettaessa olennaista on arvioida sitä, milloin palautusvaatimuksen esittäjän voidaan katsoa tulleen tosiasiallisesti tietoiseksi tekemänsä suorituksen perusteettomuudesta ja tästä seuraavasta palautusvelvollisuudesta.

Hovioikeus toteaa, että nyt käsillä olevassa tilanteessa vanhentumisen alkamishetkeä on kuitenkin arvioitava toisin, kuin esimerkiksi virhemaksutilanteissa, jossa maksun perusteettomuuteen ei liity tulkintaa tai erimielisyyttä, vaan maksun virheellisyys on havaittavissa välittömästi tällaisen maksun tekemisen jälkeen. Nyt käsillä olevassa asiassa X Finland Oy on kiistänyt luottokustannuksia koskevien ehtojen kohtuuttomuuden ja vastustanut luottokustannusten palauttamista käräjäoikeudessa. Kyseessä ei ole ollut selvä tai ilmeinen tilanne, jolloin B:n olisi tullut tietää mahdollisesta perusteettomuudesta jo maksuja tehdessään. Nyt käsiteltävänä olevassa tilanteessa vanhentumisajan kulumisen alkamisen ajankohtaa tulee arvioida monipuolisemmin kuin perinteisessä virhemaksutilanteessa, jossa perusteettomuuteen ei liity erityistä tulkintaa tai oikeudellista epäselvyyttä. Sen lisäksi, että kuluttaja on tiennyt palautuksen perusteena olevasta tapahtumasta ja perusteettoman edun saajasta, täytyy asiassa ottaa huomioon unionin oikeuden tehokkuusperiaate, joka edellyttää sitä, että kuluttajalla on oltava mahdollisuus saada tieto oikeuksistaan ennen kuin vaatimusten esittämistä koskeva määräaika alkaa kulua tai päättyy. Tehokkuusperiaatteen mukaan kuluttajalla tulee lisäksi olla riittävä aika valmistella ja käyttää oikeussuojakeinoja vedotakseen hänellä oleviin oikeuksiinsa.

B on tehnyt luottosopimuskokonaisuuksiin liittyvät takaisinmaksut 3.9.2018 ja 12.6.2019. Se, että kuluttajaluottojen korot ja niihin liittyvät kysymykset ovat olleet julkisuudessa esillä korkeimman oikeuden ratkaisun 2015:60 jälkeen, ei aseta tällaisessa tilanteessa kuluttajalle ymmärrystä siitä, että hänen kuluttajaluottosopimuksensa mukaiset ehdot voisivat olla kohtuuttomat tai että korkeimman oikeuden ratkaisulla voisi olla vaikutusta kyseisten ehtojen tulkintaan.

Edellä mainituilla perusteilla hovioikeus katsoo, että B:n voidaan tässä tapauksessa katsoa tulleen tietoiseksi mahdollisesta luottokustannusten kohtuuttomuudesta ja siitä seuraavasta palautusvelvollisuudesta, kun B on ensimmäisen kerran esittänyt palautusta koskevan vaatimuksensa luottoyhtiölle käräjäoikeudessa 8.4.2024.

Hovioikeus vielä toteaa, että tilanteissa, joissa palautusvaatimuksen tekeminen on viivästynyt, sovelletaan vanhentumislain 7 §:n 2 momenttia, jonka nojalla 1 momentissa tarkoitetun velan vanhentuminen olisi joka tapauksessa katkaistava ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut edun palautuksen perustana olevasta tapahtumasta. X Finland Oy:n ja B:n välinen kulutusluottosopimus on tehty

12.12.2017 ja 29.5.2018 ja B on maksanut luotot kokonaan pois 3.9.2018 ja 12.6.2019, joten B on katkaissut saatavansa vanhentumisen ennen kuin 10 vuotta on kulunut edunpalautuksen perusteen syntymisestä.

Johtopäätös

Edellä mainituilla perusteilla hovioikeus katsoo, että asiaan on sovellettava kolmen vuoden vanhentumisaikaa, joka tässä on alkanut kulua 8.4.2024.

Tämän vuoksi B:n saatava ei ole miltään osin vanhentunut.

Luottoehtojen kohtuuttomuus

Käräjäoikeus on arvioinut luottoehtojen olleen sisällöllisesti selkeät ja ymmärrettävät, joten niitä ei voitu pitää kohtuuttomina. Käräjäoikeuden perusteluista ei riittävällä tavalla käy ilmi millä perusteilla asiassa esitetystä näytöstä oli tehty kohtuullisuutta koskeva arvio ja päädytty kyseiseen johtopäätökseen, eikä asiassa ole perusteltu muita valittajan väitteitä liittyen luottokelpoisuuden arviointiin ja menettelyyn luottoa myönnettäessä.

Oikeusastejärjestys huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että käräjäoikeuden päätös on kumottava ja katsoo, että asia on palautettava käräjäoikeuden uudelleen käsiteltäväksi sen selvittämiseksi, olivatko sopimusehdot olleet kohtuuttomia luottokorkojen osalta sekä oliko luottosopimus tehty kuluttajansuojalain ja asiaa sääntelevän Euroopan unionin oikeuden asettamien velvoitteiden mukaisesti.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 2 momentin mukaan jos asia palautetaan, kysymys kuluista ylemmässä tuomioistuimessa on tutkittava alemmassa oikeudessa palautetun asian yhteydessä.

Hovioikeuden ratkaisu

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan.

Asia palautetaan Oulun käräjäoikeuteen, jonka tulee tämän päätöksen saatua lainvoiman ottaa asia omasta aloitteestaan uudelleen käsiteltäväksi.

Asianosaisten suostumuksella asian käsittelyä voidaan jatkaa käräjäoikeudessa odottamatta hovioikeuden ratkaisun lainvoimaiseksi tulemista.

Käräjäoikeuden on asiaa käsitellessään lausuttava myös oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa.

Lähde: Edilex uutiset 20.8.2026, toim. Jukka Savolainen.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 21.8.2026, K v. GF MONEY OY, S 21/2025/50 1059 6942

Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Käräjäoikeus ei ollut omasta aloitteestaan tutkinut oliko kyse direktiivin 93/13/ETY soveltamisalaan kuuluvasta vakiosopimusehdosta. Asia palautettiin käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.

Oulun käräjäoikeus 29.11.2024 nro 1022 2996

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Vaatimukset hovioikeudessa

Valitus

K on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja kanne hyväksytään. Lisäksi hän on vaatinut, että GF Money Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 6 449,45 eurolla ja hovioikeudessa 3 123,14 eurolla viivästyskorkoineen.

K on lausunut, että sopimusehtojen kohtuuttomuudessa ei ollut ollut kysymys sellaisesta virheestä, jota reklamaatiovelvollisuudelta edellytetään, eikä kuluttajansuojalaki sisältänyt säännöstä reklamaation tekemisestä. Myöskään osapuolten välinen sopimus ei ollut sisältänyt reklamaatiovelvollisuutta koskevaa ehtoa. Hänellä ei siten kuluttajan asemassa ollut ollut asiassa reklamaatiovelvollisuutta.

Lisäksi K on lausunut, että kohtuuttomat kuluttajaluottosopimuksen ehdot olivat oikeusjärjestyksen vastaisia eivätkä siten saaneet oikeussuojaa.

Vastaus

GF Money Oy (jäljempänä yhtiö) on vaatinut, että valitus hylätään ja että K velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 9 464,34 eurolla viivästyskorkoineen. Toissijaisesti yhtiö on vaatinut, että asia palautetaan käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.

Yhtiö on lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein.

K:n esittämä väite sopimusehtojen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuudesta tuli jättää hovioikeudessa tutkimatta uutena seikkana.

Hovioikeuden ratkaisu

Kysymyksenasettelu

Hovioikeus on ottanut viran puolesta tutkittavakseen, muodostaako käräjäoikeuden ratkaisu sellaisen menettelyvirheen, että asia tulisi palauttaa käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi. Mikäli asiassa ei katsota tapahtuneen sellaista menettelyvirhettä, joka johtaisi asian palauttamiseen käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi, asiassa on valituksen perusteella kysymys siitä, onko K vedonnut luottoehtojen kohtuuttomuuteen kohtuullisessa ajassa.

Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuus

Oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuin ei saa riita-asiassa tuomita muuta tai enempää kuin asianosainen on vaatinut. Asiassa, jossa sovinto on sallittu, tuomiota ei pykälän 2 momentin mukaan saa perustaa seikkaan, johon asianosainen ei ole vaatimuksensa tai vastustamisensa tueksi vedonnut. Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuteen vaikuttavat kuitenkin Euroopan unionin kuluttajasuojalainsäädäntö ja sitä koskeva unionin tuomioistuimen vakiintunut oikeuskäytäntö, jotka ovat tuomioistuimia velvoittavaa oikeutta. Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (jäljempänä sopimusehtodirektiivi) koskee sellaisia elinkeinoharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimusehtoja, joista ei ole erikseen neuvoteltu.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2015:60 todennut, että tuomioistuimen tulee omasta aloitteestaan tarkastaa, onko sen käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys edellä mainitun sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvasta elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä vakiosopimusehdosta. Jos näin on, tuomioistuimen on arvioitava ehdon kohtuuttomuutta viran puolesta. Tutkimisvelvollisuus ei riipu siitä, onko vastaaja vedonnut asemaansa kuluttajana tai sopimusehdon kohtuuttomuuteen. Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuutta ei voida toisaalta ilman lainsäädännöllistä tai unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä johtuvaa tukea laajentaa tulkintateitse koskemaan kaikkia kuluttajasopimusten ehtoja. Direktiivissä edellytetyn kohtuuttomuusarvioinnin ulkopuolelle jäävät erikseen sovitut sopimusehdot samoin kuin 4 artiklan 2 kohdan mukaan sellaiset sopimuksen pääkohteen määrittelyä ja hintaa koskevat ehdot, jotka on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.

Nyt kysymyksessä olevassa asiassa käräjäoikeus ei ole omasta aloitteestaan ottanut tutkittavakseen, onko käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvasta elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä vakiosopimusehdosta. Asian kuuluminen sopimusehtodirektiivien soveltamisalaan on arvioitava viran puolesta. Hovioikeus katsoo, että käräjäoikeuden olisi siten tullut omasta aloitteestaan tarkastaa, onko sen käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvasta elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä vakiosopimusehdosta. Mikäli sopimusehtodirektiivi tulee asiassa sovellettavaksi, tulee sen vaikutus ottaa huomioon arvioitaessa sitä, onko sopimusehdon kohtuuttomuuteen vedottu kohtuullisessa ajassa.

Asian palauttaminen käräjäoikeuteen

Hovioikeudessa vireillä olevan asian käräjäoikeuteen palauttamisen edellytyksistä ei ole laissa säännöksiä. Palauttaminen sekä sitä koskevat oikeusohjeet perustuvat oikeuskäytäntöön ja oikeuskirjallisuudessa esitettyihin kannanottoihin. Palauttamista koskevassa arvioinnissa jutun tarkoituksenmukaista käsittelyä koskevalla harkinnalla voi olla tilanteen mukaan merkitystä. (KKO 2012:80 kohta 6)

Oikeusaste- eli instanssijärjestyksen periaatteesta seuraa, ettei hovioikeus voi pääsääntöisesti muutoksenhakuasteena itse ratkaista asiaa, jota ei ole asianmukaisesti tutkittu ensimmäisessä asteessa. Tällaisessa tapauksessa sen on palautettava asia käräjäoikeuteen. Lausumatta jääneet tai uudet vaatimukset edellyttävät usein palauttamista, jotta niistä saataisiin ensimmäisen asteen ratkaisu. (Antti Jokela: Hovioikeusmenettely, Verkkokirjahylly Alma Talent, s. 587–590).

Hovioikeus katsoo, että käräjäoikeuden ratkaisu muodostaa sellaisen menettelyvirheen, että asia on palautettava käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi. Muussa tapauksessa asia tulisi merkityksellisiltä osin arvioitavaksi ensimmäistä kertaa vasta hovioikeudessa, mikä menettely rikkoisi oikeusastejärjestystä ja vaarantaisi osapuolten oikeuden asianmukaiseen muutoksenhakuun.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 2 momentin mukaan, jos asia palautetaan, kysymys kuluista ylemmässä tuomioistuimessa on tutkittava alemmassa oikeudessa palautetun asian yhteydessä.

Hovioikeuden ratkaisu

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan.

Asia palautetaan Oulun käräjäoikeuteen, jonka on omasta aloitteestaan otettava asia uudelleen käsiteltäväksi tämän hovioikeuden ratkaisun saatua lainvoiman tai asianosaisten suostumuksella sitä aiemmin.

Käräjäoikeuden on asiaa käsitellessään lausuttava myös oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Liisa Rintala-Satokangas
Hovioikeudenneuvos Kaarina Ollikaine
Hovioikeudenneuvos Janne Anttila
Esittelijä: Hovioikeuden esittelijä Johanna Paananen

Ratkaisu on yksimielinen.

Lähde: Rovaniemen hovioikeus.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 27.8.2026, P v. WESTSTAR OY, S 17/2025/1068 1061 0243

Vastakanteen nostaminen – Prosessiväitteen esittämisajankohta – Vastakanteen nostamisessa on noudatettava ehdottomia prosessisäännöksiä – Vastakanteen nostaminen tapahtuu edeltä ilmenevin tavoin samalla tavalla kuin riita-asian saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi eli käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella haastehakemuksella.

Pohjois-Savon käräjäoikeus 8.10.2025 nro 1036 6629

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

P on vaatinut, että WestStar Oy:n kanne hylätään kohdan 1. pääoman osalta kokonaan. P on vielä vaatinut, että hänen vastakanteensa tutkitaan ja WestStar Oy velvoitetaan palauttamaan hänelle 2.876,65 euroa viivästyskorkoineen. Lisäksi P on vaatinut, että WestStar Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 5.215,07 euroa ja hovioikeudessa 2.487,79 euroa viivästyskorkoineen.

Käräjäoikeus ei ole kumonnut yksipuolista tuomiota pääoman osalta kokonaan ja katsonut virheellisesti, että P:n yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen ulosottoon tekemillä suorituksilla ei ole merkitystä takaisinsaantiasian ratkaisun kannalta. Vielä käräjäoikeus on virheellisesti todennut, että P:lle on annettu luoton ennakkotiedot lain vaatimalla tavalla ja jättänyt vastakanteen tutkimatta puuttuvan oikeussuojan takia sekä pitänyt ratkaisua osavoittona ja määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan.

Vastaus

WestStar Oy (jäljempänä myös yhtiö) on vastakanteen osalta pyydetyssä vastauksessaan vastustanut P:n vastakanteen tutkimista koskevaa vaatimusta ja vaatinut, että P velvoitetaan korvaamaan yhtiön 2.193,75 euron oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

P:n vastakanne on tehty haastetta ottamatta käräjäoikeuden valmisteluistunnossa ja sen vuoksi vastakanne on jätettävä tutkimatta ehdottoman prosessinedellytyksen puuttumisen vuoksi. Asiaa ei saa tutkia senkään takia, että se ei kuulu yleisen tuomioistuimen toimivaltaan ja joka tapauksessa P:ltä puuttuu vastakanteen osalta riittävä oikeudellinen intressi tuomioistuinratkaisun saamiseen. Lisäksi vastakanteen esittämishetkellä vireillä ollut takaisinsaantihakemus muodostaa esteen vastakanteen tutkimiselle.

Lausuma

P on vastustanut WestStar Oy:n vaatimusta vastakanteen tutkimatta jättämisestä. Vastakanteen tutkimiselle ei ole ollut estettä muotoseikkojen eikä toimivallan osalta. Lisäksi yhtiö on menettänyt oikeutensa vedota muotovirheeseen, kun se on käräjäoikeudessa vastannut P:n vaatimukseen tekemättä väitettä haasteen puuttumisesta. P on paljoksunut yhtiön oikeudenkäyntikuluvaatimusta tuntiveloituksen 160 euroa ylittävältä osalta, mutta myöntänyt sen tuntimäärältään oikeaksi.

Hovioikeuden jatkokäsittelyluparatkaisu

Perustelut

P tarvitsee tässä asiassa jatkokäsittelyluvan.

Hovioikeus on 14.4.2026 myöntänyt P:lle jatkokäsittelyluvan vastakannetta koskevan vaatimuksen osalta ja jättänyt jatkokäsittelyluvan myöntämisen takaisinsaantihakemuksen osalta ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä.

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 5 §:n mukaan valittaja tarvitsee asiassa jatkokäsittelyluvan.

Saman luvun 11 §:n mukaan jatkokäsittelylupa on myönnettävä, jos

1) ilmenee aihetta epäillä käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta,
2) käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta ei ole mahdollista arvioida jatkokäsittelylupaa myöntämättä,
3) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa on tärkeä myöntää asiassa jatkokäsittelylupa tai
4) luvan myöntämiseen on muu painava syy.

Jatkokäsittelylupaa ei tarvitse edellä 1 kohdan nojalla myöntää yksinomaan näytön uudelleen arvioimista varten, ellei käräjäoikeuden ratkaisun lopputuloksen oikeellisuutta ole perusteltua aihetta epäillä valituksessa esitettyjen seikkojen perusteella.

Hovioikeus on tutkinut perusteet jatkokäsittelyluvan myöntämiselle takaisinsaantihakemuksen osalta. Aihetta luvan myöntämiselle ei tältä osin ole.

Päätöslauselma

Jatkokäsittelylupaa ei myönnetä takaisinsaantihakemuksen osalta. Käräjäoikeuden ratkaisu jää tältä osin pysyväksi.

Lainkohdat

Oikeudenkäymiskaari 25 a luku 5 § ja 11 §

Hovioikeuden pääasiaratkaisu

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 16 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäyntiväite on tehtävä silloin, kun vastaaja ensimmäisen kerran käyttää asiassa puhevaltaa, ja kaikki väitteet, mikäli mahdollista, yhdellä kertaa. Saman pykälän 2 momentin mukaan, jos oikeudenkäyntiväite tehdään myöhemmin, älköön sitä otettako tutkittavaksi, ellei se koske seikkaa, jonka oikeus on velvollinen ottamaan huomioon omasta aloitteestaan.

Oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 3 §:n mukaan, jos vastaaja nostaa kantajaa vastaan kanteen, joka koskee samaa tai samaan yhteyteen kuuluvaa asiaa kuin alkuperäinen kanne taikka sellaista saatavaa, jota voidaan käyttää kuittaukseen (vastakanne), kanteet on käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä. Saman luvun 7 §:n 1 momentin mukaan kanteiden käsitteleminen samassa oikeudenkäynnissä 1–6 §:ssä säädetyin tavoin edellyttää, että kanteet on nostettu samassa tuomioistuimessa, että tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään yhdistettävät kanteet ja että kanteet voidaan käsitellä samanlaisessa oikeudenkäyntimenettelyssä.

Edellä mainitun lain 5 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan riita-asia pannaan vireille käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella haastehakemuksella ja 8 §:n mukaan, jollei kannetta ole 6 §:n mukaisesti jätetty tutkimatta tai hylätty, tuomioistuimen on viipymättä annettava haaste. Saman luvun 9 §:n mukaan vastaajaa kehotetaan haasteessa vastaamaan kanteeseen kirjallisesti. Jos voidaan olettaa, että vastauksen antaminen suullisesti nopeuttaa asian käsittelyä tai että vastaaja ei vastaa kirjallisesti, häntä voidaan kehottaa vastaamaan suullisen valmistelun istunnossa. Tuomioistuin voi vastaajan pyynnöstä erityisestä syystä sallia, että vastaus, joka on kehotettu toimittamaan kirjallisena, saadaan antaa suullisesti tuomioistuimen kansliassa tai istuntopaikalla.

Oikeuskirjallisuudessa (Tuula Linna, Prosessioikeuden oppikirja, 2025, s. 79) on todettu, että kannetta koskevat prosessinedellytykset ovat ehdottomia. Kanne tulee ensinnäkin panna vireille lain mukaisella haastehakemuksella, jonka perusteella haaste on annettu tiedoksi vastaajalle. Vaateiden esittäminen ilman haastehakemusta ja haastetta on mahdollista vain kanteenmuutoskiellon rajoissa. Edelleen oikeuskirjallisuudessa (Juha Lappalainen, Siviiliprosessioikeus I, 1995, s. 394) on todettu, että alioikeusmenettelyä koskevien absoluuttisten prosessinedellytysten olemassaolo kontrolloidaan vielä muutoksenhakuasteessakin viran puolesta.

Oikeuskirjallisuudessa (Juha Lappalainen ja Tuomas Hupli teoksessa Prosessioikeus, 2017, s. 572) on todettu, että vastakanne on itsenäinen kanne haastehakemuksineen kaikkineen ja se ’elää itsenäistä elämää’ pääkanteen kohtalosta riippumatta.

Prosessiväitteen tutkiminen

Yhtiö on tehnyt vastakanteen nostamista koskevan prosessiväitteen vasta hovioikeudelle P:n valituksen johdosta antamassaan vastauksessa.

Hovioikeus katsoo, että vastakanteen nostamisessa on noudatettava ehdottomia prosessisäännöksiä. Siten vastakanteen tutkimatta jättämistä koskeva väite ehdottoman prosessinedellytyksen puuttumisen vuoksi on tutkittava, vaikka väite on tehty vasta muutoksenhakuvaiheessa hovioikeudessa.

Vastakanteen nostaminen tässä tapauksessa

Hovioikeus toteaa, että käräjäoikeuden 17.9.2025 päivätyn valmisteluistunnon ja pääkäsittelyn pöytäkirjan sekä muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen perusteella on selvää, että P on nostanut vastakanteen valmisteluistunnossa suullisesti kirjallista haastehakemusta tekemättä ja että yhtiön edustaja on samassa yhteydessä vastannut siihen.

Säännösten mukainen vastakanteen nostaminen tapahtuu edeltä ilmenevin tavoin samalla tavalla kuin riita-asian saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi eli käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella haastehakemuksella.

Käräjäoikeus on jättänyt P:n vastakanteen tutkimatta sen takia, että P:llä ei ole katsottu olevan oikeussuojan tarvetta. Hovioikeus katsoo, toisin kuin käräjäoikeus, että vastakanne on jätettävä tutkimatta sen vuoksi, että sitä ei ole pantu vireille lain mukaisesti kirjallisella haastehakemuksella.

Asian näin päättyessä ei ole tarpeen lausua yhtiön vastakanteen osalta esittämistä muista väitteistä.

Oikeudenkäynnin kustannukset hovioikeudessa

P on hävinnyt vastakanteen osalta muutoksenhaun hovioikeudessa. Tämän vuoksi hän on velvollinen korvaamaan WestStar Oy:lle hovioikeudessa aiheutuneet tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat ja kohtuullisena pidettävät oikeudenkäyntikulut.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

P velvoitetaan suorittamaan WestStar Oy:lle korvaukseksi tarpeellisista toimenpiteistä johtuneista kohtuullisista oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 2.193,75 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamispäivästä.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Minna Koskinen
Hovioikeudenneuvos Harri Hyvärinen
Hovioikeudenneuvos Eeva Kaisa Kääriäinen
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Itä-Suomen hovioikeus.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 31.8.2026, MARTOX GRUPP OY V. ARVOHOUSING OY:N KONKURSSIPESÄ, S 16/2025/735 1060 9421

Urakkariita – Konkurssi – Konkurssipesä ei jatkanut oikeudenkäyntiä – Yksipuolinen tuomio – Oikeudenkäyntikulut – Käräjäoikeus oli osittain hylännyt oikeudenkäyntikuluvaatimukset kohtuuperustein, vaikka käsiteltävä asia ei ollut oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu summaarinen riita-asia. Käräjäoikeuden kuluratkaisu kumottiin.

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus 23.1.2025 nro 1024 5057

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Valitus

Martox Grupp Oy on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan oikeudenkäyntikuluja koskevan ratkaisun osalta ja että Arvohousing Oy velvoitetaan yksipuolisella tuomiolla tai tuomiolla korvaamaan Martox Grupp Oy:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 9.542,40 eurolla viivästyskorkoineen 23.2.2025 alkaen. Martox Grupp Oy on lisäksi vaatinut, että Arvohousing Oy velvoitetaan korvaamaan Martox Grupp Oy:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 2.770 eurolla viivästyskorkoineen.

Käräjäoikeus oli arvioinut Martox Grupp Oy:n maksettavaksi tulevien oikeudenkäyntikulujen määrää viran puolesta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:n 1 momentin nojalla. Ratkaisu oli tältä osin virheellinen. Mainittu säännös koski riidattomien velkomus- ja häätöasioiden oikeudenkäyntikuluja. Martox Grupp Oy:n ja Arvohousing Oy:n välinen riita-asia oli ollut jo vireille tullessaan riitainen. Asian selvittelyyn ja sovintoneuvotteluihin oli jouduttu käyttämään aikaa oikeudenkäyntikululaskusta ilmenevin tavoin.

Riita-asian oikeudenkäyntikuluja koskeva vaatimus tuli voittotilanteessa lähtökohtaisesti ratkaista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n nojalla. Asianosaisten kannanotot olivat sitovia, eikä tuomioistuimella ollut toimivaltaa oma-aloitteisesti tutkia oikeudenkäyntikuluvaatimuksen kohtuullisuutta. Asiassa oli annettu yksipuolinen tuomio, koska Arvohousing Oy ja sen konkurssipesä olivat ilmoittaneet, etteivät ne jatkaneet oikeudenkäyntiä. Yhtiö ja konkurssipesä olivat siten jääneet passiivisiksi, ja passiivisuus oli kattanut myös oikeudenkäyntikuluja koskevan vaatimuksen. Tästä huolimatta käräjäoikeus oli virheellisesti ratkaissut oikeudenkäyntikuluja koskevan vaatimuksen tuomiolla ja kohtuullistanut

maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrää. Oikeudenkäyntikuluja koskeva vaatimus olisi tullut hyväksyä yksipuolisella tuomiolla.

Oikeudenkäyntikuluja ei ainakaan olisi tullut kohtuullistaa siinä määrin kuin käräjäoikeus oli tehnyt. Kysymys oli ollut kahden rakennusalan yrityksen välistä urakkasopimusta koskevasta riita-asiasta, eikä käräjäoikeudessa vaadittuja oikeudenkäyntikuluja voitu asian laajuus ja tehdyt toimenpiteet huomioon ottaen pitää määrältään kohtuuttomina. Toimenpiteet olivat käyneet selvästi ilmi laskuerittelystä, ja käytetty tuntihinta 320 euroa oli pääkaupunkiseudulla tavanomainen.

Valitukseen vastaaminen

Arvohousing Oy on asetettu konkurssiin 21.11.2024 asian ollessa vireillä käräjäoikeudessa. Konkurssipesä ja yhtiö ovat käräjäoikeudessa ilmoittaneet, etteivät ne jatka oikeudenkäyntiä.

Hovioikeus on varannut sekä Arvohousing Oy:n konkurssipesälle että Arvohousing Oy:lle tilaisuuden vastata valitukseen. Kumpikaan ei ole antanut vastausta.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Kysymyksenasettelu

Martox Grupp Oy on käräjäoikeudessa vaatinut, että Arvohousing Oy velvoitetaan suorittamaan yhtiölle urakkasopimukseen perustuvaa saatavaa yhteensä 38.300 euroa viivästyskorkoineen kanteesta tarkemmin ilmenevin tavoin sekä oikeudenkäyntikulujen korvauksena 9.542,40 euroa viivästyskorkoineen.

Arvohousing Oy on asetettu konkurssiin kanteen vireille tulon jälkeen 21.11.2024. Haastetta ei ennen konkurssiin asettamista ollut annettu tiedoksi Arvohousing Oy:lle. Yhtiön konkurssipesä on ilmoittanut käräjäoikeudelle, ettei se jatka vireillä olevaa oikeudenkäyntiä. Myöskään Arvohousing Oy ei ole jatkanut oikeudenkäyntiä. Martox Grupp Oy on vaatinut asian ratkaisemista yksipuolisella tuomiolla.

Käräjäoikeus on yksipuolisella tuomiolla velvoittanut Arvohousing Oy:n suorittamaan Martox Grupp Oy:lle sen vaatimat pääoman määrät viivästyskorkoineen. Käräjäoikeus on kuitenkin tuomiolla hylännyt Martox Grupp Oy:n oikeudenkäyntikuluja koskevan vaatimuksen kohtuulliseksi katsomansa määrän 5.700 euroa ylittävin osin.

Asiassa on hovioikeudessa kysymys siitä, onko käräjäoikeus käsillä olevassa tilanteessa voinut osaksi hylätä Martox Grupp Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen tuomiolla.

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä. Säännökseen johtaneissa esitöissä on todettu, että kysymys oikeudenkäyntikuluista on pääsääntöisesti dispositiivinen. Tämä niin sanottu määräämisperiaate tarkoittaa sitä, että asianosaisten on toisaalta vaadittava kulukorvausta, ja toisaalta sitä, että tuomioistuin on sidottu vastapuolen myöntämiseen. (HE 107/1998 vp s. 16)

Saman luvun 8 c §:n 1 momentin mukaan velkomusta tai häätöä koskevassa asiassa, joka ratkaistaan 5 luvun 13 tai 14 §:n nojalla valmistelua jatkamatta yksipuolisella tuomiolla, tuomioistuimen tulee viran puolesta arvioida vastapuolen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrä ottaen huomioon haastehakemuksen edellyttämä tarpeellisen työn määrä, saatavan suuruus ja välttämättömät kulut. Esitöiden mukaan kyse on riidattomien velkomus- ja häätöasioiden oikeudenkäyntikuluja koskevasta erityissäännöksestä. Niin sanotussa summaarisessa menettelyssä käsitellään käytännössä tietyn määräistä velkomusta koskevat asiat, joissa kantaja ilmoittaa, ettei asia ole hänen käsityksensä mukaan riitainen. Tärkeä muutos olisi, että ehdotuksen mukaan tuomioistuin viran puolesta voisi arvioida tarpeellisista toimenpiteistä aiheutuvien kulujen määrän ja alentaa riidattomien velkomus- ja häätöasioiden oikeudenkäyntikuluja. (HE 107/1998 vp s. 21)

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä on katsottu, että tuomioistuimen oma-aloitteinen tutkimisvalta ja -velvollisuus riita-asiassa, jossa sovinto on sallittu, on suppea. Lähtökohtana on asianosaisten määräämisperiaate, jonka mukaan asianosaiset määrittävät oikeudenkäynnin kohteen. Tuomioistuimen toimivaltaan ei myöskään ole katsottu kuuluvan, että se voisi viran puolesta ryhtyä tutkimaan kohtuullistamisen edellytyksiä (KKO 2015:60, kohta 11).

Yksipuolisessa tuomiossa kanne hyväksytään vastaajan passiivisuuden seurauksena.

Viran puolesta tutkittavaksi tulee tällöin ainoastaan se, onko kanne kokonaan tai joltain osin selvästi perusteeton. Kanteen perusteettomuudella tarkoitetaan lähinnä oikeudellista perusteettomuutta, joka ilmenee arvioitaessa kanteessa esitettyjä vaatimuksia ja tosiseikkoja. Kanteen on vakiintuneesti katsottu olevan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla selvästi perusteeton silloin, kun kanteessa ilmoitetuista tosiseikoista ei voi lain mukaan seurata sitä, mitä kantaja vaatii, tai kanne perustuu seikoille, jotka yleisesti tiedetään vääriksi (KKO 2011:74, kohta 16).

Hovioikeuden arviointi ja johtopäätökset

Käsiteltävänä oleva asia on jo sen tullessa vireille käräjäoikeudessa ollut riitainen, ja kanne on pantu vireille tavanomaisena riita-asiana. Kysymys ei ole ollut oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n mukaisesta niin kutsututusta summaarisesta riita-asiasta.

Käräjäoikeus on antanut asiassa yksipuolisen tuomion sen jälkeen, kun Arvohousing Oy ja sen konkurssipesä ovat ilmoittaneet, etteivät ne jatka oikeudenkäyntiä, ja Martox Grupp Oy on vaatinut asian ratkaisemista yksipuolisella tuomiolla. Oikeudenkäyntikulujen osalta käräjäoikeus on kuitenkin ratkaissut asian tuomiolla ja osittain hyläänyt vaatimuksen. Käräjäoikeus on soveltanut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ää ja kohtuullistanut oikeudenkäyntikuluvaatimusta, vaikka käsiteltävä asia ei ole ollut oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu summaarinen riita-asia.

Kysymyksessä ei ole ollut tilanne, jossa tuomioistuimen olisi viran puolesta tullut tutkia oikeudenkäyntikuluvaatimuksen kohtuullisuus vastapuolen jättäydyttyä passiiviseksi. Asiassa ei voida pitää selvänä, ettei esitetty oikeudenkäyntikuluja koskeva vaatimus olisi voinut menestyä sellaisenaan. Vaatimus ei ole ollut selvästi perusteeton. Näin ollen käräjäoikeuden olisi tullut hyväksyä myös oikeudenkäyntikuluja koskeva vaatimus yksipuolisella tuomiolla. Käräjäoikeuden ratkaisu on sen vuoksi kumottava siltä osin kuin asia on ratkaistu tuomiolla, ja oikeudenkäyntikuluja koskeva vaatimus tulee myös käräjäoikeudessa hylätyiltä osin hyväksyä yksipuolisella tuomiolla. Koska korvauksen maksaminen ei ole viivästynyt ennen kuin maksuvelvollisuus on tuomittu, korvauksen korotukselle on maksettava viivästyskorkoa siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden ratkaisun antamisesta. Hovioikeudessa esitetty korkovaatimus hylätään tämän ylittäviltä osin.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Martox Grupp Oy on voittanut muutoksenhaun, joten sillä on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaisesti oikeus saada korvaus oikeudenkäyntikuluistaan. Hovioikeudessa esitettyjen vaatimusten osalta asiaa ei ratkaista vastapuolen passiivisuuden johdosta yksipuolisella tuomiolla vaan aineelliseen arviointiin perustuen tuomiolla.

Hovioikeus katsoo, että Martox Grupp Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimus perustuu asian hoitamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin ja on määrältään kohtuullinen. Arvohousing Oy on velvollinen korvaamaan Martox Grupp Oy:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa vaaditun mukaisina viivästyskorkoineen.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden ratkaisu kumotaan siltä osin kuin asia on ratkaistu tuomiolla.

Muutos käräjäoikeuden yksipuoliseen tuomioon:

Arvohousing Oy velvoitetaan korvaamaan Martox Grupp Oy:lle käräjäoikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut käräjäoikeuden tuomitseman 5.700 euron lisäksi 3.842,40 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden ratkaisun antamisesta.

Muilta osin käräjäoikeuden ratkaisua ei muuteta.

Martox Grupp Oy:n vaatimus käräjäoikeudessa aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen korvaukselle maksettavasta viivästyskorosta hylätään siltä osin kuin viivästyskorkoa on vaadittu maksettavaksi hovioikeudessa tuomitun korvauksen korotukselle 3.842,40 eurolle ajalta ennen kuin kuukausi on kulunut hovioikeuden ratkaisun antamisesta.

Arvohousing Oy velvoitetaan korvaamaan Martox Grupp Oy:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 2.770 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden ratkaisun antamisesta.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Heli Sankari
Hovioikeudenneuvos Johanna Jylhä
Asessori Wiking Vuori
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Helsingin hovioikeus.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 31.8.2026, T JA B2 IMPACT OY, S 16/2026/1327 1064 6252

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Osavoittotilanteesta huolimatta hovioikeus velvoitti kantajan korvaamaan neljä viidesosaa vastapuolen kuluista 8 tunnilta.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 18.2.2026 nro 1038 6251

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

T:lle on myönnetty jatkokäsittelylupa. B2 Impact Oy:n valituksen osalta kysymys jatkokäsittelyluvasta on siirretty pääasian ratkaisemisen yhteyteen.

Valitukset

T on vaatinut, että B2 Impact Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 4.723,26 eurolla tai vähintään selkeällä enemmistöosuudella korkoineen, ja että T vapautetaan velvollisuudesta korvata B2 Impact Oy:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa. Lisäksi T on vaatinut, että B2 Impact Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa 3.024,30 eurolla korkoineen.

T oli voittanut asian luottokustannusten ja liikaa maksetun pääoman osalta. B2 Impact Oy oli voittanut asian vain riidatonta pääomaa ja vähäisiä perintäkuluja koskevin osin. Oikeudenkäyntikulut olivat pääosin aiheutuneet korko- ja luottokustannusten käsittelystä.

EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kuluttajaa ei saanut asettaa tilanteeseen, jossa hän joutuisi vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan voittaessaan asian kohtuuttoman sopimusehdon osalta. Asiassa tuli ensisijaisesti soveltaa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaista pääsääntöä tai toissijaisesti luvun 3 §:n poikkeussääntöä painopisteen ollessa T:n voittamissa asioissa.

B2 Impact Oy on vaatinut, että T:lle maksettavaksi määrätty perusteettoman edun palautus alennetaan 469,29 euroon ja T velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa.

Vastaus

B2 Impact Oy on vaatinut, että T:n valitus hylätään ja T velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 2.185 eurolla (alv 0).

Käräjäoikeuden tuomio oikeudenkäyntikulujen osalta oli oikea. T:n takaisinsaantihakemuksessa oli vaadittu yksipuolisen tuomion kumoamista kokonaisuudessaan eikä ainoastaan luottokustannusten osalta. Oikeudenkäynnin painopiste ei siten ollut vain korkoja luottokustannusvaatimuksissa. Kysymys oli oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaisesta osavoittotilanteesta. Oikeuskäytännöstä ei ollut johdettavissa sellaista sääntöä, jonka mukaan kuluttajalle ei voisi jäädä omia oikeudenkäyntikuluja maksettavaksi hänen voittaessaan asian kohtuuttoman sopimusehdon osalta.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Jatkokäsittelylupa B2 Impact Oy:n valituksen osalta

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 5 §:n mukaan B2 Impact Oy tarvitsee asiassa jatkokäsittelyluvan. [...]

Hovioikeus on tutkinut perusteet jatkokäsittelyluvan myöntämiselle. Aihetta luvan myöntämiselle B2 Impact Oy:n valituksen osalta ei ole.

Oikeudenkäyntikulut

Käräjäoikeuden 24.7.2018 antamalla yksipuolisella tuomiolla T on velvoitettu suorittamaan iKassa Finland -nimiselle yhtiölle kohdassa 1 pääomaa 2.275,62 euroa korkoineen ja kohdissa 2–5 korkosaatavia, perintäkuluja ja oikeudenkäyntikuluja. T on 3.2.2025 hakenut yksipuoliseen tuomioon takaisinsaantia ja vaatinut kanteen hylkäämistä sekä nykyisen luotonhaltijan B2 Impact Oy:n velvoittamista suorittamaan T:lle perusteettoman edun palautuksena 1.510,39 euroa. Perintäyhtiö on kiistänyt T:n muutosvaatimukset. Käräjäoikeus on tuomiossaan hylännyt perintäyhtiön alkuperäisen kanteen pääomaa koskevien korkovaatimusten osalta kohdissa 1–2 ja määrännyt pääomalle maksettavaksi korkolain tarkoittamaa viivästyskorkoa. Perintäkuluja ja oikeudenkäyntikuluja kohdissa 3–5 koskevin osin käräjäoikeus ei ole muuttanut yksipuolista tuomiota. Lisäksi käräjäoikeus on velvoittanut perintäyhtiön suorittamaan T:lle perusteettoman edun palautusta 1.510,39 euroa ja määrännyt, että osapuolet saavat pitää takaisinsaantiasiaa koskevat oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa vahinkonaan. Hovioikeus ei ole myöntänyt jatkokäsittelylupaa perintäyhtiön pääasiaa koskevalle valitukselle, joten hovioikeudessa on kysymys käräjäoikeuden ratkaisusta vain oikeudenkäyntikuluja koskevin osin.

T:n takaisinsaantihakemus on käräjäoikeudessa menestynyt luottosopimuksen korkoehdon kohtuuttomuuden sekä perusteettoman edun palautuksen osalta. Sen sijaan takaisinsaantihakemus ei ole menestynyt pääomaa koskevan viivästyskoron, perintäkulujen ja yksipuolista tuomiota koskevien oikeudenkäyntikulujen osalta.

Hovioikeus toteaa, että kanteen vireillepanohetkellä kantajalla on ollut T:lta erääntynyt, maksamaton saatava. Asiassa on siten ollut peruste panna kanne vireille. Euroopan unionin kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettua direktiiviä 93/13 ETY (6 artikla 1 kohta ja 7 artikla 1 kohta) ei tule tulkita niin, että yhtiö olisi myös tämän asian kaltaisessa, edellä kuvatussa tilanteessa velvollinen maksamaan kaikki kuluttajavelalliselle asian käsittelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että kantajalla on maksamatonta saatavaa periessään ollut oikeus 110 euron oikeudenkäyntikuluihin ja 65 euron oikeudenkäyntimaksuun (kohdat 4–5). Tältä osin käräjäoikeuden tuomiota ei ole aihetta muuttaa.

Koska T:n takaisinsaantihakemus on käräjäoikeudessa menestynyt osittain, asiassa tulee sovellettavaksi osavoittotilannetta koskeva oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä säädetään, että jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

Asiakirjoista on havaittavissa, että oikeudenkäynnin pääpaino on ollut luottosopimuksen korkoehdon kohtuuttomuutta koskevassa kysymyksessä, miltä osin T on voittanut asian. Valtaosa oikeudenkäyntikuluista on aiheutunut tämän kysymyksen käsittelystä. T ei kuitenkaan voi saada täyttä korvausta kuluistaan käräjäoikeudessa, koska ei voida katsoa, että sillä osalla asiaa, minkä hän on hävinnyt viivästyskoron, perintäkulujen, ja oikeudenkäyntikulujen osalta kohdassa 1 ja 3–5, olisi vain vähäinen merkitys asiassa. Hovioikeus katsoo asiaa kokonaisuutena arvioiden, että perintäyhtiö on velvollinen korvaamaan T:lle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut osittain. Kohtuullisena osakorvauksena hovioikeus pitää neljää viidesosaa T:n kohtuullisista ja tarpeellisista oikeudenkäyntikuluista.

T:n oikeudenkäyntikuluvaatimus on perustunut asiamiehen 11,5 tunnin ajankäyttöön 285 euron tuntipalkkiolla lisättynä arvonlisäverolla ja oikeudenkäyntimaksulla. Perintäyhtiö on käräjäoikeudessa paljoksunut oikeudenkäyntikuluvaatimusta 6 tunnin ajankäyttöä ja 160 euron (alv 0) tuntipalkkiota ylittävin osin.

Hovioikeus katsoo, että sovellettu tuntipalkkio on asian laatuun ja yleiseen tuntiveloitustasoon pääkaupunkiseudulla nähden kohtuullinen. Asian hoitamisen edellyttämänä kohtuullisena työmääränä jälkityöt mukaan lukien hovioikeus pitää yhteensä 8 tuntia. Kohtuullinen korvattava oikeudenkäyntikulujen määrä on siten 2.777,12 euroa. Enemmälti T:n oikeudenkäyntikuluvaatimus on hylättävä.

Asian lopputulokseen nähden perintäyhtiö on velvoitettava korvaamaan T:n kohtuulliset oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa kokonaisuudessaan.

Päätös- ja tuomiolauselma

B2 Impact Oy:n valituksen osalta jatkokäsittelylupaa ei myönnetä. Tältä osin käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Muutos käräjäoikeuden tuomioon:

B2 Impact Oy velvoitetaan suorittamaan T:lle korvauksena oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 2.777,12 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamisesta lukien.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

B2 Impact Oy velvoitetaan korvaamaan T:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 3.024,30 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamisesta lukien.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Pirjo Aaltonen
Hovioikeudenneuvos Sanna Mantila
Asessori Juho Ikkala
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Helsingin hovioikeus.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 31.8.2026
S 21/2025/487 1048 0450

Takaisinsaanti – Vastakanne – Kysymys ulosottoon tehtyjen maksujen palauttamisesta – Käräjäoikeus oli velvoittanut yhtiön maksamaan vastaajalle oikeudenkäyntikulujen korvausta puolet viidestä laskutustunnista ja vastakanteen hävinneen vastaajan puolestaan kantajan kuluja 800 eurolla. Hovioikeus ei muuttanut tuomiota.

Oulun käräjäoikeus 30.5.2025 nro 1030 3252
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Käräjäoikeuden tuomiolauselmasta

Oulun käräjäoikeuden 12.2.2019 antama yksipuolinen tuomio 19/3843 asiassa E 18//2007647 kumotaan tuomiolauselman kohtien 1–2 ja 4–6 osalta. Muutetaan vaatimuskohdan 3 osalta siten, että se jää voimaan seuraavasti:

B velvoitetaan suorittamaan X DAC:lle
Pääoma: 257,39 euroa.
Viivästyneelle määrälle on maksettava korkolain 4 § 1 momentin mukaista korkoa 9.11.2018 alkaen - jää voimaan kohtien 7 ja 8 osalta
Päätös täytäntöönpanon keskeyttämisestä 28.10.2024 numero 1021 8414 peruutetaan.
Vastakanne hylätään.
– –

PERUSTELUT

Kantaja on lausumistaan ilmenevin tavoin luopunut yksipuolisen tuomion vaatimuskohdista yllä ilmenevin tavoin. Riidatonta on, että luoton pääomaa on ollut maksamatta ennen kanteen vireilletuloa 257,39 euroa.

Kantajan luopuminen johtaa tosiasiassa siihen, että peruste jäljellä olevalle pääomalle, viivästyskorolle ja oikeudenkäyntikuluille säilyy ennallaan. Mikäli yksipuolinen tuomio kumottaisiin vastaajan vaatimin tavoin kokonaan, johtaisi se siihen, että peruste pääoman, viivästyskoron ja oikeudenkäyntikulujen osalta kumoutuisi myös. Näin ollen käräjäoikeus katsoo, että vastaajan vaatimusta yksipuolisen tuomiosta kumoamisesta ja kanteen hylkäämisestä kokonaan ei voi hyväksyä.

Vastakanteen hylkääminen

Käräjäoikeus ei voi ottaa huomioon vastaajan ulosottoon tekemiä suorituksia vastaajan vaatimalla tavalla. Asia tulee harkittavaksi täytäntöönpanossa ja suoritukset tulevat palautettavaksi ulosottokaaren 2 luvun 16 §:n nojalla korkoineen. Näin ollen vastakanne tulee hylätyksi.

Valitus

B on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja X DAC:n (jäljempänä myös yhtiö) kanne hylätään kokonaan. B on myös toistanut käräjäoikeuden tuomiossa selostetun vastakanteensa vaatien, että X DAC velvoitetaan maksamaan hänelle luoton pääoman ylittävä määrä 1.706,89 euroa viivästyskorkoineen. B on lisäksi vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa viivästyskorkoineen.

B on lausunut, että hänen nostamansa luoton pääoma oli ollut 3.805 euroa. Hän oli maksanut luottoa ennen sen siirtymistä perintään 3.547,61 euroa ja lisäksi ulosottoon 1.964,28 euroa. Maksettu määrä 5.511,89 euroa ylitti luoton pääoman 1.706,89 eurolla. Hän ei näin ollen ollut yhtiölle enää mitään velkaa eikä hänen kuulunut maksaa yhtiölle mitään. Sen sijaan yhtiön tuli maksaa hänelle takaisin liikaa maksetut 1.706,89 euroa.

B on myös lausunut, että käräjäoikeuden ratkaisu oli kuluttajan oikeussuojaa koskevien kuluttajansuojalain säännösten ja EU-oikeuden vastainen. Ulosottolaitos ei tosiasiassa tulisi palauttamaan häneltä yhtiölle perittyjä määriä ulosottokaaren 2 luvun 16 §:n nojalla. Sen vuoksi myös ulosottoon tehdyt maksut tuli ottaa huomioon tässä takaisinsaantiasiassa. Oikeudenkäyntikulujen osalta osavoittosäännöksen soveltaminen esti kuluttajaa tosiasiallisesti pääsemästä oikeuksiinsa. Hän oli käräjäoikeudessa voittanut riidan luottokustannusten osalta, koska yhtiö oli luopunut vaatimasta niitä. Yhtiö tuli sen takia velvoittaa korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa.

Vastaus

X DAC on vaatinut, että valitus hylätään ja B velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 600 eurolla viivästyskorkoineen.

Yhtiö on lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein sekä pääasian että oikeudenkäyntikulujen osalta.

Hovioikeuden ratkaisu

Uusi todiste hovioikeudessa

B on vedonnut hovioikeudessa uutena todisteena toisessa samankaltaisessa asiassa tehtyyn kihlakunnanvoudin päätökseen 6.6.2025. Yhtiö ei ole vastauksessaan lausunut uudesta todisteesta. Hovioikeus toteaa, että tuo todiste koskee ulosottokaaren 2 luvun 16 §:n säännöksen tulkintaa ja ulosottoviranomaisen toimivaltaa tilanteessa, jossa velallinen on tehnyt velkojalle maksuja myös sen jälkeen, kun ulosotto on tehnyt velkojalle lopullisen tilityksen.

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan valittaja ei saa hovioi-

keudessa riita-asiassa vedota muihin seikkoihin tai todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa, paitsi jos hän saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen käräjäoikeudessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Hovioikeus toteaa, että edellä sanottu asiakirja on laadittu vasta käräjäoikeuden tuomion antamisen jälkeen. Myös tässä asiassa on viitattu sanottuun ulosottokaaren lainkohtaan. Uusi todiste ei ole asiaan vaikuttamaton. Uuden todisteen esittämistä ei ole erikseen vastustettu.

Hovioikeus näin ollen sallii B:n vedota uutena todisteena kihlakunnanvoudin päätökseen 6.6.2025.

Ennakkopäätöskysymys

B on pyytänyt, että hovioikeus pyytää oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n mukaisesti ennakkopäätöskysymyksellä korkeimmalta oikeudelta vastausta seuraaviin kysymyksiin:

Kun vastaaja hakee takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja hakemus otetaan tutkittavaksi, onko tuomioistuimen ratkaisussa otettava huomioon vastaajan tekemät maksusuoritukset myös yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen?

Kun riidan kohteena on vastaajan suorittamien luottokustannuksien kohtuuttomuus / mitättömyys ja sen vuoksi niiden kohdistaminen luoton pääomaan, onko kantaja velvollinen korvaamaan vastaajan tarpeelliset ja kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, vai onko tilannetta pidettävä OK 21:3 §:n tarkoittamana osavoittona?

Jos asiaa on pidettävä osavoittona, tekeekö kansallinen lainsäädäntö kuluttajan oikeuksiin pääsystä tehokkuusperiaatteen vastaisesti suhteettoman vaikeaa tai peräti estää oikeuksiin tosiasiallisen pääsyn?

Hovioikeus toteaa, että oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n mukaan käräjäoikeus tai hovioikeus voi päätöksellään siirtää korkeimman oikeuden ratkaistavaksi kysymyksen, joka koskee lain soveltamista sen käsiteltävänä olevassa asiassa (ennakkopäätöskysymys). Ennen päätöksen tekemistä asianosaisille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kysymyksen saa siirtää vain erityisestä syystä, jos joku asianosaisista vastustaa siirtämistä. Hovioikeus ei saa siirtää kysymystä muutoksenhakuasteena käsittelemässään asiassa, jos joku asianosaisista vastustaa siirtämistä.

Yhtiön vastustettua vaatimusta edellytyksiä siirtää ennakkopäätöskysymystä korkeimman oikeuden ratkaistavaksi ei ole.

Pääasian perustelut

Lähtökohdat ja asian vaiheet käräjäoikeudessa

B on velvoitettu yksipuolisella tuomiolla 12.2.2019 maksamaan velkojalle pääomaa yhteensä 2.490,01 euroa viivästyskorkoineen, korkosaatavia yhteensä 41,58 euroa, kuluja yhteensä 75 euroa ja oikeudenkäyntikuluja yhteensä 175 euroa viivästyskorkoineen. B on takaisinsaantihakemuksessaan 18.10.2024 vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja yhtiön kanteen hylkäämistä ja yhtiön velvoittamista korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa viivästyskorkoineen. B on lisäksi vaatinut yhtiön velvoittamista korvaamaan hänelle maksamansa luoton pääoman ylittävän määrän 1.706,89 euroa viivästyskorkoineen.

Yhtiö on rajannut pääomaa koskevan vaatimuksensa 257,39 euroksi luopuen korkosaatavia ja kuluja koskevista vaatimuksistaan ja vaatinut edelleen oikeudenkäyntikulujen korvaamista. Käräjäoikeuden yhteenvedon ja tuomion mukaan riitakysymykseksi käräjäoikeudessa on jäänyt vain se, millä tavalla vastaajan ulosottoon maksamat suoritukset tulee ottaa huomioon.

Yhtiön kanne

Hovioikeus toteaa, että yksipuolisen tuomion jälkeen tehty takaisinsaantihakemus tarkoittaa sitä, että asian käsittelyä jatketaan siitä, mihin ennen yksipuolisen tuomion antamista oli jääty. Takaisinsaantihakemus on muutoksenhakua yksipuoliseen tuomioon. Käräjäoikeuden takaisinsaantiasiassa antama tuomio korvaa aiemmin annetun yksipuolisen tuomion sisällön.

Käräjäoikeudessa on todettu riidattomaksi seikaksi se, että 3.805 euron suuruisen luoton pääomaa on ollut ennen kanteen vireille tuloa maksamatta 257,39 euroa. Lisäksi tuomion riidattomissa seikoissa on todettu, että B on maksanut ulosoton kautta 1.964,28 euroa. Tuomiossa B on velvoitettu maksamaan yhtiölle 257,39 euroa aiemmin yksipuolisessa tuomiossa todetun 2.480,01 euron sijasta. Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun perustelut näiltä osin. Asiaa ei ole aihetta arvioida toisin kuin käräjäoikeus on tehnyt.

B:n vastakanne

Käräjäoikeus on hylännyt B:n vastakanteen, jolla hän on vaatinut palautettavaksi 1.706,89 euroa. Käräjäoikeus on muun muassa todennut, että ulosottoon tehtyjen suoritusten huomioiminen tulee harkittavaksi täytäntöönpanossa.

B:n uutena todisteena vetoamassa toista asiaa koskevassa kihlakunnanvoudin päätöksessä 6.6.2025 on todettu, että ulosottomiehellä ei ole toimivaltaa periä hakijoille tilitettyjä varoja ja pyyntö suoritusten palauttamisesta on todettu lakiin perustumattomaksi. Tuossa asiassa täytäntöönpano oli perustunut 5.7.2018 annettuun yksipuoliseen tuomioon ja ulosoton vireilläolo oli päättynyt 7.6.2022. Päätöksessä on myös todettu, että lopullinen tilitys poistaa muutoksenhakuintressin, koska ulosoton keinoin varoja ei voida periä takaisin (HE 83/2006, s. 70) ja että tuossa asiassa ei ole olemassa ulosottoperustetta, jonka perusteella ulosottomies voisi ryhtyä perimään hakijoille tilitettyjä varoja takaisin, koska tilitykset ovat lopullisia.

Hovioikeus toteaa, että ulosottovalitusta koskevan ulosottokaaren 11 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan lopullisen tilityksen jälkeen voidaan valittaa vain tilityksessä olevasta virheestä. Ulosottokaaren 2 luvun 16 §:n mukaan jos ulosottoperusteena oleva tuomio kumotaan tai sitä muutetaan, hakijan tai velkojan, joka on nostanut varoja tai saanut omaisuutta haltuunsa, on palautettava varat korkoineen ja omaisuus tuottoineen ulosottomiehelle. Jollei varoja tai omaisuutta palauteta, ulosottomiehen tulee vastaajan pyynnöstä periä varat ne nostaneelta tai hänen asettamastaan vakuudesta tämän lain mukaisesti taikka noutaa haltuun saatu omaisuus.

Hovioikeus toteaa, että ulosottokaaren 2 luvun 16 §:ssä säädetty palautusmenettely ei ehdottomasti estä esittämästä yksipuolisen tuomion kumoamisesta johtuvia vaatimuksia vastakanteella. Vastakkainen kanta voisi B:n vetoaman päätöksen mukaisessa tilanteessa johtaa siihen, että velallinen ei voisi mitenkään saada aiemmin velkojalle tilitettyjä varoja takaisin, vaikka ulosottoperuste kumotaan ja velallisen todetaan suorittaneen liikaa maksuja velkojalle.

Tässä asiassa käräjäoikeus on keskeyttänyt yksipuolisen tuomion täytäntöönpanon lokakuussa 2024. Muutoksenhaun kohteena olevalla tuomiolla täytäntöönpanon keskeyttämistä koskenut päätös on peruutettu. Ulosottolaitoksen ilmoituksen mukaan asia on ollut vireillä ulosotossa asianumerolla 1908808837. Asia on tullut vireille 18.02.2019. Asia on peruutettu syyllä takaisinsaanti 26.3.2025. Asiassa ei ole selvitystä siitä onko ulosottomenettely päättynyt saatavan loppuun perimisen vuoksi. Todisteen 1 mukaan viimeisin suoritus ulosottoon on tehty 25.6.2024. B:n vastakanteella vaatima määrä 1.706,94 euroa on vähemmän kuin häneltä ulosoton kautta peritty yhteismäärä 1.964,28 euroa.

Edellä todetun perusteella hovioikeus katsoo tässä asiassa käräjäoikeuden tavoin, että ulosottoon tehtyjen suoritusten palauttaminen tulee harkittavaksi täytäntöönpanossa ulosottokaaren 2 luvun 16 §:n puitteissa. B:n vastakanteella esitetty palautusvaatimus on siten hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

B on yhtiön luopumisen johdosta pääosin voittanut takaisinsaantiasian käräjäoikeudessa, kun hänet on velvoitettu maksamaan pääomaa vain 257,39 euroa. Käräjäoikeus on hyväksynyt B:n avustajan tarpeelliseksi ajankäytöksi vaaditun 12,25 tunnin sijasta viisi tuntia ja velvoittanut yhtiön maksamaan B:lle oikeudenkäyntikulujen korvausta puolet viiden tunnin ajankäytön perusteella laskettavasta palkkiosta lisättynä käsittelymaksulla ja arvonlisäverolla. Hylätyn vastakanteen osalta B on puolestaan velvoitettu korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut 800 eurolla. Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun perustelut ja lopputuloksen oikeudenkäyntikulujen osalta. Aihetta käräjäoikeuden ratkaisun muuttamiseen ei ole.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

B on hävinnyt muutoksenhaun, joten hän on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n 1 momentin nojalla velvollinen korvaamaan yhtiön kohtuulliset oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa. Yhtiö on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvausta 3 tunnin ajankäytön ja 200 euron tuntipalkkion perusteella. B on paljoksunut vaatimusta tuntipalkkion osalta myöntäen siitä määrällisesti 80 euroa tunnilta. Hovioikeus katsoo, että myöntämistä vastaava määrä 240 euroa on kohtuullinen korvaus yhtiön vastauskuluista hovioikeudessa ottaen huomioon, että asiaa on hoitanut perintäyhtiön oma lakimies.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

B velvoitetaan vaatimukset enemmälti hyläten maksamaan X DAC:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 240 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine

viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden tuomion antamisesta lukien.

B:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hovioikeudessa hylätään.

Lähde: Edilex uutiset 1.9.2026, toim. Jukka Savolainen.

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS 31.8.2026
S 21/2025/684 1048 6928

Kuluttajaluotto – Luoton myöntämisen lainmukainen menettely – Luottosopimukseen kuuluvien asiakirjojen toimittaminen – Näyttötaakka – Hovioikeus katsoi näytetyksi, että kuluttajaluottosopimus oli tehty kuluttajansuojalain mukaisesti.

Oulun käräjäoikeus 17.9.2025 nro 1036 1943
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

X Oy on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja B velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

Yhtiö on lausunut, että luotonmyöntäjä oli toiminut luottosopimuksen tekemisessä kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:ssä vaaditulla tavalla. Vastaajalle oli lähetetty kaikki asiakirjat, joista käyttölainasopimus oli muodostunut. Kuluttajaluottosopimus oli tehty kirjallisesti ja lain edellyttämät asiakirjat oli toimitettu B:lle laissa edellytetyllä tavalla ennen luoton myöntämistä ja sen jälkeen. Lisäksi yhtiö on lausunut, että vaikka katsottaisiin, että luottosopimusta ei ole toimitettu vaaditulla tavalla B:lle, siitä ei seurannut, etteikö B ollut velvollinen maksamaan luottokustannuksia. Väitetyllä laiminlyönnillä saattoi olla ainoastaan merkitystä arvioitaessa sopimusehtojen kohtuuttomuutta kokonaisuutena. B:n takaisinsaantihakemus 27.9.2019 annetun yksipuolisen tuomion muuttamiseksi tuli hylätä.

Vastaus

B on vaatinut, että valitus hylätään ja yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa viivästyskorkoineen.

B on lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein. Luotonmyöntäjä ei ollut osoittanut menetelleensä kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 1 momentissa edellytetyllä tavalla. Luoton myöntämisen yhteydessä toimitetun sähköpostin liitetiedoston sisältö oli jäänyt epäselväksi.

Luotonmyöntäjä ei saanut periä luottokustannuksia, koska se ei voinut todistaa, että kuluttaja olisi saanut luottosopimuksen itselleen pysyvällä tavalla.

Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein myös oikeudenkäyntikulujen osalta. Yhtiö oli hävinnyt asian, koska se oli ratkaistu keskeisiltä osin B:n eduksi. Kysymys ei ollut yhtiön väittämällä tavalla osavoittotilanteesta. Myös kuluttajansuojan tehokas toteutuminen edellytti sitä, että kuluttaja saa luottoyhtiöltä korvauksen oikeudenkäyntikuluistaan asiassa, jossa luottoyhtiön katsotaan menettäneen oikeuden luottokustannuksiin.

Hovioikeuden ratkaisu

Kysymyksenasettelu hovioikeudessa

Asiassa on käräjäoikeudessa ollut kysymys takaisinsaannista 27.9.2019 annettuun yksipuoliseen tuomioon sen kohdissa 8 ja 9–13. B on perustanut takaisinsaantihakemuksensa siihen, että luottoyhtiö oli menetellyt usealla eri tavalla pakottavan lainsäädännön vastaisesti, minkä vuoksi hänet oli vapautettava maksamasta yhtiölle luottokustannuksia.

Käräjäoikeus on hyväksynyt B:n takaisinsaantihakemuksen osittain. Käräjäoikeus on katsonut, että kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n noudattamisen osalta oli jäänyt epäselväksi, oliko B saanut pysyvällä tavalla käyttöönsä kaikki luottosopimukseen kuuluvat asiakirjat. Tämän vuoksi käräjäoikeus on vapauttanut B:n maksamasta yhtiölle luottokustannuksia ja katsonut, että kaikki ennen yksipuolista tuomiota tehdyt maksut oli kohdistettava luoton pääomaan. Muilta osin käräjäoikeus on ratkaissut asian yhtiön eduksi hyläten B:n väitteet luottokelpoisuuden puutteellisen arvioinnin, luottoehtojen selkeyden ja ymmärrettävyyden sekä koron kohtuuttomuuden osalta.

Yhtiön valituksen johdosta hovioikeudessa on kysymys kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n luottosopimuksen tekemistä koskevien vaatimusten noudattamisesta ja ennen kaikkea siitä, onko yhtiö osoittanut B:n saaneen lainasopimuksen pysyvällä tavalla itselleen. Asiassa sovellettavat keskeiset säännökset on selostettu käräjäoikeuden tuomiossa.

Johtopäätökset

Yhtiön todisteena 4 vetoamasta lainajärjestelmän raportista ilmenee käräjäoikeudenkin toteamin tavoin, että ennen luoton myöntämistä B:lle on 21.3.2017 kello 12.08 lähetetty säh-

köpostilla vakiomuotoiset kuluttajaluottotiedot ja kuluttajaluottosopimus. Samana päivänä kello 12.19, kun luotto on myönnetty, hänelle on lähetetty viesti otsikolla Lainaehdot. Tämän sähköpostiviestin liitteenä on ollut Kuluttajaluottosopimus -niminen liitetiedosto. Käräjäoikeus on todennut, että tämän vastaajalle lähetetyn liitetiedoston sisältö on jäänyt epäselväksi.

Toisaalta yhtiö on esittänyt todisteena 1 asiakirjan nimeltään Käyttölainasopimus 21.3.2017 ja sen yleiset sopimusehdot (todiste 1).

Asiakirjan päiväyksen kohdalla on mainittu, että luotonsaaja on allekirjoittanut sopimuksen sähköisesti luotonantajan verkkopalvelussa. Asiakirjassa on otsikon "Käyttölainan yleiset sopimusehdot" alla kohdassa 1 Määritelmät todettu, että ehdoissa tarkoitetaan: Käyttölainasopimuksella a) Käyttölainasopimuksen yleisiä ehtoja, b) Luotonantajan luottopäätöstä, c) Käyttölainahakemusta ja d) hinnastoa Käyttölainasta perittävien maksujen ja palkkioiden perusteista ja määristä. Kohdat a) – d) muodostavat yhdessä Käyttölainasopimuksen.

Kuten käräjäoikeuskin on todennut, B on tämän lisäksi ennen luoton myöntämistä saanut itselleen edellä sanotut vakiomuotoiset kuluttajaluottotiedot sekä kuluttajaluottosopimuksen. Riita-asioissa näytön arviointi perustuu vapaaseen todistusharkintaan, jossa tuomioistuin punnitsee esitetyn näytön uskottavuutta ja riittävyyttä kokonaisuutena. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 2 §:n 1 ja 3 momenttien mukaan riita-asiassa asianosaisen on näytettävä ne seikat, joihin hänen vaatimuksensa tai vastustamisensa perustuu. Seikan asettaminen tuomion perustaksi edellyttää, että asianosainen on esittänyt siitä uskottavan näytön.

Kokonaisuus huomioon ottaen hovioikeus katsoo yhtiön osoittaneen riittävän todennäköiseksi väitteen siitä, että Kuluttajaluottosopimus-niminen liitetiedosto on ollut tätä asiaa koskenut lainasopimus ja että B on näin ollen saanut sen itselleen lain edellyttämällä tavalla.

Edellä todetun perusteella hovioikeus katsoo toisin kuin käräjäoikeus, että kuluttajaluottosopimus on tehty kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n mukaisesti. Yhtiö ei siten ole menettänyt oikeuttaan luottokustannusten perimiseen B:lta. Hovioikeus lisäksi toteaa, että käräjäoikeus on ratkaisussaan hylännyt muut B:n takaisinsaantihakemuksessaan esittämät väitteet luottoyhtiön lain vastaisesta menettelystä. Näin ollen B:n takaisinsaantihakemus on hylättävä, koska aihetta 27.9.2019 annetun yksipuolisen tuomion muuttamiseen ei ole.

Lähde: Edilex uutiset 1.9.2026, toim. Jukka Savolainen.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 2.9.2026, WESTSTAR V. P, S 16/2026/1916 1065 4612

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasiassa sovinto – Käräjäoikeus oli määrännyt kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut kuudelta tunnilta 250 euron tuntiveloituksella. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 20.3.2026 nro 1050 8498
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Asian käsittely hovioikeudessa

Valitus

WestStar Oy on vaatinut, että käräjäoikeuden päätös kumotaan oikeudenkäyntikuluratkaisun osalta ja vastapuoli velvoitetaan korvaamaan WestStar Oy:n oikeudenkäyntikulut asiassa korkoineen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 5 §:n mukaan valittaja tarvitsee asiassa jatkokäsittelyluvan. [...]

Hovioikeus on tutkinut perusteet jatkokäsittelyluvan myöntämiselle. Aihetta luvan myöntämiselle ei ole.

Päätöslauselma

Jatkokäsittelylupaa ei myönnetä. Käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Katja Tertsonen
Hovioikeudenneuvos Johanna Pihlajamaa
Asessori Annareetta Kalliokoski
Esittelijä: Käräjänotaari Lilli Hernetkoski
Ratkaisu on yksimielinen.

Asian käsittely käräjäoikeudessa

Selostus asiasta

Käräjäoikeudessa on ollut vireillä riita-asia, jossa kantaja on WestStar Oy ja vastaaja/takaisinsaannin hakijan P.

Takaisinsaantihakemuksen kohteena on ollut Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden 2.6.2020

asiassa E 20/26217 antama ratkaisu numero 20/36957.

Asianosaiset ovat ilmoittaneet sopineensa asian ja pyytäneet käräjäoikeutta vahvistamaan käräjäoikeudelle toimittamansa 11.3.2026 allekirjoitetun sovintosopimuksen.

Osapuolet eivät ole päässeet sopimukseen oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta ja he ovat pyytäneet käräjäoikeutta antamaan ratkaisun oikeudenkäyntikulujen osalta.

P:n vaatimus

Vaatimukset

P on vaatinut, että WestStar Oy velvoitetaan korvaamaan hänellä asiassa olleet oikeudenkäyntikulut 4.017,33 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua käräjäoikeuden ratkaisun antamisesta lukien.

P on vaatinut, että WestStar Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

Perusteet

P on takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut, että yksipuolinen tuomio kumotaan kokonaisuudessaan, kuluttajaluoton luottokustannukset mitätöidään ja kaikki P:n tekemät suoritukset kohdistetaan suoraan luoton pääomaan. Takaisinsaantihakemuksen ja sovinnon myötä yksipuolinen tuomio kumotaan kokonaisuudessaan, luottokustannukset mitätöidään, vastaajan tekemät suoritukset kohdistetaan pääomaan ja kantaja palauttaa P:lle varoja yhteensä 1.872,70 euroa.

Oikeudenkäynti on ollut välttämätön P:n oikeuksien turvaamiseksi. Kantaja on hankkinut Pa vastaan yksipuolisen tuomion, joka on ulosottokelpoinen täytäntöönpanoperuste. Pelkkä vastapuolen epävirallinen ilmoitus sovintohalukkuudesta ei poista yksipuolisen tuomion oikeusvaikutuksia eikä estä sen täytäntöönpanoa. Ainoa oikeudellisesti kestävä keino purkaa perusteeton yksipuolinen tuomio ja saada aiheettomasti perityt varat palautettua, on ollut hakea takaisinsaantia lain säätämässä määräajassa.

P on kiistänyt WestStar Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen perusteeltaan ja määrältään.

WestStar Oy:n vaatimukset

Vaatimukset

WestStar Oy on vaatinut, että P velvoitetaan korvaamaan sillä asiassa olleet oikeudenkäyntikulut 1.566,24 eurolla.

WestStar Oy on vaatinut, että P:n oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

Perusteet

WestStar Oy on kiistänyt P:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen perusteeltaan ja määrältään.

P tuli velvoittaa korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut asiassa. Toissijaisesti osapuolet tulee velvoittaa vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Takaisinsaantihakemuksessa P oli vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä. Lisäksi P oli vaatinut, että käräjäoikeus velvoittaa kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut. P oli esittänyt, ettei kantaja ollut oikeutettu luottokustannuksiin. Muilta osin P ei ollut perustellut vaatimuksiaan. Kantajan käsityksen mukaan asiassa pääoma on riidaton. Kantaja on puolestaan vaatinut P:n maksettavaksi pääoman 1.971,57 euroa sille korkoa 49 prosenttia 180 päivän ajan 2.3.2020 lukien, luottokoron ja luottokustannukset 1.002,91 euroa, perintäkulut 85 euroa ja summaarisen asian oikeudenkäyntikulut 175 euroa. Pääoman ollessa riidaton ja kun vastaaja on laiminlyönyt maksuvelvollisuutensa, on kantajalla oikeus perintäkuluihin ja summaarisen asian oikeudenkäyntikuluihin. P olisi päässyt tavoittelemaansa lopputulokseen sopimalla asian ennen takaisinsaantihakemuksen vireilletuloa.

Joka tapauksessa P:n oikeudenkäyntikulut eivät ole olleet aiheellisia tämän oikeuksien valvomisen kannalta. Kantaja oli ollut valmis selvittämään asiaa sovinnollisesti ja kantaja oli tehnyt P:lle sovintotarjouksen. Tästä huolimatta P oli hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon. WestStar Oy on ollut valmis sopimaan asian ilman oikeuskäsittelyä, joten oikeudenkäynnin vireille saattaminen on ollut tarpeetonta. Asia olisi järjestynyt P:n haluamalla tavalla ilman takaisinsaantioikeudenkäyntiä, minkä vuoksi P:n tulee korvata kantajan oikeudenkäyntikulut asiassa.

WestStar Oy on paljoksunut P:n oikeudenkäyntikuluja. Asiassa on kysymys velan perintää koskeneen yksipuolisen tuomion takaisinsaannista. Kyse ei ole haastavasta tai monimutkaisesta asiasta. Vastaajan asiamies on erikoistunut takaisinsaantihakemuksiin, joten juttujen hoitaminen ei edellytä häneltä laajaa perehtymistä asiaan liittyvään juridiikkaan tai oikeuskäytäntöön kunkin yksittäisen asian yhteydessä. Kantajan asiamiehen takaisinsaantihakemukset ovat vakiopohjaisia, joita on helppo käyttää uudestaan.

Siten P:lle ei ole voinut aiheutua vaaditun suuruisia oikeudenkäyntikuluja.

Kantaja on paljoksunut P:n oikeudenkäyntikuluja kuuden tunnin työmäärää ylittävin osin.

Kantaja on paljoksunut vastaajan avustajan tuntiveloitusta 160 euroa ylittävin osin. P:n avustaja on käyttänyt tuntilaskutusperusteena 285 euroa. Kyseinen tuntiveloitus vastaa laajojen riita-asioiden palkkiotasoa. Toistuvien rutiininomaisten toimenpiteiden tekemiseen ja vakiopohjaisten asiakirjojen käyttämiseen perustuva asiamiehen käyttämä 285 euron tuntilaskutus on kohtuuttoman korkea. Se ei vastaa toimenpiteiden todellista vaativuustasoa eikä riita-asioiden yleistä palkkiotasoa.

Käräjäoikeuden ratkaisu

Perustelut

Sovinnon vahvistaminen

Asiassa on sovinto sallittu. Asianosaiset ovat pyytäneet käräjäoikeutta vahvistamaan sovinnon. Sovinto ei ole lain vastainen tai selvästi kohtuuton eikä se loukkaa sivullisen oikeutta. Sovinnon vahvistamiselle ei siten ole estettä.

Oikeudenkäyntikulut

Asian päättyessä sovintoon, asiassa ei ole samalla tavalla voittajia tai häviäjiä kuin jos asia olisi kokonaan ratkaistu käräjäoikeuden tuomiolla. Asianosaisten sovittua pääasian ratkaisu oikeudenkäyntikulujen osalta on voitava viime kädessä perustaa melko vapaaseen, soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä noudattavaan kohtuusharkintaan (KKO 1996:131).

Takaisinsaantimenettelyssä noudatetaan oikeudenkäyntikulujen osalta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä. Luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

P on voittanut takaisinsaantihakemusasian käsittelyn. P on vaatinut koko kanteen hylkäämistä. Sovintosopimuksella yksipuolinen tuomio kumotaan ja kantaja suorittaa P:lle 1.872,70 euroa. Käräjäoikeus toteaa, että Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden 2.6.2020 antamasta yksipuolisesta tuomiosta numero 20/36957 ilmenee, että luoton alkuperäinen pääoma oli ollut 7.038 euroa ja että P oli ennen perintää suorittanut luottoa 7.256,65 euroa. Edellä lausuttujen seikkojen johdosta P:n voidaan katsoa voittaneen asian, jolloin kantaja tulee velvoittaa korvaamaan P:lla asiassa olleet kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

P on esittänyt 4.017,33 euron suuruisen oikeudenkäyntikuluvaatimuksen. P:n avustajan esittämän laskun mukaan oikeudenkäyntikuluvaatimus perustuu 9,75 tunnin työmäärään, jonka tuntilaskutushinta on 285 euroa lisättynä arvonlisäverolla sekä oikeudenkäyntimaksu 530 euroa.

Kantaja on paljoksunut esitettyä kuluvaatimusta ja pitänyt sitä ylimitoitettuna tehtyyn työhön nähden. Kantaja on paljoksunut oikeudenkäyntikuluvaatimusta kuuden tunnin työmäärää ylittävin osin ja tuntilaskusta 160 euroa ylittävin osin.

Käräjäoikeus katsoo, että tässä takaisisinsaantiasiassa objektiivisesti perusteltuina toimenpiteinä voidaan pitää takaisinsaantihakemusta 12.12.2024 sekä osapuolten sovintoneuvotteluja.

Käräjäoikeus on kiinnittänyt takaisinsaantihakemuksessa huomiota siihen, että takaisinsaantihakemuksen perusteet liittyvät yksinomaan luottokustannusten kohtuuttomuuteen. Takaisinsaantihakemus on muutoin yksilöimätön pois lukien takaisinsaannin kohteena olevan yksipuolisen tuomion tunnistetietoja, päämiehen nimeä sekä luoton nimelliskorkoa. Hakemuksen liitteinä on toimitettu kyseiseen tapaukseen liittymättömiä hovioikeuksien ratkaisuja koskien luottojen kohtuuttomuutta. Kyse ei siten ole edes nimetyistä kirjallisista todisteista tai muusta käsiteltävänä olevan asian kannalta merkityksellisestä oikeudenkäyntiaineistosta.

Ottaen huomioon ratkaistavana olevan asian laatu ja laajuus ja asiamiehen tekemän työn määrä ja laatu, käräjäoikeus harkitsee kohtuulliseksi, että kantaja velvoitetaan korvaamaan P:n oikeudenkäyntikuluista kantajan hyväksymän kuuden tunnin työmäärää vastaava määrä. Asian laatu huomioiden käräjäoikeus katsoo kohtuulliseksi ja hyväksyttäväksi tuntihinnaksi 250 euroa lisättynä arvonlisäverolla. Näin ollen kantajan tulee suorittaa P:lle oikeudenkäyntikuluista palkkiona 1.500 euroa, arvonlisäveron osuutena 382,50 euroa sekä oikeudenkäyntimaksu 530 euroa.

Käräjäoikeus toteaa vielä, että P:lla ei ole ollut velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa kantajan kanssa ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä ottaen huomioon takaisinsaannille säädetty ehdoton määräaika ja toisaalta intressi saada yksipuolinen tuomio kumottua tuomiolla. Siten takaisinsaantihakemuksen

tekeminen on ollut perusteltua eikä P ole aiheuttanut tarpeetonta oikeudenkäyntiä. Sille, ettei P ollut ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä pyrkinyt sopimaan asiaa kantajan kanssa ei siten ole annettava merkitystä oikeudenkäyntikuluvastuun jakautumista arvioitaessa (ks. Helsingin hovioikeus 19.11.2025 numero 1039 1201).

Tuomiolauselma

Sovinnon mukaisesti Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden 2.6.2020 asiassa E 20/26217 antama yksipuolinen tuomio numero 20/36957 kumotaan.

Käräjäoikeus vahvistaa liitteenä olevan 11.3.2026 allekirjoitetun sopimuksen sovinnoksi asianosaisten WestStar Oy:n ja P:n välillä.

WestStar Oy velvoitetaan korvamaan P:n oikeudenkäyntikuluina 2.412,50 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua käräjäoikeuden ratkaisun antamisesta lukien.

Asian on ratkaissut käräjätuomari Saara El Tobgy

Liite: Sovintosopimus.

Lähde: Helsingin hovioikeus.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 2.9.2026 S 17/2026/509 1056 2926

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Kymenlaakson käräjäoikeus 20.3.2026 nro 1048 0805

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Valitus

B on vaatinut, että X Oy (jäljempänä myös yhtiö) velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 3.292,56 eurolla ja hovioikeudessa 3.829,08 eurolla, molemmat määrät korkoineen.

Käräjäoikeus on arvioinut oikeudenkäyntikuluja koskevaa korvausvelvollisuutta väärin. Kysymyksessä ei ole ollut osavoittotilanne. Käräjäoikeus on vahvistanut sovinnon, jossa yhtiö on sitoutunut palauttamaan B:lle 2.587,41 euroa. Kysymys on määrästä, jolla hänen suorituksensa luoton maksamiseksi 4.588,41 euroa ovat ylittäneet luoton pääoman 2.001 euroa. Yhtiö on siten palauttanut kaikki pääoman ylittävät suoritukset ja luopunut muista yksipuolisessa tuomiossa vahvistetuista pääoman selvästi ylittäneistä määristä. Sovinto on käytännössä takaisinsaantihakemuksen ensisijaisten vaatimusten mukainen. Hakemus sinällään ilman sovintoakin olisi asiassa menestynyt. B on näin ollen voittanut asian käräjäoikeudessa.

Takaisinsaantihakemus on ollut välttämätön kuluttajan oikeuden toteutumiseksi. Kuluttajan on Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaisesti saatava korvaus oikeudenkäyntikuluistaan kohtuuttoman sopimusehdon johdosta. Sääntö, jonka mukaan kuluttaja joutuisi vastaamaan kuluistaan silloinkin, kun hänen vaatimuksensa kohtuuttomasta ehdosta menestyy, voi merkitä huomattavaa estettä kuluttajan oikeudensuojan tehokkaalle toteutumiselle ja on siksi sopimaton. Kuluttajariitojen kuluvastuusääntöjä on tulkittava tehokkuusperiaatteen mukaisesti eikä kuluttajan tule vastata oikeudenkäyntikuluista sellaisten riitauttamisten seurauksena, jotka koskevat direktiivin 93/13/ETY soveltamisalaan kuuluvia epäasiallisia sopimusehtoja tai kuluttajansuojalain velvoitteiden noudattamatta jättämistä.

B:llä on ollut oikeudellinen tarve takaisinsaantihakemukselleen. Sovinto ei olisi poistanut yksipuolista tuomiota rekistereistä tai estänyt sen täytäntöönpanoa. Ylimääräisiä kuluja ei olisi siten voitu välttää tiedustelemalla sovinnon mahdollisuudesta ennen hakemusta. Yhtiön valmius sovintoon ennen hakemusta on myös spekulatiivinen ja ilmeisen perusteeton. Yhtiö ei ole ottanut B:hen yhteyttä sovinnon tekemiseksi jo yksipuolisen tuomion jälkeen.

Vastaus

Yhtiö on vastustanut muutosvaatimusta ja vaatinut, että B velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 460 eurolla korkoineen tai että ainakin osapuolet velvoitetaan vastaamaan itse omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Käräjäoikeuden ratkaisu osavoitosta on oikea. Takaisinsaanti palauttaa asian tilanteeseen, missä se oli ollut ennen yksipuolisen tuomion antamista.

Kuluvastuun kannalta ratkaisevaa on yksipuolisen tuomion antamishetki eikä sen jälkeisillä saatavan muutoksilla ulosottoperinnän johdosta ole vaikutusta. B:n ilmoitus luoton pääoman ylittävistä suorituksista on oikea, mutta luotto oli ollut yksipuolista

tuomiota annettaessa maksamatta hänen tehtyään kaikki suorituksensa sen antamisen jälkeen täytäntöönpanossa ulosotossa.

B oli hakenut takaisinsaantia ensisijaisesti koko yksipuolisen tuomion kumoamiseksi. Kysymys ei siten ollut ollut vain luottokustannusten johdosta tehdystä takaisinsaantihakemuksesta. Sovinto oli vastannut osavoittoa koskevaa tilannetta, koska siinä oli lisäksi sovittu, ettei B vaadi ulosottosuorituksia palautettavaksi. Käräjäoikeus ei ollut myöskään tutkinut luottosopimuksen luottoehtoja tai niiden kohtuuttomuutta, koska asiassa oli saavutettu sovinto jo ennen yhtiön ensimmäistä lausumaa. Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännöllä ei ole asiassa merkitystä, koska käräjäoikeus ei ole ottanut kantaa sopimusehtoihin asian päättyessä sovintoon. Väite oikeussuojakeinojen riittämättömyydestä on perusteeton, koska B:llä on ollut käytettävissään kaikki oikeussuojakeinot asiansa ajamiseksi.

Hovioikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisut

Uudet todisteet hovioikeudessa

B on nimennyt hovioikeudessa uusina kirjallisina todisteina kaksitoista sähköpostikirjeenvaihtoa, joiden todistusteemana on mainittu kantajan toistuva sopimusten ja tuomioiden laiminlyönti sekä se, ettei kuluttajaa voida asettaa epämuodollisen "sovittelun" varaan tilanteessa, jossa takaisinsaannin määräaika juoksee ja jossa rekisterimerkintöihin ja täytäntöönpanoon liittyy konkreettisia riskejä. Kirjalliset todisteet ovat merkityksellisiä erityisesti käräjäoikeuden olettamuksen arvioimiseksi siitä, että kantaja olisi suostunut keskinäiseen sovintoon ilman takaisinsaantimenettelyä ja että tällainen sovinto olisi turvannut kuluttajan oikeudet. Todisteet osoittavat, ettei tällaista varmuutta voida kantajan toiminnan valossa olettaa.

B on vedonnut todisteisiin vasta hovioikeudessa, koska hänellä ei ole ollut perustetta ennakoida käräjäoikeuden korottavan sovinnon aikaansaamisen ilman takaisinsaantihakemusta ratkaisun kantavaksi oikeudelliseksi perusteeksi ja olisiko yhtiö ollut valmis sopimaan asian ilman hakemusta ja olisiko tällainen sovinto tuonut B:lle vastaavan oikeusturvan.

Yhtiö on vastustanut uusien kirjallisten todisteiden esittämistä.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 8 §:n 1 kohdan mukaan tuomioistuimen on evättävä näyttö, joka koskee asiaan vaikuttamatonta seikkaa.

Hovioikeus katsoo, että sähköpostikirjeenvaihdosta ilmenevät seikat ovat puheena olevaan riitakysymykseen liittymättömiä ja siten asiaan vaikuttamattomia. B:n nimeämää sähköpostikirjeenvaihtoa ei siten oteta huomioon asiaa hovioikeudessa arvioitaessa.

Luottoon tehtyjen maksujen ajankohta

B on ilmoittanut maksaneensa luottoa 4.588,41 euroa.

Yhtiö on ilmoittanut, että luotto on ollut maksamatta ennen yksipuolista tuomiota ja että kaikki B:n suoritukset on tehty sen täytäntöönpanossa ulosotossa.

B on myöntänyt, että yhtiön ilmoitus yksipuolisen tuomion jälkeen tehdyistä maksuista on sinällään oikea. Yhtiö ei ole kuitenkaan vedonnut siihen käräjäoikeudessa eikä saattanut todennäköiseksi, ettei se ole voinut vedota siihen käräjäoikeudessa tai että sillä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin. Sanottua seikkaa ei siten voi ottaa huomioon asiaa arvioitaessa.

Yhtiö on ilmoittanut, ettei kysymys ole uuteen seikkaan vetoamisesta.

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan valittaja ei saa hovioikeudessa riita-asiassa vedota muihin seikkoihin tai todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa, paitsi jos hän saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen käräjäoikeudessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Ottaen huomioon jäljessä mainitut toteamukset siitä, että asia palautuu takaisinsaantihakemuksen johdosta ennen yksipuolisen tuomion antamista olleeseen tilaan ja että yhtiö on jo yksipuoliseen tuomioon johtaneessa kanteessaan maininnut pääoman olleen erääntynyt ja maksamatta, hovioikeus katsoo, ettei yhtiön ilmoituksessa maksun ajankohdassa ole kysymys oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin tarkoittamasta uudesta seikasta. Luottoon tehtyjen maksujen ajankohta voidaan siten ottaa huomioon asiaa hovioikeudessa arvioitaessa.

Pääasiaratkaisun perustelut

Asian aikaisemmat vaiheet ja kysymyksenasettelu

B on Kymenlaakson käräjäoikeuden 9.7.2019 antamalla yksipuolisella tuomiolla nro

19/8574 velvoitettu suorittamaan yhtiölle kanteen kohdissa 1, 4, 5 ja 8 kuluja yhteensä 460,15 euroa, kohdassa 2 pääomaa 2.001 euroa, kohdassa 3 korkosaatavaa 951,63 euroa sekä kohdissa 6 ja 7 oikeudenkäyntikuluja yhteensä 175 euroa.

B on hakenut takaisinsaantia edellä sanottuun yksipuoliseen tuomioon 17.3.2025 vireille tulleessa hakemuksessaan ja vaatinut, että kanne hylätään kokonaan tai ainakin kannekohdissa 1, 3–5 ja 8 luottokustannusten osalta. Hän on perustellut hakemustaan lausumalla, että kannevaatimusten hylkäämistä on vaadittu ensisijaisesti kokonaan ja toissijaisesti luottokustannusten osalta, koska hänellä ei ole tietoa suoritustensa tarkoista määristä eikä niiden kohdistamisesta.

Osapuolten sovintosopimuksesta 2.1.2026 ilmenee, että edellä sanottu yksipuolinen tuomio on korvattu sanotulla sopimuksella pääasian osalta ja että yhtiö suorittaa B:lle 2.587,41 euroa, minkä jälkeen osapuolilla ei ole sopimuksessa tarkoitettua velkasuhdetta, luottosopimusta tai siitä aiheutuneita kuluja koskevia vaatimuksia toisiaan kohtaan. B on lisäksi sitoutunut olemaan hakematta ulosottokaaren 2 luvun 16 §:n mukaista ulosottosuoritusten palautusta. Sovintosopimuksesta ilmenee vielä, että oikeudenkäyntikuluja koskeva kysymys on jätetty käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Käräjäoikeus on vahvistanut sovinnon.

Käräjäoikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla määrännyt asianosaiset pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Kysymys on siitä, onko yhtiö velvoitettava korvaamaan B:n oikeudenkäyntikulut asiassa vai onko osapuolet velvoitettava pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Sovellettavat oikeusohjeet

Sovellettavia oikeusohjeita on selostettu käräjäoikeuden päätöksessä, minkä lisäksi hovioikeus lausuu seuraavaa.

Asiansa hävinnyt asianosainen on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskityttyjä minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä. (KKO 2022:56, kohta 11 ja siinä viitatut ratkaisut)

Euroopan unionin perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso. Artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Tehokkuusperiaate on syntynyt ja kehittynyt unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tehokkuusperiaatetta kuvataan vakiintuneesti niin, että kansalliset menettelysäännöt eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa annettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. (KKO 2019:70, kohta 24 ja KKO 2017:84, kohdat 34 ja 35)

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2015:60 (kohta 22) katsonut, että tuomioistuimien tulee omasta aloitteestaan tarkastaa, onko sen käsiteltävänä olevassa asiassa kysymys sopimusehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvasta elinkeinoharjoittajan ja kuluttajan välisestä vakiosopimusehdosta. Jos näin on, tuomioistuimen on arvioitava ehdon kohtuuttomuutta viran puolesta.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan, jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Hovioikeus toteaa, että asian palautuu takaisinsaantihakemuksen johdosta siihen tilaan, missä se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista. Takaisinsaantioikeudenkäynti on siten aikaisemman prosessin jatkoa. Tähän nähden myös oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee arvioida sen mukaisesti, mikä on koko asian lopputulos.

Asiassa ei ole olemassa tuomioistuimen ratkaisua eikä siten asian voittanutta ja hävinnyttä osapuolta edellä sanotussa pykälässä tarkoitetussa mielessä, kun itse riitakysymys on ratkaistu sovinnolla.

Kulukysymys on tässä tapauksessa ratkaistava vertaamalla alkuperäistä kannevaatimusta sovintoon ja viime kädessä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä soveltuvin osin noudattelevalla kohtuusharkinnalla.

Asiassa on riidatonta, että luottoon tehdyt maksut on tehty vasta yksipuolisen tuomion jälkeen. Yhtiöllä on siten ollut ainakin pääoman osalta peruste yksipuoliselle tuomiolle B:n maksulaiminlyönnin johdosta. Ottaen huomioon, että B on takaisinsaantihakemuksessaan kiistänyt kanteen ensisijaisesti myös pääoman osalta ja että sovinnon lopputuloksena on yhtiön hyväksi luettu sanotun pääoman määrä, B:n on katsottava hävinneen asian pääoman määrää vastaavalta osin ja voittaneen sen muilta osin. Kysymys on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta osavoittotilanteesta, koska molemmat osapuolet ovat voittaneet ja hävinneet osan vaatimuksista. Asiassa ei ole syytä poiketa siitä pääsäännöstä, jonka mukaan asianosaiset saavat osavoittotilanteessa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Hovioikeus katsoo sovintosopimuksen sisällön huomioon ottaen, että asian lopputulos olisi ollut asiallisesti sama myös siinä tapauksessa, että luottokustannukset ja korot olisi yksipuolisen tuomion antamishetkellä hylätty viran puolesta.

B:llä on ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot asiansa hoitamiseksi eikä asiassa ole muutoinkaan ilmennyt, että oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi tässä tapauksessa vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Näin ollen hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla kohtuulliseksi, että asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan käräjäoikeudessa.

Oikeudenkäynnin kustannukset hovioikeudessa

B on vastustanut yhtiön oikeudenkäyntikuluvaatimuksen tuntilaskutusperustetta siltä osin kuin se ylittää 80 euroa tunnilta ja vaatinut, että yhtiö velvoitetaan joka tapauksessa korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa lausuman laatimisesta yhtiön oikeudenkäyntikuluvaatimuksen johdosta 536,51 eurolla asian lopputuloksesta riippumatta.

B on perustellut vaatimuksiaan sillä, että tuntilaskutusperustetta yhtiön oman juristin työstä on arvioitava yhtiön omana asianosaiskuluna ja sillä, ettei B:lle saa edellä sanottujen peruskirjan 38 ja 47 artiklojen edellyttämällä tavalla koitua taloudellista rasitetta vastaamisesta yhtiön tietoisesti esittämiin perusteettomiin vaatimuksiin.

Arvioidessaan kohtuullisen tuntilaskutusperusteen määrää hovioikeus on ottanut huomioon, että yhtiölle aiheutunut kulu on ollut sen oman lakimiehen asiaan käyttämä työpanos. Kysymys on siten sen omista asianosaiskuluista. Kun otetaan huomioon asian laatu ja se, mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan, hovioikeus enemmän selvityksen puuttuessa arvioi kohtuulliseksi tuntilaskutusperusteen määräksi 80 euroa. Näin ollen yhtiön tarpeellisista toimenpiteistä johtuvan kohtuullisen oikeudenkäyntikulujen hyväksyttävä määrä on yhteensä 160 euroa.

Koska yhtiö on voittanut muutoksenhaun, B on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin nojalla velvollinen korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen.

Hovioikeus katsoo, ettei B:n viittaamista peruskirjan artikloista ilmenevät seikat anna aihetta arvioida hänen kuluvastuutaan toisin.

– –

Lähde: Edilex uutiset 2.9.2026, toim. Jukka Savolainen.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 2.9.2026, R V. BLUE FINANCE SUOMI OY, S 17/2026/285 1061 6884

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus 27.1.2026 nro 1045 8376

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Valitus

R on vaatinut, että Blue Finance Suomi Oy (jäljempänä yhtiö) velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 3.739,66 eurolla korkoineen. Toissijaisesti R on vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänelle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista neljä viidesosaa. Lisäksi R on vaatinut, että hänet vapautetaan suorittamasta käräjäoikeuden määräämää oikeudenkäyntimaksua ja että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa 2.845,47 eurolla korkoineen.

Käräjäoikeus on arvioinut oikeudenkäyntikuluja koskevaa korvausvelvollisuutta väärin. Käräjäoikeus on perustellut ratkaisuaan sillä, että yhtiö olisi ollut valmis samansisältöiseen sovintoon myös ilman takaisinsaantiprosessia, jos asiaa olisi tiedusteltu siltä ennen takaisinsaannin hakemista. On kuitenkin huomattava, että takaisinsaantihakemuksen jättämisen aikaan yhtiöön oli kohdistunut rikosepäily, jonka vuoksi sen omaisuutta oli laitettu vakuustakavarikkoon. Yhtiön käytössä oli ollut vain pieni osa normaalista kassavirrasta, mikä oli vaikuttanut sen kaikkeen toimintaan. Näissä olosuhteissa sovinto ei olisi tuonut R:lle minkäänlaista oikeussuojaa. Kuluttajalla ei myöskään ole velvollisuutta pyrkiä vapaaehtoiseen sovintoon elinkeinonharjoittajan kanssa asiassa, joka on jo ratkaistu tuomioistuimessa yksipuolisella tuomiolla ja jota tuomiota elinkeinonharjoittaja perii ulosottoteitse. Takaisinsaantioikeudenkäynti on ollut R:lle välttämätön täytäntöönpanokelpoisen yksipuolisen tuomion kumoamiseksi.

Asianosaisten tekemä sovinto on asiallisesti vastannut R:n takaisinsaantihakemuksessaan esittämiä vaatimuksia. Yhtiö on luopunut vaatimuksistaan ja joutunut jopa palauttamanaan R:lle liikaa perittyjä varoja. R on siten oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla voittanut asian käräjäoikeudessa. Yhtiö on hävinneenä asianosaisena velvollinen korvaamaan R:n oikeudenkäyntikulut täysimääräisesti.

Käräjäoikeuden ratkaisu on myös ristiriidassa Euroopan unionin sopimusehtodirektiivin (93/13/ETY) ja unionin oikeuden tehokkuusperiaatteen kanssa. Jos elinkeinonharjoittaja voisi välttää kuluvastuun myöntymällä kuluttajan vaatimuksiin tai tarjoamalla sovintoa vasta sen jälkeen, kun kuluttaja on joutunut laittamaan takaisinsaantiasian vireille ja kantamaan siihen liittyvän kuluriskin, Euroopan unionin oikeuden tehokkuusperiaate vesittyisi täysin.

R on hovioikeuteen 26.3.2026 saapuneella kirjelmällään peruuttanut valituksensa oikeudenkäyntimaksua koskevan vaatimuksen osalta.

Vastaus

Yhtiö on vastustanut muutosvaatimuksia ja vaatinut, että R velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 460 eurolla.

Käräjäoikeus on arvioinut asian oikein ja päätynyt oikeaan lopputulokseen. Pääasia on käräjäoikeudessa päättynyt sovintoon pian takaisinsaantihakemuksen vireilletulon jälkeen. Käräjäoikeuden tutkittavaksi ei ole tässä tilanteessa jäänyt mitään riitaista seikkaa liittyen pääasiaan ja osapuolten väliseen luottoon. Pääasiassa ei siten ole ollut voittajaa eikä häviäjää. Mikäli sovintotilanteessa toinen osapuoli joutuisi korvaamaan toisen osapuolen kulut ilman varsinaista pääasian käsittelyä, osapuolilla ei olisi syytä pyrkiä sovintoon mahdollisen kuluriskin takia.

Takaisinsaanti palauttaa riita-asian siihen tilanteeseen, jossa se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista. Yhtiön alkuperäinen kanne on ollut aiheellinen, koska luoton pääoma on ollut kokonaan maksamatta yksipuolisen tuomion antohetkellä. On sattumanvarainen seikka, minkä verran R on tehnyt suorituksia ulosoton kautta yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen eikä tällä ole merkitystä kuluvastuuta arvioitaessa. Koska pääoma on ollut maksamatta oikeudenkäynnin alkaessa, R on hävinnyt pääomaa koskevan kannevaatimuksen. Mikäli yhtiö olisi ennen yksipuolisen tuomion antamista luopunut muista luottoa koskevista kannevaatimuksistaan, kyseessä olisi ollut osavoittotilanne, jossa molemmat osapuolet olisivat vastanneet omista oikeudenkäyntikuluistaan. Lisäksi on huomattava, että R on takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut koko kanteen hylkäämistä, vaikka luoton pääoma on ollut yksipuolisen tuomion antamishetkellä kokonaan maksamatta. R on siten pyrkinyt takaisinsaantia hakemalla parempaan asemaan kuin mikä on ollut aiheellista.

Käräjäoikeuden ratkaisu ei ole sopimusehtodirektiivin vastainen. R on voinut pyrkiä sovintoon tuomioistuimen ulkopuolella, hän on voinut hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon, ja hänellä on ollut prosessin aikana lainoppinut asiamies. R on myös voinut valittaa käräjäoikeuden nyt an-

tamasta ratkaisusta. R ei ole esittänyt sellaista seikkaa, jonka perusteella hänen käytössään olleet oikeussuojakeinot voitaisiin katsoa riittämättömiksi tai tehottomiksi. R:n asiamies on ryhtynyt oikeudellisiin toimenpiteisiin ilmoittamatta vastapuolelle päämiehensä vaatimuksia ja varaamatta vastapuolelle muun muassa tilaisuutta asian sovinnolliseen selvittämiseen. Tällainen toiminta ei ole tehokkuusperiaatteen mukaista.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Käsittelyratkaisu

R on lausunut, että yhtiö on hovioikeudessa vedonnut uuteen seikkaan esittäessään, että yksipuolisen tuomion antamishetkellä R:n nostaman luoton pääoma on ollut kokonaan maksamatta. Yhtiö ei ole vedonnut tähän seikkaan käräjäoikeudessa kuluvastustuksensa perusteena. Yhtiö ei ole esittänyt oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin mukaista perustetta sille, miksi se ei ole vedonnut seikkaan jo käräjäoikeudessa, eikä yhtiö näin ollen saa enää vedota seikkaan hovioikeudessa. Yhtiön vetoama seikka ei ole myöskään riidaton oikeustosiseikka.

Yhtiö on lausunut, että R on riitauttanut käräjäoikeuden tuomion oikeudenkäyntikulujen korvausvastuun osalta. Tähän riitautukseen liittyy oleellisesti Turun hovioikeuden 17.2.2026 antama tuomio nro 1044 4303, jossa on muun ohella todettu, että koska takaisinsaanti on erityinen muutoksenhakukeino yksipuolista tuomiota vastaan, kuluharkinnan kannalta keskeinen ajankohta on yksipuolisen tuomion antamishetki eikä se, millaiseksi kanteen mukainen saatava on myöhemmin ulosottoperinnän aikana muuttunut. Sanottu hovioikeuden tuomio on annettu vasta nyt valituksenalaisen käräjäoikeuden tuomion jälkeen. Hovioikeuden tuomiosta ilmeneviin arviointiperusteisiin ei ole sen vuoksi voitu vedota vielä käräjäoikeudessa.

Hovioikeus toteaa, että oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan valittaja ei saa hovioikeudessa riita-asiassa vedota muihin seikkoihin tai todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty käräjäoikeudessa, paitsi jos hän saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen käräjäoikeudessa tai että hänellä on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin. Mainitun lain 26 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan vastaukseen ja sen antajaan sovelletaan, mitä 25 luvun 17 §:ssä valituksesta ja valittajasta säädetään.

Takaisinsaanti on erityinen muutoksenhakukeino yksipuolista tuomiota vastaan. Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista eli takaisinsaantioikeudenkäynti on aikaisemman prosessin jatkoa.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että jos takaisinsaantihakemus otetaan tutkittavaksi, asian käsittelyä jatketaan siitä, mihin ennen yksipuolisen tuomion antamista jäätiin. Riippumatta oikeudenkäynnin jatkamistavasta, aiempi oikeudenkäynti jatkuu siten, että aiemmin voimassa olleita prekluusioseurauksia tulee noudattaa. (Samuli Kulmala, Takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon, Edilex-artikkeli 2021/8, s. 23)

Asiakirjoista ilmenee, että yhtiö on jo yksipuoliseen tuomioon johtaneessa kanteessaan vedonnut siihen, että R:n saatavat ovat erääntyneet ja maksamatta. Kysymys ei siten ole sellaisesta uudesta seikasta, johon ei hovioikeudessa saisi enää vedota. Tämän vuoksi hovioikeus sallii yhtiön vedota hovioikeudessa siihen, että R:n nostaman luoton pääoma on ollut maksamatta yksipuolisen tuomion antohetkellä.

Pääasiaratkaisu

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus on 13.6.2019 antamallaan yksipuolisella tuomiolla velvoittanut R:n suorittamaan yhtiölle kannekohdissa 1–8 pääomaa 2.001 euroa, korkosaatavaa 980,77 euroa, muita kuluja yhteensä 370,15 euroa, perintäkuluja yhteensä 85 euroa ja oikeudenkäyntikuluja yhteensä 175 euroa. Yksipuolinen tuomio on annettu, koska R ei ole vastannut kanteeseen määräajassa.

R on 16.1.2025 vireille tulleessa takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut, että yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään. Toissijaisesti hän on vaatinut, että kanne hylätään siltä osin kuin hänet on velvoitettu maksamaan yhtiölle luottokustannuksia kohdissa 1, 3–5 ja 8. Lisäksi hän on vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa korkoineen.

Käräjäoikeus on osapuolten pyynnöstä vahvistanut asiassa 19.3.2025 allekirjoitetusta sovintosopimuksesta ilmenevän pääasiaa koskevan sovinnon. Sovintosopimuksen kohdan 1 mukaan osapuolet ovat sopineet, että R:n suo-

ritukset kohdistetaan nostetun luoton pääomaan ja että yhtiö suorittaa R:lle 454,73 euroa. Edelleen osapuolet ovat sopineet, että sopimuksella sovitaan luottoasia kokonaisuudessaan, eikä sopimuksen allekirjoittamisen ja kohdan 1 mukaisen suorituksen jälkeen kummallakaan osapuolella ole mitään tässä sopimuksessa tarkoitettua velkasuhdetta, luottosopimusta tai siitä aiheutuneita kuluja koskevia vaatimuksia toisiaan kohtaan. Osapuolet ovat jättäneet oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskevan kysymyksen käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Käräjäoikeus on määrännyt asianosaiset pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeudessa on R:n valituksen johdosta kysymys siitä, onko yhtiö velvollinen korvaamaan R:n oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa.

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskevassa oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa ei ole säännöstä sen varalta, että asianosaiset ovat sopineet asian. Kun itse riitakysymys on ratkaistu sovinnolla, asiassa ei ole olemassa tuomioistuimen ratkaisua eikä siten asian voittanutta ja hävinnyttä osapuolta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa mielessä.

Korkein oikeus on tapauksessa KKO 1996:131 arvioinut, että tilanteessa, jossa tuomioistuimelle on kuitenkin esitetty oikeudenkäyntiaineistoa riittävä määrä harkinnan tekemiseksi, luonnollisena lähtökohtana on, että kulukysymys ratkaistaan tuomioistuimen ajatellun pääasiaratkaisun perusteella. Jos pohja tällaiselle päätöksenteolle sen sijaan puuttuu, tarjoaa alkuperäisten vaatimusten ja sovinnon välinen vertailu täydentävän tai korvaavan ratkaisuperusteen. Edelleen korkein oikeus on ratkaisussaan todennut, että kulukysymystä koskeva ratkaisu asianosaisten sovittua pääasian on viime kädessä voitava perustaa melko vapaaseen, soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun säännöksiä noudattelevaan kohtuusharkintaan.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä. (KKO 2022:56, kohta 11 ja siinä viitatut ratkaisut)

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan, jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun.

Perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso. Edelleen artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Tehokkuusperiaate on syntynyt ja kehittynyt unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tehokkuusperiaatetta kuvataan vakiintuneesti niin, että kansalliset menettelysäännöt eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeudessa annettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. (KKO 2019:70, kohta 24 ja KKO 2017:84, kohdat 34 ja 35)

Asian arviointi ja johtopäätökset

Hovioikeus toteaa, että koska takaisinsaanti on erityinen muutoksenhakukeino yksipuo-

lista tuomiota vastaan, kuluharkinnan kannalta keskeinen ajankohta on yksipuolisen tuomion antamishetki eikä se, millaiseksi kanteen mukainen saatava on myöhemmin ulosottoperinnän aikana muuttunut.

Tässä tapauksessa oikeudenkäyntikuluvastuuta harkittaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että kannevaatimuksen 2 eli pääoman perustetta ja määrää ei ole sinänsä takaisinsaantihakemuksessa kiistetty. Hovioikeus toteaa, että pääoma voitaisiin arvioida perusteettomaksi siltä osin kuin R on tehnyt luottosopimukseen perustuvia maksusuorituksia ennen yksipuolisen tuomion antamista. Yhtiö on asiassa väittänyt, että pääoma on ollut kokonaan maksamatta yksipuolisen tuomion antohetkellä ja että pääoma on pienentynyt yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen tehdyin ulosottosuorituksin. R ei ole myöntänyt sanottua seikkaa riidattomaksi eikä asiassa ole esitetty selvitystä R:n tekemien suoritusten ajankohdista. Hovioikeus toteaa, että tätä seikkaa ei voida kuitenkaan tulkita yhtiön vahingoksi, koska oikeudenkäynnissä R:llä olisi ollut näyttötaakka tekemiensä maksusuoritusten osalta. Näin ollen yhtiön voidaan katsoa voittaneen asian pääoman osalta.

Sovintosopimuksen sisällöstä on pääteltävissä, että luottokustannukset eivät ole jääneet R:n maksettaviksi. Tältä osin yhtiön voidaan katsoa hävinneen asian, vaikka kysymystä luottokustannuksista ei olekaan asiallisesti ratkaistu.

Kysymys on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta osavoittotilanteesta, koska molemmat osapuolet ovat voittaneet ja hävinneet osan vaatimuksista. Asiassa ei ole syytä poiketa siitä pääsäännöstä, jonka mukaan asianosaiset saavat osavoittotilanteessa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Hovioikeus toteaa, että R:llä ei ole ollut velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa yhtiön kanssa ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä ottaen huomioon takaisinsaannille säädetty ehdoton määräaika ja toisaalta intressi saada yksipuolinen tuomio kumottua tuomiolla. Siten takaisinsaantihakemuksen tekeminen on ollut perusteltua.

R:llä on ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi. R:llä on siten ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, ettei käräjäoikeuden ratkaisua oikeudenkäyntikulujen osalta ole syytä muuttaa.

Oikeudenkäynnin kustannukset hovioikeudessa

R on hävinnyt muutoksenhaun, joten hän on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n 1 momentin nojalla velvollinen korvaamaan yhtiön kohtuulliset oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa.

Yhtiö on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista kahden tunnin ajankäytön perusteella 230 euron tuntiveloituksella. R on paljoksunut tuntipalkkiota 80 euroa ylittäviltä osin.

Hovioikeus katsoo, että yhtiön laskusta ilmenevät toimenpiteet ovat olleet asian hoitamiseksi tarpeellisia. Arvioidessaan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen kohtuullista tuntiveloituksen määrää hovioikeus on ottanut huomioon seuraavaa. Yhtiö on hoitanut itse nyt kysymyksessä olevaa asiaa ja näin ollen kysymys on sen omista asianosaiskuluista. Yhtiölle aiheutunut kulu on ollut sen oman lakimiehen tähän asiaan käyttämä työpanos. Kun otetaan huomioon yhtäältä asian laatu ja toisaalta myös se mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan, hovioikeus enemmän selvityksen puuttuessa arvioi tässä asiassa kohtuulliseksi tuntiveloituksen määräksi 80 euroa. Näillä perusteilla yhtiön kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen määrä hovioikeudessa on yhteensä 160 euroa.

Tuomiolauselma

R:n peruutettua valituksensa oikeudenkäyntimaksua koskevan vaatimuksen osalta lausunnon antaminen valituksesta siltä osin raukeaa.

Muilta osin valitus hylätään. Käräjäoikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

R velvoitetaan suorittamaan Blue Finance Suomi Oy:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 160 euroa.

Asian ovat ratkaisseet:

Hovioikeudenneuvos Tero Vauhkonen

Hovioikeudenneuvos Päivi Törmänen

Hovioikeudenneuvos Hanna-Kaisa Meriläinen

Ratkaisu on yksimielinen.

Lähde: Itä-Suomen hovioikeus.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 4.9.2026, SVEA PERINTÄ OY V. H, S 26/11 NRO 136

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Asia ratkaistu vastaajan hyväksi yksipuolisella tuomiolla ja kantajalla takaisinsaanti vireillä – Kuluja koskeva tuomio kumottiin ja kulukysymys palautettiin käräjäoikeuteen takaisinsaantiasian yhteydessä ratkaistavaksi.

Päijät-Hämeen käräjäoikeus 8.12.2025 nro 25/1242

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Valitus

Svea Perintä Oy on vaatinut, että sille käräjäoikeuden tuomiolla H:lle määrätty oikeudenkäyntikuluja koskeva korvausvelvollisuus 2.384 euroa kumotaan tai sen täytäntöönpano keskeytetään ja että kysymys oikeudenkäyntikulujen perusteista palautetaan käräjäoikeuden ratkaistavaksi pääasian yhteydessä. Toissijaisesti yhtiö on vaatinut, että H määrätään asettamaan oikeudenkäyntikulujen määrää vastaava vakuus siihen saakka, että takaisinsaantiyksipuoliseen tuomioon on käsitelty.

Pääasian käsittely on käräjäoikeudessa kesken yhtiön takaisinsaantia koskevan hakemuksen vuoksi. Pääasialle liitännäinen oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva asia on palautettava käräjäoikeuden käsiteltäväksi, koska on mahdollista, että pääasian lopputuloksella on vaikutusta siihen, miten oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus asianosaisten kesken määräytyy.

Vastaus

H on vastustanut muutosvaatimuksia perusteettomina ja vaatinut, että Svea Perintä Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa 1.004 eurolla korkoineen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian käsittelystä

Päijät-Hämeen käräjäoikeus on 8.12.2025 antanut asiassa yksipuolisen tuomion ja tuomion. Koska Svea Perintä Oy ei ole antanut siltä pyydettyä lausumaa määräajassa, käräjäoikeus on hylännyt yhtiön kanteen yksipuolisella tuomiolla. Siltä osin kuin H on vaatinut Svea Perintä Oy:n velvoittamista korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa korkoineen, käräjäoikeus on varannut yhtiölle tilaisuuden lausua tästä vaatimuksesta. Svea Perintä Oy on paljoksunut H:n oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevaa vaatimusta. Käräjäoikeus on velvoittanut Svea Perintä Oy:n tuomiolla korvaamaan H:n oikeudenkäyntikulut 2.384 eurolla korkoineen hyläten oikeudenkäyntikuluvaatimuksen enemmälti.

Yksipuolisen tuomion osalta käräjäoikeus on osoittanut Svea Perintä Oy:n hakemaan takaisinsaantia käräjäoikeudelta. Tuomion osalta käräjäoikeus on osoittanut kummankin asianosaisen hakemaan muutosta valittamalla hovioikeuteen.

Käräjäoikeudesta saadun tiedon mukaan pääasia on Svea Perintä Oy:n takaisinsaantihakemuksen johdosta siellä vireillä.

Hovioikeuden arviointi

Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 10 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan asiassa, jossa sovinto on sallittu, on asianosaisen vaatimuksesta, jollei tämän luvun12 tai 13 §:stä muuta johdu, annettava yksipuolinen tuomio, jos vastapuoli ei ole antanut häneltä pyydettyä kirjallista lausumaa, josta ilmenee hänen kantansa pyynnössä esitettyihin kysymyksiin.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:n esitöistä (HE 107/1998 vp s. 22) ilmenee, että vaikka tuomioistuin kantajan oikeudenkäyntikulujen osalta käyttää niitä alentaessaan harkintavaltaansa, on ratkaisu sekä pääasian että oikeudenkäyntikulujen osalta vastaajaa vastaan luonteeltaan yksipuolinen tuomio. Vastaajan muutoksenhakukeinona on oikeudenkäyntikulujenkin osalta takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon. Sen sijaan oikeudenkäyntikuluratkaisu, siltä osin kuin kantajan vaatimusta alennetaan, on kantajaa vastaan luonteeltaan tuomio, josta tyytymätön kantaja voi valittaa hovioikeuteen.

Hovioikeus toteaa, että edeltä esitöistä ilmenevä oikeusohje soveltuu kääntäen myös nyt käsiteltävänä olevaan tilanteeseen, jossa yksipuolinen tuomio annetaan kantajaa vastaan. Todetun perusteella käräjäoikeuden olisi tullut ratkaista pääasian ohella myös H:n oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevavaatimus yksipuolisella tuomiolla siltä osin kuin hänen vaatimuksensa on hyväksytty ja osoittaa Svea Perintä Oy tältä osin hakemaan takaisinsaantia.

Lisäksi kun otetaan huomioon, että pääasia on Svea Perintä Oy:n takaisinsaantihakemuksen johdosta vireillä käräjäoikeudessa, ja kun asianosaisten korvausvastuu oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa pe-

rustuu keskeisesti Svea Perintä Oy:n kannevaatimusten menestymiseen, asia on palautettava käräjäoikeuteen käsiteltäväksi.

Päätöslauselma

Käräjäoikeuden tuomio kumotaan siltä osin kuin Svea Perintä Oy on velvoitettu korvaamaan H:n oikeudenkäyntikuluja korkoineen ja tältä osin asia palautetaan käräjäoikeuteen Svea Perintä Oy:n nostaman takaisinsaantihakemuksen yhteydessä käsiteltäväksi. Käräjäoikeuden tulee tämän päätöksen saatua lainvoiman omasta aloitteestaan ottaa asia käsiteltäväkseen. Asianosaistensuostumuksella asia voidaan ottaa käsiteltäväksi jo ennen tämän päätöksenlainvoimaiseksi tuloa.

Ratkaistessaan asian käräjäoikeuden tulee lausua H:n hovioikeudessa esittämästä oikeudenkäyntikuluvaatimuksesta.

Asian ovat ratkaisseet:
hovioikeudenneuvos Sami Myöhänen
hovioikeudenneuvos Tellervo Turunen
hovioikeudenneuvos Päivi Törmänen
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Itä-Suomen hovioikeus.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 16.9.2026, V v. GF MONEY OY, S 17/2026/101 1048 1099

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla –Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Päijät-Hämeen käräjäoikeus 5.12.2025 nro 1039 8136
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

V on vaatinut, että GF Money Oy (jäljempänä yhtiö) velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa korkoineen.

Yhtiö on luopunut kaikista riitaisista vaatimuksistaan ja tyytynyt saamaan vain sen mikä on riidatonta eli pääoman. Käräjäoikeus on tulkinnut sovintoa väärin katsoessaan, että yhtiö olisi säilyttänyt oikeutensa luottokustannuksiin. EU:n tehokkuusperiaate edellyttää kuluttajamyönteistä tulkintaa vastaavissa asioissa.

Vastaus

GF Money Oy on vastustanut muutosvaatimuksia ja vaatinut, että V velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen.

Sovintosopimuksella yhtiö on voittanut riidattoman pääoman ja perintäkulut, mutta luopunut luoton korkovaatimuksista. V on alun perin vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä ja toissijaisesti vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä luottokustannusten osalta kannekohdissa 1–3 ja 5–7. V on sovintosopimuksen perusteella hävinnyt osan kummastakin vaatimuksestaan. Yksipuolista tuomiota ei ole kumottu kokonaisuudessaan ja toisaalta vastaaja on velvoitettu maksamaan myös perintäkulut. Näin ollen kumpikin asianosainen on voittanut osan vaatimuksistaan ja hävinnyt toisen.

EU:n tehokkuusperiaate ei ole ehdoton este oikeudenkäyntikuluvastuun jakautumiselle.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta

Kymenlaakson käräjäoikeus on 18.9.2018 asiassa E 18/9178 antanut yksipuolisen tuomion 18/11563. V on hakenut takaisinsaantia Päijät-Hämeen käräjäoikeudesta ja vaatinut, että yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään tai että toissijaisesti yksipuolinen tuomio kumotaan ja kanne hylätään luottokustannusten osalta kannekohdissa 1–3 ja 5–7.

Osapuolet ovat tehneet käräjäoikeudessa sovinnon, jossa osapuolet sopivat, että vastaajan maksuvelvollisuuden täysimääräiseksi täyttämiseksi katsotaan maksut, jotka vastaavat alkuperäistä pääomaa, perintäkuluja ja viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisesti. Koska vastaaja oli jo suorittanut enemmän kuin sovitun summan, kantaja palauttaa sovitun summan ja vastaajan maksaman summan erotuksen.

Osapuolet ovat jättäneet oikeudenkäyntikulut käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Käräjäoikeus on määrännyt osapuolet pitämään kulunsa vahinkonaan.

Asian arviointi kansallisen lainsäädännön perusteella

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa

tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä. (KKO 2022:56, kohta 11 ja siinä viitatut ratkaisut)

Asiassa on kyse takaisinsaantiasiasta, joka on erityinen muutoksenhakukeino yksipuolista tuomiota vastaan. Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se on ollut ennen yksipuolisen tuomion antamista. Tähän nähden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee arvioida sen mukaan, mikä on koko asian lopputulos.

Tässä tapauksessa V on hakenut takaisinsaantihakemuksellaan ensisijaisesti koko kanteen hylkäämistä ja toissijaisesti kanteen hylkäämistä luottokustannusten osalta. Sovintosopimuksella on sovittu, että V maksaa yhtiölle pääoman, perintäkulut sekä viivästyskorot. Koska osa vaatimuksista on menestynyt ja osa ei, hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion lopputuloksen siltä osin kuin käräjäoikeus on katsonut kysymyksessä olevan osavoittotilanne.

Tehokkuusperiaatteen merkitys

Euroopan unionin perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso. Edelleen artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Euroopan unionin oikeuden tehokkuusperiaatetta on Euroopan unionin oikeuskäytännössä vakiintuneesti luonnehdittu siten, että kansalliset menettelysäännöt eivät saa olla sellaisia, että unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttäminen olisi niiden vuoksi käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (esim. Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio 13.7.2023 CAJASUR Banco v. JO ja IM, C-35/22)

Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisuja (mm. tuomio 16.7.2020 Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, sekä tuomio 21.3.2024 Profi Credit Bulgaria, C-714/22) direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan sekä tehokkuusperiaatteen tulkinnasta. Ratkaisut koskevat tilanteita, joissa kuluttaja velvoitetaan vastaamaan osasta oikeudenkäyntikuluista silloin, kun kuluttajan nostama kohtuuttomaan sopimusehdon pätemättömäksi toteamista koskeva kanne hyväksytään kokonaisuudessaan, mutta kyseisen ehdon nojalla maksettujen summien palauttamista koskeva vaatimus hyväksytään vain osittain.

Euroopan unionin tuomioistuin on esimerkiksi tuomioissaan 22.9.2022 Zulima v. Servicios Prescriptor y Medios de Pagos, C-215/21 ja 13.7.2023 CAJASUR Banco v. JO ja IM, C-35/22 todennut, ettei kuluttajan velvoittaminen vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ole välttämättä tehokkuusperiaatteen vastaista. Ensin mainitussa tapauksessa oli kysymys tilanteesta, jossa kuluttajan vaatimus oli täytetty tuomioistuinmenettelyn ulkopuolella ja jälkimmäisessä tilanteesta, jossa kuluttaja oli ennen oikeudenkäyntiä laiminlyönyt vaatimuksen esittämisen vastapuolena olevalle elinkeinonharjoittajalle.

Kuluttajan velvoittamista vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ei ole unionin oikeudessa katsottu kategorisesti tehokkuusperiaatteen vastaiseksi. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei johdu, että yhtiö olisi velvoitettava korvaamaan V:n oikeudenkäyntikulut asiassa.

V:llä on ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi.

V:llä on ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Näin täydennettynä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuuden osalta.

Oikeudenkäynnin kustannukset hovioikeudessa

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan, jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun.

V on hävinnyt muutoksenhaun, joten hän on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n ja 16 §:n 1 momentin nojalla velvollinen korvaamaan yhtiön kohtuulliset oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa.

V on hyväksynyt yhtiön oikeudenkäyntikululaskun.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

V velvoitetaan suorittamaan GF Money Oy:lle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 380 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden päätöksen antamispäivästä.

V:n oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Tiina Kiviranta
Hovioikeudenneuvos Pia Porkka
Hovioikeudenneuvos Kari Puukka
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Itä-Suomen hovioikeus.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 18.9.2026, S V. B2 IMPACT OY, S 16/2026/1941 1064 4469

Takaisinsaanti – Tutkimatta jättäminen – Valitus hylättiin, koska haaste oli käräjäoikeudessa annettu vastaajalle tiedoksi asianmukaisesti. Kannattaa säilyttää tiedoksiantotodistukset.

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus 26.3.2026 nro 1051 4448

Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Valitus

S on vaatinut, että päätös takaisinsaantihakemuksen tutkimatta jättämisestä kumotaan.

S ei ollut saanut yksipuoliseen tuomioon johtanutta haastehakemusta tiedokseen. Hänellä ei ollut edes ollut sopimusta velkojayhtiön kanssa.

Välitoimi

Hovioikeus on pyytänyt käräjäoikeudelta puuttuvat asiakirjat eli haastehakemuksen tiedoksiantotodistuksen ja käräjäoikeuden arkistopäiväkirjan.

Käräjäoikeus on toimittanut hovioikeudelle pyydetyt asiakirjat.

Vastaus

Vastauksen pyytäminen B2 Impact Oy:ltä on ilmeisen tarpeetonta.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

S:a vastaan on 29.8.2017 annettu yksipuolinen tuomio, jossa hänet on velvoitettu maksamaan OK Perintä Oy:lle Ferratum Finland Oy:n S:lle lokakuussa 2016 myöntämään luottoon liittyvä pääoma korkoineen ja kuluineen.

S on joulukuussa 2025 hakenut takaisinsaantia mainittuun yksipuoliseen tuomioon. Käräjäoikeus on kehottanut S:a täydentämään takaisinsaantihakemustaan. S on vastatessaan täydennyskehotukseen kiistänyt saaneensa ylipäätään haastetta. Käräjäoikeus on jättänyt takaisinsaantihakemuksen tutkimatta katsottuaan, ettei S:n toimittamassa täydennyksessä ollut tuotu esiin merkityksellistä syytä yksipuolisen tuomion muuttamiselle.

Valituksessaan S on toistanut kantansa siitä, että hän ei ollut saanut haastehakemusta tiedokseen.

Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 12 §:n 1 momentin haaste, haastehakemus ja siihen liitetyt asiakirjat on annettava vastaajalle tiedoksi siten kuin 11 luvussa säädetään. Saman lain 11 luvun 3 b §:stä ilmenee, että tiedoksianto voidaan toimittaa myös siten, että tiedoksi annettavan asiakirjan sisältö kerrotaan vastaanottajalle puhelimitse (puhelintiedoksianto) ja että tätä tiedoksiantotapaa voidaan

käyttää muun ohella silloin, kun tiedoksi annettava asiakirja on lain 5 luvun 3 §:n mukaisen summaarisen riita-asian haaste.

Hovioikeudelle pyynnöstä toimitetuista käräjäoikeuden asiakirjoista ilmenee, että S on saanut velkojayhtiön haastehakemuksen tiedokseen puhelintiedoksiantona 20.7.2017 ja että haastemies on asianmukaisesti myös lähettänyt vastaajalle jäljennökset asiakirjoista postitse.

Käräjäoikeuden arkistopäiväkirjasta ilmenee lisäksi, että S ei ole vastannut kanteeseen määräajassa.

Näillä lisäyksillä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden päätöksen perustelut ja lopputuloksen.

Päätöslauselma

Käräjäoikeuden päätöstä ei muuteta.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Arto Perälä
Hovioikeudenneuvos Anna-Maija RuohoniemiAsessori Satu Pyysalo
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Helsingin hovioikeus.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 29.9.2026, F V. RIVERTY FINLAND OY, S 16/2026/1453 1063 5241

Luottosopimukset olivat vuodelta 2015, eikä asiakirjoja ollut enää saatavilla. Käräjäoikeus katsoi, että luotonantajalla oli oikeus saada maksamattomalle pääomalle ainoastaan korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien. Asiassa ei ilmennyt perustetta hylätä perintäkuluja. Osavoittotilanteesta huolimatta käräjäoikeus velvoitti kantajan korvaamaan 6 tuntia 250 euron tuntiveloituksella. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 24.2.2026 nro 1048 0985
Muu velkasuhteeseen perustuva saatava

Asian käsittely hovioikeudessa

Valitus

F on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio ja siinä voimaan jätetty Kymenlaakson käräjäoikeuden antama yksipuolinen tuomio kumotaan vaatimuskohdan 1 osalta 180 euroa ylittäviltä osin sekä että sanottu yksipuolinen tuomio kumotaan kokonaisuudessaan muilta osin. Lisäksi F on vaatinut, että Riverty Finland Oy velvoitetaan korvaamaan täysimääräisesti hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjä- ja hovioikeudessa korkoineen.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 5 §:n mukaan valittaja tarvitsee asiassa jatkokäsittelyluvan. [..]

Hovioikeus on tutkinut perusteet jatkokäsittelyluvan myöntämiselle. Aihetta luvan myöntämiselle ei ole.

Päätöslauselma

Jatkokäsittelylupaa ei myönnetä. Käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Minna Mattila
Hovioikeudenneuvos Helena Valkama
Hovioikeudenneuvos Pekka Niemelä
Ratkaisu on yksimielinen.

Asian käsittely käräjäoikeudessa

Yksipuolinen tuomio

Kymenlaakson käräjäoikeus on 26.6.2019 asiassa E 19/6600 antamallaan yksipuolisella tuomiolla nro 19/8084 kantajan vaatimuksen mukaisesti velvoittanut vastaaja F:n maksamaan kantajalle kahteen luottosopimukseen perustuvia pääomia, luottokustannuksia ja perintäkuluja sekä oikeudenkäyntikulut seuraavasti:
[1. Pääoma: 219,34 euroa. (Luottosopimus 12025784/28.09.2015)
2. Korkosaatava: 71,56 euroa. (Luottosopimus 12025784/28.09.2015)
3. Pääoma: 2630,66 euroa. (Luottosopimus 12043519/12.12.2015)
4. Korkosaatava: 1282,18 euroa. (Luottosopimus 12043519/12.12.2015)
Ym. (Kohdat 5.–12.)]

Takaisinsaantihakemus

Vaatimukset

Vastaaja on vaatinut yksipuolisen tuomion nro 18/2892 kumoamista ja kanteen hylkäämistä kannevaatimuskohdan 1 osalta 180 euroa ylittäviltä osin, sekä kannevaatimuskohtien 2 ja 4–10 osalta kokonaan.

Lisäksi vastaaja on vaatinut, että kantaja on velvoitettava korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut 4.455,01 euroa korkolain 4.1 §:n mukaisine korkoineen kuukausi siitä, kun ratkaisu on annettu.

Perusteet

Saatavan peruste ja pääoma

Vastaajan käsityksen mukaan kannevaatimusten perusteena on yksi lasku: Pikalaina- GF Money Finland Oy lasku numero 12025784. Yksipuolisen tuomion sivulla 3 on lausuttu "Saatavan perusteena on Pikalaina-

GF Money Finland Oy lasku numero 12025784, jonka eräpäivä on ollut 25.04.2016.”

Onko kantajalla oikeus periä luottokustannuksia

Luottokoron kohtuuttomuutta koskeva väite

Luoton korko on kohtuuton.

Luottokelpoisuuden arviointi

Vastaajan maksukykyä ei ole arvioitu riittävällä tavalla, eikä luottokelpoisuuden arvioinnissa käytettäviä kuluttajansuojalain sisältämiä periaatteita ole selvitetty.

Luottosopimuksen tekeminen

Vastaaja väittää, ettei luottoa ole myönnetty siten, että hänelle olisi annettu ennakkotiedot pysyvällä tavalla hyvissä ajoin ennen luoton myöntämistä.

Edelleen vastaaja väittää, että luottosopimusta ei ole toimitettu hänelle pysyvällä tavalla ja muuttomattomana.

Onko kantajalla oikeus periä perintäkuluja (kannevaatimukset 5–7)

Perintäkulut tulee hylätä.

Oikeudenkäyntikulut

Vastaaja kiistää kantajan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen perusteiltaan ja määrältään. Vastaaja hyväksyy tuntimäärän 3 tuntia ja tuntiveloituksena 80 euroa.

Alkuperäisen kantajan vastaus

Kanteen rajoittaminen / vaatimukset

Kantaja on rajoittanut kannevaatimuksiaan siten, että yksipuolinen tuomio vaaditaan pysytettäväksi voimassa seuraavilta osin:

– luoton 12025784 pääomaa koskeva kannevaatimuskohta 1, sen korkovaatimus kannevaatimuskohdassa 2 sekä sitä koskevat perintäkulut (kannevaatimuskohdat 5, 6 ja 7);

– luottoa 12043519 koskeva pääomavaatimus kannevaatimuskohdassa 3 yhteensä 2.000 euron suuruisena; sekä

– oikeudenkäyntikulut (kannevaatimuskohdat 11 ja 12)

Lisäksi kantaja on vaatinut, että vastaaja velvoitetaan korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut 600 euroa korkolain 4 § 1 mom. mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua käräjäoikeuden ratkaisun antamisesta lukien.

Perusteet

Saatavan peruste ja pääomat

Kanteen perusteena ovat luottosopimukset Pikalaina 12025784 (jota koskevat kannevaatimuskohdat 1. ja 2.) sekä Nord Credit 12043519 (jota koskevat kannevaatimuskohdat 3. ja 4.).

Luottojen ollessa vuodelta 2015, ei niitä koskevat luottoasiakirjat ole enää saatavilla.

Pikalaina 12025784

Vastaaja on tehnyt 28.9.2015 tehtyyn luottosopimukseen nro 12025784 yhden 200,00 euron suuruisen noston 28.9.2015 ja yhden 20,00 euron suuruisen maksun 7.10.2015. Toimeksianto on siirtynyt perintään 7.3.2016.

Ennen haastehakemuksen vireille laittoa luoton pääomaa on ollut siten maksamatta yhteensä 180,00 euroa.

Haastehakemuksella vaadittu 219,34 euroa on sisältänyt siten 180,00 euroa puhdasta pääomaa sekä 39,34 euroa ennen perintään siirtoa pääomitettuja luottokustannuksia.

Nord Credit 12043519

Ennen haastehakemuksen vireille laittoa luoton pääomaa on ollut avoinna 2000,00 euroa. Vastaaja ei ole lyhentänyt saatavaa ennen perintää eikä sen aikana.

Haastehakemuksella esitetty pääomavaatimus (2630,66 euroa) on sisältänyt puhdasta pääomaa 2000,00 euroa ja 630,66 euroa ennen perintään siirtoa pääomitettuja luottokustannuksia. Kantaja rajaa luottoa koskevan kannevaatimuskohdan 3. mukaista pääomavaatimusta 2000,00 euron määrään, rajaten pois ko. luottoa koskevat luottokustannusvaatimuksensa.

Onko kantajalla oikeus periä luottokustannuksia (Pikalaina 12025784)

Luottokoron kohtuuttomuutta koskeva väite

Luoton 12025784 (Pikalaina) nimelliskorko on ollut 30 % todellinen vuosikorko on ollut 48,90 %. Luoton korko on kohtuullinen eikä luottokustannusten hylkäämiselle ole sen osalta perusteita.

Vastaajan ja alkuperäisen luotonantajan välillä laaditut ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, eivätkä ehdot ole kohtuuttomia.

Luottokelpoisuuden arviointi

Luottokelpoisuus on luotonmyöntäjältä saatujen tietojen mukaan arvioitu kuluttajansuojalain edellyttämin tavoin luottotiedot tarkastamalla.

Luottosopimuksen tekeminen

Alkuperäinen luotonantaja on täyttänyt kulutusluottodirektiivin ja kansallisen lainsäädännön mukaiset tiedonantovelvollisuutensa asianmukaisesti.

Asiakkaan on pitänyt hyväksyä ennakkoehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot ennen kuin hän on voinut lähettää lainahakemuksen. Asiakkaalle on lähetetty ehdot ja vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot, kun luotto on myönnetty.

Onko kantajalla oikeus periä perintäkuluja (Pikalaina 12025784, kannevaatimukset 5–7)

Kantajan näkemyksen mukaan sillä on ollut oikeus periä perintäkuluja.

Oikeudenkäyntikulut

Kantaja kiistää vastaajana oikeudenkäyntikuluvaatimuksen ensisijaisesti kokonaan perusteettomana ja toissijaisesti perusteettomana määrältään 1000 euron ylittäviltä osin sisältäen arvonlisäveron ja oikeudenkäyntimaksun. Vastaajan asiamiehen toiminta on järjestelmällistä ja automatisoitua. Vastaajan vaatimien oikeudenkulujen taustalla olevat tosiasialliset ja tarpeelliset toimenpiteet eivät voi vastata sitä määrää, mitä takaisinsaantihakemuksella vaaditaan. Vastaajan lausumasta, perusteluista tai esittämästä todistelusta (tai sen puutteesta) ei käy ilmi, että tässä asiassa olisi tehty vastaajan asiamiehen jo muissa asioissa hyödyntämän materiaalin hyödyntämistä vaativia toimia laajempia toimenpiteitä.

Tuntihintaa 285 euroa paljoksutaan.

Käräjäoikeuden ratkaisu

Käsittelyjärjestys

Asianosaiset ovat antaneet suostumuksensa asian ratkaisemiseen kirjallisessa menette-

lyssä. Käräjäoikeus katsoo, että asia on laadultaan sellainen, ettei sen ratkaiseminen edellytä pääkäsittelyn toimittamista.

Perustelut

Kanteen perusteena oleva luotto-/luottosopimukset

Asiassa on jäänyt riitaiseksi se, onko kyse ollut yhdestä vai kahdesta erillisestä luottosopimuksesta. Muun näytön puuttuessa, käräjäoikeus perustaa päätelmänsä alkuperäisen haastehakemuksen tietoihin. Vastaaja on väittänyt, että luottosopimuksia on ollut vain yksi, koska haastehakemuksen lopussa on todettu, että "saatavan perusteena on Pikalaina- GF Money Finland Oy lasku numero 12025784, jonka eräpäivä on ollut 25.04.2016". Kantaja on esittänyt, että kyse on ollut kahdesta luottosopimuksesta. Kantaja on luopunut toisen luottosopimuksen osalta vaatimasta luottokustannuksia, pitäen samalla voimassa toisen luottosopimuksen osalta alkuperäiset vaatimukset.

Haastehakemuksen kannevaatimuskohtien yksityiskohtaisista perusteista ilmenee, että kannevaatimuskohdissa 1 ja 2 viitataan luottosopimukseen "12025784/28.9.2015" ja kannevaatimuskohdissa 3 ja 4 puolestaan luottosopimukseen "12043519/12.12.2015". Huomioiden haastehakemukselta ilmenevät kaksi erillistä luottotunnistetta sekä kantajan luottosopimuksista kertoma, käräjäoikeus pitää todennäköisimpänä, että kyse on ollut kahdesta luottosopimuksesta.

Luottosopimus nro 12043519
Kannevaatimuskohta 3

Yksipuolista tuomiota ei ole luoton nro 12043519 pääomaa koskevan kannevaatimuskohdan nro 3 osalta vaadittu takaisinsaantihakemuksessa kumottavaksi. Kantaja on kuitenkin vastauksessaan ilmoittanut rajaavansa alkuperäisiä kannevaatimuksiaan siten, että jäljelle jää kannevaatimuskohdan 3 mukaisesta alkuperäisestä 2630,66 euron pääomasta yhteensä 2.000 euroa. Käräjäoikeus katsoo kantajan luopuneen osasta vaatimustaan määrällisesti. Yksipuolinen tuomio tulee siten pysyttää kannevaatimuskohdan 3 osalta voimassa ainoastaan 2.000 euron määräisenä ja sitä ylittäviltä osin kumota.

Kannevaatimuskohdat 4 ja 8–10

Kantaja on ilmoittanut rajaavansa alkuperäisiä vaatimuksiansa siten, ettei se enää vaadi kannevaatimuskohdan 4 mukaisia luottosopimuksen nro 12043519 korkosaatavaa, eikä tähän liittyviä perintäkuluja (kannevaatimuskohdat 8–10). Käräjäoikeus katsoo kantajan luopuneen sanotuista vaatimuksistaan ja yksipuolinen tuomio on näiltä osin kumottava.

Luottosopimus nro 12025784
Pääoma

Kantaja on vastauksessaan ilmoittanut, että kannevaatimuskohdan 1 mukainen 219,34 euroa koostuu 180 euron maksamattomasta pääomasta, sekä 39,34 eurosta ennen perintään siirtoa pääomitettuja luottokustannuksia.

Vastaaja on asian käsittelyn aikana myöntänyt maksuvelvollisuuden 180 euron pääoman osalta, miltä osin yksipuolinen tuomio on pysytettävä voimassa.

Luottokustannukset

Vastaaja on vaatinut yksipuolisen tuomion nro 18/2892 kumoamista ja kanteen hylkäämistä kannekohdan 1 osalta 180 euroa ylittäviltä osin, sekä kannevaatimuskohdan 2 osalta kokonaan. Sanotut vaatimukset koostuvat riidattomasti luottokustannuksista.

Arvioinnin lähtökohdat ja näyttötaakan jakautuminen

Oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 3 §:n mukaan tuomioistuin ei saa tuomita muuta tai enempää kuin asianosainen on vaatinut, ja asiassa, jossa sovinto on sallittu, tuomiota ei saa perustaa seikkaan, johon asianosainen ei ole vaatimuksensa tai vastustamisensa tueksi vedonnut (*väittämistaakka*). Edelleen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentin mukaan riita- asiassa asianosaisen on näytettävä ne seikat, joihin hänen vaatimuksensa tai vastustamisensa perustuu, ja seikan asettaminen tuomion perustaksi edellyttää, että asianosainen on esittänyt siitä uskottavan näytön (*näyttötaakka*).

Kumpikaan osapuoli ei ole esittänyt asiassa mitään kirjallista todistelua. Kantaja on ilmoittanut, että koska luottosopimukset oli tehty vuonna 2015, ei niitä koskevia asiakirjoja enää ole ollut saatavilla. Se, onko vastaajalla hallussaan luottosopimusasiakirjoja tai osaa niistä, on jäänyt asiassa epäselväksi.

Kansallisessa lainsäädännössä ei ole säännöksiä, joista suoraan johtuisi luotonantajan velvollisuus tietyn aikaa säilyttää juottosopimusta koskevia asiakirjoja.

Euroopan Unionin tuomioistuin on kulutusluottodirektiivin 2008/48/EY ennenaikaista takaisinmaksua koskevaa artiklaa

16 tulkitessaan katsonut, että direktiivistä seuraa luotonantajan tiedonantovelvollisuus, joka perustuu unionin lainsäätäjän tahtoon turvata kuluttajansuojan korkea taso. Tiedonantovelvollisuus sisältää muun muassa luotonantajan velvollisuuden luovuttaa kuluttajalle jäljennös luottosopimuksesta ja kaikki luoton takaisinmaksuun liittyvät tiedot, jotka eivät ilmene itse sopimuksesta, mutta jotka ovat tarpeen yhtäältä, jotta voidaan tarkistaa, että luoton kokonaiskustannusten vähennyksenä maksettava rahamäärä, jota kuluttaja voi luoton ennenaikaisen takaisinmaksun perusteella vaatia, on laskettu oikein, ja toisaalta, jotta kuluttaja voi nostaa mahdollisen kanteen tämän määrän takaisin perimiseksi. (C-326/22, kohta 30)

Kun edelleen otetaan huomioon direktiivin tavoite varmistaa kuluttajan intressien suojan korkea taso (C-383/18, kohta 29), käräjäoikeus katsoo, että luotonantajalla on katsottava olevan sama tiedonantovelvollisuus silloin kun kuluttaja pyytää sanottuja tietoja varmistaakseen sisältyykö luottosopimuksen sopimusehtodirektiivin 93/13/ETY tarkoittamia kohtuuttomia ehtoja.

Samalla käräjäoikeus toteaa, ettei velvollisuus säilyttää ja luovuttaa kuluttajalle luottosopimuksia ja niihin liittyviä tietoja voi kuitenkaan olla ajallisesti rajoittamaton. Tässä tapauksessa luottosopimus on alkuperäisen haastehakemuksen tietojen mukaan tehty 28.9.2015 ja se on erääntynyt 25.4.2016. Yksipuolinen tuomio asiassa on annettu 4.6.2019. Vastaajan takaisinsaantihakemus puolestaan on saatettu vireille 8.5.2025 ja tiedoksiannettu kantajalle 30.5.2025. Kantaja on siten saanut tietoonsa kantajan vaatimukset yhdeksän vuotta ja viisi kuukautta luottosopimuksen teon jälkeen. Asiassa on kuitenkin riidatonta, että luottojen pääomia on edelleen maksamatta 180 euroa ja 2.000 euroa.

Huomioiden sen, että luottosopimukseen perustuvat saatavat ovat edelleen maksamatta ja maksujen ulosottoperusteena oleva yksipuolinen tuomio on jäänyt vaille lainvoimaa, on selvää, että sopimusperusteisten maksujen perijällä voidaan katsoa olevan velvollisuus pitää hallussaan velkojen perustana olevat luottoasiakirjat, ja siten, huomioiden myös kulutusluottodirektiivistä johdettu tietojenantovelvollisuus ja kuluttajien korkea suoja, luotonantajan on kärsittävä negatiiviset seuraukset siitä, ettei sopimusasiakirjoja enää ole saatavilla.

Onko luotonantajalla oikeus luottokustannuksiin?

Vastaaja on vedonnut, että kantajalla ei ole oikeutta luottokustannuksiin, koska luottokorko on kohtuuton, koska vastaajan maksukykyä ei ollut arvioitu riittävällä tavalla luottokelpoisuutta arvioitaessa, ja koska vastaajalle ei ollut toimitettu ennakkotietoja pysyvällä tavalla hyvissä ajoin ennen luoton myöntämistä, eikä luottosopimusta ollut toimitettu hänelle pysyvällä tavalla ja muuttomattomana. Todistustaakka luottokelpoisuuden arvioinnin toteuttamisesta ennen luoton myöntämistä, sekä ennakkotietojen ja sopimusasiakirjojen toimittamisesta on luotonantajalla ja tässä tapauksessa saatavaa perivällä yhtiöllä.

Huomioiden Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö sekä kansallinen oikeuskäytäntö, selvää on, että kukin näistä seikoista on itsessään sellainen, että luotonantajan laiminlyönnistä tulisi seurata se, ettei luotonantajalla ole oikeutta luottokustannuksiin.

Koska kantaja ole esittänyt käräjäoikeudelle luottosopimusta ja muita luottosuhteeseen liittyviä asiakirjoja, ei käräjäoikeus ole pystynyt arvioimaan luottoehtojen selkeyttä tai luottosopimuksessa esitettyä todellista vuosikorkoa. Edelleen kantaja ei ole esittänyt mitään näyttöä taikka edes väitteitä siitä, miten luottokelpoisuuden arviointi on tosiasiassa toteutettu, minkä johdosta asiassa on jäänyt näyttämättä, että luottokelpoisuuden arvioinnissa olisi menetelty kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n edellyttämällä tavalla. Edelleen kantaja ei ole esittänyt mitään näyttöä siitä, että luotonantaja olisi huolehtinut siitä, että vastaaja oli saanut kuluttajaluottosopimuksen pysyvällä tavalla haltuunsa, minkä johdosta asiassa on jäänyt näyttämättä, että kantaja olisi täyttänyt kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n 1 ja 2 momentin mukaiset velvollisuutensa.

Edellä sanotusta seuraa, ettei luotonantaja saa luottosuhteen perusteella periä luottokustannuksia, luottokorkoa eikä viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 2 momentin mukaisesti. Yksipuolinen tuomio on siten kumottava alkuperäisen kannevaatimuskohdan 1 osalta 180 euroa ylittäviltä osin ja kannevaatimuskohdan 2 osalta kokonaan.

Luottokustannusten kohtuuttomuudesta ei kuitenkaan seuraa, että lakiin ja sopimukseen perustuva viivästyskoron maksuvelvollisuus olisi kuluttajan kannalta sillä tavoin kohtuuton, että se tulisi jättää kokonaisuudessaan huomiotta. Tähän nähden luottoyhtiöllä on oikeus saada maksamattomalle

pääomalle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa laskun eräpäivästä 25.04.2016 lukien. Viivästyskorkovaatimukset on enemmälti hylättävä.

Perintäkulut – Kannevaatimuskohdat 5–7

Vastaaja on vaatinut luoton nro 12025784 perintäkulujen, eli alkuperäisten kannevaatimuskohtien 5–7 hylkäämistä. Käräjäoikeus on kahdesti huomauttanut vastaajalle, ettei vaatimuksen perusteeksi ole esitetty mitään väitteitä ja kehottanut vastaajaan esittämään millä perusteella hylkäämistä vaaditaan. Kehotuksista huolimatta vastaaja, jota on edustanut asiassa lainoppinut oikeudenkäyntiavustaja, ei ole esittänyt mitään väitteitä, vaan ainoastaan viittauksia lainsäädäntöön ja erinäisten lakien esitöihin.

Oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 3 §:n mukaisesti asianosaisella on väittämistaakka, eikä tuomiota saa perustaa seikkaan, johon asianosainen ei ole vaatimuksensa tai vastustamisensa tueksi vedonnut.

Luoton pääomasta on yksipuolisen tuomion antamisen hetkellä ollut maksamatta 180 euroa. Edellä kuvatusta kuluttajansuojalain 7 luvun 14 § ja 17 §:n noudattamatta jättämisestä ei seuraa, että muutoin saatavien perinnästä annetun lain mukaisiin perintäkuluihin ei olisi oikeutta (KKO 2025:49). Asiassa ei sen vuoksi ole ilmennyt perustetta hylätä perintäkuluja koskevia alkuperäisiä kannevaatimuksia kohdissa 5-7.

Alkuperäiset oikeudenkäyntikulut – Kannevaatimuskohdat 11–12

Alkuperäisiä oikeudenkäyntikuluja koskevat kannevaatimuskohdat 11–12 eivät ole olleet muutoksenhaun kohteena ja yksipuolinen tuomio tulee tältä osin pysyttää voimassa.

Takaisinsaantivaiheen oikeudenkäyntikulut

Vastaaja on vaatinut alkuperäisellä takaisinsaantihakemuksella yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä kannevaatimusten 1–2 sekä 4–10 osalta. Kantajan vastauksen jälkeen vastaaja on luopunut vaatimasta kannevaatimuskohdan 1 osalta maksamattoman pääoman osuuden (180 euroa) kumoamista. Luopuminen on kuitenkin tapahtunut vasta käräjäoikeuden nimenomaisesti tiedusteltua vastaajalta asiasta.

Vastaajan muut vaatimukset ovat menestyneet siltä osin, kun vastaaja on vaatinut luottokustannusten kumoamista (kannevaatimukset 2 ja 4, sekä osa kannevaatimuksesta 1, yhteensä 1.473,08 euroa). Vastaaja on hävinnyt perintäkulujen kumoamista koskevat vaatimuksensa, yhteensä 41 euroa, sekä vaatimuskohdasta 1 myöntämänsä 180 euron pääoman osuuden.

Kyse on lähtökohtaisesti oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaisesta osavoittotilanteesta. Vastaajan voidaan kuitenkin katsoa voittaneen määrällisesti selvästi enemmän. Sen mitä vastaaja on hävinnyt, ei voida katsoa olevan täysin merkityksetöntä asiassa, minkä johdosta käräjäoikeus katsoo, että vastaaja on oikeutettu samaan oikeudenkäyntikulunsa osittain korvatuksi.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n mukaan korvattavia oikeudenkäyntikuluja ovat oikeudenkäynnin valmistelusta ja asian tuomioistuimessa ajamisesta sekä asiamiehen tai avustajan palkkiosta aiheutuneet kustannukset. Lain esitöiden mukaan asiamiehelle tai avustajalle maksettava palkkio vahvistetaan ottaen huomioon asian vaikeus ja laajuus sekä työn määrä ja luonne. Huomiota on kiinnitettävä myös kyseessä olevan etuuden arvoon ja merkitykseen (HE 191/1993 vp s. 16).

Vastaaja on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista 4.455,01 eurolla. Vaatimus sisältää, sekä avustajan toimia 10,75 tuntia 285 euron tuntihinnalla lisättynä arvonlisäverolla, sekä oikeudenkäyntimaksun 610 euroa. Kantaja on paljoksunut vastaajan oikeudenkäyntikuluja 1.000 euroa ylittäviltä osin, sisältäen arvonlisäveron ja oikeudenkäyntimaksun.

Ennen takaisinsaantihakemuksen vireille saattamista tehdyistä avustajan toimenpiteistä on vaadittu korvattavaksi yhteensä 6 tuntia, asian käsittelyn aikana tehdyistä toimista 3,75 tuntiaja jälkitoimista 1 tunti. Huomioiden että vastaajan asiamies hoitaa luottokustannusriitoja tehokkaasti järjestäytyen, että asiamiehellä on vireillä lukuisia samantyyppisiä kanteita Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa ja että asiamies saattaa asiat vireille käytännössä identtisillä takaisinsaantihakemuksilla, on asiaan laskuerittelyn mukaan käytettyä aikaa pidettävä ylimitoitettuna, erityisesti takaisinsaantihakemuksen laadinnan osalta.

Laskuerittelyn mukaan asiamies olisi muun muassa tehnyt selvityksiä tilitapahtumista ja luoton myöntämisprosessia, tutkinut luottoehtojen ja vuosikoron epäselvyyttä, tehnyt luottokelpoisuuden arviointia ja tutkinut kuluttajansuojalain 7:17 §:n edellytyksiä. Takaisinsaantihakemuksesta ei kuitenkaan ilmene, että mitään näistä toimista olisi tosiasiassa tehty, sillä takaisinsaantihakemus on täysin yksilöimätön pois

lukien takaisinsaannin kohteena olevan yksipuolisen tuomion tunnistetietoja sekä päämiehen nimeä ja kotipaikkatietoa.

Käräjäoikeus on joutunut täydennyttämään vastaajan takaisinsaantihakemusta, minkä mukaisesti täydennyksestä avustaja on vaatinut palkkiota. Palkkiota on vaadittu myös vastaajan määräajanpidennyspyynnöstä, johon on pyynnön perusteella liittynyt avustajan vaihtuminen. Näiltä osin käräjäoikeus katsoo, että kyse on toimenpiteistä, joita ei kohtuudella voida määrätä vastapuolen korvattavaksi.

Ottaen huomioon ratkaistavana olevan asian laatu ja laajuus sekä asiamiehen tekemän työn määrä ja laatu, käräjäoikeus harkitsee kohtuulliseksi, että vastaajan takaisinsaantivaiheen oikeudenkäyntikuluista kohtuullisia ja tarpeellisia toimenpiteitä on yhteensä kuuden tunnin työtä vastaava määrä. Kohtuullisena tuntiveloituksena on pidettävä asian laatu huomioiden 250 euroa. Hyväksyttävät oikeudenkäyntikulut ovat siten 1.500 euroa lisättynä arvonlisäverolla 382,50 euroa ja oikeudenkäyntimaksulla 610 euroa, yhteensä 2492,50 euroa.

Käräjäoikeus on edellä todennut, että vastaajalla on asian lopputulos huomioiden oikeus saada oikeudenkäyntikulunsa osittain korvatuiksi. Kantaja määrätään korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikuluja yhteensä 1.500 euroa.

Tuomiolauselma

Kymenlaakson käräjäoikeuden 26.6.2019 asiassa E 19/6600 antama yksipuolinen tuomio nro 19/8084 pysytetään voimassa seuraavilta osin:

[1. Pääoma: 180,00 euroa. (Luottosopimus 12025784/28.09.2015)

3. Pääoma: 2000,00 euroa. (Luottosopimus 12043519/12.12.2015)

5. Kulut: 5,00 euroa.

6. Kulut: 24,00 euroa.

7. Kulut: 12,00 euroa.

11. Oikeudenkäyntikulut: 110,00 euroa.

12. Oikeudenkäyntikulut: 65,00 euroa.]

Muilta osin yksipuolinen tuomio nro 19/8084 kumotaan ja kanne hylätään.

Kantaja Riverty Finland Oy velvoitetaan korvaamaan vastaajalle takaisinsaantivaiheen oikeudenkäyntikuluja yhteensä 1.500 euroa, korkolain 4.1 §:n mukaisine korkoineen kuukauden kuluttua tuomion antamisesta.

Asian on ratkaissut käräjätuomari Nelli Nystedt.

Lähde: Helsingin hovioikeus

EUT 1.10.2026, LIEVEN DE KEY VASTAAN BS, ASIA C-459/25.

Vuokrasopimuksen kohtuuttomat ehdot – Direktiivi 93/13/ETY – Ehto, jonka mukaan vuokralainen vastaa kaikista tuomioistuinmenettelystä aiheutuvista kuluista, jos hän ei täytä sopimusvelvoitteitaan – Vuokralainen voitiin velvoittaa maksamaan oikeudenkäyntikulut lain mukaan, vaikka vuokrasopimuksen kulujen korvaamista koskeva ehto olisi kohtuuton – Oikeudenkäyntikulut – Jäsenvaltioiden menettelyllinen autonomia – Tehokkuusperiaate.

Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaiden ylin yleinen tuomioistuin) .

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Condinanzi sekä tuomarit N. Jääskinen ja A. Kornezov (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: D. Spielmann,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29), sellaisena kuin se on muutettuna 27.11.2019 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2019/2161 (EUVL 2019, L 328, s. 7) (jäljempänä direktiivi 93/13), 6 artiklan 1 kohdan, 7 artiklan 1 kohdan ja 8 b artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Stichting Woonstichting Lieven de Key (jäljempänä LdK), joka on Alankomaiden oikeuden mukaan perustettu oikeushenkilö, joka harjoittaa kiinteistöjen vuokraustoimintaa, ja toisaalta luonnollinen henkilö BS ja jossa on kyse BS:n ja LdK:n välisen vuokrasopimuksen päättämisestä, käyttökorvauksen maksamisesta ja LdK:lle tuomioistuinmenettelyn yhteydessä aiheutuneiden kulujen ja tuomioistuimen ulkopuolella aiheutuneiden menettelykulujen korvaamisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 13. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”jäsenvaltioiden lakien ja asetusten, joissa suoraan tai välillisesti vahvistetaan kuluttajasopimusten ehdot, osalta oletetaan, että ne

eivät sisällä kohtuuttomia ehtoja; tämän vuoksi ei ole tarpeen saattaa tämän direktiivin säännöksiä koskemaan ehtoja, joissa heijastuvat pakolliset lait tai asetukset, tai niiden kansainvälisten sopimusten, joissa jäsenvaltiot ja yhteisö ovat osallisina, periaatteet tai määräykset; tässä suhteessa 1 artiklan 2 kohdan ilmaisu 'pakolliset lait ja asetukset' kattaa myös ne säännöt, joita lain mukaan sovelletaan sopimuspuolten välillä silloin, kun muusta järjestelystä ei ole sovittu".

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tämän direktiivin säännökset eivät koske pakollisia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja eikä kansainvälisten sopimusten, joissa jäsenvaltiot ja yhteisö ovat osallisina, määräyksiä tai periaatteita, varsinkaan liikenteen alalla."

5 Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

6 Kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa."

7 Direktiivin 93/13 8 b artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on säädettävä seuraamuksista, joita sovelletaan tämän direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen, ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet seuraamusten täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

2. Jäsenvaltiot voivat rajoittaa tällaisten seuraamusten soveltamisen tilanteisiin, joissa sopimusehdot määritellään kansallisessa lainsäädännössä nimenomaisesti kohtuuttomiksi kaikissa olosuhteissa tai joissa myyjä tai toimittaja käyttää edelleen sopimusehtoja, jotka on todettu kohtuuttomiksi 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti tehdyllä lainvoimaisella päätöksellä. – –"

Alankomaiden oikeus

8 Siviiliprosessilain (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä siviiliprosessilaki), 237 §:n 1 momentissa säädetään, että asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

9 Kyseisen lain 242 §:n mukaan tuomioistuimella on toimivalta kohtuullistaa viran puolesta sopimuksessa vahvistettujen tuomioistuinmaksujen määrää.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

10 LdK vuokrasi BS:lle omistajana ja vuokranantajana pysäköintipaikan.

11 LdK:n ja BS:n välisen vuokrasopimuksen 11.1 kohdassa määrättiin, että jos vuokralainen ei noudata jotain kyseisen sopimuksen määräystä tai lain säännöstä, hän vastaa kaikista vuokranantajalle kyseisen sopimuksen täyttämiseksi aiheutuneista kuluista, mukaan lukien hallinnolliset kulut, ja kaikista tuomioistuinmenettelyn yhteydessä aiheutuvista kuluista ja tuomioistuimen ulkopuolella aiheutuvista menettelykuluista.

12 Koska BS oli jättänyt vuokran maksamatta, LdK nosti useiden maksukehotusten jälkeen häntä vastaan kantonrechterissä (alioikeus, kantonijaosto, Alankomaat) kanteen, jonka kohteena oli vuokrasopimuksen päättäminen, BS:n häätäminen asianomaiselta pysäköintipaikalta sekä BS:n velvoittaminen maksamaan 482,50 euroa, joka sisältää tuomioistuimen ulkopuolella aiheutuneet menettelykulut, ja käyttökorvausta siihen saakka, kunnes hänet on tosiasiallisesti häädetty, ja korvaamaan tuomioistuinmenettelystä aiheutuneet kulut.

13 BS ei ollut läsnä oikeudenkäynnissä.

14 Kantonrechter katsoi 23.4.2024 annetussa välituomiossa, että vuokrasopimuksen 11.1 kohta on luonnehdittava kohtuuttomaksi ehdoksi siltä osin kuin vuokralaisen on sen mukaan vastattava tuomioistuimen ulkopuolella aiheutuvista menettelykuluista. Kantonrechter omaksui alustavasti tämän saman luonnehdinnan siltä osin kuin vuokralaisen katsotaan vastaavan kaikista tuomioistuinmenettelystä aiheutuvista kuluista etenkin siitä syystä, että kyseisestä ehdosta seuraa, että näiden kulujen määrä saattaa ylittää sen määrän, joka vahvistetaan kansallisessa maksutaulukossa, jossa määritetään niiden kulujen enimmäismäärä, jotka asianosainen, joka häviää asian, voidaan velvoittaa korvaamaan tuomioistuinmenettelyn yhteydessä. Kyseisen tuomioistuimen mukaan vuokranantaja voisi vuokrasopimuksen 11.1 kohdan nojalla vaatia vuokralaista maksamaan kaikki tuomioistuinmenette-

lystä aiheutuneet kulut myös siinä tapauksessa, että tuomioistuimeen haastamisen jälkeen päästään sovintoon, tai jopa sellaisen ratkaisun jälkeen, jolla näiden kulujen määrää on kohtuullistettu. Kyseinen ehto on siis omiaan johtamaan sopimuspuolten väliseen sopimusepätasapainoon. Kantonrechter katsoi näin ollen alustavasti, ettei pääasiassa kyseessä olevaa sopimusehtoa ole tarvetta korvata siviiliprosessilain säännöksillä, jotka koskevat kulujen jakamista ja vahvistamista siviiliasiaa koskevassa tuomioistuinmenettelyssä, koska tällainen korvaaminen johtaisi siihen, ettei direktiivillä 93/13 ole enää ehkäisevää vaikutusta.

15 Kantonrechter saattoi toisella, 16.7.2024 annetulla välituomiolla Hoge Raad der Nederlandenin (Alankomaiden ylin yleinen tuomioistuin), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, käsiteltäväksi kaksi ennakkoratkaisukysymystä, joista ensimmäinen koski vuokrasopimuksen 11.1 kohdan kohtuuttomuutta ja jälkimmäinen sitä, onko kuluttaja mahdollista velvoittaa siinä tapauksessa, että tämä 11.1 artikla todetaan kohtuuttomaksi, korvaamaan oikeudenkäyntikulut siviiliprosessilain 237 §:n 1 momentin nojalla, jonka mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

16 Ensimmäisen kysymyksen osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin luonnehti vuokrasopimuksen 11.1 kohdan kohtuuttomaksi ehdoksi, joten se ei sido kuluttajaa, ja katsoi, että vuokrasopimus voi kuitenkin pysyä voimassa ilman tätä ehtoa.

17 Toisen kysymyksen osalta kyseinen tuomioistuin pohtii, voidaanko kuluttaja velvoittaa korvaamaan oikeudenkäyntikulut siviiliprosessilain 237 §:n 1 momentin nojalla siinä tapauksessa, että hän häviää pääasian. Se katsoo, että 27.1.2021 annetusta tuomiosta Dexia Nederland (C-229/19 ja C-289/19, EU:C:2021:68) ilmenee, että jos sopimus voi pysyä voimassa ilman asianomaista kohtuutonta ehtoa, kansallinen tuomioistuin ei voi korvata kyseistä ehtoa kansallisen oikeuden dispositiivisella säännöksellä, ja pohtii sitä, voidaanko siviiliprosessilain 237 §:n 1 momentti luonnehtia dispositiiviseksi.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää tältä osin, että kyseinen 237 §:n 1 momentti on hybridisäännös. Kyseinen säännös voidaan sen mukaan yhtäältä luonnehtia "menettelysäännöksi", koska sillä ei pyritä sääntelemään sopimussuhteen tasapainoa ja sen ainoana adressaattina on tuomioistuin, jonka tehtävänä on velvoittaa asianosainen, joka on olennaisilta osin hävinnyt asian, korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Kyseinen säännös voidaan toisaalta luonnehtia kansallisen oikeuden dispositiiviseksi säännöksi, koska sopimuspuolet voivat poiketa siitä sopimuksella määräämällä, että sopimuspuolten välisessä oikeusriidassa sopimuspuolen, joka häviää asian tuomioistuinmenettelyssä, on korvattava kaikki tuomioistuinmenettelystä aiheutuneet kulut, mukaan lukien oikeudenkäyntikulut, tai sitä vastoin sulkemalla pois tällaisen velvollisuuden.

19 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee lisäksi pääosin, että jos sopimuspuolet ovat sopineet, että sopimuspuoli, joka häviää asian tuomioistuinmenettelyssä, on maksettava kaikki tuomioistuinmenettelystä aiheutuneet kulut, siviiliprosessilain 242 §:n 1 momentissa annetaan tuomioistuimelle toimivalta kohtuullistaa niiden määrää viran puolesta.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii lopuksi sitä, onko turvautuminen kansallisiin sääntöihin, jotka koskevat asianosaisen, joka häviää asian tuomioistuinmenettelyssä, velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, yhdenmukainen direktiivin 93/13 tavoitteen kanssa. Kyseisen tuomioistuimen mukaan se, että elinkeinonharjoittajalle annetaan mahdollisuus hyötyä näistä säännöistä kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi toteamisen jälkeen, voisi näet johtaa siihen, ettei kyseisellä direktiivillä ole enää sitä ehkäisevää vaikutusta, joka sillä halutaan saada aikaan tällaisten ehtojen käytön osalta, vaikka kyseisten sääntöjen soveltamatta jättäminen voisi olla asianmukainen seuraamus.

21 Tässä tilanteessa Hoge Raad der Nederlanden päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa, 7 artiklan 1 kohtaa ja 8 b artiklaa tulkittava siten, että jos elinkeinonharjoittaja käyttää sopimuksessa kohtuutonta tuomioistuinmenettelystä aiheutuvia kuluja koskevaa ehtoa ja sopimus voidaan pysyttää voimassa sen jälkeen, kun kyseinen ehto on poistettu, ne ovat esteenä sille, että kuluttaja, joka häviää asian tuomioistuinmenettelyssä, velvoitetaan korvaamaan elinkeinonharjoittajan oikeudenkäyntikulut sellaisen kansallisen prosessioikeuden säännöksen mukaisesti, josta kohtuuttomalla tuomioistuinmenettelystä aiheutuvia kuluja koskevalla ehdolla on poikettu kuluttajan vahingoksi?"

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

22 Aluksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyössä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tätä silmällä pitäen tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. Unionin tuomioistuimen on tältä osin poimittava kaikista kansallisen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomioon riidan kohde (ks. tuomio 29.11.1978, Redmond, 83/78, EU:C:1978:214, 26 kohta ja tuomio 25.2.2025, Alphabet ym., C-233/23, EU:C:2025:110, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

23 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisukysymyksessä mainitun direktiivin 93/13 8 b artiklan merkityksestä pääasian ratkaisun kannalta on muistutettava, että kyseisen säännöksen mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä seuraamuksista, joita sovelletaan kyseisen direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen. Pääasia ei kuitenkaan koske sakon tai muun seuraamuksen määräämistä asianomaiselle elinkeinonharjoittajalle tällaisesta rikkomisesta, joten direktiivin 93/13 8 b artiklalla ei ole merkitystä pääasian ratkaisun kannalta.

24 On siis katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kun sopimusehto, jonka mukaan kuluttajan on maksettava kaikki sellaisesta tuomioistuinmenettelystä aiheutuneet kulut, joka on pantu vireille sen johdosta, ettei kuluttaja ole noudattanut jotakin vuokrasopimukseen tai lakiin perustuvaa velvollisuuttaan, on todettu kohtuuttomaksi ja näin ollen pätemättömäksi, mutta kun kyseinen sopimus voidaan pysyttää voimassa ilman kyseistä ehtoa, ne ovat esteenä sille, että kuluttaja, joka häviää asian tuomioistuinmenettelyssä, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut oikeudenkäyntikulujen jakamista ja vahvistamista sääntelevän kansallisen prosessioikeuden säännöksen mukaisesti.

25 Tältä osin on huomautettava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdalla ja erityisesti sen toisella lauseella pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksella perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus, eikä sillä pyritä siihen, että kaikki kohtuuttomia ehtoja sisältävät sopimukset todettaisiin pätemättömiksi, joten kyseisen sopimuksen pitää pääsääntöisesti säilyä muuttamattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista. Edellyttäen että viimeksi mainittu edellytys täyttyy, kyseinen sopimus voidaan direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan mukaan pysyttää voimassa siltä osin kuin tällainen sopimuksen pysyttäminen voimassa ilman kohtuuttomia ehtoja on kansallisen oikeuden säännösten mukaan oikeudellisesti mahdollista, mikä on selvitettävä objektiivista lähestymistapaa noudattaen (tuomio 8.12.2022, GUPFINGER Einrichtungsstudio, C-625/21, EU:C:2022:971, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

26 Poikkeuksellinen mahdollisuus korvata pätemättömäksi todettu kohtuuton ehto dispositiivisella kansallisen oikeuden säännöksellä on olemassa vain niissä tilanteissa, joissa kyseisen kohtuuttoman sopimusehdon poistaminen pakottaisi kansallisen tuomioistuimen toteamaan kyseessä olevan sopimuksen kokonaisuudessaan pätemättömäksi siten, että tästä aiheutuu kuluttajalle erityisen haitallisia seurauksia, jolloin pätemättömäksi toteaminen vaikuttaisi kuluttajan vahingoksi (tuomio 8.12.2022, GUPFINGER Einrichtungsstudio, C-625/21, EU:C:2022:971, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

27 Tästä seuraa, että kun – kuten pääasiassa – sopimus voi pysyä voimassa kohtuuttomien ehtojen poistamisen jälkeen, kansallinen tuomioistuin ei voi korvata näitä ehtoja dispositiivisella kansallisella säännöksellä (tuomio 8.12.2022, GUPFINGER Einrichtungsstudio, C-625/21, EU:C:2022:971, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Kun sopimus sisältää kohtuuttoman ehdon, sillä, ettei sitä voida korvata kansallisen oikeuden dispositiivisella säännöksellä, pyritään varmistamaan direktiivin 93/13 7 artiklan sen pitkän aikavälin tavoitteen toteutuminen, jona on kohtuuttomien ehtojen käytön lopettaminen, säilyttämällä sen ehkäisevä vaikutus, että niitä jätetään yksinkertaisesti soveltamatta. Sen yleisen edun, johon kuluttajille varmistettu suojelu perustuu ja jonka nojalla jäsenvaltioiden on direktiivin 93/13 mukaan säädettävä riittävistä ja

tehokkaista keinoista kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi, luonne ja merkityksellisyys oikeuttavat tällaisen seurauksen. Elinkeinonharjoittaja, joka on järkyttänyt sopimustasapainoa asettamalla kohtuuttoman ehdon, ei siis voi vedota tähän tasapainoon välttyäkseen kyseisen ehdon pätemättömäksi toteamisen seurauksilta (ks. vastaavasti tuomio 8.12.2022, GUPFINGER Einrichtungsstudio, C-625/21, EU:C:2022:971, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Tästä seuraa, että elinkeinonharjoittaja, joka on asettanut kuluttajalle ehdon, jonka kansallinen tuomioistuin on todennut kohtuuttomaksi ja näin ollen pätemättömäksi, ei voi vaatia silloin, kun sopimus voi pysyä voimassa ilman kyseistä ehtoa, lakisääteistä korvausta, josta säädetään kansallisen oikeuden dispositiivisessa säännöksessä, jota olisi sovellettu, jos kyseistä ehtoa ei olisi ollut (tuomio 8.12.2022, GUPFINGER Einrichtungsstudio, C-625/21, EU:C:2022:971, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Siitä kysymyksestä, mitä kansallisen oikeuden säännöksiä on pidettävä dispositiivisina, on todettava oikeuskäytännöstä ilmenevän, että kyse on säännöksistä, joita sovelletaan suoraan silloin, kun sopimuspuolten välillä ei ole sovittu muusta järjestelystä (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, 30 ja 36 kohta), ja joiden oletetaan ilmaisevan tasapainoa, jonka kansallinen lainsäätäjä on halunnut vahvistaa tiettyjen sopimusten osapuolten kaikkien oikeuksien ja velvollisuuksien välille niissä tapauksissa, joissa osapuolet eivät ole poikenneet kansallisen lainsäätäjän kyseisten sopimusten osalta säätämästä vakiosäännöstä tai ovat nimenomaisesti valinneet sellaisen säännön sovellettavuuden, jonka kansallinen lainsäätäjä on säätänyt tätä tarkoitusta varten (tuomio 3.10.2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, 60 kohta ja tuomio 27.4.2023, AxFina Hungary, C-705/21, EU:C:2023:352, 54 kohta).

31 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, voidaanko siviiliprosessilain 237 §:n 1 momentin kaltaiset kansallisen oikeuden säännöt, jotka koskevat oikeudenkäyntikulujen jakamista ja vahvistamista, ja säännöt, joilla otetaan käyttöön maksutaulukko, jossa asetetaan yläraja näille oikeudenkäyntikuluille, luonnehtia edellisessä kohdassa mainitun oikeuskäytännön tarkoituksessa dispositiivisiksi.

32 Vaikka viime kädessä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, joka on yksin toimivaltainen arvioimaan pääasian taustalla olevia tosiseikkoja ja tulkitsemaan kansallista säännöstöä, on tältä osin selvitettävä, voidaanko tällaista säännöstä pitää "kansallisen oikeuden dispositiivisena säännöksenä", unionin tuomioistuimen, jonka tehtävänä on antaa ennakkoratkaisua pyytänyttä tuomioistuinta hyödyttävä vastaus, voi kuitenkin mainitun tuomioistuimen ratkaisua helpottaakseen antaa ohjeita pääasian asiakirjojen ja sille esitettyjen kirjallisten huomautusten perusteella (ks. vastaavasti tuomio 7.9.2022, Cilevičs ym., C-391/20, EU:C:2022:638, 72 ja 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että siviiliprosessilain 237 §:n 1 momentissa ei säännellä sopimuspuolten välisiä suhteita eikä se myöskään ilmaise tasapainoa, jonka kansallinen lainsäätäjä on halunnut vahvistaa tiettyjen sopimusten osapuolten kaikkien oikeuksien ja velvollisuuksien välille, vaan se on osoitettu yksinomaan kansalliselle tuomioistuimelle, jonka on lausuttava oikeudenkäyntikulujen jakamisesta tuomioistuinmenettelyn yhteydessä.

34 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee myös, että oikeudenkäyntikulujen vahvistamisen osalta kansalliset tuomioistuimet soveltavat "likvidointitaulukkoa", jossa asetetaan enimmäismäärä asianajopalkkioille, jotka asian hävinnyt asianosainen voidaan velvoittaa korvaamaan, ja tämä määrä saattaa siten olla pienempi kuin se määrä, josta asian voittanut asianosainen on sopinut asianajajansa kanssa.

35 Ennakkoratkaisupyynnön mukaan on lisäksi niin, että siviiliprosessilain 242 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimella on toimivalta kohtuullistaa viran puolesta sopimuksessa vahvistettujen tuomioistuinmenettelystä aiheutuneiden kulujen määrää.

36 Vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että sopimuspuolet voivat poiketa siviiliprosessilain 237 §:n 1 momenttiin sisältyvästä säännöstä, unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta kuitenkin ilmenee, että jos tällaisen poikkeuksen sisältävä ehto todetaan kohtuuttomaksi ja myöhemmin pätemättömäksi, kyseisen säännöksen soveltaminen johtaisi siihen, että kansallisella tuomioistuimella on jälleen toimivalta päättää oikeudenkäyntikulujen jakamisesta ja vahvistamisesta ottamalla huomioon "likvidointitaulukon" mukainen asianajopalkkioiden enimmäismäärä.

37 Tällainen lopputulos on yhteensopiva sen unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa, jonka mukaan on lähtökohtaisesti katsottava, ettei kohtuuttomaksi todettua sopimusehtoa ole koskaan ollut olemassa, joten sillä ei voi olla vaikutuksia kuluttajaan nähden, ja siitä, että tällainen ehto todetaan kohtuuttomaksi tuomioistuimessa, on siis lähtökohtaisesti seurattava sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttaminen, jossa kuluttaja olisi, jos tällaista ehtoa ei olisi ollut (ks. vastaavasti tuomio 13.3.2025, Banco Santander, C-230/24, EU:C:2025:177, 29 kohta ja tuomio 30.4.2025, AxFina Hungary (Sopimuksen pysyminen voimassa), C-630/23, EU:C:2025:302, 45 kohta).

38 Jollei siitä selvityksestä, joka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tehtävä, muuta johdu, vaikuttaa siis siltä, että siviiliprosessilain 237 §:n 1 momentti ja kyseistä ”likvidointitaulukkoa” koskevat säännöt eivät ole tämän tuomion 30 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettuja kansallisen oikeuden dispositiivisia säännöksiä, koska niiden tarkoituksena ei ole ilmaista tasapainoa, jonka kansallinen lainsäätäjä on halunnut vahvistaa sopimuspuolten kaikkien oikeuksien ja velvollisuuksien välille

39 On siis pääteltävä, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, sellaisina kuin niitä on tulkittu tämän tuomion 25–30 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä, on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin soveltaa oikeudenkäyntikulujen jakamista ja vahvistamista koskevaa kansallista säännöstöä.

40 On kuitenkin myös muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisissa tuomioistuimissa käydystä tuomioistuinmenettelystä aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen jakaminen kuuluu jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian piiriin edellyttäen, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudatetaan (tuomio 27.11.2025, Gryczara, C-746/24, EU:C:2025:925, 46 kohta ja tuomio 22.1.2026, Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Vastaavuusperiaatteesta on riittävää todeta, ettei mikään unionin tuomioistuimen käytettävissä olevaan asiakirja-aineistoon sisältyvä seikka anna aihetta epäillä oikeudenkäyntikulujen jakamista ja vahvistamista sääntelevien kansallisten säännösten yhteensopivuutta tämän periaatteen kanssa.

42 Tehokkuusperiaatteen osalta on huomautettava unionin tuomioistuimen todenneen toistuvasti, että vaikka kyseinen periaate ei yleensä ole esteenä sille, että kuluttaja vastaa tietyistä tuomioistuinmenettelystä aiheutuvista kuluista silloin, kun hän nostaa kanteen, jossa vaaditaan sopimusehdon toteamista kohtuuttomaksi, on myös huomattava, että direktiivissä 93/13 annetaan kuluttajalle oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseksi ja sen soveltamatta jättämiseksi ja että tämän oikeuden tehokkuus on säilytettävä. Näin ollen tällaisesta oikeudenkäynnistä aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen jakamista koskeva järjestelmä ei saa johtaa siihen, että kuluttaja saadaan luopumaan käyttämästä tätä oikeutta (tuomio 27.11.2025, Gryczara, C-746/24, EU:C:2025:925, 48 kohta ja tuomio 22.1.2026, Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, 78 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Unionin tuomioistuin on erityisesti täsmentänyt, että yksityiskohtaisista menettelysäännöistä, jotka johtavat kuluttajan kannalta liian korkeisiin kustannuksiin, voisi seurata, että kuluttaja saadaan luopumaan saattamasta asia tuomioistuimen käsiteltäväksi, kun otetaan huomioon kanteesta aiheutuvat kulut suhteessa riidanalaisen velan määrään, tai puolustamasta tehokkaasti oikeuksiaan tuomioistuimessa, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on asian saattanut (tuomio 7.4.2022, Caixabank, C-385/20, EU:C:2022:278, 54 kohta).

44 Nyt käsiteltävässä asiassa oikeudenkäyntikulujen jakamista ja vahvistamista koskevassa kansallisessa säännöstössä säädetään – jotta taataan oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa – yhtäältä maksutaulukosta, jossa asetetaan yläraja niiden oikeudenkäyntikulujen määrälle, joista asian hävinnyt asianosainen voi joutua vastaamaan, ja toisaalta tuomioistuimen toimivallasta kohtuullistaa viran puolesta oikeudenkäyntikulujen määrää. Jollei siitä selvityksestä, joka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tehtävä, muuta johdu, vaikuttaa siis siltä, että tämä säännöstö antaa kansalliselle tuomioistuimelle mahdollisuuden estää se, että kuluttaja velvoitetaan korvaamaan tuomioistuinmenettelystä aiheutuneita kuluja, jotka voivat suuruutensa vuoksi saada hänet luopumaan saattamasta asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi tai puolustautumasta, millä taataan tehokkuusperiaatteen noudattaminen.

45 Siltä osin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii myös sitä, onko oi-

keudenkäyntikulujen jakamista ja vahvistamista koskeva kansallinen säännöstö yhteensopiva direktiivin 93/13 sen tavoitteen kanssa, jona on saada elinkeinonharjoittajat luopumaan kohtuuttomien ehtojen käyttämisestä kuluttajasopimuksissa, on katsottava, ettei kyseinen säännöstö ole omiaan vaarantamaan tämän tavoitteen toteutumista, koska elinkeinonharjoittaja ei ennakkoratkaisupyynnön mukaan saa sitä sovellettaessa korvausta kaikista sille tuomioistuinmenettelystä aiheutuneista kuluista, toisin kuin kohtuuttomaksi todetussa sopimusehdossa oli määrätty, vaan se saa korvauksen ainoastaan osasta näistä kuluista "likvidointitaulukossa" vahvistetun enimmäismäärän rajoissa ja mahdollisesti sen jälkeen, kun tuomioistuin on viran puolesta kohtuullistanut asianomaista määrää.

46 Esitettyyn kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että kun sopimusehto, jonka mukaan kuluttajan on maksettava kaikki sellaisesta tuomioistuinmenettelystä aiheutuneet kulut, joka on pantu vireille sen johdosta, ettei kuluttaja ole noudattanut jotakin vuokrasopimukseen tai lakiin perustuvaa velvollisuuttaan, on todettu kohtuuttomaksi ja näin ollen pätemättömäksi, mutta kun kyseinen sopimus voidaan pysyttää voimassa ilman kyseistä ehtoa, ne eivät ole esteenä sille, että kuluttaja, joka häviää asian tuomioistuinmenettelyssä, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut oikeudenkäyntikulujen jakamista ja vahvistamista sääntelevän kansallisen prosessioikeuden säännöksen mukaisesti.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 27.11.2019 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2019/2161, 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa,

on tulkittava siten, että

kun sopimusehto, jonka mukaan kuluttajan on maksettava kaikki sellaisesta tuomioistuinmenettelystä aiheutuneet kulut, joka on pantu vireille sen johdosta, ettei kuluttaja ole noudattanut jotakin vuokrasopimukseen tai lakiin perustuvaa velvollisuuttaan, on todettu kohtuuttomaksi ja näin ollen pätemättömäksi, mutta kun kyseinen sopimus voidaan pysyttää voimassa ilman kyseistä ehtoa, ne eivät ole esteenä sille, että kuluttaja, joka häviää asian tuomioistuinmenettelyssä, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut oikeudenkäyntikulujen jakamista ja vahvistamista sääntelevän kansallisen prosessioikeuden säännöksen mukaisesti.

Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62025CJ0459.

HELSINGIN HOVIOIKEUS 12.10.2026 S 16/2026/437 1062 5605

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus katsoi vastaajan pääosin voittaneen juttunsa ja velvoitti kantajan korvaamaan neljä viidesosaa tälle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista. Tarpeellisena ja kohtuullisena ajankäyttönä pidettiin 5 tuntia 250 euron tuntiveloituksella.

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus 19.12.2025 nro 1043 3810

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Asian käsittely hovioikeudessa

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa 3.838,49 eurolla tai toissijaisesti 3.070,79 eurolla sekä hovioikeudessa 3.556,11 eurolla, kaikki määrät korkoineen. Lisäksi Vastaaja on pyytänyt, että hovioikeus siirtää korkeimman oikeuden ratkaistavaksi ennakkopäätöskysymyksen liittyen ratkaistavana olevaan kysymykseen.

Vastaajalla oli oikeus saada täysi korvaus oikeudenkäyntikuluistaan, vaikka käräjäoikeudessa asia oli päättynyt osavoittotilanteeseen. Vastaaja oli voittanut asian ainoan riitakysymyksen eli kysymyksen luottokustannuksista, sillä avointa pääomaa koskeva vaatimus oli myönnetty. Luottokustannukset eivät olleet merkitykseltään tai määrältään vähäisiä. Tämän vuoksi asianosaiset eivät olleet voittaneet tai hävinneet asiaa jokseenkin yhtä suurilta osin.

Vastaajan oikeudenkäyntikulut olivat aiheutuneet niiden vaatimusten vastustamisesta, joiden ajamisesta vastapuoli oli oikeudenkäynnin aikana luopunut. Riidattoman

pääoman osalta kuluja ei käytännössä ollut aiheutunut.

Käräjäoikeuden oikeudenkäyntikuluratkaisu loukkasi kuluttajan Euroopan unionin perusoikeuskirjassa taattua kuluttajansuojan korkeaa tasoa ja teki kuluttajan oikeuksiin pääsyn käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.

Ennakkopäätöskysymyksen esittäminen oli tarpeen oikeustilan selkiyttämiseksi.

Vastaus

Kantaja Oy on vaatinut, että valitus hylätään ja Vastaaja velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 160 eurolla.

Käräjäoikeuden tuomioon oli Kantaja Oy:n ilmoituksesta huolimatta jäänyt väärän kantajan nimi. Kantaja Oy toimi asiassa kantajana liiketoimintasiirron seurauksena. Muilta osin käräjäoikeuden tuomio oli oikea.

Hovioikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisut

Valittajan vastapuoli hovioikeudessa

Käräjäoikeuden tuomiossa Vastaajan vastapuoleksi on merkitty Kantaja Oy. Hovioikeudessa vastapuoleksi on ilmoittautunut Kantaja Oy. Vastaaja on valituksensa täydennyksessä pyytänyt hovioikeutta ratkaisemaan Kantaja Oy:n asianosaisaseman.

Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 5 a §:n 1 momentin mukaan, jos kantaja oikeudenkäynnin aikana luovuttaa oikeutensa riidan kohteeseen toiselle, luovutuksensaaja voi haastetta ottamatta jatkaa kanteen ajamista siinä muodossa kuin se oli luovutushetkellä.

Kantaja Oy on 4.3.2025 käräjäoikeudelle antamassaan lausumassa ilmoittanut, että Kantaja Oy toimii asiassa kantajana Kantaja Oy:n suorittaman liiketoimintasiirron seurauksena. Ilmoituksen perusteella Kantaja Oy on jatkanut kanteen ajamista oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 5 a §:n 1 momentin nojalla.

Hovioikeus toteaa, että Vastaajan vastapuolena on jo käräjäoikeudessa toiminut Kantaja Oy. Näin ollen Vastaajan vastapuoli myös hovioikeudessa on Kantaja Oy.

Asian siirtäminen korkeimmalle oikeudelle ratkaistavaksi ennakkopäätöskysymyksenä

Vastaaja on valituksessaan pyytänyt ennakkopäätöskysymyksen esittämistä korkeimmalle oikeudelle. Kantaja Oy on hovioikeudessa vastustanut ennakkopäätöskysymyksen siirtämistä korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.

Oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n mukaan käräjäoikeus tai hovioikeus voi päätöksellään siirtää korkeimman oikeuden ratkaistavaksi kysymyksen, joka koskee lain soveltamista sen käsiteltävänä olevassa asiassa (ennakkopäätöskysymys). Ennen päätöksen tekemistä asianosaisille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Hovioikeus ei saa siirtää kysymystä muutoksenhakuasteena käsittelemässään asiassa, jos joku asianosaisista vastustaa siirtämistä.

Kantaja Oy:n vastustettua vaatimusta edellytyksiä siirtää ennakkopäätöskysymystä korkeimman oikeuden ratkaistavaksi ei ole. Vastaajan vaatimus hylätään.

Pääasia

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on 20.4.2021 antanut Kantaja Oy:n vaatimusten mukaisen yksipuolisen tuomion. Vastaaja on hakenut takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon. Kantaja Oy on takaisinsaantihakemukseen antamassaan lausumassa rajoittanut kannevaatimustaan siten, että jäljelle on jäänyt ainoastaan pääomaa koskeva vaatimuskohta 4, jonka määrän se on rajoittanut 742,13 euroon, ja vaatinut, että asianosaiset vastaavat takaisinsaantia koskevassa asiassa omista kuluistaan. Vastaaja on myöntänyt rajoitetun kannevaatimuksen oikeaksi.

Käräjäoikeus on hyväksynyt tuomiolla Vastaajan myöntämän kannevaatimuksen ja muilta osin kumonnut yksipuolisen tuomion. Käräjäoikeus on oikeudenkäyntikulujen jakautumista koskien katsonut, että asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla vahinkonaan.

Asiassa on Vastaajan valituksen perusteella kysymys siitä, onko Kantaja Oy velvoitettava korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut vai tuliko asianosaisten pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Sovelletut oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa

tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Saman luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

Edellä mainitun pykälän säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 191/1993 vp s. 12) mukaan 1 momentin tarkoittamana syynä velvoittaa asianosainen korvaamaan osaksi toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut voidaan pitää esimerkiksi tilannetta, jossa vastaaja oikeudenkäynnin alussa myöntää kantajan toisen vaatimuksen, mutta kantajan toinen vaatimus, jonka käsitteleminen on aiheuttanut suurimman osan oikeudenkäyntikuluista, hylätään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä. (KKO 2022:56, kohta 11.)

Euroopan unionin perusoikeuskirjan artiklan 38 mukaan unionin politiikoissa varmistetaan korkeatasoinen kuluttajansuoja. Artiklan 47 mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen kansallisissa tuomioistuimissa kuuluu jäsenvaltioiden menettelylliseen autonomiaan, kunhan vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan (kts. esim. tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, kohta 95). Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä kehittyneen tehokkuusperiaatteen mukaan kansalliset menettelysäännöt eivät saa tehdä unionin oikeudessa annettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (KKO 2019:70, kohta 24 ja KKO 2017:84, kohta 34 ja siinä mainittu ratkaisu).

Unionin tuomioistuin on direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkitessaan katsonut tehokkuusperiaatteen vastaiseksi, että kuluttaja velvoitetaan maksamaan osa oikeudenkäyntikuluista, kun sopimusehto on todettu kohtuuttomana pätemättömäksi mutta ehdon nojalla maksettujen summien palautusvaatimus hyväksytään vain osittain. Tämä koskee sekä tilannetta, jossa kulut jaetaan palautettavien summien mukaan, että tilannetta, jossa kanne hyväksytään vain osaksi siksi, että kuluttajan on mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa määritellä palautusoikeutensa laajuus (Caixabank, kohta 99 ja tuomio 21.3.2024, Profi Credit Bulgaria, C-714/22, EU:C:2024:263, kohta 87).

Kuluttajan velvoittaminen vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ei kuitenkaan ole kategorisesti tehokkuusperiaatteen vastaista (tuomio 22.9.2022, Zulima, C-215/21, EU:C:2022:723, kohta 44; tuomio 13.7.2023, CAJASUR Banco SA, C-35/22, EU:C:2023:569, kohta 38). Zulima-tapauksessa kuluttajan vaatimus oli täytetty tuomioistuinmenettelyn ulkopuolella, ja CAJASUR Banco SA -tapauksessa kuluttaja oli laiminlyönyt esittää vaatimuksensa elinkeinonharjoittajalle ennen oikeudenkäyntiä.

Arviointi ja johtopäätökset

Kuluttajansuojan korkeaa tasoa ja tehokkuusperiaatetta koskevissa, edellä kuvatuissa unionin tuomioistuimen ratkaisuissa ei ole tarkasteltu tilannetta, jossa kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta ei ole tutkittu tuomioistuimessa tai jossa ei ole ollut kysymys yksinomaan luottokustannuksista, vaan myös luoton pääomasta. Näillä perusteilla edellä kuvattujen ratkaisujen oikeusohjeet eivät sellaisenaan sovellu tähän tapaukseen. Vastaajalla on ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon

ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi. Vastaajalla on siten ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevien sääntöjen soveltaminen olisi vastoin tehokkuusperiaatetta tai perusoikeuskirjan 38 ja 47 artikloja.

Kanteen vireillepanohetkellä kantajalla on ollut Vastaajalta erääntynyt ja maksamaton saatava, ja sillä on siten ollut peruste saattaa kanne vireille. Vastaajalla on puolestaan ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Yksipuolisen tuomion takaisinsaantia koskevissa asioissa vastaaja on saattanut tehdä maksusuorituksia yksipuolisen tuomion antamisen ja takaisinsaantihakemuksen välisenä aikana, jolloin kantajan saamisoikeus on vastaavasti pienentynyt. Hovioikeus katsoo, että sanotusta syystä hyväksyttyjen kanneperusteiden osalta on perustellumpaa tarkastella alkuperäisen haastehakemuksen kannevaatimusten mukaisia määriä. Nyt ratkaistavana olevassa asiassa sekä luoton pääoma että yhteenlasketut korkosaatavat ja kulut ovat olleet määriltään jokseenkin yhtä suuret. Alkuperäisistä kannevaatimuksista on tullut kuitenkin määrällisesti hyväksytyksi alle puolet.

Vaikka takaisinsaantihakemuksessa on vaadittu ensisijaisesti kannevaatimusten hylkäämistä muun ohella myös luoton pääoman osalta, takaisinsaantihakemus on kuitenkin asiallisesti koskenut lähes yksinomaan luottokustannuksia. Kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus ei ole ollut käräjäoikeuden tutkittavana Kantaja Oy:n rajoitettua kannevaatimuksiaan, vaan kanteen rajoittamisen jälkeen oikeudenkäynti käräjäoikeudessa on keskittynyt myönnettyyn pääomasaatavaan ja oikeudenkäyntikuluihin. Pääomasaatavan määrä on muuttunut riidattomaksi kirjallisen valmistelun aikana.

Edellä mainittujen seikkojen ja oikeudenkäyntiasiakirjojen perusteella oikeudenkäynnin pääpaino on ollut hylätyiksi tulleissa kohdissa 1–3 ja 5–8. Hovioikeus katsoo, että myös oikeudenkäyntikulujen voidaan valtaosaltaan arvioida aiheutuneen edellä mainittujen kohtien käsittelystä. Vastaaja on siten pääosin voittanut juttunsa ja hänen oikeudenkäyntikuluistaan valtaosa on aiheutunut kanteen niistä kohdista, joiden nojalla Vastaajaa ei ole katsottu velvolliseksi suorittamaan saatavaa Kantaja Oy:lle. Vastaaja ei kuitenkaan voi saada täyttä korvausta kuluistaan käräjäoikeudessa, koska käräjäoikeuden ratkaisu ei ole perustunut miltään osin vain harkinnanvaraisiin seikkoihin. Näillä perusteilla Kantaja Oy on velvoitettava korvaamaan Vastaajalle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut osittain. Kohtuullisena osakorvauksena hovioikeus pitää neljää viidesosaa Vastaajan tarpeellisista kohtuullisista oikeudenkäyntikuluista.

Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus käräjäoikeudessa on koostunut hänen avustajansa palkkiosta, joka on ollut yhteensä 3.838,49 euroa arvonlisäveroineen ja oikeudenkäyntimaksuineen. Laskuerittelystä ilmenee, että palkkio on perustunut 9,25 tunnin ajankäyttöön 285 euron arvonlisäverotonta tuntipalkkioperustetta soveltaen.

Hovioikeus katsoo, että Vastaajan avustajan laskusta ilmeneviä toimenpiteitä voidaan sinänsä pitää tarpeellisina asian hoitamiseksi. Pääasiassa on kuitenkin ollut kysymys varsin tavanomaisesta kuluttajaluottoa koskevasta asiasta.

Laskuerittelyn toimenpideluettelosta ei ilmene yksityiskohtaisesti tehtyihin toimenpiteisiin käytetty ajankäyttö, mutta takaisinsaantihakemuksen laatimiseen on käytetty aikaa yhteensä 6 tuntia. Erittelyn mukaan aikaa on käytetty muun ohella oikeustapausten selvittelyyn ja useaan kertaan suoritusten selvittämiseen. Takaisinsaantihakemuksessa on ilmoitettu, ettei Vastaajalla ole ollut tietoa hänen tekemistään suorituksista. Hovioikeus toteaa, että avustaja on samaan aikaan edustanut useita muita vastaajia, jotka ovat hakeneet takaisinsaantia yksipuolisiin tuomioihin, joissa vastapuolena on ollut Kantaja Oy. Avustajan laatimat takaisinsaantihakemukset ovat olleet vakiomuotoisia ja asiasisällöltään lähes identtisiä. Näihin seikkoihin nähden hovioikeus katsoo, että oikeuslähteiden tutkimiseen ja takaisinsaantihakemuksen laatimiseen käytettyä aikaa ei voida pitää kaikilta osin tarpeellisena.

Hovioikeus arvioi, että tarpeellisena ja kohtuullisena ajankäyttönä voidaan edellä mainitut seikat huomioon ottaen pitää yhteensä 5 tuntia. Asian laatu huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että kohtuullinen asiamiehen tuntipalkkio on 250 euroa tunnilta lisättynä arvonlisäverolla.

Edellä mainituin perustein käräjäoikeuden tuomiota on oikeudenkäyntikulujen osalta muutettava.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan, jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun. Siinä tapauksessa, että muutoksenhakemus hyväksytään ainoastaan osaksi, noudatetaan soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n määräyksiä (KKO 2020:81, kohta 10 ja siinä viitattu ratkaisu).

Vastaaja on pääosin voittanut valituksensa hovioikeudessa. Tämän vuoksi Kantaja Oy on velvollinen korvaamaan hänen kohtuulliset oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa.

Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus hovioikeudessa on koostunut hänen avustajansa palkkiosta, joka on ollut yhteensä 3.556,11 euroa arvonlisäveroineen ja oikeudenkäyntimaksuineen. Laskuerittelystä ilmenee, että palkkio on perustunut 7,5 tunnin ajankäyttöön osin 285 euron ja osin 325 euron arvonlisäverotonta tuntipalkkioperustetta soveltaen. Kantaja Oy on paljoksunut vaatimusta ajankäytön osalta 4 tuntia ja tuntilaskutuksen osalta 230 euroa ylittäviltä osin.

Laskun perusteella Vastaajan avustaja on käyttänyt tunnin käräjäoikeuden tuomioon tutustumiseen. Vastaajan avustaja on kuitenkin vaatinut palkkiota myös käräjäoikeusvaiheessa jälkitöistä tunnilta. Vaatimus on tältä osin päällekkäinen.

Hovioikeus toteaa, että Vastaajan valituskirjelmä on ollut monitulkintainen siltä osin kuin siinä on viitattu oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamiseen. Hovioikeus on pyytänyt Vastaajaa täydentämään valitusta tämän varsin rajoitetun kysymyksen osalta ja pyytänyt ilmoittamaan, kumpaa merkitystä muotoilulla on tarkoitettu. Vastaajan avustaja on toimittanut yli viisisivuisen täydennyksen, jossa hän on vastaamisen ohella myös oikaissut valituskirjelmässä olleita virheellisiä väitteitä, laajentanut valituskirjelmän perusteluja ja täsmentänyt vaatimuksia. Näihin seikkoihin nähden hovioikeus katsoo, että valituksen laatimiseen käytettyä aikaa ei voida pitää kaikilta osin tarpeellisena.

Hovioikeus arvioi, että tarpeellisena ja kohtuullisena ajankäyttönä voidaan edellä mainitut seikat huomioon ottaen pitää yhteensä 5 tuntia. Asian laatu huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että kohtuullinen asiamiehen tuntipalkkio on 250 euroa tunnilta lisättynä arvonlisäverolla.

Tuomiolauselma

Muutokset käräjäoikeuden tuomioon:

Kantaja Oy velvoitetaan suorittamaan Vastaajalle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa 1.679 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden ratkaisun antamispäivästä lukien.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Kantaja Oy velvoitetaan suorittamaan Vastaajalle korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 2.178,75 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua hovioikeuden ratkaisun antamispäivästä lukien.

Vastaajalle myönnettiin jatkokäsittelylupa.

Lähde: Edilex uutiset 14.10.2026, toim. Jani Surakka.

EUT 15.10.2026, N.O. VASTAAN PKO BP S.A., "TUKOWIECKA", ASIA C-70/25.

Maksupalveluntarjoaja ei voi kieltäytyä palauttamasta maksajalle oikeudettoman maksutapahtuman määrää välittömästi, vaikka maksaja on toiminut törkeän huolimattomasti. – Maksupalvelut sisämarkkinoilla – Direktiivi (EU) 2015/2366 – Oikeudettomat maksutapahtumat – Maksupalveluntarjoajan velvollisuus välittömään palautukseen – Vastuun jakautuminen maksupalveluntarjoajan ja maksajan välillä – Törkeä huolimattomuus.

Sąd Rejonowy w Koszalinie (Koszalinin piirioikeus, Puola)

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. Biltgen sekä tuomarit S. Gervasoni, A. Kumin, I. Ziemele ja M. Bošnjak (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: A. Rantos,

kirjaaja: V. Di Bucci,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta 25.11.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366 (EUVL 2015, L 337, s. 35) (jäljempänä direktiivi 2015/2366) 73 artiklan 1 kohdan ja 74 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä luonnollinen henkilö N.O. ja toisaalta pankki PKO BP S.A. ja jossa on kyse siitä, että viimeksi mainittu kieltäytyi palauttamasta N.O:n oikeudettoman maksutapahtuman määrää.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2007/64/EY

3 Maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 97/7/EY, 2002/65/EY, 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta ja direktiivin 97/5/EY kumoamisesta 13.11.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/64/EY (EUVL 2007, L 319, s. 1) 60 artiklan, jonka otsikko oli "Maksupalveluntarjoajan vastuu oikeudettomista maksutapahtumista", 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on 58 artiklan soveltamista rajoittamatta varmistettava, että jos maksutapahtuma on toteutettu oikeudettomasti, maksajan maksupalveluntarjoaja palauttaa maksajalle kyseisen maksutapahtuman summan välittömästi ja tarvittaessa palauttaa veloitetun maksutilin sellaiseen tilaan, jossa se olisi ollut ilman oikeudettoman maksutapahtuman toteuttamista."

Direktiivi 2015/2366

4 Direktiivin 2015/2366 johdanto-osan 6 ja 71 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"(6) Olisi annettava uusia sääntöjä sääntelyssä olevien aukkojen poistamiseksi, samalla kun parannetaan oikeusvarmuutta ja varmistetaan, että lainsäädäntökehystä sovelletaan yhdenmukaisesti kaikkialla [Euroopan] unionissa. Nykyisille ja uusille markkinatoimijoille olisi turvattava tasapuoliset toimintaedellytykset, mikä antaa mahdollisuuden laajentaa uusien maksuvälineiden markkinoita ja taata kuluttajansuojan korkea taso näiden maksupalvelujen käytössä koko unionissa. Tämän odotetaan lisäävän koko maksujärjestelmän tehokkuutta, laajentavan maksupalvelujen valikoimaa ja lisäävän maksupalvelujen avoimuutta sekä vahvistavan samalla kuluttajien luottamusta yhdenmukaistettuihin maksumarkkinoihin.

– –

(71) Jos kyseessä on oikeudeton maksutapahtuma, maksupalveluntarjoajan olisi välittömästi palautettava maksajalle kyseisen tapahtuman määrä. Jos on vahvoja epäilyksiä siitä, että oikeudeton tapahtuma johtuu maksupalvelunkäyttäjän petollisesta toiminnasta, ja jos nämä epäilykset perustuvat asiaankuuluvalle kansalliselle viranomaiselle ilmoitettuihin objektiivisiin perusteisiin, maksupalveluntarjoajan olisi kuitenkin voitava toteuttaa kohtuullisessa ajassa tutkinta ennen määrän palauttamista maksajalle. Maksajan suojaamiseksi haitoilta palautuksen tilillepanon arvopäivän ei saisi olla myöhäisempi kuin se, jona määrä oli veloitettu. Jotta maksupalvelunkäyttäjää voitaisiin kannustaa ilmoittamaan asianomaiselle palveluntarjoajalle ilman aiheetonta viivytystä maksuvälineen varastamisesta tai katoamisesta ja sillä tavoin vähentää oikeudettomien maksutapahtumien riskiä, käyttäjän olisi oltava vastuussa vain erittäin rajatusta määrästä, jollei maksupalvelunkäyttäjä ole toiminut petollisesti tai syyllistynyt törkeään huolimattomuuteen. Tältä osin näyttää siltä, että 50 euron määrä on riittävä sen varmistamiseksi, että käyttäjille tarjotaan yhdenmukainen ja korkeatasoinen suoja koko unionissa. Vastuuta ei olisi oltava, jos maksaja ei ole voinut saada tietoonsa maksuvälineen katoamista, varastamista tai joutumista vääriin käsiin. Sen jälkeen kun käyttäjät ovat ilmoittaneet maksupalveluntarjoajalle maksuvälineensä mahdollisesta väärinkäytöstä, maksupalvelunkäyttäjiä ei myöskään olisi enää vaadittava vastaamaan kyseisen välineen oikeudettomasta käytöstä johtuvista vahingoista. Tämä direktiivi ei saisi vaikuttaa maksupalveluntarjoajien vastuuseen omien tuotteidensa teknisestä turvallisuudesta."

5 Direktiivin 1 artiklan, jonka otsikko on "Kohde", 2 kohdan b alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Tässä direktiivissä vahvistetaan myös säännöt, jotka koskevat

– –

b) maksupalvelunkäyttäjien ja -tarjoajien oikeuksia ja velvoitteita, kun maksupalveluja tarjotaan tavanomaisena ammatti- tai liiketoimintana."

6 Direktiivin 69 artiklassa, jonka otsikko on "Maksuvälineisiin ja henkilökohtaisiin turvatunnuksiin liittyvät maksupalvelunkäyttäjän velvollisuudet", säädetään seuraavaa:

"1. Maksuvälineen käyttöön oikeutetun maksupalvelunkäyttäjän on:

a) käytettävä maksuvälinettä noudattaen sen myöntämistä ja käyttöä koskevia ehtoja, joiden on oltava objektiivisia, syrjimättömiä ja tarkoitukseen suhteutettuja;

b) saatuaan tietää maksuvälineen katoamisesta, varkaudesta tai joutumisesta vääriin käsiin taikka sen oikeudettomasta käytöstä, ilmoitettava tästä ilman aiheetonta viivytystä maksupalveluntarjoajalle tai tämän ilmoittamalle taholle.

2. Sovellettaessa 1 kohdan a alakohtaa maksupalvelunkäyttäjän on heti maksuvälineen saatuaan erityisesti toteutettava kaikki kohtuulliset toimenpiteet huolehtiakseen henkilökohtaisten turvatunnuksiensa suojaamisesta."

7 Direktiivin 71 artiklan, jonka otsikko on "Maksajan vastuu oikeudettomista maksutapahtumista", 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Maksupalvelunkäyttäjällä on oikeus saada maksupalveluntarjoajalta oikaisu oikeudettomaan tai virheellisesti toteutettuun maksutapahtumaan vain siinä tapauksessa, että maksupalvelunkäyttäjä ilmoittaa asiasta maksupalveluntarjoajalle ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tietoonsa tällaisen, muun muassa 89 artiklaan perustuvaan, vaatimukseen oikeuttavan maksutapahtuman. Ilmoitus on tehtävä 13 kuukauden kuluessa tilin veloituspäivästä.

– –"

8 Direktiivin 72 artiklan, jonka otsikko on "Näyttö maksutapahtumien hyväksymisestä ja toteuttamisesta", 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jos maksupalvelunkäyttäjä kiistää hyväksyneensä toteutetun maksutapahtuman, ei maksupalveluntarjoajan, tilanteen mukaan myös maksutoimeksiantopalvelun tarjoajan, suorittama maksuvälineen käytön kirjaaminen välttämättä sinänsä riitä osoittamaan, että maksaja on hyväksynyt maksutapahtuman tai toiminut petollisesti tai laiminlyönyt tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta yhden tai useamman 69 artiklan mukaisenvelvollisuuden. Maksupalveluntarjoajan ja tilanteen mukaan myös maksutoimeksiantopalvelun tarjoajan on esitettävä maksupalvelunkäyttäjän petollista toimintaa tai törkeää huolimattomuutta tukevaa näyttöä."

9 Direktiivin 73 artiklan, jonka otsikko on "Maksupalveluntarjoajan vastuu oikeudettomista maksutapahtumista", 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on varmistettava siinä tapauksessa, että maksutapahtuma on toteutettu oikeudettomasti, että maksajan maksupalveluntarjoaja palauttaa maksajalle oikeudettoman maksutapahtuman määrän välittömästi ja joka tapauksessa seuraavan työpäivän päättymiseen mennessä, sen jälkeen kun se on havainnut tai sille on ilmoitettu maksutapahtumasta, paitsi jos maksajan maksupalveluntarjoajalla on perustellut syyt epäillä petosta ja se ilmoittaa nämä syyt kirjallisesti asianomaiselle kansalliselle viranomaiselle, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 71 artiklan soveltamista. Maksajan maksupalveluntarjoajan on tarvittaessa palautettava veloitettu maksutili siihen tilaan, jossa se olisi ollut ilman oikeudettoman maksutapahtuman toteuttamista. Sen on varmistettava myös, että maksajan maksutilille panon arvopäivä ei ole myöhäisempi kuin se, jona kyseinen summa oli veloitettu."

10 Direktiivin 74 artiklan, jonka otsikko on "Maksajan vastuu oikeudettomista maksutapahtumista", 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Poiketen siitä, mitä 73 artiklassa säädetään, maksaja voi olla enintään 50 euroon saakka vastuussa oikeudettomiin maksutapahtumiin liittyvistä menetyksistä, jotka aiheutuvat kadonneen tai varastetun maksuvälineen käytöstä tai maksuvälineen joutumisesta vääriin käsiin.

Ensimmäistä alakohtaa ei sovelleta, jos

a) maksuvälineen katoaminen, varkaus tai vääriin käsiin joutuminen ei ollut maksajan todettavissa ennen maksua, paitsi jos maksaja on toiminut petollisesti; tai

b) jos menetys on aiheutunut sellaisen maksupalveluntarjoajan työntekijän tai asiamiehen, sivukonttorin tai sellaisen yksikön toiminnasta tai toimimatta jättämisestä, jolle sen toimintoja oli ulkoistettu.

Maksajan on vastattava kaikista menetyksistä, jotka liittyvät sellaisiin oikeudettomiin maksutapahtumiin, jotka ovat aiheutuneet maksajan petollisesta toiminnasta tai yhden tai useamman 69 artiklassa tarkoitetun velvollisuuden tahallisesta tai törkeän huolimattomasta laiminlyönnistä. Tällaisissa tapauksissa ei sovelleta ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua enimmäismäärää.

Jos maksaja ei ole toiminut petollisesti eikä laiminlyönyt tahallisesti 69 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan, jäsenvaltiot voivat pienentää tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua vastuuta, ottamalla huomioon erityisesti henkilökohtaisten turvatunnuksien luonne ja erityiset olosuhteet, joissa maksuväline oli kadonnut, varastettu tai se on joutunut vääriin käsiin."

11 Direktiivin 102 artiklan, jonka otsikko on "Vaihtoehtoiset riidanratkaisumenettelyt", 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tämän direktiivin III ja IV osastosta johtuvia oikeuksia ja velvoitteita koskevien, maksupalvelunkäyttäjien ja -tarjoajien välisten riitojen ratkaisemiseksi otetaan asiaa koskevan

– – unionin lainsäädännön mukaisesti käyttöön riittäviä, riippumattomia, puolueettomia, avoimia ja tehokkaita vaihtoehtoisia riidanratkaisumenettelyjä – – käyttäen tarvittaessa olemassa olevia toimivaltaisia elimiä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että vaihtoehtoisia riidanratkaisumenettelyjä sovelletaan maksupalveluntarjoajiin."

12 Direktiivin 107 artiklan, jonka otsikko on "Täysi yhdenmukaistaminen", 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltiot eivät saa pitää voimassa tai ottaa käyttöön muita kuin tässä direktiivissä annettuja säännöksiä, siltä osin kuin tähän direktiiviin sisältyy yhdenmukaistettuja säännöksiä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 artiklan, 8 artiklan 3 kohdan, 32 artiklan, 38 artiklan 2 kohdan, 42 artiklan 2 kohdan, 55 artiklan 6 kohdan, 57 artiklan 3 kohdan, 58 artiklan 3 kohdan, 61 artiklan 2 ja 3 kohdan, 62 artiklan 5 kohdan, 63 artiklan 2 ja 3 kohdan, 74 artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan ja 86 artiklan soveltamista."

Puolan oikeus

13 Maksupalveluista 19.8.2011 annetun lain (ustawa o usługach płatniczych) (Dz. U. nro 199, järjestysnumero 1175), sellaisena kuin se on muutettuna (Dz. U. 2024, järjestysnumero 30), jolla direktiivin 2015/2366 73 ja 74 artikla saatetaan osaksi Puolan oikeusjärjestystä, 46 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:

"1. Jollei 44 §:n 2 momentista muuta johdu, siinä tapauksessa, että maksutapahtuma on toteutettu oikeudettomasti, maksajan maksupalveluntarjoajan on palautettava maksajalle oikeudettoman maksutapahtuman määrä välittömästi ja joka tapauksessa seuraavan työpäivän päättymiseen mennessä siitä, kun maksajan maksutililtä veloitettu oikeudeton maksutapahtuma on todettu, tai siitä, kun sille on ilmoitettu maksutapahtumasta, paitsi silloin, jos maksajan maksupalveluntarjoajalla on perustellut ja asianmukaisesti dokumentoidut syyt epäillä petosta ja se ilmoittaa tästä kirjallisesti lainvalvontaviranomaisille. Jos maksaja käyttää maksutiliä, maksajan maksupalveluntarjoajan on palautettava veloitettu maksutili siihen tilaan, jossa se olisi ollut ilman oikeudettoman maksutapahtuman toteuttamista. Maksajan maksutilille panon arvopäivä ei saa olla myöhäisempi kuin se, jona kyseinen määrä oli veloitettu. – –

3. Maksajalla on täysimääräinen vastuu oikeudettomista maksutapahtumista, jos ne ovat aiheutuneet hänen tahallisesta toiminnastaan taikka vähintään yhden 42 §:ssä tarkoitetun velvollisuuden tahallisesta tai törkeän huolimattomasta laiminlyönnistä."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14 Pääasian kantaja teki käyttötilin pitämistä koskevan sopimuksen PKO BP:n kanssa, joka on Puolaan sijoittautunut pankki.

15 Häneen kohdistui tietojenkalastelupetos, johon syyllistyi tuntematon tekijä, joka ilmoitti olevansa kiinnostunut ostamaan hänen verkkohuutokaupassa myytäväksi tarjoamansa esineen ja lähetti hänelle linkin, jonka perusteella hän luuli, että linkki oli peräisin kyseisestä portaalista ja että sen tarkoituksena oli vahvistaa myynti. Tämän linkin kautta pääasian kantaja päätyi verkkosivustolle, joka jäljitteli hänen pankkinsa verkkosivustoa, ja syötti sinne verkkopankkipalveluun kirjautumiseen käytettävät tietonsa. Näin saatujen tietojen avulla petoksen tekijä pystyi siirtämään kantajan tililtä omalle tililleen 3 000 Puolan zlotya (PLN) (noin 705 euroa). Petoksen tekijä hyväksyi maksutapahtuman tekstiviestinä (SMS) lähetetyllä vahvistuskoodilla, joka oli saatu pääasian kantajalta tällä tavoin erehdyttämällä.

16 Pääasian kantaja ymmärsi seuraavana päivänä, että oli tapahtunut petos, ja ilmoitti välittömästi oikeudettomasta maksutapahtumasta PKO BP:lle ja poliisille. Petoksen tekijää ei ole tunnistettu.

17 PKO BP kieltäytyi palauttamasta oikeudettoman maksutapahtuman määrää pääasian kantajalle väittäen muun muassa, että hänelle aiheutunut vahinko johtui siitä, että hän oli törkeän huolimattomasti laiminlyönyt velvollisuutensa säilyttää maksuvälinettä huolellisesti ja olla antamatta sitä oikeudettomien henkilöiden käytettäväksi.

18 Tämän jälkeen pääasian kantaja nosti Sąd Rejonowy w Koszaliniessa (Koszalinin piirioikeus, Puola), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, kanteen, jossa vaaditaan PKO BP:n velvoittamista maksamaan 3 000 PLN (noin 705 euroa).

19 Pääasian kantaja vetoaa vaatimuksensa tueksi siihen, että PKO BP:llä oli maksupalveluntarjoajana velvollisuus palauttaa hänelle välittömästi oikeudettoman maksutapahtuman määrä, ellei ollut perusteltua syytä epäillä maksajan syyllistyneen petokseen.

20 PKO BP puolestaan väittää, että se, että maksaja on törkeästä huolimattomuudesta laiminlyönyt velvollisuutensa, on myös peruste, joka vapauttaa maksupalveluntarjo-

ajan velvollisuudestaan palauttaa oikeudettoman maksutapahtuman määrä. Se vetoaa tältä osin siihen, että se voi arvioida itsenäisesti kaikkia tällaiseen tapahtumaan perustuvan vastuunsa edellytyksiä ja että se on vapautettu tästä palautusvelvollisuudesta silloin, kun se osoittaa maksajan syyllistyneen tällaiseen laiminlyöntiin.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että direktiivissä 2015/2366 ja kansallisissa säännöksissä, joilla se saatetaan osaksi Puolan oikeusjärjestystä, vahvistetaan yleinen periaate, jonka mukaan maksupalveluntarjoajan on kannettava täysimääräisesti oikeudettomiin maksutapahtumiin liittyvä riski. Sen mukaan maksupalveluntarjoajan on erikoistuneena elinkeinonharjoittajana huolehdittava liiketoimien turvaamisesta petosriskeiltä ja sille uskottujen varojen suojaamisesta.

22 Kyseinen tuomioistuin toteaa lisäksi, että sekä kyseisessä direktiivissä että kansallisissa säännöksissä annetaan maksajalle oikeus saada takaisin oikeudettomien maksutapahtumien määrä, mikä merkitsee oikeutta näin menetettyjen varojen välittömään takaisinsaamiseen. Tätä oikeutta rajoitetaan vain silloin, kun on perusteltu syy epäillä maksajan syyllistyneen petokseen ja kun tällaisesta petoksesta ilmoitetaan toimivaltaisille kansallisille viranomaisille.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa lisäksi, että puolalaisten tuomioistuinten käsiteltäväksi ei ole saatettu pankkien nostamia kanteita, joissa vaadittaisiin kuluttajan velvoittamista palauttamaan oikeudettomien maksutapahtumien määrä sillä perusteella, että kuluttaja on syyllistynyt törkeään huolimattomuuteen. Sitä vastoin niiden käsiteltäväksi on saatettu useita kuluttajien pankkeja vastaan nostamia kanteita sen vuoksi, että pankit ovat kieltäytyneet palauttamasta oikeudettomien maksutapahtumien määrää.

24 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tämä tilanne osoittaa, että se, että maksupalveluntarjoajat soveltavat poikkeuksia palautuksen saamisoikeuteen, on muodostunut säännöksi oikeudettomien maksutapahtumien yhteydessä. Maksupalveluntarjoajat eivät yleensä palauta oikeudettomien maksutapahtumien määrää, joten maksajien, erityisesti kuluttajien, on vedottava palautuksen saamisoikeuteensa kansallisissa tuomioistuimissa.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo tässä yhteydessä, että PKO BP:n puoltamalla direktiivin 2015/2366 tulkinnalla ei voida saavuttaa maksajan suojaamista koskevaa tavoitetta, johon kyseisen direktiivin säännöksissä vahvistetulla velvollisuudella palauttaa oikeudettomien maksutapahtumien määrät välittömästi pyritään. Se katsoo näin ollen, että näitä säännöksiä on tulkittava siten, että ne ovat esteenä maksupalveluntarjoajan mahdollisuudelle kieltäytyä palauttamasta välittömästi oikeudettoman maksutapahtuman määrää sillä perusteella, että maksajalle tästä maksutapahtumasta aiheutunut vahinko johtuu maksajan törkeästä huolimattomuudesta.

26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tällaisesta tulkinnasta seuraisi, että maksupalveluntarjoajalle, joka on elinkeinonharjoittaja, eikä maksajalle, joka on usein kuluttaja, aiheutuisi vastuunsa riittauttamiseen liittyvä rasite erityisesti menettelyn aloittamisen, oikeudenkäyntimaksujen, todistelumenettelyn ja oikeudenkäyntiasiakirjojen valmistelun osalta.

27 Tässä tilanteessa Sąd Rejonowy w Koszalinie päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko direktiivin [2015/2366] 73 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä 74 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että maksupalveluntarjoaja voi kieltäytyä palauttamasta maksajalle oikeudettoman maksutapahtuman määrää välittömästi, jos maksajalle on aiheutunut oikeudettomaan maksutapahtumaan liittyviä menetyksiä, kun hän on törkeän huolimattomasti laiminlyönyt [kyseisen direktiivin] 69 artiklassa säädettyjä velvollisuuksia?"

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

28 Ainoalla ennakkoratkaisukysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 2015/2366 73 artiklan 1 kohtaa ja 74 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että maksupalveluntarjoaja voi kieltäytyä palauttamasta maksajalle oikeudettoman maksutapahtuman määrää välittömästi siitä syystä, että maksaja on mahdollistanut kyseisen maksutapahtuman laiminlyömällä törkeän huolimattomasti kyseisen direktiivin 69 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan.

29 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tulkitsemiseksi on otettava huomioon sen sanamuodon lisäksi sen asiayhteys sekä sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa se on (ks. vastaavasti tuomio 17.11.1983, Merck, 292/82, EU:C:1983:335, 12 kohta ja tuomio 1.8.2025, Veracash, C-665/23, EU:C:2025:598, 34 kohta). Myös

unionin oikeuden säännöksen syntyhistoriasta voi ilmetä sen tulkinnan kannalta merkityksellisiä seikkoja (tuomio 2.9.2021, CRCAM, C-337/20, EU:C:2021:671, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Ensinnäkin sanamuodon mukaisesta tulkinnasta on todettava, että direktiivin 2015/2366 73 artiklassa säännellään maksupalveluntarjoajan vastuuta ja 74 artiklassa maksajan vastuuta oikeudettomista maksutapahtumista.

31 Direktiivin 73 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee siten, että maksajan maksupalveluntarjoajan on lähtökohtaisesti palautettava maksajalle oikeudettoman maksutapahtuman määrä välittömästi ja joka tapauksessa seuraavan työpäivän päättymiseen mennessä, sen jälkeen kun se on havainnut maksutapahtuman tai sille on ilmoitettu maksutapahtumasta.

32 Tätä palautusvelvollisuutta sovelletaan "sanotun kuitenkaan rajoittamatta" direktiivin "71 artiklan soveltamista", ja kyseisen artiklan 1 kohdassa säädetään, että maksupalvelunkäyttäjällä on oikeus saada maksupalveluntarjoajalta oikaisu oikeudettomaan tai virheellisesti toteutettuun maksutapahtumaan vain siinä tapauksessa, että maksupalvelunkäyttäjä ilmoittaa asiasta maksupalveluntarjoajalle ilman aiheetonta viivytystä.

33 Lisäksi on korostettava, että direktiivin 73 artiklan 1 kohdan sanamuodossa säädetään vain yhdestä poikkeuksesta välitöntä palautusta koskevaan velvollisuuteen eli tilanteesta, jossa maksupalveluntarjoajalla on perusteltu syy epäillä petosta ja se ilmoittaa nämä syyt kirjallisesti asianomaiselle kansalliselle viranomaiselle.

34 Tästä seuraa, että direktiivin 2015/2366 73 artiklan 1 kohdassa ei säädetä minkäänlaisesta poikkeuksesta välitöntä palautusta koskevaan velvollisuuteen siinä tapauksessa, että maksajan epäillään mahdollistaneen oikeudettoman maksutapahtuman laiminlyömällä törkeän huolimattomasti kyseisen direktiivin 69 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan.

35 Direktiivin 2015/2366 74 artiklan 1 kohdasta on puolestaan todettava, että sen kahden ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat tästä poiketen säätää, että maksaja on enintään 50 euroon saakka vastuussa oikeudettomiin maksutapahtumiin liittyvistä menetyksistä, jotka aiheutuvat kadonneen tai varastetun maksuvälineen käytöstä tai maksuvälineen joutumisesta vääriin käsiin, paitsi jos maksaja ei ole voinut havaita näitä toimia ennen maksun suorittamista. Kyseisen kohdan kolmannessa alakohdassa säädetään, että maksajan on vastattava kaikista menetyksistä, jotka liittyvät sellaisiin oikeudettomiin maksutapahtumiin, jotka ovat aiheutuneet maksajan petollisesta toiminnasta tai kyseisen direktiivin 69 artiklassa tarkoitetun yhden tai useamman velvollisuuden tahallisesta tai törkeän huolimattomasta laiminlyönnistä. Näihin velvollisuuksiin kuuluu muun muassa kyseisen 69 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu velvollisuus toteuttaa kaikki kohtuulliset toimenpiteet huolehtiakseen henkilökohtaisten turvatunnuksiensa suojaamisesta.

36 Lisäksi direktiivin 2015/2366 74 artiklan 1 kohdan neljännessä alakohdassa sallitaan se, että jäsenvaltiot rajoittavat maksajan vastuuta, jos maksaja ei ole toiminut petollisesti eikä laiminlyönyt tahallisesti kyseisen direktiivin 69 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan. Ennakkoratkaisupyyntöön tai unionin tuomioistuimelle esitettyihin huomautuksiin ei kuitenkaan sisälly mitään sellaista, minkä perusteella voitaisiin todeta, että Puolan tasavalta olisi käyttänyt tätä mahdollisuutta.

37 Direktiivin 73 ja 74 artiklassa säädetään näin ollen riskinjaosta maksupalveluntarjoajan ja maksajan kesken määrittelemällä heidän oikeutensa ja velvollisuutensa.

38 Direktiivin 73 artiklassa ja vastaavasti 74 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien välisestä suhteesta on todettava, että kyseisen direktiivin 74 artiklan 1 kohdan sanamuodon perusteella ei voida määrittää yksiselitteisesti siinä säädetyn poikkeuksen ulottuvuutta. Ensimmäisen tulkintavaihtoehdon mukaan poikkeus koskee direktiivin 73 artiklan 1 kohdassa säädettyä välitöntä palautusvelvollisuutta siinä tapauksessa, että maksaja on laiminlyönyt törkeän huolimattomasti direktiivin 69 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan. Toisen tulkintavaihtoehdon mukaan poikkeus koskee vain palautuksen lopullisuutta siten, että maksupalveluntarjoajan on ensin suoritettava palautus välittömästi, minkä jälkeen se voi mahdollisesti vaatia laissa tätä varten säädettyjä oikeuskeinoja käyttäen maksajaa korvaamaan oikeudettomista maksutapahtumista aiheutuneet menetykset.

39 Toiseksi asiayhteydestä, johon direktiivin 2015/2366 73 ja 74 artikla kuuluvat, on yhtäältä korostettava, että kyseisen direktiivin johdanto-osan 71 perustelukappale koskee tilannetta, jossa maksupalveluntarjoajalla on perusteltu syy epäillä maksupalvelunkäyttäjän syyllistyneen petokseen, ja sen on ilmoitettava toimivaltaiselle kansalliselle

viranomaiselle kirjallisesti näiden epäilyjen perusteena olevat objektiiviset syyt. Kyseinen 71 perustelukappale näyttää tukevan tulkintaa, jonka mukaan ainoa poikkeus välitöntä palauttamista koskevaan velvollisuuteen on direktiivin 73 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti säädetty poikkeus.

40 Toisaalta on muistutettava, että todistustaakkaa jaettaessa direktiivin 72 artiklan 2 kohdassa asetetaan maksupalveluntarjoajalle todistustaakka maksajan törkeästä huolimattomuudesta. Tämä todistustaakan jako ilmentää direktiivin 73 ja 74 artiklalla käyttöön otetun järjestelmän yleistä rakennetta, jossa vahvistetaan maksajan suojaa oikeudettomien maksutapahtumien yhteydessä.

41 Tällainen sääntö nimittäin vahvistaa sen, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena on ollut varmistaa johdonmukaisuus direktiivin 2015/2366 73 artiklan 1 kohdalla käyttöön otetun järjestelmän ja sen tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi säädettyjen menettelysääntöjen välillä.

42 Tämän tuomion 39–41 kohdassa selostetuista seikoista seuraa näin ollen, että direktiivin 73 ja 74 artiklan asiayhteyden tarkastelu tukee tulkintaa, jonka mukaan 73 ja 74 artiklalla säännellään oikeudettomien maksutapahtumien määrän palauttamista koskevan menettelyn eri näkökohtia siten, että 73 artiklassa asetetaan maksupalveluntarjoajalle velvollisuus palauttaa kyseinen määrä välittömästi, kun taas 74 artiklassa säädetään vastuun jakamisesta kyseisen palveluntarjoajan ja maksajan välillä myöhemmässä vaiheessa, kuten tämän tuomion 38 kohdassa kuvatusta mekanismista ilmenee.

43 Kolmanneksi kyseisen direktiivin tavoitteista on muistutettava, että – kuten direktiivin 2015/2366 1 artiklan 2 kohdan b alakohdasta ilmenee – direktiivin tarkoituksena on muun muassa vahvistaa maksupalvelunkäyttäjien ja maksupalveluntarjoajien oikeudet ja velvollisuudet, kun maksupalveluja tarjotaan tavanomaisena ammatti- tai liiketoimintana.

44 Kuten direktiivin johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa todetaan, direktiivillä pyritään varmistamaan kuluttajansuojan korkea taso (ks. vastaavasti tuomio 11.11.2020, DenizBank, C-287/19, EU:C:2020:897, 102 kohta ja tuomio 11.7.2024, Eurobank Bulgaria, C-409/22, EU:C:2024:600, 79 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Direktiivin 2015/2366 74 artiklan 1 kohdan tulkitseminen siten, että sen nojalla maksupalveluntarjoaja siinä tapauksessa, että maksaja on laiminlyönyt törkeän huolimattomasti kyseisen direktiivin 69 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan, vapautettaisiin kyseisen direktiivin 73 artiklan 1 kohdassa säädetystä velvollisuudesta suorittaa palautus välittömästi, johtaisi paitsi siihen, että maksajan välitöntä palautusta koskeva velvollisuus menettäisi tehokkaan vaikutuksensa, myös siihen, että kyseinen käyttäjä pakotettaisiin toimimaan aloitteellisesti vedotakseen oikeuteensa tarpeen vaatiessa toimivaltaisessa tuomioistuimessa ja vastaamaan siitä aiheutuvista haitoista, erityisesti mahdollisista oikeudenkäyntikuluista. Tällainen vastuun ja riskien jakaminen maksajan vahingoksi on kuitenkin vaikeasti sovitettavissa yhteen kuluttajansuojan korkean tason takaamista koskevan tavoitteen kanssa, sellaisena kuin se on palautettu mieleen tämän tuomion edellisessä kohdassa.

46 Sitä vastoin direktiivin 2015/2366 74 artiklan 1 kohdan tulkinta, jonka mukaan säännöksessä ei vapauteta maksupalveluntarjoajaa velvollisuudesta suorittaa palautus välittömästi, on kuluttajansuojan korkean tason varmistamista koskevan tavoitteen mukainen. Tämä tulkinta ei ole esteenä sille, että maksupalveluntarjoaja vaatii myöhemmin maksajalta kyseisen direktiivin 74 artiklan 1 kohdassa säädetyin edellytyksin oikeudettomiin maksutapahtumiin liittyvien menetysten palauttamista, jos ne johtuvat siitä, että maksaja on laiminlyönyt törkeän huolimattomasti maksajalle mainitun direktiivin 69 artiklan nojalla kuuluvia velvollisuuksia.

47 Tästä seuraa, että direktiivin 2015/2366 tavoitteet tukevat tulkintaa, jonka mukaan se, että maksupalveluntarjoaja katsoo maksajan jättäneen noudattamatta kyseisen direktiivin 69 artiklan mukaisia velvoitteitaan törkeän huolimattomuuden vuoksi, ei voi johtaa siihen, että maksaja vapautetaan direktiivin 73 artiklan 1 kohdassa säädetystä välitöntä palautusta koskevasta velvollisuudesta.

48 Neljänneksi direktiivin 2015/2366 syntyhistoriasta on todettava, että kyseisen direktiivin 73 artiklan 1 kohdassa käyttöön otettu järjestelmä eroaa olennaisesti direktiivillä 2007/64 aiemmin käyttöön otetusta järjestelmästä siltä osin kuin on kyse välitöntä palautusvelvollisuutta koskevista poikkeuksista.

49 Direktiivin 2007/64 60 artiklaan, jossa säänneltiin maksupalveluntarjoajan vastuu oikeudettomista maksutapahtumista, ei nimittäin sisältynyt mitään nimenomaista poikkeusta kyseisestä velvollisuudesta. Sama päti direktiivin 2015/2366 hyväksymiseen

johtaneen lainsäädäntömenettelyn lähtökohtana olleeseen Euroopan komission alkuperäiseen ehdotukseen (COM(2013) 547 final). Unionin lainsäätäjä on vasta tämän menettelyn aikana ottanut käyttöön erityisen poikkeuksen välitöntä palautusta koskevasta velvollisuudesta silloin, kun maksupalveluntarjoajalla on perusteltu syy epäillä petoksen olemassaoloa, eikä se ole antanut jäsenvaltioille mahdollisuutta pitää voimassa tai ottaa käyttöön direktiiviin 2015/2366 sisältyvistä säännöksistä poikkeavia säännöksiä, kuten kyseisen direktiivin 107 artiklan 1 kohdasta ilmenee.

50 Lopuksi on täsmennettävä, että – toisin kuin Tšekin ja Italian hallitukset väittävät kirjallisissa huomautuksissaan – tämän tuomion 47 kohdassa esitetty tulkinta ei johda direktiivin 2015/2366 102 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuomioistuimen ulkopuolisen riitojenratkaisumekanismin kiertämiseen.

51 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 51 kohdassa, tältä osin on korostettava, että kyseinen mekanismi ei rajoitu pelkästään direktiivin 73 artiklassa säädettyyn välittömään palautukseen, vaan se ulottuu kaikentyyppisiin direktiivin III ja IV osastosta johtuvia oikeuksia ja velvollisuuksia koskeviin riitoihin. Tästä seuraa, että tällaisen mekanismin olemassaolon ei ole käsitettävä täydentävän välttämättömällä tavalla kyseisen direktiivin yhden ainoan säännöksen eli sen 73 artiklan täytäntöönpanoa eikä siten vastaavan mekanismia saman direktiivin 69 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien noudattamisen pakollista tarkastamista varten.

52 Kaiken edellä todetun perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että direktiivin 2015/2366 73 artiklan 1 kohtaa ja 74 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että maksupalveluntarjoaja ei voi kieltäytyä palauttamasta maksajalle oikeudetonman maksutapahtuman määrää välittömästi siitä syystä, että maksaja on mahdollistanut kyseisen maksutapahtuman laiminlyömällä törkeän huolimattomasti kyseisen direktiivin 69 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan.

[**Tuomiolauselma**]

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta 25.11.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366 73 artiklan 1 kohtaa ja 74 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

maksupalveluntarjoaja ei voi kieltäytyä palauttamasta maksajalle oikeudettoman maksutapahtuman määrää välittömästi siitä syystä, että maksaja on mahdollistanut kyseisen maksutapahtuman laiminlyömällä törkeän huolimattomasti direktiivin 2015/2366 69 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan.

Oikeudenkäyntikieli: puola.

Lähde: EUR-Lex CELEX 62025CJ0070.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 20.10.2026 S 17/2026/944 1069 0105

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus katsoi, että asiassa oli ollut syy poiketa osavoittotilanteen pääsäännöstä vastaajan hyväksi, mutta alensi korvauksen määrää.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus 24.6.2026 nro 1055 9635

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Valitus

Kantaja Oy (jäljempänä myös yhtiö) on vaatinut, että yhtiö vapautetaan velvollisuudesta korvata Vastaajan oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa ja asianosaiset määrätään pitämään kulunsa vahinkonaan tai että yhtiön maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrää ainakin alennetaan. Lisäksi yhtiö on vaatinut, että Vastaaja velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa korkoineen.

Käräjäoikeus on arvioinut oikeudenkäyntikuluja koskevaa korvausvelvollisuutta väärin ja vallitsevan oikeuskäytännön vastaisesti. Kysymys on osavoittotilanteesta. Ne seikat, että yhtiö on prosessiekonomisista syistä luopunut luottokustannuksia koskevista vaatimuksistaan ja että tutkittavaksi ottamista koskeva kysymys on ratkaistu Vastaajan hyväksi, eivät ole syy poiketa oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaisesta pääsäännöstä ja velvoittaa yhtiötä korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut täysimääräisesti.

Yhtiöllä on ollut alun perin perusteltu syy hakea täytäntöönpanoperustetta, kun Vastaaja on jättänyt luoton maksamatta. Yhtiö on takaisinsaantihakemuksen tultua vireille

rajoittanut kannevaatimuksiaan koskemaan ainoastaan luoton avointa pääomaa ja oikeudenkäyntikuluja. Käräjäoikeus on pysyttänyt yksipuolisen tuomion voimassa maksamatta olevan 858,71 euron pääoman ja alkuperäisten oikeudenkäyntikulujen osalta. Yksipuolista tuomiota annettaessa Vastaajalla on ollut maksamatta juuri pääoma. Yhtiön voittama osuus ei siten ole ollut vähäinen suhteessa Vastaajan voittamaan osuuteen. Käräjäoikeus ei ole tehnyt suhteellisuusarviointia siitä, miltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat aiheutuneet.

Yhtiöllä on ollut perusteltu syy esittää väite takaisinsaantihakemuksen myöhästymisestä, ja asia on ollut oikeudellisesti epäselvä myös korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntö (KKO 2021:2 ja KKO 2024:45) huomioiden. Lisäksi käräjäoikeuden on tullut joka tapauksessa viran puolesta arvioida tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttyminen. Käräjäoikeus on järjestänyt tiedoksiantokysymystä koskevan istunnon viran puolesta vastoin yhtiön nimenomaista pyyntöä kirjallisesta käsittelystä.

Yhtiölle määrätty oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus on joka tapauksessa liiallinen ottaen huomioon takaisinsaantihakemuksen yleisluontoisuus ja se, että Vastaajan asiamies hoitaa vastaavia toimeksiantoja massaluonteisesti. Jos yhtiön katsottaisiin olevan joltain osin vastuussa Vastaajan oikeudenkäyntikuluista, yhtiö hyväksyy enintään tiedoksiantoväitteeseen kohdistettavissa olevan kahden tunnin työmäärän 250 euron tuntipalkkiolla.

Vastaus

Vastaaja on vastustanut muutosvaatimuksia ja vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa korkoineen.

Käräjäoikeus on päätynyt oikeaan lopputulokseen tuomitessaan yhtiön korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut. Käräjäoikeus on jo kohtuullistanut korvattavia oikeudenkäyntikuluja, ja määrän alentaminen edelleen olisi kohtuutonta.

Käräjäoikeuden ratkaisu on oikea, vaikka asiaa tarkasteltaisiin osavoittotilanteena. Vastaaja on voittanut takaisinsaantiasian kokonaisuudessaan riitaisilta osin. Vastaaja ei ole vaatinut koko yksipuolisen tuomion kumoamista vaan ainoastaan riitauttanut luottokustannukset. Vastaaja on myös voittanut pääomaa koskevan vaatimuskohdan 4 suurimmilta osin, kun pääomaa koskeva vaatimuskohta 4 on vähentynyt 2.299,24 eurosta 858,71 euroon.

Vastaajan oikeudenkäyntikulut ovat aiheutuneet hylättyjen luottokustannusten käsittelystä. Lisäksi Vastaajalle on aiheutunut kuluja yhtiön tiedoksiantoväitteen käsittelystä, jonka väitteen käräjäoikeus päätöksellään hylkäsi. Tiedoksiantokysymys ei ole ollut oikeudellisesti epäselvä, sillä oikeuskäytännön perusteella (esim. KKO 2024:45) on selvää, että tavallisen sähköpostin lähettäminen ilman lukukuittausta ei voi olla todisteellinen tiedoksiantotapa.

Ilmeisen kohtuuttomia luottokustannuksia ei olisi alun perinkään tullut sisällyttää kanteeseen. Oikeustila on ollut selvä jo ratkaisusta KKO 2015:60 lähtien. Käräjäoikeus oli yksipuolisen tuomion yhteydessä hylännyt viran puolesta tuomiolla kohtuuttomia luottokustannuksia. Käräjäoikeus ei kuitenkaan havainnut kaikkia kohtuuttomia eriä ja pääomitettuja luottokustannuksia. Vastaajalla on ollut tarve hakea takaisinsaantia jäljelle jääneiden luottokustannusten vuoksi.

Käräjäoikeuden ratkaisu on myös EU-oikeuden tehokkuusperiaatteen mukainen. Kuluratkaisussa on otettava huomioon, että yhtiö on ammattimainen elinkeinonharjoittaja, jonka olisi vähintään pitänyt tietää, että sen velkomat luottokustannukset ovat kohtuuttomia. Yhtiön luottokustannuksia koskevista vaatimuksista luopuminen rinnastuu tilanteeseen, jossa luottokustannukset olisi tuomioistuimen ratkaisulla todettu mitättömiksi.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Vastaaja on Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden 16.8.2016 antamalla yksipuolisella tuomiolla velvoitettu suorittamaan yhtiölle kohdassa 3 pääomaa 10 euroa, kohdassa 4 pääomaa 2.299,24 euroa, kohdissa 5 ja 6 perintäkuluja yhteensä 75 euroa sekä kohdissa 7 ja 8 oikeudenkäyntikuluja yhteensä 175 euroa korkoineen. Samassa yhteydessä antamallaan tuomiolla käräjäoikeus on hylännyt viran puolesta kohtien 1 ja 2 luottokustannukset sekä kohdan 4 pääomaan sisällytetyt luottokorot ja pääomalle maksettavan viivästyskoron.

Vastaaja on 2.6.2025 vireille tulleessa takaisinsaantihakemuksessaan muun ohella

vaatinut, että kanne hylätään luottokustannusten osalta ja että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa korkoineen.

Yhtiö on takaisinsaantihakemukseen vastatessaan esittänyt väitteen siitä, että takaisinsaantihakemus on jätettävä myöhässä tehtynä tutkimatta, koska yhtiö oli antanut yksipuolisen tuomion tiedoksi Vastaajalle sähköpostitse 6.2.2025.

Käräjäoikeus on 11.3.2026 järjestänyt viran puolesta suullisen istunnon tutkittavaksi ottamista koskevan kysymyksen selvittämiseksi. Asiassa antamallaan päätöksellä käräjäoikeus on katsonut, että Vastaaja ei ollut saanut yksipuolista tuomiota tiedoksi ja takaisinsaantihakemus voitiin tutkia, sekä varannut yhtiölle tilaisuuden täydentää lausumaansa.

Yhtiö on vaatinut, että yksipuolisessa tuomiossa määrätyn suoritusvelvollisuuden asemesta Vastaaja velvoitetaan suorittamaan kanteen kohdassa 4 pääomaa 858,71 euroa, kanteen kohdissa 7 ja 8 vaaditut oikeudenkäyntikulut sekä yhtiön takaisinsaantiasian oikeudenkäyntikulut korkoineen. Vastaaja on myöntänyt yhtiön jäljelle jääneet vaatimukset kohdissa 4, 7 ja 8 oikeiksi.

Käräjäoikeus on 24.6.2026 antamallaan tuomiolla hylännyt kanteen yksipuolisen tuomion kohtien 3, 5 ja 6 osalta, vahvistanut kohdan 4 pääoman määräksi 858,71 euroa sekä määrännyt, että Vastaajan yksipuolisen tuomion perusteella tekemät maksusuoritukset luetaan yksipuolisen tuomion pääoman hyväksytyn osan ja oikeudenkäyntikulujen suoritukseksi. Käräjäoikeus on velvoittanut yhtiön suorittamaan Vastaajalle takaisinsaantiasian oikeudenkäyntikulut 4.375 euroa korkoineen.

Hovioikeudessa on yhtiön valituksen johdosta kysymys siitä, onko asianosaisten pidettävä takaisinsaantiasian oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan tai onko yhtiön maksuvelvollisuutta Vastaajan oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa alennettava.

Sovellettavat oikeusohjeet

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan on 1 momentissa säädettyä vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisen oikeudenkäyntikulujen määrään.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä. (KKO 2022:56, kohta 11 ja siinä viitatut ratkaisut)

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:n mukaan, jos asia on ollut oikeudellisesti niin epäselvä, että hävinneellä asianosaisella on ollut perusteltu syy oikeudenkäyntiin, tuomioistuin voi määrätä, että asianosaiset osaksi tai kokonaan vastaavat itse oikeudenkäyntikuluista. Lain esitöiden mukaan oikeudellisen epäselvyyden kynnyksen tulee olla suhteellisen korkea eikä säännöstä saa soveltaa niin laajasti, että se johtaisi täysimääräisen kuluvastuun vesittymiseen. Esitöiden mukaan oikeudellinen epäselvyys viittaa vain juttuun liittyvän oikeuskysymyksen ratkaisemisen vaikeuteen eikä jutun näytöllinen epäselvyys oikeuttaisi tuomioistuinta määräämään asianosaisia vastaamaan kuluistaan itse. (HE 107/1998 vp s. 19–20)

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan, jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Asiassa on kyse takaisinsaantiasiasta, joka on erityinen muutoksenhakukeino yksipuolista tuomiota vastaan. Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se on ollut ennen yksipuolisen tuomion antamista. Tähän nähden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee arvioida sen mukaan, mikä on koko asian lopputulos.

Vastaaja on takaisinsaantihakemuksessaan vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista osittain. Oikeudenkäynnin kohteena on siten ollut ainoastaan luottokustannukset. Käräjäoikeudessa on lisäksi ilmennyt, että myös pääomavaatimus oli sisältänyt 309,24 euroa luottokustannuksia.

Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että kysymys on ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaisesta osavoittotilanteesta, jolloin pääsäännön mukaan asianosaiset vastaavat itse kuluistaan.

Kuten käräjäoikeus on todennut, yhtiöllä on ollut perusteltu syy hakea täytäntöönpanoperuste saatavalleen Vastaajan laiminlyötyä lainan takaisinmaksun. Myös Vastaajalla on ollut perusteltu syy hakea takaisinsaantia saadakseen yksipuolisen tuomion muutetuksi.

Vastaaja on voittanut yhteensä 2.309,24 euron pääomavaatimuksesta 1.450,53 euroa sekä 75 euron perintäkulut. Yhtiö on voittanut jäljelle jääneen pääomavaatimuksen 858,71 euroa sekä oikeudenkäyntikulut 175 euroa. Vastaaja on voittanut pääasian euromääräisesti suuremmilta osin.

Laskuerittelyn perusteella Vastaajan oikeudenkäyntikuluista noin kolmasosa on aiheutunut yhtiön takaisinsaantihakemuksen myöhästymistä koskevaan prosessiväitteeseen vastaamisesta sekä istuntokäsittelystä. Hovioikeus katsoo, että vaikka takaisinsaantimääräajan noudattamisessa on sinänsä kyse prosessinedellytyksestä, käräjäoikeudella ei ole ollut viran puolesta syytä kyseenalaistaa Vastaajan takaisinsaantihakemuksen ilmoitusta siitä, että hän ei ollut saanut yksipuolista tuomiota todisteellisesti tiedokseen, vaan käsittelyratkaisu on tehty yhtiön asiaa koskevan väitteen johdosta. Yhtiön vetoaman oikeudellisen epäselvyyden osalta hovioikeus katsoo, että vaikka asiasta on selvitetty olevan vastakkaisia ratkaisuja, asia ei ole ollut oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 a §:n tarkoittamalla tavalla oikeudellisesti epäselvä, vaan kyse on keskeisiltä osin ollut tosiseikkoja koskevasta näyttökysymyksestä. Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta väitteestä aiheutuneiden kulujen osalta ei ole arvioitava sanotun säännöksen perusteella. Yhtiö on hävinnyt asian käräjäoikeudessa tältä osin.

Näistä syistä hovioikeus päätyy katsomaan, että asiassa on syy poiketa osavoittotilanteen pääsäännöstä ja velvoittaa yhtiö korvaamaan Vastaajan oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa osaksi.

Kuluttajan velvoittamista vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ei ole unionin oikeudessa katsottu kategorisesti tehokkuusperiaatteen vastaiseksi.

Vastaajalla on ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot, kun hänellä on ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi. Hovioikeus katsoo, että tehokkuusperiaate ei ole esteenä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n mukaisen kuluttajan saaman osakorvauksen kohtuusharkinnalle.

Hovioikeus katsoo Vastaajan avustajan tarpeellisiksi toimenpiteiksi käräjäoikeudessa kahdeksan tuntia, joista noin kolme tuntia kohdistuu prosessiväitteestä aiheutuneisiin toimenpiteisiin. Oikeudenkäyntimaksu mukaan lukien hyväksyttävien oikeudenkäyntikulujen määrä on siten 3.120 euroa. Hovioikeus harkitsee yhtiön maksettavaksi tuomittavan osakorvauksen kohtuulliseksi määräksi 2.500 euroa.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Yhtiön vaatimukset ovat menestyneet osittain. Muutoksenhaun lopputulos huomioon ottaen asianosaiset saavat pitää hovioikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n nojalla.

Tuomiolauselma

Muutos käräjäoikeuden tuomioon:

Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan Vastaajalle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeuden tuomitseman 4.375 euron asemesta 2.500 euroa käräjäoikeuden tuomitsemine korkoineen.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Asianosaisten oikeudenkäyntikuluvaatimukset hovioikeudessa hylätään.

Lähde: Edilex uutiset, 21.10.2026, toim. Jani Surakka.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 21.10.2026
S 17/2026/282 1056 2357

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Oman juristin käyttäminen. Hovioikeus määräsi vastaajan korvaamaan kantajalle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluja 6,5 tuntia 80 euron tuntiveloituksella. Kantaja puolestaan velvoitettiin korvaamaan vastaajan yhteensä 6,25 tunnin hovioikeusvaiheen oikeudenkäyntikuluista yksi kolmannes 250 euron tuntiveloituksella.

Pohjois-Savon käräjäoikeus 22.1.2026 nro 1045 0719
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Valitus

Vastaaja on vaatinut, että hänet vapautetaan velvollisuudesta korvata Kantaja Oy:n (jäljempänä yhtiö) oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa tai että Vastaajan maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrää ainakin alennetaan enintään 240 euroon. Vastaaja on lisäksi vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa 2.845,47 eurolla korkoineen.

Yhtiölle ei ole aiheutunut vaadittuja oikeudenkäyntikuluja. Yhtiö on ammattimainen perintätoimija, jonka toimenpiteet käräjäoikeudessa tutkimatta jätetyssä takaisinsaantihakemusta koskevassa asiassa ovat rajoittuneet siihen, että yhtiö on tarkastanut tiedoksiantopäivän omasta järjestelmästään tai haastemieheltä ja laatinut lyhyen prosessiväitteen vanhentumisesta. Yhtiö on käyttänyt asiamiehenä omaa lakimiestään tai samaan intressipiiriin kuuluvaa lakimiestään, joten kysymys on yhtiön omista asianosaiskuluista eikä asiamieskuluista.

Huomioon ottaen asian laatu, on täysimääräinen korvausvelvollisuus ilmeisen kohtuuton. Vastaajan alkuperäinen vaatimus on perustunut kuluttajansuojalain säännöksiin kohtuuttomista ehdoista. Yhtiölle ei ole voinut aiheutua vaaditun mukaisen määrän arvosta asiantuntijatyötä sen toteamisesta, että 30 päivän määräaika on kulunut umpeen. Hyväksyttävä ajankäyttö on kolme tuntia 80 euron tuntipalkkiolla.

Vastaus

Kantaja Oy on vastustanut muutosvaatimuksia ja vaatinut että Vastaaja velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 1.375 eurolla korkoineen.

Käräjäoikeuden ratkaisu oikeudenkäyntikulujen osalta on ollut oikea. Kuluvaatimuksessa on kysymys oikeudenkäymiskaaren mukaisista oikeudenkäyntikuluista ja sillä seikalla, onko kyse yhtiön omasta vai ulkopuolisesta asiamiehestä, ei ole asiassa merkitystä. Joka tapauksessa asianosaiskulut tulee korvata oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 1 momentin mukaisesti. Tehdyt toimenpiteet ovat olleet tarpeellisia. Oikeudenkäyntikulut ovat olleet asian laatu ja laajuus huomioiden kohtuullisia, eikä Vastaaja ole käräjäoikeudessa paljoksunut yhtiön oikeudenkäyntikuluja määrällisesti.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Sovellettavat oikeusohjeet ilmenevät käräjäoikeuden tuomiosta.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n esitöiden (HE 107/1998 vp s. 19) mukaan korvattaviin oikeudenkäyntikuluihin luetaan myös oikeudenkäynnin asianosaiselle aiheuttama työ ja menetys. Asianosaiselle itselleen suoritettavan oikeudenkäyntikulujen korvauksen tulee kuitenkin olla poikkeuksellista. Se ei saa olla korvaus oikeudenkäyntiin osallistumisesta tai siihen valmistautumisesta aiheutuvasta tavanomaisesta vaivannäöstä. Asianosaiselle itselleen työstä määrättävä korvaus tulee rajoittaa lähinnä tilanteisiin, joissa asianosainen itse on ammattitaitonsa tai erityisosaamisensa perusteella tehnyt sellaisia oikeudenkäynnin kannalta välttämättömiä paljon aikaa vaatineita toimenpiteitä, jotka jonkun muun suorittamina olisivat myös asiamiehen tai avustajan laskuttamia kulueriä.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että korvaus työstä ei ole korvaus suoranaisesta taloudellisesta menetyksestä vaan korvaus asianosaisen itsensä omassa asiassaan erityisosaamiseensa liittyvästä merkittävästä työpanoksesta oikeudenkäyntiin liittyen. Oikeushenkilön puolesta työn on voinut tehdä joku henkilökuntaan kuuluva. Korvauksen tuomitseminen ei edellytä, että työn tekemisestä olisi aiheutunut asianosaiselle suoranaista taloudellista menetystä. Näin myös vapaa-aikana tehty työ voi tulla korvattavaksi. Käytännössä oman työn korvauksessa on käytetty hyvin pientä tuntiveloitusta. Vaikka oma työ ei saa olla mikään ansaintakeino, korvausta siitä määrättäessä tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota myös siihen,

mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan. (mm. Helsingin hovioikeus 12.5.2016 nro 735, Helsingin hovioikeus 11.10.2018 nro 1309, Vaasan hovioikeus 14.11.2018 nro 18/149271 ja Itä-Suomen hovioikeus 24.2.2026 nro 1041 3000).

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun siltä osin kuin käräjäoikeus on katsonut Vastaajan hävinneen asian ja olevan sen vuoksi velvollinen korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa.

Vastaaja on hyväksynyt yhtiön lakimiehen ajankäytöksi enintään kolme tuntia ja tuntiveloituksen määräksi 80 euroa.

Hovioikeus katsoo, että yhtiön lakimiehen toimenpide-erittelystä ilmeneviä toimenpiteitä voidaan sinänsä pitää tarpeellisina, mutta asian laatu ja laajuus huomioon ottaen ajankäyttöä ei voida pitää kohtuullisena. Hovioikeus katsoo kohtuulliseksi ajankäytöksi vaaditun 8,8 tunnin asemesta 6,5 tuntia.

Arvioidessaan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen kohtuullista tuntiveloituksen määrää hovioikeus on ottanut huomioon seuraavaa. Yhtiö on hoitanut itse nyt kysymyksessä olevaa asiaa ja näin ollen kysymys on sen omista asianosaiskuluista. Yhtiölle aiheutunut kulu on ollut sen oman lakimiehen tähän asiaan käyttämä työpanos. Kun otetaan huomioon yhtäältä asian laatu ja toisaalta myös se, mitä työstä olisi ulkopuoliselle jouduttu maksamaan, hovioikeus enemmän selvityksen puuttuessa arvioi tässä asiassa kohtuulliseksi tuntiveloituksen määräksi Vastaajan myöntämän 80 euroa.

Näillä perusteilla hyväksyttävä yhtiön tarpeellisista toimenpiteistä johtuva kohtuullinen oikeudenkäyntikulujen määrä käräjäoikeudessa on yhteensä 520 euroa. Näin ollen Vastaajan korvausvelvollisuutta yhtiölle oikeudenkäyntikuluista on alennettava.

Oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan, jos alemman tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta, velvollisuus korvata oikeudenkäyntikulut ylemmässä tuomioistuimessa on määrättävä sen mukaisesti, mitä muutoksenhakumenettelyssä on tapahtunut ja onko asianosainen voittanut vai hävinnyt muutoksenhaun.

Saman luvun 3 §:n mukaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi, he saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Jos sillä, minkä asianosainen on hävinnyt, on vain vähäinen merkitys asiassa, hänen tulee saada täysi korvaus kuluistaan. Mitä 1 momentissa säädetään, on vastaavasti sovellettava, milloin asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi. Tällöin voidaan asianosaiselle kuitenkin tuomita täysi korvaus kuluistaan myös siinä tapauksessa, että hänen vaatimuksensa hyväksymättä jäänyt osa koskee ainoastaan harkinnanvaraista seikkaa, jolla ei ole sanottavaa vaikutusta asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrään.

Vastaajan ensisijainen vaatimus hänen vapauttamisestaan vastuusta korvata yhtiön oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa on hovioikeudessa hylätty. Vastaaja on voittanut asian siltä osin, että hänen yhtiölle korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrää pääomaltaan alennetaan 2.200 eurosta 520 euroon. Asian lopputulos huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että yhtiö on velvoitettava korvaamaan 1/3 Vastaajan kohtuullisena pidettävistä oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa.

Vastaaja on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 6,25 tunnin ajankäytön ja 285 euron tuntiveloituksen perusteella. Yhtiö on paljoksunut Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimusta siltä osin kuin tuntipalkkio ylittää 250 euroa. Ottaen huomioon asian laadun kohtuullisena tuntiveloituksena voidaan nyt kysymyksessä olevassa asiassa pitää yhtiön määrältään myöntämää 250 euron tuntiveloitusta. Näin ollen yhtiön Vastaajalle korvattava määrä on 653,65 euroa.

Päätöslauselma

Muutos käräjäoikeuden tuomioon:

Vastaaja velvoitetaan korvaamaan Kantaja Oy:lle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeuden tuomitseman 2.200 euron asemesta 520 euroa käräjäoikeuden tuomitsemine korkoineen.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomioon ei ole haettu muutosta.

Kantaja Oy velvoitetaan korvaamaan Vastaajalle hovioikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista 653,65 euroa. Korvaukselle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa siitä alkaen, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden päätöksen antamispäivästä.

Lähde: Edilex uutiset 23.10.2026, toim. Jani Surakka.

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS 28.10.2026, ACH INVEST OY V. P, S 17/2026/334 1067 4953

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt kantajan korvaaman vastaajana olevan kuluttajan oikeudenkäyntikuluja. Hovioikeus vapautti kantajan korvausvastuusta ja katsoi, että osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen ei ollut vastoin EU-oikeudellista tehokkuusperiaatetta. Sitä, että myös kuluttajan asemassa oleva asianosainen voi osavoittotilanteessa joutua vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, ei voitu pitää oikeussuojakeinon käyttämistä ehkäisevänä kuluriskinä.

Pohjois-Savon käräjäoikeus 6.2.2026 nro 1047 0215

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Käräjäoikeuden ratkaisu

Perustelut

Asiassa on valmistelun jälkeen riitaista, onko yksipuolinen tuomio kohdassa 1 pysytettävä voimassa sellaisenaan vai vain luoton maksamatta olevan pääoman 1095,65 euron osalta.

Käräjäoikeus toteaa, että takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, jossa se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista. Takaisinsaantihakemuksessa on kysymys erityislaatuisesta muutoksenhausta käräjäoikeuden yksipuoliseen tuomioon, mistä seuraa, että yksipuolinen tuomio on kumottava ainoastaan siltä osin kuin se on ollut virheellinen. Maksuväitteen johdosta yksipuolinen tuomio voi siten tulla kumotuksi vain siltä osin kuin vastaaja on tehnyt kantajalle suorituksia ennen yksipuolisen tuomion antamista. Riidatonta on, että kaikki velallisen suoritukset ovat tulleet vasta yksipuolisen tuomion jälkeen ulosoton kautta. Näin ollen käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio on pysytettävä kohdassa 1. Ks. Itä-Suomen hovioikeus 9.12.2025 nro 1039 6601.

Kantaja on luopunut kanteesta kohdissa 2-12, ja kohdissa 13 ja 14 asia on riidaton. P on kirjallisessa valmistelussa riitauttanut myös kantajayhtiön kanneoikeuden, mutta luopunut väitteestä suullisessa valmistelussa. Toiseksi asiassa on riitaista oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus tässä takaisinsaantiasiassa. Kuten edellä on todettu takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, jossa se oli ennen yksipuolisen tuomion antamista. Siten oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta on arvioitava sen mukaan, mikä on koko asian lopputulos.

P on vaatinut ensisijaisesti koko kanteen hylkäämistä ja toissijaisesti kanteen hylkäämistä kohdissa 2-12 luottokustannusten ja perintäkulujen osalta. Lisäksi P vaatinut, että kanne joka tapauksessa hylätään kohdassa 1 yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen ulosotossa kertyneiden suoritusten osalta. Velkojalla on kuitenkin oikeus saada myöntämänsä luoton maksamatta oleva pääoma. Kantajan kanne on ollut perusteltu kohdan 1 pääoman osalta ja riidattomien oikeudenkäyntikulujen osalta kohdissa 13 ja 14. Lisäksi kantajan kanne on edellä sanotuista syistä ollut kohdassa 1 perusteltu myös määrältään huolimatta P:n sitä vastaan esittämästä väitteestä. P on siten pääoman ja sen oikeudellisesta perimisestä aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen osalta hävinnyt asian. Kantaja on oikeudenkäynnissä luopunut muista kannevaatimuksista ja on siten niiden osalta hävinnyt asian. Kysymys on ns. osavoittotilanteesta, ja oikeudenkäyntikuluja koskeva korvausvelvollisuus on ratkaistava oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n nojalla.

Sanotun säännöksen soveltamiskäytännössä merkitystä on annettu sille, kuinka suurelta ja keskeisin osin asianosainen on voittanut tai hävinnyt asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet, ja lopulta, millainen on asian laatu ja asianosaisten asema oikeudenkäynnissä.

Käräjäoikeus toteaa, että kantaja on luopunut vaatimuksista kohdissa 2-12 määrältään noin 3.000 euron edestä, miltä osin P:n on katsottava voittaneen asian. P on ensisijaisesti vaatinut, että kanne hylätään kokonaisuudessaan ja siten pääoman osalta lähtökohtaisesti 2.000 euron osalta, ja joka tapauksessa, että kanne hylätään pääomaltaan sen 904,35 euron osalta, joka luotolle on kertynyt suorituksina ulosotossa yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen. Huolimatta siitä, että luotolle on riidattomasti näin kertynyt suorituksia lähes puolen pääoman verran, P on yllä selostetuin perustein tältä osin hävinnyt asian.

Kantaja on vastauksessa takaisinsaantihakemukseen heti ilmoittanut hyväksyvänsä, että kaikki ulosotossa kertyneet suoritukset kohdistetaan pääomaan, ja ilmoittanut luo-

puvansa kohdissa 13 ja 14 riidattomia oikeudenkäyntikuluja lukuun ottamatta muista vaatimuksista. Kantaja on lisäksi katsonut, että tältä osin asia olisi ollut riidaton ja ratkaistavissa ilman oikeudenkäyntiä. Oikeudenkäynti on siten ollut kantajan näkemyksen mukaan tarpeeton.

Kirjallisessa valmistelussa on kuitenkin sittemmin riitaiseksi muodostunut kysymys siitä, onko yksipuolinen tuomio kumottava siltä osin kuin pääomalle on kertynyt suorituksia yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen, kantajan ensin ilmoitettua, että vaatimuksesta luovutaan kohdassa 1 pääoman osalta 1095,65 euroa ylittävältä osin, ja muutettua myöhemmin vastausta kirjallisessa valmistelussa tältä osin. Asiassa on siten jäänyt riitaiseksi vain tämä kysymys sekä kysymys takaisinsaantiasian oikeudenkäyntikuluista. Asiassa ei ole syntynyt sovintoa.

P:n on katsottava voittaneen asian rahamäärältään suuremmalta osin kuin hävinneen sen. Asiassa on lisäksi kysymys kulutusluottoa koskevasta asiasta, ja P on kuluttaja ja kantajayhtiö elinkeinonharjoittaja. Asianosaisten asema on siten varsin erilainen, ja asialla on ollut erityistä merkitystä P:lle. Riidatonta on, että P ei ollut maksanut luottoa lainkaan ennen yksipuolista tuomiota. Kantajalla on siten ollut perusteltu syy oikeudenkäyntiin alun perin. P:llä puolestaan ei ole ollut velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa kantajan kanssa ennen yksipuolisen tuomion muutoksenhakuna toimivan takaisinsaantihakemuksen jättämistä. Tässä mielessä takaisinsaantioikeudenkäynti ei ole ollut turha.

Asia on pääosin käynyt riidattomaksi jo kantajan vastattua takaisinsaantihakemukseen. Pääoman osalta ratkaistavaksi jäänyt kysymys on uudelleen riitautunut kantajan muutettua kirjallisessa valmistelussa vastaustaan, mutta tältä osin P kuitenkin on hävinnyt asian.

Kaikkeen edellä sanottuun nähden käräjäoikeus katsoo, että asiassa on syy velvoittaa kantajayhtiö korvaamaan osa P:n oikeudenkäyntikuluista. Käräjäoikeus arvioi asian lopputulokseen nähden kohtuullisen korvauksen määräksi P:n oikeusturvan kannalta tarpeellisista toimenpiteistä 1.500 euroa sisältäen oikeudenkäyntimaksun.

Tuomiolauselma

Kymenlaakson käräjäoikeuden on 29.12.2020 antama yksipuolinen tuomio nro 20/75456 asiassa E 20/42387 jää voimaan kohtien 1, 13 ja 14 osalta. P:n on siten suoritettava yksipuolisen tuomion kohdassa 1 ACH Invest Oy:lle pääoma 2.000 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 3.8.2020 alkaen ja kohdassa 13 oikeudenkäyntikuluja 110 euroa sekä kohdassa 14 oikeudenkäyntikuluja 65 euroa, molemmat määrät korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien. Muilta osin yksipuolinen tuomio kumotaan.

ACH Invest Oy velvoitetaan korvaamaan P:n oikeudenkäyntikuluja 1.500 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien.

Asian käsittely hovioikeudessa

Valitus

ACH Invest Oy (jäljempänä myös yhtiö) on vaatinut, että se vapautetaan korvaamasta P:n oikeudenkäyntikuluja käräjäoikeudessa ja että P velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut asiassa korkoineen.

Käräjäoikeuden ratkaisu oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta on virheellinen. P on ennen yksipuolisen tuomion antamista jättänyt tekemättä kaikki luoton lyhennykset, joten alkuperäinen kanne on ollut perusteltu. Yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen P on maksanut luottoa ulosoton kautta, mutta luoton pääomaa on edelleen maksamatta. Yhtiö on takaisinsaantihakemuksen tiedoksi saatuaan viipymättä hyväksynyt P:n luottokustannuksia koskevat vaatimukset rajoittaen kanteen koskemaan maksamatta ollutta luoton pääomaa ja oikeudenkäyntikuluja. Käräjäoikeus on ratkaissut asian yhtiön rajoitettujen vaatimusten mukaisesti. P on jättänyt vastaamatta alkuperäiseen kanteeseen ja laiminlyönyt selvittää yhtiön kanssa mahdollisuuden asian sovinnolliseen ratkaisemiseen ennen takaisinsaantihakemuksen tekemistä. Tämän vuoksi P on velvollinen korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut asiassa. Toissijaisesti oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus tulee ratkaista osavoittotilannetta koskevan pääsäännön mukaisesti siten, että osapuolet vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan käräjäoikeudessa.

Vastaus

P on vastustanut muutosvaatimuksia ja vaatinut, että yhtiö velvoitetaan korvaamaan hänen

oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa korkoineen. P on paljoksunut yhtiön oikeudenkäyntikuluvaatimusta myös määrältään.

P:llä ei ole ollut velvollisuutta neuvotella yhtiön kanssa sovintomahdollisuudesta ennen takaisinsaantihakemuksen tekemistä. P:llä on ollut perusteltu syy takaisinsaantihakemuksen tekemiseen, koska pelkkä velkojan ilmoitus vaatimuksista luopumisesta ei riitä kumoamaan täytäntöönpanoperusteena olevaa yksipuolista tuomiota. Yhtiö ei ole voinut perustellusti luottaa yksipuolisen tuomion pysyvyyteen, koska tuomiota ei ollut annettu P:lle todisteellisesti tiedoksi. P ei ole oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla aiheuttanut oikeudenkäyntiä ilman vastapuolen antamaa aihetta eikä hän ole velvollisuutensa vastaisesti tahallaan tai huolimattomuudesta pitkittänyt oikeudenkäyntiä. Oikeudenkäynnin pitkittyminen ja aiheutuneet lisäkustannukset ovat johtuneet osittain yhtiön omasta toiminnasta yhtiön muutettua pääomavaatimuksensa osalta kantaansa asian kirjallisessa valmistelussa. Kysymyksessä on ollut sanotun luvun 3 §:ssä tarkoitettu osavoittotilanne ja käräjäoikeuden ratkaisu oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta on oikea ottaen huomioon myös se, että P on voittanut asian rahamäärältään suuremmalta osin kuin hävinnyt sen. Sopimusehtodirektiivin (93/13/ETY) 7 artiklan 1 kohdasta ilmenevä tehokkuusperiaate tukee laintulkintaa, jonka mukaan myöskään osavoittotilanteessa kuluttajalle ei aseteta oikeussuojakeinon käyttämistä ehkäisevää kuluriskiä sen vuoksi, että hän häviää asiassa jäljelle jääneen pääomakysymyksen.

Lausumat

Asianosaiset ovat antaneet lausumat oikeudenkäyntikuluvaatimuksista ja niiden määristä hovioikeuden osalta. P on muun ohella vaatinut, että yhtiö velvoitetaan joka tapauksessa korvaamaan hänelle lausuman laatimisesta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut muutoksenhaun lopputuloksesta riippumatta.

Hovioikeuden ratkaisu

Käsittelyratkaisu

P on pyytänyt hovioikeutta siirtämään korkeimman oikeuden ratkaistavaksi seuraavan ennakkopäätöskysymyksen: Voidaanko ACH Invest Oy:lle tässä oikeudenkäyntikuluja koskevassa muutoksenhakuasiassa määrätä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 1 momentin nojalla korvausta sen palveluksessa olevan lakimiehen eritellystä kahden tunnin työstä arvioimalla työpanoksen rahallinen arvo ulkopuolisen lakipalvelun hintaan verraten, kun yhtiö ei ole yksilöinyt eikä selvittänyt työntekijän palkkaan ja työnantajan sivukuluihin perustuvaa tuntikustannusta tai muuta rahamääräistä menetystä ja P on nimenomaisesti kiistänyt sekä korvattavuuden että vaaditun tuntiarvon?

Oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n mukaan käräjäoikeus tai hovioikeus voi päätöksellään siirtää korkeimman oikeuden ratkaistavaksi kysymyksen, joka koskee lain soveltamista sen käsiteltävänä olevassa asiassa. Ennen päätöksen tekemistä asianosaisille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Hovioikeus ei saa siirtää kysymystä muutoksenhakuasteena käsittelemässään asiassa, jos joku asianosaisista vastustaa siirtämistä.

Yhtiö on vastustanut siirtämistä koskevaa vaatimusta. Tämän vuoksi ja asian lopputulos huomioon ottaen edellytyksiä siirtää kysymystä korkeimman oikeuden ratkaistavaksi ei ole. P:n sitä koskeva vaatimus hylätään.

Pääasiaratkaisun perustelut

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut siltä osin kuin se on katsonut, että asiassa on kysymys osavoittotilanteesta, jossa oikeudenkäyntikulujen jakautumista on arvioitava oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n perusteella. Lisäksi hovioikeus lausuu seuraavaa.

Korkein oikeus on oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n soveltamista koskevassa ratkaisukäytännössään (KKO 2022:56, kohta 11 ja siinä viitatut ratkaisut) antanut merkitystä sille, kuinka suurelta ja keskeisiltä osin asianosaiset ovat voittaneet ja hävinneet asian, mistä seikoista vaatimuksen hylkääminen on johtunut, mikä merkitys asianosaiselle on ollut hänen voittamallaan tai häviämällään osalla, mihin seikkoihin oikeudenkäynnissä on keskitytty ja minkä kysymysten käsittelystä oikeudenkäyntikulut ovat pääosin aiheutuneet. Huomiota on kiinnitetty myös asian laatuun ja asianosaisten asemaan oikeudenkäynnissä.

Asiassa on kysymys takaisinsaannista yksipuoliseen tuomioon. Takaisinsaantihakemuksen johdosta asia palautuu siihen tilaan, missä se on ollut ennen yksipuolisen tuomion antamista. Tähän nähden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tulee

arvioida sen mukaan, mikä on ollut koko asian lopputulos.

Kymenlaakson käräjäoikeuden 29.12.2020 antamasta yksipuolisesta tuomiosta nro 20/75456 ilmenee, että kantaja on vaatinut P:n maksettavaksi luoton pääomaa 2.000 euroa ja sille korkolain mukaista viivästyskorkoa. Lisäksi kantaja on kanteen kohdissa 2–12 vaatinut yhteensä 2.955,75 euron suuruisia luottosopimukseen perustuvia korkosaatavia ja muita kustannuksia. Yksipuolinen tuomio on annettu, koska P ei ole vastannut määräajassa kanteeseen.

P:llä on yksipuolista tuomiota annettaessa ollut maksamatta luoton koko pääoma 2.000 euroa. P on maksanut luottoa takaisin yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen ulosoton kautta 904,35 euroa. Pääomaa on takaisisaantihakemuksen vireille tullessa ollut maksamatta käräjäoikeuden toteamalla tavalla 1.095,65 euroa.

P on takaisinsaantihakemuksessaan ensisijaisesti vaatinut yksipuolisen tuomion kumoamista ja kanteen hylkäämistä kokonaan ja toissijaisesti kanteen hylkäämistä luottokustannusten osalta kohdissa 2–12. Perusteeksi ensisijaiselle vaatimukselle on ilmoitettu se, että P:llä ei ole ollut tietoa siitä, mitkä ovat hänen suorituksiensa tarkat määrät ja miten ne on kohdistettu. Yhtiö on takaisinsaantihakemuksen johdosta antamassaan vastauksessa ilmoittanut luopuvansa vaatimuksistaan kohdissa 2–12.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen yhtiön kanne on ollut perusteltu, koska P on riidattomasti jättänyt nostamansa luoton pääoman maksamatta ennen yksipuolisen tuomion antamista. Takaisinsaantihakemuksen vireilletulon jälkeen tehdyn kanteen rajoittamisen seurauksena alkuperäisessä kanteessa esitetyt vaatimukset eivät kuitenkaan ole tulleet kokonaan hyväksytyiksi.

Myös P:n takaisinsaantihakemus on ollut aiheellinen, koska hänellä on ollut intressi saada yksipuolinen tuomio kumottua tuomiolla. Takaisinsaantihakemuksen keskeinen peruste on ollut kohtuuttomaksi katsotut luottokustannukset, joiden osalta hakemus on menestynyt yhtiön rajoitettua kannettaan kohdissa 2–12. Yksipuolinen tuomio on kuitenkin johtunut osaksi P:n laiminlyönnistä, ja P on ryhtynyt maksamaan luottoa vasta yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen ulosoton kautta.

Käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevällä tavalla yhtiö on voittanut asian pääoman ja yksipuolisen tuomioon liittyvien oikeudenkäyntikulujen osalta. P on puolestaan voittanut asian luottokustannusten osalta. P on voittanut euromääräisesti yhtiötä enemmän, mutta sillä mitä hän on hävinnyt, ei ole ollut vain vähäinen merkitys asiassa. Oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta harkittaessa merkitystä on annettava myös sille, että yhtiö on voittanut asian käräjäoikeuden suullisessa valmistelussa ja pääkäsittelyssä käsiteltyjen riitaisiksi jääneiden kysymysten osalta.

Hovioikeus toteaa, että P:llä ei ole ollut velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa yhtiön kanssa ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä ottaen huomioon takaisinsaantiasian muutoksenhakuluonne ja toisaalta intressi saada yksipuolinen tuomio kumottua tuomiolla. Siten takaisinsaantihakemuksen tekeminen on ollut perusteltua eikä P ole aiheuttanut tarpeetonta oikeudenkäyntiä.

P:llä on ollut oikeus hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon ja saattaa sitä kautta kuluttajaluottosopimuksen ehtojen kohtuuttomuus, mukaan lukien luottokustannusten lainmukaisuus, tuomioistuimen käsiteltäväksi. P:llä on näin ollen ollut käytettävissään riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot. Sitä, että myös kuluttajan asemassa oleva asianosainen voi osavoittotilanteessa joutua vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, ei voida pitää oikeussuojakeinon käyttämistä ehkäisevänä kuluriskinä.

Asiassa ei ole muutoinkaan tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen olisi vastoin EU-oikeudesta johtuvaa tehokkuusperiaatetta.

Edellä esitetyn perusteella hovioikeus päätyy siihen, että oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus käräjäoikeudessa on tässä tapauksessa ratkaistava oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n pääsäännön mukaisesti siten, että asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Ottaen huomioon muutoksenhaun lopputulos, jossa asia on ratkaistu yhtiön toissijaisen vaatimuksen mukaisesti, hovioikeus katsoo, että asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa myös hovioikeudessa vahinkonaan. Asiassa ei ole myöskään aihetta velvoittaa yhtiötä suorittamaan P:lle korvausta oikeudenkäyntikuluja koskevan lausuman antamisesta aiheutuneista kustannuksista.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomiota muutetaan.

P:n oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään. ACH Invest Oy

vapautetaan velvollisuudesta korvata P:n oikeudenkäyntikuluja käräjäoikeudessa 1.500 euroa.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta.

ACH Invest Oy:n ja P:n oikeudenkäyntikuluvaatimukset hovioikeudessa hylätään.

Asian ovat ratkaisseet:
Hovioikeudenneuvos Eero Antikainen
Hovioikeudenneuvos Tero Vauhkonen
Hovioikeudenneuvos Ulla-Riitta Paso
Esittelijä: Hovioikeuden esittelijä Juha Perho
Ratkaisu on yksimielinen.
Lähde: Itä-Suomen hovioikeus.

[Loppu. 8.11.2026 VK]

Asiahakemisto

Hypoteekit

EUT 14.3.2013, Mohamed Aziz vastaan Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa), C 415/11
Hypoteekki, maksamismääräysmenettely – Vastaajan poissaolo – Direktiivi 93/13/ETY – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely – Pääasiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen toimivalta – Unionin kuluttajansuojaoikeus esteenä Espanjan hypoteekkien täytäntöönpanojärjestelmälle – Jälkikäteinen vahingonkorvaus puutteellinen ja riittämätön oikeussuojakeino – Huomattava epätasapaino.

EUT 21.1.2025 Unicaja Banco SA ja Caixabank SA ym, Yhdistetyt asiat C 482/13, C 484/13, C 485/13 ja C 487/13
Hypoteekki – Direktiivi 93/13/ ETY – Kohtuuton viivästyskorkoehto – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely – Viivästyskoron kohtuullistaminen hypoteekkiasiassa kansallisen lainsäädännön nojalla.

EUT 17.5.2022, MA vastaan Ibercaja Banco SA, väliintulijana PO, C 600/19
Hypoteekki – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely ja lainasopimukseen sisältyvien ehtojen kohtuuttomuus – Oikeusvoima (res judicata) ja prekluusio – Kohtuuttomuuteen vetoamista koskevan mahdollisuuden menettäminen – Kansallisen tuomioistuimen toimivalta valvoa viran puolesta – Direktiivi 93/13/ETY – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

Häädöt ja haltuunotot

KKO:2003:71 25.8.2003, Sirkkavuori v. A, S2001/979 Taltio 1995
Häätö – Sosiaalinen suorituseste – Vuokralaisen päävelvoitteena on maksaa vuokra määräajoin. Laiminlyöntiin johtaneilla syillä ei lain mukaan ole ratkaisevaa vaikutusta. Purkuoikeuden kannalta ratkaisevaa on, voidaanko laiminlyöntiä pitää merkitykseltään vähäisenä.

Helsingin hovioikeus 17.2.2020 S 19/1341 160
Häätö – Huoneiston ottaminen asunto-osakeyhtiön hallintaan – Menettely- ja muotovaatimukset – Perusteet hallintaan ottamiselle. Lisäksi kysymys hallituksen kokouksen peruuntumisesta aiheutuneista kustannuksista.

Vaasan hovioikeus 13.10.2020 S 20/493 435
Häätö – Häätöasian soveltuminen kirjalliseen menettelyyn – Iäkäs vastaaja – Palautus käräjäoikeuteen.

Pohjanmaan käräjäoikeus 11.8.2025, Fami-Ark Ab v. R ja T, W 25/6 25/286741
Häätö häiritsevän elämän perusteella – Pääasiassa sovinto – Oikeudenkäyntikuluvaatimusten ratkaiseminen kun vahvistetaan sovinto – Sovellettavat oikeusohjeet.

Rovaniemen hovioikeus 24.2.2026, Rononpesät v. Puistolinna, S 21/2025/625 1046 9864
Häätö – Osakehuoneistojen hallintaan ottamisen edellytykset – Maksuvelvollisuuden laiminlyönnin vähäistä suurempi merkitys – Kolmen kuukauden vastikerästit – Toistuvat maksuviiveet – Hallintaanottokulut – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen.

Konkurssi

EUT, 3.7.2025 (18.9.2025), "Wiszkier", Asia C-582/23
Konkurssipesän jakoluettelon vahvistaminen – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Luonnollisen henkilön konkurssi – Jos valvovan tuomarin vahvistamaan jakoluetteloon merkityn saatavan perustana olevan sopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta ei ole tutkittu, konkurssituomioistuimen on voitava arvioida kyseisten sopimusehtojen mahdollinen kohtuuttomuus – Tehokkuusperiaate.

Helsingin hovioikeus 31.8.2026, Martox Grupp Oy v. Arvohousing Oy:n konkurssipesä, S 16/2025/735 1060 9421
Urakkariita – Konkurssi – Konkurssipesä ei jatkanut oikeudenkäyntiä – Yksipuolinen tuomio – Oikeudenkäyntikulut – Käräjäoikeus oli osittain hylännyt oikeudenkäyntikuluvaatimukset kohtuuperustein, vaikka käsiteltävä asia ei ollut oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu summaarinen riita-asia. Käräjäoikeuden kuluratkaisu kumottiin.

Kuluttajaluottojen (sopimusehtojen) kohtuullisuus

Helsingin hovioikeus, Lindorff v. A, 6.9.2012 S 11/3026 2357
Perintäkulut – Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavalla ei ehdotonta velvollisuutta yhdistää usean saatavan samanaikaista perintää, vaikka kyse saman velkojan samaa velallista koskevista saatavista – Tarpeettomat ja kohtuuttomat perintäkulut – Hyvä perintätapa.

KKO:2015:60 15.9.2015 S2014/652 1657
Korkeimman oikeuden yleinen ennakkoratkaisu eurooppalaisen kuluttajansuojalainsäädännön soveltamisesta kuluttajaluottoasoissa – Korko – Kuluttajansuoja – Selvästi perusteeton vaatimus – Miten Euroopan unionin kuluttajaoikeutta tulee Suomessa soveltaa.

Vaasan hovioikeus 15.6.2020 S 18/1121 253
Luottokoron ja viivästyskoron kohtuullisuus – 3000 euron luotto, todellinen vuosikorko 108,58 ja 135,62 prosentin välillä – Luottosopimusta ei laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokorko kohtuuton –

Luottokustannusten mitätöinti – Ei viivästyskorkoa 180 vuorokauden ajalta – Direktiivi 93/13/ETY.

Vaasan hovioikeus 20.7.2022 S 21/539 297
Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 3000 euroa, todellinen vuosikorko 135,62 prosenttia – Ehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokustannusten kohtuuttomuusarviointi KSL:n nojalla – Luottokustannusten mitätöinti – Laina todettu maksetuksi – Vapautus perintäkuluista.

Itä-Suomen hovioikeus 25.10.2022, "Blue Finance I", S 22/336 Nro 514
Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 2000 euroa, todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia – Korkoa ei ilmoitettu selkeästi ja ymmärrettävästi – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Ehto jätettiin huomioon ottamatta – Vastaajan kulut korvattavaksi 11 + 6 tunnilta 250 euron tuntiveloituksella.

Vaasan hovioikeus 30.11.2022, "Blue Finance II", S 21/1108 Nro 439
Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 2000 euroa, todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia – Luottosopimus laadittu riittävän selkeästi ja ymmärrettävästi – Kohtuullisuusarviointi KSL:n nojalla – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Kohtuuton ehto huomioon ottamatta – Perintäkuluista vapautuminen velan tultua maksetuksi – Vastaajan kulut määrättiin korvattaviksi vaaditun mukaisesti.

KKO:2023:56 01.08.2023 S 2022/98 1128
Luoton ennenaikainen takaisinmaksu – Kohtuuttomat sopimusehdot – Luotonantaja oli pidättänyt ennenaikaisen takaisinmaksun yhteydessä järjestelypalkkiona kaikki lainan kulut. Hovioikeuden olisi tullut myöntää jatkokäsittelylupa – Tarkistusperuste – Ennakkoratkaisuperuste – Kuluttajansuoja.

KKO:2024:58 08.10.2024 S2023/84 1450
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Maksulliset lisäpalvelut luoton nostamisessa ja yhteydenpidossa katsottiin luottokustannuksiksi – Luottokustannusten määritelmä – Sopimusehtojen sääntely.

KKO:2025:25 20.2.2025 S 2022/404 214
Lentomatkustajan oikeudet – Lennon peruuttaminen ja olosuhteiden poikkeuksellisuus – Asetus (EY) N:o 261/2004 – Kuluttajan hävitessä hänen ja elinkeinonharjoittajan välisen OK 21 luvun 8 a §:ssa tarkoitetulla tavalla oikeudellisesti epäselvän asian elinkeinonharjoittaja on yleensä perusteltua määrätä vastaamaan itse oikeudenkäyntikuluistaan kokonaan.

KKO:2025:49 16.04.2025 S 2023/336 493
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – 5 000 euron kertaluoton korko oli 24,9 prosenttia ja toimituspalkkio 975 euroa – Toimituspalkkio katsottiin kohtuuttomaksi, muilta osin sopimus pysyi voimassa – Kysymys myös viivästyskoron perusteesta – Euroopan unionin oikeus.

Helsingin hovioikeus 12.5.2025, "Blue Finance III", S 24/474 Nro 426
Kuluttajaluotto 2000–5000 euroa, todellinen vuosikorko 96,0 tai 255,40 prosenttia – Luottosopimusta ei oltu laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokorko ja viivästyskorko kohtuuton – Ehto kokonaan huomioon ottamatta – Oikeudenkäyntikuluja ei korvattu.

Itä-Suomen hovioikeus 19.12.2025, K v. B2 Impact Oy, S 17/2025/554 1038 3649
Kulutusluoton sopimusehtojen kohtuullisuus ja oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt osapuolet vastaamaan kuluistaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomion lopputulosta – Kysymys myös uusien seikkojen esittämisestä hovioikeudessa.

Rovaniemen hovioikeus 15.1.2026 S 21/2025/699 1042 5749
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli katsonut yhtiön veloittaman tuntipalkkion 250 euroa kohtuulliseksi. Hovioikeus alensi palkkiota ja arvioi kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 80 euroa. Lisäksi oikeudenkäyntimaksu pantiin osapuolten kesken puoliksi.

Helsingin hovioikeus 3.2.2026 S 16/2025/871 1045 8541
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Kysymys todellisen vuosikoron määrästä 95,09 prosenttia sekä sen laskentatavasta – Sopimusehdot selkeät ja ymmärrettävät – Luottokustannukset kuluttajansuojalain nojalla kohtuuttomat – Luottokustannukset mitättömät, kantajalla silti oikeus korkolain 4 § 1 mom:n mukaiseen viivästyskorkoon – Perintäkuluja ei muutettu – Osavoittotilanteessa osapuolet määrättiin vastaamaan kuluistaan.

Itä-Suomen hovioikeus 4.2.2026 S 17/2025/296 1039 6664
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Todellinen vuosikorko 108,51 ja nimelliskorko 49,88 prosenttia – Koska OM asetuksen laskelmaa voi pitää esimerkinomaisena, sen noudattamatta jättäminen ei sellaisenaan tee sopimusehdoista harhaanjohtavia tai epäselviä – Todellinen vuosikorko kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Luottokorkoehto jätettiin ottamatta huomioon – Asianosaiset saivat takaisinsaantiasiassa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan sekä käräjäoikeudessa että hovioikeudessa.

Itä-Suomen hovioikeus 4.2.2026 S 17/2025/148 1032 0581
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Todellinen vuosikorko 108,51 ja nimelliskorko 49,88 prosenttia – Koska OM asetuksen laskelmaa voi pitää esimerkinomaisena, sen noudattamatta jättäminen ei sellaisenaan tee sopimusehdoista harhaanjohtavia tai epäselviä – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Luottokorkoehto jätettiin ottamatta huomioon – Pääoman tultua maksetuksi jo ennen yksipuolista tuomiota vastaaja vapautettiin myös perintä- ja oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta – Kantaja määrättiin korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan.

Itä-Suomen hovioikeus 4.3.2026 S 17/2025/990 1044 4494
Vahvistuskanne – Perusteettoman edun palautus – Saatavan vanhentuminen – Vanhentumisajan alkamisajankohta ja tehokkuusperiaate – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Todellinen vuosikorko on ollut 163,9 prosenttia oli kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Luottokustannukset jätettiin huomioon ottamatta – Yhtiö velvoitettiin korvaamaan kantajalle oikeudenkäyntikuluja 285 euron tuntiveloituksella käräjäoikeusvaiheesta kohtuullistetusti 10 tunnilta ja hovioikeudesta vaaditusti 6 tunnilta.

KKO 25.3.2026, L v. OPR-Finance Oy, S 2023/520 Nro 275
Vahvistuskanne – 2 500 euron ja 9 900 euron vakuudettomat kertaluotot – Kysymys toimituspalkkioehtojen kohtuuttomuudesta – 280 euron ja 360 euron toimituspalkkiot kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuttomia – Oikeudenkäyntikulujen osalta ei syytä poiketa OK 21 luvun 3 §:n 1 momentin pääsäännöstä, jonka nojalla kantaja myös vapautettiin alempien oikeusasteiden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta.

Rovaniemen hovioikeus 10.7.2026, Apiles Technologies Oy v. V, S 21/2024/357 1051 7726
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – 2000 euron jatkuva luotto – Nimelliskorko 49,88 prosenttia ja todellinen vuosikorko 108,51 prosenttia – Perintäkulut – Sopimusehdot selkeät ja ymmärrettävät – Todellinen vuosikorko kuluineen kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Kohtuuton vakioehto huomioon ottamatta – Perintäkuluille ollut silti peruste.

Rovaniemen hovioikeus 19.8.2026 S 21/2025/508 1056 8284
Perusteettoman edun palautus – Vanhentuminen – Vanhentumisajan alkamisajankohta – Euroopan unionin oikeus – Tehokkuusperiaate edellyttää sitä, että kuluttajalla on oltava mahdollisuus saada tieto oikeuksistaan ennen kuin vaatimusten esittämistä koskeva määräaika alkaa kulua tai päättyy. Koska sopimusehtojen kohtuuttomuutta ei oltu täysimääräisesti tutkittu, asia palautettiin käräjäoikeuteen.

Rovaniemen hovioikeus 21.8.2026, K v. GF Money Oy, S 21/2025/50 1059 6942
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Käräjäoikeus ei ollut omasta aloitteestaan tutkinut oliko kyse direktiivin 93/13/ETY soveltamisalaan kuuluvasta vakiosopimusehdosta. Asia palautettiin käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.

Kulutustavarat ja -palvelut

EUT 4.6.2015, Froukje Faber vastaan Autobedrijf Hazet Ochten BV, C497/13
Direktiivi 1999/44/EY – Kulutustavaroiden kauppa ja niihin liittyvä takuu – Tavaran virhe – Velvollisuus ilmoittaa myyjälle – Kuuden kuukauden kuluessa ilmennyt virhe – Tutkiminen viran puolesta – Väittämistaakka – Todistustaakka.

Turun hovioikeus 17.1.2024 S 23/651 Nro 36
Pysäköintimaksu – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Kanteen peruutus – Kysymys tarpeettoman oikeudenkäynnin aiheuttamisesta.

EUT 13.6.2024, A vastaan Finnair Oyj, Asia C-385/23
Lentomatkustajan oikeudet – Asetus (EY) N:o 261/2004 – Matkustajille lennon pitkäaikaisen viivästymisen tai peruuttamisen johdosta maksettava korvaus – Yllättävä tekniset vika ja suunnitteluvirhe oli poikkeuksellinen olosuhde, joka ei ollut luonteensa tai alkuperänsä vuoksi lentoyhtiön tosiasiallisesti hallittavissa.

KKO:2025:25 20.2.2025 S 2022/404 214
Lentomatkustajan oikeudet – Lennon peruuttaminen ja olosuhteiden poikkeuksellisuus – Asetus (EY) N:o 261/2004 – Kuluttajan hävitessä hänen ja elinkeinonharjoittajan välisen OK 21 luvun 8 a §:ssa tarkoitetulla tavalla oikeudellisesti epäselvän asian elinkeinonharjoittaja on yleensä perusteltua määrätä vastaamaan itse oikeudenkäyntikuluistaan kokonaan.

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Itä-Suomen hovioikeus 14.10.2021 S 21/382 Nro 547
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus velvoitti kantajan korvaamaan neljä viidesosaa vastapuolen kuluista, mutta katsoi kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 220 euroa.

Turun hovioikeus 16.5.2024, Aurum Contractor v. V, S 24/3 Nro 327
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Lisäksi kun selvitystyö oli asiassa koitunut pääasiassa kantajan tehtäväksi, vastaaja oli määrätty korvaamaan kantajan kuluja 500 eurolla. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Itä-Suomen hovioikeus 1.10.2025 S 17/2024/415 1035 3860
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut tuomiota.

KKO:2025:96 06.11.2025 S 1/2025/112 1034 8991
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Asiakirjan esittämisvelvollisuus – Kantajayhtiö oli vaatinut, että vastaaja tuo oikeuteen oikeudenkäyntiasiamiehensä kanssa laatimansa toimeksiantosopimuksen ja muita asiakirjoja – Asiassa ei edellytyksiä määrätä asiakirjoja tuotaviksi tuomioistuimeen.

Itä-Suomen hovioikeus 11.11.2025 S 17/2025/535 1040 0340
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Takaisinsaantihakemuksen peruutus – Yhtiön oman lakimiehen

käyttö – Vastaajan peruutettua takaisinsaantihakemuksensa kantajan lausuman jälkeen käräjäoikeus oli katsonut vastaajan hävinneen asian ja määrännyt hänet korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden ratkaisua korvausvastuusta, mutta alensi kantajayhtiön asianosaiskulujen tuntipalkkion 80 euroon.

Helsingin hovioikeus 13.11.2025, H v. WestStar Oy, S 16/2025/2156 1040 1442

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Helsingin hovioikeus 19.11.2025 S 16/2025/836 1039 1201

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Takaisinsaantiasiassa kantaja oli peruuttanut muut kuin pääomaa koskevat vaatimuksensa. Käräjäoikeus oli velvoittanut kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut tämän vaatimuksen mukaisesti. Hovioikeus katsoi, että vaikka pääomaa oli ollut jäljellä enää pienehkö määrä, ei asiassa ollut perusteita katsoa vastaajan voittaneen asiaa pääoman osalta. Kantaja vapautettiin korvausvelvollisuudesta ja osapuolet määrättiin pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Vaasan hovioikeus 21.11.2025, K v. GF Money Oy, S 19/2025/188 1035 4778

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasiassa vahvistettu sovinto – Hovioikeus velvoitti alkuperäisen kantajan korvaamaan neljä viidesosaa vastapuolen oikeudenkäyntikuluista.

Rovaniemen hovioikeus 8.12.2025 S 21/2024/392 1041 5111

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Takaisinsaantiasiassa kantaja oli peruuttanut vaatimuksensa pääomaa ja perintäkuluja luunottamatta. Käräjäoikeus oli pääoman ja perintäkulujen tultua tuolloin jo maksetuiksi kumonnut yksipuolisen tuomion, mutta määrännyt osapuolet vastaamaan kuluistaan. Hovioikeus määräsi kantajan korvaamaan vastaajan käräjäoikeuskuluja 3000 euron edestä sekä hovioikeudessa neljän tunnin osalta.

Itä-Suomen hovioikeus 19.12.2025, K v. B2 Impact Oy, S 17/2025/554 1038 3649

Kulutusluoton sopimusehtojen kohtuullisuus ja oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt osapuolet vastaamaan kuluistaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomion lopputulosta – Kysymys myös uusien seikkojen esittämisestä hovioikeudessa.

Turun hovioikeus 8.1.2026 S 18/2025/387 1038 1102

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut tuomiota.

Turun hovioikeus 14.1.2026 S 18/2025/515 1038 2677

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt kantajan korvaamaan vastaajalle oikeudenkäyntimaksuun perustuen 530 euroa mutta muutoin osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulut vahinkonaan. Vastaajan tekemä valitus hylättiin.

Rovaniemen hovioikeus 15.1.2026 S 21/2025/699 1042 5749

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli katsonut yhtiön veloittaman tuntipalkkion 250 euroa kohtuulliseksi. Hovioikeus alensi palkkiota ja arvioi kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 80 euroa. Lisäksi oikeudenkäyntimaksu pantiin osapuolten kesken puoliksi.

Rovaniemen hovioikeus 28.1.2026 S 21/2025/153 1032 2359

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli velvoittanut vastaajan korvaaman kantajan oikeudenkäyntikuluja 2000 eurolla. Hovioikeus alensi korvauksen 6 tuntiin 80 euron tuntiveloituksella.

Helsingin hovioikeus 29.1.2026 S 24/1835 Nro 56

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Saatava siirretty alkuperäiseltä kantajalta asiamiehenä toimineelle perintäyhtiölle – Kysymys siitä, oliko vastaaja velvollinen suorittamaan kantajalle kanteen vireillepanoon liittyvät oikeudenkäyntikulut – Kysymys myös uuden todistelun esittämisestä hovioikeudessa – Prekluusio.

Itä-Suomen hovioikeus 6.2.2026 S 17/2025/792 1039 4641

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Kantajan katsottiin hävinneen sovinnossa ja määrättiin korvaamaan vastaajan kulut. Vastaajan asiamiehen kohtuulliseksi palkkioksi katsottiin käräjäoikeusprosessin osalta 6 tuntia 230 euron tuntiveloituksella ja hovioikeudesta 4 tuntia samalla tuntiveloituksella.

Turun hovioikeus 7.2.2026 S 18/2025/652 1044 4303

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota – Euroopan unionin perusoikeuskirja – Tehokkuusperiaate. (Ään.)

Turun hovioikeus 17.2.2026 S 18/2025/664 1041 3037

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota – Euroopan unionin perusoikeuskirja – Tehokkuusperiaate. (Ään.)

Rovaniemen hovioikeus 25.2.2026 S 21/2025/304 1043 3764

Perintäkulut – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Vastaaja vapautettiin perintäkulujen korvausvelvol-

lisuudesta – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei siltä osin muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Itä-Suomen hovioikeus 4.3.2026 S 17/2025/990 1044 4494
Vahvistuskanne – Perusteettoman edun palautus – Saatavan vanhentuminen – Vanhentumisajan alkamisajankohta ja tehokkuusperiaate – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Todellinen vuosikorko on ollut 163,9 prosenttia oli kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Luottokustannukset jätettiin huomioon ottamatta – Yhtiö velvoitettiin korvaamaan kantajalle oikeudenkäyntikuluja 285 euron tuntiveloituksella käräjäoikeusvaiheesta kohtuullistetusti 10 tunnilta ja hovioikeudesta vaaditusti 6 tunnilta.

KKO 25.3.2026, L v. OPR-Finance Oy, S 2023/520 Nro 275
Vahvistuskanne – 2 500 euron ja 9 900 euron vakuudettomat kertaluotot – Kysymys toimituspalkkioehtojen kohtuuttomuudesta – 280 euron ja 360 euron toimituspalkkiot kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuttomia – Oikeudenkäyntikulujen osalta ei syytä poiketa OK 21 luvun 3 §:n 1 momentin pääsäännöstä, jonka nojalla kantaja myös vapautettiin alempien oikeusasteiden oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta.

Itä-Suomen hovioikeus 26.3.2026 S 17/2025/192 1046 8907
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Vastaajan takaisinsaantihakemus oli laitettu vireille käräjäoikeudessa sen jälkeen, kun yhtiö oli jo suostunut hyvittämään luottokustannukset vastaajan vaatimalla tavalla – Kysymys tarpeettoman oikeudenkäynnin aiheuttamisesta – Asiamiehen rinnakkainen kuluvastuu.

Turun hovioikeus 31.3.2026 S 18/2025/227 1040 0861
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Turun hovioikeus 1.4.2026 S 24/1455 Nro 85
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Hovioikeus korotti käräjäoikeuden vastaajan hyväksi tuomitsemien kulukorvausten tuntiveloitusta 250 euroon.

Turun hovioikeus 17.4.2026, Riverty Finland Oy v. L, S 18/2026/479 1053 4889
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Turun hovioikeus 20.4.2026, Blue Finance v. A, S 18/2026/397 1053 7447
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen ja oikeudenkäyntimaksu – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa oikeudenkäyntikulujen osalta ei myönnetty, ja vaatimus oikeudenkäyntimaksun poistamisesta jätettiin tutkimatta.

Helsingin hovioikeus 23.4.2026 S 16/2025/1502 1051 7758
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Rovaniemen hovioikeus 30.4.2026 S 21/2025/836 1051 6108
Takaisinsaantihakemus jätetty tutkimatta – Kysymys oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta – Hovioikeus arvioi yhtiön oman lakimiehen käytöstä kohtuulliseksi tuntipalkkion määräksi käräjäoikeuskäsittelyn osalta 80 euroa 6 tunnilta.

Itä-Suomen hovioikeus 30.4.2026, M v. Riverty Finland Oy, S 17/2026/111 1051 6362
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Vaasan hovioikeus 18.5.2026, WestStar Oy v. K, S 19/2026/28 1054 0601
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt kantajayhtiön korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus velvoitti yhtiön korvaamaan vastaajalle neljä viidesosaa tälle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Turun hovioikeus 28.5.2026 S 18/2025/185 1055 3770
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Asianosainen edusti itseään mutta häntä oli neuvonut asianajaja korvausta vastaan. Kysymys myös vastapuolen avustajan yhteisvastuullisesta korvausvastuusta. Hovioikeus määräsi osapuolet korvaamaan kustannuksia ristiin, ja osan valtion vahingoksi.

Vaasan hovioikeus 4.6.2026, A ja K v. Bill Finland Oy, S 19/2025/461 1054 0571
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Vastaajalla ei ollut velvollisuutta pyrkiä sopimaan asiaa ennen takaisinsaantihakemuksen jättämistä – Hovioikeus velvoitti kantajayhtiön korvaamaan vastaajalle neljä viidesosaa tälle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Helsingin hovioikeus 11.8.2026, S v. Lowell, S 16/2026/396 1063 1427
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Rovaniemen hovioikeus 19.8.2026 S 21/2025/508 1056 8284
Perusteettoman edun palautus – Vanhentuminen – Vanhentumisajan alkamisajankohta – Euroopan unionin oikeus – Tehokkuusperiaate edellyttää sitä, että kuluttajalla on oltava mahdollisuus saada tieto oikeuksistaan ennen kuin vaatimusten esittämistä koskeva määräaika alkaa kulua tai päättyy. Koska sopimusehtojen kohtuuttomuutta ei oltu täysimääräisesti tutkittu, asia palautettiin käräjäoikeuteen.

Rovaniemen hovioikeus 21.8.2026, K v. GF Money Oy, S 21/2025/50 1059 6942
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Käräjäoikeus ei ollut omasta aloitteestaan tutkinut oliko kyse direktiivin 93/13/ETY soveltamisalaan kuuluvasta vakiosopimusehdosta. Asia palautettiin käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.

Itä-Suomen hovioikeus 27.8.2026, P v. WestStar Oy, S 17/2025/1068 1061 0243
Vastakanteen nostaminen – Prosessiväitteen esittämisajankohta – Vastakanteen nostamisessa on noudatettava ehdottomia prosessisäännöksiä – Vastakanteen nostaminen tapahtuu edeltä ilmenevin tavoin samalla tavalla kuin riita-asian saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi eli käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella haastehakemuksella.

Helsingin hovioikeus 31.8.2026, Martox Grupp Oy v. Arvohousing Oy:n konkurssipesä, S 16/2025/735 1060 9421
Urakkariita – Konkurssi – Konkurssipesä ei jatkanut oikeudenkäyntiä – Yksipuolinen tuomio – Oikeudenkäyntikulut – Käräjäoikeus oli osittain hylännyt oikeudenkäyntikuluvaatimukset kohtuuperustein, vaikka käsiteltävä asia ei ollut oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu summaarinen riita-asia. Käräjäoikeuden kuluratkaisu kumottiin.

Helsingin hovioikeus 31.8.2026, T ja B2 Impact Oy, S 16/2026/1327 1064 6252
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Osavoittotilanteesta huolimatta hovioikeus velvoitti kantajan korvaamaan neljä viidesosaa vastapuolen kuluista 8 tunnilta.

Rovaniemen hovioikeus 31.8.2026 S 21/2025/487 1048 0450
Takaisinsaanti – Vastakanne – Kysymys ulosottoon tehtyjen maksujen palauttamisesta – Käräjäoikeus oli velvoittanut yhtiön maksamaan vastaajalle oikeudenkäyntikulujen korvausta puolet viidestä laskutustunnista ja vastakanteen hävinneen vastaajan puolestaan kantajan kuluja 800 eurolla. Hovioikeus ei muuttanut tuomiota.

Rovaniemen hovioikeus 31.8.2026 S 21/2025/684 1048 6928
Kuluttajaluotto – Luoton myöntämisen lainmukainen menettely – Luottosopimukseen kuuluvien asiakirjojen toimittaminen – Näyttötaakka – Hovioikeus katsoi näytetyksi, että kuluttajaluottosopimus oli tehty kuluttajansuojalain mukaisesti.

Helsingin hovioikeus 2.9.2026, WestStar v. P, S 16/2026/1916 1065 4612
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasiassa sovinto – Käräjäoikeus oli määrännyt kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut kuudelta tunnilta 250 euron tuntiveloituksella. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Itä-Suomen hovioikeus 2.9.2026 S 17/2026/509 1056 2926
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Itä-Suomen hovioikeus 2.9.2026, R v. Blue Finance Suomi Oy, S 17/2026/285 1061 6884
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Itä-Suomen hovioikeus 4.9.2026, Svea Perintä Oy v. H, S 26/11 Nro 136 470
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Asia ratkaistu vastaajan hyväksi yksipuolisella tuomiolla ja kantajalla takaisinsaanti vireillä – Kuluja koskeva tuomio kumottiin ja kulukysymys palautettiin käräjäoikeuteen takaisinsaantiasian yhteydessä ratkaistavaksi.

Itä-Suomen hovioikeus 16.9.2026, V v. GF Money Oy, S 17/2026/101 1048 1099
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Pääasia ratkaistu sovinnolla –Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota.

Helsingin hovioikeus 12.10.2026 S 16/2026/437 1062 5605
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt osapuolet pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hovioikeus katsoi vastaajan pääosin voittaneen juttunsa ja velvoitti kantajan korvaamaan neljä viidesosaa tälle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista. Tarpeellisena ja kohtuullisena ajankäyttönä pidettiin 5 tuntia 250 euron tuntiveloituksella.

Itä-Suomen hovioikeus 20.10.2026 S /2026/944 1069 0105
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli määrännyt kantajan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut. Hovioikeus katsoi, että asiassa oli ollut syy poiketa osavoittotilanteen pääsäännöstä vastaajan hyväksi, mutta alensi korvauksen määrää.

Itä-Suomen hovioikeus 21.10.2026 S 17/2026/282 1056 2357 500
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Oman juristin käyttäminen. Hovioikeus määräsi vastaajan korvaamaan kantajalle käräjäoikeudessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluja 6,5 tuntia 80 euron tuntiveloituksella. Kantaja puolestaan velvoitettiin korvaamaan vastaajan yhteensä 6,25 tunnin hovioikeusvaiheen oikeudenkäyntikuluista yksi kolmannes 250 euron tuntiveloituksella.

Itä-Suomen hovioikeus 28.10.2026, ACH Invest Oy v. P, S 17/2026/334 1067 4953

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Käräjäoikeus oli osavoittotilanteessa määrännyt kantajan korvaaman vastaajana olevan kuluttajan oikeudenkäyntikuluja. Hovioikeus vapautti kantajan korvausvastuusta ja katsoi, että osavoittotilanteita koskevan pääsäännön soveltaminen ei ollut vastoin EU-oikeudellista tehokkuusperiaatetta. Sitä, että myös kuluttajan asemassa oleva asianosainen voi osavoittotilanteessa joutua vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan, ei voitu pitää oikeussuojakeinon käyttämistä ehkäisevänä kuluriskinä.

Oikeusvoima, lainvoima (*res judicata*)

EYTI 6.8.2009, Asturcom Telecomunicaciones SL vastaan Rodríguez Nogueira, C 40/08

Täytäntöönpanoriita – Direktiivi 93/13/ETY –Välityslauseke – Kun käytössä tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat, tutkittava täytäntöönpanevassa tuomioistuimessa viran puolesta onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä välityslauseke kohtuuton siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin – Passiivinen vastaaja – Lainvoimainen välitystuomio – Res judicata – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

EUT 16.11.2010, Pohotovosť s.r.o. vastaan Iveta Korčkovská, C 76/10

Välitystuomion täytäntöönpanoriita – Direktiivi 93/13/ETY – Kansallisen tuomioistuimen on tarvittaessa arvioitava viran puolesta, onko lopullisessa välitystuomiossa vahvistettu kuluttajan luottosopimuksen seuraamus kohtuuton, mikäli tarvittavat tiedot ovat saatavilla ja kansallinen laki sallii arvioinnin – Res judicata – Todellinen vuosikorko.

EUT 18.2.2016, Finanmadrid EFC SA vastaan VA, QE, DG ja NZ, C 49/14

Maksamismääräysmenettely – Käräjäsihteerin ratkaiseman määräyksen pakkotäytäntöönpano – Direktiivi 93/13/ETY – Täytäntöönpanoasiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen toimivalta ottaa viran puolesta huomioon sopimusehdon pätemättömyys – Sihteerin ratkaisun lainvoimaisuus (res judicata) – Tehokkuusperiaate – Euroopan unionin perusoikeuskirja.

EUT 17.5.2022, MA vastaan Ibercaja Banco SA, väiintulijana PO, C 600/19

Hypoteekki – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely ja lainasopimukseen sisältyvien ehtojen kohtuuttomuus – Oikeusvoima (res judicata) ja prekluusio – Kohtuuttomuuteen vetoamista koskevan mahdollisuuden menettäminen – Kansallisen tuomioistuimen toimivalta valvoa viran puolesta – Direktiivi 93/13/ETY – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

Takaisinsaantimenettely

KKO:2018:62 15.10.2018 S 2017/813 1950

Käräjäoikeus oli hylännyt takaisinsaantihakemuksen. Kysymys siitä, oliko hakemuksessa ilmoitettu sellainen syy tuomion muuttamiselle, jolla olisi voinut olla merkitystä asiaa ratkaistaessa – KKO katsoi, että hovioikeuden olisi tullut myöntää asiassa jatkokäsittelylupa – Takaisinsaantihakemuksen edellytykset – Täydennyskehotuksen uhat.

KKO:2021:2 15.1.2021 H 2019/60 Taltio 31

Takaisinsaanti – Yksipuolisen tuomion todisteellinen tiedoksianto – Vaikka A oli tiennyt häneltä ulosmitattavan varoja yksipuolisen tuomion perusteena olevalle saatavalle, hänen ei tästä huolimatta oltu näytetty saaneen ulosmittauksen perusteena olevaa yksipuolista tuomiota todisteellisesti tiedokseen, eikä takaisinsaannin määräajan oltu näytetty alkaneen – Ylimääräinen muutoksenhaku – Tuomion purkaminen riita-asiassa.

KKO:2024:45 03.07.2024 S 2023/366 1099

Yksipuolisen tuomion todisteellinen tiedoksianto – Sähköinen tiedoksiantomenetelmä – Salattu sähköposti, erikseen toimitettu salasana, otsikossa yksilöity tiedoksi annettava yksipuolinen tuomio, liitteenä pdf-tiedosto, saatu lukukuittaus – Ei merkitystä sillä, oliko vastaaja todellisuudessa ottanut selkoa yksipuolisesta tuomiosta.

Helsingin hovioikeus 27.6.2025 S 16/2025/237 1031 7014

Yksipuolisen tuomion tiedoksianto – Riittävänä tiedoksiantona ei ole pidettävä vain tuomion lähettämistä sitä pyytäneelle asianosaiselle, vaan viestin tosiasiallisesta vastaanottamisesta tulee varmistua vastaanotto- tai lukukuittauksella.

Helsingin hovioikeus 26.9.2025, L v. WestStar Oy, S 16/2025/1315 1036 1511

Takaisinsaantihakemus oli jätetty tutkimatta – Kun kantaja oli palauttanut luottokustannukset, käräjäoikeus oli kehottanut hakijaa ilmoittamaan, mikä alkuperäiseen yksipuoliseen tuomioon liittyvä oikeussuojaintressi hänellä oli. Hovioikeus palautti asian käräjäoikeuteen – Oikeussuojaintressi takaisinsaannissa – Muutoksenhakuintressi.

Rovaniemen hovioikeus 30.4.2026 S 21/2025/836 1051 6108

Takaisinsaantihakemus jätetty tutkimatta – Kysymys oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta – Hovioikeus arvioi yhtiön oman lakimiehen käytöstä kohtuulliseksi tuntipalkkion määräksi käräjäoikeuskäsittelyn osalta 80 euroa 6 tunnilta.

Helsingin hovioikeus 31.8.2026, Martox Grupp Oy v. Arvohousing Oy:n konkurssipesä, S 16/2025/735 1060 9421

Urakkariita – Konkurssi – Konkurssipesä ei jatkanut oikeudenkäyntiä – Yksipuolinen tuomio – Oikeudenkäyntikulut – Käräjäoikeus oli osittain hylännyt oikeudenkäyntikuluvaatimukset kohtuuperustein, vaikka käsiteltävä asia ei ollut oikeudenkäymiskaaren

5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu summaarinen riita-asia. Käräjäoikeuden kuluratkaisu kumottiin.

Helsingin hovioikeus 18.9.2026, S v. B2 Impact Oy, S 16/2026/1941 1064 4469
Takaisinsaanti – Tutkimatta jättäminen – Valitus hylättiin, koska haaste oli käräjäoikeudessa annettu vastaajalle tiedoksi asianmukaisesti. Kannattaa säilyttää tiedoksiantotodistukset.

Helsingin hovioikeus 29.9.2026, F v. Riverty Finland Oy, S 16/2026/1453 1063 5241
Luottosopimukset olivat vuodelta 2015, eikä asiakirjoja ollut enää saatavilla. Käräjäoikeus katsoi, että luotonantajalla oli oikeus saada maksamattomalle pääomalle ainoastaan korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien. Asiassa ei ilmennyt perustetta hylätä perintäkuluja. Osavoittotilanteesta huolimatta käräjäoikeus velvoitti kantajan korvaamaan 6 tuntia 250 euron tuntiveloituksella. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Tarpeettoman oikeudenkäynnin aiheuttaminen

Turun hovioikeus 17.1.2024 S 23/651 Nro 36
Pysäköintimaksu – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Kanteen peruutus – Kysymys tarpeettoman oikeudenkäynnin aiheuttamisesta.

Itä-Suomen hovioikeus 26.3.2026 S 17/2025/192 1046 8907
Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Vastaajan takaisinsaantihakemus oli laitettu vireille käräjäoikeudessa sen jälkeen, kun yhtiö oli jo suostunut hyvittämään luottokustannukset vastaajan vaatimalla tavalla – Kysymys tarpeettoman oikeudenkäynnin aiheuttamisesta – Asiamiehen rinnakkainen kuluvastuu.

Tehokkuusperiaate

Ks. *Velvollisuus tutkia viran puolesta.*

Todellinen vuosikorko

EUT 16.11.2010, Pohotovosť s.r.o. vastaan Iveta Korčkovská, C 76/10
Välitystuomion täytäntöönpanoriita – Direktiivi 93/13/ETY – Kansallisen tuomioistuimen on tarvittaessa arvioitava viran puolesta, onko lopullisessa välitystuomiossa vahvistettu kuluttajan luottosopimuksen seuraamus kohtuuton, mikäli tarvittavat tiedot ovat saatavilla ja kansallinen laki sallii arvioinnin – Res judicata – Todellinen vuosikorko.

EUT 15.3.2012, Jana Pereničová ja Vladislav Perenič vastaan SOS financ spol. s r. o, C 453/10
Vahvistuskanne – Todellisen vuosikoron virheellinen ilmoittaminen – Menettelyä, jossa luottosopimuksessa mainitaan todellinen vuosikorko, joka on alempi kuin todellisuudessa peritty, on pidettävä "harhaanjohtavana", jos se saa tai todennäköisesti saa keskivertokuluttajan tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt. Kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava, onko tilanne tällainen pääasiassa. – Sopimattomien kaupallisten menettelyjen ja kohtuuttomien ehtojen vaikutus.

Vaasan hovioikeus 15.6.2020 S 18/1121 253
Luottokoron ja viivästyskoron kohtuullisuus – 3000 euron luotto, todellinen vuosikorko 108,58 ja 135,62 prosentin välillä – Luottosopimusta ei laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokorko kohtuuton – Luottokustannusten mitätöinti – Ei viivästyskorkoa 180 vuorokauden ajalta – Direktiivi 93/13/ETY.

Vaasan hovioikeus 20.7.2022 S 21/539 297
Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 3000 euroa, todellinen vuosikorko 135,62 prosenttia – Ehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokustannusten kohtuuttomuusarviointi KSL:n nojalla – Luottokustannusten mitätöinti – Laina todettu maksetuksi – Vapautus perintäkuluista.

Itä-Suomen hovioikeus 25.10.2022, "Blue Finance I", S 22/336 Nro 514
Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 2000 euroa, todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia – Korkoa ei ilmoitettu selkeästi ja ymmärrettävästi – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Ehto jätettiin huomioon ottamatta – Vastaajan kulut korvattavaksi 11 + 6 tunnilta 250 euron tuntiveloituksella.

Vaasan hovioikeus 30.11.2022, "Blue Finance II", S 21/1108 Nro 439
Kuluttajaluoton kohtuuttomuus – Pääoma 2000 euroa, todellinen vuosikorko 255,40 prosenttia – Luottosopimus laadittu riittävän selkeästi ja ymmärrettävästi – Kohtuullisuusarviointi KSL:n nojalla – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Kohtuuton ehto huomioon ottamatta – Perintäkuluista vapautuminen velan tultua maksetuksi – Vastaajan kulut määrättiin korvattaviksi vaaditun mukaisesti.

Helsingin hovioikeus 12.5.2025, "Blue Finance III", S 24/474 Nro 426
Kuluttajaluotto 2000–5000 euroa, todellinen vuosikorko 96,0 tai 255,40 prosenttia – Luottosopimusta ei oltu laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi – Luottokorko ja viivästyskorko kohtuuton – Ehto kokonaan huomioon ottamatta – Oikeudenkäyntikuluja ei korvattu.

Itä-Suomen hovioikeus 4.2.2026 S 17/2025/296 1039 6664
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Todellinen vuosikorko 108,51 ja nimelliskorko 49,88 prosenttia – Koska OM asetuksen laskelmaa voi pitää esimerkinomaisena, sen noudattamatta jättäminen ei sellaisenaan tee sopimusehdoista harhaanjohtavia tai epäselviä – Todellinen vuosikorko kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Luottokorkoehto jätettiin ottamatta huomioon – Asianosaiset saivat takaisinsaantiasiassa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan sekä käräjäoikeudessa että hovioikeudessa.

Itä-Suomen hovioikeus 4.2.2026 S 17/2025/148 1032 0581
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – Todellinen vuosikorko 108,51 ja nimelliskorko 49,88 prosenttia – Koska OM asetuksen laskelmaa voi pitää esimerkinomaisena, sen noudattamatta jättäminen ei sellaisenaan tee sopimusehdoista harhaanjohtavia tai epäselviä – Todellinen vuosikorko kohtuuton – Luottokorkoehto jätettiin ottamatta huomioon – Pääoman tultua maksetuksi jo ennen yksipuolista tuomiota vastaaja vapautettiin myös perintä- ja oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta – Kantaja määrättiin korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan.

Itä-Suomen hovioikeus 4.3.2026 S 17/2025/990 1044 4494
Vahvistuskanne – Perusteettoman edun palautus – Saatavan vanhentuminen – Vanhentumisajan alkamisajankohta ja tehokkuusperiaate – Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen – Todellinen vuosikorko on ollut 163,9 prosenttia oli kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Luottokustannukset jätettiin huomioon ottamatta – Yhtiö velvoitettiin korvaamaan kantajalle oikeudenkäyntikuluja 285 euron tuntiveloituksella käräjäoikeusvaiheesta kohtuullistetusti 10 tunnilta ja hovioikeudesta vaaditusti 6 tunnilta.

Rovaniemen hovioikeus 10.7.2026, Apiles Technologies Oy v. V, S 21/2024/357 1051 7726
Kuluttajaluoton kohtuullisuus – 2000 euron jatkuva luotto – Nimelliskorko 49,88 prosenttia ja todellinen vuosikorko 108,51 prosenttia – Perintäkulut – Sopimusehdot selkeät ja ymmärrettävät – Todellinen vuosikorko kuluineen kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla kohtuuton – Kohtuuton vakioehto huomioon ottamatta – Perintäkuluille ollut silti peruste.

Todistus-, näyttö-, ja väittämistaakat

EYTI 14.12.1995, Jeroen van Schijndel ja Johannes Nicolaas Cornelis van Veen vastaan Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, yhdistetyt asiat C-430/93 ja C-431/93
Kansallisen tuomioistuimen velvollisuus tutkia yhteisön oikeuden mukaisuus – Tutkimisvelvollisuus viran puolesta – Asianosaisten vetoamistaakka – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

EUT 4.6.2015, Froukje Faber vastaan Autobedrijf Hazet Ochten BV, C497/13
Direktiivi 1999/44/EY – Kulutustavaroiden kauppa ja niihin liittyvä takuu – Tavaran virhe – Velvollisuus ilmoittaa myyjälle – Kuuden kuukauden kuluessa ilmennyt virhe – Tutkiminen viran puolesta – Väittämistaakka – Todistustaakka.

EUT 10.6.2021, BNP Paribas ym. Yhdistetyt asiat C 776/19–C-782/19
Valuuttariski, vanhentuminen – Pankin selvitettävä valuuttalainan ehdot ja valuuttariski selkeästi ja ymmärrettävästi – Unionin oikeus esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa kohtuuttomuusväitteen esittämiseen sovelletaan vanhentumisaikaa – Sopimuksen pääkohde – Todistustaakka – Merkittävä epätasapaino – Tehokkuusperiaate.

Helsingin hovioikeus 9.2.2024, Sergel Finans Oy v. Maija M, S 23/853 Nro 195
Takaisinsaanti 9 vuotta aiemmin annettuun yksipuoliseen tuomioon – Sopimussuhteen osoittamiseksi ei vapaan todistusharkinnan periaatteiden mukaisesti voitu asettaa mitään yleisiä asiakirjakohtaisia vähimmäisvaatimuksia. Sopimussuhteen olemassaoloa tuli arvioida paitsi esitettyjen kirjallisten todisteiden, myös kaiken muun asiassa vedotun ja ilmenneen selvityksen perusteella – Näyttötaakka – Todistustaakka – Vapaa todistusharkinta – Oikeudenkäymiskaaren 17 luku.

Rovaniemen hovioikeus 31.8.2026 S 21/2025/684 1048 6928
Kuluttajaluotto – Luoton myöntämisen lainmukainen menettely – Luottosopimukseen kuuluvien asiakirjojen toimittaminen – Näyttötaakka – Hovioikeus katsoi näytetyksi, että kuluttajaluottosopimus oli tehty kuluttajansuojalain mukaisesti.

Helsingin hovioikeus 29.9.2026, F v. Riverty Finland Oy, S 16/2026/1453 1063 5241
Luottosopimukset olivat vuodelta 2015, eikä asiakirjoja ollut enää saatavilla. Käräjäoikeus katsoi, että luotonantajalla oli oikeus saada maksamattomalle pääomalle ainoastaan korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien. Asiassa ei ilmennyt perustetta hylätä perintäkuluja. Osavoittotilanteesta huolimatta käräjäoikeus velvoitti kantajan korvaamaan 6 tuntia 250 euron tuntiveloituksella. Jatkokäsittelylupaa ei myönnetty.

Velvollisuus tutkia viran puolesta

EYTI 14.12.1995, Jeroen van Schijndel ja Johannes Nicolaas Cornelis van Veen vastaan Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, yhdistetyt asiat C-430/93 ja C-431/93
Kansallisen tuomioistuimen velvollisuus tutkia yhteisön oikeuden mukaisuus – Tutkimisvelvollisuus viran puolesta – Asianosaisten vetoamistaakka – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

EYTI, 27.6.2000 : Océano Grupo Editorial SA, Salvat Editores SA ym. Yhdistetyt asiat C 240/98 – C 244/98
Juicio de cognición -menettely – Direktiivi 93/13/ETY – Oikeuspaikkalauseke – Kansallinen tuomioistuin voi viran puolesta arvioida sopimusehdon kohtuuttomuutta tutkiessaan kanteen tutkittavaksi ottamista – Tehokkuusperiaate.

EYTI, 21.11.2002 : Cofidis SA vastaan Jean-Louis Fredout, C 473/00
Injonction de payer -menettely – Direktiivi 93/13/ETY – Kansallista säännöstä, jolla kielletään tuomioistuinta vanhentumisajan päätyttyä viran puolesta tai väitteen nojalla tutkimasta sopimusehdon kohtuuttomuutta, ei hyväksytä.

EYTI 4.6.2009, Pannon GSM Zrt vastaan Erzsébet Sustikné Győrfi, C 243/08
Maksamismääräysmenettely, riitautettu – Direktiivi 93/13/ETY – Oikeuspaikkalauseke – Velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin soveltamisalaan kuuluvan oikeuspaikkalausekkeen kohtuuttomuus, kun käytössä on tutkimisen edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat.

EYTI 6.8.2009, Asturcom Telecomunicaciones SL vastaan Rodríguez Nogueira, C 40/08
Täytäntöönpanoriita – Direktiivi 93/13/ETY –Välityslauseke – Kun käytössä tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat, tutkittava täytäntöönpanevassa tuomioistuimessa viran puolesta onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä välityslauseke kohtuuton siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin – Passiivinen vastaaja – Lainvoimainen välitystuomio – Res judicata – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

EUT 9.11.2010, B Pénzügyi Lízing Zrt vastaan Ferenc Schneider, C 137/08
Maksamismääräysmenettely vastaajaa kuulematta, maksumääräyksen vastustus – Direktiivi 93/13/ETY – Oikeuspaikkalauseke – Kohtuuttomuuden tutkiminen viran puolesta – Tuomioistuimen ilmoitus oikeusministeriölle ennakkoratkaisupyynnöstä ei ole unionin oikeuden vastainen.

EUT 15.6.2012, Banco Español de Crédito SA vastaan Joaquín Calderón Camino, C 618/10
Maksamismääräysmenettely – Viivästyskorkoa koskeva kohtuuton ehto – Tutkiminen viran puolesta ennen varsinaista oikeudenkäyntimenettelyä – Kysymys siitä, voidaanko edellyttää velalliselta aloitetta – Kansallisen lainsäätäjän autonomia – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

EUT 4.6.2015, Froukje Faber vastaan Autobedrijf Hazet Ochten BV, C497/13
Direktiivi 1999/44/EY – Kulutustavaroiden kauppa ja niihin liittyvä takuu – Tavaran virhe – Velvollisuus ilmoittaa myyjälle – Kuuden kuukauden kuluessa ilmennyt virhe – Tutkiminen viran puolesta – Väittämistaakka – Todistustaakka

KKO:2015:60 15.9.2015 S2014/652 1657
Korkeimman oikeuden yleinen ennakkoratkaisu eurooppalaisen kuluttajansuojalainsäädännön soveltamisesta kuluttajaluottoasoissa – Korko – Kuluttajansuoja – Selvästi perusteeton vaatimus – Miten Euroopan unionin kuluttajaoikeutta tulee Suomessa soveltaa.

KKO:2015:76 23.10.2015 S 2015/8 1944
Perintäkulut – Maksusuunnitelman purkamisesta vaadittu 10 euron perintäkulu ei ollut sillä tavalla selvästi perusteeton, että se olisi voitu hylätä viran puolesta – Passiivinen vastaaja.

EUT 18.2.2016, Finanmadrid EFC SA vastaan VA, QE, DG ja NZ, C 49/14
Maksamismääräysmenettely – Käräjäsihteerin ratkaiseman määräyksen pakkotäytäntöönpano – Direktiivi 93/13/ETY – Täytäntöönpanoasiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen toimivalta ottaa viran puolesta huomioon sopimusehdon pätemättömyys – Sihteerin ratkaisun lainvoimaisuus (res judicata) – Tehokkuusperiaate – Euroopan unionin perusoikeuskirja.

Helsingin hovioikeus 13.12.2016 S 15/3177 1770 HelHO:2016:16
Vastaaja ei vastannut haasteeseen eikä siten esittänyt väitettä, että luottokorko tai nostopalkkio olisivat olleet kohtuuttomia; käräjäoikeuden ei olisi tullut viran puolesta tutkia näitä kustannuksia koskevien ehtojen kohtuullisuutta – Yksipuolinen tuomio – Selvästi perusteeton vaatimus – Euroopan unionin oikeus.

Turun hovioikeus 18.3.2019 S 17/1383 230
Kuluttajaluotto – Vastaaja oli täyttänyt hakemuksen luotonantajan sähköisessä verkkopalvelussa. Kysymys siitä, oliko luotonantaja huolehtinut siitä, että vastaaja oli saanut pysyvällä tavalla tiedot sekä luottosopimuksen – Vastaaja ei vastannut haasteeseen – Käräjäoikeus tutki asian viran puolesta – Euroopan unionin oikeus.

EUT 4.6.2020, Kancelaria Medius SA vastaan RN, C 495/19
Summaarisen kanteen hylkääminen ilmeisen perusteettomana – Direktiivi 93/13/ETY – Kysymys velvollisuudesta antaa yksipuolinen tuomio lain nojalla, kun kuluttaja ei ole saapunut vastaamaan asiassa – Tuomioistuimella oltava mahdollisuus tutkia ehtojen kohtuuttomuus viran puolesta.

EUT 17.5.2022, MA vastaan Ibercaja Banco SA, väiintulijana PO, C 600/19
Hypoteekki – Kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely ja lainasopimukseen sisältyvien ehtojen kohtuuttomuus – Oikeusvoima (res judicata) ja prekluusio – Kohtuuttomuuteen vetoamista koskevan mahdollisuuden menettäminen – Kansallisen tuomioistuimen toimivalta valvoa viran puolesta – Direktiivi 93/13/ETY – Vastaavuusperiaate – Tehokkuusperiaate.

Doctors' Commons
INTERNATIONAL

IAMVM OMNIA · ANNO · CORPUS IURIS SUMMATIM ·
ARS VETUS NOVIS PRAESTAT ·